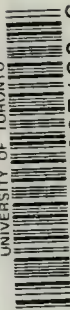

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00297183 6

23
110

25

PATROLOGIA ORIENTALIS

TOMUS SEXTUS

S. A. R. le prince MAX de SAXE

R. GRAFFIN — F. NAU

PATROLOGIA ORIENTALIS

TOMUS SEXTUS

I. — E. W. BROOKS.

THE HYMNS OF SEVERUS AND OTHERS IN THE SYRIAC
VERSION OF PAUL OF EDESSA AS REVISED BY JAMES
OF EDESSA, fasc. I.

II. — G. BAYAN.

LE SYNAXAIRE ARMÉNIEN DE TER ISRAËL (II. *Mois
de Hort*).

III. — S. GRÉBAUT.

LES TROIS DERNIERS TRAITÉS DU LIVRE DES MYSTÈRES
DU CIEL ET DE LA TERRE.

IV. — L. LEROY ET S. GRÉBAUT.

L'HISTOIRE DES CONCILES DE SÉVÈRE IBN AL MO-
QAFFA'.

V. — E. DE STOOP.

VIE D'ALEXANDRE L'ACÉMÈTE.

160355.
81 3. 21.

PARIS

FIRMIN-DIDOT ET Cie, IMPRIMEURS-ÉDITEURS

LIBRAIRIE DE PARIS, 56, RUE JACOB

ALLEMAGNE ET AUTRICHE-HONGRIE

B. HERDER, A FRIBOURG-EN-BRISGAU

1911

JAMES OF EDESSA

PERMIS D'IMPRIMER

Paris, le 24 décembre 1909.

P. FAGES, v. g.

Tous droits réservés.

JAMES OF EDESSA

THE HYMNS OF SEVERUS OF ANTIOCH AND OTHERS

SYRIAC VERSION EDITED AND TRANSLATED

BY

E. W. BROOKS

PREFACE

The following text is taken from two Brit. Mus. MSS., Add. 17,134 (A) and 18,816 (B), which contain James of Edessa's revision of the Syriac version of a collection of Greek hymns, most of which are ascribed to Severus of Antioch. This version was according to James' made by Paul bishop of Edessa, while living in Cyprus to which he had fled before the Persian invasion. As the only well-known bishop Paul of Edessa died in 526, it has been supposed that there is some confusion with the archimandrite Paul, the translator of Gregory, who was in Cyprus in 624²; but it is incredible that James should have made such a mistake, and, as in his chronicle he mentions a Paul bishop of Edessa contemporary with the Persian invasion and states that many eastern bishops fled to Egypt before the Persians³, and as we know that on the conquest of Egypt many of its inhabitants took refuge in Cyprus, it is obvious to identify this Paul with our translator, and the date of the version may therefore be fixed at 619-629. It was not a literal rendering, but contained alterations and interpolations made for rhythmical purposes; and therefore in 675¹ James of Edessa made a revision of it, in which literal translations were inserted above the line and interpolations were distinguished by red paint. Of the pre-Jacobean text no MSS. seem to survive, and the actual recension of James exists in the two above-mentioned MSS. only, though collections based upon it are found in a large number of Brit. Mus. MSS. described in Wright, p. 340-358, in Vat. Syr. 94, Paris Syr. 337, Oxford Syr. 351, Cambridge Add. 1993, and others. In all of these the hymns are in different order (no two, as far

1. A f. 75 r.

2. Wright, Cat. Brit. Mus., p. 336, n. 1.

3. *Chronica Minora* (Corp. Script. Chr. Orient.), p. 324.

as I am aware, agree), and many others are added; and they are no doubt recensions made for liturgical purposes, which also appears from the fact that the hymns are arranged according to the 8 tones to which they were set: whence the collection is often known as the Octoechus, though in the two chief MSS. the tones are not mentioned except in a few places, where they seem to be later additions¹. None of these later recensions contains the prosphoric hymns². The corrections and painted letters are not found in B, except in part of hymns 131 and 132; but, as B often gives a better text than A, Wright's conclusion that A is an autograph of James cannot be accepted, though from the handwriting it cannot be much later, while B is of the 9th cent.

The chief value of the work of James however lies in the fact that he gives the scriptural references in full in the margin, thus supplying a new source for the criticism of the sacred text. In the NT. the citations are all from the Peshito except in some passages from the Acts, where another text seems to have been used, while in the OT. they are sometimes from the Peshito, sometimes from the LXX, sometimes from neither, and I cannot trace any principle except that in Genesis they are from P, in the rest of the law from LXX, in Job and in the books not contained in the Hebrew from LXX, in Daniel from Theodotion, and in Isaiah in the earlier hymns generally from P, in the later generally from LXX³. In the Syriac text I have given all citations in full; but in the translation, where they come from P, I have given only the variations from Lee's text, except in the Psalms, where I have used that of Barnes, and the Gospels, where I have used that of Gwilliam as the standard. The citations are always from P except where the contrary is stated: in such cases they are translated in full. In B, except in hymns 131, 132, only references, not citations, are given. This is sometimes done by A also, and in these cases I add the words 'not quoted'.

Of the liturgical MSS. I have used Brit. Mus. Add. 14,514, 17,136, 18,819, 17,140, 14,713, 17,273, and the Cambridge, Paris, and Vatican MSS., for photographs of the last two of which I am indebted to the kindness of Mrs Graffin, but I have not except in a few places given their variants. The variants of A I have given throughout, but, to save space, I have not gene-

1. For the sake of comparison with other recensions I have given the tone (third of the numbers preceding the text), wherever I could learn it from other MSS.

2. A few are in Brit. Mus. Add. 18,819, but in another version.

3. As James' own recension was made later, we cannot expect any connexion with it, nor, as far as I have been to compare it, have I found any. In very few cases there is some resemblance to the Syriac Hexaplar.

rally given those of B except where supported by some other MS. The painted words and letters are represented in the text by estrangelo type and in the translation by italics, and the corrections of James are placed in the notes, the beginning of the passages to which they refer being indicated in the Syriac by ʾ and in the English by †; but in the latter case the printers have in some places substituted [], which elsewhere denotes missing or illegible words supplied by conjecture.

E. W. BROOKS.

ERRATA

- P. 18 l. 15. For ܘܘܢܝܚܘܢܝܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ stet ܘܘܢܝܚܘܢ.
Id. note 22. Read ' B ܘܘܢܝܚܘܢ '.
- Id. vers. l. 8. For ' who suffered ' read ' by suffering '.
- P. 22 vers. l. 7. For ' illustrious ' read ' brave '.
- P. 24 vers. l. 4. After ' praise ' ins. ' thee '.
- P. 24 vers. l. 7. For ' 3 ' read ' 1 '.
- P. 26 note 5. Read ' A ܘܘܢܝܚܘܢ B pl. '.
- P. 42 vers. l. 16. After *of the* ins. *hymns of the*.
- P. 45 note 1. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ. In the notes substitute [] for [] and [] throughout.
- P. 53 note 1. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 55 note c l. 1. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 61 vers. note 5. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ-ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 62 note 1. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ[ܘ]ܘܢܝܚܘܢ.
- P. 63 note f l. 2. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 66 vers. l. 13. For *atls* read *also*.
- P. 68 note b. The parenthesis should follow ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 77 note g. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 81 vers. l. 5. Om. ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 88 note e. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- Id. note g. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 96 vers. l. 13. For ' heaven ' read ' heaven '.
- P. 103 vers. note 6 l. 2. Omit comma at end.
- P. 104 note e. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 106 l. 13. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 109 note 1. Read ' A ܘܘܢܝܚܘܢ '.
- P. 122 vers. l. 6. After ' things ' ins. ref. to note ' 4a. Ps. civ, 24 (not quoted); also ref. to xlii '.
- P. 127 note 1. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 130 note d. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- Id. vers. note 3. Om. ' who '.
- P. 132 note b l. 3. 4. For ' (sic) ܘܘܢܝܚܘܢ ' read ' ܘܘܢܝܚܘܢ (sic) ܘܘܢܝܚܘܢ '.
- P. 134 l. 10. After ' ܘܘܢܝܚܘܢ ' ins. ref. ' g '.
- P. 138 vers. note 6 l. 2. For ' quite ' read ' quite '.
- P. 139 vers. l. 2. For ' you all ' read ' all of you '.
- P. 140 note 1. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 157 note d. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 164 note h l. 2. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 167 l. 4. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 170 l. 4. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 173 l. 7. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 174 l. 2. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 177 l. 1 of notes. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.
- P. 178 l. 3. For ܘܘܢܝܚܘܢ read ܘܘܢܝܚܘܢ.

A = Brit. Mus. Ms. Add. 17,134.

B = Brit. Mus. Ms. Add. 18,816.

תַּיִקָא¹ אַמְעָהֲרָא הַחֲבִישָׁא הַמְדִיָא מְכַרְתָּא
 פְּלִיָּקָא הַאֲפִלְסָא

מִבְּרָא² יְבֵלָא בְּרֵיָהּ וְעֵשֶׂתָּ פְּרֵסָהּ.

כ	א	כְּ וְיַלְמַדְתָּ סִבְלָא חֲלִיבָא לֹא ³ וְלִפְנֵי ⁴ .
ט	ב	אִמָּא לֹא מִלְּלָא אֵל מַעֲמַדְלָא.
ו	ג	אֵל לְסִבְלָא לְעִמְרָא סְלֵיִמָּא. וּבְנִיבָא ³ .
ד	ד	דְּבִיָּא מִלְּלָא וְלֵאמָר אֵיִשׁ וְחַלְלָא כֻּלָּא ³ .
ב	ה	וְחַלְלָא וְסִתְחַלְלָא עֲקִמְסָא סְוֵסְסָא ³ .
א	ו	מַעֲבָדָא וְעַמְלָא וְיַחֲזִי לָא ³ .
ז	ז	כְּ אֲבִיבָא וְלֵא רִזְבָא וְשִׁיבָא ³ .
ה	ח	אֲבִיבָא וְחֵמְסָא וְזֵה וְחֵמְסָא.
ג	ט	כְּ אֲדַמְסָא וְזָרָא וְמַלְאכֵי עֵמְלָא.
ב	י	וְזֵה מִלְּלָא לֵאמָר חֲלָלָא מַעֲמַדְלָא ³ .

1. At head of page in B Σενηρος πατριάρχης (sic) Ἀντιω[χίας]. — 2. A sing. — 3. A om. — 4. B om.

THE FIRST LINES AND NUMERAL SIGNS OF THE HYMNS OF THE
 HOLY SEVERUS, PATRIARCH OF ANTIOCH.

The first section, on the Nativity of Christ our Saviour.

1	1	When the new covenant was about to begin.
2	2	What mind or speech or hearing.
3	3	O! the wonderful and divine pangs.
4	4	The Son and Word of God, who filleth all things.
5	5	The Shepherd of the heavenly spiritual hosts.
6	6	No couch of intercourse with a man.
7	7	Isaiah, when he learned beforehand the mystery.
8	8	The birth of Emmanuel in the flesh.
9	9	In the wish to see with the eyes of my mind.
10	10	That God the Word in a manner inexpressible.

بهاؤی صدی روجبا بیحنا اویا.	כ	א
זי וסודי אזה ⁵ ו(אמלוי חכה) ³ .	ב	ב
סדי חלא ספסאל וסדי סתא לוקחאל ³ .	ג	ג
אמלוי וזימי דלחמס סלמסאל ³ .	ד	ד

ידי ספסאל ספסאל ו(ססוי וסדי) ו(ססוי).

וי אמי חבאוי אמי סחמיסאל ³ .	ה	ה
זי וסודי אזה וסמי סמלוי לא ³ .	ו	ו
זי וסי לוי חלאוי וסמיסמלוי ו(אוי) ³ .	ז	ז
וסלוי וסמלוי וסדי חסמי: סדמי אמר ³ .	ח	ח
סדי לא סלוי וסדי אסמלוי ולא סמלוי ³ .	ט	ט
לא סלוי וסדי אסמי אסמיסמלוי ³ .	י	י
סמי אמלוי חכמי אסמיסמלוי ³ .	יא	יא
אמלויסמלוי אסמיסמלוי אמר וסמיסמלוי ³ .	יב	יב
סמיסמלוי אסמיסמלוי ו(סמי) חמיסמלוי ³ .	יג	יג
סמיסמלוי סמיסמלוי אסמיסמלוי אמר ³ .	יד	יד
חלא סמלויסמלוי ⁶ ו(אוי) אמר רוגבי ³ .	טו	טו

5. A prefix י — 6. A סמלוי.

- 11 11 That the conception in the womb of Mary the Virgin.
- 12 12 A great wonder! he who is the Maker.
- 13 13 After the expulsion from the blessed life.
- 14 14 Let those who are intoxicated with the dreamlike.

On the holy day of the Manifestation of our Lord in the flesh.

- 15 1 Lo! again a festival, again another example.
- 16 2 A great wonder! he who by his inexplicable birth.
- 17 3 Very great is the richness of the kindness of God.
- 18 4 In proof that it is for our cleansing only.
- 19 5 Who would not wonder at the boundless sea.
- 20 6 Wonder not if you see Christ.
- 21 7 When the only Word was born in flesh.
- 22 8 Divine in truth is.
- 23 9 Christ, even God, who by means of the water.
- 24 10 With the hidden eyes of the mind I seem.
- 25 11 The Son and the Word of God, after he had.

ⲓⲕⲁ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ.			
ⲁⲓⲃⲉⲉⲁⲓ ⲉⲧⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ ⲟⲩⲧ ⲁⲓⲛⲁⲓⲛ.	ⲓ	ⲉ	
ⲕⲁ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ.			
ⲟⲩⲧ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ.	ⲛ	ⲛ	ⲛ
ⲕⲁ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ.			
ⲟⲩⲧ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ.	ⲛ	ⲛ	ⲛ
ⲕⲁ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ.			
ⲟⲩⲧ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ.	ⲛ	ⲛ	ⲛ
ⲕⲁ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ.			
ⲟⲩⲧ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ.	ⲛ	ⲛ	ⲛ
ⲕⲁ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ.			
ⲟⲩⲧ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ.	ⲛ	ⲛ	ⲛ
ⲕⲁ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ.			
ⲟⲩⲧ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ ⲟⲩⲧ ⲙⲉⲙⲉⲛⲁⲓⲛ.	ⲛ	ⲛ	ⲛ

8. Ms. con.

On the stricken woman.

37 3 The stricken woman thought in faith.

On the paralytic.

38 4 He that had been paralyzed in his limbs.

On the centurion.

39 5 He that fashioned our hearts alone.

On Simon Peter's mother-in-law.

40 6 Even in things that were performed.

On the miracle in the ship.

41 7 Though thy God-befitting miracles.

On the harlot.

42 8 The evil and abominable love which.

On Jairus' daughter.

43 9 Even to Jairus the head and ruler.

On the two blind men.

44 10 When Christ was passing by a certain place.

On the man whose hand was withered.

45 11 The people of the Jews that is fond of.

... ..

...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...
...

9. Ms. (from lack of space) ... with mark of abbreviation. — 10. Ms. (from lack of space) ... with mark of abbr. — 11. Ms. ...

On the Canaanite woman.

46 12 Very great is the faith of the Canaanite.

On the widow's son.

47 13 Inasmuch as thou art God and knowest.

On the man who had a legion in him.

48 14 Once, when thou camest as man into.

On Lazarus.

49 15 When thou wast about, Christ, God.

On the man who was going down from Jerusalem to Jericho.

50 16 A man, having left Jerusalem.

Again hymns on the holy feast of Hosannas.

- 51 1 Come ye now, children of disobedience.
- 52 2 What shall we admire of the things that.
- 53 3 Very great is the depth of the holy.
- 54 4 The God of the prophets, of whom David sang.
- 55 5 Ye that are desirous of spiritually meeting.

ان يوه ويدا حمللا وائلنا مناك.	٥	٥٥
دم لهما سعا ودم رحمتنا مخرجنا سقا.	١	٥٦
اول مدينتنا ويدا مدينتنا مدينتنا.		
ان دم لهما مدينتنا اسم مدينتنا.	٢	٥٧
مدينتنا وحقنا وهديتنا مدينتنا. وائلنا.	٣	٥٨
مدينتنا اسم مدينتنا وائلنا مدينتنا مدينتنا.	٤	٥٩
اول مدينتنا ويدا مدينتنا مدينتنا.		
مدينتنا مدينتنا مدينتنا مدينتنا مدينتنا.	٥	٦٠
مدينتنا مدينتنا مدينتنا مدينتنا مدينتنا.	٦	٦١
اول مدينتنا مدينتنا مدينتنا مدينتنا.		
مدينتنا مدينتنا مدينتنا مدينتنا مدينتنا.	٧	٦٢
اول مدينتنا مدينتنا مدينتنا مدينتنا.		
مدينتنا مدينتنا مدينتنا مدينتنا مدينتنا.	٨	٦٣
اول مدينتنا مدينتنا مدينتنا مدينتنا.		
مدينتنا مدينتنا مدينتنا مدينتنا مدينتنا.	٩	٦٤

- 56 6 If, when Jesus the Saviour of all was sitting.
 57 7 When of thine own will and with desire.

Again hymns on Judas the traitor.

- 58 1 If the devil, while holding the rank.
 59 2 From the acts themselves which thou didst.
 60 3 All the circumstances of thy coming.

Again hymns on the holy ointment.

- 61 1 Thy exinanition, Christ, wherein.
 62 2 Moses, who spake to God.

Again on the holy washing on the day of the mystery.

- 63 1 To-day the mystery of love is given more.

Again on Pilate's wife.

- 64 1 By all methods, Christ, God, even in things.

Again on the robber.

- 65 1 The robber by passing many nights without.

اود مخلصنا بولا سعا فوسمنا.

ب لب رتنا هتينا امنا بهلبلا.	ك	هه
الاولا فوسمنا بهلبا؛ رلحمنا اوتب.	ت	هر
صعنا فعنا سمحنا بهلبا ومهوهومنا.	ل	هس
مجبنا بهلبا؛ وفنا نوحنا مفعسنا.	ه	هط
مجبنا بهلبا؛ ومذبحنا اننا دلا فتعنا.	و	ه

اود مخلصنا بولا رلحمنا مفعنا.

دراحمنا مذبذبنا ستنا؛ ملحمنا مفعسنا.	ك	ح
زارا؛ رلحمنا مفعنا. ب لاسنا.	ت	ح
رلحمنا؛ ملحمنا مفعسنا. لاسنا؛ زارا.	ل	ح
ب حفعنا؛ رلحمنا مفعنا؛ لاجبنا موقنا ⁴ .	ه	ح

مخلصنا بولا امبصلنا مفعنا¹².

سعا؛ ملحمنا مذبذبنا ستنا. سمومنا مبعبنا ¹ .	ك	ح
صعنا؛ رلحمنا؛ لاسنا؛ لاسنا؛ مومنا.	ت	ح
بهلبا؛ لاسنا؛ لاسنا؛ لاسنا؛ لاسنا.	ل	ح
لاسنا؛ لاسنا ¹³ ؛ رلحمنا؛ مومنا.	ه	ح

12. B. مومنا؛ مومنا. — 13. A. مومنا.

Again hymns on the saving Passion.

66	1	Though there are very many methods of.
67	2	The signs, O! Saviour, that happened after.
68	3	The mad and blasphemous multitude of.
69	4	Who is there who could fitly praise.
70	5	Lord, who walkest on the wings.

Again hymns on the Holy Cross.

71	1	In thy life-giving Cross, O! Christ.
72	2	When I am bowed down to the earth.
73	3	Thy cross, O! Christ, contains the whole.
74	4	When thou hadst broken the bars of iron.

Hymns on the Holy Resurrection.

75	1	Thy life-giving Passion, even before.
76	2	Since a woman was the cause.
77	3	He who alone hath immortality.
78	4	It was before the eyes of a woman which.

79	5	فَرَسَمَاوَه بِسَبْعَتَا مَرِيَعَا مَدِيَاوَهٗٔ.	٥٥	د
80	6	حَرِيَا وَيَهٗٔ وَيَحِيَا وَيَمَا مَدَلَمَا مَدَلَمَا.	٥٦	د
81	7	مَدَمِيَسَا اَلَاوَهٗٔ وَيَهٗٔ عَمَدِيَا وَيَرِيَمِيَسَا ¹⁴ .	٥٧	د
82	8	مَدَلَمَا اَمَلَمَا وَيَلَمَلَمَا وَيَمِيَمَا اَمَلَمَا.	٥٨	د
83	9	مَدَلَمَا لَلَمَلَمَا سَعَمَلَمَا مَدَمِيَسَا وَيَسَمِيَسَا ⁴ .	٥٩	د
84	10	عَمَلَا لَلَهْتَمِيَسَا سَلَاوَهٗٔ لَلَمَعْتَمَلَا مَدَمِيَسَا ⁴ .	٦٠	د
85	11	اَمَلَا مَدَمَلَا مَدَلَمَا لَهٗٔ اَمَلَا مَدَلَمَا وَيَمِيَسَا.	٦١	د
اول مَدَمِيَسَا وَيَمِيَسَا مَدَلَمَا اَمَلَمَا مَدَمِيَسَا ¹⁴ .				
86	1	اَمَلَمَا وَيَلَمَلَمَا مَدَمِيَسَا مَدَمِيَسَا وَيَمِيَسَا ⁴ .	٦٢	د
87	2	مَدَمِيَسَا ¹⁵ حَلَمَلَا مَدَمِيَسَا مَدَمِيَسَا مَدَمِيَسَا.	٦٣	د
اول مَدَمِيَسَا وَيَمِيَسَا مَدَمِيَسَا مَدَمِيَسَا مَدَمِيَسَا ¹⁶ .				
88	1	اَلْمَقْبَلَمَا اَمَلَمَا وَيَمَلَمَا مَدَمِيَسَا.	٦٤	د
89	2	اَمَلَمَا لَلَمَلَمَا وَيَلَمَلَمَا مَدَمِيَسَا ¹⁷ .	٦٥	د
اول مَدَمِيَسَا مَدَمِيَسَا مَدَمِيَسَا مَدَمِيَسَا مَدَمِيَسَا ¹⁷ .				

14. A with mark of abbr. B adds مَدَمِيَسَا. — 15. A مَدَمِيَسَا. — 16. A om. B adds مَدَمِيَسَا.

- 79 5 The gladness of the Holy Sunday enlightens.
- 80 6 In like manner as the hart from thirst longeth.
- 81 7 Christ, even God, the Sun of righteousness.
- 82 8 All ye that desire to attain.
- 83 9 In the night our spirit eagerly arises early.
- 84 10 He that releaseth them that are bound and.
- 85 11 Behold! therefore what is good or what is.

Again hymns before the reading of the gospel on the night preceding Sunday.

- 86 1 Ye that have honoured the resplendent and.
- 87 2 In the light-clad and life-giving night.

Again hymns after the reading of the gospel on the night preceding Sunday.

- 88 1 Our ears have been filled with joy.
- 89 2 O the riches of the words! O.

Again hymns on the entry into the baptistery.

- 90 1 All ye who have been enlightened.

	١٧	ت	ز
	١٧ له سعماله حقملا نارلا امر ¹⁷ .		
	١٧ له سعماله حلا نهى : خصرج .		
	ك	ت	ز
	١٧ له : خصرج صبهون ¹⁸ سبلا ⁴ اوو ⁴ .		
	ت	ك	ز
	١٧ له : اعلاه له خصرج صبعلا .		
	ل	ك	ز
	١٧ سنز ان لا حقا : هسلا ⁴ او ⁴ .		
	ه	ك	ز
	١٧ : هسلا . او له : حرج ⁴ اوو ⁴ .		
	س	ك	ز
	١٧ له : الا حله له جسلا : هسلا .		
	ا	ك	ز
	١٧ هسلا او : خصرج هسلا ¹⁹ سزلا .		
	د	ك	ز
	١٧ او : اف صلا سب سلهلا : لا ⁴ او ⁴ ص ⁴ .		
	ف	ك	ز
	١٧ له : حب هسلا : له صلا ⁴ صبعلا .		
	و	ك	ز
	١٧ له : صلا صبعلا : ص ⁴ ح ⁴ صبعلا اوو ⁴ .		
	١٧ له صلا صبعلا : صبعلا ²⁰ .		
	ك	ص	ز
	١٧ ص ⁴ صبعلا او او ⁴ صبعلا او ⁴ .		

17. Transposed in A. — 18. A اوو⁴ — 19. A اوو⁴ — 20. A اوو⁴ with mark of abbr.

- 91 2 Come speedily, ye peoples, let us go.
- Again hymns on persons baptized.*
- 92 1 Ye that by enlightening baptism have been.
- 93 2 Ye that have been admitted to holy baptism.
- 94 3 When I look at the children of the laver.
- 95 4 A great wonder! they who once.
- 96 5 Ye that have been clad in the garment of.
- 97 6 Christ who dwelleth and walketh in them.
- 98 7 The holy church, having understood and seen.
- 99 8 If there is joy in heaven even for one sinner.
- 100 9 Ye who through the laver of repentance appear.
- 101 10 Though you are stripping off the raiment that is.

Again on the Holy mid-Pentecost.

- 102 1 When the festival was at its midst.

١٥١ ٢١ ١٥١ ٢٢ ١٥١ ٢٣ ١٥١ ٢٤ ١٥١ ٢٥

١٥١	٢١	١٥١	٢٢	١٥١	٢٣	١٥١	٢٤	١٥١	٢٥
١٥١	٢١	١٥١	٢٢	١٥١	٢٣	١٥١	٢٤	١٥١	٢٥
١٥١	٢١	١٥١	٢٢	١٥١	٢٣	١٥١	٢٤	١٥١	٢٥
١٥١	٢١	١٥١	٢٢	١٥١	٢٣	١٥١	٢٤	١٥١	٢٥
١٥١	٢١	١٥١	٢٢	١٥١	٢٣	١٥١	٢٤	١٥١	٢٥

١٥١ ٢٦ ١٥١ ٢٧ ١٥١ ٢٨ ١٥١ ٢٩ ١٥١ ٣٠

١٥١	٢٦	١٥١	٢٧	١٥١	٢٨	١٥١	٢٩	١٥١	٣٠
-----	----	-----	----	-----	----	-----	----	-----	----

١٥١ ٣١ ١٥١ ٣٢ ١٥١ ٣٣ ١٥١ ٣٤ ١٥١ ٣٥

١٥١	٣١	١٥١	٣٢	١٥١	٣٣	١٥١	٣٤	١٥١	٣٥
١٥١	٣١	١٥١	٣٢	١٥١	٣٣	١٥١	٣٤	١٥١	٣٥
١٥١	٣١	١٥١	٣٢	١٥١	٣٣	١٥١	٣٤	١٥١	٣٥
١٥١	٣١	١٥١	٣٢	١٥١	٣٣	١٥١	٣٤	١٥١	٣٥
١٥١	٣١	١٥١	٣٢	١٥١	٣٣	١٥١	٣٤	١٥١	٣٥

21. B adds ... 22. B ... 23. A ... 24. A ... 25. A ...

Again on the Holy Ascension of our Lord.

- 103 1 Thou, God, who bowedst the heavens and.
- 104 2 The Word who is before the ages.
- 105 3 The Word of God, who shone on us.
- 106 4 Though the only Son of God, the Word.
- 107 5 The hosts of heaven shook with amazement.

Again a hymn on the genuflection of Pentecost.

- 108 1 Christ, even God, who suffered a voluntary.

Again hymns on the Holy Pentecost.

- 109 1 Thou wast made known aforesaid through.
- 110 2 Moses in one place signifying though in mysterious.
- 111 3 Who will not say that the depth of theology.
- 112 4 After the Ascension of the great God and Saviour.
- 113 5 He who once spake through the holy prophets.
- 114 6 When the divine apostles were carrying.

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

21 26 27 3 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

26. B om. 27. A 28. B 29. B 30. B 31. B 32. B 33. B 34. B 35. B 36. B 37. B 38. B 39. B 40. B 41. B 42. B 43. B 44. B 45. B 46. B 47. B 48. B 49. B 50. B 51. B 52. B 53. B 54. B 55. B 56. B 57. B 58. B 59. B 60. B 61. B 62. B 63. B 64. B 65. B 66. B 67. B 68. B 69. B 70. B 71. B 72. B 73. B 74. B 75. B 76. B 77. B 78. B 79. B 80. B 81. B 82. B 83. B 84. B 85. B 86. B 87. B 88. B 89. B 90. B 91. B 92. B 93. B 94. B 95. B 96. B 97. B 98. B 99. B 100. B

Again on the babes who were slain by Herod at Bethlehem.

- 115 1 Over the slaughter by Herod that was unjustly.
116 2 Christ, the Word of God, through whom.

Hymns on the holy God-bearer.

- 117 1 While celebrating the memory of the Resurrection.
118 2 A great wonder! she who borrowed the rib.
119 3 Thee, God-bearer and Virgin, one might very.
120 4 When a man looks toward thee, God-bearer.
121 5 Whenever we lift up the thoughts of our mind.
122 6 Aforetime God by moulding dust from the earth.

Again on the holy John the Baptist.

- 123 1 All ye who wish to honour.
124 2 When the world was in many ways.
125 3 Now again also the voice of the Forerunner.
126 4 The tree of my soul that is devoid.

	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩ ⲡⲓⲃⲉⲗⲉⲧⲁ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .		
ⲉⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ
ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .	ⲕ	ⲙⲟⲩ

29. B ⲙⲟⲩⲟⲩⲉ .

- Again on the holy Stephen the martyr.*
- 127 1 With the first combatant and leader.
- 128 2 Stephen, the beginning of martyrs, even.
- Again on the holy and divine apostles.*
- 129 1 Apostles of the truth and preachers and teachers.
- Again on the holy Paul the Apostle.*
- 130 1 Paul the great among apostles more than all.
- On the holy John the Evangelist.*
- 131 1 The preacher and apostle, John the Evangelist.
- On the holy Mark the Evangelist.*
- 132 1 The divine Mark, the true disciple.
- On the holy John the Evangelist and on Thomas the Apostle.*
- 133 1 John the Theologian by resting.
- On the holy Thomas the Apostle alone.*
- 134 1 When we celebrate thy commemoration, apostle.

		ك	ملا
	كلا ²⁹ بقرا متبعلا هالكلا.		
	بحر قنملا بدلا مدعسلا بدلا رزدا ⁴ .		
	كلا ²⁹ مبعلا رطانا بحرا ³ .		
	ارداونا بحرا ³ اوه وبقنمر اسبرا مهج ³⁰ .	ك	ملا
	بدلا مبعلا آهقنبا االحهالا ¹ اوى ربقا ³ .		
	لعملا وهى قنملا الكلا حقبمعه.	ك	ملا
	بدلا مبعلا لاهقمص ههرا.		
	بلا اناوهى هب امر وبعقنا زارا ⁴ .	ك	ملا
	بدلا مبعلا نهاننا ههرا.		
	اعحلا فق اوه ودا حنقلا مبر ابد ⁴ .	ك	ملا
	بداننا مداللم ااده مد اكم.	ت	ملا
	بدلا مبعلا حاحلا ههرا.		
	لا اوه ب احاحلا هدا ³¹ ههق ⁴ .	ك	ملا
	علملا ودا هلكلا فاهلوه وندا ⁴ .	ت	ملا

30. A. ههرا. — 31. A. ههرا.

On the holy and divine prophets.

135 1 Thee, Christ, Saviour of all, who without seed.

On the holy Zechariah the prophet.

136 1 Zechariah the prophet, who foresawest and.

On the holy Job the righteous, [the man of many conflicts¹.

137 1 Wonderful truly is God in his saints.

On the holy Leontius the martyr.

138 1 Very great in truth is the mystery.

On the holy Romanus the martyr.

139 1 Isaiah the great among prophets foretold.

140 2 Which point to admire the more among the things.

On the holy Babylas the martyr.

141 1 Let no man be surprised at seeing that Babylas.

142 2 The great and divine apostle Paul.

1. Representing πολύτροπος.

ⲓⲗⲁ ⲙⲓⲃⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.

ⲙⲙⲓⲗ	ⲕ	ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.
ⲙⲙⲓⲗ	ⲧ	ⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.

ⲓⲗⲁ ⲙⲓⲃⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.

ⲙⲙⲓⲗ	ⲕ	ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.
------	---	----------------------------------

ⲓⲗⲁ ⲙⲓⲃⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.

ⲙⲙⲓⲗ	ⲕ	ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.
------	---	----------------------------------

ⲓⲗⲁ ⲙⲓⲃⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.

ⲙⲙⲓⲗ	ⲕ	ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.
------	---	----------------------------------

ⲓⲗⲁ ⲙⲓⲃⲉⲗ ⲁⲗⲁ ⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.

ⲙⲙⲓⲗ	ⲕ	ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.
------	---	----------------------------------

ⲓⲗⲁ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.

ⲙⲙⲓⲗ	ⲕ	ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.
ⲙⲙⲓⲗ	ⲧ	ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.

32, A ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ. — 33, A ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ. — 34, A ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ B ⲙⲁⲛⲓⲙⲉⲗ.

On the holy Sergius and Bacchus.

- 143 1 Sergius and Bacchus the soldiers, when they together.
- 144 2 He who is pricked in his soul by the sting.

On the holy Sergius alone.

- 145 1 While the illustrious Sergius was readily.

On the holy Menas the martyr.

- 146 1 The illustrious and mighty martyr of Christ.

On the holy Simeon of the pillar.

- 147 1 The sublime and great height of the life.

On the holy father Antony the monk.

- 148 1 Of the bloodless and fleshless combat and of.

On the holy Maccabee martyrs.

- 149 1 Very great is the unerring hope of the resurrection.
- 150 2 When I turn my suprasensual eye round about.

		وَمَا هِيَ إِلَّا مَبْنِيَّةٌ عَلَيْهِمَا ³⁵ .		
مبا	ك	مَنْ أَمَّا حَرْوَيْهِ وَفِي ذَلِكَ تَعْمَلُ [بِوَسْطِهِ] [أ]	4	
		وَمَا هِيَ إِلَّا مَبْنِيَّةٌ عَلَيْهِمَا.		
مبا	ك	مَعْمَسَا الْإِيهَ إِذْهُ وَالْمَلِكِ وَالْإِسْمَاءِ ⁴ .	4	
		وَمَا هِيَ إِلَّا مَبْنِيَّةٌ عَلَيْهِمَا ³⁶ .		
مبا	ك	لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا ⁴ .	4	
		وَمَا هِيَ إِلَّا مَبْنِيَّةٌ عَلَيْهِمَا.		
مبا	ك	مَدْبِهِ بَدَلًا لِحَيْثُهَا وَمِنْ مَعْمَسَا ⁴ .	4	
		وَمَا أَتَى هِيَ إِلَّا مَبْنِيَّةٌ عَلَيْهِمَا.		
مبا	ك	فَلْيَا وَفِي ذَلِكَ تَعْمَلُ مَبْنِيَّةٌ ⁴ .	4	
مبا	ت	بِوَسْطِهِ ³⁷ وَمِنْ ذَلِكَ سَلَوْتُهُ هَبْرَ حَلْمِ.		
مبا	ل	إِذَا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا.		
مبا	ه	إِذَا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا ⁴ .	4	
مبا	س	فَلْيَا سَلَوْتُهُ وَفِي ذَلِكَ تَعْمَلُ ³⁸ بِوَسْطِهِ ⁴ .	4	

35. A لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا. - 36. A لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا. - 37. A لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا لَمَّا. - 38. A pl.

On the holy Egyptian martyrs.

151 1 Whence comes it that Egypt which.

On the holy Persian martyrs.

152 1 Christ, even God, who called and brought.

On the holy Gentilian martyrs.

153 1 The crafty astute tyrant Julian.

On the holy Homerite martyrs.

154 1 Who shall tell thy mighty deeds, Christ.

On the holy forty martyrs.

- 155 1 The band of the forty martyrs, strengthened.
- 156 2 For the wrath which by reason of our sins.
- 157 3 Jeremiah the prophet, the wonderful in revelations.
- 158 4 O! how much higher and more sublime is.
- 159 5 The valiant soldiers who contended in the line.

	ⲛ	ⲙⲉⲥⲁ ⲛⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ	ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ³⁹ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⁴⁰
	ⲛ	ⲙⲉⲥⲁ ⲛⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ	ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ³⁹ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ
	ⲛ	ⲙⲉⲥⲁ ⲛⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ	ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⁴¹ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ
	ⲧ	ⲙⲉⲥⲁ ⲛⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ	ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ
	ⲛ	ⲙⲉⲥⲁ ⲛⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ	ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ
	ⲛ	ⲙⲉⲥⲁ ⲛⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ	ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ
	ⲛ	ⲙⲉⲥⲁ ⲛⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ	ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ
	ⲧ	ⲙⲉⲥⲁ ⲛⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ	ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ
	Ⲕ	ⲙⲉⲥⲁ ⲛⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ	ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ
	ⲛ	ⲙⲉⲥⲁ ⲛⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ	ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ

39. B om. ο. — 40. A ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ. — 41. A ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ B om. — 42. A ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ. — 43. A ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ. — 44. A ⲛⲉⲛⲉⲙⲉⲗⲟⲩ.

On the saint and martyr Thecla.

160 1 Christ, who speaks in Paul.

On the saint and martyr Drosis.

161 1 It is not right for us not to praise Christ.
162 2 The equality of honour in the divine calling.

On the holy martyr Euphemia.

163 3 The triumphant martyr Euphemia.

On the saint and martyr Pelagia.

164 1 The valiant martyr Pelagia.

Hymns on the holy martyrs in general.

165 1 The blessed memory of the martyrs.
166 2 When thou, God, the heavenly Word.
167 3 The valiant martyrs and soldiers of Christ.
168 4 The grievous tyrants brought and led down.
169 5 All ye who are inclined and disposed.

٥	م	ان فح مذب حب اذ ابي الحصى لاسلا.
١	مذ	وامب ⁴⁵ الكما بحما هذخفا دم حرده ⁴ .
٣	مذ	الجبف اذ حب اذ ابي تالما الكما مغمسا ⁴ .
٤	مذ	بمدهها موبد اذ اذ صتبا ومحر دم اذ ⁴ .
٥	مذ	هتورا متبعلا ومحر اذ قدامر لا.
٦	مذ	مذنا ان اذ ^٤ موه اذ قتلنا.
٧	مذ	اوة هتورا متبعلا اذ نبي ومبمر ⁴⁶ .
٨	مذ	مدهجا ومحر اذ موه اذ ودهه ومب ³ .
٩	مذ	ساحر ⁴⁷ موه هتورا متبعلا: اذنا.
بحا اذنا متبعلا ⁴⁸ .		
١٠	مذ	م اذ موه ومحر مبقا مغمسا.
بحا مبقا اذ موه موه.		
١١	مذ	موه ودهه موه ومب اذ موه.
م مبقا موه موه اذ موه موه موه ³ .		
١٢	مذ	م موه ومب موه: اذ موه اذنا.

45. A موب. — 46. A موه ومب. — 47. A موه. — 48. B adds موه.

- 170 6 Thou, Lord, didst command us through the Gospel.
- 171 7 The divine David, prophet and king, once.
- 172 8 Thou hast taught us through the divine.
- 173 9 Thou gavest a law to thy disciples.
- 174 10 Thy holy martyrs confirmed thy unerring.
- 175 11 Lord, thou saidst to the holy apostles.
- 176 12 O! holy martyrs, in whom.
- 177 13 Thy wonderful birth in flesh from.
- 178 14 The courage of the holy martyrs is a picture.

On the holy fathers.

- 179 1 When we celebrate your memory, saints.

On the holy Ignatius the martyr.

- 180 1 Thou who didst appear in a flame of fire.

On the holy Peter, archbishop of Alexandria and martyr.

- 181 1 In celebrating the memory of saints.

	<p>٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢</p>	<p>٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢</p>	<p>٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢</p>	<p>٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢</p>
	<p>٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢</p>	<p>٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢</p>	<p>٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢</p>	<p>٤٩ ٥٠ ٥١ ٥٢</p>

49. A [...]. — 50. A [...]. — 51. A [...]. — 52. B adds [...].

On the holy Gregory the Wonder-worker.

182 1 When the holy apostle was reckoning.

On the holy Athanasius the great of Alexandria.

183 1 The Son of God and the Word who became.

On the holy Basil and Gregory.

184 1 He who has heard the theological teaching.

On the same and on Ignatius the God-clad.

185 1 Ye that yearn to be inheritors of the kingdom.

On the same.

186 1 Those who penetrated and reached also.

On the holy Porphyry, bishop of Antioch.

187 1 It is the work of teachers and dispensers.

On the holy John Chrysostom.

188 1 Joannes, the wise in divine doctrines.

معلى ت املى وملائىق انا ؛ املى ص .

29 مبعلا مدخلكف اقممءل 3 ؛ اللهبنا ءالءهههه 53 مئءل 3 .

مى ك مبنل بحملا ؛ مبعلا ؛ مءمسملا .

29 مبعلا هءمنا ءالمناظ ؛ انهمصا .

مرا ك مقءقلا ؛ هءمنا سءمءل ؛ ذل . مءملا 4 .

مرب ت لءملا ؛ نءمنا ؛ مبعلا هءمنا .

مربا ل ب ءهء ؛ نل مءمءل سء ؛ مءمءل 54 .

مربا ه ءمء ؛ ذل ؛ ءملا مءلءل ؛ نءل 4 .

29 مبعلا ءمنا ءالمناظ ؛ انهمصا .

مربا ك بءه مءمسا ؛ اللء ؛ نءم ءمءل .

29 مبعلا مءملا ءالمناظ ؛ انهمصا .

مربا ك ب مء ءمنا ؛ مقءقلا ؛ نءمرا .

29 مبعلا نءمنا ؛ انهمصا .

مربا ك نءم ؛ ذل مءمءملا ؛ ءملا ؛ مءمءل .

53. A ءهههه -- 54. A هءمنا .

189 2 When I consider what.

On the holy Cyril, bishop of Alexandria, and Theodosius the king.

190 1 The prophetic horn of oil of anointing.

On the holy Severus, patriarch of Antioch.

191 1 The doctrines of Severus, the wise and great.

192 2 The virtues and glories of the saintly Severus.

193 3 When we celebrate the memory of the wise.

194 4 The great column of the church and true.

On the holy Peter, patriarch of Antioch.

195 1 The servant of God and great high-priest.

On the holy Julian, patriarch of Antioch.

196 1 Julian, having been filled with wealth of.

On John the archimandrite, son of Aphthonia.

197 1 The great head and chosen governor of.

ⲗⲁ 29 ⲁⲓⲃⲁⲗ ⲙⲉⲛⲥⲓⲛⲁⲗ 55.

ⲙⲣⲓⲃ	ⲕ	ⲕⲓⲛⲓⲣ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ.
ⲙⲣⲓⲃ	ⲧ	ⲕⲓⲛⲓⲣⲓⲁ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ.
		ⲗⲁ 29 ⲁⲓⲃⲁⲗ 3 ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ.
	ⲕ	ⲕⲓⲛⲓⲣ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ.
		ⲗⲁ 29 ⲁⲓⲃⲁⲗ 57 ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ.
	ⲕ	ⲕⲓⲛⲓⲣ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ.
		ⲗⲁ 29 ⲁⲓⲃⲁⲗ 58 ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ.
	ⲕ	ⲕⲓⲛⲓⲣ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ.
		ⲗⲁ 29 ⲁⲓⲃⲁⲗ 59 ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ.
	ⲕ	ⲕⲓⲛⲓⲣ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ.
		ⲗⲁ 29 ⲁⲓⲃⲁⲗ 60 ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ.

55. A ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ — 56. A ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ B ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ — 57. A ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ — 58. A ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ B ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ — 59. B ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ ⲙⲉⲛⲛⲓⲁⲗ.

On the holy apostolic church.

- 198 1 Bless and keep the Catholic church, O! Lord.
- 199 2 Thy church, O! Christ, is a haven of peace.

On king Constantine the great.

- 200 1 Not of men nor through man.

On Honorius the king.

- 201 1 With David the divine king.

On Gratian the king.

- 202 1 David the divine prophet and king.

On Theodosius the king, the elder, and on the holy hundred and fifty.

- 203 1 As after the God-loving illustrious.

On the graves of strangers.

- 204 1 When we lift up the hidden eyes.

Hymns after the reading of the gospel before the oblation.

- 205 1 Thou who by the sprinkling of thy living and.

٦٥	ت	اهسلا كتسبحم مفعسا الاله ⁶⁰ .
٦٤	ل	م ففجلا مفعلا زارسا اجفصه.
٦٣	ه	متفالا هفتفالا كتفالا متفتمف منفر.
٦٢	س	فنا هرفف ففزا بفنفس هكخرف.
٦١	ا	مف مفعفمفلا مفعلا مفعلا.

لهى مفعسلا³ ففوهفنهف نمف بمفر²⁶ بفعهف ا مفا بمف ففس⁶⁴ زاررا متفبعا¹.
مفعسلا⁶² لا مفا بفعرا¹ لهف مفا بمفا⁴

٦٣	ك	مفعسلا لكك ففمفلا كرفا ¹ اهسبلا زهسلا ⁴ .
----	---	---

لهى^{63a} بفا مفعسلا.

٦٢	ك	مفر ⁶⁴ له مفر مفع مفعرا مفعسلا مفعرا ⁶⁵ .
٦١	ت	مف بمفعرا ففكفا زفا بفعهف كتفملا ⁴ .
٦٠	ل	لا مفعسلا لهى مفعلا ³ رفملا ¹ لا مفعسلا ⁴ .

اسفالا بفا هفمفلا مفا⁶⁶ فاففمفمفمف⁶⁷.

٦٥	ك	اهفلاف مفعلا كهمفلا . هسبلا زهسلا ⁴ .
----	---	--

60. A لهفلا B om. — 61. B ه . — 62. A مفعسلا . — 63. A ه . — 63^a B ins. اسفالا . — 64. A مفر . — 65. B om.; ins. مفعسلا بفا مفعسلا before each of the next two numbers. — 66. A بفا . — 67. B adds فاففمفمفمف .

- 206 2 Thou hast bathed us in thy mercy, Christ, God.
- 207 3 Restraining the turmoil of our soul by mysterious.
- 208 4 The many-eyed beasts hide their faces from thee.
- 209 5 It is in truth meet and right that we should bless.
- 210 6 Thou hast filled thy holy church, O! God, with.

Again prosphoric hymus before reception when the holy mysteries are performed.

The first on the Nativity or Epiphany.

- 211 1 To-day above in heaven the companies of the angels.

Again on the Resurrection.

- 212 1 Christ our Lord hath risen from the grave.
- 213 2 A great mystery! the great King of all the ages.
- 214 3 No longer now appears thy victory, death.

Another on the Ascension and on Pentecost.

- 215 1 The Word was lifted up on high and.

		١٥٤	٢٤	٢٤	٢٤	٢٤
		١٥٤	٢٤	٢٤	٢٤	٢٤
		١٥٤	٢٤	٢٤	٢٤	٢٤
		١٥٤	٢٤	٢٤	٢٤	٢٤
		١٥٤	٢٤	٢٤	٢٤	٢٤
		١٥٤	٢٤	٢٤	٢٤	٢٤
		١٥٤	٢٤	٢٤	٢٤	٢٤
		١٥٤	٢٤	٢٤	٢٤	٢٤
		١٥٤	٢٤	٢٤	٢٤	٢٤
		١٥٤	٢٤	٢٤	٢٤	٢٤

68. B om. From this point the numbers in B are one short. — 69. A [] — 70. A []

On the holy martyrs.

216 1 The festival of the holy martyrs is the joy.

On the God-bearer.

217 1 The festival of Mary the God-bearer¹.

On the holy fathers.

218 1 The commemoration of saints is accompanied by.
 219 2 The Lord preserveth the souls of his holy ones.
 220 3 May the righteous be for a blessed remembrance.

Again others for every day.

221 1 When we receive the living body and.
 222 2 The Lord's body and the all-holy blood.
 223 3 The revered body is placed before us and.
 224 4 The ineffable mystery of God is set ready.
 225 5 Hasten we, believers, to partake of and to receive.

1. This heading is omitted in B, and the hymn is not given in either MS. From this point the numeration in the text of the hymns is one short of that in the index.

اول قحطنا و كذا نوحنا .

و مده	ك	بم كصعنا و سلمة و حقلا و مده .
و مده	ت	ابوه و مده و مده و مده و مده لا اله ⁴ .
و مده	ل	مده مده و مده و اذنا الاقوال .
و مده	ه	مده حنن ⁸² استلم قما بدهما .
و مده	و	مده و مده و مده و مده و مده ⁴ .
و مده	ع	مده و مده و مده و مده و مده .
و مده	ا	و مده و مده و مده و مده و مده ⁴ .

ك 83 مده و مده .

و مده	ك	بم مده و مده و مده و مده و مده و مده ⁴ .
و مده	ت	مده و مده و مده و مده ⁸⁴ مده .
و مده	ل	و مده و مده و مده و مده و مده ⁴ .

استنا و انا و مده و مده .

و مده	ك	بم انا و مده و مده و مده و مده .
-------	---	----------------------------------

استنا و انا و مده و مده⁸⁵ مده .

و مده	ك	مده ب مده و مده و مده و مده ⁴ .
-------	---	--

82. A حنن . — 83. B و كذا . — 84. A مده . — 85. A مده .

Again hymns on the subject of wrath.

- 245 1 Inasmuch as we think of the multitude of.
- 246 2 If thou be not jealous for thy glory.
- 247 3 Lord, from the ends of the earth we hear of signs.
- 248 4 Lord, our eyes have dropped water like.
- 249 5 Martyrs of Christ, even God, who with your blood.
- 250 6 Lord, since we are walking in new.
- 251 7 Valiant and illustrious soldiers of the great king.

On drought.

- 252 1 While expecting to receive salvation from thee.
- 253 2 By reason of the gloomy darkness and heat.
- 254 3 That it is because of our follies and the evil.

Another, that was repeated after Epiphany.

- 255 1 Having been illuminated by the rays of thy.

Another, of thanks for the giving of rain.

- 256 1 Lord, when calling us to penitence.

١٥٦ مَعْمَدًا بِعَلَا رَحْمَتًا .

مَدِينًا فَرَحًا وَمَدِينًا لِحَقِّهَا أَمْرًا مَبْرُورًا ⁴	ك	ز
حَبِيبًا لِلْأَعْيَانِ مِنْ أَوَّلِ نِعْمَةٍ مَدِينًا لِحَقِّهَا ⁸⁶	ت	ز
لِحَقِّهَا وَتَهَيَّرَ بِرَحْمَتِهَا أَسْمًا فَرِحًا ⁴	ل	ز
عَقْلًا وَقُدْسًا هَيَّئْنَا لَهَا مَهْتَبًا .	ه	ز
مَعْمَدًا بِعَلَا رَحْمَتِهَا ⁸⁷ رَمَدًا لَهَا نَسِيمًا ⁴	س	ز

١٥٧ مَعْمَدًا بِعَلَا رَحْمَتِهَا حَقًّا .

وَمَدِينًا وَمَدِينًا حَبِيبًا رَحِيمًا .	ك	زهد
---	---	-----

١٥٨ مَدِينًا لِحَقِّهَا مَدِينًا⁸⁸ لَهَا .

لَا أَمَّا لِحَقِّهَا ⁸⁹ لِحَقِّهَا أَمْرًا ³	ك	زهي
---	---	-----

١٥٩ مَدِينًا لَهَا²⁶ مَدِينًا .

لَا أَمَّا مَدِينًا مَدِينًا لِحَقِّهَا حَقًّا ³	ك	زهي
مَدِينًا مَدِينًا لَهَا مَدِينًا مَدِينًا ⁹⁰ مَدِينًا مَدِينًا ⁴	ت	زهي

١٦٠ مَدِينًا مَدِينًا .

أَمَّا مَدِينًا مَدِينًا مَدِينًا مَدِينًا .	ك	زهي
--	---	-----

86. A مَدِينًا B om. — 87. A مَدِينًا — 88. A مَدِينًا حَقًّا — 89. A مَدِينًا — 90. A مَدِينًا مَدِينًا .

Again hymns on earthquakes.

- 257 1 Lord, who hast stretched out the heavens as.
- 258 2 How long, O! my soul, wilt thou be sunk.
- 259 3 The threat of thy wrath is dispelled.
- 260 4 Thou hast raised the rods of many.
- 261 5 Christ, who through thy Cross broughtest the world.

Again on ancient earthquakes.

- 262 1 We celebrate the memory of the ancient chastisement.

On Vitalian the tyrant.

- 263 1 The wicked have no cause of joy or.

On the attack of the Huns.

- 264 1 Remove not because of our sins thy holy altar.
- 265 2 Lord, by reason of our lawlessness the ropes of Sheol.

On the war with the Persians.

- 266 1 O! apostles of Christ and prophets and holy martyrs.

فرت	٤	ملا وبتعمي ^{95a} هتافا بزب.
فركا	٦	ب مزبه وبتلحفه مقدا بستب.
اهت معسلا زفزا.		
فرت	٢	هت ب مزنا الاله ائمه به حر اهمملا ⁹⁶ .
فرت	٣	ان ا بونا مزنا ولسما زخا ⁴ .
فرت	٤	ولا تلبنا لمدب روتلا اهتسما.
فرت	٥	مزنا ولامبصه اءف ولامضنا ⁹⁷ .
فرت	٦	انفلا منلها امر ص و اءف هلا ⁴ .
فرت	٧	فصلا مزنا الاله بزب زخا ان ⁴ .
ف	٨	لا ههلا لاهلنا ورتعملا ² فمببسن ⁴ .
فا	٩	مزنا زرفزا حر هه مدرمنا ان.
فب	١٠	خبلملا اءملا اتبنا لمدت ² .
فب	١١	صملا ⁹⁸ زفزا معسلا الاله.
فب	١٢	رلنا بونا ولاءملا مان اعيب ⁴ .
فب	١٣	لسلما اننا بهننا. لا فزا.
فب	١٤	لب ولاءملا صب قسلا وحنفا.

95^a A ولاق وبتعمي. — 96. A اهمملا B om. — 97. A ولامضنا. — 98. A صملا.

- 292 19 Because you have not refrained and checked.
- 293 20 When the days of this my weary life.

Again morning hymns.

- 294 1 Grant, Lord, that we may declare to thee a faith.
- 295 2 Thou hast said, Lord of all, « I desire merety.
- 296 3 I hear the divine scripture telling us not to.
- 297 4 Lord, who by becoming incarnate madest thyself poor.
- 298 5 I have done iniquity and sin so much as to trample on.
- 299 6 I have heard thee, Lord God, in the wish.
- 300 7 It is not from trusting in our deeds of righteousness.
- 301 8 Lord, in the morning I sing to thee.
- 302 9 In the nights have I lifted up my hands to the heights.
- 303 10 At the coming of morn, Christ, God.
- 304 11 The bright splendour of the service has washed.
- 305 12 The sin which I have committed hyssop cannot.
- 306 13 Me who have been cleansed by the water.

مدننا نب لحد حفننا امانا . حمر .	נה	ער
حببסה ; زفننا نחמר סנעבס ללאה ⁴ .	סס	עס
נדעבס לחר מדנא כלל באה ; א . מדחנא ⁹⁹ .	סו	עו
مدننا ; ا ; بسا له باه ; ا ; سهجدان ¹⁰⁰ .	سا	עס
لا مدعلا سلعنا باه ; ا ; مرچسا .	سد	عسا
مدانلا ; لانا ههنا ; ا ; تسبخدمر سسمر ¹⁰¹ .	סה	عس
; جسا ; مبقرا علقنا مدقنا انا ممدمر ⁴ .	ص	عص
لانا ; جبا جنب حد ; ا ; سلسا ل ; ا ; سمر ¹⁰² .	صا	عصا
سلسا ممدمر ; سمر انا ل ; ا ; سمر .	صت	عصت
ا ; عبا سلسلس حبم ; مدحنا ; مدلا ; ا ; سمر ⁴ .	صط	عصط
. انا ممدمر ; ا ; سمر .		
; ا ; سمر ; ا ; سمر ; ا ; سمر ; ا ; سمر ⁴ .	כ	ער
; ا ; سمر ; ا ; سمر ; ا ; سمر ; ا ; سمر .	כ	ער
; ا ; سمر ; ا ; سمر ; ا ; سمر ; ا ; سمر ⁴ .	כ	ער
; ا ; سمر ; ا ; سمر ; ا ; سمر ; ا ; سمر ⁴ .	כ	ער

99. A א . B om. — 100. A ס . — 101. A ס . — 102. A א .

- 307 14 Lord, though I am of dust.
- 308 15 At daybreak let us bless and praise God.
- 309 16 The light praiseth thee, Lord of all.
- 310 17 Lord, who hast made the light to shine upon us.
- 311 18 Invariable light and brightness.
- 312 19 Since it is to the greatness of thy mercy and.
- 313 20 The sacrifice of a whole burnt-offering I present.
- 314 21 Create a clean heart within me and.
- 315 22 I have sinned before thee, merciful one.
- 316 23 Wash and purge me through tears of penitence.

Again evening hymns.

- 317 1 While I walk in the strait path of thy.
- 318 2 In the path of destruction which is very broad.
- 319 3 If the host of the fierceness of.
- 320 4 To thee, Christ, I present a spiritual sacrifice.

حَقْبًا مَلَاؤُوا وَرَبِّعُوا الْحَدِيثَ.	٥٥	عَدَا
فَلِكَلِمَا سَعَمْنَا وَمَلِكْرُ مَدِينَا وَهِيَ سَوْبَعٌ ⁴ .	٥٦	عَدَدٌ
مَدَا وَمِنْهُنَّ هَمَّ حَلَامًا لِحَمِّ حَلَابِ.	١	عَدِي
سَبِّحْهُمْ مَدْعَمًا ¹⁰³ فَهِيَ صَدَقَاتُكَ أَوْ.	٥٧	عَدْبٌ
سَبِّحْنَا سَبِّحْنَا سَبِّحْنَا سَبِّحْنَا سَبِّحْنَا سَبِّحْنَا ⁴ .	٥٨	عَدَوَةٌ
جِبْ لَلْأَسْمَاءِ وَحَقْبًا أَمْلَجِ.	٥٩	عَدَوَةٌ
وَجِبَا زَسَلَا وَمَلَجْ مَنصَمِيحَ لِحْرٍ مَدْعَمًا ⁴ .	٦٠	عَدْرٌ
لَاؤِي سَوْبًا لِحْرٍ مَدِينَا لَلْأَسْمَاءِ مَقْتَلًا ⁴ .	٦١	عَدَسٌ
مَدْعَمًا مَدْعَمًا مَدْعَمًا حَبِيٍّ وَهَدَا مَدْعَمًا ⁴ .	٦٢	عَدْلٌ
مَدْعَمًا مَدْعَمًا لِحْرٍ دَلَجِ ³ حَبِيٍّ وَهَدَا ⁴ .	٦٣	عَدْلٌ
أَمْلَجِ وَمَدْعَمًا أَمْلَجًا لَلْأَسْمَاءِ أَمْلَجِ ⁴ .	٦٤	عَدْلٌ

أَوْ مَدْعَمًا وَحَقْبًا.

مَدْحِيَّاهُ وَحَلْمَجِ لُحْبِ مَدِينَا أَمْلَجِ مَدْحِ ⁴ .	٦٥	عَدْلٌ
أَمْلَجِ مَدْحِ أَوْ مَدْحِيَّاهُ حَبِيٍّ وَهَدَا ⁴ .	٦٦	عَدْلٌ
سَبِّحْنَا مَدْحِ أَمْلَجِ مَدْحِيَّاهُ وَحَلْمَجِ مَدْحِ ⁴ .	٦٧	عَدْلٌ
حَبِيٍّ حَبِيٍّ مَدْحِيَّاهُ مَدْحِ أَمْلَجِ مَدْحِ ⁴ .	٦٨	عَدْلٌ

103. A. مَدِينَا.

- 321 5 Deeds and right acts of justice.
- 322 6 Thy peace and tranquillity, Lord, give and.
- 323 7 When evil men and demons stand up against me.
- 324 8 Strengthen me, Christ my Saviour, in order.
- 325 9 My wretched soul has sinned a great sin before.
- 326 10 When I had considered the ways of the deeds.
- 327 11 We offer our spiritual sacrifice to thee, Christ.
- 328 12 Guide and direct us, Lord, into the ways.
- 329 13 I sing a song of praise at the evening hour.
- 330 14 We all offer thee praise at the evening hour.
- 331 15 When I consider the blessings that.

Again hymns on the dead.

- 332 1 The passing of our age is swifter than.
- 333 2 Isaiah the wonderful in revelations of the Spirit.
- 334 3 There is one entrance to this life.
- 335 4 Through the transgression committed by Adam.

4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	4	4

4. 4. 4. 4. 4. 4.

4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	4	4

4. 4. 4. 4. 4. 4.

4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	4	4
4	4	4	4	4	4

4. 4. 4. 4. 4. 4.

4	4	4	4	4	4
---	---	---	---	---	---

104. A 4. B om. — 105. A 4. B om.

- 336 5 After the soul separates and departs from.
- 337 6 Very dreadful is the ending of this life.
- 338 7 A dreadful thing and full of terror.
- 339 8 If the gloom at the departure from this life had not.
- 340 9 Full of true and suprasensual light.

Again on Peter his syncellus.

- 341 1 All righteousness done by man.
- 342 2 Thou who broughtest the bones of the patriarch.

On clergymen and monks.

- 343 1 Thy bondmen have heard thee.
- 344 2 Those who according to the saying of the great.
- 345 3 Thou through the great prophet David.
- 346 4 The gifts of thy mercifulness, Lord, are without.

Again on priests.

- 347 1 There is none among all that are bound in flesh who.

فصلا	ت	بم صم صمصا صمصا صمصا اللم بمصم.
		بصا اشمال صمصا صمصا.
مصلا	ك	بم الم بمصم بم صم صمصا صمصا صمصا ⁴ .
		بصا اشمال ⁴⁰⁶ بمصا.
ع	ك	صلا صمصا الم بم صمصا صمصا ¹⁰⁷ صمصا ⁴ .
		بصا صمصا بمصم اشمال بمصم صمصا ⁴⁰⁸ .
علا	ك	بم صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا ⁴ .
علا	ت	صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا.
علا	ل	صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا ⁴ .
علا	ه	صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا.
علا	ص	صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا ⁴ .
		صمصا صمصا صمصا ⁴⁰⁹ .
علا	ك	صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا ¹¹⁰ صمصا.
علا	ت	صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا صمصا.

106. A صمصا. — 107. A صمصا. — 108. B صمصا. — 109. A صمصا. — 110. A صمصا.

348 2 Having been from thy earliest age chosen.

On virgin sisters.

349 1 By being born of a virgin mother in the flesh.

On devout widows.

350 1 Widows also to whom testimony is borne.

On a funeral procession, while they are carrying the dead man.

351 1 While journeying by this road that no man can.

352 2 At the day of the end or of the departure.

353 3 The unknown ending of the life of time.

354 4 By many forms of mercifulness.

355 5 Remember, merciful Lord, that I am dust.

Again on babies.

356 1 Let us not weep beyond measure for those.

357 2 How great and how marvellous are thy wonders.

		مدنا بصلناهمر حسبنا صعدنا .		
عسا	ك	اجججنا بلكر مدعسا . اذنا ² فلبا ⁴ .		
		بلا صعدنا ببيتنا ؛ اناج لسا صعدنا .		
عسا	ك	لا مناصلا ؛ صعدنا بصلناصلنا ¹¹¹ .		
		بلا لسا ؛ بجا انا صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا .		
عسا	ك	ادا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا .		
		بلا صعدنا صعدنا .		
عسا	ك	صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ⁴ .		
عصدا	ت	صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا .		
		صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا .		
عسا	ك	فصعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ⁴ .		
عصبا	ت	صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ⁴ .		
عصبا	ل	صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا .		
عصبا	ه	لا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا .		
		صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا ؛ صعدنا .		

111. A صعدنا ؛ صعدنا .

When the dead man is being laid in the grave.

358 1 To thy bondman, O! Christ, open the gates.

On the tonsure of monks entering the vocation.

359 1 The height of thy condescension.

On a woman who had been converted from the heresy of the Arians, and had become a perfect nun.

360 1 Father of mercy, who didst change the robe.

On Simeon the old.

361 1 Like our patriarch Abraham.

362 2 Lord, the working of whose marvels.

Hymns of supplication.

363 1 We are assured of thy justice, O! God, and.

364 2 Thy promise is sure in our heart.

365 3 Whence shall we ask for ourselves forgiveness.

366 4 Unendurable is the threat of wrath.

The head-lines (κεφαλαια) of the holy Mar Severus, patriarch of Antioch, are ended.

أول اعصمنا : بعدنا : دللنا . فحصل لإلهنا حمتنا .

فإننا¹ : مدحنا ما فتلنا : مدحتنا : ألهنا : نعتنا من اللها .

مدحنا ألهنا : مدحنا ما فتلنا : مدحتنا : ألهنا : نعتنا من اللها .
 ففتلنا : مدحنا ما فتلنا : مدحتنا : ألهنا : نعتنا من اللها .
 : مدحنا ما فتلنا : مدحتنا : ألهنا : نعتنا من اللها .
 : مدحنا ما فتلنا : مدحتنا : ألهنا : نعتنا من اللها .
 : مدحنا ما فتلنا : مدحتنا : ألهنا : نعتنا من اللها .
 : مدحنا ما فتلنا : مدحتنا : ألهنا : نعتنا من اللها .
 : مدحنا ما فتلنا : مدحتنا : ألهنا : نعتنا من اللها .
 : مدحنا ما فتلنا : مدحتنا : ألهنا : نعتنا من اللها .
 : مدحنا ما فتلنا : مدحتنا : ألهنا : نعتنا من اللها .
 : مدحنا ما فتلنا : مدحتنا : ألهنا : نعتنا من اللها .
 : مدحنا ما فتلنا : مدحتنا : ألهنا : نعتنا من اللها .
 : مدحنا ما فتلنا : مدحتنا : ألهنا : نعتنا من اللها .

1. B مدحنا . — 2. A pl. — 3. A مدحتنا .

Again the song of praise uttered at night. « Glory to God in the heights ».

A note¹ as to the head-lines (κεφαλαια) of the hymns which are given above.

I the weak and sinful, who have made this index, beg anyone who is desirous of what is good and desirous of learning who reads this book [that he must first believe that he is² not to regard the matter of the first lines of the hymns of the holy Severus which are here set down as something superfluous and unworthy of attention and examination : for all the hymns which are dispersed through the body of the book in many words and at full length are here compressed into a small compass. You must therefore know that, if you wish to find whatever hymn you want without trouble, you must read the head-lines (κεφαλαια) given above, and note their superscriptions as placed before each of them; and you will easily find that which you want by taking the superscription or number in the numerals of ink placed at the head of each of them, and looking in the body of the book and

1. B κεφαλαιον. — 2. The sentence would run better if these words were omitted.

وَاَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدانا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا اِهْتَدَيْنَا. اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدانا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا اِهْتَدَيْنَا. اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدانا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا اِهْتَدَيْنَا. اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدانا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا اِهْتَدَيْنَا. اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدانا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا اِهْتَدَيْنَا. اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدانا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا اِهْتَدَيْنَا. اَلْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدانا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا اِهْتَدَيْنَا.

i. B ٥٥١٥.

finding it there; and you will without fail find these numerals as written above; since the numerals of ink run through the whole book consecutively according to the sequence of their numbers; and to the man who is desirous of learning they point out without fail whatever hymn he wishes to find. But the numerals written in red paint (*σφραγιστόν*) denote only the number in each section, the Nativity for instance and the Epiphany.

מלכות

המנהג אלהותך שאתה עושה
אשר אתה עושה

מלכותך כל ימיך וימיך

א — א — א — שנה ויחציהם שם חסדו * ב^a וימיך שכל ימיך וימיך
קדושים וקדושים וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך
באתה עושה * ב^b וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך
ל. וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך

א B marg. וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך
[.....] וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך
וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך וימיך

1. A upper marg. Συνηρος πατριάρχης, side marg. [.....] (I have supplied the lacunae from Cod. Vat.). The text of A on this page is very indistinct.

THE HYMNS OF THE HOLY AND BLESSED SEVERUS, PATRIARCH OF ANTIOCH, AND OF OTHER HOLY MEN

THE FIRST SECTION ON THE NATIVITY OF CHRIST WHO IS GOD¹.

1 — 1 — I. — « The¹ power that is in his works he hath shown unto his people »². — When³ the new covenant (δευτέρων) was about to begin, it was preceded by wonders which signified the joy that was to happen to the world. For by a miracle the affliction⁴ of barrenness was removed, and trembling age was made young, and a plant sprang up from an unfruitful field; in order that this⁵ might be believed by all men, that a virgin

1. Marg. « This some say is the work of John son of Aphthonia, but others say of Philoxenus ». — 2. Ps. cxl, 6. — 3. Marg. « The passage is in Jeremiah. » — 4. Luke 1, 6, 7. — 5. Corr. 'it'.

וְאֵלֹהִים חָלַקְתָּ אֵת הַחַיִּים מֵעַד רֵגְלָם׃ חֶסֶד אֱלֹהִים כַּד בְּשֵׁיבִיעֵי
מֶלֶכְהֶם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃
הַלְלוּ

ו — ג — ד — א — אֲנִי אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃
הַשְׁמִיעֵנו אֵלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃

a Corr. אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ — b Marg. (no doubt corr.)
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ — c Marg. אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ — d Marg. אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃
אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃

1. A אֱלֹהֵי. — 2. In ink.

also should *conceive and bear without seed God the Word, who was to become incarnate from her, and to become a babe for our salvation* [in the greatness of his mercy ' and of his grace toward us.

2 — 11 — VII. — « Who shall declare the Lord's wonders? » 2 — What mind or speech or hearing *is there that is equal to the ineffable sea of mercifulness?* The Only one, who before *all the ages* was born in divine fashion and without a body from the Only one, the Word of the Father, he was born alone from a mother alone *in flesh and in bodily fashion*; [who by his birth did not destroy 3 *this mother's virginity* and so showed her to be the God-bearer, since neither was he himself changed when he *willed it and became man*. « O the depth of the riches and of the wisdom of God! » 4 The womb of a woman which was condemned to bear children in pains 5, this became a spring of immortality; which conceived and bore Emmanuel without seed, and by its *incorruptible* 6 *delivery loosened the bond* 6 of our

1. Corr. 'who he th greatness of mercy'. — 2. Ps. cvl, 2. — 3. Corr. 'but, when he was born, did not destroy her'. — 4. Rom. xi, 33. — 5. Gen. iii, 16. « And the Lord said to the woman, 'I will increase thy sorrows and thy conceptions, and in sorrows thou shalt bear children'. » — 6. The play on אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ אֱלֹהֵי אֲבוֹתָנוּם׃ cannot be preserved.

لا مفعلا امر ممدحها مع حلال . اذ مع ^a افعلا مفسدا حسيجهه و لا اذلا
 حلال . هلا مفعلا مفعلا اذ مع حقدحدا حلاله حلال مع ممدحا . مع
 اذ مع مدينه و لا مفعلا . امر بمقتها و حليلها ممدحا . حسيجهه و حليلها
 حليلها و حليلها . اذ مع حليلها و حليلها . امر حلال . حليلها و حليلها
 حليلها و حليلها . اذ حليلها . لا مع حليلها . حليلها و حليلها و حليلها لا
 حليلها . هلا اذ مع . امر حليلها و حليلها و حليلها و حليلها . حليلها
 لا حليلها و حليلها . امر حليلها و حليلها . لا حليلها و حليلها و حليلها
 حليلها حليلها ^b : حليلها و حليلها و حليلها حليلها حليلها حليلها
 و حليلها . حليلها حليلها و حليلها و حليلها و حليلها . حليلها حليلها
 حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها

٥١ — ٥٢ — ٥٣ — حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها
 حليلها و حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها
 حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها

a Marg. حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها . — b Marg. حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها حليلها .

1. B حليلها حليلها .

Son and Word of God, who filleth all things, but is not himself confined and
 contained by all things, « bowed the heavens and came down »¹ in his
 mercy to us on earth, and was contained without being confined in a
 virgin's womb in a manner inexpressible. Having become incarnate from
 her without variation, he is born according to the laws of conception; and
 by an innovation he overcame the laws of nature : for he was conceived as
 a babe by a miracle, and fulfilled the time of nine months' conception; but
 by his birth he did not burst the bond and the closed seals of his mother's
 virginity. Ask not how : for, if he is Emmanuel who was born, his birth is
 incomprehensible, and the manner of such a miracle is past finding out².
 Being led therefore by the star of light to go up to heaven with the eyes of
 our mind, let us all with the Magi³ bless and worship him as Maker of hea-
 ven and of earth, offering praise to his great mercy and his grace toward us.

5 — v — VIII. — « The Lord shall feed me and I shall want nothing »⁴.
 — The Shepherd of the heavenly spiritual hosts and Maker of all creation,
 suprasensual and perceived by the senses, having become incarnate
 without variation of the Holy Spirit and of the God-bearer Mary and

1. Ps. xviii, 10. — 2. This meaning of حليلها حليلها is unknown to the lexicons. — 3. Matth. ii, 11. —
 4. Ps. xxiii, 1.

دحمه لسمر بموهو. اؤب وحملا ولسملا مدهفعل. هوم ذوهوا الملائكه
 ودهلا عهدهسا الاوهل. ووبس مده عدما: سبره لاجسملا وملكلا وهوا
 وهوسلا: موهده ودمنحمه هرفذنه لعدهسا. خفجه^a هججه سفلملا
 هاندنه دما ستهوا. نارلا بجهلا جهملا لحملا لسمر. هامر وجاههوهوا
 منومه وعهده حمب وهوا. لاجسملا هتوهلا وجملا. اؤسه واما لوهوه عهلا
 هجهلا لهددا لاسملا فمسملا امملا. هلامده^b واهوا وهوه وفعلا
 مسلملاه ودهملا. هواراملا دلا مدهسه دلموه مدهسه امر دماوا
 وهسجهوه هتهملا.

٥ — ٥ — ٥ — اجهه لاده مده بسجه ختبره مدهفعل ودهفعل وجملا لا جهوه
 وهوا لجهدا ودهملا. افلا ردها مدهلا المجهب جهملا ودهلا ولا
 مدهسدنهلا. الا مده وهسا مبهلا مده نهجا' الاوه مدهامر¹. مدهسا وهوه
 هجهلا فمسملا جهب حلهومده. هوم منهب جهملا ودهوه ودهسبه وهوه
 وهوه. هواملاه وهوه الاوه وده الاوه. اف جه^c بهب مده ردهوه وادهوه

a Marg. illegible note, no doubt مده امبهجه ودهملا. — b Marg. مده مده امبهجه وهوه. — c Marg. مده وهوه ودها جهملا.

1. B. مدهامر.

become man, was born as a little child in Bethlehem of Judah, which means 'house of bread': and the shepherds, having been enlightened as to this by the divine glory, which shone from heaven, and having seen the army of angels and the company of spiritual beings, and heard them chanting and singing a hymn of praise, searched¹ and sought eagerly and said to one another, « Let us go and make our way to Bethlehem »; and, as in a figure, they by this foreshadowed the shepherds and priests of the church, who set themselves constantly to seek the heavenly bread, and « the Lamb of God which taketh away the sin of the world »² and is mysteriously sacrificed upon his altar every day according to the riches of his great mercy.

6 — VI — VI. — « Say unto God, 'How terrible are thy works' »³. — No couch of intercourse with a man cleft and broke the seal of virginity, nor was mortal seed placed in the pure uncorrupt womb: but Christ, the heavenly ear, sprang forth by a miracle from the Holy Spirit and from the God-bearer, showing⁴ also that his birth was free from phantasy, and that he is God of God, even when « he took of the seed of Abraham »⁵ without

1. Luke II, 8-15. — 2. John I, 29. — 3. Ps. LXVI, 3. — 4. The text can hardly be right. — 5. Heb. II, 16.

ولا عسكرا. امعلنا بمسبها ونه؛ (المؤمنون مدلا) مدلاوملا. حفضا^a حناسا
هي تال نوهل موبوملا. فب حفضومر^a هاهن؛ مع سلجملا حلسه؛ فبج
لاه لاهومد له. لانهق؛ وحابم لول حفضنا مع فحقا؛ وفعلا؛ وسخلا حيم
وملا بمده زمان. امر لها حلسه؛ ونم اف ونمر افعلا.
ر — ا — ؟ — الله مدلا حفضومر؛ فب لجمكها؛ ولا زحنا؛ ومده نكبا؛ الله
مدانامر¹ فممر لالازر اعلمنا. سوهل جهومدن ساهوزا؛ نلا. ارحف حملا؛ ومد
لوجن.؛ وه^b حلاهكلا نكلها نكلبا. هلاه؛ واللمب فب المنفق ميب؛
(المؤمنون حنا مدلاوملا ومده احنا؛ سوهل فب وه سوهل ححصه؛ ولا عسكرا
حلا حنسجهومر.؛ لعلنا^c؛ ولب ملامب افعلا سلا سوهل لاه.؛ اجر سوهل لوجن
ححصهلا.؛ لعلنا^c لمر الملب له.؛ حنا لاهومر له.؛ لانه؛ وه اف املاومر
ملاطرا؛ ولاملا؛ وحملا؛ وحملا؛ وحملا؛ وحملا؛ وحملا؛ وحملا؛ وحملا؛ وحملا؛
امح موبه له نكبا؛ الله او.؛ ونه؛ والله سلا سلا مكل.؛ لاه لا مدهوملا
سلا؛ وهلا؛ وفعلا.؛ لانه؛ وه اف حمع² اعلاه؛ حيم هي بعب الله؛ لوجن
الله عسكرا لمر؛

a Marg. [ف] [م] [ل]. مع. — b Marg. اعلمنا. — c Marg. فب حصه؛ واعملا.

1. B مومر. — 2. So other MSS; B مومر.

variation; in order that the Only one, who is the eternal Word, might be by dispensation « the first-born among many brethren »¹; since it pleased him in all things save sin only to be made like unto us², whom he was about to release from the bonds of death and destruction by his pure blood, as the only good and merciful one.

7 — vii — IV. — « God hath spoken in his Holy One »³. — Isaiah, when he learned beforehand the mystery of the seedless birth from the God-bearer Mary, fell into astonishment and great wonder, and cried with a loud voice and said, « Behold! a virgin shall conceive and bear »⁴; and, when he had considered him that was born and known that he is the eternal Son of the Father, and that the same became incarnate without variation as a babe in his mercy, the child that is born to us now and not to him, proclaimed and said in prophecy, « A child hath been born unto us, a son hath also been given unto us »⁵, whom also his very name showed to be a messenger of a great purpose and a wonderful counsellor and mighty God. How then is she not the God-bearer, who bare the mighty God, ye unbelievers, uninstructed, and foolish? whom also acknowledge with us, worshipping and saying, « Praise to thee! »

1. Rom. viii, 29. — 2. Heb. ii, 17; iv, 15. — 3. Ps. lx, 8 LXX; cviii, 8 LXX. — 4. Is. vii, 14. — 5. Ibid. ix, 6.

م — ل — م — فخمنا بانفسه بهتقنا مودتمنا بهماه لاهه جملمهه وخصمهاله اوه
 ودهه؛ ودهه دالهاله مادامه¹. لا فيمير اوه نعمنا وروهه². الل³ سهه؛
 ميمهاله؛ ووهاله فوماله. سداهدهه وال اوه فامه لالهاله. مدهه؛ وبعده سللمهاله
 دهالهالهاله؛ واهمه؛ ودهه هاله؛ بجهاله. الا فيمير ودهاله جهاله واهاله سهه؛ هالهاله؛
 اه جبهاله لامباله لاهه؛ وبعده هاله؛ واهاله اقدمه اه مدهسحه². فينحبه
 قدههاله؛ فدههه مدهسعهه لاهه. ودهاله مدهاله سهه؛ هالهاله هالهاله هالهاله
 لاهالهاله لاهاله اوه؛ واهه؛ هالهاله؛ هالهاله؛ هالهاله. هالهاله؛ هالهاله؛ واهالهاله
 اهالهاله اه فمدهاله. لاهه؛ واه بهومر هالهاله؛ هالهالهاله الهه الهه لاهاله
 فوهاله وهاله اه فيمير اهاله

ه — و — ه — هالهاله؛ هالهاله؛ هالهاله؛ هالهاله؛ هالهاله؛
 دهالهاله لاهاله؛ هالهاله؛ واهالهاله. هالهاله لاهاله هالهاله؛ واهالهاله لاهاله
 هالهاله؛ هالهاله؛ واهالهاله مدهه؛ واهالهاله؛ واهالهاله؛ واهالهاله؛ واهالهاله؛
 لاهالهاله. مدهاله؛ واهاله؛ واهالهاله؛ واهالهاله؛ واهالهاله. اوه هالهاله

a Marg. مده اهيحهه لاهاله. — 1. B مدههه. — 2. So 17, 261; 17, 273 Vat. مدهالهاله؛ B مدهالهاله. — 3. So other MSS; B pl.

8 — viii — VIII. — « The kings of Tharshish and of the isles shall bring presents to him »¹. — The birth of Emmanuel in the flesh from the Virgin Mary was not preceded by the exercise of copulation, but² only by the descent of the Holy Spirit; and this God-befitting miracle is confirmed by the closed seal of virginity which is preserved even after the birth. But, before you look at and regard the mother's womb, and call him a babe who is borne and enclosed in his mother's arms, the Magi draw near, and bid and urge you to look at the star, and consider in your heart God the Word who descended and came from heaven, and to confess the same to be earthly and heavenly : whom also let us bless and worship and praise as God the Saviour of all and the merciful.

9 — ix — IV. — « To thee have I lifted up mine eyes, the dweller in the heavens »³. — In the wish to see with the eyes of my mind the depth of the mystery of the Ifumanization, I both stretch my intellect and apply it to all sides; and, being little enlightened, I restrain my sight and pass from speculation (θεωρησις), since I am overcome by the incomprehensible light of the miracles. He who in the beginning is the Word of God and the Father without ceasing to be God was wholly contained without being confined in

1. Ps. LXXII, 10. — 2. Matth. 1, 20. — 3. Ps. CXXII, 1.

وحنفعا املواى مدلاوى والكواى هاجلا: دم لا غنى معى ونى واملواى الكواى.
 صلاه الاجنبى حبهوه ومانامر¹ حلاهال منجلا الكواى لا صعهامعنام. ده دم
 ستلهال وفتقىلا ارمى. الا جعلنا هلاكا مع مدلاال دهوا هبجى وهى.
 دم المسى موهداى لحهوا مبعلا وبعلا ام ده موهداىلا. وهوا حنفا
 مفعلمنا ولا عسلحا. دهوا منبر رفنى واهب^a دم فداىلا وهى مفرجف
 وبسلا^a امر مدهوا حلا. دهوا اف مسة مابىس وهى وهى
 لمدباده دعهواى دم اضر هاجنى. ومدلاال^b دهوا وهى هلاى حى. وهى
 وحنال هنجى للاهال دم افنى فالحمر " دص مدبنا لمدهال. مدينا
 حصد حنفا حنفا. ده مسة بعس وهوا. امر فح واملواى فنهوه
 وبعه مفعلا الكواى ودا صلا:

ب — و — ه — دم مفعلا مدينا وحصلا بوسى. وهوه مدلاال الكواى حلا مع مدلاال
 امر بربا اذق^d عصلا هبلا حلا: ممع وهى مبعلا مدينى واملواى
 ولاهال مدينا هقلا: ولا عسلحا مهلى مع دانه سلهبال: لاجنه

a Marg. illegible note, no doubt... — b Marg. مبع موهداى وهى. — c Marg. مبع املواى واملواى. — d Marg. مبع موهداى وهى ونس.

1. B موهداى.

the womb of Mary the Virgin the God-bearer. Not by stirring up hosts of heavenly beings did he this, but silently and in a manner inexpressible; and, having been hypostatically united to holy flesh with an intelligent soul, he became perfect man without variation. Of this David sang beforehand when he prophesied and cried, « He shall come down like rain upon a fleece »¹. This John also was inspired moreover to write in his Gospel-teaching when he proclaimed and said, « The Word became flesh and dwelt among us »². This Gabriel announced to the Virgin when he said, « Hail to thee, thou that art highly favoured! The Lord is with thee, blessed among women »³. Him let us also praise and confess, inasmuch as he is the Saviour of our race, Christ, God over all.

10 — x — VI. — « When the Lord turned again the captivity of Zion »⁴. — That God the Word in a manner inexpressible as he willed it « bowed the heavens and came down »⁵ to us, and of the Holy Spirit and of the very essence (ὁμοίᾳ) of the most blessed Virgin without variation and without all sin became incarnate and became perfectly man by his grace let us all

1. Ps. LXXII, 6. — 2 John 1, 14. — 3. Luke 1, 28. — 4. Ps. CXXV, 1. — 5. Ps. XVIII, 10.

וְיֵשׁוּעַ בְּרֵחַ שָׁמַיָא בְּסִלְכָא אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי אֲלֵיבְלֵי
 חֲמִשָּׁה עָבְדִּי אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי.
 וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי.
 וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי.
 וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי.
 וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי.
 וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי.
 וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי.

מַח — בַּת — ו — מְנַחֵם אֱלֹהֵי סַלְמָא ³ דַּעֲבָה וְזֵי וְסַמְחָא. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי.
 בְּיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי.
 מְנַחֵם אֱלֹהֵי סַלְמָא וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי.
 מְנַחֵם אֱלֹהֵי סַלְמָא וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי. וְיֵשׁוּעַ אֲלֵיבְלֵי חֲמִשָּׁה עָבְדִּי.

a B marg. מְנַחֵם אֱלֹהֵי סַלְמָא. — b B marg. מְנַחֵם אֱלֹהֵי סַלְמָא. — c B marg. מְנַחֵם אֱלֹהֵי סַלְמָא. —
 d Corr. מְנַחֵם. — e Corr. מְנַחֵם.

1. Here A begins again. — 2. A וְיֵשׁוּעַ. — 3. A סַלְמָא.

vealed to Joseph in the vision of a dream and said, « For he which hath been born in her is of the Holy Spirit » ¹ : and that he was the Word and the only Son of God, who became incarnate and was born of her without variation he further added by saying to him, « And she shall bear a son, and they shall call his name Emmanuel, which interpreted means 'God is with us' ² : and again as to the same being called Jesus he made explanation and said, « For he shall save his people from their sins » ³. Accordingly we are with him; and he saves us and grants forgiveness for sins. Acknowledging him therefore to be God who became truly man, let us all offer praise to his great mercy.

12 — XII — VI. — « The Lord, the mighty God, is with us » ¹. — A great wonder! he who is the Maker of all creation and ruleth all like a good shepherd left the thousands and ranks of the holy bodiless hosts and the angelic myriads and companies in a manner which he knows, and came down from heaven in mysterious wise, though neither did he separate from them

1. Matth. 1, 20 (not quoted). — 2. Ibid. 23 (not quoted). — 3. Ibid. 21 (not quoted). — 4. Ps. XLVI. 12 LXX.

וְהוּא יָבֹא בְּכָל מִיּוֹם. וְהוּא אֵלֶּיךָ אֲבִיבָא אֲרַא כְּרִי הַתְּבִיבֵת
 הַכְּרִיבֵת וְהוּא יָבֹא בְּכָל מִיּוֹם. וְהוּא אֵלֶּיךָ אֲבִיבָא אֲרַא כְּרִי
 הַכְּרִיבֵת. וְהוּא יָבֹא בְּכָל מִיּוֹם. וְהוּא אֵלֶּיךָ אֲבִיבָא אֲרַא כְּרִי
 הַכְּרִיבֵת. וְהוּא יָבֹא בְּכָל מִיּוֹם. וְהוּא אֵלֶּיךָ אֲבִיבָא אֲרַא כְּרִי
 הַכְּרִיבֵת. וְהוּא יָבֹא בְּכָל מִיּוֹם. וְהוּא אֵלֶּיךָ אֲבִיבָא אֲרַא כְּרִי
 הַכְּרִיבֵת.

א — ב — ג — ד — ה — ו — ז — ח — ט — י — יא — יב — יג — יד — טו — טז — טז — יח — יט — כ — כא — כב — כג — כד — כה — כו — כז — כח — כט — ל — לא — לב —

a Marg. וְהוּא יָבֹא בְּכָל מִיּוֹם. וְהוּא אֵלֶּיךָ אֲבִיבָא אֲרַא כְּרִי הַתְּבִיבֵת. — b Marg. וְהוּא יָבֹא בְּכָל מִיּוֹם. וְהוּא אֵלֶּיךָ אֲבִיבָא אֲרַא כְּרִי הַכְּרִיבֵת. — c Marg. וְהוּא יָבֹא בְּכָל מִיּוֹם. וְהוּא אֵלֶּיךָ אֲבִיבָא אֲרַא כְּרִי הַכְּרִיבֵת. — d Marg. וְהוּא יָבֹא בְּכָל מִיּוֹם. וְהוּא אֵלֶּיךָ אֲבִיבָא אֲרַא כְּרִי הַכְּרִיבֵת.

(how could he of whom all things are full?), and came ¹ after the lost sheep to seek it, which is the race of men ²; and of his own will was numbered in the flock of sheep as a sheep by becoming truly man without variation. Him when John saw, he said, « This is the Lamb of God which taketh away the sin of the world and saveth it » ³; whom let us beg and entreat to bestow upon us the riches of his great mercy.

13 — XIII — VII. — « God hath sent forth his grace and his truth » ⁴. — After the expulsion from the blessed life in the Paradise of Eden, when the sentence concerning sin had gone forth and it had been said to Adam, « Dust thou art and to dust shalt thou go back » ⁵, like a wheel running rapidly downwards all our race was hastening and being driven to utter destruction; and it had not power to turn and look towards heaven; and there was no plan or device which could draw and drag upwards those who had been hurled

1. Matth. xviii, 12, 13. — 2. Corr. 'mankind'. — 3. John 1, 29. — 4. Ps. lvi, 1. — 5. Gen., iii, 17-20 « And God said..... shalt thou return. »

וְזָרַח כְּכֶסֶד מִלְּפָנֶיךָ מֶלֶךְ וְיָאֵשֶׁר וְיָאֵמֶן וְיָאֵלֶּם וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן
וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן
וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן
וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן

וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן

וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן

וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן
וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן
וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן
וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן

a Marg. וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן

1. A וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן. — 2. A om. — 3. A וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן. — 4. B וְיָאֵמֶן וְיָאֵמֶן.

assuredly the *quickening* fruit sprouted and sprang from the very essence (οὐσία) of the tree : and therefore the miracle also is one befitting God, that the true birth, which is no phantasmal passing through, did not loosen or destroy the *closed* seals of virginity; and by his true salvation he calls us to incorruption, according to the riches of his great mercy.

The hymns on the Nativity of Christ our God are ended, which are 14.

AGAIN HYMNS ON THE EPIPHANY.

15 — 1 — V. — « Blow upon the trumpets at the beginning of months » ¹.
— Lo! ² again a festival, again another example of the good deeds of God toward us. The Word, the Creator of all, who became Son of man in truth without variation, is baptized with the baptism of repentance as one that is guilty, [he that is ³ guiltless : and fear and astonishment at the great mystery restrained the right hand of John the Baptist; but he drew it trembling to him, that he might place it on his head in baptism, crying by dispensation,

1. Ps. LXXXI, 4. — 2. Ref. to Greg. Naz. — 3. Corr. ' the '.

חַתְּוֹתָיִךְ כִּי יִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה
 אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה
 וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה
 וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה

מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה
 וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה
 וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה
 וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה
 וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה

דָּבָר וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה
 מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה
 מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה
 מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה וְיִשְׁעָה לְךָ מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה

1. A אֲנִי יְהוָה. — 2. Over these words is written in A, app. not as corr., מִן־הַיָּם אֲנִי יְהוָה.

the evil one, the suprasensual serpent, upon the waters; whom also he once through Pharaoh¹ and his chariots figuratively drowned in the depths of the Red Sea. Ilim let us praise and confess, saying with joy, « Lord God of the old covenant (δ:αθ:ι:ζ:α:τ) and of the new, be gracious and merciful to us ».

17 — III — VII. — « How great is thy mercy, O God! »² — Very great is the richness³ of the kindness of God toward us, and this cannot be discovered by the understanding, nor can it be set forth in speech how great it is. God the Word, the only Son of the Father, who is the head and cause of our being. took upon him⁴ to undergo the birth in the flesh from the holy Virgin, on behalf of ourselves⁵ who had fallen away to the passions of the flesh. For our sake again, who are guilty persons subject to⁶ sin, he is baptized with the rest in the river Jordan like⁷ one guilty of sin, not because he needed cleansing, but that he might himself cleanse and hallow the water by his

heads of the serpents upon the water. Thou crushedst the heads of Leviathan and gavest him as food to the Ethiopian peoples. » 1. Ps. cxxxv, 15 « To him who overthrew Pharaoh and all his host in the Sea of Ruses, for his mercy is for ever. » — 2. Ps. xxxi, 20 (?). — 3. Rom. 11, 4. — 4. Heb. iv, 15 (verbal diff.). — 5. Corr. ' us '. — 6. Corr. ' of '. — 7. Corr. ' as if '.

נְבִיא סִפְרוֹ לְחַיְלָא כְּנֵה בְּגֵרָתָא : סִפְרוֹ; נְסִיאָא יְהוֹמֵה; אֶפְסָא
 אֶפְסָא : יְקַלְיָא הַרְמוֹ; נְסִיאָא אֶפְסָא סִפְרוֹ; יְאֶפְסָא מְבַרְכָא חַי
 מְרִיבְסָא; אֶפְסָא : חַי מְסָאָא יְמֵה הַרְכָא : חַי מְסָאָא; יְסָא
 מְרִיבְסָא : יְסָא יְנַחַד יְסָא מְרִיבְסָא¹ בְּ פִיבְסָא² מְסָא אֶפְסָא
 חַיְסָא : בְּ פִיבְסָא חַי אֶפְסָא : יְסָא חַי מְרִיבְסָא; יְסָא
 נְרַבְסָא אֶפְסָא : אֶפְסָא חַיְסָא חַיְסָא :

מס — ה — ר — מְרִיבְסָא יְסָא חַי חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא : יְסָא; יְסָא; יְסָא
 חַיְסָא : אֶפְסָא חַי חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא : אֶפְסָא חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא :
 נְרַבְסָא חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא : יְסָא חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא : יְסָא
 חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא : אֶפְסָא חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא :
 חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא : אֶפְסָא חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא :
 חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא : אֶפְסָא חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא :

a Marg. אֶפְסָא חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא : — b Marg. חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא : — c Corr.
 חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא חַיְסָא :

1. A חַיְסָא. — 2. A חַיְסָא.

baptism, and illuminate the divine laver, which shone with *the rays of the*
triple and single light of the Trinity through the goodwill of the Father,
through the condescension of himself the Son, and through the descent of the
Holy Spirit, which he received for our sake, when it flew like ' a dove and came
upon him, though it is in him in essence (ὁὐσία) : by whom being enlightened
let us cry and say, « Co-essential Trinity, praise to thee! »

18 — 17 — VII. — « Therefore shall the peoples give thanks unto thee for
 ever and ever »². — In proof that it is for our cleansing *only and not from need*
that Jesus, who is God and the Word, our Saviour, is baptized, let us listen to
the voice of John and hear it crying to him and saying, « I need to be baptized
and cleansed by thee, and hast thou, Lord, come to me? »³; and, when we see
his exinanition for our sake, let us not forget and think it to be a diminution of
his Godhead : how could he who is able to cleanse the Baptist himself be
himself reckoned among the rest of those that are cleansed? Wherefore let

1. Matth. III, 16 (not quoted). — 2. Ps. XLV, 18. — 3. Matth. III, 13, 14 « Jesus came..... by him; but
 he was for preventing it..... to me ».

חֲלַח נִעְבַּד אֱלֹהֵינוּ וְאֵל מִלְאָכָאֵינוּ ¹ הֵלְלוּהוּ . וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן
הֵנִיחַ טֵבִילָא עַבְדֵי חַרְיִין .

לִּי — חָ — אֶ — מַהוּ עַבְדֵי אֱלֹהֵינוּ וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן
וְמִלְאָכָאֵינוּ הֵלְלוּהוּ . וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן וְכֵן וְכֵן
תַּלְמִידָא מִן אֲבִיבֵי . וְנִלְמַד ^a חַרְיִין מִכָּן וְכֵן
וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן ³ וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן ^b וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן
וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן ^c וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן
וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן . וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן
וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן ^d וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן
וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן ^e וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן
וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן . וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן
וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן . וְנִלְמַד מִכָּן וְכֵן

a B marg. . — b Corr. . — c B marg. . — d Corr. .
e Marg. . — e Marg. . — e Marg. . — e Marg. .

1. A. — 2. A. — 3. A. — 4. B.

us all praise his unmeasured condescension toward us; and let us say, « Lord of all, great in mercy, praise to thee! »

49 — γ — I. — « The voice of the Lord is upon the waters » ¹. — Who would not wonder at the boundless sea of the condescension toward us of Christ, the Son and Word of God, who was begotten of the Father before the ages, « who covereth his chambers with water and maketh clouds his chariot » ²? « After he has of his own will become incarnate and become man without changing from being God, and become ³ all that we are except sin, he sinks his head beneath the water of baptism, and draws and raises the world with him, which was sunk in the waves of sin as in the deep; who also cries though the prophet David, saying, « Save me, O God, for the waters have come even unto my soul; I have sunk in a deep abyss and there is no standing-place in it; and the whirlpool hath overwhelmed me » ⁴: and therefore let us praise him who upon us who had already been brought ⁵ to loss of being

1. Ps. xxix, 3. — 2. Ps. civ, 3 (not quoted). — 3. Heb. ii, 17; iv, 15 (not quoted). — 4. Ps. lxix, 23 LXX. « Save me, O God, for waters have come even unto my soul. I have sunk in the substance (ὄρυ) of the deep and there is no standing-place. I have come into the depths of the sea and the storm hath overwhelmed me ». — 5. Corr. 'in danger of (?) (κινδυνεύσαι) ' : marg. κινδύνους.

לך בִּלְבַבְהוֹתַי לִפְנֵי אֱלֹהֵי יְהוָה עֲזָרְךָ אֵלֵינוּ וְלֹא מִסֵּמֶךְ.
 וְיָבֵן וְעָמַד מִסֵּמֶךְ. חֲסֵד וְחַסְדֵּיךָ אֱלֹהֵינוּ וְעֲזָרְךָ.
 ר — א — י — מִלֵּךְ בְּשֵׁךְ יְהוָה יִשְׁחָזֵק לֵאלֹהֵינוּ וְנִזְנָה לְעַמְּנוּ
 הַנְּפִיק לְשִׁמְחָה^{b2} אֱלֹהֵינוּ חֵן מְרִיבֵי נִסְיָיִךְ אֲרֵץ נַח וְנִשְׁמָה
 אֲבִיחֵנוּ בְּנִסְיָיִךְ מִן הַיָּם. אִתְּנוּ חֵן לָנוּ אֱלֹהֵינוּ חֵן:
 מִלֵּךְ^c מִבְּחַיֵּינוּ אֱלֹהֵינוּ מִלֵּךְ^d וְנִחְמֵנוּ וְעָלְנוּ אֱלֹהֵינוּ
 מִהַיְהוּתֵנוּ וְכִזְיוֹנֵנוּ: מִיָּד חַסְדֵּינוּ מִיָּד מִן הַיָּם אֱלֹהֵינוּ^e
 אֱלֹהֵינוּ חֵן בְּחַסְדֵּינוּ: אֵל מִלֵּךְ בְּשֵׁךְ אֱלֹהֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֲנֵינוּ
 וְנִחְמֵנוּ אֱלֹהֵינוּ: אֵל^f לֵינוּ אֱלֹהֵינוּ. אֱלֵנוּ נִחְמֵנוּ לֹא חֵן
 אֱלֹהֵינוּ יָאֵל וְיִבְעֵנוּ וְיִסְמְרוּ בְּהוֹ. הַנְּפִיק חֵן בְּחַסְדֵּינוּ:
 וְהוֹ הַכְּסִיחוֹתָנוּ מִסֵּמֶךְ וְנָלֵךְ^g עַל־עַמְּנוּ אֱלֹהֵינוּ אֵל^h
 שִׁמְרוּ אֵלֵינוּ.

כל — א — י — חֵן חֲמֵנוּ לֵאלֹהֵינוּ חֵן אֱלֹהֵינוּ בְּחַסְדֵּינוּ בְּחַסְדֵּינוּ אֱלֹהֵינוּ

a Corr. מִסֵּמֶכְנוּ חֵן (sic). — b Corr. חֵן for חֵן. — c Corr. מִלֵּךְ (to precede). —
 d Corr. מִלֵּךְ (to precede). — e Marg. אֵל מִלֵּךְ אֱלֹהֵינוּ חֵן: מִלֵּךְ אֱלֹהֵינוּ חֵן: מִלֵּךְ אֱלֹהֵינוּ חֵן:
 f Corr. חֵן (to precede). — g Corr. מִלֵּךְ (to precede). — h Corr. חֵן. — i Corr. מִלֵּךְ.

1 B marg. מִלֵּךְ אֱלֹהֵינוּ חֵן: מִלֵּךְ אֱלֹהֵינוּ חֵן: מִלֵּךְ אֱלֹהֵינוּ חֵן: — 2. חֵן in ink, מִלֵּךְ in paint. — 3. A מִלֵּךְ אֱלֹהֵינוּ B מִלֵּךְ אֱלֹהֵינוּ.

bestowed by his grace a support for a well-ordered being, through baptism and the divine laver of forgiveness.

20 — vi — VII. — « Because great hath been his grace toward us »¹. — Wonder not if you see Christ joined to² the guilty and coming³ to the river Jordan in order to go down and be baptized in this by John. If, though he is God by nature⁴, and by way of dispensation took upon him⁵ the birth in the flesh from the holy Virgin Mary, and partook with us in very essence (οὐσίᾳ) in all things except sin only⁶, not because⁷ he had overcome the human entrance leading into the world (for⁸ in divine fashion he filled all things), how then could he not have been himself also the beginning of your cleansing, and hallowed the water by his baptism? who is the giver of⁹ all glorious and divine gifts and¹⁰ merciful.

21 — vii — III. — « Bless God, ye peoples »¹¹. — When the only Word¹²

1. Ps. LXXXVI, 13 (?). — 2. Corr. ' with '. — 3. Corr. ' comes '. — 4. Corr. ' nature truly '. — 5. Corr. ' him and underwent '. — 6. Heb. II, 14. — 7. Corr. ' that '. — 8. Corr. ' since '. — 9. Corr. ' and bestower of '. — 10. Corr. ' as being '. — 11. Ps. LXVI, 8. — 12. Corr. ' Christ '.

נִלְבַּשׁ אֱלֹהִים^a. לָמָּה וְדִמְיוֹ מְלָאכָה¹ אֶזְרִי. אֵלֶיךָ^b לְעַם מְשֻׁבָּתִים.
 וְאֵלֵינוּ מְעַלְמֵי מִנְיָן מְחַבְּרֵינוּ וְיֹאמְרֵנוּ. אֵלֵינוּ וְאֵלֵינוּ וְדִמְיוֹ
 מְשֻׁבָּתִים: לָמָּה מֵזֵבֵי נִבְרָתֵנוּ יִבְרַח מִפְּנֵינוּ וְיִשְׁמַח
 לֵב אִשְׁרָיִךְ וְיִשְׂמַח לִשְׁמֵיךְ מִיְּמֵר הַזֶּה. אֵלֵינוּ וְנִרְצֵנוּ² לְעַמֵּי
 בְּנֵי הָאָרֶץ. אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ מְתַפְּלֵל לְעַמֵּי אִשְׁרָיִךְ.
 וּמְדַלְּדֵל לְעַמֵּי אֶרֶץ מִיְּמֵר הַזֶּה. הַחֲלָה לְעַמֵּי אִשְׁרָיִךְ
 חֲסִימָה רַבָּה מִן הַחֲסִימָה וְעֵשֶׂת^d. וְעַתָּה מִפְּנֵינוּ אֵלֵינוּ
 לְעַמֵּי אִשְׁרָיִךְ וְעֵשֶׂת אֶתְּחַבְּרֵנוּ:

כַּחַד — לַד — ה — אֵלֵינוּ אֶתְּחַבְּרֵנוּ אֶתְּחַבְּרֵנוּ אֶתְּחַבְּרֵנוּ
 וְעַתָּה. וְעַתָּה מִיְּמֵר הַזֶּה מִיְּמֵר הַזֶּה. מִיְּמֵר הַזֶּה וְעַתָּה
 אֶתְּחַבְּרֵנוּ מִיְּמֵר הַזֶּה מִיְּמֵר הַזֶּה. אֶתְּחַבְּרֵנוּ מִיְּמֵר הַזֶּה
 חֲסִימָה וְעֵשֶׂת^f. כַּחַד מִיְּמֵר הַזֶּה וְעַתָּה מִיְּמֵר הַזֶּה

a Corr. חֲסִימָה (to follow). — b Marg. וְאֵלֵינוּ אֶתְּחַבְּרֵנוּ אֶתְּחַבְּרֵנוּ אֶתְּחַבְּרֵנוּ. — c Corr. מִיְּמֵר הַזֶּה (sic); prob. מִיְּמֵר הַזֶּה. — d Marg. מִיְּמֵר הַזֶּה. — e Corr. אֶתְּחַבְּרֵנוּ (to follow). — f Marg. חֲסִימָה וְעֵשֶׂת.

1. A pl. — 2. B וְעֵשֶׂת.

was born in flesh of the God-bearer, an ¹ angel said to the shepherds, « There hath been born to you this day a Saviour, who is Christ the Lord, in the city of David » ². If therefore he who is by nature a Saviour came *by his grace* to the baptism of John in the *river* Jordan, he did not come to receive any addition, but that he might *himself* tinge and purify the water *by his baptism*, and make it a source of *life and* salvation to them ³ that are baptized : concerning whom Isaiah also before proclaimed, crying, « Ye shall *all* draw water with *great joy* from fountains of salvation, praising the greatness of his mercy and grace » ⁴.

22 — VIII — VI. — « There is none like unto thee, O! Lord our God, and there are no works like unto thy works » ⁵. — Divine in truth is all this ⁶ condescension *toward us*. Lo! Christ, *even God*, who through Jeremiah the prophet *cries* to them that live in sins and says, « *Repent and be turned*, children that

1. Corr. ' the Virgin, an '. — 2. Luke II, 10-12. « Lo! I declare.... the world. There is born... in a manger. » — 3. Corr. ' us '. — 4. Is. XII, 2, 3 « Lo! I trust.... from a fountain of salvation. » — 5. Ps. LXXXVI, 8. — 6. Corr. ' this great '.

.

.

a Marg.
 b Marg.
 c Marg.
 d Marg.
 e Corr. (both MSS)

1. A . . . — 2. ? in ink. — 3. A sing. — 4. A . . . — 5. A . . . B . . . — 6. B marg.

have withdrawn yourselves » ¹, mingled as a man among them that were being baptized through repentance by John in the Jordan, though he is himself « the Lamb of God which taketh away the sin of the world, and saveth it » ²; and through his descent into the river Jordan and his life-giving baptism he made the water a means of giving forgiveness of sins and of sanctification, and rendered it an agent for accomplishing all justice : for, « so it befitted us to fulfil all righteousness » ³, he cried to John the Baptist and Forerunner, while giving and granting to us through divine baptism the fulness of grace and the riches of his great mercy.

23 — IX — IV. — « Sprinkle me with hyssop, and I shall be cleansed » ⁴. — Christ, even God, who by means of the water of the river Jordan didst cleanse the whole world, and through the great Paul saidst, « Old things have passed away, and lo! everything hath become new » ⁵, in thy mercy make my

1. Jer. III, 14 LXX « ' Lo! ye have not heard my voice ', saith the Lord; ' be turned, children that have withdrawn ' saith the Lord ' because I will rule over you; and I will take you away one from a city and two from a family '. » — 2. John 1, 29. — 3. Matth. III, 15 (verbal diff.). — 4. Ps. LI, 9. — 5. II Cor. v, 17, 18 (verbal diff.).

וְשִׁיבָה אֵלַי כְּתִיבָהּ. מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ.
 חֶסֶד מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ.
 אֵלַי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ.

כֹּחַ — ו — ו — ח — חֶסֶד מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ.
 חֶסֶד מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ. אֵלַי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ.
 חֶסֶד מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ. חֶסֶד מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ.
 חֶסֶד מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ. חֶסֶד מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ.
 חֶסֶד מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ. חֶסֶד מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ.
 חֶסֶד מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ. חֶסֶד מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ.
 חֶסֶד מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ. חֶסֶד מִיָּמִי אֶפְתָּה וְקִימָהּ וּמִיָּמִי אֶחְתֵּב בְּמַדְרֵגָהּ.

a Corr. — b Marg. — c Marg. — d Corr. — e Marg.

1. A. — 2. B. — 3. A.

soul to repent which after the divine laver has been made red ¹ like scarlet by the foul ² stain of sin; and through the streams of water which my eyes ³ pour out ⁴ before thee in thy great graciousness purify and cleanse me ⁵; and make me whiter than snow, and have mercy upon us.

24 — x — III. — « In thy light shall we see light ⁶ ». — With the hidden eyes of the mind I seem to see the river Jordan being lifted upwards with its waves in floods not of water but of light, and pouring the true knowledge of the Holy Trinity richly into our souls, and showing the Son and Word of God, who became incarnate and became man truly without variation from a mother, standing in the water to be baptized, and making the water itself a source of life, inasmuch as he is himself by nature a fountain of life; and showing the Father, as he cries from above, by ⁷ saying, « Thou art my beloved Son » ⁸, bestowing the beginning of adoption on us ourselves and not on Christ (for he who

1. Is. I, 18. — 2. Corr. ' bloody ' : ἀἰματώδης (lexl, p. 64, note 6) no doubt belongs here. — 3. Ps. CXXIII, 136 LXX « Mine eyes have let fall streams of water, because I have not kept thy law. » — 4. Corr. ' let fall '. — 5. Ps. LI, 7 « Sprinkle upon me with hyssop, and I shall be cleansed : purge me and I shall be whiter than snow. » — 6. Ps. XXXVI, 10. — 7. Corr. ' by the words '. — 8. Matth. III, 17, Mark I, 11, Luke III, 22 (none quoted) : also erroneous ref. to John.

וְהוּא יֵשׁוּעַ בְּרִיתוֹ הַנְּחֵמָה לְבָרְכָא דְחַיִּים וְיֵשׁוּעַ
 חֲסִידָא וְיֵשׁוּעַ בְּרִיתוֹ הַנְּחֵמָה לְבָרְכָא דְחַיִּים
 וְיֵשׁוּעַ חֲסִידָא וְיֵשׁוּעַ בְּרִיתוֹ הַנְּחֵמָה לְבָרְכָא
 דְחַיִּים וְיֵשׁוּעַ חֲסִידָא וְיֵשׁוּעַ בְּרִיתוֹ הַנְּחֵמָה
 לְבָרְכָא דְחַיִּים וְיֵשׁוּעַ חֲסִידָא וְיֵשׁוּעַ בְּרִיתוֹ
 הַנְּחֵמָה לְבָרְכָא דְחַיִּים וְיֵשׁוּעַ חֲסִידָא
 וְיֵשׁוּעַ בְּרִיתוֹ הַנְּחֵמָה לְבָרְכָא דְחַיִּים
 וְיֵשׁוּעַ חֲסִידָא וְיֵשׁוּעַ בְּרִיתוֹ הַנְּחֵמָה
 לְבָרְכָא דְחַיִּים וְיֵשׁוּעַ חֲסִידָא וְיֵשׁוּעַ
 בְּרִיתוֹ הַנְּחֵמָה לְבָרְכָא דְחַיִּים וְיֵשׁוּעַ
 חֲסִידָא וְיֵשׁוּעַ בְּרִיתוֹ הַנְּחֵמָה לְבָרְכָא
 דְחַיִּים וְיֵשׁוּעַ חֲסִידָא וְיֵשׁוּעַ בְּרִיתוֹ
 הַנְּחֵמָה לְבָרְכָא דְחַיִּים וְיֵשׁוּעַ חֲסִידָא
 וְיֵשׁוּעַ בְּרִיתוֹ הַנְּחֵמָה לְבָרְכָא דְחַיִּים

מה נשען אהיה צה. — א Corr. מה מן. — ב Corr. מה מן. — c Marg. א. — א Corr. מה מן. — ב Corr. מה מן. — c Marg. א. — א Corr. מה מן. — ב Corr. מה מן. — c Marg. א. — א Corr. מה מן. — ב Corr. מה מן. — c Marg. א.

1. A. א. — 2. A. א. — 3. A. א. — 4. A. א. — 5. A. א. — 6. A. א. — 7. ? in paint.

is himself alone a Son by nature needed not to become a son); and showing the Holy Spirit flying like a dove and coming from on high, and perfecting for us by his grace the gift of the laver of regeneration. For all things which he has in his essence as God Christ received himself for us by dispensation, out of his great mercy.

25 — XI — VI. — « The Lord God hath showed us light » . — The Son and the Word of God, after he had of his own will mingled with men as a man since he indeed became incarnate and became a man without variation, was standing on the bank of the river Jordan as an ordinary man among many; and John also saw him with the eye of the spirit, and revealed and pointed him out as with the finger to the multitude who had no knowledge of him [and said, « Behold! there standeth one among you whom ye know not »]; and, when he came near to him, he at once stopped him in fear and said trembling, « I need to be baptized of thee » ; and Jesus answered him, « Suffer

1. Ps. cxvii. 27. — 2. Corr. ' the Forerunner '. — 3. Corr. ' crying '. — 4. John 1, 26, 27.

חַסְדְּכָא : הֵאֵלָּא מַלְאָכָא נְפִילָא דְּכָל מַדְבְּרָא . קָדֵשׁ מַחְ וּמְלִיכָה נְבִיחָת אַעְבְּרָא
 לְמַדְמַחֵהּ בְּמֵאָלָא אֱלֹהֵימָא . כִּי לֹא יִבְהֵת קָדֵשׁ מַדְבְּרָא מַדְּמֵהּ . אִלָּא כִּי אַחֲרַיִם
 וּמְלִיכָה . אִמְרֵי יְהִי חַסְדֵּהּ וְסוֹס אִף זִנְטֵר אַעְבְּרָא .
 עֲלֵמָא תְּחַסְדֵּכָא ¹ הַבְּשִׁי ² הַנְּבִיחָת ³ רַחֲמֵי ⁴

לֹהֵי מַתְּסַלָּא וְכָל יוֹסֵמָא מְבַעֵל וְאַחֲרַיִם ⁴

דֵּה — כָּא — אֵי — אִסְטֵה סְבִיחֵי חַסְדֵּי . חַלְמֵ אִמְלֵי : זִנְטֵי סַח אַבְּרָא
 בְּיָדָא דְּהוּסָא יוֹסֵמָא מְהַרְבָּא : אַחֲרַיִם סַעְפֵּל אִחְסָא יְהִיִּי אַבְּרָא
 מַחְ חַקֵּי ⁵ . סְבִיחֵימָא דְּהוּסָא נְפִילָא חַקְדָּרָא תְּלַחֲכָא . אֵה כִּי מַח מְסַחְרָא
 חַסְדֵּי . אִלָּא סוֹחְ מְדִינֵימָא סוֹמְפֵלָא . קְדִישֵׁימָא סַח זִנְטֵימָא . סַחֲמָא
 בְּאַחֲרַיִם דְּחֵי אַנְחִיבֵי מַח כָּל יוֹסֵמָא . סַחֲרָא יוֹסֵמָא סַעְפֵּלָא נַחֲלָא
 אַחֲרַיִם מַח מְפֵסָא אֱלֹהֵי : וְנַעֲבֵר לֵי חַתְּבֵימָא חַסְדֵּימָא
 אַחֲרַיִם אַחֲרַיִם עִנְיָא יַחְרַסָּא מְבַעֵלָא . סַחֲרַיִם אֱלֹהֵימָא חַתְּבֵימָא
 דֵּה — כָּא — אֵי — אִסְטֵה סְבִיחֵי חַסְדֵּי . חַלְמֵ אִמְלֵי : זִנְטֵי סַח אַבְּרָא

a Corr. אֵי perh. to cover חַסְדֵּי also).

1. A om. — 2. B דֵּה — 3. A יוֹסֵמָא — 4. A om. — 5. A חַקְדָּרָא.

it now : for so it befitted us to fulfil all righteousness » ¹. Therefore he that is complete *by nature* and came for our sake to fulfil all things, *he* of his own store gave and imparted divine baptism, while he *himself* received nothing from it, except our salvation, as the *only good and merciful one*.

The hymns on the Epiphany of our Lord are ended.

AGAIN HYMNS ON THE HOLY FAST OF LENT.

26 — 1 — V. — « Be of good courage, and let your heart be strengthened ² ». — Let *all of us* who wish to enter the sacred gate of the *holy* fast erase and banish all earthly thoughts from our hearts; and let us pass the whole of it in holy fashion *in good works*. We fast by abstaining not from food only, but also from bitterness and malice; and from every place let us *gain and amass* the riches of repentance; and with hot tears let us *all beg and entreat* Christ our God to bestow upon us *in his mercy* true participation and communion in the holy Passover, and *the riches of his great mercy*.

27 — 11 — V. — « Because our soul hath been brought down to the dust ³ ».

1. Matth. III, 14, 15. — 2. Ps. XXXI, 25. — 3. Ps. XLIV, 26.

וְאֵלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנֵנוּ וְאֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ
 וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ
 וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ
 וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ
 וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ
 וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ
 וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ
 וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ

א Marg. וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ
 ב Marg. וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ
 c Marg. וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ
 d Corr. וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ

1. א וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ. — 2. א וְיַחֲזִיק אֵת אֲנַחְנוֹתָנוּ.

28 — III — V. — « *Serve the Lord in fear* ¹ ». — Let us, who were created in the image ² of *God the Creator of all*, and lost the first *great* grace through the eating done in disobedience and by the deceitfulness of the serpent, by means of the *pure unsullied* fast keep ³ the second *glorious* grace of our new and more divine creation, through which we *were* called and became sons of God, not shrinking from the *fast and* abstinence of the flesh; but by means of the *suprasensual* sweetness of the soul let us *lift ourselves* and fly to heaven, and dwell together with *holy* angels, and while still here begin the future *blessed* life : « for indeed the kingdom of God is not meat and drink », as it is written, « but *righteousness or* justice and peace and joy in the Holy Spirit » ⁴ : and therefore let us *all* praise [the Lord ⁵, who by his ⁶ merciful descent from heaven to us called *and raised* to this height us who were cast down in the dust.

1. Ps. II, 11. — 2. Gen. I, 26, 27. — 3. Gen. II, 15 « And God led..... and keep it. » — 4. Rom. XIV, 15-17 « Destroy not..... be blasphemed. For indeed the kingdom..... in the Holy Spirit. » — 5. Corr. ' him '. — 6. Corr. ' the '.

אַנטרען אַדזשינע פּיילאָ ווֹס; אַלזוי דאַרפֿט אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַ...
 אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע.
 אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע.
 אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע.
 אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע.

אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע.
 אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע.
 אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע.
 אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע.
 אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע.

אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע. (sic)
 אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע.
 אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע.
 אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע.

1. אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע. — 2. אַרבעטן אַדזשינעלע, פֿאַר אַרבעטן אַדזשינעלע.

was created in righteousness and in holiness of truth » ¹ we may be admitted to approach 'with purity and take part in tasting' ² the mystery of the Passover, and to bless and worship Christ who is God, who suffered and died on our behalf in the flesh and rose from among the dead, while we praise his goodness and his great ³ mercy.

33 — VIII — VI. — « My days have declined like a shadow ⁴ ». — Though the course of the days of the fast has already reached its middle (for the « days pass away *swiftly* like a shadow » ⁵), we have not laid any beginning of true repentance; and behold! the saving Passion of God who became incarnate is now near at hand; and through the light of the rays of the Cross and of his ⁶ life-giving tomb the joyous and gladdening splendour of the Resurrection is shining : and the heavy burden of our many sins weighs down the spiritual eye of the mind, and suffers us not to 'raise our sight' ⁷ to the fair and marvellous light. Cleanse us all, our Saviour; and drive

1. Eph. iv, 24, 25. — 2. Corr. 'in pure fashion taste'. — 3. Corr. 'unmeasured'. — 4. Ps. cii, 12. — 5. Ps. cxlxi, 4. — 6. Corr. 'the'. — 7. Corr. 'look'.

הַתְּיָבֻחַ הַזֶּה אֵלֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ כִּי עָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה
 וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה
 וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה
 וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה

בְּעֵת הַזֶּה הָיָה יְיָ אֱלֹהֵינוּ אִתָּנוּ

וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה

מִצְוָה אַחֶרָה וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה

וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה
 וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה
 וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה
 וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה

a B marg. וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה [מִצְוָה אַחֶרָה] — b Marg. וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה — c Corr. וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה — d Corr. וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה — e Corr. וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה — f Marg. וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה — g Corr. וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה — h Corr. וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה

1. A om. — 2. B f-xc וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה — 3. A וְעָשִׂיתָ לָנוּ מִצְוָה אַחֶרָה

mercy offered himself once¹ for our sins a sacrifice to his Father and an eternal acceptable oblation « for a sweet savour »² : who also³ was lifted up³ in the body and ascended to heaven, and fills all things for ever without a body as God : to whom let us all offer praise at all times and to his great⁴ mercy.

The hymns on the holy fast of Lent are ended.

AGAIN HYMNS ON THE MIRACLES OR ACTS OF HEALING WHICH CHRIST DID.

The first on the leper.

35 — 1 — VIII. — « Have mercy upon me, Lord, for I am sick⁵ ». — The⁶ leper, O! Christ, cried; « Lord, if thou wilt, thou canst cleanse me » : and, as he spake, thou stretchedst forth thine hand full of help toward him; and having touched him⁷, thou saidst in thy mercifulness⁸, « I will, be cleansed » :

1. Heb. ix, 28. — 2. Eph. v, 2 (verbal diff.). — 3. Corr. ' passed '. — 4. 'Corr. ' ineffable '. — 5. Ps. vi, 3. — 6. Matth. viii, 1-4 « And, when he came down.... and said, ' If thou wilt.... testimony unto them' » (verbal diff.). Ref. also to Mark i, 40-44, Luke v, 12-14. — 7. Unintelligible corr. — 8. Corr. ' mercifully commandedst'.

נִסְּיָאֵם אֲרֵיכֵן . וְהֵם אֲמִילֵם וְזֵם וְגִבְרֵם מִמֵּלֵם וְלֵ . נִסְּ הָאֵל מִן
 חֲנִינֵם מִן לְמַן כְּרֵי חֲבֵהָאֵא וְגִבְרֵם לְחִינֵם . מִלְּמֵא^b לְחִינֵם
 מִחֲלִילֵם אֵא וְאִם אֵוֵא אֵהֵם^c לֵ . חֲנֵם^d לֵ . בֵּן הַפִּימֵם¹ לְמֵ חֲחֵזְחֵם ;
 הִנְכֵוֹל חֵהֵב אֵבִיעִי לְלֵמֵא^e מִן חֵטֵהֵם מִמִּמֵּם מֵאֵל^f ; מִמֵּמֵם .
 וְזֵם וְנִלְמֵם מֵמֵמֵם כְּחֵהֵם מִמֵּמֵם ; וְנֵא . נִסְּ לְחֵהֵם וְזֵם אֵוֵא^g
 נִסְּ הָאֵל ; מִן כֵּהֵם אֵעֵם ; וְנִזֵּר חֲחֵהֵם לְעֵתָא מִמֵּמֵם . מִלְּמֵמֵם
 וְנִסְּ^h בֵּן חֵהֵם אֵ . מִן מֵמֵםⁱ לֵ חֲחֵהֵם מִמֵּמֵם² לְמֵהֵם אֵ ; מִן
 וְנֵם³ . מִן^j מֵמֵם ; מִמִּמֵּם מֵמֵם^k מִחֲבֵהֵם תֵּמֵם . מִמֵּם בְּחֵהֵם
 חֲחֵהֵם ; וְנֵם ; חֲחֵהֵם לְעֵתָא . אִם חֲחֵהֵם אֵוֵא מִן חֵהֵם
 מֵמֵמֵם

a Corr. אֵוֵא מֵמֵם מִן מִמֵּם . — b Corr. מִן חֵהֵם . — c Corr. מִן מֵמֵם . — d Corr. מִן . —
 e Corr. מִן מֵמֵם . — f B marg. מִן מֵמֵם . — g Corr. מִן מֵמֵם . — h Corr. מִן . — i Marg.
 (corr. or alternative?) מִן מֵמֵם . — j Corr. מִן . —
 k Corr. מִן מֵמֵם .

1. A מִן מֵמֵם . — 2. B marg. αναγεννη[σις] . — 3. B marg. παλιγγενη[σις] .

clay and taking this and smearing it upon his eyes¹, and by the acts themselves showing clearly that he is he who made all things by his word; who also in the beginning formed man out of clay as the Maker, and raised us to such² a high understanding; but in that he commanded³ him afterwards to go again and wash away the clay⁴ from his eyes in the baptism⁵ of Shiloah, which means 'apostle' or 'emissary' he showed everyone that he is he⁶ that was sent by the Father to proclaim and give release to the captives, and to the blind the power of seeing⁷ the light, and to bestow upon us in his mercy a new regeneration⁸, through⁹ the laver of life-giving baptism¹⁰: whom let us beg and entreat to enlighten our souls by the knowledge of him, according to the riches of his great mercy.

1. Corr. ' fingers '. — 2. Corr. ' raising us to that '. — 3. Corr. ' yet by giving him this command '. — 4. Corr. ' mud also '. — 5. Is. viii, 6. — 6. Corr. ' himself to be him '. — 7. Corr. ' sight '. — 8. B marg. αναγέννησις, παλιγγέννησις . — 9. Corr. ' which comes from '. — 10. Corr. ' regeneration ': marg. (alternative rendering?) ' and who on those who come from the laver of regeneration bestows regeneration '.

ܘܠܒܝܬܗ ܕܟܪܝܫܘܢܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ^a. ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ¹ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ^b ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ² ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ³ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ

ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ

ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ
 ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ ܘܠܗܘܝܐ ܕܡܝܫܬܗ

a Corr. ܘܠܗܘܝܐ (to follow?). — b Corr. ܘܠܗܘܝܐ. — c Corr. ܘܠܗܘܝܐ.

1. B marg. κλητήρη[ς]. — 2. B marg. παραχρη[μα]. — 3. A ܘܠܗܘܝܐ. — 4. A ܘܠܗܘܝܐ ܘܠܗܘܝܐ B ܘܠܗܘܝܐ ܘܠܗܘܝܐ marg. A Τιθεριος B Τιθερίας.

her whole from her disease : and this seems a ' small thing, and it is not very wonderful; but the Godhead was² in a hidden manner mixed with it, in that she who had been confined to bed³, 'as soon as' she arose, immediately⁵ and at once began to carry out and perform such things as persons in full health are wont to do, so that those who saw it did not even perceive at all that she had ever been sick, by reason of the change that had been suddenly wrought in her. But visit our wretched souls also that are sorely inflamed by the burning and destroying darts of the devil and raise them according to thy grace and thy great mercy.

On the miracle that Jesus did when the apostles were being tossed on the sea of Tiberias.

41 — vii — VI. — « For thy works are high and my soul knoweth it well »⁶. — Though thy God-befitting miracles which thou didst⁷, Christ, God, thou who art the Wisdom of the Father, are above conception, thou didst

1. Corr. ' in some way a '. — 2. Corr. ' is '. — 3. Marg. κλητήρης. — 4. Corr. ' when '. — 5. Marg. παραχρη[μα]. — 6. Ps. cxxxviii, 14. — 7. Corr. ' accomplishedst '.

וּפְנֵי אֱלֹהִים אֵלֶיךָ אֶמְצָא חַסְדֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵי. . . וּבְיָמֵי מִתְעַבְרֵי
 לֵהֱלֵךְ אֲתֵמָר. . . חֲנֹךְ וּפְנֵי אֱלֹהֵי אֲבֹתַי. ^b בְּ חַסְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵי
 יְיָ אֱלֹהֵי וְיָדָע בְּ יָדְךָ אֱלֹהֵי. בְּ חַסְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵי יְיָ אֱלֹהֵי אֲבֹתַי
 וְיָדָע אֲנִיכֶם וְאֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם.
 וּפְנֵי אֱלֹהֵי אֲבֹתַי ^c כִּי כִּי אֲבֹתַי חַסְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵי. בְּ חַסְדְּךָ
 וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם ². . . וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם
 וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם ^d. . . וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם
 וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם ³. . . וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם
 וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם
 וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם
 וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם וְיָדָע אֲנִיכֶם

a Cor. וְיָדָע אֲנִיכֶם. בְּ חַסְדְּךָ יְיָ אֱלֹהֵי. — b Cor. וְיָדָע אֲנִיכֶם. — c Marg. A וְיָדָע אֲנִיכֶם. — d Cor. וְיָדָע אֲנִיכֶם. — e Cor. וְיָדָע אֲנִיכֶם. — f Cor. וְיָדָע אֲנִיכֶם.

1. א א א. — 2. א א א. — 3. א א א.

through them bring it about that it should be believed that *in thy love* thou
 becamest man truly ¹ and without variation, and thou causedst the human ²
 acts to go before the divine acts, showing through the two that thou art one
 and the same *without division*. When thou wast about to show plainly that
 thou art *Lord and Maker* of this universe, of *thine own will* thou didst yield
 to the ordinances of nature, and *thou who art awake* didst truly and in
 human fashion sleep in the boat ³, and *resting* on the cushion didst slumber
and take rest; and a storm prevailed upon the sea, and the boat was being
 driven ⁴ to destruction; and thou as knowing not wast still, thou who knowest
 all; and in the mouth of the disciples were *being said* the words, « Our Lord,
 help ⁵ me for behold! we perish »: and so, having *awoken and risen up*, thou
 saidst *in commanding fashion* to the winds and the sea, « I say to thee be still
 and refrain »; and the *turmoil of the storm* was calmed. And therefore we

1. Cor. 'in truth'. — 2. Cor. 'lowly'. — 3. Matth. VIII, 23-27 (verbal diff.), Mark IV, 38, 39 « But Jesus..... perish'. And he ariseth and rebuked..... calm » (verbal diff.). Ref. also to Luke VIII, 22-25.
 — 4. Cor. 'wrecked'. — 5. Cor. 'save'.

אלא ומבטל את. ס'אמתי ואלתה וס'אמתי ואלתה וס'אמתי ואלתה.^a חבבתי לך אלהיך.^b
 ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.^c
 ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.^d
 ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.^e
 ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.^f
 ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.^g
 ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.^h
 ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.

כלא רשמי אתי שקלא

חבבתי לך אלהיך.^a ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.^b
 ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.^c
 ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.^d
 ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.^e
 ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.^f
 ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.^g
 ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים. ונתת לי חיים.^h

a Corr. חבבתי (to follow). — b Corr. חבבתי. — c Corr. חבבתי. — d Corr. חבבתי. —
 e Corr. חבבתי. — f Marg. חבבתי. — g Corr. חבבתי. — h Corr. חבבתי.

1. A אלהיך corr. אלהיך. — 2. A אלהיך. — 3. א in ink. — 4. B אלהיך.

ye disturbed? She is not dead, but sleepeth. And they who were mourning for her who had been for some¹ time laid out as « a corpse mocked and jeered at him. But he by saying, « Damsel, arise »², cut away from her as God the bonds of death; and so «after raising her»³ just as if he were a physician who cured and raised «the sick person» he commanded them to let her be fed; wishing by an action such as this both to conceal the God-befitting miracle, and to teach us lowliness of mind. And therefore with astonishment let us offer praise to his wisdom and to his power and give thanks to his great mercy.

On the two blind men.

44 — x — V. — « Have mercy upon me, Lord, have mercy upon me »⁴. — When Christ was passing by a certain place on the way, two blind men⁵ followed and came after him, «who cried»⁷ and said, « We pray, Son of David, have

1. Corr. ' a long '. — 2. Corr. ' dead laughed at him. And by saying, « Damsel, arise, » he '. — 3. Corr. ' when she had risen '. — 4. Corr. ' her that was sick '. — 5. Ps. cxxii, 3 LXX. — 6. Matth. ix, 27-30. « When Jesus..... house, these blind men..... opened. » — 7. Corr. ' crying '.

למלך הכהנים. . . ויבדלו ויבדלו ויבדלו ויבדלו . . .
 אבס כמס : ויבדלו : ויבדלו ויבדלו ויבדלו . . .
 ויבדלו ויבדלו : ויבדלו ויבדלו ויבדלו ויבדלו . . .
 ויבדלו ויבדלו : ויבדלו ויבדלו ויבדלו ויבדלו . . .
 ויבדלו ויבדלו : ויבדלו ויבדלו ויבדלו ויבדלו . . .
 ויבדלו ויבדלו : ויבדלו ויבדלו ויבדלו ויבדלו . . .
 ויבדלו ויבדלו : ויבדלו ויבדלו ויבדלו ויבדלו . . .
 ויבדלו ויבדלו : ויבדלו ויבדלו ויבדלו ויבדלו . . .

כלא וסו : ויבדלו ויבדלו ויבדלו

והוה — כ — ו — ויבדלו ויבדלו ויבדלו ויבדלו

a Corr. ויבדלו . — b Corr. ויבדלו ויבדלו ויבדלו . — c Corr. ויבדלו . — d Corr. ויבדלו . —
 e Corr. ויבדלו (to follow). — f Corr. ויבדלו (to precede). — g Marg. ויבדלו . — h Corr. ויבדלו .

1. A 58:91.

mercy upon us ». But he suffered the voice of « their prayer to be prolonged¹ until he had completed his journey and entered the house, and, when he found that they continued, and yearned² to see light, he asked them if they believed that he was able to do this; and they « in faith³ answered him, « Yea, Lord, for we have named⁴ thee to be the Son of David, confessing the truth of the Incarnation on our behalf; and we are convinced that thou art Lord of angels and of hosts⁵ ». And, when they had heard him say to them the words, « According to your faith be it unto you », their eyes were opened and they saw. And⁶ we ourselves pray, Lord, bestow on us the light of the orthodox faith, according to the abundance of thy great mercy.

On the man whose hand was withered.

45 — XI — VI. — « They have sharpened their tongue like that of a

1. Corr. 'And, having prolonged their prayer'. — 2. Corr. 'asked'. — 3. Corr. 'believingly'. — 4. Corr. 'called'. — 5. Corr. 'know thee to be Lord of hosts also'. — 6. Corr. 'And therefore'.

ܕܠܗܘܗ ܕܡܪܝܢܗ .ܐܢܗ ܕܢܝܚܩܩܐ ܦܚܥ ܕܚܒܘܬܐ ܦܦܥܝܢܐ^b : ܕܢܗܝܠܐ ܦܦܥ ܕܘܘܪܐ
 ܕܒܢܐܝܗܘܗ . ܕܒܢܐܝܗܘܗ^c ܕܐܬܘܨܩܐ ܕܡܥܫܐ . ܕܘܗܘ ܕܢܦܩܐ ܕܢܦܩܐ
 ܕܘܠܚܘܕ ܕܚܢܝܗܘܗ ܕܦܢܐ ܕܟܠܘܗܘܗ ܕܢܚܐܪܐ ܕܡܫܝܨܐ ; ܕܡܥ ܕܥܩܝܘܗܘܗ . ܦܢܐ ܕܘܘܪܐ
 ܕܦܢܐ ܕܐܢܝ ܕܚܙܐ ܕܡܪܝܢܗ ܕܢܦܩܐ ܕܚܘܕܐ ܕܗܘܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ .
 ܕܐܢܝ ܕܚܘܕܐ ܕܘܘܪܐ ܕܡܥܫܐ ܕܠܒܝܬܐ ܕܦܦܥܝܢܐ ܕܚܚܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ
 ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ . ܕܐܢܝ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ^f ܕܚܘܕܐ^g ܕܚܘܕܐ . ܐܠܐ ܕܐܠ
 ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ . ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ
 ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ^h ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ . ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ
 ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ . ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ
 ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ⁴ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ .

a Corr. ܕܚܘܕܐ . — b Corr. ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ . — c Corr. ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ . —
 d Corr. ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ . — e Corr. ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ . — f Marg. ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ . — g Corr. ܕܚܘܕܐ
 ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ . — h Corr. ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ .

1. We require corr. ܕܚܘܕܐ , which, if there, is illegible. — 2. ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ . — 3. ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ . — 4. ܕܚܘܕܐ ܕܚܘܕܐ .

serpent »¹. — The² people of the Jews that is fond of finding fault and contends
 with God, that is «strenuous in³ evil deeds, but sluggish towards virtue,
 blamed⁴ Christ the doer of good deeds because he *healed* souls afflicted with
 bodily disease on the Sabbath and freed them from their pains : for «he as⁵
 the Son and Word of God and the Father, who had *himself* given them the
 law, «knew that it did not forbid men⁶ to do acts tending to the deliverance
 of souls on the Sabbath-day ; for it said, «No⁷ man shall⁸ do works upon it,
 save *only* those that are done by every soul ». For this reason also on the
 same Sabbath-day he *by word* only ordered a certain man «whose hand was
 withered⁹ to stretch this forth, and it was stretched forth *whole*. And thus he
 taught the unjust accusers *themselves* when they saw it that because they
 had hands withered for the purpose of *doing* good actions they dishonoured
 the Sabbath ; he that is teacher of all things and God, as well as merciful.

1. Ps. cxxxix, 4. — 2. Matth. xii, 9-13 « Jesus withdrew... and raise it up. For how much better....
 like its fellow. » — 3. Corr. ' zealous for '. — 4. Unintelligible corr. — 5. Corr. ' since he is '. — 6. Corr.
 ' he knew that it was not forbidden '. — 7. Ex. xii, 16 LXX « The first day shall be called holy ; and
 the seventh day shall be set apart and holy unto you, and ye shall do no servile work on them. Never-
 theless such things as shall be done by every soul, these only shall be done by you. » — 8. Corr.
 ' Ye shall not '. — 9. Corr. ' who had a withered hand '.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

a A marg. b Corr. c Corr. d Corr.

1. Heading illeg. in A. — 2. A marg. Συνορου. — 3. A om.

Again hymns on the miracles that remained over and on which the holy Severus did not compose hymns; but they are the composition of John son of Aphthonia, first urchimundrite of Kenneshree.

On the Canaanite woman.

46 — xii — IV. — « Come hearken and I will tell all of you the works of God »¹. — *Very great is the faith of the Canaanite woman², and it goes beyond and surpasses the power of speech. This woman, having abandoned and spurned the error of demon-worship and the customs of her fathers, went after the Saviour of all, crying, « Have mercy upon me, Lord, Son of David. My daughter is grievously possessed³ by a demon »; and, when she was called a dog, she asked him for a dog's food : therefore she received the children's food, hearing the words, « Go, be it unto thee even as thou wilt » : and so from*

1. Ps. LXVI, 16. — 2. Matth. xv, 21-28 « And Jesus..... But she came to him and said, ' Lord, help me '. He saith to her..... And the woman was healed from that hour » (verbal diff.). Ref. also to Mark vii, 24-30. — 3. Corr. ' driven '.

מְדַבְּרֵימָא וְעַלְיָא . וְעַלְיָא מַתְּוֹתָא חַבְרָאָה וְחַבְרָאָה דִּימְמַלְלָא וְיֵשׁוּעָא
 לְלֵב נִפְזָא . כִּי עֲמַמְלָא בְּשִׁתְּוֵיהֶּם עֲבָדֵי שֵׁי מַדְּעַמְלָא אֱלֹהִים . סְחַבְתֵּי כָּא
 הִתְּסַחֲבֵיב ² הִתְּמַלְלָא .

אַ חַבְרָאָה וְיֵשׁוּעָא ³

מְדַבְּרֵימָא — ב — ג — מְדַבְּרֵימָא מִי מַעַל חַבְרָאָה אֱלֹהִים וְיֵשׁוּעָא
 אֱלֹהִים מְדַבְּרֵימָא מִי מַעַל וְיֵשׁוּעָא ^b . מְדַבְּרֵימָא מִי מַעַל וְיֵשׁוּעָא חַבְרָאָה
 חַבְרָאָה דִּימְמַלְלָא וְיֵשׁוּעָא חַבְרָאָה וְיֵשׁוּעָא חַבְרָאָה וְיֵשׁוּעָא חַבְרָאָה
 חַבְרָאָה אֱלֹהִים חַבְרָאָה וְיֵשׁוּעָא חַבְרָאָה וְיֵשׁוּעָא חַבְרָאָה חַבְרָאָה
 חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה
 חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה
 חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה חַבְרָאָה

חַבְרָאָה חַבְרָאָה . סִימְנָא חַבְרָאָה . d Marg. חַבְרָאָה חַבְרָאָה . — d Marg. חַבְרָאָה חַבְרָאָה . — d Marg. חַבְרָאָה חַבְרָאָה .
 חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה .
 חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה .
 חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה . חַבְרָאָה חַבְרָאָה .

1. First o in paint. — 2. ? in ink. — 3. B חַבְרָאָה וְיֵשׁוּעָא .

that time she gained for her daughter freedom to the full from the operation of the demon. Her faith let us imitate, asking Christ, who is God, for forgiveness of sins and the riches of his great mercy.

On the widow's son.

47 — XIII — VIII. — « Lord, thou hast brought up my soul from Sheol » ¹. — Inasmuch as thou art God and knowest « every thing before it ² happens, and knewest that the *only* son ³ of the widow « was about to ⁴ meet thee at the gate of the city of Naim, thou camest to him, Saviour, of thine own will : and, « as soon as ⁵ thou hadst seen him, thou commandedst them to cause the bier that carried him to stand still ; and, having taken him by the hand and cried ⁶, « Boy, I say unto thee, rise », thou cleavedst the bonds of death and releasedst him from them ; thereby prefiguring the perfect resurrection, which thou wast

1. Ps. xxx, 4 L. X. — 2. Corr. ' all (things) before they '. — 3. Luke vii, 11-16 « And it befell.... carried it stood still. And he said, ' Young man..... his people » (verbal diff.). — 4. Corr. ' should '. — 5. Corr. ' when '. — 6. Corr. ' said '.

חַיִּים וְיָלַם חַיִּים. חַיִּים רַחֲמֵיךָ הַגְּדוֹלִים בְּיָמֶיךָ. חַיִּים וְחַיִּים אֲנִי הַחַיִּים אֲנִי
 חַיִּים וְחַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי
 חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי

חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי

חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי
 חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי
 חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי
 חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי

a Corr. חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי
 חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי
 חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי
 חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי חַיִּים אֲנִי

1. A pl. — 2. A חַיִּים אֲנִי

pleased to bestow upon the race of *us* men, through thy Cross and death.
 Wherefore quicken our souls also which are ¹ dead *in sin* through repentance
 and contrition; bestowing upon all of us the riches of thy great mercy.

On the man who had a legion in him.

48 — XIV — I. — « Thou hast shown thy power among the peoples » ². —
 Once, when thou camest *as man* into the country of the Gadarenes, Christ,
 God, a legion (λεγεών) of rebellious demons among those that were under
 torments recognised thee as God ³: wherefore they cried, « What have we
 to do with thee, Jesus of Nazareth, Son of the living God? Hast thou come
 before the time *in order* to torment us? » Having driven these from thy
 creation, thou sentest them into the herd *as they asked*; thereby showing
 that, unless thou hadst permitted it, they would not have dared to assail ⁴

1. Corr. 'is'. — 2. Ps. LXXVII, 15 LXX. — 3. Matth. VIII, 28-32 « And, when Jesus.... to torment me? ». Now there was above them a great herd feeding; and the demons.... water » (verbal diff.). Ref. also to Mark v, 1-14, Luke VIII, 26-33. — 4. Corr. 'assailed'.

הַחַיִּים מִתְּחִלָּה כִּי הָיָה מִתְּחִלָּה חַיִּים וְעַתָּה מֵת. אֲנִי
 כִּי חַיִּים אֲנִי הָיָה מִתְּחִלָּה מֵת. וְעַתָּה חַיִּים. וְעַתָּה מֵת. וְעַתָּה חַיִּים.
 הַלֵּךְ מִיְּרוּשָׁלַיִם לְיֶרִיכוֹ. וְעַתָּה מֵת. וְעַתָּה חַיִּים. וְעַתָּה מֵת.
 אֲנִי חַיִּים. וְעַתָּה מֵת. וְעַתָּה חַיִּים. וְעַתָּה מֵת. וְעַתָּה חַיִּים.
 הַלֵּךְ מִיְּרוּשָׁלַיִם לְיֶרִיכוֹ. וְעַתָּה מֵת. וְעַתָּה חַיִּים. וְעַתָּה מֵת.

וְעַתָּה חַיִּים וְעַתָּה מֵת וְעַתָּה חַיִּים וְעַתָּה מֵת

אֲנִי חַיִּים וְעַתָּה מֵת וְעַתָּה חַיִּים וְעַתָּה מֵת
 וְעַתָּה חַיִּים וְעַתָּה מֵת וְעַתָּה חַיִּים וְעַתָּה מֵת
 וְעַתָּה חַיִּים וְעַתָּה מֵת וְעַתָּה חַיִּים וְעַתָּה מֵת
 וְעַתָּה חַיִּים וְעַתָּה מֵת וְעַתָּה חַיִּים וְעַתָּה מֵת

דַּעֲמָא חַיִּים. אֲנִי חַיִּים. וְעַתָּה מֵת. וְעַתָּה חַיִּים. וְעַתָּה מֵת.
 לֵאמֹר. וְעַתָּה חַיִּים. וְעַתָּה מֵת. וְעַתָּה חַיִּים. וְעַתָּה מֵת.
 וְעַתָּה חַיִּים. וְעַתָּה מֵת. וְעַתָּה חַיִּים. וְעַתָּה מֵת.
 וְעַתָּה חַיִּים. וְעַתָּה מֵת. וְעַתָּה חַיִּים. וְעַתָּה מֵת.

1. א. אֲנִי חַיִּים.

dead man who was wrapped in a shroud and bound and girt with grave-clothes; showing by the two things which thou didst that thou art one and the same God incarnate without variation and indivisible, who doest acts befitting God and human acts. And therefore free and release us also from the chains and fetters and passions¹ of sin, according to the abundance of thy great mercy.

On the man who was going down from Jerusalem to Jericho.

50 — XVI — I. — « Man was made like to vanity »². — A³ man, having left Jerusalem his first country, « full of peace⁴, that is the blessed delight in Paradise, descended to Jericho which is low and lies in a valley and is a place of much toil, or the conversation of this world of time. Wherefore also, having fallen « into the hands of suprasensual robbers⁵, he was stripped

1. Corr. 'our passions'. — 2. Ps. CXLIII, 4 LXX. — 3. Luke x, 30-35 (verbal diff.). — 4. Corr. 'peaceful'. — 5. Corr. 'among immaterial brigands (ἀψύχαι)'. —

אֲתֵיבָהּ יְתֵהּ מִלְּתֵיבָהּ^a . אֲנִי לִבְּנֵי חַסְדֵּי אֱסֹרָהּ חֲזֵלְכָהּ מִן
 אֲבֵהֶלָהּ¹ נִחְסֵהּ כָּאֵלֶּיךָ . אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי . אֱלֹהֵי אֲנִי וְנִחְסֵהּ
 אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי^b עֲמִינָהּ : מִן לִבְנֵי חַסְדֵּי הַזֵּבֶלְכָהּ עֲמִינָהּ אֲנִי
 סִמְלָהּ וְנִחְסֵהּ . כָּאֵלֶּיךָ אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי . אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי
 כָּאֵת מִנְחָלָהּ . וְנִחְסֵהּ חֵלֶם בְּחַד הַיְצִוֵּתֵי אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי^c
 הַחֲנִינֵהּ מִנְחָלָהּ . אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי .

אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי : הַחֲנִינֵהּ כָּאֵלֶּיךָ² .

אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי : אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי .

נָא — כָּאֵלֶּיךָ — אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי : אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי
 מִנְחָלָהּ מִנְחָלָהּ . אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי
 מִנְחָלָהּ^d אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי : אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי .

a Corr. מִנְחָלָהּ מִנְחָלָהּ . — b Corr. אֲנִי לִבְנֵי חַסְדֵּי (sic) אֲנִי . — c Corr. אֲנִי (to follow) . — d Marg. מִנְחָלָהּ מִנְחָלָהּ .

1. B marg. σολη. — 2. A om.

by them and was bereft of the glorious robe (στολή) of grace, and was smitten by passions : but God, who became incarnate for our sake and¹ was called a Samaritan, when he had seen him lying raised him up and made him ride upon his own beast, and brought him and delivered him to the church, which like an inn receives every man² : whom let us all beg to save and rescue us from the wounds of our secret stripes, and to make his light to shine in the souls of us all.

The hymns of the archimandrite on the miracles are ended.

AGAIN HYMNS ON THE RECEPTION OF OUR SAVIOUR JESUS CHRIST.

51 — 1 — III. — « Understand, ye foolish among the people »³ . — Come ye now, children of disobedience, *bend and incline your ears to the voice of the theology sung by⁴ the little children⁵, and perceive carefully how they*

1. Corr. ' who '. — 2. No doubt ' δέχεται πάντας', with an allusion to the word πανδοχεῖον. — 3. Ps. xciv, 8. — 4. Corr. ' of '. — 5. Matth. xxi, 15.

סלס לחפזא הילססא בעלסא חר חלהבכא. אסלס בנסא אלא
 חלהבא ימלא תנכא: סלהנא אכנכא חפכא אלא ובא חפכא חא חכנב:
 אסעל חפכא ססל. חדכפ אלא חפכא: חפ סעפלאו יא אלא חר. ויח חפ וי
 כאחפ אלא סעפלא. אכנכא חפכא אלא חפכא אלא חפכא אלא חפכא
 אלא חפכא.

א — ב — ג — ד — חפכא חפכא. חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא
 חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא
 חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא
 חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא
 חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא
 חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא
 חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא
 חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא חפכא

a Corr. חפכא. — b Corr. חפכא. — c Corr. חפכא (sic). — d Corr. חפכא. — e Corr. חפכא. — f Corr. חפכא. — g Corr. חפכא.

l. o in ink.

who have believed in thee to strip off readily for thee not garments and rai-
 ment only, but also their *own very* flesh: when I see the leaves of *high* palm-
 trees, and hear the little children *crying and saying*, « Hosanna in the
 heights! », I cry with them, recognising thee to be the same, earthly and
 heavenly; *and I say*, « Blessed art thou that hast come and shalt come¹ again. »

53 — III — I. — « **Before all the people** »². — *Very* great is the depth of
 the *holy God-befitting* mystery of thy Humanization, Christ. *Even* in the very
 conditions, humble and *human*, of the dispensation of the voluntary exinaui-
 tion there *clearly* flashes³ forth the height of thy Godhead that is *glorious*
and beyond approach. For lo!, when thou wast sitting upon the colt, the
 foal of an ass, and entering Jerusalem the *holy* city, *for the saving* Passion,
 as if thou wast *divinely* sitting⁴ upon the cherubim, and being carried up
in glory to beaven, thou wast recognised⁵ by the *great* concourse⁶ of those
 who accompanied thee. For, as⁷ before the Lord of «*created things*»⁸, they

1. Corr. ' comest '. — 2. Ps. cxv, 14, 18. — 3. Corr. ' shines '. — 4. Corr. ' mounted '. — 5. Unin-
 telligible corr. — 6. Corr. ' multitude and '. — 7. Corr. ' also '. — 8. Corr. ' all

ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ
 ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ
 ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ
 ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ
 ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ

ٲٲ ٲٲ ٲٲ ٲٲ ٲٲ ٲٲ ٲٲ ٲٲ ٲٲ ٲٲ ٲٲ ٲٲ ٲٲ ٲٲ ٲٲ ٲٲ
 ٲٲ: ٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ
 ٲٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ
 ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ
 ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ
 ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ
 ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ
 ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ ٲٲٲ

a Corr. ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ. — b Corr. ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ. — c Corr. ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ. — d B marg. ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ.
 — e Corr. ٲٲٲٲ. — f Marg. ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ (sic) ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ. — g Corr. ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ.
 — h Corr. ٲٲٲٲ. — i Marg. ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ (sic) ٲٲٲٲ ٲٲٲٲ.

spread and strewed garments and robes on the ground before thee; and as to
 the merciful God they bare olive-branches and brought them near before thee:
 so also they 'glorified thee with palm-leaves as' the high God. To 'these
 things² therefore witness is borne by the true³ and sincere utterance of
 the babes who praised thee and said, « Hosanna⁴ in the heights! Blessed
 art thou that hast come in humility and shalt come⁵ again in glory. »

54 — 1v — VII. — « Blessed is he that cometh in the name of the Lord »⁶.
 — The God of the prophets, of whom David sang, prophesying that which was
 to come to pass and saying, « Out of the mouth of babes and sucklings hast
 thou confirmed and established praise »⁷, he to-day, sitting upon a vile ass's
 colt, is praised by little children crying⁸ to him, « Hosanna to the Son of
 David! Hosanna above in the heights! », and confessing the same to be
 in the flesh Son of David and the high God the Son of God. Wherefore,
 while we marvel with the same divine prophet, let us say with great and
 God-befitting⁹ astonishment, « Lord, our Lord, how wonderful is thy name

1. Corr. ' stretched palm-leaves over as for '. — 2. Corr. ' this also '. — 3. Corr. ' unaffected '. —
 4. Matth. XXI, 15 (not quoted). — 5. Corr. ' comest '. — 6. Ps. cxvii, 26. — 7. Ps. VIII, 3 LXX « Out
 of the mouth of babes and of sucklings thou hast established praise. » — 8. Corr. ' who cry '. — 9. Corr.
 ' in God-befitting fashion '.

אשר נחך כל ארצה: פדחך ארצה וזו; אלהים אלהי ישראל ואלהי ישראל
 אלהים אלהי ישראל ואלהי ישראל. אלהים אלהי ישראל ואלהי ישראל
 אלהים אלהי ישראל ואלהי ישראל.

— א — ב — ג — ד — ה — ו — ז — ח — ט — י — יא — יב — יג — יד — טו — טז — יז — יח — יט — כ — כא — כב — כג — כד — כה — כו — כז — כח — כט — ל — לא — לב — לג — לד — לה — לו — לו — לז — לח — לט — מ — מא — מב — מג — מד — מה — מו — מז — מח — מט — נ — נא — נב — נג — נד — נה — נו — נז — נח — נט — ס — סא — סב — סג — סד — סה — סו — סז — סח — סט — ע — עא — עב — עג — עד — עה — עו — עז — עח — עט — פ — פא — פב — פג — פד — פה — פו — פז — פח —פט — ק — קא — קב — קג — קד — קה — קו — קז — קח — קט — ר — רא — רב — רג — רד — רה — רו — רז — רח — רט — ש — שא — שב — שג — שד — שה — שו — שז — שח — שט — צ — צא — צב — צג — צד — צה — צו — צז — צח — צט — כ — כא — כב — כג — כד — כה — כו — כז — כח — כט — ל — לא — לב — לג — לד — לה — לו — לו — לז — לח — לט — מ — מא — מב — מג — מד — מה — מו — מז — מח — מט — נ — נא — נב — נג — נד — נה — נו — נז — נח — נט — ס — סא — סב — סג — סד — סה — סו — סז — סח — סט — ע — עא — עב — עג — עד — עה — עו — עז — עח — עט — פ — פא — פב — פג — פד — פה — פו — פז — פח —פט — ק — קא — קב — קג — קד — קה — קו — קז — קח — קט — ר — רא — רב — רג — רד — רה — רו — רז — רח — רט — ש — שא — שב — שג — שד — שה — שו — שז — שח — שט — צ — צא — צב — צג — צד — צה — צו — צז — צח — צט — כ — כא — כב — כג — כד — כה — כו — כז — כח — כט — ל — לא — לב — לג — לד — לה — לו — לו — לז — לח — לט — מ — מא — מב — מג — מד — מה — מו — מז — מח — מט — נ — נא — נב — נג — נד — נה — נו — נז — נח — נט — ס — סא — סב — סג — סד — סה — סו — סז — סח — סט — ע — עא — עב — עג — עד — עה — עו — עז — עח — עט — פ — פא — פב — פג — פד — פה — פו — פז — פח —פט — ק — קא — קב — קג — קד — קה — קו — קז — קח — קט — ר — רא — רב — רג — רד — רה — רו — רז — רח — רט — ש — שא — שב — שג — שד — שה — שו — שז — שח — שט — צ — צא — צב — צג — צד — צה — צו — צז — צח — צט

a Corr. י. — b Corr. א (for ח?). — c Corr. הו. — d Corr. אהמה. — e Corr. ... ע. — f Corr. אהמה. — g Corr. אהמה. — h Corr. אהמה. — i Corr. אהמה. — j Corr. אהמה. — k Marg. A אהמה. — 1. A אהמה. — 2. B sing. A אהמה.

in all the earth! »¹, and together with the infant² children let us all sing and say, « Blessed art thou that hast come and comest³ again with glory, who from a tender and incomplete age didst confirm and establish perfect and complete praise, praise to thee! »

55 — v — I. — « The children of Zion shall rejoice in their king »⁴. « O! bring to the Lord glory and honour »⁵. — Ye that are desirous of spiritually meeting Christ our Saviour and the heavenly God, honour his riding or sitting upon the vile colt, the foal of an ass; and subdue and assuage bestial lusts and the foul pleasures of the flesh; and through⁶ the principles concerning⁷ the faith which the⁸ doctors⁹ of the church rightly¹⁰ proclaimed or laid down for us raise¹¹ yourselves in your minds to a height as if they were¹² a palm-tree, and thus through resplendent¹³ expressions of theology utter praise¹⁴ as with white leaves from palm-trees, offering¹⁵ praise to his great mercy with Hosannas or with¹⁶ olive-branches¹⁶, and saying with the babes,

1. Ps. viii, 2 (not quoted). — 2. Corr. ' infants '. — 3. Corr. ' is he that hath come and cometh '. — 4. Ps. cxlix, 2. — 5. Id. xix, 1. — 6. Corr. ' upon '. — 7. Corr. ' of '. — 8. Corr. ' by the '. — 9. Illeg. corr. — 10. Corr. ' were rightly '. — 11. Corr. ' raising '. — 12. Corr. ' by illustrious '. — 13. Corr. ' praise him '. — 14. Corr. ' singing a song of '. — 15. Corr. ' by means of '. — 16. Marg. A « That by means of palm-branches he should be praised as exalted is taken from the fact itself, inasmuch as a

וַיֵּדַע זֶסוּל מְיֵעֵל^a: סָלַח אֵמֶן מַלְאָכָא^b הַקָּדוֹשׁ: מְרַגְפֵּן אֶשֶׁר בְּחַטָּאתָא דְבְּרִיתֵינוּן
וְעַל מַעְשֵׂי: בְּחַזְרֵי לִבֵּנוּ לֹא מְשָׁל אֶת דְּמִמָּלְכָא: אִלָּא מְשָׁל אֶת אֵלֵינוּ
בְּבְחַטָּאתָא: מְרַגְפֵּר אֶת אֵינוּ וְאֵל בְּחַטָּאת הַחַזְרָא אֲנִין. מִן אֶת
בְּעַמְלָא חַרְוִי

עַל מַחְשַׁבְתֵּי הַכֹּהֲנִים¹

מְחַשְׁבָּא וְאֵל אֶשֶׁר מַעְלַמְלַמֵּן סָלָא בְּיָדֵינוּ

לָא — כָּא — ו — יְיָ מִן מִנְיָא דְמוֹסֵי מִיְתֵיעֵנוּ. אֵל דְּבַּח בְּחַטָּאתָא אֲסִיבִי
וְאֵל אֲדַחְשִׁירָא: וְיָ דְחַרְשֵׁנוּ^c בְּ אַלְבָּוִיָּה דְחַבִּיעַמָּא דְחַמְלֵהוּתָא בְּעַל דְּחַ
זָהַרְתָּא: דָּלוֹת וְאֵל דְּבַח אַתְּחַכֵּא בְּחַל אֵלָא אֲנִין: הַלְּחַל בְּעַל מַעֲבָ
בְּעַל²: וְאֵל מַעְלָא הַבְּחִימָלָא³ אַתְּחַמְלֵהוּ אֶשֶׁר מְשָׁל: לָא אֵעֵן אֵלֵינוּ
חַסְיוֹן אֶמְרֵהוּתָא⁴: וְאֵל חָלֵל אֶתְחַבֵּהוּ אֶתְחַבֵּהוּ חֲלֵהוּ.

a Corr. זֶסוּל מְיֵעֵל. — b Corr. מְרַגְפֵּן (sic : to follow?). — c Marg. מַעְלָא אֲנִין מַעְלָא
[חֲלָה]. אֵל אֶת אֶתְחַמְלֵהוּ אֲנִין: מַעְלָא אֶתְחַמְלֵהוּ. סְלֵוֹת אֶתְחַמְלֵהוּ: מַעְלָא אֲנִין: אֶתְחַמְלֵהוּ אֲנִין: אֶתְחַמְלֵהוּ אֲנִין.
אֶתְחַמְלֵהוּ אֲנִין: אֶתְחַמְלֵהוּ אֲנִין: אֶתְחַמְלֵהוּ אֲנִין: אֶתְחַמְלֵהוּ אֲנִין: אֶתְחַמְלֵהוּ אֲנִין. (sic)

1. B. חַמְלָא אֲנִין: מְחַשְׁבָּא. — 2. A. אֶתְחַמְלֵהוּ. — 3. ῖ in paint. — 4. B marg. ῆραπτως.

one who had *pity and mercy on our race* ¹. But the mouth of babes, *which*
at the instigation of the Holy Spirit and not of *the teaching of men* [cried out
in wonder and declared ² that *after thy Passion* thou shouldst not abide in
death, but rise and come *in glory*, said, « Blessed is he that cometh *in the*
name of the Lord »; Lord of all, praise to thee!

The hymns on the Hosannas are ended.

HYMNS ON JUDAS THE TRAITOR AND ON THE PASSION OF OUR SAVIOUR.

58 — I — II. — « Fear the Lord, all his saints » ³. — If the devil, while
holding the rank of an angel, was of his own will ⁴ affected with *the vice of*
pride and fell from *on high*, for whom *Isaiah* the prophet also lamented,
saying, « How hath the morning-star fallen! », who by reason of *being lifted*
up with arrogance became darkness, let no one wonder at *Judas Iscariot*, who
after receiving *selection and rank* as an apostle in [the power and under the

1. Cf. p. 98, note 16. — 2. Corr. ' crying out and declaring '. — 3. Ps. XXXIV, 10 LXX. — 4. Is XIV, 10,
11, adding, « But in the version used by the Greeks he says. ' How hath the morning-star fallen! ' ».

וְיָחַס אֶת־הַנְּחִיבִים לִפְנֵי אֲדָמָה לֹא חִיָּבָהּ. אִלָּא מִן נִפְשָׁהּ^a
 חָזַן חַלְּלָהּ פְּסוּמָהּ. וְהָיָה אִם לֹא־יִשְׁמַע לְחַטֹּאתָהּ אֶת־מַלְאָכָהּ^b וְיִסְרֹף
 אֶת־הָאָדָם: סָבִיב יִתְּנֶהָ עֵשֶׂת כְּהַמְחִיבָהּ^c; וְיִסְרֹף חֲסֵדָהּ וְיִסְרֹף אֶת־הָאָדָם
 חָזַן חַלְּלָהּ: הַיְחִיבָהּ מִן אֲדָמָה עֵשֶׂת^d לֹא מִלְּבָבָהּ. חֵזֶק^e יִשְׁמַע
 חַלְּלָהּ מִדְּבָרָהּ: הַיְחִיבָהּ חֲסֵדָהּ וְיִסְרֹף אֶת־מַלְאָכָהּ וְיִסְרֹף אֶת־הָאָדָם:
 עֵשֶׂת חַלְּלָהּ מִנְּפִשָׁהּ. וְיִסְרֹף אֶת־הָאָדָם וְיִסְרֹף אֶת־הָאָדָם חֲסֵדָהּ
 אִלָּא. סָבִיב חַלְּלָהּ אֶת־מַלְאָכָהּ וְיִסְרֹף אֶת־הָאָדָם מִן נִפְשָׁהּ חֲסֵדָהּ: סָבִיב
 חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ. עֵשֶׂת חֲסֵדָהּ.

ח — ד — ו — א — ב — ג — ד — ה — ו — ז — ח — ט — י — יא — יב — יג — יד — טו — טז — יז — יח — יט — כ — כא — כב — כג — כד — כה — כו — כז — כח — כט — ל — לא — לב —

a Corr. חֲסֵדָהּ. — b Corr. מַלְאָכָהּ. — c Corr. כְּהַמְחִיבָהּ. — d Corr. עֵשֶׂת חֲסֵדָהּ. — e Corr. חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ. — f Corr. חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ. — g Corr. חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ. — h Marg. חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ. — i Corr. חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ חֲסֵדָהּ.

no constraint on the freedom of will *which thou bestowedst upon him as God*, but of himself¹ he transgressed the commandment, so also thou didst admit Judas to thy familiarity and teaching, and, *having made him to share in reclining at table with thee at the mysterious supper as being good*, thou didst bear with him after he had ¹of his own accord betaken himself² to treachery : but, ¹in that after many admonitions thou didst consent to kiss him with the kiss of greeting, thou didst signify and show clearly that thou lovest the race of men³ that is deserving of hatred, *and so thou enduredst⁴ the cross accepted on their behalf, suffering in the flesh and rising in marvellous fashion from among the dead.* Praise to thee!

60 — 111 — VI. — « Our fathers told us »⁵. — All the circumstances of thy coming in the flesh *for the sake of our salvation*, Christ, God, are good and lead to salvation. Even Judas in that he *was enrolled* among the twelve apostles⁶ and is of their number, and ¹turned aside⁷ to the passion of avarice

1. Corr. ' his own will '. — 2. Corr. ' received an impulse '. — 3. Corr. ' when after so many admonitions thou hadst even greeted him with the greeting of the kiss, signifying plainly by this that because thou lovest mankind '. — 4. Corr. ' tookest upon thee '. — 5. Ps. XLIV, 2 LXX. — 6. Acts 1, 15-17 « And in those same days Peter having stood up in the midst of the disciples said, [It was right] that this, scripture should be fulfilled, which.... with us » (verbal diff.), Luke XVII, 3. — 7. Corr. ' fell away '.

اذ لا يتصالح الا الله لا يجمع الله وجهه. من عظمته ولا يجتمعوا في عظمته. ولا يجمعوا في عظمته. ولا يجمعوا في عظمته. ولا يجمعوا في عظمته. ولا يجمعوا في عظمته.

هـ — ت — ا — انعمت رحمتك على خلقك. ارفعنا يا ربنا. ارفعنا يا ربنا. ارفعنا يا ربنا. ارفعنا يا ربنا. ارفعنا يا ربنا.

ولا² عسى¹ يا ربنا. ارفعنا يا ربنا. ارفعنا يا ربنا. ارفعنا يا ربنا. ارفعنا يا ربنا. ارفعنا يا ربنا.

هـ — ك — ا — ارفعنا يا ربنا. ارفعنا يا ربنا. ارفعنا يا ربنا. ارفعنا يا ربنا. ارفعنا يا ربنا. ارفعنا يا ربنا.

1. B. ويا [فلا]. — 2. B. لا. — 3. B. هـ. — 4. A. مهلا. — 5. A. ارفعنا. — 6. A. لا.

This hymn is not in Greek; and on that account it is thought to be the composition of Mar Paul, who translated the hymns of the holy Mar Severus from Greek into Syriac.

62 — II — I. — « Thou hast exalted one chosen from the people »¹. — Moses, who spake to God face to face, never officiated at a great mystery such as this : Aaron, the priest of the law, at no time offered immortal oblations : the oil which once sprang from the rock was not able to remit the sins of the people. With greater things than these hast thou been entrusted, O! hallowed father, with a pot of divine ointment (μύρον), by means of which hallow and sanctify the souls of us all.

ON THE WASHING ON MAUNDY THURSDAY; THE COMPOSITION OF JOHN SON OF APHTHONIA.

63 — I — II. — « Wash me thoroughly from mine iniquity »². « The Lord hath done great things for us »³. — To-day the mystery of love is given more clearly *as a deposit* to the *holy* disciples by the Maker, God the Word and the *wise* Teacher, in that he clad himself in lowliness *after the manner*

1. Ps. LXXXIX, 20. — 2. Ps. LI, 4. — 3. Ibid. CXXV, 2 LXX.

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7

7

— — — — —

a Marg. — b Corr. — c Corr. — d Corr. — e Marg. — f Corr. — g Corr. — h Corr. — i Corr.

1. A — 2. A om. — 3. A — 4. A ins. — 5. So 17, 136 14, 713 17, 273 Par., A 14, 514 — 6. A — 7. B

placedst a bit in the shameless mouth of the Jews. Accordingly Pilate's wife, having even by means of visions and dreams been confirmed and brought to believe, openly sent a message to her husband, « Have thou nothing to do with that just man; for I have suffered many things through a dream to-day because of him »; so that he also washed his hands with water in the sight of everyone, saying, « I am guiltless of the blood of this just man ». Then the bloodthirsty wicked men drew destruction upon themselves, saying, « This man's blood be upon us all and upon our children »; but thee they showed forth as God, who art not the cause of evil things, and who wishest to give life to our race and not to destroy it as being merciful.

ON THE ROBBER.

65 — 1 — V. « This is the change of the right hand of the Most

1. Corr. ' before this '. — 2. Corr. ' in '. — 3. Matth. xxvii, 19. — 4. Corr. ' and said '. — 5. Ibid. 24, 25. — 6. Corr. ' also let the wicked men draw '. — 7. Corr. ' let them '. — 8. Corr. ' save '.

ולא אכל עשכול. ^a שבת דליתיה אכליה בשעתו אכלה. ^b וכלל שבתה. ^c וכלל שבתה. ^d וכלל שבתה. ^e וכלל שבתה. ^f וכלל שבתה.

a Corr. ^a שבת. — b Corr. ^b שבת. — c Corr. ^c שבת. — d Marg. ^d שבת. — e Marg. ^e שבת. — f Corr. ^f שבת.

1. א. — 2. א.

High » ¹. — The robber by passing many nights without sleep made spoil of all things that moth and rust corrupted; and by means of them he kindled more fiercely for himself the flame of the fire of hell that is not quenched : but, when he was about to sleep the last sleep, *that is to undergo death*, and was fastened *and hanging* on the tree, having in the very passion of the cross marvellously recognised God who had become incarnate and was being crucified with him *and like him*, he believed on him *without hesitation*; and then by his tongue he broke into the kingdom by *crying and saying to him*, « Remember me, my Lord, when thou comest in thy kingdom » ²; and like a violent man he by *means of a few words of faith* took it by force ³, in accordance with thy true ¹ saying, Christ, God : to which admit us also *by thy grace*, as thou art good and merciful.

1. Ps. LXXVII, 11 LXX. — 2. Luke XXIII, 39-43 (verbal diff.). — 3. Matth. XI, 12, 13 (verbal diff.). — ⁴ Corr. 'unerring' (representing ἀψευδής).

ⲛⲉⲗⲁ ⲛⲓⲛⲉⲧⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ

ⲉⲙ — ⲕ — ⲟ — ⲙⲛⲟⲩⲙⲛⲟⲩ ⲙⲉⲗⲁⲛⲟⲩⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲉⲧⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ
ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ^a. ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ
ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ^b. ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ^c. ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ
ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ^d. ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ
ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ
ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ
ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ

ⲉⲙ — ⲧ — ⲟ — ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ
ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ
ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ². ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ

a Corr. ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ. — b Corr. ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ. — c Marg. ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ. — d Corr. ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ.
ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ
ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ
ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ
ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ

1. B adds ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ. — 2. A ⲛⲓⲛⲁⲓⲛⲟⲩ.

ON THE PASSION OF CHRIST WHO IS GOD.

66 — 1 — VI. — « Thou that liftest me up from the gates of death »¹. —
Though² there are many methods of slaying³, thou tookest upon thee *to*
suffer death by means of the cross *on our behalf in the flesh*, Christ, God,
「and didst declare⁴ that thy emptying thyself⁵ thus far brought exaltation
to the whole race of men⁶. For thou saidst to *the people of the Jews* before
the Passion, crying openly, « And I, when I have been lifted up from the
earth, will draw all *men* unto me »⁷. *Merciful and exalted Lord*, all praise
to thee!

67 — 11 — V. — « The earth saw and quaked »⁸. — The signs, O! Saviour,
that happened after the Cross showed that thou sufferedst all in the flesh of
thine own will for us. For, as soon as thou hadst fulfilled the dispensa-

1. Ps. IX, 14. — 2. Corr. 'While'. — 3. Corr. 'torture'. — 4. Corr. 'declaring'. — 5. Philipp. II,
5-7. « Have in your soul the mind.... thought this not a prize that he should be equal to God, but....
death. » — 6. Corr. 'to so great an extent brought about the exaltation of all mankind'. — 7. John XII,
31-33. — 8. Ps. XCIII, 4 LXX.

ה'ח'לל'ה'ת'ה' : ע'ב'ע'ל'ו' פ'ע' . ח'ס'ע'ל'ו' מ'ל'ל'ע'ל'ו' . א'ז'ל'ו' ב'מ' . ר'מ'ל'ו' . ל'ו' .
 ע'ק'ד'ו' ב'ע' א'ת'ו'ת' מ'ז'ו'ת'ו'ת' . ל'ו' . כ'י' ב'י'ו' ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל'
 ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ל'ו' . א'ת'ו'ת'ו'ת' : ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' א'מ'ל'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' .
 א'מ'ל'ו'ת'ו'ת' : א'ת' מ'ל'ל'ל'ל'ל'ל'ל' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' .
 ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . א'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' .

ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' .
 ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' : ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' .
 ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' .

a Corr. ו'ה' . ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' . — b Marg. ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' .
 ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' .
 ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' .
 ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' .
 ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' . ח'ס'ע'ל'ו'ת'ו'ת' .

1. א' . ח'י'ל'ו'ת'ו'ת' .

tion on our behalf, and in opposition to the tyranny of death hadst undergone death in order to destroy it, the sun was obscured in darkness, and the earth quaked, and the rocks too were rent, creation by 'actual deeds' plainly confessing and proclaiming that thou art the Creator of this² universe, and true God; insomuch that even the centurion who stood before³ the cross cried, « In truth this was the Son of God »⁴. And therefore we praise thy ineffable mercy toward our⁵ race.

68 — III — VI. — « They spake with their lips and nodded their heads »⁶. — The mad and blasphemous multitude of the Jews, jeering⁷ and mocking at thy voluntary cross, said, « If thou art the Son of God, come down now from the cross that we may believe on thee ». But thou, who alone art long-suffering, didst by acts themselves cry out, « I have no contest with you

1. Corr. ' their means ' . — 2. Corr. ' the ' . — 3. Corr. ' by ' . — 4. Matth. xxvii, 50-51 « But Jesus went into the city of Jerusalem, and..... feared greatly and say, ' Truly this was the Son of God ' » (verbal diff.). — 5. Corr ' us ' . — 6. Ps. xxii, 8, neither P nor LXX. — 7. Matth. xxvii, 39-44 (verbal diff.).

1. *... 2. ... 3. ...*
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

...
 ...
 ...
 ...

a B marg. ... — b Corr. ... — c Marg. (sic) ...
 1. B ... — 2. A ... — 3. A ... — 4. A ...

now, O! ye of little understanding. But the time of your wickedness is *already* accomplished; and I *now* await the trial of death, in order that after undergoing it in the flesh I may render it dead and inoperative among you. But, when *again* ye shall have shut up my body also under the stone and gate of the grave, and under seal in security, then ye shall *understand* and know through my Resurrection *from among the dead* that, though I could have come down from the cross *if I wished, yet nevertheless* I remained to raise the race of men through *my* three days' burial ». Therefore we praise thee, *merciful Lord*, who didst perform all things with wisdom ⁴ for our salvation, according to the abundance of thy great mercy.

69 — IV — VI. — « Thy knowledge hath been admired by me » ². — Who is there who could fitly praise the *boundless* greatness of thy mercifulness, Christ, God? who even in the very sufferings, *mean and vile and very lowly, which thou enduredst* voluntarily on our behalf showedst that thou art Creator

1. Ps. CIV, 24 (not quoted). — 2. Ps. CXXXVIII, 6 LXX.

וְכִדְּמָה וְלִלְכָהּ מִבְּרֵאשִׁית דְּגִלְמָר נִחְלָה פְּרוֹטָמָה. ס'וֹיָא א' בְּנֵה מַהֲרָא.
 וְכִי לְתַלְמֵיהוֹן זִנְבֵיהֶם יִשְׁוִי; וְדִלְמָה בְּלִמָּה אֲכַפְּרֵיהוֹן: סִלְמַלְמָה כִּי אֲנִי
 דְּגִלְמָר מַעְבְּרָא. ד' זִלְמָה נִחְמִיזָא אִשְׁבַּל ב' חֲבָרָא. ד' וִיִּס וְ/וֹ
 לְאֵלְהוֹן! י' שִׁלְמָה אִיִּם וְדִלְמָה מִבְּרֵאשִׁית מַהֲרָא אִלְבִּישׁוֹת: סִבְרָה
 אִתְּרַב נִרְחֵיזוּן? אֲנִיִּם עִנְמָה אִשְׁבַּל דְּגִלְמָר. אִמְבַּל וְכֵנֵה מַהֲרָא: אִשְׁמַל
 לְעִלְמָה וְיִמְעַבְּרָא? י' מַלְכָּה וְ/וֹ אִלְמַסְלָא. וִיִּס וְ/וֹ חֲבָרָתוֹס וִיִּס חֲבָרָתוֹס אִמְבַּל
 וְ/וֹ חֲבָרָה וְנִפְתָּלְלָה אִלְמַסְמַעְלָה. ס' כִּי בִשְׁמָה בְּנֵה נִפְרָזָה לְעַמְמָלָה. לְאִמְבַּל
 וְ/וֹ אִשְׁמַרְמָר? אִתְּרַב מִיָּזִיָּה. ס' בְּרִיזָא הִסְתַּלְמַל? ה' הַעֲמַמָּה חֲסִבְמָה א' מַלְכָּה
 מַהֲרָא דְּעִיזָה? ה' הַעֲמָר מְדִכְרָמָה א' וְכֵנֵה אִלְמַסְלָא. אִיִּם א' אֲכַרְתֵּיהוֹרָה. מְדִנְמָה
 וִיִּס וְ/וֹ אִלְמַסְלָא אִלְמַסְלָא? א' חֲבָרָתוֹס א' וְ/וֹ אִיִּם א' אֲכַרְתֵּיהוֹרָה מַהֲרָא.

מַלְכָּה מִלְחָה יִתְּרָה. ס'וֹיָא אִיִּם דְּפִיזָה. ס'וֹיָא אִיִּם דְּפִיזָה. ס'וֹיָא אִיִּם דְּפִיזָה. ס'וֹיָא אִיִּם דְּפִיזָה.

a Corr. א' כִּי מְדִכְרָמָה. — b Marg. דְּבִלְיָה מִסֵּלְמָה וְפִיזָה. — c Corr. יִשְׁוִי. — d Corr. אִלְמַסְמַעְלָה.
 — e Corr. וְ/וֹ חֲבָרָתוֹס. — f Marg. וְ/וֹ חֲבָרָתוֹס. — g Corr. דְּגִלְמָר. — h Corr. אִיִּם דְּפִיזָה. — i Corr. אִיִּם דְּפִיזָה.
 — j Corr. אִיִּם דְּפִיזָה.

1. B marg. χειρογραφα. — 2. B mark of ref., but marg. blank. — 3. A pl.

and Lord and renovating¹ artificer of this universe. For thou tookest upon
 thee for the sake of our salvation to be crowned with a crown² of thorns;
 and by this means thou didst signify³ that, having gathered and compressed
 together the sins of the whole circuit of the world, and having taken these
 upon thyself, thou didst carry them up⁴ with thee upon the revered Cross.
 Wherefore also thou tarest and blottest out the handwriting⁵ of sin that was
 laid upon us; and again being mocked thou heldest a reed in thy hand, that
 thereby thou mightest strengthen the rod of our sway⁶ that had been weak-
 ened, whereby we have been set to rule over all that are on earth; and,
 having gone down in thy soul to Sheol, thou didst free them that were there
 bound⁷; and the multitudes of the hosts⁸ that are in heaven wondered and
 were astonished at⁹ thy wisdom rich in help¹⁰ through the dispensation
 for our behalf¹¹. Lord, who hast enlightened and adorned with knowledge
 all creatures above and below, praise to thee!

1. Corr. 'renovator'. — 2. Matth. xxvii, 27-31 « Then the soldiers.... and smote on his head....
 to be crucified. » — 3. Corr. 'signifying'. — 4. 1 Pet. ii, 24 (not quoted). — 5. Marg. χειρογραφα. —
 6. Corr. 'power'. — 7. Corr. 'in bondage'. — 8. Eph. iii, 8-10 (verbal diff.). — 9. Corr. 'recognised'.
 — 10. Corr. 'gifts'. — 11. Corr. 'toward us'.

אַחַדְיָא דְּבִרְתֵּי אֲכָרְהֵם. אַדְּוָא זִי אֲבָן דְּדִשְׁתִּי; וְגִבְרֵי נִרְךָ בְּרֵהִי.
 בְּ דִרְזָא; וְיִלְבַּד אֲלֵי־לֵבָא: מַדְבִּיקָא^a זִי; אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי
 וְחַתְּוֵהּ וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ.

ח — ט — י — יא — יב — יג — יד — יו — יז — יח — יט — כ — כא — כב — כג — כד — כה — כו — כז — כח — כט — ל — לא — לב —

אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ.

א Marg. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ. אֲמַרְתִּי וְשִׁיבֵהּ.

1. A Marg. — 2. We require corr. וְיִלְבַּד. — 3. In paint.

god fled and perished; and every desire of the flesh was already extinguished, having been killed by the nails of the cross : « for a blessed thing is the wood through which cometh righteousness »¹, as it is written. Praise to thee!

72 — II — IV. — « He restored my soul and led me in the paths of truth »². — When I am bowed down to the earth through³ passions that are foul and full of turpitude, the mystery of the venerable Cross raises me to thy exalted height, and fills me with impassibility. By showing that thou, God, who art impassible, becamest also passible in the flesh upon it, and withdrawing me from the vain care of temporal things, and⁴ sending me to the blessed hope of the Resurrection and of eternal life it is a token of victory over the demons. For thou art the Lord of glory⁵ who wast crucified upon it, who overcamest⁶ devil⁷ that hath the power of death, praise to thee!

1. Wisd. xiv, 6, 7 LXX « From the beginning, when the proud giants were perishing, the hope of the world, having taken refuge in a boat, left to the world the seed of birth, having by thy hand navigated the sea : for blessed is the wood through which cometh righteousness. » — 2. Ps. xxvii, 3. — 3. Corr. ' by '. — 4. Corr. ' and by '. — 5. I Cor. ii, 8 « For, if they had known, they..... glory » (verbal diff.). — 6. Corr. ' him '. — 7. Heb. ii, 14, 15 (verbal diff.).

בְּחַיְתָּא בְּמַעְבְּרָא דְּמַרְתָּא : מִנְּחָה בְּעַמְּהָא
 אֲחֵיִתְּיָא . בְּ מַנְּחָה בְּחַיְתָּא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא :
 חַיְתָּא אֲתֵּיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא :
 בְּחַיְתָּא בְּמַעְבְּרָא דְּמַרְתָּא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא :
 חַיְתָּא אֲתֵּיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא :
 אֲתֵּיִתְּיָא . אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא : מִן אֲחֵיִתְּיָא :

ח — ט — י — ב מן
 מן
 מן
 מן
 מן
 מן

a Corr. מן
 — b Corr. מן
 — c Corr. מן
 — d Corr. מן
 — e Corr. מן
 — f Corr. מן
 — g Marg. מן
 חסד מן
 מן
 מן
 מן
 מן
 מן

1. B marg. ἐποίησεν. — 2. A pl. — 3. B marg. ἀπηγορευμένον. — 4. B marg. εὐαγγελίστα. — 5. B חַיְתָּא.
 — 6. A אֲחֵיִתְּיָא.

of the saints that slept *were quickened and rose*; who, having gone into the holy city of Jerusalem, showed themselves to many *and were recognised by them*; signifying that the fact that thou didst *descend and shine* in the gloomy and dark depths¹ of the earth, and didst dissolve *and cut asunder* the bonds of Sheol worked² perception in the dead who were laid *within* the graves, and cast in advance the *blessed* seed of the *rising* of the dead³, which is promised to us *and for which we hope*. Lord of all, praise to thee!

76 — II — V. — « My soul had almost dwelt in Sheol »⁴. — Since a woman was the cause of sorrow to us *at the beginning* by persuading our father Adam to eat of the fruit of the tree of which *they were forbidden*⁵ to eat, a woman was the first after⁶ the angel to announce⁷ thy *life-giving* Resurrection, Christ, God. For thou didst *overcome by force and dissolve* at

1. Corr. ' appear in the lower parts '. — 2. Marg. ἐποίησεν. — 3. Corr. ' resurrection '. — 4. Ps. xciv, 17 LXX. — 5. Corr. ' was prohibited ' ; marg. ἀπηγορευμένον. — 6. John xx, 1-3 « But on the first day.... and to the other disciple.... and that disciple.... together », 11-13 (verbal diff. in both). — 7. Marg. εὐαγγελίστα.

וְלֹא־מִסַּחֲרֵי־יָמָיו׃ אֵלֶּיךָ׃ מִדְּבַר־רִצְוֹנְךָ׃ אֲשֶׁר־אָמַרְתָּ׃ לְעַמְּךָ׃
 וְלֹא־יָדָעְתָּ׃ כִּי־חָבְבָהּ׃ שְׂרָאֵל׃ לְעַבְדְּךָ׃ אֲשֶׁר־אַתָּה׃ מֵלֶךְ׃ אֵלֶּיךָ׃
 מִתְּהַלְּלֵי־חַיְתָּא׃ אִמְרֵי׃ בְּלִפְעֻסָּהּ׃ לְרַחֵם׃ חַסְדֵּי־יְמֵיךָ׃ אֵלֶּיךָ׃
 דַּר — א — ֹ — מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ אֲבִיךָ׃ אֲבִיךָ׃
 מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃
 וְלֹא־יָדָעְתָּ׃ כִּי־חָבְבָהּ׃ שְׂרָאֵל׃ לְעַבְדְּךָ׃ אֲשֶׁר־אַתָּה׃ מֵלֶךְ׃ אֵלֶּיךָ׃
 מִתְּהַלְּלֵי־חַיְתָּא׃ אִמְרֵי׃ בְּלִפְעֻסָּהּ׃ לְרַחֵם׃ חַסְדֵּי־יְמֵיךָ׃ אֵלֶּיךָ׃
 דַּר — א — ֹ — מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃
 מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃

חַסְדֵּי־יְמֵיךָ׃ אֵלֶּיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃
 מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃

a Corr. וְלֹא־יָדָעְתָּ. — b Marg. אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃
 וְלֹא־יָדָעְתָּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃
 מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃
 מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃
 מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃
 מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃
 מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃

1. B וְלֹא־יָדָעְתָּ. — 2. A מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ — 3. A bis. — 4. A מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃ — 5. A מִיָּהּ׃ אֲבִיךָ׃

all points the curse and the gloomy fate to which our race was doomed; and thou filledst heaven and earth with joy and great gladness, making of us and of the sublime¹ hosts one glorious and spiritual company, in order to praise thee, the only good and merciful one.

77 — III — VI. — « The Lord hath reigned and hath clad himself in splendour »². — He³ who alone hath immortality and dwelleth in light that cannot be approached underwent⁴ death by the cross in the flesh [for our salvation⁵; and, having shone in the dark chambers of Sheol, he rose from among the dead. Therefore angels, resplendent in shining raiment, appear in glory by the side of the life-giving and saving tomb. And let us therefore by means of works of light offer⁶ gifts of praise to his Resurrection and to his great mercy.

78 — IV — IV. — « Come see the works of the Lord »⁷. — It was before the eyes of a woman which [look perversely and are prone to the lapses of

1. Corr. 'above'. — 2. Ps. xciii, 1. — 3. I Tim. vi, 13-16 « I adjure you..... before Pilate..... in light that cannot be approached, and whom no one among men hath seen » (verbal diff.). — 4. Corr. 'having undergone'. — 5. Corr. 'on our behalf'. — 6. Corr. 'approach'. — 7. Ps. xlvii, 9.

אלוהים אלהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך
 ויצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך
 אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך
 אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך

אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך
 אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך
 אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך
 אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך אלוהים יצאך יקראך

a Corr. אלוהים (perh. to cover אלוהים also). — b Corr. אלוהים יצאך יקראך. — c Corr. יצאך.
 — d Corr. אלוהים, B above the word אלוהים, marg. אלוהים, above אלוהים. Marg. A (sic).
 אלוהים יצאך יקראך. — e Corr. אלוהים יצאך יקראך. — f Marg. אלוהים יצאך יקראך.
 — g Corr. אלוהים יצאך יקראך. — h Corr. אלוהים יצאך יקראך.

1. A app. corr. to אלוהים. — 2. A אלוהים. — 3. ? in paint.

same time the first; on which I know that thou who in the beginning madest heaven and earth *out of nothing*, also, being the same, at the end of times becamest incarnate, and sufferedst¹ on the cross *for our salvation*, and through a God-befitting Resurrection renewedst the creation of² our *mortal* race, and becamest the beginning³ of *life to us* and father of the world to come *as one that is merciful*. «As thou⁴ hast *in truth* made all things in wisdom, Lord, praise to thee!

80 — vi — IV. — « **So longeth my soul after thee, O! God** »⁵. — In like manner as the hart *from thirst* longeth and *yearneth to come* to⁶ the fountain of water, so *also* my soul longeth for the *rapid* course of the days which brings to me the recurrence of Sunday: for, when from it I taste of the *living* water of the knowledge of the Cross and of the Resurrection, as of a fountain *with pleasant waves*, I «strip off⁷ *like a garment* the old age of sins, and clothe myself in the *comely* youth of the new works of *justice* or of righteousness,

1. Corr. 'wast crucified' (perh. to cover 'on the cross' also). — 2. Corr. 'createdst anew'. — 3. Corr. 'head'. — 4. Above אלוהים; corr. 'thou who' (above אלוהים). — 5. Ps. XLII, 2 LXX. — 6. Corr. 'for'. — 7. Corr. 'put away'.

הַכְּלוּמָהּ כְּכֹחַ חַיָּים וְרִיבֵמָהּ לְחַיֵּי אֵל. סְלֵמָה¹ מִתָּהּ וְחַיָּים
 מִלְּפָנֶיךָ אֵל. וְהָיָה וְהָיָה אֲבוֹתָי. אֵלָּה וְהָיָה וְהָיָה אֲבוֹתָי
 סְלֵמָה וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. סְלֵמָה וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. סְלֵמָה
 אֲבוֹתָי וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל.

פֶּלֶא — 1 — וְ — 2 בֵּית יְהוֹשֻׁעַ סְלֵמָה² וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל וְהָיָה
 וְרִיבֵמָהּ כְּכֹחַ חַיָּים וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. סְלֵמָה³ וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל
 וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. סְלֵמָה⁴ וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. סְלֵמָה וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל
 כְּכֹחַ חַיָּים וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. סְלֵמָה וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. סְלֵמָה
 וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. סְלֵמָה וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. סְלֵמָה וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל.
 אֲבוֹתָי וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. סְלֵמָה וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. סְלֵמָה וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל.

פֶּלֶא — 3 — וְ — 4 בֵּית יְהוֹשֻׁעַ סְלֵמָה⁴ וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל וְהָיָה
 אֲבוֹתָי וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. סְלֵמָה וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. סְלֵמָה וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל.

a Corr. מְהֵמָה. — b Corr. אֲבוֹתָי חַיָּים. — c Marg. וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. — d Corr. וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. — e Marg. וְהָיָה מִלְּפָנֶיךָ אֵל. — f Corr. אֲבוֹתָי (to follow).

1. 1^a o in paint. — 2. A סְלֵמָה. — 3. B marg. ταμειρα. — 4. B וְהָיָה; so 14, 515. — 5. A om. — 6. A וְהָיָה.

and prepare myself for the life to come : to which grant me to attain, God who becamest incarnate without variation and wast crucified 'on our behalf' and madest thyself a leader and chief for us of a new and blessed life, as thou art merciful.

81 — vii — IV. — « Unto the upright light hath shone in darkness »². — Christ, even God, the Sun of righteousness 'after suffering on our behalf' in the flesh went down and shone in the chambers³ of Sheol, and⁴ in this way rode upon the West, whose name is the Lord, as the divine prophet David sings⁵. This Christ, who now behold! rides upon the East which is our⁶ resurrection in that he was raised from among the dead, come, let us bless and worship : for he⁷ is the same who descended and who ascended above the heavens as God, that he might fill all things with his glory.

82 — viii — II. — « Come let us praise the Lord »⁸. — All ye that desire to attain to the good hope of the resurrection and of the new life, arise

1. Corr. ' for us '. — 2. Ps. cxii, 4. — 3. Corr. ' by appearing in the regions ' ; marg. ταμειρα — 4. Corr. ' also '. — 5. Ps. lxxviii, 5 (not quoted). — 6. B ' his '. — 7. Eph. iv, 9, 10 (verbal diff.). — 8. Ps. xcvi, 1.

אֲכָדִינְךָ אֲבָרֶךָ אֲדַבֵּרֶנְךָ אֲדַבֵּרֶנְךָ אֲדַבֵּרֶנְךָ אֲדַבֵּרֶנְךָ אֲדַבֵּרֶנְךָ
 וְנִיחָהּ סְדֵר עֲזָרָהּ הַנְּתִיבָהּ לֵבָדִּי אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ
 וְנִיחָהּ סְדֵר עֲזָרָהּ הַנְּתִיבָהּ לֵבָדִּי אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ
 לֵבָדִּי אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ
 אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ

אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ
 אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ
 אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ
 אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ
 אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ

אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ אֲבָרֶךָ

a Corr. אֲבָרֶךָ, perh. to cover אֲבָרֶךָ also. — b Corr. אֲבָרֶךָ. — c Marg. אֲבָרֶךָ. — d Corr. אֲבָרֶךָ. — e Corr. אֲבָרֶךָ; in B written as corr. above אֲבָרֶךָ, and in marg. אֲבָרֶךָ. — f Corr. אֲבָרֶךָ. — g Marg. אֲבָרֶךָ. — h Corr. אֲבָרֶךָ (to precede). — i Marg. אֲבָרֶךָ.

1. A אֲבָרֶךָ B אֲבָרֶךָ.

and make haste ¹ to go at once to the life-giving grave. Run with ² Mary and with the *other* women who accompany ³ her *in faith*. Beholding ⁴ with the eyes of the mind the angels that have come down ⁵ from heaven, offer praise to God who has risen *from the grave*, asking *him* for forgiveness of your sins and his great mercy.

83 — IX — II. — « To show thy grace in the morning and thy faith by night » ⁶. — In ⁷ the night our spirit *eagerly* arises early to greet thee, Christ, God. *Thou therefore* be among us who early honour thy ⁸ Resurrection in spiritual fashion with *singing* choirs and send up voices of thanksgiving to thy glory, and bestow upon *all of us* the gift of thy great mercy.

84 — X — II. — « God hath reigned over the peoples » ⁹. — He ¹⁰ that

1. Corr. 'hasten' (perh. to cover 'at once' also). — 2. Luke xxiv, 1-5 « But on the first day.... dark, the women came.... one that is alive among the dead?.... risen' » (verbal diff.). — 3. Corr. 'are with'. — 4. Marg. אֲבָרֶךָ. — 5. Unintelligible corr. — 6. Ps. xcii, 3. — 7. Is. xxvi, 9 LXX « In the night my spirit riseth early to greet thee, O! God, because thy commandments are a light upon earth ». — 8. Corr. 'and praise thy'. — 9. Ps. xlvii, 9. — 10. Id. cxliv, 7, 8 (not quoted).

מעיסא איהו מיר¹ תבתיכך מע מחד². ל' חגת מלחמ אבמ
בזחמ אפתיב מעתל^b אסיבי ופעל סיפין. חר מווסמ
מחיליתכ^c אף דהו אדא נזכר פלס^d מליבדמחתי
יבסו מהתשכא. סממלמא לל^e מע מלל^f אפי הדיפעל וחסמ.
חל פתו העיב חלמ דהו^g לחק^h סמחירⁱ דהתעב^j
חתיאל*

פס — כ — ר — יג למעבה למענה + אה אמל חל^g חג אה חל
נימא. אלא וזבתיב ומיבדא מהתשכא. במער כר למ חר
מעיסא. סלא נלחי^{h3} חביל חל מעפחⁱ. אלא וזבתיב וזבתיב^j חל
מיתע^k חל וסיעל. סמפסר סמלח חג סהר חבמיל^l
סמנחכ פתיב וסח. אביל וחסמ אסימ חגילכ כוזחטכ ד

א Corr. מלח. — b Corr. דר. — c Marg. . נחיל דסיפין אה. — d Corr. מליבדמחתי. — e Corr. חמ. — f Corr. חל. — g B marg. חל. — h B marg. חל. — i Corr. חל. — j Corr. חל. — k Corr. חל. — l Corr. חל.

1. A חמ. — 2. A pl. — 3. A חג.

releaseth them that are bound and lifteth up them that are bowed down, Christ, even God, hath risen in glory from the grave¹. Come with me, all ye that are sick and afflicted with divers² diseases of the soul and of the body, with Mary Magdalene³ let us at this hour also run and in suprasensual fashion 'take hold of⁴ his holy feet; and quickly in an ineffable way as in the twinkling of an eye we shall assuredly 'receive from him help⁵ for our pains and the riches of his great mercy.

85 — xi — VII. — « It is good to give thanks unto the Lord »⁶. — Behold! therefore what⁷ is good or what is pleasant, except that on the commemoration of the holy Resurrection we also should rise with Christ, and not 'be sunk in sleep upon our couch⁸ but lift up our⁹ limbs in the all-holy¹⁰ nights preceding Sunday, and rise early and thereby meditate on the resurrection and quickening of our bodies; so that on the last day, the day full of dread,

1. Corr. ' dead '. — 2. Corr. prob. representing ποικίλος. — 3. Matth. xxviii, 8-10 « And they went and they ran to tell..... and worshipped them. Then..... shall they see me '. » — 4. Corr. ' touch '. — 5. Corr. ' draw healing '. — 6. Ps. xcii, 2. — 7. Id. cxxxii, 1 (not quoted). — 8. Corr. ' slumber in sleep in bed '. — 9. Corr. ' the '. — 10. Corr. ' sacred '.

הַאֲנַחְנֵנוּ בְּעֵינֵינוּ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 הַמִּזְמָר וְהַמִּזְמָר וְהַמִּזְמָר׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 הַמִּזְמָר וְהַמִּזְמָר וְהַמִּזְמָר׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 סִתְּמָה יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 פֶּן — ב — ס — אֵלֶּיךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 הַמִּזְמָר וְהַמִּזְמָר וְהַמִּזְמָר׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃

אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃
 אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃ וְנִשְׁמָעֵנוּ אֶת־קוֹלְךָ יְיָ־אֱלֹהֵינוּ׃

1. A אֱלֹהֵינוּ. — 2. A pl. — 3. A sing. — 4. A אֱלֹהֵינוּ.

watch and *with your minds also* awake', and being sons of light and sons of day, of the great and splendid day, come *listen* and hearken to the *voice of the* 'trump of the Gospel² proclaiming and crying the earnest of life and the hope of our quickening and resurrection from among the dead, which is Christ our true life and our quickening and our³ resurrection : whom also let us bless and worship⁴ and let us give thanks to him with his³ Father and his Holy Spirit, and say⁵ to him, « Praise to thee ! »

87 — II — VI. — « It is good to give thanks unto the Lord »⁶. — In the light-clad and life-giving night of the holy Sunday of the Resurrection I am 'awoken from sleep trembling with terror⁷ and I come to the voice of the Gospel⁸ that is full of dread ; and I consider in my mind that 'such an⁹ hour nearly resembles and bears the pattern of that dread hour of the end, in which Christ is to be revealed from heaven and will come above¹⁰ the clouds with

1. I Th. v, 4-8 (verbal diff.). — 2. Corr. 'Gospel-trump'. — 3. Corr. 'the'. — 4. Corr. 'worshipping'. — 5. Corr. 'let us say'. — 6. Ps. xcii, 2. — 7. Corr. 'disturbed from the bed of sleep, being seized also with trembling'. — 8. Mark xiii, 24-26. « And in those..... the moon shall not show her light....., glory. » Refl. also to Matth. xxiv, 29, 30, Luke xxi, 25-27. — 9. Corr. 'this'. — 10. Corr. 'upon'.

הַתְּהִלָּה לַיהוָה וְעוֹמֵד. סְלִילָה לְדָוִד׃ אֲדַבְּרָה דְמִי סִיבָלָה סוֹפְרוֹסְסָלָה
 אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ. ׀ סוֹפְרוֹס׃ בֵּיתֵנוֹ׃ חָיִים חַיִּים וְעוֹמֵד׃ חַיִּים חַיִּים וְעוֹמֵד׃
 כַּאֲבָחֵינוּ סִיבָלָה אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ סִיבָלָה אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ סוֹפְרוֹס׃
 אֶת־אֱמֻנָה וְחַיִּים וְחַיִּים׃ חַיִּים חַיִּים וְעוֹמֵד׃ דְּמִי סִיבָלָה אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃
 וְיִשְׁבְּחוּ דִתְּהִלָּה לְאֵלֵינוּ וְיִשְׁבְּחוּ דִתְּהִלָּה לְאֵלֵינוּ. אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ וְיִשְׁבְּחוּ דִתְּהִלָּה לְאֵלֵינוּ׃
 הַתְּהִלָּה אִמְרֵי תְּשַׁבְּחוּ חַיִּים׃

סוֹפְרוֹס׃ סוֹפְרוֹס׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃
 חַיִּים חַיִּים וְעוֹמֵד׃

פס — כ — א — אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃
 סוֹפְרוֹס׃ סוֹפְרוֹס׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃

a Corr. ׀. — b Corr. סוֹפְרוֹס׃. — c Marg. סוֹפְרוֹס׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃
 אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃
 אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃
 אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃
 אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃
 אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃
 אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃
 אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃ אֶת־אֱמֻנָה לְאֵלֵינוּ׃

1. A om. — 2. A סוֹפְרוֹס׃ B סוֹפְרוֹס׃

power and 'God-befitting glory, and then the ¹ dead ², hearing a voice *crying* like a clarion or the last trump, shall be quickened and shall come forth from their graves, they that have 'good deeds ³ to the resurrection of new life, and they that have done evil things to the resurrection of judgment and punishment. Truly I pray thee, God, who art the blessed hope that is free from falsehood, admit me to the kingdom of heaven which thou promisedst according to thy great mercy.

AGAIN OTHER HYMNS SUNG ON THE SAME NIGHT PRECEDING SUNDAY
 AFTER THE READING OF THE GOSPEL.

88 — 1 — I. — « The Lord hath done great things for us and we have been in joy » ¹. — Our ears have been filled with joy; we have received a divine change; and our minds have been enlightened ⁵ by the splendour that flashes

1. Corr. 'great glory, and those'. — 2. John v, 25-29 (verbal diff.). — 3. Corr. 'done good things'.
 4. Ps. cxxv, 3. — 5. Corr. 'we have been illuminated'.

הַבְּחִינִים מִיָּהּ אֲפֻלָּא^b בְּמִלְחָמָה לְהַלְלָהּ מִבְּיַד מַלְאָכָיָא וְלִמְרִיבָהּ
 לְהַלְלָהּ בְּמִלְחָמָהּ. מִיָּהּ לֵאמֹר לְלִבְיָתָא בְּעִמְלָהּ. לְבִימְדָא אֲתִיבָהּ. מִבְּיַד
 חַסְדֵּי הָאֱלֹהִים בְּיָמֵינוּ הַלְלָהּ הַלְלָהּ. מִבְּיַד הָאֱלֹהִים בְּעִמְלָהּ. לְהַלְלָהּ
 אֲמֵנוּ אֲמֵנוּ. לְהַלְלָהּ מִבְּיַד הָאֱלֹהִים. לְהַלְלָהּ מִבְּיַד הָאֱלֹהִים. לְהַלְלָהּ
 אֲמֵנוּ אֲמֵנוּ. הַלְלָהּ הַלְלָהּ לְהַלְלָהּ. לְהַלְלָהּ לְהַלְלָהּ. לְהַלְלָהּ לְהַלְלָהּ.

פֶּלַח — ב — ר — חֲסֵי. חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ אֶתְּלֵי אֶתְּלֵי לְהַלְלָהּ
 בְּעִמְלָהּ פֶּלַח לְהַלְלָהּ. אֲמֵנוּ אֲמֵנוּ אֲמֵנוּ אֲמֵנוּ אֲמֵנוּ אֲמֵנוּ אֲמֵנוּ.² הַלְלָהּ
 חַסְדֵּי וְעִמְלָהּ חֲסֵי. לְהַלְלָהּ לְהַלְלָהּ חֲסֵי. לְהַלְלָהּ לְהַלְלָהּ חֲסֵי.¹
 לְהַלְלָהּ לְהַלְלָהּ חֲסֵי. לְהַלְלָהּ לְהַלְלָהּ חֲסֵי. לְהַלְלָהּ לְהַלְלָהּ חֲסֵי.³ לְהַלְלָהּ

a Corr. מִבְּיַד הָאֱלֹהִים. — b Marg. מִבְּיַד הָאֱלֹהִים. חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ (sic) חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ. — c Marg. חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ אֶתְּלֵי אֶתְּלֵי חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ. — d Corr. חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ. — e Corr. חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ. — f Corr. חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ. — g Corr. חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ. — h Marg. חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ. — i Corr. חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ. — j Corr. חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ. — k Marg. חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ. — l Corr. חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ. — m Corr. חֲסֵי מִמֶּנּוּ מִמֶּנּוּ.

1. A pl. — 2. A sing. — 3. A חֲסֵי.

from the angels¹ that sit by the tomb. From the grave itself we have drawn incorruptibility; from the closed gates of Sheol resurrection and life. Who is he that will not mortify² his³ limbs that are upon the earth? who is there that will not praise him that in all things is God, him that is exalted⁴, him that is earthly⁵ in the flesh, and again re-ascended and took his place 'in the heights'⁶? Whom let us all beg⁶ and entreat to be with us in his mercy until⁷ the end of the world.

89 — II — VII. — « Clap hands all ye peoples »⁸. — O the riches of the words! O the height of the God-befitting sentiments! These are 'in truth evangelical⁹, which quicken us¹⁰ who are dead in works of sin and raise us with Christ, and in a fashion make 'us fly and float in the air in our mind''.

1. John xx, 11, 12 (verbal diff.). — 2. Col. III, 5, 6 « Mortify therefore.... fornication and filthiness of passions.... disobedience, » — 3. Corr. ' the '. — 4. Corr. ' above '. — 5. Corr. ' below '. — 6. Corr. ' ask '. — 7. Matth. xxviii, 20 « And lo! I am with you until the end of the world. » — 8. Ps. XLVII, 2. — 9. Corr. ' verily and truly evangelical (words) '. — 10. Eph. I, 22 — II, 2. — 11. Corr. ' the mind to fly and lift it up '.

אָמֵן אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ . כְּכֹחַ מַלְאָכְךָ אֱלֹהֵינוּ וְיִשְׁרָאֵל אֱלֹהֵינוּ .
 אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ בְּכַחְדְּכֵנוּ . אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ בְּכַחְדְּכֵנוּ .
 כִּי מֵתְּנוּ מְנוּחָה וְיִשְׁרָאֵל אֱלֹהֵינוּ . אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ
 בְּכַחְדְּכֵנוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ בְּכַחְדְּכֵנוּ . אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ
 אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ

אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ
 אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ

אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ
 אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ

a Corr. אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ
 בְּכַחְדְּכֵנוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ
 אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ

1. B adds אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ . — 2. A אֵלֵינוּ אֱלֹהֵינוּ .

and ascend with them to heaven *above*; and they cry in our *deaf and dead*
ears ¹ with a voice louder than that of a trump, saying, « Mind things above,
and not things on the earth. Seek ² *and meditate upon things above,* where
 Christ is, sitting at the right hand of the Father; in order that, when he
himself who hath come and ³ *is to* come is *again* revealed at his second com-
 ing, ye *also* may be revealed with him in glory », according to *the abundance*
of his great mercy.

AGAIN HYMNS SONGS AT THE ENTRY INTO THE BAPTISTERY
 AT DAWN ON SUNDAY.

90 — I — III. — « Bring to the Lord glory and honour » ¹. — All ye who
 have been enlightened in *your* minds by the songs of the Resurrection, and
 hold Christ *himself* in *the thoughts of your* ² hearts, « who were not born of

1. Corr. ' hearing '. — 2. Col. iii, 1-3 (verbal diff.). — 3. Corr. ' who shall again '. — 4. Ps. xxix,
 1. — 5. Corr. ' the '.

נַחֲמֵנוּ יְיָ: אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ
 וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ
 וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ
 וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ
 וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ
 וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ
 וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ

a Corr. נְחֻמָּנוּ יְיָ. — b Corr. וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ. — c Corr. חֶסֶד (to follow?). — d Marg. חֶסֶד
 אֱמֵנוּ. עֲלֵי וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ. עֲלֵי וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ. עֲלֵי וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ.
 נְחֻמָּנוּ יְיָ: אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ.
 — e Corr. וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ. — f Corr. וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ.

1. A in marg. in another hand. — 2. A אֱמוּנָנוּ יְיָ. — 3. A אֱמוּ. — 4. A וְיֵהְיֶה לָּנוּ לְמַחְזְרֵינוּ אֲבוֹתֵינוּ.

blood, nor of the will of the flesh, nor of the will of a man, but of God » ¹,
 come let us *set forth and go* to the mysterious *cleansing* fountain of Jordan,
 and *in faith* worship the *new* spiritual mother, who *from her womb* gave
 birth to the holy people of the Christians; and, *marvelling at the fruitfulness*
of the God-bearer, let us cry with a voice of wonder with the great among prophets
 Isaiah and say, « Who hath heard such a thing? or who hath seen it so?
 for ² the earth hath travailed in one day, and hath borne a people ³, because
 Zion hath travailed and hath borne her children. ' But it is I who have
 given such ⁴ *hope and expectation* ', saith the Lord God » ⁵, who is *the hope*
of our confidence, who alone is merciful.

91 — II — IV. — « All ye bondmen of God » ⁶. — Come *speedily*, ye peoples,
 let us go to the *spiritual Jordan or the temple of the baptistry* 'in order to
 honour the God-befitting mystery of the *holy* Resurrection, and let us *all* in it

1. John i, 11-14. — 2. Corr. ' if '. — 3. Corr. ' people in one hour '. — 4. Corr. ' this '. — 5. Is.
 LXVI, 6-10 « A voice of confusion..... her pangs come, she shall escape and bear a male child. Who
 hath heard such a thing? Who hath seen such things? that the earth travaileth and beareth in one
 day..... because Zion hath travailed and hath borne her children..... saith the Lord » (verbal diff.). —
 6. P's. CXXXIII, 1, neither P nor LXX.

חַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם.¹ חַסְדֵיכֶם
 וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם

וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם

וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם

וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם
 וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם וְחַסְדֵיכֶם וְרַחֲמֵיכֶם

1. ? in ink. — 2. A אָהָבָה.

if they keep, they shall dwell in *eternal* habitations, whence pain and sorrow and sighing have fled away *as it is written*¹, praising Christ for his great mercy.

95 — iv — VII. — « Let the heavens rejoice and let the earth be glad »². — A great wonder! they³ who once were darkness have become light : upon⁴ them who were deprived of mercy mercy has now come. They who were destitute of God are now made a dwelling-place of the Spirit : with whom let us praise *God* the only good and merciful one.

96. — v — VI. — « Tell forth his salvation from day to day »⁵. — Ye that have been clad in the garment of salvation and the raiment of *spiritual* gladness by *holy baptism*, and have been adorned like⁶ a bride with the decoration and *adornment* of the *Holy Spirit*, keep the suprasensual beauty of comeliness⁷ that ye have received, and the Lord will cause righteousness⁸

1. Is. xxxi, 10, LI, 11 (neither quoted). — 2. Ps. xcvi, 11. — 3. Hos. II, 23-25. — 4. Rom. ix, 22-26 « But, if.... and her that had not been loved before I. For it shall be.... sons of the living God. » — 5. Ps. xcvi, 2. — 6. Corr. ' as '. — 7. Corr. representing εἰς πνευματικόν. — 8. Is. lxi, 10, 11.

וְיַעֲמַל^a בְּחַמְסוֹ^b מִמֶּנּוּ אֲדַבְרָה וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי
 זָרָא — א — ? — וְיַעֲמַל עֲלֵיךָ חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי
 וְיַעֲמַל חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי בְּחַמְסוֹ^c מִמֶּנּוּ אֲדַבְרָה
 וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי בְּחַמְסוֹ^d מִמֶּנּוּ אֲדַבְרָה וְיִשְׁמַע
 אֶת-קוֹלִי בְּחַמְסוֹ^e מִמֶּנּוּ אֲדַבְרָה וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי
 בְּחַמְסוֹ^f מִמֶּנּוּ אֲדַבְרָה וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי
 בְּחַמְסוֹ^g מִמֶּנּוּ אֲדַבְרָה וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי
 בְּחַמְסוֹ^h מִמֶּנּוּ אֲדַבְרָה וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי
 בְּחַמְסוֹⁱ מִמֶּנּוּ אֲדַבְרָה וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי
 בְּחַמְסוֹ^j מִמֶּנּוּ אֲדַבְרָה וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי
 בְּחַמְסוֹ^k מִמֶּנּוּ אֲדַבְרָה וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי
 בְּחַמְסוֹ^l מִמֶּנּוּ אֲדַבְרָה וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי
 בְּחַמְסוֹ^m מִמֶּנּוּ אֲדַבְרָה וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי
 בְּחַמְסוֹ מִמֶּנּוּ אֲדַבְרָה וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי

a Marg. וְיַעֲמַל אֶת-חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי. — b Marg. וְיַעֲמַל אֶת-חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי. — c Marg. וְיַעֲמַל אֶת-חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי. — d Marg. וְיַעֲמַל אֶת-חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי. — e Marg. וְיַעֲמַל אֶת-חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי. — f Marg. וְיַעֲמַל אֶת-חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי. — g Marg. וְיַעֲמַל אֶת-חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי. — h Marg. וְיַעֲמַל אֶת-חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי. — i Marg. וְיַעֲמַל אֶת-חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי. — j Marg. וְיַעֲמַל אֶת-חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי. — k Marg. וְיַעֲמַל אֶת-חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי. — l Marg. וְיַעֲמַל אֶת-חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי. — m Marg. וְיַעֲמַל אֶת-חַסְדֵיךָ וְיִשְׁמַע אֶת-קוֹלִי.

to sprout forth in you in a manner to be desired like ¹ a bud or flower which springs from the earth, according to his great mercy.

97 — vi — IV. — « Who speaketh peace with his people and with his righteous ones » ². — Christ who ³ dwelleth and walketh in them that have been enlightened through baptism, inasmuch as he knew that his ⁴ divine calling is higher ⁵ than repentance, through Isaiah who is entrusted with the mysteries and is great among prophets proclaimed ⁶ beforehand saying to them as to Jerusalem, « Thou shalt not again ⁷ be called 'forsaken', and thy land shall no longer be called 'desolate'; but thou shalt be called 'my will' ⁸ and thy land 'married' or 'inhabited' ⁹ ». But let us because of these things praise ¹⁰ the good and merciful Lord.

98 — vii — III. — « The queen stood at thy right hand » ¹¹. — The holy church, having understood and seen the richness and fruitfulness of her

1. Corr. ' as '. — 2. Ps. LXXXV, 9. — 3. Corr. ' since he '. — 4. Corr. ' the '. — 5. Unintelligible corr. — 6. Corr. ' cried '. — 7. Corr. ' no longer '. — 8. Is. LXII, 1-4 (verbal diff.). — 9. Corr. ' inhabitable '. — 10. Corr. ' on account of which things let us praise him who alone is '. — 11. Ps. XLIV, 10 LXX.

וְאֵלֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַמְּתֵיבִים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים
 לֵאמֹר כִּי אֵלֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַמְּתֵיבִים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים
 וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים
 וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים
 וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים

וְאֵלֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת־הַחַיִּים וְאֶת־הַמְּתֵיבִים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים
 וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים
 וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים
 וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים
 וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים וְאֶת־הַמְּחַיֵּים

a Corr. (prob. to cover the next 2 words also). — b Marg. (sic).
 c Corr. (sic). This must cover also.
 d Corr. — e Marg.
 f Corr.

L. A. so 17, 136.

parturition and of her spiritual progeny, and having considered and remembered¹ her earlier unfruitfulness when Christ was not her husband, and marvelling in *astonishment* at the boundless greatness of the gift, cries, « Who hath borne these children for me, while I am childless and a widow? »². Wherefore let us *practise modes of life*³ worthy of such a birth and offer praise to⁴ his great mercy toward us.

99 — VIII — I. — « Rejoice, ye righteous, in the Lord »⁵. — If there is joy in heaven *even* for one sinner⁶ who repents of his iniquity, as the unerring words of the Lord bear witness, how can not the heaven only but the whole earth also now avoid being *yet more* full of⁷ joy, the angels dancing and singing praise in spiritual companies and bands, over the salvation of those who have been baptized and enlightened and have put off⁸ the old man, and with

1. Corr. 'comprehending the goodly progeny of the mysterious parturition and renewing in her memory'. — 2. Is. XLIX, 18-21 'Lift up.... shall flee. Again they shall say.... where were these?' — 3. Corr. 'behave in a manner'. — 4. Corr. 'praising'. — 5. Ps. XXXIII, 1 LXX. — 6. Luke xv, 7 « I say.... joy before the angels of God over one sinner that repenteth. » — 7. Corr. 'of all'. — 8. Col. III, 9, 10.

על בנכסי מבתיהם

מא — ו — ר — אֵי עֲבָדֶיךָ אֲשֶׁר אֵינְךָ יוֹדֵעַ. חַיִּים וְחַיִּים בְּאֵיזוֹ אֵינְךָ יוֹדֵעַ. אֵיךְ אֲחַדְכֶם וְכֵן
 אֵיךְ אֲחַדְכֶם כְּאֵשֶׁת אֵלֹהִים וְכֵן אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים וְכֵן אֵלֹהִים וְכֵן אֵלֹהִים
 לֹא אֲהַבְתֶּם מִדַּע. וְכֵן אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים.
 אֵלֹהִים בְּאֵיזוֹ אֵלֹהִים: מִדַּע. וְכֵן אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים.
 אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים.
 אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים.
 אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים.
 אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים.
 אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. אֵלֹהִים אֵלֹהִים.

עַל בְּנֵי הַבַּיִת

a Marg. אֵלֹהִים. חַיִּים וְחַיִּים בְּאֵיזוֹ אֵינְךָ יוֹדֵעַ. חַיִּים וְחַיִּים בְּאֵיזוֹ אֵינְךָ יוֹדֵעַ. חַיִּים וְחַיִּים בְּאֵיזוֹ אֵינְךָ יוֹדֵעַ. חַיִּים וְחַיִּים בְּאֵיזוֹ אֵינְךָ יוֹדֵעַ. חַיִּים וְחַיִּים בְּאֵיזוֹ אֵינְךָ יוֹדֵעַ.
 b Corr. אֵלֹהִים אֵלֹהִים. — c Corr. אֵלֹהִים. — d Corr. אֵלֹהִים (sic?, l. אֵלֹהִים). — e Corr. אֵלֹהִים אֵלֹהִים.

1. B אֵלֹהִים. — 2. A חַיִּים וְחַיִּים. — 3. B אֵלֹהִים אֵלֹהִים.

When they strip off their garments.

101 — x — VII. — « Come hearken and I will tell you all the works of God »¹. — Though you are stripping off the raiment that is outside you, yet put not off from you the *hidden* raiment within, ye who have been baptized²; for, if you continue to be clad in this, a storm (*χειμών*)³ of trials shall not in any wise prevail against you. You know what manner of words you have heard; you know what a lamb you have enjoyed. Beware of⁴ the enemy lest he strip and expose you as he did Adam, and make you aliens to the blessings of the kingdom, as he made him an alien to the life and the blessings in⁵ Paradise. Wherefore pray with us and cry to Christ, « Confirm and keep the souls of us all by the Holy Spirit. »

The hymns on baptism are ended.

1. Ps. LXVI, 16. — 2. Gal. III, 26, 27. — 3. Corr. 'winter'. — 4. Corr. 'participated in. Look to'. — 5. Corr. 'of'.

וְהוֹדוּ אֱלֹהִים מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו
 וְהוֹדוּ אֱלֹהִים מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו
 וְהוֹדוּ אֱלֹהִים מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו

א — ב — ג — ד — ה — ו — ז — ח — ט — י — יא — יב — יג — יד — טו — טז — יז — יח — יט — כ — כא — כב — כג — כד — כה — כו — כז — כח — כט — ל — לא — לב —

a B marg. [sic] וְהוֹדוּ. — b Marg. וְהוֹדוּ אֱלֹהִים מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו
 וְהוֹדוּ אֱלֹהִים מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו
 וְהוֹדוּ אֱלֹהִים מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו
 וְהוֹדוּ אֱלֹהִים מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו
 וְהוֹדוּ אֱלֹהִים מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו מִלְּפָנָיו

1. A corr. from B מִלְּפָנָיו. — 2. A אֱלֹהִים (in 2 lines).

trump »¹; and, being joined to the sublime² hosts and having been exalted with him that is exalted and cannot be approached, let us *make answer* to the more sublime hosts and say, « Lift up the gates, rulers among you; and be opened and lifted up, eternal gates, and the great King of all the ages in glory shall come in, the Lord of all hosts »³.

105 — III — VI. — « He hath flown upon the wings of the wind »⁴. — The Word of God, who shone on us, who were *aforetime* sitting in darkness and in the shadows of death⁵, through his *saving* coming in the flesh, and raised us with him, who were dead, through his⁶ glorious Resurrection from the dead, hath made us to ascend⁷ together with him to heaven through his⁶ divine Ascension, and to sit with him *in glory before his Father*. Let us mind things that are above⁸; let us seek things that are above; let us forget

1. Ps. XLVII, 6 (cited as XLVI), XXIV, 7-10, Is. XXIV, 23 (?) (none quoted). — 2. Corr. ' bodiless '. — 3. Ps. XXIV, 7, 9 (not quoted). — 4. Ps. XVIII, 11, neither P nor LXX. — 5. Matth. IV, 14-16 « That it might be fulfilled..... the prophet who says ' The land..... that sit in the region of the shadows..... shone upon them ' » (verbal diff.), Luke 1, 79. — 6. Corr. ' the '. — 7. Eph. II, 6 (not quoted). — 8. Col. III, 3.

וְעַתָּה לֵאמֹר יְהוָה יְהוָה וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו
 וְיִשְׁמְעוּ עַל מִלְחָמָה בְּיָמָיו אֲזוּזֵי יָדָיו
 וְיִשְׁמְעוּ עַל מִלְחָמָה בְּיָמָיו אֲזוּזֵי יָדָיו
 וְיִשְׁמְעוּ עַל מִלְחָמָה בְּיָמָיו אֲזוּזֵי יָדָיו

אֵלֵינוּ יְהוָה יְהוָה וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו

מִבְּרֵאשִׁית יְהוָה יְהוָה וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו

מִבְּרֵאשִׁית יְהוָה יְהוָה וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו
 מִבְּרֵאשִׁית יְהוָה יְהוָה וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו
 מִבְּרֵאשִׁית יְהוָה יְהוָה וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו
 מִבְּרֵאשִׁית יְהוָה יְהוָה וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו

a Corr. אֵלֵינוּ יְהוָה יְהוָה וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו. — b B marg. מִבְּרֵאשִׁית יְהוָה יְהוָה וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו. — c Marg. מִבְּרֵאשִׁית יְהוָה יְהוָה וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו. — d Corr. מִבְּרֵאשִׁית יְהוָה יְהוָה וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו. — e Marg. מִבְּרֵאשִׁית יְהוָה יְהוָה וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו.

1. A וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו. — 2. A om. — 3. B adds מִבְּרֵאשִׁית יְהוָה יְהוָה וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו. — 4. AB וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו. — 5. A וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו. — 6. A וְיִשְׁמְעוּ אֲזוּזֵי יָדָיו.

David and *with the immaterial company above, before the great and new wonder and miracle of our salvation, let us all together*¹ sing and say « Sing² to the Lord a new song of praise, because he hath done wonders toward us, the merciful one ».

The hymns on the Ascension of our Lord are ended.

AGAIN HYMNS ON PENTECOST.

The first about the generation on the same Pentecost.

108 — 1 — VII. — « My glory and the lifter up of my head »³. — Christ, even God, by suffering a voluntary passion *on our behalf* in the flesh and rising *in glory* from among the dead quickened and raised⁴ us also with him who were *lost*⁴ and dead in sin; and he brought to naught and dissolved⁵ the

1. Corr. 'with one voice'. — 2. Ps. xcvi, 1 (not quoted). — 3. Ps. lxxviii, 4 LXX. — 4. Eph. ii, 1, 4-6. — 5. Heb. ii, 14.

מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִיבָר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ
 מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִבָּר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ
 מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִבָּר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ
 מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִבָּר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ
 מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִבָּר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ
 מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִבָּר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ
 מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִבָּר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ
 מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִבָּר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ
 מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִבָּר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ
 מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִבָּר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ
 מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִבָּר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ
 מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִבָּר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ
 מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִבָּר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ
 מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ חַי וְקַי וְנוֹרָא וְנִבָּר וְנִקְוֶה וְנִתְפַּחַם לֵאלֹהֵינוּ

a Corr. — b Corr. — c Marg. — d Corr. — e Corr. — f Marg. — g Corr. — h Corr.

1, A 14, 514. — 2, A ll. — 3, Sic AB 17,136 18,819 17,273. — 4, A 130.

power of the tyranny of the devil and of the demons. Therefore down to the day of Pentecost we do not 'bend the knee' to the earth when we pray; and against our enemies 'we sing² and say with the divine Psalmist and prophet David, « They have been entangled and have fallen; but we have risen, and been set upright »³. But, when the Holy Spirit has shone and been revealed to us in God-befitting fashion, we bow the knee 'because we cannot endure' the sight of him, and we signify that it is through the Spirit, the Paraclete, that we have learned the perfect worship in the Holy Trinity. « For God is a spirit, and they that worship him must worship before him in spirit and in truth »⁵.

109 — 1 — II. — « God is known in Judah »⁶. — Thou wast made known aforetime through⁷ the law and the prophets, O! God of all and Father, and by their means thou didst announce and show forth thy only Son and Word and the Holy Spirit, but not clearly, because they 'were not yet capable of

1. Corr. 'incline ourselves'. — 2. Corr. 'singing also'. — 3. Ps. xx, 9 LXX. — 4. Corr. 'not bearing'. — 5. John IV, 22-24. — 6. Ps. LXXVI, 2. — 7. Corr. 'in'.

מִבְּרֵאשִׁית הַיּוֹם — אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְעַתָּה אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ
 כִּי זָכַרְנוּ לְעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְכִי שָׁפַעְנוּ לְפָנֶיךָ וְכִי
 קָרָא לְכֹלמֵךְ יִשְׂרָאֵל וְכִי מָלַל לָא יִשְׂרָאֵל וְכִי בָּרַךְ
 חַיְיֵינוּ וְכִי מִיִּשְׂרָאֵל הִלְלֵנוּ אֱלֹהֵינוּ וְכִי קָרָא
 וְכִי חֲקַנְנוּ מִפְּדֻלְנוּ וְכִי מִלְּפָנֶיךָ הִתְחַלַּק מִלְּבָבֵנוּ וְכִי
 מִפְּדֻלְנוּ וְכִי מִפְּדֻלְנוּ וְכִי מִפְּדֻלְנוּ וְכִי מִפְּדֻלְנוּ וְכִי מִפְּדֻלְנוּ
 לֵבָבֵנוּ וְכִי מִפְּדֻלְנוּ וְכִי מִפְּדֻלְנוּ וְכִי מִפְּדֻלְנוּ וְכִי מִפְּדֻלְנוּ
 וְכִי מִפְּדֻלְנוּ וְכִי מִפְּדֻלְנוּ וְכִי מִפְּדֻלְנוּ וְכִי מִפְּדֻלְנוּ

מִי — אֵל — וְ — מִי מִיָּדָא פְּדֻלְנוּ מִלְּפָנֶיךָ וְכִי מִפְּדֻלְנוּ
 קְרָא לְכֹלמֵךְ יִשְׂרָאֵל וְכִי מָלַל לָא יִשְׂרָאֵל וְכִי בָרַךְ
 חַיְיֵינוּ וְכִי מִיִּשְׂרָאֵל הִלְלֵנוּ אֱלֹהֵינוּ וְכִי קָרָא

a Corr. וְכִי. — b Corr. וְכִי. — c B marg. וְכִי מִפְּדֻלְנוּ וְכִי מִפְּדֻלְנוּ. — d Corr. וְכִי מִפְּדֻלְנוּ.
 1. A א with space before it. — 2. We require corr. וְכִי מִפְּדֻלְנוּ.

112 — iv — I. — « God hath sent forth his grace and his truth »¹. —
 After the Ascension of the great God and² Saviour of all, Jesus Christ, in the
 flesh from earth to heaven, in accordance with the God-befitting promise of his³
 words that cannot lie, his⁴ Holy Spirit rested and abode upon the holy apostles
 in tongues of fire⁵; who by speaking in the tongues of all peoples and
 proclaiming the teaching concerning the kingdom of heaven signified that he
 who aforetime divided the speech of men which was one into many tongues
 has now joined the tongues of all together into one faith which teaches men
 to believe equally in the Father and in the Son and in the Holy Spirit, in
 three unconfused and perfect hypostases, one Godhead; which also let us
 worship and praise, confessing his⁶ great and ineffable mercy.

113 — v — IV. — « The Lord hath shown his salvation and before the na-
 tions hath revealed his righteousness »⁷. — He who once spake through the holy
 prophets, the Paraclete, the Holy Spirit, has in everything signified and shown
 to us that he is God equal in essence (ὁμοίως) and equal in honour to the Father

1. Ps. LVII, 4. — 2. Corr. ' and our '. — 3. Corr. representing ἐκείνου. — 4. Corr. ' the '. — 5. Acts
 II, 3-6 (not quoted). — 6. Corr. ' praising its '. — 7. Ps. xcviii, 2.

حچبا. الج بچ سب من مدبر جب جقا^۱، بصدھا سبتقھادھ
بشما^۲ الخمان امر بصد فزھلا واصل. الهلمب^۳ ائذ مذہبا. جھزھ
بم جب قلا واهلجم^۴. جتھہ^۵ املام اوو جلا جلا. سمللا
املام اوو جلا^۶ لمل لاوا. سلاوا املام اوو جلا جلا. جب بچ جنرولا
بقلمسا کالسا کک کاکچہ. الهلمب^۷ ائذ زسا صمھلا وھ واه جہ
لقلا بھلا اء سا سا سبنا ک دلمھہ. اصلا بصد جلمھر عبھلا
اف صلمھلا سلا عبھلا دھکل، بللمھلا صمھلا بلمھہ. سبھص
سب جتھہلا بلا صلمھلا وھ واه لملجمھ کاکچہ^۸ لم بھلا ولاء
ص ب — ا — او — بمصد صیہ زھہ. ص صلمھلا وھ لملجمھ صلمھ

بصد وھلجمھا (sic) جتھہ. — c Marg. جتھہ. — b B marg. صلمھلا. — sic) بصدھما سبھما
املام اوو جلا صلمھلا. سبھ صلمھلا املام اوو جلا لاوا. سلاوا املام اوو جلا جلا جلا. سلا جتھہ املام اوو جلا جلا لاوا
جلا جلمھہ سبھ. صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا. صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا. صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا
بصدھصھ. ب ب ب ب صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا. صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا. صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا
جلا جلا بھلا وھ واه صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا. صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا. صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا
صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا. صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا. صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا. صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا
صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا. صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا. صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا. صلمھلا صلمھلا املام اوو جلا لاوا

1. A ins. او across line: so 18,819 14,713; 14,514 او. — 2 A om. — 3. A او.

and to the Son. *Aforetime* through the books *[of the law and in the prophecies of the prophets]* he taught saying as in the person of the Father, « These things saith the Lord »²; but *afterwards* through the voices of the Gospel, « In the beginning was the Word, and the Word was with God, and the Word was God »³; and through the preaching of the *divine* apostles he *cried*, « These things saith the Holy Spirit »⁴; who also *in the shape of tongues of fire rested and abode upon them*; in order that on every side the equality and kingship and invariability *in all things* of the Holy Trinity might be made known, and that we might praise the ineffable mercy which has been revealed *and has taught us* the knowledge of God.

114 — vi — V. — « Zion heard and rejoiced »⁵. — When the *divine*

1. Corr. 'legal and prophetic'. — 2. Marg. 'in the Old Testament'. — 3. John 1, 1-4 (verbal diff.).
— 4. Acts XIII, 2 « But, while those were serving the Lord and praying, the Holy Spirit said, 'Separate me therefore Barnabas (and Saul) for the work (to) which I have called them' », xvi, 7
« They tried to go to Bithynia, and the Spirit of Jesus did not allow them », xxi, 10, 11 « And, while they remained with them many days, a certain man came down from Judaea, a prophet named Agabus; and, having come to us and taken hold of Paul's girdle, binding his own feet and hands he said, 'These things saith the Holy Spirit, « The man whose this girdle is the Jews in Jerusalem shall thus bind » ». — 5. Ps. xcvi, 8 LXX.

... וְעַתָּה הֵבִיא אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְנִשְׁמַע בְּכֹחַ הַנְּבוּאָה
 שֶׁבְּיַד הַנְּבוֹנִים הַלְלוּ אֵלֹהֵינוּ. וְעַתָּה הֵבִיא אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר
 הַזֶּה וְנִשְׁמַע בְּכֹחַ הַנְּבוּאָה שֶׁבְּיַד הַנְּבוֹנִים הַלְלוּ אֵלֹהֵינוּ.
 וְעַתָּה הֵבִיא אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְנִשְׁמַע בְּכֹחַ
 הַנְּבוּאָה שֶׁבְּיַד הַנְּבוֹנִים הַלְלוּ אֵלֹהֵינוּ. וְעַתָּה הֵבִיא
 אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְנִשְׁמַע בְּכֹחַ הַנְּבוּאָה שֶׁבְּיַד
 הַנְּבוֹנִים הַלְלוּ אֵלֹהֵינוּ. וְעַתָּה הֵבִיא אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר
 הַזֶּה וְנִשְׁמַע בְּכֹחַ הַנְּבוּאָה שֶׁבְּיַד הַנְּבוֹנִים הַלְלוּ
 אֵלֹהֵינוּ. וְעַתָּה הֵבִיא אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְנִשְׁמַע
 בְּכֹחַ הַנְּבוּאָה שֶׁבְּיַד הַנְּבוֹנִים הַלְלוּ אֵלֹהֵינוּ.

a B marg. ... b Marg. ... sic ... c Corr. ... d Marg. ... e Corr. (sic).

1. א. וְעַתָּה. — 2. ? in ink.

apostles were carrying the gospel-teaching in the newness¹ of the spirit as Paul said and not in the oldness of the letter, and were giving a sign that this was so in the fact that they spoke with all kinds of tongues, the Jews who were full of envy², who had grown old and aged in their sins, and not wishing for the truth, said³, mocking, « They have drunk sweet wine and are drunk⁴ »: for it was the new wine of the perfect⁵ grace of the Spirit of which the divine apostles were full, having been purified by means of the

1. Rom. vii, 6 (not quoted). — 2. Corr. 'envious'. — 3. Acts ii, 12-22 « And they all expressed wonder and doubt one to another, saying, 'What meaneth this?' But others mocking said, 'They are full of sweet wine'. But, when Peter had risen with the eleven, he lifted up his voice and said to them, 'Ye Jews and all that dwell in Jerusalem, be this known to-you and listen to my words. For those men are not drunk as ye think; for it is yet the third hour of the day. But it is what is spoken through the prophet Joel, « 'It shall be in the last days', saith the Lord, 'I will pour out of my Spirit upon all flesh; and your sons and your daughters shall prophesy, and your young men shall see visions, and your old men shall dream dreams; and upon my bondmen and upon my bondwomen I will in those days pour out of my Spirit and they shall prophesy; and I will give signs in heaven and wonders upon the earth beneath, blood and fire and vapour of smoke. The sun shall be turned to darkness and the moon to blood, before the great and splendid day of the Lord come. And it shall be that whosoever shall call on the name of the Lord shall be delivered' ». Men of Israel, hear these words' ». — 4. Corr. 'are full of honey-wine'. — 5. Rom. vii, 6 « But now ... that we may serve in the newness of the spirit and not in the oldness of the letter. »

حبیبہا حبیبہا حبیبہا حبیبہا¹ ہفتا منہ۔۔ امر^a حبیبہ منہ منہ انہا
عبلر²

اہی³ قححہا یوہتہا یقہہا

ہم ہما ہدلا تہو ہا ہا قہتہو ہا ہا⁴ حبہا ہسہ

مہہ — ک — ا — حبہا یوہا یحبیبہا ہا ہا — حبہا ہلہا ہدہا ہسہ
اہلہا ہہلہا^b ہلہا ہحبہا ہسہ۔۔ ہسہ^c فہ فہ ہدہا ہسہ
حبہا ہا^d ہتا ہدہا۔۔ ہا ہتا ہسہا ہسہا ہلا ہسہا۔
ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا^e ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا۔
ہا ہتا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا^f ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا۔

a Corr.; sic ہسہا ہسہا۔ — b Corr. ہسہا ہسہا۔ — c Marg. ہلا ہسہا ہسہا۔
اہلہا ہسہا ہسہا ہسہا۔ ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا (sic) ہلا ہتا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا۔
ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا۔
ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا ہسہا۔
— g Corr. ہسہا۔

1. A sing. — 2. A om. — 3. A om. — 4. Marg. A Ηρωδης B Ιρωδης.

tongues of fire : through whose prayers¹ we beseech thee make us² free and pure from the old wickedness, 'as thou³ art the only merciful one.

They are ended.

AGAIN HYMNS ON THE COMMEMORATIONS OF THE SAINTS.

THE FIRST ON THE BABES WHO WERE SLAIN BY HEROD AT BETHEHEM.

115 — 1 — V. — « The avenging of the blood of thy bondmen that was shed »¹. — Over the slaughter by Herod 'that was unjustly perpetrated² of the children at Bethlehem Rachel³ shed tears, weeping over⁴ her children, and would not be comforted, because they are not. For in that she was 'in darkness through⁵ the obscurity of the shadow of the law she was still unable to 'lift up her sight to⁶ the rays of the light of the resurrection.

1. Corr. ' entreaty '. — 2. Corr. ' us also '. — 3. Corr. ' who '. — 4. Ps. LXXIX, 10. — 5. Corr. ' illegal '. — 6. Jer. XXXI, 15, 16. — 7. Corr. ' for '. — 8. Corr. ' darkened by '. — 9. Corr. ' look at '.

לחלמב ב"חא . סמח חא ; מליא מביאמלא בחהמחא ק חא
 לאיאל . ובינא חמב ; באמא^a אלא סאמא ; פומא החל . באמב
 חחבא מליא^b .
 מסב — ג — ר — מא ותיב חקבר חמב ; זי וסמזא . זי וברא ' אכה
 ; ואזר דמא חלביא^c . סמב^c איבמא ' אכמבא חחבא סמבא^c .
 חב¹ חבמא אביא חמבא סמבא² חחבא² חחבא חחבא
 א פובא . סמב ולא פמלא אכמב ; סמב חבמא סמבא^d חחבא
 חבמא ; סמב חבמא סמבא חבמא . חבמא סמבא ;
 חבמא . באלא מליא^e חבא חחבא . זי חכא חחבא חמבא^f ;
 חבמא³ לאמא^g . אסר חב ; באמבא חחבא חבמא
 חבמא חבמא . חבמא^h חבמא סמבמא חבמאⁱ

a Corr. אלא סמבא . חבמא חחבא . — b Corr. [חבמא] . — c Marg. חא
 . אזר סמבמא . סמבמא סמבא חבמא חבמא . אסר חבמא חבמא סמבמא
 חבמא . — e Corr. סמבא . — f Corr. חבמא . — g Corr. חבמא חבמא . — h Corr. חבמא סמבמא חבמא . — i Marg. חבמא חבמא חבמא חבמא .

1. Sic A 17,273 18,819 Val.; B חבמא²; 17,136 14,713 Par. חבמא². — 2. A om. ס. — 3. A sing.

and after the birth remained sealed by a God-befitting¹ miracle. The² Virgin, the mother and bondswoman of the Saviour of all, let us pray to supplicate and entreat³ for us³.

118 — n — VII. — « How great are thy works, O Lord! »⁴. — A great wonder! she who borrowed the rib of Adam, the beginning of our creation, and from it was built and fashioned, woman⁵, gave back and repaid the whole of human creation to the Word and Maker of all; and, having become incarnate and been born from her without variation, he was called and named Emmanuel⁶, in that he that cannot be approached came among us by his grace. Her as the God-bearer let us beg and entreat to pray⁷ for us⁷, her that is honoured by all the saints; by the fathers⁸, because she received the glorious blessing that was promised to them; by the prophets, him⁹ of whom they

1. Corr. ' in God-befitting manner '. — 2. Corr. ' her that is the '. — 3. Corr. ' on our behalf '. — 4. Ps. XCII, 6. — 5. Gen. II, 21, 22 « And the Lord God.... And the Lord formed the rib.... to Adam. » — 6. Is. VII, 14 LXX « Lo! the virgin shall conceive and bear a son and they shall call his name Emmanuel. » — 7. Corr. ' on our behalf '. — 8. Corr. ' patriarchs '. — 9. ' Because she bore ' must be supplied, and so in the following clauses. All MSS. have the same.

.^a **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** .
ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ ^{b1} **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** .
ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** ^c **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** .
ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ ^d **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** .

ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** .
ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** .
ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** .
ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** .
ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** .
ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** . **ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ** .

a Corr. ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ. — b Corr. ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ. — c Corr. ⲉⲛⲓⲁⲓ. — d Corr. ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ. —
 e Marg. ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ. — f Corr. ⲉⲛⲓⲁⲓ. — g Marg. ⲉⲛⲓⲁⲓ. — h Corr. ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ. —
 i Marg. ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ. — j Corr. ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ. — k Corr. ⲉⲛⲓⲁⲓ. — l Corr. ⲉⲛⲓⲁⲓ ⲛⲓⲛⲓⲁⲓ. — m Corr. ⲉⲛⲓⲁⲓ. — n Corr. ⲉⲛⲓⲁⲓ perh. for ⲉⲛⲓⲁⲓ.

1. A ⲉⲛⲓⲁⲓ. — 2. B om. — 3. 2nd ? in paint.

prophesied ¹ *beforehand* « in many portions and in many ways » ²; and by the
 apostles him who is proclaimed *by them*; and by the martyrs, « the master
 of their contests ³ and the giver of the crown and the cause of the contests :
 whom « we also ⁴ praise, who for the sake of the salvation and life of our race
 carried out and performed ⁵ « everything with wisdom ⁶.

119 — III — VII. — « Because the Lord took pleasure in Zion and chose
 it to himself for a habitation » ⁷. — Thee, God-bearer and Virgin, one might
*very justly compare, and one might call thee the tent ⁸ « of witness ⁹, which was
 hidden « within the second curtain ¹⁰, which was called ‘ the holy of holies ’ ¹¹.
 For after the same model « Emmanuel abode and dwelt ¹² in thee, who like the ark
 which was composed of fine ¹³ gold and of unputrified beams is composed of the
 all-pure ¹⁴ Godhead and of the manhood which is pure and uncorrupted and*

1. Corr. ‘ who was prophesied of by them ’. — 2. Heb. 1, 1 « In many portions and in many ways
 God spake with our fathers in the prophets who were before. » — 3. Corr. ‘ their lawgiver ’. —
 4. Corr. ‘ also we ’. — 5. Ps. civ, 24 (not quoted). — 6. Corr. ‘ all things wisely ’. — 7. Ps. cxxxI, 13.
 — 8. Num. xvii, 7, 8, xviii, 2 (not quoted). — 9. Corr. ‘ witnessing ’. — 10. Corr. ‘ behind the second
 veil ’. — 11. Heb. ix, 3-5 « And the inner tent..... gold. And there is in it the vessel..... mercy-seat. »
 — 12. Corr. ‘ who hast Emmanuel ’. — 13. Corr. ‘ pure ’. — 14. Corr. ‘ unpolluted ’.

בָּרָבָב׃ ׀ ׀ ׀ לִשְׁמַחַת שְׂמֵי שָׁמַיִם׃ וְדִפְעֵהָ אֵי׃ וְיִיבְדֵל סוּדֵי-מִיָּמָה׃^b
 הַכֶּתֶם חֲפֹצֵי ׀ ׀ ׀ ׀ מַלְאָכָה. תַּבְּדִיחַ סוּדֵי-מִיָּמָה׃ ׀׃ וְיִיבְדֵל ׀ ׀ ׀ ׀ ׀ ׀ ׀
 וּמִגְבֹּלֵי אַפְנֵי אֶרְצוֹת אֶרְצוֹתֵי אֵל׃ כִּי-הָיָה לָהֶם מִתְּחִלָּה וְתַתּוֹב׃ דָּבָר׃^d
 הַיָּמִים׃ וְהַבְּחִי ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃
 מִיָּמָה לְעוֹלָם׃ וְלִמְעַד לְעוֹלָם׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃
 ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃
 חַס חַיִּימָה לַחֲלָה׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃
 חַבְבֵּי יִצְחָק׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃^e
 מֶרְבֵּי - הַיָּמִים - מֶרְבֵּי - הַיָּמִים - מֶרְבֵּי - הַיָּמִים - מֶרְבֵּי - הַיָּמִים - מֶרְבֵּי - הַיָּמִים -
 ׀׃
 מֶרְבֵּי - הַיָּמִים - מֶרְבֵּי - הַיָּמִים - מֶרְבֵּי - הַיָּמִים - מֶרְבֵּי - הַיָּמִים - מֶרְבֵּי - הַיָּמִים -
 ׀׃
 וְנִשְׂכַּח ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃^h
 וְנִשְׂכַּח ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃ ׀׃

a Corr. מֶרְבֵּי. — b Corr. מֶרְבֵּי. — c Corr. מֶרְבֵּי. — d Corr. מֶרְבֵּי. — e Corr. מֶרְבֵּי. — f Corr. מֶרְבֵּי. — g Corr. מֶרְבֵּי. — h Corr. מֶרְבֵּי.

1. A מֶרְבֵּי. — 2. A מֶרְבֵּי (prob. from a corr.; cf. note g).

without seed, and is as the bread that came down from heaven which was prefigured in² the vessel of gold and in² the manna that was in it. So also he imitated moreover the³ rod of Aaron, which after it had withered budded and put forth fruit, in that⁴ by means of his Humanization he took and renewed in himself our race that had grown old and aged by reason of sin; and he resembles the model of the mercy-seat which was overshadowed by the wings of the holy cherubim, because of the invisibility of the Godhead. And so in thee we worship God, who became incarnate from thee truly without variation : whom pray to deliver us for whom he became man, as he is merciful.

120 — iv — VIII. — « God hath sent forth his grace and his truth »⁵. — When a man looks toward thee, God-bearer and Virgin, and at⁶ the divine mystery which was by a miracle wrought in thee, he⁷ is silent because of the ineffability, and wondering is stirred to utter praise, because of the great-

1. Corr. ' heavenly '. — 2. Corr. ' by '. — 3. Corr. ' as the '. — 4. Unintelligible corr. — 5. Ps. LVII, 4. — 6. Corr. ' he beholds '. — 7. Corr. ' and '.

אֲפֹרָה לֵאמֹר לֵאלֹהֵינוּ יְהוָה וְהוֹדוּ אֶת הַלְלוֹתֵינוּ וְהוֹדוּ אֶת הַלְלוֹתֵינוּ
 וְהוֹדוּ אֶת הַלְלוֹתֵינוּ וְהוֹדוּ אֶת הַלְלוֹתֵינוּ וְהוֹדוּ אֶת הַלְלוֹתֵינוּ
 הַחַדְשִׁים הַבְּרוּרִים יְהוָה וְהוֹדוּ אֶת הַלְלוֹתֵינוּ וְהוֹדוּ אֶת הַלְלוֹתֵינוּ
 הַחַדְשִׁים הַבְּרוּרִים יְהוָה

מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא
 מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא
 מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא
 מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא
 מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא
 מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא
 מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא
 מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא מַחַד — א — ס — מְהֵלָה יוֹסֵם חֲבִיבַי הָאֵל וְסוּרֵי סָבָא

a Marg. . . b Corr. . . c Corr. . . d Corr. . . e Marg.

1. A תי. — 2. A תי.

down beneath have been raised up on high. And therefore, also when we offer up our prayers in faith through thee to the Lord who shone forth from thee, we receive from him forgiveness of sins and the riches of his great mercy.

122 — VI — VI. — « Because it is he that made us, and not we ourselves » 1. — Aforetime God, by moulding dust from the earth 2 and endowing it with a living and rational soul, made and formed man in his 3 divine image; but, when the clay through fleshly lusts had buried the divine likeness, the mind, in earth, he that is the Creator of all, the Son und the Word of God and the Father, without undergoing variation of the living and Holy Spirit and of thee, Mary, the God-bearer, the Virgin, became of his own will man; in order that he might also make the first beauty 4 of the rational and supra-sensual image more divine for us, and might plant in flesh the immortality of the new life through a God-befitting Resurrection, which signified that it has

1. Ps. c, 3, neither P nor LXX. — 2. Gen. ii, 7 (verbal diff.). — 3. Corr. ' the '. — 4. Corr. ' grace '.

וּמִן חַסְדוֹ מְצִיָּא אֵלֵינוּ אֲכַדְרַנְיָא וְיַחְיֶה חַסְדוֹ
אֲכַדְרַנְיָא¹ וְנִבְיָאָא לֵך דְלָא בְּאַסְרֵינוּ אִתְּנֵהּ.

אָהֵי קְדָמְךָ וְדָלָא מִפְּרֵעָא מַעֲרֵה מַדְמַבְרָא.

מַעֲרֵה — קָר — אָ — פְּרֵעָה מְעַבְרָא דְּבִשְׁמַלְךָ. דְּלִפְפֵּי אִמְרֵי וְזִנְיָה אִלָּהִי אֲנִיעֵהִי
דְּמֵי וְיָמָה מִמַּעֲרֵה דְּמֵי אֲנִיעֵהִי. דְּחִיבֵי¹ אִתְּנֵהּ אֵלֵינוּ אֲכַדְרַנְיָא וְיַחְיֶה חַסְדוֹ
אֲכַדְרַנְיָא. מַעֲרֵה מִפְּרֵעָה וְחַסְדוֹ קְדָלָא. זָכָא אֲמָלוֹמָה. וְיָזִי^b אִתְּנֵהּ
חַתְמֵיב תְּעָא. אֲנִיעֵהִי אֲהֵרִי לָךְ וְתַחְמֵי^c מְהִנְדָּא חַבְיָא. דָּלָא^d מִמֵּי
חַמְסֵה אִלָּהִי. לָא אֲבַחַד מִתְּמָר אֲלָא נַחְמֵהָ מִמֵּהָ. מִיִּמְרֵי מִתְּמָר וְיָזִי
מִיִּמְרֵי פְּרֵעָה וְיָזִי וְיַחְיֶה חַסְדוֹ מִתְּמָר אֲכַדְרַנְיָא. אָהֵי אָהֵי פְּרֵעָה אָהֵי

וְכִלְבֵּיב. דְּבַי סִירָא וְיֵה קְדָמָא מַעֲרֵה מִפְּרֵעָה וְיָזִי אֲכַדְרַנְיָא וְיַחְיֶה חַסְדוֹ
אֲכַדְרַנְיָא וְיָזִי אֲכַדְרַנְיָא וְיַחְיֶה חַסְדוֹ. לָא אֲבַחַד מִתְּמָר אֲלָא נַחְמֵהָ
מִמֵּהָ. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי.
— b Marg. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי.
דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי.
דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי. דְּבַי אֲנִיעֵהִי.
— c Corr. — d Corr. ד.

1. AB אֲכַדְרַנְיָא.

no copulation in it by causing the first-born¹ from among the dead to spring
forth and grow from a Virgin : whom beg and pray to keep us in incorrup-
tion.

AGAIN HYMNS ON THE HOLY JOHN THE BAPTIST.

123 — 1 — V. — « Serve the Lord in fear »². — All ye who wish to honour
the memory of John with faith, bring forth³ the good fruits that are meet for
repentance : for he that is the greatest⁴ and most exalted among those born
of women is greater than praises in words. He passed the measure and
standard [of the holy prophets⁵; for he did not prophesy of Emmanuel but
pointed him out. He foreran the birth of our Saviour from the holy Virgin;
and moreover he was a mediator between the old covenant (δύαθήκη) and the

1. Col. i, 16-19 (verbal diff.). — 2. Ps. II, 11. — 3. Matth. III, 7-9 (verbal diff.). — 4. Id. XI, 7-11 (verbal diff.). Ref. also to Luke VII, 24-28. — 5. Corr. ‘ prophetic ’.

וְיִשְׁמַח אֱלֹהֵינוּ בְּיָמֵינוּ. אִמְרָא וְאִמְרָא לְפָנֵינוּ אֲבִירָא מְרִירָא. אִמְרָא
 הוּא לְחַכְמָא קְדִישָׁא וְנִשְׁמָע וְלִפְשָׁא¹. דְּמִמֶּנְהוּ^a פִּתְּחֵנָּה דְּתַרְרָא קְדִישָׁא
 קְדִישָׁא בְּחַיְתָּא קְדִישָׁא. וְנִשְׁמָע בְּחַיְתָּא קְדִישָׁא. וְנִשְׁמָע בְּחַיְתָּא קְדִישָׁא.
 תְּפִלָּא^b

מְרִירָא — ר — חֲנִינִי אֱלֹהֵינוּ. בְּחַיְתָּא קְדִישָׁא^c דְּהִימָרָא וְתִימָא
 מְרִירָא מְרִירָא² מְרִירָא סְתֵימָא^d. לְחַכְמָא קְדִישָׁא אִמְרָא אִמְרָא
 לְחַכְמָא קְדִישָׁא. וְנִשְׁמָע^e מְרִירָא הַחֲכָמָא חַד קְדִישָׁא דְּמִמֶּנְהוּ מְרִירָא
 וְאִמְרָא. אִלָּא לְחַכְמָא קְדִישָׁא מְרִירָא מְרִירָא. וְנִשְׁמָע לְחַכְמָא
 קְדִישָׁא לְחַכְמָא. בְּחַכְמָא קְדִישָׁא. הוּא מְרִירָא^f אִמְרָא וְנִשְׁמָע^g אִמְרָא וְנִשְׁמָע^h. וְנִשְׁמָע
 וְנִשְׁמָע מְרִירָא. בְּחַכְמָא קְדִישָׁא. מְרִירָא מְרִירָא אִמְרָא מְרִירָא
 אִמְרָא וְנִשְׁמָעⁱ מְרִירָא. בְּחַכְמָא קְדִישָׁא אִמְרָא וְנִשְׁמָע^j.

a Corr. חֲנִינִי. — b Corr. תְּפִלָּא. — c Corr. חַד (to precede). — d Corr. סְתֵימָא. — e Corr. מְרִירָא. — f Corr. אִמְרָא. — g Corr. אִמְרָא. — h Marg. חֲנִינִי. — i Corr. חֲנִינִי. — j Marg. חֲנִינִי.

1. A o added, app. in later hand. אִמְרָא must be taken as corr. — 2. B om.

new. As an apostle he preached the Gospel; as a chosen martyr he bowed his head and it was cut off; with his ' right hand he began the holy mysteries that were celebrated in Jordan : whom let us beg and entreat to pray on behalf of our souls.

124 — II — VII. — « Help me, God our Saviour »². — When the³ world was in many ways agitated by storms (γεμύων) on account of our sins, to what other ambassador could recourse be had, who was⁴ sufficient to pray on our behalf in such great danger (ζίνδυνος), except to thee, Forerunner and Baptist, who showedst Christ plainly to men by crying and saying. « This is⁵ the Lamb of God⁶, that taketh away the sin of the world and saveth it », and didst confess that « the same⁷ is Lord and God over all by saying and testifying that « He that cometh from above, he is above

1. Corr. ' the '. — 2. Ps. LXXIX, 9. — 3. Corr. ' all the '. — 4. Corr. ' was able to be '. — 5. Corr. ' Lo! '. — 6. John 1, 29-31. — 7. Corr. ' he '.

פאָזן. ^a עיבער אַ האַנדט אַ לאַפּען פֿון ^b מיט אַ האַנדט פֿון זיין ^c
 העפּטען אַהאַנדענען. מיט אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען ^c העבער זיין ^d
 אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען. אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען ^d
 אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען. ¹ אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען
 אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען ^d אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען
 אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען.

אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען ²

פֿון — אַ — אַ — אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען
 אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען ³ אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען ⁴
 אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען

וואָס נעמען. אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען
 אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען
 אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען
 אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען
 אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען
 אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען
 אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען אַ פֿען

1. ? in paint. — 2. A marg. *Στεφανος*. — 3. A *?*. — 4. A (from lack of space) *אֶבֶן*, with mark of abbr.

of my soul that is 'devoid of' fruits has grown fat ² *and* thick *and* broad from ³
the weight of fleshly lusts and pleasures; and I see that *already* the ax ⁴ of
 threatening is laid to the root : but may thy words, O! Fore-runner of our
 Saviour and Baptist, run before, and produce in me *good* fruits *meet* for ⁵
 repentance, and may they *hinder and* prevent the stroke ⁶ because of *the mer-*
cifulness of him who willeth *the life and* conversion of sinners, Christ our God.

ON THE HOLY STEPHEN.

127 — 1 — VI. — « Thou shall gladden him with joy with thy counten-
 ance » ⁷. — With the first combatant and leader of the lines of the *spiritual*
 battle of the holy martyrs, *which is* heavenly and angelic, Stephen the brave ⁸

1. Corr. 'without'. — 2. Deut. xxxii, 15 LXX « And Jacob ate and was sated and the beloved
 kicked. And he grew fat and thick, and he grew broad and left the Lord who made him: he withdrew
 from God his Saviour. » — 3. Corr. 'by'. — 4. Matth. iii, 10 « Lo! the ax.... fire. » — 5. Corr. 'of'.
 — 6. Luke xiii, 6-9 « A certain man..... if not, next year thou shalt cut it down ». — 7. Ps. xxi, 7
 LXX. — 8. Corr. representing *εὐθαργής*.

אלא מלא באזכרה סאמי דכללא היצובתא. אביתר^a אמיזא דעמסא
 קאלתא קא חבין לחת^b. מלה^c וזא כי פדוהינני חר נחמא ואמי^c
 אפנינני. מנינא אמר ודמינא ודמינא חסדא דהא דא. וזו הדנה
 ז"למאם סאפעהאם חנינא פני דחלי וסתבסר חתמא.
 מסא¹ -- ת -- מ -- וזל תעב² דמינא מן מנינא סמיך התביר כהמינא.
 חלאפנינני³ וזו זינא ושהז^d דכללא ושהמינא אדמינא וזו^e סא חביל
 דח ברה. אפ ימיז חבילא נחילא וזלמי וזינמי וזו זא אה חבין דח
 נחממא. אמר^f מלא דהא קאלתא אמינא סא לט סמלסמי^g. סמך חא;
 אמלמא וזו זח^h סאלמא הלוח חבילא. כי אהח סאלמינא לוח
 דחילא דח קלא וזלמי. סברⁱ חנה סאמסא^j דעמסא ובלמסא.

a Corr. אביתר. — b Corr. אביתר. — c Marg. A מנינא אמר ודמינא. — d Corr. סמיך כהמינא. — e Corr. מנינא. — f Marg. וזלמי. — g Corr. סמיך כהמינא. — h Corr. סמיך כהמינא. — i Corr. סמיך כהמינא. — j Marg. סמיך כהמינא.

1. A. חביל. — 2. A. תעב; other MSS. תעב. — 3. A. חביל. B. חביל.

and-high souled, as with a strong wall that cannot be broken through and as with a crown of glory, thou hast surrounded thy churches, Christ, God, our benefactor. Wherefore, singing with the prophet David², we say, « Lord, thou hast crowned us as with the armour of thy favour »; through³ whose prayers and entreaties we beg bestow upon all of us thy great mercy.

128 — II — VIII. — « He shall receive a blessing from the Lord »¹. — Stephen, the beginning of⁵ martyrs, even before being glorified by martyrdom, was already adorned⁶ and crowned with a crown of martyrdom. For even the deceitful assembly of those who judged him contrary to the law beheld him as⁷ an angel of God and were ashamed : and after the great and divine teaching⁸ before the assembly, having been raised and exalted on high by

1. Corr. ' the '. — 2. Ps. v, 13 LXX « Because thou shalt bless the righteous. Lord, thou hast crowned us as with the armour of favour. » — 3. Corr. ' by '. — 4. Ps. XXIV, 5 LXX. — 5. Corr. ' first among '. — 6. Corr. ' shines '. — 7. Acts vi. 15 « And, when all those who were sitting in the assembly had looked fixedly at him, they saw his face as the face of an angel. » — 8. Corr. ' long and divine exposition '.

ܠܡܥܘܠܗ ܕܡܫܝܚܝܗ ܕܥܡܘܨܝܗ ܕܡܡܝܢܗ ܕܠܗܘܐ ܥܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ
 ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ
 ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ
 ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ
 ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ

ܐܠܗܝ ܩܕܝܫܝܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ

ܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ
 ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ
 ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ
 ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ

a Corr. ܡܥܘܢܗ. — b Corr. ܡܥܘܢܗ. — c Corr. ܡܥܘܢܗ. — d Corr. ܡܥܘܢܗ. — e Corr. ܡܥܘܢܗ. —
 f Marg. ܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ
 ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ
 ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ ܕܡܥܘܢܗ

1. A ܡܥܘܢܗ. — 2. A ܡܥܘܢܗ.

his ¹ words, he saw *with his mind*² heaven opened, and Jesus Christ standing
 at the right hand of God and the Father. Thereupon, being without the
 body, as if he did not perceive that he was being stoned with stones, he
 'made entreaty'³ even for those who stoned him, saying *to God*, « Reekon not
 this sin to them, Lord » : by whose prayers he *pitiful and merciful to all of*
 us also, 'Lord that ⁴ *taketh pleasure in the saints.*

AGAIN HYMNS ON THE HOLY APOSTLES.

129 — 1 — VIII. — « The great men of Judah and their rulers »⁵. —
 Apostles of the truth and preachers and teachers of the church, for you all
 cities and countries, even the ends and limit of the inhabited earth, *always*
rightly celebrate a commemoration and a festival that shall not 'be blotted

1. Corr. ' his own '. — 2. Id. vii. 55-60 « And, being full of the Holy Spirit, when he had looked
 to heaven, he saw the glory of God, and Jesus standing at the right hand of God and he saith,
 ' Lo! I see heaven opened, and the Son of man standing at the right hand of God '. And, having
 cried with a loud voice, they stopped their ears and rushed at him all together : and, having taken
 him outside the city, they stoned him, and the witnesses laid their clothes at the feet of a young
 man called Saul. Ar! they stoned Stephen while he cried and said, ' Lord Jesus, receive my spiril '.
 And, having kneeled down, he cried with a loud voice, ' Lord, lay not this sin to their charge '.
 And, having said this, he fell asleep. » — 3. Corr. ' prayed '. — 4. Corr. ' God of '. — 5. Ps. LXXVIII. 28.

لا ايمانكم مثلا بلصوم . . . وكم هقما الحلكت لا مديانكم . . . كلك
 حده حسب الاقلا استلك ما بميتلا الصخر كدوم حلات احوت
 ككي نيك فدالكم^a . . . اسر^b اوقا وجرال¹ . . . وكمم فمينا
 ودمومنا فمسي كدوم^c اكرمي مونا² احوت قلملا متمدنا .
 لالكم اكمي^d بلصم سعفا^e ولا مديان فمينا كدوم^e :
 اقبهه سصل حده^f مدم . . . وكمم كلكم كلكم مفاين
 بقلا بل¹ . . . وكمم تسجل قمرال³

❖ مديان فمينا⁴ فكملا ❖

❖ — ك — ؛ — مديان مديان لالكم^g كلكم^g اهتمال⁵ قلملا

اقبهه (so both MSS.) . . . وكمم مديان حلكت لا مديانكم . . . كلكم
 احوت قلملا . . . وكمم مديان حلكت لا مديانكم . . . كلكم
 (to follow?) . . . — b Corr. . . — c Corr. . . — d Corr. . . — e Marg. . . — f Corr. . . — g Marg. (sic) . . .
 بلصوم سعفا . . . وكمم مديان حلكت لا مديانكم . . . كلكم

1. A pl., but also above as corr. — 2. B marg. *πρωτηρας*. — 3. A om. — 4. A *فمينا* 1: *فمينا*. 1st 3 words in paint. A marg. *Παυλος*. — 5. ? in ink.

out'. For there are no speeches or words² to be found through which your voices were not heard, and where they are not borne on the lips of every man, but also in that they are always moreover spoken³ as living words through the signs and mighty acts and miracles that ye do : and⁴, as flowers of the church⁵ who every day shoot forth the salvation of the believers and again as rational and heavenly luminaries⁶, you give light to all them that sit in darkness⁷ without knowledge; make supplication therefore, 'I pray⁸ you, that the minds of us all may be strengthened by your divine teachings, and that we may be admitted to find great mercy.

ON THE HOLY PAUL THE APOSTLE.

130 — 1 — IV. — « Thou gavest gifts to men »⁹. — Paul the great among

1. Corr. ' die '. — 2. Id. xix, 2-5. — 3. Philipp. ii, 14-16 (verbal diff.) (cited as Eph.). — 4. Corr. ' and you '. — 5. Corr. ' churches '. — 6. Corr. ' stars ' : marg. *πρωτηρας*. — 7. Is. ix, 2 LXX (?) « The people that was sitting in darkness saw a great light : and they that were sitting (in the land) of the shadows of death, upon them light shone. » — 8. Corr. ' we entreat '. — 9. Ps. lxxviii, 19.

ܘܝܗܘ ܝܘܨܦܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ
 ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ

ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ

ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ
 ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ
 ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ
 ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ
 ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ ܘܚܘܪܘܨܝܢ

a Marg. . . .
 b Corr. . . .
 c Marg. . . .
 d Corr. . . .
 e B corr. . . .
 f Corr. . . .
 g Marg. . . .

entreat 'for us', in order that, building² all the³ service of works of virtues upon this foundation of faith, we may be admitted to find great mercy.

ON THE HOLY MARK THE EVANGELIST.

132 — 1 — VI. — « He shall manage his words with judgment »¹. —
 The divine Mark, the true disciple of the great Peter the chief of the apostles,
 having with readiness proclaimed or preached⁵ to creation day by day the
 salvation of Christ our God, and having with the great among prophets 'David
 the Psalmist⁶ made known his glory, taught the whole of Egypt, which had
 become drunk in pursuit of the error of demon-worship, not only to believe,
 but also to proclaim the theology with all accuracy⁷. Wherefore, reckoning

1. Corr. ' on our behalf '. — 2. I Cor. III. 11-13. — 3. Corr. ' good '. — 4. Ps. CXII, 5 LXX. — 5. Id. XCVI, 2 (not quoted). — 6. Corr. ' who sings '. — 7. Marl. S. Marci 3 (Act. SS. Apr. III, p. 350, id., p. XXXVIII, XXXIX) « And his family was of Pentapolis. And the blessed Mark on the second day came to Alexandria; and, having left the ship, he came to a place called Mendidium. And, when he had entered the city-gate the strap of his sandal broke. And the blessed apostle, when he knew it, said ' Verily (ὀντως) the journey is confirmed '. And, when he saw a cobbler, he gave him his sandal to mend it. But the cobbler wounded his left hand severely with the punch; and he said, ' One God '. But Mark, when he heard ' One God ', said, ' God has confirmed my journey '».

דנאזא^a דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה
 דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה
 דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה דאדוה

דא דא

דא
 דא
 דא
 דא
 דא

a B marg. — b Corr. — c Corr. — d Corr. — e Corr. — f Corr.

1. Marg. Θεωρας. — 2 A

God; who was willingly *sacrificed and is slain* and a physician; who was alive among the dead, who was free⁴ in the *dark and gloomy* chambers of Sheol: whom also let us beseech and entreat to bestow upon all of us his great mercy and forgiveness of our offences by the prayers of his saints.

ON THE HOLY THOMAS THE APOSTLE ALONE.

134 — 1 — IV. — « I will speak the praises of the Lord with my mouth »². — When we celebrate thy³ commemoration, Apostle Thomas, we remember the divine salvation that was wrought for us by thy means. For by beneficially [doubting in thy faith⁴ and touching God who had become incarnate thou showedst those that are affected with the disease of the phantasy concerning the Humanization of the Word to be children of error; and thou didst convict and expose⁵ the preachers of the evil heresy of the Diphysites, in that thou didst recognise God of God, who became man without variation for our sake, to

1. Ps. LXXXVIII, 6 (not quoted). — 2. Ps. CXLIV, 21. — 3. Corr. ' At thy '. — 4. Corr. ' not believing '. — 5. Corr. ' mock at '.

הַבְּחֵקָה עֲפֹה יְהוָה אֶל שְׂרָאֵל כִּי זָכַר חַתְּכָה; אֵת הַיָּם
 חִנְיָהּ. וְעַתָּה לֹא עָלְמָה בְּכָל אֲחֵיהֶם מִיִּשְׂרָאֵל; מִלֵּוֹי וְעַד לְעַמּוּנָהּ
 מִלְּחֵת אֲמֵנָה^a. אֲמֵן יְהוָה וְכִנְיָהּ; לֹא יִזְכֹּר הַכֹּהֲנִים עִמָּךְ
 וְעִמָּךְ יִשְׂרָאֵל; לֵאמֹר^b יְהוָה יִשְׂרָאֵל יִשְׂרָאֵל לְאֵלֵינוּ
 וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם
 וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם
 וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם
 וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם

❖ אֲמֵן יְהוָה וְכִנְיָהּ³ ❖

מִלֵּוֹי וְעַד לְעַמּוּנָהּ וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם
 וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם
 וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם
 וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם
 וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם
 וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם
 וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם וְיִשְׂמַע יְהוָה בְּכָל צְדָקָתָם

a Marg. יְהוָה וְכִנְיָהּ. — b Corr. יְהוָה וְכִנְיָהּ. — c Corr. יְהוָה וְכִנְיָהּ. — d Corr. יְהוָה וְכִנְיָהּ. — e Corr. יְהוָה וְכִנְיָהּ. — f Marg. יְהוָה וְכִנְיָהּ.

1. A אֲמֵנָה. — 2. A om. — 3. B יְהוָה וְכִנְיָהּ, with marks which seem to show that we are to read יְהוָה וְכִנְיָהּ, A marg. Ζαχαρίας. — 4. A יְהוָה וְכִנְיָהּ.

men »¹, as David sings. — Concerning which² rod again Ezekiel also the great among prophets heard the words, « But thou, man, take to thee a rod or piece of wood, and write on it, 'For Judah and for the sons of Israel' »³; in order that through this he might prefigure thee, Lord, who art our peace; who madest the two sides one and didst unite things that were distant, and⁴ becamest one perfect and true mouth of all the prophets together, and through thy saving⁵ coming in the flesh showedst them to be no liars: by whose prayers have pity and mercy upon us.

ON THE HOLY ZECHARIAH THE PROPHET.

136 — I — II. — « Beg of the Lord and pray before him »⁶. — Zechariah the prophet, who foresawest and madest announcement and spakest concerning the cessation and peace regarding⁷ the destruction of Jerusalem, and concerning

1. Ps. XLV, 3 (not quoted). — 2. Corr. ' this '. — 3. Ez. xxxvii, 15-17. — 4. Corr. ' who '. — 5. Corr. ' glorious '. — 6. Ps. xxxvii, 7. — 7. Corr. ' of '.

חֲבִישָׁה פֶּתַח הַיְצִיָּה אֲנִי עֹמֵד . וְהָיָה לְעִמְשָׁה אֶבְנֵי יְהוָה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה .
 וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה .
 וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה .
 וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה .
 וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה .
 וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה .

חֲבִישָׁה פֶּתַח הַיְצִיָּה אֲנִי עֹמֵד . וְהָיָה לְעִמְשָׁה אֶבְנֵי יְהוָה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה .
 וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה .
 וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה .
 וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה .
 וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה .
 וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה .
 וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה . וְיִבְנֶה אֶת הַיְצִיָּה .

the building¹ of the temple, saying², « Jerusalem shall be inhabited as one that is fertile or fruitful »³, and, « The glory of this house shall be greater than its⁴ former glory »⁵, and « regarding the suprasensual⁶ sickle⁷ that convicted of perjury, entreat⁸ Christ, the God of us all, to bestow upon his⁹ churches the peace and concord that comes from him; and by means of thy sickle to cut away and abolish the falsehood of all heresies and barbarian enemies or peoples who desire wars, and bestow upon us his grace and his great mercy.

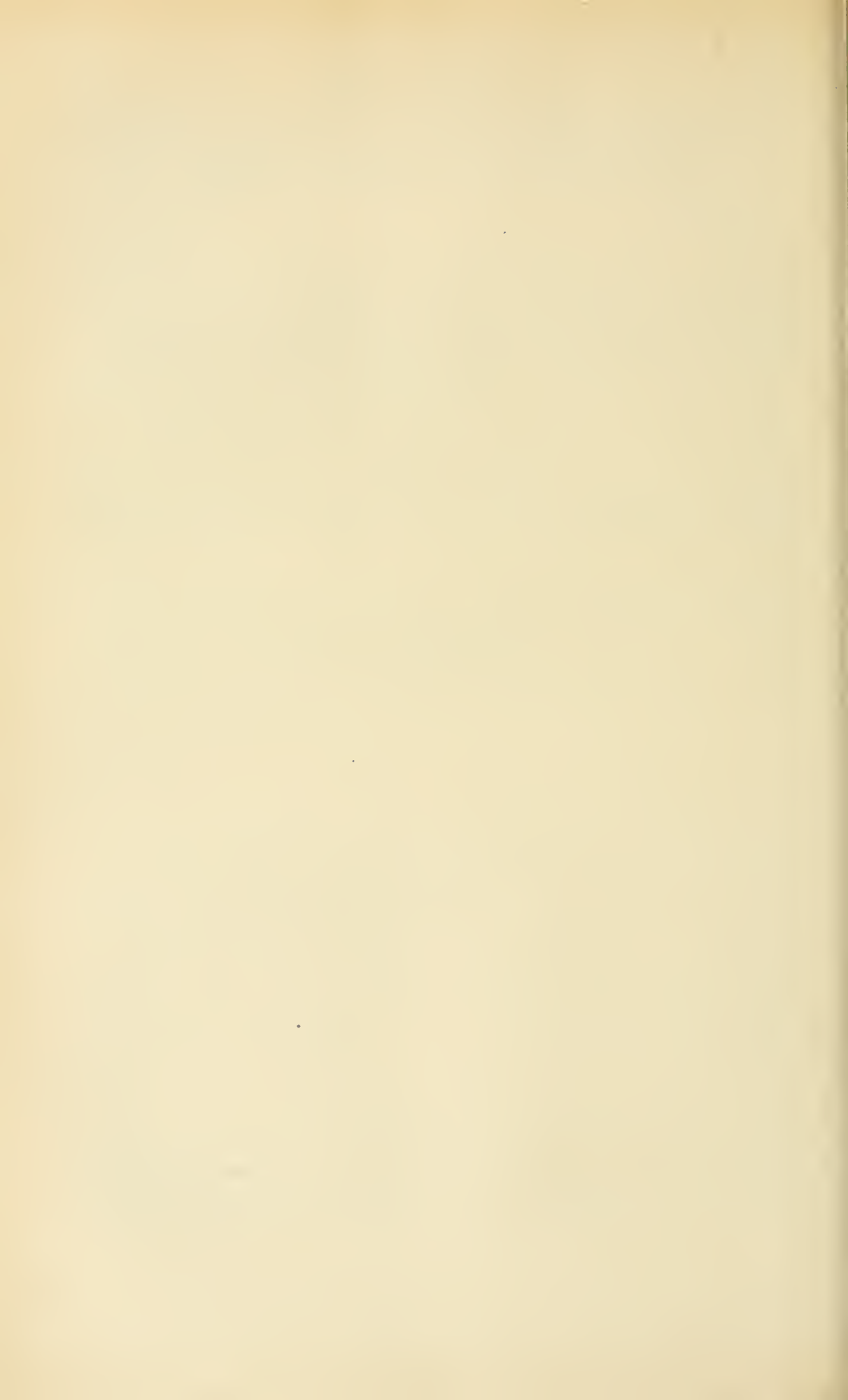
1. Corr. ' raising '. — 2. Corr. ' and sayest ' — 3. Zech. II, 3-5 LXX « And the angel who was speaking with me was standing; and another angel was going forth to meet him. And he spake to him, saying, ' Run, say to that young man, saying, « Jerusalem shall be inhabited (as) one that is fruitful from the number of men and cattle within it; ' And I', saith the Lord, ' will be to it a wall of fire round it, and I will be for a glory within it ' ' » ». — 4. Corr. ' the ' — 5. Hag. II, 9, 10 LXX « ' Mine is the silver and mine is the gold ', saith the Lord, the Ruler of all; ' since the last glory of this house shall be greater than the first ', saith the Lord, the Ruler of all. » — 6. Zech. V, 1-5 LXX « I lifted up my eyes and saw a sickle flying, its length 20 cubits, and its breadth 10 cubits. And he said to me, ' This is the curse that goeth forth over the face of all the earth; because everyone that stealeth from it is victorious like it (?). « I will bring it forth, » saith the mighty Lord, « and it shall enter the house of the thief and the house of everyone that sweareth falsely in my name, and shall abide within his house, and shall destroy its beams and its stones » ' ». — 7. Unintelligible corr. — 8. Corr. ' ask '.

הַמַּלְאָכִים הַמְּבַרְכִים אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵינוּ. אֲנִי
 אֲדַבֵּר אֶת הַמַּלְאָכִים הַמְּבַרְכִים אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵינוּ
 אֲדַבֵּר אֶת הַמַּלְאָכִים הַמְּבַרְכִים אֶת הַיְהוָה אֱלֹהֵינוּ

a Corr. עַתָּה.

*longsuffering and confession, and look for the blessed hope of the quickening
 and of the resurrection from the dead; in order that we may be admitted to
 receive a glorious body, and all to praise Christ who is our life and resurrection.*

LE SYNAXAIRE ARMÉNIEN

DE

TER ISRAEL

LE SYNAXAIRE ARMÉNIEN
DE TER ISRAËL

PUBLIÉ ET TRADUIT

PAR

Le Dr G. BAYAN

Avec le concours de S. A. R. le prince MAX DE SAXE

II

MOIS DE HORI

AVERTISSEMENT

Dans l'édition de ce mois de Hori, le second de l'année arménienne, nous avons suivi les principes qui nous avaient guidés dans l'édition du mois de Navasard.

Nous avons reproduit tout d'abord le texte du fameux manuscrit de la Bibliothèque Nationale de Paris, fonds arménien n° 180, fol. 30 *verso* au fol. 57 *recto*, et nous donnons en note les variantes que présentent sur ce texte l'édition officielle de Constantinople de 1834¹.

Un certain nombre de récits se trouvent uniquement dans le texte de l'édition de 1834, soit que ces récits soient totalement nouveaux soit qu'ils représentent des rédactions différentes. Dans l'un et l'autre cas, nous avons, comme dans le fascicule précédent, ajouté ces additions ou ces rédactions différentes en les renfermant entre deux crochets gras [], précédés de la lettre B. Le manuscrit n° 180 reste toujours désigné par la lettre A.

S. A. R. le Prince Max de Saxe a bien voulu relire toutes nos épreuves et nous présenter certaines corrections que nous nous sommes empressés d'accepter. Dans certains cas il a ajouté des notes que nous reproduisons en les faisant suivre des lettres M. de S. Nous nous faisons un devoir de lui présenter nos sincères remerciements.

Dr G. BAYAN.

Paris, le 23 juin 1910.

1. Յայտնաւորք, ըստ կարգի ընտրելագոյն օրինակի Յայտնաւորաց Տէր Իսրայէլի : Կոստանդնուպօլիս 1834. L'exemplaire dont nous nous sommes servis pour le mois de Hori est celui des RR. PP. Bollandistes. Il nous avait déjà été fort obligeamment communiqué pour notre édition du mois de Navasard.

* Հուսի Ա եւ Ասպանճբերի ժ : Վկայարանութիւն երկց բերց կուսանայն Մինորա,
Միարորա եւ Նիմփորա :

* A fol. 30
v° b.

Այս երանելի սրբուհի երեք կուսանքս բորք էին հարսպտօր, ի ժամանակս Մարտի-
միանոսի անօրէն արքային . եւ բնակէին ձերձ ի ջերմուկան Բիւթիւոյ : Եւ ժատնեցան
5 ի ձեռս Փրուտոնի իշխանի կողմանցն աջնոցիկ, եւ ամեալ առաջն իւր հարցանէր : Եւ
սուրբ կուսանքն որպէս ի միտջէ բերանոյ խոստովանեցան համարձակութեամբ զանունն
Քրիստոսի Աստուծոյ ձերսց :

Եւ հրամայեալ իշխանն նախ զՄինորա հարկանել ուժզին եւ հասա բրօք զարունն
ջարգել : Եւ ի ամնջանս ազօթեկոյ աւանդեալ զհոգին իւր :

10 Եւ եզին զձարձինն առաջն երկուց բերցն եւ սպառնալեօք պատուէր սուր նոցա
ուրանալ զՔրիստոս : Իսկ երանելիքն՝ բազում իշխանաձօք անարգելին զանօրէն

1 Վկայարանութիւն] Վկայութիւն B || 3 երանելի om. B — բորք] բարք B || 4 բնակէին] երկու ձերձն ձերձ ի ջերմուկան Պիթիւսի add. B || 5 Փրուտոնի] Փրուտոնոսի B || 6 զա- նունն] Տեառն add. B || 11 երանելիքն] երանելի կանայքն add. B.

* 1er JOUR, 10 Septembre.

* A fol. 30
v° b.

Martyre des trois sœurs vierges Ménodore, Métrodore et Nymphodore.

Ces trois bienheureuses et saintes vierges étaient sœurs; elles vivaient aux jours de Maximien l'empereur impie, elles habitaient près des thermes de Pythie. On les livra entre les mains de Fronton, président de ces contrées, qui les ayant fait venir en sa présence les interrogea. Les vierges saintes, comme d'une seule bouche, confessèrent avec hardiesse le nom de notre Dieu, le Christ.

Le président ordonna de frapper cruellement d'abord Ménodore et de lui briser les jambes à coups de gros bâtons. Elle rendit son âme en priant, pendant les tortures.

On exposa le corps devant les deux sœurs et le président les engagea avec menaces à renier le Christ. Mais les bienheureuses méprisèrent, avec force

իշխանն . եւ նորա բարկացեալ՝ հրամայեաց զՄիտրոդորա հրակել յ առնել եւ բրօք ջարդել զուրբսն : Եւ այնպէս ապօթեցով առանկեաց զհօղին իւր առ Աստուած :

Եւ ապա մատուցին առաջի գնիմիտոյորա, եւ նա եւս փառաւորապոյն խոստովանեցաւ զճշմարտութիւն հաւատոյն Քրիստոսի : Եւ ի կախապանին բերեցին զկողան երկաթի բերջօր : Եւ հարցանէին եկե . * Գտուննս յերկրագոյտթիւն աստուածոյն : Եւ նա ի տանջանոն ասէր . Կեանք իմ Քրիստոս է, եւ մեռանելն՝ շահ : Ապօթեմ առ Աստուած զի գտաց եւ ես զհետ երկուց բերքն իմոց, եւ երեւեցաց առաջի Քրիստոսի եւ ի մխտին ուրախացուք յախտեանս : Եւ ջարդեցին եւ զնորա սրբոն : Եւ առ ժամոյն առանկեաց զհօղին իւր առ Աստուած :

Եւ ի չուր ընկեցին զմարմինս նոցա . յանկարծակի եկն որոտմուք եւ կայծակունք եւ եկն անձրեւ աստովի եւ անկիրելի մնաց մարմինք սրբուհեացն : Եւ կեալ հարն աչքեաց զՓրատուն իշխանն եւ զբահիճոն եւ ապա շիջաւ :

Եւ սմանք բրիտանեալք առին զմարմինս սրբոյն եւ թաղեցին սրատուով . եւ տանեցին զվշատակս նոցա Սեպտեմբերի Ժ :

2 զուրբսն] եւ երկաթի նօք փշրեցին դաճենայն անդամս նորա *add.* B // 4 զճշմարտութիւն հաւատոյն] զճշմարտ հաւատն B // 5 գտունս] գտնաց յերկրագոյտթիւն B // 7 գհեա] զկնի B // 8 յախտեան] յախտեան B // 10 եւ ի չուր ընկեցին] եւ եա ի չուր ընկեալ B — եղեն] եղեւ B // 11 մնաց] մնացին B — եւ կեալ ... շիջաւ *om.* B // 13 եւ սմանք բրիտանեալք առին] զնշխարս սրբոց կուսանայն եւ թաղեցին սրատուով մերձ ջերմկաց ջուրցն, եւ բազում բռզկութիւն կատարեն մինչեւ յայտօր, եւ տանեցին զվշատակս նոցա՝ շուր Լ եւ Սեպտեմբերի Ժ *add.* B.

insultes, l'impie président, qui, irrité, ordonna de brûler Métrodore et de lui briser les jambes à coups de gros bâtons. Elle rendit ainsi son âme à Dieu en priant.

On mit ensuite en présence du président, Nymphodore: elle aussi confessa plus glorieusement encore la vérité de la foi du Christ. On lui déchira, sur la potence, les côtes avec des onglets de fer. Et on lui demanda : * Reviens-tu à l'adoration des dieux? Elle répondit parmi les tortures : *Pour moi la vie, c'est le Christ; et la mort m'est un gain*!. Je prie Dieu de pouvoir suivre, moi aussi, mes deux sœurs et de paraître devant le Christ afin que nous puissions nous réjouir ensemble éternellement. On lui brisa aussi les jambes. Elle rendit aussitôt son âme à Dieu.

On jeta leur corps au feu; mais il se fit tout à coup des tonnerres et des foudres, une forte pluie se mit à tomber, et les corps des saintes restèrent sans brûler. Le feu s'étendit et brûla le président Fronton et les bourreaux et s'éteignit ensuite.

Quelques chrétiens enlevèrent les corps des saintes et les inhumèrent avec honneur. Ils fêtèrent leur mémoire le 10 Septembre.

Յագած աւար տօն է սրբուհւոյն Բասիլեայ :

Արբուհի եւ կոյս վկայն Քրիստոսի Բասիլեա ինն ամաց էր ի նիկոմիդիա քաղաքին, եւ առաջի Աղեքսանդրի գառաւորին խոտտովանեցաւ զՔրիստոս եւ նորովեաց զկուռան :

Եւ ապտակեցին զերեսն եւ զան հարին մերկ գանձն եւ թողին զնա, եւ յոյժ ծառայ էր հասակաւն : Եւ երթեալ ի վերայ՝ ըստ զի վիմի ագոթեաց առ Աստուած եւ աւանդեաց զհոգին իւր ի ձեռս հրեշտակաց :

* A fol. 31
r° b.

[B՝ Երկրպագութիւն սրտուական Փայտին Քրիստոսի եւ վերտին տօն Աստուածածնին :

* B
p. 133 b.

Բարերանեաց եւ ամենաարբուհի Աստուածածին՝ չամենայն ազգաց սեւիցս երկրաձին, ըստ գուշակերոյ կանուխ ըս բանին թէ . Երանիցեն ինձ ազգ մարդկային : Օրհնեաց եւ ամենաարբուհի աստուածածին Մարիամ . երկին վեհագոյն՝ աթոռ Աստուծոյ, չորում Աստուած արքայութեամբ իւրով բազմեցաւ : Հաստատութիւն հազեւոր եւ տաճար սրբութեան Աստուծոյ, չորում անանջբազա Աստուած բնակեցաւ :

Արեւելք խմանալ՝ սուտի արեգակն արդարութեան ծագեցաւ : Լոյս եւ տեղի ազա-

1 Բասիլեայ] Բասիլիայ B || 2 Բասիլեա om. B -- նիկոմիդիա] նիկոմիդեայ B
3 Աղեքսանդրի] Աղեքսանդրեայ B || 4 գան հարին] գանեցին B || 6 հրեշտակաց] սրտ-
կերով ի Քրիստոս, add. B.

En ce jour, fête de sainte Basilissa.

La sainte et vierge martyre du Christ Basilissa avait neuf ans, lorsqu'en la ville de Nicomédie, en présence du juge Alexandre, elle confessa le Christ et anathématisa les idoles.

On la souffleta sur la figure, on lui flagella le corps à nu et on la laissa en liberté, car elle était d'un âge très tendre. Elle se rendit sur un rocher élevé, pria Dieu et rendit son âme entre les mains des anges.

* A fol. 31
r° b.

[B* Adoration du précieux Arbre [eroix] du Christ et de nouveau fête de la mère de Dieu.

* B
p. 133 b.

Tu es louée, très sainte mère de Dieu, de tous les peuples et générations nés de la terre, selon la prédiction anticipée de ta parole : *Les générations des hommes m'appelleront bienheureuse*¹. Tu es glorifiée, très sainte mère de Dieu, Marie, ciel sublime, trône de Dieu, où s'est assis Dieu dans son royaume. Firmament spirituel et temple sacré de Dieu, où Dieu, sans en être séparé, habita.

Orient mystique, d'où s'est levé le soleil de la justice. Lumière et lieu

1. Luc, 1, 48.

ներոյ լուսոյն ճշմարտի, որով սկզբնական թանձրամած խաւարն հալածեցաւ : Լուսին
լրացեալ՝ լուսընկալող լուսոյն ի հօրէ, որով զիշեր կրապաշտութեանն բարձեալ լուծաւ :

* B
p. 134 a.

* Եղեմ փափկութեան՝ որով փաստակ ծանրութեան մեղացն բարձաւ : Գրախո
անթաւամ հոգեւոր եւ ամենատունկ՝ չորոյ ի միջի կենաց ծառն տնկեցաւ : Ծառ կենաց
բարեբեր՝ ուտի պտուղն կենդանարար կլմեցաւ :

Երկին բարձրագոյն՝ չորմէ արգարութիւն մեկ երեւեցաւ : Երկիր բեղմնաւոր՝ չորմէ
ճշմարտութիւն եւ հաց վերարուտաւ : Ընդ լուսաւոր՝ չորում Տէր նստեալ ի թանձրու-
թիւն մարմնոյ մեկ երեւեցաւ : Տապան նորագութեան համաձեռոյ փրկելոցս՝ որով
աշխարհական հեղեղն ցածեաւ : Խուլ արբահամեան նիթաւոր՝ չորում Երբորդու-
թիւնն հովանայաւ : Ծառ անսերմն ձեռոյ կենդանոյ՝ չորում բարձոյ մահու մարդկան
պառն պողպարեցաւ :

Սանդուխ բրկնի հաւասար՝ չորում Տէր հաստատեալ, ելբ մարդկան չերկինս՝ եւ
Էջբ չերկիր հրեշտակացն միջնորդեցաւ : Ոչխար խորհրդով զբացեալ՝ չորմէ խաչա-
խարիւ եւ կրկնակի պառն մեկ ձեռա :

d'habitation de la vraie lumière, par laquelle fut chassée l'obscurité primitive, intense. Lune pleine, réceptacle de cette lumière qui provient du Père [c'est-à-dire du Christ] par laquelle fut anéantie et dissoute la nuit de l'idolâtrie.

* B
p. 134 a.

* Éden de délices, par lequel fut supprimée la fatigue du poids des péchés. Paradis immortel et spirituel, rempli de toutes sortes de plantes, au milieu duquel fut planté l'arbre de la vie. Arbre de vie fertile d'où fut cueilli le fruit vivifiant.

Ciel plus élevé, d'où nous est apparue la justice. Terre féconde, d'où a poussé la vérité et le pain. Nuage lumineux sur lequel nous est apparu assis¹ le Seigneur, revêtu d'un corps matériel. Arche de régénération qui nous a engendrés, nous tous qui avons été sauvés, et par laquelle le torrent du déluge universel a décerné². Tente d'Abraham matérielle que la Trinité a couverte de son ombre³. Arbre sans semence qui a enfanté Celui qui est vivant et qui a produit comme fruit l'agneau qui enleva la mort des hommes.

Échelle élevée jusqu'au ciel, sur laquelle le Seigneur s'est appuyé et qui a servi d'intermédiaire pour la montée des hommes au ciel et pour la descente des anges sur la terre⁴. Brebis enceinte par un mystère d'où nous est né le double agneau tacheté, marqué de diverses couleurs⁵.

1. Isaïe, xix, 1. — 2. Gen., vii, 1. — 3. Gen., xviii, 10. — 4. Gen., xxviii, 12. — 5. Gen., xxx, 32. C'est un genre de poésie dont les premiers versets sont rimés. M. de S.

* Յայժմ աւուր նահատակեցաւ սարբն Վարխաւաւս :

* B
p. 134 b.

Սա էր ճիւղնակեաց, եւ սն ի չունենիէ հաւատացելոյ որ վախճանեցաւ՝ զգա-
առուական եւ զկենդանարար արիւնն Տեառն ձերոյ Յիսուսի Քրիստոսի որ հեղաւ ի
տիգրիսոց կողէն նորա, չորժամ խաչեցաւ ի Պոնտացոյ Պիլատոսէ, եւ ի բահանա-
չապետիցն ի յԱննայէ եւ ի Վաչափոյ :

Զարժէ սաի թէ էր սմն անուն Յակորոս որ ձերձ սրատահալ խաչին եւ տեսալ
զհրաշան, էաւ ի պահետա զտուրբ արիւնն ի հեղուին, եւ ունելով զզմեաց անօխով
զնոյն թագուցեալ աւ ինքն : Ի վախճանելն իւրում եթոյ զնա երկու անապատաւոր
ձարղկան, եւ ըստ ազգս ազգս եկեալ ձի ի ձիոյ փոխիսելով՝ անկաւ չաջր սմն երկիւզած
եւ կրօնուոր որ Վարխաւաւս կոչէր, որով բազում բժշկութիւնս եւ սքանչելիս առնէր .
եւ չազգս անպիսի սքանչելեացն ի գիշերի նենպաթեամբ սպանին զնա անհաւատքն :
Իսկ զանձն կենաց՝ սրտուական արիւնն՝ մնաց ի զզմեաց անօթն չորում էր, աւ
Մարտիրոս աշակերտ սրբոյն, եւ բազում զօրութիւնս կատարէր :

* En ce jour fut martyrisé saint Barypsaba.

* B
p. 134 b.

Il était ermite, et avait reçu d'un fidèle qui était décédé, le précieux et vivifiant sang de notre Seigneur Jésus-Christ, qui coula de son côté percé par la lance, lorsqu'il fut crucifié par Ponce-Pilate et par les grands prêtres Anne et Caïphe.

On dit à ce sujet qu'il y eut un certain Jacques qui, se trouvant près de la croix et témoin des miracles, recueillit, pour le conserver, du saint sang lorsqu'il coula. Il le conserva dans un récipient de courge et le tint caché près de lui. A sa mort il le laissa à deux ermites du désert. puis, transmis, de l'un à l'autre, de génération en génération, il échut à un homme pieux et moine qui s'appelait Barypsaba. Ce sang opéra nombre de guérisons et de prodiges : et c'est à cause de ces prodiges qu'une nuit les infidèles le tuèrent traîtreusement. Mais le trésor de la vie, le précieux sang, resta dans le récipient de courge dans lequel il se trouvait, auprès de Martyros, le disciple du saint, et accomplit beaucoup de prodiges.

* B
p. 135 a.

* Յայժ աւուր վկայութիւն Յովհաննէս բաճանայի նոր վկայի :

Երանելի նահատակա Քրիստոսի էր ի բազարէն չերապօրեաց՝ որ այժմ Չճշկաձայ կոչի : Որպի բարեկաշտ ծնողաց, հեզ, խաղաղարար, համբերող, սղօթաւեր, եւ խնամածու օրրոց եւ այրեաց . ընդ որ նախանձեալ սչոց երիցանց հալածէին զնա զբազում ժամանակս : Եւ նա նեղեալ ի բազարէն՝ հրամանաւ սչոցի իշխանին հիմնեաց եկեղեցի վաչտակերտ արտաքոյ պարսպին, ի տեղին որ կոչի Կարմիր Սարուկ, եւ կասարեաց գայն մեծ եւ վաչելուչ շինուածովք :

Ջոր տեսեալ թշնամեաց նորա աւաւել եւս զչարեցան, եւ երթեալ չարախօս ելին զնմանէ, առաջի իշխանին : Եւ նա արբեալ գորով ի զինուոյ չաւուր չայնմիկ՝ հրաման ետ գորաց իւրոց եւ երթեալ քակեցին զեկեղեցին, եւ ի ճի վաչք ժողովեալ զխիթա շինուածոյն լորրօքեցին հրով : Եւ վերանելի երէցն կապեցին չտօից եւ ի ձեռաց եւ արկին ի հարն . ուր սղօթելով աւանդեաց զհոյին իւր առ Աստուած :

Եւ սմանք ի զինուորաց հատեալ զաջ նորա բերին ի զիշերի առ իշխանն, եւ որպէս ճրաց վաւէին մատուեր նորա : Եւ չայտնի արար Աստուած զանձեպութիւն արգարոյն՝ զի լոյս պոյճառ ձագեցաւ յերկնից ի վերաց մարմնոց արրոյն, եւ տեսին ամենայն քրիստոնեայք եւ սչոպղիք, եւ անէ՛ծա կարգալին թշնամեաց նորա :

* B
p. 135 a.

* En ce jour, martyr du prêtre Jean, le nouveau martyr.

Ce bienheureux martyr du Christ était de la ville de Hiérapolis, appelée actuellement Tchemechkatzak. Fils de parents pieux, il était doux, pacifique, patient, aimant la prière et zélé pour les orphelins et les veuves, ce dont d'autres prêtres devinrent jaloux et le persécutèrent pendant longtemps. Se trouvant mal à l'aise dans la ville, il érigea, avec la permission du gouverneur infidèle, une église, construite en bois, hors des murs de la ville, à l'endroit dit l'Esclave Rouge, et l'acheva en une grande et belle construction.

Ce que voyant, ses ennemis en furent plus outrés et se rendant auprès du gouverneur, ils le calomnièrent. Ce dernier se trouvant, ce jour-là, grisé par le vin, ordonna à ses soldats d'aller démolir l'église; ils amassèrent dans un endroit tout le matériel de l'édifice et y mirent le feu. Ils lièrent ensuite le bienheureux prêtre par les pieds et les mains et le jetèrent dans les flammes; il y rendit son âme à Dieu en priant.

Quelques-uns parmi les soldats tranchèrent sa main droite et l'apportèrent au gouverneur pendant la nuit; les doigts brûlaient comme des cierges. Mais Dieu révéla l'innocence du juste, par une lumière éclatante qui jaillit du ciel sur le corps du saint, ce que tous les chrétiens et les infidèles aperçurent, et ils lancèrent des malédictions contre ses ennemis.

Եւ ի վաղիւ անկր Երթեալ քրիստոնէից Տրաման առին լիշխանէն, եւ բարձեալ
 գտարք մարմինն հանդերձ աջովն՝ տարեոյ թագեցին մեծաւ պատուով յեկեղեցւոջ
 սուրբ Աստուածածնին ի մէջ քաղաքին :

Կատարեցաւ սուրբ քահանայն Յովհաննէս՝ ի թուականիս մերում ութ հարիւր չիսուն
 5 երկու, Հոռի ամսոյ Ը եւ Սեպտեմբերի Ժ :

Հառի Ե եւ Սեպտեմբերի ԺԵ : Վկայութիւն սրբուհոյն Մանուշակոյ սր Եա կոչի :

Երբայն Պարսից ճապուհ պաշարեաց զբազարն Բիպողիլ եւ էառ զերեալս ի
 քրիստոնէից հաղար եւ բնակեցոյց զնոսս ի սահմանս Սեպտեմբուց, ընդ սրս էր եւ
 աղախինն Քրիստոսի Մանուշակ, ձերայեալ եւ անցեալ զսուրբք, եւ հաստատէր
 10 զժողովուրդսն ի հաւատան Քրիստոսի, եւ զարեգակնապաշտս եւ զՏրապաշտս ի Պարսից
 ուսուցանէր եւ զարձուցանէր յաստուածզիտութիւն :

Եւ լուեոյ վասն նորա Մարութիս սր է ճապուշայն, Տրամայեաց մոպպետին բնեկ

6 Վկայութիւն սրբուհոյն Մանուշակոյ սր Եա կոչի] երկրորդութիւն սուրբ խաչին Քրիս-
 տոսի Բառուծոյ, եւ վերասին տօն Աստուածածնին ձեռեկան : եւ վկայութիւն սրբուհոյն Եա,
 որ թորզմանի Մանուշակ եւ բնեկեաց նորա *add.* Ե || 7 Երբայն] ճապուհ Մարութիս Տրա-
 պաշտ սրբայն Պարսից *add.* Ե — Բիպողիլ] Վիպողիս Ե || 8 հաղար] անձն *add.* Ե —
 Սեպտեմբուց] Սեպտեմբուց Ե || 11 յաստուածզիտութիւն] յաստուածպաշտութիւն Ե || 12 լուեալ]
 լուաւ Ե — սր է ճապուշայն *om.* Ե.

Le lendemain, les chrétiens s'étant rendus auprès du gouverneur et ayant obtenu la permission, enlevèrent le saint corps accompagné de la main droite, l'emportèrent et l'inhumèrent avec de grands honneurs dans l'église de la sainte mère de Dieu au milieu de la ville.

Le saint prêtre Jean mourut l'an huit cent cinquante-deux de notre ère¹, le 1er du mois de Hori, le 10 Septembre.]

2 HORI, 11 Septembre.

Martyre de sainte Manouchak², qui s'appelle la.

Le roi des Perses. Chapouh [Sapor¹], assiégea la ville de Bizatiz et fit, parmi les chrétiens, mille prisonniers qu'il installa dans la région des Ouzaïs; parmi eux se trouvait aussi la servante du Christ Manouchak, vieille et avancée en âge, qui raffermissait les populations dans la foi du Christ et enseignait et convertissait à la science de Dieu les Perses adorateurs du soleil et du feu.

Sapor, c'est-à-dire le Chapouchah, ayant entendu parler d'elle, ordonna

1. 1403 de J.-C. — 2. Au sens étymologique du mot : Fleur de pensée. — C'est sans doute la même martyre qui est célébrée ce même jour dans les synaxaires grecs. M. de S.

զնա եւ դատել : Եւ յոյժ բռնադատեաց զնա ուրանայ զԲրիստոս եւ պաշտել զարեղակն եւ զհօր : Եւ ապախինն Քրիստոսի զօրացեալ սուրբ Հոգւովն համարձակութեամբ յանկրմանէր զանաստուած ծորբութիւն Պարսից :

Արկին զնա ի բան զամ ձի, եւ ի սովոյ, ի ճարսուոյ, ի զրոտոյ եւ ի մերկութենէ աջնչափ վտանգեալ ծարձինն որ եղեւ իբրեւ զսուեր :

Եւ զնա աշորիկ հանին ի բանդէն եւ ուժգին հարին զհաշեալ ծարձին Երանկուոյն նոնենի զաւազանօք, ձինչեւ կիսամահ եղեալ եւ զարձեալ արգելին ի բան ՚ եւ թողին յարգելանի սնոյ հնկատատն ամիսս եւ ապա հանին ի բանդէն * եւ կապեցին բարակ շուանօք զորքսն եւ զբարձան եւ պնդեցին ի մամուլս ձինչեւ ձարձատել ոսկերացն եւ զարձուցին ի բանդն :

Եւ զնա աւուրց ինչ հանին ի բանդէն եւ պրկեցին յորասոս, եւ փոկովք ձապկեցին զկուրձան եւ զորովայնն, եւ կիսամահ արարեալ հանին ի քաղաքէն արտաքս եւ հատին զգլուխն նորա : Եւ անուշահոտութեամբ լցաւ երկիր եւ զահիճքն լիմարեցան : Եւ երկնայինքն զարձացան ընդ համբերութիւն ապախնոյն Աստուծոյ :

Եւ կին ձի բարեպաշտ ամուսին լեալ մոպետի ուժնն՝ հոպիւ կարաց սաւուլ

1 բռնադատեաց] բռնադատեալ B || 2 սուրբ Հոգւովն] Տերածք B || 4 ի զրոտոյ om. B || 5 զսուեր] սուեր B || 7 եղեալ] եղեւ B — թողին յարգելանի] թողեալ ի յարգելանս B || 9 զբարձան] եւ զբարձան adid. B || 12 ի քաղաքէն] արտաքս քաղաքին B || 13 նորա om. B — եւ անուշահոտութեամբ . . . Աստուծոյ om. B || 15 մոպետի ուժնն] մոպետին B — կարաց] կարացեալ B.

au chef des mages de la soumettre à un interrogatoire et de la juger. Celui-ci la contraignit beaucoup à renier le Christ et à adorer le soleil et le feu. Mais la servante du Christ fortifiée par le Saint-Esprit réfuta avec hardiesse l'erreur impie des Perses.

On la jeta en prison pendant un an; son corps s'affaiblit tellement par la faim, la soif, le froid et la nudité qu'il devint comme une ombre.

Ensuite on la fit sortir de la prison; on frappa cruellement avec des verges de grenadier le corps épuisé de la bienheureuse. jusqu'à la rendre à moitié morte, et on l'interna de nouveau dans la prison. On l'abandonna, dans la prison, pendant quinze mois; ensuite l'en ayant fait sortir, * on lui lia avec des cordes fines les jambes et les cuisses, qu'on soumit à une presse jusqu'à ce que les os se fussent disloqués avec bruit, et on la réintégra dans la prison.

Quelques jours après on la fit sortir de prison, on la lia fortement, étendue sur le dos, et on flagella avec des lanières la poitrine et le ventre et l'ayant laissée à moitié morte, on la transporta hors de la ville où on lui trancha la tête. L'endroit fut rempli d'une odeur suave et les bourreaux devinrent fous. Les esprits célestes furent étonnés de la patience de la servante de Dieu.

Une femme pieuse, qui avait été l'épouse d'un chef des mages, put avec

զնշխարս սրբուհւոյն և զազա ի պարտիզն խրում լիազեաց : Եւ ամենեքեան որ ի Պարսս էին բրխտոնեալք՝ զնային ի տեղին և ողբալով խնդրէին զմարմինն և չգտանէին : Եւ զհոյն արխեակառն հաւատովք օճանէին զմարմինս ի բեանց և ողջանալին ի ցաւոց ի բեանց :

5 Կատարեցաւ սուրբ վկայն Քրիստոսի Իս, որ է Մանուշակ, Սեպտեմբերի ԺԷ :

Յայտմ աւուր վարբ ազախնոյն Կատոսոյ Թէոփորոց :

Յաւուրս Չենոնի արքային ի բարաբին Ալէկսանդրիա՝ էր Թէոփորա առնակին, * A fol. 31
 զեզեցիկ տեւեամբ և մեծատուն լոյճ : Եւ այլ մի երխտասարց, որպի մեծատան իշխանի,
 ցանկապաւ Թէոփորայի ի գործ պղծութեան և բազում զանձս ծովեաց ի միջնորդս և
 10 ի պատգամուորս և ոչ կարաց հասանել ցանկութեանն :

Գնաց առ կին մի կախարչ, խտտացաւ նմա ոսկի, արծաթ. և այնչափ ջանաց կախարչն այն ի բազում աւուրս սատանայական գործակցութեամբն, մինչև պատրեալ զԹէոփորա, և տէ գնա . Ի մուս արեզականն՝ Կատուած ոչ զխտէ զգործս մարդկան,

1 սրբուհւոյն] նորս B || 2 չգտանէին] ոչ գտանէին B || 3 հաւատովք] ժողովեալ *add.* B
 — ի բեանց] ի բարանչեւորոց B || 5 Սեպտեմբերի ԺԷ] և Հոսի B *add.* B || 6 վարբ
 ազախնոյն Կատոսոյ Թէոփորոց] լիշատակ է ազախնոյն Քրիստոսի Թէոփորոց B || 7 առնակին]
 տուն կին B || 9 ի գործ պղծութեան] ի գործ սուբանայ B || 12 սրաբեալ] սրաբեաց B ||
 13 ցնա *om.* B — մուս] մուսս B.

beaucoup de peine recueillir les restes de la sainte et les inbuma, en secret, dans son jardin. Tous les chrétiens qui se trouvaient en Perse, se rendirent à l'endroit et cherchèrent, avec des gémissements, le corps, mais ne purent le trouver. Ils mirent de la terre mêlée au sang, avec foi, sur leur corps et guérèrent de leurs maux.

La sainte martyre du Christ Ia, c'est-à-dire Manouchak, mourut le 11 Septembre.

En ce jour. vie de la servante du Christ Théodora.

Aux jours de l'empereur Zénon, vivait dans la ville d'Alexandrie * une * A fol. 31
 femme mariée, Théodora, belle de visage et fort riche. Un jeune homme,
 fils d'un prince riche, convoita Théodora pour un acte impur et prodigua
 beaucoup d'argent aux intermédiaires et négociateurs, mais ne parvint pas
 à réaliser son mauvais désir.
 v° b.

Il alla trouver une sorcière et lui promit de l'or et de l'argent; elle fut si entreprenante cette sorcière, pendant de nombreux jours, avec la coopération du démon, qu'elle arriva à tromper Théodora et lui dit : Au coucher du

բանցի ոչ տիւ է եւ զիշեր : Եւ աչսմ պատրողական բանխբս խարեցաւ թէոգորա եւ անկաւ ի մեզս ընդ երիտասարդին :

Եւ չորժամ գնաց ի տուն իւր ծանեաւ զխարեութիւնն, բախէր զկուրծան եւ գտան արտասուօր լայր : Ատէ ցնա սչրն իւր . Բնկէր կոծիս եւ զինչ եղև քեզ որ աչրպէս աշխարես . ես կենդանի եմ եւ քեզ ինչ ոչ է պակաս : Ատէ թէոգորա . Վնչ ինձ որ կարուսի զգատութիւն պարկեշտութեանս իմոց . եղուկ եմ ես ընդ չարիսն իմ զոր զործեցի թշուատականս : Եւ զեղեալ մեզան ոչ չայտներ :

Եւ չորժամ ել սչրն ի տանէն, գնաց թէոգորա առ կոչս մի կրօնաւոր եւ ստէ . Բեր ինձ գտետարանն * զի վիճակ ընկեցից վասն մեզայ լծոց, բանցի աչօր հայհոյութեան զործ զործեցի եւ կամիմ լմանալ եկի, զիտոց Աստուած զգործն : Ատէ երանելի կինն . Թարեցար, սվ գուտար իմ, զի ոչ ինչ է զոր Աստուած ոչ զիտէ : Բնկէց թէոգորա վիճակ եւ ել բանս աչս . Զոր ինչ զրեցի՝ զրեցի :

Եւ ծունր եղեալ հարեանէր զզլուխն ուժգին ընդ երկիր, եւ ստէր . Վնչ ինձ մեղաւորիս, սրպէս ապասիմ ի մեղացս : Եւ չարուցեալ գնաց ի տուն . եւ զերծեաց

3 զկուրծան] զերեսն B | 4 լայր] սրբայր B | 5 ինչ ոչ է] ոչ ինչ է B | 6 իմ om. B | 7 զեղեալ մեզան] զեղեալսն ոչ չայտնեաց B | 8 կոչս մի] կին մի B | 10 զործ] զործս B | — զգործն] զգործս լծ B | 11 զի ոչ ինչ է զոր Աստուած ոչ զիտէ] զի ոչ ինչ իցէ զոր Աստուած ոչ զիտիցէ B | 13 զզլուխն] իւր add. B.

soleil, Dieu n'a pas connaissance des actions de l'homme, car il ne fait ni jour, ni nuit. A ces paroles trompeuses Théodora se laissa prendre et commit le péché avec le jeune homme.

Lorsqu'elle retourna chez elle et reconnut la duperie, elle se frappa la poitrine et pleura à chaudes larmes. Son mari lui dit : Pourquoi gémiss-tu et que t'est-il arrivé que tu soupirez tant? Je suis encore en vie et il ne te manque rien. Théodora répondit : Malheur à moi, qui ai perdu ma modestie et ma pudeur! Que je suis malheureuse d'avoir commis la mauvaise action! Mais elle ne dévoila point le péché commis.

Après que son mari eut quitté la maison, Théodora se rendit auprès d'une vierge religieuse et lui dit : Apporte-moi l'évangile, * pour que je tire au sort à propos de mes péchés, car j'ai commis aujourd'hui un acte de blasphème et je veux savoir si Dieu a connaissance de mon acte. La bienheureuse femme lui répondit : Tu as été trompée, ma fille, car il n'y a rien que Dieu ne connaisse pas. Théodora tira au sort et il sortit ce texte : *Ce que j'ai écrit, je l'ai écrit* ¹.

Alors se mettant à genoux, Théodora frappa violemment sa tête contre terre et dit : Malheur à moi, pécheresse! comment vais-je me délivrer de mes péchés? Et elle se leva, retourna chez elle, rasa les cheveux de sa tête

1. Jean, XIX, 22.

զգլալին իւր առնաբար եւ ձերկացաւ զկանացի զգետն եւ զասկին հանեալ ի բազկացն եւ ի պարանոցէն եւ յականջացն եւ զգեցաւ զգետ առն իւրոց : Եւ ել ի տանէն եւ ի քաղաքէն եւ զնաց յաթեւատանեկի վանս եւ ապրեցոց ի ձեռն զունապանին հօր վանացն : Եւ նա հրամայեաց փակել զպուռն եւ ոչ ետ թոյլ ծտանել, փորձելով եթէ :

5 Գալանք ծարտնչին ընդ նմա եւ ոչ փախիցէ, յայնժամ աւցուք զնա ի վանս :

Եւ ի զիշերին յայնձիկ երթեալ զազանացն ձինչեւ ի դուռն եւ յորժամ տեսանէին զնա փախչէին, եւ ընդ առաւօտն ծուծին զնա ի վանսն :

Եւ նորա ծտեալ երկիր կալագ եւ ասէ . Ընկալարուք զնա վասն Քրիստոսի եւ եղէց լուացող ոտից ձերոց եւ աւելածու վանացս : Ասէ հայրն առաջի * ամենայն եղբարցն .

10 Սրգեակ՝ չինչ պատճառս եկիր առ ձեզ . ձիթէ ումեր պարտիս ինչ, ձիթէ ծարգատպա-
նութիւն զորձեցեր, ձիթէ յումերէ նեղութիւն ինչ ունիցիս, ձիթէ ի ծառայութենէ՞
փախեար : Ասէ Թէոփորոս . Ոչ ասէր, այլ եկի լալ եւ ապաշխարել զձեզս իմ :

Ասէ հայրն . Եւ զինչ անուն է քո : Եւ նա ասէ . Թէոփորոս : Ասէ հայրն . Եղբարք Թէոփորոս, ծանր է ծառայութիւն վանացս եւ անբաւ պահք եւ ապաշխարութիւն .

1 ձերկացաւ] ձերկեալ B — ի բազկացն] ի ձեւաց լուրց B || 2 տանէն] լուրձէ add. B
3 յաթեւատանեկի] ի յաթեւատանեկի B || 4-7 նա հրամայեաց ... ընդ առաւօտն ծուծին
զնա ի վանսն om. B || 9 հայրն] վանացն add. B || 14 անբաւ] անբաւ B.

comme un homme, ôta ses vêtements de femme, et les bijoux d'or de ses bras, de son cou, de ses oreilles, et revêtit les habits de son mari. Elle quitta sa maison et sa ville et se rendit au couvent Outevtasneki¹, elle se lit annoncer, par le portier, au prieur du couvent. Celui-ci ordonna de fermer la porte et ne lui permit point d'entrer, pour le mettre à l'épreuve : Si attaqué par les bêtes féroces, [dit-il], il ne s'enfuit pas, alors nous le recevrons au couvent.

Cette nuit-là les bêtes féroces s'approchèrent jusqu'à la porte [du couvent], mais en apercevant Théodora elles prirent la fuite. Au matin on le fit entrer au couvent.

Il entra, et se prosternant, il dit : Accueillez-moi pour le Christ; je laverai vos pieds et balayerai le couvent. Le prieur lui dit en présence * de
tous les frères : Mon fils, pour quelles raisons viens-tu à nous ? As-tu contracté des dettes vis-à-vis de quelqu'un ? As-tu commis quelque homicide ?
Es-tu gêné par quelqu'un ? As-tu déserté le travail ? Théodora répondit :
Non, seigneur, je suis venu pour pleurer sur mes péchés et faire pénitence.

Le prieur lui dit : Quel est ton nom ? Et il répondit : Théodore. Le père lui dit : Frère Théodore, le service du couvent est très dur, les jeûnes et les pénitences sont sans nombre ; peux-tu rester trois jours sans

1. Mot à mot : Le couvent des dix-huit sources.

կարծից ես երիս աւուրս անօթի կալ եւ զպարտէզն արբուցանել եւ ցորեն աղալ եւ հաց եփել եւ զբանձարն եւս, եւ ի սեղանոցն ժամն շտոն կալ եւ ծառայել եղբարցս, եւ զաղօթն հասարակաց՝ զմէջ զիշերին եւ զառաւօտին եւ զերբորդ ժամուն եւ զհասարակ աւուրն եւ զինն ժամուն եւ զերեկոյին եւ զլսաղագականին տքնութեամբ եւ ճերա-
 5 զրութեամբ կատարել : Եւ զայս առնելով զճառաչութիւն պարտիզին եւ զխոհանոցին ոչ խափանել, եւ ի քաղաքին եւ յամենայն տեղի անտրտունջ զնալ եւ ամենայն եղբարցս հնազանդութեամբ ծառայել :

Եւ Թէոդորոս ուրախութեամբ ընկալաւ զպատուէրս հօրն եւ ասէ . Այո, տէր, ական ունիմ առ Աստուած որ եւ ի բանից բոց ոչ խափանեցի եւ ոչ մի, այլ զամե-
 10 նայնն յժարութեամբ կատարեցից :

* A fol. 32
 v° a.

Եւ ընդ առաւօտն հրամայեաց հայրն . եւ եհան ի ջրհորոց անտի երկերիւր սափուր ջուր եւ արբոյց պարտիզին . եւ երթեալ յեկեղեցին՝ եկաց զերբորդ ժամու աղօթան, զնաց յաղօրիսն եւ ինքնին աղաց զցորեանն եւ եփեաց հարիւր եւ քառասուն եւ երիս նկանակս, եւ զնաց յեկեղեցին յօր հասարակին յաղօթան, եւ երթեալ ի՛ խոհակերոցն եփեաց զբանջարն եւ զնաց զարձեալ չիններորդ ժամու յաղօթան, եւ սպասաւորեաց
 15

2 բանձարն] բանջարն B || 3 զմէջ զիշերին] զմէջ զիշերոցն եւ զառաւօտուն եւ զերբորդ ժամուն, զփեցերսրդին, զերեկոյին եւ զլսաղագականին B || 6 քաղաքին] քաղաքն B — տեղև] տեղիս B — գնալ] երթաւ B || 7 ճառայել] ճառայես B || 8 զպատուէրս] զպատուեր B || 9-10 որ] եւ ի բանից բոց . . . կատարեցից] որ եւ մի բան ի հրամանաց բոց ոչ խափանեցի՝ այլ ամենայնն յժարութեամբ կատարեցից եւ ամենեցուն անպերգարար ծառայեցից add. B || 12 երթեալ] ընդ եղբարսն add. B || 14 խոհակերոցն] խոհակերոցսն B || 15 չիններորդ] չինն B.

manger, et arroser le jardin, moudre le blé, cuire du pain et des légumes, rester debout à l'heure des repas et servir les frères, dire les prières en commun, celle de minuit, du matin, de la troisième heure, de midi, de la neuvième heure, des vêpres, et du repos [complies] avec vigilance et gène-
 flexion; et ce faisant, ne pas manquer au service du jardin et de la cuisine, aller en ville et partout ailleurs, sans murmurer et servir avec obéissance tous ces frères?

Théodore accepta avec joie les ordres du prieur et dit : Oui, seigneur, j'espère en Dieu que je ne manquerai à aucune de tes paroles et que j'accomplirai tout avec bonne volonté.

* A fol. 32
 v° a.

* Au matin, le prieur lui donna ses ordres; et il tira du puits deux cents cruches d'eau et en arrosa le jardin; il se rendit à l'église et assista à la prière de la troisième heure; il alla au moulin et moulut lui-même le blé, fit cuire cent quarante-trois pains, se rendit ensuite à l'église pour les prières de midi, alla à la cuisine pour y cuire les légumes, se rendit après à la prière de la neuvième heure et servit à table les frères, car les religieux

եղբարցն ի սեղան անդր, զի բազում կրօնաւորք էին : Եւ յորժամ յարեան հրամայեցին նմա ուտել սակաւ հաց եւ ջուր եւ հինգ հարիւր ծոնք կրկնել :

Եւ պաշտեցին գերեկոյնն ժամն . եւ դարձեալ արրոյց զպարտեզն երկերիւր սալօր ջուր, եւ երկեալ աղօթեաց զխաղաղականին աղօթան եւ սակաւիկ մի ննջեաց : Եւ
5 մտեալ ի խուցն իւր աղաչէր զԱստուած լալալին պաղատանօր եւ ասէր . Աստուած իմ, թողութիւն շնորհեան ազախնոյս քո որ կորուսի զվայելչութիւն անձին իմոյ : Եւ աջալիս ձգնութեամբ կատարեաց զաթ ամ :

Իսկ այրն նորա աղաչէր զԱստուած զի յայտնեսցէ նմա զամուսինն իւր թէ ո՞ր
իցէ, քանզի ասէր . Մի արդեօք ընդ այլ ուժեր չօգաւ : Եւ լուաւ ձայն չերկնից որ ասէր
10 եթէ . Ընդ Հոգւոյն * արրոյ գնաց : Եւ ասէ այրն . Տէր ցոյց ինձ զնա : Եւ լուեալ դարձեալ * A fol. 32
ձայն . Ընդ առաւօտն երթիջիւր ընդ ձանապարհն որ կոչի սրբոյն Պետրոսի եւ որ
v° D.
յառաջագոյն հանդիպիցի քեզ եւ տացէ ողջոյն, նա է ամուսին քո :

Իսկ Թէոփորոս աւարեցաւ ի հօրէն ուղտովքն վասն ցորենոյ եւ ձիթոյ : Եւ յորժամ
երթայր՝ ետես ի հեռատանէ զայրն իւր, ծանեաւ եւ ասէ . Վայ ինձ բազցր ամուսին
15 իմ, թէ սրչափ աշխատիմ զի ապասեցայց ի մեկացն որ ի քեզն անօրինեցայ : Եւ յորժամ

1 հրամայեցին] ապա հրամայեաց B || 8 նորա] իւր B — թէ] եթէ B || 9-11 եւ լուա
ձայն . . . դարձեալ ձայն] եւ յանուրջս ասացաւ նմա թէ . Ընդ առաւօտն երթիջիւր B.

y étaient en grand nombre. Et lorsqu'ils se levèrent de table, ils lui ordonnèrent de prendre un peu de pain et de l'eau et de faire cinq cents genuflexions.

On récita les offices des vêpres, après quoi il arrosa de nouveau le jardin de deux cents cruches d'eau, alla dire ses prières de repos [complies] et dormit un peu. Rentré dans sa cellule, il pria Dieu avec beaucoup de larmes et supplications et dit : Mon Dieu, accorde le pardon à ta servante, qui a perdu la grâce de sa personne. Et elle passa huit années dans des mortifications pareilles.

Quant à son mari, il priait Dieu de lui faire connaître l'endroit où se trouvait sa femme : car il se disait : Ne serait-elle pas partie avec un autre ? Et il entendit une voix du ciel qui lui dit : Elle est partie * avec le Saint-Esprit. * A fol. 32
Et le mari dit : Seigneur, montre-la-moi. Il entendit de nouveau la voix : Vers
v° b.
le matin, tu iras par la route dite de Saint-Pierre, et celle qui te rencontrera la première et qui te saluera, c'est ta femme.

Théodore fut envoyé par le prieur avec des chameaux pour chercher du blé et de l'huile. Chemin faisant, elle aperçut de loin son mari, le reconnut et se dit : Malheur à moi ! mon doux mari, que de peines je me donne pour me délivrer du péché que j'ai commis envers toi. Lorsqu'elle fut près de lui,

մերձեցաւ երկիր եպագ եւ ասէ . Ողջոյն բեկ տէր իմ : Եւ նա զողջոյնն ընկարաւ եւ
 զբանն ոչ ծանեաւ : Եւ յորժամ հեռացան ի միմեանց ասէ այրն . Տէր, ընդէր ոչ ցուցեր
 դամուսինն իմ որպէս խոստացար : Չայն եղեւ առ նա եւ ասէ . 'նո էր որ ի ճանա-
 պարհին երկիր եպագ բեկ եւ ողջոյնն եա : Եւ յորժամ դարձաւ ոչ կարաց հասանել
 նժա : Եւ իբրեւ կատարեաց Թէոդորոս զհրամայեալ նժա սպասաւորութիւնն՝ դարձաւ
 ի վանս իւր :

Եւ սկսաւ պահել երկուս երկուս աւուրս եւ ապա ճաշակել : Եւ յետ միւս եւս
 տարւոյն՝ զչորս աւուրս շաբաթուն պահէր եւ ապա ճաշակէր : Եւ յետ միւս եւս տարւոյն՝
 զվեց աւուրս շաբաթուն պահէր * եւ ապա ճաշակէր ի կիրակէ ի կիրակի : Եւ անխա-
 փան եւ անպերզարար ծառայէր եպարցն : Եւ ի ժամ աղօթիցն ոչ պակասէր չեկեղե-
 ցւոյն : Եւ ապա զգեցաւ մաղեղէն մերկ ընդ անձին եւ ի վերայ պարեգօտ : Եւ յամե-
 նայն ժամ ասէր . Տէր, թո՛ղ ինձ զմեզան զոր գործեցի :

Եւ արար Տէր Աստուած մեծամեծ սքանչելիս ի ձեռն Թէոդորոսի, զի զմարդասպան
 կոկորդելոսն եսպան աղօթիւք եւ զմերձակայ զագանսն աղօթիւք աստակէր . եւ զպր

1 բեկ om. B — եւ նա զողջոյնն ընկարաւ եւ զբանն ոչ ծանեաւ om. B || 3 Չայն եղեւ առ նա
 եւ ասէ . նա էր] եւ ապա աղօթեցութեամբն Աստուծոյ զիտաց եթէ նա էր որ ի ճանապարհին
 երկիր եպագ եւ ողջոյնն եա add. B || 7 ճաշակել] եւ զծառայութիւնն անպակաս կատարէր :
 եւ յետ տարւոյ միոյ յաւել ի պահան՝ եւ ի չորս աւուրն միայն ճաշակէր, եւ յետ միւս
 եւս տարւոյ՝ զվեց օր շաբաթուն պահէր եւ ի կիրակէէ կիրակէ ճաշակէր add. B ||
 9 ծառայէր] զծառայութիւնն կատարէր B — չեկեղեցւոյն] չեղբարցն B || 11 մաղեղէն]
 մաղեղէն B || 13բ. 233 I. 5 զի ճարդասպան . . . բանարկուն] եւ բանարկուն տեսեալ
 զանասանելի ձղնութիւն նորա՝ ճախպր ընդ նժա եւ յարուցանէր ի վերայ նորա սրտերայօմ B.

elle se prosterna et dit : Salut à toi, mon seigneur. Il accueillit le salut mais
 ne saisit pas les paroles. Et lorsqu'ils furent éloignés l'un de l'autre, le
 mari dit : Seigneur, pourquoi ne m'as-tu pas montré ma femme, comme tu
 me l'avais promis? Il entendit une voix qui lui dit : C'était elle qui sur la
 route s'est prosternée devant toi et t'a salué. Il revint sur ses pas, mais ne
 parvint pas à la rejoindre. Théodore, après avoir accompli service qui le lui
 avait été ordonné, rentra au couvent.

Il se mit à jeûner de deux jours en deux jours de suite, mangeant
 après. L'année suivante, il jeûna quatre jours de la semaine, mangeant
 ensuite. L'année après, il jeûna six jours de la semaine, * ne se nourris-
 sant que de dimanche en dimanche. Il servit ses frères incessamment et sans
 négligence. Il ne manqua jamais à l'église aux heures des prières. Ensuite
 il passa un cilice sur son corps nu et une tunique par-dessus. Il disait à
 tout moment : Seigneur, remets-moi les péchés que j'ai commis.

Le Seigneur fit de grands prodiges par l'intermédiaire de Théodore, car
 c'est par ses prières qu'il tua un crocodile homicide et fit mourir les bêtes
 féroces du voisinage par ses prières. Il délivra, en invoquant Dieu, un

* A fol. 33
r° a.

10

ծի ի բերանոյ առիւծու բանիւն Աստուծոյ յափշտակեաց եւ ձեռս զնելով զգիշատեալ
անդաման ողջագոյց եւ զազանն սատակեցաւ :

5 Երեւեցաւ նմա սատանայ եւ ասէ . Ամենապաշտօնիկ, ընդէր թողեր դպրն քո եւ
եկիր այր . երզնում ի զօրութիւն իմ, եթէ ոչ յարուցից ի վերայ քո հալածանս եւ
անարգանս նախատանայ : Եւ նորս զխտայեալ՝ անյայտ արար զբանսարկուն :

10 Եւ ընդ աւուրան ընդ այնոսիկ առաքեցաւ ուղտովքն զնել ցորեան վանացն . եւ ի
ճանապարհին յերեկոյն իջաւանեցաւ յիննսկնեան վանսն, եւ ննջեաց յոտս ուղտուցն :
Եւ ի գիշերին յայնմիկ գնաց զուտոր հօր վանացն սու Թէոդորոս, զի կարծէր թէ այր է,
ասէ . Ննջեա՛ ընդ իս : Եւ նա ասէ . Ոչ կարեմ բանցի այսահար եմ : Եւ ի՞ ճիւս եւս * A fol. 33
անկեանն ննջէր այր ճի եւ երթեալ ազձկանն սրտնկեցաւ ընդ նմա եւ չղացաւ : r° b.

Եւ ընդ առաւօտն ելեալ Թէոդորոս ողջունեաց զհայր վանացն եւ զեղբարսն : Եւ
յետ աւուրց ինչ զխտայ հայրն զյղութիւն դատերն իւրոց եւ խոշտանկէր զնա թէ . Ո՛վ
չղացոց զբեղ : Եւ նա ասէ . Թէոդորոս արեղայն յուրտասնեկի վանացն :

Եւ յարուցեալ հայր վանացն եւ այլ եղբարքն զնային ի վանսն Ուրտասնեկի : Եւ

6 Եւ ընդ աւուրան] Եւ եղեւ ընդ աւուրան B — ուղտովք] ուղտօքն B || 9 Բանցի այսահար
եմ օտ. B — ի ճիւս եւս անկեանն] ի ճիւս անկիւնն B || 10 ազձկանն] աղջկանն B ||
11 ելեալ] յարուցեալ B — զեղբարսն] եւ զնայ ուղտօքն ի վանս իւր add. B || 12 յետ
աւուրց ինչ] յետ վեց ամսոց B — խոշտանկէր] խոշտանգէր B || 14 հայր վանացն] հայր
աղջկանն B.

homme de la gueule d'un lion et par l'imposition des mains il guérit ses
membres déchirés et le fauve mourut.

Le démon lui apparut et lui dit : Prostituée de tout le monde, pourquoi
as-tu abandonné ton mari et es-tu venue ici? Je jure sur ma puissance que
je vais soulever contre toi une persécution, des insultes et des outrages.
Elle reconnut le démon et le fit disparaître.

Théodore fut envoyé, ces jours-là, avec des chameaux pour acheter du blé
pour le couvent. En route, il hébergea, un soir, au couvent Innaknian¹ et
s'endormit aux pieds des chameaux. La nuit, la fille du prieur du couvent vint
auprès de Théodore, qu'elle croyait être un homme, et lui dit : Couche avec
moi. Il lui répondit : Je ne le puis pas, car je suis possédé du démon. A
l'autre * coin dormait un homme et la fille alla se prostituer avec lui et
devint enceinte.

Au matin, Théodore se leva et alla saluer le prieur du couvent et les
frères. Quelque temps après, le prieur ayant remarqué la grossesse de sa fille,
la maltraita en disant : Qui t'a rendue enceinte? Elle répondit : Le moine
Théodore du couvent Outevtasneki².

Le prieur du couvent accompagné d'autres frères se mirent en route et se

1. Mot à mot : Des neuf sources. — 2. Mot à mot : Des dix-huit sources.

* A fol. 33
r° b.

ասեն յհայր վանացն եւ ցեղբարսն . Թէոդորոս արեղաչն ձեր բռնադատեաց զազճիկն եւ չլացոյց : Կոչեաց հայրն զԹէոդորոս եւ ասէ . Ընդէր զործեցեր զանօրէնութիւնն զայն : Ասէ Թէոդորոս . Թողութիւն արն ինձ, զի ոչ գոչ իմ պատասխանի : Եւ դարձան նորա ի վանս իւրեանց :

Եւ յորժամ ծնաւ կինն, տարան զմանուկն եւ ետուն ի Թէոդորոս : Եւ հայրն եհան զնա տղայովն հանդերձ ի վանացն : Եւ նորա երթեալ ի հովիւան զիեցուցանէր զմանուկն ի խաշանցն եօթն ամ մեծաւ աշխատանօք արտաքոչ վանացն, սնոյց զտղայն եւ անուանեաց զանուն նորա Թէոդորոս :

Իսկ սատանայի տեսեալ զժուժկարութիւն երանելոցն եղեւ ի կերպարանս ասն նորա եւ ասէ . Երանի որ գտի զքեզ տիկին իմ, զի յորժէհետէ թողեր զիս՝ լոյս աչաց իմոց խաւարեցաւ ի բալուժ արտասուաց որ վասն քոյ : Ով խարեաց զքեզ կամ ով եբեր մորրեցոյց չանապատս . եւ ես ընդ երկիր աշխատելով խնդրեմ զքեզ : Սկործեն վշտացելոյս եւ դարձիր ի տուն քո, եւ երգնում զի ի ճգնութենէդ բուժմէ ոչ խափանեցից զքեզ . ո՛ր է զեզ երեսաց քոյ . չիշեն պաւաջին սէրն մեր եւ եկ զկնի իմ :

Եւ նորա անգիտացեալ թէ սատանայ է, ասէ . Ես սնլ ի բալար անդր ոչ մտից,

1 վանացն om. B — զազճիկն] զազջիկն իմ add. B | 5 ի Թէոդորոս] զԹէոդորոս B || 7 եօթն] զեօթն B — աշխատանօք] աշխատութեամբ B || 12 եբեր] մորրեցոյց զքեզ եւ եբեր B — ընդ երկիր աշխատելով] ընդ երկիր ընթանալով աշխատիմ եւ խնդրեմ B || 13 դարձիր] դարձ B.

rendirent au couvent Outextasneki. Ils dirent au prieur du couvent et aux freres : Votre moine Théodore a violenté ma fille et l'a rendue enceinte. Le prieur fit venir Théodore et lui dit : Pourquoi as-tu commis cette iniquité? Théodore répondit : Je te demande pardon, je n'ai pas de réponse à te donner. Et ils retournèrent à leur couvent.

Lorsque la femme mit au monde l'enfant, on l'apporta et on le remit à Théodore. Le prieur le fit sortir du couvent avec l'enfant. Théodore s'en alla auprès des bergers et fit allaiter l'enfant par les brebis durant sept ans, et avec beaucoup de peines il éleva l'enfant en dehors du couvent et lui donna le nom de Théodore.

Le démon, voyant la persévérance de la bienheureuse, prit les traits de son mari et lui dit : Je suis heureux de t'avoir trouvée, ma femme, car depuis que tu m'as quitté, la vue de mes yeux a baissé à cause des nombreuses larmes que j'ai versées pour toi. Qui donc t'a trompée et t'a conduite dans cette solitude pour te perdre? Je parcours la terre, à grande peine, et je te cherche. Aie pitié de mes douleurs et reviens chez toi, je te jure de ne pas mettre d'entraves à tes mortifications. Qu'est devenue la beauté de ton visage? Souviens-toi de nos premières amours et suis-moi.

Ne s'apercevant pas que c'était le démon, elle répondit : Je ne retourne-

* A fol. 33 v° a.

քանզի հրոժարեցի ի քէն եւ ի տանէ իմէ եւ լինչից, վասն զի որդին մովհաննու կոծաի ննջեաց ընդ իս, եւ այնր սպազու վախեաց չանապատս զի սպաշխարեցից զանօրէնութիւնն զոր գործեցի : Եւ յորժամ համարաձ գձեռս լւր յաղթս, սնչայտ եղև սատանայ եւ նորա գիտացեալ ազազակեաց մեծաձայն . Աստուած իմ մի թողուր զիս :

5 Կերակուր էր նորա բանձար վայրի եւ ջուր ի ծովէն . եւ վայրի երէ բերէր նմա զբանձարն եւ ամենեւին ի վանացն ոչ հեռացաւ : Եւ արտասուքն իբրև զգետ հեկուին զցազ եւ զցերեկ . եւ զայս միայն ասէր. Տէր, զու միայն ես առանց մեղաց, թողութիւն արս յանցանայ իմոց :

10 Եղևն եղբնգունք նորա իբրև չովազի եւ հեր գլխոյն վաչրագացեալը որպէս առիւ- ծու, աչքն ի տեսանելոյ խախանեցան * չարեզակնային տօթոյն եւ մարմինն իբրև դմա- մուռ քարի ներկեցաւ ի ցօղոյն եւ ի ցրտոյն : Եւ խուցն յորում էր՝ իբրև գախիմի լինէր ի սաստիկ անձրեացն :

* A fol. 33
v° b.

Եւ իբրև ետես սատանայ չոյժ տկարացեալ զինքն, երեւցոյց զամենայն զազանս ժողովեալ առ նա, եւ ասէ . Կերէք զպտունիկ կինս զայս : Իսկ երանելի կինն ամենեւին

5 կերակուր] Թէոդորոսի էր վայրի բանջար եւ ջուր B — եւ վայրի երէ . . . հեռացաւ
om. B || 6 հեկուին] չաչաց նորա *add.* B || 9 եղբնգունք] եղբնգունք B — իբրև չովազի]
որպէս զչովազի B — գլխոյն] գլխոյ նորա B — որպէս առիւծու] իբրև զառիւծու B ||
10 իբրև] որպէս B || 11 ի ցօղոյն եւ ի ցրտոյն] ի ցօղոյ եւ ի ցրտութիւնէ B — յորում էր]
հանապարհոյ *add.* B || 12 անձրեացն] արտասուացն B || 13-ր. 234 l. 2 եւ իբրև ետես
սատանայ . . . այլ ոչ եւս երեւցան երեւծունքն] եւ այսպէս զամս եօթն սպաշխարեաց, եւ
սատանայ ցնորիւր եւ ազգի ազգի արհաւորք անպար ջանալը ահաբեկ ասնել զնա եւ ճոր-
րեցուցանել . բայց երանելի կինն զօրութեամբն Քրիստոսի յաղթեաց ամենայն հնարից նորա B.

rai plus dans cette ville; je t'ai abandonné, toi et ma maison et les biens, parce que le fils du comte Jean a couché avec moi, et c'est pourquoi je me suis enfuie dans cette solitude, pour y faire pénitence de l'iniquité que j'ai commise. Et lorsqu'elle eut élevé les mains pour prier, le démon disparut; elle le reconnut alors, et s'écria à haute voix : Mon Dieu, ne m'abandonne pas.

Sa nourriture se composait de légumes sauvages et d'eau de mer. Les bêtes sauvages lui apportaient des légumes, et elle ne s'éloigna jamais du couvent. Ses larmes coulaient comme un fleuve, jour et nuit, et elle ne faisait que dire : Seigneur, toi seul es sans péché; pardonne-moi mes fautes.

Ses ongles devinrent comme ceux d'un léopard; ses cheveux poussèrent incultes comme la crinière d'un lion, la vue de ses yeux baissa * à cause de

* A fol. 33
v° b.

la chaleur du soleil, et son corps se teignit comme la mousse des pierres par la rosée et le froid. La cellule qu'elle habitait se remplissait de boue à cause des grandes pluies.

Lorsque le démon s'aperçut qu'elle était devenue très faible, il lui fit apparaître toutes les bêtes féroces rassemblées auprès d'elle et leur dit :

ոչ զարհուրեցաւ : Գարձեալ երեւցոյց զանձ հեղեալ յերկրի եւ բազում ժողովուրդ յափշտակէին : Եւ նորա արարեալ զնշան սուրբ խաչին անյաջտ եղեն երեւմունքն :

Եւ յալլում ժամու երեւցոյց նմա բազում զօրականս երկվարօքն եւ երթեալ առ նա սանն . Ել ընդ առաջ իշխանին եւ երկրպագեն : Եւ նա ասէ . Տեսան իմոյ երկիր պաղից եւ զնա միայն պաշտեցից : Եւ եկեալ իշխանին՝ հրամայեաց զօրականացն եւ անչափ զանեցին զաղախինն Քրիստոսի մինչեւ կիտամոս էղեալ անկաւ յերկիր իբրեւ զմեռեալ : Եւ տեսեալ զնա հովուացն կարծեցին եթէ մեռեալ է . զնացին ի վանան եւ պատմեցին հօր վանացն եթէ . Թէտոյրոս մեռաւ : Եւ երթեալ զտին զնա անմոռնչ եւ իբրեւ զտին զնա եւ ծանեան եթէ զեռ եւս կենդանի է, զարձան ի վանս :

* A fol. 34
1° a.

Եւ ի մէջ զիշերին եկեալ ի միտս * իւր ասէ ողբարով . Վնչ ինձ անօգնականիս թէ օրպիսի զատեն զիս մեղք իմ : Եւ համբարձեալ զաչս եւ զձեռս իւր յերկինս ազօթեաց մինչեւ ցառաւօտն : Եւ հայեցեալ ետես այր մի ի կերպարանս ճառագի ունելով սկաւառակ լի անուշ կերակրովք . ճատոյց առաջի նորա եւ ասէ . Առարեաց զիս իշխանն որ եհար զքեզ եւ ասէ . Կեր գոյս եւ թողուիլն արն ինձ զի յանգէտս ամենցի զքեզ : Եւ նորա զիտայեալ զխարզախուիլնն ասէ . Յետս իմ երթ սատանայ, ես զՔրիստոս ունիմ ինձ օգնական : Եւ առժամացն անյաջտ եղեւ եւ այլ ոչ եւս երեւցան երեւմունքն :

Dévorez cette femme prostituée. Mais la bienheureuse femme n'en fut aucunement épouvantée. Alors le démon lui fit entrevoir de l'argent semé par terre, qu'une foule de gens s'arrachaient. Elle fit le signe de la sainte croix et ces apparitions s'évanouirent.

Un autre jour le démon lui fit entrevoir de nombreux soldats à cheval qui, venant à elle, lui dirent : Va au-devant du prince et prosterne-toi devant lui. Elle leur répondit : Je ne me prosternerai que devant mon Seigneur et je ne servirai que lui seul. Alors le prince arrivant, ordonna aux soldats de battre la servante du Christ; ils la frappèrent jusqu'à la rendre à moitié morte, et elle tomba à terre. Les bergers l'ayant aperçue et la croyant morte se rendirent au couvent et annoncèrent au prieur du couvent que Théodore était mort. Les moines s'y rendirent et le trouvèrent inanimé, mais lorsqu'ils s'aperçurent qu'il était encore en vie, ils retournèrent au couvent.

* A fol. 34
1° a.

Au milieu de la nuit, revenant à elle, * elle se dit en gémissant : Malheur à moi, restée sans aide et sans secours, à quel point mes péchés me font justice ! Elle leva les yeux et les mains au ciel et pria jusqu'au matin. Elle regarda et aperçut un homme, sous les apparences d'un domestique, tenant un plateau rempli de mets doux, qui les lui présenta en disant : Le prince qui t'a fait battre m'envoie pour te dire : Mange de cela et pardonne-moi de t'avoir tourmentée sans le savoir. Mais elle reconnut la ruse et dit : Retire-toi, satan ! ; j'ai pour soutien le Christ. Et aussitôt le démon disparut, et les apparitions ne se renouvelèrent plus.

Եւ չորժամ կատարեցան եօթն ամբ ապաշխարութեան, եկին հայրն եւ կրօնաւորքն Իննակնի վանիցն ի Թէոդորոսի վանն եւ ասեն . Սանուց մեզ Աստուած ի տեսեան որ թողան մեզքն Թէոդորոսի, մուճէք զնա ի վանսլ : Եւ ելեալ ի միասին տարան զնա, եւ ալ ոչ եւս թողին զնա երանել ի վանացն, զի մի զարձեալ անկցի ի փորձութիւն, արգելին ի խուց մի նեզ եւ անձուկ եւ նսեմ զամս երկուս :

Եւ ընդ աւուրսն ընդ այնտիկ եղեւ երաշտութիւն եւ ցամաքեցաւ աղբիւր ջրհորին եւ նեղեցան կղբարքն ի ջրոյ : Եւ հրամայեաց նմա հայրն երթալ ի ջրհորն եւ ասել * աղօթս : Յարուցեալ զնաց եւ աղաչեաց զԱստուած եւ կախեաց զսափորն լարովն ի * A fol. 34
r° b.

Եւ չորժամ զիտաց զոր վախճանի իւրոյ, կոչեաց զմանուկն ի խուցն եւ փակեաց զդուրսն, համբուրեաց զնա եւ ասէ . Սրղեակ իմ սիրեցեալ, ժամ կատարման իմոյ հասեալ է, երթամ եւ ալ ոչ եւս զաւանամ : Եւ զու մի ասեր թէ որբ մտացիր, զի քո օգնական Աստուած է եւ հայր վանացս հայր քո է, եւ կրօնաւորքս՝ աւագ եղբարք քո, ստառեան 15 զդոսս եւ երկիր ի զոցանէ : Պահս եւ աղօթս ստացիր, ի ժամ սլաշտամանն մի խափանիր, զբուն մի սիրեր, եթէ որ հարցանէ ինչ ցրեկ, զաչս քո ի խոնարհ ունելով՝ տոր

1 ամբ] ամ B | 2 վանիցն] վանացն B | 3 զնա] ի վանն add. B | 4 ալ] om. B | 5 ջրհորին] ջրհորոցն B | 6 կախեաց] արաստուօք add. B | 7 ջրով] զսափորն add. B | 8 զոցանէ] սոցանէ B.

Après que les sept années de pénitence se furent accomplies, le prieur et les religieux du couvent Innaknian se rendirent au couvent de Théodore et dirent : Dieu nous a fait connaître en une vision que les péchés de Théodore lui sont remis; faites-le entrer au couvent. Et ils partirent ensemble et le conduisirent au couvent; mais on ne lui permit plus de sortir du couvent, pour ne plus succomber à la tentation; on l'enferma dans une cellule étroite, petite et obscure, pendant deux ans.

Pendant ces jours il y eut une sécheresse qui mit à sec la source du puits, et les frères eurent à souffrir du manque d'eau. Le prieur lui ordonna d'aller au puits et d'y faire des prières. Il se leva, s'y rendit et pria * A fol. 34
r° b.
Dieu; il suspendit ensuite à l'aide d'une corde la cruche dans le puits à sec, la remplit d'eau et la remonta, car une source plus abondante encore avait surgi dans le puits, et il retourna à sa cellule.

Lorsqu'il connut le jour de sa mort, il fit venir l'enfant dans sa cellule, ferma la porte, l'embrassa et lui dit : Mon cher enfant, l'heure de ma mort est arrivée. Je m'en vais et ne retournerai plus. Tu ne diras pas que tu es resté orphelin, car Dieu est ton soutien et le prieur du couvent est ton père; les religieux sont tes frères aînés; respecte-les et crains-les. Observe les jeûnes et les prières; ne manque jamais aux heures d'offices; n'affectionne pas

պատասխանի, ընդ անկումն թշնամուցն քո մի խեղար, լսց աստէն զի անպէն ծիծաղեացն : Հիւանդաց ծառայան, կուրաց առաջնորդան, կաղաց ցուպ լեր, զճեռեալս սաղմոսիւք թաղեան, ի սատանայական երեւմանց մի երկնչիք, չաղթից մի զպարեր, զամենայն անձնդ ամբացո նշանաւ սրբոյ խաչին եւ ոչ անկցիս ի փորձութիւն : Եւ ալ

* A fol. 34
v° a.

բազում բանս խրատ տուեալ մանկանն, ննջեաց խաղաղութեամբ * ի Վրխառս, Հոռի

5

Բ եւ Սեպտեմբերի ՓԱ :
Եւ զնացեալ մանկանն ծանուց չորն եւ եղբարցն : Եւ զնացեալ ի խուցն հանին արտաքս. եւ ի մաքրելն ըստ կարգի օրինին զմարմինն՝ տեսին զնա կին մարդ, եւ յահի լեալ անկան յերկիւղ եւ ի զարմացումն եւ ի տարակուսի լեալ զողաչին :

Եւ հաչրն պատուիրեաց մի ումեք ասել մինչեւ եկեսցեն զրպարտողքն : Եւ փութապէս առաքեաց եւ կոչեաց զհաչրն եւ զեղբարսն Իննակնեան վանացն : Եւ ասէ ցհաչրն . Լհա ալր զտերն քո մեռաւ, տէս զերեսն . ոչ սա է Թէոդորոս արեղայն : Եւ նա ասէ . Այո, նա է : Եւ խոնարհեալ համբուրեաց զնա եւ ասէ . Թողցէ Աստուած զմեզս քո զոր զործեցեր ի զուսարն իմ :

10

Եւ ասէ ցնա հաչր վանացն . Վերացո զօձիս հանդերձիցն : Եւ նա ըստ հրամանի նորս

15

1 թշնամուցն քո] թշնամուց քո՞ւ B || 3 սաղմոսիւք] սաղմոսք B || 5 բազում բանս խրատ տուեալ] բազում խրատս տուեալ B || 7 զնացեալ] երթեալ B — զնացեալ] զնացին B — հանին արտաքս] հանել զնա արտաքս B || 11 զեղբարսն Իննակնեան վանացն] զեղբարքն Իննակնի վանացն B || 12 սա] զս B || 13 Թողցէ] բեղ *add.* B 15 զօձիս] զօղիս B.

le sommeil; si quelqu'un te demande quelque chose, réponds-lui les yeux baissés. Ne souris point à la chute de ton ennemi; pleure ici-bas pour que tu puisses sourire là-haut; soigne les malades; guide les aveugles; sois le bâton des boiteux; enterre les morts en récitant les psaumes; ne crains pas les apparitions diaboliques; ne cesse point de prier; fortifie toute ta personne par le signe de la sainte croix et tu ne succomberas pas à la tentation. Après avoir donné à l'enfant bien d'autres conseils encore, il s'endormit paisiblement * dans le Christ, le 2 Hori, le 11 Septembre.

* A fol. 34
v° a.

L'enfant alla annoncer au prier et aux frères qui se rendirent à sa cellule. le transportèrent dehors, et en lavant le corps, d'après les usages de la coutume, ils s'aperçurent qu'il était une femme. Épouvantés, ils se mirent à trembler d'effroi, d'étonnement et d'appréhension.

Le prier ordonna de ne rien dire à personne, jusqu'à ce que ses calomnieurs fussent arrivés. Il manda aussitôt et fit venir le prier et les frères du couvent Innaknian, et dit au prier : Le mari de ta fille vient de mourir; regarde sa figure, n'est-ce pas bien lui, Théodore le moine? Il répondit : Oui, c'est lui. Il se pencha et lui donna le baiser en disant : Que Dieu te remette le péché que tu as commis envers ma fille.

Le prier du couvent lui dit : Soulève le bas de son vêtement. Il le sou-

վերացոյց : Երբեւ ետես զև կին էր, անկաւ յերկիր եւ նուաղեցաւ : Եւ ջուր սրակեալ յերեսն մինչեւ ցմեճ ժամս, ապա եկն ի միտս իւր եւ սկսաւ զողալ եւ ամենեքեան տեսին : Եւ եղև հառաչումն եւ ողբումն յոյժ եւ բազում արտասուս հեղին յերկիր : Եւ սկսան սրաշտօն մատուցանել :

5 Եւ հրեշտակ Տեառն երեւեցաւ յայտնապէս հօր վանացն եւ ասէ. Երթիջիր վաղ-վաղակի ի քաղաքն եւ որ չառաջ՝ հանդիպիցի քեզ. անձ զնա աչսր ընդ քեզ : Եւ յորժամ զնաց հանդիպեցաւ անն Թէոդորայի զև ընթանալը : Եւ եհարց ցնա. Ո՞ր երթաս անչր Կու : Եւ նա ասէ. Ամուսինն իմ մեռաւ եւ ընթանամ ի տեսանել զնա : Եւ եհան զնա յերիվարն իւր եւ տարաւ ի վանս. ետես զկինն իւր մեռեալ եւ ողբաց բարձր ձայնիւ
10 եւ կոծեցաւ կոծ մեծ, որ եւ դամենեսին լացուցանէր :

Եւ ժողովեցան բազմութիւնք կրօնաւորաց եւ անապատաւորաց եւ թաղեցին զնա մեծաւ փառօք եւ օրհնութեամբ, փառաւորելով զՏուողն այնչափ համբերութեան աղախնոյ իւրոյ Թէոդորայ :

15 Իսկ այր նորա ազաչեաց զհայր վանացն եւ ետ նմա զխուցն Թէոդորայի. եւ նա մեծ ձգնութեամբ հանգեաւ ի Քրիստոս :

1 Եւ նա ըստ հրամանի նորա վերացոյց] եւ ըստ հրամանի նորա արար B | 3 արտասուս հեղին] արտասուք հեղան B || 5-10 Եւ հրեշտակ Տեառն երեւեցաւ ... լացուցանէր] եւ յայտնեաց Աստուած անն նորա բարեպաշտի զմեռանկին ամուսնոյ իւրոյ, որ եւ եկեալ ետես զնա նախ ըսն զթողումն, եւ ողբալը բարձր բարբառով եւ կոծեցաւ կոծ մեծ, որ եւ դամենեսեան լացուցանէր B | 11 զնա] զսուրբ աղախինն Քրիստոսի B || 12 այնչափ] այնպիսի B | 14 նորա] իւր B — Թէոդորայի] Թէոդորայ B || 15 ձգնութեամբ] կացեալ add. B.

leva d'après son ordre. Mais lorsqu'il s'aperçut que c'était une femme, il tomba à terre et s'évanouit. On lui versa de l'eau sur la figure pendant de longues heures, il finit par revenir à lui, se mit à trembler et tous en furent témoins. Il y eut de grands sanglots et des gémissements, on versa beaucoup de larmes à terre et on commença l'office.

Mais l'ange du Seigneur apparut visiblement au prier du couvent et lui dit : Rends-toi sur-le-champ à la ville, et la première personne que tu
rencontreras, tu l'amèneras ici avec toi. Lorsqu'il fut parti, il rencontra le mari de Théodora qui arrivait en courant. Il lui demanda : Où vas-tu, homme ? Il répondit : Ma femme est morte, et je cours pour la voir. Il le fit monter sur son cheval et le conduisit au couvent. En apercevant sa femme morte, il se mit à sangloter à haute voix, accompagnée de profonds déchirements qui firent verser des larmes à tout le monde.

Un grand nombre de religieux et d'anachorètes du désert se réunirent et l'enterrèrent avec grande pompe et bénédictions, en glorifiant Celui qui avait doué de tant de patience sa servante Théodora.

Quant à son mari, il pria le prier du couvent de lui donner la cellule de Théodora, et il reposa dans le Christ après une vie de grand ascétisme.

Եւ ճանուկն Քէոզորոս ստացաւ զվարս սնուցողին հոգեւոր ծօրն իւրոյ եւ ելել ձգուիթեան նորա նժանոց : Եւ յորժամ վախճանեցաւ հայր վանայն, նստուցին զնա փոխանակ նորա առաջնորդ եւ հայր վանայ ուխտին :

* A fol. 35
r° a.

* Հուլի Գ եւ Սեպտեմբերի ժԲ : Վկայաբանութիւն սուրբ եպիսկոպոսին Ապոնոմոսի .

Այս երանելի բաճանաչապետս Քրիստոսի՝ էր ի ժամանակս Գիտիլեոփանոսի 5
ամբարիշտ արքային, եպիսկոպոս լեալ Բտաղնացոց : Եւ վասն հալածանաց ժամանա-
կին եթող զԲտաղիա եւ գնաց ի սահմանս Բիւթանացոց եւ հասեալ ի գեօզ մի որ կոչի
Սորէ, իջաւանացաւ առ այր մի հաւատացեալ՝ որոյ անուն էր Կոռնելիոս : Եւ ուսու-
ցանէր զանհաւատն եւ հաստատէր զհաւատացեալսն : Եւ շինեաց անգ եկեղեցի
յանուն սուրբ հրեշտակապետին Միքայելի : Եւ ձեռնադրեաց զԿոռնելիոս սարկաւազ,
յանձն առնելով նմա զխորհուրդս աստուածայինս :

Եւ ինքն զիմեալ գնաց յելիկրն Լիւկիոնաց եւ Սաւոյիոց եւ բարեպաշտ վարդապե-

1 սնուցողին] իւրոյ եւ *add.* B || 3 վանայ *om.* B || 4 Հուլի Գ եւ Սեպտեմբերի ժԲ :]
Վերսաին հինգօրեայ տօն ծննդեան Աստուածածնին, եւ երկրպագութիւն Խաչին : Եւ վկայութիւն
Ապոնոմոսիսի եպիսկոպոսի եւ վկայի *add.* B || 5 Քրիստոսի *om.* B || 6 ամբարիշտ] կուսաբաշտ
B — Բտաղնացոց] Բտաղիոյ քաղաքին B || 8 իջաւանեցաւ] իջավանեցաւ B || 9 զանհաւատն
եւ հաստատէր *om.* B || 11 յանձն առնելով] յանձն արար նմա զաստուածային խորհուրդսն B ||
12 յերկիրն Լիւկիոնաց եւ Սաւոյիոց] յերկիրն Կիլիկիոց եւ Սաւրիոց B — բարեպաշտ վարդապե-

Le jeune Théodore hérita de la vie de sa nourrice et mère spirituelle et fut l'imitateur de sa vie ascétique. Et lorsque le prieur du couvent vint à mourir, on l'élut, pour le remplacer, comme higoumène et prieur de la communauté et du couvent.

* A fol. 35
r° a.

* 3 HORI, 12 Septembre.

Martyre du saint évêque Autonomos.

Ce bienheureux pontife du Christ vivait aux jours de Dioclétien, l'empereur impie; il était l'évêque des Italiens. A cause des persécutions de l'époque, il quitta l'Italie et se rendit dans la région des Bithyniens, et arrivé dans un village nommé Sorei, il descendit chez un fidèle dont le nom était Cornélius. Il y enseignait les infidèles et raffermissait les fidèles. Il y construisit une église au nom du saint archevêque Michel. Il ordonna diacre Cornélius et lui confia les divins mystères.

Il partit ensuite lui-même pour le pays de Lycaonie et d'Isaurie où par

տութեամբն եղև քարոյ Քրիստոսի, եւ գրազուծս լուսաւորեաց : Եւ զարձեալ եկն առ Կոռնելիոս եւ եգիտ զն բազմացուցեալ էր զհաւատացեալսն, ձեռնադրեաց զնա քահանայ :

5 Եւ ընդ աւուրսն ընդ այնտիկ զնաց Դիոկղետիանոս արքայն ի Նիկոմիդիա քաղաքն եւ բազում քրիստոնեայս ետպան վասն հաւատոցն Քրիստոսի : Եւ մտեալ ի նաւ սուրբն Ապտոնոմոս՝ էանց յայնկոյս եւ զնաց ի Մանգլինիոն եւ ի * Կլոդիոպոլիս, * A fol. 35 1° b.

10 Գրաճաւ անդրէն առ Կոռնելիոս եւ եգիտ զն բազմապատիկ չաւելեալ էր ի քրիստոնեայսն եւ կացոյց զնա ի պատիւ եպիսկոպոսութեան : Եւ առժամայն սուրբն Ապտոնոմոս ընթացաւ չԼսիանի եւ անդ սերմանեաց զբարեպաշտութեան հաւատոյ սերմանս :

Եւ զարձեալ եկն առ Կոռնելիոս եւ երթեալ ի մերձակայ գիւղ մի որ կոչի Լիմնոյ, ուսոյց բնակչաց կուսաբաշտիցն զբանն կենաց եւ մկրտեաց զնոսս : Եւ սքանչեազործութիւնս եւ բժշկութիւնս արար ի տեղւոջն յայնմիկ :

15 Եւ ոմանք ի բրմացն եւ որք ֆնացին ի մոլորութեանն՝ ի միում աւուր ժողովեցան եւ

տութեամբն եղև] բարեպաշտութեամբ եղև B || 5 քաղաքն om. B — ետպան] սպան B || 6 Ապտոնոմոս] Ապտոնոմէոս B — ի Մանգլինիոն եւ ի Կլոդիոպոլիս] ի Մանալինէոն ի Կլեոլիուպոլիս B || 7 եւ հաստատէր զհաւատացեալս om. B || 9 ի քրիստոնեայսն] ի հաւատացեալսն B || 10 սուրբն Ապտոնոմոս om. B || 12 զարձեալ եկն] զարճաւ B — գիւղ] գեօղ B || 13 զբանն կենաց] զբանն Աստուծոյ B || 14 բժշկութիւնս] անուամբն Քրիստոսի add. B.

sa pieuse doctrine il s'appliqua à prêcher le Christ et éclaira beaucoup de gens. Il revint de nouveau chez Cornélius et trouvant qu'il avait accru le nombre des fidèles, il l'ordonna prêtre.

A cette époque l'empereur Dioclétien s'étant rendu à la ville de Nicomédie y fit mourir nombre de chrétiens pour la foi du Christ. Saint Autonomos s'embarqua sur un navire, passa de l'autre côté, et se rendit à Mantinium et à * Claudiopolis, y convertit ceux qui étaient dans l'erreur, raffermis les fi- * A fol. 35 1° b.

Il retourna de nouveau auprès de Cornélius et s'apercevant qu'il avait augmenté beaucoup le nombre des chrétiens, il l'éleva à la dignité d'évêque. Saint Autonomos se hâta aussitôt de parcourir l'Asie et y sema la semence de la piété et de la foi.

Il revint encore auprès de Cornélius et se rendit dans un village voisin, nommé Limna, y enseigna aux habitants idolâtres la parole de la vie et les baptisa. Il fit dans cet endroit des miraeles et des guérisons.

Quelques-uns parmi les prêtres païens qui restèrent dans l'erreur s'étant

կատարէին տօնս կուոցն, զոր տեսեալ հաւատացելոցն վառեցան նախանձու Տեսուն եւ զիմեցին ի վերայ նոցա եւ զկուռսն խորտակեցին : Եւ բարկացեալ կուսպաշտիցն անասլին դտանել զիպոզ ժամանակ՝ զի չար ինչ արասցեն բրիստոնէիցն :

Եւ յաւուր ծիում յորում սուրբն Ապտոնոմոս զաստուածայն փրկական խորհուրդն կատարէր ի վերայ սրբոյ սեղանոցն, զիմեցին բրօք եւ սուսերօք եւ քարիւք, ժտին յեկեղեցին եւ առաջի սրբոյ սեղանոցն եւ խորհրդոցն սպանին զքահանայապետն Քրիստոսի գտուրբն Ապտոնոմոս, եւ հեղաւ արիւնն առաջի սրբոյ սեղանոցն ի ներքս ի խորանն . եւ զբրիստոնեացն ցրուեցին :

Եւ կին ծի հաւատարիմ Մարիամ անուն, զոր էր ձեւնադրեալ Կոննելիոս սարկաւազուհի, առեալ արս բրիստոնեացս բարձին զմարմինն՝ եւ պատուով թաղեցին ի գեօղն Վաճրիւոյ : Եւ ի ժամանակս Կոստանդիանոսի մեծի արքայի, շինեցին ի վերայ տապանին մեծ եւ զեղեցիկ եկեղեցի :

Կատարեցաւ սուրբն Ապտոնոմոս եպիսկոպոսն Սեպտեմբերի ԺԲ :

Յայսմ աւուր կատարեցաւ սրով սուրբ մարտիրոսն Քրիստոսի Առնիրոս ի Տրա-

1 տօնս] գտօնս B || 3 չար ինչ] փոխանակ չարին չար B || 4 յորում *om.* B — Ապտոնոմոս] Ապտոնոմէոս B || 5 կատարէր] ճատուցանէր B — զիմեցին] կուսպաշտըն *add.* B || 6 եւ առաջի սրբոյ սեղանոցն եւ խորհրդոցն սպանին] եւ ի խորհրդեանն անպէն ի խորանին առաջի սրբոյ սեղանոցն սպանին B || 7 Ապտոնոմոս] Ապտոնոմիոս B — առաջի սրբոյ սեղանոյ ի ներքս ի խորանն] առաջի սեղանոցն Քրիստոսի ի ներքս ի խորանին B || 9 հաւատարիմ] հաւատացեալ B || 10 ի գեօղն Վաճրիւոյ] ի գեօղն որ կոչի Վաճրիւոյ B || 11 արքայի *om.* B — տապանին] սրբոյն *add.* B || 12 Ապտոնոմոս] Ապտոնոմիոս B — Սեպտեմբերի ԺԲ] եւ Հոսի Գ *add.* B || 14 սրով] եւ բազմաշարժար տանջանօք *add.* B — մարտիրոսն] վկայն B — Առնիրոս] Առնէրոս երանելի մահաւոր *add.* B.

un jour réunis pour célébrer les fêtes des idoles, les fidèles, à cette vue, enflammés du zèle du Seigneur, les attaquèrent et brisèrent les idoles. Les idolâtres, irrités, attendirent le moment favorable pour faire du mal aux chrétiens.

Un jour que saint Autonomos célébrait sur le saint autel le divin mystère de la rédemption, ils attaquèrent à coups de gros bâtons, de glaives et de pierres l'église, y pénétrèrent et tuèrent le pontife du Christ, saint Autonomos, devant le saint autel et le saint mystère; son sang coula devant le saint autel, à l'intérieur du sanctuaire, et les chrétiens furent dispersés.

Une femme fidèle, du nom de Marie, que Cornélius avait ordonnée diaconesse, accompagnée de quelques chrétiens, enleva le corps et l'inhuma avec honneur dans le village de Vamblic. Aux jours du grand empereur Constantin on construisit sur le tombeau une belle et grande église.

Le saint évêque Autonomos mourut le 12 Septembre.

En ce jour mourut par le glaive, sur l'ordre de l'empereur Trajan, le

* A fol. 35
v° 3.

յանոսէ արքայէ : Նոյնպէս եւ սուրբ վկայն Եւզոբսիոս կատարեցաւ սրով ի Դիոկղետիանոսէ արքայէ ի Միլիտիինի քաղաքին եւ ընդ սրբոյն Եւզոբսիոսի կատարեցան հազար եւ հարիւր եւ երեսուն եւ չորս մարտիրոսք ի նոյն քաղաքին :

5 [B * Ի սմին աւուր նահատակեցան վկայութեամբ սուրբ մարտիրոսքն Քրիստոսի Մակելոնիոս, Թէոդորոս եւ Տատիանոս վասն հաւատոցն որ ի Քրիստոս :

* B
p. 141 a.

Նոյնպէս եւ ի քաղաքն չԻկոնիոյ, կատարեցաւ սրով վասն Քրիստոսի հաւատոցն՝ սուրբ վկայն եւ եպիսկոպոսն Իկոնիու Ռոնաստոս, զոր այլք զսա Կուռնոտոս կոչեն, երանելի մահուամբ :

10 Եւ ի սոյն կատարեցաւ չարչարանօք եւ մահուամբ երանելին Թէոդորոս վկայն չԱղեկասնդրիա քաղաքն՝ զոր ընկեցին ի ծով :

Յայսմ աւուր չիշատակ է սրբուհւոյն Մնեսիմայ ձգնաւոր մօր մերոյ՝ որ էր զուսար թագաւորի, որոյ էին քաղաք Երկրատասան . եւ ի մեռանել ճնարացն զամենայն թագաւորութիւնն նմա աւանդեցին, եւ նա զամենայն բաշխեալ աղքատաց եւ ինքն զնայ յանապատ խորին, եւ կացեալ մեծ ձգնութեամբ զամս բապումս՝ փոխեցաւ ի Քրիստոս որում ցանկալր :]

1 արքայէ] սմբարիշա արքայէ add. B || 1-3 Նոյնպէս եւ սուրբ վկայն Եւզոբսիոս...քաղաքին] Նոյնպէս եւ ի Դիոկղետիանոսէ կատարեցաւ սուրբն Եւտարսէոս եւ այլ հազար հարիւր եւ երեսուն եւ չորս վկայք ի Միլիտիինի քաղաք B.

saint martyr du Christ Romylos. De même mourut par le glaive, sur l'ordre de l'empereur Diocletien, le saint martyr Eudoxius, dans la ville de Melitine. Avec saint Eudoxius et dans la même ville moururent onze cent trente-quatre martyrs.

[B * En ce jour subirent le martyre les saints martyrs du Christ Macédonius, Théodulos et Tatianus pour la foi du Christ.

* B
p. 141 a.

Également mourut d'une mort bienheureuse, par le glaive et pour la foi du Christ, dans la ville d'Iconium, le saint martyr et évêque d'Iconium, Oronatus que d'autres appellent Coronatus.

En ce même jour subit les tortures et la mort le bienheureux martyr Théodore, qu'on jeta à la mer dans la ville d'Alexandrie.

En ce jour, commémoration de sainte Onésima, notre mère ascète, qui était fille d'empereur et qui possédait douze villes; à qui on remit tout le royaume, à la mort des parents, mais elle, après avoir tout distribué aux pauvres, se retira dans une profonde solitude, y vécut de longues années d'une grande vie ascétique et s'en alla auprès du Christ vers lequel elle aspirait.]

Հուրի Գ եւ Սեպտեմբերի ժԳ : Վկայաբանութիւն սրբոցն Գիւորայ եւ Գիլիմայ .

* A fol. 35
v° b.

Սորա էին բրիտոնեայք ի քաղաքէն Լաուդիկեայ Ասորոց, * եւ մատնեցան ի ձեռս իշխանին : Եւ կացեալ աւաջի խոտովանեցան յաշտնապէս զՔրիստոսի սաստուածութիւնն : Եւ ի սաստիկ տանջանացն եւ յաճաղին չարչարանացն աւանդեցին զհոգիս իւրեանց ի ձեռս հրեշտակացն առ Աստուած ի Սեպտեմբերի ժԳ : 5

Յայսմ աուր նաւակատիս է սուրբ Յարութեան մեծի եկեղեցւոյն :

Երանելի զՀիսոյն Հեղինէ եզիտ զսուրբ խաչն Քրիստոսի : Եւ յորժամ շինեաց մեծն Կոստանկիանոս զմեծ եկեղեցին Երուսաղեմայ, զսուրբ Յարութիւնն ի Սեպտեմբերի ժԳ, ժողովեաց բազում եպիսկոպոսոնս եւ քահանայս եւ օրհնեցին զեկեղեցին եւ սրբար մեծ եւ հռչակաւոր նաւակատիս, եւ մինչեւ ցայսօր կատարի տօնս այս : 10

* B
p. 141 b.

[B * նաւատատիք է սրբոց Յարութեանն Երուսաղեմի մեծի եկեղեցւոյն, յորում է աստուածընկալ զերեղմանն, եւ սուրբ Գողգոթայն, եւ այլ տեղիքն կենարար չարչարանաց եւ սրբոցն Սիւնի :

Երանելի զՀիսոյն Հեղինէ՝ զի որպէս կամօք թագաւորին եզիտ զաստուածային խաչափայտն որ ծածկեալն էր եւ թաքուցեալ, նոյն օրինակ մաքրէր եւ բանայր զաստուա- 15

4 HORI. 13 Septembre.

Martyre des saints Diodore et Didyme.

* A fol. 35
v° b.

C'étaient des chrétiens de la ville de Laodicée de Syrie, et ils furent livrés entre les mains du président. Mis en sa présence, ils confessèrent ouvertement la divinité du Christ. Et ils rendirent leur âme, au milieu d'atroces tortures et d'effrayants supplices, à Dieu, par les mains des anges, le 13 Septembre.

En ce jour, fête de la consécration de la grande église de la sainte Résurrection.

La bienheureuse impératrice Hélène trouva la sainte croix du Christ. Lorsque Constantin le Grand eut construit la grande église de la sainte Résurrection à Jérusalem, il convoqua pour le 13 Septembre, nombre d'évêques et de prêtres qui bénirent l'église. Il fit faire une grande et retentissante cérémonie de consécration, dont la fête se célèbre encore jusqu'aujourd'hui.

* B
p. 141 b.

[B * Fête de la consécration de la grande église de la sainte Résurrection à Jérusalem, dans laquelle se trouve le tombeau qui reçut Dieu, du saint Golgotha et d'autres lieux de la passion vivifiante et de la sainte Sion.

La bienheureuse impératrice Hélène, de la même manière que par la volonté de l'empereur elle avait fait l'invention du divin Arbre de la croix qui demeurait inconnu et caché, fit aussi, suivant le même principe, nettoyer et découvrir le

ճաշին զերեզմանն, զի եւ նա ծածկեալ էր եւ հոյով լցեալ, եւ տաճար կռոյ չարուցեալ ի հեղեղնացոյն : Քանզի յնա գտանելոյ Խաչին, լընեալ ի սրբոյ 'Իողոզալէն' եկեալ ի տեղն պարտիպին, ուր էր սուրբ զերեզմանն վիճափոր, եւ զհոյն եւ զնիւթն ամենայն որ ի ներքս՝ հետի ի տեղտօշէն լացորոշել հրամայէր, եւ այնպէս յայտնի արարին զսուրբ զերեզմանն :

Եւ տաճար մեծ եւ մատուան վայելուչ եւ ոսկեգօծ սա ի թագուհւոյն ի սուրբ տեղն չարութեան Փրկչին մերոյ վայելչագոյն եւ բարձրագոյն շինեալ, եւ բազում ընծայս նախրեալ, եւ այնուհետեւ յայտնեաց զկենդանարար եւ զպատուական խաչն Տեառն :

Եւ թագաւորական հրամանաւ եւ օրինադրութեամբն ամենապայծառ եւ մեծ եկեղեցին՝ երկնահաւասար տաճարն, եւ ամենագոյն եւ վայելչագոյն մատուան ի վերայ զերեզմանին՝ Քրիստոսի շինեցաւ, եւ սրբոյ 'Իողոզիակին, եւ տնօրինական սուրբ տեղեացն . զոր ընդարձակ բան զաշխարհ, եւ բարձրագոյն բան զերկնից երկին, եւ զեկեղեկագոյն բան զլրախոտն հաւատամբ . եւ զիտեմբ զի ամենայնի տանայն եւ անբովանդակելին՝ անկ տարեալ եւ բովանդակեալ մարմնով կրեաց զմերն վրկութեան մահ :

Որով եւ զնայն տեղի բիւր օգտութեամբ եւ ճշմարիտ վառիկութեամբ պայծառացուցեալ՝ բան զնախատուն զեկեմական զրախտ աուլցուց . զի անկ՝ մեղուցեալ մահացար եւ զտառաբարտեցար, եւ սաս՝ արդարացեալ վրկեցար եւ կենդանացար :

divin tombeau, resté également couvert et rempli de terre, et sur lequel un temple d'idoles avait été élevé par les païens. Car après avoir fait l'invention de la Croix, descendant du saint Golgotha, elle arriva à l'emplacement du jardin où se trouvait le saint tombeau taillé dans un roc; elle ordonna de transporter loin de l'endroit toute la terre et les matières se trouvant à l'intérieur et mit ainsi à découvert le saint tombeau.

L'impératrice fit construire un grand temple et une élégante chapelle ornée d'or, sur l'emplacement sacré de la résurrection de notre Sauveur, tous les deux élégants et sublimes, auxquels elle fit de nombreux dons, et c'est ensuite qu'elle exposa la vivifiante et précieuse croix du Seigneur.

Et par ordre et par une loi édictée de l'empereur, il fut construit une superbe et grande église, un temple ressemblant au ciel et une chapelle de toute richesse et de toute beauté sur le tombeau du Christ, ainsi qu'au saint Golgotha et autres lieux saints de l'Incarnation de notre Seigneur; endroits que nous croyons plus vastes que la terre, plus élevés que les cieux des cieux et plus beaux que le paradis; et nous savons que Celui qui contient tout et ne peut être contenu, y a été transporté et y a été contenu avec son corps et a souffert la mort pour notre salut.

C'est pourquoi il a rendu cet endroit resplendissant d'innombrables bienfaits, le comblant de vraies délices, bien plus que la première demeure, le paradis de l'Éden, car là nous avons trouvé la mort par le péché et nous y avons été condamnés, tandis qu'ici nous avons été justifiés, sauvés et vivifiés.

Վանդի հեզմամբ անպարտին արեան որ ի Գողգոթայն՝ լուացեալ ջնջեցաւ ամենայն մերն պարտք մեզաց, եւ թաղմամբ եւօրեալ յատուածընկալ գերեզմանն որ ի պարտիզին՝ բուսոցց զմեզ զամենեաին ի չարութեան յոյս, հասն կենդանարար, բազում սունկրով արդիւնս խրով անդէն մեռաներսն եւ չառնելսն :

Զոր զնոցն սպա զխորհրդական սուրբ տեղիսն չիրաւի մեծապայծառ եւ ոսկեզօծ շինուածովք պաշտօնացուցանելին բրիտոստատէր թաղաւորքն՝ մալք եւ որդին, ըստ նախ օրինակելոյ զնոցն խորանին Մովսէսի, եւ տաճարին Սողոմոնի :

* B
p. 142 a.

* Նա եւ այլ բազում հրաշարան եկեղեցեաց շինուածս սունկին, ի սուրբ Բեզգէճէմ եւ չալին, եւ լեռան Զիթնեաց, եւ ի մեծն Սիոն, եւ չալ տնօրինական սուրբ տեղիսն Երուսաղեմի :

Եւ սպա իբրեւ բարիօք ամենայն շինեցաւ, յայնժամ սպգմամբ սուրբ Հոլոյն եւ կամօք նմին բարեպաշտ զշխոյն Հեղինեաց, եւ հրամանաւ նոցն մեծի արքային Կոստանդինոսի, ժողովեալ բազմութիւն սրբոց հարց եւ հալարալեաաց եւ անթիւ եպիսկոպոսաց սրբոց՝ որք զոմարեցան ի տիեզերաց, հանդերձ բահանալիւք եւ բոլոր լրմամբ տխտին եկեղեցուց, եւ ձգնաւորաց սրբոց եւ աշխարհապաշտար ժողովք ընդ սրբոց Մակարիտի պատրիարքին Երուսաղեմի, որ էր մի ի պիտուորաց սուսջին սուրբ

Car c'est par le sang versé par l'Innocent sur le Golgotha que toutes nos dettes des péchés ont été lavées et effacées, et c'est par la sépulture de trois jours dans le tombeau qui reçut Dieu, et qui se trouve dans le jardin, que le grain, source de la vie, portant beaucoup de fruits ¹, nous a fait tous germer à l'espérance de la résurrection par sa mort et par sa résurrection.

Ce sont ces lieux saints de mystères, que les empereurs, amis du Christ, la mère et le fils, rendirent vraiment resplendissants par de superbes constructions ornées d'or, à l'image du tabernacle de Moïse et du temple de Salomon, qui les représentaient dans les anciens temps.

* B
p. 142 a.

* Ils firent encore construire beaucoup d'autres merveilleuses églises à saint Bethléem et à la Grotte et sur le mont des Oliviers et à la grande Sion et autres lieux saints de l'Incarnation de notre Seigneur à Jérusalem.

Et lorsque tout fut bien construit, alors, par l'inspiration du Saint-Esprit et par la volonté de la même pieuse impératrice Hélène, et sur l'ordre du même grand empereur Constantin, y furent convoqués une multitude de saints pères, de patriarches et d'innombrables saints évêques qui s'y réunirent de toutes les parties de l'univers, accompagnés de prêtres et de toute la plénitude du clergé de l'église et de saints ascètes et de tout le concours de personnes venues de toutes les parties du monde, auprès de saint Macaire, patriarche de Jérusalem, qui fut l'un des principaux du premier saint concile de Nicée,

1. Jean, XII, 24-25.

ժողովոյն նիկիոյ, հսկածոք եւ պոթիւք եւ արտասուագոչ երգօք՝ օծին եւ օրհնեցին մեծ եւ սրբազան նաւակատեօք զեկեղեցի սրբոյ Յարութեանն, եւ զսրբազոյն մատուռն կենսունակ վերելմանին Քրիստոսի՝ եւ զՊողոսթաչին, նոյնպէս եւ զպլ սուրբ տեղիսն, եւ մեծածախ կերակուրս պլբատացն բաշխեցին :

5 Եւ այսպէս մեծ եւ հաշակաւոր նաւակատիս կատարելով յերեքտասանն Սեպտեմբերի, եւ ի չորեքտասանն նորին ամսոյ բարձրացուցեալ ցուցին զնոյն զգտեալ աստուածային խաչափայտն : Վասն սրոյ եւ օւանդեալ հաստատեցին յայժմ ամի յերեքտասան Սեպտեմբերի կատարել զտօն նաւակատեացն, եւ ի չորեքտասանն՝ զտօն Վերացման սրբոյ խաչին :

10 Զոր եւ նոյն ժողով հարցն սրբոյ՝ սուրբ հոգւոյն արդմամբ հաստատեցին յամենայն ամի յերեքտասանն՝ զվիշտօակ նաւակատեաց սուրբ տեղեացն առնել, եւ ի չորեքտասանն՝ զկենդանարար Թաչն բարձրացուցանելով հայրապետին ի սուրբ Պողոսթաչն՝ ամենայն բազմութեան հաւատացելոցն ցուցանել : Որք սովորեցան յամենայն ամի՝ յայժմ սուր ի ծագաց աշխարհի անդանօր առ ի տեսանել զսուրբ խաչն՝ ժողովիլ ըստ կանխապօղչակ բանից ժարգարէիցն առ * Երուսաղէմ, Եթէ . Ելցեն ամ յամէ առնել զտօն տալուարահարացն պղբ հեթանոսաց ի յերուսաղէմ : Ար ոչ ի հինն՝ ալ ի նորս կատար-

* B
p. 142 b.

et avec des jeunes, prières et chants entrecoupés de larmes, ils oignirent et bénirent, par de magnifiques fêtes de consécration, l'église de la sainte Résurrection et la chapelle, plus sainte encore, du tombeau du Christ, source de vie, et celle du Golgotha, ainsi que celles des autres lieux saints, et l'on distribua aux pauvres des repas fort coûteux.

Après avoir ainsi célébré de grandes et retentissantes fêtes de consécration le 13 Septembre, ils exaltèrent, le quatorze du même mois, et exposèrent le divin bois de la Croix qui avait été trouvée. C'est pourquoi ils établirent de célébrer, en cette année, le treize de Septembre, la fête de la consécration de l'église, et le quatorze, la fête de l'exaltation de la sainte Croix.

Cette même assemblée des saints pères établit, par l'inspiration du Saint-Esprit, de célébrer le treize [de ce mois], chaque année, la commémoration de la consécration des lieux saints et d'exalter, le quatorze de ce mois, sur le saint Golgotha, la Croix, source de la vie, que le patriarche exposerait à la vue de toute la foule des fidèles. Ces derniers prirent l'habitude de s'y réunir chaque année, en ce jour, de toutes les parties de la terre, pour y voir la sainte Croix, selon les prédictions des prophètes envers * Jérusalem : *Les nations païennes monteront chaque année à Jérusalem pour célébrer la fête des tabernacles*¹. Et c'est ce qui s'est accompli, non pas dans l'ancienne,

* B
p. 142 b.

1. Zach., xiv, 16.

ընցաւ . որ ոչ զվերադրոց՝ տաղաւարահարաց ասէր՝ այլ զարբոյ Յարութեան մեծի տաճարին զկանգնելոյն նաւակատեաց :

Այլ եւ զվրկական խաչափայտին զզիւտ եւ զբարձրութիւն չամենայն Հեթանոսաց հաւատացեալք չամենայն տիեզերաց՝ աւին սահման ի հարցն սրբոց ժողովել չերուսապէ՛մ անթիւ բաղձութիւն, եւ անհամար խմբից խորհրդական տօնախմբութեամբ չամ չամէ կատարել ի վառս Աստուծոյ :

Ի սմին աւուր լիշատակ սրբոյն Կունելիտսի հարիւրապետին՝ որ էր ի ժամանակս աւաքելոցն աւաջին հաւատացեալ ի Քրիստոս ի հեթանոսաց, եւ բնորութեամբն Աստուծոյ եւ չաչանութեամբն որ առ Պետրոս՝ զուռն եղև ժտի ամենեցուն նոցա : Քանզի մինչդեռ ի հեթանոսութիւնն էր, մաքրութեամբ եւ արդարութեամբ կենցաղա- 10 վարելով պօթէր միշտ, եւ աւատանալք ողորմութեամբ առ սղբատս, եւ այնպէս անեպերելի ունելով զկենցաղաւարութիւնն :

Ետևս զհրեշտակն Աստուծոյ լինելորպ ժաման որ ասաց նմա կոչել զաւաքեալն Պետրոս, եւ առ ի նմանէ զարժանն լսել : Եւ որում նմին Պետրոսի ասաց Տէր երթալ ընդ աւաքեալ խնդրակն նորա, որ ի վալն ի տուն նորա զբանն Աստուծոյ Ետևս կատարեալ առ նա եթէ . Յովհաննէս՝ մկրտեաց ի ջուր՝ բաց զուր մկրտեաջիք ի Հոգին սուրբ :

Եւ մինչդեռ խօսէր Պետրոս ընդ նոսա զբանն Աստուծոյ՝ երկխոյոցեալ մկրտեաց

* B
p. 143 a.

mais dans la nouvelle alliance, car [la prophétie] ne parlait pas des fêtes caduques des tabernacles, mais bien des fêtes de la consécration du grand temple érigé pour la sainte Résurrection.

Les fidèles de tous les pays infidèles et de tout l'univers reçurent en outre des mandements des saints pères de se réunir à Jérusalem, en foule innombrable et en groupes sans nombre. pour célébrer chaque année, par des fêtes mystiques, l'Invention de l'arbre de la Croix de notre Sauveur, instrument de la rédemption et de son Exaltation pour la gloire de Dieu.

En ce jour, commémoration de saint Corneille, le centurion, qui fut au temps des apôtres le premier parmi les païens qui se convertit au Christ, et qui par l'élection de Dieu et par la révélation à Pierre fut la porte d'entrée pour eux tous. Car, étant encore païen, il avait eu une conduite pure et juste, priait toujours, multipliait ses aumônes aux pauvres, et menait ainsi une vie sans reproche.

Il aperçut l'ange de Dieu, à la neuvième heure, qui lui dit de faire venir l'apôtre Pierre et d'entendre de lui ce qu'il fallait qu'il fasse¹. Au même Pierre le Seigneur dit de s'y rendre avec les personnes venues pour le chercher; et lorsqu'il pénétra dans sa maison, il vit accomplie par lui la parole de Dieu : *Jean* * a baptisé dans l'eau, mais vous, vous serez baptisés dans l'Esprit saint².

Et tandis que Pierre leur prêchait la parole de Dieu, il le fit catéchu-

* B
p. 143 a.

1. Act., x, 1-48. — 2. Act., i, 5.

զնա, և զաւաջնորդութիւն աշցելութեան քաղաքին ի ձեռս նորա եա : Սր և զդտեալ
կրտապաշտան որ ի քաղաքին զամենեսեան մկրտեաց, ալ և զնոյն ինքն զնշխանն
Գիմիտիան ամենաչն տամբ իւրով զարձոյց ի Քրիստոս :

5 Եւ այնպէս առաքելական վարուք կենցաղավարելով առ Տէր փոխադրեցաւ բարիքը,
առաջին ստուղ եղեալ ի հեթանոսաց, և նախ քան զամենեսեան հրախրեալ և կոչեալ
յԱստուծոյ, և հաւատացեալ ի Քրիստոս որում սպասէրն :

Յաջամ աւուր նահատակութիւն սրբոյ վկայիցն՝ Մակրովիու Կապաբարովկեցոյ, և
Գորգիանու, Իլիու, Զատիլու, Լուկիանու և Վաղերիանու, որք մարտիրոսացան մեծ
10 սանջանօք առ Լիկիանոսիւ ամբարիշտ թագաւորաւ :

Եւ ի սմին վկայութիւն Յուլիանոսի սրբոյ քահանային, և քսան երկու ընկերաց
նորա, որ մերձ չԱնկիւրիա Գալատացոց առ Լիկիանոսիւ կատարեցան :]

Հաւի ե և Սեպտեմբերի ժԵ : Տօն է հռչակաւոր և բարձամարտ վերացմանն սրբոյ
Խաչին Քրիստոսի :

Յայսմ սուր նշումն Յովհաննու Սսկերերանին տիեզերալոյս վարդապետին :

15 Հռչակաւոր և մեծ վարդապետն եկեղեցոյ սուրբն Յովհան Սսկերերանն, պատրի-

mène et le baptisa, et lui confia la direction de l'évêché de la ville. C'est lui
qui baptisa tous les idolâtres se trouvant dans la ville et qui convertit même
au Christ le chef Dimitrion avec toute sa maison.

Après avoir vécu d'une vie apostolique, il s'en alla heureusement auprès
du Seigneur; après avoir été le premier fruit parmi les gentils, invité avant
tous et appelé par Dieu à être converti au Christ auquel il aspirait.

En ce jour, martyre des saints martyrs Macrobios de Cappadoce, Gor-
dianus, Ilios ¹, Zoticus, Lucianus et Valerianus qui subirent le martyre avec
de grands supplices sous Licinius, l'empereur impie.

En ce même jour, martyre du saint prêtre Julien et de ses vingt-deux
compagnons, qui furent mis à mort près d'Ancyre, en Galatie, aux jours de
Licinius.]

5 HORI. 14 Septembre.

Fête solennelle, avec grand concours de fidèles, de l'élévation de la sainte Croix
du Christ.

En ce jour, dormition de Jean Chrysostome, le docteur et la grande
lumière de l'univers.

Le célèbre et grand docteur de l'Église, saint Jean Chrysostome, le pa-

1. Corruption de Séleuchos.

արքն Կոստանդինուպօրոյ՝ Անտիօքացի էր, մեծատանց զաւակ : Անուն հօրն Սրոկենդոս եւ ծօրն Անթուսիա, եւ ետուն զնա յուսումն արտաքին հանձարոյ չԱթէն : Եւ
 * A fol. 36
 1° a. ուսաւ զամենայն * ստորապրութիւնս իմաստասիրական հեթանոսաց ընդ Բարսղի եւ ընդ Գրիգորի սասուածարանի, զի յսժ մտացի էր եւ էր խոնարհամիտ եւ հեյ :

Եւ իբրեւ ուսաւ զարտաքին հանձարն զարձաւ չԱնտիօք սա ճնողն իւր : Եւ ի վախճանել ճնողացն, բաշխեաց զամենայն ինչան աղքատաց եւ կարօտերոց եւ զնաց յանապատ կրօնաւորել անդ, զեօթն ամ կայեալ ի լուսթեան եւ զմի ամն անբուն անցուցանէր :

Եւ Փղարխանոս պատրիարքն Անտիօքաց իջոյց ի լեառնէն զնա աղբեցութեամբն Աստուծոյ եւ ձեւնապրեաց զնա քահանայ մեծ եկեղեցոյ : Եւ նա լուսաւորէր զամենեսեան նշանօք եւ արուեստիւք սրանչելեաց եւ վարպատետութեամբ, եւ զրոց մեկնութեամբ, նախերգանօք եւ չորգարակօք եւ սասուածարանութեամբ : Եւ համբաւ նորա տարածեցաւ ընդ ամենայն սիւեկրս :

Եւ լուեալ թաղաւորին Արկապէտի, որդոյ մեծին Թէոդոսի, տարաւ զնա ի Կոստանդինուպօլիս : Եւ ետ ձեւնապրել զնա պատրիարք թաղաւորական քաղաքին : Եւ
 15 Թէոփիլոս եպիսկոպոսն Արկաանդրոս ժախաչք ընդ նժա վասն հշշախաւոր անուանն եւ ոչ կամէր զձեւնապրութիւն նորա, բայց սկիւմայ ձեւնապրեաց զնա եւ եկեւ ուրախութիւն * մեծ ի քաղաքին Կոստանդինուպօլիս : Եւ եկին յոյժոյն նժա թաղաւորն ամենայն սիւեկիխաւօրն :

triarche de Constantinople, était d'Antioche, fils de parents riches. Le nom de son père était Secundus et celui de sa mère Anthusa, qui le destinèrent à
 * A fol. 36
 1° a. l'étude de la science profane à Athènes. Il apprit toutes * les branches de la philosophie païenne avec Basile et Grégoire le théologien, car il était fort intelligent en même temps qu'humble et doux.

Lorsqu'il eut appris la philosophie profane, il revint à Antioche auprès de ses parents. A leur mort, il distribua tous ses biens aux pauvres et aux nécessiteux et se retira dans une solitude pour y mener la vie de religieux. Il y resta sept ans dans le silence et passa un an sans sommeil.

Flavianus, le patriarche d'Antioche, par l'inspiration de Dieu, le fit descendre de la montagne et l'ordonna prêtre de la grande église. Jean illumina tout le monde par des miracles et des prodiges, par la doctrine, par l'explication des Écritures, par des exhortations et des homélies et par sa théologie. Sa renommée se répandit dans tout l'univers.

Ce qu'ayant appris, l'empereur Arcadius, fils de Théodose le Grand, le fit venir à Constantinople. Il le fit sacrer patriarche de la ville impériale. Théophile, l'évêque d'Alexandrie, jaloux de lui, à cause de sa grande renommée, ne voulut pas le sacrer, mais il dut, malgré lui, lui imposer les mains, et ce
 * A fol. 36
 1° b. fut une grande * joie dans la ville de Constantinople. L'empereur, avec tout le sénat, vint le saluer.

Եւ բացեալ զչնորհալի բերանն առ հասարակ լուսաւորէր զնոսա կենդանաբար բանիւքն որ հոսէին ի նմանէ իբրեւ զվտակս գետոց, վասն որոց եւ Ոսկեբերան խակ կոչէին զնա :

Եւ նա ոչ զպարէր ի տուէ եւ ի զիշերի ուսուցանէր եւ խրատէր զժողովուրդն :
 5 Եւ յամենայն կողմանց զային լսել զբանս վարդապետութեանն նորա, զի յոյժ բազցր էր եւ զխրատուր բանքն նորա, յօգուտ եւ պիտանի իմաստնոց եւ տխմարաց : Գրէր պատմութիւնս հին եւ նոր կտակարանաց եւ անաչառ չանդիմանէր զճոյսն եւ զոչ եկեալսն յուղղութիւն :

Ընդ որս եւ զկին թագաւորին զԵւզոբսիա չանդիմանէր առանձինն եւ հրապարակաւ, վասն անիրաւ զրկանաց եւ չափշտակութեանց : Եւ նա խորհէր ընկենուլ զերանելին չաթուռոյն : Եզիտ գործակիցս իւրոց չարութեանն զԹէոփիլոս եւ զայ ոմանս իւրոց եպիսկոպոսաց, ընկենուլ զտուրբն չաթուռոյն եւ հանին զնա արտարոյ թապաքի ի գեօղ մի :

Եւ Աստուած աստիկ պատժօք պատուհասեաց զթապաքն չարժմամբ եւ կարկախեալսն զվազվազակի զարձուցին զտուրբն ի չաթու իւր . եւ զպարեաց պատուհասան : * Եւ նա * A fol. 36
 15 ըստ աւաջին տփորութեանն իւրում խրատէր եւ ուսուցանէր զամենեւեան : Եւ չեա բազում աւուրց չափշտակեաց թագուհին Եւզոբսիա զայլի կնոջ մի աչրոյ : Եւ կինն եկեալ առ սուրբ հայրապետն ազաշէր բարեխօսել առ թագուհին : Եւ նորա զրեալ

Il illumina tout le monde, sans exception, par les paroles vivifiantes qui jaillissaient de sa bouche gracieuse comme les affluents d'un fleuve, c'est pourquoi on l'appela Chrysostome [*Oskébéran, Bouche d'or*].

Il ne cessa, jour et nuit, d'enseigner et de prêcher le peuple. On venait de toutes les contrées pour entendre les paroles de sa doctrine. Car son discours était doux et agréable, utile et nécessaire aux sages aussi bien qu'aux faibles d'esprit. Il écrivit l'histoire de l'Ancien et du Nouveau Testament; il blâma, sans distinction, les paresseux et ceux qui ne se corrigeaient pas.

Parmi ceux-là se trouvait la femme de l'empereur, Eudoxie, à qui il reprocha, en particulier et en public, ses confiscations et appropriations illégitimes. Elle songea à faire destituer le bienheureux, et trouva un complice de sa malveillance en la personne de Théophile et de quelques autres évêques lui ressemblant, pour destituer le saint de son siège, et on l'exila, hors de la ville, dans un village.

Mais Dieu punit la ville par de terribles châtements, par un tremblement de terre et par la grêle; on s'empressa de faire revenir le saint à son siège, et les châtements prirent fin. * Jean, selon son ancienne habitude, * A fol. 36
 v° a.
 continua à prêcher et à enseigner tout le peuple. Longtemps après, l'impératrice Eudoxie s'appropriä la vigne d'une veuve. La veuve alla trouver le saint patriarche et le pria d'intervenir auprès de l'impératrice. Il lui écrivit une

աղաչանս առ նա, եւ ետ ի սարկաւազապետն իւր յեւաթիբիոս . եւ առարեաց առ թագուհին, եւ նա պատասխանեաց սրբոյն՝ տալ կնոջն ալ ազի բաւազն բան զլւրն, զի չէ օրէն թագաւորաց, սսէ, գարձուցանել : Եւ ելեալ սրբոյն գնաց ի սենեակ թագուհւոյն, եւ խրատէր գարձուցանել գազլին, զի վասն աշպլիսի իրաց կրեցին Աբաշար եւ Յեգարէլ զբարկաւթիւնն Ասաուձոյ :

Իսկ հանել հրամայեաց թագուհին զնա ի թագաւորական սենեկէն : Եւ զնացեալ սրբոյն յեկեղեցին հրամայեաց սարկաւազայն փակել զբուռնս եկեղեցւոյն ընդդէմ թագուհւոյն յորժամ գաչցէ մտանել յեկեղեցին :

Եւ չաւուր տօնի սրբոյ Խաչին ի ժամ պատարագին, յորժամ գալը թագաւորն Արկապիոս եւ ամենայն սինկղիտոսքն եւ մեծամեծքն եւ ամբոխն կաշին յեկեղեցին, եկն եւ թագուհին բազում ամբոխիւ եւ երեսելի փառօք մտանել յեկեղեցին : Եւ՝ կղերիկաքն փակեցին ընդդէմ նորա պուռն եկեղեցւոյն ըստ հրամանի հաչրապետին : Եւ մի ոմն ի սարասաւորաց թագուհւոյն կամեցաւ սրով հարկանել զսարկաւազն եւ ասժամայն չորացան ձեռք նորա : Եւ գարձաւ թագուհին լի ամօթով ի սառն իւր եւ արաբեալ ժարփս անիրուաթեան, ընկեց զսուրբն չաթուոյն եւ աքսորեցին զնա ի Կոկիսոն Հապց եւ չԱբարիսոն :

Եւ մինչ տանէին զսուրբն չաթորս եւ հանին ի Կոմանա, ի վկայարանս սրբոյն Բասիլիսկոսի, եւ երեսեցաւ նմա սուրբ վկայն եւ սասց . Ո՛վ եպփայր իմ Յովհաննէս, ի

lettre de supplication, qu'il remit à son archidiaere Eutyehius, et l'envoya chez l'impératrice; mais elle répondit au saint qu'elle donnerait à la femme une autre vigne, meilleure que la sienne, car, disait-elle, il n'est pas de coutume chez les empereurs de restituer. Le saint alors se rendit dans les appartements de l'impératrice, lui conseilla de restituer la vigne, car c'est pour des actions semblables qu'Achab et Jésabel subirent la colère de Dieu.

L'impératrice ordonna de le faire sortir de ses appartements impériaux. Le saint se rendant à l'église ordonna à ses diacres de fermer à l'impératrice les portes de l'église, lorsqu'elle viendrait pour y entrer.

Le jour de la fête de la sainte Croix, à l'heure du sacrifice, lorsque l'empereur Arcadius se rendit à l'église, où se trouvaient tout le sénat et les dignitaires, l'impératrice arriva aussi avec une nombreuse escorte et en grande pompe, pour y entrer. Les cleres, sur l'ordre du patriarche, lui fermèrent la porte de l'église. Un des serviteurs de l'impératrice voulut frapper de son épée le diacre et ses mains se desséchèrent aussitôt. L'impératrice retourna chez elle, pleine de honte, et ayant convoqué un synode [conseil] inique, destitua le saint de son trône et l'exila à Cucuse d'Arménie et à Arabissa.

Pendant qu'on emmenait le saint en exil, on fit halte à Comana, au sanctuaire de saint Basileus. Le saint martyr lui apparut et dit : O mon frère Jean,

* A fol. 36
v° b.

* A fol. 36
v° b.

վաղիւն ի միասին լինիցիմք առաջի Քրիստոսի : Ետես եւ զսուրբ աւարեալսն զՊօղոս եւ զՊետրոս եւ զՅովհաննէս որք ասէին ցնա . Բարեօք մարտեալ եւ ըսջապէս յալթեցեր, արդ եկ եւ հանգիր ընդ մեզ ի պատրաստեալ հանգիստն :

5 Եւ ի վաղիւն զգեցեալ զհարապետական զգեստն, մատոյց զաստուածային պատարագն սուրբ եւ չեկեղեցոջ աւանդեաց զհոգի իւր ի ձեռս Աստուծոյ : Եւ թաղեցին ընդ սրբոցն Բասիլիսկոսի :

Կատարեցաւ սուրբ եւ սքանչելի վարդապետն եկեղեցոջ Քրիստոսի սուրբն Յովհան Սսկերբաւն՝ Հոռի Ե եւ Սեպտեմբերի ԺԳ, ի տօն սուրբ Խաչին :

10 Որ մեկնեաց զհին եւ զնոր կտակարանս, որ կան ի գիրս սուրբս, հաւարեալ երկու- * A fol. 37
1° a.
տասան ճառս հազարաց : Եւ մինչդեռ տանէին զսուրբն չարսորս, եղ զձեռն ի վերայ եկեղեցոցն եւ ասաց . Ողջ մնա՛ սուրբ եկեղեցի, բնակարան փառացն Տեաւն, զի ի պարգեւացն զոր ասի ի Տեաւնէ, չաւելի ի գունձս քոյ, զիրս ութ հարիւր, ճառս երկուսասան հազար, արդ մի մոռանար զաշխատութիւնս իմ :

Եկաց սուրբն Յովհան պատրիարք հինգ ամ եւ կեանք նորս չխաւն ամ :

nous serons demain ensemble devant le Christ. Il vit également les saints apôtres Paul, Pierre et Jean qui lui dirent : Tu as bien combattu et vaillamment remporté la victoire, viens maintenant et repose-toi avec nous dans le repos préparé pour toi.

Le lendemain, s'étant revêtu des vêtements patriarcaux, il offrit le saint mystère divin et rendit son âme entre les mains de Dieu, dans l'église. On l'inhuma auprès de saint Basilicus.

Le saint et magnifique docteur de l'église du Christ, saint Jean Chrysostome, mourut le 5 Hori, le 14 Septembre, fête de la sainte Croix.

Il fit les commentaires sur l'Ancien et le * Nouveau Testament, qui se trou- * A fol. 37
1° a.
vent dans les saintes Écritures, en un recueil de douze mille homélies et discours. Au moment où on emmena le saint en exil, il étendit ses mains vers l'église et dit : Adieu, sainte église, habitacle des gloires du Seigneur; par les dons que j'ai reçus du Seigneur, j'ai ajouté à ton trésor huit cents volumes et douze mille discours; or, n'oublie pas mes labeurs.

Saint Jean siégea comme patriarche cinq ans, sa vie fut de cinquante ans.

* B
p. 143 a.

[B * Ամենածոզով տօն եւ բարձրութիւն եւ վերացումն երկրպագելի Խաչին Քրիստոսի, որ ի Սեպտեմբերի մի եւ Հոսի եւ օրն՝ ցօցանի ամենեցան աստուածարարճ սուրբ եւ կենդանարար խաչափայտն ի սուրբ Գաղղոզայն եւ ութ օր կատարի :
Երանելոյն Յովհաննու Սահեբերանի յաւատարմին ձեկնութեան ի սուրբ խաչն աստուածընկալ :

* B
p. 143 b.

Մի որ այսուհետեւ ամօթ համարեսցի զարկեշտ նշան փրկութեան ձերոց եւ զբոլոս ամենայն բարութեանց, որով՝ կեամք եւ որով եմքն, այլ իբրեւ զգասկ բոլորեսցուք շուրջ զմեօք զխաչն Քրիստոսի, քանզի ամենայն ինչ ձեր նովաւ կատարի :

Եթէ վերստին ծնունելոց իցէ՝ խաչն հասեալ կայ առննիկ : Եթէ կերակրել խորհրդական կերակրովն, եթէ ձեռնադրութիւնս առնել, եթէ այլ ինչ զինչ եւ իցէ գործել, նոյն նշան չալթութեան կանգնի : Նմին իբի իսկ ի տունս եւ չորմս եւ ի գրունս եւ ի ձակատս եւ ի սրտի վերայ բազում փութով զնա գրոշմեմք, քանզի վասն փրկութեան ձերոց եւ հասարակաց ազատութեան եւ հեզութեան Տեսան ձերոց այն է նշանակ՝ որ իբրեւ զոչխար եկն ի սպանդ : Եւ արդ չորժամ կնքիցիս՝ ի ճիտ ասնուցուս զխաչին պատճառս, եւ շնջուցանիցես զցատումն եւ զազ ամենայն կարիս. չորժամ կնքիցիս՝ բազում համարձակութեամբ լնուս զձակատայ, ազատես զհօդիս :

* B
p. 143 a.

[B * Fête de concours universel et élévation et exposition de l'adorable Croix du Christ, le 14 Septembre, le 5 Hori, jour où est exposé à tous le saint et vivifiant arbre de la Croix. source de vie, qui supporta Dieu sur le saint Golgotha. et qui se célèbre durant huit jours.

[Homélie] du bienheureux Jean Chrysostome, dans le commentaire de l'Évangile, sur la sainte croix qui reçut Dieu !.

* B
p. 143 b.

Que personne désormais ne rougisse de cette modeste marque de notre salut, qui est la source de tous les biens; par laquelle * nous vivons et nous sommes ce que nous sommes. Par contre parons-nous, comme d'une couronne, de la croix du Christ, car c'est par elle que s'accomplissent toutes les choses qui nous concernent.

Si nous sommes régénérés, la croix y est présente. Si nous recevons l'aliment du mystère, ou l'imposition des mains, enfin quoi que nous faisons, la même marque de notre victoire se voit partout. C'est pour cela que nous l'imprimons dans nos maisons, sur nos murailles, sur nos portes, sur nos fronts et dans le cœur avec beaucoup d'empressement, car elle est le signe qui rappelle notre salut, à nous tous, et le recouvrement de la liberté et la miséricorde de notre Seigneur, qui a été comme la brebis que l'on mène à la boucherie. Lorsque donc tu imprimes ce signe, souviens-toi de ce qui a donné lieu à cette croix, et tu réprimeras ta colère et toutes tes autres passions. Lorsque tu formeras ce signe, tu armeras ton front d'une grande confiance et tu rétabliras ton âme dans sa liberté.

Պիտէք խակ՝ եթէ հրախի աղատութիւն շնորհէ ձեզ. վասն որոյ եւ Պօղոսի յորդո-
րեալ զձեզ ի պատճառս աղատութեան՝ զխաչէն եւ զարեւնէ յուշ առնէ. Գնոց, ասէ,
զնեցայք՝ մի լինիք ծառայք ճարդկան :

Ի միտ առ զզինան որ տուանն ընդ քեզ, եւ շինիցիս ումեք ծառայ ի ճարդկանէ,
5 զինս զխաչն ասէ, զոր ոչ վաչրապար միայն մտտամբ պարտ է զրոշմել, այլ նախ կամօք՝
եւ ապա բազում հաւատովք : Եւ եթէ այսպէս գրեսցես յերեսսդ՝ չիցէ ինչ ի պիղծ
զիւացն որ մերձենացցէ առ քեզ, տեսեալ զտեսերն որով զվէրն առ, տեսեալ զմիտլնին
որով զազոյջ հարուածս ընկալաւ : Եթէ մեք յորժամ տեսանեմք զտեղիս ուր մահա-
պարտքն ընդ մէջ կտրեցան՝ զարհուրիմք. զմտառ ած զինչ ինչ սաստանայ կրեսցէ
10 յորժամ զվէրն տեսանիցէ՝ որով քակեաց Քրիստոս զգորութիւն նորա, եւ եհաս զզլուխ
վիշապին :

Մի այտուհետեւ ամօթ համարեցիս զայնչափ բարութիւնս, զի մի եւ զքեզ ամօթ
համարեսցի Քրիստոս յորժամ գացցէ փառօք իւրովք : Եւ նշանն այն * լուսաւորեալ
գացցէ ստաջի առակլ ըան զձառագալիս արեգական, եւ ձայն բարբառոյ արձակեալ
15 յերեսաց խաչին, եւ ամենայն տիեզերաց իրաւունս ցուցեալ վասն Տեառն, եթէ չեզեւ
ինչ պակաս զոր ինչ արժանն էր գործել :

Այն նշան՝ առ նախնեօրն եւ առ ձեօք զպրունս փակեալս երաց, եւ զզկս մահու

* B
p. 174 a.

Car vous n'ignorez pas quelle liberté elle nous accorde. C'est pourquoi Paul nous exhortant à rentrer dans cette liberté, nous parle de la croix et du sang : *Vous avez été, dit-il, rachetés d'un grand prix, ne vous rendez point esclaves des hommes* ¹.

Considère quel est le prix qui a été donné pour ta rançon et tu ne seras plus l'esclave d'aucun homme sur la terre. Ce prix, dit Paul, c'est la croix, qu'il ne faut pas marquer négligemment du bout du doigt seulement, mais avec volonté d'abord et ensuite avec beaucoup de foi. Et si tu l'imprimes de la sorte sur ton visage, nul des esprits impurs n'osera s'approcher de toi en voyant l'épée qui l'a blessé et la lance dont il a reçu le coup mortel. Si la vue seule des lieux où les condamnés sont exécutés nous fait frémir d'horreur, considère ce que le démon doit sentir en voyant l'arme par laquelle le Christ anéantit sa puissance et trancha la tête du dragon.

Ne rougis donc pas désormais de tant de bienfaits, pour que le Christ ne rougisse point de toi lorsqu'il viendra dans la majesté de sa gloire. Et ce signe * le précédera d'une lumière plus éclatante que les rayons du soleil, et une voix parlante de la croix publiera hautement et convaincra tout l'univers du droit du Seigneur, qu'il n'a rien omis, pour sa part, de tout ce qu'il était nécessaire de faire.

* B
p. 174 a.

C'est le signe qui, du temps de nos pères et du nôtre, a ouvert les portes
1. I Cor., vi. 20.

ջնջեաց, եւ զգորութիւն կոնկոն արմատոյն ելոյժ՝ որ է մորախինդն, եւ զհարուածս կոնկոնաբեր գազանին բժշկեաց, եւ զբրունս զժխտոց վշրեաց, եւ զկամարն երկնից վեռեկեաց, եւ զմուտ զբախտին նորագեաց, եւ զաստանալի ջիւս կոտորեաց . զինչ զարմանք են եթէ զեղոյ մահացու եւ թունից գազանաց եւ այլ ինչ աշնպիտեաց չարթիցէ :

Ձեռս աչառհետեւ բեւեռեան ընդ միտս, եւ խառնեան ընդ զիրկս ուլոյց զփրկութիւնս ուլոց մերոց : Այն խաչ՝ զտիեզերս զարձոյց, զմոլորութիւն հալածական արար, զձշմարտութիւն աչարէն զարձոյց, զերկիրս երկին արար, եւ՝ զմարդիկ հրեշտակս զործեաց : Վասն աչտորիկ ճեն աչառհետեւ զեւք ահագինք՝ այլ արհամարհելք, եւ ոչ մահ՝ մահ, այլ բուն . Վասն որոյ ամենայն որ ինչ ընդ մեզ պատերազմէր, ընդ երկիր հարեալ եւ սուտան կրխեալ :

Եթէ ստիցէ որ ընդ քեզ, խաչելոյն երկիր պագանես : Ասասջիւր զուարթ երեսօք՝ լուրջ բարբառով եթէ . Այն, երկիր պագանես եւ չորստրեմ չերկիր պագանելոյ : Եւ եթէ նա ծաղր սունկիցէ, զու արտասուեացես զնա արտասուօք, զի մոլեգնի, եւ գոհացոյ զՏեառնէ լինիցիս, զի աշնպիտ երախտիս արար մեզ, չորոյ վերայ հասանել որ ոչ կարէ սուանց վերին չաշնութիւնան : Վասն աշտորիկ եւ նա ծաղր սունէ, զի շնչաւոր մարդ ոչ ընդունի զհոգւոյն :

qui nous avaient été fermées; qui a détruit les breuvages empoisonnés; qui a anéanti la vertu mortelle de la racine du *conion*, c'est-à-dire de la ciguë; qui a guéri les morsures envenimées de la bête féroce; qui a brisé les portes de l'enfer; qui nous a entr'ouvert la voûte du ciel; qui nous a rouvert l'entrée du paradis et a terrassé les forces du démon. Doit-on s'étonner qu'il ait vaincu la force du poison, les morsures envenimées des bêtes et autres choses semblables?

Grave donc ce signe dans ton esprit et embrasse avec les bras de ton âme ce qui a produit le salut de nos âmes. Car c'est la croix qui a converti toute la terre, qui a banni l'erreur, qui a rétabli ici-bas la vérité, qui a fait de la terre un ciel, qui a changé les hommes en anges. C'est pourquoi les démons ne sont plus désormais redoutables, mais méprisables, et la mort n'est plus une mort, mais un sommeil. C'est pourquoi tout ce qui nous faisait la guerre a été renversé par terre et a été foulé aux pieds.

Si tu trouves quelqu'un qui te dise : Tu adores le Christ? Tu lui répondras d'un visage gai et d'un ton ferme : Oui, je l'adore et je ne cesserai point de l'adorer. S'il se moque de toi, tu répandra des larmes sur lui, sur son aveuglement, et tu rendras grâces au Seigneur de nous avoir accordé de tels bienfaits que personne ne peut comprendre sans une révélation du ciel. Cet homme te raille parce que *l'homme animal n'est point capable des choses qu'enseigne l'esprit* ¹.

1. I Cor., II, 14.

Նա եւ ընդ մանկանցն սոցն անցանէ չորժամ մեծ ինչ սրանչելիս տեսանիցեն, եւ
 էթէ ի խորհուրդ մուծանիցես զմանուկ՝ ճաղր սունէ : Մանկուոյ նման են հեթանոսք,
 մանաւանդ թէ՛ եւ անկատար քան զնոսս . վասն որոյ եւս իշուուսագոցնր, զի ոչ ի
 5 տհաս հասակի՝ սլլ ի կատարեալ տիս՝ զմանկուոյ ախտանան, ուստի եւ ոչ ներերոյ իսկ
 արժանի են :

* B
p. 145 b.

Այլ մեր յայանի բարբառով եւ մեծաւ ճայնիւ սղաղակեացուք եւ ստացուք, չորժամ
 եւ ամենայն հեթանոսք առ ընթեր կաշցեն, բազում համարձակութեամբ էթէ . Պարժանք
 մեր խաչն է, եւ զլուսն ամենայն բարձրութեանց, եւ համարձակութիւն եւ պակ : Վամէի
 բաւական լինել եւ ընդ Պօղոսի ստեղոցն էթէ . Վասն որոյ աշխարհ ինձ ի խաչ կլեալ
 10 է եւ ես աշխարհի : Այլ չեմ բաւական, քանզի բազում չարեօք պաշարեալ եմ :

Վասն որոյ եւ խրատ սամ՝ քանզի խաչն բիւր բարեաց կլեւ մեկ պատճառ : Նա՛
 զմեկ ի մոլորութենէ հրժարեցայց . նա՛, որք ի խաւարի նստէին բաւարեաց, նա՛
 զմեկ զթշնամիսս ընդ Քատուոց հաշանցայց, զօտարս ընտանեցայց, զհեաւորս
 մերձաւորս արար, նա՛ զօտարս քաղաքացիս արար, նա է թշնամութեան խաղաղութիւն,
 15 նա՛ բիւր բարեաց մեկ զանձ :

Վասն սպորիկ տօն ուրախութեան սունեմք եւ խաչին չիշտասկ կատարեմք : Աչպէս

C'est ainsi que cela se passe avec les enfants; lorsqu'ils voient quelque
 grand prodige et que tu veilles initier un enfant aux mystères, il en rira. Les
 païens sont semblables aux enfants ou plutôt ils en sont * plus imparfaits, et
 par conséquent plus misérables, car ce n'est pas à leur âge imparfait, mais à
 leur âge mûr qu'ils agissent comme des enfants et c'est ce qui les rend indi-
 gnes du pardon.

* B
p. 145 b.

Mais nous, nous tiendrons un langage clair et nous crierons hautement,
 lors même que nous serions entourés de tous les païens, nous crierons avec
 beaucoup de hardiesse : Notre honneur c'est la croix, elle est la source de
 toutes les hauteurs, elle est notre confiance et notre couronne. Je voudrais
 être à même de dire avec saint Paul : *Tout le monde m'est crucifié et je suis
 crucifié au monde* ¹, mais je ne me sens pas la force de le dire, car je suis en-
 touré de beaucoup de faiblesse.

C'est pourquoi je vous exhorte, car la croix a été pour nous la cause
 d'une infinité de bienfaits : elle nous a affranchis de l'erreur; elle a illuminé
 ceux qui habitaient les ténèbres; elle nous a réconciliés, nous les ennemis,
 avec Dieu; elle a rendu familiers les étrangers; elle a rapproché ceux qui
 étaient éloignés; elle a fait citoyens les étrangers; elle est la paix de l'inimitié;
 elle est pour nous le trésor d'une infinité de biens.

C'est pourquoi, en ce jour, nous célébrons une fête de joie et nous accom-
 plissons la mémoire de la croix. Paul même nous commande de célébrer la

1. Gal., vi, 14.

և Պօղոս վասն խաչին հրամայեաց առնել տօն, նա և պատճառսն չաւերու և սո՛ւ թէ . Զատիկ ձեր զենաւ Քրիստոս : Տեսանեն զի վասն խաչին առնե՞ծք տօն, զի ի խաչին զենաւ Քրիստոս : Ինք էր սեղան պատարազին այնորիկ, զի և պատարազն նոր էր և պարճանալի : Տեսեր որդէս պատարազ և բահանայ և սեղան եղև մեզ խաչն : Տեսանեն որչափ բարեաց պատճառ է մեզ խաչն :

5

Կամ ին ուսանել և այլ ուստեր, եթէ ոչ եթոյ զնա միայն չերկրի՝ այլ վերացոյց ընդ իւր չերկիրնա : Եւ ուստի չայտ է ստեն այս : Ընդ նմա գալոց է չերկրորդ և ի վառաւորեալ գալտանան, զի ուսոյիս թէ որդէս վաչերուչ է խաչն . վասն որոչ և վառս զնա կոչէ :

* B p. 145 a.

Այլ միա զիցոյք զինորդ խաչին՝ պաչցէ : Յայնժամ չայանեացի, սա՛ւէ, նշան որդուց մարդոչ չերկիրնա : Տես զվառս նշանին, աչինքն զխաչին . սրեղակն խառարեցի և լուսին ոչ տաչցէ զպս իւր . և նա երեւի և լուսաւորէ զաիեղերս :

10

Աստանօր և սա գործի կենաց մերոց փաչտ խաչի եղանակեցոյք զբանից պչականութիւնս, զի և չարինակէն առնունչ արարածքն սարսեալք ի գորութենէ՝ ամենապաշտաւ և աստուածընկալ խաչին սպասուորէին :

Վէմն կարծրատեսակ՝ ճաչրահերձեալ պատուէր, սաբերելով զբոլորն և կրկատանս վասակայն : Ինչիւն անկրպչին բաժանեալ՝ չաստկարաց կազմէր ճանապարհ ժողովրդ-

15

fête de la croix et il en donne les raisons en disant : *Le Christ, notre pique, a été immolé pour nous* ¹. Tu vois que nous faisons une fête pour la croix, car c'est sur la croix que le Christ a été immolé. L'autel de ce sacrifice était nouveau, car le sacrifice était aussi nouveau et extraordinaire. Tu vois donc de quelle manière la croix a été pour nous et la victime et le prêtre et l'autel. Tu vois de combien de bienfaits la croix nous a été la cause.

D'autre part veux-tu apprendre que le Christ ne l'a pas seulement laissée sur la terre, mais qu'Il l'a transportée avec lui au ciel. D'autres diront : Qui est-ce qui le prouve? C'est qu'Il doit venir accompagné d'elle à son second et glorieux avènement, pour que tu apprennes la beauté de la croix; c'est pourquoi Il l'appelle sa gloire. Écoutons donc de quelle manière Il viendra avec la croix : *Alors, dit-il, le signe du Fils de l'homme paraîtra dans le ciel* ². Tu vois la splendeur de ce signe, c'est-à-dire de la croix. *Le soleil s'obscurcira, la lune ne donnera plus sa lumière* ³. Lui seul paraît et illumine l'univers.

* B p. 145 a.

Adressons donc à l'instrument de notre vie, à l'arbre de la vie, nos meilleures expressions de louange, car les éléments de la nature même, éléments inanimés, lui obéissent, saisis par la puissance de la croix resplendissante qui reçut en elle Dieu.

Le dur rocher se fendit, s'entr'ouvrit, occasionnant le jaillissement de douze ruisseaux. L'abîme de la mer, se séparant en deux, livra, sur son fond à décou-

1. I Cor., v, 7. — 2. Matth., xxiv, 30. — 3. Matth., xxiv, 39.

դեանն : Յորդանան՝ չորրորդսան փոսկօքն սանձակօձեալ զիզանիւր զկնի ինքեան աւ
 ի զնայումն Իսրայէլի : Նրեշտակն տեսեալ զնշանակ արեան գառինն, զարհուրեալ
 դանց սունէր զանգրանկօքն : Աճաղէկ՝ տարածմամբ Մովսիսական զրեւոյն ի պոր-
 տութիւն զպը եւ ճատնեալ լինէր : Կտասանկիանս թագաւոր՝ աստեղատեսակ չերկինս
 5 նշանագրութեամբն զպպիւթիւն տասցեալ չերկրի :

Մի ամենաշրջափառ զօրութիւն աստուածընկալ նշանիս, զի փոխանակ ապտամ-
 բութեանն եւ մահառիթ եղելոյ սուաջին փայտին Ագամայ, զու զտար փայտ հաշտութեան
 եւ հնարանգութեան : Կէ փոխանակ ի մահ ընկեցելոցն սկզբնամարդոցն որ ի գրախտին
 10 փայտին, զու եղեր վերընկալ եւ գաւազան հաստատութեան, զոր եւ ճարպարէական
 շնորհիւ իրբեւ չերեսաց նախահօրն՝ Պաւլիթ սա Պրկիչն նախաձայնեալ զհայտարար .
 Յուպ քո եւ գաւազան ճիւրիտընեցեն զիս :

Վասն որոյ փոքր ինչ զնովիմբ ածելոյ զբանս մեր՝ զոչն ինչ ըստ փանաքիմաց
 բանիցս մերոց զրուտանագլօք զիրկագործ աստուածային նշանս, թէպէտ եւ ոչ ի
 ծաղաղոյնն ձկեալ հանդիսաւոր ժամանեմբ բան : Զի որպէս սուաջին տունկն ի ձեռն
 15 ապամածին կուտին՝ ապականութեան եւ մահու զոյ՝ առիթ բնութեան ճարպկան .
 կուսածինն Քրիստոս Արամ՝ զանապականութիւն եւ զանմահութիւն սեւի ճարպկան
 սպրիւրացոյց :

* B
 p. 145 b.

vert, passage au peuple. Le Jourdain aux flots rapides, réprimé, s'amassa sur lui-même pour le passage d'Israël. L'ange, à la vue du signe du sang de l'agneau, passa avec effroi devant les fils aînés. Amalech, devant les bras étendus de Moïse, subit la défaite et fut livré. L'empereur Constantin, par le signe étoilé dans le ciel, obtint la victoire sur la terre.

O puissance toute miraculeuse de ce signe, qui reçut ! Dieu car au lieu du premier arbre d'Adam, qui fut la cause de la révolte et de la mort, tu t'es trouvé être l'arbre de la réconciliation et de l'obéissance. Au lieu de l'arbre du paradis, qui fut la cause de la chute mortelle du premier homme, tu as été le rétablissement, et le bâton de soutien dont David, par la grâce de prophétie et comme en la personne du premier homme, a prédit avec actions de grâces en disant au Rédempteur : *Ta verge et ton bâton m'ont consolé* ¹.

Aussi, après avoir brièvement traité ce sujet, nous nous efforcerons de louer, par nos faibles paroles, ce signe divin, facteur de notre salut, bien que nous ne puissions arriver par nos paroles à la hauteur de la solennité. Car, de même que la première plante a été, par la vierge Ève, tirant son origine d'Adam, la cause de la corruptibilité et de la mort * pour la nature humaine; le Christ, Adam né de la Vierge, a été la source de l'incorruption et de l'immortalité pour le genre humain.

* B
 p. 145 b.

1. Ps. xxii, 4.

Վասն զի խաչին վերտին բացաւ զուսն զբախտին, ծառն կենաց մեզ տուաւ : Խաչին զեւք փախտասկանք եղեն, հրեշտակք չերկիր ծաւալեցան : Խաչին մեհնանք կործանեցան, կաթողիկէ եկեղեցի պաշտաւացաւ, սեղան հաւատոյ կանգնեցաւ, սուրբ պատարագք օրհնեցան, մկրտութիւնք կնքեցան, օծումն բաճանացութեան հաստատեցաւ, բաճանացք շնորհարաշխեցան :

Խաչին աւարեալք ստացան պարծանս, մարգարէք հրձուեցան, մարտիրոսք պատկեցան, հրեշտակք ընդ մարդկան միաւորեցան : Խաչին թագաւորք բարեպաշտացան, զինուորք պապութիւն ստացան, վասնզեալք փրկեցան, վշտացեալք մխիթարեցան, ցնծացեալք հրախրեցան : Խաչին մեծատունք զգոնացան, աղքատք կենցաղափարեցան, ստահակք զգատացան, կուսանք պերձացան, ամուսնացեալք կնքեցան, երիտասարդք զաստիարակեցան, ձերք ժողովեցան :

Խաչին ճգնաւորք ժուկակեցին, միաշնակեացք պահպանեցան, ախտացեալք բժշկեցան, մեղուցեալք աւին զթողութիւն, մեռեալք ընկալան զցանդխումն շուտջ չարութեան՝ ըստ բանի տեսան . եւ չպնծամ երեւեացի նշան որդւոյ մարդոյ չերկինս :

Արդ՝ որ աշպխի եւ աշքան բիւր բարութեանց գտար աւիթ, նվ որ բաւականացի սաւ ճալրագոն բանի Տեսան : Զի զու եկեղեցւոյ պատկ, զու պարծանք սուրբ տաւ-

Car c'est par la croix que la porte du paradis nous a été ouverte à nouveau, que l'arbre de la vie nous a été donné. C'est par la croix que les démons ont été mis en fuite, que les anges se sont répandus sur la terre. C'est par la croix que les temples païens se sont éroulés, que l'église catholique a brillé, que l'autel de la foi a été érigé, que les saints sacrifices ont été bénis, que les baptêmes ont été scellés, que l'onction du sacerdoce a été établie, que les prêtres ont été donés de grâces.

C'est par la croix que les apôtres ont reçu l'honneur, que les prophètes se sont réjouis, que les martyrs ont été couronnés, que les anges ont été mis aux hommes. C'est par la croix que les rois sont devenus pieux, que les troupes ont obtenu la victoire, que les geus en péril ont été délivrés, que les affligés ont été consolés, que les heureux ont été invités. C'est par la croix que les riches ont été assagis, que les pauvres ont pu soutenir leur existence, que les impertinents sont devenus doux, les vierges glorieuses, les époux bénis, les jeunes éduqués, les vieillards rassemblés.

C'est par la croix que les ascètes ont persévéré, les solitaires ont été protégés, les infirmes guéris, les pécheurs ont obtenu le pardon et les morts l'espérance de la résurrection selon la parole du Seigneur : *C'est alors que le signe du Fils de l'homme apparaîtra au ciel*¹.

Or, toi qui as été la source de tels bienfaits infinis, qui donc pourra jamais te louer à la hauteur de la parole souveraine du Seigneur? Car tu

1. Matth., xxiv, 30.

քերցն, ժուժկայութիւն մարտիրոսաց, հալածակտաց շնորհիւ սուր ի ձեռին կայեալ, քահանայից զէն անչազիթելի, թագաւորաց չաղթանակ, օգնական վտանգերց : Դու ահարկու վիւսաց, բազնաց * ահագին կործանումն, բժշկութիւն ախտացերց, քաւարան մեղաւորաց, պահապան անմեղաց : Դու կնիք ամուսնացերց, զարդ կուսանաց, ամբու-
 5 թիւն տղայոց, նաւահանգիստ ծփերց, մխիթարութիւն վշտացերց : Դու միանգամայն պարիսպ ամբութեան եւ հովանի եւ կնիք սեռի մարդկան :

* B
 p. 146 a.

Վասն որոչ ի բաց զնելով զերկրաքարչ խորհրդոց անմարբական իրս, խոնարհեցուցեալ զպարանոցս ամենեքեան երկրպագեացուք սուրբ տէրունական եւ սատուած-
 10 ընկալ խաչիս . իբր թէ արդէն իսկ ի սմա տեսանելով զբազկատարած զմբզին Աստու-
 ծոյ, փառաւորելով ընդ Հօր եւ ամենասուրբ Հոգւոյն՝ յախտեանս յաւիտենից, ամէն :

Յայսմ սուր ննչումն եւ հանգիստ աշխարհակեցոյց վարդապետին Տեառն Յովհաննու Ոսկեբերանին :

Սուրբն Յովհաննէս Ոսկեբերան էր չԱնտիոք քաղաքէ՝ բարեպաշտ ճնորաց գաւակ, որոչ անուն էր հօրն Սեկունդոս՝ սորատելիստ Ասորոց, եւ անուն մօրն Անտուսա : Եւ
 15 մինչդեռ պատանեակն էր՝ ուսուցին նմա զիր, եւ եղև ուսումնասէր յոյժ եւ զնաց

es le couronnement de l'Église, l'honneur des saints apôtres, la persévérance des martyrs, l'épée qui ne s'émeusse point entre les mains des patriarches, l'arme invincible des prêtres, le triomphe des rois, le secours des gens en péril. Toi, tu es l'épouvante des démons, * la ruine immense des temples des païens, la guérison des infirmes, l'expiation des pécheurs, la protection des innocents. Toi, tu es le sceau du mariage, l'ornement des vierges, l'appui des enfants, le port des naufragés, la consolation des affligés. Tu es en même temps la forteresse et l'abri et le sceau du genre humain.

* B
 p. 146 a.

Aussi, en éloignant de nous l'impureté de nos pensées qui nous penchent vers de la terre, nous tous nous inclinons notre tête et nous adorons la sainte croix du Seigneur, qui reçut Dieu, comme si nous y voyions le Fils de Dieu, les bras étendus, et nous le glorifions avec le Père et le très saint Esprit dans les siècles des siècles. Amen.

En ce jour, mort et repos du docteur seigneur Jean Chrysostome,
 qui vivifia la terre.

Saint Jean Chrysostome était de la ville d'Antioche, fils de parents pieux. Le nom de son père était Secundus, stratélate de Syrie; sa mère se nommait Anthusa. Jeune encore, on lui fit apprendre les lettres; il fut très stu-

յԱթէնս եւ ուսաւ զամենայն իմաստասիրական եւ զհռետորական գարտաքին գրոց զհանձարս, նոյնպէս եւ աստուածաշունչ գրոց հին եւ նոր կտակարանաց եղև հմուտ յոյժ : Եւ սիրէր ի մանկութենէ զմիայնակեցութիւն, եւ երկալ ի ծածուկ տեղւոջ քաղաքին ձգնէր անդ ընդ Բասիլիոսի պահօք եւ սգոթիւք :

Եւ պատրիարքն Անտիոքաց սուրբն Մելիտոս կոչեալ գերկոսեանն առ ինքն, եւ զԲասիլիոս ձեռնադրեաց սարկաւազ, եւ հրամայեաց նմա եւ զրեաց ճառս յառական Սողովմոնի : Չեռնադրեաց եւ զՅովհաննէս ընթերցող, եւ հրամայեաց նմա եւ զրեաց վասն քահանայից, եւ յանհասանելի գիրս եւ յօտարոտիս եւ ընդդէմ հրէից : Գրեաց եւ զանդրիանդաց զիրս, ճառս քսան եւ մի, յաւուրս քաւաւորաց պահօցն : Եւ * սպա ձեռնադրեցաւ կիսասարկաւազ, եւ չեա սակաւ աւուրց սարկաւազ, չեաց եղև քահանայ, 10 եւ ել համբաւ նորա ընդ ամենայն երկիր :

Եւ մինչդեռ հանգեաւ ներքառիոս պատրիարքն Կոստանդինուպոլսի, Թէոփիլոս Աղեկանդրու հայրապետն վկայէր լինել պատրիարք զԹիոյորոս զԿալիլիսացին : Բայց թագաւորն Արկաղէոս, որպի մեծին Թէոփոսի, եւ ամենայն մետրապօլիտրն եւ եպիսկոպոսուքն եւ ժողովարքք քաղաքին ընտրէին եւ վկայէին բերել զՅովհաննէս 15 յԱնտիոքաց՝ եւ ձեռնադրել պատրիարք . որպէս եւ եղև իսկ :

Եւ նստաւ չաթոս հայրապետութեանն, եւ յարածամ վարդապետէր եւ ուսուցանէր

dieux et se rendit à Athènes où il acquit toute la science de la philosophie et de la rhétorique profanes. en même temps qu'il devint très érudit dans les écritures de l'Ancien et du Nouveau Testament. Il montra dès l'enfance un goût particulier pour la vie solitaire et il se retira, accompagné de Basile, dans un endroit caché de la ville et s'y adonna à une vie ascétique de jeûnes et de prières.

Saint Mélétius, le patriarche d'Antioche, les appela tous les deux auprès de lui; il ordonna diacre Basile et lui commanda d'écrire des homélies sur les Proverbes de Salomon. Il ordonna également Jean lecteur et lui ordonna d'écrire le traité sur le sacerdoce, les livres sur la nature incompréhensible [de Dieu], sur les choses étrangères et contre les Juifs. Il écrivit aussi les vingt et une homélies à cause des statues, pendant le carême des quarante jours. Il fut ensuite ordonné * sous-diacre, quelques jours après diacre, ensuite prêtre; et son nom se répandit par toute la terre.

A la mort de Nectaire, patriarche de Constantinople, Théophile le patriarche d'Alexandrie témoigna en faveur d'Isidore d'Ililis pour le patriarcat. Mais l'empereur Arcadius, fils de Théodose le Grand, tous les métropolitains, tous les évêques et le peuple de la ville élurent et donnèrent leurs suffrages à Jean l'Antioche, pour le faire venir et le sacrer patriarche. Ce qui eut lieu.

Il occupa le siège patriarcal et prêcha et enseigna incessamment au

* B
p. 146 b.

* B
p. 146 b.

ժողովրդեանն զբանս փրկութեան : Եւ ապա սկսաւ զրել զգիրս վասն սպաշխարութեանն եւ վասն կենցաղոյս անցձան եւ վասն փրկութեան հոգեոց եւ անանց կենսոյն . զրեաց եւ ներբողեան ճառս ի տօնս աշրունականս եւ ի սուրբս, մեկնեաց եւ զամենայն զիրս հին եւ նոր կտակարանաց :

5 Եւ ընէր երաշխաւոր մեղաւորաց յսպաշխարութիւն, եւ ստէր եւ զրէր . Սրչափ անկանիս՝ զարձեալ կանկենաց, եւ որչափ մեղանչեա՝ զարձիր եւ թողցին քեզ, եւ եթէ բազում անգամ յանցանիցես՝ բազում անգամ զղջացիր : Եւ զանյուստութիւն ամենեւին եբարձ ի մարդկանէ, զի սատանայ զմեղաւորս յուսահատութեամբ կորուսանէ, եւ չտայ թոյլ զառնալ եւ սպաշխարել : Եւ ամենեւին բաւական կամ բերական ոչ զրեաց, այլ զամենայն պարզ եւ յատակ խօսէր, վասն իմանալոյ ամենայն մարդկան :

10 Եւ էր ինքն պահեցող յոյժ, եւ միայն զարեջուր չափով եւ սակաւիկ մի հաց ճաշակէր, եւ յտն կարով զամենայն գիշերն աղօթէր, եւ պարան կապեալ ի սենեկին իւրում եւ յորժամ արնէր եւ աշխատէր՝ անկանէր լանջօրն ի վերայ պարանին եւ սակաւիկ մի ննջէր :

15 Յանդիմանէր եւ զյափշտակոցս եւ զպահս եւ զկողոպախս եւ զարձաթեանս . որ եւ զթագուհին Եւրօբսիա, * զկինն Արկաղէոսի կշտամբեաց, որ յափշտակեալ էր զպզկի կնոջ միոյ սպրուց, եւ նա ոչ լսէր եւ ոչ զարձուցանէր . եւ զէժ յանդիման ստաց նմա

* B
p. 147 a.

peuple la parole du salut. Il se mit ensuite à écrire des livres sur la pénitence, sur la vie passagère, sur le salut des âmes et la vie éternelle. Il écrivit encore des homélies sur les fêtes du Seigneur, sur les saints, et commenta toutes les écritures de l'Ancien et du Nouveau Testament.

Il se portait garant des pécheurs pour la pénitence. Il écrivait et disait : Autant de fois que tu seras tombé, relève-toi; autant de fois que tu auras péché, repens-toi et tes péchés te seront pardonnés; si tu commets souvent des péchés, repens-toi souvent. Il fit complètement disparaître le désespoir des hommes, car le démon prend les pécheurs par le désespoir et ne leur permet point de s'en repentir et de faire pénitence. Il n'écrivit jamais de manière à ce que ce fût comme un lexique ou une grammaire, mais il parla toujours dans un style simple et clair pour être compris par tout le monde.

Il jeûnait beaucoup, il ne prenait que de l'eau d'orge en petite quantité et ne se nourrissait que d'un peu de pain; il passait toute la nuit sur pied en priant; il y avait une corde tendue dans sa chambre et lorsque, après avoir veillé, il se sentait fatigué, il appuyait sa poitrine contre la corde et dormait un peu.

Il blâma les rapaces, les avares, les exploités et les gens avides de richesses; il reprocha entre autres sévèrement à l'impératrice Eudoxie, * la femme d'Arcadius, de s'être approprié la vigne d'une veuve; elle ne l'écouta pas, ni ne restitua la vigne; c'est alors qu'il lui lança à la figure

* B
p. 147 a.

եղաբել եւ Հերովիիայա : Եւ բարկացեալ Եւզոբսիա, եհան զնա արտաքոյ սպարանիցն :

Եւ յառուր մեծի Զատիկին զնաց թագուհին յեկեղեցին, եւ բանի ք կապեաց զնա սուրբ հայրապետն, եւ ոչ ետ նմա թոյլ մտանել յեկեղեցին, եւ ամօթալից դարձաւ յետս : Եւ յաջնմհեաէ եղև թշնամի արդարապատ քահանայապետին Քրիստոսի, եւ հնարք իմանայր եթէ որով պատճառանօք ընկեացէ զնա յաթոռոյն : Եւ գտանէ օգնական իւրում չարութեանն զԹէոփիլոս Աղեկսանդրոս պատրիարքն, եւ խոստացաւ նմա եթէ զՅովհաննէս ընկեացէ յաթոռոյն՝ նստուցէ զնա փոխանակ նորա ի յաթոռն :

Եւ նորա ժողովեալ զամենայն մետրապօլիտա իւր եւ եկն ի Կոստանդինուպօլիս, եւ հանդիպեցաւ թագուհուհոյն, խորհուրդ արարեալ ի միասին . եւ զնաց Թէոփիլոս արտաքոյ քաղաքին ի գեօղն Ռուփանէս, արար սխնհոգոս մետրապօլտօքն եւ եպիսկոպոսօքն իւրովք վասն չարութեանն Յովհաննոս : Գրեաց եւ առ Յովհաննէս զի երթիցէ ի ժողովն . եւ նա ոչ զնաց, այլ զրեաց առ նոսա . եթէ ոչ եկեացն հայրապետն Հոռմայ եւ Անտիօքայ եւ Երուսապեմի, ի քեզ միայն ոչ եկից զի թշնամի երեսեցար ինձ :

Եւ նորա իւրեանց չարութեամբն գոտապարտեցին զԱսկերերանն. եւ էին պատճառք չարախօսութեան նոցա այս : Առաջին՝ եթէ գլիրս Ռրոգենիոի ընդունեցաւ, զոր բազում անգամ ի զիրս իւր խոտան եւ անընդունելի զրեաց : Երկրորդ՝ եթէ զբազում ամօթս եկեղեցոյն անյատ արար . եւ նա զոր ոչ էին ի պէտս եկեղեցոյն զհինս եւ զրեկեալս

le nom de Jésabel et d'Hérodiade. Eudoxie, irritée, le fit sortir du palais.

Le grand jour de Pâques, l'impératrice s'étant rendue à l'église, le saint patriarche l'arrêta par ses paroles et ne lui permit point de pénétrer dans l'église. Elle retourna remplie de honte. Dès ce jour elle se déclara l'ennemie du juste pontife du Christ, et chercha un prétexte pour le destituer de son siège. Elle trouva un complice de sa méchanceté en la personne de Théophile, le patriarche d'Alexandrie, et lui promit de le faire succéder sur le siège s'il parvenait à le destituer.

Théophile convoqua tous ses métropolitains, vint à Constantinople, rendit visite à l'impératrice et après s'être concerté avec elle, se retira hors de la ville, à l'endroit dit Rufinonis, y tint un synode avec ses métropolitains et ses évêques par méchanceté contre Jean. Il écrivit aussi à Jean en l'invitant à se rendre au concile, mais celui-ci non seulement ne s'y rendit pas, mais lui écrivit : A moins que les patriarches de Rome, d'Antioche et de Jérusalem ne viennent, je ne me rendrai point auprès de toi, car tu t'es révélé mou ennemi.

Alors ils condamnèrent Chysostome par méchanceté. Les raisons de leurs griefs étaient les suivantes : Premièrement, qu'il avait admis les écrits d'Origène, lui qui souvent dans ses écrits les avait déclarés rejetables et inadmissibles. Deuxièmement, qu'il avait fait disparaître de nombreux vases de l'église, tandis qu'il avait fait donner aux pauvres les vases

տալը ապրատաց : Երբորդ՝ եթէ չեա հարստութեանն ի բեմին մեկրով բուլուճրացս
եկեր . որ եւ ի ջուրն զոր ըմպէր՝ էարկ՝ երբէք մեկր : Չորրորդ, եթէ չեա ձաշոյն
մանկունս մկրտեաց : Այս էին սաաջին աքսորմանցն չարախօսութիւնքն :

* B
p. 147 b.

5 Եւ նոչնձամայն Եւգրսիա իջոյց չաթոռոյն եւ աքսորեաց զմովհաննէս ի գեօզն
Պռենետոն, չազարակն Նիկիոմիդացոցն : Եւ եղև խառվութիւն չարքունի ապարանն,
եւ արտճութիւն եւ աղմուկ ի ժողովուրդս քաղաքին վասն զրկանաց ի քաղցրուտոյց
վարդապետէն իւրեանց : Եւ ազազակ արարեալ ի գուռն պարատին խնկրէին զճալա-
պետն . եւ առաքեաց թագուհին եւ զարձոյց զմսկերերանն ի քաղաքն :

10 Իսկ ի չաուր սրբոյ Չատկին ոչ թող եա պատրիարքին իջանել յեկեղեցին եւ մա-
տուցանել պատարագ, եւ զխապցին աճննայն ժողովուրդն եւ թողին պատրիարքարանն
եւ գնացին յեկեղեցին որ կոչէ Կոստանկիանէս . եւ աւազ եկեղեցին մնաց ունայն, եւ
անկ բուսաւորեցան ի խորհուրդ սուրբ պատարագին :

15 Եւ եւս առաւել ժողեալ թագուհին, որ եւ վկնի Չատկին ժողովեցան բազմութիւնք
Եպիսկոպոսաց եւ քահանայից, երբ եւ զերանելին Եպիփան Եպիսկոպոսապետն
Կիպրոսի, եւ նա ոչ հաւանեցաւ խօսից Եւգրսիայի : Եւ ստէ ցեպիփան . եթէ ոչ
աքսորեցի Յովհաննէս, բանամ զտաճարս կուցն եւ կանգնեմ բազինս : Եւ Եպիփանու
թողափեալ զհանդերձս իւր ստէ . Անպարտ եմ չալլմ դատաստանայց . եւ էլ արտաքս :

anciens et brisés hors d'usage dans l'église. Troisièmement, qu'après la
communión et sur l'autel il avait mangé des kolybas au miel, lui qui jamais
n'avait mêlé du miel à l'eau qu'il buvait. Quatrièmement, qu'il avait baptisé
des enfans après diner. Voici les griefs de son premier exil.

* B
p. 147 b.

Endoxie le destitua aussitôt du siège et l'exila au village Preneton,
dans la campagne de Niconie. Il y eut une confusion au palais royal, et
la tristesse et le mécontentement envahit la population de la ville qui se
voyait privée de son maître à l'enseignement si doux. Ils élevèrent des éfa-
meurs à la porte du palais, réclamant leur patriarche, et l'impératrice dut
envoyer des gens pour ramener Chrysostome à la ville.

Mais le saint jour de Pâques, elle ne permit pas au patriarche de des-
cendre à l'église et d'y offrir le sacrifice; ce qu'ayant appris, la population
tout entière quitta le patriarcat et se rendit à l'église dite Constantianès;
la cathédrale demeura déserte et c'est là qu'elle fut consolée par le mystère
du saint sacrifice.

L'impératrice en fut plus irritée. Elle convoqua, après Pâques, un grand
nombre d'évêques et de prêtres; elle fit venir aussi le bienheureux Épi-
phane, l'archevêque de Chypre, mais il ne consentit pas aux propos d'Eu-
doxie. Alors elle dit à Épiphané : Si Jean n'est pas exilé, j'ouvrirai des
temples et j'érigerai des autels d'idoles. Épiphané secoua ses vêtements et
dit : Je suis innocent de tels jugements; et il sortit.

Եւ լուաւ Յովհաննէս զբանս թագուհւոյն եւ ետ զանձն իւր յարտորս եւ էջ յաթիւ-
 ոսյն : Ասացին վասն Եպիփանուց Յովհաննէս թէ զրեաց յարտորանաց տուժարն : Եւ
 արամեցաւ չոյժ եւ զրեաց առ նա . Ով սքանչելից Եպիփան, որ յօժարեցար ընդ արտորս
 իմ, ծի հասցես յաթիւն քո : Գրեաց եւ Եպիփան առ նա . Ով ճգնաւորդ Յովհաննէս՝
 յաթիւնցեր եւ յաթիւնս, զի որպէս ես ոչ հասից յաթիւն իմ, եւ ոչ՝ զու հասցես յարտորանս
 քո : Եւ եղև ի նաւերն Եպիփանու՝ հանգեաւ ի նաւին :

* B
 p. 148 a.

Եւ հրամայեաց թագուհին զերանելին Յովհաննէս արտորել ի Կոկիսոն Հաչոց :
 Եւ անկաւ կարկուտ սաստիկ ի Կոստանդինուպօլիս, եւ հօւր էջ յերկնից եւ աչրեաց
 զամենայն պատրիարքարանն : Եւ յետ ասկաւ աւուրց մեաւ Եւրօքսիս, եւ ամենեքեան
 որք յօժարեցան յարտորսն Յովհաննու՝ չարաչար մահուամբ կորեան : Եւ Թէոփիլոս
 պատրիարքն յովկարին լւրում աղագակէր եթէ . Տեսանեմ զտէրն իմ Յովհաննէս
 որ արգելու զլիս հոգւոյ իմոյ՝ կարով սուսջի Բրիտասի : Եւ խոստովանեցաւ զանօրէնու-
 թիւնն զոր արար առ Յովհաննէս, եւ սպա աւանդեաց զհօգին իւր :

Իսկ տապանն Եւրօքսիոց սկսաւ երերել զամս երեսուն եւ երեք, ճինչեւ բերին
 զմարմինն Յովհաննու յետոյ ի Կոստանդինուպօլիս :

Եւ չորժամ հասին ի Կոմանա որք արտորէին զսուրբ հաչրապետն, զիտաց զոր բարի
 հանգստեան իւրոյ : Եւ զգեցաւ զհաչրապետական պատարագին գգեստն, զհացաւ
 գԱստուծոյ եւ մատոյց զաստուածային խորհուրդն, եւ հազորդեցաւ ի պատուական

Jean ayant appris les propos de l'impératrice, s'exila lui-même et quitta
 le siège. On fit savoir à Jean, à propos d'Épiphané, que lui aussi avait signé
 le registre d'exil. Il en fut très affecté, et lui écrivit : O admirable Épiphané,
 toi qui as consenti à mon exil, tu ne parviendras jamais à ton siège. Épi-
 phané lui répondit : O Jean ascète, tu as vaincu et tu es vaincu, car ainsi
 que moi je ne parviendrai pas à mon siège, toi * tu ne parviendras pas à ton
 exil. Et il arriva qu'Épiphané, pendant son voyage sur mer, mourut dans
 le bateau.

* B
 p. 148 a.

L'impératrice ordonna d'exiler le bienheureux Jean à Cucuse d'Arménie.
 Une forte grêle tomba à Constantinople, le feu descendit du ciel et incendia
 complètement le patriarcat. Eudoxie mourut peu de jours après et tous
 ceux qui avaient consenti à l'exil de Jean, périrent d'une mort malheureuse.
 Le patriarche Théophile à l'agonie s'écriait : J'aperçois mon seigneur Jean,
 se tenant devant le Christ et empêchant la sortie de mon âme. Il avoua
 l'iniquité qu'il avait commise envers Jean et rendit son âme ensuite.

Le tombeau d'Eudoxie se mit à trembler et continua de même pendant
 trente-trois ans jusqu'à ce qu'on eût rapporté le corps de Jean à Constan-
 tinople.

Quand ceux qui emmenaient en exil le saint patriarche furent arrivés à
 Comana, celui-ci sentit arrivé le jour de son bon repos. Il se revêtit des orne-
 ments de sacrifice patriarcaux, rendit grâces à Dieu, offrit le divin mystère

եւ ի սուրբ ծարմնոջ եւ յարենէ Որդոյն Աստուծոյ : Եւ ոչ եհաս չաքտորսն ըստ բանի արբոյն Նպիփանու, եւ թապեցին զնա չեկեզեցւոջ արբոյն Բասիլիսկոսի :

Եւ ետես ի տեսեան եպիսկոպոսն Կոմանայ տաճար լուսաւոր չոյժ, եւ ամենայն սուրբ հաչրապետքն ի նմա հանգուցեալս յաթոռս պատուականս, եւ զՍակեբերանն ոչ ետես : Եւ հարցանէր թէ. Ո՞ր իցէ հաչրապետն Յովհաննէս : Եւ ասն ցնա. Ձնր Յովհաննէս խնդրես, զՄկրտիչն : Եւ նա ասէ. ՁՅովհաննէսն զԿոստանդինուպոլսի հաչրապետն : Ատէ ցնա այր ծի լուսաւոր. ՁՅովհաննէս, ասես, զապաշխարութեան վարդապետն. զնա ոչ կարես տեսանել, զի ընդ սերորէսն եւ ընդ բերորէսն առաջի աթոռոյն Աստուծոյ կանգնեալ կայ :

10 Հանգեաւ սուրբն Յովհաննէս Սակեբերանն՝ Սեպտեմբերի ժԳ. այլ վասն ճեծի սոնի աւուր արբոյ խաչին փոխեցին Նոյեմբերի ժԳ, քանզի յայնձ աւուր աքտորեցաւ :]

* B
P. 148 b.

Հուրի Ձ եւ Սեպտեմբերի ժԿ : Վերստին տօն է սուրբ Խաչին եւ յիշատակ սուրբ եւ բարեպաշտ թագաւորացն Կոստանդինոսի եւ ծօր նորա Հեղինեայ :

Յայնձ աւուր վկայարանութիւն արբոյն Նիկիտասայ :

15 Սուրբ վկայն Քրիստոսի Նիկիտաս, էր ի խուժաղուժ երկրէն Գոթացւոց, յայնկոյս

14 վկայարանութիւն . . . Նիկիտասայ] վկայութիւն արբոյ վկային Նիկիտասայ B || 15 Քրիստոսի om. B

et communia du précieux et saint corps et sang du Fils de Dieu. Il ne parvint pas, selon le dire de saint Épiphane, à l'exil, et on l'inhuma dans l'église de saint Basilien.

L'évêque de Comana vit en une vision un temple tout illuminé, dans lequel se tenaient sur leurs précieux sièges tous les saints patriarches, mais il n'y apercevait pas Chrysostome. Il demanda : Où donc est le patriarche Jean? On lui répondit : Quel Jean cherches-tu, Jean-Baptiste? Il dit : Jean le patriarche de Constantinople. Un homme resplendissant de lumière lui répondit : Tu parles de Jean, le docteur de la pénitence? Tu ne peux le voir, car il se tient devant le trône de Dieu avec les séraphins et les chérubins.

Saint Jean Chrysostome reposa * le 13 Septembre, mais à cause du jour de la grande fête de la sainte Croix on transporta sa fête le 14 Novembre, jour où il fut exilé.]

* B
P. 148 b.

6 HORI, 15 Septembre

De nouveau, fête de la sainte Croix et commémoration des saints et pieux empereurs Constantin et sa mère Hélène.

En ce jour, martyre de saint Nicétas.

Le saint martyr du Christ Nicétas était du pays barbare des Goths, au

գետոյն մեծի Գանուբայ, ի ժամանակս մեծի արքային սրբոյն Կոստանդիանոսի : Եւ էր խրատեալ եւ ուսեալ զուղղափառ հաւատս քրիստոնէութեան յերանելոյն Թէոփիլոսէ Գոթացոց եպիսկոպոսէն, որ էր ծի ի չերեք հարիւր ութ եւ տասնիցն նիկիոյ առաջին ժողովոյն :

* Անդ առուրան ընդ այնոսիկ բռնութեամբ երկիրն Գոթացոց չերկուս բաժանեցաւ : 5
 1° b.

Մի կողմանն տիրեաց Աթանարքիոս եւ ճիւս կողմանն Փրիտիզինէս, որ ապաւինեցաւ յօյնականութիւն հռոմոց, եւ չապթեաց Աթանարքոսի եւ բազումք ի Գոթացոցն եղեն քրիստոնեացք :

Եւ յետ մահուանն Թէոփիլոսի եղև Սերփիլոս եպիսկոպոս Գոթացոց, եւ զիրս եւս երեւեցոյց այնմ բարբառոյն եւ ընդարձակագոյն ուսոյց զխուժալուժ ազգն եւ 10 բազմացոյց զքրիստոնէութիւնն, չորոց էր եւ սուրբն նիկիտաս :

Զոր նախանձեալ Աթանարքոս, հալածումն չարոցք քրիստոնէիցն որ էին անդ ընդ իւրում իշխանութեամբն եւ չարաչար տանջէր զնոսա : Եւ հրամայեաց զսուրբն նիկիտաս քարշել ընդ երկիր եւ ստուար բրօք ջարդել զամենայն մարմին նորա եւ ի հուր արկանել : Եւ այնպէս կատարեցաւ սուրբ վկայն Գրիստոսի : 15

Եւ Մարիանոս հաւատարիմ սմն, սիրելի սրբոյն նիկիտասաց հանդիպեցաւ անդ ի

1 սրբոյն om. B || 3 ութ եւ տասնիցն] տասն եւ ութից եպիսկոպոսացն add. B || 6 ճի] ճիւս B — Աթանարքիոս] Աթանարքոս B — Փրիտիզինէս] Փրիտիզինէս B || 10 եւս om. B || 12 Զոր] Էնդ որ B — անդ om. B || 13 իշխանութեամբն] իշխանութեանն B || 16 սմն] եւ B.

delà du grand fleuve Danube, aux jours du grand empereur saint Constantin. Il avait été élevé et instruit dans la foi orthodoxe du christianisme par le bienheureux Théophile, évêque des Goths, qui fut l'un des trois cent dix-huit [évêques] du premier concile de Nicée.

* A cette époque le pays des Goths fut violemment divisé en deux parties. Sur une d'elles régna Athanarie, et sur l'autre Frigernes qui, ayant eu recours à l'aide des Romains, vainquit Athanarie, et nombre de Goths se firent chrétiens.

Après la mort de Théophile ce fut Ulphilas qui devint l'évêque des Goths. Il fit paraître des livres en cette langue et développa considérablement l'instruction parmi la nation barbare et accrut le nombre des chrétiens; au nombre de ces derniers se trouvait aussi saint Nicéas.

Athanarie, jaloux, souleva une persécution contre les chrétiens qui se trouvaient dans son royaume et leur faisait subir de cruelles tortures. Il ordonna de traîner par terre saint Nicéas et de lui briser tout le corps à coups de gros bâtons et de le jeter ensuite dans le feu. C'est ainsi que le saint martyr du Christ trouva la mort.

Un fidèle, nommé Mariannus, cher à saint Nicéas, se trouva présent au

ժամ ճաշուան սրբոյ վկային, քաղտ գողացու զմարմինն, աստղանշան լուսոյ երևեցուցեալ. բանգի ի մէջ բազում ճարտիրոսաց թաւալեցուցեալ էր չարեանն եւ խառնեալ ընդ նոսա : Տարաւ չերկիրն իւր ի բազարն Մոմսուպոլեաց եւ պատուով * եղ ի տապանի : Եւ չեա ժամանակաց Օքսենտինոս եպիսկոպոսն Մոմսուպոլեաց, ըստ արժանեացն շինեաց եկեղեցի :

Վնացին ոմանք ի բազարէն Անարգարոյ խնդրել եւ առնուլ ճասն ինչ նշխարացն. չանկարծակի եղեւ որոտումն ահապին եւ կայծակունք ստէպ, եւ չաչի եղեալ ոչ իշխեաց մերձենալ : Եւ ոմն չեկեղեցւոյն չԱնարգարոյ համարձակեցաւ, էարկ զձեռն իւր ի տապանն զի առցէ ի նշխարացն, եւ առժամայն չորացաւ ձեռն : Եւ բազում ալօթիւք եւ արտասուօք հազիւ ուղջացաւ ձեռն : Եւ բազում նշանք լինին եւ բժշկութիւնք ի նշխարաց սրբոյն :

Ստարեցաւ երանելի նահատակն Քրիստոսի սուրբն Նիկիտաս ի Սեպտեմբերի ժե :

2 [թաւալեցուցեալ] [թաւալեալ B || 3 Մոմսուպոլեաց] Մոմսուպոլեաց B || 6 Անարգարոյ] Անարգարու B — ճասն ինչ նշխարաց] ճասն ի նշխարաց սրբոյն Նիկիտոսոս : Եւ չարժամ կամեցաւ եպիսկոպոսն բանալ զտապանն՝ զի առցէ ճասն ի նշխարացն *add.* B || 8 [իշխեաց] [իշխեցին B || 9-10 եւ առժամայն ... ուղջացաւ ձեռն] բաց սքանչելեօք արգելաւ B || 12 երանելի *om.* B — Սեպտեմբերի ժե] եւ Հուի 9 *add.* B.

moment de la mort du saint martyr, prit secrètement le corps, sur lequel brillait une lumière en forme d'étoile, car le corps ensanglanté avait été jeté parmi ceux d'autres martyrs et s'y trouvait mêlé. Il l'emporta dans son pays, dans la ville de Movesti, et le déposa avec honneur dans un tombeau. Quelque temps après, Auxentius, évêque de Movesti, construisit une église digne de lui.

Quelques habitants de la ville d'Anazarba vinrent pour chercher une partie des restes; il se fit aussitôt un terrible grondement de tonnerre et des coups de foudre répétés; saisis de frayeur, aucun d'eux ne put s'approcher. Quelqu'un de l'église d'Anazarba eut cependant l'audace de tendre la main vers le tombeau, pour en prendre une partie des restes; sa main se dessécha aussitôt. Après beaucoup de prières et de larmes sa main fut guérie à grand'peine. Nombre de miracles et de guérisons s'opèrent par les restes du saint.

Le bienheureux martyr du Christ, saint Nicétas, mourut le 15 Septembre,

* A fol. 37 v° a.

* A fol. 37 v° a.

* B
p. 148 b.

[B * Վերստին տօն սրբոյ Խաչին : եւ յիշատակ սրբոյն եւ մեծին Կոստանդլանոսի
Թագաւորի եւ ձօր իւրոյ Հեղինեայ :

Քրիստոսատէր մեծ ինքնակալն Կոստանդլանոս՝ առաջին լեալ կայսր եւ Թագաւոր
բրիտանէից, որ հրաւիրեցաւ ի հաւատոս յայտնութեամբ ի յերկնից՝ սրբոյ խաչին գօրու-
թեամբ :

Սա ի ձեռն բարեպաշտ ձօր իւրոյ, որ հալորդ լինէր նմա հանապաղ հաստատութեան
հաւատոց եւ ամենաչն բարեաց, սրբոյն եւ երանելոյն Հեղինեայ զշտոյլ եզիտ գրքիս-
տոտական խաչափայտն եւ պատուեաց մեծապէս : Վասն սրոյ եւ պատուեցաւ արժա-
նաւորապէս, այն որ եւ զլւր Թագաւորական ծիրանինն Քրիստոսի եւ խաչի նորա
նուիրէր, եւ ի հրեշտակէ սրբոյ հանապաղ զթագն ընդունէր : Սրոյ գովութիւնն իսկ եւ
պատմութիւնն բարեպաշտութեանն ի վեր է քան զմարդկան բան, զորմէ մասնաւորապէս
պատմութեամբ յիշատակեալ է յաւուր հանգստեան նորա :

* B
p. 149 a.

* Յայտմ աւուր եղեւ զլւտ նշխարաց սրբոյն Ստեփաննոսի նախավկային եւ Նիկո-
ղիմոսի, Փամպուկի եւ Արիւրոյ, յապարակն որ կոչլ Կոստայր Փամպուկեայ, եւ բերեալ
յերուսաղէմ :

Եւ Աղեքսանդրոս սին մեծատուն եւ վկայատէր շինեաց տաճար մեծապաշտաւ ի
սուրբ քաղաքն Երուսաղէմ. եւ մեծ պապատանօք ի սուրբ եպիսկոպոսէն Յովհաննու

* B
p. 148 b.

[B * De même, fête de la sainte Croix. Et commémoration du saint
et grand empereur Constantin et de sa mère Hélène.

Le grand monarque, ami du Christ, Constantin, fut le premier empereur
et roi chrétien, qui fut invité à la foi par révélation du ciel et par la puis-
sance de la sainte Croix.

Par l'entremise de sa piense mère, la sainte et bienheureuse impéra-
trice Hélène, qui participa avec lui continuellement à l'établissement de
la foi et à toutes les bonnes œuvres, il retrouva le bois de la croix du Christ
et l'honora grandement. Aussi fut-il honoré lui-même, comme il le méritait,
lui qui offrit sa pourpre royale au Christ et à sa croix et qui rece-
vait chaque jour la couronne d'un ange saint. Son éloge et le récit de sa
piété dépasse les termes humains, aussi fait-on tout spécialement men-
tion de son histoire en ce jour de son repos.

* B
p. 149 a.

* En ce jour les restes de saint Étienne, le protomartyr, de Nicodème,
de Gamaliel et d'Abib, furent retrouvés dans la propriété dite Kapar apparte-
nant à Gamaliel et furent transportés à Jérusalem.

Un certain Alexandre, riche et ami des martyrs, construisit un temple
superbe dans la sainte ville de Jérusalem, et ayant obtenu après de grandes
supplications du saint évêque Jean le trésor divin et le don éminent : le

խնդրելով զգանձն աստուածային, որ եւ հանեալ ի մեծէն Սիրնէ՝ անդ վերախիտեաց զմեծապաշտառ պարգեւն՝ զսուրբ նախավկայն Քրիստոսի զՍտեփաննոս :]

Հուրի է եւ Սեպտեմբերի Ժ.Պ. : Վկայաբանութիւն սրբուհեացն Եւփիմեայ եւ Պերինեայ :

5 Թամս Կիովղետիանոսի ամբարիշտ արքայի, Երջանիկ ազախինն Քրիստոսի Եւփիմեայ էր ի քաղաքէն Քաղկեդոնայ, բարեպաշտ ծնողաց զաւակ Փիլիփրոնեայ եւ Թէոփրոսանեայ :

Եւ ծառնեցաւ առ ամբարիշտ զաստուոր քաղաքին որոյ անուն էր Պուխիսս բղեաշխ : Եւ էին յարգելման բանդին այլ սուրբք վկայք քառասուն եւ ինն զօրականք :

10 Եւ հրամայեաց զնոսա կացուցանել առաջի իւր, ընդ նոսին եւ * զերանելի կոչան * Եւփիմեայ : Եւ յորժամ եհարց զնոսա՝ համարձակութեամբ խոստովանեցան զՔրիստոս ուղիղ հաւատով : Եւ ապասկեցին զծնօտս սրբոց վկայիցն ուժգին, եւ Երեսք մարտիրոսացն առաւելապէս պաշտօնացան : Եւ զարձեալ արգելին զնոսա ի բանդ :

Իսկ զերանելին Եւփիմեայ կացուցին ձիայն յատենի, առաջի բղեշխին Պուխիսսի,

3 Վկայաբանութիւն ... Պերինեայ] Վերտին տօն սրբոց խաչին Քրիստոսի եւ վկայութիւն սրբուհեաց եւ կոյտ վկային Եւփիմեայ B || 4 Երջանիկ] փառաւորեալ B || 5 Փիլիփրոնեայ եւ Թէոփրոսանեայ] Փիլիփրոնեայ եւ Թէոփրոսանայ B || 8 բանդին] ի բանդի B || 10 համարձակութեամբ] սրպէս ի ձիոյ բերանոց *add.* B || 13 առաջի *om.* B.

saint protomartyr du Christ Étienne, le fit enlever de la grande Sion, où il reposait, et le fit transporter dans l'église nouvelle.

7 HORI, 16 Septembre.

Martyre des saintes Euphémie et Périnée¹.

Aux jours de Dioclétien, l'empereur impie, vivait la bienheureuse servante du Christ Euphémie, qui était de la ville de Chalcédoine, fille de parents pieux Philéphone et Théodorosiana.

Elle fut dénoncée au juge impie de la ville, dont le nom était Priscus, proconsul. Détenus dans la prison, se trouvaient encore d'autres saints martyrs, quarante-neuf soldats.

Il ordonna de les faire venir en sa présence, et avec eux, la bienheureuse vierge Euphémie. Et lorsqu'il les interrogea, ils confessèrent le Christ avec hardiesse et vraie foi. On souffleta brutalement sur les mâchoires les saints, et le visage des martyrs devint encore plus resplendissant. On les reconduisit à la prison.

On présenta la bienheureuse Euphémie toute seule, au tribunal, devant

1. Sainte Euphémie est célébrée ce même jour dans l'église grecque. Périnée y a été certainement ajoutée par erreur. M. de S.

և ուրբանօք խրատ տալք ուրանալ զՔրիստոս . և ամենեւին ոչ լուաւ պատրանաց զատուարին : Հրամայեաց և պնդեցին զերանելի և և՛ւրմեա յերկուս անիւս, յորում էին սուրբ երկասլիքը և ի հոգովկ զանիւսն սուրբն խոցոտէին և կոտորէին զմարմինն կուսին : Եւ յաղօթին նորա՝ հրեշտակ Տևաոն խորատկեաց զանիւսն սրալից և զպահիճան ահայոց : Եւ սրբուհին լուծաւ ի կապանաց անուոյն ամբողջ որ և ոչ սպի գտաւ յանձն իւր և պաշտաւ տեսեամբ : Եւ ապա ընկեցին ի հօւր հնոցի և անկ ևս անկիղելի մնաց պահպանութեամբն Աստուծոյ և էլ անարատ :

Եւ զօրականքն Սոսթենէս և Վիքտոր անսին զհրեշտակ Տևաոն ի հնոցի անկ և յրուէր զհօւրն և զվկաջն Քրիստոսի պահէր անարատ, հաւատացին ի Քրիստոս և հրամանաւ բղեշխին ձգեցին զնոսս զպղանաց կերակուր : Եւ աչնպէս հաւատով և աղօթիւք կատարեցան ի Քրիստոս : Չաջն եղև առ նոսս յերկնից . Եկալք հաւատացեալք իմ յարբալուքիւն Հօր իմոյ :

2 պնդեցին] ամնջեցին B — յերկուս անիւս] պնդեալ յերկուս անիւս B || 3 և կոտորէին om. B — զմարմինն] սրբոյ add. B || 4-ր. 271 l. 12 և յաղօթել . . . առ Աստուծոյ] և ապա արկին ի հնոց բորբոքեալ հրով, որ զօրականքն Սոսթենէս և Վիքտոր անսեալ զն անվաստ պահեցաւ խնամօրն Աստուծոյ, հաւատացին ի Քրիստոս : և հրամանաւ բղեշխին արկան ի կերակուր զպղանաց, և աչնպէս աղօթիւք և հաւատովք կատարեցան : Կազմեցին սրբոյ կուսին և զպղանի ձեքեկաց, ամնջեցին և ի հրացեալ տապակ ձիթալից, և յամենայնէ զերծաւ պահպանութեամբն Աստուծոյ : և յես աչնարիկ տարան զսրոջն Քրիստոսի յատարէսն, և արձակեցին ի նա աւելն, և նա տարածեաց զձեռս իւր յերկինս և ինկրեաց յԱստուծոյ զաւանգումն հօգւոյն : և ընկնացեալ ձի ի զպղանաց անարի եկած աստմամբ զսուրբ կոյսն, լացց ոչ աստիկ վիրաւորեցաւ, և աչնպէս աւանդեաց զհօգին իւր առ Աստուծ B.

le proconsul Priscus, qui lui conseilla avec des paroles douces de renier le Christ. Elle n'écoula nullement les paroles trompeuses du proconsul. Alors il ordonna de lier fortement la bienheureuse Euphémie à deux roues armées de lames à double tranchant, et en faisant tourner les roues, les lames tailladèrent et brisèrent le corps de la vierge. Pendant qu'elle priait, l'ange du Seigneur brisa les roues pleines de lames, et les bourreaux furent saisis d'effroi. La sainte fut libérée des liens de la roue, indemne, n'ayant aucune trace de blessure sur sa personne et le visage resplendissant. On la jeta ensuite dans les flammes d'une fournaise, et là aussi, par la protection de Dieu, elle resta sans brûler et en sortit intacte.

Les soldats Sosthène et Victor aperçurent l'ange du Seigneur dans la fournaise qui écartait les flammes et conservait intacte la martyre du Christ ; ils crurent au Christ et, sur l'ordre du proconsul, ils furent jetés en proie aux bêtes féroces. C'est ainsi qu'ils moururent, avec foi et prières, pour le Christ. Une voix du ciel se fit entendre à eux : *Venez, mes fidèles, dans le royaume de mon Père* ¹.

1. Matth., xxv, 34.

Իսկ անօրէն կռապաշտիցն զաղտնի որոգայթս թագուցին Եւփիմեայ, եւ հրամայեցին նմա ընթանալ արագապէս, զի անկցի ի ձերեկացն : Իսկ հրեշտակ Տևառն եւ անտի եւս կորցեաց զնա անխնայ : Եւ սպա ընկեցին ի հրացեալ տապալն ձիթալից եւ ոչ անդ աչրեցաւ, զի հրեշտակ Տևառն յրուեսց պհուրն եւ զձէթն : Եւ յետ այնորիկ տարան գործն Քրիստոսի յասպարէզն, եւ արձակեցին ի նա առիւծս, եւ երթեալ հանգարտութեամբ լեզուին գոտս երանելոցն :

Եւ տարածեալ զձեռս իւր չերկինս աղօթեաց խնդրելով զաւանդումն հոգւոցն : Եւ ընթացեալ ճի ի զագանացն եխած գոտս երանելոցն ատամամբբ բալց ոչ վիրաւորեաց : Եւ ձայն եղեւ չերկնից եւ ստէ . Վեր ընթացիր Եւփիմեա եւ կանգնեաց ի տեղի սրբութեան եւ ընկալ գրքաբիտնն, քանզի զընթացս քո կատարեցիր եւ պհաւատն պահեցիր : Եւ առժամայն շարմեցաւ տեղին եւ ամենեքեան զողբացն յահէն եւ այնպէս աւանդեաց զհոգին իւր առ Աստուած : Եւ թագեցին գերանելի կոչսն ձնողք իւր արտաբոյ բաղարին * Քաղկեդոնի մզնաւ ճի : Կատարեցաւ սրբուհին Եւփիմեա Սեպտեմբերի ժ.Ձ :

* A fol. 38
r° b.

Ի սմին աւար վկայութիւն Յազգաց, որ էր յազգէն Սիւնեաց :

Սուրբ վկայն Քրիստոսի Յազգ իշխան էր փառաւոր հայ ազգաւ, ի Սիսական տօհմէն : Եւ ի պատերազմի անկաւ ի ձեռս Պարսից : Բուզում պարգեւս եւ պատիւս

12 կոչսն *om.* B || 13 ճի] ճիւով B — Սեպտեմբերի ժ.Ձ] եւ Հոսի է; *add.* B.

Les impies idolâtres tendirent un piège secret à Euphémie et lui ordonnèrent de courir rapidement, pour qu'elle tombât dans les engins. Mais l'ange du Seigneur l'en délivra intacte également. Ensuite on la jeta dans une poêle rougie, pleine d'huile, et elle n'y brûla point; car l'ange du Seigneur dispersa les flammes et l'huile. On conduisit ensuite la brebis du Christ au cirque, et on lança contre elle des lions, qui allèrent très doucement lécher les pieds de la bienheureuse.

Alors elle étendit ses mains vers le ciel, et demanda en priant à rendre son âme. Un des fauves accourut, mordit de ses dents les pieds de la bienheureuse, mais ne la blessa pas. Une voix du ciel se fit entendre qui dit : Accours en haut, Euphémie, et présente-toi dans ce lieu saint, reçois le trophée, car tu as accompli ta carrière et tu as gardé ta foi¹. Aussitôt l'endroit trembla, tous furent saisis de frayeur, et c'est ainsi qu'elle rendit son âme à Dieu. Ses parents inhumèrent la bienheureuse vierge à une lieue hors de la ville * de Chalcédoine. Sainte Euphémie mourut le 16 Septembre. * A fol. 38
r° b.

En ce jour, martyr de Hazd, qui était de la maison des Sunikhs.

Le saint martyr du Christ Hazd était un grand prince de nationalité arménienne, de la famille des Sissakans. Il tomba entre les mains des Perses

1. II Timothée, iv, 7.

խոստանաչը նմա ի Պերոզէ արքայէն, եթէ ուրանայ զՔրիստոս եւ երկրպագէ արեգականն եւ հրոյ : Եւ նա ոչ սո չանձն այ սաստկապէս չանդիմանէր զծորբութիւն եւ զանաստուածութիւնն Պարսից : Եւ նորա բազում շարչարեալ զնա տանջեցին, եւ նա յօրհնելոյ եւ ի փառաւորելոյ զԱստուած ոչ զազարէր : Ապա սրով հատին զգլուխ նորա Սեպտեմբերի ԺԶ. եւ զճարմինն ընկեցին զագանայ գէշ եւ թոշնոց : Եւ բրիստոնեայք զաղտ սուեալ թաղեցին ի տեղի նշանաւոր :

* B
p. 150 a.

[B * Յայժամ աւուր կատարեցաւ Կուռնիտոս ձերունի սրով ի Նիկիա քաղաքին, հրամանաւ կապալաշ զատաւորին Պերինեայ, զոր բարշեցին գտախցն ընդ փոզոցս քաղաքին, եւ ապա սրով հատին զգլուխն :

Ի սմին աւուր վկայութիւն մեծ վկայուհւոյն Սերաստիանիտայ՝ աշակերտի առաքելոցն. եւ վասն ճշմարիտ բարոյելոյ նորա զՔրիստոս, մեծ տանջանօք կատարեցաւ ի Դոմենտիանոսէ :

Եւ ի սոյն տօն Մելիտինեայ սրբուհւոյ, որ ի ժամանակս Անտոնիոսի թագաւորի կատարեցաւ :

Եւ ի սոյն վկայութիւն Մարտինոսի հայրապետին Հռոմայ :

Յայժամ աւուր ի Հաչս կատարեցաւ նոր վկայն Յապո իշխան ի Սիւնեայ :]

dans un combat. Il lui fut proposé bien des présents et des honneurs de la part du roi Péroz, s'il reniait le Christ et adorait le soleil et le feu. Il n'accepta pas; par contre il blâma sévèrement l'erreur et l'athéisme des Perses. Ceux-ci le soumirent alors à de nombreuses tortures; mais il ne cessait de bénir et de glorifier Dieu. Ensuite on lui trancha la tête par le glaive le 16 Septembre, et on jeta son corps en pâture aux bêtes féroces et aux oiseaux. Les chrétiens l'enlevèrent secrètement et l'inhumèrent dans un lieu célèbre.

* B
p. 150 a.

[B * En ce jour mourut, par le glaive, le vieillard Cournoutos, dans la ville de Nicée, par ordre du juge idolâtre Périnios. Après l'avoir trainé par les pieds à travers les rues de la ville, on lui trancha la tête par l'épée.

En ce jour, martyr de la grande martyre Sébastienne, disciple des apôtres, qui, pour avoir prêché, en toute vérité, le Christ, mourut dans de grandes tortures sous Domitien.

En ce même jour, fête de sainte Mélitine, qui mourut aux jours de l'empereur Antonin.

En ce même [jour], martyr de Martin le patriarche de Rome.

En ce jour mourut en Arménie le nouveau martyr Hazd, prince de la famille des Sunikhs.]

Հորի Ը եւ Սեպտեմբերի Ժէ : Յիշատակ հալածակեան հաչոց Սահակայ
եւ Մեսրոպայ վարդապետին :

Յայտմ աւուր վկայութիւն Վարդապարայ : Կատարեցաւ սուրբ վկայն Քրիստոսի
Վարդապարաւ * ի Սեպտեմբերի Ժէ : եւ Հորի Ը :

* A fol. 38
v° a.

5 [B * Վերստին տօն սրբոց Խաչին եւ Վրշապակ եւ վարք երանելունցն Մեսրոպայ
վարդապետի Հաչոց Մեծայ :

* B
p. 150 b.

Սուրբ վարդապետն եւ երիցս երանեալ հաչոն մեր սքանչելին Մեսրոպ՝ աշակերտ
էր մեծին Ներսէսի Հաչոց վարդապետի եւ զպիր նորին : Եւ չեա կատարման նորին
կղև զպրապետ ի գրան արքունի, որ եւ չեա փոքր ժամանակաց զկնի՝ առեալ զկրօնա-
10 տորական ձեւ սիրեաց զմիաջնութիւն, բնակեցաւ ի Գողթն գաւառ, եւ լուսաւորեաց
զնոսա ըրիստոնէական հաւատով :

Եւ զև էր ինքն միայն՝ եւ աշխատէր թարգմանել զպիրս սուրբ ժողովրդեանն ի
հեղինացոց լեզուէն ի հայ բարբառ, սկսաւ ապա ընդ միա ածել՝ եթէ լինէր հնար գրոց
հաչոց, զև մի անմխիթար մնացեն զնիթեանուն չալ լեզու գատառաւաճաշունչ զիրս : Եւ
15 չարուցեալ եկն առ մեծն Սահակ հալածակեան, եւ կպիտ զնա ի նոյն հոգոց վարանումն :

Իսկ թագաւորն Վռաճապուրէ՝ ծանոցց նոցա վասն քահանայի միոց Ասորոյ՝ Վանիէլ

8 HORI, 17 Septembre.

Commemoration du patriarche arménien Sahak et du Vardapet Mesrop.

En ce jour, martyre de Barypsabas. Le saint martyr du Christ Barypsabas
* mourut le 17 Septembre, le 8 Hori.

* A fol. 38
v° a.

[B * Encore fête de la sainte Croix, et commémoration et vie du bienheu-
reux Vardapet [Docteur] Mesrop de la Grande Arménie.

* B
p. 150 b.

Notre saint Vardapet et trois fois bienheureux père, l'admirable Mesrop,
était l'élève et le secrétaire du grand Vardapet d'Arménie Nersès. Après
la mort de celui-ci il devint le premier secrétaire du palais royal, mais quel-
que temps après, il prit l'habit religieux et aspirant à la solitude, il alla ha-
biter dans la province de Golthn où il instruisit les gens du pays dans la foi
chrétienne.

Et comme il était seul, et s'efforçait de traduire, pour le peuple, les
saintes Écritures, de la langue grecque en langue arménienne, il se mit à
songer s'il pouvait y avoir un moyen d'établir un alphabet arménien, afin
que le peuple ne fût pas privé de la consolation de la lecture des Écritures
inspirées de Dieu en langue étrangère; et il se mit en route et vint au-
près du grand patriarche Sahak, qu'il trouva agité des mêmes préoccupations.

Le roi Vramechapouh leur parla d'un prêtre syrien, du nom de Daniel,

անուն, թէ խոստանալք ատենկ նշանագիր հաչոց . զոր ատեալ բերին, և վարժեալ նովա մանկունա՝ տեսանէին զի ոչ բերէր ուղղակի զհէգո հաչոց բարբառոցս, քանզի յոյն զիր միայն էր չարմարեալ :

Ապա Մեսրոպ հանդերձ աշակերտօք իւրովք էջ ի Միջագէտս, և խնդրելով զլուծումն փոփոզանացն չիմաստոսէրս որ անկ էին, և ամենեքեան գաղխառթին խոստովանեցան : Իսկ նորա եկեալ ի քաղաքն Սամսոտացոց, և զալարեաց առ ճգնաւոր սմն իմաստասէր Ռուփանոս անուն : Եւ զև մարդկային * հնարից զեր ի վերոյ գտաւ իղձ իւր՝ չինքն ամփոփեալ գանձն պահօք և ալօթիւք չՄատուած ապաւինէր : Եւ որ զկամս երկիւզածաց իւրոց ատնէ, և աղօթից նոցա լսէ, եցոյց նմա սքանչելի տեսիլ, ոչ ի քուն երազս՝ այլ չարթնութեան իմանալ մտացն աչաց :

Եւ տեսանէր զի թաթ ձեւին աջոյ երանէր և ի վէմն որ ասաջի նորա կայր՝ զրէր . և փարուածք գծին որպէս ի ձեան ապաւորէր ի վերայ վիմին . և հանդամանք զրոցն և անուանք ի միտս Մեսրոպայ ապաւորեցան :

Եւ չարուցեալ չաղթիցն և չինքն եկեալ ի սքանչելի տեսլենէն՝ փառս ետ Աստուծոյ . և ատեալ ստեղծ զնշանագիրս մերոյ լեզուիս հանդերձ Ռուփանոսիւ իմաստասիրաւն : 15

qui lui avait promis d'établir un alphabet arménien. Ils firent venir cet alphabet, et après l'avoir enseigné à des jeunes gens, ils s'aperçurent qu'il ne correspondait pas exactement à la prononciation de notre langue arménienne, car, seules, des lettres de l'alphabet grec y avaient été appliquées.

Alors Mesrop accompagné de ses élèves descendit en Mésopotamie à la recherche de la solution de son vœu auprès des philosophes qui s'y trouvaient. Tous avouèrent leur ignorance. Il se rendit alors à la ville de Samosate et habita chez un ascète philosophe du nom de Rouphanos. Mais comme son vœu se trouva excéder * les moyens humains, il se recueillit en lui-même par des jeûnes et des prières et eut recours à Dieu. Et Celui qui accomplit la volonté de ceux qui le craignent et qui exauce leurs prières ¹, lui fit apparaître une vision merveilleuse, non pas en un rêve de sommeil, mais à l'état de veille, pour qu'il puisse la saisir avec les yeux de l'esprit.

Et il aperçut une main droite qui s'éleva et écrivit sur le rocher qui se trouvait en face de lui; le tracé des traits s'imprimait dans la pierre comme dans de la neige et les qualités des caractères ainsi que leur nom restèrent empreints dans l'esprit de Mesrop.

Il se releva de sa prière et, revenu à lui de la vision merveilleuse, rendit gloire à Dieu; et il créa, de concert avec le philosophe Rouphanos, l'alphabet de notre langue. Tout d'abord ils appliquèrent les caractères grecs à

1. Ps. cxliv [cxlv], 19.

* B
p. 151 a.

* B
p. 151 a.

Նորս չեղեղին պոյն գիրն ի հայերէն ապարենս, եւ ապա զթերին նորա լցուցին
աստուածաշնորհ պարգևօրն, եւ իսկոյն ի թարգմանութիւն պարապեցան : Եւ թարգ-
մանեալ զհին եւ գնոր կտակարանս, եւ առեալ եկն առ սուրբ Սահակ, եւ եղև նմա
ուրախութիւն մեծ :

5 Ժողովեալ ապա զմանկունս ուշիմս, փափկածայնս եւ երկարողիս, եւ կարգեցին
գպրոց ընդ ամենայն աշխարհն :

Իսկ Մեսրոպ գնաց ի Վիրս, եւ ըստ սուեցելոց նմա շնորհի ի վերուստ՝ արար եւ
նոցա գիր չլերեանց լեզուս, եւ եթող վերակացու նոցա եւ ուսուցիչ յաշակերտացն իւրոց :
Գնաց եւ չկրուանս, արար եւ նոցա գիրս, եւ կարգեաց գպրոցս :

10 Ապա առաքեաց մանկունս ի չկթէնս, զՊաւլիթ, զՄովսէս, եւ զնզնիկ եւ զպլսս,
որք գնացեալ ուսան գիրիլիստոփոյսական կրթութիւնս : Եւ եկեալ բերթողական ճարտա-
բուքեամբն վերստին ուղղէին զթարգմանեալ գիրսն :

15 Եւ այսպէս բուսուորեցին գրորբ աշխարհս Հայոց, ի մերս լեզու երգօր եւ եղանա-
կօր եւ աստուածաշունչ գրոց թարգմանութեամբ, եւ զամենայն կարգս եկեղեցւոց պոյս-
ճառացոցին մեծապէս :

Եւ եղև գրեալ գրոյն Տրէ ամսոյն ժե, զոր ամենն ամենայն եկեղեցիք :

* Եւ ինքն կացեալ առարթեալութեամբ ոչ բազում ժամանակս՝ փոխեցաւ ի Ռիստոս,

* B
p. 151 b.

L'alphabet arménien et comblèrent ensuite les lacunes par les dons de la
grâce divine. Ils se livrèrent aussitôt aux traductions et traduisirent l'Ancien
et le Nouveau Testament. Mesrop les prit avec lui et revint auprès de saint
Sahak qui en ressentit une très grande joie.

Ils rassemblèrent ensuite des jeunes garçons intelligents, possédant de
belles voix et long souffle, et établirent des écoles dans tout le pays.

Mesrop se rendit après dans le pays des Géorgiens [Ibérie] et par la grâce
qu'il avait reçue du ciel, il leur composa également un alphabet en leur lan-
gue; il leur laissa des supérieurs et des maitres choisis parmi ses élèves. Il
se rendit de là au pays des Albanais, et leur établit également un alphabet
et des écoles.

Il envoya ensuite des jeunes gens à Athènes : David, Moïse, Eznik et
autres, qui s'y rendirent et suivirent les cours de philosophie. Ils retournèrent
ensuite et, avec leur science grammaticale, corrigèrent les livres traduits.

C'est ainsi qu'ils éclairèrent tout le pays d'Arménie, par des chants
et des hymnes religieux composés en notre langue et par la traduction des
Écritures inspirées de Dieu; ils rehaussèrent grandement l'éclat de toute la
liturgie de l'Église.

L'invention de l'alphabet eut lieu le 15 du mois Tré et toutes les églises
en célébrèrent la fête.

* Mesrop, après avoir vécu encore quelque temps plein de vertus, s'en alla

* B
p. 151 b.

Հուռի Բ եւ Սեպտեմբերի ԺԷ : Եւ խաչ լուսեղէն չերկնից եկաց ի վերայ գագաղացն ձինչեւ ելին զնա ի գերեզմանի : Եւ որք տեսին զմեծագոյն նշան աշուար լուսոյն՝ զողացան յոյժ . եւ բազում զգջման պատճառ . ելեւ ամենայն բազմութեանն : Զի ոչ միայ կամ երկուց ալ ամենեցան երեւեցաւ՝ ոչ զմի ժամ ալ ձինչեւ կատարեցին զորէն թաղմանն : Սրով եւ մեծագէտ փառաւորեցաւ ճշմարիտ փառաւորեալն յԱստուծոյ ի Բրիտանոս Գիսաւս ի Տէր մեր, որում փառք չաւխտանա : 5

Յնչամ աւար չիշատակ է ընդ սրբոյն Մեսրոպոս եւ մեծին Սահակոս Հայրապետի ընդ նմա :]

Հուռի Թ եւ Սեպտեմբերի ԺԸ : Տօն է Մովսիսի աստուածախօս ճարգորէին եւ եղբոր նորա Ահարոնի բաշանայի : 10

Մեծ ճարգորէն եւ աստուածախօսն Մովսէս էր չաղգէն Ղեւեալ, որվի Ամրոմոս եւ Յովքաբեթի : Իբրեւ ճնա զնա ճալք իւր՝ շնորհքն աստուածային երեւեցաւ ի վերայ ճանկան : Եւ թագուցանէր զնա ամիրս երկա չերկեղէն Փարաոնի, որ ետ հրաման զամենայն արու ճանկունան Երրաչեցուցն ի գեան ընկենուլ : 15

Ապա ճալք նորա ել զնա ի տապանակի պրտուեալ ճեւիեալ զնա կարածիւթով եւ 15

après du Christ, le 8 Hori, le 17 Septembre. Une croix lumineuse descendue du ciel se fixa sur le cercueil jusqu'à ce qu'on l'eût déposé dans le tombeau. Et tous ceux qui furent témoins de cette grande apparition de l'effrayante lumière, furent saisis de frayeur; elle fut cause de grande contrition pour toute la foule, car elle n'apparut pas seulement à une ou deux personnes mais à tous, et non seulement pendant une heure, mais jusqu'à ce que l'office des obsèques eût pris fin. Et c'est ainsi que lui qui fut glorifié de Dieu, fut grandement glorifié en notre Seigneur Jésus-Christ, à qui gloire éternellement.

En ce jour, avec saint Mesrop, commémoration du grand patriarche Sahak.]

9 HORI, 18 Septembre.

Fête du prophète Moïse qui parla avec Dieu et de son frère le prêtre Aaron.

Le grand prophète Moïse, qui parla avec Dieu, était de la tribu de Lévi, fils d'Amram et de Jochabed¹. Lorsque sa mère l'eut mit au monde, les grâces divines apparurent sur l'enfant. Elle le tint caché trois mois par crainte de Pharaon, qui avait donné l'ordre de jeter dans le fleuve tous les enfants mâles des Hébreux.

Ensuite, sa mère le plaça dans une nacelle de jonc qu'elle enduisit de

1. Exode, vi, 20.

ընկէց ի գետն : Եւ զուտորն Փարաւոնի հանեալ ի գետոյն արար իւր որդեգիր եւ
անուանեաց Մովսէս, որ թարգմանի հանեալ ի ջրոյ : Եւ ետ գնա յուսումն Եգիպտացոյ
եւ վարժեցաւ Մովսէս իմաստութեամբն Եգիպտացոյ : Եւ կացոյց գնա թագուհին
Սափա զօրավար, եւ յորժամ գերեցին Եթովպացիքն զՍափա զանուցիչն Մովսէսի,
5 զտասն ամ սրտերագծեալ Մովսէսի յաղթեաց Եթովպացոյն եւ դարձոց զձաջ իւր :
Գերեաց եւ զԹեղրի թագուհին Եթովպացոյ եւ ամ չեգիպտոս :

Եւ իրեւ վախճանեցաւ Սափա, այք նորա կամեցաւ սարսնանկ զՄովսէս եւ
սարսնեալ * Մովսէսի զեգիպտացին, փախեաւ ի Մադիամ, եւ եկեալ բնակեցաւ սա
Հապուէլ բուրմն եւ նա ետ զՍեփորա զուտար իւր նմա ի կնուիրեն, յորմէ ձուս
10 երկու որդի, զԳերսամ եւ զԵղիսար : Եւ կացեալ Մովսէս ի Մադիամ քաւասուն ամ :

Եւս երեւեցաւ նձա Աստուած ի լերինն ի ձորենւոջն եւ սուաբեաց գնա չեգիպտոս
հանել զորդիան Բարաքի : Եւ երթեալ Մովսէսի, արար նշանս եւ արուեստս մեծամեծս
առաջն Փարաւոնի, եւ յոչ արձակել զժողովուրդն՝ պատժեաց զԵգիպտոս տասն հա-
բուածովք, եւ հան զԲարաքէլ հօր ձեւածը եւ բարձր բազիրա : Եւ պատասուեալ զձովն
15 Կարճիր անցոյց զժողովուրդն ընդ ցամաք, եւ ընկզմեաց զՓարաւոն զօրօք իւրովք ի
ձով Կարճիր եւ քաղցրացոյց զջուրն Մեռալին, եւ իջոց մանանա յերկնից եւ լորա-
մարգի ի ձովէն եւ կերակրեաց զժողովուրդն յանապատին քաւասուն ամ : Եւ ի վիճէ

* A fol. 38
v° b.

bitume et de poix et le déposa dans le fleuve. La fille de Pharaon l'ayant retiré du fleuve¹, l'adopta et lui donna le nom de Moïse, qui se traduit : retiré de l'eau. Elle lui fit suivre les études des Égyptiens, et Moïse fut élevé dans la sagesse des Égyptiens². La reine Maria l'institua général, et lorsque les Éthiopiens firent prisonnière Maria, la nourrice de Moïse, celui-ci combattit dix années, vainquit les Éthiopiens et fit revenir sa mère. Il fit prisonnière également la reine des Éthiopiens, Tesbi, et l'emmena en Égypte.

A la mort de Maria, son mari voulut tuer Moïse, mais Moïse tua * l'Égyptien et s'enfuit au pays de Madian et alla demeurer avec le prêtre Raguël, qui lui donna en mariage sa fille Séphora, de laquelle naquirent deux fils, Gersam et Éliézer. Moïse passa quarante années au pays de Madian.

* A fol. 38
v° b.

Ensuite Dieu lui apparut sur la montagne, dans le buisson, et l'envoya en Égypte pour délivrer les fils d'Israël. Moïse s'y rendit, fit de grands miracles et prodiges devant Pharaon; celui-ci refusant de laisser sortir le peuple, il punit l'Égypte par dix fléaux, et délivra Israël, avec une main puissante et le bras élevé. Il entr'ouvrit la mer Rouge et fit passer le peuple à sec, et engloutit Pharaon avec ses troupes dans la mer Rouge; il adoucit l'eau de Mara; il fit descendre du ciel la manne, et les cailles de la mer, et nourrit le peuple dans le désert pendant quarante années. Il fit jaillir de l'eau du rocher,

1. Exode, chapitre, 11. — 2. Actes des Apôtres. vii. 22.

ջուր բլխեցոյց երկոտասան վտակ եւ ելեալ ի լեառն Մինեա ըստամորեայ սրահօր ընկալաւ տախտակս քարեղէնս, աստուածազիւծս, օրէնս ժողովրդեանն եւ լուսաւորեցան երեսք նորա օրպէս ի փառացն Աստուծոյ :

* A fol. 39
r° a. Կանգնեաց զխորանն հրամանաւն Աստուծոյ, զոր արար Բերսելիէլ եւ Էլիար . քահա-
նապետոյց զԱհարոն եղբայր իւր եւ զորդիս նորա Աստուծոյ . * հրով եկէզ զժողովուրդն 5
Կորխոյ, որ հակառակ կացին քահանայութեանն Ահարոնի . զՄալան եւ զԱբիրոն յանդունդս ընկզմեաց : Եւ յորժամ եհաս վախճան Ահարոնի՝ եհան Մովսէս զԱհարոն եւ զԲեղազար զորդին նորա ի լեառն Հովր եւ մերկացոյց յԱհարոնէ զպատմուձանն եւ զկեցոյց Եղիազարու օրոյն Ահարոնի . եւ Ահարոն մեռաւ անդ : Մովսէս եւ Եղիազար իջին ի լեառնէ անտի : Եւ երաց ամենայն ժողովուրդն գաւուրս երեսուն : 10

Եւ եբեր Մովսէս զժողովուրդն յերկիրն Մովաբու, եւ ասէ Տէր ց Մովսէս . Ել ի զլուի լերինն Կարաւայ, եւ տես աջօք քո զերկիրն պարզեաց, զի ոչ մտցես ի նա, եւ զու վախճանեաց անդէն : Եւ վախճանեցաւ Մովսէս ծառայ Տեառն յերկիրն Մովաբու : Եւ Թաղեաց զնա Միքայէլ հրեշտակապետն մերձ ի տունն Փողովրաց եւ ոչ որ զխոսաց զգերեզման նորա մինչեւ ցայտօր : 15

Եւ Մովսէս էր ամաց հարիւր եւ քսանից ի վախճանկն իւրում եւ ոչ վատեցին

en douze ruisseaux, et ayant gravi la montagne du Sinaï, après quarante jours de jeûne, il reçut les tables de pierre, écrites par Dieu, contenant des lois pour le peuple; des rayons de lumière partaient de son visage comme [un reflet] de la gloire de Dieu.

* A fol. 39
r° a. Il érigea le tabernacle, par ordre de Dieu, que construisirent Béséléel et Ooliab¹. Il consacra son frère Aaron et ses fils prêtres de Dieu, * fit dévorer par le feu Coré et sa troupe qui s'opposèrent au sacerdoce d'Aaron, fit engloutir sous terre Dathan et Abiron. Lorsque la fin d'Aaron fut arrivée, Moïse conduisit Aaron et son fils Éléazar sur la montagne de Hor, dépouilla Aaron de ses vêtements de grand prêtre et en revêtit Éléazar, fils d'Aaron. Aaron y mourut. Moïse et Éléazar descendirent de la montagne. Tout le peuple le pleura pendant trente jours².

Moïse conduisit le peuple au pays de Moab, et Dieu dit à Moïse : Monte au sommet de la montagne Nébo et contemple de tes yeux la terre promise, car tu n'y entreras pas et tu mourras là³. Moïse, le serviteur du Seigneur, mourut dans le pays de Moab. L'archange Michel l'enterra près de la maison de Phogor⁴ et personne n'a jamais connu son sépulchre jusqu'aujourd'hui.

Moïse était âgé de cent vingt ans lorsqu'il mourut, son œil ne s'était pas

1. Exode, xxx, 2 et 6. — 2. Nombres, xx, 27-30. — 3. Deut., xxxii, 49-52: — 4. Deutéronome, xxxiv et Jude, v. 9, combinés ensemble.

աչք նորա եւ ոչ խորշոմեցան ճնօռք նորա, եւ պահեաց նա երկա քառասունս, առանց հացի եւ ջրոց ըստ թուոյ ամաց իւրոց, որ ընդ տարւոյ :

Եւ լացին որդիքն Իւրաչելի, զՄովսէս աւուրս երեսուն, ի մեռանել անկ իւրում յՄարտիբ Մովսբու, առ Յորդանանաւ չանդիման Երիբովի :

5 Եւ Յեսու որդի նաւեայ * լցաւ հոգւով իմաստութեամբ, զի եզ Մովսէս զձեռն իւր * A fol. 39
r° b.
ի վերայ նորա եւ հնազանդեցան որդիքն Իւրաչելի նմա, եւ արարին որպէս պատուիրեաց Տէր : Եւ ոչ եկաց մորգարէ Իւրաչելի որպէս զՄովսէս զոր ծանեաւ Տէր, զէմ չանդիման նշանօք եւ արուեստիւք, զոր առաքեաց Տէր առնել չերկրին Եզիպտացոց, ի Փառաւուն եւ ի ծառայս նորա եւ չամենայն երկրին սքանչելիս մեծամեծս, զձեռն
10 հզօր եւ զբազուկ բարձր զոր արար Մովսէս աւաջի ամենայն Իւրաչելի :

Յայտմ աւար վկայաբանութիւն սրբուհոյն Արիադնեայ, որ Մարիամ անուանի :

15 Ի ժամանակս Աղբիանոսի եւ Անտոնինեայ ամբարիշտ թագաւորացն, էր Արիադ-
նեա աղախին առն կուսապաշտի որոջ անունն էր Տերտուղի, նախապատուով Պալմիւսոյ
բազարին : Երանելի աղախինն էր բրիտանեայ եւ համապալ ազօթս պահօք եւ ձգնու-
թեամբ մատուցանէր Ատուծոյ :

11 վկայաբանութիւն] վկայութիւն B — որ Մարիամ անուանի] զոր Մարիամ կոչեն B ||
12 Երիադնեա] Արիադոնա B || 13 Տերտուղի] Տերտուղա B — նախապատուով Պալմիւսոյ]
նախապատուով աւաջին ի Պալմիւսեանոց բազարին Փալիպացոց՝ Սարաւարիսա B || 14 երա-
նելի] երանելիս պս B — ազօթս] զազօթս իւր B.

obscure, ses dents n'avaient pas été ébranlées [ses mâchoires n'étaient pas
létrées]; il avait jeûné trois fois quarante jours, sans pain et sans eau, selon
le nombre de ses années, jour pour année.

Les enfants d'Israël portèrent le deuil de Moïse pendant trente jours,
lorsqu'il mourut à Rabob de Moab, près du Jourdain, en face de Jéricho.

Josué, fils de Navé, * fut rempli de l'Esprit de sagesse, car Moïse avait * A fol. 39
posé ses mains sur lui, et les enfants d'Israël lui obéirent et ils firent comme
r° b.
le Seigneur avait prescrit. Il ne s'est élevé aucun prophète en Israël comme
Moïse que le Seigneur ait connu face à face, avec tous les prodiges et les
signes dont le Seigneur le chargea d'accomplir en Égypte, sur Pharaon et
sur ses serviteurs et dans tout le pays, de grands miracles avec la main forte
et le bras haut que Moïse exerça devant tout Israël ¹.

En ce jour, martyre de sainte Ariadne, qui s'appelle Marie.

Aux jours des empereurs impies Adrien et Antonin, vivait Ariadne, la
servante d'un homme idolâtre dont le nom était Tertullus, un des principaux
de la ville de Prymnesia. La bienheureuse servante était chrétienne et offrait
chaque jour ses prières à Dieu, avec jeûne et vie ascétique.

1. Deut., xxxiv, 8-12.

Եւ եղեւ որ ճննդեան որդւոյ տեսան իւրոյ եւ տօնէին ի բազինս կռոյն . եւ երանելի կինն արհամարհեաց զպիղծ խրախուժին տօնին եւ զկնի ոչ զնայ եւ ոչ հաղորդեցաւ ի զոհիցն :

* A fol. 39
v^o a. Եւ բարկացեալ տեսան իւրոյ զան հարեալ արկ ի բանդ, զի ի սովոյ մեռցի : Եւ յետ * բալուժ աւուրց կացոցց զնա առաջի դատաւորին : Եւ երանելի Արէտղոնեա համարձակութեամբ խոտտովանեցաւ զՏէր մեր Յիսուս Քրիստոս, եւ ալօթեալ երկա-
բագոն առաջի դատաւորին եւ հրապարակին :

Եւ հրամայեաց կախել զնա զփայտէ եւ քերել զմարմին նորա : Եւ տեսեալ ամբոխին զժուժկալութիւն կնոջն, աղաղակեցին առ դատաւորն մեծաւ բարբառով եւ արձակեցաւ ալօթինն Քրիստոսի ի տանջանացն : Եւ ընթացաւ ի մօտակայ լեառն, ընթացան եւ
անօրէնքն զկնի զի կալցեն զնա եւ զարձուցեն կապանօք :

Եւ յորժամ մերձեցան տարածեաց զձեռս իւր ի վեր եւ արտասուօք աղաչեաց զԱստուած զի փրկեսցի ի ձեռաց անօրինացն : Եւ առժամայն վէճն որ առաջի կայր՝ հերձաւ եւ ի ներքս ընկարաւ զԱրիստոսի եւ զարձեալ փակեցաւ, որ եւ ոչ նշան պատաճանն երևեցաւ, բայց ի վերարկուէն որ զլլխովն պատեալ էր, փորր ինչ ի քղան-
ցիցն կախեցաւ զվիճէն առ ի ցոլցս ժողովրդեանն :

1 եղեւ] էր B || 6 Յիսուս om. B — երկարագոյն] երկայնագոյն B || 7 եւ. հրապարակին om. B || 8 քերել] արկին add. B || 11 զարձուցեն] յետ add. B || 14 հերձաւ] հերձեալ անկաւ B — ի ներքս] ի ներքոյ իւր B || 14-ր. 281 l. 8 եւ զարձեալ . . . հարձուժն քրիստոնէից om. B.

Arriva le jour de l'anniversaire de la naissance du fils de son maître et on célébra des fêtes dans le temple des idoles; mais la bienheureuse femme méprisa les solennités impures de la fête, ne les accompagna pas et ne prit point part aux sacrifices.

* A fol. 39
v^o a. Son maître, irrité, la fit battre et mettre en prison pour qu'elle y mourût de faim. Longtemps après il la présenta devant le juge. La bienheureuse Ariadne confessa avec hardiesse notre Seigneur Jésus-Christ et pria longuement devant le juge et l'assemblée.

Le juge ordonna de la suspendre à un arbre et de lui déchirer le corps. La foule, témoin de la patience de la femme, poussa de grands cris vers le juge, et la servante du Christ fut délivrée des tortures. Elle courut vers une montagne proche et les impies se mirent à sa poursuite pour l'arrêter et la ramener chargée de fers.

Lorsqu'ils l'eurent rejointe, elle étendit ses mains vers le ciel et, avec larmes, pria Dieu de la délivrer des mains des impies. Aussitôt le rocher qui se trouvait devant elle s'entr'ouvrit, accueillit Ariadne dans son intérieur et se referma, de sorte qu'il n'apparut aucune trace de fissure, excepté un pan de l'étoffe qui lui couvrait la tête, qui resta suspendu au rocher, comme témoignage pour le peuple.

Եւ Տրամայեաց դատուորն քարահատողն զի կովեցեն ճրճօր զլէմն եւ կօրճա-
 նեցեն ի վերայ : Եւ յանկարծակի եղև որոտումն եւ կայծակուեր : Եւ երեւցան
 Տրեշտակք Տրատեաիլ երիվարօք եւ սատակեցին զբազումս յանհաւատիցն եւ * զքորմն *
 ի մեհնին զբռն սատակեցին : Եւ ահ մեծ անկու ի վերայ ամենեցունց եւ փախտա-
 5 կանք ծախն ի քաղաքն, եւ որք մնացինն աղաղակէին մեծ է Ատուածն քրխտոնէլից,
 մեծ է Ատուածն Արիպոնայ, ճշմարտապէս նա միայն է Ատուած :

Եւ հաւատացին յաւուր յաչնիկ երեք հազար ոգի ի կուսպաշտիցն : Եւ սպա
 զպարեաց հարածումն քրխտոնէիցն :

Կատարեցաւ ի վնիին աղախինն Քրխտոտի Արիպոնեա ի Սեպտեմբերի ժի :

10 [B * Յիշատակ փոզովք իջմանն Ատուածոց ի Սինա, եւ վերստին տօն սրբոց Խաչին, * B
 եւ հանգիստ Ահարոնի քահանայապետի սաւջնոց : p. 151 b.]

Ատուածային քահանայապետն սաւջին սուրբն Ահարոն՝ եղբայր էր նախամար-
 15 զարէին Մովսիսի, եւ որպի Ամրամայ, որբուց Կահաթու, որբուց Կեւեայ, որբուց
 Յակօրայ : Չաա աւարեաց Ատուած ընդ սաւջ Մովսիսի երեւեալ նմա եւ խօսեալ՝
 յորժամ կոչք Մովսէս ի Քարէր լեւնէն սա ժողովուրդն, սակրով թէ. Երթ ընդ սաւջ
 եղբոր քո, եւ եղիցիս նմա ի լեզու եւ ի մարդարէ :

9 Սեպտեմբերի ժի.] եւ Հոսի Թ. add. B.

Le juge ordonna à des tailleurs de pierres de briser avec des marteaux le
 rocher et de les faire tomber dessus. Il se produisit aussitôt des grondements
 de tonnerre et des coups de foudre. Des anges apparurent montés sur des
 chevaux en forme de feu, qui tuèrent nombre de païens et * mirent à mort le * A fol. 39
 prêtre, à la porte du temple des idoles. Une grande frayeur saisit tout le v° b.
 monde, ou s'enfuit vers la ville, et ceux qui y restèrent [à cet endroit] se
 mirent à crier : Grand est le Dieu des chrétiens, grand est le Dieu d'Ariadne :
 en vérité, lui seul est Dieu.

Trois mille personnes parmi les païens se convertirent ce jour-là. Et la
 persécution contre les chrétiens prit fin.

La servante du Christ Ariadne trouva la mort dans le rocher, le 18 Sep-
 tembre.

[B * Commémoration de la descente de Dieu sur le Sinaï aux sons des
 trompettes. De nouveau, fête de la sainte Croix. Et repos d'Aaron le premier * B
 grand prêtre. p. 151 b.]

Le divin et premier grand prêtre, saint Aaron, était le frère du premier
 prophète Moïse et fils d'Auram, fils de Gaath, fils de Lévi, fils de Jacob. Dieu
 lui ayant apparu et parlé avec lui, l'envoya au-devant de Moïse, lorsque celui-
 ci venait de la montagne de Horeb vers le peuple, en lui disant : *Va au-*
devant de ton frère et tu lui serviras de langue et de prophète ¹.

1. Exode, iv, 27.

B
p. 152 a.

Եւ յորժամ հանին յանապատն զժողովուրդն յԵգիպտոսէ, յետ բազմապոչն նշանացն սասանց որով հարին զԵգիպտոս նա եւ Մովսէս. եւ յետ պատասելոց ծովուն ընտրեաց զնա Աստուած յառաջին բաշանաչութիւն, ի յերկնաւորացն * բաշանաչակարգութենէ, զնոցն շնորհ բաշանաչական ի մարդիկ նախ նովաւ հեղով. եւ նահապետ եւ հայր եւ սկիզբն ամենայն բաշանաչապետութեան մարդկացնոյ՝ զնա չօմարեաց լինել :

5

Մանաւանդ պատկեր եւ օրինակ ճշմարտաբաշանաչապետին Քրիստոսի օծութեամբն իւրով. զի առաջին եւ նախ սա օծաւ ի յամենայն մարդկանէ եղով սրբով, եւ սպաւորեաց զճշմարտ օծեացն Քրիստոս, զնորին անունն օծական մարդկան գուշակելով : Զի առայ Աստուած Մովսիսի՝ ասնել զնա ի գուռն խորանին վկայութեան եւ զպեղուցանել զզճղնուսորն եւ զվահասն եւ զվտաւակն, գտախտակն եւ զվամարն եւ օծանել զնա եղով եւ արեամբ ի չաւկն աջոյ եւ ի ձեռն, իրբու սաւնով յԱստուծոյ լսելով եւ սոյ մարդկան գործելով :

10

Եւ աչպէս եկաց նա բաշանաչապետ առաջին, եւ սրբիբ նորա բաշանաչք ընտրութեամբն Աստուծոյ՝ որ զիստէ եւ ըննէ գիրտոս, եւ բաժանէ արգարապէս խոնարհացն սազով զշնորհս : Սրով յորժամ նախանձօւ ընդդէմ չարեան նմա Կորխ եւ բանակն իւր՝

15

B
p. 152 a.

Après que lui et Moïse eurent conduit le peuple au désert à la sortie d'Égypte, après les dix grands prodiges par lesquels ils avaient frappé l'Égypte; après que la mer fut divisée en deux, Dieu le choisit pour le premier prêtre pour répandre sur lui, le premier parmi les hommes, la même grâce sacerdotale qui se trouve dans le sacerdoce des créatures célestes [anges] et * Il lui plut de l'instituer patriarche et père comme commencement de tout sacerdoce suprême parmi les hommes.

Il fut surtout, par son onction, l'image et l'exemple du vrai grand prêtre, le Christ, car ce fut lui le premier parmi les hommes qui ait été oint de l'huile sainte et qui caractérisa le vrai oint, le Christ, en annonçant son nom aux hommes que désignait l'onction¹. Car Dieu dit à Moïse de l'emmener à la porte du tabernacle de témoignage et de le revêtir de la tunique, de l'huméral, du rational, de la lame sainte et de la ceinture²; de lui verser l'huile de l'onction et de mettre du sang sur [l'extrémité de] l'oreille droite et sur [les pouces de] la main³; comme recevant de Dieu par l'ouïe et donnant aux hommes par l'action.

C'est ainsi qu'il fut institué premier grand prêtre et ses fils prêtres, par l'élection de Dieu qui connaît et scrute les cœurs⁴ et partage avec justice en donnant la grâce aux humbles⁵. Et lorsque par jalousie Coré et sa troupe s'opposèrent à lui, leurs encensoirs s'incendièrent par le feu

1. Cantique, 1, 2. — 2. Exode. xxix, 4-5 — 3. Ex., xxix, 7, 20. — 4. Jér., xvii, 10. — 5. Prov., iii, 34.

բուրվասք նոցա աչքեցան յերկնից իջեալ հրով, եւ Ահարոնին անկէզ մնաց ի չընդունելն զխաւնին նորա չԱտուածոյ :

5 Եւ զարձեալ չորժամ Մովսէս կամեցաւ ցոյցանել թէ չԱտուածոյ ընտրեցաւ արժանապէս Ահարոն, առեալ յերկոտասան ցելապետացն զգաւազանս նոցա եւ եղ ի խորանն վկայութեան, ընդ նոսին եղ եւ զԱհարոնին, եւ աչոյցն զորս ոչ ընտրեաց Ատուած՝ մնաց նոցնապէս : Իսկ Ահարոնին թէպէտ չոր էր՝ սակայն առաւելեալ ծաղկեցաւ եւ արար ընկոյց, եւ եցոյց զտիպ կուսական ծննդեանն : Այլ եւ զԴադան եւ զԱբիրոն որ հակառակ էին քահանայութեանն Ահարոնի եւ Մովսիսի, պատուեցաւ երկիր եւ եկաւ :

10 Սա՛ չորժամ կոտորէր հրեշտակն Ատուածոյ զժողովուրդն վասն արտնջերոցն եւ պուսկութեանն եւ աչոյց չարեացն, զզեցեալ զամենայն զգետն իւր քահանայական՝ ընդ մէջ անց բուրվասութիւն * կենդանեաց եւ մեռերոց, եւ զազարեաց աւժամայն սաստկումն : Զի մինչ ի նա եկեալ մահն՝ որպէս ալիք ծովու առ վիմով արգելաւ, եւ պատկաւեաց ի քահանայութենէն :

15 Զսա՛ չեա երկար պաշտելոյ զքահանայութիւնն իւր արարապէս, փոխեաց Ատուած ի չատեացս, որպէս եւ ունի պատմութիւնն աչապէս : Եւ խօսեցաւ Տէր ընդ Մովսիսի եւ ընդ Ահարոնի ի Հովր լերինն՝ ի սահմանս երկրին Եզովմայեցոյ եւ ստէ .

* B
p. 152 b.

descendu du ciel, tandis que celui d'Aaron ne prit pas feu parce que Dieu accepta son encens ¹.

De même, lorsque Moïse voulut montrer qu'Aaron avait été dignement choisi par Dieu, il prit les verges des douze chefs des tribus et les plaça dans le tabernacle de témoignage, avec elles il plaça aussi celle d'Aaron. Les verges de ceux que Dieu n'avait pas choisis, restèrent telles que; quant à celle d'Aaron, quoique sèche, elle avait cependant germé en abondance et produit des noix [amandes] ², montrant ainsi la figure de la naissance virginale. Il arriva de même pour Dathan et Abiron qui s'étant opposés au sacerdoce d'Aaron et de Moïse : la terre se fendit et les dévora ³.

Et lorsque l'ange de Dieu exterminait le peuple pour avoir murmuré et commis la fornication et autres mauvaises actions, Aaron revêtit tous ses vêtements sacerdotaux et accourut avec l'encensoir parmi les vivants et les morts, et la mort se reposa aussitôt ⁴. Car avant que la mort ne fût parvenue jusqu'à lui, elle s'arrêta comme les flots de la mer s'arrêtent devant les rochers, et elle respecta le sacerdoce.

* B
p. 152 b.

Après avoir longtemps accompli le sacerdoce avec justice, Dieu le transporta de cette vie, ainsi que le dit l'histoire. Et le Seigneur parla à Moïse et à Aaron, sur la montagne de Hor, qui est sur les confins du pays d'Édom, et dit : Qu'Aaron aille rejoindre son peuple, car vous

1. Nomb., xvi, 1-40. — 2. Nomb., xvi, 40-50. — 3. Nomb., xvi, 31-33. — 4. Nomb., xvi, 46-48.

Յաւելլի Ահարոն առ ժողովուրդ իւր զի մի մայէք չերկիրն զոր ետու որպօցն Իսրայելի, բանդի բարկացուցէք զես ի վերայ ջուրցն բամբասանաց : Առ զու զԱհարոն եւ զԵղիազար զորքի նորա, եւ հան զնսա ի Հովր լեառն չանդիման ամենայն ժողովրդեանն . եւ մերկացն չԱհարոնէ զպատմուճան նորա եւ զգեցուցես Եղիազարու որպօց նորա, եւ Ահարոն չաւելալ մեռցի սնդ :

Եւ արար Մովսէս որպէս եւ հրամայեաց նմա Տէր . եւ եհան զնա ի Հովր լեառն առաջի ամենայն ժողովրդեանն, եւ մերկացոյց չԱհարոնէ զհանգերձս իւր եւ զգեցոյց զնսա Եղիազարու որպօց նորա, եւ մեռաւ Ահարոն ի զլուխ լերինն : Եւ իջին Մովսէս եւ Եղիազար ի լեռնէ անտի, եւ ետես ամենայն ժողովուրցն եթէ փախճանեցաւ Ահարոն, եւ լացին զԱհարոն ամենայն տունն Իսրայելի զաւուրս Երեսուն :

Ի սմին աւուր ընդ Ահարոնի չիշատակ է եւ Ելբօրն իւրում մեծ եւ առաջին մարգարէին Մովսիսի նախկին օրինապրողին աշխարհի, սրբոյն եւ հեգոյն եւ աստուածատեսին եւ օրինակին Քրիստոսի եւ զուշակողն նորին : Սր չես հաներոյն զԻսրայէլ ի ծառայութենէն եւ բաղում անբամ տեսանելոյն զԱտուած, որով եւ լուսաւորեցան երեսք նորա, մինչ զի բոլ արկանէր ի վերայ զիմացն . զի ոչ կարէին հայել ի նա որդիքն Իսրայելի չաւաւելութենէ փառաց լուսոյն որ տպաւորեալ էր չաստուածատես երեսուն եւ չակն հրեշտականման :

n'entrez pas dans la terre que j'ai donnée aux enfants d'Israël : vous m'avez irrité aux eaux de contradiction. Prends Aaron et son fils Éléazar et tu les conduiras sur la montagne de Hor devant toute la multitude, et lorsque tu auras dépouillé Aaron de son vêtement, tu en revêtiras Éléazar son fils; et Aaron rejoindra son peuple et il mourra là.

Moïse fit ce que le Seigneur lui avait ordonné et il le conduisit sur la montagne de Hor devant tout le peuple, et lorsqu'il eut dépouillé Aaron de ses vêtements, il en revêtit Éléazar son fils, et Aaron mourut sur la crête de la montagne. Moïse et Éléazar descendirent de la montagne et toute la multitude vit qu'Aaron était mort, et toute la maison d'Israël pleura Aaron trente jours ¹.

En ce même jour avec Aaron, commémoration de son frère le grand et le premier prophète, l'ancien législateur de la terre, le saint et le doux ² qui a vu Dieu, qui a été l'image du Christ et qui l'a prédit. C'est lui qui, après avoir délivré Israël de la servitude, vit Dieu plusieurs fois, ce qui rendit sa figure resplendissante à ce point qu'il dut couvrir d'un voile son visage; car les fils d'Israël ne pouvaient le regarder à cause de l'abondance de la lumière glorieuse qui s'était empreinte sur la figure qui avait vu Dieu, et sur son regard devenu angélique ³.

1. Nomb., xx. 24-30. — 2. Nomb., xii. 3. — 3. Exode, xxxiv, 29-30; II Corinth., iii, 7.

* Եւ չէա տարչ զօրէնսն եւ բազմագոյն նշանս առնելոյ՝ փոխեցաւ առ Աստուած հարիւր եւ բաճն ամաց եղեալ, եւ ոչ ինչ թարգմնեցաւ ի ձերութենէ առ ի տիպ անպականութեանն ձեծի :

* B
p. 153 a.

Յայժմ տօնս սրբոյ բաճանաչակաչին Սիմէոնի աշակերտին Քրիստոսի, ելբօրորդոյն Յակոբայ Տնառն ելբօր, որ եւ առ եղեւ եպիսկոպոս Երուսաղէմի :

Յայժմ առաւր չիշատակ եվմենիոսի սքանչելագործ եպիսկոպոսին Գորաինու եւ սուրբ վկայիցն Կաստորոսի եւ սրբուհւոյն Թէոդորայ Երանելոյ :]

Հասի ժ եւ Սեպտեմբերի ժԹ : Վկայութիւն սրբոյ Սսկեանցն ի Հայր :

Սուրբքս աչտօրիկ աշակերտք էին Քաղէոսի առաքելոյն : Եւ չէա մահուան նորս կրօնաւորեալք առանձնացան չսկունսն Եփրատայ, չտօն Ծաղկեոյ, ի տեղին որ այժմ կոչի Վալարշակերտ :

Եւ եկեալք առ սրբայն Արտաշէս բարոյէին զՔրիստոս : Եւ արքայն քաղցրութեամբ լսէր, եւ հրաւիրեաց չապում ժամու տակ զնոյն բանս : Եւ ինքն հեռանալք սրտերազմաւ չարեկս :

Եւ նորս զնոյն բանս խօսէին ընդ ձեծի թագուհւոյն որում անուն էր Սաթինիկ,

* Après avoir donné les lois et après avoir accompli de nombreux prodiges, il trépassa en Dieu à l'âge de cent vingt ans; il ne fut pas flétri par la vieillesse, comme signe de sa parfaite innocence ¹.

* B
p. 153 a.

En ce jour, fête du prêtre martyr Siméon, le disciple du Christ, le neveu de Jacques le frère du Seigneur, qui fut, lui aussi, évêque de Jérusalem.

En ce jour, commémoration d'Euménius, le thaumaturge, évêque de Gortyne, et des saints martyrs Castorus et de la sainte et bienheureuse Théodora.]

10 HORI, 19 Septembre.

Martyre des saints Oski [Chrysos ou Or] et de ses compagnons en Arménie.

Ces saints étaient disciples de l'apôtre Thaddée. Après sa mort, se faisant moines, ils se retirèrent près des sources de l'Euphrate, aux pieds du Tsal-kots, à l'endroit appelé aujourd'hui Valarchakert.

Ils se présentèrent au roi Artachès, lui prêchèrent le Christ. Le roi les écouta avec bienveillance et les invita à revenir une autre fois lui parler à ce sujet. Et il partit en guerre vers l'Orient.

Ils parlèrent dans le même sens à la grande reine, dont le nom était Sa-

1. Deutéron., xxxiv, 7.

* A fol. 40
1° a. Ալան տղաւ, եւ արքն փառաւորք ազգականք մեծ թագուհւոյն * զնային ի լեաւն ջրաբաշխ եւ կրօնաւորեցան անկ :

Եւ զն էին արքն պիտանիք եւ ի գործ պատերազմի առաջինք, ազաչէին զնոսս իջանել ի լեաւնէն եւ կեալ չարբունիսն եւ նորա ոչ հաւանեցան : Եւ զնայեալ ի մենարան սրբոց Սսկեանցն, ածին զնոսս հաւանեցուցանել զարան, թողուլ զհաւատն Գրիստոսի եւ պաշտել զկուսն եւ կեալ ի զինուարութեանն : Եւ նոցա եկեալ առաւելապէս հաստատեցին ի հաւատն Գրիստոսի եւ ինքեանք զազա զնային ի խրճիթս իւրեանց :

Եւ զխտայեալ զաչն որդւոցն արքային՝ Վրոյն եւ Վրին, առաքեցին զաչիւնս զկնի նոցա եւ սպանին զնոսս :

Եւ կատարեցաւ սուրբ վկայն Գրիստոսի Սսկի ընկերօք խրովք Սեպտեմբերի ԺԹ :

Յայտմ աւուր վկայութիւն սրբոցն Տրոփիմայ, Գորեմիմոսի, Սարատիմեայ :

Այս երեք սուրբ եւ փառաւորեալ վկայքս Գրիստոսի էին ի ժամանակս կուսարշա արքային Պսորայ, ի ըսպարէն Անտիոքոյ Պիտիպեայ, եւ մտեալ չասպարէզն անսին

12 վկայութիւն սրբոցն Տրոփիմայ, Գորեմիմոսի, Սարատիմեայ] վկայութիւն Տրոփիմոսի՝ Գորեմիմոսոսի եւ Սամպատիմեայ, որք չԱնտիոք Պիտիպեայ B || 13 սուրբ] սուրբքս B | 14 Պսորայ] Պսովրայ B.

tinik, de nationalité alane. Des parents de la grande reine, des personnages considérables, * se retirèrent à la montagne, aux sources multiples, et s'y firent moines.

Mais comme ils étaient des gens importants et occupaient le premier rang en temps de guerre, on les pria de descendre de la montagne et de reprendre la vie au palais; ils s'y refusèrent. On se rendit alors à l'ermitage des saints Oski et de ses compagnons, on les amena pour qu'ils persuadassent ces gens d'abandonner la foi du Christ, d'adorer les idoles et de reprendre la vie militaire. Ils s'y rendirent et raffermirent davantage les gens dans la foi du Christ; puis ils retournèrent secrètement à leurs huttes.

Les fils du roi, Vroïn et Vrime, venus à connaissance du fait, envoyèrent des bourreaux après eux qui les tuèrent.

Le saint martyr du Christ Oski mourut avec ses compagnons le 19 Septembre.

En ce jour, martyre des saints Trophimus, Dorymédon et Sabbatius.

Ces trois saints et glorieux martyrs du Christ vivaient aux jours de l'empereur Probus, l'idolâtre, dans la ville d'Antioche de Pisidie. Étant

զիւսարաշտան զի զօհէին կուցն. արօթեցին սա Աստուած զի փրկեացին յաջնալիսի մոլորութենէն :

Եւ կարեալ զՏրոփիմոս կացուցին սուաջի Բիկարի գատաւորին եւ խոտովանեցաւ զանուն Տեառն Յիսուսի : Եւ հրամայեաց * մերկացուցանել զնա, եւ ձաղկել եւ բերել * A fol. 50
r^o b.

5 զմարմինն. եւ սպա արկին ի բանդ :

Ածին եւ զՍարաթիոն եւ նա նոջնալէս խոտովանեցաւ զանուն Տեառն Յիսուսի : Եւ հրամայեաց Բիկարն եւ մերկացուցին զսուրբն եւ տանջեցին ուժգին. եւ ի սաստիկ չարչարանացն աւանդեաց զհոգին իւր սա Աստուած ի ձեռս հրեշտակաց :

Եւ սպա ածին միւսանգամ զսուրբն Տրոփիմոս եւ ազուցին նմա կօշիկս երկաթիս
10 եւ բեւեւեցին շտան. եւ կապանօք տարան ի քաղաքն Սիւնայ, սա գատաւորն Գիոնէ-
սիոս, երկց աւուրց ճանապարհ : Եւ կացեալ սուաջի եւ անկ խոտովանեցաւ համար-
ձակութեամբ զճշմարիտ հաւատն Բրիստոսի : Եւ հրամայեաց Գիոնէսիոս մերկա-
ցուցանել զնա եւ տանջել ուժգին. եւ արկին ընդ ըւրնգունս նորս արորեալ ճանանելի
բացախով, եւ ազացեալ աղցանեցին ի վերայ վիրաւորեալ մարմնոյն, եւ զմնացեալ սղջ
15 մարմինն կաշձակամբբ աչրեցին եւ ելին ի բանդ :

1 փրկեացին] փրկեացէ զնաս B || 3 Բիկարի] Գիկարի B || 7 ուժգին] եւ զգեցին զմարմինն
add. B || 8 սա Աստուած om. B || 10 Սիւնայ] Սիւնայս B || 12 հաւատն] հաւատան
B || 13 ըւրնգունս] ըւրնգունս B || 15 ելին] արկին B.

entrés dans l'arène, ils y virent des idolâtres qui sacrifiaient aux idoles. Ils prièrent Dieu de les délivrer d'une telle erreur.

On saisit Trophimus et on le mit en présence du juge et gouverneur; il confessa le nom du Seigneur Jésus. Le juge ordonna de le dépouiller de ses vêtements, de le flageller et de lui déchirer le corps; ensuite on le jeta en prison.

On introduisit aussi Sabbatius, qui confessa également le nom du Seigneur Jésus. Vicarius ordonna * de mettre à nu le saint et de le torturer * A fol. 50
r^o b.

Ensuite on introduisit de nouveau saint Trophimus, et on lui passa des chaussures en fer, qu'on cloua à ses pieds. On le mena, chargé de fers, à trois journées de marche, à la ville de Synnada, auprès du juge Dionisius, en la présence duquel il confessa avec hardiesse la vraie foi du Christ. Dionisius ordonna de le déshabiller et de le soumettre à de cruelles tortures. On lui introduisit dans les narines du sénevé broyé et du vinaigre; et avec ce même sénevé réduit en poudre, on saupoudra les parties blessées du corps; on brûla, avec des charbons ardents, les parties du corps restées saines, et on le mit en prison.

Իսկ Գորեծինդոս ի գլխավորաց բարբառին էր մեծատուն յոյժ . եւ ծտեալ ի բանդն
եռես զսուրբն Տրոփիմոս եւ խնամարկեալ աչց արար նմա, եւ ուսաւ ի նմանէ զաս-
տուածային հաւատն եւ եղեւ բրիստոնեալ :

Եւ յորժամ եղև օր ճննական ամբարիշտ զատուարին, հրամայեաց կոչել զԳորե-
 * A fol. 40 մենտոս յաբախութիւն զոհից կուոյն : եւ նորա կացեալ աւաջի խոստովանեցաւ 5
 v° a. զբրիստոնէութիւնն՝ զոր նոր ստացաւ : եւ հրամայեաց եւ նոյնժամայն մերկացուցին
 զնորընծայն Աստուծոյ, եւ հրացեալ շամբուրս հարին ի կողան, եւ կախեցին զփայտէ
 եւ զկեցին խարսպանաւք զկուրծան եւ զթիկունան, փետեցին զմօրուան եւ արձակեցին
 ի նոսա զագանս, սալեժ եւ ինժ եւ սրջ, եւ ոչ մերձեցան ի սուրբան, ալ մանաւանդ
 զմիմեանս զիշատեցին եւ նոյնժամայն հատին զգլխս նոցա :

Կատարեցան սուրբ վկայքս Քրիստոսի Տրոփիմոս եւ Գորեծնդոս եւ Սափատիոն
 Սեպտեմբերի ժԹ :

1 Գորեծինդոս] Գորէճենտոն B || 6 նոր] նորոյ B || 7 նորընծայն] նոր ծառայն B ||
 8 փետեցին] փետեցին B || 8-10 եւ արձակեցին . . . զիշատեցին om. B || 10 նոյնժամայն]
 ապա B — նոցա] երկուցուեց վկայիցս B || 11 Սափատիոն] Սափատիանոս B || 12 Սեպտեմբերի
 ժԹ] եւ հոռի ժ. add. B.

Quant à Dorymédon, il était un des notables de la ville et fort riche. Étant entré dans la prison, il y vit saint Trophimus, et en prit soin, le visita souvent, apprit de lui la foi divine et se fit chrétien.

Lorsque arriva l'anniversaire de la naissance du juge impie, celui-ci ordonna de convier Dorymédon à la fête des sacrifices aux idoles. Il se pré-
 * A fol. 40 senta * à lui, confessa la foi chrétienne qu'il venait d'acquérir récemment.
 v° a. Il ordonna aussitôt de déshabiller le novice de Dieu, et de lui enfoncer des broches rougies dans les côtes; on le pendit ensuite à un arbre et on le cingla de coups de fouet sur la poitrine et le dos; on lui arracha la barbe; on lança contre lui et ses compagnons des bêtes féroces : lion, léopard et ours, qui ne s'approchèrent pas des saints, mais par contre s'entre-dévorèrent. Aussitôt on trancha la tête aux martyrs.

Les saints martyrs du Christ, Trophimus, Dorymédon et Sabbatius moururent le 19 Septembre.

Յայսմ աւար կատարեցաւ սուրբ վկայն Պապ անուն, ի բաղարին Լարանդէան Էիւկէանայ,
ի Մազկայ գատարէն, յաւարս Մարտիմիանոսի գատարին :

Զսուրբն Պապ անուն բարշեցին չեա բարեւոյ չարչարանացն եւ գանեցին եւ բերեցին
եւ բեւեռեալ սովբը ի հետխոտս տարան ի Սելեւկիա եւ Երթեալ առ վաչրի ժանտա-
թիւնն ձի, սոգթեալ առ Աստուած աւանդեաց զհային : Եւ առժամացն եղև ճառն
թիւնն ընդանի :

Եւ կին ձի տրտա, սրբեաց գորիւնն յտիցն եւ զտրեւնաշարսիս կտան եղ ի վերայ
աչաց կարի . եւ բացան աչքն եւ փառաւոր առնէին զԱստուած :

[B * Ի սմին աւար կատարեցան ի Հայք աշակերտք սուրբ առաքելոցն Քաղէտսի՝
սուրբն Սակի եւ սրբ. ընդ նոսա :

* B;
p. 154 b.

Սորս աշակերտք էին Քաղէտսի առաքելոց որ կկն ի Հայս : Անուն զլիսուրին
Լարեանց Խըւուսի որ թորգմանի Սակի : Եւ չեա կատարման առաքելոցն զնային
կրօնաւորեցան չակունս Եփրատայ, ի ձմակ լեռնն Ծաղկոց :

Իսկ չարժամ թագաւորեաց Արտաշէս՝ կկին առ նա աւետարանեցին նձա եւ կնոջ
իւր զհաւատան Քրիստոսի, զոր բաղբրութեամբ լուաւ թագաւորն, այլ զի գրաւեալ էր

1 Պապ անուն] Պապա B — Լարանդէան Էիւկէանայ ի Մազկայ] Լարանդա Էիւկայանայ ի
Մանդոյ B || 2 գատարին] արբային B || 3 Պապ անուն] Պապա B — բարեւոյ om. B —
եւ գանեցին եւ բերեցին] եւ գանից եւ բերանոց B || 4 վաչրի om. B || 5 եւ առժամացն . . .
ընդանի om. B || 7 ապտո] անուն add. B || 8 բացան] բացաւ B — փառաւոր առնէին]
փառաւորէր B.

En ce jour mourut le saint martyr nommé Papas, de la ville de Laranda
en Lycaonie, par le juge Magnus, aux jours de l'empereur Maximien.

Après de nombreuses tortures on traîna le nommé saint Papas, on le
frappa, on lui déchira le corps, et on l'emmena, les pieds cloués, à pied jus-
qu'à Séleucie. Il s'arrêta auprès d'un figuier sauvage, y pria Dieu, et rendit
son âme. Aussitôt le figuier devint productif.

Une femme noble lui essuya le sang des pieds et mit le linge taché de
sang sur les yeux d'un aveugle; celui-ci recouvra la vue et glorifia Dieu.

[B * En ce même jour moururent en Arménie les disciples du saint apôtre
Thaddée, saint Oski [Chrysos ou Or] et ses compagnons.

* B;
p. 154 b.

Ils étaient les disciples de l'apôtre Thaddée qui vint en Arménie. Leur
chef s'appelait Chrysos, qui se traduit Oski [Or]. Après la mort de l'apôtre
ils allèrent se faire moines aux sources de l'Euphrate, dans la montagne
ombragée de Tsalkots.

Lorsque Artachès monta sur le trône, ils vinrent auprès de lui et lui
prêchèrent, à lui et à sa femme, la foi du Christ. Le roi les écouta avec
bienveillance, mais comme il était préoccupé des soucis de la guerre, il né-

ի հոգս պատերազմացն՝ անփոյթ արար առ ժամն : Այլ արք սմանք որք ընդ կնոջ թագաւորին եկեալ էին չԱլանաց՝ ընկալան գրանն կենաց եւ մկրտեցան ի նոցանէ . զոր լուեալ որդոյ թագաւորին հալածեաց զաւրբսն, որք եւ գնացին չառաջին ճիւղնարանն :

Իսկ մկրտեալ արքն պատուաւորք հետապօտեալ գրնակութիւնս նոցա՝ եկեալ զազարեցին առ նոսա՝ եւ օր ըստ օրէ հաստատէին ի հաւատան Քրիստոսի : Բայց զի էին արքն փառաւորք եւ հզօրք ի գործ պատերազմի, կոչեաց զնոսա որդի արքային հանդերձ սուրբ Սսկեաւ եւ նորին ընկերօրն, եւ խնդրէր ի սրբոց հաւանեցուցանել զիշխանան զատեալ չերկրպագութենէն Քրիստոսի ի պատիւ եւ ի գործ իւրեանց : Որք ոչ խօսեցան զաչս ալլ ճանաւանդ բաջալերէին անշարժ մնալ ի հաւատան, եւ խնքեանք զպարագնաց ի տեղի իւրեանց փութիւցին :

Իսկ որդի արքային առարեաց զօրս զկնի ձօս ի խրճիթս իւրեանց բարձեալ սուսերօք զգլուխ երանելեացն, որք կատարեցան բարի խոստովանութեամբ ի Քրիստոս. Սեպտեմբերի ԺԺ՝ : Բայց ընդ պատուաւորսն ոչ ինչ համարձակեցաւ խօսել, ճանաւանդ ի ձօրէն երկուցեալ որում սղգականք խի էին : Եւ նորս ոչ կացին՝ ալլ գնացին ի լեռան Սուկաւ կրօնաւորեցան, կեցեալ անդ ամս բառասուն եւ չորս միւսնս հասակեցան, որպէս եւ գրեալ է ի պատմութեան իւրեանց, որոց զլիսաւորին Սիւրխաս անուն իւր :

* B
p. 155 a.

gligea la foi pour le moment. Cependant quelques personnages venus du pays des Alans à la suite de la femme du roi, accueillirent la parole de la vie et se firent baptiser par eux; ce qu'ayant appris, le fils du roi persécuta les saints, qui se retirèrent dans leur première solitude.

Les dignitaires qui s'étaient fait baptiser s'étant mis à la recherche de leur demeure, vinrent habiter auprès d'eux et se raffermirent de jour en jour dans la foi du Christ. Mais comme ils étaient des personnages considérables et puissants dans l'art de la guerre, le fils du roi les fit venir en même temps qu'Oski et ses compagnons, et il pria les saints de persuader les princes de quitter le culte du Christ, de reprendre leurs rangs et leurs occupations. Les saints non seulement ne leur parlèrent pas en ce sens, mais par contre les encouragèrent à demeurer inébranlables dans la foi, et eux, ils s'empresèrent ensuite de retourner secrètement à leur demeure.

Le fils du roi dépêcha des troupes après eux, qui à proximité de leurs huttes tranchèrent par l'épée la tête des saints; ils moururent en bonne confession du Christ, le 19 Septembre. Mais le fils du roi ne put rien proposer aux dignitaires, surtout par crainte de sa mère dont ils étaient les parents mêmes. Ceux-là ne restèrent point [au palais], mais se rendirent à la montagne de Soukav, y vécurent en moines, pendant quarante-quatre ans, jusqu'à ce qu'ils y furent martyrisés, * ainsi qu'il est écrit dans leur histoire. Leur chef s'appelait Hésychios.

* B
p. 155 a.

Բայց սուրբն Գրիգոր եկն ի լերինս նոցա, եւ չիւրաքանչիւր տեղի վկայութեանց Սսկեանցն եւ Սուքիասանցն շննեաց եկեղեցի եւ կարգեաց կրօնաւորս ի սրաշտօն . յորոց մինչեւ ցայսօր բազում բժշկութիւնք լինին հիւանդաց եւ անտաժնաց ի փառս Գրիգորի : Իսկ լերինքն կոչեցան յանուն զկաւորացն սուրբ Սսկի եւ Սուքիաս :

5 * Հոսի ժև եւ Սեպտեմբերի Ե : Վկայաբանութիւն սրբոյն Եւտաթէոսի եւ կնոջ իւրոյ * A fol. 40
Թէոպիստեայ եւ երկու որդոցն Ադապիոսի եւ Թէոպիստոսի : v° b.

Այրս այս հեթանոս էր, կուսպաշտ եւ անուն էր նորա Պլակիլիաս . եւ պատուեալ ի Տրայանոսէ, արքայէ սորատեկաո ի Հռոմ ըստրաքին . եւ էր մեծատուն յոյժ, եւ ուղորմած եւ բարերար, եւ ամենայն նեղելոց օգնական :

10 Եւ առեալ ի միում աւուր զօրականս զնոց յորս . եւ տեսանէ ի հեռուստ եղջիւրու մի մեծ յոյժ, եւ զհետ ընթացաւ երիվարաւն ինքն միայն եւ հասանէ չկր վիմին ի լերինն . եւ յորժամ մերձեցաւ առ չեղջիւրուն, հայլ ի մէջ եղջիւրացն եւ տեսանէ

5 Վկայաբանութիւն . . . Թէոպիստոսի] Վերստին տօն սուրբ Խաչին : եւ վկայութիւն սրբոյն Եւտաթէոսի եւ կնոջ նորա Թէոպիստեայ եւ երկուց որդոց իւրոց Ադապիոսի եւ Թէոպիստոսի, որք էին ի Հռոմ քաղաքի B || 7 կուսպաշտ] ազգաւ Հեկլենացի B || 10-ր. 294 l. 5 եւ առեալ . . . հարցանէր] եւ ի միում զիշերի ետես յանուրջս զՔրիստոս, եւ առ նժա խաչ փայլեալ առաւել քան զարեգակն, եւ Պլակիլիաս անկեալ ի վերայ երեսոց իւրոց երկիր եղազ նժա եւ սսէ B.

Saint Grégoire se rendit dans leurs montagnes et fit construire à chaque endroit du martyre de saint Oski et de ses compagnons, de saint Hésychios et de ses compagnons une église et y établit des moines pour le culte. Nombre de guérisons s'y opèrent jusqu'aujourd'hui sur les malades et les infirmes pour la gloire du Christ. Ces montagnes prirent leurs noms d'après les chefs, les saints Oski et Hésychios.]

* 11 HORI, 20 Septembre.

* A fol. 40 v° b.

Martyre de saint Eustache, de sa femme Théopiste et de ses deux fils Agapius et Théopistus.

Cet homme était païen, idolâtre, et son nom était Placidus. Il fut honoré par l'empereur Trajan [du titre] de stratélate dans la ville de Rome. Il était fort riche, charitable et bienfaisant, il venait au secours de tous ceux qui étaient dans le besoin.

Un jour il prit avec lui des soldats et se rendit à la chasse. Il aperçut de loin un cerf fort grand, et le poursuivant à cheval, seul, il arriva jusqu'aux abords d'un rocher de la montagne; lorsqu'il s'approcha du cerf, il aperçut au milieu de ses cornes le signe de la sainte croix qui brillait d'un

գնշան սուրբ խաչին վազեալ առաւել քան զոյս արեգականն եւ ի ձէջ խաչին գարտկերն Տեառն ձերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եւ Աստուծոյն : Եւ ձայն եղեւ առ նա եւ ասէ . Ո՛վ Պլակիդոս ընդէք հարածես զիս . ահաւասիկ եկի վասն քո ի ձեւ եղջերուի երեւեալ քեզ : Եւ Պլակիդոս իջեալ չերվարէն եւ անկեալ երկիր սրագանէր եւ հարցանէր . Ո՛վ ես Տէր : Եւ նա ասէր . Ես եմ Յիսուս Քրիստոս զոր զու անգիտաբար

⁵ գարշտես . զի բարերարութիւնք քո որ առ նեղեարս առնես, ձաին առաջի իմ, * եւ եկի երեւեցուցանել զիս քեզ . երթիջիր զու եւ կին քո եւ որդիք առ եպիսկոպոսն եւ ձկրտեսցիք : Եւ այլ բողբոժ բանս խօսեցաւ ընդ նձա որ զրեալ է ի կատարեալ պատճառութիւն իւր : Երեւեցաւ եւ կնոջ նորա Թէոպիտոսայ եւ ասէ . Վաղիւն այր քո եւ զու եւ որդիք քո ձկրտեսցիք եւ եկեսցիք առ իս : Եւ գնացին առ եպիսկոպոսն եւ ձկրտեցան

¹⁰ եւ անուանեցաւ Եւստաթէոս : Եւ ասէ թէ . Արպէս Յոր բողբոժ փորձանաց հանդիպեսցիս :

Եւ զարձաւ ի տուն իւր ձեժ ուրախութեամբ : Եւ անկաւ հարուած ցաւոց յանդեպս նորա, ի հօտս եւ շարջառս, եւ չերվարս եւ ի ջորիս եւ յամենայն անասունս իւր, եւ ոչ մնաց եւ ոչ ձի : Եւ նա զոհանարով փառաւորէր զԱստուած :

¹⁵

5 Քրիստոս *om.* B | 7 երթիջիր] այսուհետեւ *add.* — ձկրտեսցիք] ձկրախցիք B | 8-10 եւ այլ . . . առ իս *om.* B | 10 գնացին] երթեալք B | 11 եւ անուանեցաւ Եւստաթէոս] եւ յես աւուրց ինչ զարձեալ երեւեցաւ նձա Տէր եւ ասէ, եթէ . Արպէս զմտք *add.* B | 13 եւ զարձաւ . . . ուրախութեամբ *om.* B — անկաւ] եղեւ B.

éclat supérieur à la lumière du soleil, et au milieu de la croix, l'image de notre Seigneur et Dieu Jésus-Christ. Une voix se fit entendre à lui qui dit : O Placidus! pourquoi me poursuis-tu? Je suis venu à cause de toi sous la forme d'un cerf, pour t'apparaître. Placidus descendit de cheval et se prosternant à terre demanda : Qui es-tu, Seigneur? Il lui dit : Je suis Jésus-Christ que tu adores sans le connaître, car les bienfaits que tu fais à ceux

^{* A fol. 41} qui sont dans la gêne, ont eu accès devant moi ¹ et je suis venu ² pour me

^{1^o a.} montrer à toi. Tu iras, toi, et ta femme et tes enfants, chez l'évêque et vous vous ferez baptiser. Il lui dit encore bien d'autres choses qui se trouvent écrites dans sa biographie complète. Il apparut également à sa femme Théopiste et dit : Ton mari et toi et tes enfants, vous vous ferez baptiser demain et vous viendrez à moi. Ils se rendirent auprès de l'évêque, se firent baptiser, et lui, il prit le nom d'Eustache. Et le Seigneur lui dit : Tu vas te trouver aux prises avec beaucoup de tentations comme Job.

Et il retourna chez lui en grande joie. Une maladie contagieuse se répandit parmi ses troupeaux de brebis, de bêtes à cornes, de chevaux et de mulets, et parmi tous ses animaux, et il n'en resta plus un seul. Il glorifia Dieu, tout en lui rendant grâces.

1. Act. des Apôtres, x, 4.

Եւ լուեալ արքայն եթէ բրիտանեաց եղև Պլակիդաս, առաքեաց զօրականս եւ աւար արարին զտուն նորս եւ յափշտակեցին զամենայն ստացուածս նորս եւ զճառացս, եւ մնաց մերկ յամենայն ընչեց իւրոց :

5 Եւ առեալ զկին իւր եւ զօրդիսն, զնայ յերկիր օտար եւ ճտեալ ի նաւ հարաւ յայնկոցս : Եւ աչազգի նաւապետն աւախացաւ ի կինն Եւստաթէոսի, փոխանակ վարձու նաւին սու զնա : Եւ առեալ Եւստաթէոսի զերկուս որդիս իւր եւ երթալք լալով : Եւ հասեալ * ի գետն Դասալիս, եթող զմին որդին յայսկոցս եւ առեալ զմիւսն անցոյց յայնկոցս : Եւ յորժամ զարձաւ առեալ զմիւս որդին եւ եկն ի մէջ գետոցն, տեսանէր զն յափշտակեաց զմինն գալ եւ զմիւսն աւելծ. եւ հովիւք տեղւոցն այնորիկ թափեցին 10 զնոսս ի գազանացն եւ ամենեւին ոչ վնասեցան երկոսեանն :

* A fol. 41 r° b.

Իսկ երանելի Եւստաթէոս զրկեալ եղև ի կնոջէն եւ ի զուակացն, չիշէր զբանն Քրիստոսի եւ զոհանալք զԱստուծոյ որդէս զՅորն : Իսկ ճանկուներն սնան ի միուծ գետղ, եւ զմիմեանս ոչ ճանաչէին : Իսկ Եւստաթէոս զնայ ի գետղ մի որ կոչի Բասախոսն եւ եղև վարձկան սպետսանեոցն :

15 Եւ աչազգի նաւապետն տարաւ զթէոպլիստեսս յաշխարհն իւր եւ ստառածալին

1 արքայն] արքային B — առաքեաց] բարկութեամբ add. || 2 արարին] հարին B — նորս] իւր B || 4 զօրդիսն] զերկուս որդիս add. B — ճտեալ] եճաւ B — հարաւ յայնկոցս om. B || 6 առ զնա] արգել սու ինքն B — լալով] սղբալով B || 7 զմին] զմիւս B || 10 գետս] զերկուսեանն B — ամենեւին om. B — երկոսեանն om. B || 11 եղև om. B || 12 ճանկուներն սնան] ճանկանցն սնեալք B.

L'empereur ayant appris que Placidus était devenu chrétien, envoya des soldats qui pillèrent sa maison et emportèrent tout ce qu'il possédait, même les serviteurs. Il resta dépouillé de tous ses biens.

Il prit alors sa femme et ses fils et se rendit dans un pays étranger, il s'embarqua sur un navire pour passer de l'autre côté. Le capitaine païen conçut des désirs pour la femme d'Eustache, la retint en échange du prix de passage sur le navire. Eustache prit ses deux fils et s'achemina en pleurant. Arrivé au bord du * fleuve Daspis, il laissa un de ses fils d'un côté, * A fol. 41 r° b. prit l'autre et le transporta de l'autre côté. Lorsqu'il revint pour prendre l'autre fils, arrivé au milieu du fleuve, il aperçut un loup saisissant l'un de ses fils, et un lion saisissant l'autre. Mais les bergers de l'endroit les délivrèrent des bêtes féroces et tous les deux n'eurent aucun mal.

Quant au bienheureux Eustache, privé de sa femme et de ses deux enfants, il se rappela les paroles du Christ et rendit grâces à Dieu comme Job. Les enfants furent élevés dans un même village, sans se reconnaître. Eustache se rendit dans un village appelé Batyssus et s'engagea comme travailleur dans une vigne.

Le capitaine païen emmena Théopiste dans son pays, mais par la protec-

պահպանութեամբն ոչ մերձեցաւ ի կինն . բանդի չսչնձ որէ չորում արգել զնա՝ հիւանդացաւ եւ չորժամ եհաս ի տունն մեռաւ : Եւ թէպիտտեա վարձկան լեալ ծառայէր եւ ապրէր :

Եւ ընդ աւուրսն ընդ աշնտիկ թշնամիք շարժեցան ի վերայ երկրին Հուսոմոյ : Եւ վիշեաց թագաւորն Տրայանոս զարխական բաջութիւնն Պլակիլեայ, զգջացաւ ընդ չարին զոր արար ընդ նա, յոյզ եւ խնդիր արար եւ ոչ գտին : Ապա առաքեաց զօրւհանս ընդ ամենայն՝ երկրի կողմանս եւ գտեալ տարան առ թագաւորն եւ տեսեալ յոյժ ուրախ եղեւ եւ զիրկս արկեալ համբուրեաց զնա, եւ զգեցոյց նժա զարձեալ զպատիւ ստրատելատութեանն, եւ տուեալ զօրս առաքեաց ընդդէմ թշնամեացն : Եւ երթեալ յալթեայ բաջութեամբ եւ ի սպառ կոտորեաց զթշնամիսն, եւ զարձաւ խնդութեամբ մեծաւ :

Պէշ պ եղև անցանել ընդ գետն չորում էին բնակեալ որդիք նորա եւ սնեալ, եւ Աստուծոյ նախախնամութեամբն կանգնեաց զխորան իւր չկր գեղջն : Եւ տեսեալ զերկուս մանկունն, զի էին գեղեցիկք եւ ուժեղք եւ երազընթացք զրեաց զնոսա ի զիւանի անդ արբունի զօրականն, եւ յոյժ սիրեաց զնոսա եւ հրամայեաց նոցա ծառայել ի սեղան անդ խորում ընդ ալլում մանկունն :

Եւ ելեալ անտի գնացին ի գետն ուր կինն իւր բնակէր : Եւ անդ եւս հրամանաւ

1 զնա] ի նախն *add.* B || 2 տուն] իւր *add.* B — թէպիտտեա] պարկեշտ վարուր կեցեալ B || 4 երկրին *om.* B || 6 արար] արարեալ B || 9 թշնամեացն] թշնամեայն B || 12 էին բնակեալ *om.* B — եւ սնեալ] սնան B || 14 զիւանի] ախանի B.

tion divine, il ne toucha pas à la femme; car du jour où il la retint auprès de lui, il tomba malade, et lorsqu'il arriva chez lui, il mourut. Théopiste s'engagea comme domestique et fut ainsi sauvée.

A cette époque les ennemis envahirent le pays des Romains [Orientaux], et l'empereur Trajan se souvint de la bravoure intrépide de Placidus; il se repentit des maux qu'il lui avait eausés, fit faire des recherches, mais on ne le trouva point. Il envoya alors des soldats de tous les côtés du pays, qui le retrouvèrent et le conduisirent à l'empereur; il eut une grande joie à le voir et l'ayant pris dans ses bras, l'embrassa et le revêtit de nouveau du titre de stratélate; il lui donna une armée et l'envoya contre les ennemis. Il alla, combattit vaillamment, mit les ennemis en complète déroute et retourna avec grande joie.

Il lui arriva de passer par le village où habitaient et où furent nourris ses fils; par la providence divine, il dressa sa tente aux abords du village. Ayant aperçu deux jeunes gens, beaux, forts et agiles, il les inscrivit dans le registre impérial; il les aima beaucoup et leur ordonna de le servir à table avec d'autres jeunes gens.

De là ils se rendirent au village où habitait sa femme. Là aussi, par

* A fol. 41
v^o a.

Աստուծոյ էհար զխորանն մերձ ի տունն ուր էր կինն : Եւ ծանկանցն երթեալ ազան ի տանն Թէոպիստեայ, եւ նստեալք ի միասին պատմէին զազգէ եւ զճնողաց . եւ կնոջն մերձ նստելով ունկն զնէր, ոչ ամենեւին ծանուցեալք զմիմեանս :

Ատէ աւագն ցիրսերն . Ես հայր ունէի սորատեղատ որպէս եւ տէրս մեր, եւ էր անուն նորա * Պլակիլլա . եւ յորժամ մկրտեցաւ՝ անուանեցաւ Եւստաթէոս եւ ձօր իմոյ * 5
անուն էր Թէոպիստեա . ունէի եւ այլ եղբայր կրտեր, որոյ անուն էր Թէոպիստոս : Եւ աւեալ հայրն իմ զլս եւ զեղբայրն եւ զմայր անցաք ընդ ծով : Եւ մայրն իմ քնաց ի նաւին : Եւ հայրն իմ սու զլս եւ զեղբայրն իմ եւ զնացաք ի վեա մի լալով, եւ յորժամ անցոյց զլս՝ եւ զարձաւ զի առցէ զեղբայրն իմ, չտիշտակեաց զլս զայլ եւ հովիւք 10
թափեցին զլս եւ անայ ի վեօղն յորում էաք : Եւ զայս լուեալ կրտեր եղբայրն ի վեր վազեաց եւ երգմամբ ասէր . Ես եմ եղբայրն քո Թէոպիստոս, զի հայր իմ եւ մայր իմ նոքա են զոր ասայեր . եւ սնուցողք իմ ի զեօղն յորում էաք պատմեցին ինձ եթէ . Ի բերանոյ առիւծոյ թափեցար զքեզ : Այսպէս ծանեան զմիմեանս :

Իսկ մայրն լուեալ եւ ծանուցեալ ոչ ևս ծանօթս, եւ ծանաւանց յԵւստաթէոս ուշ 15
եղեալ եւ ծանեաւ որ այրն իւր էր : Եւ պատմեաց թէ նաւազեան զրպէս տարաւ զնա

1 կինն] իւր *add.* B — ազան] հանգեան B || 2 պատմէին] ճիմեանց *add.* B || 4 Ատէ] Ատէր B || 7 անցաք] նաւով *add.* B || 10 կրտեր] կրտեր — ի վեր վազեաց] կանգնեցաւ B || 12 յորում էաք *om.* B || 13 զմիմեանս] եւ զիրկս արկեալ լալով համբուրեցին զմիմեանս *add.* B || 14 ծածօթս] ծանօթ B || 15 պատմեաց] նմա *add.* B.

ordre de Dieu, il dressa sa tente près de la maison où se trouvait sa femme. Les enfants allèrent loger dans la maison de Théopiste, et assis ensemble, ils se racontèrent l'histoire de leur nationalité et de leurs parents. La femme, assise près d'eux, écoutait sans qu'ils se fussent reconnus.

L'aîné dit au plus jeune : J'avais un père, qui était stratélate comme notre maître, il s'appelait * Placidus; lorsqu'il fut baptisé on le nomma Eustache; le 5
nom de ma mère était Théopiste; j'avais un autre frère cadet, qui s'appelait Théopistus. Mon père me prit avec mon frère et ma mère et nous traversâmes la mer. Ma mère resta dans le navire. Alors mon père me prit avec mon frère et nous nous acheminâmes en pleurant vers un fleuve, et lorsqu'il m'eut 10
passé de l'autre côté et qu'il revint pour prendre mon frère, un loup m'emporta, mais les bergers me délivrèrent et me nourrirent dans le village où nous étions. Le frère cadet en entendant cela sauta vers lui, et dît avec serment : Je suis ton frère Théopistus, car mon père et ma mère sont ceux dont tu viens de parler; ceux qui m'ont nourri au village où nous étions m'ont raconté : Nous t'avons délivré de la gueule d'un lion. C'est ainsi qu'ils se reconnurent.

Mais la mère qui avait entendu et qui les avait reconnus, ne se dévoila pas; elle observa attentivement Eustache et reconnut en lui son mari. Elle

յաշխարհն իւր եւ անարատ պահեցաւ ի մեկոց եւ երկոց զորդիսն : Եւ նորա պատմեցին զեղեարսն ի նոսա :

Եւ ծանեան հաչրն եւ մաչրն եւ որդիքն զմիմեանս եւ մեծաւ զոհութեամբ փառաւորէին զԱստուած : Եւ զարձան խնդութեամբ * եւ մեծաւ յաղթութեամբ առ Տրաչանոս թագաւորն եւ մեծազոյն փառօք ընկալաւ զնա :

Եւ մեռաւ Տրաչանոս արքայն եւ թագաւորեաց Ալլրխանոս : Եւ մատնեցին զԵւատաթէոս թէ բրիտոնեաց է : Եւ հրամայեաց կացուցանել առաջի իւր եւ խոտոտվանեցաւ երանելին Եւատաթէոս ուղիղ հաւատով զՔրիստոս : Եւ արձակեցին ի վերայ նորա առիւծս եւ ոչ մերձեցան ի սուրբն : Եւ ապա ջնուցին պղնձի ցուլ եւ արգելին ի ներքս զԵւատաթէոս եւ զկինն եւ զերկուս որդիսն : Եւ տարածեալ զձեռս իւր խաչանման եւ աղօթեաց առ Աստուած : Եւ ձաչն եղեւ առ նա յերկնից, խոտոտնալով նմա զտախտնական կենացն ուրախութիւնն : Եւ գիրկս արկեալ զաւակացն եւ զուգակցին իւրոց, աւանդեցին զհոգիս իւրեանց առ Աստուած ի ձեռս հրեշտակաց : Եւ մալ մի ի գլխոց նոցա ոչ կրկաւ : Եւ սմանք բրիտոնեացք հանին զսուրբսն ի պղնձոյ անտի : Տեսին եւ ամբոխն զնոսս ի մահիւնս որպէս թէ ի բռն եւ զարմացան չո՛ժ, որք եւ բարութք ի

3 փառաւորէին] փառաւորեցին B 4 մեծաւ om. B 6 եւ մեռաւ Տրաչանոս արքայն] Եւ եղև մեռանել Տրաչանոսի արքային B || 8-9 եւ արձակեցին ... սուրբն om. B || 9 պղնձի ցուլ] պղնձի ցուլս B || 10-р. 297 է. 4 եւ տարածեալ ... Սեպտեմբերի է] եւ աղօթելով աւանդեցին զհոգիս իւրեանց առ Աստուած : եւ սմանք բրիտոնեացք հանին զսուրբսն ի պղնձոյ անտի եւ մեծաւ պատուով թողեցին զտրետեանն ի միսմ տապանի : Կատարեցաւ

lui raconta de quelle manière le capitaine l'avait emmenée dans son pays et comment elle avait été préservée intacte de péché, et elle lui montra ses enfants. Ils racontèrent eux aussi ce qui leur était arrivé.

Le père, la mère et les enfants se reconnurent et glorifièrent Dieu avec de grandes actions de grâces. Ils revinrent avec joie et grande victoire auprès de l'empereur Trajan qui les reçut avec les plus grands honneurs.

L'empereur Trajan vint à mourir. Adrien lui succéda. On lui dénonça Eustache comme étant chrétien. Il ordonna de l'amener en sa présence et le bienheureux Eustache confessa le Christ avec foi orthodoxe. On lança contre lui des lions qui ne s'approchèrent point du saint. On fit chauffer ensuite un taureau d'airain et on y enferma Eustache, sa femme et ses deux fils. Il tendit ses mains en forme de croix et pria Dieu. Une voix du ciel se fit entendre à lui qui lui promit la joie de la vie éternelle. Il entourra de ses bras ses enfants et son épouse et tous rendirent leur âme à Dieu par les mains des anges. Pas un cheveu de leur tête n'avait brûlé. Quelques chrétiens retirèrent les saints de l'airain. La foule les voyant étendus sur la couchette, comme s'ils dormaient, en furent grandement stupéfaits, et nombre d'idolâtres se convertirent, parce que leurs corps étaient restés intacts,

կապաշտիցն հաւատացին վասն ամբողջ մտալոյ ճարմնոցն եւ մեծաւ պատուով թաղեցին զչորեւսինն ի մի տապանի :

Կատարեցաւ սուրբն Եւստափէոս ամուսնան իւրով * եւ երկու զաւական Սեպտեմբերի Ի :

* A fol. 42 r° b.

5 Յայտմ աւուր տօն է սրբոց վկայիցն Մարքսիմոսի եւ Թէոդոտայ եւ բոնն Ասկլէպիոսայ որք սրով կատարեցան ի Փիլիպպոլսոյ Մակեդոնացոց, չաւուրս Մարքսիմիանով անօրէն արքային, ի Տրդատոյ զօրավարէն Թիրակայ :

ԶԹէոդոտեա կախեցին զփաշտէ եւ քրեցին զմարմինն, եւ զբոն իւրոյ զԱսկլէպիոսայ հատին զամենայն մատունս ձեւացն եւ ոտիցն : Եւ զՄարքսիմոս զանեցին ուժգին եւ պղնձի շանթիւք այրեցին զմարմինն եւ ի զազանս ընկեցին եւ ոչ վնասեցաւ եւ տար հատին զղուխ նոցա :

10 [B * Ի ամին չիշատակ սուրբ խոստովանող վկայիցն Իպատոսի, Անդրէի, եւ Յովհաննու ձգնաւորի եղիպտացոյ, որք ի Մարքսիմիանոսէ թաղուորէ սրով կատարեցան, եւ քառասուն արք ընդ նոսս :

* B p. 157 a.

15 Եոչնպէս կատարեցան սուրբ վկայքն Թալիսաս, եւ Դիմիտրիոս՝ վասն Դրիստոսի :]

սուրբն Եւստափէոս եւ ամուսինն իւր Թէոպիստեա եւ երկու սրղիքն իւր Ագապիոս եւ Թէոպիստոս՝ Սեպտեմբերի Ի եւ Հուսի ԺԱ Ե.

5 բոն] իւրեանց add. B | 7 Թիրակայ] Թրակայ B | 8 զԹէոդոտեա] զԹէոդոտոս B — զԱսկլէպիոսայ] զԱսկլիպիոնայ B | 9 ոտիցն] եւ ի զաշից ընկեցին եւ պահեցաւ կենդանի add. B | 10 սրնձի] սրնձի B — եւ ի զազանս ... վնասեցաւ om. B | 11 զղուխ] զղուխ B:

et on les inhuma tous les quatre dans un même tombeau, avec de grands honneurs.

Saint Eustache mourut avec sa femme * et ses deux enfants le 20 Sep- * A fol. 42 tembre. 1° b.

En ce jour, fête des saints martyrs Maximus et Théodotus et de leur sœur Asclépiodote qui moururent par le glaive à Philippopoli de Macédoine, aux jours de l'empereur Maximien l'impie, par le général Terdat [Tiridate] de Thrace.

On pendit Théodotus à un arbre et on lui déchira le corps; à sa sœur Asclépiodote on coupa tous les doigts des mains et les extrémités des pieds. On frappa violemment Maximus et on lui brûla le corps avec des broches de cuivre enflammées. Ensuite on les jeta aux bêtes féroces, qui ne leur firent aucun mal, et on leur trancha la tête.

[B * En ce jour, commémoration des saints martyrs confesseurs Hypatios, André et Jean l'Égyptien, l'ascète, qui moururent par le glaive sur l'ordre de l'empereur Maximien avec quarante autres personnes. * B p. 157 a.

De même moururent pour le Christ les saints martyrs Thalès et Démitrius [Artémidorus?.]

Հուի ժԲ եւ Սեպտեմբերի ԻԼ : Վկայաբանութիւն Տարիւր եւ լիտուն ճարտիրոսացն,
որոց զխաւորքն Եպիլեսոս, Նեղոս, Պատերձութեոս, Եղիս :

Փառաւորեալ եւ սուրբ վկայքս Քրիստոսի՝ Տարիւրքն Էին Եզրիպտացիք եւ ի
Կեսարիա քաղաքին առաջի անօրէն զբսին, որպէս ի միոյ բերանոյ խոստովանեցան
զՔրիստոս ճշմարիտ Աստուած եւ արարող երկնի եւ երկրի : Եւ բարկացեալ զբսին
հրամայեաց եւ հատին զՏարիւրիցն զականջսն, եւ զձախ ոտիցն * զզճղունսն հրացեալ
սրով կտրեցին եւ այնպիսի մահուամբ եւ բարի խոստովանութեամբ կատարեցան ի
Քրիստոս :

* A fol. 42
v° a.

5

Եւ լիտունքն Էին ի Պաղեստինաց ի Զոստիս գաւառէն . նոցին շարշարանօքն շար-
շարեցան եւ նորա եւ ի հուր արկեալ աւանդեցին զհոգիս իւրեանց, Սեպտեմբերի ԻԼ :

10

Յայսմ աւուր տօն է սրբոցն Մակրորայ, Գորգիանու, Հեղուց, Զոտիկոսի, Ղուկիանու,
Վաղերիանոսի, որք ի Տիմէան քաղաքին սրով եւ հրով կատարեցան, ի Մարսիմիանոսէ
կատաւորէն, չամս Լիկիանոսի արքային :

* B
p. 157 a.

[B * Տօն ամենածոցով վասն Գիւտի սուրբ աւետարանին Մատթէոսի եւ լիշատակ
նմին սուրբ աւետարանչին Մատթէոսի :

15

1 Վկայաբանութիւն] Վկայութիւն B | 3 զխաւորքն] Էին Եպիլեսոս add. B — Եզրիպ] Եղիս B || 3 վկայքս] վկայքն B || 4 երկնի] երկնից B || 6 զՏարիւրիցն] զՏարիւրոցն B — զձախ ոտիցն] զձախոյ ոտից B | 7 կտրեցին] եւ հատին ի բարձիցն, հանին եւ զաջոյ ալկն նոցա add. B || 9 Պաղեստինայ] ի Պաղեստինեայ ի Զոչառիս գաւառին B | 10 իւրեանց] առ Եստուած : Վատարեցան Տարիւր եւ լիտուն սուրբ վկայք՝ Սեպտեմբերի ԻԼ եւ Հուի ժԲ add. B || 12 սրբոցն] սրբոց վկայիցն B — Հեղուց] Հեղեց B.

12 HORI, 21 Septembre.

Martyre des cent cinquante martyrs, dont les principaux étaient Pilas, Nil, Patermuthe, Élie.

De ces glorieux et saints martyrs du Christ, cent étaient Égyptiens, et ils confessèrent, comme d'une seule bouche, le Christ, vrai Dieu et créateur du ciel et de la terre, devant le due impie, dans la ville de Césarée. Le due, irrité, ordonna de couper à ces cent les oreilles et le pied gauche à la hauteur de la cheville avec une épée enflammée; c'est d'une telle mort et en bonne confession qu'ils moururent dans le Christ.

* A fol. 42
v° a.

Les cinquante autres étaient de la Palestine, de la province Zoaris. Ils furent torturés des mêmes supplices et ensuite jetés dans le feu; ils rendirent leur âme, le 5 Septembre.

En ce jour, fête des saints Macrobius, Gordianus, Ilie, Zoticus, Lucianus, Valérianus, qui moururent par le glaive et les flammes dans la ville de Tomis sur l'ordre du juge Maximus, aux jours de l'empereur Licinius.

* B
p. 157 a.

[B * Fête de grand concours à cause de l'Invention du saint évangile de Matthieu et commémoration du même saint évangéliste Matthieu.

Սուրբ առաքելն եւ աւետարանիչն Մատթէոս՝ էր ճարտար շտուաջ . եւ ի ձեռն Քրիստոսի կոչեցաւ եւ ընտրեցաւ ի կարգ նախապատիւ երկոտասանիցն, եւ շրջեցաւ ընդ նմա ականատես եւ ականջալուր ամենայն տնօրինական գործոցն եւ աստուածախօս վարդապետութեանն եղև :

5 Եւ չեա համբառնարոյն Քրիստոսի ընկալաւ գճողին սուրբ, եւ շրջեցաւ ընդ աշխարհս եւ բազում նշանս արար, եւ յղով չարչարանս կրեաց, եւ վարձոյց զբազումս : Զորմէ սմանք ասեն թէ չեթովալիս կատարեցաւ, եւ այլք թէ չեբրայօղիս՝ որ է ի Միջագետս :

Սա գրեաց զաւետարանն իւր յԱնտիոք չեա եօթն ամի վերացմանն Քրիստոսի՝
 * երբայց ըր բարբառով . զոր եւ յայսմ աւուր զնոյն աւետարանն զոր գրեալ է ձեռամբ
 10 իւրով, յայտնեալ տեսեամբ զիշերոյ երեւման՝ կցոյց զտեղին յորում կայր : Եւ զնացին յուկեցին եւ վորեալ գտին ի կղզին Կիպրոսի, ի չայրի ծիում ի վերայ կրճիցն Բառնարայ առաքելոյն, շաւուր Զենոնի կաշտեր, ի ճանապարհի Կիոլիայ քսան մղոնաւ արտաքոյ քաղաքին Կոստանդեայ, որ է Սաղամինա ճաչբաբաղաք, ընդ նշխարացն Բառնարայ ի փառս Քրիստոսի :

15 Յայսմ տօն սուրբ առաքելոյն Կոլորատոսի որ էր ճի չեթանցն եւ ընկերաց նորա, որ ի Դեկատէ կատարեցան վասն Քրիստոսի :

Եւ ի սոյն տօն ութօրեայ խաչին Քրիստոսի :

Յայսմ չիշատակ սրբոց վկայիցն Պրիսկու և զիսկոպոսի եւ Վասիսի սրբուհւոյ եւ Կաստորու եւ Թէոփորոսի, որ ի կղզին յԱլանս տանջեալ կատարեցան :

Le saint apôtre et évangéliste Matthieu était auparavant publicain, il fut appelé par le Christ et élu au rang privilégié des douze, il l'accompagna partout et fut le témoin oculaire et auriculaire de tous les actes du Seigneur et de sa doctrine divine.

Après l'Ascension du Christ, il reçut le Saint-Esprit, et parcourut le monde, accomplissant de nombreux miracles; il eut à subir beaucoup de tortures et convertit nombre de gens. D'aucuns disent de lui qu'il mourut en Éthiopie, d'autres à Hiérapolis, en Mésopotamie.

Il écrivit son évangile à Antioche, sept ans après l'Ascension du Christ, en hébreu. C'est cet évangile écrit de sa main, qu'aujourd'hui il révéla dans une vision nocturne, en indiquant l'endroit où il se trouvait. On s'y rendit, on fit des recherches, on creusa le sol et on le découvrit dans l'île de Chypre, dans une grotte, sur le sein de l'apôtre Barnabé, aux jours de l'empereur Zénon, sur la voie Claudienne, à vingt lieues hors de la ville de Constantia, qui est la capitale Salamine, avec les restes de Barnabé, pour la gloire du Christ.

En ce jour, fête du saint apôtre Quadratus, qui était l'un des sept, et de ses compagnons, qui furent mis à mort par Dèce pour le Christ.

En ce même jour, huitième jour de la fête de la croix du Christ.

En ce jour, commémoration des saints martyrs : l'évêque Priscus, sainte Basse, Castor et Théodore, qui moururent dans les tortures dans l'île des Alaüs.

* B
p. 157 b.

* B
p. 157 b.

Եւ վկայութիւն սրբոցն Նեստորիոսի եւ Վուսերի, եւ սուրբ Եղբարցն Եւսեպիոս, Նեստովու եւ Զինոնոսի, որ ի Յուլիանոս կայսերէ կատարեցան :

Յիշատակ է եւ սուրբ Եպիսկոպոսացն Իսակիոսի Վիպրացոց եւ Տիտոսի եւ Մելի-տիոսի :]

Հոսի ժԳ եւ Սեպտեմբերի ԻԲ : Վկայաբանութիւն սուրբ Եպիսկոպոսին Փոկասու :

Էր ոմն քրիստոնեաց Պոնտացի եւ մեծատուն ի Սինոպ քաղաքին : Եւ էր նաւագործ եւ նաւագետ եւ անուն նորա Անդիւլոս : Սենէր զուակ մի միամօր որոջ անունն էր Փոկաս, եւ յորժամ եղև տասնամեայ, եա զնա ի գլորոց եւ ուսաւ զիր : Եւ եղև մա-նուկն Փոկաս ի տղայութենէ երկեղամ յԱտոււծոց եւ պահօք եւ աղօթիւք ձնչէր զմար-մինն իւր : Եւ տուան նմա շնորհ յԱտոււծոց, որ եւ աղօթիւք ողջացուցանէր * գհիւանդս եւ հալածէր զգեւս :

* A fol. 42
v° b.

10

Եւ չաւուրան յայնոսիկ ոմն աղեկասնդրացի Թէոփնաս անուն, եկեալ մեծագոյն նաւով ի Սինոպ եւ վաճառեաց զամենայն բեռն նաւին եւ ձմերեաց անց քարչեալ զնաւն ի ցամաք մինչեւ ի զարուն անց : Եւ ի շնչիլ քաղցրագոյն հոգմոց, ժողովեաց արս

5 Վկայաբանութիւն] Վկայութիւն B — Եպիսկոպոսին] եւ վկային *add.* B || 6 ի Սինոպ քաղաքին] ի քաղաքին Սինոպոց B || 7 Բնդիւլոս] Պանդիւլոս B — ճի *om.* B || 9 երկեղամ] երկիւղամ B — աղօթիւք] կրթէր եւ *add.* B || 10 տուան] տուա B || 13 ի Սինոպ] ի Սինոպի B — բեռն] բեռին B || 14 արս] այր B.

Également, martyr de saint Nestorius et Busiris et des saints frères Eusebius, Nestabus et Zénonius qui furent mis à mort par l'empereur Julien.

Commemoration des saints évêques Isaac de Chypre, Titus et Mélétius.]

13 JOUR, 22 Septembre.

Martyre du saint évêque Phocas.

Il y avait un chrétien de Pontus, fort riche, dans la ville de Sinope. Il était constructeur de navires et capitaine; il s'appelait Pamphilos. Il avait un fils unique dont le nom était Phocas, qu'il mit à l'école, lorsqu'il eut dix ans, pour apprendre les lettres. Le jeune Phocas fut, dès son enfance, rempli de la crainte de Dieu et affligeait son corps par des jeûnes et des prières. Il reçut les grâces de Dieu, à tel point qu'il guérissait * les malades par les prières, et chassait les démons.

* A fol. 42
v° b.

À cette époque un Alexandrin, nommé Théonas, arrivé avec un grand navire à Sinope, y vendit toute la cargaison et y séjourna l'hiver; il fit tirer à terre le navire jusqu'au printemps. Lorsque des vents plus doux se mirent

հազար եւ հինգ հարիւր զի բարշեպեան զնաւն ի ծով եւ ոչ կարացին, բանզի չար զեւն նաւերով ի նաւն պնդէր եւ ոչ տալք թուչ բարշէլ, այլ ճանաւանկ արբ երեք վնասեցան ի բարշէլ անկ եւ կխամահ եգան ձերձ ի նաւն :

5 Եւ Թէոփնաս նաւապետն անկեալ ի տարակոյտի . եւ ի պիշերին տեսանէր յանուրջս
այր մի լուսաւոր որ ասէր . Խնդրեա՛ ի քաղաքիդ զպատանեակն Փոկաս եւ նա զիւրաւ
արկցէ զնաւկ ի ծովն : Եւ յարուցեալ ընկ առաւօտն, եմուտ ի քաղաքն, եպիս զՓոկաս
եւ տարաւ ի նաւն : Եւ առժամացն զեւն սկսաւ նախատել զՓոկաս, իսկ երանելի
ճանուկն սաստեաց զիւին եւ հարածեաց ի նաւէն : Եւ այնուհետեւ զիւրաւ քարշեղին
10 զնաւն ի ծովն եւ ողջացոյց զրեկեալ երիս արան : Եւ յայնձհետէ երանելին Փոկաս
յորժամ տեսանէր նու յարեկոծութեան պաղատելով հաչէր միայն աչօքն եւ * խաղաղու- * A fol. 53
թեամբ հասանէր նաւն ի տեղի իւր : P^o a.

Եւ ել սուրբն Փոկաս ի գրաստ եւ զնաց չՆճասիս քաղաքն : Եւ ի ճանապարհին
բազում սքանչելիս առնէր, զկոյրս լուսաւորէր, զգեւս հարածէր, զհիւանդս բժշկէր,
բաշխէր չքնչից իւրոց ազբատաց եւ մինչեւ ցճերութիւնն բարուք կացեալ եւ աստուա-
15 ճահածոց վարուք որ եւ եպիսկոպոս ձեռնադրեցաւ չՆճասիոց մեարապօլաէն :

1-2 բանզի . . . բարշէլ անկ] այլ ճանաւանկ երեք արբ ի բարշեպեան վնասեցան B || 4 եւ] եղեւ *add.* B — տարակոյտի] տարակուսան B || 7-8 եւ առժամացն . . . ի նաւէն *om.* B || 8 այնուհետեւ] եւ նա ողբիկաց առ Բատուած B || 9-11 եւ յայնձհետէ . . . ի տեղի իւր *om.* B || 12 ի գրաստ] յէշ B || 13 զհիւանդս բժշկէր *om.* B || 14 ցճերութիւնն] ցհասակ երիտասարդութեան B.

à soulller, il rassembla mille cinq cents hommes pour mettre le navire à la mer, mais ils n'y parvinrent pas, car le méchant démon, assis sur le navire, faisait pression et empêchait les hommes de tirer, dont trois furent blessés en tirant et furent déposés à moitié morts près du navire.

Le capitaine Théonas était fort embarrassé; la nuit, il vit dans son rêve un homme resplendissant de lumière qui lui dit : Fais rechercher dans la ville le jeune Phocas, qui fera descendre facilement le navire à la mer. Il se hâta le matin d'aller en ville, trouva Phocas et le conduisit au navire. Aussitôt le démon se mit à injurier Phocas, mais le bienheureux jeune homme répri-
manda le démon et le chassa du navire. On put ensuite tirer aisément le navire à la mer, et il guérit les trois hommes gravement blessés. Depuis, chaque fois que le bienheureux Phocas apercevait un navire en proie aux vagues, il priaient en le fixant seulement des yeux, et le navire parvenait * pai- * A fol. 53
siblement à sa destination. P^o a.

Saint Phocas monta à âne et se rendit à la ville d'Amasia. Il fit de nombreux miracles sur son chemin; il rendit la vue aux aveugles, chassa les démons, guérit les malades, distribua ses biens aux pauvres; il mena une vie tellement sainte, agréable à Dieu, jusqu'à sa vieillesse, qu'il fut sacré évêque par le métropolitain d'Amasia.

Եւ տեսանէ յաւուր ծիռւծ յայտնապէս ազաւնի իջեալ ի բարձանց, եւ եղ ի գլուխ նորա սրսակ եւ ասէր ճարգկային բարբառով . Մ'վ վտկաս, զբաժակ Տեսուն արբցես եւ լինիցիս յազթուզ զօրական Քրիստոսի :

Եւ յաւուրսն յայնտակի գնաց ամբարիշտ արբայն Տրաչանոս յԱմասիա քաղաքն. եւ ճատնեցին նմա գերանեւլին Փոկաս եթէ, Քրիստոնեայ է եւ զհրամանս քո անարգէ եւ զբազումս խափանէ ի զոհելոյ աստուածոցն : Եւ հրամայեաց զսուրբն Փոկաս սրով սպանանել եւ ի հուր ընկենուլ : Եւ այնպէս զպատուական հոգին իւր աւանդեաց աս Աստուած :

Եւ շնորհք սուան անուանն Փոկասու եւ ծինչեւ ցաշօր որք ի ծովու են գնա կոչեն յօրնականութիւն եւ փրկին ի վտանգից եւ անխափ խաղաղութեամբ հասանեն ի նաւահանգիստ : Եւ յամենայն զժուարին տեղիս եւ ի նաւահանգիստ ծովուն շինեալ են կէկեղեցիք յանուն սրբոյն Փոկասու : Եւ յորժամ տեսանեն ժողովուրդք տեղեացն այն նաւս յաբէկոծութիւն, ընթանան յեկեղեցին որ յանուն սրբոյն եւ աղաչեն զԱստուած եւ զսուրբն եւ աւժամայն աբէկոծեալ նաւքն ի ձրրկեոյ ալեացն փրկին :

Կատարեցաւ սուրբ եպիսկոպոս եւ վկայն Քրիստոսի Փոկաս ի Սեպտեմբերի ԻԲ :

* A fol. 43
r^o b.

1 Եւ... սպանելի] Եւ ետես ի տեղեան ազաւնի ծի B || 2 Եւ ասէր ճարգկային բարբառով] Եւ լուս բարբառ որ ասէր ցնա B || 3 Քրիստոսի om. B || 7 Եւ ի հուր ընկենուլ om. B || 9 սուան] յԱստուծոյ add. B || 12 այն om. B || 13 սրբայն] նորա B || 14 աբէկոծեալ... աբէացն] ի վտանգէ B — փրկին] Եւ խաղաղութեամբ հասանեն ի նաւահանգիստն add. B || 15 Եւ վկայն Քրիստոսի om. B — ԻԲ] Եւ հուրի ԹԳ add. B.

Un jour il vit manifestement une colombe descendre des hauteurs du ciel et lui poser une couronne sur la tête en disant, d'une voix humaine : O Phocas, tu boiras le calice du Seigneur et tu deviendras un victorieux soldat du Christ.

A cette époque l'empereur Trajan, l'impie, se rendit à la ville d'Amasia. On lui dénonga le bienheureux Phocas : Il est chrétien, il méprise tes ordres et détourne bien des gens du sacrifice des dieux. Il ordonna de tuer à l'épée saint Phocas et de le jeter dans le feu. C'est ainsi que celui-ci rendit son excellente âme à Dieu.

Le nom de Phocas reçut les grâces du Seigneur, et jusqu'aujourd'hui ceux qui se trouvent en danger de mer l'invoquent et sont délivrés des périls et arrivent paisiblement au port sans souffrir le moindre mal. * Dans tous les endroits dangereux et dans tous les ports de mer on a construit des églises dédiées à saint Phocas. Lorsque les populations de ces endroits aperçoivent des navires en danger de naufrage, ils accourent à l'église dédiée au saint, prient Dieu et le saint, et aussitôt les navires en naufrage sont délivrés du courroux des flots.

Le saint évêque et martyr du Christ, Phocas, mourut le 22 Septembre.

* A fol. 43
r^o b.

Յայտմ աւար տօն է սուրբ ճարգարէին Յովնանու :

Սա էր ի Կարեթմառուաց, որ է ձերձ յԱրփտոս, ի քաղաքն ալլազեաց ի ծովեզերի :
 Եւ ընկեցիկ եղեալ արտաքս ի կիտէն, չորաւ ի Նինուէ : Եւ միւսանգամ դարձեալ անտի
 ոչ մնաց յերկրի իւրում, ալլ առեալ զմալք իւր չողաւ պանդխտեցաւ ի Սուր ի գաւառին
 5 չեթանոսաց ալլազեաց : Քանզի ասէր եթէ. Աչսպէս բարձից զնախատինս իմ, զի
 ստեցի ճարգարէացեալ վասն Նինուէի ձեձ քաղաքին :

Յայնժամ յանդիմանէր Եղիսս զԱքրասբ եւ զՅեզարէլ կին նորա, եւ կոչեցեալ սով
 ի վերայ երկրի վախեալ : Եւ եկեալ ի Սարեփթա, եզիտ զաչրին * չանգերձ որդւովն * A fol. 43
 իւրով եւ մնաց առ նոսա, բանզի ոչ կարէր ընել ընդ անթլխատս : Եւ օրհնեաց զաչրին
 10 վասն օտարընկալութեանն, քանզի յառաջագոյն ճանաչէր զնա ի վաղուց չետէ, զորոյ
 եւ զորզին յարոյց Աստուած ի ձեռն Եղիայի :

Կամեցաւ Աստուած ցուցանել նմա եթէ ոչ որ կարէ փախչել յԱստուծոյ : Եւ

1 Յովնանու] Յովնանու որ ի Կարիաթարիմայ add. B || 2 Սա էր ի Կարեթմառուաց] Յովնան էր ի Կարիաթարիմայ յերկրէ B — ի ծովեզերի եւ ընկեցիկ եղեալ արտաքս ի կիտէն] առ ծովեզերն եւ ընկեցեալ ի կիտէն արտաքոյ B || 4 մնաց] եկաց B || 5 չեթանոսաց ալլազեաց] ալլազեացն ընդ չեթանոսա B || 6 ճարգարէացեալ] ի ճարգարէութեանն իմում B — ձեձ om. B || 7-12 Յայնժամ . . . յԱստուծոյ om. B.

En ce jour, fête du saint prophète Jonas.

Il était à Kariathmaüs, près d'Azoth, ville des Philistins, au bord de la mer. Lorsqu'il fut rejeté par la baleine, il se rendit à Ninive. A son retour, de nouveau il ne resta plus dans son pays, et ayant pris sa mère, il alla émigrer dans la province de Sour, chez les infidèles païens. Car il se disait : C'est ainsi que je ferai oublier ma honte, puisque j'ai menti en prophétisant au sujet de la grande ville de Ninive.

A ce moment Élie blâma Achab et sa femme Jézabel, et après avoir attiré la famine sur le pays, il s'était enfui du pays. Il se rendit à Sarepta, trouva la veuve * avec son fils et resta avec eux, car il ne pouvait pas de- * A fol. 43
 10 meurer avec les incirconcis. Il bénit la veuve pour son hospitalité; il la connaissait depuis longtemps, car Dieu avait ressuscité son fils par l'intermédiaire d'Élie.

Dieu voulut cependant montrer à Jonas que personne ne peut échapper à Dieu *. Jonas, après la famine, quitta l'endroit et vint dans le pays de Juda.

1. Ce passage traitant d'Élie offre une confusion complète et ne donne aucun sens. Le syntaxaire grec, où cela a été puisé, dit que Jonas était le fils de la veuve de Sarepta ressuscité par Élie. M. de S.

յարուցեալ Յովնան յեա սովոյն եկն յերկիրն Յուզայ : Եւ ձեռեալ ձօր նորա ի ճանապարհի թաղեաց զնա մօտ ի ճանապարհին Թերովրայ : Եւ բնակէր Յովնան յերկրին Սարայարայ : Մեռաւ անց եւ թաղեցաւ յայրին յերկրին Կենապեայ :

Դատաւորի եղերոյ ի ցելէ միօջէ, չաւուրս անիշխանութեանն . եւ եա նշան յերուսապէճ զի յորժամ տեսցեն զքար զի գոչեցէ զորովալիւ եւ բոտտօ զի ի փաշտէ աւ Լատուած ազադակեցէ, մերձ լինել զփրկութիւնն : Յայնժամ տեսցեն զԵրուսապէճ տապալեալ ի հիմանց եւ մոցեն ի նա ամենայն հեթանոսք յերկրագաղութիւն Տեառն : Եւ առեալ զքարինս նորա զիցեն ի կողմն արեւմտից եւ անց լնցի երկրագաղութիւն օծելոյն, վասն պղծելոյ Երուսապէճի, չաւերածի գազանաց եւ ամենայն զարշէկեաց եւ չայնժամ եկեցէ կատարած ամենայն երկրի :

Յայնժամ աւուր վկայաբանութիւն Երանոսի հետեւողի աւարելոցն :

* B
p. 159 a.

[B * Նոյնպէս կատարեցաւ մեծ տանջանօք եւ միւս Փոկաս պարտիպան ի նոյն Տրաշանոս կաշերէ ի հուր բազանեաց . եւ նա եւս օգնէ պէկոծելոց :

Յայնժամ չիշատակ Դրոսիկեայ գառերն Տրաշանոսի, եւ հինգ կուսանացն որք ընդ նձա, որ ի հօրէն խրմէ կատարեցան :

1 ձեռեալ ձօր] ձեռաւ ձայր B || 2 ի ճանապարհին] ի կողմին B — բնակէր] բնակեաց B || 3 Սարայարայ] Սարարայ B — յայրին] ի նմին այրին B — Կենապեայ] Կենեգերայ B || 4-10 Եւ եա ... երկրի om. B.

Sa mère étant morte en route, il l'enterra sur le chemin de Débora¹. Jonas demeura dans le pays de Saraar. Il y mourut et fut enterré dans une grotte, dans le pays de Génasé.

Il fut juge d'une des tribus, à l'époque de l'anarchie. Il donna comme signe pour Jérusalem. que lorsqu'on verra le rocher crier d'une voix plaintive, et la tare dans l'arbre crier à Dieu, c'est alors que la rédemption sera proche. Alors on verra Jérusalem ruinée jusqu'aux fondements, et tous les païens y pénétrer pour venir adorer le Seigneur. On prendra toutes les pierres qu'on amassera du côté de l'onest et c'est là que se fera l'adoration du Christ, à cause de la souillure de Jérusalem, des ruines causées par les bêtes fauves et de toutes les abominations, et c'est à ce moment qu'arrivera la fin du monde entier.

En ce jour, martyr d'Éranos, le disciple des apôtres.

* B
p. 159 a.

[B * De même mourut dans de grandes tortures l'autre Phocas, le jardinier, livré par le même empereur Trajan aux flammes des bains, et qui également vient en aide aux gens en danger de naufrage.

En ce même jour, commémoration de Droseis, fille de Trajan, et des cinq vierges qui avec elle furent mises à mort par son père.

1. Le synaxaire grec dit que Jonas habita le pays de Saraar vis-à-vis du chêne de Débora [Genèse, xxxv, 8], et non pas que sa mère y fut enterrée. M. de S.

Եւ տօն սուրբ վկայիցն Պրիսկու, Մարտինու, Նիկողայու եւ Յունանու ձգնաւոր քահանայի եւ Սահակայ վկայի :]

* Հուի ԺԳ եւ Սեպտեմբերի ԻԳ : Վկայաբանութիւն սրբուհոցն Իրախայ :

* A fol. 43
v° b.

Կուկլեանոս ամբարիշտ դատաւորն գնաց չեզիրատոս, եւ արկեալ ի նաւ բազում
5 բրիտանեացս կապեալս՝ արս եւ կանայս, քահանայս եւ սարկաւագունս, կրօնաւորս եւ
կուսանս, տարաւ ի քաղաքն Ազեկսանկրիա : Եւ անցուցանէին գնոսս ի տեղն որ կոչի
Պոմա, եւ անկ բնակէր աղջիկ կրօնաւոր ամաց երկստասանից եւ անուն էր նորա Իրա-
խտա, զուստր քահանայի, եւ տեսանէր զի տանէին ի քարշ զկապեալսն, եւ տեղեկանայր
ի նոցանէ զպատճառն, եթէ . Ընդէր չարաշար կտարանօք տանին զձեզ : Եւ նոքա ասեն .
10 Վասն անուանն Քրիստոսի, զի ոչ զօհեցար կուսն եւ ոչ ուրացար զՆատուած ալ ճար-
տիրոսանամբ, զի եւ ոգիր ճեր փառաւորեսցին չարքայութեանն երկնից :

Եւ զայս լուեալ երանելի եւ կոչս կրօնաւորն Իրախտա, աղաչեաց զկոմենդարխոս

3 Վկայաբանութիւն] Վկայութիւն B — սրբուհոցն] սրբուհոց կուսին B || 6 տեղի] ճի add.
B || 7 աղջիկ] ճի add. B || 11 ոգիր] հոգիր B || 12 երանելի om. B — կոմենդարխոս]
կոմենդարխոս B.

Aussi fête des saints martyrs Priseus, Martinus, Nicolas et Jonas ¹ le prêtre ascète et Isaac le martyr.]

* 14 HORI, 23 Septembre.

* A fol. 43
v° b.

Martyre de sainte Iraïs [Raïs].

Le juge impie Lucianus s'étant rendu en Égypte, y embarqua nombre de chrétiens enchaînés, hommes et femmes, prêtres et diaeres, moines et vierges, qu'il conduisit à Alexandrie. On les fit passer par un endroit appelé Vata ou Tammou, où demeurerait une vierge religieuse, âgée de douze ans, dont le nom était Iraïs, fille d'un prêtre, et qui voyant qu'on traînait les gens chargés de chaînes, leur demanda : Pour quelle raison êtes-vous ainsi conduits cruellement liés? Ils lui répondirent : C'est pour le nom du Christ, et parce que nous n'avons pas consenti à sacrifier aux idoles et à renier Dieu, nous acceptons le martyre pour que nos âmes soient glorifiées dans le royaume des cieux.

Lorsque la bienheureuse vierge religieuse Iraïs eut entendu cela, elle

1. Jonas est probablement « le Sabbaïte » du monastère de S. Sabbas. M. de S.

որ վկայեալ բրիտոնեացն տանէր, զի եւ զնա կապեցէ ընդ նոսա, ասելով թէ. *Եւ ես*
բրիտոնեաց եմ իբրեւ զդոսա : Եւ առժամացն կապեցին վերանելին Իրախտա : Եւ
յորժամ տարան զնոսա չԱղբինուցիւն եւ կացուցին զամենայն կապեալսն առաջի Կու-
կլիանոսի զատուորին, եւ զատմեաց կոմենդարիսիոս թէ որպէս տղայց Իրախտա ինք-*
նակամ մատուցց զանձն իւր ի կապանս :

Եւ տեսալ զատուորին խնայեաց ի նա զի յոյժ մանկաբալ էր եւ զեղեցիկ տես-
լեամբ, եւ հրամայեաց լուծանել ի կապանացն եւ թողուլ երթալ ի տուն իւր : Եւ նա
ոչ կամեցաւ, այլ տրտմեցաւ յոյժ եւ ասէ. Մեռացց եւ ես վասն անուանն Քրիստոսի
որպէս եւ զորս :

Եւ զատուորն ոչ կամեցաւ տալ զնա ի տանջանս, զի յոյժ ողորմէր նմա : Եւ աղա-
խինն Քրիստոսի սկսաւ խօսել ի սուրբ զրոց ընդ զատուորն, եւ այնչափ տնարգեաց
վկուռն եւ վկաազաշտսն՝ ճինչեւ զբաղցրութիւն զատուորին զարձայց, եւ նոյնժամացն
հրամայեաց հատանել զգլուխ նորս :

Եւ նա ասէ ցալ կապեալսն . Տեսանէք թէ որպէս փորբազօնս եւ տկարս՝ զօրե-
ղական անչապթելի եղեւ . փութացարուք եւ զուք զի միասին զպսակս աւցուք ի ձեռանէ

1 նոսա] նոսին B | 2 իբրեւ զդոսա] որպէս եւ զորս B — առժամացն] հրամայեաց եւ
 add. B | 4 տղայց] մատաղն B | 8 այլ] մանուանկ add. B | 12 զարձայց] ի բարկութիւն
 add. B | 14 զօրեղական] զօրեղ B | 15 եւ զուք om. B.

pria le commentarius, qui conduisait les chrétiens chargés de chaînes, de la
 lier aussi avec eux et dit : Moi aussi, je suis chrétienne comme eux. On lia
 aussitôt la bienheureuse Iraïs. Et lorsqu'on les eut amenés à Adrinople,
 et qu'on eut mis tous les captifs en présence* du juge Lucianus, le commen-
 tarius raconta comment la jeune Iraïs s'était offerte volontairement à être
 enchainée.

Le juge, la regardant, eut pitié d'elle, car elle était fort jeune et belle de
 figure, et ordonna de la délivrer des liens et de la laisser retourner chez elle.
 Mais elle n'accepta pas; par contre, elle s'attrista beaucoup et dit : Je veux
 mourir, moi aussi, comme ceux-là, pour le nom du Christ.

Le juge ne voulut point la livrer aux tortures; car il fut saisi d'une grande
 pitié pour elle. Alors la servante du Christ se mit à parler au juge des saintes
 Écritures, et confondit à tel point les idoles et les idolâtres, jusqu'à faire
 oublier au juge sa bonté, qui ordonna de lui trancher aussitôt la tête.

Alors elle dit aux autres enchainés : Vous voyez comment moi, la plus
 jeune et la plus faible, je suis devenue forte et invincible? Hâtez-vous aussi à
 faire de même pour que nous puissions obtenir ensemble les couronnes des

* A fol. 44
 1° a.

Քրիստոսէ եւ ընդ հրեշտակս ժառանկացուք զարբայութիւնն Աստուծոյ : եւ սպա
սաթիկեաց սա Աստուած չերկար եւ հատին զլլախ նորա :

եւ տեսալ սլ սուրբն զգոմարութիւն երանելոյն եւ նորա ամեներին ի նմին ժամու
սրով կատարեցան : Մարտիրոսացան սուրբն եւ սրբուհի կոյն Իրախա ի Սեպ-
տեմբերի ԻԳ :

Յայտմ սուր ետ աւետիս հրեշտակապետն Տեսան եղիտարեկի եւ չրացաւ * A fol. 44
եղիտարեկի ի Չարարկաց զՅովհաննէս Մկրտիչն Քրիստոսի, ըստ Հոռոմոց : r° b.

[B ի սմին տօն է սրբուհի աւարելուհացն Պօլեքսինիսաց կուսի եւ Քսանիկիսաց
աշակերտի սուսրելոյն, եւ վկայութիւն սուրբ վկայիցն Անդրէու, Յովհաննու, Պետրոսի
եւ Անտոնինու որ չԱկրիկէ :]

Հուր ժե եւ Սեպտեմբերի ԻԳ : Վկայարանութիւն սրբուհոյ կուսին Թեկղի :

Սրբուհի եւ կոյն նախավկայն Քրիստոսի Թեկղիա, էր ի բարբառէն չԻկոնիոց, զուստը
կնոջ սլուոյ եւ էր խոսակեալ առն ձեճաստան, որոչ անուն էր Թեմերոս :

2 չերկար] ընդ երկար B || 3 սուրբն] սրբոյն B || 4 կատարեցան] ընդ սրբուհոյն
add. B || 5 ԻԳ] եւ Հուր ժԳ add. B. || 11 Վկայարանութիւն . . . Թեկղի] Վկայութիւն կոյն
նախավկայն սրբուհոյն Թեկղի B || 12 Թեկղիա] Թեկղա B || 13 սլուոյ] որ անուն էր Թեկղիա
add. B — որոյ] որոճ B.

mains du Christ, et hériter avec les anges du royaume de Dieu. Ensuite elle
se mit à prier Dieu longuement et on lui trancha la tête.

Les autres saints, témoins du zèle de la bienheureuse, moururent tous en
même temps par le glaive. Les saints et la vierge sainte Iraïs furent martyrisés
le 23 Septembre.

* En ce jour, d'après les Grecs, l'archange du Seigneur donna l'annoncia- * A fol. 44
tion à Élisabeth, et elle conçut de Zacharie, Jean, qui devait baptiser le Christ. r° b.

[B En ce même jour, fête des saintes femmes apôtres les vierges Polyxène
et Xantippe, disciples des apôtres, et martyre des saints martyrs André,
Jean, Pierre et Antonin en Afrique.]

15 HORI, 24 Septembre.

Martyre de la vierge sainte Thècle¹.

La sainte vierge et première martyre du Christ, Thècle, était de la ville
d'Iconium, fille d'une veuve; elle était fiancée à un homme riche, dont le
nom était Thamyris.

1. Célébré le même jour dans l'église grecque par un office poétique sous le titre de
protomartyre, c'est-à-dire la première femme martyrisée pour le Christ, correspondant à
saint Étienne protomartyr parmi les hommes. M. de S.

Եւ սրբոցն Պօղոսի առաքելոցն ի վնալ յԻկոնիոն քաղաքն՝ իջաւանեցաւ ի տանն Մնեսիփորաց աշակերաի, եւ խօսէր ժողովրդեանն եւ ուսուցանէր զբանն Աստուծոյ : Եւ էր մերձ առ տանն Թեկղեայ եւ ընդ պատուհան սենեկին իւրոյ խոնարհեցուցանէր զզուսին իւր եւ լսէր զվարդապետութիւնն Պօղոսի : Եւ լցեալ Հոգեով սրբով զերկաւուրս ի պատուհանէն ոչ մեկնեցաւ, եւ ոչ եկեր եւ ոչ արբ :

Եւ երթեալ ծօրն իւրոյ Թեկղեայ եւ խօսեցեալ փեսայն Թեմերոս, բազում ուրբանօր պաշէին զԹեկղ ի բայ կալ ի բարօրութիւնէն Պօղոսի, եւ ոչ կարացին որոշել ի պատուհանէն եւ չունկնկրութիւնէն Պօղոսի : * Եւ բարկացեալ ժողովեցին արս անօրէնս եւ անաւակս վնացին ի տանն Մնեսիփորաց, կարան զՊօղոս եւ տարան առաջի դատարին Կեստաղեայ, եւ համարձակութեամբ բարոզեաց Պօղոս զՔրիստոս, եւ չոյժ տանջեցին զնա եւ արկին ի բանդ կապեալ շղթայիւր :

Եւ լուեալ Թեկղեա չարուցեալ ի զիշերի վնաց ի բանդն եւ տուեալ սակի բանդաբանացն ի գորպուց իւրոց, կեմտ առ Պօղոս, ողջոյն Լա, նստաւ առ ոտս նորս եւ համբուրելով զշղթայս ստիցն՝ լսէր զբանն կենաց, եւ հաստատէր ի հաւատան Քրիստոսի :

Եւ երթեալ ծայր իւր եւ անուանեալ աչրն Թեմերիտս ի բանդն, գտին զԹեկղեա առ

1 Եւ... քաղաքն] Եւ եղև սրբոցն Պօղոսի առաքելոցն զնալ յԻկոնիոն քաղաքն B — իջաւանեցաւ] իջալանեցաւ B || 6 փեսայն] աչրն B || 7 Թեկղ] Թեկղեա B || 8 չունկնկրութիւնէն] բանին *add.* B || 12 լուեալ] լուաւ B — ի զիշերի] զիշերի B || 13 Լա] տուեալ B. || 14 հաստատէր] հաստատեցաւ B || 16 Թեմերիտս] Թեմերոս B.

Saint Paul, l'apôtre, en se rendant à la ville d'Iconium, était descendu à la maison du disciple Onésiphore, et il parlait au peuple et lui enseignait la parole de Dieu. Il était tout près de la maison de Thècle, qui, de la fenêtre de sa chambre, penchait sa tête et écoutait la doctrine de Paul. Elle fut remplie du Saint-Esprit et ne quitta pas la fenêtre pendant trois jours, se privant de manger et de boire.

La mère de Thècle et le fiancé Thamyris viurent prier Thècle avec beaucoup d'insistance de renoncer à la prédication de Paul, mais ils ne purent lui faire quitter la fenêtre, ni l'empêcher d'écouter Paul. * Alors, irrités, ils rassemblèrent des gens impies et débauchés, se rendirent à la maison d'Onésiphore, se saisirent de Paul et le conduisirent devant le juge Cestaeus. Paul prêcha avec hardiesse le Christ; on le tourmenta beaucoup et on le jeta, chargé de chaînes, en prison.

Ce qu'ayant appris, Thècle se rendit pendant la nuit à la prison, remit aux geôliers des pièces d'or de sa parure, fut introduite auprès de Paul, le salua, s'assit à ses pieds, baisa les chaînes de ses pieds, écouta la parole de la vie et se raffermi dans la foi du Christ.

Sa mère et l'homme nommé Thamyris s'étant rendus à la prison, y trou-

* A fol. 44
v° a.

Պօղոսի, եւ ի քաշ առեալ տարան առ դատաւորն : Եւ դատաւարացին զԹեկղիա հրով
այրել . եւ զՊօղոս գան հարեալ հանին ի քաղաքէն : Եւ երթեալ եզիտ սեղի ինչ յորում
գոյր ջուր իմն, եմուտ ի ներքս ընդ Սենսիփորոս, եւ էին անդ զաւուրս եօթն նոթիք,
այօթիկով վասն Թեկղիաց զի մի մերձեցի ի նա հուրն :

5 Եւ ծինչդեա առաջի դատաւորին կայր Թեկղիա, ի մէջ ամբոխին տեսանէ զՏէր ի
կերպարանս Պօղոսի նստեալ եւ քաջակերեցաւ յոյժ : Եւ դարձեալ ետես զի վերանայր
յերկինս :

Եւ յորժամ բորբոքեցին զհուրն, եւ * մերկացուցին զԹեկղիա եւ նա արարեալ զնշան * A fol. 44
սրբոյ խաչին չինքեան, եմուտ եկաց ի մէջ հրոյն : Եւ ջանկարծակի եղև որոտումն եւ
10 անձրևս սաստիկ իջեալ շեջոյց զհուրն եւ ոչ այրեցաւ սրբուհի կոյսն :

Եւ ելեալ ի հրոյն՝ երթալ խնդրել զՊօղոս եւ եզիտ զոմն զոր լլեալ էր Պօղոս զի
վաճառեացէ զհանդերձս իւր եւ զնեացէ հաց : Զհետ նորա ընթացեալ չոգաւ առ Պօղոս
եւ տեսալք զմիմեանս ուրախ եղեն յոյժ : Եւ զՍենսիփորոս դարձոյց Պօղոս ի տուն
իւր եւ ինքն եւ Թեկղի զնային յԱնտաղք Պիսիզեայ :

15 Եւ քաղաքապետն Աղեկսանդրոս տեսեալ զԹեկղի ցանկացաւ զեղոյ նորա . եւ

1 տեսալ] հանին եւ add. B — առ դատաւորն] առաջի դատաւորին B || 3 Սենսիփորոս] Սենսիփորայ B || 4 մերձեցի ի նա հուրն] այրեցի B || 5-7 Եւ ծինչդեա... չերկինս om. B || 8 նա] նորա B || 10 եւ ոչ այրեցաւ] եւ անվնաս պահեցաւ B || 11 երթալ խնդրել] երթեալ խնդրէր B || 14 Պիսիզեայ] քաղաքն add. B.

vèrent Thècle auprès de Paul. et l'ayant saisie, l'entraînèrent auprès du juge. On condamna Thècle à être brûlée, et après avoir frappé Paul, on le conduisit hors de la ville. Il alla trouver un endroit où il y avait une source, y pénétra avec Onésiphore et ils y restèrent sept jours à jeun, priant pour Thècle, afin que les flammes ne s'approchassent pas d'elle.

Tandis que Thècle se trouvait en présence du juge, elle aperçut assis parmi l'assistance le Seigneur sous les traits de Paul, elle en fut beaucoup encouragée. Elle l'aperçut encore s'élevant au ciel.

Lorsqu'on eut allumé le feu, * on déshabilla Thècle; elle fit le signe de la * A fol. 44
sainte croix sur sa personne, pénétra et resta debout dans les flammes. Il se
v° b.
fit aussitôt un grondement de tonnerre et une grande pluie se mit à tomber qui éteignit le feu, et la vierge sainte ne fut point brûlée.

Elle sortit du feu et s'en alla à la recherche de Paul. Elle rencontra quel-
qu'un que Paul avait envoyé pour vendre ses vêtements afin d'acheter du pain. Elle courut sur ses traces et vint trouver Paul. Ils furent grandement réjouis de se revoir. Paul renvoya chez lui Onésiphore, et lui et Thècle se rendirent à Antioche de Pisidie.

Le préfet de la ville, Alexandre, à la vue de Thècle, s'éprit de sa beauté, et

աղաչէր զՊօղոս տալ զԹեկղի Նճա ի կնոթիւն եւ նա ոչ առ չանձն տակով թէ : Աչ ճանաչեմ զաղջիկն զայն : Եւ խորհեցաւ Աղեկասնորոս բռնաթեամբ ըմբռնել զնա եւ ոչ կարաց, ալ ճանաչանոյ չաղթահարեցաւ ի կուսէն անարգանօր, քանզի պատասեայ զըզամիջն եւ զճածկոյթ զկտոյն ընկէջ չերկիր, եւ ամօթալեց զարձաւ ի տուն իւր : Եւ հրամայեայ զազանայ ընկենուլ զերանելին Թեկղիս :

* A fol. 45
1° a.

Եւ կին ծի էր հեթանոս ի թագաւորական տոհմէ, անուն Տրիփենա, որոյ զուարն Փաղկոնիլա մեռեալ էր : Եւ տեսանէ ի տեպեան զբուար իւր որ տակը ցնա . զԹեկղիս զաղախին Աստուծոյ սա առ քեզ եւ որպէս զնա՝ այնպէս սիրեն զնա . թերեւս աղաչեցէ զԱստուած իւր վասն իմ եւ վախեցայց չայսմ խաւարալին եւ չարչարանայ տեղոցս ի հանկիստ : Եւ սոժամայն սա Տրիփենա զԹեկղիս ի տուն իւր :

Եւ զարձեալ տարան զորբուհի կոչան չասպարէզ, ըսա հրամանի Աղեկասնորի, եւ արձակեցին ի նա զազանս եւ ոչ մերձեցան չաղախինն Քրիստոսի : Եւ կայր ի մէջ զազանայն, տարածեալ զձեռս իւր չերկինս եւ ալօթէր առ Աստուած : Եւ ի կատարել զաղօթնն, տեսանէ մերձ ինքեան զուր ծի մեծ լի ջրով եւ ստէ . Ահաւասիկ ժամ լուսնալոյ զիս մկրտութեամբ, եւ անպաւ ի մէջ ջրոյն, մկրտեցաւ չանուն ամենատարբ եւ

1 Ա աղաչէր] աղաչեալ B — ի կնոթիւն] ի կնոթեան B — տակով թէ . Աչ ճանաչեմ զաղջիկն զայն om. B || 2 զնա] զԹեկղիս B || 3 ի կուսէն] ի նճանէ B || 4 զկտոյն] զկտայ նորս B | 6-10 եւ կին . . . տուն իւր om. B | 12 ի նա] ի նճա B — զազանս] եւ ինճօրն Աստուծոյ add. B || 14 տեսանէ] տես B || 11-p. 311 l. 2 եւ ստէ . . . երեւցաւ] եւ անկեալ ի մէջ ջրոյն ստէ . Ահաւասիկ ժամանակ է մկրտելոյ Տէր Բիսուս Քրիստոս, ահա այսօր ի չեթին աւարս մկրտիմ արեամբ իմով ի մէջ ջրոյ B.

pria Paul de la lui donner pour épouse; mais celui-ci s'y refusa en disant : Je ne connais point cette jeune fille. Alors Alexandre songea à la saisir par la force, mais il n'y parvint pas, par contre il fut honteusement vaincu par la vierge, qui lui déchira son manteau et jeta à terre sa coiffure; il rentra chez lui tout confus. Il ordonna alors de jeter aux bêtes féroces la bienheureuse Thècle. Il y avait une femme païenne, de la famille royale, nommée Tryphena, dont la fille Falconilla * était morte; elle vit dans un rêve sa fille qui lui disait : Prends chez toi Thècle, la servante de Dieu, et aime-la comme moi-même, peut-être priera-t-elle son Dieu pour moi et serai-je transportée de ce lieu de ténèbres et de souffrances en un lieu de repos. Tryphena prit aussitôt Thècle chez elle.

* A fol. 45
1° a.

On conduisit de nouveau la vierge sainte au cirque, sur l'ordre d'Alexandre, et on lança contre elle des bêtes féroces; mais elles ne s'approchèrent pas de la servante du Christ. Elle demeura au milieu des fauves, les mains levées vers le ciel et priant Dieu. Lorsqu'elle eut achevé sa prière, elle aperçut près d'elle un grand bassin plein d'eau et elle dit : Voici le moment de me laver par le baptême, et elle se jeta dans l'eau et fut baptisée au nom de

երկրագոյնը երրորդութեանն : և ևէին ի ջուրն թունաւոր սոյունք որ առժամայն սատակեցան ի վաղձանէ լուսոյն որ երեւեցաւ :

և ևս ևս կապեցին զԹեկղիւս ի վաղնի ջուլ ձի և և ընդ կողս ջրոյն վարեցին շամբուրս ճրացեալս և ճուրն խոնաց զկաթանան և Թեկղիւս արձակեցաւ ամբողջ :

5 և ևս ևս ևս Արեւիկայորոս զարճուրեցաւ և զգեցոյց Թեկղիւս ճանդերձս և արձակեաց * խաղաղութեամբ : Գրեաց վասն նորս և ևս բազարացեալն զոչս ինչ . ԶԹեկղիւս դրա- * A fol. 45
1° b.
րեպաշտ սպախինն Գրիստոսի արձակեցի ձեզ : և ևս ամենայն ժողովուրդն ետուն փառս Աստուծոյ և որպէս ի ճիտց բերանոց ստէին . Մի է Աստուած ամենեցունց Տէր և արարիչ, ճիտցն նա է Աստուած որ զԹեկղիւս կեցոյց :

10 և ևս ևս Տրիփեմա, լցաւ ուրախութեամբ, զնաց բազմութեամբ ընդ առաջ նորս և զիրկս արկեալ ճամբուրեաց և ևս . Այժմ ճանեաց զի մեռեալ գուտարն իմ կենդանացաւ : Եկեալք ի տուն իմ և զամենայն ինչս իմ բեզ գրեցից : և ևս արարեալ սա նա սուրս ինչ իբրև սիմ, սուսց նմա զամենայն կարգս բարեպաշտութեան և ամենեցուն որ ի տանն էին և զՏրիփեմա զարճոյց շատուած զխաղաղութիւն :

15 և ևս ինքն Թեկղիւս կարտաէր տեսանել զՊօղոս և ևս ևս ևս ի Միւսիս Ալեկիացոց

3 սպա] կարեալ B — կար] ճարմինս B — վարեցին] վաղնի B || 4 և ... ամբողջ] բաց և անպէս ոչ ճանդած սպրեցաւ կոչան B || 5 Թեկղիւ] Թեկղիւցի B || 7 ժողովուրդն] արք և կանայք *add.* B || 8 ամենեցունց] ամենեցուն B || 10-12 և ևս ... գրեցից] և ևս կին ձի հեկանաս Տրիփեմա անուն ի խաղաղարկան զարմէ, աւեալ սարս և տուն իւր B || 15 լուս] լուեալ B.

la très sainte et adorable Trinité. Il se trouvait dans l'eau des reptiles venimeux qui moururent aussitôt par la clarté de la lumière qui y apparut.

On lia ensuite Thècle à un taureau sauvage, et on enfonça dans les côtes du taureau des broches embrasées; mais le feu brisa les liens et Thècle fut délivrée, indemne. Ce que voyant, Alexandre, saisi d'épouvante, fit passer des vêtements à Thècle et la laissa partir * en paix. Il écrivit un * A fol. 45
1° b.
ordre pour elle ainsi conçu, qu'il remit à la population de la ville : Je vous ai libéré Thècle la pieuse servante du Christ. Toute la population rendit gloire à Dieu, et comme d'une seule bouche se mit à dire : Il n'y qu'un Dieu, le maître et le créateur de tous. Il est le seul Dieu, qui a sauvé Thècle.

Tryphena, l'ayant appris, fut remplie de joie, se rendit, accompagnée d'un grand nombre de personnes, au-devant d'elle, la prit dans ses bras, et la baisa en disant : Je reconnais maintenant que ma fille défunte est revenue à la vie. Tu viendras chez moi et je ferai transcrire tous mes biens en ton nom. Thècle resta chez elle environ huit jours, lui enseigna tous les usages de la piété, ainsi qu'à tous ceux qui se trouvaient dans la maison, et convertit Tryphena à la science de Dieu.

Mais Thècle aspirait à voir Paul; et ayant appris qu'il se trouvait à Myre

է. զգեցաւ տունացի զգեստ եւ զնոց եզիտ զՊօղոս զի ուսուցանէր ժողովրդեանն զբանն Աստուծոյ : Եւ տուեալ ողջոջն ստէ ցնա . Ընկալալ զըւաղումն աւազանին : Եւ պատմեաց Պօղոսի գամենացն երկայսն առ նա : Եւ զոհոյցեալ զԱստուծոյ եւ թեկզալի աւետարան եւ չուզարկեաց ի չժկանիոն քաղաքն իւր զի քարոզեացէ զբանն Աստուծոյ :

* A fol. 75
v° a.

Եւ երթեալ ի տունն Մնեսիրոսայ, անդաւ ի տեղւոջն * ուր Պօղոս նստէր եւ ուսուցանէր եւ ինքն ի պատուհանէն լսելով ընկալաւ զշնորհոն Աստուծոյ : Կոչեաց թեկզալի գմայր իւր եւ ստէ . Հաւատումս թէ կենդանի է Տէրն չերկինս եւ զոր ինչ եւ կամեսցի՝ սացէ քեզ, եւ եթէ զգաւակս քո կամեսցի՝ ահաւասիկ առաջի քո եմ : Եւ նորա ոչ հաւանեալ՝ մնաց յանհաւատութեանն :

5

Եւ երեալ թեկզալի գմայր ի Սերեւիկա ի Սուրբուհայ քաղաքն : Եզիտ գամենեւան անհաւատս եւ քարոզեաց անդ զՔրիստոս : Եւ խորհեցաւ ի ծիում տեղւոջ առանձինն բնակել եւ երեալ ի Միւսինեա լեառն, եզիտ այր ծի չորում էր անդ սպրիւր եւ անդ բնակեցաւ : Եւ յամենայն կիրակէի երանէր չալքէն, քաղէր բանջարս փայրենիս եւ շարաթն սլջոջն աջու շատանայր :

10

Եւ բուեալ քուրմն Կապետոլի կոոյն, ել չերիվար՝ զնոց ի լեառն եւ չորժամ մերձ կղեւ ետես զերանելն թեկզալի եւ չարձակեցաւ երիվարուն չընթացս առ ի հարկանել

15

1 գնաց] գնացեալ B — զի] որ B || 2 ստէ ցնա . . . աւազանին om. B || 4 զի] եւ անդ add. B || 5 անգաւ] անկաւ B — նստէր եւ] նստեալ B || 12 անդ om. B.

en Lycie, elle revêtit des vêtements d'homme, alla trouver Paul, qui prêchait au peuple la parole de Dieu. Elle le salua et dit : J'ai reçu le baptême des fonts. Elle raconta à Paul tout ce qui s'était passé. Paul rendit grâces à Dieu et remit à Thècle un évangile et l'envoya dans sa ville d'Iconium pour y prêcher la parole de Dieu.

* A fol. 75
v° a.

Elle se rendit à la maison d'Onésiphore, se mit à la place * où Paul s'asseyait et enseignait lorsqu'elle l'écoutait de la fenêtre et où elle avait reçu les grâces de Dieu. Thècle fit appeler sa mère et lui dit : Crois-tu au Seigneur qui est vivant au ciel et qu'Il t'accordera tout ce que tu lui demanderas? Si tu veux m'avoir moi, ton enfant, me voici devant toi. Celle-ci ne consentit point et resta dans l'infidélité.

Alors Thècle partit pour la ville de Séleucie de Syrie. Elle y trouva toute une population infidèle et y prêcha le Christ. Elle songea à vivre seule, dans un endroit solitaire, et monta vers la montagne Mysénia, et y trouva une grotte avec une source d'eau, et y fixa sa demeure. Elle sortait tous les dimanches de la grotte, ramassait des légumes sauvages et en faisait sa nourriture pour toute la semaine.

Le prêtre des idoles du Capitole, ayant entendu parler d'elle, monta à cheval et se rendit à la montagne; lorsqu'il fut tout près et qu'il aperçut la

զարթիւնն Քրիստոսի : Եւ նորա սաստեալ նմա՝ անկաւ շերիւարէն եւ խորտակեցաւ : Եւ զարձաւ անկրէն յաւազնեալ ի տուն իւր, կարծելով թէ՛ սաստեալսն էր այն զոր պաշտէին :

Եւ կոչեաց նկարագիր եւ տաց նմա հանել ճշմարտիւ զնմանութիւն պատկերին զոր ետես՝ կոչա՝ զեղեցիկ տեսեամբ, ունելով զինկա չականջս իւր : Եւ տեսալ ըրծին զպատկերն Թեկղիայ տաճարացն կանգնեցաւ ի ցառոցն եւ մինչեւ ցաչսոր պատկերն այն յանուն սրբուհւոցն Թեկղեաց բազում նշանս եւ սքանչելագործութիւնս տանէ յեկեղեցւոցն Մկեկիայ :

* A. fol. 45
v° b.

Իսկ երանելին Թեկղլա չաչրին նստելով՝ զբազմութիւնս ի չեթմանոսացն լուսաւորեաց մեծաւ սքանչելագործութեամբ : Եւ սպա փոխեցաւ չաչն լեռանէն եւ զնայ չաչ լեռանն որ կոչի Կամաղիւծ ի Ռոպիանէ, եւ անկ բազում սքանչելիս արարեալ չղովաղոջնս ի պաշտօնէից կոսոցն՝ արս եւ կանաչս՝ զարձուց ի Քրիստոս եւ մկրտէր զնոսս ի ձեռն քահանայից եւ զհիւանդս բժշկէր սպիթիւք, եւ զվեւս ի մարդկանէ հալածէր անուամբն Յիսուսի :

Եւ ամենայն բժիշկիքն որ ի Մկեկիա խափանեցան չարուհապից իւրեանց, եւ անփաստակր եւ անշահք մնացին, եւ նախանձեալք արտօմութեամբ խորհուրդ արարին եւ

4 նկարագիր] նկարագիրս B — ճշմարտիւ] ճշգրիտ B || 7 սքանչելագործութիւնս] բժշկութիւն B || 8 Մեկեկիայ om. B || 9 նստելով] անբաւ add. B || 11 Կամաղիւծ ի Ռոպիանէ] Կամաղիւն ի Ռոպիանէ B || 12 ի Քրիստոս] առ Կասուած B || 14 Յիսուսի] Քրիստոսի B.

bienheureuse Thècle, il lança son cheval au galop pour heurter la servante du Christ. Mais elle le blâma et il tomba de cheval et se brisa le corps. Il retourna chez lui rempli de douleurs, la croyant une déesse, qu'il fallait adorer.

Il fit venir un peintre et lui commanda de rendre fidèlement les traits du visage qu'il avait remarqué : * une vierge fort belle de figure, avec des boucles aux oreilles. Lorsque le prêtre des idoles vit le portrait de Thècle, il se redressa aussitôt n'ayant plus de douleurs, et cette image, au nom de Thècle, fait jusqu'aujourd'hui beaucoup de miracles et des prodiges dans l'église de Séleucie.

* A. fol. 45
v° b.

Quant à la bienheureuse Thècle qui habitait la grotte, elle illumina beaucoup de païens en opérant nombre de grands miracles. Elle quitta plus tard la montagne et se rendit dans une autre appelée Kalamion, à Rhodes, où elle fit beaucoup de miracles et convertit au Christ un très grand nombre d'adorateurs des idoles, hommes et femmes, qu'elle fit baptiser par les mains des prêtres; elle guérit aussi les malades par ses prières et chassa, au nom de Jésus, les démons des hommes.

Tous les médecins à Séleucie virent leurs affaires diminuer, et restèrent inoccupés et sans profit; ils en devinrent jaloux et tristes, tinrent conseil,

կոչեցին արս անառակս եւ յանդրունս, արբուցին զնոսս զինեաւ եւ արձակեցին ի լեառն, զի բռնութեամբ պոռնկեացին ընդ սուրբ կոչան : Կարծէին թէ կոռոյ ստուռածուհի իցէ եւ աշուռ խափանեացին զօրութիւնն որ ի նմանէ :

* A fol. 16
1° a.

Եւ երթեալք * յաչրն բախեցին պօսրան : Եւ հարցանէր կոչան թէ. Յինչ պէտս եկիր այսր : Եւ նորա ստե՛ն. Եկար ննջել ընդ բեյ : Եւ տարածեալ զձեռան իւր յերկինս աղաչեաց զՍտուռած փրկիլ ի փորձութենէն : Եւ ձայն եղեւ յերկնից սու նա եւ ստէ. Թեկղի ճշմարիտ ապախին իմ, մի երկնչիւր զի ես ընդ բեյ եմ. վէճոյ որ ստաջի բո է պատասանցի եւ զու ճոցես ի նա, եւ անդ արարից բեյ այցելութիւն : Եւ տեսեալ զվէմն պատասեալ փախեաւ եւ եմուտ ի ներքս եւ վարձեալ փակեցաւ, որ եւ ոչ հետք պատասձանն երեսցաւ : Եւ յարձակեցան անօրէնքն զկնի եւ կալան ձսան ինչ ի վերարկուէ գլխոյն որ արտաբոյ վիճին կախեցաւ ի վկայութիւն տեսողացն :

Եւ աշնպէս կատարեցաւ սրբուհին եւ նախավկայն Գրիստոսի Թեկղիս, Սեպտեմբերի ԻԿ :

Էր երանելի կոչան չորժամ բուռ զբանն փրկութեանն ի Պօլստէ՝ ամաց սասն եւ

1 յանդրուն] յանդրոյն B || 2-11 զի բռնութեամբ . . . տեսողացն] ի վերայ սրբոյ կուսին : Եւ նա տարածեալ զձեռս իւր յերկինս՝ աղաչեաց զՍտուռած փրկիլ ի ձեռաց անօրէնաց, եւ նոյնժամայն պատասեալ վիճին հասցաւ ի վերայ Թեկղիաց եւ փակեաց ընդ իւրե B || 12 Սեպտեմբերի ԻԿ] եւ Հուսի Ժե add. B.

firent venir des gens sans moralité et impertinents, les grisèrent avec du vin et les envoyèrent à la montagne pour corrompre de force la vierge sainte. Ils croyaient qu'elle était une déesse d'idoles, et que de cette manière ils lui enlèveraient la puissance qui émanait d'elle.

* A fol. 16
1° a.

Ils se rendirent * à la grotte et frappèrent à la porte. La vierge leur demanda : A quel sujet êtes-vous venus ici ? Ils lui répondirent : Nous sommes venus pour coucher avec toi. Elle éleva ses mains au ciel, et pria Dieu de la délivrer de la tentation. Une voix du ciel se fit entendre à elle qui dit : Thècle, ma véritable servante, n'aie aucune crainte, car je suis avec toi. Le rocher qui est devant toi s'ouvrira, tu y pénétreras, et je t'y rendrai visite. Elle aperçut le rocher entr'ouvert, y accourut, y pénétra, et le rocher se referma de manière à ne laisser aucune trace de fissure. Les impies se mirent à sa poursuite, et retinrent un pan de l'étoffe dont elle se couvrait la tête, et qui resta en dehors du rocher, comme témoignage pour ceux qui assistaient.

C'est ainsi que mourut la sainte et première martyre du Christ, Thècle, le 24 Septembre

La bienheureuse vierge lorsqu'elle entendit les paroles de salut de Paul, avait dix-huit ans; elle passa soixante-douze années en tortures, en errant

ուրից, եւ ի չարչարանս եւ ի շրջագալութեան եւ յայս լեռանց անս եօթանասուն եւ երկու . ամենայն ժամանակք կենաց նորս ամբ իննսուն :

Յացմ աւուր օտն է սուրբ աւարերոցն Ապօղոսի, Կեփայլի եւ Պարմենեայ :

10 [B * Եւ յիշատակ սուրբ եւ ձեծ վկային Մօրտիպետի սուրբ եւ սրանչկազործ ձգնաւորին, եւ սրբուհւոցն Փարիսայ :]

* Հուսի ժԶ եւ Սեպտեմբերի Են : Վկայարանութիւն սուրբ եպիսկոպոսին Գոսանայ :

* A fol. 46
r° b.

10 Երծամ Սարսուխոս հրուպաշտ արքայն Պարսից պատերազմեալ պաշարեաց զբազարն Վիկանց եւ վերեաց զհագումս ի բրիստոնէից՝ արս եւ կանայս . ընդ որս եւ զեղիտորոսս վեպիսկոպոսս քաղաքին եւ զԳոսան քահանայն եւ ալ եւս քահանայս : Եւ ի ճանապարհի գերութեանն հիւանդացաւ Եղիտորոսս եպիսկոպոսն եւ ձեռնազրեաց զԳոսան քահանայն՝ եպիսկոպոսս, օտեալ նմա գեղան խորհրդածութեան զոր էաւ ընդ ինքեան, եւ ինքն հանգեաւ խաղաղութեամբ :

Իսկ երանելի եպիսկոպոսն Գոսան հոնապաղ զպաշտօն իւր ծառայանէր Աստուծոյ եւ քաջալերէր զժողովուրդան զոհութեամբ հաստատուն կեալ ի հաւատան Քրիստոսի :

2 երկու] եւ եզն add. B. || 6 Վկայարանութիւն ... Գոսանայ] Վկայութիւն սրբոյ եպիսկոպոսին եւ վկային Գոսանայ, որ ի Պարս կտաարեցաւ B || 7 Երծամ] ճապուհ add. B || 9 զեղիտորոս] զեղիտորոս B || 10 եղիտորոս] եղիտորոս B || 11 գեղան] սեղան B || 12 խաղաղութեամբ] ի Քրիստոս add. B || 13 իւր] անդազար add. B || 14 կեալ] կալ B.

partout dans les grottes des montagnes; les années de sa vie, en tout, furent quatre-vingt-dix.

En ce jour, fête des saints apôtres Apollon ¹, Céphas et Parmenas.

[B * Commémoration du saint et grand martyr Mortipet, le saint ascète thaumaturge, et de sainte Farisa.]

* 16 HORI, 25 Septembre.

* A fol. 46
r° b.

Martyre du saint évêque Dosas.

Lorsque Sapor le roi des Perses, adorateur du feu, assiégea pendant la guerre la ville de Visante et fit prisonniers nombre de chrétiens, hommes et femmes, il se trouva parmi eux Éliodoros l'évêque de la ville, le prêtre Dosas avec d'autres prêtres. Sur le chemin de la captivité l'évêque Éliodoros tomba malade, et sacra le prêtre Dosas évêque: il lui remit l'autel du mystère qu'il avait emporté avec lui, et mourut paisiblement.

Le bienheureux évêque Dosas offrit chaque jour à Dieu son service et encouragea la population à rendre grâces et à demeurer inébranlable dans

1. Hébreux, xi. 38.

Եւ լուեալ թագաւորին բարկացաւ, եւ հրամայեաց եւ հատին զլլուխ նորա եւ կատարեցաւ բարի խտտովանութեամբ ցանուն Տեառն մերոյ Քրիստոսի :

Յայտմ աւուր տօն է սրբուհւոյն Բզաթնիկեաց :

Ոս ազախին էր կնոջ կուսագաշտի, որոյ անուն էր Պաւլինեաց եւ ծանր ծառայութեամբ չարչարէր զԲզաթնիկեաց եւ ոչ կարաց զարձուցանել ի հաստոցն Քրիստոսի 5
եւ զօհնել կուսոյն : Եւ * երկաթի բրօք ջարդեաց զկուսն եւ աչբեաց հրով զզարանոցն եւ զկեղուն եւ խտտագոցն տանջանօք չարչարեաց զնա եւ այնպէս կատարեցաւ ի Քրիստոս :

* A fol. 46
v° a.
* B
p. 162 b.

[B * Ի նմին աւուր վկայութիւն սրբոյն Պափնտօրոսի մեծի եւ սուարինասէր ձգնաւորին Եզկարտացոյ, որ բազում եւ ազգի ազգի տանջանօք ի Դամասկոսէ կատարեցաւ վասն խաչին Քրիստոսի :

10

Կատարեցան ի սմին աւուր եւ այլ մարտիրոսք՝ երկու եղբարք հարազատք, եւ մազն իւրեանց սրբուհին Տատիս, Սապինիանոս եւ Պաւլոս, ի բազան Դամասկոս վասն անուանն Քրիստոսի :

1 նորա] Դասանայ B || 2 բարի խտտովանութեամբ om. B — մերոյ] Յիսուսի add. B — Քրիստոսի] Սեպտեմբերի Բե եւ Հոսի ԺՁ add. B || 3 տօն է] նահատակութիւն B — Բզաթնիկաց] Բզաթնիկեաց B || 6 ջարդեաց] տանջեաց B || 7 եւ խտտագոցն ... զնա om. B — կատարեցաւ] բարի խտտովանութեամբ add. B.

la foi du Christ. Ce que le roi ayant appris, il en fut irrité et ordonna de lui trancher la tête. Le saint mourut en bonne confession pour le nom de notre Seigneur le Christ.

En ce jour, fête de sainte Agathoclia.

Elle était la servante d'une femme idolâtre, dont le nom était Pauline, et qui tourmentait Agathoclia par de durs travaux, sans parvenir à la détourner de la foi du Christ et à la faire sacrifier aux idoles. Elle lui brisa les reins avec des * bâtons de fer, lui brûla, avec du feu, le cou et la langue, et la tortura avec de plus cruels supplices. C'est ainsi qu'elle mourut dans le Christ.

* A fol. 46
v° a.
* B
p. 126 b.

[B * En ce même jour, martyr de saint Paphnoutius le grand et vertueux ascète égyptien, qui, par ordre de Domitien, subit la mort, après de nombreuses tortures variées, pour la croix du Christ.

En ce même jour subirent la mort d'autres martyrs : deux propres frères Sabinianus et Paulus ¹ et leur mère sainte Tatta, dans la ville de Damas, pour le nom du Christ.

1. Le compilateur arménien a mis une certaine confusion dans ses indications, car Paulus est le mari et non le fils de Tatta, tandis que les fils sont appelés : Sabinianus, Maximus, Rufus et Eugène. M. de S.

Յիշատակ է և սուրբ ձգնաւոր ծօրն ձերոց երանելոցն Եփրուսինեաց կուսի :

Եւ այլ սօն է Կլէոպայ աւարելոցն, որ ի վեօցն Եմաւուս ճանապարհակցեցաւ ընդ Քրիստոսի, և վկայութիւն Փերմենի կալիսկոպոսի և Մանկի մարտիրոսի, և Թէոփիլոսի հաւելողն սուրբ աւարելոցն, որ վկայական շարչարանօր վասն Քրիստոսի կատարեցան :

Յոչսմ սուր ասի թէ կլեւ հաւաքումն սակերաց սրբոց Հովիթիմեանց ի ձեռն սրբոցն Կրիզօրի, որք կապին անիմազ և անապական գաւուրս ինն :]

Հօսի մէ և Սեպտեմբերի Է՞ : Կնչումն Յովհաննու աւարելոց և աւետարանչի :

Յնտ վոխման ամեհօրհնեաց աստուածածնին և ծիշա կուսին Մարիամօւ, Յովհաննէս աւարելոցն զոր սիրէր Յիսուս՝ հրաման առ գնաց չնփեսոս, և քարոզել զբանն Աստուծոց : Եւ ի նաւակածութիւն անկեաց հանին զնա պիք ծովուն չնփեսոս : Եւ կլեալ քարոզէր և ուսուցանէր զանունն Քրիստոսի :

Ընթերցաւ սա գաւետարանն Մատթէոսի և զՄարկոսին և զԼուկասուն և զպն ընկալեալ զրեաց և ինքն աւետարան ի ձեռն Պրոխորոսի աշակերտին իւրոց, զպն ինչ՝ զոր երէք աւետարանիչքն ոչ չիշատակեցին և ոչ զրեցին չաւետարանս իւրեանց : Սկսեալ յանակրեանիս ճննպենէ Բանին Աստուծոց ասելով . Ի սկզբանէ էր Բանն և

Commemoration de notre sainte mère ascète la bienheureuse vierge Euphrosyne.

De même, fête de l'apôtre Cléopas, qui fit le trajet avec le Christ, au village d'Emmaüs; et martyre de l'évêque Firmin et du martyr Manaci (?) et de Théophile, l'imitateur des apôtres, qui moururent, acceptant les supplices du martyre pour le Christ.

On dit qu'en ce jour eut lieu, par saint Grégoire, le rassemblement des ossements des saintes Hripsimée et ses compagnes, qui étaient restées sans sépulture et sans décomposition pendant neuf jours.]

17 HORI, 26 Septembre.

Dormition de Jean, l'apôtre et l'évangéliste.

Après l'Assomption de la mère de Dieu, louée par tous, et toujours vierge, Marie, l'apôtre Jean, que Jésus aimait, reçut l'ordre de se rendre à Éphèse et d'y prêcher la parole de Dieu. Ayant subi un naufrage, il fut transporté par les vagues de la mer à Éphèse. Il y entra prêcha et enseigna le nom du Christ.

Il lut les évangiles de Matthieu, de Marc et de Luc, et les ayant acceptés, il écrivit lui aussi un évangile, par l'entremise de Prochoros son disciple, y relatant ce que les trois évangélistes n'avaient point mentionné et écrit dans leurs évangiles. Il le commença par la naissance, sans commencement, du Verbe de Dieu, en disant : *Au commencement était le Verbe, et le Verbe était*

Բանն էր առ Աստուած եւ Աստուած էր Բանն . Ժամն որոյ եւ աստուածարանն անուանեցաւ :

* A fol. 46
v° b.

Եւ ապ ի կել Ժամն նորա առ Գոմեախանոս արքայն Հառժոյ եւ Հրամայեաց եւ սրբորեցին զնա ի Պատմոս կղզին, չորում ետես զաստուածային եւ զստեղալի տեալին, եւ զգեւոս Երտեմեաց կոտցն Հալաճեաց յամենայն կղզոցն, եւ քառասուն Հազար ծարղիկք ծղարեալք ի խարէութենէ կոտցն, արս եւ կանոցս, զարձոցց ի Հաւատան Քրիստոսի :

Եւ չորժամ մերձեցաւ օր Հանգստեան իւրոյ, կոչեաց ի միասին զեկրարան յաւուր կկերակէի : Պատմեաց նոցա զամենայն նշանան մեծամեծ զոր արար Աստուած ի ձեռն նորա եւ պատուիրեաց նոցա եւ ուսոցց պահել եւ կատարել զբանն Աստուծոյ եւ զամենայն քարոզեալսն ի նմանէ :

Եւ ասէ ցաշակերան ցԲիւռոս . Ինք ինձ արս ժաշտատալք : Եւ չորժամ եկին զնաց նորօր ի տեղի մի եւ Հրամայեաց եւ փորեցին զօւր մի խորագոցն, եւ Հանեալ զհանգերձս իւր սփռեաց ի շատակս խորութեան բրածին : Եւ իջեալ նախորատման միայն եւ Հոլաթափովն եկաց ի վերայ հանգերձին եւ աղօթեաց ի բալուճ ժամս, խաչանիշ զորձմեալ զամենայն անգամս իւր եւ ասէ . Տէր Քրիստոս ընկնիլ զքո Յովհաննու զօղին եւ արժանաւորես զիւ քոյն հանգստեան :

Եւ տուեալ խաղաղութիւն՝ տարաճեաց զանձն իւր ի վերայ հանգերձիցն, Հրամայեաց

auprès de Dieu, et le Verbe était Dieu ¹. C'est pourquoi il fut appelé le théologien.

* A fol. 46
v° b.

On le dénonça à l'empereur de Rome, Domitien, qui ordonna de l'exiler à l'île de Patmos. C'est là qu'il eut la vision divine et effrayante, et qu'il chassa de l'île entière les démons ^{*} de l'idole Artémis, et convertit à la foi du Christ quarante mille personnes, hommes et femmes, se trouvant dans l'erreur de l'idolâtrie.

Lorsque le jour de sa dormition fut proche, il fit appeler tous les frères ensemble, le jour de dimanche, leur narra tous les grands prodiges que Dieu avait accomplis par ses mains, leur recommanda et enseigna de conserver et d'accomplir la parole de Dieu et tout ce qu'il leur avait prêché.

Ensuite il dit à son disciple Byrrus : Fais venir des gens avec des pelles. Et lorsqu'ils furent arrivés, il partit avec eux à un endroit, où il leur ordonna de creuser une fosse très profonde, et s'étant déponillé ensuite de ses vêtements, il les étendit au fond de la fosse creusée. Il y descendit vêtu d'un manteau seul et en pantoufles, se dressa sur les vêtements, pria de longues heures, fit le signe de la croix sur tous ses membres et dit : Seigneur Christ, reçois l'âme de ton Jean, et rends-moi digne de ton repos.

Il donna la paix, s'étendit sur les vêtements et ordonna de poser par-

1. Jean, 1, 1.

ապ բարեաց զնկ ի վերայ եւ ծածկել : Եւ երթեալ աշակերտացն ի բաղարն պատմել
 * Երբարցն եթէ . Վարդապետն մեր Յովհաննէս ննջեաց : Ելեալ սմանը չեզբարցն բացին
 գատարանն եւ գտին զհոգաթափն միայն եւ զմարմինն ոչ գտին բանցի Աստուած
 վերափոխեաց զնա որպէս ինքն կամեցաւ :

A fol. 47
 r° a.

5 Հանգեաւ առաքեալն Քրիստոսի եւ աստուածարան աւետարանիչն Յովհաննէս
 Հոսի ժէ : եւ Սեպտեմբերի ԻԶ :

[B * Ինչուսն Յովհաննու առաքելոյ եւ աստուածարան աւետարանչի աշակերտին
 Քրիստոսի :

* B
 p. 163 b.

10 Յնա Փոխման ամենաարուհեոյ եւ միշտ կուսին եւ ամենօրհնեալ աստուածածնին
 Մարիամու, Յովհաննէս առաքեալն զոր սիրէր Յիսուս՝ հրաման առ զնայ չեփեսոս եւ
 բարոյիլ գրանն Աստուծոյ : Եւ ի նաւակրճութիւն անկեալ հան զնա ալիբ ծովուն
 չեփեսոս, եւ ելեալ բարոյէր եւ ուսուցանէր զանունն Քրիստոսի :

15 Ընթերցաւ առ զաւետարանն Մատթէոսի եւ զՄարկոսին եւ զԼուկասուն, եւ զայն
 ընկալեալ գրեաց եւ ինքն ի ձեռս Պրոխորոսի աշակերտին իւրոյ աւետարան, զայն ինչ՝
 զոր երեք աւետարանիչք ոչ չիշատակեցին եւ ոչ գրեցին յաւետարանս իւրեանց : Ակեալ
 յանակրճական ճննկենէ Բանին Աստուծոյ, ասելով . Ի սկզբանէ էր Բանն եւ Բանն էր
 առ Աստուած եւ Աստուած էր բանն . զասն որոչ եւ աստուածարան անուանեցաւ :

dessus une plaque de pierre pour le couvrir. Les disciples retournèrent à la
 ville pour annoncer * aux frères : Notre maitre Jean s'est endormi. Quel- * A fol. 47
 ques-uns parmi les frères s'étant rendus à l'endroit, ouvrirent la tombe et r° a.
 n'y trouvèrent que les pantoufles seules; ils n'y trouvèrent point le corps, car
 Dieu l'avait transporté comme il lui avait plu.

L'apôtre du Christ et l'évangéliste théologien Jean reposa le 17 Hori, le
 26 Septembre.

[B * Dormition de Jean l'apôtre et l'évangéliste théologien, disciple du
 Christ.

* B
 p. 163 b.

Après l'Assomption de la très sainte et toujours vierge, Marie, mère de
 Dieu, bénie par tous, l'apôtre Jean, que Jésus aimait, reçut l'ordre de se
 rendre à Éphèse et d'y prêcher la parole de Dieu. Ayant subi un naufrage,
 il fut transporté par les flots de la mer à Éphèse, y entra, prêcha et enseigna
 le nom du Christ.

Il lut les évangiles de Matthieu, de Marc et de Luc, et les ayant acceptés,
 il écrivit lui aussi, par l'entremise de Prochoros son disciple, un évangile, y
 relatant tout ce que les trois évangélistes n'avaient point mentionné et écrit
 dans leurs évangiles. Il le commença par la naissance, sans commencement,
 du Verbe de Dieu, en disant : *Au commencement était le Verbe, et le Verbe était
 auprès de Dieu, et le Verbe était Dieu* ¹. C'est pourquoi il fut appelé le théologien.

1. Jean, 1, 1.

Եւ ապ ի կէս վասն նորա առ Դոմեթիանոս արքայն Հռոմայ եւ հրամայեաց եւ արտորեցին զնա ի Պատմոս կղզին, չորում ետես գատառաձային եւ գտակալի տեսին, եւ զիւս Երտեմեայ կոչոյն հաղածեաց չամենայն կղզոյն, եւ բառատուն հազար ծոր-
զիկ ծորբեալ ի խարէւթնէ կոչոյն, արս եւ կանայս, զարձոյց ի հաւատն Քրիս-
տոսի :

Եւ չորժամ ձեռաւ անորէն իշխանն Դոմեթիանոս՝ զարձաւ սուրբ աւետարանիչն Յովհաննէս ի Պատմոս կղզոյ անտի եւ եկն չեփեսոս, եւ արաչեցին զնա երթալ ի գաւառս հեթանոսաց, եւ չորստ : Եւ էր գաւառ չորում եպիսկոպոսոս կոչուցանէր. եւ էր՝ չորում եկեղեցի շինէր. եւ էր՝ չորում ձեռնազրութիւնս ձիւց իրիբ ի կարգաց եկեղեցոյ ասնէր, վասն որոց Հոլին սուրբ ցուցանէր նմա : Բայց եկն նա ի բարբառ ձի որ բոցյապոյն էր սակաւ ձի, եւ հանգոյց զեղբարս ամենայն իրօր :

Եւ հաներձ այսու ամենայնիւ ետես նա զերխտատարզն որ զորաւորագոյն էր ծարմնով եւ զեղեցիկ տեսեամբ եւ եւաչր հոլով իւրով : Եւ նայեցաւ չեպիսկոպոսն որ անկ կաչր՝ եւ ստէ ցնա . Զսոս բեկ չանձն տունեմ, բազում փութոյ պնդութեամբ չանդիման եկեղեցւոյն Քրիստոսի որ վկայէ : Իսկ նա առ ընկալաւ եւ խոստացաւ 15
բազում ինչ, եւ զարձեալ զնոյնս խօսէր եւ վկայէր, եւ չեա ոչար զնայ չեփեսոս : Եւ եպիսկոպոսն չարեաց առ ինքն զերխտատարզն որ տուաւ նմա, եւ զթաչր ի վերայ նորս եւ կերակրէր զնա, եւ զլուշանայր վասն նորս, ապա եւ կնիբ ետ նմա, եւ ապա անվայթ

On le dénonça à Domitien, l'empereur de Rome, qui ordonna de l'exiler à l'île de Patmos, où il eut la divine et effrayante vision, et chassa de l'île entière les démons de l'idole Artémis; il convertit à la foi du Christ quarante mille personnes, hommes et femmes, qui se trouvaient dans l'erreur de l'idolâtrie.

Lorsque Domitien, le prince impie, mourut, le saint évangeliste Jean retourna de l'île de Patmos et vint à Éphèse; on le pria de se rendre dans les régions des païens et il s'y rendit. Dans certaines provinces il établit des évêques; dans d'autres il construisit des églises; dans d'autres il conféra l'ordination d'un des ordres de l'église, selon que l'Esprit saint l'inspirait. Il arriva dans une ville un peu éloignée et pourvut à tous les besoins des frères.

Il y rencontra un jeune homme, fort de sa personne, beau de visage, plein de zèle, qu'il conduisit à l'évêque de l'endroit en lui disant : Je te le recommande chaleureusement, en présence de l'église du Christ qui en est témoin. Celui-ci s'en chargea avec de nombreuses promesses. Jean lui réitéra ses propos et son témoignage et se rendit ensuite à Éphèse. L'évêque prit chez lui le jeune homme qui lui avait été confié, prit soin de lui, le nourrit, eut toute la sollicitude pour lui et lui donna le sceau (du baptême ou de la con-

արար ի * բազում հոգաբարձութենէն եւ ի պահելոյ անտի, իբրեւ թէ պահապան
կատարեալ կայոցց նմա զկնիք Տեառն :

* B
p. 164 a.

Իսկ երիտասարդն իբրեւ առ ընդարձակութիւն՝ եկին չարեցան ի նա ընկերք իւր,
գտտարիք եւ վաչրահարք, որք ընկզմեալ էին ի սովորութիւն շարեաց. եւ նախ
5 զառաջինն տանէին զնա ի ճաշո մեծամեծս, եւ ապա շատոց կրանէին ի զիշերի
տեւտղերձ ասնէին զմարգիկն եւ տանէին զերիտասարդն ընդ իւրեանս, եւ դարձեալ
հրապուրէին զնա գործել որպէս նորացն. եւ որ ինչ մեծ է քան զայս : Իսկ նա առ
սակաւ սակաւ կրթէր եւ ընդելանէր իրացն՝ ի ձեռն զօրութեան բնութեանն. ապա
եւ ապստամբեաց եւ իբրեւ ձի թերավարժ եւ խիտ որ բերանովն սանձակոտոր ասնէ,
10 ի հարթ ճանապարհէ մեծապէս գանձն իւր ի խորխորատ ընկենոյր :

Իսկ իբրեւ եհատ զչոյս կենաց իւրոց զոր ունէր առ Ատառած սպառսպուս, ոչ
եթէ վաքք ինչ խորհէր նա զոր գործէր՝ սլլ որ ինչ մեծ էր քան զամենայն. քանզի
միանգամ կորուսեալ եւ ինքն, հրապուրէր զնոսս լեալ իբրեւ զընկերս իւր, առ զնոսս
աջնուհետեւ եւ արար զնոսս գունդս աւաղակաց, եւ համարձակ յայտնապէս աւաղա-
15 կապեա ելել, եւ զնաք բռնութեամբ սպանոյ չար եւ սիղծ :

Իսոց անցին ժամանակք ինչ եւ եղևն պատճառք, եւ կոչեցին զմովհաննէս ի
բազարն չոյն : եւ իբրեւ ուղղեաց զիրան վասն որոյ եկեալն էր, ասէ ցեպիսիոսոսն .

firmation?). Plus tard il ralentit * sa sollicitude empressée et sa surveillance, croyant lui avoir, par le seau du Seigneur, donné une sauvegarde complète.

* B
p. 164 a.

Le jeune homme, lorsqu'il eut pris de la liberté, se vit bientôt entouré de compagnons oisifs et dissolus, qui étaient plongés dans de mauvaises habitudes, qui tout d'abord l'emmenèrent à de grands festins et ensuite sortirent la nuit pour dévaliser les gens, emmenant avec eux le jeune homme. et l'engagèrent ensuite à faire comme eux. Mais ce qui est pis encore, il s'habitua peu à peu et se familiarisa avec ces choses, par l'entraînement de sa nature, finit par se révolter, semblable à un cheval non encore dressé et fougueux qui veut mordre et briser son mors. Il quitta la vraie voie et se précipita, de toute sa personne, dans un affreux abîme.

Lorsqu'il eut complètement perdu l'espoir de sauver sa vie qu'il avait en Dieu, il ne réfléchit plus du tout à ce qu'il faisait, et ce qui est pis encore, c'est qu'une fois perdu, il se mit au rang de ses compagnons, les rattacha à sa personne et en fit une bande de brigands, devint ouvertement et audacieusement un chef de brigands et se conduisit comme un assassin cruel, mauvais et infâme.

Il se passa quelque temps, et pour une raison queleonque on fit venir Jean dans cette ville. Lorsqu'il eut réglé les affaires pour lesquelles il était venu, il dit à l'évêque : Rends-nous le dépôt que moi et le Christ nous

Տուր մեկ գաւանդն գաջն՝ զոր ես եւ Քրիստոս տուաք ցբեկ վկայութեամբ առաջն եկեղեցոյս աչտրիկ յորում զուլ կաս :

Իսկ նա գառաջինն գործոցսա ինէ արձաթ զոր ոչ է տեսալ՝ զբարտի . եւ ոչ հաւատող կարէր նա այն ինչ որ չէր առ նմա, եւ ոչ երկմտել կարէր նա վասն Յովհաննու : Եւ նա ստէ ցնա . Զանձն երխտասարլին խնդրեմ : Հոգւոց հանեալ եպիսկոպոսին երաց զառնապէս եւ ստէ . Տէր, նա մեռաւ * զմեկուցն մահ : Եւ ստէ ցնա . Զիւնրլ եւ կամ ճրպէս : Եւ ստէ . Զի ել ի նմա այս շար եւ պիլլը՝ եւ եղև աւազակ, եւ այժմ փոխանակ եկեղեցոյ ի լերինս շրջն ալլովք հանդերձ որ նմանք են նմա :

* B
p. 164 b.

Եւ նա ձեռն արկանէր զգարեգօտիւք իւրովք, եւ անդէն պատուեաց, եւ հոգւոց կանկրով կոծէր գերեսս իւր եւ ստէր . Ո՛հ բարիտք պահապանն զոր թողի ես անձին երխտասարլին : Վարխալակի ձի սձէք ինձ եւ այր առաջնորդ ձանապարհ ցուցանելոյ : Եւ առ նա այնուհետեւ յեկեղեցոյ անտի եւ դնաց :

Եւ իրբև եհաս նա ի տեղին չաջն, կարան ցնա սրահապանքն որ չաւազակացն . իսկ նա ոչ փոխելով եւ ոչ հրաժարելով հրաժարեաց, այլ աղաղակէր եւ ստէր եթէ . Վասն աչտրիկ իսկ եկեալ եմ ես, այլ ասորոյց ցնա առ վարդապետն ձեր :

Իսկ երխտասարլն այն առժամն իրբև փառեալ ցնու իւրով կոչք մնալք, եւ իրբև մերձեցաւ եւ ծանեաւ նա գՅովհաննէս՝ գամօթի հարաւ եւ փոխեաւ : Իսկ Յով-

t'avons remis avec notre témoignage, en présence de cette église où tu te trouves.

Celui-ci fut tout d'abord surpris de se voir calomnié pour de l'argent qu'il n'avait point reçu, ne pouvant croire posséder ce qu'il ne possédait pas; en même temps il ne pouvait pas douter de Jean. Celui-ci lui dit : Je réclame la personne du jeune homme. Alors l'évêque, avec un gros soupir, se mit à verser de chaudes larmes et répondit : Seigneur, il a succombé * à la mort du péché. Jean lui dit : Comment et de quelle manière? Il répondit : Il a été possédé par le démon méchant et impur, est devenu brigand, et aujourd'hui au lieu d'être dans l'église, il parcourt les montagnes avec d'autres gens semblables à lui.

* * B
p. 164 b.

Jean saisit aussitôt sa tunique et la déchira, et presque hors de lui-même frappa sa figure en disant : Oh! le bon gardien, que j'ai attaché à la personne du jeune homme. Amenez-moi vite un cheval et un guide pour me montrer le chemin. Il les prit à l'église et partit.

Lorsqu'il fut arrivé à l'endroit, les gardiens des brigands l'arrêtèrent; mais il ne prit pas la fuite et ne céda point, il s'écria et dit : Je suis venu exactement pour cela, conduisez-moi auprès de votre maître.

Le jeune homme se tint aussitôt prêt, tout armé, pour le recevoir, mais lorsque Jean se fut approché et qu'il le reconnut, il en eut honte et prit

Հաննէս գհեա մտեալ չամենայն զօրութենէ իւրմէ մտտանայր զծերութիւնն իւր, եւ ազազակէր ասելով . Ձի փոխուցեալ ես զու որդեակ իմ, երկիր զու ի ձերունի հորէ աստի բուսմէ, ոչորմնս ինձ որդեակ եւ ծի երկնչիւր՝ զի կայ եւս ըեզ չոյս կենաց :
 5 Ես տայ պատասխանի փոխանակ բո՛ Քրիստոսի, եւ եթէ մեռանել իցէ փոխանակ ընդ բո՛ ուրախութեամբ եւ ցնծութեամբ Համբերից, զոր օրինակ եւ Տէր մեր փոխանակ մեր : Փոխանակ ընդ բո՛ զիմ սնձս տաչցեմ . կոնց մնաց լոխկ եւ հաւատոս ինձ . Քրիստոս ասարեաց զիս :

Իսկ նա իբրեւ լուա գոռաջինն կայր զխարկեալ եւ ի խոնարհ նայէր . եւ տալ լեա աչտորիկ ընկէց զգէնս իւր ի բաց, եւ իբրեւ զողացեալ գահի հարեալ լայր դառնապէս : Իսկ իբրեւ մերձեցաւ սա ասարեակն եւ զիրկս արկ նմա, պատասխանի ասնէր
 10 երխտասարգն գանձնէ իւրմէ որչափ եւ կարէր՝ բազում լայրով եւ հոգեոց երանելով, եւ երկրորդ անգամ գանձն իւր արատաւօք թանաչր չոյժ :

* B
p. 165 a.

Եւ սուրբ ասարեակն երաշխաւոր լինէր չայսմիկ եւ երզնայր նմա եթէ . Թողութիւն խնդրեմ ի Փրկչէն մերմէ եւ բաւեցիս զու : Եւ բունն հարկանէր գաջոց նորա եւ զնէր
 15 ի վերայ աչաց իւրոց եւ համբուրէր զնա, իբրու զի թէ սրբեցաւ նա ի ձեռն ապաշխարութեան : Եւ սո՛ վարեաց զնա եւ աժ չեկեղեցին, եւ ստէպ ստէպ ապրթս մատուցանէր նա փոխանակ նորա, եւ հաճապարող պահօք վատտակէր եւ ջանայր ընդ նմա, եւ ազգի ազգի վաչկուչ բանիւր միխթարէր զմիտս նորա, եւ մինչև ես զնա ի ձեռս

la fuite. Jean, oubliant sa vieillesse, le poursuivit de toutes ses forces, en lui criant : Pourquoi prends-tu la fuite, mon fils. Aie égards pour ton père âgé, aie pitié de moi, mon fils, et ne crains rien, car il y a encore de l'espoir pour ta vie. C'est moi qui répondrai pour toi au Christ, et s'il faut même mourir pour toi, je l'accepterai avec joie et bonheur, comme notre Seigneur l'a fait pour nous. Je donnerai ma personne pour la tienne; arrête-toi un moment, et crois-moi, c'est le Christ qui m'envoie.

A ces mots, le jeune homme s'arrêta tout d'abord la tête baissée, regardant à terre; ensuite il jeta au loin ses armes et comme pris d'un tremblement, il eut peur et se mit à pleurer à chaudes larmes. Lorsqu'il se fut approché de l'apôtre, il le prit dans ses bras et lui parla de tout ce qui concernait sa personne՝ avec force larmes et sanglots, et pour la seconde fois inonda de larmes toute sa personne.

* B
p. 165 a.

Le saint apôtre se porta garant et lui jura : Je demanderai pardon à notre Sauveur et tu seras pardonné. Et il prit sa main droite, la posa sur ses yeux, et lui donna le baiser, comme voulant le sanctifier par la pénitence. Il l'emmena ensuite à cheval avec lui et le conduisit à l'église, où il offrit souvent ses prières pour lui, s'efforça de jeûner tous les jours avec lui, se mortifia avec lui et reconforta son esprit par de nombreuses bonnes paroles appropriées, et ne s'éloigna de là qu'après l'avoir rendu à l'église. Il offrit

եկեղեցւոյն՝ ոչ զնաց անտի : Եւ ետ օրինակ ցուցանել ճշմարիտ ապաշխարութեանն, եւ գիտութիւն մեծ վերստին ճննդեանն եւ չաղթութիւն ի չարութեանն որ երեւելոցն է :

Այս պատմութիւն Կղեմենտայ որ եզան՝ վասն օգտի այնոցիկ որ լսեն, բայց մեք յառաքելոյս ընթացուք բան :

Սուրբ եւ երանելի առաքելաւ Քրիստոսի Յովհաննէս՝ իբրեւ եզեւ ամաց իննսուն 5
եւ ինն, չետ եօթանասուն եւ եօթն ամաց չարչարանացն Քրիստոսի, երեւեցաւ նմա ի տեսանն Քրիստոս ամենայն առաքելովքն սրբովք եւ ասէ . Արի եկ սիրելի իմ առ իս, զի ժամանակ է քեզ ամենելոյ եւ ճաշակելոյ ընդ եզարս քո ի սեզան իմ, եւ ուրախանալ ընդ ամենայն աշակերտան ընկերս քո : Եւ մինչդեռ կամէր Յովհաննէս ընթանալ 10
առ նա, ասէ ցնա Տէր . Յաւուր կիւրակէի չարութեան իմոյ եկեղեցս առ իս չետ եօթն աւուր, եւ դայս ասացեալ համբարձաւ չերկինս :

Եւ չետ կատարման աւուրցն՝ ի չերեկոյի սուրբ կիւրակէի աւուրն կոչեցեալ դբագ- 15
մութիւն եզբարցն ժողովեաց չեկեղեցին, եւ իրատեալ զնոսա բանիւ վարդապետութեամբ, եւ հակեալ եւ ադօթեալ եւ ուսուցեալ զնոսա չորդօրելով եւ քաջալերելով ի հաւատան Տեառն մինչեւ ցերբորդ ժամն : Եւ՝ ճատուցեալ զաստուածային պատարագն՝ հազորդեցաւ եւ հազորդեցոյց զեզարսն : Եւ ապա մեկնեալ ի նոցանէ աղօթեաց ընդ երկար, եւ փառաւորեաց զոհութեամբ զՔրիստոս : Եւ ասէ ցեզբարսն . Եզբարք իմ սիրելիք եւ ժառանգակիցք եւ հազորդք թագաւորութեանն որ չերկինս, ճաներո՞ւք զՏէր

* B
p. 165 b.

15

ainsi l'exemple de la vraie pénitence pour faire bien connaître la seconde naissance et la victoire de la résurrection future.

Cette histoire que Clément raconte, a été reproduite ici, pour l'édification de ceux qui l'écouteront; et maintenant revenons à ce qui regarde l'apôtre.

Le saint et bienheureux apôtre du Christ, Jean, arrivé à l'âge de quatre-vingt-dix-neuf ans, soixante-dix-sept ans après la passion du Christ, reçut en une vision la visite du Christ accompagné de tous les saints apôtres, qui lui dit : Lève-toi, mon bien-aimé, et viens à moi, car il est temps qu'on te conduise pour prendre part à ma table et t'y réjouir avec tous les disciples, tes collègues. Et tandis que Jean se disposait à accourir vers Lui, le Seigneur lui dit : Le jour de Dimanche, jour de ma Résurrection, après sept jours, tu viendras à moi. Et ce disant, Il monta au ciel.

Lorsque ces jours se furent accomplis, le soir du saint Dimanche, Jean fit venir la multitude des frères, les convoqua à l'église et les exhorta par les paroles de sa doctrine; il veilla et pria, leur donna ses instructions en les exhortant et les encourageant dans la foi du Seigneur, jusqu'à la troisième heure. * Il offrit le divin sacrifice, communia et donna la communion aux frères. Ensuite il prit congé d'eux et se mit à prier longuement et glorifia le Christ avec actions de grâces. Et il dit aux frères : Mes chers frères, cohéritiers et participants du royaume des cieux, reconnaissez notre Seigneur

* B
p. 165 b.

մեր Յիսուս Գրիստոս եւ զգորութիւն նորա եւ զքանչեւն, եւ զնշանսն եւ զտուրսն, նոյնպէս եւ զուսումն զոր շնորհեաց ձեզ . արդ պահեաջիք զհրամանս նորա, զի ես աշտուհետեւ արժանի եզէ կոչման նորա :

Եւ եկեալ արտաքոյ քաղաքին հուպ լերինն, մօտ ի շերիմ ինչ եզբօր միոյ, հրամայեաց բրել զերկիրն, եւ մերկացեալ զհանդերձան տարածէր իբրեւ զանկողին ինչ անդէն ի բրածին, եւ միայն նափորտածքն կացեալ ազօթէր եւ խրատէր զեզբարսն : Եւ իբրեւ ետ չորեքիւսի բրել իբրեւ սանաչափս քառասուն արտաքոյ եկեղեցոյն, եւ իջեալ անդ տարածեաց զձեռս իւր եւ ազօթէր ասելով . Փնօք բեզ Տէր, որ արժանի արարեր զիս կոչման ընթրեաց բոց, եւ այժմ Տէր ի բոլոր սրտէ փափագէի բեզ եւ ցանկալի տեսանկ զերեսս քո, եւ իբր ի գերեզմանէ չարեայ զի անուշահոտութիւն քո զլաւտենական կարօտութիւնն ետ ինձ . բարբառ քո քաղցր է ինձ սուսել քան զխորիսի մեզու եւ ձայն քո քան զբարբառ բոլոր հրեշտակաց : Եւ ես ազաչեցի զքաղցրութիւն քո զի եկից սու բեզ, եւ զու հրամայեցեր ինձ քարոպել զահաւոր անուն քո եւ բազմացուցանել զհօտ քո, եւ զմարմին իմ պահեցեր չամենայն պղծութենէ, եւ զհոգի իմ լուսաւորեցեր սիրով քո : Ետեւ ոչ ի չարտորսն թողեր զճառայս քո, այլ զարձուցեալ զիս եզեր ի բերան իմ զբան ճշմարտութեան քո, զի ճանուցից զբան բերանոյ քո զոր լուսայ սկանչօք իմովք եւ զքանչեւին զոր ականատես եզէ աչօք իմովք : Եւ այժմ

Jésus-Christ et sa puissance, ses miracles, ses prodiges, ses dons ainsi que la doctrine qu'il vous a léguée. Observez donc ses ordres, car il a daigné m'appeler maintenant.

Et s'étant rendu hors de la ville, près de la montagne, près du tombeau d'un frère, il ordonna de creuser la terre, et se dépouillant de ses vêtements, il les étendit comme pour en faire un lit dans la fosse, et s'y tenant vêtu d'un manteau seul, il pria et exhorta les frères. Lorsqu'il eut fait creuser en carré, à une distance de quarante pieds hors de l'église, il y descendit, éleva ses mains et pria en disant : Gloire à toi, Seigneur, qui m'as rendu digne d'être invité à ta cène, et maintenant, Seigneur, je désire et aspire de tout mon cœur à voir ton visage. Je ressuscite comme d'un tombeau, car ton parfum m'a donné l'aspiration éternelle vers toi. Ta parole m'est plus douce que le pain de miel¹ et ta voix plus que le langage de tous les anges. J'ai prié ta douceur de me laisser venir à toi, et tu m'as ordonné de prêcher ton nom terrible et de multiplier ton troupeau; tu as préservé mon corps de toute souillure et tu as illuminé mon âme de ton amour. Tu n'as pas laissé ton serviteur dans l'exil, mais tu l'en as fait revenir, tu as mis dans ma bouche la parole² de ta vérité, pour que je fasse connaître la parole de ta bouche que j'ai entendue de mes oreilles et les miracles dont j'ai été témoin de mes propres yeux. Et maintenant, Sei-

1. Ps. xviii (xix), 11. — 2. Jérémie, i, 9.

* B
p. 166 a.

Տէր՝ յանձն ատնեմ քեզ զորդեակս քո զոր վերաօրին ճնար՝ աւագամուն, եւ զիս ընկալ
 ընդ եկտարսն իմ, եւ բաց ինձ զդուռն կենաց, եւ իշխանք խաւարի մերժեցիկն չինէն,
 եւ ոչ եկեացն սա իս ոտք ամբարտաւանից, եւ ձեռք օտարաց ճի մերձեցիկն չիս, այց
 ընկալ զիս ի փառս քո զոր ստարաստեալ եւ սիրելեաց քոց : Գու ճշմարիտ Որդի
 Աստուծոց, որ ընդ Հօր քո եւ սուրբ Հոգւոց կենդանի եւ եւ թապաւորեա չախտեանս
 չախտենից : Եւ ժողովուրդն ասացեալ զամէնն :

Եւ ընկողմանեալ նա ի խորափրան, մեկնեցան եկարքն եւ տեսին անդէն սիւն
 լուսոց ի վերայ նորին առաքելոցն իբրեւ ժամ ճի պայծառ՝ այնչափ զի ոչ ոք կարէր
 հասել : Եւ իբրեւ վերացաւ լոյսն՝ ընթացեալ աշակերտաց նորա ի գերեզմանն ոչ գտին
 գմարձին նորա՝ վասն որոց կարճեցին թէ չարուցեալ իսկ է ի մեռելոց ըստ նմանու- 10
 թեան Տեառն իւրոց եւ Տիրամօրն : Եւ չարկս բնակութեան շինեցին եւ չորինեցին զայն
 տեղի եւ ապօթարանս . չորձէ բազում բժշկութիւնք լինին հիւանդաց եւ ախտածետաց
 եւ սպասհարաց որք ապաւինին ի տապան սրբոցն :

Հանգեաւ սուրբ առաքեալն Գրիտասոսի եւ աւետարանիչն՝ Սեպտեմբերի ԻԶ եւ
 Հոտի ԺԷ :]

15

* B
p. 166 a.

gneur, je te recommande tes enfants, que tu * as réengendrés par les fonts
 baptismaux, accepte-moi avec mes frères et ouvre-moi la porte de la vie;
 que les princes des ténèbres s'éloignent de moi, que les pieds des orgueil-
 leux ne viennent pas jusqu'à moi', et que les mains des étrangers ne s'ap-
 prochent pas de moi, mais reçois-moi dans ta gloire que tu as préparée à
 tes bien-aimés, toi, vrai Fils de Dieu, qui es vivant avec ton Père et le
 Saint-Esprit, et qui règnes dans les siècles des siècles. Les assistants
 répondirent : Amen.

Il se coucha dans la fosse profonde. Les frères s'éloignèrent et aper-
 çurent aussitôt une colonne de lumière, sur l'apôtre même, qui dura une
 heure et d'un tel éclat que personne ne pouvait la supporter. Et lorsque
 la lumière fut montée et eut disparu, les disciples accoururent au tombeau
 mais n'y trouvèrent plus son corps; c'est pourquoi ils crurent qu'il avait
 déjà ressuscité de parmi les morts, à l'exemple de son Maître et de la
 mère du Seigneur. Ils construisirent sur le lieu une maison d'habitation et
 en firent un lieu de prière, où s'opèrent de nombreuses guérisons sur les
 malades, les infirmes et les possédés qui ont recours au tombeau du saint.

Le saint apôtre et évangéliste du Christ reposa le 26 Septembre, le
 17 Hori.]

Հուրի ժԷ՝ եւ Սեպտեմբերի ԻԷ : Վկայարանութիւն սրբոյն Կալիստրատոսի
եւ ընկերացն :

Երանելին Կալիստրատոս էր ի ժամանակս Պիտիղետիանոսի ամբարշտոյս արքային
Հուսմայ, եւ որպէս զբրիտսոնեայ ճասնեցաւ ի ձեռս Պերսինգինոսի սորատեւատի :
5 Եւ կացեալ առաջին՝ համարձակութեամբ լոստոտմանեցաւ զՊրիստոս : Եւ ձերկացուցին
զնա եւ տարածեցին ի վերայ ծանր աղացեալ խեցոյ եւ կապեցին զոտս նորա եւ քար-
շեցին ի վերայ խեցոյն. եւ հեղաւ արիւնն յերկիր, եւ արկին ընդ բերան՝ ջուր մինչեւ
ուռաւ որովայնն : Եւ սորա արգելին զնա ի խորղ եւ կապեցին զբերան խորղին եւ
կապարեաց ճատանեաւ կնքեցին եւ ընկեցին ի ծովն :

10 Եւ ալիք ծովուն տարեալ զխորղն կացուցին ի վերայ վիւծի : Եւ սուրբն կանգնեալ
խորղովն աղօթեաց առ Աստուած եւ հերձաւ խորղն եւ ել Կալիստրատոս անվնաս :
Եւ երթեալք երկու զվիւծնք բարձին զնա ի վերայ ուսոց խրեանց եւ հանին ի ցամաք :
Եւ տեսեալ զնա բառասուն եւ ինն զորականք՝ անկան չտաս երանելոյն, եւ հաւա-

1 Վկայարանութիւն ... ընկերացն] Վկայութիւն սուրբ վկային Կալիստրատոսի եւ բառասուն
եւ ինն ընկերաց իւրոց B || 3 Երանելի] վկայն Քրիստոսի *add.* B — արքային] ի քարաքէն
add. B || 5 լոստոտմանեցաւ] բարոգեաց B | 8 եւ կապեցին զբերան խորղին *om.* B ||
10-13 Եւ ալիք ... ի ցամաք] Եւ նա ի բրձի անդ աղօթս ճատուցանէր առ Տէր : Եւ լինածքն
Աստուծոյ բութն զիպեալ ի կիրճս վիւծոց պատուեցաւ, եւ ալիք ծովուն տարեալ հանին զնա ի
ցամաք B.

18 HORI, 27 Septembre.

Martyre de saint Calistrate et de ses compagnons.

Le bienheureux Calistrate vivait aux jours de Dioclétien, l'empereur de Rome, l'impie, et en tant que chrétien il fut dénoncé au stratélate Persentinos. Mis en sa présence, il confessa avec hardiesse le Christ. On lui enleva ses vêtements, on l'étendit sur du verre brisé fin, on lui lia les pieds et on le traîna sur le verre, son sang coula à terre et on lui versa de l'eau dans la bouche * jusqu'à ce que son ventre en devint enflé. Ensuite on l'enferma dans un sac, on lia l'ouverture du sac, on la scella d'un sceau en plomb et on le jeta à la mer.

Les vagues de la mer emportèrent le sac et le déposèrent sur une roche. Le saint se dressa dans le sac et pria Dieu. Le sac se déchira et Calistrate en sortit indemne. Deux dauphins vinrent le prendre sur leur dos et le déposèrent sur le rivage.

Quarante-neuf soldats témoins tombèrent aux pieds du bienheureux et

* A fol. 47
1° b.

տացին ի Քրիստոս : Եւ լուեալ Պերսինդինոս ստրատելաոն՝ տանջեաց բրովք զճար-
ձինս նոցա եւ արկ ի բանդ ընդ սրբոյն Կալիստրատոսի :

Իսկ սուրբ վկայն Քրիստոսի սկսաւ պատմել նոցա զճարգեղութենէն Քրիստոսի եւ
վասն ճահուան ճարգիկային բնութեան եւ թէ որպէս արժանաւորին արդարքն բարեաց,
եւ քաղցր հրեշտակք աւանդեն զհոգիս իւրեանց եւ փառօք վերացուցանեն յերկրագու- 5
թիւն Քրիստոսի եւ ցուցանեն զլրախան զոր չեա յարութեանն ի ճեւեղոց ժառանգելոց են
եւ վաչկեն տեսութեամբ ճինչեւ ի զարուստն Քրիստոսի յուսով ուրախանան :

* A fol. 47
v° a.

Նոչնպէս եւ հոգիք մեղաւորաց երթան եւ նորա յերկրագութիւն Քրիստոսի եւ
զառն հրեշտակք տանին՝ զնոսա եւ ցուցանեն նոցա զստարաստեալ գեհնն հրոյն եւ
աչնպէս մեղաւորաց հոգիքն ակն ունելով տանջանացն ճինչ ի զարուստն Քրիստոսի 10
արամութեամբ վարանին : Եւ եթէ որ մեւելոց չիշատակ կատարէ, գատուածային
պատարազն մատուցանէ վասն նոցա եւ ողորմութիւն առնէ առ աղքատս, յոյժ ներումն
թողութեան գտցեն մեռեալ մեղաւորացն հոգիքն, ճիւղն թէ ճշմարիտ հաւատով ի
Քրիստոս ննջեցին : Եւ որպէս Քրիստոս մեռաւ եւ յարեաւ, նոչնպէս եւ մեք յառնեմք
ի զարտեան նորա : Եւ մարդ մեղաւոր ճինչդեռ կենդանի է եւ զղջանայ եւ դառնայ 15

1 բրովք] բրօք B | 2 արկ] էարկ B — Կալիստրատոսի] Կալիստրատոսայ B | 3-ք. 329
1. 5 Իսկ սուրբ վկայն ... ճշմարիտ] Իսկ սուրբ վկայն Քրիստոսի աստուածախոս քարգու-
թեամբ ուսուցանէր նոցա ի հին եւ ի նոր կասկարանաց, սկսեալ յարարչութենէ աշխարհի ճինչեւ
ցմխսանգամ զարուստն Քրիստոսի, եւ պատմէր նոցա զբանս աստուածայինս, եւ հաստատէր
զնոսա ի հաւատս ճշմարիտս B.

erurent au Christ. Le stratélate Persentinos, l'ayant appris, fit torturer leurs
corps à coups de gros bâtons et les fit jeter en prison avec saint Calistrate.

Le saint martyr du Christ se mit à les entretenir de l'Incarnation du Christ,
de la mort de la nature humaine, de la manière dont les justes se rendent
dignes des bienfaits et comment les doux anges viennent recueillir leur
âme et l'emportent au ciel avec gloire à l'adoration du Christ, pour leur
montrer le paradis, qu'après la résurrection des morts ils devront posséder, et
de la vue duquel ils devront jouir jusqu'à l'avènement du Christ en s'en
réjouissant par l'espérance.

* A fol. 57
v° a.

De même les âmes des pécheurs, elles aussi, se rendent à l'adoration du
Christ, mais les anges cruels les emportent pour leur montrer l'enfer de feu
qui leur est préparé. C'est ainsi que les âmes des pécheurs attendent les
tourments jusqu'à la venue du Christ et sont torturées par la tristesse. Et si
quelqu'un célèbre la mémoire des morts, offre le divin sacrifice pour eux,
et donne de l'aumône aux pauvres, alors les âmes des pécheurs morts
obtiennent facilement le pardon, pourvu qu'elles soient décédées dans le
Christ avec une vraie foi. Et comme le Christ est mort et est ressuscité, de
même nous ressusciterons à son avènement. Si l'homme pécheur se repent

ի մեղաց իւրոց եւ ապաշխարէ, Աստուած զմեզս նորա ոչ չիշէ այլ թողութեան արժանաւորէ զնա եւ ընդ արդարան դասաւորէ :

5 Եւ այլ բազում վարդապետութեամբ խօսեցաւ ընդ նոսա եւ պատմեաց նոցա զբանս աստուածայինս, որք ի կատարեալ վկայութիւն նոցա գրեալ են. եւ հաստատեաց զնոսա ի հաւատս ճշմարիտս :

Եւ ապա հրամայեաց ստրատելատն զնոսա սուաջի կացուցանել. եւ բազում ուրբանօք եւ սպաւնալեօք խրատ տայր, եւ նեղէր ուրանալ զՔրիստոս եւ գոհել կուցն : Եւ նոքա ոչ հաւանեցան ուրբանայն եւ ոչ երկեան ի սպաւնալեացն :

10 Եւ հրամայեաց * եւ կապեցին զձեռս եւ զոտս նոցա եւ արկին ի լիճ ինչ ջրոց, որ էր * A fol. 47
v° b.
10 գուր ձի խոր եւ մեծ : Եւ աղաչեաց սուրբն Կալիստրատոս զԱստուած զի լինիցի ջուրք զբին նոցա ի մկրտութիւն : Եւ առժամայն լուծան կապանքն եւ ելին ի ջրոցն պաշտաւացեալք որպէս թէ ալիտակ ինչ զգեցեալք՝ բաւասուն եւ ինն վկայքն եւ սուրբն Կալիստրատոս պոսակ ունելով ի գրական : Եւ եղև ձայն երկնից եւ ասէ. Քաջալերեաց Կալիստրատէ, քաջալերեցին եւ բանաւոր հօտքս զի ես ընդ քեզ եմ. եկացք եւ հան-
15 գերուք ի զոգն Աբրահամու :

6 սուաջի] իւր *add.* B || 9 ինչ *om.* B || 10 լինիցի] լիցի B || 11 գբին] գբոյն B — մկրտութիւն] եւ գորտութեամբն Քրիստոսի *add.* B || 12 վկայքն] Քրիստոսի *add.* B — 12-15 եւ սուրբն ... Աբրահամու *om.* B.

de son vivant, et fuit les péchés et en fait pénitence, Dieu ne se souvient plus de ses péchés, et le rend digne du pardon et le classe parmi les justes.

Il leur donna encore beaucoup d'autres instructions et leur cita les paroles divines, ainsi qu'elles sont écrites dans leur martyrologe complet, et les confirma dans la vraie foi.

Le stratélate ordonna ensuite de les faire venir en sa présence; il leur parla avec beaucoup de douceur et de menaces, et les pressait de renier le Christ et de sacrifier aux idoles. Ils ne se laissèrent pas persuader par les douces paroles et ne montrèrent aucune crainte des menaces.

Alors il ordonna * de leur lier les mains et les pieds et de les jeter dans un * A fol. 47
v° b.
étang d'eau, qui était une fosse profonde et large. Saint Calistrate pria Dieu afin que l'eau de la fosse leur servit de baptême. Aussitôt les liens se défirent et les quarante-neuf martyrs avec saint Calistrate sortirent de l'eau, resplendissants comme s'ils s'étaient vêtus de blanc et ayant une couronne sur la tête. Une voix du ciel se fit entendre qui leur dit : Prends courage, Calistrate, et que ton troupeau d'êtres raisonnables prenne courage, car je suis avec toi. Venez et reposez-vous dans le sein d'Abraham.

Եւ նոյնժամայն եղեւ շարժումն մեծ եւ անկան բազինք բաղանեացն եւ հաւատացին ի գորականացն ալ եւս հարիւր երեսուն եւ հինգ արք : Եւ արկին զամենեսեան ի բանդ : Եւ ընդ առաւօտն հատին զբաւատուն եւ ինն վկայիցն զլուխան եւ թաղեցին զնոսա ալ հարիւր երեսուն եւ հինգ գորականք որ չետոյ հաւատացին : Նոյնպէս հատին եւ փարբոյն Կալիստրատոսի զկուխն :

Իսկ գորականք զտին պրեալ զարբոյն Կալիստրատեայ զկտակն եւ զվարդապետութիւնն եւ եղին ընդ նմա ի վկայութիւն սրբոյն :

Կատարեցաւ սուրբ վկայն Քրիստոսի Կալիստրատոս եւ բաւատուն եւ ինն ընկերօքն Սեպտեմբերի ԻԷ :

* A fol. 48
r^o a.

* Յաշմ աւուր մարտիրոսացաւ սուրբ վկայն Քրիստոսի Մառինոս, ալր իմաստուն եւ հանձարեղ եւ պայծառացեալ հաւատով :

[B Յիշատակ է սուրբ եւ սրանչեղագարծ վկայիցն Ագրիպպեայ եւ Լաւրենտիոսի, եւ երկոստան հազար զօրացն, որք են բարեխօս վասն մեր :]

1 նոյնժամայն] առժամայն B || 2 արք] գորական B || 3 վկայիցն] Քրիստոսի add. B || 4 սր] սրբ B || 8 ընկերօքն] գորականքն B || 9 Սեպտեմբերի ԻԷ] եւ հոտի ԺԷ add. B || 11 հաւատով] հաւատովք B.

Il se produisit aussitôt un grand tremblement de terre et les idoles des thermes s'écroulèrent. Cent trente-cinq autres hommes parmi les soldats se convertirent. On les jeta tous en prison, et au matin on trancha la tête aux quarante-neuf martyrs. Les autres cent trente-cinq soldats, qui s'étaient convertis après, les inhumèrent. On trancha également la tête à saint Calistrate.

Les soldats trouvèrent le testament et la doctrine de saint Calistrate par écrit et l'enterrèrent avec lui, pour servir de témoignage au saint.

Le saint martyr du Christ Calistrate mourut avec ses quarante-neuf compagnons le 27 septembre.

* A fol. 48
r^o a.

* En ce jour mourut le saint martyr du Christ, Marinus, homme sage et de talent et resplendissant de foi.

[B Commémoration des saints martyrs thaumaturges Agrippa et Laurent et des douze mille soldats, qui intercèdent pour nous.]

1. Comme il y a plusieurs martyrs de ce nom, il serait difficile de constater duquel il s'agit. M. de S.

Հուի ժԹ եւ Սեպտեմբերի ԵԸ : Վկայաբանութիւն սրբուհւոյն Եպիքուրայ :

Յամս կուսպաշտ արքային Դիոկղետիանոսի, ազախինն Քրիստոսի Եպիքուրա, էր բրիստոնեայ եւ երկիւզած յԱստուծոյ, ի Հուոմ քաղաքին : Եւ ձատնեցին զնա առ Կեսարոս եպարքոսն : Եւ կացեալ առաջի խոստովանեցաւ զՏէրն ձեր Յիսուս Քրիստոս հաւատովք :

5

Եւ հրամայեաց եպարքոսն եւ կապեցին զնա ձերկ զփայտէ եւ քերեցին զձարմին նորա երկաթի քերչօք : Եւ չափեւ երանելոցն Եպիքուրայ, վէմն որ ի ներքոյ տախցն էր բղխեաց ջուր յոյժ : Եւ ապա իջուցին ի փայտէն եւ կապարեաց կուսեալ հարին զթիկունսն ուժգին չորք արք, եւ առժամայն ձեռան չարեքկինն :

10

Եւ խորհուրդ արարեալ եպարքոսնին ընդ աթուակիցն իւր Գամելոս՝ հատին վճիռ կորուսանել զաղախինն Քրիստոսի սրով եւ հրով : Եւ տարեալ զնա ի տեղի կատարմանն՝ աղօթեաց առ Աստուած, եւ ի կտորման աղօթիցն հատին զգլուխ նորա եւ ընկեցին զձարմինն ի հուր :

Եւ ոմն ձի բրիստոնեայ անուն Փիլիքոս, տուեալ ինչս՝ խնդրեաց զձարմին երա-

* A fol. 48 r° b.

1 Վկայաբանութիւն սրբուհւոյ Եպիքուրայ] Յայժ առաք վկայութիւն սրբուհւոյ վկային Եպիքուրայ B || 2 Եպիքուրա] Եպիկուրեա B || 3 ի Հուոմ] ի Հուոմայ B || 4 խոստովանեցաւ] համարձակ add. B || 5 հաւատովք] հաւատով B || 7-8 եւ չափեցին ... ջուր յոյժ om. B || 8 կուսեալ] կուսով B || 9 եւ առժամայն ձեռան չարեքկինն om. B || 10 Գամելոս] Գամելրոս B || 12 ի կտորման] ի կտորարել B || 14 բրիստոնեայ] ի բրիստոնէից B — զձարմին] զուկերս B.

19 HORI, 28 Septembre.

Martyre de sainte Épicharis.

Aux jours de l'empereur Dioclétien, l'idolâtre, vivait dans la ville de Rome la servante du Christ Épicharis, chrétienne et craignant Dieu. On la dénonça à l'éparque Césarius. Mise en sa présence, elle confessa avec foi notre Seigneur Jésus-Christ.

L'éparque ordonna de la suspendre nue à un poteau et de lui déchirer le corps avec des ongles de fer. Pendant que la bienheureuse Épicharis priait, la pierre qui se trouvait au-dessous de ses pieds fit jaillir de l'eau en abondance. On la descendit ensuite du poteau et quatre hommes lui frappèrent sur le dos avec des marteaux de plomb. Les quatre hommes moururent aussitôt.

L'éparque tint conseil avec son collègue Damélus et ils décidèrent de faire disparaître la servante du Christ par le glaive et le feu. On la conduisit à l'endroit du supplice. Elle pria Dieu, et à la fin de la prière on lui trancha la tête et on jeta son corps au feu.

Un chrétien nommé Félix donna une somme et * réclama le corps de la

* A fol. 48 r° b.

ներուցն . եւ երթեալ ի հնոցն զմնացեալ նշխարսն եւ զհօղն ժողովեաց եւ մեծաւ պատուով եղ ի մաքուր տեղուջ :

Կատարեցաւ սրբուհի վկայն Քրիստոսի Եպիբուրեա՝ Սեպտեմբերի ԻԳ :

Յայսմ աւուր տօն է Շմաւոնի ազգականին Տեառն :

Սա որդի էր Կղէտպաց, եղբօրն Յովսէփու, որ աչն անուանեցաւ Մարիամու 5
աստուածածնին : Եւ յորժամ ծերացաւ եւ եղեւ հարիւր եւ քսան ամաց, մատնեցին
զնա որ Հրէայքն էին ի ձեռն Տրաչանոսի արքային . եւ սանջեցին զնա յոյժ : Եւ չետոյ
զթացեալ չալիս ձերուելոցն՝ թոյլ ետ, եւ խաղաղութեամբ փոխեցաւ յանանցնական
կեանսն :

Բայց ասի զսմանէ չալ սրատմութիւնս գրոց եթէ մահու խաչի կատարեցաւ : 10

Հոռի Ի եւ Սեպտեմբերի ԻԹ : Տօն է Եղիշէի առաքելոյն՝ աշակերտի Խաղէոսի
առաքելոյն :

Սուրբն Եղիշէ աշակերտ էր մեծին Խաղէոսի առաքելոցն, եւ չեա կատարման

1 ժողովեաց] ժողովեալ B || 3 Եպիբուրեա] Եպիբուրեա B — ԵԿ] եւ Հոռի ԻԹ add.
B || 4 Տեառն] Քրիստոսի որդւոյ Կղէտպոյ B || 5-6 Աս ... աստուածածին] Սուրբն Շմաւոն
ազգականն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ՝ որդի էր Կղէտպաց, եղբօրն Յովսէփոյ Աստուածահօրն :
Սա երկուս եղբարս ունէր՝ զՄիմոն եւ զՅուսասոս B || 7 որ Հրէայքն] որք ի Հրէիցն B —
չետոյ] արքայն add. B || 8 ձերուելոցն] ձերոյն B — ետ] Լճա add. B — յանանցնական]
յանանց B || 10 Բայց ... կատարեցաւ om. B.

bienheureuse; il se rendit à la fournaise, recueillit les restes avec de la terre, et les déposa avec grand honneur dans un endroit pur.

La sainte martyre du Christ Épiccharis mourut le 28 Septembre.

En ce jour, fête de Siméon parent du Seigneur.

C'était le fils de Cléophas, frère de Joseph, qui fut appelé l'époux de Marie, mère de Dieu. Lorsqu'il devint vieillard, arrivé à l'âge de cent vingt ans, les Juifs qui s'y trouvaient le dénoncèrent à l'empereur Trajan. On le tortura beaucoup. Ensuite l'empereur eut pitié de sa grande vieillesse et le remit en liberté. Il trépassa paisiblement à la vie immortelle.

On dit aussi de lui, dans d'autres livres d'histoire, qu'il subit la mort sur la croix.

20 HORI, 29 Septembre.

Fête de l'apôtre Élisée, disciple de l'apôtre Thaddée.

Saint Élisée était le disciple du grand apôtre Thaddée. Après que ce dernier

նորա ի Հայս՝ զնաց յԵրուսաղէմ առ Ֆակորոս եղբայր Տեառն, եւ ի նմանէ եպիսկոպոս ձեռնադրեալ՝ եկն յաշխարհն արեւելից քարոզութեամբ եւ եհաս յԱղուանս :

Եւ ծառայ ի Չոլ քաղաքն որ է պահակն ճորայ, քարոզեաց եւ անդ . եւ սակաւք հաւատացին եւ մկրտեցան եւ թողեալք զազգականս խրեանց՝ զնոցին զհեա Եղիշէի : A fol. 48
v° a.

Եւ զհեա եղեալ ազգականաց նոցա հասին, եւ բռնադատէին զնոսս ուրանալ զՔրիստոս եւ զառնալ զկնի նոցա, եւ կիտոցն ոչ հաւանեալ զառնալ՝ սպանին զնոսս, եւ կէսքն դարձան զկնի ազգականացն :

Իսկ սուրբն Եղիշէ եկեալ յաշխարհն Աղուանից ի գեօղն որ կոչի Գիս եւ անդ շինեաց եկեղեցի եւ մկրտեաց զհաւատացեալսն : Եւ արար անդ ձեռնադրութիւն եւ էջ ի զաշտակն Զարգունի եւ ի ճանապարհին սպանին զնա բարբարոսքն վասն Քրիստոսի հաւատոցն :

Եւ յնա բազում ժամանակաց բարեպաշտ արքայն Աղուանից Վաչագան, ի համբաւոյ լուեալ եթէ անդ ընկեցին զսուրբն Եղիշէ, հրամայեաց արտարս հանել զամենայն ոսկերան որ էին ի ջրհորի անդ եւ զիգեցին կոչսս կոչսս, եւ ոչ կարէին զիտել զնշխարս առաքելոցն : Եւ արարեալ ի տեղւոջն զիշերազաշտօն եւ խնդրել յԱստուծոյ յայտնել զնշխարս նորա :

Եւ ընդ առաւօտն ի ծագել լուսոցն՝ շնչեաց հոգին սաստիկ յայժ եւ ցրուեաց զամենայն ոսկերան յերեսս զաշտին, եւ մնաց միայն առաքելոցն՝ թուով ամենայն անդամոցն :

fut mort en Arménie, il se rendit à Jérusalem, auprès de Jacques, le frère du Seigneur, et sacré par lui évêque, il retourna dans les contrées orientales pour y prêcher, et arriva dans le pays des Albanais.

Il entra dans la ville de Tehol, qui est la garde du Tehora, et y prêcha; mais peu de gens s'y convertirent et se firent baptiser, et quittant leurs parents suivirent Élisée. Ceux qui leur étaient apparentés les poursuivirent, A fol. 48
v° a. les rejoignirent, et les obligèrent à renier le Christ et à retourner avec eux. La moitié des gens n'ayant pas accepté de revenir, furent tués; l'autre moitié retournèrent avec les parents.

Saint Élisée arriva au pays des Albanais, au village dit Gis, y construisit une église et y baptisa les fidèles. Il y fit une ordination et descendit dans la petite plaine de Zardouni. En route les barbares le tuèrent pour la foi du Christ.

Longtemps après, le pieux roi des Albanais, Vatchagan, ayant appris par la renommée qu'on avait jeté saint Élisée dans un puits en cet endroit, ordonna de retirer tous les ossements qui s'y trouvaient; on en fit des tas, mais on ne put savoir quels étaient les restes de l'apôtre. Le roi fit faire à l'endroit l'office de nuit, et prier Dieu de révéler les restes.

Le matin, au lever du jour, un vent violent se mit à souffler et dispersa tous les ossements sur la surface de la plaine; il n'y resta que ceux de

* A fol. 48
v^o b. *Եւ ուրախացեալ արքային Վաչագան եւ զօրն զայն սօն մեծ կատարեաց յանուն սրբոյն
Եղիշէի որ օր ԻՌՒ Սեպտեմբերի : Եւ ուրախ արար զամենեւեան առատ ոսճկօք եւ
բաշխեաց եպիսկոպոսոսցն ի նշխարաց սրբոյն եւ զայն կնքեաց արքունական մատու-
նեան եւ զհետն շրջեցոյց :*

*Եւ սենեկապետ արքային շինեաց սրն մեծ ի վերայ ջրհորին եւ նա կրօնաւորեցաւ 5
մինչեւ յօր ծահուան խրոյ :*

*Եւ յետոյ ելաւ նշխարք սրբոյն ի վանքն որ կոչի Զրվարիկ, յորում տեղոջ բազում
բժշկութիւնք լինին :*

Յայսմ աւար վարք եւ վկայութիւն երջանիկ հօրն մերոյ սրբոյն Քարխանի :

*Պարկեշտ եւ երանելի այրս այս Քարխան՝ էր ի ժամանակս Տրպանոսի կուսպաշտ 10
արքային, ի բաղբախն չԿիոնիոյ : Եւ ծանուցին վասն նորա բղէխին եւ տարեալ
կացուցին աւաջն նորա . եւ բազում աստուածային բանիւք յաստուածաշունչ զրոյ
խօսեցաւ, եւ յաչանապէս խոստովանեցաւ զՔրիստոս ճշմարիտ Աստուած, իսկ զկուս
զեւս անշունչս եւ անմուռնչս անուանեաց : Եւ բարկացեալ բղէխին՝ հրամայեաց եւ
մերկ տարածեցին ի վերայ երկրի, եւ հարին չարք արք ուժովն եւ այնչափ տանջեցին 15
մինչեւ անխօս լինել երանելոցն եւ բարձին զնա կրսամաս՝ արկին ի բանդ :*

l'apôtre, avec le nombre complet de tous ses membres. Le roi Vatchagan, heureux, fit célébrer ce jour-là une grande fête, au nom de saint Élisée, le 29 Septembre. * Il rendit heureux tout le monde par de généreuses largesses. Il distribua aux évêques une partie des restes du saint, et scella le restant de son anneau royal et le transporta à sa suite.

Le chambellan du roi fit ériger une grande colonne sur le puits et vécut en moine jusqu'au jour de sa mort.

Les restes du saint furent à la suite déposés au couvent appelé Tcher-
vetik, où ils accomplissent de nombreuses guérisons.

En ce jour, vie et martyre de notre bienheureux père Chariton ¹.

Cet homme modeste et bienheureux, Chariton, vivait aux jours de l'em-
pereur Trajan, l'idolâtre, dans la ville d'Ionie. On le dénonça au proconsul, et on le mit en sa présence. Il lui parla longuement en se servant de beaucoup de textes divins des Écritures inspirées de Dieu, et confessa ouvertement le Christ, vrai Dieu, et appela les idoles des démons inanimés et sans paroles. Le proconsul, irrité, ordonna de l'étendre nu sur le sol, et quatre hommes le frappèrent vigoureusement et le torturèrent à tel point que le bienheureux perdit la parole. On le transporta à moitié mort en prison.

1. Célébré le 28 Septembre dans l'église grecque par un office poétique. M. de S.

Եւ չեա աւուրց չորժամ սակաւ գորութիւն եկն եւ կարողացաւ խօսել տարան
առաջի, * եւ ոչ կարալին փոխել զբնութիւն սրբոցն յաստուածպաշտութենէն եւ գոհել
կոսն : Խնձողեցին զճարձինն եւ արկին ի բանցն :

* B
p. 168 b.

Եղև ճեռանկ Արեղիանոսի արքային՝ եւ զապարեաց հայաճումն բրիտանէիցն,
5 եւ ամենայն կապալքն՝ որ ի բանդս արձակեցան, թողին եւ զերանելի վկայն Քրիստոսի
զՔարխոն : Եւ երկու ի բանգէն գնաց յերուսաղէմ, եւ կամեցաւ զնալ յանապատն
Եղիայի եւ նախանու՝ նմանող լինել վարուց նորա ծինչեւ ի սրբա :

Եւ ծինչդեա երթալը ընդ պոպոտացն՝ անկաւ ի ձեռս աւաղակոց, եւ կապանօր
տարան գնա ի գաղարս իւրեանց, եւ արկին չարգերանս, եւ ինրեանք ելին զայլ ճանա-
10 պարհորդս որսալ : Եւ օձ մի թաւնաւոր երկու չալրէ անտի՝ եւ ի սափորն չորում զինին
էր նոցա թափեաց զթոցն իւր, եւ զարձեալ եմուտ չորջի անկ իւրում : Եւ չորժամ
զարձան աւաղակքն, կերան կերակորս եւ արբին անչապ զլինին, եւ նոյժամայն
ստատկեալ ճեռան ի մահարար թիւնից օձին ամեներեան :

Եւ արձակեալ սրբոցն ի կապանոցն հաճեցաւ չալրն չալն բնակել, եւ արար գտեղին
15 վանք, շինեաց եկեղեցի եւ անուանեաց զնա Փարոս : Եւ զինչս աւաղակոցն բաշխեաց
չաղբատս եւ ի վանորայս :

Եւ զբաղումս ի հեթանոսաց եւ ի հրէից վարդապետութեամբն իւրով զարձոցց ի

* առաջի] desinit A.

Quelques jours après, lorsque les forces lui revinrent et qu'il put parler, on le conduisit en présence du proconsul * qui ne réussit pas à changer la conviction du saint, à lui faire abandonner le culte de Dieu et à sacrifier aux idoles. Alors on lui fit des brûlures sur le corps et on le jeta en prison.

* B
p. 168 b.

L'empereur Aurélien vint à mourir et la persécution des chrétiens prit fin, et tous les détenus dans les prisons furent mis en liberté; le bienheureux martyr du Christ Chariton fut aussi relâché. Il sortit de prison, se rendit à Jérusalem, et voulut se retirer dans le désert d'Élie et de Jean pour imiter leur vie jusqu'à la fin de ses jours.

Pendant qu'il poursuivait son chemin, il tomba entre les mains de bandits, qui le lièrent et l'emmenèrent dans leur retraite et l'y tinrent enfermé; puis ils repartirent pour dévaliser d'autres voyageurs. Un serpent venimeux, sorti de la caverne, pénétra dans la cruche qui contenait leur vin, y déversa son poison et rentra dans son trou. A leur retour, les brigands se mirent à manger et à boire le vin sans mesure, et ils moururent tous aussitôt par le poison mortel du serpent.

Le saint, délivré des liens, se plut à habiter cette caverne, et fit de cet endroit un couvent, y érigea une église et la nomma Pharos. Il distribua les biens des brigands aux pauvres et aux couvents.

Il convertit par sa doctrine nombre de païens et de Juifs au christia-

քրիստոնէութիւն, եւ մկրտեաց եւ արար կրօնաւորս ի Փարոս վանս : Այս եղև ի ժամանակս Մակարի Երուսաղեմի պատրիարքին՝ որ էր մի ի գլխաւորաց առաջին ժողովոյն Նիկիոյ :

* B
p. 169 a.

Եւ երանելին Քարիտոն՝ չոյժ ողորմած * էր եւ ոտարընկալ եւ ազքատաւէր, անբարկացող, գլխած առ կրարս, հեղ, հանկարտ, ամենեցուն ընդունող, եւ լցեալ ամենայն բարութեամբ : Եւ աղօթիւք իւրովք բժշկէր զամենայն ցաւաղեակս եւ զհիւանդս . հալածէր եւ զլեւս ի մարդկանէ եւ չամենայն տեղեաց :

Եւ ի բաղձամբոյն ժողովրդենէն որ զային առ նա ձանձրացաւ երանելին, քանզի չոյժ փառաւորեցաւ անուն նորա յերկրի : Եւ գնացեալ անտի եկն ի սահմանս Երիքովի, եւ գտեալ այր մի բնակեցաւ անդ, կերակրելով վաչրի բանջարովք, եւ անհանգիստ զպաշտօն իւր մատուցանէր, արարեալ եւ զայն եւս վանս միաբանակեցաց, զոր յետոյ երանելին Նլպիլիոս մեծացոյց չոյժ :

Եւ եկեալ անտի գնաց ի տեղի մի որ կոչի Եւրթէկոն . եւ զայն վանս արարեալ ժողովեաց բազում կրօնաւորս, եւ անուանեաց զնա Սուկան : Եւ փոխեցաւ անտի եւ գնաց ի բարձրագոյն այր մի՝ ընդ որ ամաղորք կրանէր եւ իջանէր . եւ անդ բնակեցաւ բազում ժամանակս եւ փայլեցաւ նշանագործութեամբ :

Եւ չորժամ զիտաց նախախնամութեամբն Աստուծոյ մերձեալ զօր փախձանին իւրոյ՝ գնաց ի Փարոս վանս, եւ ժողովեաց զայլ եւս երկուց վանաց զառաջնորդսն եւ զկրօ-

nisme, les baptisa et en fit des moines du couvent Pharos. Cela eut lieu aux jours du patriarche de Jérusalem Macaire, qui fut l'un des principaux personnages du premier concile de Nicée.

* B
p. 169 a.

Le bienheureux Charitou était très charitable, * hospitalier et ami des pauvres, sans colère, compatissant vis-à-vis des frères, paisible, d'un accueil facile pour tous, rempli de toutes les bontés. Par ses prières, il guérissait tous les infirmes et les malades; il chassait aussi les démons des hommes et de tous les endroits.

Le bienheureux se sentit gêné par la multitude des gens qui venaient à lui, car son nom eut un grand retentissement dans le pays. Aussi il s'éloigna de là et vint dans la contrée de Jéricho, où il trouva une grotte et l'habita, ne se nourrissant que de légumes sauvages. Il y célébra incessamment ses offices, et y construisit également un couvent de moines, que plus tard le bienheureux Elpidius agrandit considérablement.

De là il se rendit à un endroit nommé Urthégon, il en fit un couvent, y rassembla de nombreux moines et le nomma Soukas. Il partit de là et se rendit dans une grotte beaucoup plus élevée, à laquelle il montait et en descendait par une échelle; il y demeura longtemps et y brilla par des miracles qu'il accomplissait.

Et lorsqu'il reconnut par la providence de Dieu que le jour de sa mort approchait, il se rendit au couvent Pharos, y convoqua les bigoumènes

նաւորսն, եւ նոցա ձեռնադրով զկարգ եւ զկանոն կրօնաւորութեան : Եւ պատուիրեաց նոցա զգոյշ կալ եւ հաստատուն չուղղովաւ հաւատոս, վասն զի դարձեալ արիանոսք զօրանան, ասէ, եւ նորոզի պիղծ հերձուած նոցա, եւ հալածումն լինի ուղղովաւ :
 5 Որ եղև իսկ յոմս Կոստանդիայ թագաւորին՝ որդւոյ սրբոյն Կոստանդիանոսի թագաւորին : Եւ ողջունեալ զամենեսին հանգեաւ ի ազատութեամբ ի Քրիստոս՝ Սեպտեմբերի Իթի եւ Հորի Ի :

Յայտ սուր վկայութիւն Գաղայ՝ որդւոյ թագաւորին Պարսից Սաբուրիոսի, եւ քեռն նորա՝ Կաղաւայ, եւ Գօղերասայ, եւ ալոց ընդ նոսա, եւ ծիւտոյ Գօղերասայ, որք խաչիւ կատարեցան ի Պարսիկս :
 10

* B
p. 169 b.

Տօն է ի Հայք՝ Եղիշէի ստաքելոյ, եւ աշակերտի նորա ընդ նմա :

Սուրբ ստաքեալն Եղիշէ՝ աշակերտ էր Թաղէոսի ստաքելոյն, եւ չեա կատարմանն նորա ի Հայս՝ զնոց չերուսաղէմ առ Յակոբոս եղբայր Տեառն, եւ ի նմանէ եպիսկոպոս ձեռնադրեալ, եւ հրամանաւ նորա զնազ չԱրեւելս, եւ քարոզեալ զբանն Աստուծոյ լուսաւորելով զբազումս :
 15

Եւ անդանոր յոլովս չարչարելով ընկալաւ զծարտիրոսութիւն, ընկեցեալ ի խոր չոյժ զբի ծիւռմ լի թունաւոր վեռնօք ընդ ալ բազում չարագործս, ընկեցին եւ զաշակերտն իւր ընդ նմա :

et les moines des deux autres couvents, et leur remit, écrits de sa main, les règles et les statuts de la vie religieuse. Il leur recommanda de veiller et de demeurer fidèles à la foi orthodoxe, car, disait-il, les Ariens reprendront puissance et leur hérésie impure se renouvellera, qui amènera la persécution des orthodoxes. Ce qui arriva, en effet, aux jours de l'empereur Constance, fils du saint empereur Constantin. Après leur avoir donné à tous le baiser, il reposa en paix dans le Christ, le 29 Septembre, le 20 Hori.

En ce jour, martyr de saint Dadas, fils du roi des Perses Sapor, et de sa sœur Kasdoa et de Govdelaas et d'autres avec eux, ainsi que de l'autre Govdelaas, qui moururent sur la croix en Perse¹.

* B
p. 169 b.

Fête en Arménie de l'apôtre Élisée et de son disciple avec lui.

Le saint apôtre Élisée était le disciple de l'apôtre Thaddée. Après la mort de ce dernier en Arménie, il se rendit à Jérusalem auprès de Jacques, frère du Seigneur, fut sacré par lui évêque et sur son ordre partit pour l'Orient et y prêcha la parole de Dieu, illuminant nombre de gens.

Il y subit de nombreuses tortures et obtint le martyre, après avoir été jeté dans une fosse très profonde, remplie de reptiles venimeux, avec d'autres nombreux criminels. On y jeta également son disciple avec lui.

1. Célébrés le même jour dans les synaxaires grecs. Le compilateur arménien paraît avoir confondu les choses. Dadas n'est pas indiqué comme fils du roi, mais Govdelaas, et Kasdoa est désignée comme sa fille. Encore n'y a-t-il pas deux Govdelaas, mais une Kasdoas et un Govdelaas. M. de S.

Եւ չետ ժամանակաց չորժամ ծաղկեցաւ բրխտոնէութիւնն ի ժամանակս բարեպաշտ արքային Աղուանից Վաչագանայ՝ յայտնեցան սուրբ նշխարք նորա : Քանզի նոյն բրխտոսասէր թագաւորն ինզիր արարեալ մարմնոյ առարկոյն եւ լուսաւորչին արեւելից Եղիշէի, որ սա աջին նա փաղկեցոյց ի կողմանս յայտոսիկ զոչս աստուածգիտութեան, ձեռնադրելով ուխտաւորս եւ յստաջայտցանելով զամենայն կարգս եկեղեցոյ :

Եւ չետ լապում ժամանակաց լուսւ է համբաւոյ բարեպաշտ արքայն Վաչագան Եթէ ի դուր ընկեցին գտաւրբն Եղիշէ, եւ հրամայեաց արտաքս հանել զոսկերան որ էին անց : Եւ զի խտոնեալ էին նշխարք Երանեւոյն ընդ ալոյց չարագործացն ոսկերան, տըրտմէին թագաւորն եւ որք ընդ նմա յոչմ, եւ արաչէին զՎատուած զի յայտնեցէ նոցա :

Եւ առ ժամայն ել հոգմ աստօիկ եւ զրուեաց զամենայն ոսկերան, եւ Եթող միայն զառաքելոյն եւ զնորին աշակերտին՝ զոր առեալ թագաւորն մեծաւ ուրախութեամբ եւ հաւատով ամփօփեցին պատուով, եւ զորն կատարեցին տօն մեծ յանուն սրբոյն Եղիշէի, որ որ քսան էր շօթի ամսոյ, եւ Սեպտեմբերի ԻԹ :

Եւ չետոյ եկաւ նշխարք սրբոյն ի վանքն որ կոչի Զրվշտիկ, չորում տեղոջ բազում բժշկութիւնք լինին ի վասս Ասատուոյ մերոյ :

Plus tard, pendant que le christianisme florissait aux jours du pieux roi des Albanais Vatchagan, les saints restes furent découverts. Car ce même roi, ami du Christ, fit faire des recherches pour retrouver le corps de l'apôtre Élisée, l'illuminateur de l'Orient, qui fut le premier à faire briller dans ces régions la lumière de la science divine, en y ordonnant des clercs et y instituant tous les ordres de l'Église.

Longtemps après, le pieux roi Vatchagan ayant appris par la renommée qu'on avait jeté saint Élisée dans une fosse, ordonna d'en retirer les ossements qui s'y trouvaient. Mais comme les restes du bienheureux se trouvaient mêlés avec d'autres ossements de criminels, le roi et sa suite s'en trouvèrent grandement désolés et prièrent Dieu de les leur révéler.

Aussitôt un vent violent se leva qui dispersa tous les os, ne laissant sur place que ceux de l'apôtre et de son disciple. que le roi recueillit avec grande joie et foi, et grand honneur, et ils célébrèrent en ce jour-là une grande fête au nom de saint Élisée, le 20 du mois de Hori, le 29 Septembre.

Plus tard les restes du saint furent déposés au couvent nommé Tchervechtik, où s'opèrent de nombreuses guérisons pour la gloire de notre Dieu.

Հառի եւ Աստուծոց ի Լ : Ամենաժողով եւ հռչակաւոր տօն եւ յիշատակ վարաց եւ հանգստեան
 մեծ խոտովանողին Քրիստոսի եւ առաքելոցն Հայոց սրբոցն Գրիգորի նախահօրն մերոց եւ
 լուսաւորչին, առաջին հայրապետին Հայոց Մեծայ :

5 Յետ մահուանն Աղեկոսնորի Մակեդոնացոյ՝ Արշակ քաջ յազգէն Պարթեւաց չինքն
 գրաւեաց զամենայն արեւերս ի ծառալիցն Աղեկանորի, եւ թագաւորեաց նոցա զօրու-
 թեամբ մեծաւ :

10 Սա՛ առաքեաց զՎապարշակ թագաւորել Հայոց, եւ չաչնմհետէ եղեւ մի ցեղոց
 ընտանութիւն երկու թագաւորութիւնն : Վասն որոց եւ միշտ թագաւորն Հայոց երկրորդ
 էր տէրութեանն Պարսից, մինչեւ ի ժամանակս արքայիցն Հռովմայեցոց Գեկասի եւ
 Վաղերիանոսի :

30 Յայտ առուրս սպան զԱրտաւան արքայն Պարսից՝ Արտաշէր ոմն որվի Սասանայ :
 եւ լուեալ ազրական նորին սր չաչնժամ թագաւորէր Հայոց՝ Խոսրով անուն, ընկալանդիր
 եղեւ եւ աւար հարկանէր զերկիրն Պարսից, յորմէ նեղեալ յոյժ Արտաշէր՝ հնարէր իրք
 փրկութեան :

15 եւ ոմն յազգէ առաջին արքայիցն՝ Անակ անուն, խոտացաւ նմա գնալ սիրոց
 պատճառաւ եւ սպանանել զթագաւորն Հայոց : եւ մինչգեռ գալք ի Հայս՝ որպէս զվա-
 խրատական տամբ եւ ընտանեօք, պատահեաց նմա սթեւմանս ի գաշտին Արտապ, ի տեղին

21 HORI, 30 Septembre.

Fête solennelle avec grand concours de fidèles et commémoration de la vie et du repos
 du grand confesseur du Christ et apôtre de l'Arménie, notre premier père et illumina-
 teur Grégoire, premier patriarche de la Grande-Arménie.

Après la mort d'Alexandre le Macédonien, le brave Archak, de la race des
 Parthes, enleva tout l'Orient aux généraux d'Alexandre et y régna avec
 grande puissance.

Il envoya son frère Valarchak régner sur l'Arménie, et depuis lors il s'é-
 tablît une affinité de race entre les deux royaumes. C'est pourquoi le roi
 d'Arménie était toujours le second dans l'empire des Perses, jusqu'aux jours
 des empereurs romains Dèce et Valérien.

A cette époque, un certain Artachir, fils de Sassan, tua le roi des Perses
 Artavan. Son parent, du nom de Khosrov, qui régnait alors en Arménie,
 l'ayant appris, en tira vengeance, et envahit le pays des Perses. Artavan
 fort embarrassé chercha un moyen de salut.

Un nommé Anak, de la famille des anciens rois, lui promit de se rendre,
 sous prétexte d'affection, auprès du roi d'Arménie et de le tuer. En route pour
 l'Arménie, comme fugitif, accompagné de toute sa famille et de ses parents, il
 lui arriva de faire halte dans la plaine d'Artaz, à l'endroit où se trouvaient

ուր էր ամփոփեալ նշխարք սուրբ ստաքելոյն Քապէտսի, և անկ չլանալ սախ ձօրն զսուրբ Գրիգոր, որ և ընկալաւ զնորին ստաքելոյ շնորհս :

* B
p. 170 a.

Իսկ Անակ եկեալ և չեա երկուց ամաց սպան զԽորով թագաւորն ի չորս երէոյ զանկարարս . և ի լինելն * փախտտական՝ զետահեղձ արարին զնա զօրք արքային : Իսկ թագաւորն ձինչլեւ կենդանի էր՝ հրամայեաց զամենայն ազգատոհմն նորա կոտորել զարս և զկանաչս : և էր գացեակ նորաձին ձանկամն կլին սմն հաւատացեալ ի Կապու-
զակեցոց աշխարհէն Սոփի անուն, որ զթագուցեալ ստընդեանն սա և զնայ չիւր աշխարհն . և սնուցեալ զնա ըստ օրինի քրիստոնէութեան՝ վերակոչեաց չուսպանէն Գրիգորիոս :

և լեալ պատանեակ՝ տալ չուսումն կրոյ . և չորժամ չարբունա հասակի եկն ամուսնացոյց զնա որ ձեկալ երկուս օրդիս : և չեա երկոց ամաց ի բայ եկաց չամուս-
նութենէն, և զնայ ծառայել Տրդատայ, որդու թագաւորին Հայոց Խորովու :

Քանի չորժամ սպանաւ հայրն նորա՝ ըստ որում ստացաք, օրդին Սասանայ Ար-
տաշիր սասպատակեաց չաշխարհն Հայոց և կոտորեաց զընտանիս նորա : Իսկ զսա և կրօջք մի խր՝ սուեալ ոմանք փախտտականք ելեն, ածեալ զձանկունս թագաւորին ի
Կեսարիա : և կատարեալ հասակաւ զընտորեցաւ Լիկիանոսի՝ որ էր վեհայ Գիո-
կրեախանոսի արքային : և սա եկեալ չարեցաւ Գրիգոր ծառայել նմա միամտութեամբ :

déposés les restes du saint apôtre Thaddée : et on dit que c'est là que la mère [c'est-à-dire la femme d'Anak] conçut saint Grégoire, qui reçut les mêmes grâces que cet apôtre.

* B
p. 170 a.

Anak, arrivé, tua traitreusement, deux années après, le roi Khosrow, dans une partie de chasse. Et tandis qu'il * prenait la fuite, les troupes du roi le noyèrent dans le fleuve. Le roi, pendant qu'il était encore en vie, ordonna de massacrer toute sa famille, hommes et femmes. La nourrice du nouveau-né étant une femme chrétienne du pays de Cappadoce, du nom de Sophie, elle cacha son nourrisson, et l'emmena dans son pays, l'éleva d'après les principes du christianisme et lui donna le nom de Grégoire au baptême.

Devenu enfant, elle le donna à l'étude des lettres, et lorsqu'il fut arrivé à la puberté, elle le maria, et il eut deux fils. Trois ans après, il renonça à la vie conjugale, et alla se mettre au service de Terdat, fils du roi d'Arménie, Khosrow.

Car lorsque le père de celui-ci fut tué, comme nous venons de le dire, Artachir, fils de Sassan, envahit le pays d'Arménie et fit massacrer toute sa famille. Seuls, lui et une sœur à lui purent échapper, à l'aide de quelques personnes qui emmenèrent les enfants du roi à Césarée. Arrivé en âge, Terdat s'enrôla dans l'armée de Licinius, qui était le beau-frère de l'empereur Dioclétien. C'est auprès de lui que vint Grégoire, et il s'engagea à son service en toute sincérité.

Ընդ այն ժամանակն թագաւորն 'Գթաց' ընդդէմ եկաց 'Գլոկղետիանոսի թագաւորին Հռովմայ, եւ առարեաց առ նա եւ ստէ. Երկրքեանս ճարտիցուք ընդ միմեանս առանձինն, եւ մի՛ սպանցուք զզորս մեր վաչրապար, որ որ չայլթեցէ՛ տիրեցէ չայլթահարելոյն :

5 Եւ ի խորհել վասն այսր 'Գլոկղետիանոսի ընդ իշխանն, պատմէր Լիկիանէս զբաջութիւնն Տրդատաց խորոյ զինուորին ի բազում տեղիս : Զոր ածեալ առաջի զգեցուցին նմա զարքունական ճիրանիսն, եւ եզին թագս եւ կերպարանեալ զնա կայսր՝ ածին չասպարէսն, եւ ձերբակալ արարեալ Տրդատաց զարքայն 'Գթաց՝ ած առ 'Գլոկղետիանոս :

Իսկ պատուեալ զնա՝ թագաւորն, եւ թագ կապեալ Տրդատաց, եւ զի լուեալ էր
10 եթէ որդի է Խորսովու՝ չղեաց զնա ճանր զորօք ի Հայս առնուլ զիւր Հայրենի աշխարհ : * B
p. 170 b.

Արդ չերկրորդ ամի թագաւորութեանն 'Գլոկղետիանոսի՝ նուաձեաց Տրդատ գամե-
նայն աշխարհն Հայոց ընդ տէրութեամբ խրով : Եւ չառաջին ամի խորոյ իշխանութեանն
եկն չեկեղեաց պաւստ զոչս մատուցանել կրօցն Անաշտաց : Եւ չնա զոչեղեցն՝ հրաման
եա Գրիգորի սոսս ճառօց ընծայել ի պատիւս խական պատկերին : Իսկ նա ոչ սոս
15 չանձն՝ պաւսնելով զհաւատն Քրիստոսի : Եւ հրամայեաց ի բանդ տանել զերանելին :
Եւ ի վաղիւն ածեալ առաջի ստէ. Ընդ չերկար ժամանակս ճառայեցեր ինձ եւ զայն
ապախտ առնես, ոչ պաշտելով զաստուածսն իմ. բայց եթէ ոչ հաւանիս ինձ՝ մեծամեծ

A cette époque le roi des Goths s'opposa à l'empereur romain Dioclétien et lui envoya dire : Nous nous battons ensemble, tous les deux seuls, pour ne pas faire mourir inutilement nos troupes. Celui qui sortira vainqueur, régnera sur celui qui aura été vaincu.

Tandis que Dioclétien tenait conseil avec ses princes, à ce sujet, Licinius lui fit part de la bravoure que son soldat Terdat avait témoignée en maints endroits. On le fit venir, on le revêtit de la pourpre royale, on lui posa la couronne, pour lui donner l'aspect de l'empereur, et on le conduisit à l'arène. Terdat s'empara du roi des Goths et l'emmena devant Dioclétien.

L'empereur combla * d'honneurs Terdat, le couronna, et ayant appris
qu'il était le fils de Khosrow, l'envoya à la tête d'une forte armée en Arménie
pour réoccuper son pays natal. * B
p. 170 b.

Or, en la deuxième année du règne de Dioclétien, Terdat soumit à son autorité tout le pays d'Arménie. Et en la première année de son pouvoir, il vint dans la province d'Ékéliats pour y offrir des sacrifices à la déesse Anahit. Après avoir offert des sacrifices, il ordonna à Grégoire d'offrir des branches d'arbres en honneur de la statue féminine, ce que celui-ci n'accepta pas tout en professant la foi du Christ. Il ordonna alors de jeter en prison le bienheureux. Le lendemain, l'ayant fait venir en sa présence, il lui dit : Tu m'as servi pendant de longues années, et maintenant tu n'en tiens plus compte en n'adorant pas mes dieux; si tu n'y consens, je te ferai mourir par de

ամենցանօք կատարեմ գրեց : Եւ յանձն սու Պրիգոր զամենայն շարչարանսն որ վասն Քրիստոսի կրել ուրախութեամբ . Ձի որք զկուռսն պաշտեն, սաէ, հաւատար են անմիտ անասնոց :

Եւ ետ կապել զնա թագաւորն ձեռս յետս եւ հարկանել՝ ունելով գալլ ի բերանն : Եւ ապա ետ կախել շառաշեկս աղի ի վերայ նորա, եւ տալ զերկոց կրծից նորա, եւ համբառնալ զնա ընդ սարանաւ չորմ ապարանիցն . եւ կեացր աչնալէս արկեալ գհինց օր :

Եւ յետ այնորիկ լուծեալ զնա, եւ գտեալ անշարժ ի հաւատսն, ետ կախել զմիտց ստանէն եւ բրօք զարարովք հարկանել, եւ ծխել ի ներքոյ ազբ . եւ կեացր կախեալ զեօթն օր : Որ եւ ազօթս յերկար արար ի կախազանին, զոր գրեցին նշանազիրքն եւ բերին ընթերցան առաջն թագաւորին :

Եւ իջուցեալ եւ հարց եւ փորձ արարեալ՝ ետ բերել կոծեկս փայտից եւ տանել ըստ ոլորոցն լոցոցն ստիցն, եւ պնդեցին զսոս անպր ստատիկ, ձինչեւ արիւնն հասէր ընդ զլընկուսն :

Ապա վարեցին բեւեռս երկաթիս ընդ ներբանսն, եւ շրջեցուցանէին զնա սպար անպր եւ արիւնն սուղանէր զերկիրն : * Եւ սաէ Պրիգորիոս . Այս շարչարանօքս փրկէ զնա Քրիստոս ի չաւիտենական տրամութենէն : Եւ սաէ թագաւորն . Ես զքեզ սաս տրամե-

* B
p. 171 a.

15

cruelles tortures. Grégoire accepta de subir avec joie tous les tourments pour le Christ, car, dit-il : *Ceux qui adorent les idoles sont à l'égal des bêtes qui sont privées d'intelligence* ¹.

Le roi ordonna de lui lier les mains derrière le dos et de le frapper, après lui avoir bâillonné la bouche. Ensuite il fit charger sur lui des blocs de sel, fit mettre sa poitrine sous presse, et le fit suspendre avec des cordes aux murs du palais. Il resta dans cette position pendant cinq jours.

L'ayant fait délier ensuite, et l'ayant trouvé inébranlable dans sa foi, il le fit suspendre par un pied, le fit frapper avec des bâtons de branches vertes, et lui fit respirer les odeurs de fumier entassé sous lui; il resta ainsi suspendu pendant sept jours. Au cours de cette pendaison, il fit de longues prières que les scribes enregistrèrent et présentèrent en lecture au roi.

Celui-ci l'ayant fait descendre, le soumit à un interrogatoire; ensuite il fit apporter des trones d'arbres dont il fit faire comme des formes de jambes et dans lesquelles on enserra fortement les pieds de Grégoire, jusqu'à lui faire jaillir le sang par les ongles.

On introduisit ensuite des clous de fer dans la plante des pieds, et on le promena d'un endroit à l'autre; le sang arrosa le sol. * Grégoire dit : C'est par ces tortures que le Christ me délivrera de la tristesse éternelle. Le roi lui répondit : Moi je t'attriste ici-bas; toi, sois plus gai là-haut. Et il ajouta :

* B
p. 171 a.

1. Ps. XLVIII [XLIX], 13 et 21.

ցուցանեմ՝ դու անդր ուրախ լիւր : Եւ ասէ . Հանէք զմա կռուիս եւ բախեցէք զաման լարոյն : Եւ հարին զզլուխն անհնարին : Եւ եա հրաման բերել աղ եւ բարկ բացախ, եւ եղեալ զզլուխն ի ծածուլս, եւ եղեգնախորով արկին վաչն ընդ բլիթս նորա :

5 Եւ չեա այսր եա բերել պարկ ծի մեծ օղենի, եւ լցին վաչն ծովաբով հնոցի՝ եւ կապեցին ի գլուխ նորա թուլագոյն, զի ի տուրեւաւ շնչոյն արբցէ զմխիւրն . եւ եկաց նովաւ աւուրս վեց :

Եւ տեսեալ զի մնաց եւս կենդանի, բարկացաւ յոչժ, եւ ասաց զնեյ ճագաւ ի նստոյ տեղին նորա, եւ արկանել ջուր տկաւ յորովաչն նորա :

10 Եւ սպա չարուցին եւ բերին տատասկ երկաթի՝ եւ արկին ի գետնի թանձր . եւ մերկացուցեալ զՊրիզար թաղեցին ի տատասկն եւ շրջեցուցանէին՝ մինչեւ ծակոտեցաւ ամենայն մարմին նորա եւ ոչ մնաց տեղի ողջ :

Եւ ամեալ ի միւս օրն առաջի, զարմացաւ թագաւորն զի մնաց կենդանի : Եւ եա զնեյ ի ծունկսն կապիծս երկաթիս եւ կախել ի նա ոււուենս ստուարս, եւ կախեցին զի յօշեցին ծունկքն ի մարմնոյն . սրով եկաց կախեալ վերիս աւուրս : Իջուցին ասպա եւ 15 հալեալ կապար արկին զմարմնովն, եւ ալբեալ խորովեցին զնա :

Եւ մինչդեռ զարմացեալ էր թագաւորն ընդ համբերութիւն սրբոյն, եւ խորհէր այլ եւս չարչարել զնա, ոմն ի նախարարացն ասաց թագաւորին թէ . Որդի է դա Անակաչ

Donnez-lui des soufflets et frappez la source des larmes. On le frappa outre mesure sur la tête. Il ordonna ensuite d'apporter du sel et du vinaigre fort, qu'on introduisit, après lui avoir mis la tête sous presse, avec des tuyaux de roseaux dans les narines.

Après cela il fit apporter un grand sac de peau de mouton, qu'on remplit de cendre de four, et qu'on lia mollement à sa tête, afin que par la respiration il absorbât la cendre. Il passa ainsi six jours.

Voyant qu'il était encore en vie, le roi eut une grande colère. Il ordonna de lui poser un entonnoir dans l'anus et d'introduire de l'eau dans le ventre, à l'aide d'une outre.

On le releva ensuite, et on apporta des épines de fer qu'on étendit drues sur le sol, on mit à nu Grégoire et on l'enterra dans les épines, ou le traîna de manière à ce que tout son corps fût troué et qu'il n'y eût pas une place indemne.

Le lendemain, l'ayant fait venir en sa présence, le roi fut surpris de le trouver encore en vie. Il lui fit mettre aux genoux des genouillères de fer, auxquelles on suspendit de gros marteaux afin que les genoux se détachassent du corps en lambeaux. Il resta ainsi suspendu pendant trois jours. On le descendit et on fit couler du plomb fondu sur le corps, qui le brûla et le grilla.

Tandis que le roi, étonné de la résignation du saint, cherchait quelque autre moyen pour le torturer davantage, un des satrapes dit au roi : C'est le

եւ ձեք ոչ գիտէաք, եւ ոչ է արժանի կալոյ զե հալք զորա սպան զհալք քո՝ Խոսրով, եւ
 Հայոց աշխարհիս խաւար էած :

* B
 p. 171 b.

Իբրեւ զայս լուա Տրդատ՝ ետ կապել զնա եւ սանել ի զղեակն Արտաշատ արկանել
 ի խոր վերսայ մի, չորում արկանէին զամենայն մահապարտս, * քանզի լցեալ էր նա
 օձիւք եւ թիւնաւոր զեռնօք : Եւ եղեւ նա անկ կենդանի շնորհօրն Քրիստոսի. եւ կին 5
 մի ալբի հրաման տուեալ ի տեսեանն, արկանէր նմա հաց օր ըստ օրէ :

Ապա յետ երեքտասան ամացն եղեւ զպուստ սրբոց Հախիսիմեանցն, եւ վկայու-
 թիւն ի Հայոց աշխարհն ի նոյն թաղաւորէն Տրդատաց, որպէս զրեալ է ի պատմութեան
 իւրեանց :

Եւ յետ նահատակութեան սրբոցն, եւ ի խոզն կերպարանս փոխել արքայն, եւ 10
 ամենեցուն աչաահարելոյ, տեսիլ երեւցաւ քուեր թաղաւորին՝ որում անուն էր Խոս-
 րովիւրիտ . զե ալք մի լուսաւոր սաէր ցնա թէ . Աւարեցէք յԱրտաշատ եւ ածէք
 զկապեալն Գրիգորիտս . եւ նա եկեալ բժշկեացէ զձեզ : Եւ կրկնեաց զտեսիլն եւ հինգ-
 կնեաց :

Եւ սպա սուարեաց զոմն նախարար որում անուն էր Աստաչ անկր ի բերդն, եւ 15
 եկեալ աչրն եկաց ի վերայ զբոյն, կախեաց զպարան եւ ձայնեաց ի ներքս . Գրիգորիտս,
 Գրիգորիտս, եթէ կեաս եւս՝ եկ ի զուրս, զե Տէր Աստուած քո, նա հրամայեաց հանել
 զքեզ :

fils d'Anak, et nous l'ignorions. Il n'est pas digne de vivre, car c'est son père
 qui a tué ton père Khosrow, et a jeté ainsi le pays d'Arménie dans les
 ténèbres.

Lorsque Terdat l'eut appris, il le fit lier et conduire au château fort d'Ar-
 tachat, pour le jeter dans un puits profond où l'on jetait tous les criminels ;
 * ce puits était rempli de serpents et de reptiles venimeux. Il y demeura vi-
 vant par la grâce du Christ, et une veuve, qui en avait reçu l'ordre dans une
 vision, lui jetait du pain chaque jour.

* B
 p. 171 b.

Treize ans après, eut lieu l'arrivée de sainte Hripsimée et de ses com-
 pagnes dans le pays d'Arménie, et leur martyre, par ce même roi Terdat, ainsi
 qu'il est écrit dans leur histoire.

Après le martyre des saintes, lorsque le roi fut transformé en l'apparence
 d'un porc, et que tous furent possédés par le démon, la sœur du roi, dont le
 nom était Khosrowidoukht, eut une vision. Un homme resplendissant de lu-
 mière lui disait : Envoyez chercher à Artachat Grégoire le détenu et amenez-
 le, il viendra vous guérir. Cette vision se renouvela deux fois et cinq fois.

Elle envoya alors un satrape, dont le nom était Ota, au château fort.
 L'homme arriva, se pencha sur le bord du puits, fit descendre une corde, et
 cria au fond : Grégoire ! Grégoire ! si tu es encore en vie, sors dehors, car
 c'est ton Seigneur Dieu qui a commandé de t'en retirer.

Եւ շարժեաց զպարանն, եւ եկն ընդ նմին ի գուրս : Զոր տեսեալ խնդացին յոյժ, եւ
 պեցուցեալ հանդերձս առեալ գնացին ի Վազարշապատ քաղաք : Եւ թագաւորն եւ
 զօրքն մոլեղնեալ եկին ընդ առաջ նորա, եւ թագաւորն կաշք ի մէջ նոցա ի կերպարանս
 վայրենի խողի : Իսկ Գրիգորի ծունր եղեալ եւ աղօթեալ ի վերայ նոցա, ի զգաստութիւն
 5 զարձան եւ սկրային աւաջի նորա :

Եւ գնաց ի տեղւոջ մարմնոց վկայիցն կուսանաց, որոց ինն օր էր նահատակու-
 թեանն եւ կային ամբողջ : Առ եւ պատեաց զհերարքանչիւրսն՝ իւրեանց զգեստովն, եւ
 տարաւ ի հնձանսն ուր վանքն էր : Եւ ինքն անդ դադարեաց, եւ ընդ նմա ամենայն
 ժողովուրդն . եւ վարդապետեաց նոցա դաւուրս վաթսուն, զոր ինչ ի վեց պարս զորձեցաւ
 10 չՎատուծոյ՝ եւ որ լինելոցն է սքանչելիք : Եւ կային ամենեքեան առաջի նորա՝ եւ ունին
 զնէին քրճագգեացք : Եւ յետ այտորիկ՝ աղօթս արար առ Քրիստոս, եւ բժշկեաց զնոսս :

Եւ արս յետ այտորիկ զնացեալ ի Կեսարիա, եւ առեալ ձեւնազրութիւն եպիսկո-
 պոսութեան, եկն մկրտեաց զամենեսեան, եւ եկաց ամս բազումս :

Եւ յետոյ երթեալ յանապատ մեծ ձգնութեամբ փոխազրեցաւ ի Քրիստոս՝ Սեպտեմ-
 15 բերի 1, եւ Հուլի 16 :

Յայսմ առաւ կատարի տօն սրբուհի կրօնաւորաց եւ կոչս վկայիցն Քրիստոսի
 Հուլիսիմեաց եւ Գալիանեաց, որք ի Տրպատաց Հայոց արքայէն մարտիրոսացան ի Մեծն
 Հալք :

* B
 p. 172 a.

Grégoire secoua la corde, et par son aide en sortit. Ce que voyant, les
 gens en furent extrêmement réjouis, lui passèrent des vêtements et l'em-
 menèrent à la ville de Valarshapat. Le roi et les troupes, hors d'eux-mêmes,
 vinrent à sa rencontre. Le roi se trouvait au milieu d'eux sous la forme d'un
 sanglier. Grégoire se mit à genoux, pria pour eux et ils retrouvèrent leur
 sens et gémirent devant lui.

Grégoire se rendit à l'endroit où se trouvaient les corps des vierges
 martyres; il y avait neuf jours qu'elles avaient été martyrisées, et leurs corps
 étaient restés intacts. Il les prit, les enveloppa chacune de ses vêtements
 et les transporta dans les vergers où se trouvait leur couvent. Il y fit halte
 et tout le peuple avec lui. Il leur enseigna pendant soixante jours ce que Dieu
 avait accompli dans les six âges du monde, et les miracles qui devaient
 encore avoir lieu. Tous se tenaient devant lui vêtus de cilices et l'écoutaient.
 Il pria ensuite le Christ et les guérit.

Il se rendit ensuite à Césarée, y reçut la consécration épiscopale, revint
 et les baptisa tous. Il vécut de longues années.

Plus tard il se retira dans le désert, et après une vie de grand ascétisme,
 il trépassa dans le Christ, le 30 Septembre, le 21 Hori.

En ce jour se célèbre la fête des saintes religieuses et vierges, martyres
 du Christ, Hripsimée et Gaïanée, qui furent martyrisées par le roi Tordat, dans
 la Grande-Arménie.

* B
 p. 172 a.

Կատարեցաւ սրբուհին Հակոբիմեա՝ Սեպտեմբերի ԻԶ, եւ սրբուհին Գալիանեա՝ ԻԷ . բայց տօն նոցա ընդ սրբոյն Գրիգորի կատարի :

Ի սմին չիշատակ է Անտոնի եւ Կրօնիդեայ եւ Եօթն խտտածարակացն յԿնեսկնեան վանան :

Յաչամ աւուր գիւտ նշխարացն Զարարիայ՝ Հօրն Յովհաննու Սկրտչին, եւ Պանդա- 5
բէտնի որ վկայեաց ի Նիկիոմիդեա, զոր երէր սուրբն Գրիգոր չորժամ գալք ի Հուովմայ, եւ ետ զնա Գրիգորիսի թոսինն իւրոյ, չորժամ ձեւնապրեաց զնա կաթողիկոս Աղուանից :

Եւ տօն սուրբ եւ մեծ վարդապետին Հերոնիմոսի ի Բեզդեհէմ Յուզայ . սա թարգ-
մանեաց եւ մեկնեաց զամենայն աստուածաշունչ զիրս . եւ չիշատակ Անտոնինու 10
ձգնուորի :

* A fol. 49
r° b.

* Ամիս Հակոսեմբերի աւուր է ԷԷ : Ի ճինն վկայարանութիւն սրբոյն Անանիայ
սուարբերոյն Գամատկացոց եպիսկոպոսին :

Սուրբ աւարեալն Գրիստոսի Անանիա էր ի բարգաբէն Գամատկոսի, եւ թէ սրբէս
երեւեցաւ նմա Տէր ի տեպեանն եւ ձկրտեաց զՊօղոս աւարեալն ի զիրս Գործոց

11 Ամիս] incipit A || 11-12 Ամիս . . . եպիսկոպոսին] Հակոսեմբեր Է եւ Հուսի ԻԲ :
Վկայութիւն սրբոյն Անանիայ աւարեբոյն յեօթամասնիցն՝ եպիսկոպոս Գամատկացոց որ զՊօղոս
ձկրտեաց B || 13 Գրիստոսի om. B.

Sainte Hripsimée mourut le 26 Septembre et sainte Gaïanée le 27, mais leur fête se célèbre avec celle de saint Grégoire.

En ce même jour, commémoration d'Antoine et de Cronidès et des sept compagnons, qui ne se nourrissaient que d'herbes, au couvent Innaknian [des neuf sources] 1.

En ce jour, invention des restes de Zacharie, père de Jean-Baptiste, et de Pantaléon qui fut martyrisé à Nicomédie, que saint Grégoire apporta avec lui à son retour de Rome et qu'il donna à son petit-fils Grigoris lorsqu'il le sacra Catholicos des Albanais.

Également fête du saint et grand docteur Jérôme à Bethléem de Judée, qui traduisit et commenta toutes les Écritures inspirées de Dieu 2. Et commémoration de l'ascète Antoninus.

* A fol. 49
r° b.

* Le mois d'Octobre a 31 jours.

Le 1er Octobre, martyre de l'apôtre saint Ananie, évêque de Damas.

Le saint apôtre du Christ Ananie était de la ville de Damas. Il est écrit dans les Actes des Apôtres de quelle manière le Seigneur lui apparut en vision

1. Également saints de l'Arménie. — 2. Célébré ce même jour dans l'église latine. Ce qui indique que cela a été tiré des livres latins. M. de S.

Առաքելոցն գրեալ է : Տուան նմա շնորհք չԲատուծոյ եւ աղօթիւք եւ ձեռն զնելով
 բժշկէր զամենայն հիւանդս, եւ զցաւագնեալ * եղբարսն ի Գաճասկոս եւ չեւելթերու- * A fol. 49
 սօրխս : v^o a.

Եւ երթնալ ոմանք չանհաւատիցն կալան զԱնանիաս եւ կացուցին չատենի աւաջի
 5 Լիկիանեաց գատաւորին : Եւ ասէ ցնա . Ո՛վ աչր, տեսանեմ զքեզ սքանչելատեսիլ եւ
 իմատուռն եւ հանձարեղ . եւ եթէ լուիցես ինձ՝ բազում բարութեանց արժանաւորիս :
 Մատիւր եւ զոհեան աստուածոցն եւ մի կորուսանել զանձն քո չարչարանօք առ չինէն :
 Պատասխանի ետ սուրբն Անանիաս եւ ասէ . Ես ոչ զոհեմ եւ ոչ երկիր պագանեմ խաւ
 10 եւ համր եւ անղգայ աստուածոց ձերոց, ալ երկիր պագանեմ Յիսուսի Քրիստոսի
 ճշմարիտ Բատուծոյն իմոյ, որ եղև մեզ լոյս զխաւթեան, զոր եւ տեսաք խի աչօք
 մերովք եւ ձեռօք մերովք շոշափեցաք, որ եւ ի մոլորութենէ կուոց ապատեաց զմեզ :
 Եւ ալ բազում բանիւք չանլիմանեաց զնա եւ զպաշտամունս նորա :

Եւ դատաւորին տեսեալ զհաւատս եւ զաներկիւզ պատասխանիս երջանիկ երանելի
 առաքելոցն եւ թէ զկարգ առաջի նորա տարածեալ զձեռս իւր չերկինս եւ ասէր . Յիսուս
 15 Քրիստոս որդի օրհնեալք քո շօր, լուր աղօթից իմոց եւ գատաւորեան զիս ընդ սրբոց
 քոց առաքելոցն եւ փրկեան զիս ի ձեռաց ամբարշտիս այսմիկ : Եւ բարկացեալ զա-

1 սուան] սուաւ. B — ձեռն] ձեռս B || 4 կալան] զերանելին add. B || 15 ցնա] Լիկիանոս add. B || 11 ճերովք. om. B || 12 նորա] նոցա B || 13 երջանիկ om. B || 14 ասէր] Տէր add. B.

et comment il baptisa l'apôtre Paul ¹. Il reçut les grâces de Dieu et par ses prières et par l'imposition des mains il guérit tous les frères * malades et * A fol. 49
 infirmes à Damas et à Éleuthéropolis. v^o a.

Quelques infidèles allèrent saisir Ananie et le présentèrent au tribunal, devant le juge Lucianus, qui lui dit : O homme, je te vois beau de visage, intelligent et plein de talent; si tu m'écoutes, tu te rendras digne de bien des faveurs. Viens et sacrifie aux dieux et ne perds pas ta personne par les tortures que tu auras à subir de ma part. Saint Ananie lui répondit et dit : Je ne sacrifie, ni me prosterne devant vos dieux sourds, muets et insensibles, mais j'adore mon vrai Dieu Jésus-Christ, qui fut pour nous la lumière de la science, que nous avons vu de nos propres yeux, que nous avons touché de nos propres mains ² et qui nous a délivrés de l'erreur des idoles. Et par bien d'autres paroles encore il le blâma, lui et son culte.

Le juge constatant la foi et les réponses sans crainte du bienheureux apôtre, qui en sa présence leva les bras vers le ciel et dit : Jésus-Christ, fils de ton Père béni, exauce ma prière et classe-moi au nombre de tes saints apôtres et délivre-moi des mains de cet impie; le juge, extrêmement irrité, ordonna

1. Actes des Apôtres, iv, 10-19. — 2. I Jean, i, 1.

* A fol. 49
v^o b.

տաւորին յոյժ, հրամայեաց եւ չոր արջաւաճլօք * հարին ուժգին գաւորքն Անանիաս : Եւ յորժամ դադարեցին դահիձքն ի հարկաներոյ՝ ասէ գատաւորն . Դեռ եւս ոչ խնայես չանձն քո եւ ոչ ուրանաս գատաւածն քո : Ասէ սուրբն . Ես զԱստուածն իմ ոչ ուրանամ եւ ոչ պաշտեմ անօգուտ եւ տկար աստուածս :

Եւ կապեցին գառաբեալն զվայտէ եւ պղնձէ բերչօք բերեցին զկողմն եւ հրով 5
աչեցին զորովայնն : Եւ տեսալ գատաւորին եթէ ի չարչարանացն ոչ յողթեցաւ եւ ոչ հաւանեցաւ հրամանի նորա, հրամայեաց դահձացն հանել ի քաղաքէն եւ քարկոծ առնել զնա :

Եւ յորժամ տարան ի տեղին, աղաղակեաց մեծաձայն եւ ասէ . Տէր Թխուս Քրիստոս չանձն առնեմ ի ձեռս քո զհոգի իմ : Եւ կանգնեցին զնա ի վերայ օտից իւրոց եւ քարկո- 10
ծեցին զնա : Եւ աջնպէս բարի խոստովանութեամբ աւանդեաց զհոգին իւր առ Աստուած՝ Հովտեմբերի Ա :

Եւ երթեալ ծանօթք եւ բարեկամք նորա՝ առին զմարմինն եւ թաղեցին ի հայրենի ժառանգութիւնն իւր :

Յայսմ աւուր ասն է սրբոց վկայիցն Թէոդորոսի որ ի Պերգեա չարչարեցաւ ի 15
Թէոդոսէ գատաւորէն՝ չաւուրս Անտոնինոսի թաղաւորին, զոր չնա չարչարանացն

* A fol. 50
r^o a.

խաչեցին, եւ աջնպէս կատարեցաւ . * նոյնպէս եւ Դեոսիորոս որ չառաջ քուրմ էր

[տատաւածս] ատաւածոց B || 5 պղնձէ] պղնձի B || 9 աղաղակեաց] առ Աստուած add. B || 10 ի ձեռս] ի ձեռն B — զնա om. B || 12 Հովտեմբերի Ա] եւ Հուրի ԻԲ add. B || 15 վկայիցն] վկային B || 16 Անտոնինոսի թաղաւորին] Անտոնինոս արքային B || 17 կատարեցաւ] ի Քրիստոս add. B.

* A fol. 49
v^o b.

de frapper vigoureusement saint Ananie avec des nerfs de bœuf secs. Lorsque les bourreaux eurent achevé de le frapper, le juge lui dit : Jusqu'à quand ne veux-tu pas épargner ta personne et renier ton dieu? Le saint répondit : Je ne-renie pas mon Dieu et n'adore point les dieux inutiles et faibles.

On lia l'apôtre à un arbre et on lui déchira les côtes avec des onglets de cuivre; on lui brûla le ventre avec du feu. Le juge voyant que les tortures ne l'avaient point abattu et qu'il ne consentait pas à son ordre, ordonna aux bourreaux de l'emmener hors de la ville et de le lapider.

Lorsqu'ils l'eurent conduit à l'endroit, il s'écria à haute voix et dit : Seigneur Jésus-Christ, je remets mon âme entre tes mains. On le redressa sur ses pieds et on le lapida. C'est ainsi qu'il rendit son âme, en bonne confession, à Dieu, le 1er Octobre.

Ses connaissances et ses amis prirent son corps et l'inhumèrent dans sa propriété de famille.

En ce jour, fête du saint martyr Théodore qui subit les tortures à Pergué aux jours de l'empereur Antonin, et qui, après les tortures, fut crucifié, et mourut ainsi. * Fête également de Dioscore, qui était avant prêtre d'idoles et

* A fol. 50
r^o a.

կոոցն եւ նա հաւատաց ի Քրիստոս եւ ձկրտեցաւ եւ յետ բազում չարչարանացն
ալրեցին հրով :

Հոռի ԻԳ եւ Հովտեմբերի Բ : Վկայարանութիւն Կիպրիանոսի եպիսկոպոսի եւ
սրբոյ կուսին Յուստիանեայ :

Կիպրիանոս էր ալր մեծազղի եւ մեծատուն յոյժ, ուսեալ էր եւ դամենացն հան-
ճարս իմաստութեան, եւ հմուտ եղեալ ժողովեան, որով ամենայն ազանոց զիտուն
էր :

Եւ կոչս ալճիկ ոմն էր ի մեծ քաղաքին Անտիոքայ՝ անուն Յուստիանեա, քրիս-
տոնեայ կրօնիւք, զուտար Եղեսիոսի քրճի կոոց, ուսեալ զհաւատն ի Պալսղէ, եւ
գարձոց զճնօգն չատուածգիտութիւն, եւ ձկրտեցան չկիտատոսէ եպիսկոպոսէ :

Իսկ հեթմանոս ոմն անուն Ազղաւիտոս, սիրեաց յոյժ զՅուստիանէ եւ կամէր առնուլ
ի կնութիւն զնա, եւ ջանացեալ բազում պատգամաւորօք եւ խոստմամբք, եւ ոչ կարաց
հաւանեցոցանել : Յղեաց առ նա Յուստիանէ եւ ասէ եթէ. ես Քրիստոսի եմ հարս-
նացեալ, եւ ծարպօջ երկրաւորին ոչ ամուսնամամ : Եւ պատահեալ նմա ի ճանապարհի՝

1 եւ յետ] գոր եւ յետ B. || 3 Վկայարանութիւն . . . Յուստիանեայ] Վկայութիւն սրբոյն
Կիպրիանոսի եպիսկոպոսին եւ Յուստիանեայ կուսին B | 4 մեծազղի] աղնուական *add.* B ||
5 եպեալ] լեալ B | 7 ալճիկ] աղջիկ B || 8 Պալսղէ] Երեղնոսէ սարկաւապէ B || 9 զճնօգն]
լուր *add.* B || 10 Եզղաւիտոս] Ազղուպա B || 11 կնութիւն] կնութեան B.

qui crut au Christ et se fit baptiser. Après de nombreuses tortures, on le
livra aux flammes ¹.

23 HORI, 2 Octobre.

Martyre de l'évêque Cyprien et de la vierge sainte Justine.

Cyprien était un homme de noble famille et fort riche; il était instruit et
avait acquis toute la science de la philosophie, il était versé dans la magie et
avait connaissance de toutes les sectes.

Il se trouvait également dans la grande ville d'Antioche une jeune fille
vierge, du nom de Justine, de religion chrétienne, fille d'Édésius prêtre des
idoles, qui avait été instruite dans la foi par Prylle; elle avait converti ses
parents à la science de Dieu, et ils furent baptisés par l'évêque Optatus.

Un païen nommé Aglaïdas s'éprit fortement de Justine et voulut l'épouser;
il fit beaucoup de démarches par des négociateurs et beaucoup de promesses.
mais ne put obtenir le consentement de la jeune fille. Justine lui envoya
dire: Je suis fiancée au Christ et je ne me marie pas à un homme terrestre.

1. Dioscore se convertit pendant le martyre de saint Théodore de Pergué. M. de S.

* A fol. 50 1° b. բուռն հարեալ զնմանէ ոչ կարաց ըմբռնել, ալ ժանաւանդ անարգանօք եւ * ամօթալից զարձաւ ի տուն իւր :

Եւ երթեալ առ Կիպրիանոս մոզ, եւ խոստացաւ տալ նմա երկուս տարանդս սակոյ եւ արծաթոյ, եթէ մոզութեամբ առցէ զՅուստիանէ կին : Եւ կոչեաց Կիպրիանոս ի զիշերին չաչնմիկ զեւ մի եւ արձակեաց առ Յուստիանեայ : Եւ երթեալ զեւն եկիա զերանելի կոչան զի աղօթէր զերրորդ ժամու զիշերոյն : Եւ զիտացեալ զգալուստ զիւին արար ընդդէմ նորա զնշան խաչին եւ վշեաց ի նա : Եւ զեւն երկիւղեւ փախտական զնաց առ Կիպրիանոս : Եւ նա առաքեաց ալ զեւ, նոչնպէս եւ զնա նշանաւ սրբոյ խաչին հալածեաց : Եւ առաքեաց երրորդ անգամ ալ զեւ, եւ այնպէս զարձաւ երկիւղալից որպէս ի հրոյ փախուցեալ :

Եւ Կիպրիանոս խոշտանգեաց զբեւան՝ եւ սաստերով նոցա հարցանէր թէ . Էր վասն փախեան եւ ոչ կատարեցին զհրամայեալսն : Եւ նորա ասէն եթէ . Նշան խաչեցերոյն ոչ միայն դմեղ հալածէ, ալ եթէ իշխանն մեր ինքնին երթիցէ ամենայն աներեւոյթ զօրովք իւրովք՝ ամօթալից փախտական լինի ի նմանէ :

Եւ լուեալ Կիպրիանոս անէժ զբեւան, եւ հալածեաց զնոսա լինքենէ. հաւատաց ի Քրիստոս եւ սուեալ զամենայն զիրս մոզութեան եւ կախարդանաց հրով ալբեաց :

2 զարձաւ] զարձոյց B || 7 երկիւղեւ] ճեճաւ *add.* B — փախտական] եկեալ *add.* B || 11 զբեւան] զբեւն B — նոցա] նմա B || 12 խաչեցերոյն] խաչերոյն Յիսուսի B || 13 երթիցէ] զնացէ B || 15 հալածեաց] հարածեալ B.

Il la rencontra dans la rue, la saisit, mais ne put l'entraîner, par eontre il rentra chez lui * confondu et plein de honte.

* A fol. 50 1° b.

Il se rendit auprès du mage Cyprien et lui promit de lui verser deux talents d'or et d'argent, s'il réussissait par magie à lui faire épouser Justine. Cyprien évoqua cette nuit-là un démon et l'envoya auprès de Justine. Le démon s'y rendit et trouva la bienheureuse vierge qui disait les prières de la troisième heure de la nuit. Elle s'aperçut de la présence du démon, fit le signe de la croix contre lui et souffla vers lui. Le démon, effrayé, s'enfuit et retourna chez Cyprien. Celui-ci expédia un autre démon; elle le chassa également par le signe de la croix. Il expédia pour la troisième fois un autre démon, qui revint également, saisi d'effroi comme s'il avait fui devant le feu.

Cyprien maltraita alors les démons et leur demanda avec reproche pour quelle raison ils s'étaient enfuis et n'avaient pas accompli ses ordres. Ils lui dirent : Le signe du crucifié non seulement nous met en fuite, mais si même notre chef s'y rendait en personne avec toute sa milice invisible, il battrait en retraite honteusement.

Cyprien, en entendant cela, maudit les démons et les chassa de chez lui; il se convertit au Christ, et saisissant tous les livres de magie et de sorcellerie, il les jeta au feu.

Եւ երթեալ առ սուրբն * Անթիմոս եպիսկոպոսն եւ պատմեաց խոստովանաբար * A fol. 50
 5 զամենայն փոր ինչ գործեաց մոգութեամբն : Եւ ի մեծի շաբաթոցն մկրտեցաւ
 յեկեղեցին, եւ յաթերորդ աւուր եղև ընթերցող . եւ ի քսան եւ հինգ աւուրն եղև
 կիսասարկաւագ . եւ յետ տարւոյ միոյ ձեռնադրեցաւ քահանայ : Եւ զվեշաստն ամ
 կատարեալ զքահանայութեան կարգն . եւ եղև եպիսկոպոս եւ ձեռնադրեաց զՅուս-
 տրանէ սարկաւագուհի : Եւ ուսուցանէր եւ լուսաւորէր զամենեսեան, զհեռաւորս
 հրովարտսփօք եւ զմերձաւորս փարգապետութեամբ :

Եւ պատմեցին վասն նորա արեւելեաց կոմսին եթէ . Գարձուցանէ զամենեսեան
 10 թղթովք եւ գրովք եւ բանիւք ի զհէլոյ աստուածոց մերոց : Եւ հրամայեաց կապանօք
 տանել զԿիլիքրիանոս եւ զՅուստրանեա կոյսն ի Գամասկոս քաղաք եւ ի քննութիւն
 տեղեկանայք թէ որպէս զարձաւ ի հաւասան Քրիստոսի ի ձեռն Յուստրանեայ : Եւ նա
 պատմեաց ծի ըստ միայն :

Եւ ապա կախեցին զԿիլիքրիանոս զվաչտէ եւ քերեցին զմարմինն, եւ զՅուստրանեա
 զանցին ուժգին . եւ ջեռուցին տապակ ձիթով եւ ճարպով եւ ճոճով, եւ ընկեցին յուս-

2 շաբաթոցն] շաբաթան B || 3 յեկեղեցին] յեկեղեցւոցն B — աւուրն] օրն B || 4 կիսա-
 սարկաւագ] եւ յետ յիսան աւուր եղև սարկաւագ *add.* B — ամ] արժանապէս կատարեաց
add. B || 5 եւ եղև եպիսկոպոս] եւ յարժամ հանգեաւ եպիսկոպոսն ի Քրիստոս նասացին
 զնա հաւասացեալքն յախու եպիսկոպոսութեանն B || 6 սարկաւագուհի] եւ անուանեաց զնա
 Յուստրանեա *add.* B || 10 կոյսն *om.* B — ի քննութիւն] քննեալ B || 11 Յուստրանեայ]
 Յուստրանեայ B || 13 ապա *om.* B.

Il se rendit ensuite auprès du saint évêque * Anthimos et lui narra, sous * A fol. 50
 confession, tout ce qu'il avait fait par magie. Il fut baptisé dans l'église, v° a.
 le grand samedi [samedi saint]; le huitième jour il fut ordonné lecteur ;
 le vingt-cinquième jour il fut ordonné sous-diacre ; et un an après il fut
 ordonné prêtre. Il exerça son ministère de prêtre pendant seize ans, fut
 sacré évêque et ordonna Justine diaconesse. Il enseigna et illumina tout le
 monde ; ceux qui étaient au loin par des mandements et ceux qui étaient
 proches par sa parole.

On dit de lui au « comes » de l'Orient : Il détourne tout le monde par
 des lettres, écrits et paroles, des sacrifices à nos dieux. Celui-ci ordonna de
 conduire Cyprien et la vierge Justine enchaînés à la ville de Damas, et s'in-
 forma à l'interrogatoire de quelle manière il s'était converti à la foi du Christ
 par l'œuvre de Justine. Cyprien raconta tout avec détail.

Alors on suspendit Cyprien à un arbre et on lui déchira le corps. On
 frappa brutalement Justine. On fit chauffer une poêle avec de l'huile, de
 la graisse et de la cire, et on jeta dans la poêle en ébullition Justine et

յեալ տապալին զՅուստիանեա եւ զԿիպրիանոս, եւ էին որպէս յօրով ի հանգստեան եւ զոհանայով փառաւորէին * զԱստուած :

* A fol. 50 v° b.

Եւ սմն ի հեթանոսաց Աթանասիոս անուն շհաւաստցեալ եթէ աստուածային զօրութեամբն փրկեցան սուրբքն, ընկէց ինքնին գանձն իւր ի տապալին եւ աւժամայն լուծեալ չարկցաւ :

5

Եւ սպա տարան գտարբան ի Նիկիոմիդիա քաղաքն աւ թագաւորն Գեկիոս, եւ հրոմայեաց ի գեան որ կոչն Գաբոս պլատակ գնտա : Եւ ծի սմն Թէոկիտոս անուն ճանապարհորդ անցանելով ընդ աջն՝ ուղջոյն ետ սրբոյն Կիպրիանոսի, եւ տեսեալ անօրինացն կարան գնա : Եւ յորժամ պլատակցին գտարբան՝ հատին եւ զպլուխն նորա :

Եւ հռոմայեցի նաւալարք սաին զճարձինս սրբոյն հանդերձ պատմութեամբն զրելով եւ տարան ի Հուսմ քաղաք, եւ ետուն ի կին ծի մեծասուն, անուն Ռուփինա, եւ նա պատուով հանդոյց ի նշանաւոր տեղոջ ի փառս եւ ի գովութիւն Աստուծոյ մերոյ :

10

Կատարեցաւ սուրբ եպիսկոպոսն Կիպրիանոս եւ սրբուհին Յուստիանէ՝ Հոկոսեմբերի Բ :

Յայժմ աւուր տօն է սրբոյն Պափնտօլիտի ձգնաւորի, որ չարմաւենի ծառ խաչեալ կատարեցաւ, եւ ալք ընդ նմա հինգ հարիւր եւ քառասուն վկայք որ սրով կատարեցան վասն հաւաստցն Քրիստոսի :

15

1 եւ էին . . . զԱստուած] եւ զօրութեամբն Քրիստոսի պահեցան կենդանի B || 3-5 եւ սմն . . . չարկեցաւ om. B || 7 գնտա] գտարբան B || 9 կարան] կապեցին եւ B — նորա] Գեոկիտոսի B || 11 Ռուփինա] Ռուփինեա B || 13 սրբուհին] սրբուհի կոչան B || 15 ձգնաւորի] եւ ճարտիրոսի add. B.

Cyprien, qui s'y trouvèrent comme dans la rosée, à leur aise, et glorifièrent Dieu avec actions de grâces.

* A fol. 50 v° b.

Un païen, du nom d'Athanasius, ne croyant pas que ce fût par la force divine que les saints étaient restés indemnes, se jeta lui-même dans la poêle et fondit immédiatement.

On conduisit ensuite les saints à la ville de Nicomédie, auprès de l'empereur Dèce, qui ordonna de leur trancher la tête dans le fleuve appelé Galos. Un voyageur, nommé Théocitus, qui passait par là, salua saint Cyprien; ce qu'ayant vu, les impies le saisirent; et après qu'on eut tranché la tête aux saints, on lui trancha la tête également.

Des bateliers romains prirent les corps des saints, avec leur histoire écrite, et les transportèrent dans la ville de Rome; ils les confièrent à une femme fort riche, nommée Rufina, qui les déposa avec honneur dans un lieu célèbre pour la gloire et la louange de notre Dieu.

Saint Cyprien et sainte Justine moururent le 2 Octobre.

En ce jour, fête du saint ascète Paphnoutius, qui mourut crucifié à un arbre de palmier, et d'autres cinq cent quarante martyrs qui, avec lui, moururent par le glaive pour la foi du Christ.

[B Յիշատակ է Թէոփիլոսի իշխանի որ կոչի Խաւուս որ ի Կոստանդինուպոլս, եւ Թէոփիլոսի խոստովանողին որ ի Տիրեւրիայ կատարեցաւ :]

* Հոսի ԻԴ եւ Հոկտեմբերի Գ : Վկայաբանութիւն սրբոյն Գրիգորիոսի Արիստագացոյց, Աթենացոյ եպիսկոպոսին :

* A fol. 51
1° a.

5 Սուրբն Գրիգորիոս ծի էր չԱթենացոյ նախարարացն, եւ էր պատուական եւ իմաստուն, խորհրդական եւ մեծատուծ յոյժ : Եւ որէն էր յայնմ ժամանակի Աթենացոյ, որ նախ յաւաքուցոյն ինն պատուորք նստէին յատենի Արիստագացոյցն եւ քննէին զբոստատանն, եւ ապա առաջի չխուռն եւ ծի իշխանաց պատապարտէին զճեղանչականն եւ զանիրաւն :

10 Եւ յորժամ զնայ չԱթէնա Պօղոս առաքեալն եւ քարոզէր զբանն Աստուծոյ, Գրիգորիոս յոյժ հմուտ գորով զրոյ իմաստասիրականաց՝ հաւանեցաւ քարոզութեանն Պօղոսի եւ հաւատաց ի Քրիստոս, եւ ալքբ բաղուծք ընդ նմա, որպէս գրեաց Մուկաս ի զիրս Գործոց Առաքելոցն : Եւ ձեռնադրեցաւ ի Պօղոսէ եպիսկոպոս Աթենացոյ :

3 Վկայաբանութիւն . . . եպիսկոպոսին] Վկայութիւն սրբոյն Գրիգորիոսի Աթենացոյ եպիսկոպոսի Արիստագացոյց եւ յիշատակ սրբոյն Յեռութեոսի վարդապետին իւրոյ B || 6 յոյժ om. B || 7 յատենի Արիստագացոյցն] չԱրիստագոսն B 10 Աստուծոյ] Քրիստոսի B.

[B Commémoration du prince Théodore, qui s'appelle Khoras, de Constantinople, et du confesseur Théophile qui furent mis à mort à Tibérias [Tibériopolis?].

* A fol. 51
1° a.

Martyre de saint Denis l'Aréopagite. évêque d'Athènes.

Saint Denis était un des satrapes d'Athènes. Il était très estimé, sage, conseiller et fort riche. A cette époque il était d'usage, à Athènes, que neuf juges présidaient d'abord le conseil de l'Aréopage et jugeaient au tribunal; ensuite en présence de cinquante et un notables ils condamnaient les coupables et les criminels.

Lorsque l'apôtre Paul se rendit à Athènes pour y prêcher la parole de Dieu, Denis, qui était fort érudit dans tous les traités philosophiques, consentit à la prédication de Paul et se convertit au Christ. et avec lui beaucoup d'autres ainsi que l'a écrit Luc dans les Actes des Apôtres². Il fut sacré par Paul évêque d'Athènes.

1. Il semble s'agir ici du confesseur Théophile de Tibériopolis [Stroumnitza] du temps des Iconoclastes. Il est célébré le 10 Octobre dans les synaxaires grecs, et est peut-être le même que celui qui est commémoré le 2 Octobre. Il n'a toutefois pas été martyrisé dans sa patrie. mais est mort en paix. M. de S. — 2. Act. des Apôt., xiii, 1-34.

Եւ կրթեալ էր յառաջագոյն ուսմամբ ի Յեւոթիէստէ փիլիսոփայէ, որպէս եւ գրեաց տասն զիրս եւ պատմեաց ի նոսա զորպիսութիւնս հրեշտակաց եւ վերկնային զասուց կարգապետութիւնս : Նոյնպէս մեկնեաց զեկեղեցական կարգս եւ զպաւանութիւնս 5
 * A fol. 51
 r° b. ամբիժս հաւատոց . գրեաց եւ այլ զիրս, եւ եղան ի զրապաճ տեղիս Հուռոմոց : Եւ Հեկենայցի կուսարշարն, արք նախանձեալք այրեցին հրով զսուրբն Գիոնէսիոս եւ զգիրս 5
 նորա, երիս միայն մնացեալ յատուածաշունչ տաւից նորա սա հաւատացեալս ի պահետի, զոր ունի եկեղեցի Աստուծոց :

Այս երանելիս մինչդեռ յանհաւատութեանն էր՝ հմուտ էր աստեղագիտութեան, եւ յաւար խաչելութեանն Քրիստոսի, ետես զարեգակն խաւարեալ, եւ զշարժումն մեծ որ եւ զերեզմանք բացան, եւ ամենայն ամբութիւն ըպարբայ կործանեցաւ : Քննեաց 10
 իմաստութեամբ զգիրս աստեղացն, եւ թուեաց զժամանակս արեգակնային շրջադաշտ-
 թեանն, եւ ոչ եղիտ, զի չեւ եւս էր արեգակնն ժամանակ նուազելոյ : Յայնժամ սաէ .
 Անչարչարելի բնութիւնն ճարգացեալ չարչարի, եւ անչարչարելի մնաց :

Կատարեցաւ սուրբն Գիոնէսիոս Աթենացոց եպիսկոպոսն Հոկտեմբերի Գ, եւ ընկալաւ զանապական պատկն ի Քրիստոսէ Աստուծոց մերոց : 15

4 Հուռոմոց] Հուրմայեցոց B || 5 արք om. B || 6 յատուածաշունչ] յատուածային B || 8 յանհաւատութեանն] յանհաւատութիւնն B || 10 ամբութիւն] ամբութիւնք B — կործանեցաւ] կործանեցան B || 11 արեգակնային] արեգական B || 12 արեգական ժամանակ նուազելոյ] արեգակն ընդ այն ժամանակ նուազելոյ B || 14 Աթենացոց om. B — Հոկտեմբերի Գ] եւ Հուսի ԻԳ add. B || 15 մերոց om. B.

Il avait auparavant fait ses études sous la direction du philosophe Hié-
 rothéos, et composa dix volumes, dans lesquels il traite de la nature des
 anges et des hiérarchies des ordres célestes. Il expliqua également les
 ordres ecclésiastiques et la profession pure de la foi. Il écrivit encore d'au-
 * A fol. 51
 r° b. tres ouvrages qui furent déposés * dans les bibliothèques des Romains
 [Orientaux]. Les Hellènes païens, gens jaloux, livrèrent aux flammes saint
 Denis et ses œuvres. Il ne resta de ses écrits inspirés par Dieu, que trois
 ouvrages, confiés à la garde des fidèles [adressés aux fidèles de la Palestine ?],
 que l'église de Dieu possède.

Ce bienheureux, tandis qu'il était encore dans la foi païenne, étant versé
 dans l'astronomie, observa, le jour du crucifiement du Christ, l'éclipse du
 soleil, et le grand tremblement de terre qui fit entr'ouvrir les tombes et
 tomber en ruines toutes les fortifications des villes. Il examina avec sa-
 gesse les traités d'astrologie, calcula la durée de l'évolution solaire, mais
 n'en trouva trace, car ce n'était pas encore la période du déclin du soleil. Il
 dit alors : La nature qui est incapable de souffrir, s'est faite homme, subit
 les tortures, mais reste incapable de souffrir.

Saint Denis, l'évêque d'Athènes, mourut le 3 Octobre et reçut la cou-
 ronne immortelle du Christ notre Dieu.

Յայսմ աւուր յիշատակ է Կիրակոսի :

Սա էր չառուրս բարեպաշտ լիպաւորին թէոփոսի Սեծի, տասն եւ ութ ամաց թողեալ
զանցաւոր զկեանս զնաց ի լեւոն եւ շրջեալ ընդ ամենայն սարբ տեղիս՝ չայլս եւ ի
փապարս լերանց, վաչրի բանջարով կերակրէր եւ ձգեալ զլինեսուն եւ զերկու ամ
5 սատուածաճանոց փարսք փոխեցաւ առ Քրիստոս :

[B Ի սմին աւուր վկայութիւն ձիւս Գրոնէսիոսի պատրիարքին Աղեկամարու, որ
առ Գեկոսիւ արբաջիւ տանջեալ արքորեցաւ, եւ ի բանդին չոգաւ առ Տէր :]

* Հուր Են եւ Հակեմծերբի Կ : Վկայարանութիւն սրբոցն Արքատի եւ վարք
գատեր իւրոց Կաթեթինեայ :

* A fol. 51
v° a.

10 Սուրբ վկայն Քրիստոսի Արքատոս՝ էր չեփեսոս քաղաքէն, առ Մարտիճիանոսիւ
կառապաշտ արքային, եւ ճեճաւ պատուով զուրս եւ եպարքոս, եւ գազանի ըրիտանեայ
գլով. ունէր զուսոր կոչս եւ գեղեցիկ չոճ տեպեամբ, սրոց անուեն էր Կաթեթինեա :

1 յիշատակ է] երանելուն add. B || 2 ամաց] լեալ add. B || 4 բանջարով կերակրէր]
բանջարօք բաւականացեալ B — ամ] ամս B || 5 Քրիստոս] յոյն սրբոց add. B || 8 վկա-
յարանութիւն] վկայութիւն B || 9 իւրոց] նորս սրբաճոյն add. B || 10 Արքատոս] Ազգատոս
B || 11 արքային] արքայիւ B — գազանի] ի գազանի B || 12 Կաթեթինեայ] Կաթեթենա B.

En ce jour, commémoration de Cyriaque¹.

Il vivait aux jours du pieux empereur Théodose le Grand. A l'âge de dix-huit ans, abandonnant la vie périssable, il se retira à la montagne, visita tous les lieux saints, les grottes et les anfractuosités des montagnes, ne se nourrissant que de légumes sauvages, et après une vie ascétique et agréable à Dieu de quatre-vingt-douze années il s'en alla auprès du Christ.

[B En ce même jour, martyr de l'autre Denis patriarche d'Alexandrie, qui sous l'empereur Dèce fut soumis à la torture et fut exilé; de la prison il s'en alla auprès du Seigneur.]

* 25 HORI, 4 Octobre.

* A fol. 51
v° a.

Martyre de saint Andochtus et vie de sa fille Callisthéné.

Le saint martyr du Christ Andochtus était de la ville d'Éphèse, aux jours de l'empereur Maximien, l'idolâtre. Il était tenu en grand honneur, était « dux » et « éparque », et chrétien en secret. Il avait une fille, vierge et d'une extrême beauté, dont le nom était Callisthéné.

1. S'agit-il peut-être du célèbre anachorète Cyriaque qui vivait du temps de Théodose le Jeune et qui est célébré le 29 Septembre dans l'église grecque? M. de S.

Եւ լուեալ արքային Մաքսիմիանոսի՝ կամեցաւ ստնուլ իւր ի կնութիւն, եւ զխտացեալ Տօրն նորա՝ ոչ կամեցաւ վասն պիղծ հաւատոյ նորա, Կապտ առաքեալ զգուտոր իւր թաքչել չԼրեւերս : Եւ լուեալ արքային զոր արար Ադորոտոս, եւ զխտացեալ զի բրիստոնեալ էր՝ առ Կամենոսն ինչս եւ Կատարուածս նորա, ընկէց եւ ի պատուոցն, եւ առաքեալ զնա չարտորս ի Միջպետս : Եւ զբեաց առ Աղեկտանկորոս զուքսն զի նեղեացէ զնա զոհել կուոցն, եւ կթէ ոչ՝ ի չարչարանս մատնել : Եւ չոյժ բունադատեցաւ Ադորոտոս չԱղեկտանկորէ եւ ոչ առ չանձն ուրանալ զԲրիտատոս եւ զոհել կուոցն : Եւ հատին զգլուխ նորա : Եւ թագեցին զնա կինն իւր եւ միւս սպ կոչս զուտար նորա որուձ անունն Պեղոպիա :

* A fol. 51
v° b.

Իսկ Կալեսթինէս էր ի թագաւորի՝ ի քաղաքն Կիլիկիոյ զամս ութ : Եւ չորձամ լուաւ զհօրէն իւրմէ կթէ մարտիրոսացաւ, զերձեաց զգլուխ որպէս աչք եւ զպեցաւ ստնոցի զպետ, եւ եղև ի կերպարանս բժշկի եւ զնայ ի Թիրակ. զուչս արարեալ զի մի զխտացէ վասն նորա Մաքսիմիանոս արքայն : Եւ կեկալ առ նա կին մի որոչ զուտար իւր Կխտացեալ զուտք էր չաչացն եւ որպէս զեղօք ինչ՝ բժշկէր անուամբն Յիսուսի Բրիտատոսի, եւ սղջացոյց զխտարեալ աչսն :

Եւ խորհեցան ձեռք արձկանն տալ զգլուտորն իւրեանց նմա ի կնութիւն, բանկի

1 ի կնութիւն] ի կնութեան զԿալեսթինէս B || 2 նորա] Ադորոտոսի *add.* B || 5 զնա] ընտանեօք իւրովք *add.* B || 7 զոհել կուոցն] զաշտել զգլուխ B || 8 նորա] սրբոյն B || 9 անունն Պեղոպիա] անուն էր Պեղոպիա B || 10 թագաւոր] թարսաւ B — Կիլիկիոյ] Կիլիկիոյն B || 11 զգլուխ] իւր *add.* B || 12 Թիրակ] Թիրոս B || 13 նա *om.* B || 14 զուտք *om.* B — չաչացն] աչք B || 16 արձկանն] սղջկանն B — ի կնութիւն] ի կնութեան B.

L'empereur Maximien en ayant entendu parler, voulut l'épouser. Son père, informé de ce projet, n'y consentit pas à raison de sa foi impure, et envoya secrètement sa fille se cacher en Orient. L'empereur ayant appris ce qu'Andochthus avait fait, et sachant qu'il était chrétien, lui confisqua tous ses biens et propriétés, le cassa de son rang, et l'envoya en exil en Mésopotamie. Il écrivit au « dux » Alexandre de le contraindre à sacrifier aux idoles, et dans le cas contraire, de le soumettre à des tortures. Andochthus fut fortement pressé par Alexandre mais ne consentit pas à renier le Christ et à immoler aux idoles. On lui trancha la tête. Sa femme et une autre fille à lui, vierge, dont le nom était Pelopée, l'enterrèrent.

* A fol. 51
v° b.

Quant à Callisthéné, elle se tint cachée * dans la ville de Nicomédie pendant huit ans, et lorsqu'elle apprit que son père avait été martyrisé, elle se fit couper les cheveux comme un homme, prit des vêtements d'homme, exerça le métier de médecin et se rendit en Thrace. Elle se mit ainsi pour ne pas être reconnue par l'empereur Maximien. Une femme vint la trouver, avec sa fille qui souffrait des yeux, et Callisthéné, se servant comme d'une médecine du nom de Jésus-Christ, la soigna et guérit ses yeux obscurcis.

Les parents de la jeune fille songèrent à lui donner leur fille en mariage :

տեսին զնա երխտասարդ հասակաւ եւ զեղեցիկ տեսեամբ, եւ ճարտար չարուեստ բժշկութեան : Եւ զխտացեալ Կալեսթինեսա եթէ բրխտանեայր են ի գաղտնի՝ պատմեաց նոցա զեղեակ գործոն ի Տնօգոն եւ չինքն եւ զարձացեալ յոյժ ետուն վառս Աստուծոյ :

Եւ չորժամ սպանին զՄարտիմիանոս արքայն, եւ ընկարաւ զխտագարութիւնն 5 Լիկիանոս, որ սենէր զբոյր մեծին Կոստանդլանոսի իւր կլին . եւ զխտացեալ Կալեսթինեայ թէ բրխտանեայ է թագուհին՝ երթեալ երեւեցաւ նմա եւ պատմեաց զամենայն եղեակ իրան : Եւ առժամայն սոս զԿալեսթինեսա չապարտանն առ ինքն, եւ անուանեաց * A fol. 52
1* a.

10 Եւ տեսալ զարականս ի թագուհւոյն զնոց ի Միջագետս առ մայրն եւ բոյրն իւր : Եւ ճիարանեալք ասին զնշխարս հօրն իւրոյ զարբոյն Ագորտոսի :

Իսկ Կալեսթինեայ եւ մօր իւրոյ եւ բեռն բազարափարեալք ի մարմնի, բարի եւ սուարինի վարուք հանպեան խաղաղութեամբ ի Քրիստոս եւ եղան մերձ ի սուրբ վկայն Քրիստոսի :

15 Կոտարի տօնս Հոկտեմբերի Կ :

2 Կալեսթինեայ Կալիսթինեսա B || 3 գործոն] գործն B — Տնօգոն] իւր add. B || 9 առ նա om. B || 11 Ագորտոսի] եւ սարան յեփեսոս ի կոզմանս Մագնիտասայ, եւ անկ եղին զնշխարս սուրբ վկային Քրիստոսի, եւ շինեցին ի վերաց եկեղեցի յանուն սրբոյն Ագորտոսի add. B || 12 ի մարմնի] յերկրի B || 15 տօնս] տօն սոցա B — Հոկտեմբերի Կ] եւ Հոսի ԻԵ add. B.

car ils la voyaient tel un jeune homme, beau de figure, et très expérimenté dans l'exercice de la médecine. Callisthéné ayant appris qu'ils étaient chrétiens en secret, leur raconta tout ce qui s'était passé avec ses parents et avec elle. Ils furent extrêmement surpris et rendirent gloire à Dieu.

Lorsque l'empereur Maximien fut tué, et que Licinius, qui avait pour femme la sœur du grand Constantin, devint l'héritier de l'empire, Callisthéné, sachant que l'impératrice était chrétienne, se rendit auprès d'elle et raconta tout ce qui s'était passé. L'impératrice accueillit aussitôt Callisthéné auprès d'elle dans son palais, et la nomma mère de son fils. Elle lui 8* A fol. 52
1* a.

rendit tous les biens que l'empereur Maximien avait confisqués à son père. Callisthéné demanda à l'impératrice des soldats, et se rendit en Mésopotamie auprès de sa mère et de sa sœur. Toutes ensemble emportèrent avec elles les restes de leur père, saint Andochtus.

Quant à Callisthéné et à sa mère et à sa sœur, elles vécurent d'une vie bonne et pleine de vertus, reposèrent en paix dans le Christ et furent déposées près du saint martyr du Christ.

Leur fête se célèbre le 4 Octobre.

Յայժմ աւար յիշատակ է Ռոմանոսի երգեցողի :

Սուրբ եւ փառաւորեալ ալլա ալլա՝ սարկաւազ էր յեմեսիա քաղաքէն, զոր եւ այժմ Հէմս կոչեն : Մեծաւ ճգնութեամբ կոցեալ՝ եւ յետ այնորիկ երթեալ ի Կոստանդինուպօլիս բնակեցաւ յեկեղեցւոջ ամենասրբուհոց Աստուածածինին որ կոչի Կիւրոսի :

Եւ ի ծիում զիշերի յաւար Ծննդեանն Քրիստոսի, երեւցաւ նմա յայնմ զիշերին ի տեսիլս սուրբ Աստուածածինն, եւ ետ նմա ուտել զրեալ տուճար : Եւ զարթուցեալ առ ժամացն երգեաց՝ կցուրդ Ծննդեանն Քրիստոսի քաղցրածայն եղանակաւ : Եւ ապա յետ այնորիկ երգեաց ի տէրունական տօնս կցուրդս հազարս եւ ի տօնս սրբոց, որ ծինչեւ ցասօր պաշտեն յամենայն Հռոմս. ի փաստ Քրիստոսի յուսոյն մերոց որ է օրհնեալ :

* A fol. 52
1° b.

Հասի ԻՋ եւ Հսկանճրերի ե : Վկայութիւն սրբոց Հսխիսիճեանցն սրբ ի Հայք կատարեցան :

Սրբուհի տիկնայցն Հսխիսիճէ եւ Վալիանէ էին ի մեծ քաղաքէն Հռոմայ, ազգա-

1 յիշատակ է] երանելոյն *add.* B || 2 յեմեսիա] յեմեսի B || 5 զիշերին ի տեսիլս] ի տեսիլանն B || 7 կցուրդ] կայցուրդ B || 9 Հռոմս] Հռոմս B — ի փաստ Քրիստոսի յուսոյն մերոց որ է օրհնեալ] ի փաստ եւ ի պատիւ Քրիստոսի Աստուծոյ յուսոյն մերոց B.

En ce jour, commémoration de Romanos, le chantre¹.

Cet homme saint et glorieux était diacre dans la ville d'Émésa, appelée aujourd'hui Homs [Homs]. Il y mena une vie de grand ascétisme et se rendit ensuite à Constantinople et fixa sa demeure dans l'église de la très sainte mère de Dieu, dite de Cyrus.

Une nuit, le jour de la nativité du Christ, la sainte mère de Dieu lui apparut en vision dans la nuit, et lui fit avaler un livret écrit. S'étant réveillé, il se mit aussitôt à chanter une antienne de la nativité du Christ, sur un air mélodieux. Depuis il continua à composer, pour toutes les fêtes du Seigneur et des saints, des milliers d'antennes pour être chantées, encore en usage jusqu'aujourd'hui dans tout le pays des Romains [Orientaux], pour la gloire du Christ, notre espérance, qui est béni².

* A fol. 52
1° b

26 ՈՐԻ, 5 Octobre.

Martyre de sainte Hripsimée et de ses compagnes qui subirent la mort en Arménie.

Les saintes femmes Hripsimée et Gaïanéé étaient de la grande ville de

1. C'est-à-dire le célèbre poète religieux, célébré le 7 Octobre dans les synaxaires grecs. — 2. Tout cela est une traduction verbale du synaxaire grec. M. de S.

կանք տիեզերակալ թագաւորացն Օգոստոսի եւ Կլաւդիայ : Եւ էին կուսանք եւ կրօնաւորք ի վանս սուրբ առաքելոյն Պաւլոսի :

Եւ Դիոկլետիանոս թագաւորն խնդրեաց իւր կին զԵլեցիկ : Եւ շրջեալ ընդ ամենայն երկիր տէրութեանն Հոսիմաչեցոց պատկերապարծք՝ նկարել զպատկերս զԵլեցիկ կանանց եւ յուշանել թագաւորին . եկին ի կաջանս առաքիներացն, մտին եւ տեսին զգեղն Հոսիմիմեաց, զարմացան եւ նկարեալ յուշին թագաւորին : Եւ նա տրիպեալ մտեկան ցանկութեամբ՝ խորհեցաւ կին առնել զնա :

Եւ լիմացեալ սնուցիչն նորս Պաւլիանէ, սունու զնա եւ զայլս սմանս զընկերացն եւ վախճի չնկարատս : Եւ լուեալ Դիոկլետիանոսի բարկացաւ չոյժ, եւ հրամայեաց կոտորել զայլ ընկերս նոցա, սրբ մնացին անգրէն,՝ զարբուհին Զօլի եւ զայլ քորան, սրբ զկուսորքն * Եւ էին, եւ հարածանս չարոջ բրիտոնէից սաստկագոյնս :

Իսկ սրբուհի կանաչքն եկին չերուսապէժ, եւ անտի գնացին չերկիրն Հաչոց : Եւ Դիոկլետիանոս լուեալ՝ զրէ թուզթ սա Տրդատ մեծ թագաւորն Հաչոց դամենայն իրան սր եղեն, եւ սասց . Եթէ հաճոյ թախ բեկ զեղ զորս պահեացես բեկ, ապա թէ ոչ՝ ինձ աչարէն առաքեացես, եւ զընկերան նորս մահաւ մատնեացես : Զի ոչ գտաւ նման նմա ի մէջ Գանաց :

Իսկ Տրդատ արքայ իբրեւ ընթերցաւ զհրովարտակն՝ հրամայեաց պահել դամենայն

Rome, parentes des conquérants du monde les empereurs Auguste et Claude. Elles étaient vierges et religieuses au couvent de Saint Paul l'apôtre.

L'empereur Dioclétien cherchait à épouser une femme belle. Des peintres se mirent en campagne dans tout l'empire romain pour relever les portraits des femmes belles et les soumettre à l'empereur. Ils arrivèrent à la demeure de ces femmes vertueuses, y pénétrèrent et remarquèrent la beauté de Hripsimée, en furent émerveillés, et l'ayant peinte, la soumièrent à l'empereur. Il fut épris d'une passion éhontée et songea à la prendre pour épouse.

Gaïanée, qui l'avait élevée, eut connaissance du fait, la prit avec quelques-unes de ses compagnes et s'enfuit en Égypte. Ce qu'ayant appris, Dioclétien en fut très irrité, et ordonna de massacrer toutes ses autres compagnes qui étaient restées : sainte * Zoé et autres sœurs principales, et souleva une plus forte persécution encore contre les chrétiens.

Les saintes femmes se rendirent à Jérusalem et de là dans le pays d'Arménie. Dioclétien, l'ayant appris, écrivit une lettre au grand roi d'Arménie, Terdat [Tiridate], lui relatant tous les faits comme ils s'étaient passés ; il lui disait : Si sa beauté te plaît, tu la garderas pour toi, sinon, tu me l'enverras ici et tu mettras à mort toutes ses compagnes. Car il ne se trouva point de semblable à Hripsimée parmi les Grecques.

Le roi Terdat, après avoir pris connaissance de la lettre, ordonna de garder

* A fol. 2
v° a.

անցս ձանապարհացն, և բննկ զամենայն տեղիս : Եւ զաին զնոսս արտաբոյ բարարին ի հնձանոյ միոյ թաղուցեալք : Եւ երթեալ պատմեցին թագաւորին զգեղեցկութիւն Հոխիսիմեաց, և թագաւորին զանկացեալ զեղոյ նորա ի համբաւոյն որ պատմէին զնմանէ, հրամայեալ զարբաւուստ ստնել հանդերձս զեղեցիկս և մեծագինս և սոկեթերս կերպատուց, և զարդարել զնա այնու և նասուցանել ի վերայ կառայ և շքով և պատուով տծել զնա ի բարարն զի հարսնասցի նմա : Զի խորհեցաւ օրինօք կին ստնել զնա ի տիկնութիւն ամենայն Հայոց :

* A fol. 52
v° b.

Իսկ առարկներն * անկեալ ի վերայ երեսոց իւրեանց կաշին չափոն առ Աստուած փրկիլ ի փորձութենէն : Եւ եկեալ պատաստորացն արբունի ստնել զնա պատուով ըստ հրամանի արբային . իսկ նա ոչ առնոյր ջանձն զպատիւ թագաւորին, այլ և ոչ հաչէր ի մարդիկն, այլ անկեալ կայր յերկիր և արատուօք զԱստուած աղաչէր :

Եւ պատմեցին թագաւորին . և նա հրամայեալ բռնութեամբ ի բարշ ամել զնա . Եւ զի ոչ տխրեցեալ, ստէ, զալ պատուով, եկեցէ անարգանօք : Եւ նորա երթեալ ամին զնա մերթ ի բարշ, մերթ վերամբարձ, և մուծին ի սենեակ արբունի : Եւ մտեալ թագաւորին կառարել զկամս իւր, և մարտեալ ընդ նմա չաւաւօտէ մինչև զվեց ժամն, և պարտեալ լինէր թագաւորն զարութեամբն Աստուծոյ :

Եւ հրամայեալ թագաւորն ամել զԻսախանէ առ զուրս սենեկին, զի խրատեցէ զՀոխիսիմէ ստնել զկամս թագաւորին : Եւ նոցա խաւան ի պարանոցն արկեալ

tous les passages des routes et de perquisitionner tous les endroits. On les trouva cachées dans une vigne hors de la ville. On fit part au roi de la beauté de Hripsimée, et le roi, épris de sa beauté par la description qu'on lui en faisait, ordonna d'emporter du palais de beaux vêtements, riches, en étoffes tissées d'or, de l'en parer, de la faire monter en carrosse et de la conduire avec pompe et honneur à la ville, pour se fiancer à elle. Car il songeait l'épouser selon la loi et en faire la reine de toute l'Arménie.

* A fol. 52
v° b.

Les vierges vertueuses, * le visage contre terre, prièrent Dieu de les délivrer de la tentation. Les serviteurs du palais arrivèrent pour conduire Hripsimée avec tous les honneurs selon l'ordre royal. Mais elle refusa les honneurs du roi, détourna ses yeux des gens, se jeta à terre et pria Dieu les larmes aux yeux.

On en fit part au roi, qui ordonna de la traîner de vive force, et dit : Puisqu'elle n'a pas consenti à venir avec les honneurs, qu'elle vienne avec mépris. Ils s'y rendirent, la conduisirent tantôt en la traînant, tantôt en la soulevant, et la firent entrer dans l'appartement royal. Le roi y pénétra pour accomplir son désir, lutta avec elle du matin jusqu'à la sixième heure, mais par la puissance de Dieu, le roi subit la défaite.

Alors le roi ordonna de faire venir Gaïanée à la porte de l'appartement, pour conseiller à Hripsimée de se soumettre à la volonté du roi. On passa à

կացուցին սա զուրս սենեկին : Եւ նա խօսէր ընդ նմա ի զբաց անտի ի ներքս հոտի-
 մայեցուց բարբառաւին եւ ստէր . Գուշ լիցի բեղ հոգեւոր սնունդն իմ եւ մեծաւթիւնն
 սպգատոհմին բն, զի թողեր զթագաւորական վառան եւ հարսնացար Քրիստոսի . մի՛
 հասանիր կամաց թագաւորին, սակաւ մի համբեր * եւ ահա աեսանես զՔրիստոս մեօր * A fol. 53
1° a.

5 Հանդերձ :

Եւ իբրև զխօսցին թէ զոր խրատ մատուցանէր, ջարդեցին բարիւ գեերան նորս
 եւ ի բաց սալին ի զբաց անտի : Եւ զարձեալ մարտեաւ ընդ նմա թագաւորն մինչև
 պահ մի գիշերին, եւ պարտեալ լինէր թագաւորն՝ ամենեւին չուժոյ անկեալ եւ ի զօրու-
 թենէ, հանդերձ նորս պատասեալ եւ թոյլ նորս ընկեցեալ յերկիր : Եւ զօրացեալ
 10 կուսին՝ ել արտաքս բաւաթեամբ եւ անցեալ ընդ մէջ բարաբին, եւ ոչ որ կարաց անկ
 զնա, եւ անցեալ ընդ հնձանաւն, ձայն աւետեայ մատուցանէր ընկերացն, եւ մեկնեալ
 ի նոցանէ բացաղջն կաջր չաղթա : Եւ երեւեալ նմա Փրկիչն բաջալեւեայ զնա, եւ
 սասայ . Մի երկնչեր սիրելի իմ, զի ես ընդ բեղ եմ :

Իսկ թագաւորն Տրդատ՝ որ աչնպէս հսկացալոր էր եւ բաջ ի մարտս պատերազմոց,
 15 որ զերկոց զբայ եղջնւրս կալեալ թափեայ ի գլխոց նոցա, եւ զվաւայն բառն հարեալ
 գազարեցոյց, եւ զխօսն բարբա բարբա իշերսմիւն հանդերձ վերուստ ի վաչք հասեայ, եւ
 զհսկաց թագաւորն բարբարոսայ ձերբակալ արար, եւ զերամս փոլացն փրոյց, եւ զթուճրս

Gaïanéé une corde au cou et on la conduisit à la porte de l'appartement. Elle
 lui parla du dehors de la porte à l'intérieur, en langue romaine, et dit : Sou-
 viens-toi de mes soins spirituels et de la grandeur de ta famille, car tu as
 abandonné les honneurs impériaux pour devenir la fiancée du Christ; ne con-
 sens point au désir du roi; prends patience encore * un peu et tu verras le * A fol. 53
 Christ ensemble avec nous. 1° a.

Lorsqu'on s'aperçut quels étaient les conseils que lui donnait Gaïanéé, on
 lui brisa la bouche à coups de pierres et on l'éloigna de la porte. Le roi reprit
 la lutte avec elle jusqu'à la première veillée de la nuit, et le roi fut vaincu,
 complètement épuisé de forces et d'énergie, ayant ses vêtements en lambeaux,
 sa couronne roulée à terre. La vierge devenue puissante sortit dehors de vive
 force, traversa la ville, sans que personne pût l'arrêter, et en s'approchant
 de la vigne elle fit entendre sa voix à ses compagnes, leur annonçant la bonne
 nouvelle; elle s'éloigna quelque peu d'elles et se mit à prier. Le Sauveur lui
 apparut, l'encouragea et lui dit : Ne crains rien, ma bien-aimée, car je
 suis avec toi.

Mais le roi Terdat, lui qui était d'une force de géant et brave dans les ba-
 tailles et les guerres; qui saisissant deux taureaux par les cornes, les avait
 arrachées de leur tête; qui avait arrêté un char dans la course, en le saisis-
 sant de ses mains; qui avait jeté de haut en bas [des remparts] des meules de
 foin avec les ânes pêle-mêle; qui avait fait prisonnier le roi géant des Bar-

* A fol. 53
1° b. զետոյ աւերեաց, եւ զգորս Պարսից կոտորեաց, նա աչժմ յազձկանէ ծիօջէ * տկարացեալ
անկօր զոտաւ :

Բարկացեալ յոյժ հրամաչեաց չարամահ աւնել զնոսա : Աւ եկեալ զաշձացն ի զիշերի
ջահւք եւ լապտերօք կալան զտուրք կոչան Հախիսիմէ եւ կապեցին ի չորս ցիցս, եւ
պրկեցին զնա, եւ ծակեցին զոտան ի պճգունան եւ եղեալ փողս՝ փչեցին ի ներքուստ
ի վեր, եւ աջաւցին զմարմինն եւ քերթեցին մինչեւ ի ծնօան, եւ ծակեցին զծոծորակն
հանին ընդ աչն զկուռն, եւ հրով կանթեղացն ալբեցին զամենաչն մարմինն, եւ քարինս
փարեցին ընդ զոգս նորա եւ ի վայր վալթեցին զալիս նորա, եւ մինչդեռ եւս կենդանի
էր, սրով բարձին զկուռն նորա : Ածին եւ զալց ընկերան նորա, եւ նոյն սանջանօք
սպանին :

Արդ կատարեցաւ սրբուհի եւ ձգնազգեաց կոչան Հախիսիմեա երեսուն եւ երկու
ընկերօրն՝ Հոսի ԻԶ եւ Հոկանձերի Ե :

Յայսճ աւուր լիշատակ է սուրբ վկայուհւոյն Մամելքտա :

Կինս աչս բրմուհի էր կուոյն Արտեմիդեաց ի Պարս, եւ լոյր նորա բրխտանեաց էր :
Եւ յաւուր միում մինչդեռ ննջէր Մամելքտա բրմուհին, ետես զհրեշտակ Տեառն եւ 15

13 լիշատակ է սուրբ վկայուհւոյն կատարեցաւ սրբուհին Ե 15 ճիւմ՝ ճիւմ Ե.

bares; qui avait anéanti un troupeau d'éléphants; qui avait détruit la berge
d'un fleuve; qui avait massacré les armées perses, se trouvait maintenant
vaincu, * réduit à l'impuissance par une jeune fille.

* A fol. 53
1° b.

Fort irrité, il ordonna de les faire mourir d'une mort cruelle. Les bour-
reaux arrivèrent pendant la nuit avec des torches et des lanternes, saisirent la
vierge sainte Hripsimée, la lièrent en l'étendant sur quatre poteaux, lui trouè-
rent les pieds à la hauteur des chevilles et y introduisant des cornets y
soufflèrent de bas en haut, lui enflèrent le corps et le dépouillèrent de la
peau jusqu'au menton; ils lui trouèrent ensuite la nuque et en firent sortir
la langue; ils lui brûlèrent tout le corps à la flamme des torches, lui rem-
plirent le sein de pierres qui firent jaillir les intestins, et pendant qu'elle
était encore en vie, lui tranchèrent la tête par l'épée. On amena également
ses autres compagnes et on les fit mourir des mêmes tortures.

La vierge ascète, sainte Hripsimée, mourut avec ses trente-deux com-
pagnes le 26 Hori, le 5 Octobre.

En ce jour, commémoration de la sainte martyre Mamelehita.

Cette femme était la prêtresse de l'idole Artémis en Perse; mais sa sœur
était chrétienne. Un jour, pendant qu'elle dormait, la prêtresse Mamelehita vit

Երոջ նմա գամենայն խորհորդս՝ բրիտանէաթեանն : Եւ չարոցեայ պատմեայ քեռն՝ ^{A fol. 53}
 իւրոջ գտեալին : Եւ նորա առեայ տարաւ զնա առ Կաթիկոսոսն, եւ աներկիւ պատմեայ ^{v° a.}
 նմա գտեալին : Ասէ զնա Կաթիկոսոսն . Պարտ է քեզ բրիտանեայ լինել . եւ նոյնժամայն
 հաւատաց եւ ձկտեցաւ, եւ մա քոյր իւր ի կնքոյ :

Իսկ անորէն խաւարուժայն գիտացեալ՝ բարկութեամբ զիմեցին ի վերայ Մամելք-
 տայ, ծինչդեռ ունէր եւս յանձին իւրում զհանդերձս ձկտութեանն եւ բարկոժ
 արարեայ սպանին եւ ընկեցին ի խորագոյն զբի միսջ, չորձէ հալիւ կարացին բրիտա-
 նեայքն հանել ի գրայն : Եւ Կաթիկոսոսին երթեայ աղաչեայ զթագաւորն Պարսից եւ ի
 նձանէ ընկալեայ հրաման զնազ կորձանել զբազինան Արտեմիլեայ կոոցն, որում սպա-
 տաւորէր ջաւաջագոյն երանելին Մամելքտա : Եւ շինեայ եկեղեցի եւ ելին անզ զնրշ-
 խարան : Եւ բազում նշանք եւ սքանչելիք բժշկութեան ելին ի տեղոջն յայնձիկ . եւ ի
 խաւարում սպէն բազումք հաւատացին ի Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս :

Կատարեցաւ երանելի վկայն Մամելքտա՝ Հովանդրերի Եւ, ի փառս Քրիստոսի :
 Կարձեայ յայժմ աւար վկայութիւն Միրաչելի հօր վանայն Զորալի եւ երեսուն եւ

4 հաւատաց ի Քրիստոս *add.* B || 5 խաւարուժայն խաւարուժայն B — բարկութեամբ] ձկտութեամբ B || 6 զհանդերձս զգգեաւ B || 8 ի գրայն ի խորագոյն զբէն B || 8-10 եւ Կաթիկոսոսին ... Մամելքտա *om.* B || 10 եւ շինեայ եկեղեցի] Զար առեայ թագեցին պատուով եւ շինեցին եկեղեցի յանուն սրբոյն B || 11 սքանչելիք բժշկութեան ելին] սքանչելիք լինին եւ բժշկութիւնք B || 13 վկայն] Քրիստոսի սուրբն *add.* B || 14 Կարձեայ յայժմ աւար վկայութիւն] Ի անին աւար լիշտասկ է B — Զորալի] Զորայ B.

l'ange du Seigneur qui lui montra les mystères * du christianisme. A son ^{A fol. 53}
 réveil, elle raconta sa vision à sa sœur. Celle-ci la conduisit chez l'évêque, à ^{v° a.}
 qui elle raconta sans crainte la vision. L'évêque lui dit : Il faut que tu
 deviennes chrétienne. Aussitôt elle crut et se fit baptiser: sa sœur la reçut
 des fonts.

La populace barbare et impie l'ayant appris, ils assaillirent avec rage Ma-
 melechta, tandis qu'elle portait encore les vêtements de baptême, la lapidèrent,
 la tuèrent et la jetèrent dans un fosse très profonde, d'où à grand'peine les
 chrétiens purent la retirer. L'évêque se rendit auprès du roi des Perses et,
 l'ayant prié, obtint de lui la permission d'aller démolir le temple de l'idole Ar-
 témis, où la bienheureuse Mamelechta servait auparavant. Ils y érigèrent une
 église et y déposèrent les restes de Mamelechta. Beaucoup de miracles et de
 guérisons miraculeuses s'opérèrent en cet endroit, et nombre de gens parmi
 la populace crurent en notre Seigneur Jésus-Christ.

La bienheureuse martyre Mamelechta mourut le 5 Octobre, pour la gloire
 du Christ ¹.

De même, en ce jour, martyre de Michel, le prieur du couvent de Zoba, et

1. C'est une traduction verbale du synaxaire grec. M. de S.

վնց կրօնաւորացն, զորս կարաւ ամիրացն Սեբաստեապօլեաց Ալի, եւ չոյժ նկզեաց զնոսս
 * A fol. 53 * սերանալ զՔրիստոսի աստուածութիւնն եւ խոստովանել զհաւատն Տաճկաց եւ զՄահ-
 v° b. մէտ ճարգարէ սոցա եւ պատգամաւոր եւ թրխատիլ : Եւ ոչ կարաց հաւանեցուցանել
 գտարբան . կատրեաց զամենեսան սրով եւ այնպէս կատարեցան ի Քրիստոս :

* B
 p. 176 b. [B * Վկայութիւն սուրբ եւ առաքելութեաց կուսին Հախիսիմեաց, եւ երեսուն եւ երեք
 5 ընկերաց նորին :

Մբանչելն եւ սուրբ կոչան Հախիսիմեա, էր ի թագաւորական տոհմէ, Կոստեայ կաշսեր,
 որոչ կիմնն Պատրանիկեա եկն չերաւսաղէժ, եւ սու մասն ի պատուական խաչէն Քրիս-
 տոսի ի ձեռն Յակորաց առաքելոչ եւ զնաց ի Հոռոմ : Եւ գոչն մասն ընկարաւ թոռն
 նորա կոչան Հախիսիմեա, որ ի ճնողաց քրիստոնեաց գրով կրօնաւորեցաւ ի Հոռոմ ի
 10 հոշակաւոր վանս կուսանացն, որոց զխաւորին անուն էր Պաւկանէ : Սա սնոչց զբրան-
 չելպակ կոչան Հախիսիմեա եւ պատարակեաց երկիւղին Քրիստոսի :

Եւ ընկ այն ժամանակն Գիսկղեսիանոս արքայ՝ կին կամեցաւ սանուլ, եւ ասոց
 պատկերազարց շրջել ընկ աշխարհն Հոռոմացեաց, եւ նկարել ի տախտակս զպատկեր
 կուսան կանանց եւ բերել առաջն իւր՝ զի չր հաճեացի արտացէ կին : Սորա եկին բունու-
 15

1 կրօնաւորացն] որք էին ի ժամանակս Կոստանդիանոսի արքային *add.* B — զորս] զոսս B — [կն] [կնոս B : 2 Տաճկաց եւ զՄահճէտ ճարգարէ սոցա եւ պատգա մաւոր] աչազգեաց B.

des trente-six religieux qu'Ali, l'émir de Sébastopolis, fit saisir et tourmenta
 * A fol. 53 beaucoup pour les obliger à renier la divinité du Christ et à professer la foi
 v° b. musulmane et Mahomet son prophète et, son envoyé, et à se faire circoncire.
 N'ayant pu persuader les saints, il les tua tous par l'épée, et c'est ainsi qu'ils
 moururent pour le Christ.

* B
 p. 176 b. [B * Martyre de la sainte et vierge apôtre Hripsimée et de ses trente-trois
 5 compagnes.

L'admirable vierge sainte Hripsimée était de la famille royale de l'em-
 pereur Claudius, dont la femme Patronicée se rendit à Jérusalem, reçut une
 partie de la précieuse croix du Christ des mains de l'apôtre Jacques et re-
 tourna à Rome. Sa petite-fille, la vierge Hripsimée, reçut cette partie de la
 croix, et comme elle était de parents chrétiens, elle se fit religieuse à Rome,
 dans le célèbre couvent des vierges, dont la supérieure s'appelait Gaïanée.
 Celle-ci éleva la vierge Hripsimée qui était d'une beauté admirable et l'ins-
 truisit dans la crainte du Christ.

A cette époque l'empereur Dioclétien voulut se marier et ordonna aux
 peintres de parcourir le pays des Romains et peindre sur des tablettes les
 traits des femmes vierges et de les lui présenter, afin d'épouser celle qui lui
 plairait. Ils arrivèrent et pénétrèrent de force dans le couvent de Gaïanée,

Թեամբ ծախն ի վանան Գալեանեաց եւ նկարեցին զչքնաղ պատկերն Հոխիսիմեալ, եւ
 * ծառուցին առաջի թագաւորին : Իսկ նա հաճեցաւ առնել զնա կին :

* B
 p. 177 a.

Եւ գալս կարծիս առեալ սրբոցն՝ վախտատկան եղևն ի Հուսմայ եօթնամասն անձն
 կուսանք հանդերձ քահանայիւրքն իւրեանց : Եւ եթող Գալեանէ մնացելոցն զլատար՝
 5 զծի ի քուերցն Զոլի անուն : Եւ ինքեանք նաւեալք յեզրպատս եւ անտի եկին յեր-
 սաղէժ եւ երկրպագեալ սուրբ տեղեացն մնացին անդ ամիս ծի եւ աղօթէին առ գերեզ-
 մանի սուրբ Աստուածածնին :

Երեւցաւ նոցա ի տեղեան ամենապրուշի Աստուածածինն եւ ստաց զնալ ի
 Միջագետս ի քաղաքն Սուհայ, եւ երկրպագել տէրունական պատկերին զոր առաքեալ
 10 էր Աբգարս : Եւ յորժամ եկին անդ ըստ հրամանի տեղեանն, դարձեալ երեւցաւ եւ
 հրամայեաց երանել ի Հաջս՝ ի վիճակն Թաղէտոսի առաքելոցն :

Իսկ նորա ծիազուեց եկին ի վերին կողմանս արեւելից, եւ շրջեալ ի լերինս
 աշխարհին, սմանք մնացին ի լերինս Գարանաղեաց, եւ բազումք ի նոցանէ հանդերձ
 քահանայիւրքն ի լերինս Բյնունեաց զաղարեցին, կրելով ընդ ինքեանս զպատուական
 15 խաչն ի լեասն Վարաղաց եւ չեոտց գտաւ : Եւ մնաց յեա վախճանի նոցա նոյն սուրբ
 խաչն ի լեասն Վարաղաց եւ չեոտց գտաւ :

Իսկ Գալեանեա հանդերձ Հոխիսիմեաւ եւ երեսուն եւ եօթն ընկերօք՝ աստուածային

furent le portrait de la belle Hripsimée et * le présentèrent à l'empereur. Il lui
 plut de l'épouser.

* B
 p. 177 a.

Les saintes, au courant de ses intentions, s'enfuirent de Rome, au nombre
 de soixante-dix vierges accompagnées de leurs prêtres. Gaianée laissa à celles
 qui restèrent, comme supérieure, une des sœurs nommée Zoé. Et elles
 s'embarquèrent pour l'Égypte et de là se rendirent à Jérusalem, firent leur
 adoration aux lieux saints, y restèrent un mois et prièrent près du tombeau
 de la sainte mère de Dieu.

La très sainte mère de Dieu leur apparut dans une vision et leur dit de
 se rendre en Mésopotamie, à la ville d'Ourha [Édesse], et d'y adorer l'image
 du Seigneur qu'Il avait envoyée à Abgar. Lorsqu'elles y furent arrivées,
 d'après l'ordre de la vision, la mère de Dieu leur apparut de nouveau et leur
 ordonna de se rendre en Arménie, dans le pays échu par le sort à l'apôtre
 Thaddée.

Elles arrivèrent toutes ensemble en groupe dans les hautes contrées
 orientales, et après avoir parcouru les montagnes du pays, quelques-unes
 restèrent dans les montagnes de Daranali, mais la plupart, accompagnées de
 leurs prêtres, se fixèrent dans les montagnes de Beznounik, ayant avec elles
 la précieuse sainte croix, par laquelle elles opérèrent de grands miracles.
 A leur mort, cette même sainte croix resta sur la montagne de Varaga et fut
 découverte à la suite des temps.

Gaianée avec Hripsimée et ses trente-sept compagnes vinrent, par inspi-

ազգեցութեամբ եկին ի ծաղարագարն Արարատայ ի Վաղարշապատ : եւ անց էր ի ձմերոց թագաւորն Հայոց Տրդատ, որ չառաջ քան զայս գտարն Գրիգոր վասն հաւատոյն Քրիստոսի մեծամեծ սանջանօր չարչարեալ էր, եւ չեա ամենայնի արկեալ յօճարնակ վիրայն չԱրտաշատ քաղաքն : եւ էր սրբոյն Գրիգորի երերտատան սոճ ի վիրայն, չորժամ եկին սուրբ Հովիթիմեանք չաշխարհն Հայոց :

Արդ՝ վասն սուեալ նոցա արատոց քաղաքին ի հնձանն, եւ սնն լընկերացն ուլունս սանէր սպակեղևն եւ գնէին նոխա գկերակրէին :

* B
p. 177 b.

Իսկ Դիոկղեսիանոս՝ բարկացեալ չոճ ընդ փոխատական նոցա լինէն, գրեաց սո Տրդատ քննել չաշխարհն իւր թե կարտացէ գտանել զարանչերայեղն Հովիթիմէ, կամ սանալ իւր ի կնաթեան եւ կամ սուարել նմա : եւ քննեալ գտին գնտա ի հնձան քաղաքին, եւ տեսոյքն սրտամէին սուսջի Տրդատոյ թագաւորին պեղն Հովիթիմեայ : Իսկ նա՝ նախ քան զիւր տեսանէն՝ սուարեաց զարգարել գնա սրտառական պկեստիւք եւ ամել իւր ի կնաթեան : եւ չորժամ եկին խնդաթեամբ արքանի սրտաւորքն սանել զայս՝ սուրբքն բարձին զձայնն եւ ալօթն սրտաւոր սո Աստուած մատուցին զի վրկեցի կոչն ի խաւնակութենէ, արբային :

եւ սրտաւորքն եկեալ սրտամեցին արբային եթէ ոչ սանալ չանձն պկենալ եւ գոլ :

ration divine, dans la capitale de l'Ararat, à Valarchapat. Le roi d'Arménie, Terdat, s'y trouvait alors dans sa résidence d'hiver; lui, qui précédemment avait fait subir de grands supplices à saint Grégoire pour la foi du Christ et l'avait ensuite fait jeter dans un puits profond et rempli de serpents dans la ville d'Artachat. Il y avait déjà treize ans que saint Grégoire se trouvait dans le puits lorsque sainte Hripsimée et ses compagnes arrivèrent dans le pays d'Arménie.

Elles établirent leur demeure hors de la ville, dans les vignes; et une des compagnes fabriquait des perles de verre, dont le produit servait à acheter leur frugale nourriture.

* B
p. 177 b.

Dioclétien, * fort irrité de leur fuite, écrivit à Terdat de faire faire des recherches dans son pays et s'il réussissait à y retrouver Hripsimée, qui était d'une beauté merveilleuse, de la prendre comme épouse ou de la lui renvoyer. On fit des recherches et on les retrouva dans les vignes de la ville; ceux qui les aperçurent rendirent compte au roi Terdat de la beauté de Hripsimée. Celui-ci, avant de l'avoir vue, envoya des vêtements précieux pour l'en revêtir et pour la lui amener comme épouse; mais lorsque les domestiques du roi furent arrivés tout en joie pour exécuter les ordres, les saintes poussèrent des cris et se mirent à prier Dieu avec larmes de préserver la vierge de l'union avec le roi.

Les domestiques retournèrent auprès du roi pour lui rendre compte qu'elle refusait les vêtements et de venir avec eux. Il ordonna alors de l'amener de

Ապա հրամայեաց բռնութեամբ ածել : Եւ առեաց զաւրրն մերթ վերամբարձ՝ մերթ ի քարշ, եւ ածին ի սենեակ արքային, եւ նա բարձր ձայնիւ ասէր . Տէր Գիսուս օգնեն ինձ :

5 Եկն ապա Լեւու ինպատարն ի ներքս առ կոյն, եւ սկսան ծարգիկն հարսանեաց երգս պարել : Եւ ի բռն հարկանել թագաւորին կատարել զկամս ցանկութեանն, սուրբ կոյն զօրացեալ յԱստուծոյ՝ մարանչէր ընդ նմա յերեք ժամ; աւուրն մինչեւ ի տասն ժամն, եւ պարտէր զթագաւորն, զայն սրոյ ուժգնութիւն զօրութեանն հաշակեալ էր ի Գնն եւ չիւր աշխարհն վասն մեծ գործոցն :

10 Ել արտաքս եւ Լա ածել զաւրրն Պաշխանեա զի խօսեացի ընդ սանուն իւրոյ առնել զկամս արքային : Եւ մատուցեալ սկսաւ խօսել ընդ նմա ի լեզու հառվճայրէն, եւ քաջախերեաց անշարժ կալ ի պնդութիւն յուսոյն Քրիստոսի : Զոր իբրեւ լուան արք սր տեղեակ էին բարբառոյն՝ բարամբբ զլերանն հարկանէին, սակայն նա ոչ փոփոխեաց զբանս իւր :

15 Եւ մարտեա զարձեալ Հովիտիմեա ի տասն ժամէ աւուրն մինչեւ ի պոչ մի զիշերոցն, եւ գարտեալ զթագաւորն՝ ընկէց մերկ կապուլուտ չարբունական զգեատուցն . եւ ելեալ բռնութեամբ ընդ՝ ճէջ ամբոխին՝ արտաքս զնայր ի քաղաքէն, ոչ ուրար կարացեալ զնա ըմբունել : Եւ հասեալ առ հեձանօրն՝ ձայն սաւեակայ մատուցանէր ընկերացն, եւ ինքն հեռացեալ ի քաղաքէն ի բարձրասանդակ տեղի մի ծանր եղեալ

• B
p. 178 a.

force. Ils saisirent la sainte et l'amènèrent tantôt debout, tantôt en la traînant, jusqu'aux appartements du roi; elle eriait à haute voix : Seigneur Jésus, aide-moi.

Le roi pénétra ensuite dans la pièce auprès de la vierge, et les gens venus pour les noces, se mirent à danser et à chanter. Le roi se disposa à accomplir son mauvais désir, mais la vierge sainte, fortifiée par Dieu, lutta avec lui de la troisième heure de la journée jusqu'à la dixième, et vainquit le roi dont la force et la vigueur était renommée parmi les Grecs et dans son pays à cause de ses hauts faits.

Le roi sortit et fit amener sainte Gaïanée pour qu'elle conseillât à sa pupille de céder à la volonté du roi. Celle-ci se présenta et se mit à lui parler en langue romaine et l'encouragea à rester inébranlable dans la fermeté de l'espérance du Christ. Ce que les gens, qui connaissaient la langue, ayant entendu, ils lui frappèrent la bouche à coups de pierres, mais elle ne changea pas de langage.

Hripsimée reprit la lutte de la dixième heure de la journée jusqu'à la première veillée de la nuit, et ayant vaincu le roi et l'ayant jeté à terre dépouillé de ses vêtements royaux, elle sortit, traversa de vive force la foule, sortit hors de la ville, sans que personne osât l'arrêter, et arrivée près des vignes, elle fit entendre à ses compagnes de sa voix la bonne nouvelle,

* B
p. 178 a.

կայր չաղօխս եւ սաէր. Տէր Աստուած ամենայնի, ս կարիցէ հասուցանել ընդ փոխարէն բարեացս որ առ իս :

Եւ եկին զկնի նորա իշխանք արքային ջահիւք եւ զահճապետն զահճօր, եւ ճատուցեալ կապեցին զսուրբն ձեռս յետս՝ եւ խնդրէին հաստանել զկեղան, զոր խորովի հանեալ արտաքս եւ ես ի հաստումն :

Եւ ապա մերկացուցեալ զպատուատուն զպետիկն՝ հարին չորս զկցս ստիցն եւ ձեռացն, եւ զրկեցին ի վերայ գերանելին, եւ ջահիւքն աչքեցին եւ խորովեցին զամենայն մարմին նորա, եւ քարինս վարեցին ընդ զոգոն եւ ի վայր վալթեցին զազխան : Եւ մինչպէս կայր կենդանի՝ փորեցին զաչս երանելոյն, եւ ապա անկամ անկամ յաչեցին զնա :

Եւ եկեալ զնկերաց նորս զկնի ի հնճանէն երեսուն եւ երկու՝ խնդրէին ամփոփել զմարմին սրբոյ կուսին : Իսկ զինուորքն սուր եղեալ ի վերայ կատարեցին զամենեւեան, որք ուրախութեամբ կատարեցան ի Գրիստոս : Եւ մի ամն որ էր հիւանդ եւ ոչ կարաց զպ ընդ աչան՝ անդէն ի հնճանն սպանին զնա ուր վանքն էին երանելեացն :

Եւ քարչեալ ձգեցին զմարմինս ամենեցուն կերակուրս լինել շանց եւ զօգանաց . չորս ոչ մերձեցան ամենեւին՝ սպ մնաց ուղջ զաւարս ինն, մինչեւ եկն սուրբն Գրիգոր, եւ ամփոփեալ զնոսս եղ ի զիրս հանդստանոցաց :

et s'étant éloignée de la ville, elle gravit une hauteur, tomba à genoux et se mit à prier en disant : Seigneur, Dieu de toutes choses, qui pourra jamais te rendre les bienfaits que tu m'as témoignés!

Les princes envoyés par le roi arrivèrent bientôt après elle, avec des torches, ainsi que le chef des bourreaux avec ses aides; ils saisirent la sainte, lui lièrent les mains derrière le dos, et cherchèrent à lui couper la langue, qu'elle présenta elle-même pour être coupée.

Ils la dépouillèrent ensuite de ses pauvres vêtements en loques, plantèrent quatre poteaux aux pieds et aux mains, y attachèrent fortement la bienheureuse, lui grillèrent tout le corps à la flamme des torches, couvrirent de pierres le sein, qui firent répandre les intestins. Et pendant qu'elle était encore en vie, ils arrachèrent les yeux à la bienheureuse, et lui coupèrent ensuite les membres un à un.

Ses compagnes, au nombre de trente-deux, arrivèrent de la vigne après elle, et cherchèrent le corps de la vierge sainte pour l'inhumér, mais les soldats les tuèrent toutes par l'épée, et elles moururent joyeusement pour le Christ. Une seule, qui était malade et qui ne put s'y rendre avec les autres, fut tuée dans la vigne, à l'endroit où les bienheureuses avaient établi leur couvent.

Ils traînèrent les corps de toutes pour les jeter en pâture aux chiens et aux bêtes féroces, mais aucun ne s'en approcha, et ils restèrent intacts pendant neuf jours, jusqu'à ce que saint Grégoire arriva, les recueillit et les déposa dans des tombeaux de repos.

Կատարեցաւ սուրբն Հովհաննէս երեսուն եւ երեք ընկերօքն՝ չամսան Հօռի ԻԶ
եւ Հօկտեմբերի 6 :

Հարսն Քրիստոսի որ վերափոխեցար այսօր վկայական արեամբ, զշտոյ զարդարեալ
նստեալ ընդ աջմէ երկնասօր թագաւորին, գծնեալքս ի կուսական երկանցզ զեկեղեցիս
5 Հաջատանեալց որք վերապատուեմք զբեզ տօնախմբութեամբ՝ ընկնլ ի պարս քս չեր- * B
կնաւոր առապատիզ, զի եւ մեր ընդ քեզ փառաւորեսցուք զՀայր եւ զՍրբի եւ զսուրբ p. 178 b.
Հոգին յախտեանս, ամէն :]

Հօռի ԻԷ եւ Հօկտեմբերի 9 : Գիւս նշխարաց սրբոյն Թովմայի առաքելոյ :

Առաքեալն Քրիստոսի Թովմաս կատարեցաւ ի Հնդկիս, եւ բերաւ նշխարք նորս ի
10 Միջագետս : Եւ չաւորս Յագիերտի Պարսից արքային՝ չոպան զօրք նորս ի Միջագետս
Ասորոց չաւար ստեալ ի վանս չորում էին նշխարք առաքելոյն : Եւ տեսեալ արիկ մի
չեկեղեցւոյն՝ կարծեցին եթէ գանձ լցէ, եւ ոչ բացին ի խնդութենէն :

Իբրեւ երեկոյ եղեւ՝ զվաստօր զննատօրացն վաստաց լոյս եւ առաջի երբ զարկան
զոր կարծէր գանձ լինել : Եւ չորժամ երաց ետես սոկերս մեռելոց . ցատուցեալ ընկէց
15 չտա երբվարացն, եւ նորս սկսան անգուշնել եւ կիցս ընկենալ միմեանց, զի մի մեր-

Sainte Hripsimée mourut avec ses trente-trois compagnes, le 26 du mois de Hori, le 5 Octobre.

Fiancée du Christ, toi qui as été transportée aujourd'hui, par le sang du martyre, et es assise, reine toute parée, à la droite du roi des cieux¹, reçois-nous dans tes réjouissances, dans ta chambre nuptiale céleste, nous qui sommes nés de tes entrailles virginales, nous les églises d'Arménie, qui t'honorons par la célébration de ta fête, afin que nous puissions avec toi glorifier le Père, le Fils et le Saint-Esprit éternellement. Amen.]

27 HORI, 6 Octobre.

Invention des restes du saint apôtre Thomas.

L'apôtre du Christ Thomas mourut aux Indes; ses restes furent rapportés en Mésopotamie. Aux jours de Haskerte [Hisdeguerde] roi des Perses, ses troupes ayant envahi la Mésopotamie de Syrie, mirent au pillage le couvent où se trouvaient les restes de l'apôtre. En apercevant un coffret dans l'église, ils s'imaginèrent qu'il contenait un trésor et ne l'ouvrirent point, de joie.

A la tombée de la nuit, le chef des troupes demanda de la lumière et se fit apporter le coffret qu'il croyait contenir un trésor. Mais lorsqu'il l'eut ouvert, il n'y trouva que des ossements de mort; irrité, il les jeta aux pieds des

1. Ps. XLIV [XLV]. 10.

* A fol. 54
r. a.

ձեացին ի նշխարան : Եւ պարսկին որ կայր ի վերայ ձիոցն՝ կարծեաց եթէ գազան ինչ
մտեալ է ի մէջ երկվարացն, սկսաւ որոնել եւ տեսեալ լոյս աստղանման զի բարբաբէր
ի վերայ սակերացն . Եւ ժողովեալ գամենացն գրաշուքեամբ՝ ել շարկեղն ջրում էր
յտաջագոյն : Եւ ոչ ումեք պատմեաց զտեսիլն, այլ առեալ վնաց յերկիրն Հայոց, եւ
անկ ընթերցեալ պլիրն որ ի վերայ արկեղն՝ վխտային եթէ նշխարը սուրբ առարկեղն
Թովմայի է :

Եւ կարգեցին գաւուրն գոյն տօն, որ օր Բի : Հաւի ամսոյ եւ Զ Հոկտեմբերի : Յարում
անղոջ բազում բժշկութիւնք լինէին պէս պէս ախտից եւ հիւանդութեանց :

Եւ այլն պարսիկ հաւատաց եւ ելել քրիստոնեաց, եւ ընտիր կրօնաւոր : Եւ արա-
ստորեաց սուրբ նշխարացն մինչեւ ցօր մահուան խրոյ՝ վտաւարեալ զՄատուած
յաւիտեան :

Յայտմ աւար վիպարանութիւն որբուհոցն Կոչեանեաց եւ ընկերաց :

Զպատտութեանց մայրն որբուհին Կոչեանեա՝ իբրեւ կատարեցաւ սուրբն Հախիսիմէ
եւ ընկերք նոցին, նա զեւ եւս կապեալ կայր շարաշար խտան ի պարանոցն արկեալ :
Երբ անոր եկեալ գահճապեան յարբաղէն Տրքատաց, պարծեալ չարամահ սուն ել զնա
եւ զերիս ընկերս նորա . Զի իշխեաց, սուէ, վնասակար խրատուն խրով կորստանել գոյն

chevaux, qui se mirent à donner des signes d'inquiétude et à lancer des
ruades, pour ne pas s'approcher des restes. Le Persan qui surveillait les
chevaux, croyant qu'une bête s'était introduite parmi les chevaux, se mit
à chercher et aperçut une lueur, en forme d'étoiles, qui scintillait au-des-

* A fol. 54
r. a.

sus des ossements. * Il les recueillit tous avec précaution et les remit dans
le coffret où ils étaient auparavant. Il ne raconta à personne la vision, mais
prit le coffret et se rendit au pays d'Arménie, et là ayant fait lire l'ins-
cription qui se trouvait sur le coffret, on reconnut que c'étaient les restes de
l'apôtre Thomas.

On établit une fête en ce jour, le 27 du mois de Hori, le 6 Octobre. En
cet endroit s'accomplit nombre de guérisons pour diverses infirmités et ma-
ladies.

Le Persan se convertit, devint chrétien et un excellent religieux. Il des-
servit les saints restes jusqu'au jour de sa mort pour glorifier Dieu éternel-
lement.

En ce jour, martyre de sainte Gaïanée et de ses compagnes.

La mère de modestie, sainte Gaïanée, se trouvait à la mort de sainte Hrip-
simée et de ses compagnes, encore cruellement enchaînée, avec une corde
au cou. Le chef des bourreaux envoyé par le roi Terdat vint à elle, en se van-
tant de la faire mourir d'une mort cruelle, elle et ses trois compagnes : Car,

որ զգեցեցեցեալ թիւն զիցն ունէր ի վերայ երկրի . արդ զսա կտտամա՛հ սպանցուք : և
 առեալ զնոսա ի քարշ՝ հանին * արտաքոյ քաղաքին ի տեղի մի ճազճախուտ, մերձ ի * A fol. 54
 պարկէն փոսին որ շուրջ գալը զքաղաքան : 1° P.

և անդ կապեցին զմի մի ի նոցանէ ընդ չորս չորս ցիցս, և ծակեցին ի պճիւրնան
 զծորթն նոցա, և եղեալ փող վիշեցին և պրկեցին զմարմինս նոցա փքովքն : և ներքուտ
 ի վեր քերթեցին մինչև ի ստինան, և ծակեալ զծոծորակն՝ հանին զկեղուն ընդ այն, և
 քարինս վարեցին ընդ զոգս նոցա և ի վալը վալթեցին զաղիս նոցա, և բրեցին զաչս
 նոցա : և մինչևն զոհուիւն և աղօթքն ի բերանս իւրեանց էին, սրով բարձին
 զգլուխս նոցա : և կատարեցան ձգնազեաց կանաչքն Պալխանէ և երեք ընկերք նորս,
 և մի ի հնճանին սպանաւ, չսմանան Հոսի Իէ և Հոկտեմբերի Զ :

Արդ որ ի Հոռոմայեաց քաղաքէն ելին աւելի քան զեթնամասուն մարդ, և մնացին
 այսր անկր, բաց որ ընդ սուրբ կանաչսն կատարեցան ի Վաղարչապատ քաղաքի ընդ
 Հոխիսիմեաց և ընդ Պալխանեաց երեսուն և եօթն մարդ, և ընկեցան մարմինք
 ամենեցունց շանց քաղաքին և թռչնոց երկնից :

և սրտմեալ չո՛ծ թագաւորն վասն կորստեան գեղեցեցեալնան Հոխիսիմեաց, ոչ
 կեկր և ոչ արբ չաւորն չայնմիկ : Ապա ել թագաւորն * ի կառս կամեցեալ որս սանել, * A fol. 54
 և իբրև ել ընդ զուռն քաղաքին՝ իսկոյն հասանէ նմա պատուհաս յԱտուծոց, այսոյն 1° a.

disait-il, elle a osé par ses conseils subversifs causer la perte de celle qui
 avait une beauté de déesse sur la terre; à nous maintenant de la faire mourir
 atrocement. Et les ayant saisies, on les entraîna * hors de la ville, à un en- * A fol. 54
 droit marécageux, près de la tranchée qui entoure la ville. 1° b.

On y lia chacune d'elles à quatre poteaux, on leur troua la peau près des
 chevilles et y introduisant un ehalumeau, on y souffla pour faire enfler leur
 corps. Ensuite on les dépouilla de leur peau de bas en haut jusqu'aux seins,
 et leur ayant perforé la nuque on en fit sortir par là la langue; on remplit leur
 sein de pierres, ce qui fit jaillir leurs entrailles; on leur creva les yeux. Et pen-
 dant qu'elles avaient encore sur les lèvres la prière et les actions de grâces,
 on leur trancha la tête par l'épée. Ces femmes ascétiques, Gaïanée et ses trois
 compagnes, et une qui fut mise à mort dans la vigne, moururent le 27 du
 mois Hori, le 6 Octobre.

Or celles qui quittèrent la ville de Rome étaient au nombre de plus de
 soixante-dix; plusieurs d'entre elles restèrent çà et là; quant à celles qui
 moururent dans la ville de Valarchapat avec Hripsimée et Gaïanée, elles
 étaient au nombre de trente-sept personnes. Les corps de toutes furent jetés
 en proie aux chiens de la ville et aux oiseaux du ciel.

Le roi fut très affecté de la perte d'une beauté comme celle de Hripsimée; il
 ne mangea ni ne but ce jour-là. Ensuite le roi monta * en voiture, voulant se * A fol. 54
 rendre à une partie de chasse, et lorsqu'il eut franchi la porte de la ville, il 1° a.

պղծոյ հարեալ զնա ի վաչր ընկէց ի կառացն, եւ սկսաւ ուտել զճարձինն իւր .
 մոլեգնեալ անհնարին անզգայութեամբ, եւ կրեալ ի մարդկային բնութենէ եւ լեալ ի
 կերպարանս խողի, եւ բուսեալ ընդ բոլոր մարձին նորա խողանաստեւ, եւ կերպարանք
 երեսոց նորա կնձթացեալք իբրեւ զգետնաբիր եւ զարձաստակեր զոճանաց, եւ ժանիք
 նորա մեծացեալք եւ սրեալք իբրեւ մեծամեծ վարազաց, ընդ խողս քէշարով եւ կոծելով
 ընդ երկիր ի մօրս եւ յեղեգունս բնակելով, զի ոչ կարացին արգելուլ զնա ի բաղաբին .
 մի՛ վասն բնական ուժոյն, եւ մի՛ զի ոչ զիւացն հարեալ էր ի նա :

Եւ անդ կաչր զինն աիւ եւ զինն զիշեր, մինչև հրամանաւն Աստուծոյ՝ կ' սուրբն
 Գրիգոր ի վերապէն եւ բժշկեաց զնա եւ զելշտանսն զիւաբախս :

Եւ ամիսփեաց զելշտարս սրբոց վկայցիցն որ կալին անթագ զայն ինն օրն, եւ ոչ էին
 հոտեալ աչ բուբէր անուշահոտութիւն իբրեւ յայնիւ խնկոց . եւ ոչ զազան կամ թռչուն
 մերձեցեալ էր ի նոսա : Եւ ժողովեալ ի հնձանս նոցա՝ ուսոյց նոցա վարդապետեալ
 թողուլ * զմոլորութիւն կռապաշտութեանն, եւ պաշտել զԱստուած ճշմարիտ եւ սքանչե-
 լազորձ . որ եղև իսկ . զի հաւատացին ամենայն աշխարհն Հայոց, եւ շինեցին վկա-
 յարանս եւ զսուրբսն ի հանգիստ փոխեցին, յորում տեղոջ փառարանի սուրբ Երրոր-
 գութիւնն, աչժմ եւ միշտ :

* A fol. 54
 v° b.

15

lui arriva aussitôt le châtimeut de Dieu : le démon impur le frappa et le fit tomber de la voiture; il se mit à dévorer son propre corps, et devenu furieux, d'une inconscience épouvantable, hors de la nature humaine, il prit la forme d'un porc; son corps se couvrit complètement de poil de porc, les traits de son visage se changèrent en un museau calleux d'animaux qui fouillent le sol et dévorent les racines. Les griffes crurent et devinrent crochues comme celles d'énormes sangliers. Il grogna comme un porc, s'abattant contre le sol et habitant les endroits marécageux et parmi les roseaux; car on ne pouvait le retenir dans la ville, d'abord à cause de sa force naturelle et ensuite parce que la force des démons s'était adjointe en lui.

Il y resta neuf jours et neuf nuits jusqu'à ce que, par la permission de Dieu, saint Grégoire sortit du puits, le guérit et avec lui les princes possédés du démon.

Saint Grégoire recueillit les restes des saintes martyres qui étaient restés sans sépulture pendant neuf jours, et qui non seulement n'étaient point décomposés, mais par contre exhalaient une odeur suave comme celui d'encens fin; aucune bête féroce ou oiseau ne s'en étaient approchés. Il rassembla le peuple à la vigne des saintes, prêcha et lui enseigna à abandonner * l'erreur de l'idolâtrie et adorer le vrai Dieu, auteur des miracles. Et en effet, tout le pays d'Arménie se convertit; on construisit des chapelles de martyrs et on y déposa en paix les saintes, et c'est en ce lieu qu'est glorifiée la sainte Trinité, maintenant et toujours.

* A fol. 54
 v° b.

[B * Վկայութիւն սրբոյ առաքելոյն թովմայի յերկոտասանիցն՝ որ երկուորեակն
անուանէր, եւ եղբոր իւրոյ :

* B
p. 179 a.

Սուրբ առաքեալն Քրիստոսի թովմաս՝ անուանեալն երկուորեակ՝ որոյ եղբայր
երկուորակից էր Եղիշապարոս . սա ըստ հրամանին Տեառն զնայ ի Հնդկիս եւ ուսուցա-
նէր զբանն Աստուծոյ, եւ ձեռնադրեաց զՄիփորա քահանայ :

Եւ թագաւորն Հնդկաց Միսգա՝ ոչ ընկալաւ զքարոզութիւնն առաքելոյն, էարկ զնա
ի բանկ եւ գալլ բազումս ի հաւատացելոց եւ զնկուսողաց զքարոզութիւնն նորա :

Իսկ կինն թագաւորին՝ Տերտա եւ որդի իւր Յուզանէս եւ Միգոնեա եւ Նարիեա, ի
զիշերի երթեալ կաշառեցին զբանտապանան, եւ ծտին գաղտաբար առ առաքեալն եւ
ընկալան զբանն Աստուծոյ եւ ձերտեցան : Եւ լուեալ արքային՝ ցասուցեալ բարկու-
թեամբ մեծաւ, հրամայեաց հինգ զօրականաց եւ հանին զսուրբ առաքեալն ի լեառն, եւ
տիգախոց արարեալ սպանին : Եւ այնպէս կատարեցաւ ի Քրիստոս՝ Հոկտեմբերի 2 եւ
Հոտի 14 :

Իսկ Միփորա եւ Յուզանէս մնացին ի լեառն, եւ ծի ոմն ի ծառայիցն Միսգայ՝
այսահարեալ եւ ոչ հանդիպեցաւ բժշկութեան : Եւ երթեալ Միսգա ի գերեզման առա-
քելոյն եւ ոչ գտեալ զմարմինն, վասն զի աշակերտք սրբոյն թովմայի թագուցին զզու-
շութեամբ, եւ առեալ ի հոգոյն՝ ցանեալ ի վերայ ծառային եւ առժաման թշկեցաւ :

[B * Martyre du saint apôtre Thomas, l'un des douze, surnommé le Jumeau,
et de son frère.

* B
p. 179 a.

Le saint apôtre du Christ Thomas, surnommé le Jumeau, dont le frère ju-
meau était Éliazar, se rendit, sur l'ordre du Seigneur, aux Indes et y enseigna
la parole de Dieu; il y ordonna le prêtre Miphora.

Le roi des Indes, Misda, n'accueillit point la prédication de l'apôtre, le fit
jeter en prison et avec lui nombre de fidèles et de ceux qui avaient accueilli sa
prédication.

Terta, la femme du roi, et son fils Jouzanès, et Migonea et Nareea, se ren-
dirent pendant la nuit auprès des geôliers, les achetèrent, et entrèrent secré-
tement auprès de l'apôtre, accueillirent la parole de Dieu et se firent baptiser.
Ce qu'ayant appris, le roi entra dans une grande colère et ordonna à cinq
soldats de conduire le saint apôtre sur une montagne et de l'y tuer à coups
de lance. C'est ainsi qu'il mourut pour le Christ, le 6 Octobre, le 27 Hori.

Miphora et Jouzanès restèrent dans la montagne. Un des serviteurs de
Misda devint possédé du démon et ne put trouver la guérison. Misda se
rendit au tombeau de l'apôtre, mais n'y trouva pas le corps, car les disciples
de saint Thomas l'avaient caché soigneusement; il prit de la terre, en répandit
sur le domestique qui guérit immédiatement.

Յայտ առւեր վկայութիւն սրբոյն Գայիանեայ եւ երկու ընկերաց իւրոց :

* B
p. 179 b.

Յետ կատարման կուսին սրբոյն Հռիփսիմեայ՝ վաղիւն առ զահաճապետն * եհաս հրաման ի թագաւորէն սպանանել գտուրն Գայիանէ, եւ պատուէր ետ նախ զկեղուն ընդ ծոծրակն քարշել, եւ ապա սպանանել. Զի իշխեսաց, ասէ, իրատել զչքնադագեղն Հռիփսիմեա եւ արհամարհել զիս :

5

Եւ ապա հանին գնա երկու ընկերոցն սրտաբոյ քաղաքին ընդ դուռն հարաւոյ, եւ վարեցին չորս չորս ցիցս երկց սուրբ կուսանացն, եւ պատատեալ դհանկերձան պրկեցին ի վերայ : Եւ ծակեալ զպճղունս եկին փող եւ փշելով մորթեցին գերանելեան կենդանոցն մինչև ի ստինան : Եւ ծակեալ զծոծրական՝ զկեպուն ընդ աչն հանին, եւ վարեցին քարինս ընդ գոգսն եւ զրուեցին զաղիս նոցա, եւ քանզի զեռ եւս կաչին կենդանի՝ բարձին զգլուխս նոցա սրով : Եւ այսպէս բարի խոստովանութեամբ կատարեցան ի Բրիտոսս՝ Հոռի ԻԷ. եւ Հոկտեմբերի Զ :

10

Եւ յետ վեց առւեր նահատակութեան սոցա՝ աստուածեկէն բարկութեանն հարեալ զթագաւորն փոխեաց ի կերպարանս խողի եւ ամենաչն զօրքն աշտահարեցան չարաչար :

Յայնժամ տեսիլ երեւեցաւ միանգամ եւ երկիցս քուեր թագաւորին Խոսրովիլխոսոյ՝ զի յՆրատաշատ եւ հանել գտուրն Գրիգոր, որ եկեալ բժշկեացէ զհարուածս նոցա :

15

En ce jour, martyre de sainte Gaïanée et de ses deux compagnes.

* B
p. 179 b.

Après la mort de la vierge sainte Hripsimée, le lendemain le chef des bourreaux * reçut l'ordre du roi de tuer sainte Gaïanée. Il lui recommanda d'abord de faire sortir la langue par la nuque et de la tuer ensuite : Pour avoir, disait-il, conseillé la belle Hripsimée et de m'avoir méprisé.

On l'emmena avec ses deux compagnes hors de la ville. par la porte du sud; on planta quatre poteaux pour chacune des trois vierges saintes, on leur déchira les vêtements pour les y lier fortement. On troua leurs chevilles, on y introduisit des chalumeaux et après y avoir soufflé, on dépouilla de leur peau les bienheureuses vivantes jusqu'aux seins. On perça leur nuque, on en fit sortir leur langue, on remplit leur sein de pierres qui firent répandre leurs entrailles, et pendant qu'elles étaient encore vivantes on leur trancha la tête par l'épée. C'est ainsi qu'elles moururent en bonne confession pour le Christ, le 27 Hori, le 6 Octobre.

Six jours après leur martyre, la colère divine frappa le roi et lui donna la forme d'un porc; tous les soldats devinrent cruellement possédés du démon.

C'est alors qu'une vision apparut une première et une deuxième fois à la sœur du roi, Khosrowidoukht, [lui enjoignant] d'envoyer à Artachat pour faire sortir saint Grégoire [du puits], pour qu'il vienne les guérir de leurs châti-ments.

Եւ ծինչեւ եկն Պրիգոր՝ գաւուրս ինն կաշին անթաղ ճարձինք սուրբ կուսանացն . իսկ նա եկեալ խնդրեաց թէ ո՞ր են : Եւ եկեալ չիւրաքանչիւր տեղիս վկայութեան՝ եզիտ անձերձ ի գագանաց եւ անապական . ժողովեաց ինքնին ծիւղն իւրեանց զգեստուքն եւ եղ ի տապանի՝ ծինչեւ հաւատացին ի Քրիստոս :

5 Եւ շինեաց երիտ տաճարս նոցա ի վկայութեան տեղիս ըստ աստուածային տեսլեանն երեւձան, անց եղ զճարձինս նոցա պատուով՝ չորս կան ծինչեւ ցալսօր, եւ ընձեռեն բժշկութիւն ամենայն ցաւոց :

Ի սձին աւուր չիշատակ է նիկիտաց խոստովանողին Քրիստոսի :]

Հուսի ԻԲ եւ Հովտեճբերի է : Վկայաբանութիւն սրբոցն Սարգսի եւ Բագոսի :

10 Սուրբ եւ փառաւորեալ վկայքն Քրիստոսի Սարգիս եւ Բագոս՝ էին ի ժամանակս ամբարիշտ արքային Մարսիճիանոսի : Եւ էր պատուեալ սուրբն Սարգիս պոեմիկուս դասուց կենդիւիտեանայ : Եւ սուրբն Բագոս էր պատուեալ սեկունդիկուսանոցն գնդին, եւ էին հաւատովն Քրիստոսի եւ հճուար աստուածային գրոց :

9 Վկայաբանութիւն] Վկայութիւն B — սրբոցն] սրբոց վկայիցն Քրիստոսի *add.* B || 12 կենդիւիտեանայ] կենդիւիտեանայ B.

Jusqu'à ce que Grégoire fût arrivé, neuf jours durant, les corps des vierges saintes restèrent sans sépulture. Il vint et s'enquit du lieu où ils étaient. Et lorsqu'il arriva à l'endroit du martyre de chacune d'elles, il trouva qu'aucune bête féroce ne s'était approchée d'elles et qu'elles étaient restées sans corruption. Il les recueillit lui-même avec leurs vêtements et les déposa dans des tombeaux, jusqu'à ce que le peuple se fût converti au Christ.

Il construisit trois temples sur l'emplacement de leur martyre, d'après la vision divine qui lui avait apparu, y déposa avec honneur leurs corps, et ils y sont encore et procurent la guérison de toutes les infirmités.

En ce jour, commémoration du confesseur du Christ Nicétas ¹.]

28 HORI, 7 Octobre.

Martyre des saints Sergius et Bacchus.

Les saints et glorieux martyrs du Christ Sergius et Bacchus vivaient aux jours de l'empereur Maximien, l'impie. Saint Sergius était honoré du titre de Primicerius, de l'école des Kentiliens², et saint Bacchus de celui de Secundicerius de cette troupe. Ils étaient de foi chrétienne et versés dans les Écritures divines.

1. Comme il y a plusieurs saints de ce nom, il serait difficile de constater duquel il s'agit ici, probablement de Nicétas patriarche et confesseur, célébré le 13 Octobre dans les synaxaires grecs. — 2. Le synonyme grec dont cela paraît être une traduction, dit : τῆς σχολῆς τῶν κεντηλίων .M. de S.

Եւ ճատնեցին զնոսա Մարտիրոսի արքայի : Եւ հրամայեաց նոցա երկու ի բազինս կուոցն եւ երկիր սրագանել ընդ ինքեան : Եւ յորժամ գնացին Եմուտ թագաւորն եւ հաղորդեցաւ ի պիղծ զսիցն, եւ սրբոցն արտաբոյ կացեալ զձեռս յերկինս ամբարձեալ սղաչէին զԱստուած փրկիլ ի մոլորութենէ կուոցն :

Եւ զիտացեալ անօրէն արքային՝ հրամայեաց հասանել զգլուխս նոցա եւ գակա-
 5 նակալ սակի մանեակն հանին ի պարանոցէ նոցա, եւ զբատմուճանսն՝ արքունական եւ զբլամիլս յանձանց իւրեանց : Եւ զգեցուցին նոցա զգետս անարգս եւ կանացիս, եւ արկին շղթացս ի պարանոցս եւ յոտս նոցա եւ անցուցին ընդ մէջ բաղարին աչպն աւնելով . եւ տարան առ Անախորոս զատուորն Օլոստեայ Եփրատիսեայ բաղարի մերձ ի Տաճկուհնս, եւ զրեաց առ նա զի արասցէ նոցա հարցարձնութիւնս :

Եւ յորժամ մերձեցան ի բաղարն յայն որ կոչի Վարվարտան, եւ ի մէջ գիշերի հրեշտակ Աստուծոյ երեւեցաւ նոցա եւ բաջալերեաց զնոսա : Եւ յորժամ հասին ի տեղին՝ արկին զնոսա ի բանդ, եւ նոյնպէս հրեշտակ Աստուծոյ երեւեցաւ նոցա եւ զօրացուց զնոսա :

Եւ ընդ առաւօտն կացուցին առաջի Անախորայ զատուորին զսուրբն Բագոս, եւ
 10 ձաղեցին զնա արջառաջօրս եւ աչնչափ շարչարեցին մինչեւ զասիճքն նուաղեցան եւ

1 արքայի] ամբարշտի B || 2 ընդ ինքեան om. B || 3 գձեռս] իւրեանց add. B || 4 փրկիլ] փրկել զնոսա B || 7 շղթայս] երկաթիս add. B || 11 ի բաղարն յայն որ կոչի] ի սահմանն յայնտիկ ի բաղարն B || 12 Աստուծոյ] Տեառն B || 13 Բատուծոյ om. B.

On les dénonça à l'empereur Maximien. Il leur ordonna de se rendre au temple des idoles pour les adorer avec lui. Lorsqu'ils s'y furent rendus, l'empereur y pénétra et participa aux sacrifices impurs, mais les saints, restés dehors, levèrent les bras au ciel, implorant Dieu de les délivrer de l'erreur des idoles.

L'empereur impie l'ayant appris, ordonna de leur trancher la tête. On leur enleva le collier d'or enrichi de pierres précieuses qu'ils portaient au cou, on dépouilla leur personne des vêtements royaux et du manteau, on leur passa honteusement des vêtements de femme, et une chaîne au cou et aux pieds, et on les promena à travers la ville comme sujets de dérision. On les conduisit ensuite chez le juge Antioche, de la ville Augusta Euphratesiæ, près des Sarrasins, à qui l'empereur avait écrit de les soumettre à un interrogatoire.

Lorsqu'ils furent près de la ville dite Barbarissum, la nuit, l'ange de Dieu leur apparut et les encouragea. Arrivés à destination, on les jeta en prison. L'ange de Dieu leur apparut de nouveau et les encouragea.

Au matin, on mit saint Bacchus en présence du juge Antioche. On le flagella avec des nerfs de bœuf et on le tortura à tel point que les bourreaux

անկան յերկիր : Եւ ասէ սուրբն Բագոս անարգանօք ցրտասուրն . Եւ ոչ ի զօրականսդ
 քո խնայես : Եւ ձայն եղեւ յերկնից եւ ասէ . Եկեաջիր արգ եւ հանգիջիր ի պատրաստեալ
 արքայութիւն քեզ, արի եւ բաջ զօրական իմ . եւ առժամայն աւանդեաց զհողին իւր
 առ Աստուած : Եւ զմարմինն ընկեցին զազանաց կերակուր լինել, եւ ի զիշերին յայնմիկ
 5 ոմանք * յեղբարցն զողացան զնշխարսն եւ թողեցին չաչրի միսջ :

* A fol. 55
 r° b.

Իսկ սուրբն Սարգիս ի բանդին աղօթելով լայր առ Աստուած եւ ասէր . Վայ ինձ
 եղբայր իմ եւ ընկերակից Բագոս, այլ ոչ եւս ի միասին սաղմոսեմք եթէ . Զինչ բարի
 կամ զինչ վայելուչ զի բնակին եղբարք ի միասին : Արոշեցար չինէն եւ երբ յերկինս,
 եւ թողէր զիս յերկիր միայնացեալ միայն անմխիթար :

10 Եւ չայնմ զիշերի երեւեցաւ նմա սուրբն Բագոս սլաշձառացեալ տեսակաւ, զգեցեալ
 զմարմնական սրտուռոյն իւրոյ զգեստ եւ զպատճուճանս եւ զմանեակն ոսկի ի պարա-
 նոցին . եւ ասէ . Ընդէր տրտմիս եւ հոգաս եզրայր իմ Սարգիս, թէպէտ եւ մարմնով
 բաժանեցայ ի բէն, այլ խոտտովանութեամբ կապեալ կամ ընդ բեզ, եւ ոչ թողից զքեզ
 այլ ի միասին սաղմոսեմք . Ի ձանապարհս պատուիրանաց քոց ընթացայ : Փութիւն
 15 եղբայր եւ հասիր ինձ զի պատրաստեցաւ բեզ պսակն արդարութեան :

2-3 եւ ձայն . . . զօրական իմ om. B || 5 զնշխարսն] զմարմինն B || 6 աղսթելով լայր] աղօթէր լայրով B || 8 զի բնակին] այլ զի բնակեցեն B || 9 յերկիր] յերկրի B — ճիայն om. B — անմխիթար] անմխիթարէլ B || 10 նմա] յանուրջս add. B || 13 կամ] եմ B.

s'évanouirent et tombèrent à terre. Saint Bacchus dit avec mépris au juge : Tu n'épargnes même pas tes soldats! Une voix du ciel se fit entendre et dit : Viens maintenant et repose-toi dans le royaume qui t'est préparé, mon brave et courageux soldat. Il rendit aussitôt son âme à Dieu. On jeta son corps en pâture aux bêtes fauves, mais cette nuit-là quelques * frères dérochèrent les * A fol. 55
 restes et les inhumèrent dans une grotte. r° b.

Quant à saint Sergius, il priait Dieu dans la prison, versait des larmes et disait : Hélas, mon frère et collègue Bacchus, nous ne psalmodions plus ensemble : Comme il est bon et agréable que des frères demeurent ensemble ¹. Tu t'es séparé de moi et tu es monté au ciel en me laissant seul sur la terre, abandonné et sans consolation.

Dans la même nuit saint Bacchus lui apparut sous un aspect éclatant, revêtu de l'uniforme qui convenait au grade séculier qu'il avait occupé, avec son manteau et le collier d'or au cou, et lui dit : Pourquoi es-tu triste et soucieux, mon frère Sergius? Bien que je sois séparé de toi de corps, je te reste toujours attaché par la confession de foi et je ne t'abandonnerai point; nous psalmodierons ensemble : J'ai parcouru la voie de tes préceptes ². Hâte-toi, frère, et rejoins-moi, car la couronne de justice a été préparée pour toi.

1. Ps. cxxxii [cxxxiii], 2. — 2. Ps. cxviii, 32.

Եւ երթեալ գատաւորին ի բաղարն Սորոն եւ զկնի իւր տարաւ գտուրն Սարգիս . եւ բազում ողբքանօք եւ սպառնալեօք բռնագատէր զնա եւ ստիպէր ուրանալ զԻրխատօս եւ զօհել կռօցն : Եւ չորժամ ոչ կարացեալ կամագիւտ ընել առ սուրբն՝ հրամայեաց նժա գգեցուցանել կօշիկս երկաթիս՝ սուր բեւեօք եւ ընթացուցանէին առաջի երիվարին իւրոյ ծինչեւ ի Տետրաբիւրգեա : Եւ սագծոսէր ի գնացսն իւր եւ ասէր .

Համբերելով համբերէի Տեառն եւ նայեցաւ առ իս : Եւ արկին ի բանդ : Եւ ի զիշերին երեւեցաւ նժա հրեշտակ Աստուծոյ եւ բժշկեաց զվէրս նորա : Եւ դարձեալ անտի կօշկօքն երկաթի տարան ի բաղարն Ռոսափոն, ինն մղոնաւ հեռի ի Տետրաբիւրգայէ, եւ անդ եհատ ի վերայ վճիւ՝ զի սրով սպանցեն զնա : Եւ տարեալ ի տեղին՝ գնացին զկնի նորա բազմութիւնք արանց եւ կանանց, նոյնպէս եւ անասունք գնացին անդ եւ ողբալին ընդ ժողովրդեանն գմահն սրբոյն՝ անբարբառ ձայնիւք որպէս բանաւորք : Եւ սրբոյն կացեալ չափօթս, արարեալ զնշան խաչին, ասէ . Ընկալ Տէր զհօգի իմ եւ հանդն չերկնային խորանսդ ընդ այնտիկ սր հաճոյ եղեն քեզ : Եւ ձայն եղեւ առ նա չերկնից եւ ասէ : Եկեաջիր եւ գրւ գորական իմ Սարգիս, ի

1 Սորոն] Սուրոն B || 3 կամագիւտ] գամագիւտ B || 4 գգեցուցանել] նժա *add.* B || 5 իւրոյ *om.* B — իւր *om.* B || 7 եւ ի զիշերին ... զվէրս նորա *om.* B || 8 Ռոսափոն] Ռուսափոն B || 9 սրով] հասեալ զգլուխ *add.* B || 10 կանանց] ողբալով *add.* B — նոյն պէս ... բանաւորք *om.* B || 15-ր. 379 l. 2 եւ ձայն ... ցոյցօք] եւ առժամայն հատին զգլուխ նորա B.

Le juge, s'étant rendu à la ville de Soura, emmena à sa suite saint Sergius. Par beaucoup de bonnes paroles et des menaces il l'obligea et le pressa de renier le Christ et d'immoler aux idoles. Ne parvenant pas à persuader le saint, il ordonna de lui passer des chaussures de fer* avec des clous pointus et de le faire courir devant son cheval jusqu'à Tetryrgia. Le saint dans sa course psalmodiait et disait : *J'ai patienté longuement pour le Seigneur et Il m'a comblé de son regard* ¹.

On le jeta en prison. La nuit, l'ange de Dieu lui apparut et le guérit de ses blessures. On l'emmena de nouveau de là à la ville de Rosaphon avec des chaussures de fer aux pieds, à neuf lieues de distance de Tetryrgia, où le juge donna la sentence de le faire mourir par le glaive. On le conduisit à l'endroit; une foule nombreuse d'hommes et de femmes le suivait, en même temps que des animaux qui s'y rendirent avec le peuple, en gémissant, sur la mort du saint, de leur voix sans langage, comme s'ils étaient doués de raison. Le saint se mit à prier, fit le signe de la croix et dit : Reçois, Seigneur, mon âme, et repose-la dans tes temples célestes parmi ceux qui ont été agréables à Toi.

Une voix lui parvint du ciel qui dit : Viens aussi, toi, mon soldat

1. Ps. xxxix [xl.], 1.

պատրաստեալն քեզ յարքայութիւնն երկնից : Եւ հատին զգլուխ նորա, եւ պատսեցաւ
անդին յորում հեղաւ արիւնն, եւ եղեւ վեհ մեծ որ է մինչեւ ցայսօր :

Եւ յետ միոյ ամին եկին նախանձորդք բրխատնեալք ի քաղաքէն Սուրայ, եւ կամե-
ցան չափշտակել զնշխարս սրբոյն Սարգսի : Եւ ծագեաց լոյս * մեծ ի տեղւոջն յաջնմիկ, * A fol. 55
Եւ ժողովուրդք քաղաքին Ռոսափոնայ ելին զինուք ի պատերազմ, եւ միաբանեալք v° b.
սիրով ընդ միմեանս շինեցին ծառուռն եւ զնայլն :

Եւ յետոյ ժողովեցան երկոտասան եպիսկոպոսք, շինեցին ի Ռոսափոն եկեղեցի մեծ
եւ փառաւոր, եւ անդ ելին զնշխարս սրբոյն Սարգսի, եւ լազում բժշկութիւնք լինին
անդ մինչեւ ցայսօր :

10 Կատարի տօն սրբոցս Սարգսի եւ Բագոսի, Հովանձրերի է :

Յաջմ աւուր կատարեցան սուրբ վկայքն Քրիստոսի, Նազարիոս, Գերբասիոս,
Պուստամիոս, Կեղսիոս, սրով եւ հրով ի Ներոն արքայէն :

[B Իսմին աւուր նահատակութիւն սուրբ եւ մեծ քահանայավկային եւ սքանչե-
լագործին Պաւլոսրոնիոսի՝ որ չԱրիանոսաց կատարեցաւ :]

Յ նախանձորդք] նախանձոս B || 8 փառաւոր] գեղեցիկ B || 10 սրբոցս] սրբոց վկայիցն
B — Հովանձրերի է] եւ Հոսի Ե՛ add. B || 12 հրով] ի կապալառ add. B.

Sergius, dans le royaume des cieus qui t'a été préparé. On lui trancha la
tête. A l'endroit où son sang coula, le sol s'entr'ouvrit et devint un gouffre
immense qui existe encore jusqu'aujourd'hui.

Un an après, des chrétiens, jaloux de la ville de Soura, vinrent dans l'in-
tention de dérober les restes de saint Sergius. Une grande lumière * jaillit * A fol. 55
à l'endroit et la population de la ville de Rosaphon accourut armée pour v° b.
livrer combat, mais ils s'entendirent à l'amiable, y construisirent une cha-
pelle et se séparèrent.

Plus tard, douze évêques, s'étant réunis, construisirent à Rosaphon une
grande et superbe église, y déposèrent les restes de saint Sergius, où de nom-
breuses gnérisons s'opèrent jusqu'aujourd'hui.

La fête des saints Sergius et Bacchus a lieu le 7 Octobre.

En ce jour furent mis à mort les saints martyrs du Christ Nazarius, Ger-
vasius, Protasius, Celsius, par le glaive et les flammes, sur l'ordre de l'em-
pereur Néron.

[B En ce même jour, martyre du saint et grand prêtre martyr et thau-
maturge Polychronios, qui fut mis à mort par les Ariens.]

Հոռի ԻԹ եւ Հսկոտեճբերի Ը : Վկայարանութիւն աղախնոյն Քրիստոսի Պեղեգեայ կուսին :

Երանելին Պեղեգեա՝ էր ի քաղաքէն Տարսոնայ, ի ժամանակս անորէն արքային Կիսկղետիանոսի :

Եւ սրբանեալ եպիսկոպոսն Կղենոն զբազումս մկրտեաց յանհաւատիցն, որ եւ մարտիրոսացան յանուն Յիսուսի Քրիստոսի, եւ այլք ի բանդս եւ յաքսորս մաշեցան :

Եւ ի միում զիշերի ետես ի տեսեանն Պեղեգեա զկերպարանս Կղենոնայ եպիսկոպոսին : Եւ ընդ առաւօտն առարեաց զնա մայր իւր ի սնուցող դայեակն՝ իւր, ընդ այլ երկու աղախնայս . եւ Պեղեգեա թողեալ գճանապարհն որ տանէր առ դայեակն, եւ գնաց առ եպիսկոպոսն . եւ լուեալ ի նմանէ զբանն Աստուծոյ՝ մկրտեցաւ հանդերձ աղախնովքն իւր : Եւ հանեալ ի յանձնէ իւրմէ՝ զմեծագին հանդերձն իւր տայ չեպիսկոպոսն զի տացէ զնա աղքատաց, եւ ինքն զգեցաւ զգեստ աղքատի եւ գնաց առ մայր

1 Վկայարանութիւն . . . կուսին] Վկայութիւն սրբուհւոյ աղախնոյն Քրիստոսի Պեղեգեայ կոյս վկային B || 2 Տարսոնայ] Տարսոնեայ B || 4 Կղենոն] Կղենոս B || 7 ետես] տեսանէ B — Կղենոնայ] Կղինոսի B || 10 եպիսկոպոսն] եւ յաստուածային շնորհացն լուեալ add. B || 11 աղախնովքն] աղախնեքն B — հանդերձն] հանդերձան B || 12 զնա om. B — մայր իւր] մարն իւրոյ B.

29 HORI, 8 Octobre.

Martyre de la servante du Christ, la vierge Pélagie ¹.

La bienheureuse Pélagie était de la ville de Tarse, aux jours de l'empereur Dioclétien l'impie.

Le saint évêque Linus ² baptisa de nombreux païens, qui furent martyrisés pour le nom de Jésus-Christ, et beaucoup d'autres usèrent leur vie soit dans les prisons soit dans l'exil.

Une nuit, Pélagie vit en rêve les traits de l'évêque Linus. Le matin, sa mère l'ayant envoyée, accompagnée de deux servantes, chez sa nourrice ³ qui l'avait élevée, Pélagie quitta le chemin qui conduisait chez sa nourrice, et se rendit auprès de l'évêque, et après avoir entendu de lui la parole de Dieu, elle se fit baptiser avec ses servantes. Elle se dépouilla de ses vêtements de grand prix, qu'elle remit à l'évêque pour les donner aux pauvres, et elle revêtit des vêtements de pauvre et retourna chez sa mère. Celle-ci, la voyant

1. Célébré le 4 Mai dans l'église grecque par un office poétique. Peut-être le compilateur arménien l'a-t-il renvoyé au 8 Octobre, parce que les synaxaires grecs célèbrent ce jour-là deux autres saintes du nom de Pélagie. — 2. D'après le synaxaire grec, auquel presque tout cela est emprunté, elle vécut à Rome, bien qu'originnaire de Tarse, du temps de Linus évêque ou pape de Rome. M. de S.

իւր : Եւ տեսեալ ծաչրն իւր աչնալիսի գծուծ զգետսով եւ լուեալ եկիէ բրիստոնեայ եղև, անկաւ յերկիր եւ լայր :

Եւ ճանուցեալ որպէս թագաւորին 'Գիողղեաթանոսի' որոյ խօսեցեալն էր ի կնութիւն, կիթէ Պեղիգեա բրիստոնեայ եղև, ի բազում առփանայ սիրոյ աղճկանն ծոլեալ անձնամահ եղև սրով : Իսկ հաչրն նորա 'Գիողղեաթանոս, խորհեցաւ ջանալ եւ զարձուցանել ի հաւատոցն եւ իւր առնել կին զարբուհի կոչան, եւ ոչ կարաց զի հաստատուն եկաց Պեղիգեա ի սէրն 'Բրիստոսի' :

Եւ հրամայեաց պղնձի ցուլ ջեռուցանել որպէս հօւր եւ արկանել անդ զերանելի կոչան : Եւ չորժամ եծուա փառաւորեաց գևստուած ասելով . Փառք բեզ մլաճին Որդի Աստուծոյ բարձրերոյ : Եւ աչնալէս ալթիթելով աւանդեաց պհոյի իւր առ Աստուած, Հոկտեմբերի Ը :

Եւ հալեցաւ որպէս * ծոծ ծարձին նորա եւ լցաւ քաղաքն ամենայն անուշահոտու- * A fol. 56
թեամբ : Եւ Ագաթանիկոս եւ Յուլիանոս զօրականքն հաւատացին ի 'Բրիստոս : Իսկ r° b.
զմնացեալ ոսկերան ընկեցին ի լեռան, եւ չորք առիւծք պահէին զնա մինչեւ երեւեցաւ
15 Կլէոնեայ եպիսկոպոսին ի տեսլանն, եւ նորա վարձեալ քարակոխ' ել ի լեռան, շինեաց ճատուան եւ հանգոց անդ զնշխարս սրբոյ կուսին :

2 անկաւ յերկիր եւ լայր] յերկիր անկեալ ողբայր B || 3 կնութիւն] կնութեան B ||
4 աղճկանն] աղջկանն B || 6 առնել կին] առնալ ի կնութեան B — զի] վասն զի B ||
9 կոչան om. B || 11 Հոկտեմբերի Ը] եւ Հոսի ԻԹ add. B || 14 եւ չորք ... մինչեւ om. B
|| 16 զնշխարս սրբոյ կուսին] զոսկերս սրբուհոյ եւ կոչս վկային Պեղիգեայ B.

dans des habits si pauvres et apprenant qu'elle était devenue chrétienne, à terre tomba et se mit à pleurer.

Le fils de l'empereur Dioclézien, à qui elle était fiancée, sachant que Pélagie était devenue chrétienne, se suicida par l'épée, à cause de la grande passion pour la jeune fille dont il était épris. Son père Dioclézien songea alors d'essayer à détourner de sa foi la vierge sainte et de l'épouser, mais il ne réussit pas, car Pélagie resta inébranlable dans l'amour du Christ.

Il ordonna de chauffer à rouge un taureau de bronze et d'y jeter la bienheureuse vierge. Lorsqu'elle y fut entrée, elle se mit à rendre gloire à Dieu en disant : Gloire à Toi, Fils unique de Dieu, le Très-Haut. Et en priant ainsi elle rendit son âme à Dieu, le 8 Octobre.

Son corps fondit * comme de la eire et toute la ville fut remplie d'une * A fol. 56
odeur suave. Les soldats Agathonicus et Julien se convertirent au Christ. r° b.
Le reste des ossements furent jetés sur une montagne et quatre lions les gardèrent jusqu'à ce qu'ils furent révélés en une vision à l'évêque Linus, qui embaucha quatre tailleurs de pierres, se rendit à la montagne, y fit construire une chapelle et y déposa les restes de la vierge sainte.

Յայժմ աւուր յիշատակ է ագաթնոյն Քրիստոսի Պոպլիա սարկաւագուհւոյ :

Կինս աչս աչրի էր եւ ծերունի, եւ ժողովէր կուսանս եւ կրօնաւոր կանայս, ուսուցանէր եւ հաստատէր ի հաւատան Քրիստոսի : Եւ լուեալ վասն նորա անօրէն եւ ուրացող արքայն Յուլիանոս, եւ հրամայեաց ուժգին հարկանել զնս, մինչեւ ներկեցան ծնօտքն չարենէն . եւ հրամայեաց վասն ծերութեանն թողուլ : Եւ երթեալ ի տուն իւր բարի ճգնութեամբ եւ աստուածահաճոյ վարուք կայեալ՝ եւ խաղաղութեամբ հանգեալ ի Քրիստոս :

* B
p. 182 a.

[B * Ի սմին աւուր յիշատակ միւս Պեղիգեաց որ նախ պոսնիկ էր, եւ յետոյ եղեւ կրօնաւոր ընախր, ճգնել չերուսպէմ եւ կալ ի լեառն Զիթենեաց :

Յիշատակ է եւս Տաչիսայ պոսնիկի :

10

Յայժմ աւուր վկայութիւն սուրբ մարտիրոսացն Եգիմարոսի, Աղեքսանդրոսի, Մակարիոսի, եւ չորս կանանց, որք ի ժամանակս Իսկոսի ամբարշտի չեզխպտոս աչքեցեալք եղեն կենդանունն :]

Հոսի Լ. եւ Հսկոտեմբերի Թ* : Վկայարանութիւն սրբոցն Յուրէնախի եւ Մարսիմոսի :

* A fol. 56
v° a.

Երանելիքս այտօրիկ էին ի ժամանակս չար եւ ուրացող արքային Յուլիանոսի, 15

14 Վկայարանութիւն] Վկայութիւն B — սրբոցն] սրբոց մարտիրոսացն B.

En ce jour, commémoration de la servante du Christ la diaconesse Poplia.

Cette femme était veuve et vieille; elle rassemblait des vierges et des femmes religieuses, les instruisait et raffermissait dans la foi du Christ. L'empereur Julien, l'impie et l'apostat, instruit à son sujet, ordonna de la frapper brutalement, jusqu'à ce que le sang coulat de ses joues, ensuite il ordonna de la remettre en liberté à raison de son grand âge. Elle se rendit chez elle, vécut d'une vie fort ascétique et de mœurs agréables à Dieu, et reposa paisiblement dans le Christ.

* B
p. 182 a.

[B* En ce même jour, commémoration de l'autre Pélagie, qui était autrefois prostituée, et qui ensuite devint une excellente religieuse, et mena une vie ascétique à Jérusalem et demeura sur le mont des Oliviers.

Également commémoration de la prostituée Taïsia.

En ce jour, martyre des saints martyrs Épimachus, Alexandre, Macarius, et de quatre femmes, qui furent brûlés vivants en Égypte aux jours de Dèce, l'impie.]

30 HORI, 9 Octobre.

Martyre des saints Juveninus et Maximus.

* A fol. 55
v° a.

Ces bienheureux vivaient * aux jours de l'empereur Julien, le méchant et

վայելուչ գորտիանք ի վահանաւոր գասուց, մերձակաչք ստաջի թագաւորին, զոր յոյժ սիրէր յազազս անվահանս եւ ստէպ ծառայութեանն, եւ զի հասակաւ եւ տեսեամբ վայելուչք էին եւ շքեալ ի մէջ ընկերացն :

5 Եւ յորժամ ամենաչարն Յուլիանոս ուրացաւ զՔրիստոս զնայ յԱնտիոք եւ տեսալ զքաղաքն ամենայն լցեալ աստուածապաշտութեամբ, հնարս զիւսական ուսեալ առ ի յորսալ զբարեպաշտան գաղտնի որոգալթիւք ի հրապոյրս իւրոյ չարութեանն : Հրամայեաց պաշտօնէիցն անօրինաց զի զհաց եւ զկերակուր զոր վաճառէին շալսխել եւ խառնել ի ճարպոյ գոհիցն . նոյնպէս եւ յաղբիւրս հեղուլ չարենէն զի որ ճաշակենն պղծեացին :

10 Եւ զայս տեսալ աստուածապաշտ ժողովրդեանն ողբալին եւ սգալին մեծաւ հեծե- ծանօք ընդ եղեալ գարշելի հրամանացն : Բայց ըստ հրամանին Պօղոսի որ ստէ թէ . Չամենայն որ ի սպանկանոցի վաճառի՝ անխիղճ ուտել, ուտէին եւ ի հաւատան Քրիստոսի հաստատուն կալին :

Յայնժամ քրիստոնեայ զօրականքս այտքիկ երկուսեանն՝ Յուրէնտիոս եւ Մարքսիմոս մինչդեռ ի կարգի գասուցն՝ էին եւ ի միում սեղանոջ ուտէին եւ ըմպէին, * A fol. 56
v° b.
15 փոխանակ ուրախ լինելոյ՝ տրամուլթեամբ ողբալին ընդ խառնուած ի կերակուրս չարենէ եւ ի ճարպոյ պղծութեանն : Եւ զսքանչելի ձայն երկոյ մանկանցն ի Բարբելոնի ողբա-

1 զոր] զի B || 8 ճարպոյ] պիղճ add. B || 10 հրամանին] առաքելոյն add. B.

l'apostat; ils étaient de superbes soldats du corps des boucliers, se tenant près de l'empereur, qui les aimait beaucoup à raison de leur courage et des services fréquents qu'ils lui avaient rendus, et parce qu'ils étaient beaux et fiers de taille et de visage, entre leurs collègues.

Lorsque Julien, le très méchant, après avoir renié le Christ, se rendit à Antioche et trouva toute la ville remplie du culte de Dieu, il y chercha par des moyens diaboliques et par des machinations secrètes à attirer les fidèles à ses mauvais desseins. Il ordonna aux employés impies de mélanger de la graisse des sacrifices dans le pain et dans les mets mis en vente, et de verser du sang dans les sources d'eau, afin que ceux qui s'en serviraient en fussent souillés.

Ce que voyant, le peuple fidèle gémit et se lamenta par de gros soupirs pour de tels ordres abominables. Pourtant selon le commandement de Paul qui dit : *Mangez tout ce qui se vend à la boucherie, sans faire aucune question de conscience* ¹, ils en mangeaient et demeuraient fermes dans la foi du Christ.

C'est alors que ces deux soldats chrétiens Juventinus et Maximus, pendant qu'ils se trouvaient dans les cadres de leur corps * et mangeaient et * A fol. 56
v° b.
buvaient à la même table que les autres, au lieu de paraître gais, gémissaient avec tristesse pour le mélange du sang et de la graisse impurs dans les ali-

1. I Corinth., x, 25.

կցելով՝ յերկինս հաչէին եւ սաէին . Մատնեցեր զմեզ ի ձեռս թագաւորի անօրինի եւ չարի քան զամենայն կրկիր :

Եւ զայս լուեալ ծի ոմն ի սեղանակցացն որ եկեր ընդ նոսա եւ արբ, երթեալ ճատնեաց զնոսա առաջի մուլիանսի : Եւ նոյնժամայն տարան առաջի զքաջ զօրականն Քրիստոսի զմուրէնտիոս եւ զՄարտիրոս եւ տեղեկանայր թէ . Զինչ են բանքս այս զոր լուայ : Եւ նոցա ի բաց եկեալ զերկիւն՝ պատասխանի արարին համարձակութեամբ . Ով թագաւոր, մեք բարեպաշտութեամբ սնեալ եմք եւ զօրութեանց արժանաւորելի, օրինաց ճառագեալ եմք՝ զոր աւանդեաց սուրբն Կոստանդիանոս . եւ այժմ աշխարեմք եւ ողբամք ընդ նոր օրինալլութիւնդ, զի տեսնեմք պղծութեամբ լցեալ զամենայն ինչ . զայդ՝ ի չարիս մեր ողբացարք, եւ այժմ առաջի քս աշխարեմք, վասն որոյ եւ հրաժարեմք ի թագաւորական տեսութենէ եւ յառաջակալութենէ :

* A fol. 57
1° a.

Եւ լսելով զբանս զայս ամենաչար եւ ժանտ արքայն, նախ զառնութեամբ զերեսս իւր շրջեաց ի նոցանէ, եւ լի ցամամբ հաչեցեալ ի նոսա՝ հրամայեաց զառն չարչարանօք տանջել զսուրբն, եւ սպա սրով փոխել չայժմ կենցալորչս, մանաւանդ թէ եւ սղատել զնոսա ի թշուառացեալ ժամանակէն չայն, եւ չպղծական պատկացն արժանացոյց :

15

1 անօրինի] անիրաւի B || 5 են] իցեն B || 10 ողբացարք] ողբացարք B || 11 յառաջակալութենէ] յառաջակալութենէ B || 13 չարչարանօք տանջել] տանջանօք չարչարել B || 15 ժամանակէն] ժամանակին B — արժանացոյց] արժանաւորեցոյց B.

ments. Et s'associant aux lamentations de la sublime voix des trois jeunes gens de Babylone, ils levaient leurs yeux au ciel et disaient : *Tu nous as livrés dans les mains du roi le plus impie et le plus méchant qu'il y ait sur la terre* !

Un des convives qui mangeait et buvait avec eux l'ayant entendu, alla les dénoncer à Julien. On conduisit aussitôt en sa présence les braves soldats du Christ, Juventinus et Maximus, et il leur demanda : Que signifient les paroles que je viens d'apprendre ? Alors ils mirent toute crainte de côté et répondirent avec hardiesse : O Empereur, nous avons été élevés dans la piété, nous sommes dignes d'éloge, car nous avons servi selon les lois transmises par saint Constantin, mais maintenant nous déplorons et gémissons sur ta nouvelle législation, car nous voyons que tu as tout comblé de souillure; nous en avons gémi dans nos demeures, et nous le déplorons maintenant devant toi, et c'est pourquoi nous nous démettons et de ta présence impériale et de ta garde.

* A fol. 57
1° a.

* A ces paroles, le très méchant et triste empereur tout d'abord détourna d'eux sa figure, puis les fixant de ses yeux pleins de colère, il ordonna de soumettre les saints à de cruelles tortures et de les faire ensuite trépasser de cette vie par le glaive; par contre il les libéra de ces temps si misérables et les rendit dignes des couronnes victorieuses.

Եւ հրամայեաց համբաւ հանել ընդ քաղաքն, եթէ ոչ վասն հաւատոյն իւրեանց սպանան, աչ զի անարգեցին զէմ յանդիման զթագաւորն . քանզի երկնչէր ի բազմութենէ քաղաքին քրիստոնէիցն զի մի ապստամբեացին, եւ շարժեցին ի վերայ նորա :

2 Զսուրբ վկայքս աչս՝ Անտիոք քաղաքն մեծաւ փառաւորութեամբ պատուեցին, որպէս մարդարիտս գեղեցիկս, եւ մեծաւ խնդութեամբ եզին ի տապանս մեծագինս : Եւ 5 գտօնս իւրեանց Հոկտեմբերի Թ՛ կատարեն :

[B * Ի սմին աւուր երանելի կանաչք բոչքք երկու՝ կոչս եւ պարկեշտք՝ Զինացիտա Կ Ե Բ Եւ Փիլոնիկս, ի լերինս Տարսոնեայ՝ ի տղայութենէ մեծաւ ճգնութեամբ եւ առաքինի Բ 183 b. վարուք փոխեցան ի հանգիստն յախտենից :]

1 ընդ քաղաքն] ի քաղաքն B || 3 նորա] ընդ նոսա կատարեցաւ եւ սուրբն Ղունկիանոս *add.*
B || 5 գեղեցիկս] պատուականս B || 6 Հոկտեմբերի Թ՛] եւ Հոռի 1, եզին եւ կատարեն *add.* B.

Il ordonna de faire circuler dans la ville le bruit qu'ils avaient été mis à mort non pas à cause de leur foi, mais parce qu'ils avaient insulté l'empereur à sa figure; car il craignait pour la multitude des chrétiens de la ville, qu'ils ne l'abandonnassent et ne se révoltassent contre lui.

La ville d'Antioche honora fort brillamment ces saints martyrs, comme de belles perles. On les déposa avec grande joie dans des tombeaux fort coûteux. On célébra leur fête le 9 Octobre.

[B * En ce même jour les bienheureuses femmes, toutes deux sœurs et vierges pures, Zénaïs et Philonilla, après avoir vécu dès leur enfance d'une vie de grand ascétisme et de vertu dans les montagnes de Tarse, passèrent au repos éternel.] Կ Ե Բ Բ 183 b.

LES TROIS DERNIERS TRAITÉS
DU
LIVRE DES MYSTÈRES
DU CIEL ET DE LA TERRE

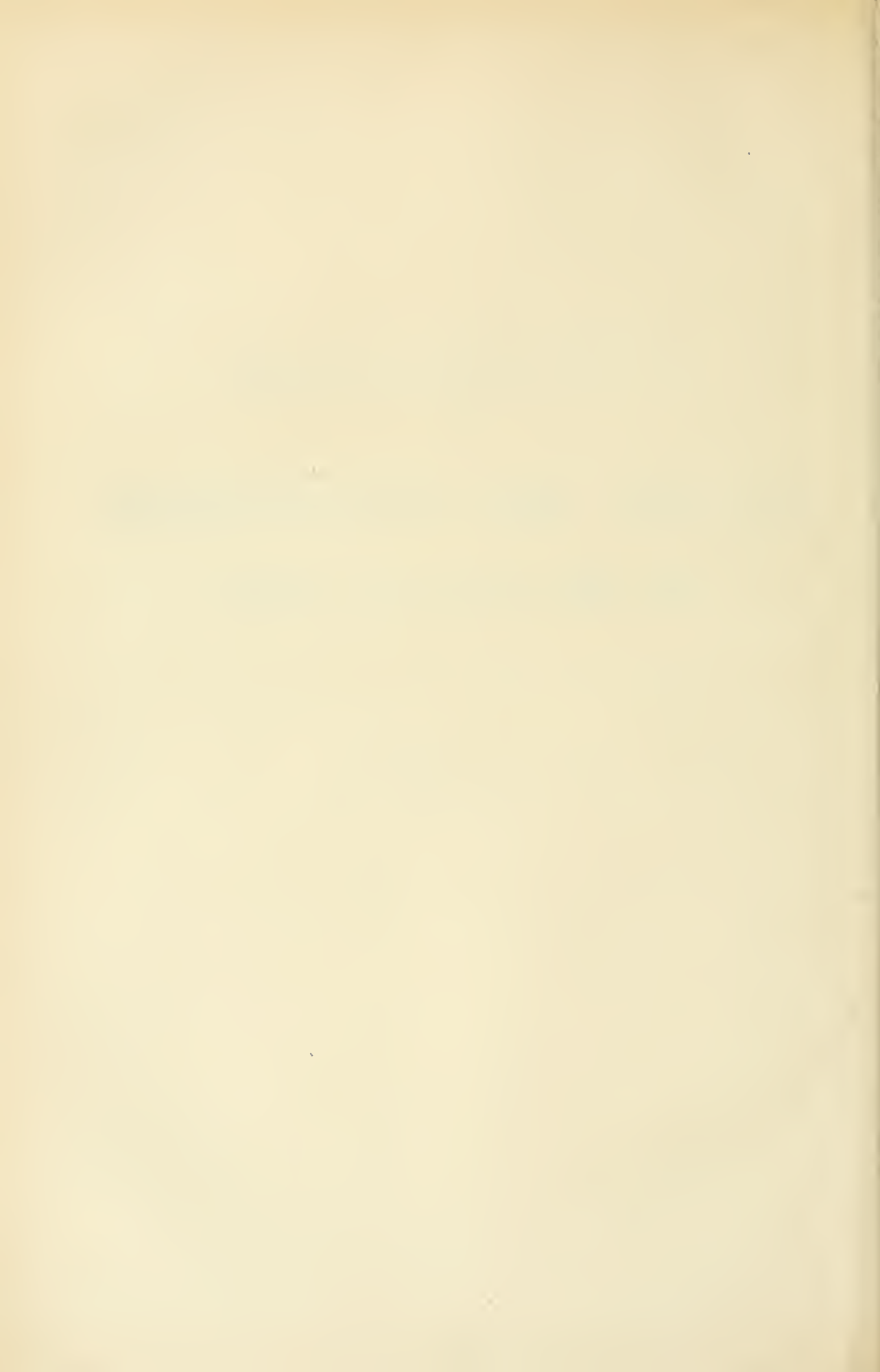

LES TROIS DERNIERS TRAITÉS
DU
LIVRE DES MYSTÈRES
DU CIEL ET DE LA TERRE

TEXTE ÉTHIOPIEN PUBLIÉ ET TRADUIT

PAR

SYLVAIN GRÉBAUT

INTRODUCTION

Le présent fascicule (fol. 48 v° b à fol. 82 v° b du ms. 117 de Paris) complète et termine la partie (premier traité) du *Livre des Mystères du ciel et de la terre*¹, publiée et traduite par les soins de feu M. Perruchon avec le concours de M. Ignazio Guidi.

Pour l'intelligence de ce travail-ci l'étude de l'édition de M. Perruchon est nécessaire, ainsi que la connaissance de l'Introduction de M. I. Guidi et de la note additionnelle de M. Nau, où est ébauchée la curieuse histoire du ms. 117². Cette histoire sera complétée par une nouvelle note de M. Nau, mise à la fin de la présente introduction.

Déçu de trouver le *Livre des Mystères du ciel et de la terre* à la place du *Livre d'Hénoch*, qu'il désirait tant connaître, Ludolf « a exhalé sa mauvaise humeur dans son *Hist. Aeth.* en 1681, puis dans une notice écrite de sa main, placée en tête du manuscrit 117 et datée des calendes de février 1684, enfin dans son *Comm. ad Hist. Aeth.* en 1691 »³. Nous donnons la notice⁴ de Ludolf dans son entier :

Manuscriptus iste codex in dorso involucris novi inscripta habet haec verba : REVELATIONES HENOCHI AETHIOPICE.

Scilicet ex Gassendo in vita Peireskii lib. V discimus Aegidium Lochiensem capucinum celeberrimo Peireskio retulisse prophetiam Enochii (de qua apud patres priscos aliquam multa leguntur) in Aegypto Aethiopice reperiri sub titulo $\alpha\alpha\alpha\alpha\alpha$: $\beta\beta\beta$: Liber Henochi; quo audito illum nullis pepercisse sumtibus (*sic*), donec librum illum sui faceret

1. *Patrologia Orientalis* Graffin-Nau, t. I, p. 1.

2. *Ibid.*, p. viii à p. xii.

3. *Ibid.*, p. x.

4. La fin de la notice de Ludolf se trouve écrite de la main de Michel Vansleb en tête du ms. 118. Au bas de cette copie, Ludolf a apposé sa signature. Voici le commencement de la note de Vansleb :

Aethiopicus hic liber a Johanne Michaële Wansleben Lutetiae Parisiorum descriptus fuit. Protographum Aethiopicum nunc in Bibliothecâ Regiâ extat ex Bibliothecâ Cardinalis Mazzarini illuc translatum. Celeberrimus Peireskius hunc librum ex Oriente magnis sibi sumptibus comparaverat, persuasus ab Aegidio Lochiensi Capuccino, qui illum Prophetiam Enochii esse crediderat, ut legimus in Gassendo de Vita Peireskii cap. V. Sed titulum hunc non meretur, aliquam multa quidem ex vaticiniis Enochii allegat et exponit, ac in ultimo Tractatû de nativitate Enochii paucis disserit, unde forte occasio falsi tituli nata. Attamen verus titulus statim in libri initio reperitur his verbis : $\alpha\alpha\alpha\alpha$: La suite est identique à la notice de Ludolf.

juris. Peireskii bibliothecam emit Cardinalis Mazzarinus, atque ex istius Bibliotheca tandem in regiam delatus est liber iste. Verum inscriptionem hanc minime meretur. Plurima quidem ex dictis et vaticiniis Enochî autor (*sic*) hujus libri allegat et enarrat, ut cum dicit $\alpha\eta\sigma\omega : \epsilon\alpha\beta : \gamma\sigma\eta\eta : \zeta\lambda\eta\eta : \xi\omega\bar{\xi} : \theta\theta\omega : \lambda\alpha : \lambda\epsilon\gamma\eta\gamma\eta : \lambda\phi\gamma\lambda\psi\sigma\omega$: sicut ait Henoch : vidi XII arbores quae non linquebant folia sua. Deinde in fine libri peculiarem tractatum annectit de nativitate Enochî, de qua tamen paucissima tradit, sed idipsum arguit, quod alius sit autor hujus libri quam Enochus. Item cum fabulam illam de Angelis Vigilibus $\epsilon\gamma\gamma\alpha\gamma\alpha\gamma\alpha$ dictis, tanquam ex propria revelatione, nulla Henochî mentione facta, satis clare additis eorum nominibus, enarrat, quod ante diluvium de cœlo descenderint, carnem humanam induerint, ac homines varias artes et opificia docuerint; ac tandem filios eorum in matrimonium duxerint. Quae omnia habentur inter fragmenta Enochî a Scaligero in fine Chronici Eusebiani prolata, et alia hujuscemodi plura. Quae procul dubio in causa fuerunt, quod liber iste revelationes Enochî male inscriberetur. At genuinus libri titulus statim in frontispicio libri extat, nempe : $\eta\theta\gamma\eta\eta : \sigma\sigma\alpha\alpha\alpha : \rho\sigma\sigma\sigma\sigma : \delta\sigma\gamma\epsilon : \omega\sigma\sigma\sigma\sigma$: i. e. Hic est liber Mysteriorum cœli et terrae. Autor etiam additur $\lambda\theta : \alpha\gamma\epsilon\lambda : \sigma\gamma\eta\lambda\delta$: Abba Bahaila Micaël, ut mirum sit Aegidium Lochiensem qui hunc nauci (*sic*) librum Peireskio commendavit, illum non inspexisse, vel a perito linguae inspicere curavisse. Nam, ut verum fateamur, utique mysteria plurima nobis prodit, sed in cerebro Autoris (*sic*) vel nugis Judaeorum nata, tam vecordia atque vesana, ut dubites deflere ne magis quam deridere scriptorem istum debeas. Ut taceam, quae de creatione septem cœlorum et decem ordinum Angelorum, fol. 4 et sqq., certis diebus atque horis factâ, frivole commentus est. Prorsus insanire videtur cum bellum inter Michaellem Archangelum et Satanam gestum memorat, ita enim copias utriusque recenset, quasi lustrationi exercitus interfuisset. Michaellem bis in fugam conjectum ait, tertio demum praelio, post acceptum a Domino Nostro novum vexillum, Sitnaelem (*sic* diabolum vocat) victum et profligatum fuisse scribit; at numeri occisorum non meminit. Sed descriptio ipsius Sitnaëlis tota ridicula est; centum mille et septingentas ulnas Angelicas altum eum facit. Cogitet jam Lector quanta reliqua ejus membra fuisse oporteat, quae omnia nominare illum non puduit. Postea totus est in exponendis typis Veteris Testamenti; adeo, ut et aedificiis et structuris suos antitypos in Novo Testamento affingat. Limbi Patrum meminit, quamvis peculiari nomine nominare non possit. $\alpha\lambda\delta$: infernum enim vocat, et Prophetas et Patriarchas usque ad Christi passionem in eo mansisse ait, sed infernum illos non ussisse, verum fuisse instar abyssi aquae. Qui locus de purgatorio accipi nequit, id enim Aethiopes (testibus N. Godignô et Telleziô Patribus Societatis Jesu) non habent, nec etiam comparari abysso aquae potest.

Tantam autem in formandis typis et antitypis capit voluptatem, ut etiam plerasque praedictiones ex Apocalypsi Johannis retrahat, et de rebus Veteris Testamenti exponat, ut cum per librum cum septem sigillis Adamum cum septem donis (quibus a Deo praeditum fuisse dicit) significari praedicat, atque ita antitypum priorem faciat typo suo. Sic ille librum hunc Novi Testamenti à Patribus communiter pro Prophetico habitum, de rebus diu praeteritis lepide exponit; ut ex peculiari tractatu fol. 48. col. 3. priori annexo videre est.

Porro fol. 63. inest alius tractatus de Mysterio Divinitatis haud multo melior prioribus.

Tandem fol. 70. col. 4. transit ad nativitatem Henochî, de qua pauca admodum habet, quaedam solummodo ex ejus vaticiniis affert et explicat. Deinde ad alia digreditur. Lutet. Paris. Calendis Febr. 1684. (*Suit la signature de Ludolf*)¹.

1. En tête du ms. 117 on a ajouté deux feuillets, dont l'un porte la « version de la pre-

Le ms. 117 de Paris renferme quatre écrits, dont le premier a inauguré la *Patrologia Orientalis* Graffin-Nau et dont les trois autres font l'objet du présent travail. Ce sont : « (le second) l'explication, sous forme d'une apocalypse, de l'Apocalypse de S. Jean, par Abbâ Zosime, qui est Ba'hayla-Mikâ'él; (le troisième) une dissertation sur le mystère de la Divinité¹ ». Le quatrième est le traité des computes et des symboles. « Ces quatre traités, quoique distincts par des titres particuliers, paraissent, dans la pensée de l'auteur, n'avoir dû former qu'un seul et même ouvrage, auquel s'appliquerait le titre de *Mystères du ciel et de la terre*² ». Cette édition-ci forme donc un tout homogène avec celle de M. Perruchon. En effet, le thème général est analogue et les sujets sont traités d'une manière identique. On trouve plusieurs passages parallèles avec des divergences pour les détails, il est vrai; les personnages, qui communiquent ou reçoivent les révélations, ont les mêmes noms : *Abba Bahayela Mikâ'él, Abba Batsalota Mikâ'él, Jean Abou Qalumsis*³.

Voici l'analyse sommaire du contenu des trois derniers traités. Le second traité (fol. 48 v° b à fol. 63 r° b) est « l'explication, sous forme d'une apocalypse, de l'Apocalypse de S. Jean, par Abbâ Zosime, qui est Ba'hayla-Mikâ'él⁴ ». Incipit : ነገር : ወይና : ሕይወት : ትርጓሜ : ራእዩ : ለዮሐንስ : አጳብ አ.ሀ. : አለ : ጸሐፊ : አሰሩ : ወንጌል : መለኮት : መርሐ : ይኩናኒ : (sic) ለመንገለ : ጽድቅ : ውሳብ : ሐርኮ : ኖኖ :: C'est Saint Jean lui-même qui révèle à Abba Zosime l'explication de son Apocalypse.

Après une digression sur l'enterrement de Moïse par les anges Gabriel et Michel, l'auteur interprète les principaux passages de l'Apocalypse, dont le nombre symbolique est sept, notamment : les noms des sept anges des sept Églises d'Asie, le livre aux sept sceaux, la brebis aux sept cornes et aux sept yeux, les sept coups de trompette des sept anges, la diffusion des sept coupes par les sept anges.

La méthode exégétique consiste dans l'emploi du symbolisme.

Ce traité, comme toutes les dissertations orientales, contient plusieurs hors-d'œuvre : l'énumération des Écritures cachées de l'Ancien Testament, l'origine des prophètes avec les noms de leurs pères et mères, la liste des « rois

mière page d'un livre éthiopique (c'est-à-dire du présent manuscrit), qui se trouve dans la bibliothèque de Son Éminence le cardinal Mazarin » et la version française d'une partie de la dernière page. L'autre feuillet porte un alphabet éthiopien. — Au fol. 83 on lit, de la main de Vansleb : *Perlegit et examinauit hunc librum erroneaque notabiliores correxit fr. Joh. Michael Vanslebius, ord. Praed., 1670.* S'il faut entendre par là qu'il a corrigé le ms. 117, dans sa transcription du ms. 118, cette transcription serait donc de 1670.

1. Zotenberg, *Catalogue des manuscrits éthiopiens*, p. 139 et p. 140.

2. *Ibid.*, p. 140.

3. « Apocalypse » est devenu un surnom de l'apôtre Saint Jean.

4. Zotenberg, *Catalogue des manuscrits éthiopiens*, p. 139.

mentionnés dans le livre de Clément », une notice sur le faux Messie, l'Antéchrist, l'énumération des Écritures cachées du Nouveau Testament.

La lecture de ce livre devra être faite pendant la semaine de la Passion, à la fête de Saint Jean, à la fête du mont Thabor, à la fête de Saint Michel (en Hedar) et à celle des Quatre Animaux.

Sur sa provenance l'auteur s'exprime ainsi : « Ceux qui traduiront ce livre diront : Il n'a été trouvé que dans la ville de... (nom effacé), qui est... (nom effacé) et aussi à *Denkuenâ* ». Il est attribué à Batsalota Mikà'él, dont la commémoration tombe le sept de Hedar, mais ce nom semble désigner Bahayela Mikà'él¹.

Desinit : ስብሐት : ወክብር : ይደሉ : ለስላሴ : አሜን : ወአሜን ። = ።

Le troisième traité (fol. 63 r° b à fol. 69 v° b) est une « dissertation sur le mystère de la Divinité² ». Incipit : ቀዳሚ : ነገር : በአንተ : ምስጢር : መለኮት ። « Après une description anthropomorphique de Dieu, l'auteur parle de la Trinité, puis vient un commentaire sur l'Hexaméron. L'auteur dit que les premières créations sont les symboles des choses, qui arriveront à la fin des siècles. Il énumère ensuite un grand nombre de symboles de l'Ancien et du Nouveau Testament, en suivant le récit de la création³ ». Desinit : ርቱዕኬ : ከመ : ንበል : ነፋስ : ስብሐት : ለዘ : ፈጠረ : ኪያነ : ለአይወት : ዘለዓለም : አሜን⁴ ።

Le quatrième traité (fol. 69 v° b à fol. 82 v° b) est celui des computs et des symboles. Incipit : ወካዕብ : አነግር : ነገረ : ይቤ : ይስሐቅ : ወልዱ : ለአባ : በጸሎተ : ሚካኤል ። Le premier comput et le premier symbole se rapportent à Adam. L'auteur passe à « une explication symbolique des dix semaines du livre d'Hénoch... Suit un comput cabalistique du jour de la naissance d'Hénoch...; le comput du jour de la naissance de Noé; la symbolique de l'arche de Noé, du corbeau et des colombes; le comput de la naissance d'Abraham; l'énumération des douze tentations d'Abraham et des tentations de Jésus-Christ; les computs de la naissance d'Isaac, de la naissance de Jacob, de la naissance de Joseph, et la symbolique de la vie de ces patriarches par rapport à Jésus-Christ; l'explication symbolique de l'Agneau pascal et de

1. Au sujet de l'identification de ces deux noms, lire *P. O.*, t. I. f. 1, p. x, note 7.

2. Zotenberg, *Catalogue des manuscrits éthiopiens*, p. 140.

3. *Ibid.*, p. 140.

4. Notre appréciation diffère ici de celle de Zotenberg. Pour Zotenberg le troisième traité ne se termine qu'au fol. 70 v° b. « Le dernier chapitre, qui traite en particulier des symboles chronologiques de la vie et du péché d'Adam, est attribué à Isaac, fils de Bazalôta-Mikà'él » (*ibid.*, p. 140). Nous croyons au contraire que ce chapitre fait partie du quatrième traité, puisque dans ce traité il est question uniquement de computs et de symboles. En outre, avec notre division, le troisième traité a l'avantage d'avoir un desinit, ce qui n'a pas lieu dans la division de Zotenberg.

ses différentes parties, du Tabernacle, de l'autel, des vêtements sacerdotaux, du pectoral, etc. ' ». Le dernier chapitre contient la louange de la Trinité, mise dans la bouche de David. Desinit : ለግቲ : ስብሐት : ለገባሬ : ነጉሉ : ፍጥረት : ለዓለመ : ዓለም : አሜን : ወአሜን ።

Le Livre des Mystères du ciel et de la terre est ésotérique. L'auteur recommande très souvent de le tenir secret au vulgaire, pour ne le faire connaître qu'à quelques initiés. C'est que Bahayela Mik'él a eu l'insigne privilège de connaître par révélation des « mystères » que les prophètes et les apôtres ont ignorés. Il est donc naturel qu'il lui ait été formellement ordonné de se taire.

Les enseignements ésotériques ne sont pas dus seulement à des révélations spéciales, mais encore à l'interprétation symbolique, que l'auteur a faite de nombreux passages de la Bible. Aussi n'est-il pas étonnant qu'il affirme l'existence d'Écritures secrètes et mystérieuses. Comme cette assertion répugne à la croyance universelle, les hommes « s'opposeront à lui, en disant : Rien n'est caché des Écritures. Avec de tels êtres il ne discutera pas, mais au contraire il cherchera la souffrance ». Le silence sera donc son attitude devant la contradiction des hommes. L'Ancien Testament compte 21 Écritures secrètes (Pentateuque 3, David 5, Isaïe 7, Zacharie 1, Jérémie 3, Sirach 2) et le Nouveau 28 (Évangiles 4, Pierre 12, Paul 4, Jean 7, Jacques 1).

Les livres secrets de l'Ancien et du Nouveau Testament, dont il est question ici, font partie du Canon et sont par conséquent admis à la lecture publique. D'où vient que certains passages doivent rester cachés, l'auteur ne semblant pas les considérer comme non canoniques? Cette question n'est qu'un fragment de la question plus générale du pourquoi des livres mystérieux et secrets. « Les critiques modernes ne sont pas d'accord pour expliquer le point de départ et la raison d'être de cette signification de livres cachés, secrets, mystérieux... Les uns vont les chercher chez les Juifs, et ils pensent que le mot « apoeryphe » est la traduction du mot chaldéen *gânûz*, qui désigne dans la langue des rabbins, un manuscrit mal copié, déchiré ou souillé, et, par suite, hors d'usage et caché ou enfoui dans la *genizah* des synagogues... Mais il est plus probable que, si l'idée est d'origine juive, elle provient de la tradition ancienne, d'après laquelle les Juifs avaient, à côté des livres canoniques communiqués à tous, des ouvrages plus profonds, réservés aux sages de la nation... D'autres critiques pensent que les Pères ont emprunté ce mot aux auteurs païens, qui connaissaient l'existence d'*ἀπόκρυφα βιβλία*, de *libri reconditi*, contenant une doctrine théurgique et ésotérique, destinée aux seuls initiés... Quoi qu'il en soit, les premiers hérétiques avaient certainement des livres de cette nature, des ouvrages secrets et mystérieux, soi-disant d'origine divine, sur lesquels ils appuyaient leurs erreurs... Sauf meilleur avis, il nous semble que

1. Zotenberg, *Catalogue des manuscrits éthiopiens*, p. 140.

tous ces éléments divers ont concouru, dans l'ancienne littérature ecclésiastique, à former l'idée complète des écrits apocryphes ¹ ».

Le symbolisme occupe une place considérable dans le *Livre des Mystères du ciel et de la terre*. Les paroles de l'Écriture sont des symboles. Les passages de la Bible, même ceux dont le sens obvie et littéral est évident, doivent s'interpréter figurativement. On reconnaît là l'influence et l'emploi des méthodes de la cabale, qui, dans l'exégèse des Livres Saints, distinguait un double sens : le sens littéral et le sens mystérieux, et méconnaissait le premier au profit du second. Rechercher le sens mystérieux des Écritures a été la préoccupation principale de la cabale. C'est aussi cette substitution du sens symbolique au sens littéral, que l'on rencontre d'un bout à l'autre du *Livre des Mystères du ciel et de la terre*. Exemple : *Les ténèbres étaient au-dessus de l'abîme* est le symbole de la société des Juifs, etc., etc.

Des paroles de l'Écriture le symbolisme s'étend aux choses elles-mêmes. Les moindres détails du récit de la création deviennent des figures, que le commentaire sur l'Hexaméron a pour fin d'énumérer et d'expliquer. L'eau est le symbole du baptême; le vent, de l'Esprit-Saint; la lune, de Pierre et des apôtres; les étoiles, des justes; les poissons, des Pères; etc.

C'est ainsi que sont interprétés l'Ancien et le Nouveau Testament. La plupart du temps l'Ancien Testament est le symbole du Nouveau, comme ce dernier est lui-même la figure du monde de l'au-delà. Cependant « les symboles de l'Apocalypse sont souvent rapportés aux personnages de l'Ancien Testament ² ». Le livre aux 7 sceaux désigne Adam et les 7 dons qu'il a reçus de Dieu : la royauté, le sacerdoce, la prophétie, la principauté, la domination, la foi, la pureté. A propos de l'explication des 7 coupes répandues par les 7 anges, le 1er ange est Moïse, le 2me Josué, le 3me Samuel, le 4me Élie, le 5me Isaïe, le 6me Ézéchiël, le 7me Jean-Baptiste, que l'auteur considère comme faisant partie de l'Ancien Testament, puisqu'il l'appelle *σθη·ν·ν*, c'est-à-dire *celui qui ferme le chœur des prophètes*. Il est vrai que les symboles de l'Apocalypse s'appliquent aussi au Nouveau Testament. « Les sept

1. *Dict. de Théol. cath.* Vacant-Mangenot, col. 1499 et col. 1500 (article *Apocryphes* de M. E. Mangenot). — *ἄκρυ·α*, *κρυ·α* sont la traduction du mot grec ἀποκρύφους, qui signifie *caché*. *ἄκρυ·α* peut aussi avoir la signification de *non canonique*, cette dernière étant la plus fréquente de ἀποκρύφους. « Ἀποκρύφους signifie... expressément *secretus*, « caché » et il est opposé à *φανερός*, *manifestus*, « public ». Il a pour synonyme ἀπόρρητος, *arcanus*, qui est mis en opposition avec *ἑκτός*, appliqué à des livres non pas mystérieux, mais accessibles à tous. Ἀποκρύφους est aussi opposé à δημόσιος, *publicus*, et à κοινός καὶ δεδημευμένος (ou ordinairement δεδημοσιευμένος), *vulgatus*... Il signifie *non canonique* ». *Ibid.*, col. 1498. Or, comme *ἄκρυ·α* ne peut pas avoir ici ce dernier sens, il s'ensuit donc que sa signification doit être plus générale; c'est très probablement celle de *ésotérique*.

2. Zotenberg, *Catalogue des manuscrits éthiopiens*, p. 139.

yeux de la brebis signifient les sept livres de l'Église : l'Évangile, les Épîtres (catholiques), les Actes des Apôtres, les Épîtres de Saint Paul, le Sinodos, l'Apocalypse, le Kidân avec les Didascalia¹ ».

Une mention spéciale doit être faite au symbolisme liturgique de l'Ancien Testament. Tout ce qui se rapporte aux rites de l'Ancienne Loi a prêté à de nombreux développements. Est un symbole chaque partie de l'agneau pascal (tête = le Verbe; poils = dons du Saint-Esprit; pattes droites = 12 Apôtres et 72 disciples avec leurs 500 compagnons...); du tabernacle (v. g. les 5 tentures du toit = les deux yeux, les deux oreilles et la bouche); de l'autel (v. g. les quatre cornes = les quatre Évangiles); des vêtements sacerdotaux d'Aaron (à la place de la tunique, du caleçon, de la tiare, de l'*agê*, du *logyon*, le Christ a revêtu cinq autres vêtements : l'amour, l'humilité, la miséricorde, l'éloignement du péché, l'observation des commandements). Le pectoral avec ses douze gemmes taillées, sur rangées de quatre, donne lieu à de multiples symboles. Chaque pierre désigne un fils de Jacob, chef de tribu, puis un ou plusieurs apôtres et a, en outre, une signification mystique. Exemple : « L'émeraude est la pierre réservée à Juda. Or, c'est de la tribu de Juda qu'est issu Jean avec Jacques, son frère. De même que l'émeraude est blanche, de même la pureté du corps de Jean a été blanche ».

Le symbolisme le plus rationnel est celui que l'auteur tire de la vie des principaux personnages de l'Ancien Testament : Abraham, Isaac, Jacob, Joseph, Josué, pour en faire l'application à celle de Jésus-Christ. La clarté, la précision, la logique, la mesure sont les caractères de ce dernier symbolisme; on n'y rencontre pas les incohérences et les hardiesses qui se trouvent ailleurs. L'auteur discerne dans la vie des personnages de l'Ancien Testament les traits futurs de la vie du Christ, et, par là, suit la voie tracée par les Pères de l'Église.

L'influence de la littérature cabalistique se remarque à propos du symbolisme; elle apparaît d'une façon encore plus manifeste dans les emprunts faits directement à la cabale au sujet des computes. Pour le reste, le *Livre des Mystères du ciel et de la terre* s'est dégagé complètement des spéculations de la philosophie cabalistique. Les computes, qui forment en grande partie l'objet du dernier traité, ont tous pour but de fixer le jour de la naissance des personnages célèbres de l'Ancien Testament : Noé, Hénoch, Abraham, Isaac, etc. Rien de plus fantaisiste que les procédés employés pour établir ces computes. Après avoir réuni des éléments bizarres (v. g. à propos du comput du jour de la naissance d'Hénoch) tels que les quatre noms de la lune, les noms des sept planètes, les deux noms du soleil, le nom d'Hénoch, le nom de son fils, l'auteur fait plusieurs opérations arithmétiques (division, soustraction, addition)

1. Zotenberg, *Catalogue des manuscrits éthiopiens*, p. 139.

et le chiffre, fourni par le reste, la différence ou la somme, indique le quantième du mois où est né le personnage dont il s'agit.

On retrouve encore l'emploi des procédés exégétiques de la cabale (notaricon, guématrie, temurah, ziruf) dans l'application du nombre 767¹ à Satan.

ወጊጊጊወጊ : ዘይቤሂ : አስማቲሆሙ : ለሰይጣን : አጀጀ : ስ፣[ጆ] : መጀጀ : ያቤጧ : ዲጧ
 ወጊ : ወዝንቱ : አስማተ : አርእስተ : ሐራሁ : ለሰይጣን : አ : አጋንንት : ብሂል ። ሰ :
 ሰይጣን : ብሂል ። መ : ማስቲማ : ብሂል ። ያ : ያይ : ቡብሂል : ቤ : ቤልሖር : ብሂል :
 ዲ : ዲያብሎስ ። Il s'agit dans ce passage des noms de Satan, des noms des chefs de son armée et de l'équivalence numérique de ces noms.

$$\begin{aligned} \mathbf{አ} &= \mathbf{ጀጀ} \quad (200); & = \mathbf{አጋንንት} \quad (\text{démons}) \\ \mathbf{ሰ} &= \mathbf{፣[ጆ]} \quad (300); & = \mathbf{ሰይጣን} \quad (\text{Satan}) \\ \mathbf{መ} &= \mathbf{ጀጀ} \quad (200); & = \mathbf{ማስቲማ} \quad (\text{persécuteur}) \\ \mathbf{ያቤ} &= \mathbf{ጧ} \quad (30) \left\{ \begin{array}{l} \mathbf{ያ} = \mathbf{ይይ} \\ \mathbf{ቤ} = \mathbf{ቤልሖር} \quad (\beta\epsilon\lambda\iota\alpha\rho) \end{array} \right. \\ \mathbf{ዲ} &= \mathbf{ጧወጊ} \quad (37); & = \mathbf{ዲያብሎስ} \quad (\text{diable}) \end{aligned}$$

Le nombre de la bête dans l'Apocalypse (xiii, 18) est 666. Sans doute dans les manuscrits éthiopiens **ጌ** (6) et **ጊ** (7) sont souvent employés l'un pour l'autre; mais ici l'équivalence numérique de **ሰ** (300) s'élève contre une telle confusion.

Bien qu'il soit général, le rapport entre la littérature cabalistique et le *Livre des Mystères du ciel et de la terre* est réel. Le jugement de M. G. Bareille sur l'objet et la méthode de la cabale, considérée seulement en elle-même, montrera à celui qui étudiera les idées et fera la critique des sources des quatre traités du *Livre des Mystères du ciel et de la terre*, les relations qui existent entre ce dernier livre et la cabale. « Leur spéculation (des Talmudistes) roulait en particulier sur des questions cosmogoniques, à l'occasion des premières pages de la Genèse, et sur des questions métaphysiques, à l'occasion de la vision d'Ézéchiel. Et déjà la métaphysique de l'essence divine et la doctrine de l'émanation sont entrevues; l'angélogologie, la théurgie, l'arithmologie y sont même développées quelque peu : c'est comme le germe informe, l'ébauche hésitante, l'esquisse de ce qui aura son développement dans le Zohar. Or, après la clôture du Talmud, du temps des Gaonim, les chefs spirituels des académies de Soutra et de Poubédita en Babylonie, la spéculation se porte de préférence sur des questions d'ordre inférieur. L'imagination remplace la raison; les lois de la logique sont méconnues; on se perd dans de vagues contemplations; on fait une place importante à la théurgie, à la thaumaturgie et à tout ce qu'elles traînent après elles. Le *Livre d'Hénoch*, regardé

1. Zotenberg (*ibid.*, p. 139) a imprimé 666 au lieu de 767, ayant lu deux fois **ጌ** au lieu de **ጊ**, pour obtenir le nombre même de l'Apocalypse cf. Ap., xiii, 18).

comme le détenteur des mystères célestes et des secrets divins, sert de cadre aux fantaisies eschatologiques et de mine aux notions de l'occultisme. Le *Schiur Komah* offre un anthropomorphisme exagéré, où Dieu est représenté sous la forme d'un homme aux proportions colossales, toutes exactement mesurées, ce qui reléguait la divinité à des hauteurs inaccessibles..... L'*Alfa-Beta* exalte le mysticisme des lettres et des nombres, qui servent d'élément à la parole et au verbe, forment l'essence et le principe de tout, sont la source de doctrines mystérieuses et constituent les types qui ont servi à la construction de l'univers..... Bref, c'est le règne de l'imagination et de la fantaisie, qui se parent des métaphores et des images de la Bible, s'abritent aussi sous l'autorité de l'Écriture, mais servent à introduire des idées complètement étrangères à l'esprit juif¹ ».

Il existe plusieurs développements théologiques dans le *Livre des Mystères du ciel et de la terre*. L'anthropomorphisme à propos de la description de la majesté divine rappelle celui des Psaumes. Les vents sont les chars de Dieu; les nuées, le sable de ses pieds; la mer, dont la traversée nécessite un voyage de mille ans, ne suffit pas à remplir son poing; les pieds du Seigneur ressemblent à une pierre de saphir, etc.

Le dogme de la Trinité est fondamental. Énoncé dans la Genèse, il a été exposé avec précision par le prophète David. Les trois personnes divines sont absolument égales entre elles. Le Père est créateur; le Fils, rédempteur; et l'Esprit-Saint, sanctificateur.

Au dogme de la Trinité se rattachent étroitement ceux de l'Incarnation et de la Rédemption, avec lequel ils forment « une seule essence ». Le Christ est né de la Vierge Marie, pour rendre à l'homme son premier héritage, perdu par la faute d'Adam. Le crucifiement et la mort de Jésus-Christ ont définitivement ouvert les portes du ciel, jusqu'alors fermées. Les âmes des justes ont été délivrées de leur captivité et sont entrées dans le paradis. L'entrée au ciel a eu lieu dans une joie et une jubilation extraordinaires; c'est le brigand Demas, crucifié à la droite du Christ, qui, après avoir vivement intrigué les justes (ceux-ci se demandaient s'il était Adam, Noé, Abraham, Isaac, etc.), et s'être fait ouvrir la porte par les Séraphins et les Chérubins au moyen du passage des Écritures : *Ouvrez les portes, vous Séraphins et Chérubins*, s'est présenté le premier; à sa suite, sont venus tous les justes dans une ivresse de bonheur : Adam sonnait de la trompette, Noé frappait du tambour, Abraham rendait grâces... David faisait résonner des cymbales... etc. La mort du Christ a eu aussi pour effet de renverser le royaume de Satan et de détruire les œuvres néfastes qu'il avait accomplies.

1. *Dict. de Théol. cath.* Vacant-Mangenot, col. 1274 et col. 1275 (article *Cabale*).

La Vierge Marie est nommée plusieurs fois. Sa virginité n'est pas seulement corporelle, mais elle s'étend à son âme tout entière, à son intelligence et à sa volonté. « Vierge dans sa chair, vierge dans sa pensée, vierge dans sa bouche, vierge dans ses yeux..... Cette unique virginité, nous l'avons rencontrée en Notre-Dame Marie ».

L'angéologie est développée. Les anges ont été créés de la flamme du feu et sont classés en dix ordres distincts. L'auteur ne paraît pas les considérer comme des êtres essentiellement spirituels, puisqu'ils possèdent un pénis et que certains d'entre eux, les anges de la face et les anges de la sanctification (il affirme ceci sur l'autorité du livre des Jubilés), ont la circoncision. La description de Satan est celle d'un hideux géant. La distinction des bons anges d'avec les mauvais, qui remonte à la fameuse bataille entre Mik'èl et Setn'âèl, est nettement établie. Les premiers protègent les hommes, à qui ils sont associés le jour du baptême, et prennent part à toutes les bonnes actions de ceux sur qui ils doivent veiller. Les seconds, au contraire, ont un rôle néfaste, qui est bien amoindri cependant depuis l'Incarnation. De nombreux détails sont fournis sur les œuvres et la mission des anges. Par exemple : ce sont eux qui préparent et apportent les éléments nécessaires à la création d'Adam, comme plus tard ils entoureront Jésus crucifié et cacheront de leurs ailes sa nudité et ses blessures. Les anges veilleurs (ἐγγρήγοροι) « descendent du ciel, prennent la forme humaine et enseignent aux hommes les différents arts de la vie ¹ » ; ils défendent aussi l'entrée du paradis à ceux qui en sont indignes. Le pouvoir des anges est établi par de multiples faits. Il s'ensuit donc que les hommes sont tenus de leur rendre un culte et de célébrer leur commémoration. Une curieuse anecdote le prouve. « Une âme, cachée par les démons au fond de l'enfer, est découverte par saint Michel, et délivrée de l'enfer, en même temps qu'un grand nombre d'âmes de ceux qui, pendant leur vie, avaient honoré les anges ² ».

L'eschatologie est singulière. La création ayant été symbolique, les événements des derniers temps seront conformes à ceux de l'origine. Le monde finira comme il a commencé. « Tout ce qui est survenu au premier des jours est le symbole de ce qui surviendra au dernier des jours ». La fin du monde aura lieu au septième millénaire **በሰባተው ሺዕል**, et le jour du jugement aura une longueur de mille ans. La date de la fin du monde, fixée par l'auteur au septième millénaire, s'explique naturellement par le symbolisme qu'il a tiré des sept jours de la création, types des derniers événements, et du nombre sept dans son explication de l'Apocalypse.

La description de l'avènement du faux Messie est originale. L'Antéchrist, roi de Têman, deviendra roi de Rome, et se rencontrera avec le roi d'Éthio-

1. Zotenberg, *Catalogue des manuscrits éthiopiens*, p. 137 et p. 138.

2. *Ibid.*, p. 137.

pie. Son règne aura lieu dans des temps heureux : les céréales, le miel, l'huile, le lait se trouveront en abondance; les vêtements dureront sept ans, si bien que les morts, regrettant de n'avoir point vécu à une telle époque de prospérité, pleureront dans leurs tombeaux. Ces temps de bonheur écoulés, surviendront la défaite de l'Antéchrist, la résurrection des morts, le jugement universel; puis apparaîtront un ciel nouveau et une terre nouvelle.

L'auteur n'a pas seulement développé des idées théologiques et interprété des symboles; il s'est plu çà et là à donner quelques détails fantaisistes, qui ont trait à l'histoire ou plutôt à la légende. Tels sont les renseignements qu'il fournit sur les langues dans lesquelles ont écrit les Évangélistes. Pour lui saint Jean et saint Luc ont écrit dans la langue de Rome (en grec), saint Marc en copte et saint Matthieu en hébreu. Préciser l'origine et énumérer les noms des pères et mères des patriarches et des prophètes a paru aussi l'intéresser. Cela a été pour lui l'occasion de donner libre cours à son imagination. Ainsi à propos de Daniel il dit : « Daniel est de la tribu de Juda. Le nom de son père est Joachim, roi de Juda. Sa mère est Melenas. Depuis l'époque où il a prophétisé jusqu'à la venue du Verbe, il y a quatre cents ans. Quant aux trois enfants, le nom de leur père est Semyo; le nom de leur mère est Natri et aussi Hanna. Le père de Daniel et le père des trois enfants étaient frères ». Quelquefois, il découvre l'étymologie d'un nom propre dans un trait de la vie du personnage. « Le nom de sa mère (de Habacuc) est Sourâfâ..., car elle a été engendrée sur l'heureuse nouvelle d'un Séraphin (*Sourâfên ሰ.ፊ.ፊ.፮*) ». Ici le rapprochement des deux mots Sourâfâ et Sourâfên est facile à saisir; mais souvent il est incompréhensible, et, bien que le second nom du personnage soit donné comme explicatif du premier, puisqu'il est introduit par **ዘውእቲ** (= *c'est-à-dire*), c'est en réalité un nouveau nom, ajouté au précédent, avec lequel il n'a aucun rapport philologique, ni sémantique; v. g. Misiri, c'est-à-dire Batou'èl; Satamo, c'est-à-dire Sitani, etc. Peut-être s'agit-il d'un surnom? Cela paraît vraisemblable, vu le soin que l'auteur met à énumérer un double nom soit pour le père, soit pour la mère.

A ces données généalogiques l'auteur a ajouté quelques indications chronologiques sur la différence des temps entre certains prophètes et la venue du Christ. Rien de plus arbitraire que ces dates, intéressantes cependant à connaître, puisqu'elles représentent les idées des Éthiopiens sur la chronologie biblique, au temps où a été composé le *Livre des Mystères du ciel et de la terre*. Elles vont de l'époque des prophéties jusqu'à la venue du Christ : David, 1800 ans; Isaïe, 765; Jérémie, (nombre effacé); Danïel, 404; Ézéchiël, 464; Esdras, 537.

L'histoire profane n'est pas complètement oubliée. L'auteur a cru consi-

gner un document important, en donnant la liste des rois « mentionnés dans le livre de Clément ». A la syllabe initiale, v. g. **Φ, Φ**, etc., suivie du signe explicatif **ዘይቤ (ዘይቤሂ)** (= *c'est-à-dire*), est ajouté le nom du roi, écrit en toutes lettres, ainsi que celui du royaume. Quelquefois, on lit ensuite un fait saillant de la vie du roi, v. g. **ዕ** *c'est-à-dire* **አሴዎስ** 'Eséwos, qui a tué Jacques, le frère de Notre-Seigneur Jésus.

Le *Livre des Mystères du ciel et de la terre* est-il un original ou bien la traduction d'un texte étranger? Cette question, pour importante qu'elle soit, semble insoluble actuellement. On ne connaît aucune recension de cet ouvrage en d'autres langues. Il « ne nous a été conservé que dans un seul manuscrit, dans le n° 117 de la Bibliothèque Nationale de Paris, car le n° 118 n'est qu'une copie du précédent, faite par le P. Vansleb. Dans les grandes collections des mss. éthiopiens, rapportées en Europe au siècle dernier et qui sont allées enrichir les bibliothèques de Berlin, de Tubingue, de Francfort-s.-M. et surtout celles de Paris et de Londres, on chercherait en vain un second exemplaire de ce singulier ouvrage' ». Il est impossible de trancher cette question exclusivement par la critique interne, car l'emploi d'une telle méthode comme seul moyen de démonstration, lorsqu'il s'agit de déterminer l'origine d'un ms., est sujet à caution. L'unique argument que l'on pourrait tirer en faveur d'une traduction, bien que l'onomastique générale (Baḥayela Mikâ'él *Par la force de Michel*, Batsalota Mikâ'él *Par la prière de Michel*, etc.) soit purement éthiopienne, se trouverait dans la transcription de certains noms propres. Or, il n'a ici qu'une portée très relative, puisque les noms propres ne paraissent pas provenir tous de la même source, mais au contraire dériver tantôt de l'arabe, tantôt du grec. De plus, l'auteur peut facilement transcrire, lors de la rédaction de ses quatre traités, les noms propres avec la prononciation, que sa mémoire aura retenue. Il nous paraît plus probable enfin que le ms. est un original, car la langue est assez claire. Dans le cas d'une traduction, elle risquerait d'être plus obscure et plus enchevêtrée, puisque les traductions éthiopiennes sont le plus souvent un décalque et suivent pas à pas l'original.

Une étude approfondie de l'ensemble de la littérature cabalistique et apocalyptique n'ayant pas encore été faite à l'heure actuelle, il est difficile de déterminer avec précision en quelle mesure le *Livre des Mystères du ciel et de la terre* est autochtone, et en quelle mesure il est tributaire des littératures étrangères. Nous avons signalé plus haut l'influence de la cabale sur tout l'ouvrage. Il y a encore celle des apocryphes et des apocalypses, qui a consisté surtout dans l'apport de quelques faits ou légendes. Les prépa-

ratifs pour l'ensevelissement et la sépulture de Moïse, le creusement du tombeau par les archanges Gabriel et Michel, sur les indications et mesures du prophète lui-même, l'annonce de l'inhumation par les deux archanges aux Israélites, le lieu caché du tombeau, que la foule ne peut pas découvrir..., le encreusement du Christ et l'érection de la croix à l'endroit même où avait été déposé le corps d'Adam, en sorte que des gouttes du sang de Jésus sont tombées dans la bouche du premier homme..., plusieurs détails cosmologiques, etc., sont des emprunts notoires à la littérature des apocryphes et des apocalypses. De plus, l'auteur cite souvent plusieurs de ces livres, notamment le *Livre d'Hénoch* (cité plusieurs fois; les dix semaines du *Livre d'Hénoch* sont expliquées d'une façon symbolique) et le *Livre des Jubilés* (cité à propos de la circoncision des anges). « Quelques-unes des données de ce livre (*Livre des Mystères du ciel et de la terre*) sont tirées de l'Apocalypse de saint Pierre. Pourtant cet ouvrage n'est pas expressément cité; mais on lit quelquefois cette phrase : *Ainsi que Notre-Seigneur a dit à Pierre* ¹ ». L'auteur connaît aussi le *Sinodos*, le *Kidán*, les *Didascalía*, le *Qalmentos*. Ces derniers ouvrages et presque certainement encore d'autres ont laissé des traces plus ou moins grandes dans le *Livre des Mystères du ciel et de la terre*.

Nous avons collationné le ms. 117 avec la copie de Vansleb ², qui est fidèle. Les divergences entre la copie et l'original sont peu nombreuses et toutes de minime importance; elles consistent surtout dans l'omission d'une enclitique (— **ሂ**; — **ኂ**), ou d'un pronom personnel copule, le plus souvent **ውእቲ**. L'inexactitude de l'orthographe et des formes a été conservée ainsi que les incorrections grammaticales. Cependant, Vansleb corrige parfois le ms.; par exemple, il écrit **ዐርገ**, **ዐሠር**, **ዐጸዎት**, **ሰማኒ**, etc., au lieu de **ዓርገ**, **ዕሰር**, **እጸዎት**, **ሰማኒ**, etc., qui se rencontrent sous ces dernières formes dans le ms. Par contre, il met, de temps à autre, une incorrection, lorsque le ms. est correct. La ponctuation est tout à fait différente dans l'original et dans la copie. La ponctuation de Vansleb est rationnelle, alors que celle du ms. est arbitraire. Voici les principales équivalences des deux ponctuations : ms. ። = Vans. ፤ et ፡; ms. ።። = Vans. ፤ et ፡; ms. ፡ = Vans. ፡ = ፡. Enfin à la *scriptio continua* du ms., Vansleb a substitué la division du texte en paragraphes.

Généralement la langue est claire, bien qu'à plusieurs endroits l'auteur se soit complu dans une certaine obscurité. La présence de plusieurs mots amhariques est à signaler. On rencontre une grande négligence dans l'application des lois sur la quantité des voyelles (**ያ** au lieu de **የ**) et la permutation

1. Zotenberg, *Catalogue des manuscrits éthiopiens*, p. 139.

2. La copie de Vansleb forme le ms. 118 du fonds éth. de Paris.

des sifflantes et surtout des gutturales. Notons aussi des omissions de mots, des surcharges, des dittologies. L'auteur a aimé faire quelques jeux de mots. Les textes de la Bible sont quelquefois sollicités, pour favoriser une interprétation symbolique. Ainsi dans *Nahum*, II, 12 መልክ : ገቦሁ : እምነ : ዘነክወ : *Son côté est plein de ce qu'il a attrapé au lieu de መልክ : ግብ... Sa tanière est remplie...*, qui est dans la Bible, et convient mieux pour le sens général. La modification du texte biblique a permis à l'auteur de voir dans *le côté du lion* le symbole *du côté du Christ*, transpercé par la lance.

Le lecteur remarquera, d'un bout à l'autre du ms., que très souvent les mots qui devraient prendre la forme de l'état construit, pour exprimer le rapport du génitif, conservent celle du nominatif; et que l'on trouve fréquemment, par contre, la forme de l'accusatif, là où l'on attendrait celle du nominatif. Nous avons conservé ces formes telles quelles, puisqu'elles caractérisent le manuscrit. Nous nous sommes appliqué aussi à éditer le texte éthiopien d'après la méthode employée par MM. Perruchon et Guidi pour le premier traité, dans laquelle seules les fautes évidentes ainsi que les formes non admises en Abyssinie¹, sont corrigées, tandis que celles qui sont universellement tolérées demeurent sans modification.

M. Ignazio Guidi a bien voulu examiner quelques passages obscurs, que nous lui avons soumis. Qu'il en soit ici remercié!

Bézancourt. par Gournay-en-Bray.

SYLVAIN GRÉBAUT.

1. Les leçons fautives sont toujours reproduites aux variantes.

COMPLÉMENT A L'HISTOIRE DU MANUSCRIT
ÉTHIOPIEN 117

(Cf. *Patrol. Or.*, I, 1, p. VIII-X)

Nous avons recueilli quelques notes dans la correspondance de Peirese, qui complètent ce que nous avons déjà écrit à ce sujet :

1. — Le 22 décembre 1633, Peirese écrit à Gilles de Loches qu'il va demander au sieur Magy de rechercher le livre d'Hénoch¹ ; le 22 juillet 1634, il écrit au même que le sieur Magy lui a écrit, le 11 et le 24 avril 1634, qu'il avait espérance d'obtenir celui des livres abyssins, qu'il lui avait tant recommandé. Cf. *Correspondance de Peirese avec plusieurs missionnaires et religieux de l'ordre des Capucins*, Paris, 1892, p. 12-13 et 72².

Dès le 31 janvier 1634, il écrit au P. Gilles : « Si nous pouvons avoir le livre d'Enoch, je le vous enverrai incontinent, et serait bien à désirer que vous l'eussiez pu traduire avant que sortir de chrétienté et de ce royaume. » *Ibid.*, p. 22.

Le 20 mars 1634, il l'attend d'heure à autre. *Ibid.*, p. 33. Enfin ce volume arrive le 4 novembre 1636, car il écrit à cette date au P. Gilles :

Pour la langue éthiopienne, vous auriez grand tort de l'avoir abandonnée, y ayant plus de sujet que jamais de la faire valoir, car le volume des révélations d'Enoch est tombé entre mes mains, je l'ai originellement, je l'ai reçu ce jourd'huy de Marseille, au lendemain de la réception de votre lettre où vous témoignez votre dégoût si sensible pour l'éthiopien?; tellement que vous voilà engagé d'y vaquer pour vous acquitter de la parole que vous m'avez donnée de le traduire. *Ibid.*, p. 276.

1. Il écrit aussi à Gassendi, le 20 déc. 1633 : « J'ai eu vent d'un exemplaire du livre d'Hénoch qui est comme quasi l'apocalypse en forme de prophéties des choses à venir, datté de peu avant son assumption ou ravissement... Vous croyez bien que je n'y oublierai rien de mon industrie et de mon chétif crédit pour tâcher de l'arracher des mains de ces barbares, n'ayant pu vous en celer l'avis, mais je vous supplie que ce soit qu'à vous, de peur des fausses prophéties et des jalousies qui font traverser et avorter beaucoup de bons desseins. » *Lettres de Peirese*, t. IV, p. 396.

2. Georges l'Arménien (qui était en réalité Maronite, *ibid.*, p. 99) était aussi chargé de rechercher les livres coptes et éthiopiens et en particulier le livre d'Hénoch. Cf. Lettre du 20 mai 1634, au P. Gilles, *ibid.*, p. 55.

Le même jour il l'annonce à M. de Saint-Sauveur du Puy en ces termes :

J'ai aujourd'hui reçu du Levant un petit volume en éthiopien grandement ancien des révélations d'Hénoch que j'avais recherché trois ou quatre ans y a, en étant venu à bout quand j'en avais perdu toute espérance. Je pense que ce soit le même volume qu'avait vu Postel en ces pays-là, car il y était unique par la traditive de toute la nation. J'écris à ce soir même au bon père Gilles de Loches, pour le semondre de la promesse qu'il m'a solennellement faite de le traduire. Espérant que si ce n'est une fidèle version de l'œuvre alléguée par Saint Jude, elle sera pourtant bien ancienne et en contiendra possible une bonne partie. Car il y a des prophéties, comme Origène et Procope et autres disent qu'il y en avait en celui qu'ils tenaient dès lors pour apocryphe. L'on me met en grande espérance de quelque chose de mieux, Dieu aidant, en peu de temps.

Cf. Tamizey de Larroque, *Lettres aux frères Dupuy*, t. III, p. 600.

Il dut l'annoncer encore à d'autres correspondants, car, le même mois, M. Saumaise, à qui Peirese avait déjà envoyé des manuscrits coptes et arabes, demandait aussi le livre d'Hénoch. C'est une lettre de Peirese au même M. du Puy, datée du 25 novembre 1636, qui nous l'apprend :

Pour le livre d'Hénoch, je n'en serai pas plus cliqué que des autres, et à M. de Saumaise et aux autres gens de lettres qui en voudront aider le public. Mais comme je n'avais pas su que M. de Saumaise eût fait d'étude particulière en la langue éthiopique, dès que je commençai à concevoir quelque espérance d'obtenir ce livre, j'en donnai avis au R. P. Gilles de Loches qui y a fait une étude particulière de sept ans, durant son voyage au Levant, et le conjurai de mettre au net la grammaire qu'il avait dressée de cette langue et de se charger de la version de cette pièce aussitôt que nous la pourrions avoir, à quoi il m'engagea sa parole fort solennellement et à cette heure je l'ai averti de l'arrivée du livre, pour suivre les ordres qu'il nous en donnera et attends sa réponse au premier jour. Il est maintenant gardien du couvent des capucins de Bourges et nos lettres vont par Paris pour aller plus sûrement. *Ibid.*, p. 609.

Le 16 décembre 1636, Peirese avait fait « peindre la première page du livre d'Hénoch » et l'avait envoyée au P. Gilles, pour la traduire. Cf. *Correspondance avec plusieurs missionnaires et religieux*, p. 281¹.

Dès lors Peirese s'occupe de faire venir le P. Gilles, de Bourges à Aix, pour traduire le livre d'Hénoch. Il faut l'agrément de ses divers supérieurs et l'affaire traîne en longueur. Nous lisons au 9 février 1637 :

J'ai été bien aise d'apprendre que l'inexpérience du peintre qui avait transcrit le feuillet d'Hénoch ne vous ait pas dégoûté et encore que vous soyez résolu de le traduire.

1. Il écrivait encore : « Je ferai exercer quelqu'un à l'écriture du caractère éthiopien pour tâcher de le faire transcrire de diverse main, afin de pouvoir choisir la plus approchante, et que, s'il en faut envoyer en divers lieux, l'original ne coure point fortune de se perdre, sauf d'y avoir recours en cas de besoin quand on travaillera à la traduction. » *Ibid.*, p. 278.

Et non seulement m'envoyer la traduction que vous me promettez, mais d'y joindre le premier livre de votre grammaire éthiopique, dont je vous remercie très humblement à l'avance. Et voudrais bien me pouvoir rendre digne, en vous servant de l'honneur qu'il vous plaît de me faire, ne prenant pas en mauvaise part la proposition que je vous faisais d'un peu de séjour ici sur votre passage pour Rome, afin d'y achever cette traduction et tout ce que vous sauriez entreprendre de plus, dont je vous baillerais de bon cœur toutes les commodités à moi possibles en notre petite maison des champs, à Boisgency¹. *Ibid.*, p. 310-311.

Le 14 avril 1637, on paraît toucher au but, car le P. Gilles semble être nommé à Aix :

Tout ce qui m'a blessé d'abord à la réception de la dernière de l'Éminentissime cardinal Barberin, a été de voir qu'il n'ait pas voulu s'ingérer d'user de son droit à vous donner l'obédience comme il le pouvait, et qu'il ait voulu s'en remettre au procureur général de votre ordre, comme vous verrez par l'obédience qu'il m'en a envoyée, laquelle fut expédiée un jour trop tard pour venir par le précédent ordinaire qui nous eût fait gagner un mois de temps..... si vous voulez venir à l'avance encore mieux : vous y serez le très bien venu, n'estimant pas que la nomination en cette ville d'Aix, où vous êtes assigné pour affaires expédier, vous puisse exclure de la résidence de Boisgency... les livres y étant sur lesquels vous aurez à travailler. *Ibid.*, p. 315².

Mais le 8 mai avait lieu à Tours le chapitre général des Franciscains et le P. Gilles devait y aller de Bourges. *Ibid.*, p. 314. Pour comble de malchance, ce chapitre fut différé; le transfert du P. Gilles ne fut pas ratifié; et

1. De même, au 16 décembre : « J'ai attendu que l'année de votre fonction de gardien fût finie. J'avais même écrit à l'Em^{me} cardinal Barberin que je n'attendais qu'une réponse pour savoir l'état de votre santé et de vos affaires, pour vous faire à ces fins tenir mon livre... J'en écrirai fortement par le prochain ordinaire, Dieu aidant, et s'il y avait moyen que vous vinssiez faire ici deux ou trois mois de séjour pour travailler à cette version, vous y trouveriez *benevolos receptores*, soit en votre couvent de cette ville, ou en quelque maison des champs, pour y pouvoir travailler avec encore plus de quiétude. Et ne vous manquerait pas de livres et autres secours que notre chétif pays vous pourrait fournir. » *Ibid.*, p. 278-279. — Le 27 décembre, Peirese écrivait encore au P. Césaire : « Je suis après à extorquer du R. P. Gilles de Loches sa grammaire éthiopienne, déjà bien avancée comme vous savez, et de plus une version de lui de cet ancien volume des *révélations d'Hénoch* que j'ai enfin tiré du Levant, après lui avoir fait l'amour trois ou quatre ans, dont vous avez bien ouï parler. » *Ibid.*, p. 303.

2. Peirese s'était adressé même à Bourdaloue, le 20 janvier 1637, pour obtenir que le P. Gilles puisse aller à Aix : « Bien voudrais vous avoir encore une obligation bien insigne, si votre entremise pouvait opérer que nous eussions ici le R. P. Gilles de Loches pour quelque temps, pour avoir moyen de le gouverner un peu et de nous prévaloir des grandes notices qu'il a des langues orientales pour l'interprétation de certains livres de grande importance pour l'histoire sainte, qu'on ne saurait espérer que de sa main... » *Ibid.*, p. 306.

Peirese écrit le 26 mai 1637 qu'il va encore écrire à Rome dans huit ou dix jours à ce sujet. Il revient ensuite au livre d'Hénoch :

Et ne trouve pas étrange qu'avez trouvé des fautes et équivoques des lettres les unes pour les autres attendu que le copiste n'était qu'un peintre qui n'y connaissait rien, puis même que vous dites que chacune lettre se multiplie par sept différentes sortes fort petites et mal perceptibles. Feu Mons. Scaliger a inséré dans les notes de son Eusèbe un grand fragment du texte grec de ce même livre d'Hénoch, qu'il avait tiré des Mss. de la chronique de Georgius Syncellus, où est compris le passage même allégué dans l'épître de S. Jude. Vous pourriez voir s'il ne pourrait point vous aider à suppléer les manquements de ce feuillet mal transcrit. *Ibid.*, p. 319.

Peirese ajoute un bon conseil : « Il faut premièrement songer à la santé, et puis le reste suivra tant qu'il pourra, toujours assez tôt quand on se sauve. » *Ibid.*, p. 320. Il n'en fit sans doute pas son profit, car il mourut peu après, le 24 juin 1637, sans avoir pu faire venir le P. Gilles à Aix, mais du moins sans avoir perdu ses illusions au sujet du livre d'Hénoch, qui n'était autre que le *Livre des Mystères du ciel et de la terre*.

II. — Il nous reste à faire connaître qui a acheté ce manuscrit et l'a adressé à Peirese en place du *Livre d'Hénoch*. Nous supposons jadis (*Patr. Or.*, I, 1, p. 1x) que ce pouvait être *Vermellius* (ou plutôt *Vermeil*). C'est inexact.

On conserve encore à Carpentras trois lettres de Peirese à M. Vermeil « en la cour de l'empereur des abyssins ». La plus longue, datée du 25 février 1634, a été éditée par M. le vicomte de Coix de Saint-Aymour, *Histoire des relations de la France avec l'Abyssinie chrétienne sous les règnes de Louis XIII et de Louis XIV*, Paris, 1886, p. 273-286. On lit, page 278 :

En revanche de quoy je seray trop content quand vous me pourrez faire avoir quelque inventaire des livres qui se peuvent trouver de par de là, et s'il y avait moyen d'en trouver *quelques-uns de ceux que vous trouverez cotés au mémoire ci-joint*, l'obligation en serait tant plus grande sur nous, et oserais me promettre de vous en pouvoir un jour envoyer quelque échange tel qu'il pourrait dépendre de mon petit crédit.

Ce mémoire n'est pas conservé. Il est de toute vraisemblance qu'il devait porter le livre d'Hénoch, mais nous n'en avons pas encore la preuve matérielle. — Les deux autres lettres, datées du 27 février et du 3 mars 1634, *Ibid.*, p. 287-288, « sont fort courtes et ne contiennent guère que des compliments et des politesses ».

Nous croyons pour l'instant que Peirese, antérieurement à 1634, put fonder de grandes espérances sur Vermeil et qu'il put même lui demander le livre d'Hénoch, mais qu'il n'en obtint jamais rien.

Voici une notice et deux fragments de lettres de 1633, que nous avons

relevés dans un manuscrit d'Ismaël Boulliau, contemporain de Peiresc (Suppl. grec 292. fol. 550) :

Le sieur Vermeil estait de Montpellier, d'où il sortit en 1622, après la reddition de la ville au roi. s'en alla à Marseille, de là à Constantinople où il se fit joaillier, orfèvre et peintre; de là il s'en alla au Caire où il se mit en négoce avec le suisse Crom et envoyait des marchandises en Constantinople. Mais ayant fait une emplette et mise sur un vaisseau, il fallut, pour faire place au bagage d'un Bacha, descharger la marchandise. Les usures Lunaires couraient cependant au-dessus de la raison des marchandises; ainsi il fut obligé de s'enfuir.

Il se fit catholique devant que sortir du Caire et s'en aller en Éthiopie, et là il a été employé auprès du Roi pour quelques artifices de feu, pour les pierreries et la milice selon la mode de France. Il fut fait capitaine d'une troupe de 8.000, qu'il conduisit contre un roi voisin dominant les Nigriles (les Nègres), l'alla attaquer dans son pays, lui défit cent mille hommes à diverses fois; au retour l'empereur Abyssin le fit général de ses armées.

* *Du Caire, du 22 nov. 1633 (Lettre du P. Gilles).*

* fol. 550 v°.

Pour ce qui touche Vermeil, j'ai appris de ses nouvelles par le retour de Mehemet Pacha, natif de Bogdarie, lorsqu'il retourna de son bachali de Suachem, isle proche d'Éthiopie où il fut bascha trois ans, non que lui-même me l'ayt dict, mais bien ses gens que j'ai examinés sur cela, à raison que l'on m'avait dit que lui-même avait apporté telles nouvelles. Depuis je m'en suis enquis à quelques Éthiopiens, qui me l'ont confirmé et m'ont assuré qu'il avait défait le roi de Dangali, mahométan, et lui avait tué un grand nombre d'hommes en bataille rangée, encore qu'il n'en eût que dix mille. Cela arriva vers le commencement de 1630, trois ans après qu'il fut sorti du Caire, qui fut 1627.

Du 27 sept. 1633. Du Caire. Lettre du sieur Magy.

Je ne vous puis rien dire de nouveau du costé des Indes, ny d'Éthiopie, sinon que le roi a marié M. Vermeil avec une sienne nièce.

A partir de 1634, nous trouvons moins d'enthousiasme à son égard. Peiresc écrit à Gilles de Loches, le 31 janvier 1634 :

... Ma dépêche n'est que pour accompagner les avis du Caire ci-joints que j'ai eus, à savoir les premiers du sieur Magy et les derniers du sieur Jacques Albert, que vous connaissiez, qui me promit une relation fort exacte qu'il a eue du pays des Abyssins de la part tant d'un P. Jésuite que du sieur Vermeil *de qui il ne me dit pas une si grande fortune comme on en avait fait le bruit*. Bien est-il qu'il est bien aimé de l'empereur. Il faudrait avoir de lui quelque communication de ce côté-là, s'il est possible. *Correspondance de Peiresc avec plusieurs missionnaires et religieux*, p. 17-18.

On trouve à peu près la même phrase dans une lettre du 12 février, *ibid.*, p. 23, et l'annonce que Peiresc va lui envoyer une partie de ce qu'il demande. Enfin, le 20 mars 1634. Peiresc annonce au P. Gilles qu'il a écrit à Vermeil et au sieur Jacques Albert et leur a envoyé « une caisse de livres en taille douce et autres curiosités, pour avoir des livres en leur langue ». Il s'agit de la lettre éditée par le V^{cte} de Saint-Aymour (cf. *supra*), mais, ici

encore, nous n'avons pas les titres des livres demandés à Vermeil. *Ibid.*, p. 32. On trouve deux autres mentions de Vermeil, p. 34 et 115, mais ce ne sont que des interrogations : le sieur Magy a fait prendre des nouvelles de Vermeil, et Peirese souhaite qu'on interroge à son sujet les Éthiopiens de passage à Rome ; en somme, Peirese semble avoir perdu « ses livres en taille douce et autres curiosités ».

Nous retrouvons le *Livre des Mystères* dans la lettre suivante du Père Agathange de Vendôme, écrite du Caire, le 19 juillet 1634 :

Je vous ai déjà écrit une fois, quand M. Magy vous envoya le livre des conciles arabe, auquel manquait le concile de Chalcédoine. J'avais prié le supérieur d'un couvent de S.-Macaire de me faire transcrire ce qui se trouve dans son monastère et, au lieu dudit concile, il m'a apporté quelques écrits d'un certain Severus hérétique, qui a écrit contre le quatrième concile ; et eux, qui n'ont jamais reçu ce concile-là, ont inséré, au lieu du concile de Chalcédoine, les écrits de cet hérétique, tellement que je ne crois pas qu'on le puisse trouver parmi eux. Pour les livres abyssins que vous demandez, je vous dirai que, des trois, je n'en ai trouvé qu'un, quoique j'aie fait lire et interpréter le titre de tout ce qui se trouve là des livres abyssins. *Celui qui reste est des prophéties et des choses occultes, parle d'Hénoch et des anges, et est médiocrement gros*, j'ai fait ce que j'ai pu pour l'avoir, mais on me dit qu'il y a excommunication d'en ôter un du lieu. Tellement que nous ne le pouvons avoir que par le moyen d'un évêque avec lequel j'ai commencé de faire amitié, mais je n'ai pas encore jugé à propos de lui parler de cela, j'ai trouvé chez ledit évêque, un dictionnaire cophte. Il ne l'a pas voulu vendre, parce qu'il dit qu'il n'y a au Caire que ce livre-là, mais il m'a promis de le faire transcrire et maintenant on y travaille. Il n'y a pas ici d'Abyssin qui sache transcrire le livre Abyssin susdit. On m'a raconté qu'en un couvent d'Abyssins, qui est à quelques journées au-dessus du Caire, il y a quantité de livres Abyssins. J'espère aller de ce côté-là d'ici à quelque temps, j'y ferai la recherche, et, s'il s'y trouve quelque chose en quoi vous me jugiez capable de vous servir, je vous prie de me commander avec liberté.

Enfin, c'est le Père Cassien de Nantes, camarade du Père Agathange de Vendôme, avec qui il devait être martyrisé à Gondar en 1638, qui adresse à Peirese le *Livre des Mystères*, mais il ne semble pas l'avoir donné pour le livre d'Hénoch¹. Voici la lettre de Peirese au P. Cassien, du 1er novembre 1636, qui nous révèle ce fait :

M^r mon R. P., j'ai à ce soir reçu de Marseille votre lettre du 8 mai et 27 juin, accom-

1. En octobre 1635, le P. Cassien avait visité les bibliothèques de trois des monastères de Scété, en particulier de Notre-Dame des Syriens : « Il y a une très grande quantité de livres syriaques, mais il n'y a plus personne qui étudie cette langue-là, les religieux qui y étaient l'ayant abandonnée aux coptes. Leurs livres sont jetés à terre et tenus en fort peu d'estime. Cependant il y a des livres fort grands, écrits en très élégants caractères, et en grand nombre. » Lettre du P. Agathange du 20 décembre 1635. *Ibid.*, p. 240. — Quelques-uns de ces manuscrits syriaques sont à Rome et le plus grand nombre à Londres.

pagnée d'une autre du sieur Gio. Moluco, arménien, qu'il date du 27 Genaiio, mais je vois qu'il veut dire 27 Giugno; ensemble du sieur Magy, du 30 septembre, et d'une du sieur Jean-Baptiste Magy, son frère, de Marseille, du jourd'hui premier de novembre, avec avis de l'arrivée à bon port du patron Antoine Dellerbi, de Cassis, *qui est chargé du volume abyssin dont je vous suis bien redevable...* Je crois bien, comme vous, que ce livre abyssin doit tenir de l'apocryphe, ou fabuleux; mais je serai pourtant bien aise de voir ce que ce peut être et me tardera que le patron Dellerby me l'ait envoyé de Marseille. *Ibid.*, p. 270-271.

C'est ce volume qui arriva à Aix trois jours plus tard, le 4 novembre 1636, et que Peïrese annonça aussitôt à ses correspondants sous le nom de *Livre d'Hénoch*, comme nous l'avons dit plus haut.

Nous pouvons presque dire que ce manuscrit eut sa dernière pensée, car la veille de sa mort, le 23 juin 1637, il écrivait à son frère (Monsieur de Valevez, baron de Rians) :

Monsieur mon frère. Voyant que je me meurs et que je ne suis plus désormais en état de vous entretenir de beaucoup de choses, je désire pour le moins vous décharger encore mon cœur d'une qui me pèse extrêmement, c'est que je m'en vais mourir avec grand regret d'avoir été si malheureux que tant d'instantes réitérées prières que j'ai faites à M^{sr} le cardinal Barberin pour l'affaire de M. Dupuy Saint-Sauveur touchant le prioré de Saint-Léon se soient trouvées inutiles... Et vous prie de continuer le dessein que j'avais de faire imprimer le livre d'Enoch, et pour cet effet faire venir le père Gilles de Loches, pour le traduire, afin que ce livre qui a été si inconnu jusqu'à cette heure et que j'ai eu avec tant de peine et de dépenses ne vienne à se perdre et le public en demeure frustré. C'est ce que ne pouvant écrire j'ai voulu dicter à mon secrétaire. Adieu, mon cher frère, priez Dieu pour moi. Votre très humble et très obéissant frère et serviteur. DE PEÏRESC. *Lettres de Peïresc*, t. VI, p. 660-661. Paris, 1896.

III. — Ajoutons encore un texte — que nous croyons inédit — de Renaudot, pour faire connaître l'opinion de cet illustre orientaliste sur le *Livre des Mystères du ciel et de la terre*. Dans le manuscrit *Nouv. acqu. françaises*, n° 7476, on lit en double exemplaire un mémoire de Renaudot sur l'Éthiopie. C'est un résumé de Ludolf, complété par quelques faits tirés de l'histoire des patriarches d'Alexandrie. Dans ce travail, à l'occasion des livres lus par les Éthiopiens, Renaudot écrit, fol. 185 v. et 421 :

Nunquam vero majores hoc in genere nugas egerunt (Æthiopes), quam in apocrypho quodam libro cui Henochi nomen imposuerunt, quo quidem nihil unquam in literis famosius aliquando fuit nihil inanius. Audiverat de illius fama Claudius Fabricius Peyrescius, ab Ægidio quodam Lochiensi Capucino qui ex Ægypto rediens, cum Aquis Sextiis transiret mira de eo narraverat : esse scilicet vaticinium usque ad finem mundi et antiqua illa prophetia ejus autoritas ab ipsis Apostolis commendata fuerat et ejus fragmenta nonnulla Gregorius¹ Syncellus servaverat, atque ab eo Josephus Scaliger in

1. Lire : Georgius.

commentarios ad Eusebii graeca suos aliquando transtulerat. Peyrescium virum curiosissimum statim cupido incessit thesauri istius inveniendi, neque sumtibus aut laboribus pepercit, donec eum invenisset, sed quem ἀνθρώπων planeprehendisset, si intelligere potuisset, qualis sibi fraus fieret, quum ipsis Petri Gassendi verbis referimus. Ed. Hag. 1651, p. 395.

... Ita nempe bonus Peyreskianus cum illum accepisset, pellibus Turcicis opertum et deauratum in bibliotheca sua collocavit sub specioso Revelationum Enochi lemmate. Inde translatus est in cardinalis Julii Mazarini tandemque in Regis Bibliothecam, in qua post multos annos vidit eum Ludolfus sub finem anni 1683, agnovitque statim nihil minus esse quam id quod titulus praeferebat. Illius explicationem quia nemo hujus linguae peritior est, ex ipsius commentarii p. 347 transferimus :

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti unius Dei. Hic est liber mysteriorum coeli et terrae qui enarrat mysterium tabernaculi primi et postremi, qui recenset mysterium omnium creaturarum quo pacto creatae fuerint, quaeque suo ordine, quae dicitur Abba Bahaila Michael et intellexit ex Tamhana Samaï.

Ultimam illam vocem nomen proprium esse interpretes judicavit, dubium tamen esse in illa potest num potius revelationem coelitus factam aut simile quidpiam significet; quamvis parum intersit. Totum tandem opus nihil aliud est quam fabularum absurdissimarum congeries, descriptioque belli in coelo gesti ab Archangelo Michaeli contra Sathaniem, vel ut Ludolfus scribit, Sathanaem, diabolorum principem, cujus formam describit datis cujuscumque * membri mensuris. Mirum sane quod per annos tam multos, nemo inter eruditos nostrates, librum non evolverit, erant enim Lutetiae qui id praestare facile poterant ¹. Sed memini a Claudio Hardy, viro doctissimo jam grandi natu audivisse me prope puerum eadem de mirabili illo Enochi libro, quae Gassendus, ex Egidii fide et Peyreskii relatione, perscripserat; auctaque majorem in modum haec opinio erat dum libri Regii custodem haberent virum in his literis plane rudem, qui huic thesauro ut et multis aliis dum solus incubare vellet ne fraus agnosceretur impediabat.

* fol. 186 r°.

IV. — Voici en somme le résumé de l'histoire du manuscrit 117 : Gilles de Loches avait vu en Égypte le livre d'Hénoch éthiopien. Il le dit à Peirese, en juillet 1633, lorsqu'il rentrait d'Orient, où il ne devait plus retourner. Dès la fin de 1633, Peirese charge Magy, Georges l'Arménien et sans doute Vermeil de lui trouver cet ouvrage. Ils le lui font espérer en janvier, mars, mai. Le 19 juillet 1634, le Père Agathange lui annonce le *Livre des Mystères*, comme répondant (en partie du moins) à ce qu'il cherche, et le Père Cassien de Nantes le lui envoie, avec une lettre du 27 juin 1636 ². Peirese

1. Nous avons écrit (*Patr. or.*, I, I, p. ix) que Vansleb avait transcrit ce manuscrit en 1670.

2. Nous ne croyons pas, quoi qu'on en ait dit, que ce manuscrit ait coûté bien cher à Peirese. Il a payé le psautier en cinq langues (Barberini, n° 2) avec un calice et une patène en argent, et un manuscrit des conciles avec une chasuble (p. 73). Souvent il recommande de laisser la copie au possesseur et de lui demander l'original, ce qui met celui-ci au prix d'une copie. Nous avons le droit de supposer que cet achat a été fait à des conditions analogues, mais que de lettres, d'intermédiaires et de démarches il a fallu pour aboutir à ce résultat!

reçoit la lettre le 1er novembre et le manuscrit le 4 novembre. Il annonce aussitôt qu'il a le *Livre d'Hénoch*, et il tâche d'amener le P. Gilles à venir de Bourges à Aix, pour qu'il puisse le lui traduire. La veille de sa mort, il recommande encore ce travail à son frère. Un bon nombre d'orientalistes — nous avons cité Vansleb, Ludolf, Saumaise, Renaudot — s'occupèrent du manuscrit. M. Perruchon, dès 1897, commença la traduction de la première partie, pour inaugurer la Patrologie orientale. Dès 1900, l'ouvrage était à l'impression et deux feuilles en étaient bientôt tirées. Une maladie des yeux arrêta M. Perruchon et faillit compromettre du même coup la Patrologie orientale, comme nous l'avons raconté ailleurs. Enfin, grâce au concours de M. Guidi, la première partie du *Livre des Mystères* parut en 1903. M. Perruchon mourut en février 1907, sans avoir pu traduire la fin de l'ouvrage; il avait du moins les photographies de la fin du *Livre des Mystères*. Nous les avons adressées à M. Grébaut, qui a terminé, en 1910, le travail proposé avec tant d'instance par Peiresc à Gilles de Loches dès 1636.

F. NAU.

* fol. 48,
v^o a.
* fol. 48,
v^o b.

* ነገር : ወይና : ሕይወት : ትርጓሜ : ራእዩ : ለዮሐንስ : አጻብኢሁ : እለ : ጸሐፊ : አስፋ : ወንጌል : መለ * ኮት : መርሐ : ይኩናኒ¹ : ለመንገል : ጽድቅ : ወኅበ : ሐርኩ : ፍና ።

በስመ : ሥሉስ : ቅዱስ : እትናገር : ወእስኤል : ምሥጢሮ : ለእግዚአብሔር ። ይቤ : አብ : ብፁዓዊ : አባ : ዘሲማስ : ዘውኦቱ : በኅይለ : ሚካኤል : ይቤ : ቆምኩ : ማመ 5
ዓልተ : ወጃሌሊተ : ውስተ : ቀላዩ : ማይ : በስመ : ጸመ : ሙሴ ። ወእምዝ : ካዕብ : ጸመ : ጥቀ : ዮሐንስ : ወነበበ : ወንጌል : ቀዳሚሁ : ቃል : ብሂሎ : እስከ : ኅብ : ይብ
ል : ወዘሂ : ኮነ : በእንተአሁ : ቦቱ : ሕይወት : ውኦቱ ። ወካልእ : መልአክ : ነበበ : ወይቤ : ወሀሎ : ኦሐዳ : ብእሲ : ዘተፈነወ : እምኅበ : እግዚአብሔር : ዘስሙ : ዮሐ 10
ንስ :

ወጸመ : ሙሴ : ማመዓልተ : ወጃሌሊተ ። ወለለ : ዓርብ : ይነሥእ : መግነዝ : ወይ

1. Ms. ይኩናኒ.

LES TROIS DERNIERS TRAITÉS DU LIVRE DES MYSTÈRES DU CIEL ET DE LA TERRE

II. — INTERPRÉTATION DE L'APOCALYPSE

(SECOND TRAITÉ)

* fol. 48,
v^o a.
* fol. 48,
v^o b.

1. TITRE DU TRAITÉ. — * Exposé, explication vivante et interprétation de l'Apocalypse de Jean. Que ses dix doigts, qui ont écrit l'Évangile de la * divinité, soient pour moi un guide vers la vérité et une direction (pour) là où je vais!

Au nom de la Trinité sainte, j'expose et j'invoque le mystère du Seigneur. Le bienheureux Père *Abba Zosimàs*, c'est-à-dire *Bahayela Mik'âel*, a dit : *Je me suis tenu quarante jours et quarante nuits dans un gouffre d'eau.* Comme *Moïse* avait jeûné, *Jean* aussi alors a jeûné beaucoup. Il a énoncé l'Évangile, en disant : *Au commencement était le Verbe, jusqu'à (l'endroit) où il a dit : Ceci a u lieu par Lui. En Lui était la vie.* Un autre ange a parlé et a dit : *Il y eut un homme, qui était envoyé par le Seigneur, appelé Jean.*

2. ENTERREMENT DE MOÏSE. — *Moïse* a jeûné quarante jours et quarante

ሴሮ : ፅ* ለተ : ሞት ። ወበከመ : ይቤሎ : እግዚእ : በውስተ : ደብር : ረከበ : አሐተ : * fol. 49,
 ፅለተ : ጀመላእክተ : እንዘ : ይከርዩ : መቃብረ : ጅገብርኤል : ወካልኦ : ሚካኤል ።
 ወይቤሎሙ : ሙሴ : ይርዳእክሙ : እግዚአብሔር : ወይቤልዎ : ተባረክ : ነአ : ስፍ
 5 ር : ለነ : መቃብረ ። ወሶበ : ሰፈረ : ደፈንዎ : ወሐደግዎ : ህዩ : ወጸርኑ : ወይቤሎ : ቀ
 በርናሁ : ለብእሴ : እግዚአብሔር ። ወዘንተ : ሶበ : ይቤሎ : ቀዊሞሙ : ማእከለ :
 ሕዝብ ። ወሮጶ : ሕዝብ : ወዓርጉ : ውስተ : ደብር : ወስእኑ : መቃብሪሁ : ለሙሴ ።
 ወዝውእቱ : ቃል : እምድጎረ : እቤ ። መጽአ : ዮሐንስ : ድንግል : ወእርአዩኒ :
 መጽሐፈ : አእምሮ : ወአኅዘ : ይነግረኒ : ትርጓሜሁ : ለመጽሐፈ : ራእዩ : ወይቤል
 10 ኒ : ጂኦብያተ : ክርስቲያ* ናተ : ሶበ : ይብል : እስመ : ጂኦብያተ : ክርስቲያናተ : አ
 ቀሙ : ሐዋርያት : በቀዳሚ : ስብከቶሙ ። ወመልአክ : ቤተ : ክርስቲያን : ዘኤፌሶን :
 ስሙ : ደማትሬ ። ወዘዩጸንፅ : ጂኮከበ : በዩማኑ : ዘይቤ : ጂ[መ]ላእክት : ውእቶሙ :
 ወጂማሕትወ : ወርቅ : ጂኦብያተ : ክርስቲያናት ። ወመልአክኒ : ዘሰርዲዮን : ስሙ :
 ጠባድን : ወውእቱኬ : መንበረ : ጴጥሮስ : ወዘተወደዩ : ውስተ : ሞቅሕ : መኑ : እ

nuits. Tous les vendredis, il prenait des bandelettes et attendait * le jour de sa mort. Comme lui avait dit le Seigneur, sur la montagne il trouva un jour deux anges en train de creuser un tombeau. L'un (était) *Gabriel* et l'autre *Michel*. *Moïse* leur dit : *Que le Seigneur vous aide!* Ils lui dirent : *Sois béni! Viens, mesure-nous le tombeau!* Lorsqu'il (l')eut mesuré, ils l'enterrèrent et ils le laissèrent là. Ils crièrent et ils dirent : *Nous avons inhumé l'homme du Seigneur.* Lorsqu'ils dirent cela, ils étaient debout au milieu du peuple. Le peuple courut et monta à la montagne. Il ne put (trouver) le tombeau de *Moïse*.

3. NOMS DES ANGES DES SEPT ÉGLISES D'ASIE. — Voici quelles furent les paroles (de *Jean*), après que j'eus parlé. *Jean Vierge* vint, me fit voir le livre de la science et commença à m'exposer l'interprétation du livre de sa vision¹. Il me parla *des sept Églises*², * lorsqu'il dit que les apôtres avaient érigé sept Églises dans leur première prédication. Le nom de l'ange de l'Église d'*Éphèse*³ est *Damâtre*. *C'est celui qui tient ferme sept étoiles dans sa (main) droite, c'est-à-dire sept anges. Les sept luminaires d'or sont les sept Églises*⁴. Le nom de l'ange de *Smyrne*⁵ (Sardinon) est *Taboden*. C'est donc le siège de *Pierre*. *Celui qui a été jeté en prison*⁶, qui (est-ce), dis-je? Il me dit : *C'est Pierre, mon frère*.

1. L'Apocalypse. — 2. Ap. 1, 11. Nous ne donnons pas les références pour toutes les citations bibliques, mais seulement pour la plupart d'entre elles, car plusieurs citations sont soit trop libres, soit inexactes, soit même incertaines, par suite d'un mélange des textes de la Bible à ceux des Livres apocryphes. — 3. Ap. 1, 1. — 4. Ap. 1, 20. — 5. Ap. 1, 8. — 6. Ap. 1, 10.

ቤ : ወይቤለኒ : ጴጥሮስ : እኅዮ : ውእቱ : ፡ ወተሐሙ : ፡ ፀሱረ : መዋዕለ : ዘይቤ : ፡ ፲መዋዕለ : እለ : ጸሙ : ሐዋርያት : እምድኅረ : ዓርገ ፡ ፡

ወመልአክኒ : ዘጳራግሞን : ምንት : ውእቱ : ስሙ : ፡ ወነገረኒ : ሐዋርያ : ወይቤለ

* fol. 49, v^o a.

ኒ : አያሱ : ስሙ : ፡ ወመልአክኒ : ዘቲያጥሮን : ምንት : ስሙ : ወይቤለ * ኒ : ዲጌበኤ

5

ል : ስሙ : ወካዕበ : እቤ : መልአክኬ : ዘሰርዲስሶን : ምንት : ስሙ : ፡ ወይቤለኒ :

ሐዋርያ : ፉቤፌን : ስሙ : ፡ ወእቤ : መልአክኬ : ዘፍልድልፍያ : ምንት : ስሙ : ወይ

ቤለኒ : ሐዋርያ : ርኔኤል : ስሙ : ውእቱኬ : ስምዖን : ዳግማዊ ፡ ውኖኅትኒ : ርኅ

ት : ወአልቦ : ዘይክል : አጺዎታ : ዘይቤ : ጥምቀት : ውእቱ : ፡ ወካዕበ : እቤ : መል

አክኬ : ዘለዱቂያን : ምንት : ስሙ : ወይቤለኒ : ቲዎጎሎስ : ገብርኤል : ስሙ : ፡ ወ

ይቤለኒ : ለቡ : ወስማዕ : ምሥጢረ : ዘእነግረከ : ስማዕ : ስማኒ : ወይቤ : ወእሉ : ፺

10

እለ : ተሰምዖ : ቀዳሚ : እምኅበ : ሐዋርያት ፡ ፡ ፡ ፡

ቃል : ዘዮሐንስ : አቡ : ቀለምሲስ : ርእዩ : መጽሐፈ : ፺መኅትሚሃ : መጽሐፍ ለ :

* fol. 49, v^o b.

አዳም : * ውእቱ : ፡ ወ፺መኅተመ : እሉ : እሙንቱ : እለ : ወሀቦ : ለአዳም : መን

ግሥት : ክህነት : ወትንቢት : ወምስፍና : ወምኑናን : ወአሚን : ወንጽሕ : ወዘይ

ቤ : ፍታሕ : መኅትሚሃ : እግዚእ ፡ ላቲ : ለፍጥረተ : ሰብእ ፡ ነሉ : ዘዚአሁ : ለሰ

15

(Les apôtres) ont eu à souffrir¹ pendant dix jours², c'est-à-dire les dix jours (pendant) lesquels les apôtres ont jeûné, après que (le Christ) fut monté (au ciel).

L'ange de *Pergame*³ (Parâgmon), quel est son nom? L'apôtre me parla et me dit : *Son nom est 'Iyâsou*. L'ange de *Thyatire*⁴ (Tiyâtron), quel est son nom? Il me dit : * *Son nom est Digêba'él*. Je dis encore : L'ange de *Sardes*⁵ (Sardisson), quel est son nom? L'apôtre me dit : *Son nom est Foubéfên*. Je dis : L'ange de *Philadelphie*⁶ (Feldelfyâ), quel est son nom? L'apôtre me dit : *Son nom est Rehe'él*. C'est donc *Simon II*. *La porte est ouverte et personne ne peut la fermer*⁷ veut dire le baptême. En outre, je dis : L'ange de *Laodicée*⁸ (Ladouqyân), quel est son nom? Le Théologien me dit : *Son nom est Gabriel*. Il me dit : *Comprends et entends le mystère que je t'exposerai; entends, auditeur*. Il dit : *Les sept (Églises) sont celles qui ont été nommées autrefois par les apôtres*.

4. LE LIVRE AUX SEPT SCEAUX. — Parole de *Jean Abou Qalamis*⁹. Il a vu un livre aux sept sceaux¹⁰. Le livre * est *Adam*. Les sept sceaux sont ceux que (le Seigneur) a donnés à *Adam* : la royauté, le sacerdoce, la prophétie, la principauté, la domination, la foi, la pureté. Il a dit : *Ouvre les sceaux, ô Seigneur, pour les créatures humaines. Tous les divers (sceaux) sont pour les hommes*¹¹. Tu vois que clairement il t'a dit : *J'ai été tué et j'ai racheté (l'homme)*

* fol. 49, v^o b.

1. ጥሐመ iii, 1 (?). — 2. Ap. ii, 10. — 3. Ap. ii, 12. — 4. Ap. ii, 18. — 5. Ap. iii, 1. — 6. Ap. iii, 7. — 7. Ap. iii, 8. — 8. Ap. iii, 14. — 9. Le mot *Apocalypse*, en passant par l'arabe, est devenu un surnom de *Saint Jean* : *Abou Qalamis* est analogue à *Abou Bekr*. — 10. Ap. v, 1. — 11. Ap. v, 9.

ብእ ፡ ርኢከ ፡ ከመ ፡ ገሀደ ፡ ይብለከ ፡ ተቀተልኩ ፡ ወተሳየጥክዎ ፡ በደምዩ ፡ ወለመ ኑ ፡ ተሳየጦ ፡ በደሙ ፡ ዘእንበለ ፡ አዳም ፡ በእንተ ፡ ሿመኅተም ፡ ይቤ ፡ ዘተርጎመ ።

ወበግዕዲ ፡ ዘይቤ ፡ ወልድ ፡ ውእቱ ፡ ዘዐ ፡ ሿአቅርንተ ፡ ወሿአዕይንተ ፡ አቅርንት ሰ ፡ ሊቃነ ፡ ጳጳሳት ፡ ጳጳሳት ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶሳት ፡ ቀሳውስት ፡ ወዲያቆናት ፡ ወአናጉን ስጢስ ፡ እሉ ፡ አሙንቱ ፡ ወሿአዕይንት ፡ ዘይቤ ፡ ሿመጻሕፍተ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያናት ፡ ወጄው* ገንል ፡ ቤምልኡ ፡ ወካልኦኒ ፡ ሐዋርያት ፡ ዘለኦኩ ፡ መልእክቶሙ ፡ ወሣልሱሂ ፡ ግብር ፡ ዘሐዋርያት ፡ ወራብዕሂ ፡ መልእክተ ፡ ጳውሎስ ፡ በምልዑ ፡ ወኃምስ ፡ ሰናዶስ ፡ በምልኡ ፡ ወሳድስ ፡ ዘአቡ ፡ ቀለምሲስ ፡ ዘራእይ ፡ ወሳብዕኒ ፡ መጽሐፈ ፡ ኪዳን ፡ ወዲድስቅልያ ፡ ወበ ፡ ጆፍፍ ።

* fol. 50, 1° a.

ወገወእቱ ፡ ዘነበበ ፡ ወተርጎመ ፡ መልእክ ፡ እግዚአብሔር ፡ ወቀዳማዊ ፡ ማኅተም ፡ ዘይቤ ፡ ቀዳሚ ፡ ዘመነ ፡ ዓለም ፡ ወወዕኦ ፡ ፈረስ ፡ ጸዕዳ ፡ ዘይቤ ፡ አዳም ፡ ውእቱ ፡ ወዘይጼአኖሂ ፡ ክርስቶስ ፡ ውእቱ ፡ ዘሉብስ ፡ ሥጋ ፡ ሰብእ ፡ ቀስተ ፡ ያጸንዕ ፡ ዘይቤሂ ፡ ቀስተመ ፡ መስቀሉ ፡ ለዋህድ ፡ ውእቱ ፡ በከመ ፡ ይቤ ፡ ኢዮብ ፡ አንሰ ፡ አሐውር ፡ እንዘ ፡ ቀስተምዩ ፡ ውስተ ፡ እደውዩ ፡ ወካዕበ ፡ * ይቤ ፡ ከመዘ ፡ በወንጌል ፡ ወተመበ ውዎ ፡ ወአውዕኦ ፡ አፍአ ፡ ወወሰድዎ ፡ እንዘ ፡ ይጸውሩ ፡ መስቀሉ ፡ ወዘይቤሂ ፡ ወሀብዎ ፡ አክሊላተ ፡ ወወዕኦ ፡ ከመ ፡ ይማእ ፡ ዘይቤሂ ፡ ዘሥጋ ፡ መዋቲ ፡ ሞኦ ፡ ለሰ

* fol. 50, 1° b.

par mon sang¹. Qu'a racheté (le Christ) par son sang, si ce n'est Adam? Au sujet des sept sceaux l'interprète a parlé.

5. L'AGNEAU AUX SEPT CORNES ET AUX SEPT YEUX. — *L'Agneau aux sept cornes et aux sept yeux*² veut dire le Fils. *Les cornes* sont les patriarches, les archevêques, les évêques, les prêtres, les diacres, les lecteurs. *Les sept yeux* veulent dire les sept livres des Églises. Le premier est * l'Évangile en entier. Le second est les Épîtres, qu'ont envoyées les Apôtres. Le troisième est les Actes des Apôtres. Le quatrième est les Épîtres de Paul en entier. Le cinquième est le Sinodos en entier. Le sixième est (le livre) d'Abou Qalamsis, (le livre) de l'Apocalypse. Le septième est le livre du Kidàn et des Didascalìa en un seul volume.

* fol. 50, 1° a.

6. EXPLICATION DES SEPT SCEAUX. — Voici ce qu'a exprimé et interprété l'ange du Seigneur. *Le premier sceau*³ veut dire la première époque du monde. *Est sorti un cheval blanc*⁴, c'est-à-dire Adam. *Celui qui chevauche sur lui*⁵ est le Christ, qui a revêtu la chair de l'homme. *Il tient ferme l'arc*⁶, c'est-à-dire le bâton de la croix de l'Unique, comme a dit Job : *Pour moi, je vais, alors que mon bâton est dans mes mains*⁷. En outre, (le Seigneur) * a dit ainsi dans l'Évangile : *On l'a pris, on l'a fait sortir dehors, on l'a conduit, alors qu'on portait sa croix*⁸, c'est-à-dire on lui a donné une couronne, et il est sorti, afin de vaincre. Cela veut dire que Lui, doué d'une chair mortelle, a

* fol. 50, 1° b.

1. Ap. v, 9. — 2. Ap. v, 6. — 3. Ap. vi, 1. — 4. Ap. vi, 2. — 5. Ap. vi, 2. — 6. Ap. vi, 2. — 7. Job xxix, 20. — 8. Marc xv, 1.

ደጣን ፡፡ ወካልኦ ፡ ፈረስ ፡ ወጽኦ ፡ ዘይቤ ፡ ኖኅ ፡ ውኣቱ ፡ ፡ ወቀይሕ ፡ ዘይቤሂ ፡ በእን ተ ፡ ደም ፡ ወቀትል ፡ ዘኮነ ፡ በመዋዕሊሁ ፡ ለኖኅ ፡፡

ወበጣልስ ፡ ማኅተም ፡ ወዕኦ ፡ ፈረስ ፡ ጸሊም ፡ ዘይቤሂ ፡ ኦምልኮ ፡ ጣዖት ፡ ውኣ ቱ ፡፡ መስፈርተ ፡ ስርናይ ፡ በዲናር ፡ ዘይቤሂ ፡ ዲናርሰ ፡ ሃይማኖት ፡ ውኣቱ ፡ ወስርናይ 5
ኒ ፡ ሥጋ ፡ እግዚእን ፡ ውኣቱ ፡፡ ወወይንሰ ፡ ወቅብእ ፡ ኢያኦብሩ ፡ ዘይቤሂ ፡ ወይንሰ ፡

* fol. 50, v° a.

ደሙ ፡ ለእግዚእን ፡ ወቅብዕኒ ፡ ጥምቀት ፡ ውኣቱ ፡፡ ወእሉ ፡ እ* ለ ፡ ኦልቦሙ ፡ ተሐጥ ኦ ፡ እስከ ፡ ህልቀተ ፡ ዓለም ፡ ወበራብዕ ፡ ማሕተም ፡ ወዕኦ ፡ ፈረስ ፡ ሐመልሚል ፡ ዘ 10
ይቤሂ ፡ ቅድስት ፡ ኦሪት ፡ ደኡቲ ፡፡ ወዘይጼኦኖ ፡ ጥት ፡ ስሙ ፡ ዘይቤሂ ፡ ኦሪት ፡ ትብ ል ፡ ለዘቀተለ ፡ ደቅትልዎ ፡፡

* fol. 50, v° b.

ወወንጌልሰ ፡ ይብል ፡ ለዘጸኖኦከ ፡ መልታሕተከ ፡ ሚጥ ፡ 10
ሎቱ ፡ ካልኦታሂ ፡ ለዝ ፡ ነገር ፡ ምንተ ፡ ንብሎ ፡ ወንጌልሰ ፡ ሕይወት ፡ ውኣቱ ፡ ወሲ ሳየ ፡ መንፈስ ፡ ውኣቱ ፡፡ እስመ ፡ ሲሳየ ፡ ስጋሰ ፡ ሕብስት ፡ ውኣቱ ፡፡ ወሲሳየ ፡ መንፈ 15
ስ ፡ ቃለ ፡ መጻሕፍት ፡ ውኣቱ ፡፡ ወበኃምስ ፡ ማሕተም ፡ ዘርእየ ፡ ዮሐንስ ፡ ታሕተ ፡

ምሥዋዕ ፡ ነፍሶሙ ፡ ለእለ ፡ ተቀትሉ ፡ በእንተ ፡ ቃለ ፡ እግዚኦብሔር ፡ ነቢያት ፡ እሙ 15
ንቱ ፡ እለ ፡ ተቀትሉ ፡ በኃምስ ፡ ዘ* መን ፡፡

ወበሳድስ ፡ ማሕተም ፡ ኮነ ፡ ድልቅልቅ ፡ ዘይቤሂ ፡ ዘመነ ፡ ስቅለቱ ፡ ለእግዚእን ፡ ውኣቱ ፡፡ በከመ ፡ ይቤ ፡ ወንጌል ፡ ኦድለቅለቅት ፡ ምድር ፡ ወተሰጥቀ ፡ ከኩሕ ፡ ወው

vaincu Satan. Est sorti un second cheval¹, c'est-à-dire Noé; (un cheval) rouge², c'est-à-dire le sang et la tuerie, qui sont survenus dans les jours de Noé.

Au troisième sceau, est sorti un cheval noir³, c'est-à-dire le culte des idoles. Une mesure de froment (vaudra) un denier⁴. Le denier veut dire la foi. Le froment est la chair de Notre-Seigneur. On ne tarira pas le vin et l'huile⁵. Le vin veut dire le sang de Notre-Seigneur. L'huile est le baptême. Ce sont ces (substances), qui * n'auront pas de manque jusqu'à la fin du monde. Au quatrième sceau, est sorti un cheval vert⁶, c'est-à-dire la Sainte Loi. Le nom de celui qui chevauche sur lui est Mort⁷. Cela signifie que la Loi a dit : Qu'on tue celui qui a tué⁸. Mais l'Évangile dit : A celui qui t'a giflé (sur) une joue, livre-lui l'autre aussi⁹. Que dirons-nous de cette parole-ci? L'Évangile est la vie et la nourriture de l'esprit. En effet, la nourriture du corps est le pain. Mais la nourriture de l'esprit est la parole des Écritures. Au cinquième sceau, ce que vit Jean sous l'autel, fut l'âme de ceux qui ont été tués à cause de la parole du Seigneur¹⁰. Ce sont les prophètes qui ont été tués à la cinquième * époque.

* fol. 50, v° a.

* fol. 50, v° b.

Au sixième sceau, est survenu un tremblement (de terre)¹¹, c'est-à-dire l'époque du crucifiement de Notre-Seigneur, comme dit l'Évangile : La terre a tremblé; le rocher s'est fendu; le sang a coulé et est entré dans la bouche d'Adam¹².

1. Ap. vi, 4. — 2. Ap. vi, 4. — 3. Ap. vi, 5. — 4. Ap. vi, 6. — 5. Ap. vi, 6. — 6. Ap. vi, 8. — 7. Ap. vi, 8. — 8. Lévi. xxiv, 17. — 9. Matth. v, 39. — 10. Ap. vi, 9. — 11. Ap. vi, 12. — 12. Matth. xxvii, 51. L'auteur cite ici un évangile apocryphe. En effet, d'après une légende ancienne, Notre-Seigneur Jésus-Christ aurait été crucifié à l'endroit où Adam avait été inhumé.

ሕዘ : ደም : ወዐአ : ውስተ : አፉዑ : ለአዳም ። ወዐልመ : ዐሐይ : ዘይቤሂ : ይብለከ :
 ወንጌል : ዐሐይ : ጸልመ : እምጃሰዓት : እስከ : ተሰዓት : ሰዓት ። ወከዋክብት : ወድ
 ቁ : እምሰማይ : ዘይቤሂ : እሉ : እሙንቱ : ሕዝበ : እስራኤል ። ወሶበ : ራትሐ : ሳብ
 ዕ : ማሕተም : አርመመ : ዡሉ : ዘበሰማይ : ወዘበምድር : እስከ : መንፈቀ : ሰዓት ።
 5 አርመመ : ዘይቤ : በእንተ : ሕልቀተ : ዓለም ። በከመ : ይቤ : ዕገራ : ያረምም : ዓለ
 ም : ሰቡዓ : መዋዕል ። ዘንተ : ሶበ : ይብል : ይትዌዳዕ : ዓለም : * ወይከውን : አርም
 ሞ : ሰቡዓ : መዋዕል ።

* fol. 51, 1° a.

ቃለ : ምሥጢር : ዘአቡ : ቀለምሲስ : ወሶበ : ጠቅዓ : ቀዳማዊ : መልአክ : ኮነ : በ
 ረድ : ወእሳት : ምስለ : ደም : ድሙር ። ወወረደ : ውስተ : ምድር : ወገኒ : በእንተ :
 10 አዳም ። ወከልዕ : መልአክ : ዘጠቅዓ : ዘይቤ : ካልዕ : ሲሕ : ውኡቱ ። ወበረድሂ : ወእ
 ሳት : ዘወረደ : ዲበ : ምድር : አይኅ : በረድ : ውኡቱ ። ወሣልስ : መልአክ : ሶበ : ጠ
 ቅዓ : ወረደ : እምሰማይ : ኮከብ : ዐቢይ : እንዘ : ይነድድ : ከመ : አሳት : ሰይጣን : ው
 ኡቱ : ወከመሰ : ሰይጣን : ተሰምዖ : ኮከብ : ስምዖ : ለኢሳይያስ : እንዘ : ይብል : እፎ :
 ወድቀ : ኮከብ : ዘእምጽባሕ : ይሰርቅ ። ወወረደ : ላዕለ : ሣልስተ : እዲሆሙ : ለአ
 15 ፍላግ : ዘይቤሂ : አፍላግሰ : ነቢያት : እሙንቱ : ወዓንቅዕተ : ማያት : ደቂቆሙ : * ለነ
 *

* fol. 51, 1° b.

*Le soleil s'est obscurci*¹, c'est-à-dire — l'Évangile te le dit — le soleil s'est obscurci depuis la sixième heure jusqu'à la neuvième heure². Les étoiles sont tombées du ciel³, c'est-à-dire le peuple d'Israël. Lorsqu'il eut ouvert le septième sceau, tout ce qui était dans le ciel et ce qui était sur la terre se tut pendant une demi-heure⁴. Se tut, c'est-à-dire la fin du monde, comme dit Esdras : Le monde se taira le septième jour, voulant dire par là que le monde sera consommé et que * le silence surviendra le septième jour.

* fol. 51, 1° a.

7. LES COUPS DE TROMPETTE DES ANGES. — Parole du mystère d'Abou Qalamsis. Lorsque le premier ange eut sonné de la trompette, survinrent de la grêle et du feu, mêlés avec du sang, (qui) descendirent sur la terre⁵. Ceci, c'est au sujet d'Adam. Le second ange, qui a sonné de la trompette, veut dire le second fléau : la grêle et le feu, qui descendirent sur la terre⁶ : un (vrai) déluge de grêle. Lorsque le troisième ange eut sonné de la trompette, une grande étoile descendit du ciel, en train de brûler comme du feu⁷; c'était Satan. Comme quoi Satan a été appelé étoile, écoute Isaïe, lorsqu'il dit : Comment est-elle tombée l'étoile, qui se levait du côté de l'Orient⁸? Elle est descendue sur la troisième partie des fleuves⁹. Les fleuves veulent dire les prophètes. Les sources d'eau¹⁰ sont les enfants * des prophètes. Quant à l'absinthe¹¹, c'est Satan. En effet,

* fol. 51, 1° b.

1. Ap. vi, 12. — 2. Matth. xxvii, 45. — 3. Ap. vi, 13. — 4. Ap. viii, 1. — 5. Ap. viii, 7. — 6. Ap. viii, 8. — 7. Ap. viii, 10. — 8. Is. xiv, 12. — 9. Ap. viii, 10. — 10. Ap. viii, 10. — 11. Ap. viii, 11.

በያት ። ወአጉስታርሂ ፡ ሰይጣን ፡ ውእቱ ። እስመ ፡ ነሉ ፡ ትምህርቱ ፡ ለሰይጣን ፡ መሪር ፡ ውእቱ ፡ ዘደኃሪቱ ፡ ይወስድ ፡ ውስተ ፡ ሀጉል ።

ቃል ፡ ወነገር ፡ ወምሥጢር ፡ ዘአቡ ፡ ቀለምሲስ ። ይቤ ፡ ወበጥቅዐተ ፡ ራብዕ ፡ መልአክ ፡ ተቀስፈት ፡ ፀሐይ ፡ ወጸልመት ፡ ሣልስተ ፡ እዴሃ ፤ ወሳልስተ ፡ እዴሀም ፡ ለወርሃ ፡ ወለዕለት ፡ ወለሌሊት ። ይቤ ፡ መተርጉም ፡ ዘራነዎ ፡ እግዚአብሔር ። ተቀስፈት ፡ ፀሐይ ፡ ዘይቤ ፡ በእንተ ፡ እብራዊያን ፡ እምነበ ፡ ፈርዖን ። እስመ ፡ በፀሐይ ፡ አስተማሰሎም ፡ በእንተ ፡ እምነቶም ፡ ወበእንተ ፡ እምነተ ፡ አበዊሆም ፡ ጽንዕት ። ወጸልመት ፡ ሣልስተ ፡ እዴሃ ፡ ዘይቤሂ ፡ * እስመ ፡ ፫፻፳፯ዓናት ፡ ሞቱ ፡ በውስተ ፡ እስራኤል ፡ በጆሶት ፡ አመ ፡ በከየት ፡ ራሔል ። ወራሔልሰ ፡ ብእሲተ ፡ ካህን ፡ ይእቲ ፡ ወሶበ ፡ ዓፀቦም ፡ ግብረ ፡ ግንፋል ፡ በአድኅጸ ፡ መንታ ፡ ውሉድ¹ ፡ ወገረት ፡ ውስተ ፡ ጽብረ ፡ ግንፋል ። ወጸርሐት ፡ እንዘ ፡ ትብል ፡ ሀሎኑ ፡ አምላክ ፡ ውስተ ፡ ሰማይ ። ወአሚሃ ፡ ወረደ ፡ እግዚአብሔር ፡ ውስተ ፡ ደብረ ፡ ሲና ፡ ወነበዐ² ፡ እግዚአብሔር ፡ ለሙሴ ፡ ወይቤሎ ፡ ሰሚዓ ፡ ሰማዕኩ ፡ ገዳሮም ፡ ለሕዝብየ ፡ ወወረድኩ ፡ አድኅኖም ፡ ወገኒ ፡ ካዕበ ፡ ነገረ ፡ ምስጢር ። ወሶበ ፡ ጠቅዓ ፡ ኃምስ ፡ መልአክ ፡ ወረደ ፡ እምሰማይ ፡ ኮከብ ፡ ዓበይ ፡ እንዘ ፡ ይነድድ ፡ ከመ ፡ እሳ^{*}ት ። ወዐርገ ፡ ጢስ ፡ ከመ ፡ ጢ

* fol. 51, v° a.

5

10

* fol. 51, v° b.

15

1. Ms. ውላድ. — 2. Dittologie.

toute la doctrine de *Satan* est amère, (doctrine) dont le terme mène à la perdition.

Parole, exposé et mystère d'Abou Qalamsis. Il a dit : *A la sonnerie (de la trompette) du quatrième ange, le soleil a été frappé; sa troisième partie s'est obscurcie, ainsi que la troisième partie de la lune, du jour et de la nuit*¹. L'interprète, que le Seigneur a envoyé, a dit : *Le soleil a été frappé*², c'est-à-dire les Hébreux (ont été frappés) par *Pharaon*; en effet, il les avait comparés au soleil, à cause de leur croyance et à cause de la forte croyance de leurs pères. *La troisième partie (du soleil) s'est obscurcie*³, * c'est-à-dire 30.000 enfants sont morts dans *Israël* en un jour, quand *Rachel* a pleuré. *Rachel* était la femme d'un prêtre. Lorsque l'œuvre des briques fut dure pour (les Israélites, *Rachel*), en avortant de deux fils jumeaux, (les) jeta dans l'argile des briques et cria, en disant : *Dieu se trouve-t-il dans le ciel ?* Alors le Seigneur descendit sur la montagne du *Sinai*. Le Seigneur parla à *Moïse* et lui dit : *Certainement j'ai entendu le cri de mon peuple et je suis descendu, afin de le sauver*⁴.

* fol. 51, v° a.

Voici encore l'exposé du mystère. *Lorsque le cinquième ange eut sonné de la trompette, une grande étoile descendit du ciel, en train de brûler, comme du feu. * Une fumée monta, comme la fumée d'une grande fournaise. Elle couvrit*

* fol. 51, v° b.

1. Ap. viii, 12. — 2. Ap. viii, 12. — 3. Ap. viii, 12. — 4. Ex. iii, 7-8.

ሰ : ዕቶን : ዐቢይ : ወከደኖ : ለፀሐይ : ወካነ : ከመ : ደመና : ውእቱ : ጠስ :: ወእ
 ምነ : ውእቱ : ጠስ : ቀላይ : ወዕኦ : አንበጣ : ውስተ : ምድር : ወወሀብዎሙ : ይኩ
 ኑ : ከመ : አቅራብ : ውስተ : ምድር :: ወአዘዘዎሙ : ከመ : አዲያሕስሙ : ወከመ :
 አዲያማስኑ : ሣዕረ : ወአኩሎ : ሐመልሚላ : ወአኩሎ : ዕፀ : ዘእንበለ : ለሰብእ : እ
 5 ለ : አልቦሙ : ማሕተመ : እግዚአብሔር : ውስተ : ፍጽሞሙ ::

ይቤ : ዘተርጎመ : ዘነበበ : በአፈ : መንፈስ : ቅዱስ :: ኃምስ : ማኅተምስ : ዘመ
 ን : ውእቱ :: ኮከብኒ : ዮሐንስ : ውእቱ : መጥምቅ¹ : ዘተውህበ : ሎቱ : መራኅተ : ጥ
 ምቀት :: ወጠስኒ : መንፈስ : ውእቱ :: * ዘአርገ : እምቀላይ :: ወፀሐይኒ : ወልደ : ጥ
 10 ህደ : ውእቱ :: ዘከደኖ : አሚሃ : መንፈስ : ቅዱስ : በአምሳለ : ደመና :: ወገህደ
 መ : ይብለከ : ወንጌል : መጽእ : ደመና : ብሩህ : ወጸለሎሙ :: ወእምነ : ቀላይሂ : ዘ
 ወዕኦ : አንበጣ : ውስተ : ምድር : አሕዛብ : ውእቶሙ : እለ : ነሥኡ : ስልጣነ : ተክ
 ህኖ : እምነበ : ንጉሠ : ሰማያት : ወምድር : ወአዘዘዎሙ : ከመ : አዲያማስኑ : ሣዕረ :
 ዘይቤሂ : ሣእርሰ : ትንቢተ : ነቢያት : ውእቱ : ዘተሰምዮ : ሣእር : በከመ : ይቤ : ሰሎ
 ሞን : አስተጋብእ : ኅቤከ : ሣዕረ : ደብር :: ወሐመልሚልኒ : ዘይቤሂ : ውሉደ : ጥም
 15 ቀት : ውእቶሙ :: ወእለ : አልቦሙ : ማሕተመ : ፈጣሪ : ውስተ : ፍጽሞሙ : እ
 ሉ : ውእቶሙ : ዓላዊያን : ወአጋንንት :: ወጅአውራኅ : ዘይቤሂ : ጅአውራኅ : ዘይት
 መነደቡ : በዕቶን : ዓላዊያን : እመዋዕሊሁ : ለሐሳዌ : መሲሕ : እስመ : ይትሐጣእ :

* fol. 52, r° a.

* fol. 52, r° b.

1. Ms. መጥቅ.

le soleil. Cette fumée devint comme un nuage. De cette fumée, (véritable) gouffre, sortirent des sauterelles, (qui vinrent) sur la terre. On leur donna (le pouvoir) de devenir comme des scorpions sur la terre, et on leur commanda de ne pas nuire et de ne pas détruire l'herbe, ni aucune plante, ni aucun arbre, (mais) seulement les hommes qui n'auraient pas le sceau du Seigneur à leur front¹.

Celui qui a interprété, celui qui a parlé par la bouche de l'Esprit-Saint a dit : Le cinquième sceau est la (cinquième) époque. L'étoile est Jean-Baptiste, à qui la clef du baptême a été donnée. La fumée, * qui est montée
 du gouffre, est l'Esprit. Le soleil est le Fils Unique, que l'Esprit-Saint a couvert alors par une sorte de nuage. L'Évangile te le dit clairement : Une nuée lumineuse est venue et les a ombragés². Les sauterelles, qui sont sorties du gouffre, (pour venir) sur terre, sont les peuples, qui ont reçu le pouvoir de remplir les fonctions sacerdotales de la part du roi des cieus et de la terre. On a ordonné (aux sauterelles) de ne pas détruire l'herbe. L'herbe veut dire la prophétie des prophètes; c'est (la prophétie), qui a été appelée herbe, comme dit Salomon : Rassemble vers toi l'herbe de la montagne. Les (plantes) vertes veulent dire les enfants du baptême. Ceux qui n'ont pas le sceau du Créateur * à leur front sont les impies et les démons. Les cinq mois³ veulent dire les

* fol. 52, r° a.

* fol. 52, r° b.

1. Ap. ix, 1-4. — 2. Matth. xvii, 5. — 3. Ap. ix, 5.

ማይ : እምገጸ : ምድር ። ወአሚሃ : ዐቢይ : ጸእር : ይከውን : በዲበ : ምድር : ወበእ
ንተገገ : ይብለከ : ገሀደ ። ወበውእቱ : መዋዕል : የኃሥሥ : ሰብእ : ሞተ : ወኢይ
ረከብ ።

ቃለ : ምሥጢር ። ዘዮሐንስ : አቡ : ቀለምሲስ : ከመዝ : ውእቱ : ራእዮሙ : ለእ
ልክቱ : አንበጣ : ከመ : አፍራስ : ዘድልው : ለፀብእ : ይመስሉ ። ወእሉ : እሙንቱ : 5
ክርስቶሳውያን : እለ : ይጸብእ : ምስለ : ሰይጣን ። በከመ : ይቤ : ጳውሎስ : እስመ :
ቀትልክሙ : ኢኮነ : ዘምስለ : ሥጋ : ወደ * ም : ዘእንበለ : ምስለ : መናፍስተ : ርኩሳ
ን : እለ : ይኪንኑ : ዓለመ : ጽልመት : ዘውእቶሙ : ሰይጣናት : ወአልቦ : ዘይመው
አሙ : ዘእንበለ : ዘቦቱ : ትሕትና ። ወሃይማኖት : ወፍቅር ። ወሶበ : ይሬኢ : ሰይጣን :
ትሕትናሁ : ለሰብእ : ይውኢ : ወይከውን : ከመ : ነበልባል : 10

ወከመሰ : እሙን : ገነገር : ስምዖ : ለወንጌል : ዘይቤ : እግዚእነ : ጄኤ : ዕደው :
ዓርጉ : ውስተ : ቤተ : መቅደስ : ከመ : ይጸልዩ : ወአተወ : ትሐት : እንዘ : ይጸድ
ቅ : ወዕቡይ : እንዘ : ይደዩን ። ወቦሙ : ንጉሠ : መልአከ : ቀላይ : ዘይቤሂ : ቀላይ
ሰ : ቤተ : ክርስቲያን : ይእቲ : ወንጉሥኒ : ወልድ : ውእቱ ። ወስሙ : በእብራይስጥ¹ :
አብዶን : ወበጽርእ : አጳልዮን : ዘይቤሂ : * አብድ : ረሰይዎ : እብራዊያን : ወአጳል 15

* fol. 52, v° a.

* fol. 52, v° b.

1. Ms. አብደጥ.

impies, qui seront torturés dans la fournaise dès les jours du faux Messie. En effet, l'eau disparaîtra de la face de la terre¹. Alors une grande souffrance surviendra sur la terre. C'est pourquoi (l'Écriture) te dit clairement : Dans ces jours-là, l'homme cherchera la mort et ne la trouvera pas².

8. LE MYSTÈRE DE JEAN ABOU QALAMISIS. — Parole du mystère de Jean Abou Qalamisis. Telle est la vision des sauterelles. Elles ressemblent à des chevaux, prêts à la guerre³. Ce sont les chrétiens, qui combattent avec Satan, comme dit Paul : En effet, votre combat n'est pas avec la chair et le sang, * mais avec les esprits impurs, qui dominent le monde des ténèbres⁴, c'est-à-dire les démons. Personne ne les vaincra, si ce n'est celui qui a l'humilité, la foi et la charité. Lorsque Satan verra l'humilité des hommes, il brûlera et deviendra comme une flamme.

* fol. 52, v° a.

Comme quoi cet exposé-ci est vrai, écoute l'Évangile (et) ce qu'a dit Notre-Seigneur : Deux hommes montèrent au temple, afin de prier. L'humble s'en retourna, en étant justifié, et l'orgueilleux, en étant condamné⁵. Ils ont pour roi l'ange de l'abîme⁶. L'abîme veut dire l'Église. Le roi est le Fils. Son nom en hébreu est Abdon et en grec Apolyon⁷. Cela veut dire que * les Hébreux l'ont regardé (comme) fou. Apolyon veut dire le sage des élus. Dans les jours du

* fol. 52, v° b.

1. Ap. viii, 11. — 2. Ap. ix, 6 (Is. ii, 19; Os. x, 8; Luc xxiii, 30). — 3. Ap. ix, 7. — 4. Éph. vi, 12. — 5. Luc xviii, 10 et 14. — 6. Ap. ix, 11. — 7. Ap. ix, 11. Ἀβδὸν et Ἀπολύων. L'auteur donne une étymologie fantaisiste du nom propre Abdon, qui est considéré ici comme dérivant de አብደጥ fou.

ዮን : ጠዬቤ : ኅሩያን : ብሂል ። ወበመዋዕለ : ሐሳዌ : መሲሕ : ሶበ : ኅጥአ : ማይ : ያነቅዕዎን : ለጽኑሳት ። ወለሕፃኖን : ይጎድኝዎ : ውስተ : ሞግእ : ወይገብርዎ : ጸብ ሐ : ለሐሳዌ : መሲሕ ። ወያድኅኖ : ወይሰውሮ : ለሰብእ : እመንሱተ : ውእቱ : መዋዕል ።

5 ወበእንተሂ : መጻሕፍት : እለ : ተሐብኡ : እምኦሪት : ቪበከመ : ያቤ : ዕገራ ። ያቤሎ ። ለሙሴ : ዘንተ : ንግር : ወዘንተ : ሕባእ ። ወእምዳዊት : ጅበከመ : ያቤ ። ወእምኢሳይያስ : ጅበከመ : ያቤ : ለሊሁ : ተረፋተ : ነገርዮ : ሀሎ ። ወእምዘካርያስ : ጅበከመ : ያቤ : ለሊሁ : ርኢኩ : ማዕዕድ : ያሰርር : ውስተ : ሰማይ : ወማዕጸ * ድሂ : ቃ * fol. 53, 1° a.

10 ለ : እግዚአብሔር : ውእቱ : ዘየአጽድሙ : ለአላዊያን : ለመቅሰፍት : ወለኅሩያን : ለሕይወት ። ወእምኤርምያስ : ቪበከመ : ያቤ : እግዚአብሔር : ሕባእ : ዘዚአየ : ነገርዮ ። ወካዕበ : ያቤ : እነሥእ : ጅእምሀገር : ወጅእምብሔር : ወእወስድሙ : ውስተ : ጽዮን ። ወእሰይሞሙ : መኳንንተ ። ወነዋ : ፍካሬሁ : ጅ : እምሀገር : ዘይቤ : እስራኤል : እሙንቱ : እለ : ተረክቡ : በስብከተ : ሐዋርያት : ወጅእምብሔር : ዘይቤሂ : ዘርአ : ካም : ወዘርአ : ያፌት : እለ : ተረክቡ : በስብከተ : ሐዋርያት ። ወእምሲራክኒ :

15 ቪበከመ : ያቤ : ለሊሁ : ወእስከ : ትረክብ : ጊዜሁ : ሕባእ : ነገረከ ። ወበእንተ : ጌነጎድ * ንድ : ሕትም : ዘይቤ : ጌሐብታት : እለ : ተሐብኡ : እምሰብ * fol. 53, 1° b.

faux Messie, lorsque l'eau aura manqué, on fendra les (femmes) enceintes, on broiera leurs enfants dans un mortier, et on en fera un ragoût pour le faux Messie. (Le Seigneur) sauvera et protégera les hommes du péril de ces jours-là.

9. LES ÉCRITURES CACHÉES. — Au sujet des Écritures, qui sont cachées. De la Loi (il y en a) trois, comme dit *Esdras* : (Le Seigneur) a dit à Moïse : *Expose ceci et cache ceci*; de *David* cinq, comme (lui-même) dit; d'*Isaïe* sept, comme lui-même dit : *Le reste de mon exposé existe*; de *Zacharie* une, comme lui-même dit : *J'ai vu une fauœ, (qu) bondissait dans le ciel*¹. La fauœ * est le Verbe du Seigneur, qui moissonnera les impies pour le châtement et les élus pour la vie; de *Jérémie* trois, comme le Seigneur dit : *Cache mon propre exposé*. En outre, il dit : *Je prendrai un (homme) de la ville et deux de la province; je les conduirai dans Sion et les établirai juges*². En voici l'explication. *Un de la ville* veut dire les Israélites, qui se sont trouvés à la prédication des apôtres. *Deux de la province* veut dire les descendants de *Cham* et les descendants de *Japhet*, qui se sont trouvés à la prédication des apôtres; de *Sirach* deux, comme lui-même dit : *Jusqu'à ce que tu trouves l'époque (de le révéler), cache ton exposé*.

10. LES SEPT DONS CACHÉS. — Au sujet des sept tonnerres³ * scelle (ta bouehe). Ils veulent dire les sept dons, qui ont été cachés aux hommes.

1. Zach. v, 1 (?) (Ap. xiv, 15 sqq.). — 2. Jér. III, 14. — 3. Ap. x, 3.

እ : ወቦ : እምኔሆን : ሠናደን : ወቦ : ጸዋጋን ። ወቀዳሚ : ዘተሀብአ : ሞት : እምልቦ : ሰብእ ። በከመ : ይቤ : ጳውሎስ : ናሁ : ሕቡእ : ነገረ¹ : እነገረክሙ : እስመ : ክልነ : ንመውት ። ወካልእኒ : አሚን : ዘተሀብአ : እምልቦ : አላዊደን ። በከመ : ይቤ : ለሊሁ : ጳውሎስ : ሕቡእ : ውእቱ : ትምሕርትን : ለአላዊደን ። ወሣልሰሂ : ፍቅር : እስመ : እንዘ : ሀለወ : ፍቅር : ሠናይ : ጽልአ : ወጋእዘ : የኃሥሥ : ሰብእ ። ወራብእ ሂ : ፍርሃተ : እግዚአብሔር : ውእቱ : ዘተረስዓ : እምልቦ : ሰብእ ። ወኃምስሂ² : እንዘ : ማይ : ከዊነ : ሰብእ : ዝኒ : ሶሶብ : ውእቱ ። ወሣድስሂ : እ* ምአሐዱ : ጥብ : ይወፅእ : ሐሊብ : ወሶቦ : ተጠብሐ : ይከውን : ደመ ። ወላህምኒ : ሶቦ : ትወልድ : ይገብይይ : እንላ : ኅቦ : ጥቦ : እሙ : ወሰብእኒ : ከማሁ ። ወሳብእኒ : ምሕረተ : እግዚአብሔር : ውእቱ : ዘተሀብአ : እምልቦ : ሰብእ ። በከመ : ይቤ : ለሊሁ : ምሥጢረ : ምሕረትዮስ³ : ኢይትዓወቅ : ለኩሉ : ዘሥጋ ።

ወነዋ : ፈጸምኩ : ለከ : ነገራተ : ምሥጢር ። ወደመስለኒሰ : ዘነገረ : ሶቦ ። = ። ነገርክምሙ : ለውሉደ : ሰብእ : ይትካህዱከ : እንዘ : ይብሉ : አልቦ : ዘተሐብአ : እመጸሐፍት ። ወምስለ : እለ : ከመዝ : ኢትትካህድ : ወእመ : አኮሰ : ሕማመ : ተኅሥሥ : ለርእስከ ። ወስማፅ : ዘይቤ : እግዚእነ : በመጽሐፈ : ምሥጢር ። ወመጽሐፈ : * ምሥጢ

* fol. 53, v° a.

* fol. 53, v° b.

1. Ms. ነገረ. — 2. Ms. ኃምስሂ. — 3. Ms. መሕረትዮስ.

Il y en a parmi eux de bons, mais il y en a de mauvais. Le premier est la mort, qui a été cachée au cœur de l'homme, comme dit Paul : *Voici : je vous exposerai un exposé caché : c'est que tous nous mourrons.* Le second est la foi, qui a été cachée au cœur des impies, comme Paul lui-même dit : *Notre enseignement est caché aux impies.* Le troisième est la charité; en effet, alors que la charité est bonne, l'homme cherche la haine et la querelle. Le quatrième est la crainte du Seigneur, qui est oubliée du cœur de l'homme. Le cinquième (est l'eau), puisque l'eau est l'essence de l'homme. Ceci est merveilleux. Le sixième est le lait, (qui) sort d'une mamelle. Lorsqu'elle aura été tranchée, il surviendra du sang. Quand une vache a vêlé, le petit s'enfuit vers la mamelle de sa mère. Pour l'homme, c'est pareil. Le septième est la miséricorde du Seigneur, qui est cachée au cœur de l'homme, comme lui-même dit : *Le mystère de ma miséricorde ne sera divulgué à aucun (être, doué) d'un corps.*

* fol. 53, v° a.

II. INCREDULITÉ A L'EXPOSÉ DU MYSTÈRE. — Voici que j'ai achevé pour toi l'exposé des mystères. Mais il me semble que, lorsque j'aurai fait cet exposé-ci aux enfants des hommes, ils te contrediront, en disant : *Rien n'est caché des Écritures.* Avec de tels (êtres) tu ne discuteras pas, mais au contraire, tu rechercheras la souffrance pour toi-même. Écoute ce qu'a dit Notre-Seigneur dans le livre des Mystères. Or, le livre des Mystères, c'est

* fol. 53, v° b.

ርሰ : ዘውእቱ : መጽሐፈ : ከዳን ። ይቤ : አለ : ይዘርኡ : ውስተ : ምድር : ዘኢይባ
 ቀድሶ : ሕግመ : የኅዮሱ : ለርእሶመ ። ወጳውሎስኒ : ይቤ : ወመስተካሕድ : ብእ
 ሲ : እምከመ : ገሠጽከ : ምዕረ : ወካዕባ : ሕድጎ : ወአእምሮ : ከመ : ዓላዊ : ውእቱ :
 ወነገረ : ጥብብሰ : ይኒይሰ : ትንግር¹ : ለጠቢባን ። በከመ : ይቤ : ጳውሎስ : ጥበባ :
 ንንግሮመ : ለጠቢባን ።

ወስግዕ : ካዕባ : ዘነገረ : ነቢያትኒ : ወሐዋርያትሂ : ወዕኡ : እምያዕቆብ ። ወ
 ቤተ : እስራኤል : ተሰምዮ : አባግኦ ። በከመ : ይቤ : ሄኖክ : እምአድገ : ገዳም : ተወ
 ልደ : ላህም : ዘውእቱ : ኡብርሃም : እምታራ ። ወበሐኩ : ተወ^{*} ልደ : እምበሐኩ :
 ዘይቤ : ያዕቆብ : እምይስሐቅ ። ወለዔሳውኒ : ሰመዮ : ሐራዊያ : ገዳም ። ዝኩ : ሄ
 ኖክ : ነቢይ : ሰመዮመ : ለአሕዛብ : ዘዘዘአሆመ ። ለአማሌቅ : አንስርት : ወለግብ
 ጽ : አገዛእብት ። ወለይስማኤላውያን : አእዳገ : ገዳም ። ወለዔረብ : አጣሊ : ወለከነ
 አን : ቋግት ። ወለፍልስጥኤም : ቈናጽል ። ወለሞአብ : ግሔያት² ። ወለፋርስ : አና
 ብስት ። ወለአሞናዊያን : አቃርብት ። ወለምድያም : አከስት ። ወለዘርኦ : ያሬት :
 አናምርት ። ለኤዶም : ተኩላት ። ወለኩሎመ : ሰመዮመ : ዘዘዘአሆመ : ዝኩ : ሄ
 ኖክ : ነቢይ : ዘጸሐፈ : ነገረ : እንበለ : ይኩን : ዘይከውን ። ወነቢያትሂ : እንግር : ካዕ
 ባ : ይእዜኒ : ይቤ : ሐዋርያ : ቀዳሜ : ኩሉ : * ነቢይ : አዳም : አቡነ : እመሰ : ምድ
 ር ። ወአቡሀኒ : ፈጣሪሀ : እግዚአብሔር : ውእቱ ። ወሄኖክኒ : አቡሀ : ያሬድ : ወእ

* fol. 54, 1° a.

* fol. 54, 1° b.

1. Ms. ት : ትንግር. — 2. Ms. ጌሐያት.

le livre du *Kidân*. Il a dit : *Ceux qui sèment dans une terre qui n'est pas fructueuse, recherchent la souffrance pour eux-mêmes. Paul aussi a dit : L'homme est frondeur, toutes les fois que tu le châties. Et encore : Laisse-le et sache que c'est un pervers*¹. Quant à l'exposé de la sagesse, il vaut mieux que tu l'exposes aux sages, comme dit *Paul : Nous exposerons la sagesse aux sages*².

12. ORIGINE DES PROPHÈTES. — Écoute aussi cet exposé-ci. Les prophètes, d'une part, les apôtres, d'autre part, sont sortis de *Jacob*. La maison d'*Israël* a été appelée (*un troupeau de*) moutons, comme dit *Hénoch : De l'âne du désert est né le bœuf*, c'est-à-dire *Abraham* de *Tará*. *Le bouc est né* * *du bouc*, c'est-à-dire * *Jacob* d'*Isaac*. Quant à *Ésaü*, il l'a appelé *sanglier*. Le prophète *Hénoch* a dénommé les divers peuples : les Amalécites : *aigles*; les Égyptiens : *hyènes*; les Ismaélites : *ânes du désert*; les Arabes : *boucs*; les Cananéens : *corbeaux*; les Philistins : *renards*; les Moabites : *souris*; les Perses : *lions*; les Ammonites : *scorpions*; les Madianites : *serpeants*; les descendants de *Japhet* : *léopards*; les Édomites : *loups*. Le prophète *Hénoch* a dénommé tous les divers (peuples), (lui) qui a écrit l'exposé (des événements) futurs, avant qu'ils n'arrivent. Je vais encore maintenant parler des prophètes. L'Apôtre a dit : *Le premier de tous* * *les prophètes est Adam, notre père. Sa mère est la terre. Son père est le Seigneur,*

* fol. 54, 1° a.

* fol. 54, 1° b.

1. Tit. III, 11. — 2. I Cor. II, 6.

ሙ : ባሬካ ፡ ፀኖኅኒ ፡ ወልደ ፡ ወልዱ ፡ ለማቲሰላ ፡ አቡሁ ፡ ለላሚኅ ፡ ወእሙ ፡ ቤቴ ነስ ፡ ውእቱኒ ፡ ነቢይ ፡ ውእቱ ፡ ዘተነበየ ፡ ነገረ ፡ ከመ ፡ ይመጽእ ፡ አይሕ ፡ ውስተ ፡ ዓለም ፡

ወአብርሃምኒ ፡ ነቢይ ፡ ውእቱ ፡ ዘተነበየ ፡ ብዙኅ ፡ ይብለከ ፡ መጽሐፈ ፡ ኩፋሌ ፡ ተነበየ ፡ አብርሃም ፡ እንዘ ፡ ይብል ፡ ይተነሥኡ ፡ ደቂቅ ፡ ለሐድሶ ፡ ሕግከ ፡ ወእሉኒ ፡ ሐዋርያት ፡ እሙንቱ ፡ ወካዕበ ፡ ይብለከ ፡ ይከውን ፡ ዓለም ፡ ሰላመ ፡ ወዝኒ ፡ በእንተ ፡ ወልድ ፡ እስመ ፡ ረሰየ ፡ ለዓለም ፡ ሰላመ ፡ በከመ ፡ ይቤ ፡ ጳውሎስ ፡ ወገብረ ፡ ሰላመ ፡ በመስቀሉ ፡ ወአመኒ ፡ ገብረ ፡ አብርሃም ፡ መሥዋዕተ ፡ * ይቤሎ ፡ እግዚአብሔር ፡ ንሣእ ፡ ለከ ፡ ላህም ፡ ዘፎግመቱ ፡ ወጠሊ ፡ ዘፎግመቱ ፡ ወርግበ ፡ ወማዕንቅ ፡ ወነዋ ፡ ፍካሬሁኒ ፡ አብርሃም ፡ ይተረጎም ፡ በወልድ ፡ ወላህም ፡ ዘፎግመቱ ፡ ዘይቤ ፡ አዳም ፡ ውእቱ ፡ ወፎግመቱ ፡ ፎክግማን ፡ እማንቱ ፡ እም[ፎ]ግመቱ ፡ ዘይቤሂ ፡ እስመ ፡ አሕዛብ ፡ ወዕኡ ፡ እምፎደቁቀ ፡ ኖኅ ፡ ወእምሰለስተዘመ ፡ ነሥኡ ፡ እግዚእነ¹ ፡ አሕዛብ ፡ በስብከተ ፡ ወንጌል ፡ ወርግብኒ ፡ ማርያም ፡ እግዚእትን ፡ ወማዕንቅኒ ፡ ጳውሎስ ፡ ሐዋርያ ፡ ወለአዕዋፍሰ ፡ ኢትምትሮን ፡ ዘይቤሂ ፡ አዕዋፍሰ ፡ መምህራን ፡ እሙንቱ ፡ ወኢይትመተሩ ፡ እስከ ፡ ሕልቀተ ፡ ዓለ^{*}ም ፡ ወፍና ፡ ሰርክ ፡ ዘይቤሂ ፡ ጥቃ ፡ ሕልቀቱ ፡ ለዓለም ፡ ይቤ ፡ ካዕበ ፡ እግዚእነሂ ፡ መጽአ ፡ ጊዜ ፡ ፍና ፡ ሰርክ ፡ ጥቃ ፡ ሕልቀተ ፡ ዓለም ፡ በከመ ፡ ይ

* fol. 54, v° a.

5

10

* fol. 54, v° b.

15

1. Ms. እግዚእነሂ.

son Créateur. Quant à Hénoch, son père est Yâréd et sa mère est Bârékâ. Noé est fils du fils de Mâtousalâ, père de Lamech. Sa mère est Bêtênês. Il est le prophète, qui a prophétisé (et) exposé que le déluge viendrait dans le monde.

13. ABRAHAM. — Abraham aussi est un prophète, qui a prophétisé beaucoup. Le Livre des Jubilés te le dit. Abraham a prophétisé, en disant : Des enfants se lèveront pour rénover ta loi. Ce sont les apôtres. De plus, il t'a dit : Le monde sera (en) paix. C'est au sujet du Fils, car il a mis le monde (en) paix, comme dit Paul : Il a fait la paix par sa croix. Quand Abraham eut accompli le sacrifice, * le Seigneur lui dit : Prends un bœuf de trois ans, un bouc de trois ans, une colombe et une tourterelle¹. En voici l'explication. Abraham est expliqué par le Fils. Le bœuf de trois ans veut dire Adam. Les trois ans sont les trois époques. De (trois) ans veut dire que les peuples sont sortis des trois fils de Noé. Avec eux trois Notre-Seigneur a pris les peuples par la prédication de l'Évangile. La colombe est Marie Notre-Dame. La tourterelle est l'apôtre Paul. Les oiseaux, ne les coupe pas². Les oiseaux veulent dire les docteurs. Ils ne seront pas interrompus jusqu'à la fin du monde. * Vers le soir³ veut dire près de la fin du monde. Notre-Seigneur a dit en outre : Le moment de l'approche du soir vient, (c'est-à-dire le moment) proche de la fin du

* fol. 54, v° a.

* fol. 54, v° b.

1. Gen. xv, 9. — 2. Gen. xv, 10. — 3. Gen. xv, 12.

ቤ : ጳውሎስ : በሕልቀተ : ዓለም ። መጽሐ¹ : ወልድ : ከመ : ይስዓራ : ለኅጢአት :
ወንድሂ : ወልድ : ውእቱ : ወዕቶንሂ : መስቀል : ውእቱ ።

5 ወይቤ : አባ : በኅይለ : ሚካኤል² : ግባእኬ : ወንግረኒ ። ዘከመ : ወጽኢ : ነቢያ
ት : ወስመ : አበዊሆሙ : ወእሞሙ ። ንግረኒ : ካዕበ : ይቤ ። ወይቤ : መሬክር : አ
ብርሃምኒ : ወዕአ : እምታራ : እስመ : ዘርአ : ሴም : ውእቱ ። ወእመኒ : ስማ : ኡዋ
ሳ : እንተ : ይእቲ : ትሕዲፍ ። ወእምነ : ኡብርሃም : ተፈልጡ : ሕዝብ : ወአሕብብ ። ወ
እ^{*} መኒ : ዘርአ : ያዕቆብ : ሰረዑ : ነቢያት ። ወቀዳሚ : ነቢያ : በአሪት : ሙሴ : ምል
ካም : ወእኅሁኒ : አርን ። ካህን ። ውእቶሙኒ : እምቤተ : ሌዊ : ወስመ : አብሆሙ :
10 ወልደ : ኔዊ : ይብልዎ ። ወሰሙኤል : እምቤተ : ሌዊ : ውእቱ : ዘሚራሪ : ወአቡሁ
ስ : ሕልታና ። ወስመ : እሙ : ሐና : ወይእቲኒ : እምቤተ : እስራኤል : ይእቲ ።

15 ወዳዊትኒ : ነቢያ : ወንገሥ : ውእቱ : ዘ[ው]እቱ : ዘእምነገደ : ይሁዳ : ዐአቱ : ወ
አቡሁኒ : እሴይ : ወስመ : እሙ : ሕብሊኣሌ ። እምአመ : ተነባዩ : እስከ : ምጽአተ :
ወልድ : ሸወጃጃመት ። ወሰሎሞንኒ : ወ^{*} ልዩ : ነቢያ : ውእቱ : ወእመኒ : ቤርሳቤ
ሕ ። ወኤልያስኒ : ነቢያ : ውእቱኒ : እምነገደ : ሌዊ : ዘርአ : ፊናሃስ : ወልደ : ዓልግ

* fol. 55,
1° a.

* fol. 55,
1° b.

1. Dittologie. — 2. Ms. ሚካኤል.

monde, comme dit Paul : *A la fin du monde, le Fils viendra, afin d'anéantir le péché. La flamme est le Fils. La fournaise est la croix.*

14. LES NOMS DES PÈRES ET MÈRES DES PROPHÈTES. — *Abba Bahayela Mikâ'el* a dit : « Expose-moi donc à nouveau comment sont issus les prophètes. Expose-moi les noms de leurs pères et de leurs mères, a-t-il dit à nouveau. » L'explicateur a dit : « *Abraham* est issu de *Târâ*, car il est un descendant de *Sem*. Le nom de sa mère est *'Éwásá*, c'est-à-dire *Tehdif*. D'*Abraham* les nations et les peuples se sont diversifiés. Vraiment * la postérité de *Jacob* a pullulé en prophètes. Le premier prophète dans la Loi est *Moïse*, (descendant) de *Melkâm*. Son frère est le prêtre *Aaron*. Ils sont de la maison de *Lévi*. Le nom de leur père est *'Enbarâm*¹. Le nom de leur mère est *Yokâbed*. Le nom de leur sœur est *Marie*. *Josué* est fils de *Néwi*, dit-on. *Samuel*, de la maison de *Lévi*, est (descendant) de *Mirâri*. Son père est *Helqânâ*. Le nom de sa mère est *Hannâ*. Elle est de la maison d'*Israël*.

* fol. 55,
1° a.

David est le prophète et le roi, dont l'origine est de la tribu de *Juda*. Son père est *Jessé*. Le nom de sa mère est *Hebli'âlê*. Depuis (l'époque) où il a prophétisé jusqu'à la venue du Fils, (il y a) 1800 ans. *Salomon*, son * fils, est un prophète. Sa mère est *Bêrsâbêh*. Le prophète *Élie* est de la tribu de *Lévi*, descendant de *Finâhâs*, fils du prêtre *'Al'âzar*. Le nom de son père est *'Iyâsényou*. Le nom de sa mère est *Bitonâ*. *Isaïe* est de la tribu de *Siméon*. Sa

* fol. 55,
1° b.

1. *'Enbarâm* = *Amram*.

ዘር : ካህን ። ወስመ ፡ አቡሁ ፡ ኢያሴንዩ ፡ ወስመ ፡ እሙ ፡ ቢቶና ። ወኢሳይያስኒ ፡ እ
 ምነገደ ፡ ስምዖን ፡ ውኡቱ ። ወእሙኒ ፡ እምቤተ ፡ ሮቤል ፡ ይእቲ ። ወስመ ፡ አቡሁ ፡
 አሞጽ ። ወስመ ፡ [እሙ ፡] አሬኔስ ፡ ወእምአመ ፡ ተነበዩ ፡ እስከ ፡ ምጽአተ ፡ ፍቁር ፡
 ፯፻፸፱ወ፸ዓመት ። ወኤርምያስኒ ፡ እምነገደ ፡ ሌዊ ፡ ውኡቱ ፡ ዘእምነ ፡ ቀዓት ። ወስመ ፡
 አቡሁ ፡ ኬልቅዩ ። ወስመ ፡ እሙ ፡ ዊጤሌስ ። ወንብረቱሰ ፡ ውስተ ፡ አናቶት ፡ ብሐ
 ረ ፡ ብንያም ፡ ወዓዲ ፡ ስመ ፡ አቡሁ ፡ መለቤኔ ። ወእምአመ ፡ ተነበዩ ፡ እስከ ፡ ምጽ* አ
 ተ ፡ እግዚእ ።

* fol. 55, v° a.

ወዳንኤልኒ ፡ ዘእምነገደ ፡ ይሁዳ ፡ ውኡቱ ፡ ወስመ ፡ አቡሁ ፡ ኢዮአቄም ፡ ንጉሠ ፡
 ይሁዳ ። ወእሙኒ ፡ ማሌናስ ፡ ወእምአመ ፡ ተነበዩ ፡ እስከ ፡ ምጽአተ ፡ ቃል ፡ ፱፻፴፱
 መት ፡ ወ፫ደቁቅኒ ፡ ስመ ፡ አቡሆሙ ፡ ሴምዩ ፡ ወስመ ፡ እሞሙ ፡ ናትሪ ፡ ወዓዲ ፡ ሐ
 ና ። አቡሁ ፡ ለዳንኤል ፡ ወአቡሆሙ ፡ ለ፫ደቁቅ ፡ አኅው ፡ ውኡቶሙ ። ወሕዝቅኤልኒ ፡
 እምነገደ ፡ ሌዊ ፡ ዘቀዓት ፡ ወስመ ፡ አቡሁ ፡ ቡዝ ፡ ወስመ ፡ እሙ ፡ ኖሬ ። ወእምአመ ፡
 ተነበዩ ፡ እስከ ፡ ምጽአተ ፡ ዋሀድ ፡ ፱፻፷፱ወ፸ዓመት ፡ ወፅገነራኒ ፡ ዘተሰምዩ ፡ ሱቱኤል ፡
 እምነገደ ፡ ሌዊ ፡ ውኡቱ ፡ ወስመ ፡ አቡሁ ፡ ሴርዩ ፡ ወስመ ፡ እሙ ፡ ሳሎ ፡ እምአመ ፡
 ተነበዩ ፡ እስከ ፡ ምጽ* አተ ፡ ወልድ ፡ ፭፻፴፱ወ፸ዓ ፡ ወጦቢትኒ ፡ እምቤተ ፡ ንፍታሌም ፡ ው
 ኡቱ ፡ ወስመ ፡ አቡሁ ፡ ግበኤል ፡ ወስመ ፡ እሙ ፡ ማሌዴ ። ወኢያሱኒ ፡ ሲራክ ፡ ወል

* fol. 55, v° b.

mère est de la maison de *Ruben*. Le nom de son père est *Amos*. Le nom (de sa mère) est *Arènes*. Depuis (l'époque) où il a prophétisé jusqu'à la venue de l'Aimé, (il y a) 765 ans. *Jérémie* est de la tribu de *Lévi*, qui (lui-même descend) de *Qa'ât*. Le nom de son père est *Kélqyou*. Le nom de sa mère est *Wétélès*. Sa demeure a été à *Anátot*, pays de *Benjamin*. Le nom de son père est encore *Malabéné*. Depuis (l'époque) où il a prophétisé jusqu'à la venue* du Seigneur, (il y a)...¹.

* fol. 55, v° a.

Daniel est de la tribu de *Juda*. Le nom de son père est *Iyo'aqém*, roi de *Juda*. Sa mère est *Mélénás*. Depuis (l'époque) où il a prophétisé jusqu'à la venue du Verbe, (il y a) 404 ans. Quant aux trois enfants, le nom de leur père est *Sémyou*. Le nom de leur mère est *Nátri*, et aussi *Hanná*. Le père de *Daniel* et le père des trois enfants étaient frères. *Ézéchiél* est de la tribu de *Lévi*, (descendant) de *Qa'ât*. Le nom de son père est *Bouz*. Le nom de sa mère est *Noré*. Depuis (l'époque) où il a prophétisé jusqu'à la venue de l'Unique, (il y a) 464 ans. *Esdras*, qui est appelé *Soutou'él*, est de la tribu de *Lévi*. Le nom de son père est *Séryou*. Le nom de sa mère est *Sálo*. Depuis (l'époque) où il a prophétisé jusqu'à la venue* du Fils, (il y a) 537 (ans). *Tobie* est de la maison de *Nephtali*. Le nom de son père est *Geba'él*. Le nom de sa mère est *Mésédé*. *Iyásou Sirák* est fils du prêtre *Al'ázar*, c'est-à-dire (du) prêtre *Siméon*. Son

* fol. 55, v° b.

1. La place pour la date est restée en blanc dans le ms.

ደ : ዓልዓዘር : ካህን : ዘውእቱ : ስምዖን : ካህን :: ወስመ : ስና :: ወሆሴዕኒ : እምነ
 ገደ : ዮሴፍ : ውእቱ : ወስመ : አቡሁ : ቤኤርም : ወስመ : እመ : ሚሴሌ :: ወአሞጽ
 ኒ : እምነገደ : ስምዖን : ውእቱ : ወስመ : አቡሁ : ዘታር : ወስመ : እመ : ሚሳታ ::
 ወውእቱኬ : አቡሁ : ለኢሳይያስ : ነቢይ ::

5 ወምክያስኒ : እምነገደ : ብንያም : ውእቱ : ወስመ : አቡሁ : አምዳ : ዘውእቱ :
 መራት : ወስመ : እመ : ሳተሞ : እንተ : ይእቲ : ሲታኒ :: ወኢዩኤልኒ : እምነገደ :
 ሮቤል : ውእቱ : ወስመ : አቡሁ : ሮቤል : ወስመ : እመ : ሚሲሪ : እ*ንተ : ይእ
 ቲ : ባቱኤል :: ወአብደዮ : እምነገደ : ኤፍሬም : ውእቱ : ወስመ : አቡሁ : ኮክላ : ወ
 ስመ : እመ : ሰፍጤ :: ወዮናስኒ : እምቤተ : ይሳኮር : ውእቱ : ወስመ : አቡሁ : አማ
 10 ቱ : ወስመ : እመ : ማታሴ :: ወናሆምኒ : እምነገደ : ዘብሎን : ውእቱ : ወስመ : አቡ
 ሁ : ሔልቅስዮስ : ወስመ : እመ : አንቢና :: እንተ : ይእቲ : ሶና :: ወእንባቆምኒ : እ
 ምነገደ : ስምዖን : ወስመ : አቡሁ : ዳኮር :: ወስመ : እመ : ሱራፋ : እንተ : ይእቲ : ራ
 ስኖያ : እስመ : ተወልደት : በብስራት : ሱራሬም :: ወሰፎንያስኒ : እምነገደ : ንፍታሌ
 ም : ወስመ : አቡሁ : ሴዴቅ : ዘውእቱ : ጎዮልያል : አሞራሚ : ወስመ : እመ : ሚሮ
 15 ባ : ወዓዲ : ይብልሞ : ንሕብ : ወአሞራሚ : ብሂል : በእንተ : ዘወረሱ : ምድረ : አ*ሞ
 ሮዮን ::

* fol. 56, r° a.

* fol. 56, r° b.

ወሐኔኒ : እምነገደ : ጋድ : ወእመኒ : እምነገደ : ዳን : ይእቲ : ወስመ : አቡሁ :

nom est *Sennâ*. *Osée* est de la tribu de *Joseph*. Le nom de son père est *Bè'èrem*. Le nom de sa mère est *Mésélé*. *Amos* est de la tribu de *Siméon*. Le nom de son père est *Zitâr*. Le nom de sa mère est *Misâtâ*. C'est donc lui le père du prophète *Isaïe*.

Michée est de la tribu de *Benjamin*. Le nom de son père est *'Amdâ*, c'est-à-dire *Mourât*. Le nom de sa mère est *Sâtamo*, c'est-à-dire *Sitâni*. *Joël* est de la tribu de *Ruben*. Le nom de son père est *Ruben*. Le nom de sa mère est *Misiri*. * c'est-à-dire *Bâtou'él*. *Abdée* est de la tribu d'*Éphraïm*. Le nom de son père est *Koklà*. Le nom de sa mère est *Safté*. *Jonas* est de la maison d'*Issachar*. Le nom de son père est *'Amâté*. Le nom de sa mère est *Mâtâlé*. *Nahum* est de la tribu de *Zabulon*. Le nom de son père est *Hèlqsyous*. Le nom de sa mère est *'Anbinâ*, c'est-à-dire *Sonâ*. *Habacuc* est de la tribu de *Siméon*. Le nom de son père est *Dâkor*. Le nom de sa mère est *Sourâfâ*, c'est-à-dire *Râsfyâ*, car elle a été engendrée sur (l'heureuse) nouvelle d'un Séraphin. *Sophonie* est de la tribu de *Nephtali*. Le nom de son père est *Sédéq*, c'est-à-dire *Gotolyâl l'Amorrhéen*. Le nom de sa mère est *Mérobâ*. On l'appelle aussi *Neheb*. *L'Amorrhéen* veut dire que (les Israélites) ont hérité de la terre * d'*Amoryon*.

* fol. 56, r° a.

* fol. 56, r° b.

Aggée est de la tribu de *Gad*. Sa mère est de la tribu de *Dan*. Le nom de son père est *'Atotâ*. Le nom de sa mère est *Léné*. *Zacharie* est de la tribu

አጦታ : ወስመ : እሙ : ሌኔ :: ወዘካርያስኒ : እምነገደ : ሌዊ : ውእቱ : ወስመ : አ
 ቡሁ : በራከዬ : ወስመ : እመ : እሙ : ሐዶ : ወስመ : እሙ¹ : ኅሌ :: ወምልክያስኒ :
 እምነገደ : አሴር : ውእቱ : ወስመ : አቡሁ : ፋሌል : ወስመ : እሙ : ጽጌኔ :: ወጋድ
 ኒ : ነቢይ : እምነገደ : ዳን : ውእቱ : ወስመ : አቡሁ : ሞጽ :: ወስመ : እሙ : ነቢ :
 እንተ : ይእቲ : ነቢል :: ወዮሐንስኒ : መክብበ : ነቢያት : እምቤተ : ሌዊ : ውእቱ : ወ
 ስመ : አቡሁ : ዘካርያስ : ወስመ : እሙ : ኤልሳቤጥ :: ወለሐጌኒ : ካዕበ : ስመ : እሙ :
 ሶና :: እንተ : ይእቲ : ሌኒ :: ወከመዝ : ጸአቶ^{*} ሙ : ለነቢያት : እምገደገደቁቀ : ያዕ
 ቆብ : ወአልቦ : ነቢይ : ዘኢወዕአ : እምያዕቆብ : እንበለ : ኢዮብ : ባሕቲቱ : ዘተ
 መሰለ : በወልድ :: ወኢዮብኒ : እምቤተ : ዔሳው : ውእቱ ::

* fol. 56.
v° a.

ወሐዋርያኒ : አልቦ : ዘኢወዕአ : እምያዕቆብ :: ወበእንተ : ሐዋርያኒ : ተነበየ :
 ሕዝቅኤል :: ወበእንተ : ወልድኒ : ይቤ :: እንተ : ፕሃት : ቦአ : ወወዕአ : እን
 ዘ : ሀለወት : እዑታ :: ፕሃትሰ : ማርያም :: = :: ድንግል : ይእቲ :: ወካዕበ : ይቤ :
 ርኢኩ : ጌሰብአ : ጉድብ : እለ : መጽኡ : እምደቡብ :: ወጌአብያዲሌሙ : እለ : መጽ
 ኡ : እምጽባሕ : ወዡሎሙ : ጉድብ : ውስተ : እደዊሆሙ :: ወእሉሰ : ገደገደሐዋርያ
 ት : ትርጓሜሆሙ :: ወጉድብኒ : ቃለ : እግዚአብ^{*} ሌር : ውእቱ :: በከመ : ይቤ : በወ
 ንጌል : ጉድብ : ተሰይመ : ውስተ : ጉንደ : ዕወው :: ወዕወው : ዘይቤ : ሰብእ : እሙ

* fol. 56.
v° b.

1. Ms. እምኤወ.

de Lévi. Le nom de son père est *Barâkiyou*. Le nom de la mère de sa mère est *Hado*. Le nom de sa mère est *Halé*. *Malachie* est de la tribu d'*Aser*. Le nom de son père est *Fâhêl*. Le nom de sa mère est *Tsegéné*. Le prophète *Gad* est de la tribu de *Dan*. Le nom de son père est *Mots*. Le nom de sa mère est *Nabi*, c'est-à-dire *Nabil*. *Jean*, qui ferme le chœur des prophètes, est de la maison de *Lévi*. Le nom de son père est *Zacharie*. Le nom de sa mère est *Élisabeth*. Quant à *Aggée* encore, le nom de sa mère est *Sonâ*, c'est-à-dire *Léni*. Telle est l'origine * des prophètes : (ils viennent) des douze fils de *Jacob*. Il n'y a pas de prophète qui ne soit pas sorti de *Jacob*, sauf *Job* seul, qui est assimilé au Fils. Or, *Job* est de la maison d'*Ésaü*.

* fol. 56.
v° a.

15. LES APÔTRES. — Quant aux apôtres, il n'y en a pas qui ne soient pas sortis de *Jacob*. Au sujet des apôtres *Ézéchiël* a prophétisé. Au sujet du Fils aussi il a dit : *Il est entré et sorti par la porte, alors qu'elle se trouvait fermée*¹. La porte est la *Vierge Marie*. Il a dit encore : *J'ai vu sept hommes (avec) une hache, qui venaient du nord, et sept (de) leurs compagnons, qui venaient de l'Orient. Tous (avaient) une hache à la main*². C'est l'explication des douze apôtres. *La hache* est la parole * du Seigneur, comme (le Seigneur) dit dans l'Évangile : *La hache est posée au tronc des arbres*³. *Les arbres* veulent dire les hommes.

* fol. 56.
v° b.

1. Ézéché. XLIV, 2. — 2. Ézéché. IX, 2. — 3. Matth. III, 10 | Luc III, 9).

ንቱ ። ወበእንተዝ ፡ ይቤ ፡ ሕዝቅኤል ፡ ወኮሎሙ ፡ እለ ፡ አልቦሙ ፡ ትእምርተ ፡ ግዝ
 ሙ ፡ ወእለሰ ፡ ቦሙ ፡ ትእምርተ ፡ ሕድግ ። ወዝኒ ፡ ብሔል ፡ እለ ፡ ቦሙ ፡ አሚን ፡
 ሥላሴ ፡ ይድኅኑ ፡ ወእለ ፡ አልቦሙ ፡ ትእምርተ ፡ ዘይቤሂ ፡ እለ ፡ አልቦሙ ፡ አሚን ፡
 ይትዝመ ፡ እምሕረቱ ። ወእምን ፡ ቅዱሳንየ ፡ ቅድሙ ፡ ዘይቤሂ ፡ እስራኤል ፡ እሙን
 5 ቱ ፡ ለእሉኒ ፡ ለእመ ፡ አቦዩ ፡ አሚን ፡ ግዝመ ፡ ብሂል ።

ወዘካርያስኒ ፡ ይቤ ፡ በእንተ ፡ ወልድ ፡ ርኢኩ ፡ በሌሊት ፡ ብእሴ ፡ ዘይጸኢን ፡ ዳ
 በ ፡ ፈረስ ፡ ቀዩሕ ፡ ወይቀውም ፡ ማእከለ ፡ ክልኤ ፡ አድባር ፡ ዘቦ ፡ ጽላሎተ ፡ * ወድኅ
 ሬሀ ፡ አፍራስ ፡ ቀዩላን¹ ፡ ወጸሊማን ፡ ወከብኮሳን ። ወጽዕድው ። ወሌሊትሰ ፡ ዘ
 ተሰምየ ፡ ዝዓለም ፡ እምቅድመ ፡ ምጽኢቱ ፡ ለወልድ ። በከመ ፡ ይቤ ፡ ኢሳይያስ ፡ በሌ
 10 ሊት² ፡ ትገይስ ፡ መንሬስየ ፡ ኅቤከ ። ፈረስሂ ፡ አዳም ፡ ውኡቱ ፡ ዘለብዕ ፡ ለክርስቶስ ።
 ወብእሴ ፡ ዘይቤ ፡ ክርስቶስ ፡ ውኡቱ ፡ ዘለብሳ ፡ ለእግዝእትን ፡ ማርያም ፡ ወይቀውም ፡
 ማዕከለ ፡ ክልኤ ፡ አድባር ፡ ማእከለ ፡ ሐዲስ ፡ ወብሉይ ፡ ብሂል ። ወድኅሬሀ ፡ አፍራ
 ስ ፡ ቀዩላን ፡ ዘይቤ ፡ ሐዋርያት ፡ እሉ ፡ እለ ፡ ቁሐ ፡ በደመ ፡ ስምዖሙ ። ወጸሊማ
 ን ፡ ዘይቤ ፡ እለ ፡ በመዋዕለ ፡ ሐዋርያት ፡ እለ ፡ መጽኢ ፡ ዕልዋን ፡ እለ ፡ ይብልዎሙ ፡
 15 አርዮስ ፡ ወንስጥሮስ ። ወከ^{*}ሳኮሳንሰ ፡ ዘይቤ ፡ እሉ ፡ እለ ፡ ክርስቲያን ፡ ወኢኮን ፡ * fol. 57,
 r° b.

1. Ms. ቀዩዩላን. — 2. Ms. ባሉት.

C'est pourquoi *Ézéchiel* a dit : *Retranchez tous ceux qui n'ont pas le signe. Quant à ceux qui ont le signe, laissez-(les)*¹. Ceci veut dire aussi que ceux qui ont la foi (en) la Trinité seront sauvés, mais que ceux qui n'ont pas le signe, c'est-à-dire ceux qui n'ont pas la foi, seront retranchés de la miséricorde du (Seigneur). *Commencez par mes saints*² veut dire (par) *Israël*. Cela veut dire : Si eux-mêmes aussi rejettent la foi, retranchez-(les).

16. EXÉGÈSE DE QUELQUES TEXTES BIBLIQUES. — *Zacharie* a dit au sujet du Fils : *J'ai eu dans la nuit un homme, qui chevauchait sur un cheval rouge. Il se tenait entre deux montagnes, qui avaient de l'ombre.* * *Derrière lui, il y avait des chevaux rouges, noirs, multicolores et blancs*³. La nuit, c'est l'appellation de ce monde-ci avant la venue du Fils, comme dit *Isaïe* : *Dans la nuit, mon esprit surgit vers toi*⁴. Le cheval est *Adam*, qui a revêtu le Christ. *L'homme* veut dire le Christ, qui a revêtu (la chair de) *Notre-Dame Marie*. *Il se tenait entre deux montagnes*⁵ veut dire entre le Nouveau et l'Ancien (Testament). *Derrière lui, il y avait des chevaux rouges*⁶ veut dire les apôtres, qui sont devenus rouges par le sang de leur martyre; *des noirs* veut dire les hérétiques, qui ont été dans les jours des apôtres et ceux qui sont venus (ensuite), qu'on appelle *Arius* et *Nestorius*; * *des multicolores* veut dire les chrétiens dont la foi n'a pas été * fol. 57,
 r° b.

1. *Ézéchiel*. ix, 6. — 2. *Ézéchiel*. ix, 6. — 3. *Zach.* i, 8. — 4. *Is.* xxvi, 9. — 5. *Zach.* i, 8. — 6. *Zach.* i, 8.

ጽሩዮ : ሃይማኖቶሙ : እለ : ይብልዎሙ : ልዮን : ንስጥሮስ¹ ። አውጣኪዮስ : ወመቅ
 ዶንዮስ : ወሰባልዮስ : ወባእዳንሂ : እለ : ከማሆሙ : ብዙኃን ። ወካዕባ : አፍራስ : ጸ
 ዓድው : ዘይቤ : ፫፻፲፱፻፸፫፡፱ን : ሃይማኖት : ጸዓዳ : ወብሩሀ : ሃይማኖቶሙ ። ወት
 ምህርቶሙኒ : ጽዱል : ከመ : ፀሐይ ።

ወዮሐንስኒ : ይቤ : ዜነወኒ : መልአክ : ዘመጽአ : ቀዲሙ ። ወይቤ : ወሶባ : ጠ
 ቅዓ : ሣድስ : መልአክ : ወሶባ : ኮነ : መንፈቀ : ሣድስ : ዘመን : ተነበዩ : ነቢያት : ወ
 ዘርኡ : ወባዕዳን : አረሩ : በከመ : ይቤ : ኢሳይያስ : ዘዘርአ : ሥድሰ : ያኡቱ : ስል
 ሰ ። ወዘአረሩኒ : ሥልሰ : ሐዋርያት : ወእቶሙ : ሰብአ : ስ^{*} ላሴ : እሙንቱ : እስመ :
 አረሩ : ዘዘርኡ : ነቢያት : ወሥድሰ : ዘርኡ : ዘይቤሂ : ፭ኦሪተ : ሙሴ : ወሣድስ : መ
 ጽሐፊ : ነቢያት : ነፍሱሙ ። ወበእንተዝ : ይቤ : እግዚእነ : ወከመ : ካልእ : ዘይዘርእ ።
 ወካልፅ : ዘዩአርር ። ወኢሳይያስኒ : ካዕባ : ይቤ : እስመ : ኢያሰልጥ : ጽምድ : ብእ
 ራ : ወኢይገብር : አሐደ : ፀሕባ ። ዝኒ : ብሂል : ኦሪት : ወነቢያት : አልባ : ዘአስለ
 ጡ : ወኢይገብር : አሐደ : ባሕብ : ዘይቤሂ : ዮሐንስ : መጥምቅ : ዘኢተሰቀረ : ገባ
 ሁ : ለእድገኖ : አዳም : ወውሉዳ ። ወጸሕብ : ብሂል : ስቀረት : ብሂል ። ወከመሰ :
 ስቀረት : ብሂል : ወእቱ : ባሕብ : ስምዖ : ለሲራክ : እንዘ : ይብል : ልቡ : ለአብ
 ድ : ከመ : ባሕብ : ስቁር ።

* fol. 57, v° a.

5

10

15

* fol. 57, v° b.

ወበሣድስ : ዘመን : ተሰምዓ : ቃል : ፩እም^{*}ነ : አቅርንተ : ምሥዋዕ : ዘይቤ : ቃ

1. Ms. ልዮንስጥሮስ.

pure. eux qu'on appelle Léon, Nestorius, Eutychès, Macédonius, Sabellius et beaucoup d'autres encore, qui sont comme eux; des chevaux blancs, en outre, veut dire les 318 orthodoxes, dont la foi a été blanche et lumineuse, et dont la doctrine a été éclatante comme le soleil.

Jean a dit : L'ange, qui est venu en premier lieu, m'a annoncé et a dit : Lorsque le sixième ange aura sonné de la trompette et lorsque la moitié de la sixième époque sera survenue, les prophètes prophétiseront et sèmeront, mais d'autres moissonneront, comme dit Isaïe : Celui qui aura semé 6 (mesures) récoltera 3 (mesures)¹. Ceux qui ont récolté 3 (mesures) sont les apôtres, les hommes ^{*} de la Trinité, car ils ont moissonné ce que les prophètes ont semé. (Les prophètes) ont semé 6 (mesures) veut dire les 5 (livres de) la Loi de Moïse, le sixième étant le livre de tous les prophètes. C'est pourquoi Notre-Seigneur a dit : Autre (est) celui qui sème et autre (est) celui qui moissonne². Isaïe a dit aussi : En effet, (le travail d')une paire de bœufs ne remplira pas et ne fera pas un pot. Ceci encore veut dire la Loi et les Prophètes. Ne remplira pas et ne fera pas un pot veut dire Jean-Baptiste, dont le côté n'a pas été percé, pour sauver Adam et ses enfants. Le pot veut dire le trou. Comme quoi le pot veut dire le trou, écoute Sirák, lorsqu'il dit : L'intelligence du sot est comme un pot troué.

* fol. 57, v° a.

* fol. 57, v° b.

A la sixième époque, une parole a été entendue des * cornes de l'autel. Une

1. Ap. ix, 13. — 2. Jean iv, 37.

ልሰ : ሸዙተብሀለ : ወልድ : ዋሕድ : ውእቱ : ቃሉ : ለአብ : ወቃሉ : ለመንፈስ : ቅዱስ : ውእቱ : ወአቅርንትሂ : ለቃነ : ጳጳሳት : ውእቶሙ : ፀዘኤፌሶን : ወዘአንጾኪያ : ዘእስክንድርያ : ወዘሮምያ : መንበረ : ጴጥሮስ : ዓባይ : ይእቲ : ወሣድስ : መልእክ : ዘይቤሂ : ወልድ : ውእቱ : ወፀመላእክት : ዘይቤሂ : ፀወንጌላዊያን : ወፈለግኒ : ዘኤፍ ራጥስ : ዘይቤ : ቅድስት : ቤተ : ክርስቲያን : ይእቲ : ወአፍራስኒ : ዘይቤ : አእላፍ : ክርስቲያን : ወጌራ : እሳትኒ : ዘይቤ : አሚነ : አብ : ወወልድ : ወመንፈስ : ቅዱስ : ወአርእስተ : አፍራሲሆሙ : ከመ : አርእስተ : አናብስት : ዘይቤሂ : ራእሳኒሆሙ : ለክ ርስቲያን : ሐዋርያት : እልክ * ቱ : ወእሳት : ይወፅእ : እምአፋሆሙ : ዘይቤሂ : ልሳ ሩተ : እሳት : ዘወፅእ : እምሐዋርያት : ወሣልስተ : እዴሆሙ : ለእንለ : እመሕያው : ዘይቤሂ : እስመ : ቪእድ : ሞቱ : እምዓለም : እለ : አባይ : አሚነ : በስብስተ : ሐዋ ርያት :

* fol. 58, 1° a.

ወአናብስትሂ : ተሰምዩ : ነቢያት : ወሐዋርያት : ወአንበሳ : ተሰምዩ¹ : ወልድ : ዋህድ² : ወሰይጣንሂ : ይትሚሰል : ከመ : አንበሳ : ወአኮ : ዘእምሰልኖ : በእግዚእነ : አላ : እስመ : በተሉ : ኅይሉ : ይትመኩሰይ : አንበሳ : እስመ : ሐዋርያኒ : ይቤ : እ ስመ : ጸላኢክሙ : ጋኔን : ዘይጥኅር : ከመ : አንበሳ : ወየኅሥሥ : ዘይውኅጥ : ወከ መሰ : ይሰመይ : አንበሳ : መድኅኒነ : ስማፅ : ዘይቤ : መጽሐፈ : * አዲብ : ጣኅረ :

* fol. 58, 1° b.

1. Ms. ተሰማዩ. — 2. Ms. ወህድ.

parole, qui a été dite¹, veut dire le Fils Unique, le Verbe du Père et le Verbe de l'Esprit-Saint. Les cornes sont les quatre patriarches d'Éphèse, d'Antioche, d'Alexandrie et de Rome, le grand siège de Pierre. Le sixième ange veut dire le Fils. Les quatre unges² veulent dire les quatre Évangélistes. Le fleuve de l'Euphrate³ veut dire la sainte Église. Les chevaux⁴ veulent dire les milliers des chrétiens. Le casque de feu⁵ veut dire la foi au Père, au Fils et à l'Esprit-Saint. Les têtes de leurs chevaux sont comme les têtes des lions⁶ veut dire que les apôtres sont les chefs des chrétiens. * Le feu sort de leur bouche⁷ veut dire les langues de feu, qui sont sorties des apôtres. Le tiers des hommes⁸ veut dire que le tiers (des hommes), qui ont refusé de croire à la prédication des apôtres, est disparu du monde.

* fol. 58, 1° a.

17. LE SYMBOLISME DU MOT « LION ». — Les prophètes et les apôtres ont été appelés lions⁹. Le Fils Unique a été appelé lion. Satan est assimilé au lion; non pas que nous le comparions à Notre-Seigneur, mais c'est à cause de toute sa force qu'il a été surnommé lion. En effet, l'Apôtre a dit : Car votre ennemi est le démon, qui rugit comme un lion, et cherche qui dévorer¹⁰. Comme quoi Notre-Sauveur a été appelé lion, écoute ce que dit le livre de * Job : Le rugissement du lion et le cri de la lionne¹¹. Son rugissement veut dire 'Élohé, 'Élohé¹², (paroles

* fol. 58, 1° b.

1. Ap. ix, 13. — 2. Ap. ix, 14. — 3. Ap. ix, 14. — 4. Ap. ix, 17. — 5. Ap. ix, 17. — 6. Ap. ix, 17. — 7. Ap. ix, 17. — 8. Ap. ix, 15 et 18. — 9. Ap. x, 3. — 10. I Pierre v, 8. — 11. Job iv, 10. — 12. Marc xv, 34.

አንበሳ ፡ ወንቃወ ፡ አንበሳዊት ፡ ፡ ወጣሕሩኒ ፡ ዘይቤ ፡ ኤሎሄ ፡ ኤሎሄ ፡ በዱበ ፡ ዕፀ ፡ መስቀል ፡ ወአንበሳዊትኒ ፡ ቅድስት ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ዘጸርኃት ፡ እንዘ ፡ ትብል ፡ በደመ ፡ ገቦሁ ፡ አጥመቀኒ ፡ ወያዕቆብኒ ፡ ይቤ ፡ ናምከ ፡ ወተንግእከ ፡ ከመ ፡ አንበሳ ፡ እንዘ ፡ አልቦ ፡ ዘያነቅሐከ ፡ ወሶበ ፡ ሰማዕከ ፡ ትንቢተ ፡ ያዕቆብ ፡ ኢይምሰልከ ፡ በእንተ ፡ ይሁዳ ፡ ወልዱ ፡ ዘይቤ ፡ አላ ፡ ተነቦየ ፡ በእንተ ፡ ወልድ ፡ ወከመሂ ፡ ተሰምዩ ፡ ነቢያት ፡ አናብስት ፡ ይቤ ፡ ናሆም ፡ ነቢይ ፡ አይቲ ፡ ግበቢሆሙ ፡ ለአናብስት ፡ ወአይቲ ፡ ይትራአዩ ፡ እንላ ፡ አናብስት ፡ አይቲ ፡ ግበቢሆሙ ፡ ለአናብስት ፡ ዘይቤ ፡ በእንተ ፡ ዘ* ወረዱ ፡ ውስተ ፡ ሲኦል ፡ አበው ፡ ቀደምት ፡ ወነቢያት ፡ ወአይቲ ፡ ይትራአዩ ፡ እንላ ፡ አናብስት ፡ ዘይቤሂ ፡ ደቂቀ ፡ ነቢያት ፡ ውእቶሙ ፡ አይቲ ፡ ሐረ ፡ አንበሳ ፡ ዘይቤሂ ፡ ክርስቶስ ፡ ውእቲ ፡ ዘወረደ ፡ ውስተ ፡ ሲኦል ፡ በከመ ፡ ይቤሎ ፡ በርተሎሜዎስ ፡ እግዚኦ ፡ አይቲነግ ፡ ሐርከ ፡ ሶበ ፡ ትወርድ ፡ እመስቀልከ ፡ ወይቤሎ ፡ እግዚእ ፡ ኢየሱስ ፡ ሶቤሃ ፡ ወረድኩ ፡ ውስተ ፡ ሲኦል ፡ ከመ ፡ አድኅኖሙ ፡ ለአበው ፡ ወገሀደመ ፡ ይብል ፡ ናሖም ፡ ቦአ ፡ ህየ ፡ እንላ ፡ አንበሳ ፡ ወካዕበ ፡ ይቤ ፡ መልአ ፡ ገቦሁ ፡ እምነ ፡ ዘነአወ ፡ ወገኒ ፡ ብሂል ፡ ሶበ ፡ ነአዎ ፡ ለሰይጣን ፡ መልአ ፡ ገቦሁ ፡ ደሞ ፡ ክቡረ ፡ ወሶበ ፡ ወግኦ ፡ ኅራዊ ፡ ውሕዘ ፡ ደም ፡ ወማይ ፡ * ወአሜሃ ፡ ተሐተምነ ፡ አማንያን ፡ ወበዕዘዘ ፡ ሃይማኖት ፡ ተሐትሙ ፡ እለ ፡ ይዘግብዋ ፡ ለሃይማኖት ፡ ወለ

* fol. 58, v° a.

5

10

* fol. 58, v° b.

15

prononcées) sur le bois de la croix. *La lionne* est la Sainte Église, qui erie, en disant : *Par le sang de son côté il m'a baptisée. Jacob* dit : *Tu dormiras et tu te lèveras comme un lion, alors que personne ne te réveillera* ¹. Lorsque tu entends la prophétie de *Jacob*, qu'elle ne te paraisse pas (dite) au sujet de *Juda*, son fils. Elle veut dire au contraire qu'il a prophétisé au sujet du Fils. Comme quoi les prophètes ont été appelés lions, le prophète *Nahum* dit : *Où sont les tanières des lions et où paissent les petits des lions* ² ? *Où sont les tanières des lions* ? veut dire que * les anciens Pères et les prophètes sont descendus dans le Schéol. *Où paissent les petits des lions* ? veut dire les enfants des prophètes. *Où est allé le lion* ? veut dire le Christ, qui est descendu dans le Schéol. Lorsque *Barthélemy* eut dit (au Seigneur) : *O Seigneur, où es-tu allé, lorsque tu es descendu de ta croix* ? le Seigneur *Jésus* lui a dit : *Je suis descendu immédiatement dans le Schéol, afin de sauver les Pères*.

* fol. 58, v° a.

Nahum a dit clairement : *Le petit du lion est entré là* ³. Il a dit encore : *Son côté est plein de ce qu'il a attrapé* ⁴. Cette (parole) veut dire que, lorsqu'il eut attrapé *Satan*, son côté a été rempli de son sang glorieux. Lorsque le centurion eut frappé (*Jésus*), le sang et l'eau ont coulé. * C'est alors que nous avons été marqués fidèles. Ceux qui font un trésor de la foi ont été marqués par la force de la foi. Tout (croyant), qui a une foi forte, et (qui) ne devient pas

* fol. 58, v° b.

1. Gen. XLIX, 9. — 2. Nah. II, 11. — 3. Nah. II, 11. — 4. Nah. II, 12. ገቦሁ son côté est mis ici à la place de ግቡ sa tanière. Voir à ce sujet notre Introduction, p. 18.

ኩሉ ፡ ዘቦ ፡ ሃይማኖት¹ ፡ ጽኑዓ ፡ ወኢኮነ ፡ ኑፉቀ ፡ አልቦቱ ፡ ኩሴተ ፡ በቀስተ ፡ አጋንን
ት ፡ ወሀገሩሂ ፡ ቀኑጸር ፡ በቀኑጸር ፡ ዘኢይትፈታሕ ፡ ወሐነቃ ፡ ለአንስቲያሁ ፡ ገነ ፡
ብሂል ፡ አእነቃ ፡ ወአጥመቃ ፡ እማዩ ፡ ሐብተ ፡ ጸጋሁ ፡ ዓባይ ፡ ለቅድስት ፡ ቤተ ፡ ክር
ስቲያን ፡ ወአቅርንትሂ ፡ ተሰምዩ ፡ ወንጌላዊያን ፡ በከመ ፡ ይቤ ፡ ዘካርያስ ፡ ርኢኩ ፡ ፬
ቦረብት ፡ እለ ፡ ያበልሕዎሙ ፡ ለአቅርንት ፡ ወእሉስ ፡ ፬ሊቃነ ፡ ጳጳሳት ፡ እለ ፡ ይነብብ
ዎሙ ፡ ለወንጌላት ፡ ወበእንተዝ ፡ ይቤ ፡ ዮሐንስ ፡ ተሰምዓ ፡ ቃል ፡ እምዓቅርንተ ፡
ምሥዋዕ ፡ * ምሥዋዕኒ ፡ ዘይቤ ፡ ቅድስት ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያን ፡

* fol. 59, r° a.

ወዘንተ ፡ ኩሎ ፡ ሶበ ፡ ነገረኒ ፡ መልአክ ፡ እቤሎ ፡ ለአብነ ፡ ዮሐንስ ፡ ንግረኒ ፡ ፍ
ካሬ ፡ ቃልክ ፡ ወይቤለኒ² ፡ በእንተ ፡ ምንት ፡ ትሴአል ፡ ወእቤ ፡ በእንተ ፡ አርዌ ፡ ዘ
ተረግዘ ፡ አሐቲ ፡ እምአርእስቲሁ³ ፡ ወበእንት ፡ ቃልሂ ፡ ዘተብሕለ ፡ ወቀስለ ፡ ሞቱ
ሰ ፡ ሐይወ ፡ ወይቤ ፡ ሐዋርያ ፡ አርዌሰ ፡ ዘይቤ ፡ ሰይጣን ፡ ውእቱ ፡ ዘተረግዘ ፡ ፩እ
ምአርእስቲሁ ፡ ዘይቤ ፡ ተረግዘት ፡ መንግሥቱ ፡ በመስቀሉ ፡ ለኢያሱስ⁴ ፡ ክርስቶስ ፡ ወ
ሞተ ፡ ኩሉ ፡ ግብሩ ፡ ለሰይጣን ፡ ዘነግሠ ፡ ውስተ ፡ ዓለም ፡ እምቅድመ ፡ ምጽአተ ፡
ወልድ ፡ ወተስእረ ፡ በሞቱ ፡ ለክርስቶስ ፡ ወቀስለ ፡ * ሞቱሰ ፡ ሐይወ ፡ ዘይቤሂ ፡ እ
ንተ ፡ ይእቲ ፡ መንግሥተ ፡ ሐሳዌ ፡ መሲሕ ፡ ዘይመጽእ ፡ በስምረተ ፡ ሰይጣን ፡

* fol. 59, r° b.

ውኅላቋሁስ⁵ ፡ ለውእቱ ፡ አርዌ ፡ ፯፻፷፬፯ ፡ ወአምጣነ ፡ እንለ ፡ እመሕያውኒ ፡ ሶበ ፡

1. Ms. ሃይማኖት. — 2. Ms. ይቤለኒ. — 3. Ms. እምአርእስቲሁ. — 4. Ms. ለኢያሱ. — 5. Ms. ፍላጋሁስ.

hésitant, ne connaît pas les négations, (faites) par les objections des démons. Son collier est lié par un nœud, qui ne se défera pas; il l'a mis au cou de son épouse. Ceci veut dire que (le Christ) a mis (un collier) autour du cou de la sainte Église, et l'a baptisée de l'eau du grand don de sa grâce. Les Évangélistes ont été appelés cornes, comme a dit Zacharie : J'ai vu quatre ouvriers, qui aiguïsaient des cornes¹. Ce sont les quatre patriarches, qui ont commenté les Évangiles. C'est pourquoi Jean a dit : La parole a été entendue des cornes de l'autel². * L'autel veut dire la sainte Église. »

* fol. 59, r° a.

18. LA BLESSURE DE LA BÊTE. — Lorsque l'ange m'eut exposé tout ceci, j'ai dit à notre Père Jean : Expose-moi l'explication de ta parole. Il m'a dit : Au sujet de quoi (m')interroges-tu? Je (lui) ai dit : Au sujet de la bête, dont l'une des têtes a été transpercée, et aussi au sujet de la parole, qui a été dite : De sa blessure mortelle elle est guérie³. L'Apôtre a dit : La bête veut dire Satan. Dont l'une des têtes a été transpercée veut dire que son royaume a été transpercé par la croix de Jésus-Christ. Elle est morte toute l'œuvre de Satan, qui avait régné dans le monde, avant la venue du Fils. et elle a été détruite par la mort du Christ. De sa blessure * mortelle elle est guérie veut dire le royaume du faux Messie, qui viendra sur le bon plaisir de Satan.

* fol. 59, r° b.

19. LE NOMBRE DE LA BÊTE. — Le nombre de la bête est de 767, selon (le

1. Zach. I, 20-21. — 2. Ap. IX, 13. — 3. Ap. XIII, 3.
PATR. OR. — T. VI. — F. 3.

ይብል : አምጣን : አዳም : ብሂል : ዘቦአ : አዳም : ህዩንቲሁ : በከመ : ይቤ : ነቢይ :
 ውስተ : ብሔረ : ስዑር : ህዩ : ያህድረኒ ። ወጺጾጽወጺ : ዘይቤሂ : አስማቲሆሙ : ለሰ
 ይጣን : አጃጃ : ሰፍ[ጃ]መጃጃ : ያቤጃጃ : ዲጃጃጃ : ወገንቲ : አስማተ : አርእስተ : ሐ
 ራሁ : ለሰይጣን : አ : አጋንንት : ብሂል : ሰ : ሰይጣን : ብሂል ። መ : ማስቲማ : ብሂ
 ል ። ያ : ይይ : በብሂል : ቤ : ቤልሖር : ብሂል : ዲ : ዲያብሎስ ። ወካዕበ : ይቤ : መ
 ጽሐፊ : ራእይ ። = ። ካልዕ : መልአክ : መጽአ : * ወዶጸውር : ወንጌለ ። ወገኒ : ዮሐን
 ስ : መጥምቅ : ብሂል ። ወገህደመ : ይብለክ : ይሰርር : ወደሰብክ : ወይብል : ሰዓተ :
 ደይኑ : በጽሐት : ገኒ : ቀርቦት : መንግሥተ : ሰማያት : ብሂል ። ወካልዕ : መልአክ :
 ዘይቤ : ወደቀት : በቢሎን : ገኒ : ወልድ : ውእቲ : ዘይቤ : ወደቀት : ዓለም ። ወጣ
 ልስ : መልአክ : ዘይቤሂ : ጴጥሮስ : ሊቀ : ሐዋርያት : ውእቲ ። ብፁዓን : እለ : ሞ
 ቲ : በእንተ : ቃለ : እግዚአብሔር : ዘይቤሂ : በእንተ : ሐዋርያት ። ወርኢኩ : ማኅ
 ወ : እንተ : ትመስል : ባሕረ : ወደምርት : በእሳት ። ማህውሰ : ዘይቤ : ዘዘዚአሁ :
 ገድለ : ቅዱሳን ። ወባሕርኒ : ዘይቤ : ቤተ : ክርስቲያን : ይእቲ ። ወእለ : ሞእም : ለአ
 ርዌ : ይቀው*ሙ : ላዕለ : ይእቲ : ባሕር : ዘይቤ : እለ : አምኑ : ወተጠምቁ : ብሂል ።
 ወካዕበ : በእንተ : ጺጽዋዓት : እነግር ። = ። ጺጽዋዓት : ዘይቤሂ : ጺነቢያት : እ
 ለ : ተንሥኢ : በበዘመኖሙ ። ወቅነታን : እሙንቲ : በቅናተ : ወርቅ : ወዘይቤሂ :

* fol. 59, v° a.

5

10

* fol. 59, v° b.

15

nombre de) l'homme¹, dit-on, c'est-à-dire selon (le nombre d')Adam, qui est entré à sa place, comme dit le prophète : Dans une contrée herbeuse, c'est là qu'il me fera habiter. 767 veut dire les noms de Satan. አ 200, ሰ 300, መ 200, ይቤ 30, ዲ 37. Ce sont les noms des chefs des armées de Satan. አ veut dire አጋንንት (démons); ሰ veut dire ሰይጣን (Satan); መ veut dire ማስቲማ (persécuteur); ያ veut dire ይይ; ቤ veut dire ቤልሖር (Βελζαβ); ዲ veut dire ዲያብሎስ (diable). Le livre de l'Apocalypse dit encore : Le second ange vint. * Il portait l'Évangile². Celui-ci veut dire Jean-Baptiste. (L'Apocalypse) te dit clairement : Il volait et il prêchait. Il disait : L'heure du jugement est arrivée³. Ceci veut dire que le royaume des cieux est proche. Le second ange, qui disait : Babylone est tombée⁴, c'est le Fils, qui a dit : Le monde est tombé. Le troisième ange veut dire Pierre, le prince des apôtres. Bienheureux ceux qui sont morts à cause de la parole du Seigneur⁵ veut dire les apôtres. J'ai vu un verre, qui ressemblait à la mer et était mêlé de feu⁶. Le verre veut dire l'ascèse variée des saints. La mer veut dire l'Église. Ceux qui auront vaincu la bête se tiendront * sur la mer⁷ veut dire ceux qui auront cru et auront été baptisés.

* fol. 59, v° a.

* fol. 59, v° b.

20. LES SEPT FIOLES. — Je vais exposer aussi au sujet des sept fioles⁸. Les sept fioles veulent dire les sept prophètes qui se sont levés, chacun à leur époque. Ils sont ceints avec une ceinture d'or⁹. L'or veut dire la foi. Les sept fioles veulent dire les sept anges. La première fiole veut dire le premier

1. Ap. xiii, 18. Le nombre donné par l'Apocalypse est 666. Voir à ce sujet notre Introduction, p. 110. — 2. Ap. xiv, 6. — 3. Ap. xiv, 6-7. — 4. Ap. xiv, 8. — 5. Ap. xiv, 13. — 6. Ap. xv, 2. — 7. Ap. xv, 2. — 8. Ap. xv, 7. — 9. Ap. xv, 6.

ወርቅስ : ሃይማኖት : ይኣቲ፤ ። ወጊጽዋንት : ዘይቤሂ : ጊመላእክት : እሙንቱ፤ ወቀዳ
 ማግባ : ጽዋፅ : ዘይቤሂ : ቀዳማግባ : መልአክ ። መልአክኒ : ዘይቤ : ላእክ : ብሂል ። ዘ
 ውእቱ : ሙሴ : ሊቀ : ነቢያት ። ዘከዓወ : መዓት : እግዚአብሔር : ውስተ : ግብጽ ።
 ወመጽአ : ላዕለ : እልክቱ : ሰብእ : ጽልእ : እኩይ : ዘይቤ : ገሀደመ : ይብለክ : ኦሪ
 ት ። ቀሰራሙ : በጽልፅ : ሶበ : ነዝሐ : ሙሴ : ሐመደ : * እቶን ።

* fol. 60, 1° a.

ወከዓወ : ካልፅ : መልአክ : ጽዋጾ : ውስተ : ባሕር : ዘይቤ : ካልፅኒ : መልአክ :
 ኢያሱ : ወልደ : ኔዌ : ውእቱ ። ወኮነ : ደመ : ባሕር : ወሞተ : ነሉ : ነፍሰ : ሕይወ
 ት : ዘውስተ : ባሕር ። ወባሕርሰ : ዓለም : ውእቱ ። ወደምኒ : ዘይቤ : ዓቢይ : ቀትል :
 ውእቱ : ዘኮነ : በመዋዕለ : ኢያሱ : ወሞተ : ነሉ : ዘይቤሂ : በእንተ : ተሰርጋቶሙ :
 ለከናኦን : ወአልቦ : ዘእትረፉ : ዘእንበለ : ሰብአ : ገባኦን : እለ : ተመዩኑ : ከመ : ር
 ሐቃን ። ወእምነ : ኢያሪኮኒ : አትረፉ : ረዓብሃ ። ወኢያሱሂ : ይተረጎም : በኦሪት ።
 ወበነቢያት : እለ : አዩኑ : ምጽአተ : እግዚእ ። ወራኡብኒ : ትተረጎም : በቤተ : ክርስ
 ቲያን : እንተ : አሕዛብ ። ወዘማሂ : * ዘይቤ : በእንተ : ዝሙቶሙ : ለአሕዛብ ። ወራ
 አብኒ : ዘአሰረት : ትእምርተ : ቀዩሐ : ውስተ : መስኮተ : ቤታ : ገኒ : አርአያሃ :
 ውእቱ : ለርግዘተ : ፍቁር : ደም : ቀዩሐ : ዘውሕዘ : እምገቦሁ : በዕለተ : ዓርብ ። ወ
 አዕባሃሂ : ፲ወ፪ : እለ : ኅረዩ : ኢያሱ : አመ : ዓደወ . ሪለገ : ዮርዳኖስ ። እሉሂ : በ፲
 ወ፪ሐዋርያት : ይተረጎሙ ። ወአሐቲ : ዕለት : ሰነዩ : ኮነት : ዘይቤሂ : ከማሁ : ኮነ ።

* fol. 60, 1° b.

ange. *Ange* veut dire ministre. C'est *Moïse*, le prince des prophètes, lui qui a répandu la colère du Seigneur dans l'*Égypte*. *Des plaies pernicieuses sont venues sur ces hommes*¹ veut dire — la Loi te (le) dit clairement — que (le Seigneur) les a châtiés par des plaies, lorsque *Moïse* eut aspergé la cendre * de la fournaise.

* fol. 60, 1° a.

*Le second ange a répandu sa fiole dans la mer*². *Le second ange* veut dire *Josué*, fils de *Névé*. *La mer est devenue du sang, et toute âme vivante, qui était dans la mer, est morte*³. *La mer*, c'est le monde. *Le sang* veut dire la grande tuerie, qui a eu lieu dans les jours de *Josué*. *Toute (âme) est morte* veut dire l'extermination de *Canaan*. On n'a laissé personne, hormis les gens de *Gabaon*, qui, étant éloignés, ont usé de ruse. A *Jéricho* on a laissé *Ra'âb*. *Josué* est expliqué par la Loi et par les prophètes, qui ont contemplé la venue du Seigneur. *Ra'âb* est expliquée par l'Église des peuples. *La prostituée*⁴ * veut dire la fornication des peuples. C'est *Ra'âb* qui a attaché le signe rouge à la fenêtre de sa maison. Ceci est l'image de la perforation de l'aimé, (et) du sang rouge qui a coulé de son côté, le vendredi. *Quant aux douze pierres*⁵ que *Josué* a choisies lorsque (les Israélites) eurent traversé le fleuve du *Jourdain*, elles sont expliquées par les douze apôtres. *Un jour est devenu deux jours*⁶ veut dire qu'un tel événement est survenu lors du crucifiement de Notre-Seigneur, c'est-à-dire le jour du ven-

* fol. 60, 1° b.

1. Ap. xvi, 2 (Ex. vii à xii). — 2. Ap. xvi, 3. — 3. Ap. xvi, 3. — 4. Ap. xvii, 1. — 5. Jos. iv, 8. — 6. Jos. x, 14.

በስቅለተ : እግዚእን : ዘውእቱ : ዕለተ : ዓርብ : ጀዕለተ : ነነ ። መዋዕለ : ሙሴ : ይተ
 ረገጥም : በመዋዕለ : አብ ። ኢይምሰልክ : ኡብእሰ. : አብኒ : ወወልድኒ : ወመንፈስ :
 ቅዱስ : ዘዘዚአሆሙ : መዋዕሊሆሙ : አብኒ : ወወልድኒ : ወመንፈስ : ቅዱስ : ዕሩዖ

* fol. 60,
v° a.

ን : እሙ*ንቱ ። ወአልቦ : አመ : ቀደመ : ሄወአልቦ : አመ : ተድኅረ : ሄእምእሉ ።
 ወሣልስኒ : ዘከዓወ : ጽዋዖ : ይተረገጥም : በሰሙኤል : ነቢይ : ወውስተ : አፍላ 5
 ግ : ወውስተ : አንቅዕተ : ማዖት : ዘይቤሂ : አፍላግሰ : ቤተ : እስራኤል : ውእቶሙ ።
 ወደምሂ : ዘይቤ : መሥዋዕተ : አሪት ። ወአንቅዕተ : ማዖትሰ : ዘይቤ : ነቅዓ¹ : ማይሰ :
 አሪት ። ወመልዓክ : ዓንቅዕተ : ማዖትኒ : ዘይቤ : ኤሊ : ካህን : ውእቱ ። ወከዐው :
 ደመ : ነቢያተክ : ዘይቤሂ : ዘውዕቱ : ደመ : መሥዋዕት² : ዘይትነገዡ : ነቢያት ። ወ
 ደቂቀ : ኤሊሰ : አፍኒ : ወፊናሐስ : በከመ : አገመኑ : መሥዋዕተ : ወተሐድገ : ሕገ : 10
 ምስሐገ : መሥዋዕት ። ወደምኒ : ዘእንበለ : ይንገዡ ። ይክዕ*ው ። መሥዋዕት : ወ
 ደምኒ : ወህዩንተ : ዘከዓወ. : ደመ : ዘእንበለ : ይንገዡ : ተክዕው : ደሞሙ ። ወተረግ
 ዙ : ውስተ : አፉሆሙ ። ወበእንተዝ : ይቤ : መጽሐፍ : ወአስተደካሆሙ : ደሞሙ :
 እስመ : ይደልዎሙ : ወገኒ : ዘነገረኒ : ነገረ : ምሥጢር : ሕቡእ : ውእቱ ። ወአልቦ :
 እምሰብእ : ዘይክል : ፈክሮቶ : ወአውዕኦቶ : ነገሮ ። 15

* fol. 60,
v° b.

ወከዐው : ራብዕ : ጽዋዖ : ውስተ : ፀሐይ : ዘይቤሂ : ፀሐይሰ : ዘተብህለ : ኤልያስ :

1. Ms. ነቅዓ. — 2. Ms. መሥዋዕት.

dredi, (qui) est devenu deux jours. Les jours de Moïse sont expliqués par les jours du Père. O homme, qu'il ne te semble pas que les jours du Père, du Fils et de l'Esprit-Saint sont différents! Le Père, le Fils et l'Esprit-Saint sont égaux. * Jamais l'un (d'entre eux) n'est avant (l'autre); jamais l'un d'entre eux n'est après (l'autre).

* fol. 60,
v° a.

Le troisième (ange), qui a répandu sa fiole dans les fleuves et dans les sources d'eau¹, est expliqué par le prophète Samuel. Les fleuves veulent dire la maison d'Israël. Le sang veut dire le sacrifice de la Loi. Les sources d'eau veulent dire que la Loi a été une source d'eau. L'ange des sources d'eau veut dire le prêtre 'Éli. Ils ont répandu le sang de tes prophètes² veut dire le sang du sacrifice, (avec) lequel les prophètes ont été aspergés. Quant aux enfants d'Éli : 'Ofni et Finahas, vu qu'ils ont souillé le sacrifice; que la prescription des lamentations (pendant) le sacrifice a été abandonnée; qu'ils ont répandu le sang, sans asperger, * (pendant) le sacrifice; en échange de ce qu'ils ont répandu le sang, sans asperger, leur sang a été répandu, et ils ont été transpercés par la bouche. C'est pourquoi l'Écriture dit : Tu les as abreuvés de leur sang, car (cela) était juste pour eux³. Cet exposé des mystères, que (le Seigneur) m'a donné, est caché. Personne d'entre les hommes ne peut l'expliquer, ni en tirer le récit.

* fol. 60,
v° b.

Le quatrième (ange) a répandu sa fiole dans le soleil⁴. Le soleil veut dire

1. Ap. xvi, 4. — 2. Ap. xvi, 6. — 3. Ap. xvi, 6. — 4. Ap. xvi, 8.

ነበይ : በእንተ : ዘለገመ : ሰማየ : ወገህደመ : ይብለከ : ኮነ : ህሩር : ወውእየ : ሰብ
 እ : በእሳት : ዘይቤሂ : እሳትሰ : ረኅብ : ይእቲ : እስመ : ለከርስ : እሳታ : ረኅብ : ይእ
 ቲ ። ወዐረፈ : ሰብእ¹ : ፡ ላዕ^{*} ለ : እግዚእ : ወክህደዎ : ለፈጣሪ : ቤተ : አካአብ ። ወ
 ከዐወ : ኃምስ : ጽዋዖ : ወላዕለ : መንበሩ² : ዘይቤሂ : ከዓዌ : ጽዋዕሰ : ነጋሬ : ትን
 5 ቢት : ወእቱ ። ኢሳይያስ : ወልደ : አዋጽ ። ወአርዌሂ : ምናሴ : ወእቱ : ዘተእርወ
 የ : ላዕለ : ኢሳይያስ ። ወጸልመት : መንግሥቱ : ዘይቤሂ : እስመ : ሐረ : ብሔረ : በ
 ቢሎን : በዓዋዌ ።

* fol. 61, 1° a.

ወከዐወ : ሣድስ : ጽዋዖ : ወስተ : አፍላግ : ዘኤፍራጥስ : ዘይቤሂ : ፈለገ : ኤፍ
 ራጥስ : ቤተ : እስራኤል : ወእቱ ። ወከዓዌ : ጽዋዕ : ሕዝቅኤል : ወእቱ : ወየብሰ :
 10 ማየ : ዘይቤሂ : ማይሰ : ቃለ : እግዚአብሔር : ወእቱ : ዘሐልቀ : እምእስራኤል : ከ
 መ : ትደሎ : ፍኖቶሙ ፤ ለነገሥ^{*} ት : እምነ : ምሥራቀ : ዐሐይ : ዘይቤሂ : ነገሥተ :
 ፋርስ : ወእቶሙ ። ወከዓወ : ሣብዕ : መልአክ : ጽዋዖ : ወስተ : ነፋስ : ዘይቤሂ : የ
 ሐንስ : መጥምቅ : ወእቱኒ ። ወነፋስ : ዘይቤ : ብዝህ : አሕዛብ : ወእቶሙ ። ወሐል
 ቀ : ማይ : ዘይቤሂ : እስመ : የሐንስ³ : ኮነ : መጥምቀ : ተፍጻሚተ : ሕልቀተ : ነበያ
 15 ት : ወበከመ : የሐንስ : ኮነ : መክብበ : ነበያት ። ከማህ : በሳብዕ : ሺሕ : የሐልቅ :
 ዓለም ።

* fol. 61, 1° b.

ወበእንተ : ነገሥትሂ : እለ : ጽሑፋን : ወስተ : መጽሐፈ : ቀሌምንጦስ ። ንግ

1. Dittologie. — 2. Dittologie. — 3. Ms. የሐን.

que le prophète *Élie* a enchainé le ciel. (L'Apocalypse) te (le) dit clairement : *Il a fait chaud et les hommes ont été brûlés par le feu*¹. Le feu veut dire la faim, car la faim est le feu du ventre. *Les hommes ont blasphémé * le Seigneur*². La maison d'Achab a renié le Créateur. *Le cinquième (ange) a répandu sa fiole sur le trône (de la bête)*³. Celui qui a répandu la fiole veut dire celui qui a exposé la prophétie : *Isaïe*, fils d'*Amos*. *La bête* c'est *Manassès*, qui a exercé sa fureur contre *Isaïe*. *Son royaume devint ténébreux*⁴ veut dire qu'il est allé au pays de *Babylone* en captivité.

* fol. 61, 1° a.

*Le sixième (ange) a répandu sa fiole dans le fleuve de l'Euphrate*⁵. *Le fleuve de l'Euphrate* veut dire la maison d'Israël. *Celui qui a répandu la fiole*, c'est *Ézéchiël*. *Son eau s'est desséchée*⁶. *L'eau* veut dire la parole du Seigneur, qui a cessé en Israël. *Afin que fût préparé le chemin des rois * de l'Orient*⁷ veut dire
 les rois de *Perse*. *Le septième ange a répandu sa fiole dans le vent*⁸ veut dire *Jean-Baptiste*. *Le vent* veut dire la multitude des peuples. *L'eau a tari*⁹ veut dire que *Jean-Baptiste* est devenu le terme et la fin des prophètes. De même que *Jean* est devenu celui qui ferme le cœur des prophètes. de même au septième millénaire le monde finira. »

* fol. 61, 1° b.

21. NOMS DE PLUSIEURS SOUVERAINS. — « Au sujet des rois, qui sont écrits dans

1. Ap. xvi, 9. — 2. Ap. xvi, 9. — 3. Ap. xvi, 10. — 4. Ap. xvi, 10. — 5. Ap. xvi, 12. — 6. Ap. xvi, 12. — 7. Ap. xvi, 12. — 8. Ap. xvi, 17. — 9. Ap. xvi, 12.

* fol. 61, v° a. **ረረ** : እቤሎ : ለሐዋርያ ። ወይቤለኒ : ዕዙተ-ብሕለ : እሴዎስ : ውእቱ : ዘተተሎ : ለያ
 ዕቆብ : እኅወ : እግዚእነ : ኢየሱስ ። ወአዘይቤሂ : አሮን : ዳግ*ማይ : ውእቱ ። ወጠ
 ዘይቤ : ጠብሮዮስ : ዳግማይ : ውእቱ : ወልደ : ወልዱ : ለጠብሮዮስ : ቀዳማይ ። ወ
 ቀዘይቤሂ : ቀሪዮስ : ንጉሠ : ነዌ : ውእቱ ። ወኮይቤሂ : ከቤር : ንጉሠ : ፋርስ : ው
 እቱ ። ወሰዘይቤሂ : ስገር : ወልደ : አቶር : ንጉሠ : ንእማር : ዘደቂቀ : ዔሳው ። ወ
 አዘይቤ : አልያኖስ : ውእቱ : ከኅኔ : መርቆርዮስ : ሰማዕት ። ወመዘይቤሂ : መክስ
 ምያኖስ : ብሂል ። ወአዘይቤሂ : አግሪጳ : ዝውእቱ : ዲዮቅልጥያኖስ : ውእቱ : ብ
 ሂል ። ወመዘይቤሂ : ሜጌልንስ : ዘውእቱ : ንጉሠ : አንጾኪያ ። ወዕሶበ : ይብል : ዕ
 ጣሂ : ንጉሠ : ሮሜ : ውእቱ : ዘየዓቢ ። ወቀዘይቤ : ቀሪቢን : ንጉሠ : ነፕርጊ : ዘው
 እቱ : እምዘ*ርአ : ያራት ። ወሶበ : ተንሥአ : ለዑብእ : በጊዜ : ዘርእ : የሐልቅ : በ
 ማእረር : ዕጮብ : ወመንክር : ዝንቱ : ነገር ።

* fol. 61, v° b. **ቄ**ዘይቤሂ : ቄስጠንጢንስ : ውእቱ ። ቄዘይቤሂ¹ : ቄስጠንጢኖስ : ካልዕ ። ወጂነ
 ገሥት : ዘይቤ ። ወዝውእቱ : አስማተሆሙ ። አራ : ወሰኤ ። ወላ : ለውን : ጰራእይ ።
 ቀዘይቤ : ቀርግሥዘየን ። ወከዕበ : ቀዘይቤሂ : ቀጌር : ውእቱ : ንጉሠ : ፋርስ ። ወያ
 ዘይቤሂ : ያኤል : ንጉሠ : ሮሜ : ዘእምደቂቀ : ዔሳው : ውእቱ : ወዝኩሰ : ኮነ : ርቱ
 ዓ ። ወማዘይቤሂ : ማሚር : ውእቱ : እምዘርአ : ያራት ። ወለዘይቤሂ : ልቤኒ : ውእ
 ቱ : ኮነ : ርቱዓ ። ወርዘይቤሂ : ርኅማን : አላዊ : ውእቱ ። ወጠዘይቤሂ : ጠቦር : *ው

1 Ms. ቄዘይቤሂ.

le livre de *Qalémentos* (Clément), expose-moi, » dis-je à l'Apôtre. Il me dit : « **ዕ** veut dire *'Eséwos*, qui a tué *Jacques*, le frère de *Notre-Seigneur Jésus*; **አ** veut dire *Aaron* * II; **ጠ** veut dire *Tibère* II, fils du fils de *Tibère* I; **ቀ** veut dire *Qarinos*, roi de *Ninive*; **ከ** veut dire *Kabir*, roi de *Perse*; **ሰ** veut dire *Segar*, fils d'*Ator*, roi de *Ne'mâr*, (descendant) des fils d'*Ésaü*; **አ** veut dire *'Alyános*, qui a condamné *Marqoryos*, martyr; **መ** veut dire *Maksemjânos*; **አ** veut dire *Agrippa*, c'est-à-dire *Dioclétien*; **መ** veut dire *Mégèlnes*, qui a été roi d'*Antioche*; **ዕ** veut dire *'Etâhé*, roi de *Rome*, qui a été célèbre; **ቀ** veut dire *Qaribin*, roi de *Kuergi*, qui est de la descendance * de *Japhet*. Lorsqu'il se fut levé pour la guerre à l'époque des semailles, il périt à (l'époque de) la moisson. Cet exposé-ci est merveilleux et prodigieux.

* fol. 61, v° a.
 * fol. 61, v° b.

ቄ veut dire *Constantin*; **ቄ** veut dire *Constantin* II. Voici les noms de cinq rois : *'Arâ*, *Wasa'ê*, *Walâ*, *Lawen*; *Parâ'ey*. **ቀ** veut dire *Wârgeschayan*; **ቀ** veut dire encore *Wâgêr*, roi de *Perse*; **ያ** veut dire *Yâ'êl*, roi de *Rome*, qui (descend) des fils d'*Ésaü*. Ce (roi) a été juste. **ማ** veut dire *Mâmir*, (qui) est de la descendance de *Japhet*; **ለ** veut dire *Lebêni*, (qui) a été juste; **ር** veut dire *l'impie Rehmân*; **ጠ** * veut dire *Tibor*; **ህ** veut dire *Herqâs*; **መ** veut dire *Marcien*,

* fol. 62, r° a.

እቱ፡ ። ወሀ፡ ዘይቤሂ፡ ሀርቃስ፡ ውእቱ፡ ። ወመዘይቤሂ፡ መርቅዮስ፡ ውእቱ፡ ዘበመ
ዋዕሊሁ፡ ተሐጥኦ፡ መስቀል፡ ። ወዐኦ፡ ውስተ፡ ባሕር፡ ነሢኦ፡ ከደሀ፡ ።

ወካዕበ፡ ይብልክ፡ ይትነሣእ፡ ንጉሠ፡ ተግን፡ ዘይመስል፡ ላህመ፡ ዘውእቱ፡ ።
ሐሳዌ፡ መሲሕ፡ ዘበአምሳሊሁ፡ ለክርስቶስ፡ ይትነሣእ፡ እንዘ፡ ይብል፡ አነ፡ ውእቱ፡ ።
5 ክርስቶስ፡ ወእንላ፡ አንበሳሂ፡ ዘይቤ፡ ንጉሠ፡ ሮም፡ ውእቱ፡ ። ወውእቱስ፡ ምስላ፡
ንጉሠ፡ ኢትዮጵያ፡ ይገብር፡ ረከበ፡ ። ወይከውን፡ አሜሪካ፡ ዘመነ፡ ሠናዶ፡ ወአሜሪካ፡
ይቡዝነ፡ እክል፡ ወመዓር፡ ወቅብዕ፡ ወሐሊብ፡ ዘእንስሳ፡ ወይብኪ፡ ሰብእ፡ ውስተ፡ ።
መቃብ * ር፡ ካል፡ ኦሐዳ. 1፡ ወይብሎ፡ እገሌ፡ ተንሥእ፡ ወነዓ፡ ገዩ፡ እስመ፡ በዝ
ነ፡ እክል፡ ወመዓር፡ ወቅብዕ፡ ወእክልሂ፡ ዘተዘርኦ፡ ሕዳጥ፡ ይከውን፡ ብዙነ፡ ። * fol. 62,
1° b.

ወበእንተሂ፡ መጻሕፍት፡ እለ፡ ተሀብኦ፡ እምውስተ፡ ሐዲስ፡ ሕግ፡ ስማዕ፡ ከ
መ፡ እንግርክ፡ ። ፬እምውስተ፡ ወንጌል፡ ቅዱስ፡ በከመ፡ ይቤ፡ መጽሐፍ፡ ወዐ፡ ባዕድ
ኒ፡ ዘገብረ፡ እግዚእ፡ ኢየሱስ፡ ብዙነ፡ ዘኢተጽሕፈ፡ ውስተ፡ ዝንቱ፡ መጽሐፍ፡ ።
15 ወእምጲጥሮስኒ፡ ይቤ፡ ፲ወ፪በከመ፡ ይቤ፡ ለሊሁ፡ ወለነስ፡ አልዐ፡ * ዘተከሥተ፡ ለ
ነ፡ ዘእንበለ፡ ሕዳጥ፡ ወእምጲውሎስኒ፡ ፬በከመ፡ ይቤ፡ ለሊሁ፡ ወሰማዕኩ፡ ነገረ፡ ዘ
ኢይከውኖ፡ ለሰብእ፡ ወእምዮሐንስኒ፡ ፯በከመ፡ ነገረ፡ ውእቱ፡ ። ወነበ፡ ፯ጾታ፡ ይተ
* fol. 62,
v° a.

1. Dittologie.

dans les jours de qui les croix ont manqué. Il a pris la mer, pour (aller) en chercher. »

22. LE FAUX MESSIE. — (L'Écriture) te dit aussi : *Se lèvera le roi de Témân, qui ressemble au bœuf, c'est-à-dire le faux Messie, qui est comme le Christ. Il se lèvera, en disant : Je suis le Christ. Le petit du lion veut dire le roi de Rome. Lui-même fera rencontre avec le roi d'Éthiopie. Alors surviendra l'époque du bonheur. Alors seront abondants les céréales, le miel, l'huile, le lait des bestiaux. Les hommes pleureront dans les tombeaux. * L'un dira à l'autre : Un tel, lève-toi; viens ici, car les céréales, le miel et l'huile sont abondants. Les céréales, qui auront été semées en petite quantité, deviendront abondantes. Les vêtements, dont l'homme sera couvert, dureront sept ans. J'ai exposé à ton intelligence tout ceci, qui surviendra. Quant à cet exposé-ci, c'est un mystère.*

* fol. 62, 1° b.

23. LES ÉCRITURES CACHÉES. — Au sujet des Écritures de la Loi Nouvelle, qui sont cachées, écoute que je t'expose. (Il y en a) quatre de l'Évangile Saint, comme dit l'Écriture : *Il y a d'autres (choses), qu'a faites le Seigneur Jésus; de nombreuses choses, qui n'ont pas été écrites dans ce livre* ; douze, dit-on, de Pierre, comme il dit lui-même : *A nous rien * n'a été révélé, si ce n'est peu de choses*; quatre de Paul, comme il dit lui-même : *J'ai entendu un exposé, qui*

* fol. 62, v° a.

1. Jean XXI, 25.

ረገጡ። ሥላ፡ ጌንገድጓድ፡ በከመ፡ ንቤ፡ ቀዳሚ። ወእምያዕቆብኒ፡ ኔወነዋ፡ ነሉሎ፡ ወጳወጵ፡

ወዝንቱ፡ ነገረ፡ ምሥጢር፡ ተውሕበ፡ ለሰብአ፡ ምሥጢር። በከመ፡ ይቤ፡ እግዚአብሔር፡ ምሥጢራትየሰ፡ ለእሊአየ፡ ተውህባ፡ ወኢትክሥት፡ ዘንተ፡ መጽሐፈ፡ ለክሉ፡ ሰብአ፡ ዘረኩብከ፡ ዘእንበለ፡ ለመምህራን፡ ወለባዊያን፡ ሰብአ። ወደቁቁኒ፡ ለመሴ፡ ንቢይ፡ አቀቡ፡ መጽሐፈ፡ ንስቲተ፡ ዘሀደገ፡ ሎሙ፡ አቡሆሙ። ወውሉደ፡ ወ

5

* fol. 62, v° b.

ወዘንተ፡ ብሂሎ፡ አርገ፡ ሐዋርያ፡ ወመልአክኒ፡ ዘነበረ፡ እንዘ፡ ይምሕረኒ፡ ዘንተ፡ ነሉሎ፡ ምሥጢር። ወውእቱሂ፡ ይቤለኒ፡ ሰላምኬ፡ አል። ወእምዝ፡ በከይኩ፡ ብዙኃ፡ ወይቤለኒ፡ ወእቱ፡ መልአክ፡ ኢትብኪ፡ ወማሕደርከሰ፡ አልቦ፡ ዘርእዮ፡ ዘሥጋ። ወበእንተ፡ ሥላ፡ እግዚአብሔርሰ፡ ዘካሥሥከ፡ ብዙኅ፡ ወእቱ፡ ፍሬክ፡ በሰማያት። እስመ፡ ብርሃን፡ ለሥጋ፡ ዓይን፡ ወእቱ፡ ወብርሃኑ፡ ለነፍስ፡ ሥላ፡ እግዚአብሔር፡ ወእቱ። ወዘንተ፡ ሰሚዖ፡ ተፈሥሐ፡ ወገብረ፡ ዓቢየ፡ በዓለ፡ ወተፈሥሐ፡ ምስሌሁ፡ ማርያም፡ ወይከውን፡ ብፁዓ፡ ዘአንበበ፡ ዘንተ፡ መጽሐፈ፡ ወዘ

10

* fol. 63, r° a.

15

n'est pas pour les hommes; sept de Jean, comme il a raconté lui-même : Par les sept séries est expliqué le bruit des sept tonnerres, comme nous avons dit naguère; une de Jacques. Voici : en tout, vingt-huit.

24. LE MYSTÈRE CACHÉ. — Cet exposé du mystère a été donné aux hommes (destinés à recevoir) les mystères, comme a dit le Seigneur : Mes mystères ont été donnés aux miens. Ne révèle pas ce livre à tout homme que tu rencontreras, sauf aux docteurs et aux hommes intelligents. Les fils du prophète Moïse ont gardé le petit livre que leur avait laissé leur père. Quant aux enfants * de son fils, lorsqu'ils eurent révélé ce livre à tout homme, alors l'ange est venu, l'a ravi et l'a fait monter aux cieux. C'est à toi que j'ai dit cet exposé. Garde ce mystère important, et ne révèle pas comment tu l'as trouvé.

* fol. 62, v° b.

25. LA LECTURE DU LIVRE. — Ayant dit ceci, l'Apôtre est monté (au ciel). Mais l'ange est resté à m'enseigner tout ce mystère. Lui-même m'a dit : Point de paix. Alors j'ai pleuré beaucoup. L'ange lui-même m'a dit : Ne pleure pas. Aucun être, doué d'un corps, n'a vu ta demeure. A cause de la parole du Seigneur, que tu as recherchée, ta récompense sera considérable dans les cieux. En effet, la lumière du corps, c'est l'œil, (mais) * la lumière de l'âme, c'est la parole du Seigneur. Ayant entendu ceci, il se réjouit et fit une grande fête. 40.000.000 d'enfants se réjouirent avec lui. Il deviendra bienheureux

* fol. 63, r° a.

ይቤሉ : ዘንተ : መጽሐፈ : ወይድኅን : እመንሱት : ወኢይትሀገሉል : ወበሰማያትኒ : ይ
 ነሥእ : ዕሤቶ :: ወዝንቱ : መጽሐፍ : ይትነበብ : እምሰነዮ : ሕማማት : በሰሙን : በእ
 ምጣነ : ይክሉ : ያንብብዎ :: ወበበዓለ : የሐንስኒ : ዘርእየ : ዘንተ : ምሥጢረ :: ወበ
 በዓለ : ደብረ : ታቦርሂ :: ወበዓለ : ሚካኤልሂ : ዘሕዳር :: ወበዓለ : ዓር፬ : እንስሳሂ :: ወ
 እለ : ዓዕለውሰ : ለዛቲ : መጽሐፍ : ይቤሉ : አልቦ : ዘትትረከብ : ዘእንበለ : በሀገረ :
 እንተ : ይእቲ¹ : ወከፅ^{*} በ : ዓዲ : በድንኩና :: ወተዝካሩሰ : ለአባ : በጸሎተ : ሚካኤ
 ል :: አመ : ጂለኅዳር : ጸሎቱ : ተሀሉ : ምስሌነ : አሚን :: ስብሐት : ወክብር : ይደ
 ሉ : ለስላሴ : አሚን : ፀ ገ ማ ገ : :: ::

* fol. 63
r° b.

ቀዳሚ : ነገር : በእንተ : ምስጢረ : መለኮት : ኢሀሎ : አብ : ቅድመ : ወልድ ::
 10 ወኢሀሎ : ወልድ : ቅድመ : አቡሀ :: ወመንፈስ : ቅዱስኒ : ኢሀሎ : ቅድመ : አብ :
 ወወልድ : ሿውእቱ : ሀልዎቶሙ : እምቅድመ : ይትፈጠር : ዓለም :: ወጅሐልዎቶሙ :
 እምድኅረ : ፍጥረተ : ዓለም :: አልቦ² : አመ : ኢሀለው : ወአልቦ : አመ : ኢይሄል
 ው :: ወአልቦ : አመ : ይብልዎሙ : እምዘ : ከመዝ : ሀለው :: ወእስከ : ከመዝ : ይ

1. Les noms des deux villes ont été grattés dans le ms. — 2. Ms. አልልቦ.

celui qui lira ce livre. Celui qui lira ce livre sera sauvé du péril, ne périra pas, et recevra sa récompense dans les cieux. Ce livre sera lu dès le lendemain de la Passion, pendant une semaine, — (on en lira) autant que l'on pourra en lire — à la fête de *Jean*, qui a vu ce mystère, à la fête du mont *Thabor*, à la fête de *Michel* en *Ijedar*, et à la fête des *Quatre Animaux*. Ceux qui traduiront ce livre diront : *Il n'a pas été trouvé, si ce n'est dans la ville de ... c'est-à-dire ... et * uussi à Denkuená*. La mémoire d'*Abba Batsalota Miká'él* est le 7 *Ijedar*. Que sa prière soit avec nous! Amen. La gloire et l'honneur conviennent à la Trinité! Amen. Amen.

* fol. 63,
1° b.

III. — LA DIVINITÉ ET LA CRÉATION

(TROISIÈME TRAITÉ)

1. LE MYSTÈRE DE LA DIVINITÉ. — Premier exposé au sujet du mystère de la Divinité. Le Père n'a pas existé avant le Fils. Le Fils n'a pas existé avant son Père. L'Esprit-Saint n'a pas existé avant le Père et le Fils. Une était leur existence, avant que ne fût créé le monde. Une est leur existence, après la création du monde. Jamais ils n'ont (cessé d')exister. Jamais ils ne (cesseront d')exister. Jamais on ne dira d'eux : « Depuis qu'ils ont existé ainsi, et jusqu'à ce qu'ils existent ainsi. » Leur existence n'a pas eu de commen-

ሄልው ፡፡ ወአልቦ ፡ ጥንተ ፡ ሀልዎቶሙ ፡ ወአልቦ ፡ ማሕለቅተ ፡ ሀልዎቶሙ ፡ እንዘ ፡
 ሸ፤ ፡ ወእንዘ ፡ ፤፤፩ኩብሐት ፡ ሎ*ቱ ፡ ለመፍቀሬ ፡ ሰብእ ፡፡

* fol. 63,
v° a.

አባሕረ ፡ ምሕረት ፡ ወትሕትና ፡ ልማዱሰ ፡ ለሰብእ ፡ ኅጢአት ፡ ወልማዱ ፡ ለእ
 ግዚአብሔር ፡ ምሕረት ፡ ልማዱ ፡ ሰብእ ፡ አባሳ ፡ ወልማዱሰ ፡ ለእግዚአብሔር ፡ ማህ
 ል ፡ ወሕድገተ ፡ አባሳ ፡ ቦ ፡ ዘፈቀደ ፡ ያኩብሮ ፡ ወለዘፈቀደ ፡ ያኃስሮ ፡ ለዘፈቀደ ፡ ያ
 ልዕሎ ፡ ወለዘፈቀደ ፡ ያትሕቶ ፡ ሕድግሰ ፡ ለሰብእ ፡ ወእምንዋዩ ፡ ልሕተትኒ ፡ ቦ ፡ ዘአ
 ክበረ ፡ ወቦ ፡ ዘአሕሰረ ፡ ቦ ፡ ዘረሰዩ ፡ እምኔሆሙ ፡ ሙዳዩ ፡ መዓር ፡ ወቅብእ ፡ ወቦ ፡
 ዘረሰዩ ፡ እምውስቲቱ ፡ ዘይዘበጥ ፡ በአሳት ፡ ወእምነ ፡ ዕዕኒ ፡ ወእምነ ፡ አብንኒ ፡ ቦ ፡ ዘ
 አዕቦዩ ፡ ወቦ ፡ ዘቀደሰ ፡ ወቦ ፡ ዘ[አ]ኅሠረኒ ፡ ይትባረክ ፡ ስሙ ፡ ነፋሳትኒ ፡ ሰረገላሁ ፡
 ወደብተ*ሬ ፡ እሳት ፡ ሐይመታጉሁ ፡ ወስዕለ ፡ ማይ ፡ ገብረ ፡ ውስተ ፡ ልብሱ ፡ ደመ
 ናትኒ ፡ ጸበለ ፡ እገሪሁ ፡ ወማይ ፡ ባሕር ፡ ኢዩአክል ፡ ሕፍኑ ፡ ወውአቱ ፡ ሰረራ ፡ ለባ
 ሕር ፡ በአሕባል ፡ ወኮነ ፡ መጠና ፡ ምሕዋረ ፡ ፲፯ዓመት ፡ ወይአቲ ፡ ተሰምዮት ፡ ምክ
 ያደ ፡ እግሩ¹ ፡ ወዓዲ ፡ ዲበ ፡ ርእሰ ፡ እንስሳሁ ፡ ስፉሕ ፡ ሰማይ ፡ ዘባሕረ ፡ በረድ ፡ ኅ
 በ ፡ ያነብር ፡ ወልድ ፡ ምስለ ፡ አቡሁ ፡ ወምስለ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ² ፡ ወእሙንቱ ፡ ይ
 ሴብሕዎ ፡ በመፍርህ ፡ መንጠላዕት ፡፡

5

10

15

* fol. 63,
v° b.

1. Ms. አግሩሁ. — 2. Voici le texte du ms. : ዘባሕረ ፡ በረድ ፡ ምስለ ፡ አቡሁ ፡ ወምስለ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ኅበ ፡ ይነብር ፡ ወልድ ፡ ምስለ ፡ አቡሁ ፡ ወምስለ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡፡

ement. Leur existence n'aura pas de fin. En étant un, ils sont trois. En
 étant trois, ils sont un. Gloire * à l'Ami des hommes!

* fol. 63,
v° a.

O mer de miséricorde et d'humilité! L'habitude de l'homme, c'est le péché. L'habitude du Seigneur, c'est la miséricorde. L'habitude de l'homme, c'est la faute. L'habitude du Seigneur, c'est la clémence et la rémission de la faute. Il honore ce qu'il veut. Il avilit ce qu'il veut. Il élève ce qu'il veut. Il abaisse ce qu'il veut. A plus forte raison (traite-t-il ainsi) les hommes. Parmi les vases en poterie, il rend les uns précieux, mais il rend les autres vils. Il fait de certains d'entre eux un récipient à miel (ou) à huile. Il fait d'autres (des récipients), dans lesquels (les métaux) sont traités par le feu. Parmi les bois et les pierres aussi, il rend nobles les uns, il rend saints les uns, mais il rend vils les autres. Que son nom soit béni! Les vents sont ses chars. * Sa tente est un tabernacle de feu. L'eau est représentée sur son vêtement. Les nuées sont la poussière de ses pieds. L'eau de la mer ne suffit pas à son poing. Lui-même a fondé la mer, (la limitant) avec des cordes. Son étendue est celle d'un voyage de mille ans. Elle-même est appelée l'escabeau de ses pieds. De plus, sur la tête de ses animaux est étendu le ciel de la mer de cristal, où demeure le Fils avec son Père et avec l'Esprit-Saint. (Des êtres) le glorifient derrière un voile terrible.

* fol. 63,
v° b.

አሎንቲሰ : አፍራስ : አለ : ስኡላን : በነደ : እሳት ። ወነኩርኳሮሙኒ : መርእድ : ወሶበ : ይሰምዑ : ንስቲተ : ቃለ : ፈጣሪ : ይርዕዩ : ወይደነግዑ ። ወ* ይቤሎሙ : ፈጣ ፊ : ኢትፍርሀ : ወኢትደንግዑ : ጸፋኒ : እንዘ : አነ : እጸውረክሙ ። ወእምብዝነ : ፍሥሐ : ሶበ : ፈቀዱ : ሰሪረ : ይትነሣእ : ሰረገላ : ምስሌሆሙ : ወይበጽሕ : ምስሌሆ

* fol. 64, r° a.

ሙ : ምድረ : ወይትሌዓል : እስከ : ሰማያት ። ወአልቦ : ጋእዘ : ማእከሌሆሙ : ወኢያአምሩ : ተጋእዘ : ወተካሀዶ ። ወልቦሙ : ስፉሕ : ለምሕረት : ከመ : አምላኮሙ : ወማዕጠንቶሙ : ይስእል : ለምሕረት : ወመ ስቀሎሙ : ይስእል : ለምሕረት ። ወመሥዋዕቶሙ : ይስእል : ለምሕረት ። ወታቦቶ ሙኒ : ይስዕል : ለምሕረት ። ወማዕጠንቶሙ : ዘውእቲ : ጸሎተ : ቅዱሳን ። ወሶበ : ያዐርጉ : ዕጣነ : ይብሉ : ስብሐት : እሳት : * ማሕየዊ : ለእለ : የአምነ : በስመ : ዘ. አሁ ። ወእሳተ : ነኑኔ : ለእለ : ኢያአምነ : ቦቲ ። ወውእቲ : እሳት : ወዕአ : እምሕ ፊነ : እሳት ። ወባሕርይ : ክቡር ።

10 * fol. 64, r° b.

ወሣልሳዊ : እምክልኤሆሙ : ኢያሐዕዕ ። ወካዕበ : ኃይለ : ሥላሴ : ስማዕ : እነግ ረክ ። አብ : ይብሉ : ንግበር : ሰብአ : በአርአያነ : ወበአምሳሊነ ። ወወልድ : ይቤ : አነ : እለብስ : ሥጋ : አዳም ። ወመንራስ : ቅዱስ : ይቤ : አነ : አሐድር : ውስተ : ል በ : ነቢያት : ወሐዋርያት : ውስተ : ልበ : ነሎሙ : ቅዱሳን : እለ : የአምነ : ከያየ : በርቲዕ : ልብ : ወበንጹሕ : ሕሊና ። ወመለኮትኒ : ምስለ : ትስብእት : ጄከዊነ : ኢሀ

Quant aux chevaux, qui sont représentés par la flamme du feu, leur tournoiement est terrifiant. Lorsqu'ils entendent un peu la voix du Créateur, ils tremblent et ils sont épouvantés. * Le Créateur leur dit : *N'ayez pas peur et ne soyez pas épouvantés. Portez-moi, puisque moi-même je vous porte.* Lorsque, dans l'intensité de (leur) joie, ils veulent bondir, (leur) char surgit avec eux. Il parvient avec eux à terre et s'élève jusqu'aux cieux.

* fol. 64, r° a.

Il n'y a pas de querelle entre (les anges). Ils ne connaissent pas la chieane, ni la dispute. Leur cœur est ouvert à la miséricorde, comme (celui de) leur Dieu. Leur encensoir demande la miséricorde. Leur croix demande la miséricorde. Leur sacrifice demande la miséricorde. Leur arche demande la miséricorde. *Leur encensoir* veut dire la prière des saints. Lorsqu'ils offrent l'encens, ils disent : *Gloire*. Il y a un feu * vivificateur pour ceux qui croient au nom (du Seigneur), et un feu de supplice pour ceux qui n'y croient pas. Le feu lui-même sort du sein du feu. C'est une substance noble.

* fol. 64, r° b.

2. LA TRINITÉ. — Le troisième (mystère) n'est pas moindre que les deux (précédents). C'est encore la puissance de la Trinité. Écoute : je vais te (l')exposer. Le Père a dit : *Faisons l'homme à notre image et à notre ressemblance* ¹. Le Fils a dit : *Moi-même, je revêtirai la chair d'Adam*. L'Esprit-Saint a dit : *Moi-même, j'habiterai dans le cœur des prophètes et des apôtres, dans le cœur de*

1. Gen. 1, 26.

* fol. 64, v° a.

ደገ : አብ : ከዊነ : አብ ። ወወልድኒ : ከዊነ : ወልድ ። ወመንፈስ : ቅዱስ : ፅ* ፋይ : ምስሌሆሙ ። አብ : ፈናዊ : ወልድ : ተፈናዊ : ወመንፈስ : ቅዱስ : ሥሙር : በዝግብር ። አብ : ወላዲ : ወኢተወላዲ ። ወልድ : ተወላዲ : ወኢወላዲ ። ወመንፈስ : ቅዱስ ። ስሙር : በምክረ : ዚአሆሙ ። አሓዝያን : እሙንቱ : ወአልቦ : ዘይእኅዘሙ ። ከፍንጽን : እሙንቱ : ወአልቦ : ዘይከፍንጽ ። ያአምርዎ : ለሰብእ : ዘእንበለ : ይፍጥርዎ ። ወሎሙሰ : አልቦ : ጥንቁቅ : ዘይእምሮሙ ። ቀታልያን : እሙንቱ : ወአልቦ : ዘይክል : ቀቲሎቶሙ ። መኑ : ያአምር : እመ : ይቀትልዎ : ወእመ : ያሐይውዎ ።

5

ወእምድኅረ : ዝንቱ : ነገር : አውስኦ : ብርሃናዊ : ወይቤሎ : ለአቡዩ : ቡንይለ : ማከኤል ። ስማዕ : እንግርክ : በምሥጢር¹ : ፍክሬ : ፍጥረተ : ስማይ : ወምድር ። ግብ*ር : ዘተገብረ : ቀዳሚ : አርአያ : ውኡቱ : ለድኃሪ : መዋዕል : ለምጽአተ : እግዚእ ። እለተ : ዕሁድ : አርአያሃ : ይእቲ : ለዕለተ : ትንግኤሁ : ሐዳስ ። በዕለተ : እሁድ : እለ : ተፈጥሩ : ግብር : አርአያሆሙ : እሙንቱ : ለስዩማነ : ቤተ : ክርስቲያን ። ርኢኬ : ከመ : ሥላሴ : ውስተ : ኦሪት : ያንግር : ወደብል ። በቀዳሚ : ገብረ : እግዚአብሔር : ስማይ ። ቀዳሚሰ : ዘይቤ : ክርስቶስ : ውኡቱ ። በከመ : ይቤ : ኢሳይያስ : ነቢ.

10

* fol. 64, v° b.

1. Ms. ሰምጢር.

tous les saints, qui croiront en moi avec un cœur droit et avec une intelligence pure. La divinité forme avec l'Incarnation une (seule) essence. Le Père n'a pas abandonné l'essence du Père, ni le Fils l'essence du Fils. L'Esprit-Saint est * égal à eux. Le Père est l'envoyeur du Fils envoyé. L'Esprit-Saint se plaît dans cette œuvre. Le Père est géniteur, mais pas engendré. Le Fils est engendré, mais pas géniteur. L'Esprit-Saint se plaît dans leur propre sagesse. Ils sont dominateurs et personne ne les domine. Ils sont juges et personne ne les juge. Ils connaissaient l'homme, avant de le créer. Quant à eux, personne ne les connaît à fond. Ils sont tueurs et personne ne peut les tuer. Qui sait s'ils tuent ou s'ils font vivre quelqu'un ?

* fol. 64, v° a.

3. LA CRÉATION DU CIEL ET DE LA TERRE. — Après cet exposé, (l'ange) lumineux répondit et dit à mon père *Bahayela Miká'el* : Écoute que je t'expose le mystère de l'explication de la création du ciel et de la terre. L'œuvre * qui a été faite le premier (jour), est l'image du dernier des jours (et) de la venue du Seigneur. Le dimanche est l'image du jour nouveau de la résurrection (du Seigneur). Les œuvres qui ont été créées le dimanche, sont l'image des cleres de l'Église. Vois donc que la Trinité est dans la Loi, (qui) expose et dit : *Au commencement le Seigneur a fait le ciel*¹. *Le commencement* veut dire le Christ, comme dit le prophète *Isaïe* : *Je suis le premier et je suis le dernier*². *Jean* a dit : *Il est le premier*³. *Paul* a dit : *Le premier, c'est le*

* fol. 64, v° b.

1. Gen. 1, 1. — 2. Is. xli, 4. — 3. Ap. xxii, 13.

ይ : አነ : ቀዳማዊ : ወአነ : ዳኅራዊ ። ወዮሐንስኒ : ይቤ : ዝውኃቱ : ቀዳማዊ ። ወጳ
 ውሎስኒ : ይቤ : ቀዳሚ : ክርስቶስ : ውኃቱ ። ወካዕበ : ይብለክ : ዮሐንስ : ወንጌላ
 ዊ : ቀዳሚሁ : ቃል : ውኃቱ ። ወማርቆስኒ : ወንጌላዊ¹ : ይቤ : ቀዳ^{*}ሚሁ : ለወን
 5 ጌል : ኢየሱስ : ክርስቶስ : ወልደ : እግዚአብሔር ። ወበእንተ : መንፈስ : ቅዱስኒ :
 ገሀደ : ይነግረከ : ኦሪት : ወደብል : መንፈስ : እግዚአብሔር : ይጌልል : መልዕልተ :
 ማይ ። ርኢኬ : ከመ : ሥላሴ : ውስተ : ርእሰ : ኦሪት : ገሀደ ። ወምድርሰ : ሀለወት :
 እምትካት : ዘይቤሂ : ዝኒ : በእንተ : ቤተ : ክርስቲያን : እንተ : ሀለወት : እምትካት :
 ውስተ : ልበ : እግዚአብሔር ። ወጽልመት : መልዕልተ : ቀላይ : ዘይቤሂ : ጽልመ
 ት : አርአያሆሙ : ለማኅበረ : አይሁድ ። ወቀላይኒ : አርአያሂ : ለኦሪት ። ወሰማይኒ :
 10 ንጹሕ : አርአያሆሙ : ለሐዋርያት : በከመ : ይ^{*}ቤሉ : ለሊሆሙ ። አርኒበነ : አፋን :
 መጠነ : ሰማይ : ንጹሊ ። ወእሳትኒ : አርአያሁ : ለእሳተ : ሕይወት : ማሕዩዊ ። ወማ
 ይኒ : አርአያሁ : ውኃቱ : ለጥምቀት : ወነፋስኒ : አርአያሁ : ለመንፈስ : ቅዱስ ። ወ
 መንፈስ : ቅዱስኒ : ቀዳሲሁ : ለኩሉ : ፍጥረት ። ወመላእክት : ቅዱሳን : አርአያሆሙ :
 ለካህናት ። ወብርሃን : ይኩን : ዘይቤ : በቀዳሚ : ወአርአያሁ : ለቃል : ውኃቱ : ዘይ
 15 ቤሂ : ዘአምነ : ወተጠምቀ : ይድኅን :

* fol. 65, 1° a.

* fol. 65, 1° b.

ኩሉ : ዘኮነ : በቀዳሚ : መዋዕል : አርአያሁ : ለደኃሪ : መዋዕል : ኦሪት : አርአ

1. Ms. መገልገላዊ.

*Christ*¹. De plus, *Jean l'Évangéliste* l'a dit : *Au commencement était le Verbe*². *Marc l'Évangéliste* a dit : * *Commencement de l'Évangile de Jésus-Christ, Fils*^{*} *du Seigneur*³. Au sujet de l'Esprit-Saint la Loi l'expose clairement et (te) dit : *L'Esprit du Seigneur faisait de l'ombre sur l'eau*⁴. Vois donc que la Trinité est clairement en tête de la Loi. *La terre a existé dès l'origine*. Cela veut dire l'Église, qui a existé dès l'origine dans le cœur du Seigneur. *Les ténèbres étaient au-dessus de l'abîme*⁵. *Les ténèbres* veulent dire l'image de la société des Juifs. *L'abîme* est l'image de la Loi. *Le ciel pur* est l'image des Apôtres, comme * ils ont dit eux-mêmes : *Élargissant notre bouche*^{*} *aussi grande que le ciel, nous prions*. *Le feu* est l'image du feu de la vie vivifiante. *L'eau* est l'image du baptême. *Le vent* est l'image de l'Esprit-Saint. *L'Esprit-Saint* est le sanctificateur de toute créature. *Les anges saints* sont l'image des prêtres. *Que la lumière soit*⁶ est ce qu'a dit (le Seigneur) au commencement. C'est l'image du Verbe. Cela veut dire que celui qui aura cru et aura été baptisé sera sauvé.

* fol. 65, 1° a.

* fol. 65, 1° b.

4. INTERPRÉTATIONS SYMBOLIQUES. — Tout ce qui est survenu au premier des jours est l'image de (ce qui surviendra au) dernier des jours. *La*

1. Col. 1, 18. — 2. Jean 1, 1. — 3. Marc 1, 1. — 4. Gen. 1, 2. — 5. Gen. 1, 2. — 6. Gen. 1, 3.

ያሃ : ለወንጌል ። ወወንጌል : አርአያው : ለቃል : ዘይጌውዕ : ጸድቃን : እንዘ : ይብል :
 * fol. 65, 30 : ኅቤዩ : በኅ-ካነ : ለአቡዩ : * ትረሱ : መንግሥተ : ዘድልው : ለክሙ : ወዘኢ.
 v° a. አምነ : ይደዩን : ዘይቤሂ : አርአያው : ውኡቱ : ለቃል ። ሌሩ : ርጉማን : ዘድልው :
 ለሰዶጣን : ወለመላእክቲሁ ። ወደብተራ : እስራኤል : ጽላላ : ለቤተ : ክርስቲያን ። ወ
 ቤተ : ክርስቲያን : ጽላላ : ለኢየሩሳሌም : ሰማያዊት : ኦሪት : ጽላላ : ለወንጌል : ቅዱ 5
 ስ ። ወንጌል : ጽላላ : ለሐዳስ : ዓለም : ነቢያት : ጽላሎሙ : ለሐዋርያት ። ወሐዋርያ
 ት : ጽላሎሙ : ለሕያዋን : ሕይወተ : መላእክት ።

ካህናተ : ኦሪት : ጽላሎሙ : ለካህናተ : ወንጌል ። ወካህናተ : ወንጌል : ጽላሎ
 ሙ : ለካህናተ : ሰማይ ። ወባሕቱ : ካህናተ : ወንጌል : አፈድራዱ : መባሕተ : እምካህ
 * fol. 65, 5ተ : ሰማይ ። እልክቱስ : ኢይእሕዝዎ : ለምሥጢ.* ር : እንበለ : በጉጠት : ዘእሳት ። 10
 v° b. ወካህናተ : ወንጌልስ : ይእኅዝዎ : በእደባሆሙ : ወበእንተዝ : ይቤ : እግዚአብሔር ።
 አዳም : ኮነ : ከመ : ሸእምኔነ ። ዮጊ : ያነሥእ : እደባሁ : ወይበልዕ : ዕምዕዕ : ሕይወ
 ት : ወየሀዩ : ለዓለም ። ከመ : ሸእምኔነ : ዘይቤሂ : አጅስ : ወልድ : ዋሕድ : ውኡቱ ።
 ዮጊ¹ : ያነሥእ : እደባሁ : ዘይቤሂ : በእንተ : ካህናት : ዘያነሥኡ : እደባሆሙ : ለበለ.
 አ : ሥጋሁ : ለወልድ ። አማንኬ : ዕዕ : ሕይወት : ለሊሁ : ክርስቶስ ። በከመ : ይቤ : 15

1. Ms. ያጊ.

Loi est l'image de l'Évangile. *L'Évangile* est l'image du Verbe, qui appelle
 * fol. 65, les justes, en disant : *Venez à moi, les bénis de mon Père, * afin d'hériter du*
 v° a. *royaume, qui a été préparé pour vous* ¹. *Celui qui n'aura pas cru sera damné* ².
 Cela veut dire l'image du Verbe. *Allez, maudits, (au feu) qui a été préparé pour*
Satan et pour ses anges ³. *Le tabernacle d'Israël* est l'ombre de l'Église.
L'Église est l'ombre de la *Jérusalem* céleste. *La Loi* est l'ombre de l'Évan-
 gile saint. *L'Évangile* est l'ombre du monde nouveau. *Les prophètes* sont
 l'ombre des apôtres. *Les apôtres* sont l'ombre des (vivants qui mènent) la
 vie des anges.

Les prêtres de la Loi sont l'ombre des prêtres de l'Évangile. *Les prê-*
tres de l'Évangile sont l'ombre des prêtres du ciel. Cependant, les prêtres
 de l'Évangile surpassent en autorité les prêtres du ciel. Ceux-ci, en effet,
 * fol. 65, ne prennent pas le Mystère, * sauf avec des pincettes de feu. Mais les prêtres
 v° b. de l'Évangile le prennent avec leurs mains. C'est pourquoi le Seigneur
 a dit : *Adam est devenu comme l'un d'entre nous. Peut-être élèvera-t-il ses*
mains, mangera-t-il (du fruit) de l'arbre de la vie, et vivra-t-il pour toujours ¹ ?
Comme l'un d'entre nous : l'un veut dire le Fils Unique. *Peut-être élèvera-t-il ses*
mains veut dire les prêtres, qui élèvent leurs mains pour manger la chair
 du Fils. Vraiment donc l'arbre de vie est le Christ lui-même, comme il a

1. Matth. xxv, 34. — 2. Marc xvi, 16. — 3. Matth. xxv, 41. — 4. Gen. iii, 22.

ለሌሁ : አነ : ውእቱ : ዕፀ : ሕይወት ። ዘበልዑ : አዳም : ወሐዋን ። እስመ : ምሥጢር : ኅዕኡ : ኅይረ : ውስተ : ልቦ : ሰብእ : ዘውእቱ : አሚን : ኡብ : ወወልድ : ወመንፈስ : ቅዱስ ። ተፈጸመ : ፍካሬ : ፍጥረት : ዘእኑድ : ሰንበ*ት ።

* fol. 66, r° a.

5 ወበዕለተ : ሰነይሂ : አምሳለ : ዕርገቱ : ለእግዚእነ : ይእቲ ። በከመ : በሰነይ : ዐርገ : ማይ : ወከማሁ : እግዚእነሂ : ማየ : ሕይወት : ዐርገ : ሰማያተ : በዕለተ : አርብዓ ። ማይሰ : ኅብ : ብዙኅ : ይተረጎም : ቦ : ኅብ : ይተረጎም : ኅብ : አሕዛብ ። ወቦ : አመ : ይተረጎም : ኅብ : ቤተ : ክርስቲያን ። ወናሁ : ተፈጸመ : ነገረ : ምሥጢር : ዘሰነይ ።

10 ወዕለተ : ሠሉስኒ : አምሳለ : ዕለተ : ሃይእቲ : እስመ : ሠሉስ : በሥላሴ : ያርአ ። ወበሠሉስ : ይቤ : እግዚአብሔር : ለይትጋባእ : ማይ ። ውስተ : ሿ : ወዝኒ : ብሂል : ይትጋብኡ : አሕዛብ : ኅቤሁ : በ፩ሃይማኖት ።

15 ወየብስኒ : ጽንዓ : ሃይማኖት : ውእቱ ። ወዕፀውኒ : ኅብ : ሐዋርያት : ያርአ : ትርጓሜሁ ። ወ*ሐመልማልኒ : ኅብ : ደቂቆሙ : ለሐዋርያት : ያርአ ። ወደቂቆሙኒ : ለሐዋርያት : እለ : አምኑ : በእደዋሆሙ ። ወዘርእኒ : እሉ : እሙንቱ : አርድእት : እለ : ዘርኡ : ውስተ : ገጸ : ምድር ። በበዘርኡ : ዘይቤሂ : በበክፍሎሙ : ወበቦ : ስብከቶሙ ። ወገነትኒ : ኅብ : ቤተ : ክርስቲያን : ይተረጎም ። ወጽጌያቲሃ : ወሕንባባቲሃኒ :

* fol. 66, r° b.

dit lui-même : *Je suis l'arbre de vie, (du fruit) duquel ont mangé Adam et Ève. En effet, un mystère caché habite dans le cœur de l'homme* veut dire la foi au Père, au Fils et à l'Esprit-Saint. L'explication de l'œuvre du premier jour de la semaine est terminée.

* *Au second jour, c'est le symbole de l'Ascension de Notre-Seigneur. De même qu'au second jour l'eau est montée, de même Notre-Seigneur aussi, eau de la vie, est monté aux cieux, le quarantième jour. L'eau est expliquée par beaucoup (de choses); quelque part elle est expliquée par les peuples; parfois elle est expliquée par l'Église. Voici que l'exposé du mystère du second jour est terminé.*

* fol. 66, r° a.

Le troisième jour est le symbole du cinquantième jour. En effet, le troisième jour indique la Trinité. Le troisième jour, le Seigneur a dit : Que l'eau se rassemble en un (endroit) 1. Cela veut dire que les peuples se rassembleront vers (le Seigneur) dans une même foi.

*Le sec est la force de la foi. L'interprétation des arbres indique les apôtres. * Les (plantes) vertes indiquent les enfants des apôtres. Les enfants des apôtres sont ceux qui ont cru grâce à eux. La semence, ce sont les disciples, qui ont semé sur la surface de la terre. Chacun avec sa semence veut dire chacun avec sa part, chacun avec sa prédication. Le jardin est expliqué par l'Église. Les fleurs et les baies du jardin sont expliquées par le peuple*

* fol. 66, r° b.

1. Gen. 1, 9.

ለገነት ፡ ኅበ ፡ ሕገበ ፡ ክርስቲያን ፡ ይተረጎም ። ወዘርእኒ ፡ ዘበበዘመዳ ፡ ወበበአምሳ
 ሊሁ ፡ ወበበዘመዳ ። ቀዳሚ ፡ ዘመዳ ፡ ለእግዚአብሔር ፡ እስራኤል ፡ እሙንቱ ፡ እለ ፡
 አምኑ ፡ ቦቱ ። ወክርስቲያንሂ ፡ እለ ፡ አምኑ ፡ ቦቱ ፡ እሙንቱሂ ፡ ዘመዳ ፡ ለእግዚአብ
 ሔር ። ወካዕበ ፡ ዘርእሰ ፡ ቃለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ውኡቱ ። ወደከውን ፡ መብልዐ ፡ ለአዕዋ
 ፈ ፡ ሰማይ ፡ ዘደቤሂ ፡ አዕዋፍ ፡ እንከ ፡ ይ* ተረጎሙ ፡ መላእክት ፡ ሰማይ ፡ ወእሉኒ ፡ 5
 እለ ፡ አምኑ ፡ አማን ፡ በቃለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ዘተሰብከ ፡ በታሕተ ፡ ሰማይ ፡ ወደቤሉ ፡
 ስብሐት ፡ ለዘሰምሮ ፡ ለሰብእ ።

* fol. 66, v° a.

ወጬአፍላግ ፡ ይተረጎም ፡ በጬንጌላዊያን ። ቀዳሚ ፡ ፈለግ ፡ ኤፌሶን ። ወሀየ ፡
 ሀሎ ፡ ወርቅ ፡ ሐመልሚል ፡ ዕንቀ፡ ክቡር ፡ ዘደሐቱ ። ወሀየ ፡ ሀሎ ፡ ወርቅ ፡ ቀይ
 ሕ ። ወከመዝ ፡ እንከ ፡ ፍካሬሁ ፡ ዘነገረኒ ፡ አባ ፡ በኅይለ ፡ ሚካኤል ፡ ሊተ ፡ ለወልዳ ፡ 10
 ይስሐቅ ፡ ወጸሐፍክም ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ጥበበ ፡ ለደኅርት ፡ ፈለግ ፡ ቀዳሚ ፡ አርአያሁ ፡
 ለብሔር ፡ ወንጌል ። ዘጸሐፈ ፡ ማቲዎስ ፡ ወወርቅኒ ፡ ሐመልሚል ፡ ትስብእት ፡ ዘነሥ
 አ ፡ እግዚእነ ፡ እማርያም ፡ በከመ ፡ ይቤ ፡ ሙሴ ፡ ነ* ቢይ ፡ ርአኩ ፡ ዕፀተ ፡ ሐመልሚ
 ል ፡ ወእሳት ፡ ሕውስ ፡ ውስቲታ ፡ ውኡቱክ ፡ መለኮቱ ፡ ለእግዚእነ ። ሀየ ፡ ሀሎ ፡ ዕን
 ቀ፡ ክቡር ፡ ዘደቤሂ ፡ ጥምቀት ፡ ይኡቲ ። ወበደእቲ ፡ ዕለት ፡ ጥምቀት ፡ ይበጽሕ ፡ ስሙ ፡ 15
 ለሰብእ ፡ ኅበ ፡ አምደ ፡ ወርቅ ። ወደእቲ ፡ ስም ፡ ሕስብት ፡ ውስተ ፡ ክፍለ ፡ መልእክ ።

* fol. 66, v° b.

des chrétiens. *Quant aux semences*, elles diffèrent chacune selon leur famille, selon leur type et selon leur espèce. La première famille du Seigneur est *Israël*, qui a cru en lui. Les chrétiens, qui croient au Seigneur, sont aussi la famille du Seigneur. De plus, *la semence* est la parole du Seigneur. Elle devient la nourriture des oiseaux du ciel. *Les oiseaux* sont donc * expliqués par les anges du ciel. Ce sont ceux qui ont cru vraiment à la parole du Seigneur, qui a été prêchée sous le ciel. Ils ont dit : *Gloire à Celui qui aime les hommes*.

* fol. 66, v° a.

5. LES QUATRE FLEUVES. — *Les quatre fleuves* sont expliqués par les quatre Évangélistes. *Le premier fleuve* est l'Éfèsou. *Là se trouvent l'or vert et les gemmes précieuses, qui luisent. Là se trouve l'or rouge*¹. Telle est donc l'explication que m'a exposée *Abba Bahayela Mikà'el*, à moi, son fils, *Isaac*. J'ai écrit (cela), afin que la sagesse survint pour la postérité. *Le premier fleuve* est l'image du livre de l'Évangile, que *Matthieu* a écrit. *L'or vert* est l'Incarnation, qu'a prise Notre-Seigneur de *Marie*, comme dit * le prophète *Moïse* : *J'ai vu un arbrisseau vert. Le feu était mêlé à lui*². C'est donc la divinité de Notre-Seigneur. *Là se trouvent les gemmes précieuses* veut dire le baptême. Au jour du baptême, le nom de l'homme parvient à la colonne d'or. Le nom est consigné dans la part de l'ange, et inscrit dans la

* fol. 66, v° b.

1. Gen. ii, 12. — 2. Ex. iii, 2.

ወጽሕፍት : ይእቲ : ውስተ : ክፍለ : መልአክ : ዘይጸመር : በዕለተ¹ : ጥምቀት ። ወ
 ሶበ : ይእኅገገ : ጸም : ይጸመር : ምስሌሁ : መልአክ : ጸም : ዘዓርብ : ወረቡዕ ። ወሶ
 በ : ይከውን : መሓሪ : ይጸመር : ምስሌሁ : መልአክ : ምሕረት ። ወያበጽጥ : ኅበ : መ
 ልአክ : ሕይወት ። ውእቱ : ኢያሱስ : ክርስቶስ : ወልድ : ዋሕድ : እስመ : ይቤሎ :
 5 ለአቡሁ : መሐር : ሊተ : ሕዝብየ : እለ : ሕቱማን : በደመ : ገበየ ። * ወአማን : ይም * fol. 67,
 ሕር : ሎቱ : r^o a.

ወዘይወዕእ : እምን : ፈለግ : ፍካሬሁ : ያርኢ : ኅበ : ሕፃናት : እለ : ቀተሎሙ :
 ሄሮድስ : ወአማን : ቀዩሓን : እሉ : በደመ : ስምዕ ። ወካልዕ : ፈለግ : ግዮን : ዘይቤ
 ሂ : ያርኢ : ኅበ : ካልዕ : ብሔረ : ወንጌል : ዘጸሐፈ : ማርቆስ : ኦዶ : ውስተ : አድያ
 19 መ : ግብጽ : ወኢትዮጵያ ። ወሣልስ : ፈለግ : ጤግሮስ : ዘይቤ : ውእቱኬ : አርኦ
 ያሁ : ለብሔረ : ወንጌል : ዘጸሐፈ : ሉቃስ : ወያኦውድ : ብሔረ : ፋርስ² : ፋርስስ :
 ገዢም : ውእቱ ። ወፋርስኒ : ካዕበ : እሳት : ብሂል : በከመ : ይቤ : ኢሳይያስ : ወያ
 ውሒ : በፋርስ : ኅይል ። ወራብዕ : ፈለግ : ኤፍራጥስ : ውእቱ : ዘያግወድ : ዮርዳኖ
 ስ : አምሳሊሁ : ለብሔረ : ወንጌል : ዘጸሐፈ : ዮሐን^{*} ስ : ዘውእቱ : ነባቢ : መለኮት ። * fol. 67,
 15 ወዮሐንስ : ጸሐፊ : በነገረ : ሮሜ : ለሰብአ : ኤፌሶን : እስመ : ኤፌሶን : ሮሜ : ይ
 እቲ : ወሉቃስኒ : ጸሐፊ : በነገረ : ሮሜ ። ወማርቆስኒ : በቅብጢ ። ወማቴዎስኒ : በዕ
 ብራይስጢ ። r^o b.

1. Ms. በዕለተ : ተ — 2. Ms. ፋርስ.

part de l'ange qui est adjoint (à l'homme), le jour du baptême. Lorsqu'il prend le jeûne, l'ange du jeûne se joint à lui, le vendredi et le mercredi. Lorsqu'il devient miséricordieux, l'ange de la miséricorde se joint à lui. Il le fera parvenir à l'Ange de la vie, c'est-à-dire (à) *Jésus-Christ*, le Fils Unique. En effet, (*Jésus*) dira à son Père : *Aie pitié de mon peuple, qui est marqué du sang de mon côté.* * Vraiment (le Père) aura pitié (du peuple).

* fol. 67, r^o b.

6. EXPLICATION DES FLEUVES. — (Voici) l'explication qui ressort des fleuves. (*Le premier fleuve*) indique les enfants qu'*Hérode* a tués. Vraiment ces (enfants) sont rouges par le sang du martyre. *Le second fleuve* est le *Geyon*. Il indique le second livre de l'Évangile qu'a écrit *Marc*. Il est autour du territoire de l'*Égypte* et de l'*Éthiopie*. *Le troisième fleuve* est le *Tigre*, c'est-à-dire donc le symbole du livre de l'Évangile, qu'a écrit *Luc*. Il entoure le pays de la *Perse*. *La Perse* est ce monde-ci. *La Perse* veut dire encore le feu, comme dit *Isaïe* : (*Le feu*) *consumera la Perse (avec) force.* *Le quatrième fleuve* est l'*Euphrate*, qui entoure (le pays de) *Yordânos*. C'est le symbole du livre de l'Évangile qu'a écrit *Jean*, * qui est le théologien de la divinité. *Jean* a écrit dans la langue de *Rome* aux gens d'*Éphèse*. En effet, *Éphèse*, c'est *Rome*. *Luc* aussi a écrit dans la langue de *Rome*. *Marc* (a écrit) en copte; *Matthieu* en hébreu.

* fol. 67, r^o b.

ወኤፌሶን ፡ ትውኅዝ ፡ ሐሊበ ፡ ዘውእቱ ፡ ትምህርቱ ፡ ለኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ እግዚእን ። ወግዮን ፡ ትውሕዝ ፡ ወይን ፡ ዘውእቱ ፡ ፍሥሓ ፡ ትንግሌሁ ። ወጤግሮስ ፡ ትውሕዝ ፡ መዓር ፡ ዘውእቱ ፡ አምሳለ ፡ ትዕግሥቱ ፡ ወሕማማቲሁ ። ወኤፍራጦስ ፡ ትውሕዝ ፡ ቅብዓ ፡ ዘውእቱ ፡ አምሳለ ፡ መዋዕ ፡ ዘመለክት ። ወዝውእቱ ፡ ፈለግ ፡ ርስቶሙ ፡ ለጸድቃን ፡ ወለሕፃናት ። ወእለ ፡ ቦሙ ፡ ሕድጋተ¹ ፡ አበሳ ፡ ይሰትዩ ፡ እምፈለገ ፡ ሐሊብ ። ወእለ ፡ ቦሙ ፡ ጸዊረ ፡ ነገ^{*} ር ፡ ይሰትዩ ፡ እምፈለገ ፡ መዓር ። ወእለ ፡ ቦሙ ፡ ፍሥሓ ፡ መንፈስ ፡ ይሰትዩ ፡ እምፈለገ ፡ ወይን ። ወእለ ፡ መጠው ፡ ነፍሶሙ ፡ በእንተ ፡ ቢጸሙ ፡ ይሰትዩ ፡ እምፈለገ ፡ ቅብዕ ።

* fol. 67, v° a.

5

ወዝንተ ፡ ነሎ ፡ ዘከርነ ፡ እንበይነ ፡ ግብር ፡ ዘተፈጥረ ፡ በዕለተ ፡ ሠሉስ ። ወነሎ ፡ ነገር ፡ ዘሠሉስ ፡ ወፍካሬሁ ፡ በምሥጢር ፡ ተፈጸመ ። ወበረቡዕ ፡ ይቤ ፡ ይኩን ፡ ፀሐይ ፡ ወወርኅ ፡ ወከዋክብት ፡ ወዕለተ ፡ ረቡዕ ፡ እንክ ፡ አምሳለ ፡ ደብረ ፡ ታቦር ። ወወርኅኒ ፡ ኦርኦይሁ ፡ ለጴጥሮስ ፡ ወለነሎሙ ፡ ኦጎዊሁ ፡ ሐዋርያት ፡ ወከዋክብትኒ ፡ ኦርኦይሁሙ ፡ ለነሎሙ ፡ ጸድቃን ። ወዘመሰልናሃ ፡ ለዛቲ ፡ ዕለት ፡ በአምሳለ ፡ ዕለተ ፡ ደብረ ፡ ታቦር ፡ በእንተ ፡ ስኖሙ ፡ ለፀሐይ ፡ ወወርኅ ፡ ወከዋክብት ። እስመ ፡ ከመ ፡ ፀሐይ ፡ ምክሶቢተ ፡ ይበርሁ ፡ ጸድቃን ። ወዝንቱ ፡ ውእቱ ፡ * ነገረ ፡ ፍካሬ ፡ ዘበእንተ ፡ ረቡዕ ።

* fol. 67, v° b.

10

15

1. Ms. ሕጋተ.

(De) *l'Éfèsou coule le lait*, c'est-à-dire la doctrine de *Jésus-Christ Notre-Seigneur*. (Du) *Ceyon coule le vin*, c'est-à-dire la joie de sa résurrection. (Du) *Tigre coule le miel*, c'est-à-dire le symbole de sa patience et de ses souffrances. (De) *l'Euphrate coule l'huile*, c'est-à-dire le symbole de la victoire de la divinité. C'est le fleuve de l'héritage des justes et des enfants. Ceux qui auront répudié le péché, boiront du fleuve du lait. Ceux qui auront eu la charge de la parole, * boiront du fleuve du miel. Ceux qui auront eu la joie de l'esprit, boiront du fleuve du vin. Ceux qui auront livré leur âme à cause de leur prochain, boiront du fleuve de l'huile.

* fol. 67, v° a.

7. LES JOURS DE LA CRÉATION. — Nous avons mentionné tout ceci au sujet de l'œuvre qui a été créée le troisième jour. Tout l'exposé du troisième jour et l'explication du mystère sont terminés. *Le quatrième jour, il a dit : Que soient le soleil, la lune et les étoiles¹*. *Le quatrième jour* est donc le symbole de la montagne du *Thabor*. *La lune* est l'image de *Pierre* et de tous ses frères, les apôtres. *Les étoiles* sont l'image de tous les justes. Nous comparons ce jour au jour² du mont *Thabor*, à cause de la beauté du soleil, de la lune et des étoiles. En effet, les justes brilleront deux fois comme le soleil. Ceci est

* fol. 67, v° b.

1. Gen. 1, 14. — 2. M. à m. « au symbole du jour ».

ወይቤ : በሐሙስ : ያውዕእ : ማይ : አዕዋራ : ወዳሣተኒ : ወአናብርት ። ወጀእለ :
 ስሞሙ : ቤሐሞት : ወሌውያታን ። ዕለተ : ሐሙስ : እንከ : ትተረገም : በጸሎተ :
 ሐሙስ : ባቲ : ዘአርአየ : እግዚእን : ወጥኖ : ሥጋሁ : ወደሙ ። ወአዕዋፍኒ : እለ : ወ
 5 ዕኡ : በሐሙስ : ይተረገሙ : በሐዋርያት : እለ : ወሀቦሙ : ሥጋሁ : በሰርክ : ሐሙ-
 ስ ። ወአሣኒ : ይተረገሙ : በአበው : ቅዱሳን : እለ : ተዋንዩ : ውስተ : ሲኦል : ወወ
 ዕኡ : በደመ : ገቦሁ ። ወአናብርት¹ : ያርኢ : ኅበ : ሰይጣን : ውኅበ : ማኅበረ : አይ-
 ሁድ ። ወዕንስሳ : ያርኢ : ኅበ : ምሳሐ : ቅዱሳን ። ወከመገ : ነገሩ : ወከመገ : ፍካ
 ሬሁ : ዘለሐሙስ : ምሥጢር : ኮነ ። ዘበእንተ : ዓርብ ። በዓርብ : ተፈጥሩ : አራዊት :
 ወእንስሳ : ወአዕማግ : ዘውእቱ : ተሐዋ* ስያን : ብሂል : ወአዳም : ተፈጥረ : ድኅረ :
 10 ዡሉ : አራዊት : ወገ : እንከ : ይተረገም : በሊቃን : ካህናት : ወማሕበረ : አይሁድ :
 እለ : ተጋብኡ : ላዕለ : ኢየሩሳሌም : በዕለተ : ዓርብ :

* fol. 68, r° a.

ወእንስሳሂ : ይተረገሙ : በአሕዛብ : እስመ : ኅረዮሙ : በዲበ : መስቀል : ወከመ
 ሰ : አሕዛብ : ተሰምዩ : እንስሳ ። ይቤ : እቤ² : ኢሳይያስ : ነገር : በእንተ : እንስሳ : ገ
 ዳም : በእንት : አሕዛብ : ብሂል ። ወምክያስኒ : ይቤ : ከመ : እንስሳ : በማእከለ : እን
 15 ስሳ : ዘገዳም ። ገኒ : ብሔል : ከመ : ክርስቶስ : በማእከለ : አሕዛብ : ብሂል ። ወዕገራ

1. Ms. አናምርት *tigres*, mais le contexte nous oblige de lire አናብርት *monstres marins*.
 En effet, est donnée ici l'explication de ce mot, précédemment cité à propos de l'œuvre du
 cinquième jour. — 2. Ms. ኢቤ.

*Le cinquième jour, il a dit : Que l'eau produise les oiseaux, les poissons, les monstres marins et les deux (monstres) ¹, qui s'appellent Béhémot et Léviathan. Le cinquième jour est donc expliqué par la prière du jeudi, dans laquelle Notre-Seigneur a fait voir les prémices de sa chair et de son sang. Les oiseaux, qui sont sortis le cinquième jour, sont expliqués par les apôtres, à qui il a donné sa chair, le jeudi soir. Les poissons sont expliqués par les saints Pères, qui ont joué dans le Schéol, et sont sortis, (délivrés) par le sang de son côté. Les monstres marins indiquent Satan et la société des Juifs. Les animaux indiquent le festin des saints. Tel est l'exposé et telle est l'explication du cinquième jour. Ce qui a trait au vendredi est un mystère. Le vendredi ont été créés les bêtes, les animaux et les reptiles, * c'est-à-dire les êtres rampants. Adam a été créé*

* fol. 68 r° a.

après toutes les bêtes. Ceci est donc expliqué par les princes des prêtres et la société des Juifs, qui se sont réunis à Jérusalem, le vendredi. Les animaux sont expliqués par les peuples. En effet, (Jésus) les a choisis sur la croix. Comme quoi les peuples ont été appelés animaux, Isaïe a dit : Je fais un exposé au sujet des animaux du désert, c'est-à-dire au sujet des peuples. Michée a dit que les animaux (domestiques) sont au milieu des animaux du désert. Ceci même veut dire que le Christ a été au milieu des peu-

1. Gen. 1, 20.

ኒ : ይቤ : ተንሥእ : አንበሳ : እምገዳም ። ወከመሰ : ተሰምዮ : አራዊት : ተሰምዮ : ማኅበረ : አይዑድ ። ስማዕ : ዘይቤ : የሐንስ : መጥምቅ : ትውልደ : አራዊት : ምድር : መኑ : አመረክሙ : ወነ * ቢያትኒ : ይቤሉ : አራዊት : ምድር : እለ : ይልሕሱ : መሬት : መሬት : ይልሕሱ : ዘይቤሂ : ዘውእቱ : እልወቶሙ : ዘአለው : ፈጣሬ : ወዘይትሐወሱ : ዘይቤሂ : እሉ : እሙንቱ : እለ : ተሐዋስያን : ሕዝብ : እለ : ተፈጥሩ : በላዕለ : አዳም : እለ : ይነብሩ : ውስት : ምድር ። በከመ : ይቤ : ዳዊት : ዛቲ : ባሕር : ዓባይ : ህዩ : ዘይትሐወስ : ዘአልቦ : ኅልቄ¹ ። ባሕርሰ : ዓለም : ውእቱ ። ወዘይትሐወስኒ : አሕዛብ : እሙንቱ ።

* fol. 68, 1° b.

5

ወከመ : ምንትኑ : አዳም : ተፈጥረ : ድኅረ : ነሉ : በከመ : አዳም : ተፈጥረ : በዕለተ : ዓርብ ። ወከማው : እግዚእነሂ : ዓርገ : ዲቢ : ዕፀ : መስቀል : በዕለተ : ዓርብ ። ወይቤ : ይኩኑ : ጅኑሎሙ : ወአዳምሰ : ተፈጥረ : በዕለተ : ዐርብ : እንከ : አርአያሃ : ለስቅለተ : እግዚእ : ይእቲ ። ወእምኒው : ሠረፀ : አሕዛብ : * ሶቢ : ጸለዩ : በዲቢ : መስቀል : ወይቤ : ይኩኑ : ጅኑሎሙ ። ወአዳምሰ : ተፈጥረ : በጃጠባይዕ : ወክርስቶስኒ : ደመረ : መለኮቶ : ማዕከለ : ትርቡዓን ። ወዕለተ : ዓርብሰ : አርአያሃ : እንከ : ለስቅለተ : እግዚእ ። ወበደእቲ : ዕለት : ሶቢ : ውሕዘ : ደም : ወማይ : እምገቦ

* fol. 68, 1° a.

10

15

1. Ms. ጥልቁ.

ples. Esdras a dit : *Lève-toi, ó lion, (venant) du désert.* Comme quoi la société des Juifs a été appelée (*troupeau de*) *bêtes*, écoute ce qu'a dit Jean-Baptiste : *Race de serpents, qui vous a montré¹... ?* * Les prophètes ont dit : *Les serpents sont (les bêtes) qui lèchent la poussière.* *Lèchent la poussière* veut dire la défection de ceux qui ont abandonné le Créateur. *Les êtres qui se meuvent* veulent dire la famille des reptiles, qui a été créée contre *Adam*, (et) qui demeure sur la terre, comme a dit *David* : *La mer est grande ; là sont les reptiles innombrables².* *La mer*, c'est le monde. *Les reptiles* sont les peuples.

* fol. 68, 1° b.

8. CRÉATION D'ADAM. — Comment se fait-il qu'Adam ait été créé après tous (les êtres)? De même qu'Adam a été créé le vendredi, de même Notre-Seigneur est monté sur le bois de la croix le vendredi. Il a dit : *Qu'ils soient tous un³.* Adam a été créé le vendredi. C'est donc l'image du crucifiement du Seigneur. C'est d'(Adam) que les peuples se sont propagés. * Lorsque (le Christ) eut prié sur la croix, il a dit : *Qu'ils soient tous un.* Adam a été créé avec les quatre éléments. Le Christ aussi a uni sa divinité entre les quatre (éléments). *Le vendredi* est donc l'image du crucifiement du Seigneur. Ce jour-là, lorsque le sang et l'eau eurent coulé du côté de l'Auteur du bien, le rocher

* fol. 68, 1° a.

1. Maith. III, 7. — 2. Ps. CIII, 25. — 3. Jean XVII, 11.

ሁ : ለውእቱ : ገባሬ : ሠናያት : ተሰጥቀ : ከብተሕ : ወቦክ : ውእቱ : ማየ : ሕይወት : ውስተ : አፉሁ : ለአዳም : ወኮኖ : ሕይወተ ።

ወሶበ : ወዕክ : መንፈሱ : ለእግዚእ : ኢየሱስ : ወረደ : ውስተ : ሲኦል : በነፍሱ : ሥጋ¹ : ወበመለኮት ። ወሥጋሁሰ : ተረፈ : ዲበ : መስቀል ። ወመለኮቱኒ : ኢተ
 5 ፈልጠ : ካዕበ : እምውእቱ : ሥጋ ። በነፍሱ : ሥጋሁ² : ወበመለኮቱ : አውዕኦሙ ለሕፋያኒሁ : ወፈንዎሙ : ከመ : ይባኡ : ውስተ : ገነት ። ወይቤሎሙ : ሐፋ : ውስተ : ገነት : ወፈ^{*} ያታይ : ዘየማን : ውእቱ : ይምራሕክሙ ። ወሰሚዎሙ : ዘንተ : ይ
 10 ቤሉ : ጻድቃን : ወይቤሉ : መኑ : ውእቱ : ዝንቱ : ፈያታይ : ዘየማን : አዳምኑ : አበ : ዓለም ። ወሚመ : ኖኅ ። አው : አብርሃምኑ : ኦርከ : እግዚእ : ወሚመ : ይስሐቅ
 15 ቅ : ንጹሕ : አው : ያዕቆብ : ቅዱስ : ወሚመ : ሙሴ : የዋህ ። አው : ዳዊትኑ : ሐዳጌ : አበሳ : ወሚመ : ሰሙኤል : ራትዕ³ ። አው : ሰሎሞን : ጠቢብ ። ወሚመ : ኢየሱስ ያስ : ዘአምለኮ : በርትዕ ። አው : ሕዝቅያስኑ : ዘሐረ : ቅድሚሁ : በጽድቅ : ወበርትዕ ። ወሚመ : ሕዝቅኤል : ዘርእዮ : ማእከለ : እንስሳ : እሳት : አርባዕ ። አው : መኑ : ውእቱ : ዝንቱ : ዘየሐውር : ቅድመ : እግዚአብሔር : ወዘይሰርር : በፍሥሐ ። ወ
 15 መኑ : ውእቱ : ዘይብል : እግዚእነ : ፈያታይ : ዘየማን : ይምራሕክሙ ።

* fol. 68, v° b.

* fol. 69, r° a.

1. Ms. በነፍሱተ : ሥጋ avec son corps de chair, mais le contexte nous oblige de lire በነፍሱ : ሥጋ avec l'âme de son corps. — 2. Cf. note 1. — 3. Ms. ራሐዕ.

s'est fendu. Elle-même, l'eau de la vie est entrée dans la bouche d'Adam et est devenue pour lui la vie.

9. L'ENTRÉE AU CIEL ET LE BON LARRON. — Lorsque l'esprit du Seigneur Jésus fut sorti (de son corps), il descendit dans le Schéol, avec son âme et avec (sa) divinité. Mais son corps resta sur la croix. Sa divinité n'a pas été séparée à nouveau du corps. Par l'âme de son corps et par sa divinité il a fait sortir les élus, et les a envoyés, afin qu'ils entrassent dans le paradis. Il leur a dit : *Allez dans le paradis. Que * le brigand, qui était à ma droite, vous conduise lui-même.* Ayant entendu ceci, les justes dirent : *Qui est ce brigand, qui était à (sa) droite? Est-ce Adam, le père du monde, ou Noé, ou Abraham, l'ami du Seigneur, ou Isaac, le pur, ou Jacob, le saint, où Moïse, le doux, ou David, qui a abandonné le péché, ou Samuel, l'intègre, ou Salomon, le sage, ou Josias, qui a rendu le culte (au Seigneur) dans la droiture, ou Ézéchiass, qui est allé en présence (du Seigneur) dans la justice et dans la droiture, ou Ézéchiél, qui l'a vu entre les quatre animaux de feu? Qui est celui-ci, qui va en présence du Seigneur et qui bondit de joie? Qui est celui de qui Notre-Seigneur a dit : Que le brigand de droite vous conduise?*

* fol. 68, v° b.

Le brigand répondit * et leur dit : *Quant à moi, je ne suis pas de ceux que*

* fol. 69, r° a.

ትሙ ። አላ ፡ አንሰኬ ፡ ዘተሐጸብኩ ፡ እምን[እ]ስየ ፡ በደመ ፡ ሰብእ ፡ ወዳዕሙ ፡ ሕሬት ፡ ቀጸበተኒ ። ወሊተሰ ፡ እምንእስየ ፡ ስዩም ፡ ምሕረት ፡ ውስተ ፡ ልብየ ። ወለዘ ፡ ቀተል ክምሂ ፡ ሰብእ ፡ እበኪ ፡ ዲበ ፡ ርእሱ ፡ ወአአወዩ ፡ ወደእቲኬ ፡ አብጽሐተኒ ፡ ኅበ ፡ ዘ ቲ ፡ ምሕረት ። ወዘንተ ፡ ብሂሎ ፡ ሰረረ ፡ በፍሥሓ ፡ ወውስተ ፡ እዴሁ ፡ እኒዞ¹ ፡ መ ጽሐፈ ፡ እንተ ፡ ትብል ፡ አርጎው ፡ ፍኃተ ፡ አንትሙ ፡ ሰራፊል ፡ ወኪሩቤል ፡ አርጎ 5 ሙኅ ፡ አርጎውኅ ፡ ወከማሁ ፡ ይቤሉ ፡ ጸድቃን ፡ ነሎሙ ። ወይቤሎሙ ፡ ሰራፊል ፡ አ ደርጎወክሙ ፡ ወኪሩቤልኒ ፡ ይቤሉ ፡ ኢያበውአክሙ ። ወሶቤሃ ፡ አርአዮ ፡ መጽሐፈ ፡ ለኪሩቤል ፡ ዝኩ ፡ ፈያታዊ ፡ ዘውእቱ ፡ ዴማስ ፡ ዘሀሎ ፡ ውስተ ፡ እዴሁ ፡ ዘጽሐፍ ፡ በ ደመ ፡ በኮር ፡ *ዘውእቱ ፡ ደመ ፡ ውእቱ ፡ እግዚእን ፡ ኢያሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ ወልደ ፡ አ ብ ፡ ዋሕድ ። ወሶበ ፡ አንበበ ፡ ውእተ ፡ መጽሐፈ ፡ ውእቱ ፡ መልአክ ፡ ገደፈ ፡ ውእ 10 ተ ፡ ነፍተ ፡ ዘእሳት ፡ እምውስተ ፡ እዴሁ ። ወእምዝ ፡ ቦእ² ፡ ቅድመ ፡ ፈያታይ ፡ ዘየ ማን ።

* fol. 69, r° b.

10

ወበመትልወ ፡ ዘአሁ ፡ ቦኢ ፡ ነሎሙ ፡ ጸድቃን ፡ ውስተ ፡ ገነት ፡ አዳም ፡ አበ ፡ ሃለም ፡ የበበ ። ወኖኅኒ ፡ ከበሮ ፡ ዘበጠ ፡ አብርሃም ፡ አእኩተ ፡ ወይስሐቀ ፡ ሰብሐ ፡ ወያዕቆብ ፡ ወደሰ ፡ ወሙሴ ፡ እደወ ፡ ጠፍሐ ፡ ወአሮን ፡ በረከ ። ወሰሙኤል ፡ ተፈሥ 15 ሐ ። ወዳዊት ፡ ጸናጽለ ፡ አድመጸ ። ሰሎሞን ፡ አስተከጸበ ። ወሕዝቅኤል ፡ ወኢዮ

1. Ms. ኢ.ጊ.ዩ. — 2. Ms. ሰባእ.

vous avez nommés vous-mêmes. Mais, moi, je me suis lavé, dès ma jeunesse, dans le sang des hommes. Cependant l'élection m'a fait signe. Certes, dès ma jeunesse, la miséricorde a été posée dans mon cœur. J'ai pleuré sur la tête des hommes que j'avais tués. Je me suis lamenté, et cela m'a fait parvenir vers la miséricorde. Ayant dit ceci, il bondit de joie, après avoir pris dans sa main le livre qui dit : Ouvrez les portes, vous Séraphins et Chérubins; ouvrez-nous, ouvrez-nous¹. C'est ainsi que dirent tous les justes. Les Séraphins leur dirent : (Le Seigneur) ne vous ouvrira pas. Les Chérubins aussi dirent : Il ne vous fera pas entrer. Aussitôt ce brigand, c'est-à-dire Dêmâs, fit voir aux Chérubins le livre qui se trouvait dans sa main, et qui était écrit avec le sang du premier-né, c'est-à-dire (avec) le sang de Notre-Seigneur Jésus-Christ, le Fils Unique du Père. Lorsque l'ange lui-même eut lu ce livre, il jeta le glaive de feu de sa main. Puis il entra devant le brigand de la droite.

* fol. 69, r° b.

10. ENTRÉE DES JUSTES DANS LE CIEL. — A sa suite, tous les justes entrèrent dans le paradis. Adam, le père du monde, poussait des cris de joie. Noé frappait du tambour. Abraham rendait grâces. Isaac glorifiait. Jacob louait. Moïse battait des mains. Aaron bénissait. Samuel se réjouissait. David faisait résonner les cymbales. Salomon admirait Ézéchiël et Josias se réjouissaient.

1. Ps. xxiii, 7.

ስያስ ፡ ተፈሥሐ ፡ ። ወኢሳይያስ ፡ ይቤ ፡ ጸባኦት ፡ ወኡቱ ፡ ። ወተቅዋም ፡ ምክሩ ፡ እ
 ንተ ፡ ሐለየ ። ወኢዮብ ፡ ይቤ ፡ እጉሥ ፡ በትእግሥቱ ፡ ዘይትዔገስ ፡ ኅጢአተ ፡ ዓ
 ለም ። ወኤ * ርምያስ ፡ ይቤ ፡ ለሕይወትኒ ፡ መጽኦ ፡ ወልድ ፡ ዋሕድ ። ወሕዝቅኤል * fol. 69,
 ኒ ፡ ይቤ ፡ በዳዊት ፡ ጉብሩ ፡ ይርእየን ። ዳንኤልኒ ፡ ይቤ ፡ ራእየ ፡ ነቢያት ፡ ተአትቦ ።
 5 ወዘካርያስኒ ፡ ይቤ ፡ በርህ ፡ ሠረቀ ፡ እምብእሰ ። አሞጽኒ ፡ ይቤ ፡ ተሰፍሐ ፡ ትፍሥሕ
 ት ፡ ውስተ ፡ ነሉ ፡ ምድር ። ወኢያሱኒ ፡ ነሥኦ ፡ ከበር ፡ እምእደ ፡ ኖኅ ። ወኅለየ ፡
 እንዘ ፡ ይብል ፡ ይትፌሣሕ ፡ ሰማይ ፡ ወትትሐሰይ ፡ ምድር ። ወነሎሙ ፡ ጉባኤ ፡ ነቢ
 ያት ፡ ዘፈኑ ፡ ወአንፈርዓጼ ፡ ወወውው ፡ እንዘ ፡ ይብሉ ፡ ስብሐት ፡ ሎቱ ፡ ለዘአግብአ
 ነ ፡ ውስተ ፡ ዘቀዳሚ ፡ ርስትኅ ፡ ለዘ ፡ በእንተ ፡ ሞቱ ፡ ሕይወተ ፡ ጸገወን ። ወአኮ ፡ ባ
 10 ሕቲቶሙ ፡ ዘተፈሥሐ ፡ አላ ፡ ነሎሙ ፡ እለ ፡ ሀለው ፡ በሰማያት ፡ ወእለ ፡ በምድር ፡
 ተፈሥሐ ። ወዘንተ ፡ ነገረ ፡ ዘከርን ፡ እንበያን ፡ ግብር ፡ ዘተፈጥረ ፡ በዕለተ ፡ ዓርብ ፡
 ስብሐት ፡ ሎቱ ፡ ለፈጣሪ ፡ አሜን ።

* fol. 69, v° a.

ወበቀዳሚ * ትሰ ፡ ሰንበት ፡ አዕረፈ ፡ በሥላሴሁ ፡ ወአዘዘ ፡ ባቲ ፡ ከመ ፡ ያእርፉ ፡ እ * fol. 69,
 ምግብር ። ወይእቲሰ ፡ ዕለት ፡ አምሳለ ፡ ዕረፍቶሙ ፡ ለጳድቃን ። ወባቲ ፡ አሰንቡቱ ፡
 15 መላእክተ ፡ ቅዳሴ ። ወባእዳንሰ ፡ መላእክት ፡ ተፈነው ፡ ኅበ ፡ ለአከሙ ፡ እግዚአብሔር ፡
 እግዚእ ። ወእሙንቱሰ ፡ መላእክት ፡ ገጽ ፡ መላእክተ ፡ ቅዳሴ ፡ ቦሙ ፡ ክስቡተ ፡ ለመላ

* fol. 69, v° b.

Isaïe disait : C'est (le Seigneur) Sabaoth. Le dessein qu'il conçoit est un fonde-
 ment¹. Job disait : Il est le patient qui, dans sa patience, supporte les péchés du
 monde. Jérémie disait : C'est pour (donner) la vie qu'est venu le Fils Unique. * fol. 69,
 Ézéchiël disait : Il nous a vus dans David, son serviteur. Daniel disait : La vision
 des prophètes a été scellée². Zacharie disait : Une lumière s'est levée d'entre les
 hommes. Amos disait : Le bonheur a été étendu sur toute la terre. Josué prenait le
 tambour de la main de Noé. Il chantait, en disant : Le ciel se réjouira et la
 terre exultera³. Toute l'assemblée des prophètes dansait, sautait et criait, en
 disant : Gloire à Celui qui nous a fait revenir dans notre premier héritage; à
 Celui qui, par sa mort, nous a gratifiés de la vie. Ce ne sont pas (les prophètes)
 seulement, qui se sont réjouis, mais tous ceux qui se sont trouvés dans les
 cieux. Ceux qui (se sont trouvés) sur la terre se sont réjouis (aussi). Nous
 avons mentionné cet exposé au sujet de l'œuvre qui a été créée le ven-
 dredi. Gloire au Créateur! Amen.

* fol. 69, v° a.

11. LE REPOS DU SABBAT ET LA CIRCONCISION DES ANGES. — C'est au pre-
 mier * sabbat que (le Seigneur) s'est reposé dans sa Trinité. Il a ordonné par
 là qu'on se reposât de (toute) œuvre. Ce jour est le symbole du repos des
 justes. C'est en ce (jour) que les anges de la sanctification observent le sabbat.
 Les autres anges sont envoyés là où le Seigneur les députe. Les anges de la
 face et les anges de la sanctification ont la circoncision. Comme quoi les anges

* fol. 69, v° b.

1. Is. XLVI, 10. — 2. Dan. IX, 24. — 3. I Par. XVI, 31 (Ps. xcvi, 11).

እክተ : ቅዳሴ ፡ ወከመሰ ፡ ቦሙ ፡ ክስበተ ፡ ለመላእክተ ፡ ገጽ ፡ ወለመላእክተ ፡ ቅዳሴ ፡ ስማዕ ፡ ዘከመ ፡ ይቤ ፡ መጽሐፈ ፡ ነፋሴ ፡ ክመዝ ፡ ክስበቶሙ ፡ ለመላእክተ ፡ ቅዳሴ ፡ ርቱዕኬ ፡ ክመ ፡ ንበል ፡ ነፋሴ ፡ ስብሐት ፡ ለዘ ፡ ፈጠረ ፡ ኪያነ ፡ ለሕይወት ፡ ዘለዓለም ፡ አሜን ፡

ወክዕበ ፡ እነግር ፡ ነገረ ፡ ይቤ ፡ ይስሐቅ ፡ ወልዱ ፡ ለአባ ፡ በጸሎተ ፡ ሚካኤል ፡ ወ 5
 ጸሐፊ ፡ ዘንተ ፡ ሐሳበ ፡ ፀሐይ ፡ * ሐሳበ ፡ ዕለት ፡ ብሂል ፡ ዘይነግር ፡ ዘከመ ፡ ተወልዱ ፡ ተናብሉት ፡ ዓበይት ፡ ዘውእቶሙ ፡ ነቢያት ፡ እምአዳም ፡ እስከ ፡ ክርስቶስ ፡ ንጉሥ ፡ በከመ ፡ ይብል ፡ መጽሐፈ ፡ ሕግ ፡ ጿወጃግብር ፡ ተገብረ ፡ እምአዳም ፡ እስከኔሁ ፡ ጿ ወጃትውልድ ፡ ወከመዝ ፡ ትውልድ ፡ ጿወጃኦርእስት ፡ እምአዳም ፡ እስከ ፡ ክርስቶስ ፡ ን 10
 ጉሥ ፡

ወከመ ፡ ትረክብ ፡ ዕለተ ፡ ልደቶ ፡ ለአዳም ፡ ንሣእ ፡ ግብረ ፡ ወዘአሚሃ ፡ በረከተ ፡ ጃወአበቅቲ ፡ ወላዕሌሁ ፡ ወስክ ፡ አፀጠባይአ ፡ አዳም ፡ ወግድፍ ፡ እምኔሁ ፡ በበጌ ፡ ወ አእትት¹ ፡ ጃወይተርፍ ፡ እንክ ፡ ጌውእቱኬ ፡ ልደቱ ፡ ለአዳም ፡ አመ ፡ ጌለሚያዝያ ፡

1. Ms. ወያእትት.

de la face et les anges de la sanctification ont la circoncision, écoute comment dit le *Livre des Jubilés* : *Telle est la circoncision des anges de la sanctification. Il est donc juste que nous disions tous : Gloire à Celui qui nous a créés pour la vie éternelle! Amen.*

IV. — LES COMPUTS ET LES SYMBOLES

(QUATRIÈME TRAITÉ)

1. EXPOSÉ D'ABBA BATSALOTA MIKÀ'ÈL. — *Je vais faire encore un exposé, a dit Isaac, fils d'Abba Batsalota Mikà'él. Il a écrit des computs (sur) le soleil, c'est-à-dire des computs sur les dates. C'est lui qui a exposé comment sont nés les grands ambassadeurs, c'est-à-dire les prophètes, depuis Adam jusqu'au Christ-Roi, comme a dit le livre de la Loi : *Vingt-deux œuvres ont été faites depuis Adam jusqu'au (Christ), (c'est-à-dire) vingt-deux générations. Telles sont les vingt-deux générations principales depuis Adam jusqu'au Christ-Roi.**

2. JOUR DE LA NAISSANCE D'ADAM. — Pour trouver le jour de la naissance d'Adam, prends une œuvre, puis une bénédiction (et) une épacte; ajoute à cela les quatre éléments (constitutifs) d'Adam; divise par sept et retranche un; il restera donc sept; c'est donc (le jour de) la naissance d'Adam, le sept Miyâzyà.

* fol. 70, 1° a.

* fol. 70, 1° a.

ዝኩ : አዳም : ቀዳማዊ : ሶበ : ስሕተ : ወፅ * አ : እምገነት : ወእግዚእነ : ወረደ : * fol. 70,
 ከመ : ያድኅኖ : ለአዳም : እምግብርናት ። አዳም ሰ : ወፅአ : እምርስቱ : በዕለተ : ሃር
 ብ ። ወእግዚእነሂ : ወፅአ : ቀራንዮ : በዕለተ : ሃርብ : በሀዩ : ከመ : ይሰቀል ። አዳም :
 በልሀ : በቸሰዓት ። ወበከ[መ] : አዳም : ወሐዋን : አደመ.¹ : ዕፀ : ገነት ። ወከማ
 5 ሁ : እግዚእነሂ : ተቀስራ : ዘባኖ : እስከ : ውኅዘ : ደም : ማጊዘ : በጥብጣቤ ። ወባዕድሰ :
 ቅስራታተ : እንተ : ጸረ : እግዚእነሂ : ዘኢንክል : ኅልቆቶ² : ወአዳም ሰ : ሶበ : ወፅአ :
 እምገነት : ወሀባ : እግዚእነ : ፲ወፀአሀምተ : ወለሐዋንሂ : ወሀባ : ከማሁ : ወአንሐ
 ብኒ : ወጽኡ : ምስሌሃ : እምገነት ። ወአባግዕኒ : በጅጅተባዕት : ወአንስት : ወፅኡ : ምስ
 ሌሃ : ወአጣሊኒ : * በጅጅተባዕት : ወአንስት : ወፅኡ : ምስሌሃ ። ወአብቅልኒ : በበፀፀ * fol. 70,
 ተባዕት : ወአንስትኒ : ምስሌሃ ። v° a.

ወእምብዝህ³ : ገሙቶሙ : ከልአሙ : እግዚአብሔር : ውሉደ ። ወእምአዕዋመ :
 ገነትኒ : ወሀባ : ካዕበ : ወዝውእቱ : አትክልት : ዘአውጽአሙ : እምገነት : አዳም ።
 ወኤልያስ : ሿዘውእቱ : ሙዝ ። ወበእንተዝ : ይቤ : ኦሪት : ምድረ : ኤልያስ : ዘዘይ
 ት : ወርማን : ፪ : ናርዱ : ፻ዘውእቱ : ናርጌ : ወከርከዕ : ፱ዘውእቱ : ለይሙን : ዘ
 15 ብዙኅ : ፍሬሁ ። እንገቡታት : ጅዘውእቱ : ትርንጉ ። ተምር : ፯ወለውዝ : ወዝውዝ :

1. Ms. አደምወ.; ici 1, 2 (አደመ) a le sens de IV, 2 (አስተአደመ). — 2. Ms. ግልቆቶ. —
 3. Ms. ወእብዝህ.

3. ADAM ET JÉSUS. — *Adam*, le premier (homme), lorsqu'il eut péché, sortit * du jardin. Notre-Seigneur est descendu (du ciel) afin de sauver *Adam* de l'esclavage. *Adam* est sorti de son héritage le vendredi. Notre-Seigneur aussi est sorti pour le Calvaire le vendredi, afin d'y être crucifié. *Adam* a mangé (le fruit) à trois heures. De même qu'*Adam* et *Eve* se sont délectés de l'arbre du jardin, de même Notre-Seigneur a été flagellé sur son dos, au point que le sang a coulé quarante fois sous les lanières. Quant aux autres coups qu'a supportés aussi Notre-Seigneur, nous ne pouvons pas les compter. Quand *Adam* fut sorti du jardin, Notre-Seigneur lui donna douze bœufs. A *Eve* aussi il donna la même chose. Les abeilles sont sorties avec elle du jardin. Les moutons sont sortis avec elle, cinq par cinq, mâles et femelles. Les boves * sont sortis avec elle, cinq par cinq, mâles et femelles. Les mulets (sont sortis) avec elle, deux par deux, mâles et femelles. * fol. 70, r° b.

Le Seigneur détourna (ses) enfants de l'intensité de leur fornication. Il (leur) donna aussi (plusieurs) des arbres du jardin, c'est-à-dire les plantations qu'*Adam* avait fait sortir du jardin, (à savoir) : un olivier, c'est-à-dire un *mouz*; c'est pourquoi la Loi dit : *La terre de l'élyás (olivier), qui est l'olivier*; 2 grenadiers; 3 nards, c'est-à-dire des *nargé*; 4 noisetiers, c'est-à-dire des *laymoun*, dont les fruits sont nombreux; 5 mandragores, c'est-à-dire des *terengue*; 6 dattiers; des amandiers; des noisetiers; (des plantes à) sucre; des vignes; * fol. 70, v° a.

ወሶከር ። ወደን ፡ ወተበል ፡ ዘውእቱ ፡ እንሰት¹ ። ወዘንተ ፡ ነሎ ፡ ወሀብዎ ፡ ሱራፊ።
 ል ፡ ወኪሩቤል ፡ ለትእዛዘ ፡ እግዚአብሔር ፡ ሕያው ። ወወዕኦ ፡ አዳም ፡ እምንት ፡
 * ወአሚሃ ፡ በከዩ ። ምስሌሁ ፡ መላእክት ፡ እለ ፡ የአቅቡ ፡ ዕፀ ፡ ገነተ ፡ ወአስተፋነው
 ም ፡ ሸወጃምእራፍ ። ወበእንተዝ ፡ ይደልዎ ፡ ለሰብእ ፡ ከመ ፡ ያስተፋኑ ፡ በጾ ፡ እንግ
 ዳ ። ወበከመ ፡ ተከለ ፡ አዳም ፡ አትክልተ ፡ ገነት ፡ ወከማሁ ፡ እግዚእነሂ ፡ ተከለ ፡ በም
 ጽአቱ ፡ ሸወጃብዋርያት ፡ ጅጃእርድእት ፡ ዘዘዘአሁ ፡ ገድሎሙ ፡ ለነሎሙ ፡ ቅዱሳን ።
 ወዘንተ ፡ ነገረ ፡ ዘከርነ ፡ እንበይነ ፡ ፍጥረቱ ፡ ለአዳም ።

* fol. 70, v° b.

5

ወከዕበ ፡ ንዚኑ ፡ ካልአ ፡ ነገረ ፡ በእንተ ፡ ልደቱ ፡ ለሂኖክ ፡ ዘውእቱ ፡ ሳብዕ ፡ እ
 ምአዳም ፡ ወእምአመ ፡ ልደቱ ፡ አቀባ ፡ ለጽድቅ ፡ ወርእየ ፡ ነሎ ፡ ዘይከውን ፡ ወአ
 ንከረ ። ወአዲ ፡ ርእየ ፡ በእንተ ፡ ፀሐይ ፡ ወወርኅ ፡ ወከዋክብ*ት ። ወነቢያትሰ ፡ እን
 ከ ፡ አምሳሊሁ ፡ ለወልድ ፡ ነሎሙ ።

* fol. 71, r° a.

10

ወሂኖክኒ ፡ ጸሐፊ ፡ ኑባሬ ፡ ሸወጃሰንበታተ ፡ ወእግዚአብሔርሂ ፡ ኡብ ፡ ጸሐፊ ፡ በ
 ዓጽብዒሁ ፡ ሸቃላተ ፡ ወይቤ ፡ ሂኖክ ፡ በቀዳሚት ፡ ሰንበት ፡ ተወለድኩ ፡ ወእስከ ፡ ም
 ጽአተ ፡ ጽድቅ ፡ እትዒገስ ፡ ወዝኒ ፡ ነገር ፡ በእንተ ፡ ወልድ ፡ ወእቱ ። እስመ ፡ በቀዳ
 ሚት ፡ ሰንበት ፡ ኮነ ፡ ዕረፍት ። ወበ ፡ ልደቱ ፡ ለእግዚእነ ፡ ኮነ ፡ እረፍተ ፡ ለነሎ ፡
 ፍጥረት ። ወእስከ ፡ መጽአ ፡ ጽድቅ ፡ እትዒገስ ፡ ዘይቤሂ ፡ ወሂኖክሰ ፡ ይጸንሕ ፡ እስ

15

1. Ms. ሀዩጎጎ.

des bananiers, c'est-à-dire des *musa ensete*. Tout ceci, les *Séraphins* et les *Chérubins* le lui donnèrent, sur l'ordre du Seigneur vivant. *Adam* sortit du jardin.
 * Alors les anges, qui gardaient l'arbre du jardin, pleurèrent avec lui et l'accompa-
 gnèrent 12 stades. C'est pourquoi il convient à l'homme d'accompagner
 son prochain, l'étranger. De même qu'*Adam* a planté les plantations du
 jardin, de même Notre-Seigneur aussi a institué¹, dans sa venue, 12 apôtres et
 72 disciples. L'ascèse de tous les saints est variée. Nous avons mentionné
 cet exposé-ci au sujet de la création d'*Adam*.

* fol. 70, v° b.

Nous énonçons encore un autre exposé au sujet de la naissance d'*Hénoch*,
 qui est le septième depuis *Adam*. Dès sa naissance, il a gardé la justice. Il
 a vu tout ce qui surviendrait et il a été étonné. De plus, il a eu des visions²
 touchant le soleil, la lune et les étoiles. * Les prophètes sont donc tous le
 symbole du Fils.

* fol. 71, r° a.

4. LES SEMAINES D'HÉNOCH. — Quant à *Hénoch*, il a décrit l'institution³
 des 12 semaines. Mais le Seigneur, le Père, a écrit de ses doigts dix mots.
Hénoch a dit : *La première semaine, j'ai été engendré, et jusqu'à la venue de la*
Justice je patienterai. Cet exposé est au sujet du Fils. En effet, c'est au
 premier sabbat qu'est survenu le repos. C'est par la naissance de Notre-
 Seigneur qu'est survenu le repos pour toutes les créatures. *Jusqu'à ce que la*

1. M. à m. « a planté ». — 2. M. à m. « a vu ». — 3. Sens : « les lois ».

ከ : አሜሃ ፡፡ ወበካልዕት ፡ ሰንበት ፡ ርእዩ ፡ ሄኖክ ፡ ከመ ፡ በቄለ¹ ፡ እከይ ፡ ወጉሕሉ
 ት² ፡ ወባቲ ፡ ይድኅን ፡ ብእሲ ፡ ይቤ ፡፡ ወብእሲሰ ፡ ዘይቤ ፡ ኖኅ ፡ ውእቱ ፡ ዘይድኅን ፡
 እማዩ ፡ አይኅ ፡፡ * ወካልዕት ፡ ሰንበት ፡ ዘይቤሄ³ ፡ መዋዕሊሁ ፡ ይኡቲ ፡ ወበመዋዕሊ
 ሆመ ፡ ለቃዩል ፡ ወለደቂቂ ፡ በቄለ ፡ ሕገ⁴ ፡ እከይ ፡ ወጉሕሉት ፡ ወላዕለ ፡ አዳምሄ ፡
 5 እለ ፡ ተመክሖ ፡ ዘውእቶመ ፡ መላእክት ፡ ለቢሶመ ፡ ሥጋ ፡ ተምህሩ ፡ ዓቢዩ ፡ ኅጢ
 አተ ፡፡ ወእልክቱኬ ፡ አርአዩ ፡ ነሎ ፡ ግብረ ፡ ዘርእዩ ፡ በሰማይ ፡፡ ወኅጢአትሰ ፡ ተም
 ህሩ ፡ በእንተ ፡ ትምክህቶመ ፡ በእንተ ፡ ዘሉብሱ ፡ ሥጋ ፡፡ ወበእንተዝኬ ፡ አይደልዎ ፡
 ለሰብእ ፡ ተመክሖ ፡፡ ወብፀ-ዕሰ ፡ ዘሞኦ ፡ ለሰይጣን ፡ እንዘ ፡ ለባሴ ፡ ሥጋ ፡ ውእቱ ፡፡
 ቃዩል ፡ እንክ ፡ አቡሁ ፡ ለሄኖኅ ፡ ወሄኖኅ ፡ ወለደ ፡ ለጋይዳድ ፡ ወጋይዳድ ፡ ለመላልዔ
 10 ል ፡ ወመላልኤልኒ ፡ ለማቱሳላ ፡ ወማቱሳላ ፡ ለለሜኅ ፡ ወለሜኅሰ ፡ አምሳሊሁ ፡ ለሰ
 ይጣን ፡ እንክ ፡ ወለቃ^{*} ዩልሰ ፡ ቀተሎ ፡ ለሜኅ ፡ ዘውእቱ ፡ ሳብእ ፡ እምውሉዱ ፡ ወለ
 አዳምኒ ፡ ቀተሎ ፡ ሰይጣን ፡ ዘውእቱ ፡ ሳብዕ ፡ እምጂግብር ፡ እለ ፡ ተፈጥሩ ፡ በዕለተ ፡
 እሁድ ፡ ወለቃዩልሰ ፡ ተቀቀለ ፡ ሎቱ ፡ በ፸ወጂኤይኅ ፡ ዝኖማት ፡ ወለአዳምኒ ፡ ተቀቀ
 15 ለ ፡ ሎቱ ፡ በ፸ወጂዘመደ ፡ ባሕር ፡ ተፀዊሮ ፡ እሉ ፡ እሙንቱ ፡ እለ ፡ ዘከረ ፡ ሉቃስ ፡ ወ
 ንጌላዊ ፡፡
 ንግባእኬ ፡ በእንተ ፡ ዘይቤ ፡ ሄኖክ ፡ በሣልስት ፡ ሰንበት ፡ ይቤ ፡ ሄኖክ ፡ ይኅረ

* fol. 71, r° b.

* fol. 71, v° a.

1. Ms. በቀለ. — 2. Ms. ወጉሕሉት. — 3. Ms. ዘይቤ ፡ ይቤሄ. — 4. Ms. ሕገ.

Justice soit venue je patienterai veut dire qu'*Hénoch* attendra jusqu'alors. *La seconde semaine, Hénoch* a vu que le mal et la ruse avaient augmenté. *C'est en cette semaine que l'homme a été sauvé*, dit-il. *L'homme* veut dire *Noé*, qui a été sauvé de l'eau du déluge. * *La seconde semaine* veut dire les jours (du déluge). Daus les jours de *Caïn* et de ses fils, l'habitude du mal et de la ruse augmenta. Ceux qui se sont glorifiés vis-à-vis d'*Adam* sont les (mauvais) anges. Ayant revêtu un corps, ils ont appris un grand péché. Ceux-ci ont donc fait voir toute l'œuvre qu'ils avaient vue dans le ciel. Le péché, ils (l')ont appris à cause de leur orgueil, parce qu'ils avaient revêtu un corps. C'est pourquoi il ne convient pas à l'homme de se glorifier. Bienheureux est celui qui vaine *Satan*, tout en étant revêtu d'un corps. *Caïn* est donc le père d'*Hénoch*. *Hénoch* a engendré *Gâydad*; *Gâydad* : *Malâl'él* ; *Malâl'él* : *Mâtousâlâ* ; *Mâtousâlâ* : *Lamech*. *Lamech* est donc le symbole de *Satan*. * *Lamech* a tué *Caïn*, c'est-à-dire le septième de ses fils. *Satan* aussi a tué *Adam*, c'est-à-dire la septième des sept œuvres, (celle) qui avait été créée le dimanche. Le Seigneur a puni *Caïn* par les 77 (jours) du déluge de pluie. Il a puni aussi *Adam*, lorsque (*Noé*) fut porté sur la mer avec les 77 familles (d'aïmaux), Ce sont eux qu'a mentionnés *Luc l'Évangéliste*.

* fol. 71, r° b.

* fol. 71, v° a.

Revenons donc à ce qu'a dit *Hénoch*. *La troisième semaine*, a dit *Hénoch*,

ይ : ብእሲ : ለተክለ : ጽድቅ : ዘውእቱ : ኦብርሃም ። ወበራብዕ : ሰንበት : ይጺዋዕ : ብእሲ : ወዐፀድ : ይትገበር : ሎሙ ። ብእሲሰ : ዘይቤ : ሙሴ : ውእቱ : ዘተጸውዓ : ወበኮራብ : ወዐፀድ : ይትገበር : ሎሙ : ዘይቤ : ደብተራ : እስራኤል : ውእቱ : ዘተገብረ : በኪን ። ወበኃምስ : ሰንበት : ይትራኣይ : ራእይ : ዘ* ውእቱ : ዘመነ : ነቢያት ። ወበሣድስ : ሰንበት : ይቤ : ወበቲ : የዐርግ : ብእሲ : ወይዘረወ : ዘመደ : ሥርወ : ሕፋይ ። ወብእሲሰ : ዘይቤ : ክርስቶስ : ውእቱ : ዘየዓርግ : ዲባ : መስቀል ። ወሥርወኒ : ተዘርው : ዘይቤሂ : ቤተ : እስራኤል : እሙንቱ¹ : እለ : ተዘርው : በስቅለቱ ።

ወበሳብእትሰ : ሰንበት : ዘይቤሂ : ይትወሀብ : ላቲ : ክዕበተ : መንፈስ : ትምህርት : ዛቲ : ይእቲ : ዘመኖሙ : ለእለ : የአምነ : በምጽኦቱ : ለእግዚእ ። ወክዕበተ : ትምህርትሂ : ዘይቤ : ዘውእቱ : ብሉይ : ወሐዲስ ። ወትክውን : ይእቲ : ትውልድ : ዕሉተ : ይብል : ከመዝ : በእንተ : ዕሎተ : ሮሜ : ረባዕያን : እለ : ይብልዎሙ : ለአምላክ : እንዘ : ሰብእ : ኮነ : እግዚእ : ወንሕነሰ : ንብል : እንዘ : አምላክ : ውእቱ : ኮነ : * ሰብእ : እግዚእነ : ወኢተፈልጠ : መለኮቱ : እምትሱብእቱ : ኢሰዐተ : ወኢሐተ : ወኢክመ : ቅጽበተ : ዐይን ። ወአርዮስኒ : ዐለወ : ትስብእቶ : ለወልድ : እንዘ : ይብል :

* fol. 71, v° b.

* fol. 72, r° a.

1. Dans ms. ውእቱ est écrit de première main; une seconde main a écrit en surcharge ሙን entre እ et ቱ.

(le Seigneur décida de) choisir un homme pour l'implantation de la justice, c'est-à-dire Abraham. La quatrième semaine, un homme a été appelé. Un enclos a été fait pour (les Israélites). Un homme veut dire Moïse, qui a été appelé à Horeb. Un enclos a été fait pour (les Israélites) veut dire le tabernacle d'Israël, qui a été fait avec art. La cinquième semaine, une vision a été vue, * c'est-à-dire l'époque des prophètes. La sixième semaine, a dit (Hénoch), un homme est monté. Les familles de la souche choisie ont été dispersées. Un homme veut dire le Christ, qui est monté sur la croix. La souche, qui a été dispersée, veut dire la maison d'Israël, qui a été dispersée par le crucifiement (du Christ).

* fol. 71, v° b.

La septième semaine, a dit (Hénoch), le double de l'esprit de la doctrine a été donné. C'est l'époque de ceux qui croiront à la venue du Seigneur. Le double de la doctrine veut dire l'Ancien et le Nouveau Testament. Cette génération-ci deviendra perverse¹. (Le Seigneur) a parlé ainsi à cause de l'hérésie de Rome. Les quatrinitaires sont ceux qui appellent Dieu (l'humanité de Notre-Seigneur), alors que le Seigneur est devenu homme. Pour nous, nous disons : Alors qu'il était Dieu, Notre-Seigneur est devenu * homme, et sa divinité n'a pas été séparée de son humanité, une seule heure, ni même un instant. Arius a nié l'Incarnation du Fils, lorsqu'il a dit : Dieu n'a pas été engendré de la femme. D'autres aussi

* fol. 72, r° a.

1. Luc xi, 29.

አምላክ : አተወልደ : እምብእሲት : ወካልአንሂ : አምጽኡ : ዕልወታተ : ብዙኅ : ዘዘ
ዚአሁ : ወኮኑ : ማሕተመ : ሲኦል ።

ወዐሣምንትሂ : ሰንበት : ይቤ : ይትወሀብ : ላቲ : ሰዶፍ : ዛቲ : ሰንበት : ዘመነ :
፫፻፲ወ፳፫ተዓነ : ሃዶማኖት : ወሰዶፍሂ : ዘይቤ : ቃለ : እግዚአብሔር : ውእቱ ። ወበ
5 ሣምንት : ሰንበት : ይቤ : ይትሐነጽ : ቤተ : መንግሥት : ዐቢይ : ዘውእቶን : አብያ
ተ : ክርስቲያኖት : እለ : ተሐንጻ : በዘመነ : ቄስጠንጢኖስ : ንጉሥ ። ወታስዕ : ሰንበ
ት : ዘይቤ : ዘመነ : አላዊያን : ውእቱ : አዕርክ * ቲሆመ : ወአስማቲሆመ : ለእመን * fol. 72,
10 ቱ : ወዓስርትሂ : ሰንበት : ዘይቤ : ዘመነ : ሐሳዌ : መሲሕ : ውእቱ : ዘውእቱ : ሕልቀ
ተ : ዓለም ። ወአሜሃ : ይትፈጸም : ነሉ : በከመ : ይቤ : ዳንኤል : ነቢይ : አሜሃ :
15 ሕልቀቱ : ለዓለም : ወዘንተ : ነሉ : ርእየ : ሂኖክ : ዘእንበለ : ይኩን ።

ሂኖክ : ነቢይ : ዘከመ : ተወልደ : ከመ : ትርኩብ : ንሣእ : ፱አስማተ : ወርኅ : ወ
፯መሳክዊሃ : ለሰማይ : ወ፪አስማቲሃ : ለፀሐይ : ስመ : ዘአሁ : ወስመ : ወልዱ : ወግ
ድፍ : ወ፯፩፻፲፮ : ወይተርፍ : ፯ፍጹመ : ውእቱኬ : ዕለተ : ልደቱ : ለሂኖክ : አመ : ፯
ለኅዳር ።

ወከመ : ይትረከብ : ዕለተ : ልደቱ : ለኖሕ : ንሣእ : እንክ : ስሞ : ወስመ : እመ :
15 ወስመ : ፫ደቂቂ : ስመ : ብእሲቱ : ወስመ : አንስትያ : ደቂቂ : ወበረከት : አ * ሜሃ : * fol. 72,
v° a.

ont apporté de nombreuses et diverses hérésies et ont été marqués du sceau du Schéol.

La huitième semaine, a dit (Hénoch), une épée sera donnée. Cette semaine est l'époque des 318 orthodoxes ¹. Une épée veut dire le Verbe du Seigneur. La huitième semaine, a dit (Hénoch), sera bâtie la maison du grand royaume, c'est-à-dire les églises qui ont été bâties à l'époque du roi Constantin. La neuvième semaine veut dire l'époque des hérétiques. * Les amis et les noms de ceux-ci (sont connus). La dixième semaine veut dire l'époque du faux Messie, c'est-à-dire la fin du monde. Alors tout sera consommé ², comme dit le prophète Daniel. Alors ce sera la fin du monde. Hénoch a vu toutes ces (choses), avant qu'elles ne survinssent.

5. JOUR DE LA NAISSANCE DE QUELQUES PROPHÈTES. — HÉNOCH. — Pour trouver comment le prophète Hénoch est né, prends les quatre noms de la lune et des sept planètes du ciel, les deux noms du soleil, son propre nom et le nom de son fils. Retranche six une fois. Il restera sept exactement. C'est donc le jour de la naissance d'Hénoch, le sept Hedâr.

6. NOÉ. — Pour que soit trouvé le jour de la naissance de Noé, prends donc son nom, le nom de sa mère, le nom de ses trois enfants, le nom de sa femme, le nom des femmes de ses enfants, une bénédiction. * puis deux

1. Les Peres du concile de Nicée. — 2. Dan. ix, 27.

* fol. 72, r° b.

* fol. 72, v° a.

* fol. 72, r° b.

* fol. 72, v° a.

ጀውአበቅቲ፡ ወጀግድፍ፡ ጿውይተርፍ፡ እንከ፡ ጿውእቱኬ፡ ልደቱ፡ ለኖኅ፡ አመ፡ ጿ ለሚያዝያ ።

ወበዕለተ፡ ተወልደ፡ ኖኅ፡ ነበበ፡ ስብሐተ፡ እንዘ፡ ይኡምር፡ ዘደኃሬ¹፡ ነኑተ፡ ዘሰብሐ፡ ሕፃናት፡ በኡደተ፡ ሆሳዕና፡ ኖሕ፡ እንከ፡ አምሳሊሁ፡ ለወልድ፡ ። ስማዕ ኬ፡ እንግርክ፡ ኖሕስ፡ ገብረ፡ ታቦተ፡ አምሳሊሃ፡ ለቤተ፡ ክርስቲያን ። ወቆሙ፡ ጿጿ ዘይቤሂ፡ አምሳሊ፡ ጿጿበጸ፡ ። ወግድሙ፡ ጿጿበእመት፡ ዘይቤሂ፡ አምሳሊ፡ ጿጿገወጿርቱ ግን፡ ሃይማኖት፡ ። ወጸከፍ፡ ዘይቤሂ፡ አምሳሊ፡ ጸፍሬሆሙ፡ ለመሃይምናን፡ ሕጽብተ፡ ማየ፡ አይኅ፡ ዘአንፈስ፡ መግቶ፡ ለእግዚአብሔር፡ አምሳሊ፡ ጥምቀት፡ ዘአንፈስት፡ ነፍስ፡ እምአምልኮ፡ ጣኦት፡ በከመ፡ ይቤሉ፡ ሐዋርያት፡ ዘአምን፡ በአብ፡ * ወወል ድ፡ ወመንፈስ፡ ቅዱስ፡ አንፈስ፡ እምአምልኮ፡ ጣዖት ።

* fol. 72, v° b.

5

10

ወጅበግግ፡ ዘሐረደ፡ ኖሕ፡ አምሳሊሁ፡ ለወልድ፡ ወእቱ፡ ። ወኖሕኒ፡ ዘሰትየ፡ ወ ደኒ፡ ወኖመ፡ ወአምሳሊ፡ ንዋሙ፡ ለወልድ፡ በጊዜ፡ ሕማሙ፡ ። ወካም፡ ዘሰሐቀ፡ ላዕለ፡ እርቃኑ፡ ለኖኅ፡ አምሳሊ፡ ማሕበረ፡ አይሁድ፡ እለ፡ ሰሐቁ፡ ላዕለ፡ አደሱ ስ ። በከመ፡ ይቤ፡ ወንጌላጧ፡ ወተሳለቁ፡ ላዕሌሁ፡ ወሰሐቅዎ ። ወሴም፡ ወያሬት፡

1. Ms. 11476.

épacetes. Retranche deux. Il restera donc sept. Sept est donc (le jour de) la naissance de Noé, le sept Miyázvá.

7. NOÉ, SYMBOLE DU FILS. — Le jour où il est né, Noé a exprimé des louanges (au Seigneur), en montrant la scène ultérieure, dans laquelle les enfants ont loué (le Seigneur), à la procession de l'Hosanna. Noé est donc le symbole du Fils. Écoute donc que je t'expose. Noé a fait l'arche, symbole de l'Église. Cinq cents (animaux) s'y sont tenus. Cela veut dire le symbole des cinq cents compagnons. La largeur (de l'arche) était de trois cents coudées. Cela veut dire le symbole des trois cent dix-huit orthodoxes. Les trente (coudées) de hauteur veulent dire le symbole des trente fruits des fidèles. Le lavage par l'eau du déluge, qui a calmé la colère du Seigneur, est le symbole du baptême, qui a détaché les âmes du culte des idoles, comme ont dit les apôtres : Celui qui croit au Père, au Fils et à l'Esprit-Saint, (se) détache du culte des idoles.

* fol. 72, v° b.

L'unique brebis que Noé a égorgée est le symbole du Fils. Noé, qui a bu du vin et a dormi, est le symbole du sommeil du Fils, au temps de sa Passion. Cham, qui a ri de la nudité de Noé, est le symbole de la société des Juifs, qui ont ri de Jésus, comme dit l'Évangéliste : Ils se sont moqués de Lui et ils ont ri de Lui¹. Sem et Japhet, qui ont pris le vêtement de leur père et ont couvert sa nudité, sont le symbole de Joseph et de Nicodème, qui ont

1. Matth. xxvii, 29.

አለ : ነሥኡ : ልብሰ : ወከደኑ : እርቃነ : አቡሆሙ ። አምሳለ : እሉ : የሴፍ : ወኒ
 ቆዲሞስ : እለ : ገንዘዎ : ለእግዚእነ ። ወንቅሐቱ : ለኖሕ : አምሳለ : ትንሣኤሁ :
 ለክርስቶስ : ንጉሥ ። ወቋፅ : በላዔ : መልእክቱ : አምሳለ : ይሁዳ : በላዔ : ም*ግ * fol. 73,
 ቡ : ሠራቁ : አስከሬን : ወሠደጤ : እግዚአ. ። ኦይሁዳ : ለምንትነ : ሰረቀ : ይመስለ 1° a.
 ከነ : ዘረባሕክ : አኮነ : ርእሰክ : ሐገጵክ ። ወርግብ : ቀዳሚት : ዘፈነዋ : ኖሳ : አ
 ምሳለ : ኦሪት : ይእቲ : እንተ : ተፈነወት : በሲና ። ወኢረከበት : ኅብ : ታኦርፍ : ዘ
 ይቤ : በእንተ : ሕዝብ : ኦሪት : ዘኢረከቡ : ዕረፍተ : በቀዳሚት : ሕግ ። በከመ : ይ
 ቤ : ዘካርያስ : ወኢያዕረፈ : ዘይብውዕኒ : ወዘይወዕኒ : እምሕማም ፤ ዝኒ : በሂል :
 ዘይመውትኒ : ወዘይትወለድኒ : ኢያዕረፈ : እምሕማመ : ሲኦል ። ወካልእትኒ : ርግብ :
 ዘተፈነወት : እምኅብ : ኖሳ : ትመስል : ይእቲኒ : አምሳለ : ወንጌል ። ወቄጽለ : ዘይት
 ኒ : ዘውስተ : አፉሃ : ለርግብ : አምሳለ : ትስብእቱ : ለእግዚእነ : ዘጽሑፍ : * ዘውስ * fol. 73,
 ተ : ወንጌል ፤ ወልደ : ዳዊት : ወልደ : አብርሃም : ዘይብል : ወዝንቱ : ውእቱ : ነገሩ : 1° b.
 ለኖሳ : ዘከመ : ኮነ : አርኤያሁ : ለወልድ : ዋሕድ ።

ሣልስ : ነገር : በእንተ : ዘከመ : ተወልደ : አብርሃም ። ወከመ : ትርከብ : ዕለተ :
 15 ልደቶ : ለአብርሃም] : ንሣእ : ለክ : ኅጵልቁ¹ : ቺወጅአበው : ወከመ : አቡሁ : ወከመ :

1. Ms. ጥልቁ.

enseveli Notre-Seigneur. *Le réveil de Noé* est le symbole de la résurrection
 du Christ-Roi. *Qou'â, qui a dévoré sa fonction*, est le symbole de *Judas*, qui a
 dévoré * sa charge, (lui) le voleur de la bourse, le vendeur de son Sei- * fol. 73,
 gneur. O *Judas*, pourquoi as-tu volé? Te semble-t-il que tu aies gagné? Ne 1° a.
 t'es-tu pas perdu toi-même? *La première colombe* que Noé a envoyée est le
 symbole de la Loi, qui a été envoyée au *Sinaï*. (*La colombe*) *n'a pas trouvé où*
se reposer ¹ veut dire le peuple de la Loi, qui n'a pas trouvé le repos dans la
 première Loi, comme a dit *Zacharie* : *Celui qui entre et celui qui sort, ne se repose*
pas de (ses) souffrances. Ceci veut dire que celui qui meurt et celui qui naît,
 ne se repose pas des souffrances du *Schéol*. (Il y a) aussi *une seconde colombe*
 qui a été envoyée par Noé. Celle-ci exprime le symbole² de l'Évangile. *Le*
feuillage d'olivier qui était dans le bec de la colombe, est le symbole de
 l'Incarnation de Notre-Seigneur, qui est décrite * dans l'Évangile. (*Notre-* * fol. 73,
Seigneur est) *fiis de David, fiis d'Abraham*, dit (l'Évangile). Tel est l'exposé de 1° b.
Noé, (l'exposé de la manière) dont il est devenu l'image du Fils Unique.

8. NAISSANCE D'ABRAHAM. — Le troisième exposé traite comment est né
Abraham. Pour trouver le jour de la naissance d'*Abraham*, prends le nombre
 des vingt et un Pères, le nom de son père, le nom de sa mère. Les vingt
 et un (Pères) sont, disons-nous, le symbole d'*Abraham*. (Prends) une béné-

1. Gen. viii, 9. — 2. M. à m. « ressemble au symbole ».

እሙ : ወጅወጅሰ : ዘንቤ : ምሳሌሁ : ለኡብርሃም : ወበረከት : አሜሃ : ጅአበቅቱ : ወፒግ
 ድፍ : እንክ : በበጂወይተርፍ : ጂውእቱኬ : ዕለተ : ልደቱ : ለኡብርሃም : አመ : ጂለጥ
 ር : በዕለተ : ግዝረቱ : ለእግዚእነ :

ወኡብርሃምሰ : ፍጹም : በኩሉ : ወእግዚአብሔርኒ : ፈተኖ : በጊመከራ : ። ወተረክ
 በ : ምእመነ : በኩሉ : ። ወበከመ : ተመከረ : ኡብርሃም : በጊመከራ : ። ወከግሁ : ኮነ : 5
 አርአያ : ላዕለ : እግዚእነ : አ * ብርሃም : ተመከረ : በቀዳሚ : በጸአተ : ምድሩ : ፤ ወእ
 ግዚእነሂ : ተመከረ : በጸአቱ : እምድረ : እስራኤል : ወበሐረቱ : ውስተ : ምድረ : ግ
 ብጽ : ። ኡብርሃም : ተመከረ : በአባረ : ምድር : ። ወእግዚእነሂ : ተመከረ : እምነበ : ዲ
 ያብሎስ : አመ : ወጽአ : ለጸዊም : ውስተ : ገዳም : ። ወአመ : ያቤ : ካዕበ : አልቦኑ :
 ሕብስት : ዘናበልአሙ : ለሕዝብ : ኡብርሃም : ተመከረ : በመቃብረ : ሳራ : ። ወእግዚእ 10
 ነሂ : ተመከረ : በሐጠአ : ዘያቀብሮ : እስክ : ሶበ : መጽአ : ዮሴፍ : ወኒቆዲሞስ : ።
 ወገንዝዎ : ወቀበርዎ : ።

ኡብርሃም : ተመከረ : በቀትለ : ነገሥት : እለ : ተጋብኡ : ላዕሌሁ : ። ወእግዚእነሂ :
 ተመከረ : በቀትለ : አይሁድ : እለ : ተጋብኡ : ላዕሌሁ : ። ከመ : ያቅትልዎ : በዕለተ :
 ዓርብ : ። ኡብርሃም : * ሞአሙ : ለሕዝብ : በ፫፻፲፱ወ፰ዕደው : ። ወእግዚእነሂ : ዴገኖሙ : 15

* fol. 73, v° a.

* fol. 73, v° b.

diction, puis une épacte. Retranche trois (et divise) par sept. Il restera sept. C'est donc le jour de la naissance d'Abraham, le sept Ter. le jour de la circoncision de Notre-Seigneur.

9. ABRAHAM, SYMBOLE DE JÉSUS. — Abraham a été parfait en tout. Le Seigneur l'a éprouvé par dix tentations. Il a été trouvé fidèle en tout. De même qu'Abraham a été éprouvé par dix tentations, de même il est devenu l'image de Notre-Seigneur. * Abraham a été éprouvé en premier lieu par le départ de sa terre. Notre-Seigneur aussi a été éprouvé par son départ de la terre d'Israël, et par sa venue dans la terre de l'Égypte. Abraham a été éprouvé par la stérilité de sa terre. Notre-Seigneur aussi a été éprouvé par le diable, lorsqu'il fut parti jeûner dans le désert, et, en outre, lorsqu'il a dit : *N'y a-t-il pas du pain, que (nous puissions) donner à manger au peuple ?* Abraham a été éprouvé à (l'occasion) du tombeau de Sara. Notre-Seigneur aussi a été éprouvé par le manque de gens pour l'inhumér, jusqu'à ce que fussent venus Joseph et Nicodème, (et jusqu'à ce) qu'ils l'eussent enseveli et l'eussent inhumé.

* fol. 73, v° a.

Abraham a été éprouvé par le meurtre des rois, qui s'étaient réunis contre lui. Notre-Seigneur aussi a été éprouvé par le meurtre des Juifs, qui se sont réunis contre lui, afin de le tuer, le vendredi. Abraham * a vaincu les peuples avec 318 hommes. Notre-Seigneur aussi a poursuivi les peuples et a vaincu

* fol. 73, v° b.

1. Matth. xv, 34.

ለአሕዛብ : ወምአሙ : ለሰይጣናት : በስብከተ : ፫፻፲ወ፳፫ተዓነ : ሃይማኖት ። አብርሃም :
 ተመክረ : በስደተ : ይስማዔል : ወልዳ .። ዘምስለ : አጋር : እሙ ። ወእግዚእነሂ : ተመ
 ክረ : በሞተ : ዓልዓዛር : አርኩ : እንዘ : ቀታሊ : ወማሕደዊ : ውእቱ ። አብርሃም : ተ
 መክረ : ሶበ : ይቤሎ : ስደዳ : ለዓመት : ምስለ : ወልዳ ። ወእግዚእነሂ : ኮኖ : ዕዑብ :
 5 ሶበ : ተሰደት : ምኾራብ : ምስለ : ውሉዳ ። ምኾራብ ሰ : ተሰደት : ወተስፊረት : በእ
 ንተ : ዘሰቀልዎ : ሕዝባ ። አብርሃም : ተመክረ : በግዝረት ። ወእግዚእነሂ : ተመክረ :
 በርግዘተ : ገቦሁ : በኾናት ። ግዝረተ : አብርሃም : ወጸጋ : ኮነ : ለአሕዛብ ። * ወርግ * fol. 74.
 ዘተ : ገቦሁኒ : ለእግዚእነ : ሕይወተ : ኮነ : ለአሕዛብ ። r° a.

አብርሃም : ተመክረ : በደፊነ : ዓዘቃቲሁ ። ወእግዚእነሂ : ተመክረ : በደፊነ : ት
 10 ምህርቱ : እምኅበ : አይሁድ : መሪራን : እለ : ፈቀዱ : ይድፍኑ : ትንሣኤሁ : ቅድስ
 ተ ። አብርሃም : ተመክረ : ካዕበ : በሂደተ : ሳራ : ብእሲቱ ። ወእግዚእነሂ : ተመክረ :
 በሂደተ : ከላሜዳ : ዘለይ : ዘላዕሌሁ : ወበሂደተ : ልብሰ : እልታሕ : ዘላዕሌሁ ። ወዝ
 ንቱ : ኾሉ : ዘኮነ : አርአያሁ : ለእግዚእነ : ዝንቱ : ኾሉ : ነገራቲሁ : ለአብርሃም ።
 አሚን : ተረክበ : በኅበ : አብርሃም : ወአስተርአየ : ጥዩቀ ። ወጥምቀትሂ : ተጠምቀ :
 15 አብርሃም ። በከመ : ይቤ : እግዚእነ : በመጽሐፈ : ኪዳን ። ወሁብክዎ : ለአብርሃም :

les démons par la prédication des 318 orthodoxes. *Abraham* a été éprouvé par l'expulsion d'*Ismaël*, son fils, avec *Agar*, sa mère. Notre-Seigneur aussi a été éprouvé par la mort de *Lazare*, son ami, bien que lui-même fût le tueur et le vivificateur. *Abraham* a été éprouvé, lorsque (l'ange) lui a dit : *Chasse la servante avec son fils* ¹. Ce fut dur aussi pour Notre-Seigneur, lorsque le temple a été renversé avec ses lévites ². Le temple a été renversé et a été détruit, parce que le peuple avait crucifié (le Christ). *Abraham* a été éprouvé par la circoncision. Notre-Seigneur aussi a été éprouvé par la perforation de son côté avec la lance. La circoncision d'*Abraham* est devenue la grâce pour les peuples. * La perforation du côté de Notre-Seigneur est devenue la vie pour les peuples.

* fol. 74, r° a.

Abraham a été éprouvé par le bouchage de ses puits. Notre-Seigneur aussi a été éprouvé par l'obstruction à sa doctrine de la part des Juifs aigris, qui ont voulu cacher sa résurrection sainte. *Abraham* a été éprouvé encore par le rapt de *Sara*, sa femme. Notre-Seigneur aussi a été éprouvé par le rapt de sa chlamyde de pourpre, qui était sur lui, et par le rapt de sa tunique, qui était sur lui. Tout ceci, qui a eu lieu, est l'image de Notre-Seigneur. Tel est tout l'exposé d'*Abraham*. La foi s'est trouvée chez *Abraham* et est apparue clairement. *Abraham* aussi a été baptisé certainement, comme a dit Notre-Seigneur dans le livre du *Kidân* : *J'ai donné à Abraham le baptême*

1. Gen. xxi, 10. — 2. M. à m. « ses fils ».
PATR. OR. — T. VI. — F. 3.

* fol. 74, 1° b. ጥምቀ* ተ : ሕይወት : እደ : የማን : ወዘንተኒ : ነገረ : ዘከርነ : ሕዳጠ : በበይነ : ነገሩ : ለአብርሃም ። ወበርሃ : ወኮነ : ብርሃኑ : መጠነ : ሺወ፪ : ፀሐይ ።

ወበሕቱ : መነኮሳት : የዓብዩ : እምቅዱሳን : ነበያት : ወአኮ : ዘየዓብዩ : መነኮሳት : በስመ : ምንኩስና ። አላ : እለ : የዓብዩሰ : እለ : ፍጹማን : በትዕግስት ። እለ : ኮነ : ጳውሊ : ወከመ : እንጦኒ : ወመቃሪ ።

እስመ¹ : እንጦኒሰ : ተመክረ : ሺወ፪መክራ : ወዝውእቱ : መክራሁ : ቀዳሚ : በሞት : አቡሁ ። ወበብእሲት : እብራዊት : ወበተመክሮ : እምነበ : አጋንንት : እንዘ : ከመ : ላህም : ዘቦ : ቀርን : ወዘቦ : ካዕበ : በአምሳለ : ሠራዊት : ዘንጉሥ ። በረሐብ : ወበጽምእ ። ወበተገርሞ : እምነበ : መስቲማ : ከዊ* ኖ : በአምሳለ : አርጭ : ጸዋግ : ወበነገረ : ግዕዝ : ይብልዎ : ነምር : ወበውግአተ : ኩናት : ዘአረሚ ። ወበብሂለ : ግባ

* fol. 74, 5° a. ዕ : ውስተ : ዓለም ። ወበአንቃል : ዘውእቶ[መ] : ቍማል ። ወበተግግሶ : ጽፍአት : እምነበ : መነኮስ² ። ወበሐለስትዮታት : በተዘርፎ : ገራህቱ : ጁጊዜ : ዘረፍዎ : በአ፩ ዕለት ። ወበተሰርቆ : ማነደሩ ። ወበሕማመ : ርእስሂ : ወበሕማመ : ዐይንሂ : እሎን ተ : ሺወ፪መክራ : ተመክረ : ወበርሃ : ከመ : መጠነ : ሺወ፪ፀሐይ ። ወዐደወ : ብርሃ

1. Dittologie. — 2. Ms. አመንኮስ.

* fol. 74, 1° b. * de la vie avec la main droite. Nous avons mentionné cette parole, en peu de mots, au sujet de l'histoire d'Abraham. Sa lumière a brillé et est devenue aussi (éclatante) que (celle de) douze soleils.

10. LES MOINES ET LES PROPHÈTES. — Cependant les moines sont plus grands que les saints prophètes. Ce n'est pas que les moines soient grands par le nom de leur monachisme. Mais ceux qui sont grands sont ceux qui sont parfaits dans la patience, ceux qui sont devenus (comme) Paul et comme Antoine et Macaire.

11. SAINT ANTOINE. — En effet, Antoine a été éprouvé par douze tentations. Voici ses tentations. D'abord (il fut éprouvé) par la mort de son père ; (puis) par une femme juive; par des tentations de la part des démons, alors qu'ils (se présentaient à lui) comme un bœuf, qui a des cornes, et aussi sous l'apparence de l'armée d'un roi; par la faim, par la soif; par les terro-risations de la part du persécuteur¹, se métamorphosant * sous l'aspect de bêtes féroces; par des paroles de querelle, dit-on; par un tigre; par un coup de lance d'un païen; par cette parole : *Retourne dans le monde*; par la vermine, c'est-à-dire par les poux; par le support des gifles de la part des moines; par les onagres; par le ravage de son champ, que l'on dévasta sept fois en un jour; par le vol de sa demeure; par les maux de tête, par les maux d'yeux. Ce sont les douze tentations (par lesquelles) il fut éprouvé.

1. Nom donné à Satan.

ኑ ፡ እመጠነ ፡ ነቢያት ፡ ወበእንተዝ፡ ይቤ ፡ ጅእምቅዱሳን ፡ ኡብርሃም ፡ ዘተሰምየ ፡ እር
 ከ ፡ እግዚአብሔር ፡ ይኔስሕ ፡ ሶቤ ፡ ርእየ ፡ ዕብየ ፡ ሐብቶ ፡ ለእግዚአብሔር ፤ ወዝን
 * ቱ ፡ ውእቱ ፡ ነገር ፡ እንበይነ ፡ ኡብርሃም ፡ ክቡር ።

ወካዕበ ፡ ዝውእቱ ፡ ነገር ፡ በእንተ ፡ ልደቱ ፡ ለይስሐቅ ፡ ወከመ ፡ ትረክብ ፡ ልደ
 ቶ ፡ ለይስሐቅ ፡ ፤ ንግእ ፡ ለከ ፡ ጎጦልቁ ፡ ጳወጪአበው ፡ ወስጥ ፡ ወስመ ፡ እም ፡ ወአሜ
 ሃኒ ፡ አበቅቱ ፡ ጅወበረክተ ፡ ጅወግድፍ ፡ በበጊጊዚ ፡ ወይተርፍ ፡ እንከፒ ፡ ውእቱኬ ፡
 ዕለተ ፡ ልደቱ ፡ ለይስሐቅ ፡ አመፒ ፡ ለሳኔ ፡ ወይእቲኬ ፡ አምሳለ ፡ በዓለፄ ፡ ወአምሳለ ፡
 በዓለ ፡ ሰዊቶሙ ፡ ለእስራኤል ፡

ወይስሐቅኒ ፡ አምሳሊሁ ፡ ለኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ ወንጹሕ ፡ ውእቱ ፡ ወኢያአም
 10 ር ፡ ካልእ ፡ ብእሲተ ፡ ዘእንበለ ፡ ርብቃ ፡ ብእሲቱ ፡ ፤ ወበእንተዝ ፡ ተውህቦ ፡ ኑኅ ፡
 መዋዕል ፡ እምዕለ[ተ] ፡ አቡሁ ፡ በዝኅ ፡ መዋዕሊሁ ፡ ፤ ወተ* ሦአ ፡ ህየንቲሁ ፡ በግዕ ፡
 ዘገነት ፡ ፤ ዘመደ ፡ ውእቱ ፡ በግዕ ፡ ዘሦአ ፡ አቤል ፡ ወዘመዱ ፡ ለውእቱ ፡ በግዕ ፡ ዘሦ
 ኡ ፡ እስራኤል ፡ እምዘመዱ ፡ ለውእቱ ፡ በግዕ ፡ ተፈጥሩ ፡ በምድረ ፡ ኤልዳ ፡ ፤ ወበጽ
 ሐ ፡ ክፍል ፡ ለያፌት ፡ ወለካም ፡ ወአባግዐ ፡ ገነትሰ ፡ በጽሑ ፡ ኅበ ፡ ክፍለ ፡ ሴም ፡ ፤
 15 ወበእንተ ፡ ዘበጽሑ ፡ ክፍለ ፡ ለሴም ፡ እምእልክቱ ፡ ዐባግዓ ፡ ገነት ፡

ስማዕ ፡ እንግርክ ፡ እስመ ፡ ቡሩክ ፡ ውእቱ ፡ ወቡሩክ ፡ ተወልደ ፡ እምቤተ ፡ ዚአ

1. Ms. ፕግግ.

* fol. 74, v° b.

* fol. 75, r° a.

* fol. 74, v° b.

* fol. 75, r° a.

Elles brillent autant que douze soleils. Leur lumière dépasse la quantité (de celle) des prophètes. C'est pourquoi un saint a dit d'Abraham, qui a été appelé l'ami du Seigneur : *Il a fait pénitence, lorsqu'il eut vu la grandeur du don du Seigneur.* Telle * est l'histoire concernant l'illustre Abraham.

12. NAISSANCE D'ISAAC. — En outre, voici l'exposé au sujet de la naissance d'Isaac. Pour trouver la naissance d'Isaac, prends le nombre des vingt-deux Pères, son nom, le nom de sa mère, puis une épacte et une bénédiction. Divise par sept trois fois. Il restera donc dix. C'est donc le jour de la naissance d'Isaac, le dix Sâné. C'est donc le symbole de la fête de la Pentecôte et le symbole de la fête des Épis d'Israël.

13. ISAAC, SYMBOLE DE JÉSUS. — Isaac est le symbole de Jésus-Christ. Il a été pur. Il n'a pas connu d'autre femme que Rébecca, sa femme. C'est pourquoi la longueur des jours lui a été donnée. Ses jours ont été plus nombreux que ceux de son père. * La brebis du jardin a été offerte à sa place. Elle était de la race de la brebis qu'Abel avait offerte, et de la race de la brebis qu'Israël avait offerte. (Elle provenait) de la race des brebis (qui ont été créées) dans la terre d'Éldâ. Une part (des brebis) est échue à Japhet et à Cham. Mais les brebis du jardin sont échues à la part de Sem. Parce qu'elles sont échues à la part de Sem, (elles font partie) des brebis du jardin.

14. NAISSANCE DE JACOB. — Écoute, que je t'expose que (Jacob) est béni

* fol. 75, 1° b. ሀ : ። ወበእምቤተ : ያዕቆብኒ : ዘከመ : ተወልደ : ስማዕ : እንግርክ : ንግእ : ለከ : ኅግ ልቁ : ጿወጀአበው : ስሞ : ወስመ : እሞ : ወአሜሪካ : አበቅቲ : ወጊወበረከት : ጀወግ ድፍ : በበጊ፣ጊዜ : ወይተርፍ : እንክ : ገደጃውእቲኬ : ዕለተ : ልደቱ : ለያዕ * ቆብ : አመ : ገደጃ : ለጥር : ዕለተ : ጥምቀቱ : ለእግዚእነ ።

ወያዕቆብስ : ተወልደ : በዕለተ : ቅዳሴ : እስመ : ቅዱስ : ውእቲ : ጸዋሬ : ባሕር 5 ይ : ክቡር : ቡሩክ : ውእቲ : እምክርዐ : እመ : ወኅረዮ : እግዚእነ : ወይቤሎ : ያዕ ቆብግ : አፍቀርኩ : ወዲሳውግ : ጸላእኩ ። ወያዕቆብስ : እንክ : አምሳሊሀ : ለወልድ ። ወዲሳውኒ : አምሳሊሀ : ለሰይጣን ። ያዕቆብ : እንክ : ተባረክ : በኅበ : አቡሀ : ወዲ ሳውስ : አተባረክ ። ወላያዕቆብስ : ተውህበቶ : በረከት : እስመ : ሰአሉ : ሎቲ : መ ላእክተ : ገጽ : መመላእክተ : ቅዳሴ : እንዘ : ይብሉ : ይኩን : በረከት : ላዕለ : ያዕቆ 10 ብ : እስመ : ንጹሕ : ልቡ : ወሕሊናሀ ።

* fol. 75, 1° a. ወያዕቆብ : እንዘ : ሀሎ : ውስት : ናሕስ : መዕኦ : ዲቂዶ : ከመ : ይቅት ሎ ። * ተሓስሶ¹ : ዘተብህለ : አምሳሊ : መስቀል : ውእቲ : ወዲሳውኒ : አምሳሊ : ሰይ ጣን : ውእቲ : ወጀማዕዘኒሀ : ለቤት : ዘህለወ : ያዕቆብ : ውስቲቱ : ያርኢ : ኅበ : ህወ ንጌላዊያን ። ወጸአቶሙኒ : ለደቂቀ : ያዕቆብ : ኅበ : ቀትለ : ዲሳው : ያርኢ : ኅበ : 15

1. Ms. ተሕዕሳ.

et que (le Fils du Seigneur), le Béni, est né de sa propre maison, de la maison même de *Jacob*. Écoute, que je t'expose comment (*Jacob*) est né. Prends le nombre des vingt-deux Pères, son nom, le nom de sa mère, puis sept épactes et deux bénédictions. Divise par sept trois fois. Il restera donc onze. C'est donc le jour de la naissance de *Jacob*, * le onze Ter, le jour du baptême de Notre-Seigneur.

15. SAINTETÉ ET RÔLE DE JACOB. — *Jacob* est né le jour de la sanctification. En effet, il a été saint, lui qui a porté une nature noble. Il a été béni dès le ventre de sa mère. Notre-Seigneur l'a choisi et lui a dit : *J'ai aimé Jacob et j'ai haï Ésaü*¹. *Jacob* est donc le symbole du Fils. *Ésaü*, lui, est le symbole de *Satan*. *Jacob* a donc été béni par son père. *Ésaü*, lui, n'a pas été béni. C'est à *Jacob* que la bénédiction a été donnée, car les anges de la face et les anges de la sanctification l'ont demandée pour lui, en disant : *Que la bénédiction survienne sur Jacob, car son cœur et son intelligence sont purs*.

16. SYMBOLISME DE LA VIE DE JACOB. — Tandis que *Jacob* se trouvait sous le toit, *Ésaü* vint, voulant le tuer. * *La querelle* veut dire le symbole de la croix. *Ésaü* est le symbole de *Satan*. *Les quatre angles de la maison* dans laquelle se trouvait *Jacob*, indiquent les quatre Évangélistes. *Le départ des enfants de Jacob pour le meure d'Ésaü* indique le départ des apôtres

1. Rom. ix, 13 (Mal. i, 2).

ጸአቶሙ ፡ ለሐዋርያት ፡ ለሱብከተ ፡ ወንጌል ፡ ሐፀ ፡ ያዕቆብ ፡ እንተ ፡ ቀተለቶ ፡ ለዔ
 ሳው ፡ ትተረገም ፡ ኅበ ፡ መስቀለ ፡ ክርስቶስ ፡ እንተ ፡ ቀተለቶ ፡ ለሰይጣን ፡ በዕለተ ፡
 ዓርብ ፡ ወከመ ፡ ወሀበ ፡ አምሀ ፡ ያዕቆብ ፡ ለዔሳው ፡ ወከማሁ ፡ እግዚእነሂ ፡ ወሀበ ፡
 አምሃ ፡ ወጸባሕተ ፡ ለቁሳር ፡ ላባ ፡ ይተረገም¹ ፡ በሰይጣን ፡ ወያዕቆብኒ ፡ ይተረገም ፡
 5 በእግዚእነ ፡ ወበግዕዝ ፡ እለ ፡ ቦን ፡ ትእምርተ ፡ ለያዕቆብ ፡ ወእለ ፡ አልቦን ፡ ትእ^{*}ም
 ርተ ፡ ለላባ ፡ እለ ፡ ቦሙ ፡ ትእምርተ ፡ ዘይቤ ፡ ክርስቲያን ፡ እሙንቱ ፡ እለ ፡ ቦሙ ፡ ት
 እምርተ ፡ ሥላሴ ፡ ወእለ ፡ አልቦሙ ፡ ትእምርተ ፡ ዓባግዕ ፡ ለላባ ፡ አረሚ ፡ እሙንቱ ፡
 እለ ፡ አልቦሙ ፡ አሚን ፡ ሥላሴ ፡

* fol. 75, v° b.

ወዮሴፍኒ ፡ አምሳሊሁ ፡ ለወልድ ፡ ውእቱ ፡ ወካዕበ ፡ ከመ ፡ ትረክብ ፡ ዕለተ ፡ ልደ
 10 ቶ ፡ ለዮሴፍ ፡ ንሣእ ፡ ለከ ፡ ኅግልቁ² ፡ ሺወጀአኅዊሁ ፡ ወከመ ፡ አቡሁ ፡ ወእሙ³ ፡ ወከ
 መ ፡ ዘአሁ ፡ ወአሚን ፡ ወአበቅቱ ፡ ጀወበረከት ፡ ሺወግድፍ ፡ በበጂጂዜ ፡ ወይተርፍ ፡
 እንከ ፡ ጂውእቱኬ ፡ ዕለተ ፡ ልደቱ ፡ ለዮሴፍ ፡ አመ ፡ ጂሊከሴ ፡

ወበማኅትዊሃ ፡ ለይእቲ ፡ ዕለት ፡ ተስእሎሙ ፡ እግዚእ ፡ አደሱስ ፡ ለኦርዳኢሁ ፡ ወ
 ይቤሎሙ ፡ መን ፡ ይብሉኒ ፡ ሰብእ ፡ ዮሴፍ ፡ ተሰይጦ ፡ ለእጁብሩ^{*} ር ፡ ወእግዚእነሂ ፡ ተ
 15 ሰይጦ ፡ ለጧብሩር ፡ ሰጂዓመት ፡ ዘጽጋብ ፡ ወጂዓመት ፡ ዘረኅብ ፡ እለ ፡ ፈከረ ፡ ዮሴፍ ፡

* fol. 76, r° a.

1. Ms. ይ ፡ ይተረገም. — 2. Ms. ጥልቁ. — 3. Ms. ውእሙ.

pour la prédication de l'Évangile. *La flèche de Jacob*, qui a tué *Ésaü*¹, est expliquée par la croix du Christ, qui a tué *Satan*, le vendredi. De même que *Jacob* a donné des présents à *Ésaü*, de même Notre-Seigneur aussi a donné des présents et le tribut à *César*. *Laban* est expliqué par *Satan*. *Jacob*, lui, est expliqué par Notre-Seigneur. *Les brebis qui avaient le signe étaient à Jacob*. *Celles qui n'avaient pas* * *le signe étaient à Laban*². *Celles qui avaient* * *le signe* veulent dire les chrétiens, qui ont le signe de la Trinité. *Celles qui n'avaient pas le signe*, les brebis de *Laban*, sont les païens, qui n'ont pas la foi à la Trinité.

* fol. 75, v° b.

17. NAISSANCE DE JOSEPH. — *Joseph* est le symbole du Fils. De plus, pour trouver le jour de la naissance de *Joseph*, prends le nombre de ses douze frères, le nom de son père et de sa mère, son propre nom, puis une épacte et trois bénédictions. Divise par sept deux fois. Il restera donc sept. C'est donc le jour de la naissance de *Joseph*, le sept Nahasè.

18. JOSEPH, SYMBOLE DE JÉSUS. — La veille de ce jour, le Seigneur *Jésus* a interrogé ses apôtres et leur a dit : *Que disent les hommes de moi*³ ? *Joseph* a été vendu pour vingt pièces d'argent. * Notre-Seigneur aussi a été vendu

* fol. 76, r° a.

1. L'auteur contredit ici la Bible. Il s'appuie sans doute sur un apocryphe de l'Ancien Testament ou sur une légende. — 2. Gen. xxx, 32-33. — 3. Matth. xvi, 1.

አዝማነ ፡ ረኅብሰ ፡ እንክ ፡ ያርኢ ፡ ኅበ ፡ አዝማነ ፡ መዋዕል ፡ እምቅድመ ፡ ምጽአተ ፡ እግዚእን ፡ ወጽጋብኒ ፡ ኅበ ፡ መዋዕል ፡ እምድኅረ ፡ መጽአ ፡ እግዚእን ፡ እስመ ፡ መብልአ ፡ ጽድቅ ፡ ወመስቲ ፡ ጽድቅ ፡ ኃጥእ ፡ ወአሕዛብ ፡ እምቅድመ ፡ ምጽአተ ፡ እግዚእን ፡ የሴፍ ፡ ኮነ ፡ መጋቤ ፡ በግብጽ ፡ ወእግዚእነሂ ፡ ኮነ ፡ መጋቤ ፡ ሐዳስ ፡ ሥርአት¹ ፡

5

ወየሴፍ ፡ ነበረ ፡ ውስተ ፡ ቤተ ፡ ሞቅሕ ፡ ቫዳመተ ፡ ወእግዚእነሂ ፡ ነበረ ፡ ውስተ ፡ ምድረ ፡ ግብጽ ፡ ቫዳመተ ፡ ወጌአውርኅ ፡ አመ ፡ ጉዩ ፡ እምገጸ ፡ ሄርድስ ፡ ወካዕበ ፡ አርአየ ፡ ተሞቅሖ ፡ እንዘ ፡ ይሰብክ ፡ በቃለ ፡ ወንጌል ፡ ቫዳመተ ፡ ወየሴፍኒ ፡ ይቤሉ ፡ አኅዊሁ ፡ በእንቲ* አሁ ፡ አርዌ ፡ እኩይ ፡ በልዎ ፡ ወአማንኬ ፡ እሉሰ ፡ እንዘ ፡ ይፈቅዱ ፡ የሐሰዉ ፡ ህልወ ፡ ተናገሩ ፡ ላዕለ ፡ ርእሶሙ ፡ አራዊትኒ ፡ በልዎ ፡ ዘይቤሉ ፡ ለሊሆመ ፡ እመንቲ ፡ እለ ፡ ሢጥዎ ፡ ለእሁሆመ ፡ ወበእንተዝ ፡ ይቤሎሙ ፡ የሐንስ ፡ መዋምቅ ፡ ለእለ ፡ መጽአ ፡ ኅቤሁ ፡ ጸሐፍት ፡ ወፈሪሳዊደን ፡ ትውልደ ፡ አራዊተ ፡ ምድር ፡ መኑ ፡ አመረክሙ ፡ ወመኑ ፡ ነገረክሙ ፡ ከመ ፡ ታምስጦ ፡ እመንሱት ፡ ዘይመጽእ ፡ ናሁኬ ፡ ወደአ ፡ ተሠይመ ፡ ማሕጼ ፡ ውስተ ፡ ጉንደ ፡ ዕዕው ፡ ማሕጼ ፡ ዘይቤ ፡ ቃለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ውኡቲ ፡ ወጉንደ ፡ ዕዕውኒ ፡ ዘይቤ ፡ ነገሥተ ፡ አሕዛብ ፡ እመ

10

15

* fol. 76, r° b.

1. Ms. ሥጋጸት.

pour trente pièces d'argent. Les sept années d'abondance et les sept années de famine sont celles qu'a expliquées Joseph. L'époque de la famine indique donc l'époque des jours avant la venue de Notre-Seigneur. L'abondance (indique) les jours après que fut venu Notre-Seigneur. En effet, les pécheurs et les peuples, avant la venue de Notre-Seigneur, (n'avaient pas pour) nourriture la justice, (ni pour) breuvage la justice. Joseph est devenu le dispensateur en Égypte. Notre-Seigneur aussi est devenu le dispensateur du Nouveau Testament.

Joseph est demeuré dans la prison (pendant) trois ans. Notre-Seigneur aussi est demeuré dans la terre de l'Égypte trois ans et sept mois, lorsqu'il se fut enfui de la face d'Hérode. En outre, il a fait voir l'emprisonnement (de Joseph), lorsqu'il a prêché la parole de l'Évangile (pendant) trois ans. Quant à Joseph, ses frères ont dit à son sujet : *Une bête méchante l'a mangé¹. Vraiment donc ceux-ci, alors qu'ils voulaient mentir, ont raconté la vérité sur eux-mêmes. Les bêtes l'ont mangé veut dire eux-mêmes, qui ont vendu leur frère. C'est pourquoi Jean-Baptiste a dit aux scribes et aux pharisiens, qui venaient vers lui : Génération de serpents, qui vous a montré, qui vous a exposé d'échapper à l'épreuve qui vient? Voici donc : déjà la hache est mise au tronc des arbres². La hache veut dire le Verbe du Seigneur. Le tronc des

* fol. 76, r° b.

1. Gen. xxxvii, 33. — 2. Matth. iii, 7 et 10.

ንቱ ፡፡ ወዘንተ ፡ ነገረ ፡ ዘከርነ ፡ እንበይነ ፡ ግብሩ ፡ ለዮሴፍ ፡ ወዝንቱ ፡ ነገሩ ፡ ለዮሴፍ ፡ ዘከነ ፡ ኦርአያሁ ፡ ለእግዚእነ ፡ ሎቱ ፡ ስብሐት ፡ አሚን ፡ ወአሚን ፡፡

ወከዕበ ፡ ንነግር ፡ በእንተ ፡ ሥርዓት ፡ ዘሠርዖሙ ፡ እግዚአብሔር ፡ ለደቂቀ ፡ *እስ ፡ ራኤል ፡ እንዘ ፡ ሀለው ፡ ብሔረ ፡ ግብጽ ፡ ወደቤሎሙ ፡ ይንግእ ፡ ብእሱ¹ ፡ በግዕ ፡ ዓሠሩ ፡ ለቀዳሚ ፡ ወርኅ ፡ ወእቁበ ፡ ይኩን ፡ እስከ ፡ አሠር ፡ ወረቡዕ ፡ ወጥብሕዎ ፡ አመ ፡ ፲ወ፬ ፡ ጊዜ ፡ ፍፍ ፡ ሰርክ ፡ ዘ፲ወ፫ ፡ ዘያጸብሕ ፡ ለ፲ወ፬ ፡፡ ወዘያጸብሕ ፡ ለ፲ወ፮ ፡ ወአይብልዕዎ ፡ በነግሀ ፡ ወአይብልዕዎ ፡ ለዘ ፡ ተረፈ ፡፡ ወነዋ ፡ ፍካሬሁ ፡፡ ወርእሱ ፡ ለበግዕ ፡ ቃለ ፡ መለኮት ፡ እግዚእነ ፡ አያሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ ብሂል ፡፡ ወጸገሩኒ ፡ ለበግዕ ፡ ሀብተ ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ውእቱ ፡ ዘያስተማውቆሙ ፡ ለመሓይምናን ፡፡ ወእደሁ ፡ ዘየማን ፡፡ ፲ወ፪ሐዋርያት ፡፡ ወእደሁ ፡ ዘጸጋም ፡ ነቢያት ፡ እሙንቱ ፡፡ አብርሃም ፡ ይስሐቅ ፡ ወያዕቆብ ፡ ወእገሪሁ ፡ ዘየማን ፡ ፫ወ፪አርድእቱ ፡ ፫፻፲ወ፳ርቱዓነ ፡ ሃይማኖት ፡፡ ወ፮፻፬ጾ ፡፡ ወእገሪ^{*}ሁ ፡ ዘፀጋም ፡ እለ ፡ እምድገሪዎሙ ፡ ፮፻እለ ፡ በቀስጥን ፡፡ ወ፪፻ ፡ እለ ፡ በኤፌሶን ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶሳት ፡፡

* fol. 76, v° a.

* fol. 76, v° b.

ወእዘኒሁኒ ፡ ነቢያት ፡፡ ወአዕይንቲሁኒ ፡ ሊቃነ ፡ ጳጳሳት ፡ ወኤጲስ ፡ ቆጶሳት ፡፡ ቀሳ

1. Dittologie.

arbres veut dire les rois des peuples. Nous avons mentionné cet exposé concernant l'histoire de Joseph. Telle est l'histoire de Joseph, qui est devenu l'image¹ de Notre-Seigneur. Gloire à Lui! Amen. Amen.

19. LE TESTAMENT DU SEIGNEUR. — LA BREBIS. — Nous allons encore exposer au sujet du Testament que le Seigneur a établi pour les enfants * d'Israël, pendant qu'ils se trouvaient dans le pays de l'Égypte. Il leur a dit : Qu'un homme prenne une brebis, le dixième jour du premier mois, et qu'elle soit gardée jusqu'au quatorzième jour. Égorgez-la le quatorzième jour, au moment de l'approche du crépuscule du treizième jour, qui lui pour le quatorzième jour et qui lui pour le quinzième. Qu'on ne la mange pas le matin, et qu'on ne mange pas ce qui restera (d'elle)¹. Voici l'explication de ceci. La tête de la brebis veut dire le Verbe de la divinité, Notre-Seigneur Jésus-Christ. Les poils de la brebis sont les dons de l'Esprit-Saint, qui réchauffent les fidèles. Ses pattes droites (de devant) sont les douze apôtres. Ses pattes gauches (de devant) sont les prophètes Abraham, Isaac et Jacob. Ses pattes droites (de derrière) sont les 72 disciples, les 318 orthodoxes et leurs 500 collègues. Ses pattes * gauches (de derrière) sont ceux qui (viennent) après eux : les 500 (évêques) * qui ont été à Constantinople, et les 200 évêques qui ont été à Éphèse.

* fol. 76, v° a.

* fol. 76, v° b.

Ses oreilles sont les prophètes. Ses yeux sont les patriarches, les évê-

1. Ex. xii, 1-10 (passim).

ውስት : ወዲያቆናት : ወንፍቀ : ዲያቆናት : ወኦናጉንስጢስ ። ወሶበ : ይነግር : ብእሱ :
 አበሳሁ : ለካህን : ይሰረይ : ሎቱ : ወእንዘ : ይነግር : ይለብስ : መስቀለ : ወበአፈ : መ
 ንፈስ : ቅዱስ : ይሰፍር : ሎቱ : ካህን : ንስሓሁ : ወዓቢያ : በዓለ : ይከውን : በእንቲ
 አሁ : በሰማያት ። ወ፪አቅርንቲሁ : ለበግዕ : ኅበ፪ : መንግሥቶሙ : ለጸድቃን : ያር
 አ. ። ቀዳሚስ : መንግሥቶሙ : ቅድስት : ቤተ : ክርስቲያን ። ወካልዕ : መንግሥቶ
 ሙ : በደብረ : ጽዮን ። ወበሐዳስ : ዓለም ። ዘ* አቦአ : ውስተ : ቤተ : ክርስቲያን :
 አይክል : በቂአ : ውስተ : ደብረ : ጽዮን : ወውስተ : ሐዳስ : ዓለም ። ወዘባኑኒ¹ : ለበ
 ግዕ : ጸድቃን : አሙንቱ : እለ : ይነሥዑ : ስምዔ : በመዋዕሊሁ : ለሐሳዌ : መሲሕ ።
 ወንዋየ : ውስጥስ : ቃላተ : መጻሕፍት : ቅዱሳት ። እለ : ይትናገራ : ውሳጥያቲሁ :
 ለእግዚአብሔር ። ወእስትንፋስ : ፪አዕናፊሁ : ሙቀተ : ሃይማኖቶሙ : ለቅዱሳን : ሰ
 ግዕት ። ወዝንቱስ : በግዕ : አምሳሊሁ : ለአያሱስ : ክርስቶስ : ሎቱ : ስብሐት :
 አሚን ።

በእንተ : ግብረተ : ደብተራሂ : ከመዝ : አዘዘ : እግዚእ : ለሙሴ : ወይቤሎ : ግ
 በር : ላቲ : ለደብተራ : ሸአዕጻደ : ወኅጋልቁ² : ኑኑኒ : የወጃአጸድ : ጅወጃኑኑ ። ፪አዕ
 ዓዲሁ : ያሰምካ : በጠፈራ : ቀዳሚት ። ወአሕባሊሆን : ፬እ* ለ : ይሰናሰላ : ትሕምስ

* fol. 77, 1° a.

* fol. 77, 1° b.

1. Ms. ወዘንቱ. — 2. Ms. ጥልቁ.

ques, les prêtres, les diacres, les sous-diacres et les lecteurs. Lorsqu'un homme expose ses péchés au prêtre, pour qu'ils lui soient pardonnés, tandis que (l'homme les lui) expose, le prêtre se revêt de la croix, et par l'inspiration¹ de l'Esprit-Saint lui impose une pénitence. Il survient une grande fête au sujet de cela dans les cieux. *Les deux cornes de la brebis* indiquent les deux royaumes des justes. Leur premier royaume sera la Sainte Église. Leur second royaume sera sur la montagne de *Sion* et dans le nouveau monde. Celui qui ne sera pas entré dans l'Église, ne pourra pas entrer à la montagne de *Sion* et dans le nouveau monde. *Le dos de la brebis*, ce sont les justes qui recevront le martyre dans les jours du faux Messie. *Ses viscères* sont les paroles des Écritures Saintes, qui racontent (les pensées) intimes du Seigneur. *Le souffle de ses deux naseaux* est la chaleur de la foi des saints martyrs. *La brebis* est le symbole de *Jésus-Christ*. Gloire à Lui! Amen.

* fol. 77, 1° a.

20. LE TABERNACLE. — Au sujet de la fabrication du tabernacle, le Seigneur a ordonné ainsi à Moïse. Il lui a dit : *Fais pour le tabernacle 10 tentures, dont le chiffre de la longueur sera...²; 101 tentures d'une longueur de 28 (coudées).*

* fol. 77, 1° b.

1. M. à m. « par la bouche ». — 2. Le chiffre de la longueur n'est pas indiqué.

ተ¹ : ገደት ላጸቃ : ወመማስሰ : ፳ ፡ ውነግዳት : ዘበበ : ሃወሰቅሰቅ : አስቃቅ : ገደደወ
ጀስክተቱ ፡ ወጀገጸ : ፩አምድ ፡

ወፍካሬዎንሰ : ለገደድ : ከመዝ : መጠና : እንተ : ያእቲ : ቤተ : ክርስቲያን ፡ መ
ጠነ : ፩አጸድ : የአክል : ከመዝ ፡ ወደብተራሂ : ያርኢ : ፍካሬሁ : ኅበ : ነፍሳቲዎሙ :
5 ለጸድቃን : ገደድ : ያርኢ : ኅበ : ገግግብአ : ቅዱሳን ፡ ውነግዳት : ዘበበፃ : ዘይቤ : ዘ
ውእቱ : ማየ : ቤት : ብሂል ፡ ወማየ : ልቡናሂ : መንፈስ : ቅዱስ : ውእቱ : ዘወረደ :
በዕለተ : ሃእምድኅረ : ትንሣኤሁ : ለእግዚእነ ፡ ወጀዐዕግድ : እለ : በጠፈር : ዘይቤ : ፪አ
ዕይንት : ወክልፀ : ምስማዓ : እዝን : ወ፩አፍ : ወመልአ : ፭ : ወከመዝ : ፍካሬዎን ፡
10 ወጅእለ : ይሰናሰ * ላ : ወደሞቅሕ : ነሎን : አዕማድ : እለ : ምስሩታን : ዘይቤ : አምሳለ ፡
፭አራተ : ሙሴ : መሰረተ : መጻሕፍት : እሎን ፡ ወጀስክተቱ : ዘይቤሂ : መንበረ : አም
ድ : ውእቱ : አምሳለ : ማሕተም : እሉሂ : ዘውእቶሙ : ሥጋሁ : ወደሙ : ለዋሕድ :
ወሰቅሰቅ : ዘይቤ : አጎበር : ብሂል ፡ ወአስቃቅሂ : ዘውእቱ : መራብዕ² ፡ ወዳቤርሂ : ቤ
ተ : እስራኤል : ብሂል ፡ ምስራየ : ካህን ፡ ወአሕዋግቲሁ : ዘውእቱ : ቀበልቲሁ : ለ
ደብተራ ፡ ወአዕማድ : ለገጸ : ባሕር : አፃወጀአምሳለ : ፃወጀልደተ : አበው : እለ : ዘከር
15 ሙ : ማቲዎስ : ወንጌላዊ ፡ ወለደቡብሂ : ገደጅአዕማድ : አምሳለ : ገደጅንቢያት : ወቤ

* fol. 77, v° a.

1. La fin de ce mot (ተ) est effacée sur le ms. — 2. Ms. መገላፊ.

liés quintuplement; 7, qui seront réunis ensemble; 20 lacets; des agrafes par séries de 50; 12 réseaux en tissu de poil; 2 bases; 2 faces; 1 colonne¹.

21. SYMBOLISME DU TABERNACLE. — Voici l'explication des dix tentures. Leur dimension est l'Église. La dimension d'une tenture équivaut à la même chose. L'explication du tabernacle indique les âmes des justes. Les dix tentures indiquent les dix combats des saints. Les agrafes, qui sont par séries de 50, veulent dire l'eau de l'Église. L'eau de l'intelligence est l'Esprit-Saint, qui est descendu le cinquantième jour après la résurrection de Notre-Seigneur. Les cinq tentures, qui sont sur le toit, veulent dire les deux yeux, les deux oreilles et la bouche. Cela fait cinq. Telle est l'explication de (ces choses). Les 5 (tentures), qui * sont reliées (et) enchainées, (et) toutes les colonnes, qui sont dressées, veulent dire le symbole des 5 (livres) de la Loi de Moïse, fondement des Écritures. Les deux bases veulent dire le socle de la colonne, symbole de la prison. Elles veulent dire aussi la chair et le sang de l'Unique. Le réseau veut dire le rideau. Les étoffes en poil veulent dire les 4 côtés du (tabernacle). Le Saint des Saints veut dire la maison d'Israël, le lieu du pardon, (réservé) au prêtre. Les portiques veulent dire les vestibules du tabernacle. Les 42 colonnes du côté de la mer sont le symbole des 42 générations des Pères, qu'a mentionnées Matthieu l'Évangéliste. Les 15 colonnes

* fol. 77, v° a.

1. Ex. xxvi (passim).

* fol. 77, v^o b. * fol. 78, r^o a.

ተ : ምሥዋዕኒ : ዘይቤ : ቤተ : ግብር : ብሐል ። ወፀኦቅርንተ : ምሥዋዕ : ዘይቤ : አምሳለ : * ፀደቀንጌል ። ወመኅብስስ : ዘይቤ : ዘውኢቱ : መውዕኤ : ሥጋ ። ወመሳውደ : እሳትኒ : ዘውኢቱ : አግልዕት : ሐዲን : ዘውኢቱ : መጽሐርያ ። ወምንዳድ : ለገጸ : ዓረብ : ኅበ : ደብይት : እሳት ። ወኑኑ : ሸ : ወጥነፊሁ : ብርት ። ወኑግዳቲሁ : ፀበራቲሁ : ወወርቅ : ወ፲ወፀኦምድ : ለቀዳሚተ : ገጸ : ምንዳድ : ወቅብዓ : ማኅቶት ። ወቤትኒ : ኅበ : ደብይት : እሳት : አምሳለ : እግዝእትን : ማርያም : ዘኅደረ : ላዕሌሃ¹ : እሳት : ሕይወት ። ወጥነፊሁ : ብርት : ዘይቤሂ : አቅርንቲሁ : ብርት : ብሂል : ዘውኢቱ : አርአያ : መስቀል : ቅዱስ : ወኑግዳቲሁኒ : ዘወርቅ : ዘይቤ : ወአምሳለ : ካህናት : ወእቶን ። ፲አዕማድ : ዘይቤ : አምሳለ : ፲ቃላት ። ወቅብአ : ማኅቶት * ኒ : ዘይቤ : አምሳለ : ሃይማኖት : ወኢቱ : ዘአኅተወ : ነሎ : ዓለመ :

ወጅአልባሰ : አሮን : ሂጳዲጤን : ዘይሉብስ : በሰንበት ። ወቃስ : ዘይሉብስ : በመዋዕል : ለጊዜ : ሥርዓት ። ወቁዳርስሂ : ዘይሉብስ : በመዋዕል : ተገዝር ። ወአጌ : ሐረር : ጸሊም : ይሉብስ : ካህናት : ሶበ : ይኩስትሩ ። ወሎግዮን : ይሉብስ : በመዋዕል : ፲በዓላቲህሙ ። ወህደንተ : ጅልብሰ : አሮን : ሉብሰ : እግዚእኒሂ : ዘውኢቶሙ : ፍቅር ። ወትሕትና : ወምሕረት : ወሕድግተ : አበሳ : ወተኦገዘት ። ወአራዊተ : ምድርሂ : እለ :

1. Ms. ላላዕሌሃ.

du côté du nord sont le symbole des 15 prophètes. *La maison de l'autel* veut dire la maison du ministère (sacré). *Les 4 cornes de l'autel* veulent dire le symbole des * 4 Évangiles. *La fourchette* veut dire l'instrument à écorcher la chair. *La cassolette pour le feu* veut dire les vases en fer, c'est-à-dire les réchauds. *Le foyer du côté du couchant* est (l'endroit) où le feu passe la nuit. Sa longueur est de 100 (coudées). Ses traverses sont d'airain; ses anneaux et ses palmes sont d'or. (Il y a) 14 colonnes pour le premier côté du foyer. (Là se trouve) l'huile de la lampe. *La maison, où le feu passe la nuit*, est le symbole de *Notre-Dame Marie*, dans laquelle a demeuré le feu de la vie. *Les traverses d'airain* veulent dire les cornes d'airain, c'est-à-dire l'image de la croix sainte. *Les anneaux d'or* veulent dire le symbole des prêtres. *Les 10 colonnes* veulent dire le symbole des 10 paroles. *L'huile de la lampe* * veut dire le symbole de la foi, qui éclaire le monde entier.

22. LES VÊTEMENTS SACERDOTAUX D'AARON. — Les cinq vêtements d'*Aaron* sont la tunique, qu'il revêtait le sabbat; le caleçon, qu'il revêtait dans les jours de l'époque du Testament; la tiare, qu'il revêtait dans les jours du Souvenir; l'agé de soie noire, que les prêtres revêtaient, lorsqu'ils balayaient; le *logyon*, (qu'*Aaron*) revêtait dans les jours des sept fêtes. A la place des cinq vêtements d'*Aaron*, Notre-Seigneur aussi a revêtu (cinq vêtements), qui sont : l'amour, l'humilité, la miséricorde, le pardon du péché et l'obéissance. *Les*

ታገብሩ : ውስተ : ልብስ : አሮን : እምወርቅ : ንጹሕ ። አምሳለ : ሕዝብ : እለ : ሰረ
 ፀ : እምወርቅ : ሃይማኖት ። ወደርማንቅ : ዘሐቄ : ዘውእቱ : ስራውር* ። አምሳለ : ቅ * fol. 78,
 ናተ : መነኮሳት : ውእቱ ። ወቆብአ : አሮን : አምሳለ : ቆብአሙ ። ወቀርቆ : ዘርእስ r° b.
 ሂ : ዘወርቅ : ወብሩር : ወኅባን ። ወቆብዓ : ርእሶሙሂ : ለመነኮሳት : አምሳለ : አክሊ
 5 ል : ዘሥክ : ዘአስተቀጻልዎ : ለእግዚ[እን ።
 ወጊወጀአዕናቅ : ግሉፋን : ውስተ : ጸታ : ጀአዕባን : አስማቲሆሙ : ጽሑፍ : ለው
 ሉደ : እስራኤል ። ወጀአዕባን : ዘይቤ : አምሳለ : ጀወንጌል ። ወጊወጀ : ደቁቅ : ያዕቆ
 ብ : አምሳለ : ጊወጀሐዋርያት ። መረግድ : ዘይሁዳ ። ወእምነገድ : ይሁዳ : ሠረፀ : የሐ
 ንስ : ምስለ : ያዕቆብ : እኅሁ ። ወበከመ : መረግድ : ፃዓዳ : ከማሁ : ንጽሐ : ሥጋሁ :
 10 ለየሐንስ : ጸዓዳ ። ወሰርድዮንሂ : ሕብረ : ቀይሕ : ዘይሳከር : ይእቲ : ወእምነገድ : ይሳ
 * ኮር : ወዕአ : ማቲዎስ : ወንጌላዊ : ጸሓፌ : ትስብእቱ : ለወልድ ። እስመ : ሱባኤ : ቀይ * fol. 78,
 ሐ : ነሥአ : እምእግዝእትነ : ማርያም ። ወጳዝዮንሂ : አምሳለ : መስቀል ። ዘዘብሎን : v° a.
 ውእቱ ። ወጽአ : ፊልጶስ : ወስምዐ : ዕረፍቱሂ : ኮነ : በዲበ : መስቀል ። ወኅሩቱሂ :
 አብጽሐ : ኅበ : ፈጣሪሁ : ወወሀበ : ፍሬሁ ። ወለኢያስጴድሰ : ሹንርወተ : ቦቱ : ዘሮ
 15 ቤል ። ወእምቤተ : ሮቤል : ወዕአ : ጴጥሮስ : ምስለ : እንድርያስ : እኅሁ ። ወጅስቀሩረ

serpents qui étaient façonnés sur les vêtements d'Aaron, en or pur, sont le symbole des peuples, qui se sont propagés de l'or de la foi. *Le caleçon des cuisses*, c'est-à-dire la culotte, est * le symbole de la ceinture des moines. *La mitre d'Aaron* est le symbole du capuce (des moines). *Le casque de la tête* était en or, en argent et en fer. *Le capuce* des moines est aussi l'image de la couronne d'épines avec laquelle on a couronné Notre-Seigneur.

23. LES PIERRES PRÉCIEUSES; LEUR SYMBOLISME. — *Les douze gemmes sculptées* (se trouvent) par rangées de quatre pierres, (sur lesquelles) sont écrits les noms des enfants d'Israël. *Les quatre pierres* veulent dire le symbole des quatre Évangiles. *Les douze enfants de Jacob* sont le symbole des douze apôtres. *L'émeraude* est (la pierre) de *Juda*. C'est de la tribu de *Juda* qu'est issu *Jean* avec *Jacques*, son frère. De même que l'émeraude est blanche, de même la pureté de la chair de *Jean* a été blanche. *La sardoine*, à la couleur rouge, est (la pierre) d'*Issachar*. C'est de la tribu d'*Issachar** qu'est sorti *Matthieu l'Évangéliste*, l'écrivain de l'Incarnation du Fils. En effet, (*Jésus*) a pris la (nature) humaine, (dont le sang est) rouge, de *Notre-Dame Marie*. *La topaze* est le symbole de la croix. C'est (la pierre) de *Zabulon*, (de qui) est sorti *Philippe*. Son martyre (et) sa mort² ont eu lieu sur la croix. Sa bonté l'a fait parvenir vers son Créateur, (qui lui) a donné sa récompense. *Le jaspe* a trois ciselures. C'est (la pierre) de *Ruben*. C'est de la maison de *Ruben* qu'est sorti

1. M. à m. « le capuce de la tête ». — 2. M. à m. « le martyre de sa mort ».

ተ : ቦቱ : ለኢያስጲስ : ዘይቤ : ቫክሕደቱ : ለጲጥሮስ ። ወከመ : ፍሕምሂ : ዘስምዖን :
 ወከመ : ፍሕም : ቅንዓቶሙ : ለቤተ : ስምዖን : ዘውእቶሙ : ጸሐፍት : ወፈሪሳዊያን :
 እለ : ቀንኡ : ላዕለ : ፈጣሪ : ዘውእቱ : እግዚእ ።

* fol. 78,
 v° b.

ወሰንፔርሂ : እንተ : ታዋኪ : በምዕር ። ወይእቲኪ : ዘጋድ : * ወእምነገደ : ጋድ : ወ
 ዕኦ : ያዕቆብ : ዘእልፍዮስ ። ወበከመ : ሰንፔር : ያዋኪ : በምዕር ። ከግሁ : ያዕቆብኒ : ፈ
 ጸመ : ስምዖ : በምዕር ። ወኬርልግዮንሂ : ዘዮሴፍ : ወይእቲ : እብን : ዘዮሴፍ : ወትር
 ንሚሁስ : ለኬርልግዮን : በጆዕለት : አብቱለ : ሰዊተ : ብሂል ። ወዝንቱስ : ነገር : ይ
 ተረገሞ : ኅበ : ታዲዎስ ። ወአሚቲስጢስሂ : ዘብንያም : ወአሚቲስጢስ : ብሂል :
 ሐዋርያ : አሕዛብ : ብሂል ። ወዝንቱስ : ነገር : ይተረገሞ : ኅበ : ጳውሎስ ።

5

ወአካጥስሂ : ዘኤፍሬም ። አካጥስ : ብሂል : መምልእ¹ : ብሂል ። ወዝኒ : ነገር :
 ይተረገሞ ። ኅበ : ማቲያስ ። ወሰብዌሂ : ዘንፍታሌም ። ሰብዌ : ብሂል : አስካለ : ወ
 ይን : ብሂል ። ወይእቲስ : ነገር : ትተረገሞ : ኅበ : በርቶሎሚያስ ። ወክርስቶ * ሎቤ
 ሂ : ዘውእቱ : ዕብነ : ወርቅ : ወይእቲ : እብን : ዘዳን : ወእምነገደ : ዘአሁ : ወዕኦ : ይ
 ሁዳ : አስቆሮታዊ : ወወርቅ : ዘይቤ : በእንተ : ዘረሰዮ : ለይሁዳ : ዓታቤ : አስከሬን :
 ዘወርቅ : ወበእንተዝ : ይቤ : ወንጌላዊ : እስመ : ወእቱ : አስከሬን : የዐቅብ : ተምጠ
 ራ : ዘሙዳየ : ምጽዋት : ወቢሬሌሂ : ማኅቶት : ብሂል ። ወይእቲስ : እብን : ዘአሴር :
 1. Ms. መምእል.

10

* fol. 79,
 1° a.

15

Pierre avec *André*, son frère. Le jaspé a trois trous; cela veut dire les trois reniements de *Pierre*. (*Le zèle*) de *Siméon* est comme la braise¹. *Le zèle* de la maison de *Siméon* est comme la braise veut dire les scribes et les pharisiens, qui ont été zélés envers le Créateur, c'est-à-dire le Seigneur.

Le saphir, (c'est la gemme) qui étincelle en un instant. C'est (la pierre) de *Gad*. * C'est de la tribu de *Gad* qu'est sorti *Jacques*, (fils) d'*Alphée*. De même que le saphir étincelle en un instant, de même aussi *Jacques* a consommé son martyre en un instant. *L'escarboucle* est la pierre de *Joseph*. L'interprétation de l'escarboucle veut dire que (*Joseph*) fit croître les épis en un jour. Cette parole est expliquée par *Thaddée*. *L'améthyste* est (la pierre) de *Benjamin*. *L'améthyste* veut dire l'apôtre des peuples. Cette parole est expliquée par *Paul*.

* fol. 78,
 v° b.

L'agate est (la pierre) d'*Éphraïm*. *L'agate* veut dire celui qui complète. Cette parole est expliquée par *Matthias*. *L'onyx* est (la pierre) de *Nephtali*. *L'onyx* veut dire grappe de raisin. Cette parole est expliquée par *Barthélemy*. * *La chrysolithe* veut dire la pierre d'or. C'est la pierre de *Dan*. C'est de la tribu de (*Dan*) qu'est sorti *Judas Iscariote*. *L'or* signifie que (*Jésus*) avait mis *Judas* gardien de la bourse d'or. C'est pourquoi l'Évangéliste a dit : *En effet, lui-même gardait notre bourse et la cassette de la bourse des aumônes*². *Le béryl* veut dire la lampe. C'est la pierre d'*Aser*. Ces deux paroles sont expliquées

* fol. 79,
 1° a.

1. Gen. XLIX, 7. — 2. Jean XII, 6.

ወዝኒ : ፪ነገር : ይተረጎም : ኅበ : ቶማስ : ወይእቲስ : ማኅቶት : ዘተብሕለት : እስመ : ከመ : ማኅቶት : አብርሃ : ትምህርቱ : ለመንታ ። ወቶማስ : ብሂል : ዐሐይ : ብሂል ። ወከመዝ : ኮነ : ፍካሬሆን : ለአዕናቅ : እለ : ውስተ : ልብሱ : ለአሮን : ካህን ። ወልብስ : መትከፍትኒ ። ዘውስተ : ክሳዱ : ለአሮን : ይተረጎም : በአሕባል : ዘወደዩ : ውስተ : ክሳዱ : ለእግዚአብሔር ። ቀዳማዊ : ይነግር : በእንተ : ደኃራዊ : ወደኃራዊ : ይፈጽሞ ። ለቀዳማዊ : ስብሐት : ለገባሬ : ነሱ : አሜን ።

* fol. 79. r° b.

ወበእንተ : ሚመቱሂ : ለአሮን : ዘይብል : ኦሪት : ከመዝ : ውእቱ : ፍካሬሁ ። ላህምስ : ዘበአፍአ : ይውሒ : አምሳሊሁ : ለክርስቶስ : ዘተቀትለ : በአፍአ : እምትእይንት ። ወደሙ : በ፬አቅርንተ : ምሥዋዕ : ይትነዛኅ : ዘይቤሂ : ፬ሊቃነ : ጳጳሳት : እለ : ተነዝኑ : በደሙ : ለክርስቶስ ። ወስብሐ : ከርሙ : ይተረጎም : በማኅበረ : ሐዋርያት ። ወ፪ተልያቱ : ዘይቤ : ኅበ : ጴጥሮስ : ወጳውሎስ : ይተረጎም : ወካልዕ : በግዕ : ዘይቤ : ውእቱኒ : ኅበ : ክርስቶስ : ይትፈከር : ወደሙ : ዘመልአ : ቤተ : መቅደስ : ይተረጎም : በደሙ : ለክርስቶስ : ዘመልአ : ቤተ : ክርስቲያን : ወተጠብሐ : በበመሌሊቱ ። ዘይቤሂ : ዘውእቶሙ : መለያልዩ : ለእግዚአብሔር : ሐዋርያት : በጸታሆሙ : ሰማዕት ። በጸታሆሙ : ወመነክሳት : በጸታሆሙ : ካህናት : በጸታሆሙ : ወእግናት : በጸታሆሙ : ወታሐሶብ : ንዋዩ : ውስጡ : በማይ : ዘይቤሂ : ንዋዩ : ውስጡስ : እለ : እሙ

* fol. 79. v° a.

par *Thomas*. *La lampe* signifie que la doctrine de *Didyme* brille comme une lampe. *Thomas* veut dire le soleil. Telle est l'explication des pierres précieuses qui étaient dans les vêtements du prêtre *Aaron*. *Le vêtement de l'épaule*, qui était sur le cou d'*Aaron*, est expliqué par les cordes qu'on a mises au cou de Notre-Seigneur. * Les premiers (événements) exposent les derniers. Les derniers consomment les premiers. Gloire à l'Auteur de toutes (choses)! Amen.

* fol. 79. r° b.

24. A PROPOS DU SACERDOCE. — La Loi parle au sujet de l'ordination d'*Aaron*. Telle est l'explication (de la Loi). *Le bœuf, qui est consumé au dehors*, est le symbole du Christ, qui a été tué hors du camp. *Que son sang soit aspergé aux quatre coins de l'autel* ¹ veut dire les quatre patriarches, qui ont été aspergés par le sang du Christ. *La graisse de son ventre* est expliquée par la société des apôtres. *Les deux reins* sont expliqués par *Pierre* et *Paul*. *L'autre brebis* aussi est interprétée par le Christ. *Le sang, dont est rempli le temple*, est expliqué par le sang du Christ, dont est remplie l'Église. *Il a été immolé en chacun de ses membres* ² * veut dire les membres de Notre-Seigneur : les apôtres dans leur série, les martyrs dans leur série, les moines dans leur série, les prêtres dans leur série, les enfants dans leur série. *Tu laveras ses intestins dans l'eau* ³. *Ses intestins* veulent dire les enfants du baptême. *Tu*

* fol. 79. v° a.

1. Lév. ix, 9. — 2. Lév. ix, 13. — 3. Lév. ix, 14.

ንቱ፡ ውሉደ፡ ጥምቀት፡ ወታነብር፡ ርእሶ፡ ውስተ፡ ዘይክል፡ ዝኒ፡ ሥጋሁ፡ ለእግ
 ዘእኒ፡ ዘውስተ፡ ጸሕል፡ ዘእድ፡ ብሂል፡ ፤ ወበግደሰ፡ ነሎ፡ ታዓርግ፡ ውስተ፡ ምሥ
 ዋዕ፡ ዘይቤሂ፡ በእንተ፡ ዘኦርገ፡ እግዚእኒ፡ ኢየሱስ፡ ክርስቶስ፡ ሀበ፡ አቡሁ፡ ፤ ወአ
 ዕረገ፡ ለአቡሁ፡ ዕጣነ፡ ወመሥዋዕተ፡ ክቡረ ።

ወበግዕጵ፡ ዘፍጸሜ፡ ውእቱኒ፡ አምሳሊሁ፡ ለእግዚእ፡ ወደሙ፡ ዘይትቀበዕ፡ ው
 ስተ፡ ከተማ፡ እዝነ፡ አምሳሊሁ፡ ለደሙ፡ ክርስቶስ፡ ዘ* ይትቀብኢ፡ ። ቦቱ፡ አማንደ
 ን፡ ወበቀዳማዊ፡ ቅብዓተ፡ እድ፡ ሲመቶሙ፡ ይትፈጸም፡ ለካህናት፡ ወንጌል፡ ፤ ወተላ
 ሆ፡ ለበግዕ፡ ዘይቤሂ፡ ሰምሰም፡ ይእቲ፡ እንት፡ ላዕሌሃ፡ ይበቀላ፡ አጥባት፡ ፤ ወጄአ
 ባግዕ፡ ዘዘልፍ፡ ወዘነግሠ፡ ወዘሰርክ፡ ፤ ይተረጎም፡ በጸሎተ፡ ቅዱሳን፡ ዘይዐርጉ፡ መ
 ላእክት፡ ሰርክ፡ ወነግሠ፡ ወመላእክትሂ፡ ሶበ፡ ያደምጹ፡ ዶሮሖ፡ ይነቁ፡ ሶቤሃ፡ ወጸ
 ራይቅ፡ ናእት፡ ጅይትፌከር፡ በጅደናግል፡ ጠባባት ።

ወልብስ፡ ዘርዜቅ፡ ኅሪረ፡ ወርቅ፡ አምሳሊ፡ እልታሕ፡ ፤ ወይእቲ፡ ልብስ፡ ህኅብ
 ራ፡ አምሳሊ፡ ህኅራ፡ እለ፡ ተዐጸው፡ ላዕለ፡ ልብስ፡ እግዚእ፡ ፤ ወግዱም፡ ዘርዜቅ፡ ዓ
 ውደ፡ ልብስ፡ ሎግዮን፡ እንተ፡ ይለብስዋ፡ ሱራፌል፡ በበዓላት፡ ዓበይት፡ ወ* ጽጌ፡
 ሮማን፡ ቀዩሕ፡ አምሳሊ፡ ክዕውተ፡ ደሞሙ፡ ለሰማዕት፡ ወዘንተ፡ ኦርአዮ፡ ለሙ

* fol. 79, v° b.

* fol. 80, r° a.

mettras sa tête où cela se pourra. Ceci veut dire le corps de Notre-Seigneur, qui est dans la patène à main. *Toutes les brebis, tu les offriras à l'autel* ¹, signifie que *Notre-Seigneur Jésus-Christ* est monté vers son Père et a offert à son Père l'eneens et le sacrifice glorieux.

La brebis parfaite est le symbole du Seigneur. *Le sang (de la brebis, avec lequel elle était ointe au bout de son oreille,* est le symbole du sang du Christ, avec lequel * ont été oints les fidèles. C'est par la première onction, (faite) à la main, que l'ordination des prêtres de l'Évangile a été accomplie *La poitrine de la brebis* veut dire le thorax, sur lequel croissent les mamelles. *Les deux brebis perpétuelles du matin et du soir* sont expliquées par la prière des saints, que les anges font monter le soir et le matin. Lorsque les anges font un bruit, le coq chante aussitôt. *Les cinq galettes azymes* sont interprétées par les cinq vierges sages.

* fol. 79, v° b.

Le maillot de soie, (couleur) d'or, est le symbole de la tunique. *Le vêtement aux quatre couleurs* est le symbole des quatre soldats qui ont jeté le sort sur le vêtement du Seigneur. Le maillot est enroulé autour du vêtement du *logyon* que revêtent les Séraphins dans les grandes fêtes. * *La fleur de grenade rouge* est le symbole de l'effusion du sang des martyrs. (Le Seigneur) a fait voir ceci à *Moïse*. Au sujet de la dédicace, il lui a ordonné de faire entrer et lui a dit de faire entrer tout (le peuple). Le firent entrer *les douze princes de*

* fol. 80, r° a.

1. Deut. XII, 27.

ሴ ። ወበእንተ ፡ መድቅሕ ፡ አዘዞ ፡ ከመ ፡ ያብእ ፡ ወይቤሎ ፡ ከመ ፡ ያብእ ፡ ነሎ ፡ ወ
አብእ ፡ ሺወጀመላእክት ፡ ኅይል ፡ አምሳለ ፡ ሺወጀመላእክት ፡ ዘውእቶሙ ፡ ሐዋርያት ፡ ወ
ዝውእቱ ፡ ዘአብእ ፡ ለለጅመላእክት ፡ ኅ[ይ]ል ። መጽብሕ ፡ ጀዘብሩር ፡ ዘጀወጃሐሳቡ ፡
ወፍያል ፡ ዘብሩር ፡ ጀዘጀሰቅሎን ፡ በሰቅል ፡ ቅዱስ ። መሰብሕ ፡ ብሂል ፡ ዘውእቱ ፡ ገይቦ ፡
5 ወርቅ ፡ ሺወጀወርቁ ፡ ዘይቤ ፡ ሴጦ ፡ ብሂል ። ወኅሳቡ ፡ ዘይቤ ፡ እስመ ፡ ያስተዋዕኦ
በላዕለ ፡ የጃብእሲ ። ወጅብሰቅሎን ፡ ዘይቤሂ ፡ ወእቱሂ ፡ ያስተዋጽኦ ፡ በላዕለ ፡ ጅብእ
ሲ ። ወመጽብሕ ፡ ዘይቤሂ ፡ * ካዕቦ ፡ በአምሳለ ፡ አቡ[ነ] ፡ አዳም ፡ ዘይቤሎ ፡ እግዚአብ
ሐር ፡ አምሳልዩ ፡ ወአርአያዩ ። ወፍያልሂ ፡ ዘውእቶሙ ፡ ቍርባናት ። ወበእንተዝ ፡ ዩ
ብል ፡ ሰሎሞን ፡ እምውስተ ፡ ፍያላት ፡ ምጽዋተ ፡ ወሀብክ ፡ ለአዕይንቲክ ፡ ድኅረ ፡ ተ
10 ኅውር ፡ ዕራቅክ ፡ ከመ ፡ ናሕስ ።

* fol. 80.
r° b.

ንግባእኬ ፡ ኅቦ ፡ ዋንተ ፡ ነገረ ፡ ጸሕል ፡ ዘዐሥሩ¹ ፡ ወርቁ ፡ ጸሕልሰ ፡ አምሳለ
ሀ ፡ ለክርስቶስ ፡ ጸሕለ ፡ ሕይወት ፡ ወዓሥሩ ፡ ወርቁ ፡ ዘይቤሂ ፡ ዘውእቱ ፡ ዓገአዳብዓ ፡
እደዊሀ ፡ ለእግዚእን ፡ እለ ፡ ስሩሓን ፡ በዲቦ ፡ ዕፀ ፡ መስተል ፡ ወምሉዕ ፡ ዕጣን ፡ ወስቱ
ቱ ፡ ዘይቤሂ ፡ ዘውእቱ ፡ ጸሎተ ፡ ቅዱሳን ። ወበከመ ፡ ዩቤ ፡ አቡ ፡ ቀለምሲስ ፡ ወሀብ
15 ም ፡ ዕጣናተ ፡ ከመ ፡ የሀብ ፡ ለጸሎተ ፡ ነሎሙ ፡ ቅ*ዱሳን ። ወላህም ፡ ጀዘይቤሂ ፡ ላ
ህመ ፡ መግዝዕሰ ፡ ለሊሀ ፡ ክርስቶስ ፡ ወጅብግዕ ፡ ዘይቤሂ ፡ በግዕሂ ፡ ክርስቶስ ። ወከመ
ሰ ፡ በግዕ ፡ ክርስቶስ ፡ ስግዕ ፡ ዘይቤ ፡ ኢሳይያስ ፡ መጽኦ ፡ ይጠባእ ፡ ከመ ፡ በግዕ ። ወ

* fol. 80.
v° a.

1. Ms. ዘጃዕሥሩ. Nous avons changé cette leçon en ዘዐሥሩ à cause de l'explication, donnée une ligne plus bas.

*l'armée, symbole des douze princes, c'est-à-dire des apôtres. Cela veut dire que chacun des princes de l'armée l'a fait entrer. Un tribut d'argent de la valeur de 130 (sicles), et une coupe d'argent de 70 sicles, selon le sicle saint, (sont des symboles). Le tribut veut dire le calice d'or. Les douze (pièces d')or veulent dire le prix (du calice). Sa valeur (est de 130 sicles) signifie ce qu'on a payé pour 130 hommes. (Sa valeur est) de 70 sicles veut dire aussi ce qu'on a payé pour 70 hommes. Le tribut veut dire * encore le symbole de notre père Adam, de*
qui le Seigneur a dit : Il est ma ressemblance et mon image¹. La coupe veut dire les oblations. C'est pourquoi Salomon a dit : Les perles, provenant de ta coupe, tu les as données en aumône, ensuite tu es allé nu comme un toit.

* fol. 80.
r° b.

Revenons donc au commencement de l'exposé de la patène de dix (pièces d')or. *La patène est le symbole du Christ, patène de la vie. Les dix (pièces d')or veulent dire les dix doigts des mains de Notre-Seigneur, qui ont été étendus sur le bois de la croix. L'encens y est abondant veut dire la prière des saints, comme a dit Abou Qalamsis : On donne l'encens (au Seigneur), afin qu'il exauce la prière de tous * les saints. Un bœuf; le bœuf gras veut dire le Christ*
lui-même. Une brebis; la brebis veut dire le Christ. Comme quoi la brebis est le Christ, écoute ce qu'a dit Isaïe : Il est venu, afin d'être égorgé comme une brebis².

* fol. 80.
v° a.

1. Gen. 1. 26. — 2. Is. LIII, 7.

ማሕሰክ : በግዕዝ : ጅዘይቤሂ : ውኡቱኒ : አምሳሊሁ : ለክርስቶስ : ዘተማሕሰክ : በሥጋ : ሰብእ ።

ጅዘይቤሂ : ዘውኡቱ : ጅመክሊት : ዘገብር ። ወጅክጣሊ : ዘውኡቶሙ : ጅምስፍና : አሊሎፍሊ : ጌት : አስቀሎና : ጋዛ : አቃርን ። ወጅክጣግዕ : አንስተ : ዘይቤሂ : አምሳሊሁን : ለጅደናግል : ጠባባት ። ወጄአጎልት : ዘይቤሂ : አምሳሊሁም : ለአሕዛብ : ኤዶም : ወለአሕዛብ : ሞኡብ : እለ : ተጸውዑ : ውስተ : አሚን ። ወበእንተ : ሞኡብ : ይብል : መንፈስ : ቅዱስ : ወሞኡብ : ካህን : ተስፋዩ ። ወበእንተ : ኤዶምያስ : ይቤዲብ : ኤዶምስ : እስፍሕ : መከደደዩ : ወመከደደዩ : ይብል : በእንተ : [ቤተ] : ክርስቲያን : ቅድስት¹ : ተሰፍሐት : ለአሕዛብ ። ወካህንኒ : ዘተሰምዩ : ወልደ : እግዚአብሔር : ላዕለ : ነሉ : አሕዛብ ። ወነሉ : መድቅሐ : ደብተራ : አምሳሊሁ : ውኡቱ : ለዘሀሎ : ይመጽእ ። ወሀዩንተ : እለ : ኡብኡ : መድቅሐ : በቀዳሚ : ሕግ : ዝንቱ : ዘዘክርን : አምላካ : ለቤተ : ክርስቲያን ። ወሀዩንተ : መዳምኒሃ : ለደብተራ : ዘይቤ : መዝሙር : ቅዱሳን ። ወመዳምሕኒ : ዘይቤ : ጸዋልቅ : ብሂል : ወደንባዛቲሃን : ጉዝንዛቲሃ : ለሉታቦት ። ወባዕ : ዝዩ : ወዝዩ : ዘይቤሂ : ዝዩ : ወዝዩ : ዕሩይ : ብሂል : አምሳሊሁ : ለሥላሴ ።

* fol. 80, v° b.

5

10

15

ወማዕጠንት : ዘወርቅ : አምሳሊሁ : ለዋህድ ፤ ወዕጣንኒ : ውተ^{*}ኒ : ጠስ : ዘእም

* fol. 81, 1° a.

1. Voici le texte du ms. : ወእንተ : ክርስቲያን : ቅድስቲያን : ቅድስት :

Un agneau de brebis ; cela veut dire aussi le symbole du Christ, qui s'est fait agneau par la chair de l'homme.

Cinq veut dire les cinq talents du serviteur. Les cinq boucs veulent dire les cinq principautés des Philistins : Gath, Ascalon, Gaza, Accaron¹. Les cinq brebis veulent dire le symbole des cinq vierges sages. Les deux génisses veulent dire le symbole du peuple d'Édom et du peuple de Moab, qui ont été appelés à la foi. Au sujet de Moab, l'Esprit-Saint a dit : Moab, le prêtre, est mon espérance². Mais au sujet d'Édom³, il a dit : Sur Édom j'étendrai mon escabeau⁴. Mon escabeau veut dire la Sainte Église, (qui) est étendue pour les peuples. Le prêtre, qui s'appelle le Fils du Seigneur, est pour tous les peuples. Toute dédicace du tabernacle est le symbole de celui qui devait venir. A la place de ceux qui ont introduit la dédicace dans la première Loi (veut dire) les dons de l'Église, que nous avons mentionnés. A la place des coupes du tabernacle veut dire le psautier des saints. Les coupes veulent dire les bassins. Les barres (veulent dire) les tapis en jones de chaque sanctuaire. Entre ici et ici. Ici et ici veut dire égal et est le symbole de la Trinité.

* fol. 80, v° b.

25. L'ENCENS, SYMBOLE DES SOUFFRANCES DU CHRIST. — L'encensoir d'or est le symbole de l'Unique. L'encens et la vapeur de la fumée qui en monte, sont

* fol. 81, 1° a.

1. Manque la cinquième principauté. — 2. Ps. LIX, 8 (CVII, 9). — 3. Idumée (?). — 4. Ps. LIX, 8 (CVII, 9).

ውስቲቱ፡ የዓርግ፡ አርአያ፡ ሕማማቲሁ፡ ለክርስቶስ፡ ዘአዕረገ፡ ለአቡሁ፡ ዕጣነ፡ ወ
 መሥዋዕቶ፡ ክቡረ ። ወበእንተዝ፡ ይቤሎ፡ ሰሎሞን ። በእንተ፡ ነፍሰ፡ ክርስቶስ ። ወ
 መኑ፡ ይእቲ፡ ዛቲ፡ እንተ፡ ተዓርግ፡ እምገዳም፡ ከመ፡ ሠርዐ፡ ጢስ፡ ዕጥነታ ። እም
 ገዳም፡ ይብለክ፡ ከመ፡ ይብጻሕ፡ ዘይቤ፡ ለሊሁ፡ ናሁ፡ አዐርግ፡ ኢየሩሳሌም፡ ወይ
 5 ሰቅልዎ፡ ለወልደ፡ እንለ፡ እመሕያው ። ወከመ፡ ጢስ፡ ዘይወፅእ፡ እመሳክው፡ ከማ
 ሁ፡ ብዙኅ፡ ሕማማት፡ ወዕክ፡ እምላዕለ፡ እግዚእ ። ተእኅዘ፡ ተሰቅለ፡ ሐመ፡ ተጻፍ
 ዓ፡ ተከርዐ፡ ዘባኖ፡ ተዘብጠ፡ ወህየንተ፡ ማይ፡ ሐሞተ፡ ሰትየ፡ ወፍትሐ፡ ሞት፡
 ኅቤሁ፡ ገብአ ። ወበሕማማቲሁ፡ መንበረ፡ አብ፡ ተአጥነ ።

ወታቦ* ትኒ፡ እንተ፡ ውስቲታ፡ ኦሪት፡ አምሳሊሃ፡ ይእቲ፡ ለእግዝእትነ፡ ማርያ
 10 ም ። ወጊታላት፡ እለ፡ ውስተ፡ ታቦት፡ አምሳሊሁ፡ ውእቱ፡ ለክርስቶስ፡ ስብሐተ፡
 ሕይወት፡ ታለ፡ አብ፡ አማንኬ፡ ኮነ፡ ሰብአ፡ ወኃረያ፡ ለማርያም፡ እግዝእትነ፡ ድን
 ግል፡ በሥጋሃ፡ ድንግል፡ በሕሊናሃ፡ ድንግል፡ በአፉሃ፡ ወድንግል፡ በአዕይንቲሃ ። በ
 ስጋሃ፡ አልባቲ፡ ደነሰ ። ወበሕሊናሃ፡ ኢሐለየት፡ እኩየ፡ እስመ፡ መንፈስ፡ ቅዱስ፡ ኮ
 ነ፡ ማእያ፡ ወመንሰገ ። ወአፉሃ፡ ኢነበበ፡ እኩየ፡ ወአዕይንቲሃ፡ ኢተሰግረ፡ በእኩ
 15 ይ ። ዘንተ፡ ጅድንግልና፡ ረከብነ፡ በኅበ፡ እግዝእትነ፡ ማርያም ። ወሰብእሰ፡ አልቦ፡

* fol. 81, r° b.

l'image des souffrances du Christ, qui a offert à son Père l'encens et son sacrifice glorieux. C'est pourquoi Salomon a dit au sujet de l'âme du Christ : *Quelle est celle-ci, qui monte du désert comme se propage la fumée d'un parfum* (qui brûle)? *Afin qu'il vienne du désert, t'a dit* (Salomon), veut dire (le Christ) lui-même, (qui a dit) : *Voici : je monterai à Jérusalem. On crucifiera le Fils de l'homme*². Comme la fumée qui sort des fenêtres, ainsi furent nombreuses les souffrances (qui) sont sorties du Seigneur. Il a été saisi; il a été crucifié; il a souffert; il a été souffleté; il a reçu des coups de poing; il a été frappé sur son dos; à la place d'eau il a bu du fiel; la sentence de mort est revenue vers lui. Par ses souffrances le trône du Père a été parfumé.

26. LA VIERGE MARIE. — *L'arche* * *dans laquelle était la Loi* est le symbole de *Notre-Dame Marie*. *Les dix paroles qui étaient dans l'arche* sont le symbole du Christ. La Gloire de la Vie, le Verbe du Père, est donc vraiment devenu homme. Il a choisi *Marie Notre-Dame*, vierge dans son corps, vierge dans son intelligence, vierge dans sa bouche, vierge dans ses yeux. Dans sa chair elle n'a pas eu d'impureté. Dans son intelligence elle n'a pas pensé le mal, car l'Esprit-Saint est devenu (pour elle) le loquet et le verrou. Sa bouche n'a pas parlé le mal. Ses yeux n'ont pas été pris au piège par le mal. Cette unique virginité, nous la trouvons en *Notre-Dame Marie*. L'homme, lui, n'est pas parfait. S'il ne pèche pas dans sa chair, parfois il pèche dans son intelligence.

* fol. 81, r° b.

1. Cant. III, 6. — 2. Matth. xx, 18 (Marc x, 33; Luc xviii, 31).
 PATR. OR. — T. VI. — F. 3.

ፍጹመ : እመ : ኢስሕተ : በሥጋሁ : ቦ : አመ : ይስሕት : በሕሊናሁ ። ወሕሊና : መ
 ላእ * ክትኒ : ኢይትዔረዮ : ለንጽሐ : ሕሊና : ለእግባኤትን : ማርያም ።

* fol. 81,
 v° a.

ወዘንተ : ኩሎ : ነገር : ዘደብተራ : እንበይን : ነገሩ : ለሙሴ ። ወተወልደ : ከመ፲
 ወ፲ለነሐሴ : አልቦ : አበቅቱ : ወኮነ : አምሳሊሁ : ለወልድ ። ወኢያሱኒ¹ : ኅበ : ትእግ
 ሥቱ : ለወልድ : አምሳሊሁ : ለወልድ ። ወኢያሱኒ : ወልድ : ኔዌ : አምሳሊሁ : ለወ
 ልድ ። ወተወልደ : ኅበ : አልቦ : አበቅቱ : አመ : ወለታኅሣሥ² ። ወርኢኬ : ከመ :
 ኮነ : ገሀደ : አርአያሁ : ለወልድ ። በከመ : ቦኦ : ኢያሱ : ተወረሱ : እስራኤል : ምድ
 ረ : ርስት ። ከግሁ : ተዋረሱ : ክርስቲያን : ቅድስት : ቤተ : ክርስቲያን ። ኢያሱ : እ
 ንክ : ራነወ : ፪ሰብአ : ዓይን : አምሳለ : ኦሪት : ወነበያት ። ወራዓብኒ³ : አምሳለ : ቅድ
 ስት : ቤተ : ክርስቲያን ። ወራትለ : ቀዩ * ሕ : ዘአሰረት : በመስኮተ : ቤታ : አምሳለ :
 ደም ። ዘውሕዘ : እምገቦሁ : ለእግዚእን ።

* fol. 81,
 v° b.

ወተሰርዎ : ከናኦን : በእደ : ኢያሱ ። ተሰርዎ : አጋንንት : በእደ : እግዚእ ። ወበ
 ከመ : በመዋዕለ : ኢያሱ : ቆመት : ፀሐይ : ሄዕለት : ፪ኮነ : ከግሁ : በዕለተ : ስቅለ
 ቱ : ለእግዚእ : ሄዕለተ : ሰነዩ : ኮነ ። ኢያሱ : እንክ : ነሥኦ : ትእምርተ : ወልድ :
 ፍጹመ ። ኢያሱ : እንክ : ኅረዩ : ፲ወ፪አዕባነ ። ወኢያሱስኒ : ኅረዩ : ፲ወ፪ሐዋርያተ ።

1. Ms. ወኢዮብኒ. — 2. Avant et après ወ, il y a deux espaces, laissés en blanc, pour la date. — 3. Ms. ወራብኒ.

* fol. 81, v° a. L'intelligence des anges n'est pas égale à la pureté de l'intelligence de Notre-Dame Marie.

27. JOSUÉ, SYMBOLE DE JÉSUS. — Tout cet exposé du tabernacle est au sujet de l'histoire de Moïse. (Moïse) est né le 13 Nahasé. Il n'y a pas eu d'épacte. Il est devenu le symbole du Fils. Josué par sa patience est le symbole du Fils. Josué, fils de Nêwê, est le symbole du Fils. Il est né (à une époque) où il n'y a pas eu d'épacte, le ... ' Tahschâsch. Vois donc qu'il est devenu clairement l'image du Fils. De même que, (lorsque) Josué fut entré, Israël a hérité de la terre de l'héritage, de même les chrétiens héritent de la Sainte Église. Josué, en outre, a envoyé deux éclaireurs, symbole de la Loi et des prophètes. Râ'âb est le symbole de la Sainte Église. Le fil rouge qu'elle a attaché à la fenêtre de sa maison est le symbole du sang qui a coulé du côté de Notre-Seigneur.

* fol. 81,
 v° b.

L'extirpation de Canaan (a eu lieu) par Josué. L'extirpation des démons (a eu lieu) par le Seigneur. De même qu'aux jours de Josué le soleil s'est arrêté, et qu'un jour est devenu deux (jours), de même au jour du crucifiement du Seigneur un jour est devenu deux jours. Josué a donc pris le signe du Fils parfaitement. Josué, de plus, a choisi douze pierres. Jésus aussi a choisi douze

1. L'espace pour la date est en blanc.

አያሱ ፡ ኅረዩ ፡ ጿአቅርንተ ፡ አዮጮል ፡ ዘይነቁ ፡ ወእግዚእ ፡ አያሱስ ፡ ወሀበ ፡ ጿስ
 ዩማነ ፡ ቤተ ፡ ክርስቲያነ ፡ ለአያሱስ ፡ በመዋዕሊሁ ፡ ተረክበ ፡ አካር ፡ ሰራቂ ፡ ወለ
 እግዚእ ፡ በመዋዕሊሁ ፡ ተረክበ ፡ ይሁዳ ፡ ሰራቂ ፡ አስከሬን ፡ ለአያሱ ፡ በመዋዕሊሁ ፡
 ተአ * ዘዙ ፡ ሎቱ ፡ ደቂቀ ፡ እስራኤል ፡ በጅልብ ፡ ነሎሙ ፡ ወለአያሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ * fol. 82,
 5 ተአዘዙ ፡ ሎቱ ፡ ሕዝበ ፡ ክርስቲያን ፡ ወበጅልብ ፡ ወጅሃይማኖት ፡ ወለአያሱ ፡ በመዋ
 ዕሊሁ ፡ ሐደጉ ፡ ሕዝብ ፡ ነጎርንረ ፡ ወለእግዚእ ፡ በመዋዕሊሁ ፡ ሐደጉ ፡ ሕዝብ ፡ አ
 ምልክ ፡ ጣዖታት ፡ አያሱ ፡ ከፊሎሙ ፡ ለእስራኤል ፡ ምድሮሙ ፡ ዘዘዘአሆሙ ፡ ወ
 ክርስቶስ ፡ ሠርዓ ፡ ለቤተ ፡ ክርስቲያን ፡ ወሠርዖሙ ፡ ለክርስቲያን ፡ በበ ፡ መዓርገሆ
 ሙ ፡ ወበበምቅዋምሆሙ ፡ ለአያሱ ፡ እንክ ፡ በመዋዕሊሁ ፡ ሠናዩ ፡ ኮነ ፡ ወለአያሱ
 10 ስ' ፡ በ[መ]ዋዕሊሁ ፡ ተዋረሱ ፡ ሕዝበ ፡ ዘአሁ ፡ መንግሥት ፡ ሰማያት ፡ ለአያሱ ፡
 በመዋዕሊሁ ፡ ኮነ ፡ ዘይትባደሩ ፡ ውስተ ፡ ቀትል ፡ ወለእግዚእ ፡ በመዋዕሊሁ ፡ ተባደ
 ሩ ፡ ቅዱ * ሳን ፡ ሐዋርያት ፡ ለከዊነ ፡ ስምፅ ፡ ወዘንተ ፡ ዘናዩደ[ፅ] ፡ እንበይነ ፡ አያ
 15 ሱ ፡ ወልደ ፡ ኔዌ ፡ ወኮነ ፡ ጽላለ ፡ ወአርአያ ፡ ለሐዳስ ፡ ሕግ ፡ * fol. 82,
 ፡ ወገውአቱ ፡ ነገሩ ፡ ለዳዊት ፡ ወልደ ፡ እሴይ ፡ ወከመ ፡ ትርኩብ ፡ ልደቶ ፡ ለዳዊ
 ት ፡ ንሣእ ፡ ለክ ፡ ኅጎልቁ ፡ ጿአውታር ፡ ወስመ ፡ አቡሁ ፡ ወእሙ ፡ ወኅጎልቁ ፡ ጿመዘ

1. Ms. ወለአያሱ.

apôtres. *Josué* a choisi sept trompettes de jubilé, pour sonner. Le Seigneur *Jésus* a donné sept eleres à l'Église. Dans les jours de *Josué*, *Akâr* a été trouvé voleur. Dans les jours du Seigneur, *Judas* a été trouvé voleur de la bourse. Dans les jours de *Josué*, * les enfants d'*Israël* ont tous obéi à (*Josué*) d'un seul cœur. (Dans les jours) de *Jésus-Christ*, le peuple des chrétiens a obéi à (*Jésus-Christ*) d'un seul cœur et (dans) une seule foi. Dans les jours de *Josué*, le peuple a abandonné le murmure. Dans les jours du Seigneur, le peuple a abandonné le culte des idoles. *Josué* a distribué aux Israélites la terre (promise, donnant) à chacun (sa part). Le Christ a organisé l'Église et a organisé les chrétiens, (les mettant) chacun à son rang et chacun à sa place. Dans les jours de *Josué*, le bien est, en outre, survenu. Dans les jours de *Jésus*, le peuple (du Seigneur) a hérité du royaume des cieux. Dans les jours de *Josué*, il est arrivé qu'on se dépassait dans le meurtre. Dans les jours du Seigneur, les saints * apôtres se sont dépassés à devenir martyrs. Voici ce que nous racontons au sujet de *Josué*, fils de *Névé*. Il est devenu l'ombre et l'image de la Nouvelle Loi. * fol. 82, r° a.

28. DAVID. — Voici l'histoire de *David*, fils de *Jessé*. Pour trouver la naissance de *David*, prends le nombre des dix cordes (du psalterion), le nom de son père et de sa mère, et le nombre de cinquante psaumes. Divise par sept, jusqu'à ce que tout (le calcul) soit terminé. Ce qui te restera est donc (le jour

መር : ወግድፍ : በበ : ጌእስስ : ይትዌዳእ : ነሉ ። ወዘተረረከ : ውእቱኬ : ልደቱ : ለ
 ዳዊት : አመ : ጌለሚያዝያ : በእለተ : እንተ : አዳም : ተወልደ : ዳዊት ። ወኮነ : አምሳ
 ሊሁ : ለወልደ : ወበሥጋ : ተሰምዮ : አቡሁ : ለእግዚእነ : በእንተ : ዘሠረዐት : እግዝ
 እትነ : ማርያም ። አምኔሁ : ለዳዊት ። ወውእቱ : ተነበዮ : ዘከመ : ይመጽእ : ወዘከመ :
 ይትወለድ ። ወዘከመ : ይሰቀል : ወይትነሣእ ።

5

* fol. 82,
v° a.

ወበእንተ : ሥላሴ : * ተነበዮ : ዕሙቀ : ወይቤ : መኑ : ውእቱ : አምላክ : ዘእን
 በለ : እግዚአብሔር ። ወመኑ : እግዚአብሔር : ዘእንበለ : አምላክነ ። እግዚአብሔር :
 ዘያቀንተኒ : ኅይለ ። ርኢኬ : ከመ : ፫እግዚአብሔር : ይብል : በእንተ : ሥላሴ ። ወከ
 ዕበ : ይቤ : በእንተ : ሥላሴ : ወኅሠሥኩ : ገጸከ ። ገጸ : ዘእከ : አኅሥስ : እግዚአ ።
 ወኢትሚጥ : ገጸከ : እምኔዮ ። ወከዕበ : ይቤ : ይቤሎ : እግዚእ : ለእግዚእዮ : ንበር : በ
 የማን : ዝኒ : በእንተ : ሥላሴ ። ወከዕበ : ይቤ : እበውዕ : ኅበ : ምሥዋዒሁ : ለእግዚአ
 ብሔር : ኅበ : አምላኪያ : ዘአስተፍሥሓ : ለውርዮትዮ : እገኒ : ለከ : አምላኪያ : በ
 መሰንቆ ። ወዝኒ : አርአያ : ዕላሴ ። ወከዕበ : ይቤ : በእንተዝ : ቀብአከ : እግዚአብሔ
 ር : አምላክከ : ቅ*ብእ : ትፍስሕተ : እምእለ : ከማከ ፤ እምእለ : ከማከ : ዘይቤ : እም
 ነቢያት : ብሃል : ወአምላክከ : ይብል : በእንት : ዘለብሰ : ሥጋ : ሰብእ ። ርኢኬ : ከ

10

* fol. 82,
v° b.

ከ

15

de) la naissance de *David*, le sept *Miyázyà*, le jour où est né *Adam*. *David* est devenu l'image du Fils. Selon la chair, (*David*) est appelé le père de Notre-Seigneur, parce que *Notre-Dame Marie* est sortie de *David*. Lui-même a prophétisé comment (le Fils) viendrait, comment il naitrait, comment il serait crucifié et ressusciterait.

* fol. 82,
v° a.

29 DAVID ET LA TRINITÉ. — Au sujet de la Trinité, il a * prophétisé (des choses) profondes. Il a dit : *Qui est Dieu en dehors du Seigneur? Qui est le Seigneur en dehors de notre Dieu? C'est le Seigneur, qui m'a ceint de la force* ¹. Vois donc qu'il a dit trois (fois) *Seigneur*, au sujet de la Trinité. Il a dit encore, au sujet de la Trinité : *Je cherche ta face; je cherche ta propre face, ô Seigneur. Ne détourne pas ta face de moi* ². En outre, il a dit : *Le Seigneur a dit à mon Seigneur : Assieds-toi à ma droite* ³. Cela est au sujet de la Trinité. De plus, il a dit : *J'entrerai à l'autel du Seigneur, vers le Dieu qui réjouit ma jeunesse. Je te supplierai, (ô) mon Dieu, avec la cithare* ⁴. Cela est l'image de la Trinité. Il a dit encore : *C'est pourquoi le Seigneur, ton Dieu, t'a oint de * l'huile de la joie, de préférence à ceux qui sont comme toi* ⁵. De préférence à ceux qui sont comme toi veut dire de préférence aux prophètes. *Ton Dieu* veut dire que (le Christ) a revêtu la chair

* fol. 82,
v° b.

1. Ps. xvii, 31-32. — 2. Ps. xxvi, 8-9. — 3. Ps. cix, 4 (Matth. xxii, 44; Marc xii, 36; Luc xx, 42; Act. ii, 34). — 4. Ps. xlii, 4. — 5. Ps. xlv, 7.

መ : ሥላሴ : አርአያ : በገዢ ። ወለሊሁኒ : ይቤ : እግዚእ : እንዘ : ያርኢ : ስላሴሁ : ዓ
 ዓርግ : ሰማየ : ኅብ : አቡየ : ወአቡክሙ : ኅብ : አምላክክሙ ። ዘንተ : ይቤ : ዳዊት :
 በእንተ : ሥላሴ ።

ሎቱ : ስብሐት : ለገባሬ : ነሱ : ፍጥረት : ለዓለመ : ዓለም : አሜን : ወአሜን ።

de l'homme. Vois donc que (*David*) a montré la Trinité par ces (paroles). Lui-même aussi le Seigneur a dit, en montrant sa Trinité : *Je monte au ciel vers mon Père et (vers) votre Père, vers votre Dieu*¹. *David* a dit cela au sujet de la Trinité.

Gloire à l'Auteur de toute créature pour les siècles des siècles! Amen. Amen.

1. Jean xx, 17.

PREMIÈRE TABLE DE TOUS LES NOMS PROPRES

(Les chiffres renvoient à la page correspondante)

A

Aaron, 139, 168, 188, 189, 191.
 Aaron 11, 152.
 Abba Bahayela Mikâ'ël, 126, 139, 158.
 Abba Batsalota Mikâ'ël, 154, 170.
 Abba Zosimâs, 126.
 Abdec, 141.
 'Abdou, 131.
 Abel, 181.
 Abraham, 137, 138, 139, 167, 168, 174, 177, 178, 179, 180, 181, 185.
 Accaron, 194.
 Achab, 151.
 Adam, 128, 129, 130, 131, 137, 138, 143, 144, 148, 157, 160, 161, 165, 166, 167, 168, 170, 171, 172, 173, 198.
 Agar, 179.
 Aggée, 141, 142.
 Agrippa, 152.
 'Akâr, 197.
 'Al'azar, 139, 140.
 Alexandrie, 145.
 Alphée, 199.
 'Al'yânos, 152.
 'Amâté, 141.
 'Amdâ, 141.
 'Amoryou, 141.
 Amos, 140, 141, 151, 169.
 'Anâtot, 149.
 'Anbinâ, 141.
 André, 190.
 Antioche, 147, 152.
 Antoine, 180.
 'Apolyon, 131.
 Arâ, 152.
 'Arénés, 149.
 Arius, 143, 174.
 Ascalon, 194.
 Aser, 142, 190.
 'Ator, 152.
 'Atotâ, 141.

B

Babylone, 148, 151.
 Barâkiyou, 142.

Bârêkâ, 138.
 Barthélemy, 146, 190.
 Bâton'ël, 141.
 Bê'ërem, 141.
 Bêhémot, 165.
 Béliar, 148.
 Benjamin, 140, 141, 190.
 Bersâbêh, 139.
 Bêtênés, 138.
 Bitonâ, 139.
 Bouz, 140.

C

Caïn, 173.
 Caanan, 149, 196.
 Cêsar, 183.
 Cham, 135, 176, 181.
 Constantin, 152, 175.
 Constantin II, 152.
 Constantinople, 185.

D

Dâkor, 141.
 Damâtrê, 127.
 Dan, 141, 142, 190.
 Dauid, 149, 169, 175.
 David, 135, 139, 166, 167, 168, 169, 177, 197, 198, 199.
 Dêmâs, 168.
 Denkuenâ, 155.
 Digêba'ël, 128.
 Diocétien, 152.

E

Édom, 194.
 'Èfêson, 162, 164.
 Égypte, 149, 163, 178, 184, 185.
 'Èldâ, 181.
 'Èli, 159.
 Èlie, 139, 151.
 Èlisabeth, 142.
 'Enbarâm, 139.
 Èphêse, 127, 145, 163, 185.
 Èphraïm, 141, 190.
 Èsaü, 137, 142, 152, 182, 183.
 Esdras, 131, 135, 140, 166.
 'Eswos, 152.
 'Etâhê, 152.
 Èthiopie, 153, 163.

Euphrate, 145, 151, 163, 164.
 Entychês, 134.
 Ève, 161, 171.
 'Èwâsâ, 139.
 Èzéchias, 167.
 Èzéchiel, 140, 142, 143, 151, 167, 168, 169.

F

Fâhêl, 142.
 Feldelfyâ, 128.
 Finâbâs, 139, 150.
 Foubêfên, 128.

G

Gabaon, 149.
 Gabriel, 127, 128.
 Gad, 141, 142, 190.
 Gath, 194.
 Gâydad, 173.
 Gaza, 194.
 Geba'ël, 140.
 Geyon, 163, 164.
 Gotolyâl, 141.

H

Habacuc, 141.
 Hado, 142.
 Hâlê, 142.
 Hanoâ, 139, 140.
 Hebl'hâlê, 139.
 Helqânâ, 139.
 Hêlqsyous, 141.
 Henoch, 137, 138, 172, 173, 174, 175.
 Herode, 163, 184.
 Herqâs, 152.
 Horeb, 174.

I

Isaac, 137, 167, 168, 181, 185.
 Isaac, fils d'Abba Batsalota Mikâ'ël, 162, 170.
 Isaïc, 131, 135, 139, 141, 144, 144, 151, 158, 163, 165, 169.
 Israel, 132, 137, 139, 143, 150, 151, 160, 162, 178, 184, 185, 187, 189, 196, 197.
 Issachar, 141, 189.

'Iyâsênou, 139.
 'Iyâsou, 128.
 'Iyâsou Sirâk, 140.
 'Iyo'aqêm, 140.

J

Jacob, 137, 139, 142, 146, 167, 168, 181, 182, 183, 185, 189.
 Jacques, 152, 154, 189, 190.
 Japhet, 135, 137, 152, 176, 181.
 Jean Abon Qalamsis, 126, 127, 128, 130, 131, 132, 134, 144, 147, 154, 155, 158, 159, 163, 189, 193.
 Jean-Baptiste, 126, 133, 142, 144, 148, 151, 166, 181.
 Jérémie, 135, 140, 169.
 Jéricho, 149.
 Jerusalem, 165, 195.
 Jessé, 139, 197.
 Jésus-Christ, 146, 147, 152, 153, 163, 164, 165, 167, 168, 171, 178, 185, 189, 196, 197.
 Job, 129, 142, 145, 169.
 Joel, 141.
 Jonas, 141.
 Joseph, 141, 183, 184, 185, 190.
 Joseph d'Arimathie, 176, 178.
 Josias, 167, 168.
 Josué, 139, 149, 169, 196, 197.
 Juda, 139, 140, 146, 189.
 Judas Iscariote, 197, 199.

K

Kabri, 152.
 Kêlqyou, 140.
 Koklâ, 141.
 Kuergi, 152.

L

Laban, 183.
 Ladouqyân, 128.
 Lameeb, 138, 173.
 Laodicée, 128.
 Lawen, 152.
 Lazare, 179.
 Lebêni, 152.
 Lèné, 141, 142.
 Léon, 144.

Lévi, 139, 140, 142.
Léviathan, 165.
Luc, 163, 173.

M

Macaire, 180.
Macédonius, 144.
Maksemýanos, 152.
Malabènè, 140.
Malachie, 142.
Malâ'èl, 173.
Mâmir, 152.
Manassés, 151.
Marc, 159, 163.
Marcien, 152.
Marie (Sainte Vierge), 138, 142, 143, 162, 188, 189, 193, 196, 198.
Marie (sœur de Moïse), 139.
Marqoryos, 152.
Mâtâlè, 141.
Mâtousalâ, 138, 173.
Matthias, 190.
Matthieu, 162, 163, 187, 189.
Mégèlnes, 152.
Mèlènas, 140.
Melkâm, 139.
Mèrobâ, 141.
Mèsèdè, 140.
Mèsèlè, 141.
Michèe, 141, 167.
Michel, 127, 155.
Mirârî, 139.
Misâtâ, 141.
Mîsirî, 141.
Moab, 191.
Moïse, 126, 127, 132, 135, 139, 144, 149, 150, 154, 162, 167, 186, 187, 192, 196.
Mots, 142.
Mourât, 141.

N

Nabi, 142.
Nabil, 142.
Nahum, 141, 144.
Nâtri, 140.
Neheb, 141.
Ne'mâr, 152.
Nephtali, 140, 144, 191.
Nestorius, 143, 144.
Nèwi, 139, 149, 196, 197.
Nicodème, 176, 178.
Ninive, 152.
Noé, 130, 138, 167, 168, 169, 173, 175, 176, 177.
Norè, 140.

O

'Ofni, 150.
Osée, 141.

P

Par'èy, 152.
Parâgmon, 128.
Paul (apôtre), 129, 131, 136, 137, 138, 139, 153, 158, 190, 191.
Paul (ermite), 180.
Pergame, 128.
Perse, 151, 152, 161.
Pharaon, 142.
Philadelphie, 123.
Philippe, 189.
Pierre, 127, 145, 148, 153, 154, 190, 191.

Q

Qa'ât, 140.
Qalèmentos, 152.
Qaribin, 152.
Qarinos, 152.
Qon'â, 177

R

Ra'âb, 149, 196.
Rachel, 132.
Râsfyâ, 141.
Rébecca, 181.
Reh'èl, 128.
Reh'mân, 152.
Rome, 145, 152, 153, 163, 174.
Ruben, 140, 141, 189.

S

Sabellins, 144.
Saffè, 141.
Sâlo, 140.
Salomon, 133, 139, 167, 168, 193, 195.
Samuel, 139, 150, 167, 168.
Sara, 179.
Sardes, 128.
Sardinon, 127.
Sardisson, 128.
Sâtamo, 141.
Satan, 130, 131, 132, 134, 145, 146, 147, 148, 160, 163, 173, 182, 183.
Sèdèq, 141.
Segar, 152.
Sem, 139, 176, 181.
Sèmyou, 149.
Sennâ, 141.
Sèryou, 140.
Siméon, 139, 141, 190.
Siméon (prêtre), 140.
Simon II, 123.
Sinaï, 132, 177.
Sion, 135, 186.
Sirâk, 135, 140, 144.
Sitâni, 141.
Smyrne, 127.

Sonâ, 141, 142.
Sophoniè, 141.
Sourâfâ, 141.
Souton'èl, 140.

T

Taboden, 127.
Tarâ, 137, 139.
Tehdif, 139.
Tèmân, 153.
Thabor, 153, 164.
Thaddée, 196.
Thomas, 191.
Thyatire, 128.
Tibère I, 152.
Tibère II, 152.
Tîbor, 152.
Tigre, 163, 164.
Tiyâtron, 128.
Tobie, 140.
Tsegènè, 142.

W

Wâgèr, 152.
Walâ, 152.
Wârgeschzayan, 152.
Wasa'è, 152.
Wétélès, 140.

Y

Yâ'èl, 152.
Yaréd, 138.
Yekâbed, 139.
Yordânos, 163.

Z

Zabulon, 141, 189.
Zacharie, 135, 141, 142, 143, 147, 169, 177.
Zitâr, 141.

SECONDE TABLE DES NOMS PROPRES

PARTICULIERS AU LIVRE DES MYSTÈRES ¹

(Les chiffres renvoient à la page et à la ligne correspondantes)

U ሀርቃስ 153₁	ሚሳታ 141₃ ሜሱዴ 140₁₅ ሚታሌ 141₁₀ ማቱስላ 138₁₇, 173₁₀ ሞጽ 142₁ ሜጌልንስ 152₈	ሰፍጠ. 141₉
ሐ ልቤኒ 152₁₆ ሌኒ 142₇ ለውን 152₁₃ ስዱቁይን 124₅	ረ ራስፍይ 141₁₃ ርሳማን 152₁₇ ርኑኤል 123₆	ቀ ቀሌምንጦስ 151₁₇ ቀሪቢን 152₉ ቀሪኖስ 152₄ ቋስ 177₃ ቀዓት 140₄, 112
ሐ ሔልቅስዩስ 141₁₁ ሕልቃኖ 139₁₁ ሕብሊኣሌ 139₁₃ ሐይ 142₂	ሰ ሳሎ 140₁₄ ሴምዩ 140₁₀ ሴርዩ 140₁₄ ስርዲስሶን 128₅ ስርዲኖን 127₁₂ ሱራፋ 141₁₂ ሱራሬም 141₁₃ ሳተሞ 141₆ ሲታኒ 141₆ ሱቱኤል 140₁₃ ስኖ 141₁ ሶኖ 141₁₁, 142₇ ሴይቅ 141₁₃ ስገር 152₅	ባ ባልሖር 148₅ ባርሳቤኦ 139₁₅ ባሬካ 138₁ ባራኪዩ 142₂ ባቶኖ 140₁ ቤቱኒስ 138₁ ባቱኤል 141₈ ቤኤርም 141₂ ቡገ 140₁₂
መ መስቤኒ 140₆ ሜሌናስ 140₉ ምልካም 139₇ መላልኤል 173₉ ማሚር 152₁₅ ሚራሪ 139₁₀ መርቆርዮስ 152₆ ሜርባ 141₁₁ ሙራት 141₆ ሜሱሌ 141₂ ሚሲሪ 141₇	ተ ተከዲኖ 139₆ ቴማን 153₃ ታራ 137₈, 139₅ ቲያፕርን 123₃	ኀ ኀሌ 142₂

1. Cette table ne renferme que les noms propres inconnus ou peu connus jusqu'ici, et particuliers au *Livre des Mystères du ciel et de la terre*. Il nous a paru inutile de mentionner les noms propres cités fréquemment par les auteurs, comme *እስራኤል Israël*, *ሰይጣን Satan*, etc. On les rencontre d'ailleurs dans la table précédente.

ኃ

ኃሕብ 141₁₅
 ናሬ 140₁₂
 ናትሪ 140₁₀
 ነቢ 142₃
 ነቢል 142₅
 ነንዌ 152₃
 ንእማር 152₅

አ

አልያኖስ 152₁₁
 አሞርዮን 141₁₅
 አማቱ 141₉
 አምዳ 141₅
 አራ 152₁₃
 አራኒስ 140₃
 አሱዎስ 152₁
 አባ : በጎይለ : ማካኤል 126₅, 139₃, 158₈
 አባ : በጸሎተ : ማካኤል 155₇, 170₅
 አባ : ሀሲማስ 126₅
 አቶር 152₅
 እንበራም 139₉
 አንቢና 141₁₁
 አዋሳ 139₅
 አዮሱንዩ 140

አዮአቂም 140₈

ከ

ከልቅዩ 140₅
 ከርጊ 152₉
 ከቢር 152₃
 ኮህላ 141₈

ወ

ወላ 152₁₃
 ዋርግሎዎን 152₁₄
 ወስኤ 152₁₃
 ዌቱሉስ 140₅
 ዋጊር 152₁₃

ዐ

ዐጣሂ 152₈

ዘ

ዘጋር 141₃

ያ

ያሬድ 137₁₇
 ያኤል 152₁₅
 ዮካብድ 139₉

ደ

ደማስ 168₈

ደማትሬ 127₁₁
 ደንዠና 155₃
 ዳዦር 141₁₂
 ዳጊበኤል 128₃

ገ

ገበኤል 140₁₀
 ገቶልያል 141₁₁
 ጋይዳድ 173₁

ጠ

ጠቦር 152₁₇
 ጠብሮዮስ 152₃
 ጠባቅ 140₁₅
 ጠባድን 127₁₃

ጸ

ጸራግሞን 123₃
 ጸራኢዩ 152₁₃

ጸ

ጸጊኔ 142₃

ፊ

ፍልድልፍድ 128₁
 ፍሉል 142₃
 ፍብራን 128₃

TABLE DES MATIÈRES

INTRODUCTION	103
NOTE HISTORIQUE COMPLÉMENTAIRE.	117

II. — INTERPRÉTATION DE L'APOCALYPSE

(SECOND TRAITÉ)

1. Titre du traité	126
2. Enterrement de Moïse	126
3. Noms des Anges des sept Églises d'Asie	127
4. Le livre aux sept sceaux.	128
5. L'Agneau aux sept cornes et aux sept yeux.	129
6. Explication des sept sceaux	129
7. Les coups de trompette des Anges	131
8. Le mystère de Jean Abou Qalamsis	134
9. Les Écritures cachées	135
10. Les sept dons cachés.	135
11. Incrédulité à l'exposé du mystère	136
12. Origine des prophètes	137
13. Abraham	138
14. Les noms des pères et mères des prophètes.	139
15. Les Apôtres.	142
16. Exégèse de quelques textes bibliques	143
17. Le symbolisme du mot « lion »	145
18. La blessure de la bête	147
19. Le nombre de la bête.	147
20. Les sept fioles	148
21. Noms de plusieurs souverains	151
22. Le faux Messie.	153
23. Les Écritures cachées	153
24. Le mystère caché	154
25. La lecture du livre.	154

III. — LA DIVINITÉ ET LA CRÉATION

(TROISIÈME TRAITÉ)

1. Le mystère de la divinité.	155
2. La Trinité	157
3. La création du ciel et de la terre	158

4. Interprétations symboliques	159
5. Les quatre fleuves	162
6. Explication des fleuves.	163
7. Les jours de la création.	164
8. Création d'Adam.	166
9. L'entrée au ciel et le bon larron	167
10. Entrée des justes dans le ciel	168
11. Le repos du sabbat et la circoncision des Anges	169

IV. — LES COMPUTS ET LES SYMBOLES

QUATRIÈME TRAITÉ)

1. Exposé d'Abba Batsalota Mikâ'él	170
2. Jour de la naissance d'Adam	170
3. Adam et Jésus.	171
4. Les semaines d'Hénoch	172
5. Jour de la naissance de quelques prophètes. — Hénoch	175
6. Noé.	175
7. Noé, symbole du Fils	176
8. Naissance d'Abraham	177
9. Abraham, symbole de Jésus.	178
10. Les moines et les prophètes	180
11. Saint Antoine	180
12. Naissance d'Isaac.	181
13. Isaac, symbole de Jésus	181
14. Naissance de Jacob.	181
15. Sainteté et rôle de Jacob.	182
16. Symbolisme de la vie de Jacob	182
17. Naissance de Joseph.	183
18. Joseph, symbole de Jésus	183
19. Le Testament du Seigneur. — La brebis	185
20. Le tabernacle.	186
21. Symbolisme du tabernacle.	187
22. Les vêtements sacerdotaux d'Aaron.	188
23. Les pierres précieuses; leur symbolisme	189
24. A propos du sacerdoce.	191
25. L'encens, symbole des souffrances du Christ	194
26. La Vierge Marie.	195
27. Josué, symbole de Jésus.	196
28. David.	197
29. David et la Trinité	198
Première table de tous les noms propres.	201
Seconde table des noms propres éthiopiens particuliers au Livre des Mystères.	203

HISTOIRE DES CONCILES

(SECOND LIVRE.)

SÉVÈRE IBN AL-MOQAFFA^c

ÉVÈQUE D'ASCHMOUNAÏN

HISTOIRE DES CONCILES

(SECOND LIVRE)

I

ÉDITION ET TRADUCTION DU TEXTE ARABE

PAR

L. LEROY

II

ÉTUDE DE LA VERSION ÉTHIOPIENNE

PAR

S. GRÉBAUT

PERMIS D'IMPRIMER

Paris, le 6 janvier 1911.

P. FAGES, v. g.

Tous droits réservés.

AVERTISSEMENT

Sévère, évêque d'Aschmounaïn, fut, au xe siècle de l'ère chrétienne, le principal champion de l'Église copte jacobite menacée par l'activité, le zèle et les talents du patriarche Melchite Eutychius (Saïd ibn-Batriq) (933-940) que soutenait le nouveau maître de l'Égypte, Mohammed el-Ekchyd. Sévère composa un grand nombre d'ouvrages et jouit d'une grande autorité chez les Coptes, qui admiraient sa science, son éloquence et sa connaissance approfondie de la langue arabe. Il est en effet un des premiers écrivains chrétiens qui firent usage de cet idiome. Ce fut lui que choisit le patriarche Abraham le Syrien pour discuter, en présence du Khalife Al-Moëz-le-Din-Allah (969-975), avec le rabbin juif Moussa (Moïse). V. *Revue de l'Orient Chrétien*, 1909 n° 4, p. 383.

Voici, d'après Renaudot (*Hist. des Patriarches d'Alexandrie*, Paris, 1713, p. 368), l'énumération des ouvrages de Sévère :

Expositio Christianae fidei. — De Paschate et simul de Eucharistia. — De exercitiis christianorum. — Expositio legis mystica. — Adversus Judaeos et Motazalios. — De Dei unitate. — Adversus Saïd filium Batriq (Eutychius). — Adversus Nestorianos. — Tractatus de Judiciis ad Abulyemen Cosmam Mennae filium. — Contra fatum. — De pel-lenda tristitia et moribus recte instituendis. — De statu animarum. Sessions. — De statu infantium tam christianorum quam infidelium. — De differentiis schismatum seu de haeresibus. — Judicia. — Explicatio mysterii Incarnationis. — Commentarius in Evangelia. — Instructio de confessione peccatorum. — Ordo rituum ecclesiasticorum. — Quaestiones et responsiones ad filium Giaroud. — Explicatio fundamentorum christianae fidei. — Expositio fidei brevior. — Parabolae et aenigmata. — De ordinibus ecclesiasticis. — De quatuor primis conciliis synopsis. — Prima pars Historiae Patriarcharum Alexandrinorum.

Ce dernier ouvrage, actuellement en cours de publication dans la *Patrologie Orientale*, a été continué par Michel, évêque de Tanis, Mauhoub ibn-Mansour, diacre d'Alexandrie, et Marc ibn-Zaraa.

La réfutation de Saïd ibn-Batriq (Eutyehius) a été publiée dans la *Patrologie Orientale*, tome III, fascicule II, par M^{sr} Chébli, archevêque maronite de Beyrouth. Cet ouvrage renferme déjà un petit traité des Conciles.

L'ouvrage que je présente au public est conservé à la Bibliothèque Nationale à Paris, Ms. arabe 471 (ancien 419). Il porte en tête l'annotation suivante qui semble être de la main de Renaudot :

Cod. 419 Arab. Severi filii Mofa, Episcopi Ashmounin in Thebaide Jacobitae. Historia concilii Nicaeni et rerum in eo adversus Arium et Arianos gestarum, tum sequentium conciliorum usque ad Chalcedonense, cujus historiam describit secundum Jacobitarum traditionem.

Confirmatio fidei Jacobiticae ex SS. Scripturae PP.que testimoniis.

Opusculum ejusdem apologeticum sententiae Jacobiticae et alia quaedam hujus generis.

Scriptus anno Egypt. 1046. J. C. 1636.

Cette note donne un aperçu exact des matières contenues dans l'ouvrage, qui est comme la continuation et le complément de la *Réfutation d'Eutyehius*. Il renferme, comme ce premier livre, un résumé de l'histoire des Conciles, mais la partie dogmatique est beaucoup plus développée. Il est comme une somme de la doctrine jacobite en même temps qu'un plaidoyer passionné en sa faveur.

Il semble que le manuscrit dont je donne le texte soit unique. M. l'abbé Tisserant a eu l'obligeance d'examiner les manuscrits du même auteur conservés à la Bibliothèque Vaticane, et n'en a pas trouvé de semblable. Il ne se trouve pas non plus dans les autres grandes Bibliothèques d'Europe.

Je donne tel quel le texte du manuscrit, laissant subsister les particularités orthographiques à l'exception de celles qui m'ont paru être des fautes évidentes de copistes. J'ai soin de donner le texte du manuscrit aux variantes.

L. LEROY.

الكتاب الثاني

* f. 1, v°.

لأنبا ساويرس
أسقف الأشمونين
ابن المقفع

* وهو جمعه من عدة الفاظ ومعاني لينتفع به المومنين بصحتها ويؤمنون بالفاظها وسالتنا تعريفك السبب في وضعها وفي اى عصر كان اجتماعهم هولا الائمة وعلى عهد من توافوا ولماذا افترق القوم وتشتوا وتعادوا وتنافروا بعد ان كانوا متسالمين وعلى الحق مجتمعين وان تنيك بعد ذلك بتفسير الفاظها وتاويل معانيها وقد فعلنا ذلك بتايد ذى القدرة البالغة والعزة المنيرة وجعلنا كتابنا هذا مبويا بالتقريب على قاريه تناول الفاظه وحفظ معانيه وبالله عز وجل على كل حال نستعين وعليه نتوكل في جميع الامور

* f. 2, r°.

SECOND LIVRE

* f. 1, v°.

D'ANBA SÈVÈRE, ÈVÈQUE D'ACHMOUNAIN
FILS D'AL-MOQAFFA'

* Il l'a composé d'un certain nombre de formules et des sentences utiles aux fidèles par la vérité qu'elles expriment et qui sont un objet de la foi. Vous nous avez demandé de vous exposer pour quelle cause elles ont été établies, à quelle époque et sous quel règne se sont rassemblés les évêques, pour quelles raisons le peuple chrétien s'est divisé en factions hostiles, en lutte les unes avec les autres, après avoir vécu en paix et avoir professé la vérité. Vous nous demandez encore de vous interpréter ces formules et de vous en expliquer le sens. Nous l'avons fait avec l'aide de Celui qui a la Toute-Puissance et qui possède la force à laquelle rien ne résiste, et nous avons écrit ce livre divisé en chapitres pour aider le lecteur à retenir ses maximes et à garder ses interprétations. C'est à Dieu, qui est puissant et grand, que nous recourons et c'est à lui que nous nous confions en toutes choses.

* f. 2, r°.

* f. 2, v°.

* فهرست هذا الكتاب *

الباب الثاني	الباب الاول
سبب الاجتماع	صدر الكتاب
الباب الرابع	الباب الثالث
اسماء المشهورين	في اي عصر كانوا وعلى
منهم ومدنهم	يد من اجتمعوا
الباب السادس	الباب الخامس
الرد على من طعن فيها	وضعها وترتيب
الباب الثامن	الفاظها
السبب في افتراق القوم	الباب السابع
بعد هذا	من اين اخذت
الباب العاشر	الوصايا
تفسير معانيها	الباب التاسع
وتأويل الفاظها	كيفية تلاوتها
	عند سائر الفرق

* f. 2 v°.

TABLE DES MATIÈRES CONTENUES DANS CE LIVRE

- CHAPITRE I. — Préface du livre.
- CHAPITRE II. — Cause du concile.
- CHAPITRE III. — A quelle époque eut lieu le concile et par qui les évêques furent-ils convoqués?
- CHAPITRE IV. — Noms des Pères qui sont connus et de leurs villes (épiscopales).
- CHAPITRE V. — Sujets qu'ils ont traités et ordre de leurs formules.
- CHAPITRE VI. — Réponse à ceux qui les ont attaquées.
- CHAPITRE VII. — D'où proviennent les articles (de foi)?
- CHAPITRE VIII. — Cause du schisme qui se produisit plus tard.
- CHAPITRE IX. — Variantes en usage chez les différentes sectes.
- CHAPITRE X. — Interprétation des articles et explication des formules.

الباب الاول

صدر الكتاب

امن ابراهيم بالله وحسب له ايمانه برا فوعده على ايمانه وحسن طاعته ان يكثر زرعہ
 * ويغنى بولده * ان اقاموا شرايعه وحفظوا وصاياه فلما نزعوا الى ارض مصر واقاموا بها
 واستعبدهم ملوكها صرخوا اليه فاستنقذهم من العبودية المرة وعتقهم من الرق والضيق
 وملكهم بلدان الامم الطاغية والشعوب العاصية وبعث فيهم موسى كليمه والسنن بعده
 فاستخفوا بهم وعصوهم وخالفوا امر ربهم وبندوا خالقهم واعتاضوا لانفسهم الاصنام المنحوتة
 والاوثن المسبوكة وسعوا في الارض فسادا واقترفوا الاثام والخطايا وتمردوا وعتوا وجاهروا
 بالنسق والزنا والنجس والطمث وصنعوا من الشرور ما لم تصنعه الامم الخالية وارتكبوا من
 السيئات ما لم تركبه الشعوب الماضية حتى ان ابا وابنا ضاجعا امارة واحدة قال الله فسامهم

1. Ms. وافرقيا.

CHAPITRE PREMIER

PRÉFACE DU LIVRE.

« Abraham crut en Dieu et fut justifié par sa foi » ; et Dieu lui promit, à cause de sa foi et de la perfection de son obéissance, de multiplier sa postérité et de faire prospérer ses descendants, * s'ils observaient ses lois et s'ils gardaient ses commandements. Plus tard ils furent transplantés, allèrent en Égypte et séjournèrent dans ce pays où les rois les réduisirent en servitude. Ils crièrent alors vers Dieu et il les délivra de la servitude pénible et les affranchit de l'esclavage et de l'oppression. Puis il les mit en possession des pays des peuples impies et des tribus rebelles et leur envoya Moïse son interlocuteur et, après lui, ses Lois. Mais ils les méprisèrent et se révoltèrent contre eux et désobéirent aux ordres de leur Seigneur. Ils rejetèrent leur Créateur pour adorer à sa place des idoles sculptées et des dieux coulés au moule. Leurs actes étaient pervers et ils contractèrent des vices et des péchés. Ils devinrent rebelles et insolents, et firent parade de leurs prévarications : de l'adultère, de l'impureté et de la corruption. Ils firent plus de mal que les nations disparues et se rendirent coupables d'abominations que les peuples anciens n'avaient pas commises, à tel point que le père et le fils avaient commerce avec la même femme. Aussi Dieu, par la bouche du prophète Ézéchiél ², les appela des scorpions venimeux, et des habitants d'une maison de

1. Gen., xv, 6. — Rom., iv, 3. — 2. Ez., ii, 6.

* r. 3, 1°. حزقيال النبي عقارب مسمومة وأهل بيت سخط * وقال ارميا النبي هم الفضة الزيف وقال
 نبي آخر اولاد زنا ونسل خيث وقال آخر وجوهم حديد وصدورهم نحاس وقد كان موسى
 النبي نبأهم بانهم لا يزالوا عاصيين لله وفي طلاتهم عاكفين فلما لم يسمعوا لربهم وارتكبوا
 افعال ابليس ابيمم الذي لم يزل منذ البدى للبشر قاتلا وللصالحين عدوا وقتلوا الانبياء
 والاصفياء وسفكوا دماهم والقوا جثثهم الى السباع الضارية والوحوش المهلكة فاقتطعهم عن
 الشعوب الباقية فلم يتنفعون بما سمعوا ولم يشكروا على ما اعطوا غضب الله عليهم وشتمهم
 ومقتهم واذلهم وسأط عليهم اعدائهم ومملك رقيم من كانوا عليه ملوكا

وانما ابتدت الاشياء بهم وصاروا اليهم قبل الخلائق اجمعين لما علم الله جهلهم وسؤ

* r. 4, 1°. رايهم وعمى قلوبهم فانه * تبارك وتعالى يقول في ذلك انهم صم الاذان عمى للعيون فلما
 كاد اهل العالم ان يعطبوا ويهلكون بما جنوه على انفسهم من مخالفتهم لخالقهم ومنعشهم
 واقبالهم على شهوات انفسهم وما زينته لهم عدوهم نبأهم بانه سيعهد اليهم عهدا جديدا ليس

* f. 3, v^o. colère. * Le prophète Jérémie dit qu'ils étaient de faux argent ¹ et un autre prophète les appelle des enfants de l'adultère et une race perfide. Un autre dit : « Leurs visages sont de fer et leurs cœurs sont d'airain. » Moïse, le prophète, leur avait prédit qu'ils se révolteraient constamment contre Dieu et auraient toujours un cou opiniâtre ². Toutes les fois qu'ils n'écoutèrent pas le Seigneur, ils accomplirent les œuvres du diable leur père ³ qui, depuis le commencement, n'a pas cessé d'être homicide et ennemi des bons. Ils tuèrent les prophètes et les saints, répandant leur sang et jetant leurs corps en pâture aux bêtes sauvages et aux animaux féroces. Dieu les avait séparés des autres peuples, mais ils ne profitèrent point de ce qu'ils entendirent et ne furent pas reconnaissants des bienfaits reçus; alors Dieu fut irrité contre eux : il les dispersa, les haït, les rejeta, les mit sous la domination de leurs ennemis et ils eurent pour maîtres ceux qu'ils avaient asservis.

Toutes choses avaient commencé à cause d'eux et avaient été faites pour eux de préférence à toutes les créatures. Mais Dieu, connaissant leur infidélité, la perversité de leurs sentiments et l'aveuglement de leur cœur, * dit à ce sujet (qu'il soit béni et exalté) qu'ils sont sourds de leurs oreilles et aveugles de leurs yeux. Et quand le genre humain fut sur le point de périr et d'être détruit à cause de la folie de leur cœur et de leur révolte contre leur Créateur et leur Conservateur pour s'abandonner à leur concupiscence et faire ce que l'ennemi leur rendait attrayant, Dieu leur annonça qu'il con-

1. Jer., vi, 30. — 2. Ex., xxxii, 9; xxxiii, 3, 5; xxxiv, 9; Deut., ix, 6, 13; xxxi, 27. Act., vii, 51. — 3. Joan., viii, 44

كالعهد الذي عاهد عليه بنى اسرائيل حيث اخذ بايديهم واخرجهم من أرض مصر وانه سيدل لهم مكان قلوبهم الحجرية قلوبا لحمية ومكان عقولهم المظلمة عقولا مضية ويكتب ناموسه في صدورهم وبين افدتهم وانهم كما جهلوا اباهم¹ وصانعهم وصاروا كالبهائم الذي لا عقل لها هكذا يفيض المعرفة به على الارض كالماء الذي يفيض على وجه البحار حتى يعرفوه صغيرهم وكبيرهم وبنوهم وبناتهم فتخلق تبارك وتعالى لعبيده * واستعان لخليقته في صورة ابيهم ادم وكان ظهوره في امة بنى اسرائيل وتجسده من آل ابراهيم كما وعده وقال ان يزرعك تبارك جميع الشعوب وجعل يعطيهم ويرشدهم ويقويهم ويشدهم فاستهانوا به وظنوا انه انسانا مساويا لهم كما ظنوا ان عجلا الالههم ولم يقبلوا وصيته ولا سمعوا قوله لكنهم وثبوا على هيكله فهدموه وعلى لباسه فمزقوه

فلما رأى سوء فعلهم وخبث نياتهم خلى بينهم وبين استطاعتهم وجعل يهزأ بهم ويسخر بهم كما قال داوود النبي الجالس في السماء يهزؤ بهم والرب يمقتهم

1. ابايهم.

churait avec eux un pacte nouveau¹, mais non comme le pacte conclu avec les fils d'Israël quand il les prit par la main et les fit sortir d'Égypte: qu'il changerait leurs cœurs de pierre et leur donnerait des cœurs de chair et qu'au lieu de leurs intelligences obscurcies, il leur donnerait des intelligences lucides, qu'il écrirait sa loi dans leur cœur et au milieu de leurs entrailles.

Dans la même mesure où ils avaient méconnu leur Père et leur Créateur et étaient devenus comme des brutes sans intelligence, la connaissance de Dieu inonderait la terre comme l'eau abonde à la surface des mers, de sorte qu'il serait connu des petits et des grands, de leurs fils et de leurs filles. Dieu (qu'il soit béni et exalté!) prendrait la forme de ses serviteurs, * et les créatures devaient retrouver par la grâce la forme de leur père Adam; il paraîtrait dans le peuple des fils d'Israël et il prendrait un corps de la race d'Abraham, selon la promesse qu'il lui avait faite en lui disant que toutes les nations seraient bénies dans sa postérité². Il les combla de faveurs, les dirigea, les fortifia et leur donna la force d'âme. Mais ils le méprisèrent et crurent qu'il n'était qu'un homme comme eux, de même qu'ils avaient cru qu'un veau était leur dieu; ils n'acceptèrent point sa loi et n'écoutèrent point sa parole, mais ils attaquèrent son temple, le détruisirent et déchirèrent ses habits.

Voyant la perversité de leurs actes et la malice de leurs pensées, il paralysa leur pouvoir et il commença à rire et à se moquer d'eux selon la parole de David le prophète: « Celui qui trône dans le ciel se moquera d'eux et le Seigneur les aura en horreur³. »

1. Jer., xxxi, 31-33. — 2. Gen., xxi, 18; xxvi, 4. Act., iii, 25. — 3. Ps. ii, 4.

فلما نظروا أنهم قد وصلوا الى البغية فظفروا بالراحة وانه ليس من يشتى غيرهم بعده
 عمّا هم مرتكبوه ولا من يحول بينهم وبين ما هم معترفون وقالوا تعالوا نوتق البر فانه عسيرا
 ان يكون صالحا وحسبوا انهم اذا قتلوا * الوارث ملكوا ولم يكن عليهم رقيقا بعده فلما
 * f. 5, r. اكملوا بشرهم وبلغوا نهاية خبثهم ومكرهم انبعث فيهم حيا وظهر لهم كما هو مثل ما كان
 لهم اولا واراهم¹ اثار المكاره الذى لقيها منهم وعاد الى الموضوع الذى منه اتى ولما صعد
 الى سمايه تلقتة الملائكة المقربون والمراتب الروحانيون فقالوا له يا رب ما هذه الجراحات
 الذى فى يدك فقال لهم هذا نالنى من بيت جنسى حيبى فلعنهم اهل السموات وكل
 الارضيين واطرحتهم يد الله العالیه وقوته العالیه فمزقهم وفرقهم فى البلاد وشروهم من العباد
 وانزل بهم البلايا والنكال والعار والخزى وبعث الان رسله الذين صبروا على المحن
 والتجارب الى سائر الناس كافة فقبلوهم احسن قبول واستمعوا قولهم ورضوا بافعالهم واحتذوا
 1. اوراھم.

Quand ils virent qu'ils étaient arrivés à ce qu'ils désiraient, qu'ils avaient
 obtenu le repos, et qu'il n'y avait personne qui pût leur être substitué quoi
 qu'ils pussent commettre, ni pour s'interposer entre eux et ce qu'ils médi-
 taient, ils redirent : « Allons enchaîner le Juste, car il est dans une situation
 * f. 5, r. critique malgré sa sainteté. » Ils comptaient qu'en tuant * l'héritier, ils pos-
 séderaient les biens et qu'après lui il n'y aurait point d'intendant sur eux,
 et ils comblèrent la mesure de leur malice et ils atteignirent la limite de leur
 perversité et de leur perfidie. Alors il ressuscita et apparut vivant comme
 il était auparavant au milieu d'eux et il leur montra les traces des blessures
 qu'ils lui avaient infligées; puis il retourna au lieu d'où il était venu, et
 quand il remonta à son ciel, les anges vinrent au-devant de lui pour lui
 rendre hommage ainsi que les esprits de la hiérarchie céleste, et ils lui
 dirent¹ : « Seigneur, que sont les blessures que vous avez dans vos mains? »
 Et il leur répondit : « Ces blessures m'ont été faites dans la maison de ma
 famille bien-aimée »; mais ils ont été maudits par les habitants des cieux et
 de la terre, renversés par la main élevée de Dieu et sa puissance sublime,
 divisés et dispersés dans tous les pays; ils furent vendus comme esclaves
 et Dieu leur envoya toutes sortes d'épreuves, de châliments, d'opprobres
 et d'humiliations. Il envoya alors ses apôtres dont la patience éclata dans
 les tribulations et les tentations à tous les hommes qui les accueillirent avec
 empressement, écoutèrent leur parole, approuvèrent leurs actes et s'efforcèrent
 de marcher dans leur voie. Les apôtres leur apprirent quelle était la

1. Zach., xiii, 6,

بسيرتهم واعلموهم ما كان من شأن بني إسرائيل * وعصيانهم وان الله تبارك وتعالى قد كسرهم ولا انجبار لهم واختص الشعوب بدلهم وان عنايته قد شملت صغيرهم وكبيرهم وان الملكوت لاهل الطاعة وحلت العقوبة على اهل المعصية وحذورهم من التشبه لهم وارتكاب معاصيهم وطهرهم من دنسهم فلم تنزل رسل المخلص مسرعين اقدامهم الى مشارق الارض ومغاربها وسهلها وجبلها حتى ازاحوا العلة وقطعوا الحجة وعمروا الدنيا بالهاكل الفاخرة والمصليات البهية المبهجة وقربوا عليها التسايح الحسنة والاصوات الشجية والقلوب الخاضعة والنفوس المتواضعة وابادوا العدو اللعين واجناده وكسروا شوكته وطفوا مشورته وقاوموا الشياطين الظلمة والملوك الغاشية فقتلوا منهم وصلبوا منهم وفريق اخر احرق بالنيران واخرون القوا الى السباع الضارية ومنهم * من قطعت اعضايه ومنهم من فصلت عظامه كل ذلك لئلا تبقى البشرية حالة يستوجب بها منزلة عالية تعوقهم فما تركوا درجة رفيعة الا بلغوها ونالوها فتجاوزت اقدارهم من يقدمهم وبلغوا ما لا تبلغه اسلافهم وكُتبت اسماؤهم في سفر الحياة

situation des fils d'Israël, * et leur rébellion: comment Dieu (qu'il soit béni et exalté) les avait brisés sans rémission, et avait élu les gentils à leur place. Ils leur enseignèrent que sa Providence s'intéresse aux petits comme aux grands; que le royaume des cieux est destiné à ceux qui obéissent, tandis que le châtement est réservé aux rebelles; et ils leur recommandèrent de ne pas ressembler à ces derniers et de ne prendre aucune part à leur révolte. Il les purifia de leurs souillures, et les apôtres du Sauveur ne cessèrent d'exercer leur zèle vers l'orient et vers l'occident, dans la plaine et la montagne jusqu'à ce qu'ils firent cesser le vice, convainquirent les hommes et couvrirent le monde de temples magnifiques, de beaux et élégants oratoires, dans lesquels ils offraient leurs louanges parfaites, leurs voix émues, leurs cœurs soumis et leurs âmes humiliées. Ils détruisirent (la puissance) de l'ennemi maudit et de ses soldats; ils brisèrent son aiguillon et confondirent ses desseins, ils résistèrent aux démons ténébreux et aux rois infidèles. Les uns furent tués ou mis en croix, les autres furent brûlés vifs ou jetés en pâture aux bêtes féroces. * Quelques-uns subirent l'amputation de leurs membres. D'autres furent écartelés. Ils regardaient comme une obligation de subir tous ces tourments pour que la diffusion de l'Évangile ne restât pas stationnaire. Une dignité incomparablement supérieure à ce qu'ils quittaient les faisait renoncer à ce monde pour qu'ils l'atteignissent et l'obtinsent. Ils dépassèrent par leur dignité ceux qui les avaient précédés et parvinrent à un degré d'héroïsme que n'avaient point atteint leurs ancêtres dans la foi. Leurs noms sont écrits au Livre de Vie, et ils sont entrés en possession du royaume éternel et de la béatitude durable. Dieu les fit mourir, mais

وورثوا املكوت الدائمة والسعادة الباقية وتوفاهم الله وقد ازهرت اغراسهم وانبعث اغصانهم
واثمرت اشجارهم لان لنا بشفاعتهم محفوظين وبدعايمهم محروسين امين

الباب الثانى

سبب الاجتماع

فلم تنزل السلامة للامم شاملة والموادعة والمسالمة عامة مذ جميعهم الديانة واشتركوا فى
النعمة ورعى الاسد والذئب رعيًا سويًا وربض النمر والجدى مكانًا واحدًا والقوا عنهم
* 1. 6, v. وحشيتهم وطرحوا ضررهم ودخلوا الى بيعة الله المقدسة وجماعته فاكلوا طعامًا سماويًا
وشربوا شرابًا الاهيا وعادوا الى مثل ما كانوا عليه من الموادعة والمسالمة فى سفينة نوح
المنجية وقد اخبر المعلمون ان تلك السفينة انما كانت مثلًا لامر البيعة المقدسة
فلما رأى العدو اللعين الملوك الطاغية قد خضعت والامم العاصية قد توادعت واصطلح
البشريون وتحابوا بعد البغضة فرأى ان سلطانه عنهم قد ذهب وامرد لهم قد بطل وشرابه

leurs rejetons fleurirent, leurs branches ressuscitèrent et les arbres qui en sortirent produisirent des fruits, car c'est leur intercession qui nous conserve et leurs prières qui nous gardent. Ainsi soit-il.

CHAPITRE II

CAUSE DU CONCILE.

La paix n'avait cessé de s'étendre à tous les peuples, la bonne harmonie et la concorde étaient générales depuis le moment où ils s'étaient réunis dans la religion et avaient eu part à la grâce. Le lion et le loup paissaient au même pâturage; la panthère et le chevreau étaient couchés au même endroit; ils
* 1. 6, v. avaient perdu leur férocité et avaient cessé de nuire et ils étaient entrés dans la sainte Église de Dieu et sa société. Ils mangeaient une nourriture céleste et buvaient un breuvage divin et ils étaient revenus à la bonne harmonie et à la concorde de l'arche libératrice de Noé, car les docteurs rapportent que cette arche était le type de la sainte Église.

Mais quand l'ennemi maudit vit que les monarques cruels se soumettaient, que les peuples rebelles se réconciliaient, que les hommes devenaient meilleurs et s'aimaient après s'être détestés; quand il vit que le pouvoir qu'il avait sur eux était passé, et que son influence était annihilée, que ses

قد دثرت لا يدع شيئاً من اعمالهم واعماله الخبية في تفریق شملهم وافساد نظامهم فجعل ينهض في كل زمان اهل البدع والظلاله فياتوا بتعاليمهم الباطلة وارايهم الكاذبة واقوالهم الفاسدة فكانت الائمة في كل حين يجتمعوا على دحض كفرهم وتبيين خطاياهم واسقاطهم * وارذالهم لتبقى البيعة هادية قارة سليمة من الزوان الذي يذره العدو في ارض قريبه وهو نائم مستقر * f. 7, 1°.

فانتهى الامر الى رجل من اهل الاسكندرية يقال له اريوس وكان ظهوره في ايام بطرس الشاهد اسقفها فجعل ياتي باقاويله الباطلة وتاويله الفاسدة وكان حكيما عند نفسه ومعلما برايه فقال ان كلمة الله الذي قامت بها السموات والارض مخلوقة وحكمته الذي انتظمت الخلائق وانشقت محدته مصنوعة فلما اتصل ببطرس المعلم العظيم خيرة نهار وزجره واعلمه أن ابليس هو القاذف بهذا الشر في قلبه المتكلم به على لسانه فلم يقبل الموعدة وولى مدبرا ولم ياخذ من الطيب الفاضل علاج نفسه ولا قبل منه شفاء لالمه فلما زاد مرضه وعظمت قرحته وفشا داود حتى لحق نفر مسترسلين واخرين جاهلين

lois étaient abolies, qu'il ne réussissait pas à pervertir leurs actions et que ses manœuvres séductrices pour détruire leur unité et troubler leur ordre restaient sans effet, il se mit à exciter en tous temps les esprits novateurs et égarés qui vinrent avec leurs fausses doctrines, leurs opinions mensongères et leurs maximes perverses. Chaque fois les évêques s'assemblèrent pour faire disparaître leur infidélité, démontrer leurs erreurs, les déposer et * les condamner afin que l'Église restât ferme dans la bonne voie, préservée * f. 7, 1°. de l'ivraie que l'ennemi avait semée dans le champ de son voisin pendant qu'il dormait profondément ¹.

Ce fut un homme de la ville d'Alexandrie, nommé Arius, qui prit en main la cause (de l'hérésie). Cet homme parut du temps de Pierre le Martyr, évêque d'Alexandrie. Il proféra des maximes mensongères et donna des interprétations erronées. Il était sage à ses propres yeux et s'estimait savant. Il prétendait que le Verbe de Dieu par qui le ciel et la terre ont existé, a été créé et que la sagesse qui a mis de l'ordre dans les créatures et les a limitées selon leur nature, a été faite. Quand Pierre, le grand Docteur, apprit cela, il lui interdit ces propos, le réprimanda et l'avertit que c'était le démon qui jetait ce mal dans son cœur et qui parlait par sa bouche. Arius n'accepta point cet avertissement, mais il prit la fuite et il n'obtint pas du bon médecin la santé de son âme, ni la guérison de son mal. Mais comme au contraire sa maladie augmentait, que sa plaie s'agrandissait et que son mal se propageait au point de gagner quelques personnes sans énergie et d'autres igno-

1. Matth., xiii, 24-31.

قطعه¹ المعلم الطاهر من البيعة واخرجه من الجماعة ممثلا لقول الرسول اما الرجل
 الجاهل * فعظه مرة واثنين فان اتعظ والا فاجتبه واطرحه
 * 1. 7, v°.

ثم ان بطرس العجيب الراى فى بعض ايامه راى رويا كان السيد المسيح يواجهه
 وثوبه ممزق فقال له يا رب من الذى خزق ثوبك فرد عليه مجيبا ان المخزق به اريوس
 وامره لا يقبله فى البيعة ولا يدخله فى جملة الجماعة واوصى بذلك تلميذه وهما ارشلاوس
 والاكسندروس القسيس

ثم ان ديقلاديانوس الملك جعل يطلب القديس ليقتله ويرتصده ليبيده وذلك انه وضع
 كتباً يطعن فيها على عبادة الاوثان ويرى² خطاهم وظلالتهم فاتصل خبرها بالاب بطرس
 واحضرت بين يديه فقرأها واستشاط غضبا عليه فلم يزال هاربا الى ان اكمل سعيه وقضى
 خدمته وقوى قلوب شعبه واودعهم الامانة المستقيمة الارثوذكسية التى ورثها عن سلفه
 المختارين فحينئذ³ ظهر للملك وشهد بالحق وناضل فى قول الصدق ممثلا لقول داوود

1. قطعاً ; c'est évidemment une faute de copiste. — 2. يبري. — 3. فحينئذ.

rants, le saint Docteur le retrancha de l'Eglise et le chassa de la communauté.
 * 1. 7, v°. selon la parole de l'Apôtre : « Avertis l'homme ignorant * une fois ou deux
 et il s'amendera, sinon traite-le comme un étranger¹. »

Pierre, doué d'une pénétration admirable, eut un jour une vision. Le Sei-
 gneur Jésus se présenta devant lui avec un manteau déchiré. Pierre lui de-
 manda alors : « Seigneur, qui est-ce qui a déchiré ton manteau ? » Il lui
 répondit : « C'est Arius qui l'a déchiré, » et il lui ordonna de ne pas le rece-
 voir dans l'Eglise et de ne pas l'admettre dans l'assemblée des fidèles. Et
 Pierre communiqua cette recommandation à ses disciples Achillas (*Archelaos*)
 et le prêtre Alexandre².

Il arriva ensuite que l'empereur Dioclétien se mit à rechercher le saint
 pour le mettre à mort, et il cherchait l'occasion de le perdre. La cause en
 était qu'on avait composé des livres où on attaquait le culte des idoles et on
 en démontrait la malice et l'erreur. Le Père Pierre en entendit parler, il se
 les fit apporter et les lut publiquement. L'empereur fut transporté de colère
 contre lui. Pierre vécut dès lors en fugitif tout en s'acquittant de ses fonc-
 tions et accomplissant son service. Il fortifiait le cœur de son peuple, lui
 prêchait la vraie foi orthodoxe qu'il avait reçue de ses saints prédécesseurs.
 Ce fut alors qu'il comparut devant l'empereur et rendit témoignage à la vé-
 rité avec un grand zèle pour la vraie foi selon la parole de David le Prophète :

1. Matth., xviii. 17. — 2. Cf. *P. Or.*, t. 1, p. 392. L'éthiopien écrit *Arkêlâwos*
 comme l'arabe.

النبي اني * انادي بشهادتك بين يدي الملوك ولا استحي وقرب نفسه لله جل اسمه * f. 8, 1^m.
ذبيحة زكية وصعيدة طيبة فلما بلغ حين الشهادة دعا ربه وناجا خالقه قايلًا يا رب اجعل
خاتمة لجميع دما المومنين

فقبل ان اول من استشهد في ايام ديقلاطيانوس اللعين تاوميطس اسقف رومية واخر
من استشهد بطرس الزكي اسقف الاسكندرية وكانت شهادته¹ على حسب ما دونه اهل
الاثار انهم لما اكثروا الطلب له ووضعوا الرصد عليه استعان لهم في الموضع الذي كان
مخفيا فيه واخرج راسه من كوة كانت هناك فضربت عنقه من وقته واخذت الكفرة راسه
فاما نفسه الطاهرة فاسلمها الى الخالق الرؤوف فلو كشف لكم رعاكم الله عن
المكرمات البهية الذي صارت نفس القديس اليها والراحة الدائمة الذي عرج اليها لرايتم
الملائكة صفوفًا امامها بالتهليل والتقديس حتى صاروا بها الى محلها وادخلوها * الى يبعة
الابكار المكتوبين في السماء * f. 8, v^m.

ولو قدرنا نصف تلك الحال على كيفيتها لوصفناها لكم وبعثناها الا ان لساتنا لا يفى بذلك

1. شهادته.

« Je * publierai ton témoignage en présence des rois et je ne serai pas con- * f. 8, 1^m.
fondu ». Il offrit son âme à Dieu (glorifié soit son nom) en sacrifice d'agréable
odeur et en holocauste parfait, et quand le moment de son martyre fut
venu, il invoqua son Seigneur et implora son Créateur en disant : « Sei-
gneur, mettez fin à l'effusion du sang des fidèles. »

On rapporte que le premier qui rendit témoignage à la foi sous le règne
de Dioclétien le maudit, fut *Tâômîtus*² (Timothée?) évêque de Rome, et que
le dernier fut le vertueux Pierre, évêque d'Alexandrie. D'après les témoigna-
ges recueillis par les historiens, son martyre eut lieu de la manière suivante :
Comme on multipliait les recherches et qu'on redoublait de vigilance pour
le surprendre, on eut connaissance du lieu où il était caché. Il passa la tête
par une lucarne qui était dans la muraille et à ce moment on lui coupa le
cou. Les infidèles s'emparèrent de sa tête, mais non de son âme pure qu'il
rendit à son Créateur miséricordieux. Ah! si (que Dieu vous ait en sa garde)
l'on vous révélait les honneurs magnifiques rendus à son âme sainte et le
repos éternel auquel elle est parvenue, vous verriez les chœurs des anges se
presser devant elle pour la louer et la bénir en la conduisant à sa place et en
l'introduisant * dans l'assemblée de Vierges dont le nom est écrit au ciel! * f. 8, v^m.

Si nous pouvions décrire ce qu'est cet état, nous le ferions et nous vous
en enverrions la description, mais notre langue est impuissante, notre science

1. Ps. cxviii, 46. — 2. Éth. : Tâwmitès. Ce nom est évidemment supposé, car il ne
fut porté par aucun pontife romain.

ومعرفتنا لا تبلغه ولا تتلوه ولكن اذا اردتم علم ذلك على حقيقته وصدقه فعليكم بمقالة الاب يوحنا فم الذهب التي وضعها على المقياس فانكم تجدونه يصف الدرجات العالية والمراتب السنية التي تصير اليه الشهداء ومثل ذلك المعلم يقدر يصف هذا الامر الجليل فاما نحن فقد عرفنا كم ضعف منطقتنا ونزارة علمنا

واخبر المخبرون ان شهادة هذا البار النقي كانت في السنة التاسعة عشر من ملك ديقلاديانوس في اليوم التاسع والعشرين من هاتور من شهور المصريين وهو اليوم السادس والعشرين من تشرين الاول سنة ستمائة واربعة عشر للاسكندروس بن فيلبس المقدوني الملك قد افضى¹ الامر بعده الى ارشلاوس فورث اسقفيته وجلس على كرسي الرسول مرقس وانهم اكثروا الطلب² * اليه في قبول اريوس فقبله ولم تطل مدة هذا الاب لكنه

* f. 9, r^o.

تولى امر البيعة مدة ثمانية شهور لا غير ومضى لسبيله فتقلد بعده الاسقفية الاكسندروس الشيخ النقي البهي الطاهر فلما راى ادمان اريوس على جنونه ومواطنته على فساد قلوب

1. Ms. هضنى (?). — 2. Ms. الطلبة.

ne peut y parvenir ni même en approcher. Si néanmoins vous voulez savoir ce qu'il en est en toute vérité et simplicité, prenez le traité des Degrés¹ qu'a composé le vénérable Père saint Jean Chrysostome; vous y trouverez la description des degrés supérieurs et des rangs élevés où se trouvent les Martyrs. Il faudrait un tel Docteur pour raconter cette glorieuse histoire tandis que nous savons combien faible est notre parole et combien petite est notre science.

Les historiens rapportent que le martyr de cet homme saint et pur eut lieu la dix-neuvième année du règne de Dioclétien, le vingt-neuvième jour d'Ilatour selon la chronologie égyptienne, c'est-à-dire le vingt-sixième jour de Tischrin-al-Awal de l'an 614² de l'ère d'Alexandre, fils de Philippe le Macédonien. Après sa mort ce fut Archelaos (Achillas) qui lui succéda dans l'épiscopat et qui s'assit sur le siège de l'Apôtre Marc. On multiplia les démarches

* f. 9, r^o.

auprès de lui pour lui demander * de recevoir Arius. Il le reçut en effet dans l'Église, mais son épiscopat ne dura pas longtemps : il ne gouverna l'Église que pendant huit mois, puis il mourut. Après lui la dignité épiscopale échut à Alexandre le vicillard saint, admirable et pur. Quand il vit qu'Arius s'opiniâtrait dans sa folie et s'obstinait à corrompre les cœurs, il le déposa de la dignité sacerdotale selon la recommandation de son vertueux maître. Arius le maudit n'en appela point de cette sentence et ne porta point le différend

1. Homélies de saint Jean Chrysostome sur les Psaumes cxiix et cxx (Psaumes des Degrés). — 2. Éth. : Le 27 de Tâsrin premier (octobre) de l'an 714. Cf. *P. O.*, t. I, 383 et 400.

شعبه واسقطه من الكهنوة ممثلا لامر معلمه الفاضل فلم يدع اللعين اريوس الرفيعة عليه والوقية عند الملوك والعلماء والسلاطين والكبراء وافشا مذهبه في البلدان وسار قوله الى كل الامصار واتصل خيرة باساقفة الدنيا فلم يزالوا لقوله دافعين ولكلامه منكرين يتكاتبون ويتراسلون واريوس هذا مصر على جهالته ومقيما على بدعته وظلالته

الباب الثالث

في اي عصر كانوا وعلى عهد من اجتمعوا

فلما اهلك الله ديقلاطيانوس ومحا باثارة وطمس معالمه بما انزله به من البلايا والقادحة عقوبة على ما فعله من سفك دماء المومنين * و قتل الابرار والصالحين وهدم الهياكل واحرقه كتب الله افضى الملك بن هيلانة وكانت هيلانة هذه البارة النقية من بلاد الشام عرمن من قرية تعرف بكفر الشمس وكانت بالمسيح مومنة وبرحمته واثقة فتزوج بها ابو قيس وقد وافا الى بلد الشام وجعلها موطنه واخرج الله من نسلها هذا الملك التقى ولم

devant les rois, les docteurs, les souverains et les grands. Mais il divulgua son enseignement dans différentes contrées, sa parole pénétra dans toutes les provinces et sa renommée parvint jusqu'aux extrémités du monde. Les Evêques en prirent connaissance et ne cessèrent point de combattre sa doctrine et de réfuter sa parole, de correspondre entre eux et d'échanger des lettres. Mais Arius s'obstinait dans son infidélité et s'opiniâtrait dans son hérésie et son erreur.

CHAPITRE III

A QUELLE ÉPOQUE EUT LIEU LE CONCILE; PAR QUI LES ÉVÊQUES
FURENT-ILS CONVOQUÉS?

Quand Dieu eut fait périr Dioclétien et eut effacé sa trace et fait disparaître tout signe de lui par les épreuves infamantes qu'il lui envoya en punition de ce qu'il avait répandu le sang des fidèles, * tué les saints et les hommes de bien, détruit les églises et brûlé les livres divins, l'empire passa aux mains du fils d'Hélène. Hélène, cette pieuse et sainte femme, était de la Syrie¹ Arménienne, d'une ville appelée *Kafr-ech-Chams* (Héliopolis)²; elle croyait au Christ et espérait en sa miséricorde. Elle épousa le père de Constantin qui était venu en Syrie et y séjournait, et Dieu fit sortir de sa race

1. Châm 'Arman. — 2. D'après les Grecs, sainte Hélène était née à Drépane en Bithynie.

تزل هيلانة حتى افضى الملك فكتمت¹ له ما في نفسها وكانت تراسل الزهاد والعباد وتسألهم التضرع الى الله في أن يفتح قلب ابنها وسمعه وبصره حتى يرى مقدار النعمة بالايمان بالمسيح المخلص وجعلت تدعو معهم وتسأل من واهب الخيرات ان يريها ابنها بالله مومنا ولقوله مصدقا فاستجاب الله دعاها وقبل شفاعتها وشفاعة الاباء الابرار والاخيار الذي استنجدت بهم ورغبت اليهم فبينما هو في بعض ليليه قائما اذ راى في السماء صليبا والملائكة تحف به فانته مدعورا * فسأل قهارته وجلساه عن الرويا فقالوا له² ها * f. 10, r^o.

عظائم الصليب لقوم من اهل الشام يدعون نصارى من قصتهم وحالهم فعاهد الله وقد اراد الخروج في بعض الحروب انه متى ظفر بعدوه جعل الشكر على ذلك التدين بالنصرانية واظهار الديانة المسيحية فلما باشر الحرب راى ملايكة الله حاملة الصليب وبقي مقابل معه عدوّه وظفر ببغيته ونصره الله على عدوه فامن بالله وبمسيحه وترك ديانة ابيه وسلفه والملوك قبله الذين كانوا يتدينون ومن الحنيفية

التدين. — 2. Le Ms. porte ici le mot فكتمت.

ce roi pieux. Hélène lui cacha constamment ce qu'elle avait dans le cœur jusqu'à ce qu'il fût parvenu à l'empire, mais elle entretenait une correspondance suivie avec les moines et les serviteurs de Dieu, leur demandant d'adresser à Dieu d'humbles supplications pour qu'il ouvrit le cœur de son fils ainsi que son entendement et les yeux de son âme, pour qu'il vit la puissance de la grâce dans la foi au Christ Sauveur. Elle-même s'unit à leurs prières et demanda au Dispensateur de tous biens qu'il lui fit voir son fils croyant en Dieu et confiant dans sa parole. Dieu exauça sa demande et accueillit favorablement sa prière et celle des saints et bons Pères dont elle implorait le secours et l'intercession.

Une nuit qu'il était resté debout, il vit dans le ciel une croix et les anges qui s'empresaient alentour. Il se réveilla tout effrayé * et demanda à ses conseillers et à ses compagnons ce que voulait dire cette vision. Les assistants lui répondirent : « Ce sont les prodiges de la croix qui s'opèrent chez des Syriens appelés *Nazaréens* à cause de leur histoire et de leur état. » Il promit à Dieu, au moment où il se disposait à partir pour une expédition, que s'il triomphait de l'ennemi, il en témoignerait sa reconnaissance en se faisant chrétien et en pratiquant publiquement la religion du Christ. Au plus fort de la bataille, il vit les anges de Dieu qui portaient la croix; il se présenta ainsi contre son ennemi et le vainquit, selon son désir, avec le secours de Dieu. Il crut en Dieu et en son Christ et il abandonna le culte de ses pères et de ses prédécesseurs et des empereurs qui avaient régné avant lui et le culte des Infidèles.

فلما اتصل به قول اريوس وراى الناس له منكرين وصادين غنه امر ان يجتمع كل الاساقفة من كل صقع حتى ينظروا فيما قالوا ويعلم ما عندهم فيما ابتدعه ويعرف الصواب الحين يسالهم الحضور فاجتمع منهم ثلثمائة وثمانية عشر اسقفا وكان اجتماعهم بمدينة نيقية من عمل بوثينيا من صقع اسيا فى اليوم السابع عشر من حزيران سنة ستمائة وسبعة وثلثين من سنى الاسكندروس الملك وذلك بعد مايتى ستة وتسعين سنة من صعود سيدنا يسوع المسيح له المجد

فاما ما حكاها اليا على بن عبيد مطران النسطورية بدمشق انهم كانوا الفان وثمان مائة وثمانية واربعون فهو مما لم يجده فى شىء من الكتب ولا رايت احدا من العالمين حكاها مع كثرة ذكرهم لهم ووصفهم اخبارهم واذا * الخبر بهذا لم يستقص فيتواتروا بنقله جماعة تقطع خبرها العدد وتوجب الحجة وقول بن عبيد مدفوع لا يقبل ولا يجوز قبوله ومن البرهان على فساد قول بن عبيد انما لم نجدهم ذكروا ان جماعة اجتمعوا سواهم ولا وضعوا شىء من

Quand il entendit parler de la doctrine d'Arius et qu'il vit qu'on le contredisait et qu'on se détournait de lui, il prescrivit une réunion générale des évêques de toutes les provinces pour examiner ce qui se disait afin qu'il connût leur opinion sur les nouveautés d'Arius, qu'il sût où était la vérité et qu'il la défendit avec zèle et s'y attachât. tandis que l'erreur étant manifestée, il la rejetterait * et la réprimerait. Il écrivit donc à tous les évêques qui existaient * f. 10, v. à cette époque pour leur demander de venir. Il y eut trois cent dix-huit évêques qui se réunirent dans la ville de Nicée, dans la province de Bithynie en Asie, le dix-septième jour d'Haziran, l'an 637 de l'ère du roi Alexandre¹, deux cent quatre-vingt-seize ans après l'Ascension de Notre-Seigneur Jésus-Christ (gloire à lui)².

Elia-Ali ben-Obéïd, évêque nestorien de Damas, a raconté qu'ils étaient deux mille huit cent quarante-huit³. C'est une assertion dont on ne trouve trace dans aucun livre et je n'ai rencontré aucun savant qui l'ait rapportée, malgré les nombreux détails qu'ils donnent et le récit circonstancié qu'ils font. * Ils ne font aucune mention d'un pareil chiffre, bien qu'ils aient mis * f. 11, r. des variantes dans la transcription. Plusieurs même suppriment toute évaluation de nombre. Il faudrait des preuves. L'affirmation de Ben-Obéïd doit donc être rejetée et son acceptation n'est pas admissible. Une preuve de sa fausseté est que nous ne trouvons aucune allusion à un concile autre (que celui des 318) ni aux décrets qu'il aurait portés. Nous ne trouvons pas non

1. 17 juin 326 (lire 325; cf. p. 24). — 2. Éth. : 737 et 297, car les chiffres 6 et 7 s'y permutent facilement. — 3. Éth. : 2048.

اقاويلهم ولم نجد لجرى العادة اذا اجتمع مجمع ان يحضره احدا من الهراطقة ولا ممن قد تقى واسقط ولو كان الامر كما وصف لقد كان لذكر الباقيين ما يعرفون به وقد كان من امر مليطيوس اسقف اسبوط ما كان ونوبه على كرسى الاسكندرية قد ذكرته الاباء الثلثمائة والثمنية عشر في رسالتها الذى كتبت بها الى اهل الاسكندرية وجدت من امره ومن امر البيعة قوانين رسموها ودونها² * فلو خالف على القوم تخالف غير من ذكروا حاله لوصفوه * f. 11, v°.

ومن الدليل الواضح على صحة ما قلناه انهم قد ذكروا اريوس والنفر الذين تبعوه واسموهم وهم اريوس اخليوس قزمانيس اريوس الاخر اتيليس وسردماس هولاء القسسا ومن الشماسة اوكينوس قوليدس لوقيوس وهولاء العدة هم الذين كتبوا الامانة الذى راوها ودفعوها الى الاكسندروس الاسقف ونسبها في كتاب المجامع وغير ذلك بما يليق بذلك الكتاب وانت تجد التاولوغس قد فاز بهذا اللفظ في مقالته على الاب اثناسيوس ومن اجل هذا هولاء الثلثمائة

1. Ms. وجدت من امراء وامن من يبعد. Ce passage a été évidemment altéré par les copistes. Je propose la lecture وجدت من امراء ومن امر البيعة comme plus logique et plus vraisemblable. — 2. دونها.

plus qu'il ait été d'usage d'admettre les hérétiques à prendre part aux conciles pas plus que ceux qui étaient excommuniés ou qui avaient fait défection. Si la chose était comme il l'a rapportée, les autres historiens auraient rapporté ce qu'ils en connaissaient. Or l'affaire de *Malitios* (Mélétios), évêque d'Assiout, et sa translation au siège d'Alexandrie sont relatées par les trois cent dix-huit Pères dans la lettre qu'ils adressèrent aux habitants d'Alexandrie. Ils portèrent à son sujet et au sujet des affaires de l'Église, des canons qu'ils consignèrent dans un recueil. * Quant à la question de savoir s'il se révolta contre le concile, les écrivains qui ont rapporté son cas et raconté son histoire ne sont pas d'accord à cet égard.

Une preuve évidente de la vérité de ce que nous venons d'affirmer c'est qu'ils désignent nommément Arius et ses partisans. Ce sont : Arius, *Achillos* (Achillas), *Carmanic* (Carpones?), un autre Arius, Atilis (Aetales) et *Sardamàs* (Sarmates), qui étaient prêtres. Parmi les diaeres, ils nomment *Okinos* (Euzoïos), *Kolidos* (Macarius), Lucius (*Julius*)¹. Ce furent ceux-là qui rédigèrent le symbole d'après leur manière de voir, et le firent parvenir à l'évêque Alexandre. La teneur de ce symbole se trouve dans le livre des conciles et autres ouvrages analogues. Vous trouverez aussi que le Théologien est favorable à cette opinion dans son panégyrique du vénérable Père

1. Cf. Sozomène, I, xv, *P. G.*, t. LXVII, col. 904.

والثمانية عشر بنية الذين * جمعتهم روح القدس بها جعل اثنا سيوس هذا المرض يزول ويبطل اعنى قول اريوس ولم يكن تولى الاسقفية في ذلك الزمان الا انه كان اولاً فيما اجتمعوا له وكانوا يعرفون له الفضيلة كما يعرفون الدرجة وقد وضح فيما بيناه انه لم يجتمع في المجمع الا العدة التي ذكرت وقد نبأنا الله تبارك وتعالى بعدد الثلثماية وثمانية عشر وانهم سبب نجاته المومنين بما كان من قصة ابراهيم حين اسر ابن أخته لوط فانه جمع انيته وعشيرته المومنين بالله وخرج لمحاربة العدو حتى استنقذ ابن اخته فكانت عدتهم ثلثماية وثمانية عشر رجلاً

فليس اذا الدعوى بمن ادعى ان القوم كانوا اكثر من هذه العدة معنى ولو علم من على النصرانية من الطعن في قوله لما ذكروه لضرب عنه واطرحه لانه ان كان قد اجتمع الفان وثمان مائة وثمانية واربعون * اسقفا فلم يقف على هذه الامانة الا ثلثماية وثمانية عشر وغير عنه الفين وخمس مائة وثلثون فلا علم العوام من الحق هو مع الاكثر او مع الاقل وتعوذ بالله من تصور اهل ملتنا فانهم اشد علينا من اعدائنا اذ كانوا يبدرون كلاما

Athanase. C'est pourquoi les trois cent dix-huit que le Saint-Esprit avait rassemblés à Nicée * choisirent Athanase pour faire cesser et détruire ce * f. 12, 1°. fléau, je veux dire la doctrine d'Arius. En ce temps-là on n'élevait à l'épiscopat que ceux qui étaient préalablement désignés d'un commun accord et dont on connaissait la vertu et le rang. Il est clair d'après ces explications qu'il n'y eut à prendre part au concile que le nombre que je viens d'indiquer. Dieu lui-même (qu'il soit béni et magnifié) nous a révélé que le nombre 318 est une cause de salut pour les fidèles. Il est rapporté en effet dans l'histoire d'Abraham que, son neveu Loth ayant été fait prisonnier, il prépara ses armes et réunit ses serviteurs qui croyaient en Dieu, marcha contre l'ennemi et lui livra bataille jusqu'à ce qu'il eût délivré son neveu. Or le nombre de ses serviteurs était de 318.

Il est absurde de prétendre que le nombre des évêques dépassait 318, quand on songe aux attaques auxquelles cette assertion donnerait lieu contre les chrétiens. Car si le concile avait compté deux mille huit cent quarante-huit * évêques et que trois cent dix-huit seulement eussent défendu la vraie foi, * f. 12, v^o il y en aurait eu deux mille cinq cent trente² qui s'en seraient écartés et les peuples n'auraient pas su si la vérité eût été avec le grand nombre ou avec le petit nombre. Que Dieu nous garde de l'imagination des fidèles qui professent notre foi ! elle est plus dangereuse pour nous que nos ennemis eux-mêmes quand ils répandent une doctrine sans en comprendre la portée ; ils

لا يدرون ما عاقبه فيزرعون في قلوب الناس الفتنة ويوجدون المخالفين السبيل الى الطعن علينا

ثم عاد الكلام الى ذكر وقت الاجتماع وجدت في مصاحف اصحابنا المصريين القديمة ان اجتماعهم كان في اليوم الثالث عشر من الشهر المعروف عند اليونانيين يوليوس وعند المصريين ايب في امارة يوليانوس في ملك قسطنطين الملك وحسب¹ للمشرقيين ذكروا وقت الاجتماع والمصريين ذكروا الوقت الذي وضعوا فيه الامانة هكذا يوجب * نسق القول * f. 13, 1°. الذي وجدوه مكتوبا عند اصحابنا انهم وضعوا الامانة في اليوم الثالث عشر من شهر يوليوس كما ذكرنا آنفا ولهذا بعينه وقع الخلاف في الشهر فقال المشرقيون ان اجتماعهم كان في حزيران وهو عند اصحابنا تموز وزعم معلم اخر جليل ان اجتماعهم كان في اليوم السادس والعشرون من الشهر المعروف بايب وهو العشرون من تموز والله اعلم

1. واحسب.

sèment ainsi dans les cœurs des ferments de discorde dont les dissidents profitent pour nous calomnier.

Venons maintenant à la date du concile. J'ai trouvé dans les livres de nos compatriotes, les anciens Égyptiens, que leur première assemblée eut lieu le treizième jour du mois appelé, chez les Grecs, juillet et, chez les Égyptiens, Abib, sous le consulat de Julien¹ et sous le règne de l'empereur Constantin. Les Orientaux comptent comme date le jour où le concile se réunit pour la première fois, tandis que les Égyptiens la placent au jour où fut dressée la profession de foi. C'est d'après cette remarque que l'on doit * supputer les dates données par nos compatriotes qui placent la profession de foi le treizième jour du mois de Juillet comme nous venons de le dire. On voit ainsi que la divergence porte sur le mois. Les Orientaux disent encore que le concile se réunit en Hazirān², qui est le mois de Tamouz chez nos compatriotes. Un docteur illustre, émettant une autre opinion, dit que le concile se réunit le vingt-sixième jour du mois appelé Abib, ce qui correspond au vingtième jour de Tamouz³. Or Dieu sait ce qu'il en est.

1. Le concile s'ouvrit le 19 juin 325 sous le consulat de Julien et de Paulin, et dura jusqu'au 25 août de la même année. — 2. juin. — 3. 20 juillet. Cette concordance est exacte d'après Ludolf, *Commentarius ad historiam aeth.*, Francfort-sur-le-Mein, 1691, p. 401. L'éthiopien porte ici le 27 abib et 10 Tamouz.

الباب الرابع

اسماء المشهورين منهم ومدنهم

ولانا رأينا انه انا متى ذكرنا لك اسماء القوم على جبهتهم ومدنهم لم تقف على الكثير منها ولم نعرف مواقعها وان ابلغ الامور في هذا الباب ان نذكر المشهورين منهم ومدنهم المعروفة فممن كان في هذا المجمع خلفاء اسقف رومية * لانه كان شيخا كبيرا لم يقدر

على الحضور فانفذ قسيسين يقومان مقامه وهما يوطن ونيقيدوس وحضر من المصريين ستة عشر اسقفا منهم من قد خربت مدينته وتعطل كرسيه ومنهم من قد نفى الآن وهذه اسما الباقين منهم الاسكندروس اسقف الاسكندرية ادميطوس اسقف القيس طياربيوس اسقف نماه بطرس اسقف اهاناس دراينوس اسقف الفرما ارنقرا¹ اسقف

1. Ou ارنعرا.

CHAPITRE IV

NOMS DES PÈRES QUI SONT CONNUS ET DÉSIGNATION DE LEURS VILLES
(ÉPISCOPALES).

Nous pensons que, dans l'énumération des Pères du concile d'après leur pays et leurs villes, nous ne pouvons déterminer sûrement la plupart d'entre eux et nous ne savons pas non plus quel était leur siège épiscopal. Mais, le sujet nous y amenant, nous donnerons dans ce chapitre les noms des plus illustres d'entre eux et de leurs villes qui sont connues. Parmi ceux qui assistaient au concile, il y avait les représentants de l'évêque de Rome * qui n'avait * t. 13, v.^o pu venir à cause de son grand âge et avait envoyé pour le représenter deux prêtres : *Ioutân* (Vitus ou Victor) et *Niqidous* (Vincentius).

Il y avait seize évêques égyptiens. Il y en a dont les villes ont été détruites et leurs évêchés ont disparu. D'autres ont été chassés de leurs sièges. Voici les noms de ceux dont les évêchés subsistent encore : *Alexandre*, évêque d'Alexandrie; *Admète*, évêque d'Al-Qis¹; *Tibérius*, évêque de Namâh; *Pierre*, évêque d'Ahanas²; *Drâianos* (Dorotheé³), évêque de Faramâ³; *Arnafra*, évêque d'Alafrâgoun; *Arianus*, évêque de Qeft⁴; *Antiâchos* (Antiochus), évêque de

1. Ville de la Haute-Égypte fondée par les musulmans après la conquête de l'Égypte, renommée pour ses ouvrages de broderies. — 2. Ahanas, l'ancienne Héracléopolis, dans la Haute-Égypte, était, d'après une tradition arabe mentionnée par Makrizi, le lieu de naissance de Jésus. — 3. Nom arabe de l'ancienne Péluse. — 4. Mentionnée à la Ve division du manuscrit d'Oxford.

الأفراجون اريانوس اسقف قنط انطياخوس اسقف منف طبريوس اسقف انصنا يوليسيانوس
اسقف اسيوط دبروس اسقف قهوه

ومن اهل فلسطين تسعة عشر اسقفا وهم مقاريوس اسقف يروشلیم اومانيوس اسقف

* f. 14, r°. قيسارية فطليبوس اسقف عسقلان يانوزاريوس اسقف * اريحا اوسانيوس اسقف اردود ٥
اسبالقينوس اسقف غ٥

ومن فونيقية اثني عشر اسقفا منهم زينون اسقف صور مغنيس اسقف دمشق تيدرس
اسقف صيدا ومن سورية السفلى اسطاس اسقف انطاكية تاوطيطس اسقف الادقية بانيوس
اسقف سلوقية بياريوس اسقف شمساط ومن نواحي شتى اتيلوس اسقف الرها لاقيطبوس
اسقف قيسارية وقبادوقية سخاريوس اسقف انغورا ابونا اسقف قيسوس تاوفيطس اسقف
افسس جالاسيوس اسقف سلامية قبادوقية قبرس اوسانيوس اسقف مقصوريا تاوغسطس
اسقف نيقيه ماركس اسقف خالقدونية * يسطس اسقف انيسية

* f. 14, v°.

وقد حكى ان توما اسقف مرعش كان في هذا المجمع ويعقوب اسقف نصيين وكان
نسيا ليعقوب ابن يوسف النجار اخا سيدنا وان توما هذا كان قد لقي من الهراطقة عذابا

Memphis; *Tibérius*, évêque d'Ansana (Tuthitis?); *Julisianus* (Julianus?),
évêque d'Assiout; *Dabros*, évêque de Qahqouh.

Les évêques de Palestine étaient au nombre de dix-neuf. Citons : *Macaire*,
évêque de Jérusalem; *Omanios* (Eusèbe), évêque de Césarée; *Fatlibos* ¹, évêque
* f. 14, r°. d'Ascalon; *Yanouzarios* (Januarius), évêque * de Jéricho; *Ossanios*, évêque
d'Ardudah; *Asbalqinios* (Asclepios), évêque de Gaza.

Il y avait douze évêques de Phénicie, parmi lesquels *Zénon*, évêque de
Tyr; *Maghnis* (Magnus), évêque de Damas; *Théodore*, évêque de Sidon. Dans
la Basse-Syrie : *Astase* (Eustathe), évêque d'Antioche; *Théothitos* (Théodote ²),
évêque d'Aladakieh (Laodicée); *Banios* (Zénobius), évêque de Séleucie; *Ba-
barios* (Piperius), évêque de Samosate.

Parmi ceux des autres provinces, il y avait : *Atilos* (Aetholaus, Aetho-
lus), évêque d'Ar-Rohah (Édesse); *Laqitabos* (Leontius), évêque de Césarée et
de Cappadoce; *Sacharios* (Pancharius), évêque d'Angora; *Abouména* (Men-
nas³), évêque de Kisos³; *Théophytos* (Menophantos), évêque d'Éphèse; *Géla-
sios*, évêque de Salamine de Cappadoce (?) de Chypre; *Ossanios*, évêque de
Maqsouria; *Theoghoustos* (Théognis), évêque de Nicée; *Marcus*, évêque de
* f. 14, v°. Chalcédoine; * *Justus*, évêque d'Anisia.

On raconte que *Thomas*, évêque de Mar'ach, était à ce concile ainsi que
Jacques, évêque de Nisibe, qui était de la famille de Jacques, fils de Joseph

1. Longin d'après les listes grecque et latine. — 2. Théodore d'après la liste latine; Theodote d'après le grec. — 3. Peut-être Cyzique. Le nom de l'évêque était Théonas.

عظيما حتى انهم قطعوا من جسمه خمسة وعشرون ولست احق هذا الخبر ولا وجدته في اخبار سير البيعة ولا في شي من اخبار المجمع ولعل الحاكي لو وجده في سير اخبار بيعة المشرقيين ولو شئت اقول ان هذا الخبر باطل وان البرهان على فساد ان الارويسية لم يكن لها من السلطان والمقدرة قبل اجتماع هذا المجمع لم يقدر على حبس الاساقفة والتنكيل بهم في ذلك الوقت وانما كانت شرذمة يسيرة وانما قوى امرهم بعد هذا المجمع بمدة وحين تسيح الملك البار قسطنطين وتقلد ابنه قسطنطينوس * في ايام واليس الملك وذلك بعد ان تسيح ايضا الاسكندروس وافضى الى اثناسيوس فلم يزل معه مقاوما لهم مبطلا لامرهم واضعا الكتب ويبين خطاهم فاما في ايام قسطنطين فلم يظهر او براحة ولا بما امرهم ولا عظم شانهم لقلت وكنت صادقا وبالجملة ان كان في هذا المجمع من اهل المغرب اعني مصر ورومية وارمينية الشام¹ وافريقية وغيرهم مائتان واربعه وعشرون اسقفا ومن اهل المشق اربعة وتسعون اسقفا والمجد لواهب العقل دائما بلا نهاية والسبح لله دائما ابدا

1. الشام.

le Charpentier, et frère de Notre-Seigneur. Ce Thomas aurait enduré un supplice terrible de la part des hérétiques qui auraient tranché vingt-cinq morceaux dans son corps. Mais je n'ai pu vérifier ce fait, et je n'en ai pas trouvé mention dans les annales ecclésiastiques ni dans les Actes du Concile. Peut-être l'auteur l'a-t-il trouvé dans les annales de l'Église d'Orient. Je puis, si je le veux, démontrer que c'est une erreur; la preuve de la fausseté de cette allégation consiste en ce fait que les Ariens n'avaient aucune puissance ni aucune influence avant le concile de Nicée, qu'ils ne pouvaient emprisonner les évêques et n'étaient pas en situation de leur causer du tort à cette époque, car ils n'étaient qu'une poignée. Mais leur parti se fortifia quelque temps après le concile, quand, le pieux Constantin étant mort, son fils Constance fut monté sur le trône, * et sous le règne de l'empereur *Wälis* * f. 15, r°. (Valens). Alexandre était mort et Athanase lui avait succédé. Celui-ci ne cessa pas pendant son pontificat, de lutter contre les Ariens, réfutant leur doctrine, composant des livres et démontrant leur erreur. Pendant le règne de Constantin, ils se montrèrent turbulents, et ne se conformèrent point à ses décrets et leur parti ne prit pas d'accroissement comme je viens de le dire conformément à la vérité.

Le nombre total des évêques du Maghreb (Occident), c'est-à-dire l'Égypte. Rome, l'Arménie syriaque, l'Afrique et autres provinces, qui prirent part à ce concile, fut de deux cent vingt-quatre, tandis que les évêques orientaux étaient au nombre de quatre-vingt-quatorze. Gloire sans fin à Celui qui donne l'intelligence et louange perpétuelle à Dieu pour l'éternité.

الباب الخامس

كيفية وضعها وترتيب الفاظها

لما اجتمعوا بنيقية وضعت الكراسى واخذ كل واحد منهم مجلسه والانجيل بينهم وقسطنطين الملك معهم بالنية الصادقة الباقية والطوية * الخالصة فسألهم حسن النظر فيما له * 15, v°. اجتمعوا وان يفحصوا كتب الله ويتاملون موضوعات انبيائه ورساله وما ورثوه عن المعلمين الافاضل

فابتدوا بالرغبة الى سيدنا المسيح له المجد في ان يعينهم فيما له قصدوا وان يوقفهم ويفتح عيونهم ويرشدهم فقبل ان السيد المسيح جلس معهم فيما بينهم وكان مشددا لهم ومعينا لجماعتهم وكانوا اذا جلسوا على الكراسى عددهم العادة ثلثماية وتسعة عشر فاذا قاموا الانصراف يوجدوهم ثلثماية وثمانية عشر ثم انهم اخذوا ينظروا في امر اريوس وجدوه قد ضل عن طريق الحق ونظر في كتب ارمحيس وتبع اراده واتى بقول محدث وديانة مخترعة وقال ابن الله الذي هو مثال شخصه وصورة ازليته مخلوق وانما كان مما لم يكن

CHAPITRE V

EXPOSITION ET EXPLICATION DES FORMULES¹.

Quand les évêques furent assemblés à Nicée, on leur donna des sièges de manière que chacun d'eux eût sa place. On mit l'Évangile au milieu d'eux. Avec eux siégeait l'empereur Constantin, ce prince aux intentions droites et * f. 15, v°. bienfaisantes, aux vues * salutaires. Il leur demanda de bien considérer ce pour quoi ils étaient réunis, de scruter les livres de Dieu et de méditer les écrits de ses prophètes et de ses apôtres et les traditions des plus éminents docteurs.

Ils commencèrent par supplier Notre-Seigneur (gloire à Lui) de les aider dans ce qu'ils cherchaient, de les assister, d'ouvrir leurs yeux et de les guider, et l'on dit que le Seigneur Christ siégea avec eux en les éclairant, les fortifiant et favorisant leur réunion. Quand ils prirent possession de leurs sièges, leur nombre habituel était de trois cent dix-neuf et quand ils se retirèrent, ils étaient trois cent dix-huit. Ils examinèrent la cause d'Arius et trouvèrent qu'il s'était écarté du chemin de la vérité. Il avait étudié les livres d'Armhäis² (?) et avait suivi sa doctrine; il avait apporté un langage nouveau et une religion inventée, prétendant que le Fils de Dieu, qui est la figure de sa substance³ et son image éternelle, est une créature, et qu'il fut un temps

1. Litt. : « manière d'exposer et de coordonner les formules ». — 2. L'éthiopien porte d'Argènes et se rapproche donc d'Origène. — 3. Hebr., 1, 3.

فلما سمعت الائمة مقالته استشاطت غضبا لله تبارك اسمه وغيره على دينه كما فعل
 * * f. 16, r.
 الذي نطق على لسان اريوس بهذا الكفر كما نطق على لسان الحية حتى قالت لحوا
 انكما متى اكلتما من هذه الشجرة صرتما مثل الالهة فلفظ اللعين ابليس بذكر الالهة وما
 احسن ما قال المعلم يوحنا لسان الذهب ان اول ما جرا ذكر الالهة على لسان ابليس فانه
 لم يجسر هذا على لسان بشرى

فاريوس ايضا قال ثلاثة الهة خالق ومخلوقين ثم ان الابا لما راوا سوء فعله وعناده وجنايته
 على بيعة الله وانبياه بالعلم الباطل وفحصت الكتب ونظرت في ديوان رب العالمين ورسله
 وانبياه فوجدت الانبياء والرسل مجتمعين على انه اله واحد وان بكلمته قامت السموات
 * * f. 16, v.
 وبروح فيه كل قواتها وانه * لا يجوز ان يكون كلمة الله وروحه مخلوقين

ووجدت الانجيل قد شهد بازلية الكلمة والروح قال في البدى كان الكلمة والكلمة لم
 تزل عند الله والله هو الكلمة وقال سيدنا المسيح انا في الاب والاب فيّ وقال بولس

où il n'était pas. En entendant ce langage, les prélats s'enflammèrent d'une
 sainte colère pour Dieu et de zèle pour sa religion comme * Phinée le prêtre, * f. 16, r.
 aux jours de la prévarication des Israélites, et ils comprirent que c'était le
 Diable maudit qui avait proféré cette erreur par la bouche d'Arius, de même
 qu'il avait parlé par la bouche du serpent quand celui-ci dit à Ève : « Quand
 vous mangerez de ce fruit vous deviendrez comme des dieux. » Ce fut le démon
 maudit qui parla le premier de plusieurs dieux, et comme le fait très
 bien remarquer saint Jean Chrysostome : la première mention de plusieurs
 dieux se trouva dans la bouche du diable, car il n'osa proférer ce blasphème
 par une bouche humaine.

Arius disait encore qu'il y a trois dieux : un dieu créateur et deux dieux
 créés. Quand les Pères virent la malice de sa conduite, son obstination,
 sa prévarication contre l'Église de Dieu et ses prophètes en prétextant une
 science vaine, ils scrutèrent les Écritures, et étudièrent le recueil des livres
 du Seigneur de l'Univers, de ses apôtres et de ses prophètes, et ils trouvèrent
 que les prophètes et les apôtres étaient d'accord pour affirmer qu'il n'y a
 qu'un Dieu, que les ciens ont été créés par son Verbe et leurs puissances par
 l'Esprit de sa bouche, et qu'il n'est pas permis de dire * que le Verbe de Dieu * f. 16, v.
 et son Esprit sont créés.

Ils trouvèrent aussi que l'Évangile témoigne de l'éternité du Verbe et de
 l'Esprit, par ces paroles : « Au commencement était le Verbe, et le Verbe
 n'a pas cessé d'être avec Dieu et le Verbe était Dieu ' » ; ou par ces paroles de

الرسول المسيح اله الكل وايضا في اخر الازمان كلمنا بانه الذي هو مثال شخصه وصورته وازليته وبه خلق العالمين وان الله قد نهى عن عبادة المحدث واشراكه معه في ربوبيته وملكه وانه ما كان من غير الالهة فهو عبد مربوب فلا يجوز عبادته ولا يحل السبح له والتقديس وان تكون الملائكة والروساء والمسقطون والكراسى والارباب والكارويم والسارافيم فكل اسم يسمى في هذا العالم والعالم العتيد له مطيعين وبين يديه ساجدين

* f. 17, r^o. فحين وقفوا على سر فعل اريوس وانه جعل خالق العالمين مخلوق وصورة * الله التي لا ترى مصنوعة وسمى الصانع مصنوعا والخالق مخلوقا وان هذا القول قول من قد اختلط عقله وفسد تخيله نقوه من البيعة واسقطوه من الجماعة وكتبوا ما راوه للحق موافقا ولكتب الله محققا ودونوه لمن ياتي بعدهم فقالوا

نومن باله واحد الاب ممسك الكل الذي به كان كل شى ما يرى وما لا يرى ونومن برب واحد يسوع المسيح بن الله الوحيد المولود من الاب قبل كل الدهور كلها يعنى

Notre-Seigneur Jésus-Christ : « Je suis en mon Père et mon Père est en moi¹. » L'Apôtre Paul dit à son tour : « Le Christ est le Dieu de l'Univers et, à la fin des temps, Dieu nous a parlé par son Fils qui est la figure de sa substance, son image et son éternité et par qui il a créé l'univers². » Or Dieu interdit d'introduire de nouveau culte et d'attribuer à d'autres sa Domination et sa Royauté. Si donc le Verbe n'était pas Dieu, s'il n'était qu'un serviteur subordonné, il ne serait pas permis de l'adorer, la louange et l'adoration ne lui conviendraient pas ; les Anges, les Principautés, les Puissances, les Trônes, les Dominations, les Chérubins, les Séraphins, et tout autre titre donné en ce monde et dans le monde futur ne lui obéiraient pas et ne se prosterneraient pas devant lui.

Quand ils pénétrèrent le secret de la conduite d'Arius qui faisait du Créateur de l'univers une créature, de l'image * invisible de Dieu un être produit, qui disait que l'Auteur du monde avait été fait, et que le Créateur était créé, comprenant qu'une telle doctrine n'était que l'éluéubration d'un esprit dévoyé et d'une imagination pervertie, ils le chassèrent de l'Église et l'excommunièrent de la communauté des Fidèles, puis ils mirent par écrit ce qu'ils jugèrent d'accord avec la vérité et conforme aux livres divins ; ils le consiguèrent en symbole pour la postérité et ils dirent³ :

« Nous croyons en un seul Dieu, le Père Tout-Puissant, par qui toutes choses ont existé, les choses visibles et les choses invisibles. Nous croyons en un seul Seigneur Jésus-Christ, fils du Dieu unique, né du Père avant tous les siècles, c'est-à-dire qu'il est de la substance du Père ; Lumière de

1. Joan., xiv, 10, 11. — 2. Hebr., i, 1-3. — 3. Socrate, *Hist. eccl.*, I, 8, t. LXVII, col. 60.

انه من جوهر الاب نور من نور اله حق من اله حق مولود غير مخلوق مساوى الاب في الجوهر وبه كان كل شى الذى من اجلنا نحن البشر ومن اجل خلاصنا نزل من السماء وتجسد من روح القدس ومن مريم العذرى وصار انسانا* وصلب عنا على عهد ييلاطس البنطى وتالم ومات وقبر وانبعث في اليوم الثالث وصعد الى السماء وجلس عن يمين الله وهو ايضا ياتى في مجده ليدين الاحياء والاموات الذى ليس لملكه اتقضى ونومن بروح القدس فمن قال انه قد كان تم زمان ولم يكن وانه لم يكن قبل ان يولد وانما حدث لا شى او من شخص اخر او جوهر اخر يعنون ان ابن الله مخلوق وانه مستحال او تغير فكل هؤلاء البيعة الجامعة المقدسة تحرمهم

هكذا رات¹ الاساقفة الاطهار الذين اجتمعوا في هذا المجمع المقدس من اجل الامانة هذه هي الامانة التى وضعها ابونا اما اولاً فمن اجل افتري اريوس القايل ان ابن الله مخلوق ومن اجل ان الفرق كلها فرقة سابليوس وفوطيوس وبولوى الشميساطى* والمتانية واصحاب واليطس ومرقيان ونحن نحرم كل اهل البدع الذين قاموا البيعة الجامعة الرسولية هذا ما وضعته الثلثماية وثمانية عشر الاساقفة قالوا ونحن نحرم من يقول ثلثة الهة

1. رأيت.

Lumière, vrai Dieu de vrai Dieu, engendré et non créé, consubstantiel au Père. par qui toutes choses ont existé; qui, à cause de nous, humains, et à cause de notre salut, est descendu du ciel, s'est incarné par l'opération du Saint-Esprit, dans le sein de la Vierge Marie, et s'est fait homme. * A été * f. 17, v°. eueifié pour nous sous Ponce-Pilate, a souffert, est mort, a été enseveli, est ressuscité le troisième jour. Est monté au ciel et siège à la droite de Dieu. Il viendra de nouveau dans sa gloire pour juger les vivants et les morts et son règne n'aura point de fin. Nous croyons au Saint-Esprit. Et quiconque dit qu'il y eut un temps où il n'était pas, qu'il n'existait pas avant d'être engendré, qu'il a commencé étant sorti de rien, ou qu'il provient d'une autre personne ou d'une autre substance en ce sens que le Fils de Dieu a été créé, qu'il a changé et subi des vicissitudes, tous ceux-là la sainte Église catholique les excommunie. »

Telle fut la manière de voir des vertueux évêques réunis à ce concile pour donner une règle de foi. C'est ce symbole que nos pères ont établi en premier lieu à cause des innovations d'Arius qui prétendait que le Fils de Dieu est une créature, et ensuite contre toutes les hérésies : celles de Sabellius, de Photios (Photin), de Paul de Samosate, * des Montanistes, des sectateurs de * f. 18, r°. Valentin et de Marcion. « Et nous excommunions, (ajoutent-ils), tous les hérétiques qui se révoltent contre l'Église catholique et apostolique. »

Voilà ce qu'ont défini les trois cent dix-huit évêques. Ils ajoutèrent :

ويجحد ابن الله ويقول انه لم يكن قبل ان يولد من مريم العذرى ونحن نحرم ايضا على من يقول بقول الشميساطى ان¹ ابن الله لم يكن قبل ان تلده مريم العذرى ولكنه ولد بالجسد منها ومن يقول ان ابن¹ الله خلاف كلمة الله فلهدا بعينه نحن نحرم كل هاريسس وذكرناها² وجنون اريوس المملو الكفر

ومن اجل هذه³ الامانة رأت الاباء الذين اجتمعوا فى السنودس هذا الراى وكتبوا

الاساقفة نسخة الامانة * الارتدكسية واحدا واحدا ومرتبته وبلدته انا نومن هكذا كما هو * f. 18, v°. مكتوب ونحن يوطن ونيقيدوس القسيسان خلفا اسقف رومية نكتب عنه بامرنا ورضاه وعن سنته اسقف رومية انه يومن هكذا والاسكندروس اسقف الاسكندرية ثم بعدهم ساير الاساقفة ووضعوا بعد ذلك القوانين وهم عشرون قانونا فكتبوا الى اهل الاسكندرية رسالة يعلموهم ان قسطنطين الملك التقى جمعهم⁴ بنية المدينة وانهم اثبتوا وفحصوا عن كفر اريوس وضلالته⁵ ومن تبعه وانهم حكموا حكما واحدا وراوا رايها واحدا ومنهم قسطنطين الملك

وظلالته⁵. — جمعهم⁴. — هذا³. — وكرناها². — بن¹.

« Nous condamnons quiconque dit qu'il y a trois dieux et renie le Fils de Dieu : quiconque dit qu'il n'existait pas avant d'être enfanté par la Vierge Marie. Nous excommunions encore ceux qui prétendent, avec Paul de Samosate, que le Fils de Dieu n'existait pas avant que la Vierge Marie l'eût mis au monde, tandis qu'elle ne lui a donné que la génération corporelle ; nous condamnons ceux qui disent que le Fils de Dieu est différent du Verbe de Dieu. Pour ces raisons nous anathématisons toutes les hérésies dont nous avons parlé en même temps que la folie d'Arius rempli d'impiété. »

Telles furent, au sujet de cette foi, les décisions des Pères réunis en concile. Ils rédigèrent le symbole de la foi * orthodoxe et chacun d'eux le signa en indiquant sa dignité et son pays : « Nous croyons comme il est écrit et nous les prêtres *Ioudan* (Vitus) et *Nigidus* (Vincent), représentants de l'évêque de Rome, écrivons par son ordre et selon sa volonté que telle est la foi de l'illustre évêque de Rome, telle est aussi celle d'Alexandre, évêque d'Alexandrie, et après eux, celle de tous les évêques. » Puis ils établirent les canons au nombre de vingt, et envoyèrent aux habitants d'Alexandrie une lettre¹ pour les informer que le pieux empereur Constantin les avait rassemblés dans la ville de Nicée, qu'ils y ont affermi la foi, qu'après avoir fait une enquête sur l'infidélité et les erreurs d'Arius et de ses partisans, ils ont porté un jugement unique et n'ont eu qu'une même manière de voir, et que l'empereur Constantin était avec eux ; qu'ils ont condamné Arius et sa doctrine perverse, les maximes et les titres menteurs qu'il avait apportés, en disant que le Fils de

1. Socrate, *Hist. eccl.*, l. 9, P. G., t. LXVII, col. 77. La suite figure au même endroit.

واحرموا اريوس واماتته الرديّة واقاويله والاسما الكاذبة الذي اتى بها اذ يقول ان ابن الله * لم يكن قبل ان يولد وانه كان ما لم يكن وانه * قد كان زمان قبل كونه وان ابن الله مخلوق وان له الاستطاعة في الرذيلة والفضيلة وتسميته له خالقا جديدا وان المجمع احرمه ولم يصبر على استماع هذا الكفر والافتري فانكم قد وقفتم على ما لحقه او ستقفون عليه اذ كنا نحب لا نحب ان يظن بنا نشمت برجل في جزاه على كفره حتى انه جذب اليه ايضا ثاونا من اهل مرمارنقى وسقندس من مدينة بطليميون وما اصاب ذلك فقد لحق هذين

وفي هذا القول حجة لكم قوية في ابطال القول بان المجمع كان اكثر ثلثماية وثمانية عشر اذا كانت الابهاء قد ذكرت المخالفين الذين تبعوا اريوس وقالوا * قد حددنا في امر ملديطوس اسقف سيوط ومن قسمه ان يكون * لا سلطان له بعدها على قسم احد وان يبقى له كرامة الاساقفة فقط فاما هولاء الذين قسمهم فليكونوا ثوانيا في الدرجة وان تنيح الاولون فلياتي بعدهم هولاء ان شهد الشعب انهم مستحقون وان جددنا 1.

Dieu n'existait point avant d'être enfanté, qu'il est devenu ce qu'il n'était pas, qu'il * y eut un temps avant qu'il fût, que le Fils de Dieu est créé, qu'il a le * pouvoir de faire le mal et le bien et qu'il a été appelé créature nouvelle. Le concile l'a condamné et n'a pu supporter d'entendre de telles impiétés et de telles inventions. Vous avez été informés des mesures prises contre lui ou vous le serez quand nous le voudrons; mais nous ne voulons pas que l'on pense que nous nous réjouissons du mal qui arrive à un homme en punition de son infidélité. Il attira encore à son parti Théonas de *Marmarughi* (Marmarique), et Secundus de la ville de *Battimioun* (Ptolémaïs de Pentapole) et la sanction portée contre lui fut aussi appliquée à ces derniers. »

Ces paroles doivent être pour vous une preuve solide de l'erreur de ceux qui prétendent que le concile se composait de plus de trois cent dix-huit évêques, puisque les Pères citent les révoltés qui avaient suivi Arius. Ils ajoutent :

« Nous nous sommes occupés de l'affaire de Mélétius, évêque de Siout, et de ceux qu'il a ordonnés et nous avons décidé qu'il n'aurait * désormais juri- * diction sur aucun diocèse, mais qu'il conserverait seulement la dignité épiscopale. Quant à ceux qu'il a ordonnés, ils resteront au second rang et lorsque ceux qui occupent le premier rang viendront à disparaître, ils leur succéderont si le peuple les en juge dignes. Pour ce qui a pu être établi ou décrété, notre illustre frère Alexandre, notre associé dans le service de Dieu, vous

كان شى قد وضع او كتب فيستعرفكم به اخونا الكريم الاسكندروس شريكنا في الخدمة
فاذا اتى فاعلموا انه مشارك ومسأط على جميع ما كان عليه

ونحن نبشركم بالاتفاق الذى جرى به امر الفصح المقدس فان هذا الباب الاخر قد
استقام بصلواتكم فان الاخوة كلهم الذين فى المشرق فكانوا يصنعون الفصح مع اليهود
ويستعملونه منذ الآن مع الروم ومعنا ومع كل احد فى وقت واحد

فأقبلوا الآن اسفكم بكرامة حسنة ومجبة زايدة يعنى الاسكندروس * شريكنا فى
الخدمة فانه قد فرحنا برويته وصبر على هذا التعب العظيم وهو فى هذا السن لكى
يكون لكم اتم ايضا السلامة

صلوا علينا نحن ايضا لكى يبقا ما وضعناه دائما ثابتا من الله ممسك الكل وربنا يسوع
المسيح وروح القدس الذى له المجد والسلطان الى ابد الابد امين

يويطن ونيقيطون القسيسان من رومية قد اجتمعنا فى المجمع عن اسقفنا طينطس
اسقف رومية نحن نكتب وندعوا ان تحيوا بالله

وكتب ايضا قسطنطين الملك اليم اعنى اهل الاسكندرية رسالة يعلمهم ما جرى فى

en donnera connaissance; et, quand il sera de retour, que l'on sache bien
qu'il avait part et juridiction en tout ce à quoi il était préposé.

« Nous vous annonçons l'accord qui a eu lieu sur la question de la sainte
Pâque. Cette autre affaire a été réglée convenablement grâce à vos prières.
Tous nos frères d'Orient faisaient la Pâque en même temps que les Juifs,
désormais ils la célébreront à la même date que les Grecs, que nous-mêmes
et que tous les chrétiens.

« Maintenant recevez avec les honneurs qui lui sont dus et un amour
* f. 20, 1°. toujours grandissant, votre évêque, nous voulons dire Alexandre, * notre com-
pagnon dans le service de Dieu, dont la vue nous a comblés de joie et qui,
malgré son âge, a supporté ces grandes fatigues pour vous procurer la paix
et la sécurité.

« Priez aussi pour nous afin que ce que nous avons défini soit ferme-
ment établi par Dieu Tout-Puissant, par Notre-Seigneur Jésus-Christ et par
l'Esprit-Saint à qui appartiennent la gloire et la puissance dans les siècles
des siècles. Amen.

« *Ioûouîtân* (Vitus) et *Niqiton* (Vincentius) prêtres de Rome qui avons pris
part au concile au nom de notre évêque *Tinaltus* (?) (Sylvestre), évêque de
Rome, nous signons et nous souhaitons que vous viviez en Dieu. »

L'empereur Constantin écrivit aux Alexandrins une lettre pour les infor-
mer de ce qui s'était fait au concile, leur disant qu'il y avait assisté comme

المجمع وانه كان معهم كواحد منهم وكعبدا للمسيح ويشكر الله تبارك وتعالى اذ وجد
 * f. 20, v°. هولاء الاباء الاطهار الثلثماية وثمانية عشر الاساقفة كلهم على امانة واحدة * وأن هذا القول
 الذى جرى على السنتهم ليس هو من افعال البشر بل هو من الله تبارك اسمه وروح
 القدس الذى ملا قلوبهم وامرهم بالثبوت على هذا الحق وحذّره عن العدول عنه وان
 اريوس قد ارذل واطرح

وكتب ايضا قسطنطين الملك المبارك رسالة طويلة وهو يوبّخه على كفره وينهاه ويزجره
 عجيبة جدا فلم يزل اريوس مردولا والبيعة هادية ساكنة وكل العالم يرفعون قراينهم وصعايدهم
 تامة تقية زكية

فلما تنيح المغبوط قسطنطين وتولى الامر بعده ابنه قسطنطينوس وخرج اريوس اليه
 واستعان بجماعة من حاشيته وصانعهم واظهر انه قد رجع عن قوله وتاب عن سوء فعله
 * f. 21, r°. فسأل الملك الاكسندروس الاستقف ان يقبله اليه في البيعة فعرفه ان ذلك ما لا يجوز له
 وانه لا سييل لاريوس بعدها الى دخول بيعة الله فلما اكثر اريوس الحالف بالله وكتبه
 ورسله وانه قد ترك كل قول كان خالف فيه الاباء كل ذلك وهو يتاول فى يمينه ويساره

l'un d'entre les évêques et comme un serviteur du Christ. Il remerciait Dieu de ce que ces saints évêques, les trois cent dix-huit, s'étaient trouvés tous d'accord sur une même profession de foi; * les paroles qui s'étaient trouvées * f. 20, v°. sur leurs lèvres ne venaient point de l'homme mais de Dieu (béné soit son nom) et de l'Esprit-Saint qui remplissait leurs cœurs, les faisait rester fermes dans la vérité et les empêchait de s'en écarter. Quant à Arius, il était flétri et rejeté.

Constantin, l'empereur béni, écrivit encore à Arius une longue et merveilleuse lettre dans laquelle il le réprimandait de son impiété. Arius resta sous le coup de sa flétrissure, tandis que l'Église était en repos et en paix et que le monde entier offrait des sacrifices et des oblations parfaites, pures, et sans tache.

Mais après la mort du bienheureux Constantin, le pouvoir échut à son fils *Constantinos* (Constance). Arius alla le trouver, après avoir imploré le secours de quelques-uns de sa suite qu'il flattait et auxquels il faisait croire qu'il avait renoncé à son erreur et fait pénitence de sa scandaleuse conduite. L'empereur demanda à l'évêque Alexandre de le recevoir dans l'église, mais l'évêque lui fit savoir que cela * n'était pas permis et qu'il n'y avait plus * f. 21, r°. possibilité pour Arius d'entrer dans l'église de Dieu. Cependant Arius fit plusieurs fois serment au nom de Dieu, de ses Livres et de ses apôtres, affirmant qu'il avait renoncé à toute formule en désaccord avec les Pères et protestant

خلاف ذلك وما اعلن قال الملك لا بد من قبول هذا الرجل اذ قد حلف بهذه الايمان الموكدة وتاب هذه التوبة البينة فقال الاكسندروس يقيم على ما هو عليه الى يوم الاحد فاذا صرنا الى بيعة الله ورجعنا بين يديه فنحن نرجوا¹ ان كان رضى الله عن هذا الرجل ان يعلن لنا على امر هذا نحن معشر عبيده

فلما حضر وقت الصلاة دخل الاب الاسقف الاكسندروس الى قدس القدس والكهنة حوله فلم يزل مدمنا في التضرع والدعاء الى الله في كشف امر اريوس فلما حضر وقت قراءة الانجيل واريوس قد اعد نفسه * للاختلاط بالكهنة وباصعادة القرايين معهم فحس باحشايه * f. 21, v°. قد تالمت وامعا قد اضطرت فخرج الى موضع الراحة واذا امعا وجميع ما في جوفه سقط وبقي جماد ميتا فلما حضر الوقت طلبه الاسقف فلم يجده وبعث يسأل عنه فوجده على الحال الذى هو فيها كما وصفنا فهذه هى النقمة المشهورة التى حلت به والنازلة القادحة الذى لحقته وشكروا الجماعة خالقهم على ما راوه من معاقبه الفاجر حسب نيته وفساد طويته وانه اظهر خلاف يطن وحلف باسم الله كاذبا وشهد التاولوغس بالنقمة التى
1. نرجوا.

de la main droite et de la main gauche qu'il désavouait cela et tout ce qu'il avait publié. L'empereur dit alors : « Il faut absolument recevoir cet homme qui a juré par cette foi affermie et qui a témoigné un repentir évident. » Alexandre lui répondit qu'il se conformerait à ce qu'il voulait le dimanche suivant. « Quand nous irons à l'Église de Dieu et que nous retournerons le servir, nous le priérons, s'il veut agréer cet homme, de nous en donner un signe à nous qui formerons l'assemblée de ses serviteurs. »

Quand arriva l'heure de la prière, le vénérable évêque Alexandre entra dans le Saint des Saints, entouré des prêtres, et ne cessa de s'humilier devant Dieu et de l'invoquer pour qu'il dévoilât l'affaire d'Arius. Quand arriva * f. 21, v°. le moment de lire l'Évangile, Arius se disposa * à se mêler aux prêtres et à faire avec eux l'oblation, mais il ressentit des douleurs d'entrailles et des troubles dans les intestins ; il sortit pour aller aux lieux d'aisance, mais ses intestins et tout ce qu'il avait dans le ventre tombèrent à terre, et il resta raide mort. Quand l'heure du sacrifice fut arrivée, l'évêque le chercha et ne le trouva point. Il l'envoya chercher et on le trouva dans l'état que nous venons de décrire. Tel fut le châtement éclatant qui l'atteignit et le fléau vengeur qui le rongea. L'assemblée remercia son Créateur d'avoir vu la punition qui avait frappé l'imposteur à cause de sa déloyauté et de ses intentions perverses et de ce qu'il avait manifesté la désobéissance cachée et le parjure fait au nom de Dieu. Le Théologien rapporte le châtement qui frappa Arius et il dit dans son homélie aux Égyptiens : « Les prières du prêtre pur

لحققت اريوس فقال في مقالته على المصريين صلوات الكاهن الزكى اهلكت الكاهن الشقى ودعا الامام التقى اهلك الكاهن المقترى

الباب السادس

الرد على من طعن فيها

ورایت قوما من مخالفینا قد طعنوا * فی هذه الامانة وقالوا ان هولاء الثمائية والثمنية عشر اسقف هم الذين وضعوا القول بالتثليث ودونوه واذاعوه في مدنهم وعند رعيتهم وان دين المسيح الذي اتى به هو دين التوحيد الذي هم عليه وهذا الذي زعموا هو التحريف والتبديل الذي وضعناه فحن الآن مفسدون عليهم هذا الراى والقول بما نحن نذكره فنقول انا واتم قد اجتمعنا على انه اذا اتى من قبل الله تبارك ان في زمان اى الازمنة فلا بد من اقامة الحججة وازاحة العلة وعليه ان يودع اهل الزمان الذين هم فيه حجة الله على ساير خلقه ما القاه اليه ربه وان يعرفهم ما سنن عليهم من السنن وشرع لهم من الشرايع قال. 1.

ont perdu le malheureux prêtre, et l'invocation du pieux prélat a détruit le prêtre menteur. »

CHAPITRE VI

RÉPONSE AUX ATTAQUES CONTRE LE CONCILE.

J'ai connu des dissidents qui attaquent * cette profession de foi et disent * f. 22, r°. que ce sont les trois cent dix-huit évêques qui ont établi la doctrine de la Trinité, l'ont rédigée en symbole et l'ont propagée ainsi dans leurs villes et parmi leurs ouailles, que la religion que Jésus-Christ est venu apporter est une religion de monothéisme telle qu'ils la pratiquent, tandis que d'après eux nous avons établi une religion altérée et changée. Mais nous retournons contre eux cette argumentation et cette affirmation et nous disons en résumé : Vous et nous sommes d'accord pour convenir que celui qui est venu de la part de Dieu (qu'il soit béni) à une époque ou à une autre, doit avoir nécessairement donné ses preuves et fait cesser l'erreur; qu'il a dû apporter à la génération au milieu de laquelle il a paru une preuve venant de Dieu (qui est au-dessus de toutes ses créatures) que sa mission lui avait été confiée par le Seigneur et qu'il a dû en même temps leur faire connaître les lois et les préceptes qu'il leur imposait. Car il n'était pas permis de le vénérer avant qu'il eût présenté ses preuves et que sa doctrine eût été connue et publiée et

* f. 22, v°. فانه لا يجوز ان يحترم الا وقد اُحجته وبانت دلالتة وانتشرت وصارت مع الحججة فاذا كان هذا هكذا وكان لا بد من انتشار الخبر * واستفاضته وتداول الشرايع والسنن وجميع ما القى عليه فلن يجوز بعد ان يدون الاخبار ويحصل له الاثار ويصير في افواه الرجال الحججة وتسيرها الركبان على ساير البلدان ان لا يغير ولا يبدل ولو كان هذا جائزا لبطلت اخبار الانبياء وفسدت اثارهم ولم يعلم حقيقة ما جاؤا به ولم يكن لله تبارك وتعالى اليوم حجة لانا لا نعلم لعله ما جرى في كل عصر مثل ما اودعتموه فلعن امركم ايضا مدخول وقد حدث له مثل ما حدث في امر النصارى وغيرهم من التحريف والتبديل

ودليل ثانى اقول انه مستحيل ان بدع العالم الذين هم الحججة ما كانوا يتدينون به مما اخذوه عن الصادقين وتلقوه من المسيح وحواريه واصحابه ويقبلون اقاويل قوم ليس هم عندهم فى منزلة اوليك ولو جاز هذا لجاز ان بدع الناس اجمعون اقاويل الرسل ويتبعون من هم دونهم * من العوامر وغيرهم

* f. 23, r°.

وايضا فلو كان القوم حذرفوا وفسدوا لقد كانوا يحتاجوا الى احضار الاناجيل الصحيحة

1. Il manque ici un mot; sans doute قدم.

en même temps prouvée. Ces conditions étant remplies, la bonne nouvelle ne * f. 22, v°. pouvait manquer de se répandre * et de se divulguer; on ne pouvait manquer non plus de recueillir par écrit ses lois, ses préceptes et tous ses enseignements. Il n'était plus permis ensuite de rien insérer ni ajouter à ce recueil. Puis cette doctrine devait être défendue par la bouche des hommes et propagée par les messagers apostoliques dans tous les pays sans y introduire de changement. Car si cela eût été permis, c'en était fait des enseignements des prophètes, les documents qu'ils laissaient eussent été altérés et on ne saurait plus où est la vérité qu'ils ont apportée sur la terre, en sorte que Dieu (qu'il soit béni et magnifié) ne disposerait maintenant d'aucune preuve; nous ne saurions quelles erreurs ont pu se produire au cours des siècles dans ce que vous avez transmis et il peut se faire que votre doctrine ait été interpolée de même qu'il s'est produit souvent des altérations et des changements chez les chrétiens et autres.

Voici un second argument: Je dis qu'il est absurde de supposer que des innovations aient été faites par des hommes qui avaient la preuve que leur doctrine religieuse venait de témoins sincères et que c'était bien la doctrine du Christ, de ses apôtres et de ses disciples, et de prétendre en même temps que ces mêmes hommes auraient accepté l'enseignement de docteurs inférieurs en dignité. Si cette argumentation était légitime, il serait tout

* f. 23, r°. aussi légitime de dire qu'ils ont inventé * toutes les paroles des apôtres et qu'ils s'en tiennent à ce qu'ils ont eux-mêmes compilé.

On peut dire encore que si l'on avait forgé des livres altérés et corrom-

التي دَوَّنَهَا السيد المسيح له المجد واصحابه على زعمهم واحضار اقاويل حواريه واحراقها بالنار وكتب غيرها مما رواه والبعث به الى البلدان حتى يكون عند اهل الامصار نسخة واحدة يرجعون اليها

واذ قد نرى هذا الخبر من هذه المطاعن كلها فلم يبق لمبدع حجة ولا لمتحذلق فان ادعوا ان شيئاً مما وصفناه قد كان في اخبارنا ولم ينقله مخالف ولا موافق فليعارضوا بمثل ما ادعوه علينا على السنتهم بالسؤال حتى نريهم فسادهم فساد ما ادعوه سوا ونسحق الآن راجعون عليهم فنقول خبرونا عنكم اذا نحن قلنا لكم ان دين الله تبارك وتعالى * f. 23, v. الذي اتى به * صاحبكم هو التثليث والاتحاد والتدين باعضاء الصليب وتوقير يوم الاحد والتقريب بالقربان وان الذي اتم عليه الآن من عمل فلان وفلان الذين اخرجوا المصاحف وكتبوا ما رواه في زمانهم وانفذوه الى ساير البلدان وقسروا الناس عليه وروينا لكم الاخبار التي تعرفونها من ان فلان اطعن على فلان وفلان بسبب فلانا بسبب هذا الكتاب وفلان

pus, il aurait fallu avoir en mains les Évangiles véritables qui, d'après eux, ont été composés par Notre-Seigneur Jésus-Christ (gloire à Lui) et par ses disciples, ainsi que les maximes des apôtres. Ils auraient dû ensuite les brûler et en écrire d'autres conformes à leurs idées qu'ils auraient envoyés dans tous les pays, afin que les habitants des provinces n'eussent qu'un texte unique auquel ils se seraient conformés.

Quand nous examinons les attaques à ce point de vue, il ne reste plus d'argument au novateur, ni d'échappatoire pour celui qui veut se séparer. Ils objectent que nous avons relaté dans nos annales des faits qui n'ont été transcrits ni par nos adversaires ni par nos partisans ; qu'ils nous montrent sur quoi est fondée la question qu'ils nous adressent, mais nous leur démontrons leur tort et l'erreur de leur prétention erronée. Puis, nous retournant contre eux, nous leur dirons : Donnez-nous votre avis, quand nous vous disons que la religion de Dieu (qu'il soit béni et exalté) que votre Maître est venu apporter, * consiste à reconnaître la Trinité et l'Unité (de Dieu), à pro- * f. 23, v. fesser la foi au bois (?) de la croix, à sanctifier le dimanche et à offrir le saint sacrifice : tandis que la doctrine que vous tenez maintenant est l'œuvre d'un tel ou d'un tel qui ont composé des livres et écrit ce qu'ils pensaient à leur époque, puis l'ont fait pénétrer dans tous les pays et l'ont imposé aux populations. Nous vous citons des faits que vous connaissez ; on s'attaque les uns les autres à cause de tel livre. On dit : J'ai beaucoup de peine à expliquer les interpolations qui sont introduites dans la parole de Dieu ; j'étais habitué à la lire auparavant de telle et telle façon et maintenant je n'y trouve plus ce que je lisais.

قال هاهنا في كلام الله زيادة اكره ان اينها وانى قد كنت اقرى قبل هذا الوقت كيت وكيت وليس اراد الآن ثابتا في هذا الكتاب

ماذا يكون جوابكم فلا بد لهم من الاحتجاج بمثل ما به احتجنا وان الخبر قد

استفاض فلم يمكن تغييره وتحريفه وان الحجة لا تجوز عليها شى من هذا

ولنا عليهم حجة اخرى وهى ان اصحابهم قد نقلوا انهم فعلوا جميع ما قلناه واصحابنا

* f. 24, r°.

نحن على كثرة اختلافهم وتعاديهم ما منهم احد ادعى ان * مخالفة وقعت ولا تحريفا جرى

والا فهذا اريوس الذى وصفنا حاله واواناموس يقولان ان كلمة الله وروحه مخلوقتان فهل

وجدتموهما ادعىا على مخالفتهما¹ انهم غيروا او بدلوا او افسدوا وقد عارضت رجلا من

حذاق المتكلمين بهذه المعارضة فطالبته بالتفريق مما ادعاه علينا وعلى الامة الاخرين وبين

ما عارضناه به فلم يجد الى ذلك سبيلا وساذكر لكم نص ما جرى مع هذا المتكلم وغيره

في كتاب المجالس مما يزيد فيه قولنا ويدفع به قول خصومنا ان هذه الامانة التى اتفق

عليه هولاء الائمة ماخوذة الفاظها من كتب التنزيل ومن النص والتوفيق وانهم لم ياتوا ابشى

1. مخالفتها.

Quelle sera votre réponse ?

Ils sont obligés d'en revenir à notre argumentation : la Bonne Nouvelle s'est répandue sans qu'il ait été possible de la changer ou de l'altérer et l'on ne peut donner de preuve légitime du contraire.

Nous avons encore un argument à opposer à nos adversaires ; leurs partisans rapportent qu'ils ont agi en tout d'après nos maximes et celles de nos partisans. Mais nous contredisons absolument et nous démentons formellement qu'un seul d'entre eux ait prétendu qu'il y ait eu seulement * divergence d'opinion et non altération. Nous avons en effet Arius, dont nous avons rapporté le cas, et Eunomius qui disent que le Verbe de Dieu et son Esprit sont des créatures. Mais où avez-vous trouvé qu'ils aient réclamé contre leurs contradicteurs en les accusant de changer, d'altérer et de corrompre l'Écriture ? J'ai même eu une discussion avec un des plus habiles parmi ceux qui nous contredisent en cela, et je lui demandai de m'expliquer la différence qu'il y a entre ce qu'il reproche à nous et au reste du peuple, et ce en quoi nous nous écartons de lui, et il ne trouva pas de réponse satisfaisante. Je vous ferai le récit de mes entretiens avec cet interlocuteur et avec d'autres dans le livre des séances, car cela est de nature à corroborer notre doctrine et à réfuter celle de nos adversaires en démontrant que le symbole au sujet duquel ces prélats se sont mis d'accord est tiré des livres révélés et conforme à leur texte, qu'ils n'y ont rien mis de leur propre fond, et que cette doctrine n'est point de leur invention. Toutes les objections qu'ils ont faites sur cette ques-

من عندهم ولا اخترعوا قولاً من ذواتهم وفي هذا الباب بطلان جميع ما ادعوه * وحجة لمن كان ضعيفاً في صناعة الكلام فيعلم العالمون ان هولاء الائمة ما اتوا الا بما استودعوا من كلام رب العالمين وكتب الرسل والمعلمين الذين شاهدوا وعانوا وسمعوا وقبلوا * لشي¹ منها فليس للدين² اخذتموه³ معنى مفهوم الرد على النسطورية فاما النسطوريون فهم اكثر اضطراباً واختلافاً واقل اتفاقاً في اراهم وفي اقوالهم وذلك انه اذا قيل لهم ما امانتكم قالوا نؤمن بالله الاب والابن وروح القدس قيل ارايتم هذا الذي بيننا هو هذا الابن امرتم اثنين احدهما⁴ والاخر المبتدى به فلم يجدوا ندا اضطراباً من ان يقولون انه واحد فان قيل لهم ارايتم المولود الملقى في الارض¹ هو هذا الواحد الجوهرى قالوا معا والله فعل القول في الائمة مأخوذة الفاظها من كتب التنزيل ومن النص والتوفيق وانهم لم ياتوا بشي

1. Tout ce passage, jusqu'à la fin du chapitre, est barré. Il a sans doute été introduit à cet endroit par suite d'une erreur de copiste. — 2. Peut-être doit-on lire للذى. — 3. Ms. اخذتموه. — 4. Il manque ici un mot; sans doute الارزلى.

tion sont donc vaines et ne constituent * une preuve que pour ceux qui sont * f. 24, v°. inexpérimentés dans l'art de la parole. Les hommes instruits doivent savoir que les prélats n'ont apporté que les paroles qu'ils ont reçues en dépôt du Maître du monde et tirées des livres des Apôtres et des Docteurs qui ont écrit ce dont ils ont été témoins, ce qu'ils ont vu de leurs yeux, ce qu'ils ont entendu ou reçu par tradition.

* 4 Et il n'y a pas de sens compréhensible dans la croyance que vous avez choisie. * f. 25, r°. Telle est la réponse que l'on fait aux Nestoriens. Il y a en effet chez eux un grand trouble et une grande confusion et un manque complet d'accord dans leurs opinions et leurs discours. Ainsi quand on leur demande quelle est leur foi, ils répondent : « Nous croyons en Dieu, le Père, le Fils et le Saint-Esprit. » Nous leur posons alors la question suivante : « Que pensez-vous de notre explication au sujet du Fils? Vous dites qu'il y en a deux : l'un (éternel), l'autre qui a un commencement. » Ils ne peuvent nécessairement pas éviter de dire qu'il est un. Si maintenant on leur demande : « Pensez-vous que celui qui est né et qui a été envoyé sur la terre soit le (Fils) unique et substantiel? » ils répondent d'un commun accord : « C'est Dieu qui est l'auteur de la profession de foi des évêques. Les formules en ont été prises dans les livres révélés conformément au texte et au sens, et

1. Ce passage qui manque dans la version éthiopiennè se trouve intercalé ici sans doute par erreur de copiste. Il est à noter que les dernières lignes sont la répétition exacte de celles qui se trouvent à la fin du chapitre vi^e, immédiatement auparavant.

من عندهم ولا اخترعوا قولاً من ذواتهم وفي هذا الباب بطلان جميع ما ادعوه وحجة لمن كان ضعيفاً في صناعة الكلام فليعلم العالمون ان هولاء الائمة ما اتوا الا بما استودعوا من كلام رب العالمين وكتب الرسل والمعلمين الذين شاهدوا وعانوا وسمعوا وقبلوا *

* f. 25, v°.

الباب السابع

من اين اخذت الفاظها

اما قولهم نومن باله واحد الاب ممسك الكل وبالرب الوحيد يسوع المسيح فمن الانجيل والرسول فاما قولهم المولود من الاب قبل كل الدهور وليس مخلوق مساوي الاب في الجوهر فمن انجيل يوحنا اذ قال الكلمة لم تنزل عند الله والله هو الكلمة وشهادة يوحنا الصابغ وقوله ياتي بعدى من اسبق منى وقول الرسول انه صورة الله الذى لا يرى وبه خلق العالمين وقوله المسيح هو اله الكل وقول سيدنا المسيح له المجد عن نفسه

ils n'y ont rien mis de leur propre fond et cette doctrine n'est point de leur invention. » Les objections qu'ils font sur cette question sont donc vaines et ne constituent une preuve que pour ceux qui sont inexpérimentés dans l'art de la parole. Les hommes instruits doivent savoir que les prélats n'ont apporté que les paroles qu'ils ont reçues en dépôt * du Maître du monde et tirées des livres des Apôtres et des Docteurs qui ont écrit ce dont ils ont été témoins, ce qu'ils ont vu de leurs yeux, ce qu'ils ont entendu ou reçu par tradition.

* f. 25, v°.

CHAPITRE VII

D'OU ONT ÉTÉ TIRÉES LES FORMULES DU SYMBOLE.

La formule suivante : « Nous croyons en un seul Dieu, le Père Tout-Puisant, et en un seul Seigneur Jésus-Christ », est tirée de l'Évangile et de l'Apôtre. Cette autre formule : « Né du Père avant tous les siècles, non créé, consubstantiel au Père », provient de l'Évangile de saint Jean qui dit : « Le Verbe n'a pas cessé d'être avec Dieu et le Verbe était Dieu¹ » ; ainsi que du témoignage de Jean-Baptiste quand il dit : « Il vient après moi un homme qui était avant moi². » De même l'Apôtre dit qu'il est l'image du Dieu invisible et que le monde a été créé par lui³ ; il dit encore : « Le Christ est le Dieu de toutes choses⁴. » Notre-Seigneur Jésus-Christ (gloire à Lui) dit de lui-même : « J'étais avant Abraham⁵. » Si donc le Fils est le Créateur du monde,

1. Joan., 1, 1. — 2. Joan., 1, 27. — 3. Hebr., 1, 2, 3. — 4. Rom., ix, 5. — 5. Joan., viii, 58.

انا قبل ابراهيم فاذا كان الابن خالق العالمين فهو قبلهما كما قالوا وقد قال الانجيل انه كان يعادل نفسه بالله * وقوله انى فى ابى وابى فىى وقال انى اتيت من عند ابى وانطلق ايضا الى ابى وقوله انى انما نزلت من السماء لاعمل بمسرة ابى وقال الرسول ايضا يسوع المسيح هو امس واليوم والى الابد وفى كل حين وقد قال سمعون الصفا انت ابن الله الحى

واما ساير فى هذه الامانة من قولهم انه نزل من السماء وجأ لخلاصنا وتأنس من روح القدس ومن مريم العذرى وذكر الصليب والانبعاث وغير ذلك فهو نصوص الانجيل وقول سيدنا يسوع المسيح له المجد ونبيته انه ابن البشر مستعد ان يسلم نفسه فى ايدى الخطاة ويتألم وينبث فى اليوم الثالث فإى امر ايين من هذا واى قول اوضح منه وان هذه الامانة هى التى لم تنزل عليها امم النصرانية يتوارثوها خاف عن ساف ولو شيت لاحضرت لكم من قول ' الايمة الماضيين الذين كانوا من قبل هولاء الثلثماية وثمانية عشر بالدهر الطويل ممن شاهد السيد المسيح له المجد وممن تبع تلاميذه منهم

il était avant le monde, comme on l'a dit. L'Évangile ajoute qu'il s'égalait à Dieu * et lui-même dit : « Je suis en mon Père et mon Père est en moi¹. » Il * f. 26, r°. dit encore : « Je suis venu de mon Père et je retourne à mon Père² » ; et ailleurs : « Je suis descendu du ciel pour accomplir ce qui plaît à mon Père³. » L'Apôtre dit à son tour : « Jésus-Christ était hier, il est aujourd'hui et il sera pour l'éternité et dans toute la durée⁴. » Et Simon Céphas a dit : « Tu es le Fils du Dieu Vivant⁵. »

Ainsi les formules de ce symbole s'accordent pour affirmer qu'il est descendu du ciel, qu'il est venu pour nous sauver, qu'il s'est fait homme par l'opération du Saint-Esprit dans le sein de la Vierge Marie. Elles mentionnent la Croix, la Résurrection et autres faits. Or tout cela se trouve dans les textes de l'Évangile et dans les paroles de Notre-Seigneur Jésus-Christ (à Lui la gloire). Et nous démontrons qu'il est le Fils de l'homme, qu'il était prêt à se livrer dans les mains des pécheurs, qu'il a souffert, qu'il est ressuscité le troisième jour. Qu'y a-t-il de plus clair et de plus évident que ce langage ? Cette foi est bien celle sur laquelle les peuples chrétiens n'ont pas cessé d'être d'accord, celle qu'ils ont reçue en héritage de leurs ancêtres. * Je * f. 26, v°. puis vous citer, si je le veux, les paroles des évêques anciens qui ont vécu longtemps avant les trois cent dix-huit, dont les uns ont vu Notre-Seigneur Jésus-Christ (à Lui la gloire), et les autres sont venus immédiatement après

1. Joan., xiv, 10, 11. — 2. Joan., xvi, 28. — 3. Joan., vi, 38, 39. — 4. Hebr., xiii, 8. — 5. Matth., xvi, 16.

اغناطيوس اسقف انطاكية بوليقرس اسقف سمرنا فان احد هذين كان تلميذا لسمعون الصفا والاخر كان ليوحنا الانجيلي واريانوس وديونوسيوس اسقف الاسكندرية ما يعلمون معه ان هولاء الابهاء متبعون الامانة التي اسلمها السيد المسيح له المجد لرساله الاظهار واودعهم ايها الا ان هذا مما نوجزه الي ان نجعله في الموضع الذي يليق به ولعلنا سنذكر شياء منه اذا صرنا الي تفسير معانيها وتاويل الفاظها ان احتجنا الي ذكره وعن الطاغون الان عن هذه الامانة من الوجه الذي ذكروه المخطيون وعلى الباطل مقيمون وللحق معاندون

* f. 27, r°.

* الباب الثامن *

في افتراق القوم بعدها

وحين انصرف الابهاء الي مواطنهم ورجعوا الي بلدانهم اودعوا هذه الامانة رعاياهم وامروهم بتلاوتها في كل يوم على مذابحهم وفي اوقات صلواتهم ليكونوا لها ذكراين وعليها عاملين وامروهم بتعليمها بنبيهم وعبيدهم متبعين لامر الله تبارك وتعالى اذ قال لموسى النبي

ses disciples. Tels sont Ignace, évêque d'Antioche, Polycarpe (*Bolikouros*), évêque de Smyrne, dont l'un fut disciple de Simon Céphas, et l'autre de Jean l'Évangéliste, Arianus¹ et Dionysius, évêque d'Alexandrie. On sait bien que ces Pères ont suivi la foi que le Seigneur Christ (à Lui la gloire) a transmise et léguée à ses Apôtres saints. Mais nous passerons rapidement sur ce sujet en attendant que nous le traitions au lieu qui lui convient; il est possible qu'au besoin nous en parlions de nouveau en faisant le commentaire du symbole et l'explication de ses formules; nous réfuterons ceux qui s'en écartent à l'heure actuelle en se plaçant au point de vue des hérétiques qui partent de principes faux et s'opposent à la vérité.

* f. 27, r°.

* CHAPITRE VIII

SCHISME DU PEUPLE CHRÉTIEN APRÈS LE CONCILE.

Quand les Pères furent de retour dans leurs pays et furent rentrés dans leurs villes, ils transmirent cette profession de foi à leurs ouailles et ordonnèrent d'en faire la lecture tous les jours pendant le sacrifice et aux heures de prières, pour qu'ils en gardassent le souvenir et qu'ils la missent en pratique. Ils leur ordonnèrent aussi de l'enseigner à leurs enfants et à leurs serviteurs conformément à l'ordre de Dieu (qu'il soit béni et exalté) quand il

1. L'éthiopien porte « Arianus, son disciple », peut-être Irénée, disciple de Polycarpe.

في قضية الفصح اذ امر بنى اسرائيل ان يحملوا معهم عجينهم قبل ان يختمر ويخزونه
فطيرا قال تبارك وتعالى اذا سالوك بنوك عن هذا قتل لهم هذا تذكرة لما صنع الله معنا
في وقت اخرجنا من ارض مصر وانتزاعه ايانا من يد عدونا اذ امرنا ان نحمل العجين
من قبل ان يختمر ونخرج مسرعين

وقال الله جل وعز في موضع اخر سل ابوك فهم يخبرونك وتعرف من مشايخك
* f. 27, v°. وهم يعلمونك الا¹ ترى القوم لما جأتهم الايمة بما جموعة من كتب الله واتفقوا عليه
ولم يطعن فيه طاعن ولا دفعه دافع ولا نازع فيه منازع بل تلقوه بالقبول لعلمهم انه دين
الله وعقد سلفهم وانهم لم يزوغوا ولا عدلوا عن الطريقة المثلى والمحنة البيضاء وقرت البيعة
وسكنت الجماعة وامتلت الاض من معرفة الله كالماء الذي يفيض على وجه البحار كما
قال الله

فلما رأى العدو اللعين ان امره كله قد دثر وبطل قذف ايضا شر اخر على لسان

1. Ms. الى substitué selon toute vraisemblance par le copiste à l'expression الا qui seule convient à cette place.

parla à Moïse le Prophète à propos de la Pâque, et ordonna aux fils d'Israël d'emporter avec eux leur pâte avant qu'elle fût fermentée et d'en faire du pain azyme. Le Dieu (qu'il soit béni et exalté) leur dit : « Quand vos fils vous interrogeront à ce sujet, dites-leur : C'est en souvenir de ce que Dieu a fait pour nous quand il nous a tirés de la terre d'Égypte et nous a délivrés de la main de notre ennemi, il nous ordonna d'emporter la pâte avant qu'elle eût fermenté et de partir en toute hâte¹. »

Et Dieu (qu'il est puissant et grand!) a dit dans un autre passage : « Interroge tes pères et ils te l'apprendront ; tu le sauras par tes vieillards * qui t'en instruiront. » Ainsi ne voyez-vous pas (quelle fut l'attitude) du peu- * f. 27, v°.
ple : quand les évêques lui eurent apporté la doctrine qu'ils avaient puisée dans les livres divins et au sujet de laquelle ils s'étaient mis d'accord, il n'y eut personne pour attaquer cette foi, pour la rejeter ou pour la contester, mais elle fut acceptée avec empressement, car on savait que c'était la religion divine et la croyance des ancêtres. Ils ne s'écartèrent point et ne s'éloignèrent point de la bonne voie et de la route bien marquée; l'Église fut affermie, la foule fut apaisée et la terre fut remplie de la connaissance de Dieu comme l'eau qui abonde à la surface des mers, selon la parole de Dieu.

Quand l'ennemi maudit vit que son œuvre était paralysée et détruite, il vomit une autre impiété par la bouche d'un homme appelé *Maqdounousin* (Macé-

1. Ex., xii, 15, 25-27, 39.

رجل يعرف بمقدونوسين اسقف القسطنطينية فقال ان روح القدس مخلوق وان الاب والابن من جوهر واحد وافتتن مدينة القسطنطينية فلما تادى هذا الخبر الى الائمة في ذلك الحين اجتمعوا على نفيه واسقاطه واقام اغريغوريوس التاولغس بمدينة القسطنطينية عشر سنين * وهو يبين خطأ هذا الرجل ويرد عليه قوله ويرى فساد دعواه فلما بطل

* f. 28, 1°.

امر هذا الرجل الاخر وادت مقالته وقد كان ايضا ابوليناريوس قد ظهر وزعم ان جسد سيدنا المسيح بغير ذى نفس ولا عقل وان اللاهوت قام له مقام النفس والعقل واحتج بقول الانجيل الكلمة صارت لحما وانه لم يقل صارت انسانا فلم يظفر هذا براحة ولا وجد له معينا فعملت الالباء في الطعن عليه ورد مقالته

ثم انتهى الامر الى ديودروس وتيدروس اسقفان كانا فاتيا بقول عجيب وراى بديع ممن مضى ولا ظنت الالباء أن قابلا يقوله زعما أن المولود من مرترميم العذرى هو المسيح وان ابن الله اخر غيره هو المولود من الاب قبل كل الدهور وان الابن الازلى حل¹ في

1. جل.

donius), évêque de Constantinople, qui prétendait que le Saint-Esprit est créé tandis que le Père et le Fils sont d'une seule et même substance. Il séduisit la ville de Constantinople. Quand cette affaire parvint à la connaissance des évêques qui étaient alors en fonction, ils se mirent d'accord pour le condamner et le déposer. Ce fut alors que Grégoire le Théologien résida pendant dix ans à Constantinople; * il démontra l'erreur de cet homme, réfuta sa doctrine et montra la perversité de ses assertions. Quand le parti de cet hérésiarque eut disparu et que sa doctrine fut tombée dans l'oubli, parut encore Apollinaire qui prétendait que le corps de Notre-Seigneur le Christ n'avait pas d'âme ni d'intelligence et que la divinité lui tenait lieu d'âme et d'intelligence. Il se fondait sur l'Évangile qui dit : « Le Verbe s'est fait *chair* », et non « le Verbe s'est fait *homme* ». Mais il n'eut pas de succès et ne trouva point de soutien. Les Pères s'occupèrent néanmoins de le combattre et de réfuter sa doctrine.

* f. 28, 1°.

Ensuite vinrent les deux évêques *Diodros* (Diodore¹) et *Tidros* (Théodore) qui professaient une doctrine extraordinaire et une opinion plus étrange que tout ce qui avait paru jusqu'alors, telle que les Pères n'avaient point présumé qu'il se présenterait quelqu'un pour la soutenir. Ils prétendaient que celui qui a été enfanté par Marie est le Messie, et que le Fils de Dieu, celui qui est né du Père avant tous les siècles, est différent de lui; que le Fils éternel a habité dans le Christ et que le Christ a été appelé Fils de Dieu par

1. Diodore, évêque de Tarse depuis 378 jusqu'à sa mort (394), fut le maître de saint Jean Chrysostome et de Théodore qui fut évêque de Mopsueste de 393 à 429.

* f. 28, v°. المسيح فسمى المسيح ابن الله بالنعمة والكرامة * لان الابن قد حل فيه لانه ابن الله الحقيقي وان الاتحاد الذي ذكروه انما كان بالمشية والارادة فقط وان المخلص لا يبشر والمنقذ لهم هو هذا المولود من مريم وهو انسان مساو لكل الناس فابنتا لله ابنتين واحد بالنعمة والكرامة واخر بالجواهر والطبيعة وعدلوا بينه وبين اليهود الكفرة المسميين ابناء الله ونبايه بالانعام والاكرام ولم يفتش أمر هولاء ولا ظهر ظهورا بينا وانما كانا يضعان الكتب ومؤلفاتها ويفسران ويؤلفان ويتاولان كتب الله ورسله ثم ماتا ولم ينشر لهما ذكرا وانما كان نسطور الذي صار اسقفا على القسطنطينية تلميذا لهما فتبع اراهما وسلك طريقهما الا انه لم يجسر انه يقول بلفظة ان لله ابنين احدهما منعم عليه بهذا الاسم والاخر طبيعي بل كان يقول انه ابن واحد ورب واحد * غير انه كان في ساير اموره واقاويله متبعا لهما يقول ان المسيح حل في الابن الازلي وانى اعبد من اجل ان الله فيه وزعم ان المسيح له المجد جوهران واقنومان واذاع هذا القول بمدينة القسطنطينية وخطب به على روس الناس والاشهاد في ايام الاعياد فانكر عليه منكرون ما يسمعون ففاهم واستقطم

grâce et par honneur * parce que celui qui est le véritable Fils de Dieu * f. 28, v°. a habité en lui. L'union dont ils parlent n'est qu'une union morale fondée sur la volonté. Le Sauveur des hommes, celui qui les a rachetés est précisément, d'après eux, celui qui est né de Marie ; il est homme, de même substance que tous les autres hommes. Ils attribuaient ainsi à Dieu deux Fils : l'un par la grâce et l'honneur et l'autre par la substance et la nature. Ils le faisaient ainsi l'égal des Juifs infidèles qui furent appelés enfants de Dieu et ses prophètes par la grâce et l'honneur. On ne fit pas d'enquête sur cette hérésie et on n'éclaircit pas cette affaire. Ils composèrent des livres pour commenter, mettre en ordre et expliquer les livres divins et ceux des Apôtres. Puis ils moururent et leur souvenir s'effaça.

Nestorius (*Nastor*), qui devint plus tard évêque de Constantinople, fut leur disciple ; il adopta leurs opinions et marcha sur leurs traces. Il n'osa pas néanmoins dire que Dieu a deux Fils, l'un auquel ce nom est concédé par grâce et l'autre qui est son Fils par nature, mais il disait qu'il n'y a qu'un seul Fils et qu'un seul Seigneur. * Il suivit néanmoins ses deux maîtres dans sa * f. 29, r°. doctrine et dans ses maximes, prétendant que le Christ est devenu glorieux par le Fils Éternel. « Je l'adore, disait-il, parce que Dieu est en lui. » Il supposait ainsi que dans le Christ (à Lui la gloire) il y a deux natures et deux hypostases. Il divulgua cette erreur dans la ville de Constantinople et la prêcha ouvertement, les jours de fêtes, devant tout le monde. Et ceux qui protestèrent contre ce qu'ils entendaient furent proscrits et déposés par lui.

فاتصل امره بكيراص اسقف الاسكندرية وقلنطينوس اسقف رومية ويوحنا اسقف انطاكية ويوناليوس اسقف اورشليم فكتب بعضهم الى بعض بان اتصل بهم ان نسطور يقول ان المسيح انسان فيه ابن الله وانه هيكل له وانه جوهران واقنومان فلما كثر الاضطراب بمدينة القسطنطينية كتب تاوضوسوس الملك الى الاساقفة يسألهم

* f. 29, v°. الاجتماع للنظر في هذا الامر * فاجتمعوا في مدينة افسس ولم يحضر نسطور وراسلوه. في الاجتماع معهم فلم يجيبهم ولم يفعل فلما طال امرهم ولم يروه اليهم مقبلا ولا على قولهم عاملا احضروا اقاويله بين ايديهم واحضروا اقاويل الابهاء القدماء المعلمين النجباء فوجدوه قد خالفهم خلافا بينا وزاغ عن طريقهم زوغانا فاحشا فحينئذ نفوه من البيعة واسقطوه من درجة الكهنوت ومضوا لسيلهم فاما الفاظهم ومناظراتهم وما جرى في المجمع على نصه فقد خبرناكم به مما يليق اثباته في كتاب المجامع وكان ظهور هذا الرجل اعنى نسطور بعد تبق خمسين سنة من اجتماع المجمع الثاني وبعد مائة سنة وستة سنين من مجمع نيقية

Le bruit de cette affaire parvint à Cyrille (*Kirillos*), évêque d'Alexandrie, à Célestin (*Calentinos*), évêque de Rome, à Jean, évêque d'Antioche, à Juvénal (*Jounalios*), évêque de Jérusalem. Ils entretenirent entre eux une correspondance au sujet des bruits qui couraient sur Nestorius, d'après lesquels il prétendait que le Christ était un homme en qui le Fils de Dieu habitait comme dans un temple, et qu'il y avait en lui deux natures et deux hypostases.

Comme les troubles augmentaient à Constantinople, l'empereur Théodose écrivit aux évêques, leur demandant de se réunir pour examiner cette affaire. * f. 29, v°. * Ils s'assemblèrent dans la ville d'Éphèse, mais Nestorius ne parut pas. Ils lui écrivirent alors de venir les rejoindre, mais il ne leur répondit point et ne vint pas. Comme l'affaire traînait en longueur, qu'il ne venait point et qu'il ne se conformait point à leurs instructions, ils exposèrent publiquement ses propositions en même temps que les maximes des anciens Pères et des Docteurs vénérables, et ils trouvèrent qu'il était en contradiction flagrante avec eux et qu'il s'écartait scandaleusement de leur voie : En conséquence ils l'excommunièrent, et le déposèrent du sacerdoce, puis ils s'en retournèrent. Quant au texte des formules et des considérations qui furent énoncées dans ce concile, nous en avons exposé, au Livre des Conciles¹, ce qu'il fallait pour les défendre.

Cet homme, je veux dire Nestorius, parut cinquante ans après le second concile, et cent six ans² après le concile de Nicée.

1. Cf. *P. O.*, t. III, p. 143-161. — 2. L'éthiopien porte à tort 167 ans.

فلما تتيح المغبوط تاودوسيوس الملك افضى الملك الى مرقيان ولم * يكن من اهل بيت الملك لان تاودوسيوس لم يخلف ولدا فتزوجت اخته بمرقيان هذا وملكته وتيح كيرلس اسقف الاسكندرية وقلسطينوس اسقف رومية ويوحنا اسقف انطاكية وبقي قوناليوس اسقف اورشليم وتولي ديسقورس كرسى مرقس الرسول ومكسيمس كرسى انطاكية ولاون كرسى بطرس برومية

وكان قد ظهر فى ايام تاودوسيوس بالقسطنطينية رجل قس يدع اوطاخى زعم اصحابه ومن سمع منه انه كان يقول ان جسد المسيح لطيف وانه ليس مساو لاجسادنا وانه لم تحله الالام والاعراض وكان ذلك فى ايام ابلاينوس اسقفها والدافع عليه باسيليوس اسقف دمالوس * ققطعه ابلاينوس وعدة اجتمعت معه فمضى الى الملك مستعديا وزعم انه قطع ظلما * وامر ان يجمع مجمع بافسس فاجتمع مجمع كان عدته مائة وثلاثين اسقفا منهم ديسقورس اسقف الاسكندرية ويوناليوس اسقف اورشليم واصطفن اسقف افسس وغيرهم وحضر اوطاخى قتبراً مما ادعى عليه وكذب خطبه بان امانته مساوية لامانة ابيه فحكمت الاساقفة بقبوله

Après la mort du bienheureux empereur Théodose, l'empire échet à Marcien. * Il n'appartenait pas à la famille impériale, car Théodose n'avait pas * f. 30, 1re. laissé d'enfant, mais il avait épousé la sœur de l'empereur et il parvint ainsi au trône impérial. Cyrille, évêque d'Alexandrie, était mort, ainsi que Célestin, évêque de Rome, et Jean, évêque d'Antioche; Juvénal (*Counalios*), évêque de Jérusalem, vivait encore. Dioscore (*Discouros*) était monté sur le siège de l'Apôtre Marc, Maxime sur celui d'Antioche et Léon sur le siège de Pierre à Rome.

Il avait paru à Constantinople, sous le règne de Théodose, un prêtre nommé Eutychès (*Otakhi*). D'après ses partisans et ceux qui l'avaient entendu, il enseignait que le corps du Christ est subtil, qu'il n'est point semblable à nos corps ni sujet aux souffrances ni aux accidents. Cela se passait du temps de Flavien (*Ablainos*), évêque de Constantinople. Il fut réfuté par Basile, évêque de Damalos¹, et Flavien l'excommunia avec un grand nombre de ses partisans. Mais Eutychès implora la protection de l'empereur, alléguant qu'il avait été excommunié injustement. * L'empereur ordonna la con- * f. 30, v^o. vocation d'un concile à Éphèse. Ce concile se réunit et il y eut cent trente évêques à y prendre part, entre autres Dioscore évêque d'Alexandrie, Juvénal (*Jounalios*) évêque de Jérusalem, Étienne (*Istaphane*) évêque d'Éphèse, et d'autres. Eutychès y parut et se justifia des accusations portées contre lui; il signa une protestation affirmant que sa foi était la même que celle de ses pères. Les évêques décidèrent alors de le recevoir dans leur communion et

1. Éth. : Danaïous. Eusèbe de Dorylée?

ورده الى ديرها فبرز الشيطان اللعين في ذلك المجمع ذكر القول بالطبيعتين اللتان قال بهما نسطور وتاصل ابلانيانوس وباسيليوس ودلدالوس عن هذا القول ورفع على ايبا الاسقف الرهاوى وتاودريطس اسقف قيرس انهما بريان من هذا الراى فلم يبرح المجمع حتى قطع القايلين بهذا القول وهم ابلانيوس وايبا باسيليوس وتاودريطس وانصرفوا

- فلما اتصل الخبر باسقف رومية لاون * وانه قد اجتمع مجمع ولم يحضروا فيه فوجد * f. 31, r.
 من ذلك قلقا عظيما وانزعاج شديدا واظهر العناد لهم فخرج اليه تقرا من المقطوعين واقاموا عنده ووصفوا له حالهم ووما جرى عليهم وان ديسقورس اجترى على ان عمل مجمع وقضى قضية من غير مشورتك وانت صاحب كرسى الرسول ومن رتبته الابا في الاساقفة اولا فحين تنيح تاودوسيوس وافضى الملك الى مرقيان كتب اليه يعلمه بما جرى وثبت القول بالطبيعتين وجعل يحتج بامر اوطاخى وان امانته فاسدة ولم يذكر ديسقورس فجمع مرقيان مجمعا كان عدده ستمائة ونيف وثلاثين اسقفا وامر ان تدخله المقطوعين وحضر ديسقورس اسقف الاسكندرية * وكان مرقيان على ما يخبر المخبرون يعتقد مذهب نسطور * f. 31, v.

de le renvoyer à son monastère. Mais le démon maudit lit revenir dans ce concile la question des deux natures dont parlait Nestorius. Flavien, Basile et Daldalos¹ se rangèrent pour cette opinion et on accusa également Ibas (*Iba*), évêque d'*Ar-Roha* (Édesse), et Théodoret, évêque de Cyr, de partager cette erreur. Le concile ne se termina pas sans excommunier les auteurs de cette doctrine : Flavien, Ibas, Basile et Théodoret, puis les évêques se séparèrent.

- * f. 31, r. Quand * l'évêque de Rome apprit qu'un concile s'était tenu sans la participation de ses légats, il trouva qu'il y avait dans ce fait un grave désordre et une cause de grand trouble, et il protesta publiquement. Quelques-uns des personnages excommuniés vinrent alors chercher un asile près de lui, ils le mirent au courant de leur situation et de ce qui leur était arrivé. « Dioscore, lui dirent-ils, a eu la présomption de tenir un concile et d'établir des canons sans votre avis, vous qui occupez le siège de l'Apôtre et qui êtes par votre rang le premier Père entre les évêques. »

Quand, après la mort de Théodose, Marcien fut devenu empereur, il (Léon) lui écrivit pour l'informer de ce qui s'était passé, il maintint la doctrine des deux natures et discuta l'affaire d'Eutychès, prétendant que sa croyance était mauvaise. Il ne parla pas de Dioscore. Marcien réunit alors un concile dans lequel il y eut plus de six cent trente évêques. Il ordonna que les excommuniés fussent admis au concile. Dioscore, évêque d'Alexandrie, y assista. * Marcien, au témoignage des historiens, était attaché au parti

* f. 31, v.

1. Éth. : Daralou. Lire : Flavien et Eusèbe de Dorylée, cf. page préc.

ويرى برايه فاجتهد ان يظهر مقالته وقد كان انفذ في طلبه واستحضاره من الموضع الذي تمى اليه من ارض مصر وهى المدينة المسمى اخميم فالقاه الرسول عليلا وانتظره فلم يظفر ببعيته ومات هناك

واختلط الامر جدا واجتوى القوم على القول بالطبيعتين واثبات رسالة لاون فيما يصفونه وقبولها وقد كانوا ينفروا منها وذكروا انها تشاكل قول الشميساطى فى المسيح امتنعوا امتناعا شديدا جدا فى ان يثبتوا حدا جديدا وامانة محدثة خوفا من الحرم الذى وضعته جماعة افسس على كل من يضع قولاً ويحد حدا غير ما وضعت الثلثماية وثمانية عشر الاساقفة فلم يقبل قولهم وترددت * الرسل بالوعد والوعيد الى الاساقفة فكتبوا كلهم ورضوا وعملوا * f. 32, r. امانة محدثة واقفوا فيها نسطور على امانته ومعانيه حرفا بحرف مما يذكر نسطور وتعدد من سول فعله انه قيل له وهو ماض الى افسس ليجتمع مع هذا المجمع كيف تكون هذه الامانة فقال لاهل بلده اعنى اهل القسطنطينية يومنون بالاب والابن وروح القدس والمسيح فلما وضعت اهل خلقدونية حدودها ابتدت هذا الابتدا بعينه فقالت نومن بالاب والابن

de Nestorius et partageait sa manière de voir; il s'efforça de faire triompher sa doctrine et il l'envoya chercher au lieu où il avait été banni en Égypte. C'était une ville appelée Akhmim¹. Le messenger de l'empereur le trouva malade; il l'attendit, mais il n'obtint pas ce qu'il désirait, car Nestorius mourut là.

Cependant la situation devenait confuse, car le peuple avait en aversion la doctrine des deux natures, et répugnait à donner son assentiment à la lettre de Léon et à l'accepter telle qu'on la proposait. Il s'en éloignait en faisant remarquer qu'elle ressemblait à ce que Paul de Samosate disait du Christ. Il opposa donc une résistance énergique à ce que l'on adoptât une définition nouvelle et un symbole nouveau, par crainte de l'anathème porté par le concile d'Éphèse contre quiconque proposerait une doctrine, ou ferait une définition autre que ce qui a été établi par les trois cent dix-huit évêques. Mais ses protestations ne furent pas acceptées; les légats multiplièrent * près des * f. 32, r. évêques les promesses et les menaces de sorte que tous signèrent et approuvèrent une nouvelle profession de foi favorable à Nestorius, s'accordant mot pour mot avec la doctrine et les commentaires qui lui sont attribués. Le mal fut même plus grand que ce qu'il avait fait. On lui demandait en effet, au moment où il se rendait au concile d'Éphèse, quelle était sa foi; il répondit en parlant des habitants de sa ville, c'est-à-dire Constantinople: « Ils croient au Père, au Fils, au Saint-Esprit et au Christ. » Or les évêques du concile de Chalcedoine renouvelèrent cette déclaration en établissant une profession de foi qui débutait ainsi: « Nous croyons au Père, au Fils, au Saint-Esprit et à

1. Ville de la Haute-Égypte sur l'emplacement de l'ancienne Khemmis ou Panopolis.

وروح القدس وانسانية الرب الا ديسترس اسقف الاسكندرية ونفر معه لم يكتبوا فنفي ديسترس واقام في النفي الى ان تنيح وقد كان يونانينوس امتنع امتناعا شديدا فلم تزل * الرسل اليه متواترة والمواعيد العظيمة حتى استخاروا كتبه

* f. 32, v°.

وتلون الآن امر البيع كلها واضطربت الدنيا وشاع القتل والنهب وسفك الدماء في ساير البلدان كل ذلك لامتناع المومنين من الرضى بقول خلقدونية وتركهم امانة ابايهم وجرى ما ان وصفناه طال الخطاب وعظمت الشكوى وحزن اهل السموات والارضين فاطلع الرب من سمايه على ظلم اهل خلقدونية وما فعله مرقيان فمحق عمره وتقص عدد ايامه ومضى لسيله بعد ست سنين

وتقلد لاون بعده فكان برايه موافقا له ثم ان باسيلوس تقلد وكان رجلا مومنا فامر باحراق جميع ما كان وضعه مجمع خلقدونية واجتمع بالمشرق جماعة اساقفة واحرموا من يقبل ذلك المجمع ابدا * وحضر كثيرا ممن كان مجتمعا فيه فقالوا انا انما رضينا وكبتنا بالضرورة * والعسر وقلوبنا غير راضية وامانتنا سليمة

* f. 33, r°.

l'humanité du Seigneur. » Cependant Dioscore évêque d'Alexandrie et ses partisans refusèrent de signer; Dioscore fut banni et resta en exil jusqu'à sa mort. Juvénal (*Journalinos*), de son côté, opposa une résistance énergique.

* f. 32, v°. Les légats ne cessèrent * de lui écrire et de lui faire de grandes promesses pour obtenir qu'il corrigéât ses écrits.

Pendant la situation de toutes les Églises s'embrouillait et le monde entier était troublé. Partout se propageaient le meurtre et le pillage et on versait le sang dans toutes les provinces : tout cela à cause du refus des fidèles d'accepter la formule de Chalcédoine et d'abandonner la foi de leurs pères. Il se passa des horreurs dont le récit allongerait trop notre histoire, les plaintes se multiplièrent, les habitants de la terre et des cieux furent dans la consternation, et le Seigneur, considérant du haut des cieux le mal causé par les Chalcédoniens et par la tyrannie de Marcien, lui retira ses bénédictions et abrégéa le nombre de ses jours; il mourut après six ans de règne.

Il eut pour successeur Léon qui partageait sa manière de voir. Ensuite vint Basile¹, véritable fidèle, qui ordonna de brûler tous les Actes du concile de Chalcédoine. Les évêques se réunirent alors en concile en Orient et prononcèrent l'anathème contre quiconque accepterait le concile de Chalcédoine.

* f. 33, r°.

* Il y avait parmi eux beaucoup d'évêques qui avaient pris part au concile de Chalcédoine. Ils s'excusèrent en disant : « Nous avons donné alors notre consentement et notre signature par nécessité et à cause de la difficulté des circonstances, mais nos cœurs n'y consentaient pas et notre foi était sauve. »

وتقلد زينون الملك فازداد الدين بتوتا والامر وضوحا واطرح الناس ذلك المجمع وسموه المجمع الطمث النجس وتقلد انسطاسيوس بعده فظهر الحق ظهورا بينا وبطل امر خلقدونه كله ولم تنزل الدنيا قارة هادية الى ان تقلد يسطان الملك فظهر قوم من المخالفين فغروه وامالوه الى رايم وخبروه ان الناس قد اطرحوا مجمع خلقدونية فاجابهم الى مرادهم وكان اسقف القسطنطينية لا يقسم اسقفا حتى ياخذ خطه بقبول ذلك المجمع وهو لا يظهر ذلك فلما عاد البلا وعظمت المحنة وجرى على المومنين ما لم يجرى مثله على الكافرين اجاب الرب بين ملوك الروم وبين ساير الدنيا لضعافهم¹ فقط * وثبتت الارض وثبتوا المصريين على الامانة المستقيمة الرسولية والنوب والحبشة والارمن والسريان واتشر قول خلقدونية في بلاد الروم فقط فهذا اعزك الله سبب افتراق الفرق بعد هذه الامانة وكل يتلوها وتعظم شانها ولا يرى العدول عنها اذ كانوا مجتمعين على انها اثبتت بتأييد سيدنا يسوع المسيح وتوفيقه وانه كان مع الايمة الذين اتفقوا عليها وقد كانت الآن

1. (؟) للاصغهم.

Zénon parvint alors à l'empire. La vraie religion se fortifia et la lumière se fit de plus en plus. On rejeta ce concile et on l'appela le concile de corruption et d'impureté. Sous le règne d'Anastase, son successeur, la vérité se fit de plus en plus claire et évidente et la cause de Chalcédoine était complètement perdue. Le monde persévéra dans la bonne voie jusqu'au règne de Justin. Un parti de dissidents le trompèrent et l'amènèrent à leurs opinions. Ils l'avertirent que l'on avait rejeté le concile de Chalcédoine. Il accéda à leurs désirs. L'évêque de Constantinople ne consacrait aucun évêque avant d'avoir pris son engagement écrit qu'il acceptait ce concile sans laisser connaître cette précaution. La persécution et les épreuves se multiplièrent et les fidèles eurent à supporter des traitements tels qu'on n'en inflige pas aux infidèles. Le Seigneur se prononça entre les empereurs grecs et le reste du monde en affaiblissant ces monarques. * Le monde résista avec fermeté; les Égyptiens * f. 33, v. persévérèrent dans la foi orthodoxe et apostolique, ainsi que les Nubiens, les Abyssins, les Arméniens, et les Syriens, tandis que la doctrine de Chalcédoine ne se propagea qu'au pays des Grecs.

Voilà (que Dieu te donne la force) la cause du schisme après cette profession de foi. Tous la suivirent; la situation de ses partisans se fortifia et l'on ne vit plus de défection, parce qu'on était d'accord qu'elle fut établie par l'aide et le secours de Notre-Seigneur Jésus-Christ, et que celui-ci fut avec les évêques qui étaient d'accord pour la soutenir.

A cette époque les Pères qui s'étaient réunis à Constantinople pour ren-

الابا الذين¹ اجتمعوا بقسطنطينية على اسقاط عدو روح القدس اثبتوا فيها ذكر روح القدس وانه الرب المحيي ودونها² على ما هي عليه الآن مرسومة

الباب التاسع

كيفية تلاوتها عند ساير الفرق

فقد اختلفت هذه الفرق في تلاوتها خلافا لا يوجب ازالة معنى ولا يخرج عن الحق واكثر الفرق في الفاظها اختلاف النسطورية الا ان كلامهم * كما قلنا لا يزيل شيئا من معانيها * f. 34, r°. ولا يبطل قولاً من اقاويل الائمة الذين¹ وضعوها ولم اجد الى وقتي هذا احدا من علمائهم من احتج كذلك ولاذكر السبب فيه ولو كان ذلك موجودا لذكره لنا على بن عبيد لما وصف افتراق القوم في تلاوتها لانه قد كان عالما من علمائهم وحبرا من اجبارهم وانا الآن واصف وواضع لك ما يجتمعون عليه وما يختلفون فيه لان ابن عبيد هذا قد اقتصر فيه تقصيرا تمليلا قايلا لتقف على ذلك وتعلم أن الذي قلناه من أن المعنلى الذى راتها الاباء ودونها. 2. — الذى. 1.

verser l'ennemi de l'Esprit-Saint ajoutèrent au symbole la doctrine du Saint-Esprit d'après laquelle il est le Seigneur vivificateur et la rédigèrent telle qu'on la trouve aujourd'hui dans le symbole.

CHAPITRE IX

MANIÈRE DONT ON LIT LE SYMBOLE CHEZ LES DIFFÉRENTES SÈCTES.

Les différentes églises ont dans la lecture du symbole, des variantes qui n'affectent pas le sens et qui ne s'écartent pas de la vérité. Mais les Nestoriens ont le plus de variantes. Cependant * leurs formules, comme nous venons de le dire, n'altèrent en rien le fond et ne détruisent pas une seule des définitions adoptées par les évêques. Je n'ai trouvé jusqu'à présent aucun de leurs savants qui ait argumenté ainsi et en ait indiqué la cause. Et s'il en était un seul, Ali ben-Obéid' nous l'aurait signalé au cours de l'exposition qu'il donne des divergences de lecture des différentes églises. Or Ben-Obéid était un de leurs savants et un de leurs évêques. Je vais maintenant vous exposer et vous expliquer ce en quoi ils s'accordent avec nous et ce en quoi ils s'en écartent, car ce Ben-Obéid a été très succinct et très superficiel, se contentant de dire : « Tenez-vous-en à cela. » Or rappelez-vous ce que nous avons dit :

1. Ce nom, ici et ailleurs, a été traduit en éthiopien par Walda-Gaber « le fils du serviteur ».

(لا) ¹ تتزحزح وانه لا يمكن احدا من اهل الفرق العدول عما اجتمعوا عليه وان الله قد حرسها ووقاها سليمة من التحريف والتبديل فاول ما امروا المومن ان يعتقدوه ويقر به * f. 34, v°. خالق السماء والارض ما يرى وما لا يرى تقول النسطورية خالق كل ما يرى وما لا يرى وقالوا ونومن برب واحد يسوع المسيح بن الله الوحيد

تقول النسطورية ورب واحد يسوع المسيح بن الله الوحيد بكر الخلاق انفردت النسطورية بهذه الزيادة وهي قولهم بكر الخلاق المولود من الاب قبل الدهور كلها تقول النسطورية المولود من الاب قبل العوالم ولم يخلق نور من نور اله حق من اله حق مولود غير مخلوق مساوى الاب في الجوهر الذي به كان الكل تقول النسطورية اله حق من اله حق بن جوهر ابيه الذي بيده خلق كل العوالم وخلق * كل شيء ولم يقل النسطوري نور من نور والمسيح يقول انما انا حيت نور العالم وقول الانجيل النور

1. La négation لا ne se trouve pas dans le manuscrit. Comme elle est nécessaire au sens, son omission ne peut venir que d'une faute de copiste.

Que le sens attaché par les Pères à leurs formules est immuable, qu'un membre d'une église queleconque ne doit pas s'écarter des définitions au sujet desquelles les Pères se sont mis d'accord, que Dieu garde et préserve ces vérités de toute interversion et de tout changement. Le premier article imposé par les Pères, auquel le fidèle doit croire * et qu'il est obligé de confesser, est * f. 34, v°. celui-ci : « Je crois en un seul Dieu, le Père Tout-Puissant. » Ils sont d'un accord unanime sur cet article. « Créateur du Ciel et de la Terre, des choses visibles et des choses invisibles. » — Les Nestoriens disent : « Créateur de tout ce qui est visible et de tout ce qui est invisible. »

Les orthodoxes disent : « Nous croyons aussi en un seul Seigneur Jésus-Christ, Fils du Dieu unique ».

Les Nestoriens : « Et en un seul Seigneur Jésus-Christ, Fils du Dieu unique, premier-né des créatures. » Les Nestoriens s'écarterent des orthodoxes par l'addition de la formule « premier-né des créatures. »

« Né du Père avant tous les siècles. » Les Nestoriens disent : « Né du Père avant les mondes et il n'a pas été créé. »

« Lumière de Lumière, Dieu vrai de Dieu vrai, engendré non créé, consubstantiel au Père, par qui tout a existé. » Les Nestoriens disent : « Dieu vrai de Dieu vrai, Fils de la substance de son Père, par la main duquel ont été créés tous les mondes * et toutes choses. » Le Nestorien ne dit pas : * f. 35, r°. « Lumière de Lumière, » bien que le Christ ait dit : « Je suis venu (pour être)

اضا في الظلمة والظلمة لم تدركه وقال انه خلق العوالم وخلق كل شيء وقال الباقون خلق الكل بالمعاني قايمه

ومن اجلنا معشر البشر ومن اجل خلاصنا نزل من السماء وتجسد من روح القدس ومن مريم العذرى وصار انسانا تقول النسطورية من اجلنا معشر البشر ومن اجل خلاصنا نزل من السماء وتجسد من روح القدس ومن مريم العذرى وصار انسانا وجبل به وولد من البتول وقد انفردت النسطورية بقولهم¹ وجبل به وولد وليس يتفعون فيما يرومونه بهاتين اللفظتين ولا تصلحان لهم بل الحجة عليهم بهذا القول اوكد

وصلب من اجلنا على عهد ييلاطس البنطى وتالم وقبر * تقول النسطورية وتالم وصلب * f. 35, v°
على عهد ييلاطس البنطى ودفن هاهنا وقع بين اصحابنا الروم زيادة لفظة واهل الصعيد والسريان يقولون ومات وقبر واهل اسفل الارض والروم يقولون وتالم وقبر وليس يقولون مات وقام من الموتى في اليوم الثالث كما في الكتب وطلع الى السماء وجلس عن يمين ابيه واتفقوا جميعا على هذا² الفصل

هذه 2. — بقرليا 1.

la lumière du monde¹. » Il est dit aussi dans l'Évangile : « La lumière luit dans les ténèbres et les ténèbres ne l'ont pas comprise², » et encore : « Il a créé les mondes et il a créé toutes choses³. » Or le commun des hommes emploie le mot *créer* dans le sens de donner l'existence.

« Et à cause de nous, humains, et à cause de notre Salut, il est descendu du Ciel, et s'est incarné par l'Esprit Saint dans le sein de la Vierge Marie, et il s'est fait homme. » Les Nestoriens disent : « Et à cause de nous, humains, et à cause de notre salut, il est descendu du ciel, s'est incarné par l'opération du Saint-Esprit dans le sein de la Vierge Marie et il s'est fait homme, il a été conçu et enfanté par la Vierge. » Les Nestoriens s'écartent de nous en disant : « a été conçu et a été enfanté », mais ils n'atteignent pas le but qu'ils se proposent par ces deux expressions; loin de les favoriser, ce langage fournit un argument qui se tourne contre eux avec plus de force.

« Et il a été crucifié à cause de nous sous Ponce-Pilate, a souffert et a été enseveli, » * Les Nestoriens disent : « Il a souffert et a été crucifié sous Ponce-Pilate, et a été enseveli. » Dans ce passage, il y a chez les Grecs qui sont avec nous, une expression de plus. Les habitants du Saïd et les Syriens disent : « Est mort et a été enseveli. » Les habitants de la Basse-Égypte et les Grecs disent : « A souffert et a été enseveli, » mais ils ne disent point : « Il est mort. »

« Et il est ressuscité d'entre les morts, le troisième jour, selon les Écritures; il est monté au ciel et est assis à la droite de son Père. » Tous sont d'accord sur cet article.

1. Joan., VIII. 12; IX. 5. — 2. Joan., I. 5. — 3. Ps. LXXXVIII. 12.

وايضا ياتي في مجده ليدين الاحيا والاموات الذي ليس لملكه انقضاء وقد اتفقوا في هذا الموضوع

ونومن بروح القدس واحد روح الحق المنبثق من الاب الروح المحيي نسجد له ونمجده مع الاب والابن المتكلم على السن الانبياء هذا لا تقوله النسطورية وبيعة واحدة جامعة رسولية هم متفقون في هذه * المقالة وتقر بمعمودية واحدة لغفران الخطايا وفي هذا ايضا متفقون وتتوقع قيامة الاموات والحياة الابدية الآتية امين يقول النسطوري بقيامته اجسادنا والحياة الابدية امين

فهذه كيفية تلاوتها عند ساير الامم المومنين بالسيد المسيح اعني المعروفين في هذا الوقت وهم في القول والعقد فرق اربع تتفرع الى سبع فالقبط والنوب والحبشة والارمن والسرمان متفقون على راي واحد وقول واحد واوطاخى واللبن اسقف المنقرش واصحاب ابراهيم البطريك خالفوهم في اشيا غير الاعتقاد والايمان هولا كلهم مجتمعين على القول بتوحيد ذات المسيح ومشيته

« Et il viendra dans sa gloire pour juger les vivants et les morts et son règne n'aura point de fin. » Il y a accord sur ce point.

« Nous croyons en un seul Saint-Esprit, l'Esprit de vérité qui procède du Père, l'Esprit vivificateur que nous adorons et que nous glorifions avec le Père et le Fils, qui a parlé par les prophètes. » Les Nestoriens ne disent pas cela.

« Et en une seule église, catholique et apostolique. » Ils admettent cet article.

« Nous confessons un seul baptême pour la rémission des péchés. » Ils admettent encore cet * article.

* f. 36, 1re.

« Et nous attendons la résurrection des morts et la vie éternelle qui doit venir. Amen. »

Les Nestoriens disent : « Et à la résurrection de nos corps et à la vie éternelle. Amen. »

Telles sont les différentes leçons chez tous les peuples qui croient en Notre-Seigneur Jésus-Christ, je veux dire ceux que l'on connaît à l'heure actuelle. Ils se divisent pour la profession de foi et la croyance en quatre classes qui se subdivisent en sept branches : Les Coptes, les Nubiens, les Abyssins, les Arméniens et les Syriens ont une même croyance, et une même profession de foi. Quant à Eutychès et à Laban, évêque d'Al-Monqaresch¹, ainsi qu'aux partisans du patriarche Abraham, ils s'en écartent sur des points qui ne concernent pas le dogme ni la foi, mais ils sont d'accord pour reconnaître dans le Christ une seule nature et une seule volonté.

1. Éth. : 'El-Tanqaras.

* f. 36, v^o. والملكية اصحاب مرقيان * الملك هم الروم والنسطورية اصحاب نسطور اسقف القسطنطينية والمارونية اصحاب مارون فالذى اتفقوا عليه النسطورية وينفردوا به بكر الخلايق وقد فسرہ يوحنا فم الذهب في كتابه في تفسير الخليقة واعاب من ظن به راى اريوس ومنها قولهم وحبل به وولد وهو لفظ الانجيل وانفردت السريان واهل صعيد مصر بقولهم ومات وقد وجدنا ذلك في بعض الامانة التي وضعها الاباء حين اجتمعوا وهذا لا يوجب تغييرا في العقل والراى ونحن الآن آخذون في تفسير معانيها وتاويل الفاظها على حسب ما يتلوه القبط والروم ومن وافقهم نستجد في تبين شأنها وايضاح معانيها وأن يكون ما ياتي به موافقا لكتب الرسل * ومحكم التاويل ومشاكلا لكلام المعلمين واقاويل المفسرين ليعلم المومنون جزالة * f. 37, r^o. الفاظها واحكام وضعها وانها قد جمعت معانيا كثيرة نافعة بالغة قليلة يسيرة وذلك بتايد السيد المسيح الحال معهم الجالس فيما بينهم موفيا بوعده ومصداقا لقوله اذ يقول واى اثنين او

* f. 36, v^o. Les Melkites, partisans de l'empereur Marcien, * sont les Grecs et les Nestoriens, disciples de Nestorius, évêque de Constantinople, ainsi que les Maronites, disciples de Maron, qui sont d'accord avec les Nestoriens; ils ne s'en écartent que pour l'expression « premier-né des créatures ».

Saint Jean Chrysostome en a donné une explication dans son livre où il explique la Création ¹ : il condamne ceux qui partagent l'opinion d'Arius, particulièrement quand ils emploient l'expression « a été conçu et a été enfanté », qui pourtant se trouve dans l'évangile.

Les Syriens et les habitants de la Haute-Égypte ont aussi une divergence par l'emploi de l'expression « et il mourut ». Or nous avons trouvé la même expression dans une profession de foi rédigée par les Pères réunis en concile; mais cela ne permet pas de conclure à une divergence qui en affecte le sens et la portée.

Nous allons maintenant entreprendre le commentaire des articles du symbole et l'explication de chaque formule d'après le texte en usage chez les Coptes, les Grecs et ceux qui les suivent. Nous allons nous appliquer à en démontrer la portée et à en éclaircir le sens et nous ferons en sorte que les pensées qui nous viendront soient conformes aux livres des Apôtres, * à la saine exégèse, aux maximes des docteurs et aux sentences des commentateurs, afin que les fidèles comprennent l'éloquence de ses formules et le sens de ses articles, qui sont de nombreuses sentences utiles, efficaces, courtes et faciles, rédigées avec l'aide de Notre-Seigneur Jésus-Christ qui était avec les

1. Homélies sur la Genèse.

ثلاثة اجتمعوا لذكرى فانا اكون معهم وفيما بينهم وقوله لا تهتمون بماذا تقولون ولا بماذا تنطقون فاني معطيكم منطلقا وحكمة حتى لا يقدر احدا على مقاومتكم ولا يمكنه منازعتكم وقال ايضا لرسله واتباعهم وسائر خلوفهم انطلقوا الى العالم فاصبغوهم باسم الاب والابن والروح القدس فاني معكم الى انقضاء الدنيا فنحن ايضا على اقاويله هذه متكلمون وبمواعيده واثقون ولنصرة متوقعون

الباب العاشر *

* f. 37, v°.

في تفسيرها وتأويل معانيها

قال المومن او من باله واحد الاب ممسك الكل قال المفسر الايمان انما هو بالتصديق والتصديق مجامع الاقرار مع عقد القلب واليقين فلذلك ابتداء المومن بالتصديق بما قد عزم على تلاوته والتفوه به متبعا لقول داوود النبي امنت لذلك تكلمت ومصداقا لقول النبي

Pères et qui siégeait au milieu d'eux selon sa promesse, conformément à cette parole ¹ : « Si deux ou trois se réunissent en mon nom je serai avec eux et au milieu d'eux. » Il a dit encore ² : « Ne vous inquiétez pas de ce que vous direz ni de la manière dont vous parlerez, car je vous donnerai un langage et une sagesse tels que personne ne pourra vous résister, ni vous tenir tête dans la discussion. » Il a dit encore à ses Apôtres et à leurs disciples ainsi qu'à tous leurs successeurs ³ : « Allez dans le monde, baptisez les hommes au nom du Père et du Fils et du Saint-Esprit, et voici que je suis avec vous jusqu'à la fin du monde. » Or nous avons confiance dans ses paroles, nous comptons fermement sur ses promesses et nous attendons son assistance.

* CHAPITRE X

* f. 37, v°.

COMMENTAIRE ET EXPLICATION DES FORMULES DU SYMBOLE.

Le Fidèle : « Je crois en un seul Dieu, le Père Tout-Puissant. »

Le Commentateur : — La foi est dans l'adhésion de l'intelligence et cette adhésion est tout ensemble l'affirmation avec le consentement du cœur et la certitude. C'est pourquoi le Fidèle commence par adhérer à ce qu'il a résolu de réciter et de proférer selon cette parole de David le prophète ¹ : « J'ai cru, c'est pourquoi j'ai parlé, » ou comme dit un autre prophète ² : « Le Juste vit

1. Matth., xviii, 20. — 2. Luc., xxi, 15. — 3. Matth., xxviii, 19. — 4. Ps. cxv, 1. — 5. Hab., ii, 4.

الآخر ان البر انما يحيا بالايمان ولقول الرسول ان كل ما لا يكون بايمان فهو اثم وخطية فيجب على المومن الا ينطق الا بما قد امن به واعتقده وصدقته وانما يقول المومن بالله واحد ويشهد على نفسه ان قوله موافقا لرايه واقراراه مساويا لضميره بان الاله واحد وانما قالت الاباء انا نومن بالله واحد لننقى اقاويل من قال ان * الالهة اكثر من واحد والقايلون * f. 38, 1°. الالهة اكثر من واحد مختلفون فمنهم من قال الالهة اثنين وهم اشمنت اليهود ونيامين النهاوندى ونظراوهم القايلون بالله الاكبر والرب الاصغر يسمونه بلغتهم ادوناى قاطوا وكذلك مانى اللعين وابن ديسان القايلون ايضا ان الالهة اثنين نورى وظلمى وخير وشير ومنهم من قال ان الالهة ثلثة وهم افلاطون ومن ذهب مذهبه ومرقيان واصحابه فان افلاطون يقول ان الالهة ثلثة اب الكل والخالق ونفس العالم فاما مرقيان فيزعم ان الالهة ثلثة خير وشير ومعدل بينهما ومنهم من قال ان الالهة كثير فاما من قال انها كثير غير متناهية فمنهم الحنفاء القايلون اناث وذكران فى السماء والارض وفى المياه وتحت * الارض فكان المومن لما * f. 38, 2°

de la foi. » L'apôtre dit aussi que « tout ce qui n'est pas de la foi est une faute et un péché » . Le Fidèle ne doit dire que ce qu'il croit et ce dont il est persuadé, et il doit être sincère. Quand par exemple il dit qu'il croit en un seul Dieu, il doit dans son cœur se rendre témoignage que son langage est conforme à sa croyance et à ses convictions et en accord rigoureux avec sa conscience, qui lui atteste qu'il croit en un seul Dieu. Quand en effet nous disons avec les Pères que « nous croyons en un seul Dieu », nous excluons par * f. 38, 1°. là même les formules de ceux qui disent * qu'il y a plus d'un Dieu. Quant à ceux qui prétendent qu'il y a plus d'un Dieu, ils sont d'avis différents. Il y en a qui disent qu'il y a deux dieux : ce sont les *Achma'at* ² juifs, Benjamin An-Nahaouandi et leurs pareils qui prétendent que *Dieu* est le plus grand des deux, et que *le Seigneur* lui est inférieur; ils l'appellent dans leur langue 'Adonāi Qatouā (Qadosch). De même Manès le maudit et Ibn-Dissân (Bardesane) prétendent qu'il y a deux dieux : un dieu de lumière et un dieu de ténèbres, un dieu bon et un dieu mauvais.

Il y en a qui ont affirmé l'existence de trois dieux; ce sont Platon et son école ainsi que *Marqian* (Marcion) et ses sectateurs. D'après Platon il y a trois dieux : le Père de l'univers, le Créateur et l'Âme du monde. Marcion suppose aussi qu'il y a trois dieux : un bon, un mauvais et un dieu intermédiaire. Il y en a qui disent qu'il y a un grand nombre de dieux; d'après d'autres, ils sont en nombre indéterminé. Les païens, par exemple, prétendent qu'il y * f. 38, 2°. a des dieux mâles et femelles au ciel, sur la terre, dans les eaux et sous * la

1. Rom., I, 17. — Gal., III, 11. — Hebr., X, 38. — 2. Sans doute la secte que Maqrizi appelle التراء الاسمعية ou التراء. V. *Khitat*, t. I, pp. 476-477. Éd. de Boulaq.

اعترف حل¹ اقاويل هولاء كلهم وبطلانها وان الاله تبارك وتعالى واحد ان كانت الالهة لا يستقيم تديرها ولا ينتظم خلايقها وان لا بد ان يقع بينهما التمانع والتصادر والفساد فنفي المومن عن نفسه هذه الاقاويل واقر ان الاله واحد في جوهره مخالفا لسائر الموجودات لا يشبهه شى مما فى العالم ولا يشركه غيره فى خلائقه فاما تسميتنا اياه ابا فمتبعون لقول النبى اشعيا اذ يقول قولوا ان الله ابونا وقال الانجيل المقدس اذا امرنا ان ندعوه اذا رغبنا اليه وتضرعنا ابانا الذى فى السموات يعنى انه متعطف علينا رؤوف بنا كتعطف الاب على ولده كما شهد داوود النبى وقال ان الله رؤوف بمن يخشاه كالاب المشفق على ولده * *f. 39, 1re.* ورادين لقول الحنفاء الذين يسمون كوكب زحل * اب الكل وهو بلغتهم افولس وانما قلنا انه ممسك الكل لان الحنفا والوثنيين يزعمون ان الكل مسكون عدد يسوسونه ويحفظونه ومنهم من يزعم انه يسوس الكليات دون الجزيات يعنون بالكليات الاجناس والانواع ويعنون بالجزيات الاشخاص فهذا هو قول افلاطن واشياعه القايلين بان البارى خلق الكواكب

1. جل.

terre. Quant au Fidèle, il reconnaît la vanité de tous ces discours, il sait qu'il n'y a qu'un seul Dieu (qu'il soit béni et exalté) et il comprend que, s'il y avait plusieurs dieux, leur gouvernement ne serait pas régulièrement ordonné, il n'y aurait pas entre eux de hiérarchie d'après leur nature, et il en résulterait nécessairement entre eux de l'opposition, des résistances et du désordre. Le Fidèle bannit de sa pensée de semblables discours, et il reconnaît que Dieu est un en substance, différent de toutes les choses existantes, que rien de ce qui est dans le monde ne lui ressemble, et qu'aucun être en dehors de lui ne participe à ses attributs. Quand nous l'appelons Père nous ne faisons que nous conformer à cette parole du prophète Isaïe ¹ : « Dites : Dieu est notre Père. » Le saint Évangile nous ordonne de le prier dans les termes suivants quand nous avons recours à lui et nous humilions devant lui ² : « Notre Père qui êtes aux cieux. » Cela veut dire qu'il est pour nous plein de condescendance et de bonté comme un père pour son enfant, d'après le témoignage de David le prophète qui dit que Dieu est bon pour ceux qui le craignent comme un tendre père l'est pour son fils ³. C'est pour répondre aux païens qui donnent le titre de Père du Tout à la planète Saturne * qu'ils appellent dans leur * *f. 39, 1re.* langue *Afroulos* ⁴. Nous disons : « Tout-Puissant », parce que les païens et les idolâtres supposent que le Tout comprend le nombre qu'il gouverne et conserve. Les uns prétendent qu'il gouverne les universaux sans les parties. Par universaux ils entendent les genres et les espèces et par parties les individus. Tel est le système de Platon et de ses disciples. D'après eux Dieu a

1. Is., LXIII, 16 et LXIV, 8. — 2. Matth., VI, 9; Marc., XI, 25, 26. — 3. Ps. CII, 13. — 4. Éth. : *Afrounes*; *Κρόνος*?

وجعلها نائبته¹ وامرها بخلق العالم وسياسته والعاية به ومنهم المنجمون الزاعمون بان الكواكب السبعة هم مدبرين العالم بما فيه من انواعه واشخاصه
فنفى المومن اقاويل هولاء كلهم وقال ممسك الكل هذا الاله الواحد تبارك وتعالى

عما يقول الملحدون فقد جمعت هذه المقالة توحيد الباري تبارك وتعالى * بالاقرار * f. 39, v°. بتعطفه ورحمته وانه خير الذات جواد الجوهر وانه ممسك الكل والمعنى بصلاحه وتقويمه وانه يسوس العالم بكلياته وجزياته بلطيف حكمته ومحكم علمه

قال المومن خالق السما والارض ما يرى وما لا يرى قال المفسر لما اعترف المومن بان الاله تبارك وتعالى واحد وانه اب الكل ممسك الكل اخذ في ان يبين انه خالق السما والارض ما يرى وما لا يرى وانما قالت الابهاء انه خالق السما والارض رادين على اكساعروس الفيليسوف القايل ان العوالم ثلثماية في كل واحد منها شمس وقمره ومحرك يحركه وعلى من قال ان العوالم ثمانية عشر الف عالم وعلى من قال ايضا ان العوالم غير

1. مايند.

créé les étoiles, les a déléguées à sa place et leur a ordonné de créer le monde, de le gouverner et d'en prendre soin. Il y a aussi les astrologues qui prétendent que ce sont les sept étoiles qui gouvernent le monde avec ses espèces et ses individus.

Mais le Fidèle rejette toutes ces théories. Il dit : « Le Tout-Puissant est le Dieu unique (qu'il soit béni et magnifié) », contrairement à ce que disent les hérétiques. Cette formule renferme l'unité du Créateur (qu'il soit * f. 39 v°. béni et magnifié), * tout en reconnaissant sa condescendance et sa miséricorde, la bonté de sa nature et la perfection de son essence. « Il est tout-puissant », cela montre sa bonté et sa justice, et veut dire qu'il gouverne l'univers dans les universaux comme dans les parties, avec une sage bonté et une science parfaite.

Le Fidèle : « Créateur du ciel et de la terre, des choses visibles et invisibles. »

Le Commentateur : — Après avoir confessé que Dieu (qu'il soit béni et magnifié) est unique et qu'il est le Père de tous et le Tout-Puissant, il commence à expliquer que c'est lui qui a créé le ciel et la terre, les choses visibles et invisibles. En disant : « Créateur du ciel et de la terre, » les Pères réfutent Aksá'aros¹ le philosophe qui prétend qu'il y a trois cents mondes et que chacun d'eux a un soleil, une lune et un moteur qui le met en mouvement. Ils réfutent également ceux qui disent qu'il y a dix-huit mille mondes et ceux qui prétendent qu'ils sont en nombre illimité. Qu'il nous suffise, pour leur répon-

1. Èth. : Lekágoûres; Pythagore?

متناهية وقد كفانا ارسلطاليس الفيليسوف موونة هولاً وارانا بطلان اقاويلهم وفساد دعاويلهم
 * f. 40, r°. في * كتاب السما والعوالم

ولان ماني اللعين ايضا وابن ديسان ومرقيان واشياهم يقولون ان الظلامي خلق بعض
 الخلايق والنورى خلق بعض الخلايق فابانت الابهاء الغايرين كذبيهم وقالوا أن خالق السماء
 والارض الاله الواحد تبارك وتعالى ثم انهم احتاطوا في قولهم للمومن وارادوا قطع شعب
 من يقول بعوالم كثيرة ممن ذكرنا ومن يقول بخالتين عدة فقالوا انه خالق ما يرى وما
 لا يرى كثيرة كانت العوالم ام قليلة واحدا او اكثر من واحد وانما اكدت القول بان قالت
 ما يرى وما لا يرى يعنى ما فوق السما من الملائكة وطقوسها وسائر الروحانيين ومراتبها
 وما فى البحار والاعماق من الحيوانات السابحة والخلايق العجيبة وما تحت الارض من جميع
 * f. 40, v°. الخلايق التى تدعيها طوايف فقالت * بالقول القاطع ان جميع ما تدعيه المدعون وتصفه
 الواصفون كله من خلق البارى تبارك وتعالى ولم يفوضه الى ملاك كما تقول اشمعت اليهود
 ولا الى الالهة التى امدتها الحياة كما يقول افلاطون ولا لابليس اللعين فيها حصّة ولا

dre, de l'autorité d'Aristote le philosophe qui démontre l'inanité de leurs doctrines et la fausseté de leurs assertions * dans son livre du ciel et des mondes. * f. 40, r°.

Quant à Manès le maudit, à *Ibn-Dissân* (Bardesane), à *Marcian* (Marcion) et à leurs partisans, ils prétendent que le dieu des ténèbres a créé une partie des êtres et le dieu de la lumière une autre partie. Mais les Pères zélés ont dévoilé leur imposture et ils ont dit que le Créateur du ciel et de la terre est un Dieu unique (qu'il soit béni et magnifié). Puis ils arrêtèrent des définitions pour protéger le Fidèle et ils décidèrent d'excommunier quiconque parlerait de plusieurs mondes comme nous venons de l'expliquer, et quiconque prétendrait qu'il y a deux Créateurs. Ils ont déclaré qu'il est le Créateur des choses visibles et invisibles, que les mondes soient en grand ou en petit nombre, qu'il n'y en ait qu'un ou plusieurs. Ils ont défini la doctrine par l'expression « des choses visibles et des choses invisibles », c'est-à-dire les êtres qui sont au-dessus du ciel : les anges et leurs chœurs, tous les esprits et leurs différents degrés, puis ce qui peuple les mers : les animaux qui nagent dans les profondeurs, les monstres et toutes les créatures qui existent, dit-on, en foule sous la terre. Ils ont défini * en termes * f. 40, v°. décisifs que toutes les créatures auxquelles on peut donner un nom, toutes celles que l'on peut décrire sont l'œuvre du Créateur (qu'il soit béni et magnifié) et qu'il n'a point confié à un ange le soin de les créer, comme le prétendent les *Achmaat* juifs, ni à des dieux auxquels il a donné la vie, comme l'affirme Platon, ni au démon maudit qui n'y a aucune part plus qu'aucune

خليقة بل كل ذلك من خلق الاله الواحد الجواد ما شاهدنا منه وما لم نشاهده ما كان علويا وما كان سفليا وما يرى ويقع عليه الحواس وما لا يرى مما تدركه العقول وتلحقه الاوصاف

تبارك ربنا وتعالى علوا كثيرا ونشكره على احسانه الينا اذ اخرجنا من العدم الى الوجود ومن ليس الى ايش اعظم الشكر وابها التسييح واسنى المجد والثناء
قال المومن وبرب واحد يسوع المسيح بن الله الوحيد قال المفسر بعد ان اعترف

* f. 41, r^o. المومن ان * واحدا هو الاله وانه ممسك الكل خالق السما والارض ما يرى منها من المحسوسات وما لا يرى من المعقولات اتبع ذلك بالاقرار بالرب الواحد يسوع المسيح بن الله الوحيد وانما يقول المومن ان الرب واحد ردا على من قال من الحنفاء والوثنيين بان الارباب كثيرة ولان كتبوا من الناس ايضا والملايكة قد سماهم البشر اربابا على حبة الاكرام لهم والتعظيم لشأنهم قالت الاباء ان الرب واحد عرّفنا انه يسوع المسيح ابن الله الوحيد وأن اوليك الذين سموا اربابا على الوجه الذي ذكرناه من الهيئة لهم والتفخيم لامرهم كما

créature. Mais tout cela a été créé par le Dieu unique et bon : ce qui tombe sous notre expérience et ce qui lui échappe, ce qui est en haut comme ce qui est en bas, les choses visibles et celles qui tombent sous les sens comme les choses invisibles, celles qu'atteint l'intelligence et l'imagination.

Béni soit Dieu notre Maître, qu'il soit magnifié par-dessus tout. Nous lui rendons grâces pour ses bienfaits, lui qui nous a fait passer du néant à l'existence, du non-être à l'être. A Lui les plus grandes actions de grâces, et en même temps la louange et la gloire la plus magnifique.

Le Fidèle : « Et en un seul Seigneur Jésus-Christ, Fils du Dieu unique. »

* f. 41, r^o. Le Commentateur : — Après que le Fidèle a confessé * que Dieu est un, qu'il est tout-puissant, qu'il a créé le ciel et la terre, les choses sensibles qu'on y voit et les choses intellectuelles que l'on ne voit pas, il continue en confessant un seul Seigneur Jésus-Christ, Fils du Dieu unique. En disant « un seul Seigneur », le Fidèle réfute les païens¹ et les idolâtres qui prétendent qu'il y a plusieurs Seigneurs. Comme il est écrit que des hommes et des anges ont reçu parfois le titre de Seigneur par honneur pour eux et par respect pour leur dignité, les Pères ont déclaré que le Seigneur est unique pour nous faire connaître que cet unique Seigneur est Jésus-Christ le Fils unique de Dieu, tandis que ceux qui sont appelés « Seigneurs » dans le sens que nous venons d'indiquer, ne reçoivent ce titre que pour la forme et l'honneur. C'est ainsi que David, apercevant Saül, se prosterna à ses pieds en l'appelant « mon Sei-

1. Comme le syriaque *سبعتر*.

سمى داوود شاوول الملك لما رآه وخر له ساجدا ربي وكما سمي يعقوب * اخلا عيسوا
لما اقبل اليه وخر له متواضعا ولان المراتب التسعة السمايه قد سميت اربابا ولهذا
بعينه ايضا ما ابانت الاباء الغايزون انه يسوع المسيح واتقت¹ ايضا بقولها انه يسوع المسيح
راى اشمعت اليهود القايلين بادوناي قاطوا والفرقة القايلين منهم ان الملاك الذى نادا موسى
وقال انا الرب على زعمهم هو الرب الذى خلق العالم ولما كان الكتاب ايضا قد سمي
من اصطفاه واجتباه ابنا لله كسميته ليعقوب ابني بكرى وقوله لداوود انى اكون لسليمان
ابا ويكون لى ابنا وقوله ايضا لبنى اسرايل اكون لكم ابا وتكونون لى بنين والانجيل
ايضا قال قد سمي المومنين ابناء الله فاعلمتا الامانة ان هولاء المدعون ابناء الله * وانما

دعوا على جهة الاكرام لهم والتحنن عليهم وان ابن الله واحد هو يسوع المسيح
قال المومن المولود من الاب قبل كل الدهور قال المفسر ولان المسيحين ابناء الله
كما بينا انما سموا على الجهة التى وصفنا ما ابانت ابونا الطاهرون ان هذا الابن خاصة
مولود من الاب كانها احسنت لقايل يقول فما انكرتم من ان يكون المسيح انما هو ابن

رتقت. 1.

gneur¹ ». Jacob donna aussi le même titre * à son frère Ésaü, quand il vint * f. 41, v°.
au-devant de lui et se prosterna humblement à ses pieds. Un des neufs chœurs
des anges est aussi appelé « les Seigneurs² » (les Dominations), ce qui montre
clairement en quel sens les Pères affirmaient que Jésus-Christ est le Seigneur.
En disant « Jésus-Christ », ils se gardèrent de soutenir l'opinion des
Achma'at juifs qui sont pour 'Adonāi Qadosch et de ceux qui affirment que
l'ange qui appela Moïse et lui dit : « Je suis le Seigneur, » n'est autre que le
Seigneur qui créa l'univers. De même l'Écriture donne à ceux que Dieu a
élus et choisis le nom de fils de Dieu. Ainsi Jacob est appelé « Mon Fils
premier-né » ; Dieu dit à David : « Je serai pour Salomon un père et il sera
pour moi un fils³ », et aux Israélites : « Je serai pour vous un père et vous
serez pour moi des fils. » L'Évangile appelle aussi les fidèles « fils de Dieu⁴ ».
Or la foi nous apprend que dans ces différents cas le nom de « fils de Dieu »
* est donné par honneur et par grâce et qu'il n'y a qu'un seul Fils de Dieu qui * f. 42, r°.
est Jésus-Christ.

Le Fidèle : « Né du Père avant tous les siècles. »

Le Commentateur : — Les Chrétiens sont fils de Dieu comme nous l'avons
expliqué, et ce titre leur est donné dans le sens que nous avons dit. Or nos
saints Pères ont déclaré clairement que le Christ est le Fils de Dieu au sens
propre du mot, « né du Père », comme ils le disent excellemment. Vous ne

1. I Reg., xxvi, 17, 18, 19. — 2. Col., i, 16. — 2. I Par., xxviii, 6. — 3. Matth., v, 9,
45. — 4. Luc., vi, 35.

الله على مثل الجهة التي سموا لها اوليك المتقدمون ابنا فوضحت بان يسوع المسيح مولود من الاب قبل كل الدهور فان اوليك ليسوا مولودين من الاب بل ميلاد يسوع المسيح من الاب قبل الازمان والاوقات والدهور والعوالم وقد دل على ذلك داوود النبي وقال انه قبل الشمس مولده قبل كوكب الصبح واما انه لم يزل مع الاب فالدليل * عليه قول الله * f. 42, v°. تبارك وتعالى في التوراة فخلق انسانا كسبنا ومثلنا وقول المسيح لليهود اني قبل ابراهيم وقوله ان الكلمة لم تنزل عند الله وقال الرسول ان يسوع المسيح هو امس واليوم في كل حين وقد رات الانبياء الابن في صورة اتحاده المزمع ووصفت جلوسه على العرش ومخاطبته اياها وكلامه لها وليس لمدعى ان يدعى ان المرء الجالس على العرش الله الاب ان كان الله تبارك وتعالى لا يرى ولا يحد ولا تحويه الاماكن ولا تجوزه الافكار كما قال الانجيل الله لم يراه احدا قط ولايستطيع بشر ايضا ان يراه كما قال الرسول والدليل على بطلان قول من ادعى رويته من اشمنت واضحات انه ليس جسم ولا جزء من جسم فاذا لم يكن * جسم ولا جزء من جسم لم يكن رويته والنظر اليه فان زعم زاعمون ان * f. 43, r°.

pouvez méconnaître que le Christ soit le Fils de Dieu dans le sens où ces anciens Pères lui ont donné ce titre. Il en résulte évidemment que Jésus-Christ est « né du Père avant tous les siècles » ; les autres (auxquels le titre de Fils est donné) ne sont pas nés du Père, mais c'est le Christ qui est né du Père, avant les temps, les instants, les siècles et les mondes. C'est ce que démontre cette parole de David le prophète : « Il était avant le soleil et sa naissance est antérieure à l'étoile du matin. » Il n'a pas cessé d'être avec le Père, comme * f. 42, v°, le prouve * cette parole de Dieu (qu'il soit béni et magnifié) dans la Thorá : « Créons l'homme à notre image et à notre ressemblance ¹ », ainsi que la parole du Christ aux Juifs : « J'étais avant Abraham ² », et encore : « Le Verbe n'a pas cessé d'être avec Dieu. » L'Apôtre dit de son côté que « Jésus-Christ était hier, qu'il est aujourd'hui et qu'il sera dans toute la durée ³ ». Les prophètes ont vu le Fils dans son union indissoluble, ils ont décrit son intronisation, et rapporté les paroles qu'il leur a adressées. On ne peut objecter que l'homme qui siège sur le trône est Dieu le Père, comme si ce pouvait être le Dieu (qu'il soit béni et magnifié), invisible et immense, que ne contiennent pas les espaces et que la pensée ne pénètre pas. L'Évangile dit que « Dieu n'a été vu par personne ⁴ » et « l'homme ne peut le voir ⁵ », au témoignage de l'apôtre. Ce qui prouve l'inanité de l'opinion des *Achma'at* qui prétendent qu'on peut le voir, c'est que Dieu n'a évidemment pas de corps ni de parties corporelles ; * f. 43, r°. or n'ayant pas * de corps ni de parties corporelles, il ne peut être vu et le

1. Gen., I, 26, — 2. Joan., VIII, 58. — 3. Hebr., XIII, 8. — 4. Joan., I, 18. — 5. Ex., XXXIII, 20. — Col., I, 15.

الاعراض قد ترى من الالوان¹ ونظايرها قيل له ان الاعراض لا ترى بنفسها وانما ترى في الاجسام الحاملة لها فان كان الباري جسما حاملا للاعراض فلعمري ان رويته جايزة وان كان ليس بجسم فليس بحامل للاعراض فاذا ليس رويته ممكنة فاما من اثبتة جسما فيقال له الروية له من حيث هو جسم او من حيث هو حامل للاعراض فان قال نافرنا للاعراض الروية واقعة على الاجسام قيل لهم فانكم لا ترون الا سطوح الاجسام فان كانت السطوح اجساما والسطوح هي المرئية فما بقى في الاجسام وهو الغمق * والطول لستم ترونها فاذا
* t. 43, v°.

انما ترون بعض الاجسام وهي السطوح

وهذه الاقاول كلها شعبة لا يقول بها ذو عقل وانما اتينا بهذه البراهين في هذه المواضع ليتبين ان المرى هو الابن المولود من الاب قبل كل الدهور وان الاب لم يره احدا قط كما قال الانجيل روية الانبياء له كما يمكنها ان ترى على الوجه الذى قلنا لا ان ذاته ذات مرية ولا جوهره جوهر محسوس

قال المومن نور من نور اله حق من اله حق قال المفسر لانا في هذه الموضع نريد

1. الالوان.

regard ne peut l'atteindre. A ceux qui supposent que les accidents peuvent être vus par les couleurs et ce qui leur ressemble, on répond que les accidents ne sont pas vus en eux-mêmes, mais dans les corps qui les portent. Si le Créateur était un corps portant des accidents, il n'est pas douteux qu'on pût le voir. Si au contraire il n'a pas de corps, il ne porte pas d'accidents et par conséquent il n'est pas possible de le voir. Si l'on prétend qu'il a un corps, nous répondons que, dans ce cas, il serait visible en tant que corps ou en tant qu'il porte des accidents. Si quelqu'un rejette les accidents et prétend que les corps eux-mêmes tombent sous la vue, on lui répondrait : Vous ne voyez que les surfaces des corps; si ce sont les surfaces qui constituent les corps, puisque ce sont elles qui sont visibles, ce qui reste dans les corps, c'est-à-dire la profondeur * et la longueur, vous ne le voyez pas. Lors donc * t. 43, v°.

Tous ces discours ne sont qu'une grossière erreur et l'homme intelligent ne les profère pas. Nous avons apporté ici ces arguments pour qu'il soit démontré clairement que celui qui est visible est le Fils, né du Père avant tous les siècles, et que le Père n'a jamais été vu, selon le témoignage de l'Évangile. Les visions des Prophètes sont possibles dans le sens que nous avons indiqué, non que la substance de Dieu soit visible ni que son essence soit perçue.

Le Fidèle : « Lumière de Lumière, vrai Dieu de vrai Dieu. »

Le Commentateur : — Nous voulons trouver dans ce passage une expli-

تبين لنا كيفية ولادته من الاب قبل كل الدهور فزعمت ان مولده من الاب كتولد
 النور من النور يعني بقولها ان هذا هو الضؤ الذي نراه ونشاهده متولد من النور بلا زمان
 ولا انفصال وانه وجد ابدًا بوجوده وايضا فان شعاع الشمس متولد من ذات الشمس * f. 44, r.
 وضؤ النار متولد من النار مولود الابن من الاب على هذه الجهة وان كان اعلا من كل
 وصف فمن اراد ان يفهم ولادة ابن الله فليفهمه على الوجه الذي ذكره معلمونا وينفى
 عن نفسه جميع ما يخطر عليها من ولادات المخلوقين ما يكون منها المناكحة وما يكون
 منها على طريق المجاز كقول الناس ان الاشجار قد ولدت الثمار وقولهم قد ولد الهلال فان
 هذه المجازات كثيرة في جميع اللغات وقد شبه بعض ابائنا ومثل ذلك بالمصباح الذي
 يوضع على المنارة فيضي منه الليت اجمع وقد حكى المفسرون انه انما عنى بالبيت
 العالم والولادة * ايضا كتولد الكلمة من العقل والنطق من النفس فمن ذهب الى هذه * f. 44, v.
 المعنى فقد ذهب مذهبنا ولان الانبياء والرسل قد سمو نوراً لانهم سبب هداية العالم
 والمرشدون لهم والمعلمون المسددون كما قال سيدنا يسوع المسيح لرسله انتم نور العالم

cation claire de la manière dont le Fils est engendré par le Père avant
 tous les siècles. Cet article suppose qu'il est engendré par le Père comme
 la lumière est produite par la lumière. Cela veut dire dans le langage des
 Pères que le Fils est comme la lumière que nous voyons et qui tombe sous
 nos sens et qui est produite par la lumière sans durée et sans division, et
 * f. 44, r. qu'il a existé de toute éternité. * Et de même que les rayons du soleil sont
 produits par la substance du soleil et que la flamme est produite par le feu,
 de la même manière le Fils est engendré par le Père et sa génération est
 au-dessus de toute description. Ceux qui veulent avoir une idée juste de la
 génération du Fils de Dieu, doivent l'entendre dans le sens que l'ont
 expliquée nos Docteurs et bannir de leur pensée tout ce qui rappelle la géné-
 ration des créatures, comme la génération charnelle. Quant à ce qui a un
 sens figuré, comme il arrive quand on dit que les arbres engendrent les
 fruits ou que le croissant est engendré, de semblables métaphores sont
 communes dans toutes les langues. Ainsi quelques Pères ont comparé le
 Fils de Dieu au flambeau que l'on met sur le chandelier et qui éclaire tout
 l'appartement; les commentateurs expliquent que l'appartement signifie le
 * f. 44, v. monde. On l'a comparé * aussi à la parole qui est engendrée par l'intel-
 ligence et au langage qui est produit par l'âme. Ceux qui admettent ce sens
 sont dans la bonne voie. Quand les prophètes et les apôtres sont appelés
 lumière, n'est-ce pas parce qu'ils ont converti le monde, enseigné et dirigé
 les hommes vers le bien et la justice? Ainsi quand Notre-Seigneur Jésus-

اراد أن بكم يتدون بنوركم على ايديكم وينظرون ويفهمون ما كان عليه وعندهم هو مكنونا من العلم بالله وكتبه ورساله وبناهم بان العالم اجمع يستضي بنورهم ويهتدى بكلامهم ما ابانت الامانة ان المسيح له المجد تبارك اسمه نور من نور على الجهة الذي ذكرناه ووصفناه انه مولود من الاب قبل كل الدهور ثم اتبعت ذلك بقولها اله حق من اله حق يعني انه ليس الها بالكرامة والنعمة كما سمى موسى الها لفرعون وكما سموا * بنو اسرائيل الهه وانه اله حق من اله حق لا يشركه احدا في هذه الصفة ولا يساويه فيها وان الالهة التي ذكرناها ان اليونانيين ذكرتها ليست الهة في الحقيقة ولا هي مولودة من اله حق لان اوليك بشر وصفوهم بالسيف الى فضائل ادعوها لهم من الشجاعة والمجارية والزهد كابلون وزاوس واشغيلوس وديونوسوس وغيرهم

اما السيد يسوع المسيح ابن الله الوحيد فاله حق من اله حق ولكن هاهنا لا يتقص تقص ولا يجزى اذ كان البارى جل وعز لا يتجزى ولا ينفصل وانما اراد به انه بن الله

Christ dit à ses apôtres : « Vous êtes la lumière du monde », il veut dire : C'est par vous, c'est à votre lumière et par vos mains que les hommes seront dirigés, qu'ils verront et comprendront ce qui leur était caché de la connaissance de Dieu, de ses livres et de ses apôtres; et il leur annonce que le monde entier sera éclairé par leur lumière et dirigé par leur parole. C'est ce qu'explique le symbole en disant que le Christ (à Lui la gloire, et que son nom soit béni) est lumière de lumière dans le sens que nous avons rapporté et expliqué, qu'il est né du Père avant tous les siècles. Ensuite vient cette formule : *Vrai Dieu de vrai Dieu*, c'est-à-dire qu'il n'est pas Dieu par honneur et par grâce, comme Moïse quand il est appelé « le Dieu de Pharaon¹ » ou comme * les fils d'Israël quand ils sont appelés * f. 45, r. Dieux². Mais il est vrai Dieu de vrai Dieu, qualité qu'il ne partage avec aucun autre et pour laquelle il n'a point d'égal, tandis que les dieux dont nous venons de parler et ceux que mentionnent les Grecs, ne sont pas de véritables dieux, et ne sont pas nés du vrai Dieu, ils ne sont que des hommes qui, à ce que l'on rapporte, sont parvenus par l'épée aux vertus qu'on leur attribue : le courage, la vaillance dans les combats et la tempérance. Tels sont Apollon, *Zàous* (Zeus, Jupiter), Achille, Dionysios et d'autres.

Notre-Seigneur Jésus-Christ, Fils de Dieu unique, est, au contraire, Dieu vrai de Dieu vrai, mais il n'y a point là d'amoindrissement ni de division, car le Créateur n'est pas composé de parties et ne peut être divisé. On veut dire

1. Ex., vii, 1. — 2. Ps. LXXXI, 1, 6. Joan., 34, 35.

كلمته المتولدة من ذاته وجوهره وانها ذات اقنوم ولذلك سميت اله ووصفت الكلمة المولودة * من ذاته وجوهره باوصاف الاله لان الجوهر يعطى اقايمه الاسم والحد كالانسان المقول * f. 45, v°. على جميع الناس اسمه وحده والحيوان المقول اسمه على ساير انواعه فما كان من جوهر الاله وهو مسمى اله كما انه ما كان من جوهر الذهب سمي ذهباً وما كان من جوهر الماء سمي ماء وما كان من جوهر البشر سمي بشراً فالدليل من الكتاب على انه اله حق من اله حق قول التوراة وانزل الرب من بين يدي الرب ناراً وكبريتاً على اهل سدوم وعامورا وقول الانجيل انه كان يعادل نفسه بالله وقوله ايضا في البدء كان الكلمة والكلمة كانت عند الله والله هو الكلمة وقول الرسول المسيح اله الكل

قال المومن مولود غير مخلوق مساو * الاب في جوهره وبه كان الكل قال المفسر * f. 46, r°. هاهنا بين خطأ اريوس في قوله ان كلمة الله مخلوقة هذا هو السبب الذي له اسقط اريوس ونفى من البيعة فنقول نحن الآن في تفسير في قولهم ان الاقرار قد وقع من جميع الامم على ان الله تبارك كلمة بها خلق الخلق واما اשמعت اليهود وساير النصرارى

par cette expression qu'il est le Fils de Dieu, son Verbe engendré de son essence et de sa substance, qu'il possède une personnalité et que c'est pour cela qu'il est appelé Dieu. On attribue au Verbe, né * de l'essence et de la substance de Dieu, les perfections divines, car c'est l'essence qui communique aux personnes le nom et la définition. Ainsi le seul nom d'*homme* se dit de tous les hommes, et le mot *animal* se dit de toutes les espèces d'animaux. Ce qui est de l'essence divine est aussi appelé Dieu, comme ce qui est de l'essence de l'or est appelé or, ce qui est de l'essence de l'eau est appelé eau et ce qui est de l'essence humaine est appelé homme. L'Écriture donne la preuve qu'il est vrai Dieu de vrai Dieu. La Thorá dit en effet : « Le Seigneur fit tomber de la part du Seigneur du feu et du soufre sur les habitants de Sodome et de Gomorrhe¹. » Il est dit aussi dans l'Évangile : « Il s'égalait à Dieu² », et ailleurs : « Au commencement était le Verbe, et le Verbe était en Dieu et le Verbe était Dieu³. » L'apôtre dit à son tour : « Le Christ est le Dieu de tout⁴. »

* f. 46, r°. Le Fidèle : « Engendré et non créé, consubstantiel⁵ * au Père, par qui tout a été fait. »

Le Commentateur : — C'est ici qu'est dévoilée l'erreur d'Arius qui prétendait que le Verbe de Dieu est une créature. Ce fut la cause de la déposition d'Arius et de son excommunication. Voici l'explication que nous donnons de la formule des Pères : tous les peuples ont été unanimes à

1. Gen., xix, 24. — 2. Joan., v, 18. — 3. Joan., i, 1. — 4. Rom., ix, 5. — 5. Mot à mot : « Égal au Père dans sa substance. »

وجميع المعلمين فقالوا ان كلام الله قديم ليس بمخلوق واما اريوس وعناية اليهود ومعتزلة المسلمين زعموا ان كلمة الله مخلوقة محدثة مريوة فقال لهذه الطوائف ان كانت كلمة الله التي بها خلق السموات والارض مخلوقة فما انكرتم ان يكون علمه مخلوقا وقدرته * f. 16, v.^o مخلوقة فيكون لا عالما حتى خلق العلم فكان به عالما * وخلق القدرة فكان بها قادرا كما انه لم يكن متكلما حتى خلق الكلام فصار به متكلما فان قالوا العلم صفة ذات ولا شيء من المعلومات الا وقد كان الله به عالما قيل لهم فالكلام صفة ذات ولا شيء من المتكلمات الا¹ وكان له متكلما فان قالوا قد كانت الكلمات معدومة والبارى موجودا قيل لهم فمن اين يصح لهم الكلام وقد كانت المعلومات والمقدورات معدومات فمن اين يصح العلم والقدرة فان قالوا من لم يكن عالما كان جاهلا ومحال ان يكون البارى جاهلا ثم علم وقيل لهم ومن لم يكن متكلما فهو ماووف او ساكت ومحال ان يكون البارى ماووفا * f. 17, r.^o او ساكتا فان قالوا ان السكوت ليس بصد الكلام قيل لهم وليس الجهل بصد * العلم فاين

1. Le contexte exige le mot *الا* que le copiste a dû omettre par mégarde.

reconnaitre que Dieu (qu'il soit béni) est un Verbe par lequel l'univers a été créé. Les *Achma'at* Juifs, tous les chrétiens et tous les docteurs ont affirmé que le Verbe de Dieu est éternel et incréé, tandis qu'Arius, les *'Andiat* juifs et certaines sectes musulmanes prétendent que le Verbe de Dieu est une créature, temporelle et subordonnée. Mais on répond à ces sectaires : « Si le Verbe de Dieu, par qui les cieux et la terre ont été créés, est lui-même une créature, vous ne niez pas que sa science et sa puissance soient aussi créées, et qu'il ne savait rien avant que sa science fût créée et c'est par elle qu'il sut ; * que la puissance fut créée et c'est par elle qu'il devint puissant, * f. 16, v.^o de même qu'il ne parlait pas avant que la parole fût créée et c'est par elle qu'il parla. » S'ils objectent que la science est un prédicat substantiel et qu'aucune science ne pouvait échapper à Dieu, on leur répond que, dans ce cas, la parole est aussi un prédicat substantiel et que la parole ne pouvait nullement lui manquer. S'ils insistent en disant que les paroles n'existaient pas, mais que le Créateur existait, on peut leur demander comment on pourra avoir la parole. De même si l'objet de la science et de la puissance n'existe pas, comment pourra-t-on avoir la science et la puissance ? — S'ils disent : « Quiconque ne sait pas est ignorant, » nous répondons qu'il est absurde de dire que le Créateur a ignoré d'abord et a su plus tard. On leur objecte encore : Celui qui ne parle pas est infirme ou muet ; or il est absurde de prétendre que le Créateur est infirme ou muet. S'ils objectent que le silence n'est pas en contradiction avec la parole, nous leur répondons que dans ce cas l'ignorance n'est pas non plus en contradiction * avec la science. La distine- * f. 17, r.^o.

الفرق وهذا الافضل لهم فيه فان قالوا قل كان عالما بذاته قيل لهم فهل كان قادرا على ذاته فمن قولهم انهم لا يصفوه بالقدرة على ذاته فيقال لهم قلم تصفوه بالقدرة والمقدورات بعد مقدورات وان جاز الوصف له فانه قادر ولا مقدور جاز الوصف له فانه متكلم ولا يتكلم

وساكنهم¹ في غير هذا الكتاب في باب الصفات بكلام اوسع من هذا الكلام واكثر شرحا وقد خاطبهم ايلياس قديما فقال لهم² اذا زعتم ان الله قال للشيء كن فكان وكانت الكون³ الاولى مخلوقة افليس لم يخلق الا يكون قبلها فهذا يتسلسل الى ما لا نهاية له واتم تكرون مثله على الملحدة واصحاب المعاني فان ادعوا * ان قوله كن انما مجاز * f. 47, v° واتساع قيل لهم وعلمه انما اتساع ومجاز فان قالوا العلم لا يكون مجاز بل العلم علما معلوم موجود حقيقى قيل لهم والقول لا يكون الا القول له حقيقى فهذا ما لا يجدون فيه فرقا وان قالوا ان كان كلام الله قديما لكان هذا قديمان الله وكلامه قيل لهم نحن نقول

الكن. 3. — فقالوا هم. 2. — وسياكنهم. 1.

tion à faire en pareil cas est une question superflue pour eux. S'ils disent qu'il se connaissait lui-même, on leur dira : « Avait-il donc pouvoir sur lui-même ? » Ils disent en effet qu'il n'a point de pouvoir sur lui-même. Nous leur objectons alors : « Mais pourquoi lui attribueriez-vous la puissance alors que les choses possibles n'étaient encore que possibles ? Or, si l'attribut de puissance lui convient, il est puissant sans être soumis à une puissance. De même il convient de dire : Il parle, mais il n'est pas proféré. »

Je leur répondrai plus au long dans un autre livre, au chapitre des attributs, et je donnerai des explications plus étendues. *Elias* leur avait déjà parlé en ces termes : « Quand vous supposez que Dieu dit à l'être : « Sois », et il fut, et ce fut la première créature, est-ce qu'elle aurait été créée s'il n'y avait pas eu un être avant elle ? Autrement on sera réduit, pour chercher l'origine des créatures, à remonter à l'infini, procédé que vous rejetez contre les hérétiques et les rhéteurs. » Quand ils objectent * que la parole divine : « Sois », n'est qu'une métaphore, et une figure, nous leur répondons : « Alors la science divine n'est qu'une figure et une métaphore. » S'ils disent que la science n'est pas une métaphore mais qu'elle est une connaissance réelle et véritable, nous leur répondons que la parole, chez le Créateur, n'est pas non plus autre chose qu'une parole véritable et ils ne trouveront aucune différence dans les deux cas.

S'ils objectent encore que la parole de Dieu étant éternelle, il y a ainsi deux Êtres éternels : Dieu et sa Parole, nous donnons la réponse suivante :

ان الله بكلامه قديما ولا يطلق من العبارة الا ما ارتضيناها فليس يلزمنا اذا قلنا ان الله بكلامه قديم ان يثبت قديمين كما انا واتم اذا قلنا موسى نبي الله لم يلزمنا ان نقول كلامه نبي الله ولا ان يكون موسى بكلامه نبين وبهذه الحجة بعينها ترد قولهم اذا راموا الزامنا ان يكون الله وكلامه الفين ثم يسالون فيقال لهم هل تخيلوا كلام الله ان كان مخلوقا * f. 48, r°. من ان يكون جسما او عرضا او جزءا لا يتجزى وليس يقول واحد منهم انه جزء الا يتجزى بل لبس مخلوقا من الكلام هذين القسمين اما جسم واما عرض والقيالدين منهم بان كلام الله جسم هم طائفة من معتزلة المسلمين هم ابراهيم النظام واشياعه واما ساير المعتزلة فيقولون ان كلام الله عرض

فيقال لهم ولابراهيم النظام خبرنا عن هذا الكلام ان كان هو جسما طويل عريض عميق ام ليس بطويل ولا عريض ولا عميق فمن قوله ان كان جسم طويل عريض عميق ان كانت صفة كل جسم فيقال له افليس ان جسم واحد يفقداد ويكون بالبصرة في وقت

« Nous disons que Dieu avec sa Parole est éternel ; nous n'étendons pas le sens de cette explication au delà du sens que nous y attachons, et quand nous disons que Dieu est éternel avec sa Parole, nous ne sommes nullement obligés d'affirmer deux Éternels différents comme vous et moi. Quand par exemple nous disons : « Moïse, prophète de Dieu », nous ne sommes pas obligés de dire que sa parole est prophète de Dieu, et que Moïse et sa parole sont deux prophètes. » C'est par cet argument que nous les réfutons le plus directement quand ils veulent nous faire dire que Dieu et sa Parole sont deux associés. Aux explications qu'ils demandent, nous répondons par la question suivante : « Si le Verbe de Dieu est créé, * vous le représentez-vous * f. 48, r°. comme un corps ou un accident ou une partie indivisible ? » Mais il n'y a personne d'entre eux qui prétende qu'il est une partie indivisible, mais ils disent qu'il s'est revêtu d'une créature du Verbe, qui est ou corps ou accident. Une partie des Mo'atazalat musulmans prétendent que la Parole de Dieu est corporelle : c'est Ibrahim An-Nazam et ses partisans. Quant à l'ensemble de la secte des Mo'atazalat, ils affirment que la Parole de Dieu est un accident.

Nous demandons à Ibrahim An-Nazâm et à ses partisans : « Dis-nous, en supposant que la Parole de Dieu soit corporelle, si elle a les trois dimensions de longueur, de largeur et de profondeur, ou si elle ne les a pas ? » Il dit en effet que, si elle est un corps, elle doit être longue, large et profonde puisque ce sont les attributs de tous les corps. Nous lui objectons encore ¹ : « Si

1. L'éthiopien passe d'ici à la page 76, l. 9.

واحد تبارك وتعالى الذى قامت به السموات والارض وجميع المخلوقين فاذا كان الآن كلام الله تبارك * وتعالى قايم الذات موجودا لم يزل فقد ثبت انه صفة له ذاتية وذات * f. 48, v^o. اقنوم ازلى وشخص سرمدى

فاذا كان هكذا فقد بطل قول سابليوس القايل ان البارى اقنوم واحد وان الاب هو الابن والآن فيقال لسابليوس خبرنا عن الصوت الذى اتى من السماء يقول هذا ابنى الحبيب الذى به سررت له فاطيعوا او صوت الاب او صوت الابن فان قالوا انه صوت الاب قايل هذا ابنى الحبيب اثبت ابا وابنا وان قال ان الابن نادى الابن وقال هذا ابنى فثبت قحته وحمقه

واما اريوس واهل نحلته والدليل على بطلان مذهبهم قول الرسول بولس ان الله كلمنا فى اخر الزمان بابنه الذى هو مثال شخصه وصورة ازليته وقوله صورة الله الذى * لا يرى * f. 49, r^o. اذ كانت الصورة ابدًا لا تفارق المصوّر وان يوجد مصوّر الا وهو ذو صورة واذا كانت

Dieu (qu'il soit béni et magnifié), qui a donné l'existence aux cieux, à la terre et à toutes les créatures, était un corps, ne serait-ce pas prétendre qu'un même corps puisse être à la fois à Bagdad, par exemple, et à Bassora? » * f. 48, v^o. Or si le Verbe de Dieu (qu'il soit béni * et magnifié) avait une existence substantielle, il n'a pas cessé d'exister et il est établi qu'il est un attribut substantiel, et qu'il possède une personnalité éternelle et une individualité perpétuelle.

S'il en est ainsi, la doctrine de Sabellius est dénuée de fondement. Il prétend en effet que le Créateur n'a qu'une seule personnalité et que le Père est le même que le Fils. Mais nous posons à Sabellius cette question : « Apprends-nous ce qu'était la voix qui vint du Ciel en disant : « Celui-ci est mon Fils bien-aimé en qui j'ai mis mes complaisances, obéissez-lui¹. » Était-ce la voix du Père ou celle du Fils? Si l'on dit que c'était la voix du Père qui proféra ces paroles : « Celui-ci est mon Fils bien-aimé... » il en résulte avec certitude qu'il y a un Père et un Fils. » Si Sabellius prétend au contraire que c'est le Fils qui a appelé le Fils et qui a dit : « Celui-ci est mon Fils... », il fait preuve d'impudence et de sottise.

Quant à Arius et ses partisans, la fausseté de leur doctrine est démontrée par ces paroles de l'apôtre Paul : « Dieu nous a parlé à la fin des temps par son Fils qui est la représentation de sa substance et son image éternelle² » ; * f. 49, r^o. et par cette autre parole du même Apôtre³ : « * Son image invisible. » Si l'image est éternelle, elle n'est pas séparée de son modèle et, s'il y a un modèle,

1. Matth., III, 17; Luc., III, 22. — 2. Hebr., I, 3. — 3. Coloss., I, 15.

الكلمة صورة الله ومثال شخصه وبطل قوله انها مخلوقة ومحدثه والدليل بان قول الرسول ايضا ان المسيح كلمة الله وقوته ومحال ان يكون حكمة الله مخلوقة فان كانت الحكمة مخلوقة كما زعم اريوس فقد كان البارى تبارك اسمه لا حكيما حتى خلق الحكمة فصار بها حكيما وهذا ما لا يجيب له اريوس واما احتجاجه بقول سليمان ان الحكمة قالت انه خلقتنى قبل خلائقه فانما عنى به جسد المسيح لانه سماه حكمة ولم يعن لاهوتيته الا تراه قال الانجيل المقدس اهدموا هذا الهيكل وانا اقيمه فى ثلاثة ايام ومن هاهنا تستدل لقوله اهدموا على انه انما اعنى البناء ويؤكد ذلك من قول سليمان الحكمة بنت لها بيتا والبيت المبنى هو الذى قال المسيح اهدموا وانا اقيمه فى ثلاثة ايام ولو كان عنى اللاهوتية لقد كان البارى على اصل اريوس لا حكيما ثم صار حكيما كما صار آنفا ولا قويا حتى خلق القوة فصار بها قويا وقد ناقض اريوس نفسه لقوله ان المسيح اله وانه خلق العالم اذ كان لم يقدر عن دفع النصوص لان الاله لا يكون مخلوقا والخالق لا

ne doit-il pas avoir une image? Or si le Verbe est l'image de Dieu et la représentation de sa substance, il est absurde de dire avec Arius qu'il a été créé et qu'il est temporel. Nous en avons une autre preuve dans cette parole de l'Apôtre d'après laquelle le Christ est la Parole de Dieu et sa puissance. Il serait en effet absurde que la Sagesse de Dieu fût créée. Car si elle était créée, comme le prétend Arius, le Créateur (béni soit son nom) n'aurait pas été sage avant que la Sagesse fût créée et c'est par elle qu'il serait devenu sage. C'est là une objection à laquelle Arius ne peut répondre. Quant à l'argument qu'Arius veut trouver dans le passage de Salomon où ce prophète fait dire à la Sagesse : « Il m'a créée avant ses créatures ¹ », cette parole doit s'entendre du corps du Christ qu'il a appelé la sagesse, et non de sa divinité. Cette interprétation n'est-elle pas rendue évidente par cette parole du saint Évangile : « Détruisez ce temple, et je le relèverai en trois jours ² »? * Il est clair * t. 49, v°. que le mot « détruisez » indique qu'il s'agit d'un édifice. Cette explication est corroborée par cette autre parole de Salomon : « La Sagesse s'est construite une maison ³. » La maison construite par la Sagesse est celle dont le Christ a dit : « Détruisez-la et je la relèverai en trois jours. » S'il avait voulu parler de sa Divinité, le Créateur, conformément à la doctrine d'Arius, n'aurait d'abord pas été sage, puis le serait devenu, comme nous l'avons dit plus haut; il aurait été de même sans puissance jusqu'à ce que la Puissance fût créée et qu'il fût devenu puissant par elle. Arius se contredit donc en disant

1. Eccl., xxiv, 14; cf. Eccl., i, 4. — 2. Matth., xxvi, 61; cf. xxvii, 40. — Marc., xiv, 58; cf. xv, 29. — Joan., ii, 19. — 3. Prov., ix, 1.

يجوز ان يكون محدثا لان الخالق تبارك من صفاته الازلية والتقدم لسائر الموجودات واطن اريوس النجس لما سمع قول افلاطن في تقديمه الاب الكل على الخالق واعتقد هذا المذهب بعينه * اذ قد راي افلاطن ومذهبه ولقد عاجله من النعمة المشهورة بان بيته وان قال انه اذا كان ببغداد طويلا عريضا عميقا فهو منتهى الذات فلا بد من نعم فيقال له اذا كان هذا الكلام ببغداد الجوز ان يكون بالبصرة فان قال انه اذا كان ببغداد لم يكن بالبصرة وبمصر وغيرهم من المدن فقد صار الجسم في مواضع كثيرة في وقت واحد فان قال كلام الله ليس هو هذا المقرؤ وانما هذه هي حكايته فمن قال انه سمع كلام الله ببغداد فقد كذب وانما هذه حكاية سمعوا ولم يسمع الكلام فان مر على هذا تجاهل بقوله ان المسموع حكاية وان الكلام في نفسه ما قرى قط ولا سمعه سامع وان الناس انما * يتلوا حكاية التوراة والانجيل والزبور وغيرهم فاما التوراة والانجيل ما قرى قط وهذا

من اشنع قول وافسده

que le Christ est Dieu et qu'il a créé le monde en supposant qu'il soit impossible d'enlever aux termes leur valeur; en effet Dieu n'est pas une créature, et il est impossible que le Créateur ait changé, car le Créateur (qu'il soit béni) a des attributs éternels et il est antérieur à tout ce qui existe. Arius l'impur s'imagina le contraire en lisant Platon qui met le Père du Tout avant le

* f. 50, r°. Créateur; il adopta cette opinion à la lettre, * en étudiant Platon et son système. Mais Dieu ne tarda pas à lui infliger un châtement éclatant à cause de son imposture.

S'il dit par exemple que le Verbe est à Bagdad, limité en longueur, en largeur et en profondeur, que son essence est bornée et qu'il faut nécessairement en convenir, nous lui faisons l'objection suivante : « Quand le Verbe est à Bagdad, est-il possible qu'il soit en même temps à Bassora? » Il répondra qu'étant à Bagdad, il n'est pas à Bassora, pas plus qu'au Caire ou dans quelque autre ville, car dans ce cas un corps serait dans plusieurs lieux à la fois. Il ajoutera sans doute que la Parole de Dieu n'est pas ce qui est lu, et que ce qui est lu n'est qu'un récit, et que celui qui dit qu'il a entendu la Parole de Dieu à Bagdad, se trompe, car ce que l'on entend n'est qu'un récit et non la Parole. Si Arius passe sur cette objection, il simule l'ignorance en disant que ce qui est entendu n'est qu'un récit, que la Parole

* f. 50, v°. elle-même n'est pas lue et que l'auditeur ne l'entend pas; que, lorsqu'on * lit un récit de la Thorà et de l'Évangile, les Psaumes ou d'autres livres, ce n'est pas la Thorà ni l'Évangile qui est lu. C'est là une assertion horrible et pernicieuse.

ثم قيل له بالحكاية جسم او عرض فان قال ان الحكاية عرض قيل له فهوذا تجد التقطيع والحروف والاي فهذا هو دليل على الكلام جسم ثم يقال له خبرنا عن هذا الجسم المحدث اليس هو قابل الاعراض والاستحالة والفساد فان قال نعم قل له ما انكرت ان تكون قد عرضت له اعراض افسدته وازالت معانيه وابطلته فان قال له الاعراض لا يحله نقص اصله اذ كان انما استدل عند نفسه فان الكلام جسم لانه محتمل التقطيع والحروف وغير ذلك واما القائلون ان الكلام * عرض فيقال لهم ان الاعراض لا تكون الا محمولة في الاجسام افتقولون ان كلام الله حال في الاجسام فمن قولهم كلام الله وان كان عرضا فهو في مكان فيقال لهم اذا جاز وجود عرض واحد في مكانين واكثر من ذلك فما انكرتم من وجود اجسام كثيرة في مكان واحد وان اجازوا ذلك دخلوا في قول النظام في قول المداخلة وان ابوه ما عصوا وقد راموا الفضل فتعذر عليهم وان كان كلام الله تبارك وتعالى ليس بجسم ولا عرض فقد ثبت انه جوهر وانه موجود بوجود المتكلم

Nous lui faisons ensuite cette question : « Est-ce un corps ou un accident qui est dans le récit ? » S'il répond que c'est un accident, nous lui demandons : « Vous y trouvez des versets, des lettres et autre chose de semblable ? » Mais ces signes prouveraient que la Parole est un corps. Nous lui demandons alors : « Apprends-nous ce qu'est ce corps ainsi relaté : est-il sujet aux accidents, au changement et à la corruption ? » S'il répond affirmativement, dites-lui : « Méconnaîtras-tu qu'en lui attribuant des accidents, tu en as parlé faussement : tu en as altéré et détruit le concept ? » S'il dit : « Il a des accidents en qui le principe auquel ils doivent l'existence n'est pas amoindri, » qu'il se charge lui-même d'expliquer cela. Que la Parole soit corporelle, cela ressort de ce qu'elle se compose de versets, de lettres et autres éléments similaires. Quant à ceux qui disent que la Parole * est * f. 51, r. un accident, on leur répond que les accidents n'existent pas autrement que portés par les corps. Direz-vous que la Parole de Dieu descend dans les corps ? ils prétendent en effet que si le Verbe de Dieu est un accident il doit occuper un lieu. On lui répond : « Si la présence d'un seul accident est possible dans deux ou plusieurs lieux, vous ne nierez pas la possibilité de la présence de plusieurs corps en un seul lieu. » S'ils font cette concession, ils tombent dans l'erreur d'An-Nazâm au sujet de la compénétration. S'ils s'en défendent, ils ne commettent pas d'hérésie, mais ils vont trop loin et sont illogiques. Si le Verbe de Dieu (qu'il soit béni et magnifié) n'est ni corps ni accident, il en résulte évidemment qu'il est l'essence (divine) et qu'il existe en Celui qui parle. Or le Créateur (qu'il soit magnifié et

وان البارى تعالى وتبارك لم يزل متكلمًا قايلا للمعدومات كوني فكانت واما اليهود القايلون
 * f. 51, v°. بمثل مقالة المعتزلة من العناية ونظرايمهم * فكلما الزمه¹ المعتزلة لازم لهم ويقال لهم بعد ذلك
 قال النبي ان بكلمة الله قامت السموات وكل قواتها بروح فيه افتزعمون ان العالم اعناية
 جوهره واشخاصه واعراضه قايمه بالاعراض فان اجابوا الى ذلك فقد بان جهلهم وان ابوه
 لزمهم كلام الله اذ كانوا بالله عارفين وفي طاعته متصرفين ولا من اجل ابليس وجنوده اذ
 كان ابليس وشياطينه عالمين بما لقوه من معصية الخالق تبارك اسمه ومخالفة امره واتيانه
 تبارك فلخلاصنا من الرب الذى متنا بخطية ايننا ادم فانه لما داس وصية ربه وخالف امره
 ومد يده الى ما نهى عنه واكل من الشجرة التى منع من الاكل منها لصلاحه وان الاكل منها
 لا يصلح لهؤلاء يوافق ذاته اذ كانت * تتيه ويضعفان عن الاكل منها لا انه تبارك وتعالى
 * f. 52, r°. بخل عليه بان ياكل منها ولا حسدا على حسنها كما ظن ابليس اللعين واليان ملك الروم

1. الزماد.

béni) n'a cessé de parler, disant aux choses qui n'étaient pas : « Soyez ». et elles étaient.

Quant aux Juifs de la secte des 'Anâiat et autres semblables qui partagent
 * f. 52, r°. la doctrine des Mo'atazalat * et se croient obligés d'admettre toutes les opi-
 nions, que ces sectaires regardent comme obligatoires, nous leur faisons à
 ce sujet la remarque suivante : Le Prophète a dit : « C'est par la parole de
 Dieu que les Cieux ont existé, et toute leur force par l'esprit de sa bouche¹. »
 Pensez-vous donc que le Monde, qui représente sa substance, ses personnes
 et ses attributs, subsiste lui-même par les accidents? S'ils admettent cela, ils
 font preuve d'une ignorance évidente; s'ils le nient², la parole de Dieu s'im-
 pose à eux, supposé qu'ils connaissent Dieu et conforment leurs actions à ses
 commandements au lieu de servir le démon et ses satellites. Or Satan et ses
 diables connaissaient la révolte dans laquelle ils devaient tomber contre le
 Créateur (béni soit son nom), leur désobéissance à ses commandements et
 la venue du Seigneur (qu'il soit béni) pour nous délivrer de la mort où nous
 avait précipités le péché de notre père Adam qui transgressa l'ordre de son
 Seigneur, désobéit à son commandement, porta la main sur ce qui lui
 était interdit et mangea du fruit dont l'usage lui était défendu s'il voulait
 rester juste. Cette action fut pernicieuse pour eux, bien que le fruit en lui-
 * f. 52, r°. même leur convint, * mais l'orgueil rendit cette nourriture funeste pour eux.
 Ce n'était pas que Dieu (qu'il soit béni et magnifié) se montrât avare pour
 empêcher qu'ils n'en mangeassent, ni jaloux de la bonté du fruit, comme
 le pensait le démon maudit et Julien (*Elîân*), empereur romain, dans les

1. Ps. xxxii, 6. — 2. L'éth. met ici les p. 73-75 puis omet 78, l. 12 à 80, l. 10.

في كتبه التي ظن فيها على موسى وتوراته بل الامر على ما قلناه من ان تثبيت ادم لم تكن محتملة للاكل من تلك الشجرة وان من الصلاح له منفعة منها

وقد قال القديس اغريغوريوس التاولغس في تفسير امر الشجرة انه ليس من الواجب ان يعظم المسترسلون عدا غليظا يريد بذلك ان من كانت طبيعته ضعيفة لم تصلح له ان يحمل عليه ما لا يطيقه ويخثقه ليلا يمد يده الى ما تجاوز قوته ليلا يفسده ويتغير

ويتلون كما قد رايتم عاقبه وليس يليق * بما نحن عازمون عليه من تفسير هذه

الامانة الكلام على تلك وما هي لولا ذلك لفسرنا امرها وبيينا شأنها وسنعمل ذلك باذن الله في كتابنا الذي عزمنا على تاليفه في تفسير ما اشتكل من قول موسى النبي عليه السلام في الخليفة فلما زل ابونا ادم وتعدى الى ما لم يומר به وخالف الخالق تبارك اسمه اطاع ابليس اللعين الحسود المحتال على بنيه وبين استطاعته وارادته فاغتاله ابليس اللعين حتى ظن انه ناصح له ومشفق عليه وانه يصير كاله فعاقبه الله عز وجل على خيانتة فان

livres où il traite de Moïse et de sa loi. Mais, comme nous l'avons dit, ce fut la constance qui manqua à Adam pour s'abstenir de ce fruit, abstention qui lui eût assuré le salut.

Saint Grégoire le Théologien dit, en expliquant l'histoire du fruit défendu, qu'on ne doit pas imposer à ceux qui manquent d'énergie une mesure exagérée. Il veut dire par là qu'il n'est pas bon d'imposer à ceux qui sont de nature faible, ce qu'ils ne peuvent faire et ce dont ils pourraient être accablés, de peur qu'ils ne mettent la main à ce qui dépasse leurs forces, et que cela ne cause leur malheur et leur perte.

Ils entendent ce récit dans le sens que vous avez vu et ils n'acceptent point l'interprétation que nous donnons à cet article de foi. Mais nous expliquerons * cette question et nous exposerons ce qu'il en est. C'est ce que nous voulons faire, s'il plaît à Dieu, dans le livre que nous nous proposons de composer pour éclaircir ce qu'il y a d'obscur dans le récit que Moïse le prophète (salut à lui) fait de la création, du péché de notre père Adam, qui transgressa l'ordre qu'il avait reçu, désobéit à son Créateur (béni soit son nom), pour obéir au diable maudit et jaloux qui dressait des embûches à sa postérité. Il lui représenta son pouvoir et sa volonté, et ce démon maudit le séduisit au point de lui faire croire qu'il était pour lui un conseiller plein de sollicitude, et qu'il deviendrait comme Dieu. Mais Dieu (qui est puissant et glorieux) le punit de son infidélité, et le chassa dans un monde de peine et de corruption, où il le condamna à vivre du travail de ses mains, à la sueur de son front. C'est ainsi qu'il accomplit sa menace : qu'il venait de la terre et qu'il retournerait dans

أخرجهم إلى عالم الكون والفساد وجعل معاشه من كد يديه وعرق جبينه وتم عليه وعيده بأنه من التراب ويعود ومنه خلق فصار بنوه من بعده في مثل حاله * ولم يدع العدو المحال حالا من الشر والا أنزلها بهم وصار كالمالك لهم والريس عليهم فصرفهم في محبة عبادة الأوثان وجحود نعم الرحمان ثم زين لهم من الرفق والفسوق وسفك الدماء وتعظيم الأشباح والصور ما عظمت به البلوى وطالت به المحنة والشكوة حتى ذبحوا بنينهم وبناتهم وشار قلوبهم التي خلقها الله تبارك وتعالى بحكمته لزينة العالم وعمارته للشياطين الطاغية والاصنام المنحوتة ونجسوا الأرض بالدماء الزكية وجرى عليه ما قد اعلناكم به بالقول الصحيح هذا ما اثبتته الأئمة المنتخبون حسب ما أخذوه عن أسلافهم إلى أن ينتهوا إلى الصدر الذي سمع من السيد المسيح ورسله القائلين في البدى كان الكلمة والكلمة لم تنزل عند الله وقول سيدنا * المسيح انى فى ابى وابى فىى وقوله كلما للاب فهو لى يعنى * f. 53, v°. الألية والقدم والالوية والسلطان وقد سال اريوس عن كيفية ميلاد الكلمة من الاب وزعم انه لا يعقل الميلاد الا على ما شاهد من الآلام والاحراض الذى تلحق الولد فمن

cette terre dont il avait été formé. Ses fils après lui se trouvèrent dans la même condition. * Le perfide ennemi ne laissa aucun vice sans les y précipiter; il devint pour ainsi dire leur souverain et leur chef, il leur inspira l'amour du culte des idoles et leur fit renier la grâce du Miséricordieux. Il leur montra sous un aspect séduisant le blasphème, le libertinage, l'effusion du sang, les honneurs rendus aux fantômes et aux images. Il en résulta de grandes calamités; ils en vinrent à ce degré de malheur et de misère qu'ils immolèrent leurs fils et leurs filles, le fruit de leur sein, que Dieu (qu'il soit béni et exalté) a créés pour orner le monde et le peupler, à des démons abominables et à des idoles sculptées, et ils souillèrent la terre du sang innocent. Alors arriva ce que nous vous avons annoncé en vous prêchant la parole de vérité, ce qu'ont défini les évêques prédestinés selon la tradition qu'ils avaient reçue de leurs prédécesseurs en remontant jusqu'à l'enseignement du Seigneur Jésus-Christ et de ses apôtres qui avaient dit : « Au commencement était le Verbe et le Verbe n'a jamais cessé d'être en Dieu ¹. » Notre-Seigneur * Jésus-Christ a dit également : « Je suis en mon Père et mon Père est en moi ². » Et ailleurs : « Tout ce qui est à mon Père est à moi ³. » Il veut dire l'Éternité, la préexistence, la divinité, la domination, la puissance. Arius se posa la question de savoir comment le Verbe est engendré par le Père et il prétendit que la génération ne se conçoit pas autrement qu'avec les souffrances et les angoisses qui, comme nous le savons par expérience, accompagnent la naissance

1. Joan., I, 1. — 2. Joan., XIV, 10. — 3. Joan., XVI, 15.

سال عن ذلك فجوابا له هو جواب اغريغوريوس التاولغس لاريوس لانه يقول هكذا وان كنت يا هذا تسالنا كيف ولد وان كانت ولادة اعلى من كل صنف فخيرنا انت كيف خلق حتى نجيبك بكيف ولد وقد اجاب بهذا الجواب يوحنا فم الذهب في كتابه في تفسير الخليقة ولسنا ننكر وان كنا قد عرفنا بالدليل الواضح والخبر الصادق ان كلمة الله مولودة من ذات الاب وانها ليست بمخلوقة انا لا نقف على كنه ميلادها من الاب كما انا * f. 54, r°. نعلم ان الله خلق الخليقة ولسنا ندرى كيف خلقها فان ماري ماري في هذا الباب فليجاب بجواب الفاضل الاب اغريغوريوس فانه قاطع في كل شعب تمحل وقد اكذب الابهاء القول بان قالت ان الابن مساويا للاب في الجوهر لان اريوس يقول ان الباري ثلثة جواهر محللة قديما هو الاب ومحدثا هو الابن والروح فاعلمتنا الايمة ان الابن مساويا للاب في الجوهر فانه موافق في ذاته وان به كانت الخلايق كلها كما قال داوود النبي ان كلمة الله قامت السموات وكل قواتها بروح فيه وقال الانجيل ان الكل كان بكلمة الله ولم يكن

corporelle. Si on nous pose la même question, nous donnons la réponse de Grégoire le Théologien : Toi qui nous demandes comment le Verbe a été engendré et si sa génération est supérieure à tout autre mode, explique-nous comment il a été créé pour te dire comment il a été engendré. C'est aussi la réponse de Jean Chrysostome dans le livre où il explique la création. Nous ne méconnaissions pas cette vérité, car nous savons, par des preuves claires et un témoignage véridique, que le Verbe de Dieu est engendré de la substance du Père, et qu'il n'est pas créé, et nous ne cherchons pas à pénétrer la manière dont il est engendré par le Père. Ainsi nous * savons que Dieu a créé le * f. 54, r°. monde, mais nous ignorons comment il l'a créé. Et si quelqu'un veut discuter cette question, nous lui répondrons par l'argument du vénérable Père Grégoire qui a une valeur décisive contre tous les sophistes. Les Pères ont d'ailleurs montré la fausseté de cette doctrine en définissant que le Fils est consubstantiel au Père, tandis qu'Arius prétendait qu'il y a dans le Créateur trois substances distinctes : une primitive qui est le Père, une plus nouvelle qui est le Fils, et enfin l'Esprit. Mais les prélats nous ont enseigné que le Fils est consubstantiel au Père, car il a part à sa substance, et que toutes les créatures lui doivent l'existence selon cette parole de David le prophète : « C'est par la Parole de Dieu qu'ont existé les cieux et toute leur force par l'esprit de sa bouche ¹. » L'Évangile dit également que « tout a existé par la Parole de Dieu et que rien n'a été sans elle ² ». L'apôtre Paul dit à son tour : « C'est par lui qu'a été créé l'univers, par son Fils qui est la splendeur

1. Ps. xxxii, 6. — 2. Joan., 1, 3.

شيا من دونها وقال بولس الرسول ان به خلق العالمين بابنه الذي هو ضيا مجده وصورة
ازليته وصورته * وشخصه

* f. 54, v°.

فكلما ظنه على اريوس فهو بعينه ردا على اوناميس وشيعته اذ كان موافقا لاريوس في
القول بان كلمة الله مخلوقة

قال المومن من اجلنا نحن البشر ومن اجل خلاصنا نزل من السما وتجسد من روح
القدس ومن مريم العذرى وصار انسانا

قال المفسر اعلمتنا الاباء السعداء في هذه الصلاة انه ابن الله انما نزل من السما من
اجلنا معشر البشر وانه لم يات من اجل الملائكة رفضتهم ملايكة الله وصارت لهم جزية
لاواود ذهابهم على خالقهم ومنعشهم الا انه بجوده وتحنه لصلاحهم بعث اليهم رسله وتابع ذبيم
انبيائه يحذرونهم عظيم ما ارتكبوه ويذكرونهم بنفسيس ما جنوه ويوعدهونهم على المعصية
بالتار الموبدة والظلمة الخارجة فما ازدادوا * الا عتوا وطغيانا وتمردا وعصيانا ققتلوا الانبياء
ورجموا الاصفياء فتضاعفت اثمهم وثقلت اوزارهم فصرخت الانبياء ونادت الرسل التجباء

* f. 55, 1°.

* f. 54, v°. de sa gloire, le miroir de son éternité, son image * et sa ressemblance '. »

La réfutation que l'on fait des erreurs d'Arius s'applique également à Eunomius (*Onamis*) et à ses partisans qui partageaient l'opinion d'Arius d'après laquelle la parole de Dieu est créée.

Le Fidèle : « A cause de nous, humains, et à cause de notre salut, il est descendu du ciel et s'est incarné par l'Esprit-Saint dans le sein de la Vierge Marie et il s'est fait homme. »

Le Commentateur : — Les bienheureux Pères nous enseignent dans cette invocation que le Fils de Dieu n'est descendu du ciel que pour nous, humains, et qu'il n'est point venu à cause des anges². Les anges de Dieu avaient abandonné les hommes, mais il s'est fait leur rançon, car il a été touché de compassion en voyant leur conduite à l'égard de leur Créateur, et il les a relevés. En outre, dans sa bonté et sa sollicitude pour leur salut, il leur a envoyé ses apôtres, après ses prophètes³, pour les avertir de la grandeur de la faute qu'ils avaient commise et leur rappeler l'énormité de leur péché, en les menaçant, s'ils étaient rebelles, du feu éternel et des ténèbres extérieures. Le seul résultat fut un redoublement * d'orgueil, d'impiété, de désobéissance et de révolte. Ils tuèrent les prophètes, lapidèrent les saints ; leurs iniquités redoublèrent et leurs péchés s'aggravèrent. Mais les prophètes élevèrent la voix, et les généreux apôtres en appelèrent au Créateur Miséricordieux, Puissant et Magni-

* f. 55, 1°.

1. Hebr., 1, 3. — 2. L'éth. met ici les p. 78 à 80. — 3. L'éth. ajoute ici un feuillet.

مستغيثين للخالق الرحيم والقادر العزيز فواحدا قال الرب قد هلك الخاطي واخر قال
تدرکنا رحمتک عاجلا واخر قال قد ظلمت کالنعجة الظالة فاطلب عبدک يا سيدى واخر
قال اعلمنى يا رب متى تاتينى وفى اى حين تجينى واخر قال الذى ياتى فليس يبطل
فالما سمع الرب صوت انبيائه وعلم انهم قد عجزوا عن الدوا وعظم الدوى احب ان لا
ينهبوا ضياعا فتدارکهم بان نزل من السماء لخالصهم وتجسد من مريم العذرى ومن روح
القدس ولم يكن نزوله الا ان شاکلا كما ذکرته الكتب من انه قال لموسى اننى نزلت
لاخلص شعبى من ايدي المصريين وقوله هوذا نزل فنظر فى صياح اهل سدوم وغامورا * f. 55, v°.
ولا مشابها لنزوله الى العليقة¹ التى کلم الله موسى منها وانما نزل بان لبس جسد ادم الذى
نزل به واخطى وكان تجسده من اطهر بنى ادم جسما واکرمهم حسبا واشرفهم نسا مريم
البتول الذى اصطفاه وانتخبها ونظفها من الاوساخ الدنيانية ولم يخطر على قلبها ارتکاب
معصية ولا مقارنة خطية ثم طهرها بحلول روح القدس عليها وخلق منها جسما اتحد به
1. (؟) السخرة.

fique. L'un dit : « Que le Seigneur fasse périr le pécheur ¹. » Un autre ajoute :
« Ta miséricorde nous préviendra ². » Un autre dit : « J'ai erré comme une
brebis égarée; cherche ton serviteur, ô Seigneur ³. » Ou encore : « Apprends-
moi, Seigneur, quand tu viendras à moi et en quel temps tu me visiteras. »
Un autre dit à son tour : « Il viendra et il ne tardera pas ⁴. » Alors le Seigneur,
entendant la voix de ses prophètes, et sachant qu'ils étaient impuissants à pro-
curer le remède, mais qu'au contraire le mal augmentait, ne voulut pas laisser
perdre les hommes, mais il répara leur condition en descendant du ciel pour
les sauver et en s'incarnant dans le sein de la Vierge Marie par l'opération du
Saint-Esprit. Sa venue n'a pas été une descente figurée comme celles dont
parlent les Livres Saints, quand par exemple le Seigneur dit à Moïse : « Je
suis descendu * pour sauver mon peuple des mains des Égyptiens ⁵ » ; ou * f. 55, v°.
encore : « Il descendit et il considéra le cri des habitants de Sodome et de
Gomorrhe ⁶. » Ce n'est pas non plus comme la descente du Seigneur au
milieu du buisson d'où il appela Moïse ³. Mais il descendit en se revêtant
d'un corps humain, comme celui qu'avait eu le premier homme et dans
lequel il avait péché. Il s'incarna chez celle des descendantes d'Adam qui avait
la plus grande pureté corporelle, qui était la plus élevée en mérite, et la plus
noble par la race, la Vierge Marie, qu'il choisit, élut et purifia des souillures
de ce monde. Aucune pensée de désobéissance ou qui tendit quelque peu au
péché ne pénétra jamais dans son cœur. Ensuite il la sanctifia en faisant
descendre l'Esprit-Saint en elle et il forma d'elle un corps auquel il s'unit et

1. Ps. cxliv, 20; cf. cxxxviii, 19; Eccl., v, 7. — 2. Ps. lxxviii, 8. — 3. Ps. cxviii, 176.
— 4. Itabac, ii, 3. — 5. Ex. iii, 8. — 6. Gen. xviii, 21.

واحتجب فيه وانما تجسد من بنى آدم ولم يتجسد من الملائكة السمايين لانه انما اتى
 لخلص البشريين وان الملائكة لا يصبرون على عظم المحنة والتجربة ولهم الغيرة على ما
 يرونه من معاصي الله فتجسد الابن من البشر وسار في العالم السيرة الفاضلة وسلك
 الطرائق الحميدة واعلم البشريين انهم ان سلكوا ذلك * المسلك نجوا ولم يعطبوا ولم *
 ١٠ : ٥٦ *
 يحتج الى تجسم ما بجسمه لخلصهم والكون معهم ووفى ما يقول النبي ارميا ان الله
 سينزل على الارض ويمشى بين الناس

ومعنى قولهم وتجسد من روح القدس يريدون ان روح القدس تولى خلق الجسم من
 مريم بموافقة الاب والابن هكذا اخبر المفسرون وبهذا القول تقول المومنين ولم يخالف
 احد من اهل مذاهب النصارى هذا التاويل ولعل قول النبي ارسل روحه فخلق هو هذا
 المعنى بعينه وانه اراد ان يبين بان روح القدس يخلق وان الامر ليس كما قال واليطس
 انه انزل جسده من السماء بل تجسده كان من مريم البتول
 وقالوا وصار انسانا يعنون انه تجسد وصار انسانا تاما كاملا حيوانا ناطقا مايتا وانه لم

dans lequel il voila sa divinité. Il a pris un corps dans la descendance
 d'Adam et il n'a point pris la nature des Anges célestes, parce qu'il est venu
 pour sauver les hommes et parce que les anges n'ont pas à supporter tant
 d'épreuves et de tentations et parce qu'ils sont pleins de zèle contre ceux qui
 se révoltent contre Dieu. Le Fils de Dieu a pris un corps humain; il a suivi
 dans le monde le chemin de la perfection et il a marché dans les voies du
 * 1. 56, 1°. bien. Il a appris aux hommes qu'en suivant les mêmes * voies ils seront sauvés
 et ne périront pas. Il n'avait pourtant pas besoin, pour sauver les hommes, de
 s'incarner et d'habiter avec eux. Mais il a accompli cette parole du prophète
 Jérémie : « Dieu descendra sur la terre et il marchera au milieu des hommes. »

Par cette expression : « Il s'est incarné par l'opération du Saint-Esprit »,
 les Pères ont voulu dire que l'Esprit-Saint s'est chargé de créer le corps
 dans le sein de Marie avec la coopération du Père et du Fils. Telle est
 l'interprétation des commentateurs et tel est le sentiment des fidèles qui n'a
 trouvé aucun contradicteur chez les différentes sectes chrétiennes. Cette
 parole du prophète : « il a envoyé son Esprit et il a créé »¹, s'applique sans
 doute à la lettre au cas présent et le prophète a voulu nous apprendre que
 l'Esprit-Saint a créé le corps contrairement à l'erreur de *Ouálitos* (Valentin)
 qui prétend que le Fils de Dieu a apporté son corps du ciel. La vérité est
 qu'il s'est incarné dans le sein de Marie la Vierge.

Par la formule : « Il s'est fait homme », les Pères ont voulu dire qu'il a

1. Ps. ciii, 30.

ينجسد بجسد بلا نفس ولا عقل كما يقول ابوليناريوس بل تجسد بجسد ذى نفس وعقل لان الانسان انما صار انسانا لانه مركب من جسد وعقل ونفس ولو لم يكن هكذا لم يكن انسانا وكان جسما كسائر الاجسام المايئة والجمادة التى فى عالم الكون والفساد وكان خلاصه لهم الآن على الوجه الذى قلناه من الظهور لشعبه والاستعلان لعبيده فى صورة ابيهم آدم فلما اكمل البر كله ووفى بالشرائح المفروضة والرسوم المحدودة ابان لهم ما كان عنهم مكتوبا وانبأهم بما كان من دونهم مستورا وعلمهم انه ربهم ومالكهم وانه انما اتى لاستنقاذهم من يد العدو اللعين وشرع لهم الشرايح الكاملة التى كل من عمل بهم حيي ليست كالشرائح القديمة الذى قال انى اعطيتكم لتساوة قلوبكم شرايح ليست حسنة ووصايا لا تحيون بها فاما هذه الوصايا والشرايح فاستعمالها نجاتكم وحياتكم كما قال فى انجيله المقدس ان وصاياى هى الحياة الخالدة وقال ان كلامى روح وحياة وحقق عندنا انه لم يفوض امرنا الى ملاك يخلصنا ولا الى بشرى يحيينا اذ كان البشريون لا يقدررون على مثل معالجة الداء الذى دهانا والمرض الذى حل بنا وبنانا بذلك اشعيا النبى فقال هو ليس

pris un corps et est devenu un homme complet et parfait, un animal raisonnable et mortel; qu'il n'a pas pris un corps sans âme et sans intelligence * comme le prétend Apollinaire, mais qu'il a pris un corps avec une âme et une intelligence, parce que l'homme n'est homme que s'il a un corps avec une intelligence et une âme, et s'il n'était pas ainsi, il ne serait pas homme. Son corps était comme tous les corps mortels et consistants qui sont dans le monde corruptible. Il leur apporta le salut, de la manière que nous avons dit, en se montrant à son peuple et en se manifestant à ses disciples dans la forme de leur père Adam. Quand il eut accompli toute la justice et satisfait aux lois et aux prescriptions, il leur expliqua ce qui était écrit à leur sujet, et leur dévoila ce qui leur était caché. Il leur apprit qu'il était leur Seigneur et leur Maître et qu'il n'était venu que pour les sauver des mains de l'ennemi maudit. Il leur donna les lois de perfection dont l'accomplissement donne la vie, non comme les anciennes lois dont il a dit : « Je vous ai donné, à cause de la dureté de votre cœur, des lois imparfaites et des préceptes par lesquels vous ne vivrez pas. » Tandis que l'accomplissement de ces nouveaux préceptes et de ces nouvelles lois sera votre salut et votre vie, comme il dit dans son saint Évangile : « Mes préceptes sont la vie éternelle². » Ou encore : « Ma parole est esprit et vie³. » Nous avons la certitude qu'il n'a pas confié à un ange le soin de nous sauver ni à un homme la mission de nous vivifier,

1. Matth., xix, 8; Marc., x, 5. — 2. Joan., xii, 50; cf. Matth., xix, 17; Luc., x, 25 ss. — 3. Joan., vi, 64.

ملاك ولا شفيع لكن الرب الذى يخلصنا اتى وخلصنا وقال المعلم تاوفيلس انه لم يكن مع البشريين الثمن الذى اشترينا به ويفيدنا بادايه

وقد نزل نسطور ومعلماه تودريس ودروديس وغلطا غلطا فاحشا فى قولهم ان المخلص

لنا والمتولى لحياتنا انسانا بشرى ولا ادرى كيف حسدوا على رد هولاء الا انهم السعدا فى

* f. 57, v°. قولهم ان ابن الله المولود قبل كل الدهور هو الذى نزل لخلصنا * وتولى استنقاذنا من

يد عدونا وقد تقدمت الانبياء فشهدت لهم بمثل ما شهد المعلمين فقالوا خلاص الانسان

باطل وملعون من يتوكل على الانسان وقال احدهم بالقول الفصيح انى لست اخلصهم

بسيف ولا عصا ولكن بالرب الههم وقال هذا النبى الذى ضربنا هو الذى يشفينا والذى

كسرنا هو يضمدنا وايضا قاك الله انا الله ربك الذى اصعدتك من ارض مصر لا تعرف اله

غيرى لانه ليس مخلصا غيرى انا اله الذى مسستك وقال داوود النبى طاطا السموات ونزل

car les hommes sont impuissants à guérir le mal dont nous sommes atteints et la maladie qui nous a envahis. C'est ce qu'a prédit le prophète Isaïe quand il a dit : « Ce n'est pas un ange ni un intercesseur, mais c'est le Seigneur qui nous sauvera : Il viendra et il nous sauvera ¹. » Théophile² le Docteur dit à ce sujet : « Il n'est pas entre les mains des hommes le prix par lequel nous avons été rachetés et dont le paiement nous a été salutaire. »

Nestorius parut avec ses deux maîtres *Todris* (Théodore) et *Droudīs* (Diodore). Ils commirent une erreur abominable, prétendant que le Sauveur, celui qui avait mission de nous donner la vie, n'était qu'un homme et rien de plus. Je ne connais pas d'autre manière de les réfuter que de répéter la formule des bienheureux Pères d'après laquelle c'est le Fils de Dieu, engendré

* f. 57, v°. avant tous les siècles, qui est descendu pour nous sauver * et s'est chargé

de nous délivrer de la main de notre ennemi. Avant eux les prophètes étaient venus et avaient rendu un témoignage semblable à celui des Docteurs en disant : « Le salut qui vient de l'homme est vain, et maudit soit celui qui se confie à l'homme. » L'un d'eux dit clairement : « Je ne les sauverai point par l'épée ni par la verge, mais par le Seigneur leur Dieu ³. » Et ce même prophète dit encore : « Celui qui nous a frappés, c'est lui qui nous guérira, et celui qui nous a brisés, c'est lui qui nous pansera ⁴. » Dieu dit ailleurs : « Je suis le Seigneur ton Dieu qui t'ai fait monter de la terre d'Égypte, tu ne connaîtras pas d'autre Dieu que moi, parce qu'il n'y a pas d'autre Sauveur que moi : c'est moi le Dieu qui t'ai touché ⁵. » David le prophète dit à son tour : « Il a incliné les cieux et il est descendu ⁶. »

1. Is., xxxv. 4; lx, 16. — 2. Éth. : Paul. — 3. Os., i, 7. — 4. Os., vi, 2. — 5. Ex., xx, 5 ss. — 6. Ps. xviii, 10.

واذ جعلوا خلاص العالم بيشرى ازالوا عناية الله بخلقه وذهبوا عن قول هولاء الائمة وقول الانبياء والمعلمين اذ قالوا ان ابن الله الذى صفاته انه مولود من الاب قبل كل الدهور وانه مساوى للاب فى جوهره وذاته وانه * مولود ليس بمخلوق وهو النازل من السماء لخالصنا وما احسن ما فعل المعلمون اذ سمو نسطور عابد الانسان لانه زعم ان خلاصه بيشرى قد استحق عليه العبادة وجب له الربوبية والالوية لانه خلاص بنى ادم وخلصهم واستنقذهم وانه قد اجلس على كرسى ليدين الاحياء والاموات وانه ابن الله بالمحبة وبالنعمة وبالكرامة ولم يصغ الى قول الله تبارك انى لست اعطى كرامتى لاحد وقوله الرب الهك وحده فاسجد ولو وجب عبادة بشرى لوجبت عبادة البشر اجمعين واجاز ان يعبد الخالق والمخلوق المذم من اجل ذلك أن يعبد الله والسماء لانه مخلوقه او يعبد الله والحمار والثور لانهما مخلوقان ولا فرق بين عبد مخلوق وبين عبادة الاوثان لانهم عبدوا المخلوقين كما قال التاولوغس * فى كتابه الثالث فى التالوجيا فان كان الآن بحسب قولك ايها المفترى روح القدس مخلوقا فقد احببت ان تكون وحدك وثنيا اذ كان بولس

Mettre dans un homme le salut du monde, c'est anéantir la Providence de Dieu sur ses créatures et s'écarter des formules de ces prélats et du langage des prophètes et des docteurs qui ont déclaré que c'est bien le Fils de Dieu, né du Père avant tous les siècles, de même essence et de même substance que le Père, * engendré et non créé, qui est descendu du ciel pour nous sauver, * f. 58, r^o. et rien n'est plus juste que la qualification d'adorateur d'un homme attribuée par les docteurs à Nestorius puisqu'il prétendait que son salut était l'œuvre d'un homme, auquel il attribuait l'adoration (tout en lui déniait le souverain domaine et la divinité), parce qu'il est le Rédempteur des hommes qu'il a sauvés et délivrés, parce qu'il a été établi sur le trône pour juger les vivants et les morts, et parce qu'il est Fils de Dieu par l'amour, la grâce et l'honneur. Ainsi Nestorius ne prend pas garde à cette parole de Dieu (qu'il soit béni) : « Je ne donnerai ma gloire à personne ¹ » ; pas plus qu'à cette autre : « Le Seigneur ton Dieu est un, adore-le ². » Si l'on devait adorer un homme, on devrait conséquemment les adorer tous et il permet ainsi d'adorer le Créateur et la créature. Il en résulterait cette abomination qu'on adorerait comme dieu le ciel, parce qu'il est créé, et que l'on rendrait les honneurs divins à l'âne et au bœuf, parce qu'ils sont aussi des créatures. Or il n'y a pas de différence entre le culte de la créature et le culte des idoles, car dans les deux cas c'est l'adoration des créatures, selon * l'expression du Théologien au troisième * f. 58, v^o. livre de sa Théologie. Si maintenant tu viens prétendre, ô séducteur, que le

1. Is., XLII, 8. — 2. Deut., VI, 4.

الرسول يقول موبخا لجهالتهم سجدوا وعبدوا الخليفة دون الخالق ولو جسر نسطور على ان يقول انه لا يعبد هذا الابن الجالس على كرسي فوق الملائكة والمسلطون والارباب وكل اسم يسمى في هذا العالم والعالم المزمع لكان لقول الرسول دافعا وعلى غير النص عاملا الا ان النص والتوفيق اضطره الى القول بعبادة المخلص ولقد قال لما دهتمته الحجج انا اعبد الظاهر من اجل الخفى والملبوس من اجل اللابس فاما على بن عبيد البنا مطران دمشق فانه قد تحير وتغير لما راى وراهم بَرَّ عمدة تفسير هذه الامانة فمرة قال ان المسيح هو انسان ومرة يقول * انه الكلمة ورام يرى ان قول الاباء وصار انسانا يدل * f. 59, r^o.

على الجوهرين الذى قال بهما نسطور وتسبب معلما لنا عظيم القول جليل المحل ولو لا ان المسيح له المجد امرنا ان لا نجازى المسيح بالسيية لاقتصنا لمعلمنا وصانع معنا كل الخيرات ولو كان كلام بن عبيد الذى رام ان يبين به ان كان المسيح جوهران في هذه المواضع كلاما يعدونه او فيه ادنى شبهة او اضعف حجة امسحناه وبيتنا فساده الا ان جميع

Saint-Esprit est une créature, je désire que tu sois seul dans cette erreur. En second lieu l'Apôtre Paul dit en blâmant l'infidélité des païens : « Ils se prosternèrent devant la créature et l'adorèrent à la place du Créateur. » Si Nestorius avait osé dire qu'il n'adorait pas ce Fils qui siège sur le Trône, au-dessus des Anges et des Puissances, des Dominations et de tout nom sur cette terre et dans le monde éternel, il aurait contredit la parole de l'Apôtre et altéré son texte, tandis que ce texte et son interprétation obvie l'ont obligé à parler de l'adoration du Sauveur. Mais quand on le pressait d'arguments, il répondait : « J'adore ce qui paraît à cause de ce qui est caché, et le vêtement à cause de celui qui le porte. »

Quant à Ali ibn-Obeïd al-Banâ, évêque de Damas, il a été comme frappé de vertige et d'égarement en outrant la pensée des Pères et il a détruit les bases sur lesquelles est fondée l'interprétation du symbole affirmant tantôt que * f. 59, r^o. le Christ est homme, tantôt * qu'il est le Verbe; il voudrait démontrer que cette parole des Pères : « Et s'est fait homme », est une preuve de la dualité des natures dont parle Nestorius. Il a joué au Docteur grandiloquent et important. Si le Christ (gloire à Lui) ne nous avait pas défendu de rendre le mal pour le mal, nous aurions vengé notre maître et notre bienfaiteur. Si les passages où Ibn-Obéïd veut démontrer la dualité de nature dans le Christ, présentent une parole digne d'être notée, tant soit peu spécieuse ou renfermant une trace de preuve, nous l'avons déjà réfutée et nous en avons démontré la fausseté. Mais l'on vit sans peine que sa doctrine est fautive et erronée.

ما اتى به يبين بديهة العقل انه خطأ وضلال¹ وعلى انه لا يريد بقوله لجة احتج بها ولا علة اعتل بها بل اقاويله كلها معرأة بالاحتجاج والبرهان

فقد تبين خطأ بن عبيد وفساد رايه وظلمة عقله في مواضع كثيرة من كتبنا ولا باس
 ان نريكم هاهنا * 1. 59, v.
 خبرنا يا ابن عبيد ان كان المسيح جوهرين كما زعمت متبعا لصاحبك نستطور اليس
 احد الجوهرين ازلي والاخر زمني فلا بد من قوله نعم يقال له فالجوهر الازلي مسيح
 فان قال نعم نقض الديانة للنسطور جميعها وقلمها باجمعها وهدمها من اصلها وان قال ان
 الجوهر الازلي ليس هو المسيح قيل له فالجوهر الزمني هو المسيح فان قال نعم فهو
 احد اقاويله التي قلنا لكم انه قد اخلط فيها مرة يجب نعم ومرة يجب لا قيل له فان
 كان الجوهر الزمني هو المسيح فقول الابهاء انها نومن برب واحد يسوع المسيح بن الله
 الوحيد المولود من الاب قبل كل الدهور فان اجاب الى ذلك كفر اذ رد قول الابهاء

1. طلال.

et qu'il ne veut pas disputer ni même donner des prétextes. Tous ses discours sont dépourvus d'arguments et de preuves.

L'erreur de Ben-Obéid, la perversité de sa doctrine et l'obscurité de son intelligence sont démontrées dans un grand nombre de nos livres et rien ne s'oppose à ce que nous exposions ici * la faiblesse et la maladresse de son esprit dans les discussions. Nous plaçant donc à ce point de vue nous disons : « Si le Christ a deux natures comme tu le prétends, ô Ibn-Obéid, selon les enseignements de ton maître Nestorius, l'une de ces deux natures n'est-elle pas éternelle, tandis que l'autre est temporelle? » Il doit nécessairement répondre par l'affirmative. Nous lui demandons alors : « La nature éternelle est-elle le Christ? » S'il répond : « Oui, » il renverse le système de Nestorius¹, il l'extirpe entièrement et le détruit jusqu'à la racine. Si au contraire il dit que la nature éternelle n'est pas le Christ, on lui répond : « Alors c'est la nature temporelle qui est le Christ. » S'il répond oui, c'est précisément une de ses échappatoires dont nous avons parlé grâce auxquelles il produit la confusion et répond comme il lui plaît tantôt « oui » et tantôt « non ». On lui répond dans ce cas : « Si la nature temporelle est le Christ, que devient cet article des Pères : Nous croyons en un seul Seigneur Jésus-Christ, Fils du Dieu unique, né du Père avant tous les siècles? » S'il essaie de répondre à cette objection, il fait acte d'infidélité en rejetant la parole des Pères qui, d'après le témoignage des plus éminents et des plus saints de son

1. Éth. : Arius.

* f. 60, r^o. الذين شهدوا اهل نحلته بفضلهم وقدسهم * وانهم انما نطقوا بهذه الامانة عن قول المسيح وتأييده وهدايته وان ترك هذين القولين ورجع الى قول اصحابه ان المسيح هو الجوهران وان احدهما لا يسمى مسيح دون الاخر شهد على نفسه بكذبه على هذه الامانة في تفسير ما فسد فيها وخوذب بجميع ما خاطبنا به النسطورية في كتابنا الذي الفناه في الرد عليهم في طريق المقايسة والمناظرة وقيل له اذ كان والمسيح جوهران وكان الها وانسانا قديما ومحدثا (ولا)¹ كنت تسمى القديم مسيحا ولا تسمى المحدث ايضا فرادى مسيحا وانك انما تسمى هذين الجوهرين مسيحا عند اتحادهما كما انكرت من قول اصحاب الجزء الذين قالوا انا لا نسمى الجزء الواحد طويلا والجزء الاخر طويلا حتى اذا اجتمعوا صار منهما طويلا * فان قال انه محال ان يكون مجي من لا طويل ولا طويل طويلا قيل له ومحال * f. 60, v^o. ان يجي من لا مسيح ولا مسيح مسيحا ويقال له ان كنت لا تسمى المسيح مسيحا الا عند اتحادة فما يصنع بقول الانبياء اذ قالوا ان مسيح ياتي وسموه قبل مجيه مسيح فالمدّة الطويلة فان اجاز تسميته مسيحا قبل اتيانه كما سمته الانبياء تقض قوله وقول اهل

1. Le contexte exige la négation لا. bien qu'elle ne se trouve pas dans le manuscrit.

* f. 60, r^o. propre parti, * n'étaient, en composant ce symbole, que les porte-parole du Christ qui les assistait et les dirigeait. S'il renonce à ces deux affirmations pour revenir au langage de sa secte d'après lequel il y a dans le Christ deux natures et que le nom de Christ n'est pas donné à l'une sans l'être en même temps à l'autre, il témoigne contre lui-même qu'il a faussé le symbole en l'interprétant d'après les altérations qu'on lui a fait subir, et on peut lui appliquer les paroles que nous avons adressées aux Nestoriens dans le livre que nous avons composé pour les réfuter par la méthode de comparaison et de discussion. Nous lui disons donc : « Si le Christ a deux natures, s'il est Dieu et homme, éternel et temporel, si tu ne donnes pas à l'éternel le nom de Christ pas plus qu'au temporel pris isolément, mais si au contraire tu ne donnes le nom de Christ à ces deux natures qu'après leur union, tu refuses d'admettre l'argument *de la partie* d'après lequel deux parties qui ne sont longues ni l'une ni l'autre engendrent la longueur par leur réunion. »

* f. 60, v^o. * S'il objecte qu'il est absurde que deux parties dont ni l'une ni l'autre n'est longue produisent la longueur, nous lui répondons qu'il est également absurde de prétendre que le Christ résulte de deux natures dont ni l'une ni l'autre n'est le Christ. Nous lui faisons encore la remarque suivante : « Si tu ne donnes le nom de Christ qu'après l'union des deux natures, que fais-tu de la parole des prophètes qui disent que le Christ vient et l'appellent de ce nom longtemps avant sa venue ? « S'il a été permis de l'appeler ainsi avant sa venue, comme l'ont fait les prophètes, c'est la réfutation directe de ce qu'il avance avec ceux

فرقته ان المسيح لا يجوز ان يسمى مسيح الا ان عند اتحاده وان اياه رد قول الانبياء في تسميتهم له مسيحا قبل اتيانه للعالم واتحاده من مريم البتول وكلما لزم التطورية في قولهم بالجوهرين لازم للاون صاحب الملكية ومارون ريس المارونية بالدليل على صحة قولهم بان المسيح جوهران اقنوم واحد وكل حجة يحتجون * بها ان جوهرين اتحدا بهما فكان منهما اقنوما واحدا فليكن حجتهم على ان الجوهرين لما اتحدا صارا جوهرًا واحدًا وسيين لكم من كتب الايمة النجباء ما يدلکم على بطلان دعاوى هذه الفرق على المسيح وتصحيح ما يذهب اصحابنا اليه المحقون في غير هذا الكتاب فلناخذ الآن مما قصدنا له من تفسيرنا امانة اباينا الصادقين ومعلمينا المحققين

قال المومن وصلب من اجلنا على عهد ييلاطس البنطي وتالم وقبر وقام في اليوم الثالث كما في الكتب قال المفسر قد بيننا في تفسيرنا للفصل الذي قدم السبب الذي له تجسم ابن الله المولود قبل الدهور والتجسد من مريم العذرى وانه انما اتى لخالصنا * من عدونا واستقاذنا من يد شانينا وكان غرامة لنا بالصليب الذي احتمله عنا وصبر عليه من

de sa secte : que le nom de Christ ne doit être donné qu'après l'union des deux natures, et il appert qu'il contredit la parole des prophètes qui l'ont appelé Christ avant sa venue dans le monde et son union avec notre nature dans le sein de la Vierge Marie. Toutes les raisons qui ont amené les Nestoriens à parler de deux natures sont précisément les mêmes dont Léon, chef des Melchites, et Maron, chef des Maronites, se sont servis pour démontrer la vérité de leur axiome : Que dans le Christ il y a deux natures et une seule personne. Or tous les arguments par lesquels ils veulent prouver * que de l'union des deux * f. 61, 1° natures résulte une seule personne, établissent seulement que les deux natures, en s'unissant, deviennent une seule nature.

Vous trouverez dans les livres des illustres évêques la démonstration évidente de la fausseté des arguments de ces sectes concernant le Christ et de la vérité de la doctrine de nos coreligionnaires comme nous l'établissons dans un autre livre. Nous nous contentons pour le moment de ce qui est conforme à notre but, qui est d'expliquer la foi de nos Pères véridiques et de nos docteurs irréfragables.

Le Fidèle : « A été crucifié à cause de nous sous Ponce Pilate, a souffert, a été enseveli et est ressuscité le troisième jour selon les Écritures. »

Le Commentateur — : Nous avons expliqué, dans notre commentaire de l'article précédent, la cause pour laquelle le Fils de Dieu, né avant tous les siècles, s'est incarné et est né de la Vierge Marie, et comment il est venu pour nous sauver * de notre ennemi et nous délivrer de la main de celui qui * f. 61, 2°.

اجلنا وذلك ان ابانا آدم لما كان اكله من الشجرة سبب هلاكه وهلاك ولده من بعده حتى صاروا ماسورين في الخطية وكان لا بد من تخليصهم على الوجه الذي يليق بعذله وحكمته وانه لم يحب ان يقهر ابليس بسلطته وقوته ولكنه لما سار السيرة العادلة واكمل الناموس والشريعة ولم يخط ولا وجد في فيه كلام الغش وقضى عن ادم دينه اسلم نفسه لمحاربة عدوه بالافعال الجميلة والاعمال الحسنة فحين راي العدو انه لم يقدر على استمالاته ولا امكنه حيلة في تجريبه جمع اليهود اصحابه وشيعته ووثبوا على المخلص وادعوا عليه الدعا الباطلة وصلبوه على عود خارج المدينة فكان بصلبه نجاة العالم وخلصه كما كان بصلب الحية النحاس * خلاص بني اسرائيل لما لسعهم الحيات في البرية والنجاة من سمومها وضورها هكذا كان خلاص العالم من لسع الافاعي الخفية ابليس وجنوده بهذا المصلوب ونجوا به من سمومها القاتلة وافعاله المهلكة وكان هذا الصلب على عهد ييلاطس البنطي عامل ملك الروم على الشام وانما ذكرتنا

nous hait et comment il a été notre rançon sur la croix qu'il a subie à cause de nous et sur laquelle il a souffert pour nous. Car notre père Adam, ayant mangé du fruit (défendu), causa sa propre perte et celle de sa postérité, en sorte que ses descendants étaient esclaves du péché. Il fallait les sauver tout en satisfaisant à sa justice et à sa sagesse, mais il ne voulait pas triompher du démon par sa puissance et sa force. C'est pourquoi, ayant suivi la voie de la justice et accompli la loi et les préceptes, ayant évité tout péché, et aucune parole trompeuse ne s'étant trouvée dans sa bouche, il acquitta la dette d'Adam et se donna lui-même pour combattre l'ennemi par de bonnes œuvres et des actions honnêtes. L'ennemi, voyant qu'il ne pouvait se le concilier et que les ruses de ses tentations étaient inellicaces, réunit les Juifs, ses disciples et ses partisans; ils s'insurgèrent contre le Rédempteur, portèrent contre lui de fausses accusations et le crucifièrent sur le bois hors de la ville. Son crucifiement fut le salut du monde et sa rédemption comme le crucifiement du serpent d'airain avait été * le salut des Israélites mordus par les serpents dans le désert, et le remède contre leur venin et leur voracité. C'est ainsi que le salut du monde contre les morsures des vipères cachées, le diable et ses satellites, est dans le crucifié. C'est par lui que les hommes sont préservés de leur poison mortel et de leurs œuvres pernicieuses.

Le Sauveur fut crucifié sous Ponce Pilate, gouverneur de Syrie pour l'empereur romain. Les Pères nous ont rappelé l'époque où ces événements eurent lieu pour que l'on conservât chez tous les peuples et dans toutes les

الآباء بالزمان الذي كان ذلك ليكون محفوظا عند الامم في اقطار الدنيا والوقت الذي اتى فيه المسيح لخلص البشر

وقالوا وتالم وقبر ليطلبوا من قال انه لم يتالم بالحقيقة وان ذلك كله انما كان خيلولة وحسبان وهو اوطاخي واللبنان اسقفا سقرسوس وقبلهم اصحاب ماني وواليطس وابن ديسان ونظراوهم وليعلمونا انه صلب وتالم بالحقيقة ولو كان انما صلب وتالم لا في الحقيقة لكن على جهة الخيلولة والحسبان وانه لم يخلصنا بالحقيقة * فاما ما ذهب اليه نسطور من ان المصلوب المتالم من اجلنا انسانا والآباء قد ابانت بطلان هذا القول بقولها انه نزل من السماء لخلصنا وصلب وتالم فان كان النازل لخلصنا وصلب وتالم فان كان النازل لخلصنا انسان فهذا هو المحال وان كان النازل من السماء هو المولود قبل كل الدهور فليس المتولى لخلصنا انسان فان كان المتولى لخلصنا انسان والنازل اذن من السماء لم ينزل لخلصنا ان كان لخلصنا بانسان

ومن الدليل الواضح على ان المتولى لخلصنا ليس هو انسان قول الآباء من اجلنا

contrées de la terre le souvenir du temps précis dans lequel le Christ est venu pour sauver les hommes.

Les Pères ont dit : « A souffert, a été enseveli », pour réfuter ceux qui prétendent qu'il n'a pas souffert réellement, mais que tout cela n'est qu'illusion et conjecture. Tels sont Eutychès et Al-Libnân évêque de Saqersous¹ et avant eux les disciples de Manès, de Valentin, de Ibn-Dissân et leurs pareils. Mais les Pères nous apprennent qu'il a été crucifié et a souffert réellement et que si son crucifiement et ses souffrances n'avaient pas été réels, mais seulement apparents et illusoire, il ne nous aurait pas sauvés réellement.

* Quant à l'opinion de Nestorius d'après laquelle celui qui a été crucifié et qui a souffert pour nous n'est qu'un homme, les Pères en démontrent l'inanité en disant qu'il est descendu du ciel pour nous sauver, qu'il a été crucifié et qu'il a souffert. Si celui qui est descendu du ciel pour nous sauver, qui a été crucifié et a souffert n'était qu'un homme, ce serait une absurdité. Si en effet celui qui est descendu du ciel a été engendré avant les siècles, celui qui a été chargé de nous sauver n'est pas seulement un homme. Car si le Sauveur n'était qu'un homme, celui qui descend du ciel n'en serait pas descendu pour nous sauver, puisque, dans l'hypothèse, notre salut serait opéré par un homme.

Une preuve évidente que notre Sauveur n'est pas seulement un homme est dans cette parole des Pères : « A cause de nous humains et à cause de notre salut, il est descendu du ciel. » Si dans ce passage il était question de deux,

1. Éth. : 'Elbân, évêque d'Aqrôsôs = Julien, évêque d'Halicarnasse?

معشر البشرين ومن اجل خلاصنا نزل من السما ولو كان هاهنا اثنان كما قال نسطور وديردوروس وتيدرس واحدا نزل من السما واخر ولد من العذرى لقاتل الابهاء ان المولود قبل الدهور * نزل من السماء وتجدد وصار انسانا وصلب الانسان وتالم الانسان وقبر ولم * f. 63, r.
 يقل ان النازل صلب وتالم ونشق القول على النازل المولود قبل الدهور المساوى للاب في الجوهر فان صح قول نسطور ومعلميه ان مخلصنا بشري فالويل لنا ان لم يتولى خلاصنا خالقنا بل جعل خلاصنا الى غيره وسبب نجاتنا والحكم علينا الى مخلوق مثلنا (والحكم علينا مثلنا)¹ ولم يقول ذلك منا وهذا القول يدخل لنسطور واصحابه في قول افلاطن ان الله يسوس الكلبيات دون الجزبيات يعنى انه يتولى سياسة بعض خلقه ويدع ان يسوس البعض وانه جعل سياسة البعض لبعض الى خلقه وقد صدق على افلاطن من الزمه ان يكون البارى مجبلا غير جواد اذ عنى ببعض خلقه ولم يعن بالبعض الاخر وخلق البعض ولم يخلق البعض الاخر * لان من شأن الجواد ان يعم² النفع ومن قول الانجيل * f. 63, v.
 ان شعر روسكم معدود كله عند البارى وانه لا يسقط منه واحده الا باذنه وقوله ايضا ان

1. Cette répétition des mots mis entre parenthèse est une faute de copiste. — 2. نعم.

comme le prétend Nestorius, ainsi que Diodore et Théodore, dont l'un serait descendu du ciel, tandis que l'autre serait né de la Vierge, les Pères auraient * f. 63, r.
 dit que celui qui est né avant tous les siècles * est descendu du ciel, s'est incarné et s'est fait homme, que l'homme seul a été crucifié et que l'homme seul a souffert et a été enseveli. Ils n'auraient pas dit que celui qui est descendu du ciel a été crucifié et a souffert, tandis qu'au contraire ils affirment ces deux choses de celui qui est descendu du ciel, qui est né avant les siècles et qui est consubstantiel au Père. S'il était vrai, comme le prétendent Nestorius et ses maîtres, que notre Sauveur n'est qu'un homme, ce serait un malheur pour nous que notre Créateur ne se fût pas chargé de notre salut, mais qu'il en eût confié le soin à un autre, et abandonné l'œuvre de notre Rédemption et de notre jugement à une créature comme nous. La doctrine de Nestorius et de ses partisans rentre dans le système de Platon d'après lequel Dieu gouverne les universaux mais non les parties, c'est-à-dire qu'il se charge du gouvernement d'une partie de ses créatures et abandonne le soin des autres, laissant à des créatures le soin d'une partie de ses œuvres. On reproche justement à Platon que, dans son système, on est obligé d'admettre que le Créateur est l'auteur des choses, mais qu'il n'est pas généreux puisqu'il prend soin d'une partie des créatures et ne s'occupe pas des autres, qu'il en a créé une partie * f. 63, v.
 et n'a pas créé les autres. * Or le concept de générosité exige que ses bienfaits soient étendus à tous les êtres. L'Évangile dit en outre : « Les cheveux de

الله يعطى طائر السماء غذاه وقوته ودليل على بطلان من قال ان الله يسوس الكليات دون الجزئيات ويعنى بالاجناس والانواع دون الاشخاص ويفسخ قول من قال انه جعل خلاص العالم الى مخلوق

بل هو تبارك وتعالى المتولى لخلاصنا كما قال داوود النبي الرب مخلصى وقال ايضا مخلصى فى السماء والمستنقذ لنا من السماء ينقذنا من خطيتنا والقاضى عنا دين اينا آدم والبادل نفسه دوننا وهو ربنا والهنا كما قال بولس الرسول ان المسيح مات وحيى وانبعث كى يكون ربا للاحياء والاموات وهو الفنى تمسكن لاجلنا ولسنا الآن نعبد بشر* ولا نسبح مخلوقا فان كان الرب واحد كما قال الرسول والايمان واحد فمن عبد بشريا مخلوقا كما فعل نسطور ومعلماء واهل فريقته فقد دخل الى عبادة الاوثان وجحد نعمة الرحمن ورد قول الرسول القايل واتم عبيد الرب لا للبشر فمن قال ان هاهنا واحد نزل من السماء واخر تالم واخر ولد واخر لم يولد وواحد صلب واخر لم يصاب ولا شك من ان المولود

votre tête sont tous comptés auprès du Créateur, il n'en tombe aucun sans sa permission'. » Et ailleurs : « Dieu donne à l'oiseau du ciel la nourriture et la force². » Ce sont là autant de preuves établissant l'inanité du système d'après lequel Dieu gouverne l'ensemble sans les parties, c'est-à-dire les genres et les espèces sans les personnes, et la fausseté de la doctrine d'après laquelle Dieu aurait confié la rédemption du monde à une créature.

C'est Lui (qu'il soit béni et magnifié) qui s'est chargé de notre salut, comme dit David le prophète : « Le Seigneur est mon Sauveur³ » ; et encore : « Mon Sauveur est dans le ciel et notre Rédempteur vient du ciel pour nous délivrer de notre péché⁴. » Ainsi celui qui acquitte pour nous la dette de notre père Adam, et qui se livre lui-même pour nous, c'est notre Seigneur et notre Dieu. Paul l'Apôtre dit à ce sujet que « le Christ est mort, a vécu et est ressuscité pour qu'il soit le Seigneur des vivants et des morts⁵ ; et étant riche, il s'est fait pauvre à cause de nous ». Nous n'adorons donc pas un homme,* et nous ne rendons pas hommage à une créature. Si le Seigneur * f. 64, 1°. est unique, selon la parole de l'Apôtre, la foi est également unique et quiconque adore un homme, simple créature, comme l'ont fait Nestorius et ses deux maîtres et ceux de sa secte, tombe dans l'idolâtrie, renie la grâce du Miséricordieux et contredit cette parole de l'Apôtre : « Vous êtes des serviteurs du Seigneur et non de l'homme. » Que l'on ne dise donc pas « que l'un est descendu du ciel et que l'autre a souffert, que l'un est né et que l'autre n'est pas né, que l'un a été crucifié et que l'autre n'a pas été crucifié », car il n'est pas douteux que celui qui est né de Marie soit le Christ

1. Matth., x, 30; Luc., xii, 7. — 2. Matth., vi, 26; Luc., xii, 24. — 3. Ps. xxiv, 5. — 4. Ps. xviii, 15. — 5. Rom., xiv, 9.

من مريم هو المسيح وهو المصلوب وبهذا يقول كل واحد واخر نزل لخلاصنا مولود قبل الدهور فلنا نشك ان المولود قبل الدهور مسيح واحد كما قالت الاباء آتفا
نومن برب واحد يسوع المسيح المولود من الاب قبل الدهور كما قال الرسول لا

تقل في نفسك من صعد الى السماء وانزل المسيح ولا من هبط الى عمق الجحيم فاصعد
المسيح افلا ترى ان الرسول كيف سمى الرسول النازل من السماء مسيحا واذا لم يكن
الصاعد من الجحيم هو الكلمة المولود قبل كل الدهور فلم يثق الا ان يكون الصاعد
هو الانسان وللانسان فليس هو عندهم المسيح وان كان عندهم مسيحا بالمولود قبل الدهور
يسوع المسيح ليس هو مسيح فاذا لم يكن مسيح فلا وجه لقول القايل المسيح نزل
من السماء لخلاصنا لان المسيح مولود من مريم ومحدث مخلوق زمني مريوب وان قالوا
المسيح اسم الاله والانسان قيل لهم فقد قال الرسول لا تقل من صعد الى السماء فانزل
المسيح فالتازل الآن من السماء اله وانسان ام اله فقط ام انسان فقط فمن قولهم النازل

et qu'il ait été erucifié. C'est ce que tous affirment d'un accord unanime.
« Un autre est descendu du ciel pour notre salut »; c'est celui qui est né
avant les siècles. Et nous ne doutons pas que celui qui est né avant les siècles
ne soit le Christ unique, comme l'ont dit précédemment les Pères.

« Nous croyons en un seul Seigneur Jésus-Christ, né du Père avant les
siècles. » L'Apôtre dit à ce sujet : « Ne dis pas en toi-même : Qui est monté
au ciel pour en faire descendre le Christ? pas plus que : Qui est descendu dans
* f. 64, v°. * les profondeurs de l'enfer pour en faire monter le Christ? » Ne voyez-vous
pas que l'Apôtre donne le nom de Christ à celui qui est descendu du ciel?
Si donc celui qui monte de l'enfer n'est pas le Verbe né avant tous les siècles,
la seule conclusion ferme est qu'il n'est qu'un homme et rien de plus, et ce
n'est point là leur Christ; si d'autre part ils considèrent comme le Christ
celui qui est né avant les siècles, Jésus-Christ ne serait pas le Christ, et,
s'il n'est pas le Christ, il n'y a aucun sens dans cette parole : « Le Christ
est descendu du ciel pour notre salut »; car le Christ, dans cette hypothèse,
est né de Marie, il a eu un commencement, il a été créé dans le temps et il
est subordonné. S'ils disent que le nom de Christ appartient à Dieu et à
l'homme, nous leur répondons que l'Apôtre a dit : « Qui est monté au ciel et en
a fait descendre le Christ? » Or celui qui descend du ciel est à la fois Dieu et
homme, ou Dieu seulement, ou homme seulement. Ils disent qu'il est Dieu
seulement. Nous leur faisons alors l'objection suivante : Si celui qui est
descendu du ciel est Dieu seulement, Paul lui a néanmoins donné le nom

اله فقط يقال لهم فاذا كان النازل الها فقط فقد سماه بولس مسيحا فلم لا يتبعوا الرسول في
 * f. 65, r°. تسمية النازل من السماء مسيحا ويتبعونه * ايضا في تسمية الصاعد من الجحيم مسيحا وانما
 تحال النسطورية ليزول عنهم الاقرار بمسيحين وليس الى ذلك سبيل فبيبات ان يلج
 الجمل في سم¹ الخياط هاهنا وعالم الله تبارك نازل من السماء قد سماه بولس مسيحا
 وسماه المعلمون مسيحا وقال يوحنا فم الذهب في رسالته الى الميناء فلهدا هبط المسيح من
 السموات كلها واتي لخلاصنا فاي يان اين من هذه واي برهان اوضح من هذا وهاهنا على
 زعمهم مولود من مريم وهذا ابن داوود ابن ابراهيم وهو صلب وتالم ولطم وقبر فان كان
 مسيح فقد ثبت ان هاهنا مسيحين واذا لم يكون مسيح فالمسيح اذن لم تلده مريم ولا
 تألم عنا فان قالوا صلب بما هو انسان قيل لهم ما تعنون بقولكم صلب بما هو انسان
 أتريدون ان الاله صلب بما هو انسان ومات الاله من حيث هو انسان أتريدون ان
 * f. 65, v°. الانسان مات من حيث هو انسان واتقوا اهل الحق وتبغضوا نحلة نسطور وان قالوا
 صلب الابسان بما هو انسان بان جهلم فان قالوا صلب المسيح بما هو انسان فنسكت

1. سم.

de Christ; pourquoi ne suivent-ils pas l'Apôtre quand il appelle Christ celui
 qui est descendu du ciel, tandis qu'ils le suivent * quand il donne le nom de * f. 65, r°.
 Christ à celui qui monte de l'enfer? Les Nestoriens ne font que chercher des
 échappatoires pour ne pas parler de deux Christs, mais ils ne peuvent y
 réussir. Prenons garde qu'en cette occasion le chameau ne pénètre dans
 le chas de l'aiguille. On sait que Dieu (qu'il soit béni) est descendu du
 ciel, que Paul l'a appelé Christ et que les Docteurs lui ont donné le même
 nom. Ainsi Jean Chrysostome dit dans sa lettre à *Al-Minâ* (Mennas?) : « C'est
 la raison pour laquelle le Christ est descendu du plus haut des cieux et est
 venu pour nous sauver. » Y a-t-il une explication plus claire et une preuve
 plus évidente que celle-là? Dans leur hypothèse, celui qui est né de Marie,
 qui est fils de David et fils d'Abraham, a été crucifié, a souffert, a été souffleté
 et a été enseveli. S'il est Christ, il est établi dans ce cas qu'il y a deux Christs.
 S'il n'est pas Christ, le Christ n'a pas été enfanté par Marie et n'a pas
 souffert pour nous. Quand ils font observer que le Christ a été crucifié
 comme homme nous leur demandons : « Que signifient ces paroles : « il a été
 « crucifié comme homme? » Voulez-vous dire que Dieu a été crucifié comme
 homme et que Dieu est mort comme homme, ou bien voulez-vous dire que
 * l'homme est mort en tant qu'homme? » Que ceux qui cherchent la vérité
 prennent garde et se prémuissent contre la secte de Nestorius : quand ses
 partisans disent que l'homme a été crucifié en tant qu'homme, ils font preuve
 d'absurdité. S'ils insistent en disant : « Le Christ a été crucifié en tant

f. 65, v°.

قيل لهم صلب المسيح الذي هو انسان او هو الذي بزعمكم اله وانسان وان قالوا صلب الذي هو اله وانسان بما هو انسان قيل لهم قد رددتم القول الى شى واحد هو لكم صلب المعنى الذي هو اله وانسان بما هو انسان فذلك المعنى من حيث هو واحد لا اثنان هل هو مسيح او غير مسيح فان كان مسيح فقد صلب الاله والانسان وان كان غير مسيح فلم يصلب المسيح ويلزمكم ان تجيبونا عن قولكم لفظة مسيح يدل على اله وانسان هل المعنى المسمى الها وانسانا جوهرًا او عرض فان كان بعينه المعنى جوهرًا فقد صار المسيح جوهرًا لا جوهرين وان كان المعنى عرضًا فالمسيح عرض فهذا ما لا تجيبون اليه لانكم * قد قلمت لنا ان المسيح اله وانسان فاشترتم الى مسمى لا الى مسمين ولا بد من ان يكون المعنى المسمى جوهرًا او عرض وهذا ما لا سبيل الى العدول عنه الابهاء لا حاجة الى القول ان المسيح جوهر لا جوهران والا فقولوا صلب المعنيين الذين هما اله وانسان بما هما انسان وهذه عبارة كل لفظة منها محال لانكم لا تعلموا انه لا بد للاسماء من مطابقة المعانى منها قلنا لكم قد عرفنا ما معنى قولكم مسيحا وهو اله وانسان فخبرونا

* f. 66. 1°.

qu'homme et nous n'ajoutons rien », nous leur demandons : « Est-ce le Christ qui est homme ou celui qui, dans votre hypothèse, est Dieu et homme, qui a été crucifié ? » S'ils répondent que c'est celui qui est Dieu et homme, mais qu'il a été crucifié en tant qu'homme, nous leur faisons l'observation suivante : Vous rapportez le mot « a été crucifié » à un sujet unique qui est Dieu et homme, mais seulement en tant qu'homme. Sur quoi vous fondez-vous pour lui donner le sens d'un sujet unique au lieu de deux sujets ? Est-il Christ ou non Christ ? S'il est Christ, celui qui est Dieu et homme a été crucifié ; s'il n'est pas Christ, le Christ n'a pas été crucifié. Vous devez nous donner un éclaircissement au sujet de votre assertion d'après laquelle le mot Christ signifie Dieu et homme. Le concept qui dénote à la fois la divinité et l'humanité est-il substance ou accident ? S'il est en lui-même substance, il en résulte que le Christ est une substance unique et non deux substances. Si au contraire ce concept est accident, le Christ n'est qu'un accident. Voilà

* f. 66, 1°.

un argument auquel vous ne pouvez répondre, car * vous nous avez dit que le Christ est Dieu et homme et vous n'avez désigné qu'un sujet et non deux. Il faut nécessairement que le sujet désigné soit substance ou accident ; il n'y a pas moyen d'échapper à cette alternative. Aussi les Pères n'avaient pas besoin de dire que le Christ est une seule substance et non deux. S'il en était autrement vous devriez dire : Les deux êtres qui sont Dieu et homme ont été crucifiés en tant qu'homme. C'est là une explication dont chaque terme est absurde, car vous ne vous rendez pas compte que les mots doivent

ليس كل واحد من الاله والانسان جوهرًا وبهذا وجب عندكم ان المسمى مسيح جوهرين فمن قولهم نعم يقال لهم فانا نقول انا ندع الاسم ونسل عن المعاني فاختاروا ما احببتم اما ان تقولون المعنى الذى هو اله وانسان صلب بما هو انسان فيكون المسيح معنى واحد * f. 66, v°. لا معنيان او تقولون المعنيان اللذان هما اله وانسان * صلبا بما هو انسان فلا تصح هذه العبارة فاما العبارة الاولى فيلزمكم ان تخبرونا عن الواحد اهو جوهرًا او عرضًا من حيث هو واحد واذا لم يكن عرضًا فهو اذن جوهر وهذا هو ما هو اوضح من الشمس فازيلوا عن نفوسكم المغالطة بالاسماء فانظروا في المعاني والتسميات التى عنها تبحث الفلاسفة والمتكلمون والنحويون

فاذا كان الان ما قلناه في هذا الباب واضحًا وكان قد بان خطأ القايلين بان المسيح جوهران والقايلين بان المصلوب ليس هو النازل من السماء لخالصنا وان اخر لم ينزل من السماء وانما ولد من امرأة خالصنا وهؤلاء هم نسطور وتيدروس ودودوريوس معلماء ولاون

s'adapter servilement aux concepts. Nous vous disons donc : « Nous connaissons le sens dans lequel vous prenez le mot Christ : il veut dire Dieu et homme. Mais dites-nous : chacun des deux concepts Dieu et homme ne signifie-t-il pas la substance ? Vous devez donc reconnaître deux substances dans celui que vous appelez Christ. » S'ils répondent affirmativement, nous leur disons : « Nous laissons de côté le nom pour nous occuper du sens. Choisissez donc le sens que vous voudrez ; ou bien vous adopterez le sens d'après lequel le Christ est Dieu et homme et a été crucifié comme homme et il n'y aura dans le Christ qu'un concept et non deux ; ou bien vous direz que les deux substances, Dieu et l'homme, * ont été crucifiées en tant * f. 66, v°. qu'homme. Cette dernière explication est fautive. Dans la première explication, vous devez nous dire si celui qui est un est substance ou accident dans ce qui constitue son unité. S'il n'est pas accident, il doit être entendu comme substance ; c'est plus clair que le soleil. Cessez donc de sophistiquer sur les mots, et considérez quelle en est la signification et quelle en est la valeur nominale d'après les recherches des philosophes, des rhéteurs et des grammairiens. »

Si ce que nous avons dit dans ce chapitre est clairement démontré, il en résulte que ceux qui disent qu'il y a deux substances dans le Christ sont dans l'erreur, de même que ceux qui prétendent que le crucifié n'est pas descendu du ciel pour notre salut, mais que ce fut un autre qui ne descendit pas du ciel mais naquit d'une femme, qui fut l'auteur de notre salut. Tels sont Nestorius, Tidros (Théodore) et Dodrios (Diodore), ses maîtres, Léon,

اسقف رومية وايبا اسقف¹ الرها وتاودويطس اسقف قيرس وباسيليوس ودياليوس واشياهم بان هولاء فان كانوا يظهرن الخلاف على نسطور ويتبرون * منه باللفظ فانهم له موافقون * f. 67, r°. بالعقد والراى وسيين لكم الاب ما قاله نسطور مما به تبرأ منه معلوما البيعة ونسطر لكم الفاظه وندل على مواضعها ونريكم موافقة لاون واصحابه له لتعلمون عدول من عدل عن هذه الامانة وثبوت من اقام على الايمان بها والاقرار بصحتها وسلامة معانيها من اراء اهل البدع والشنع وان لاون واهل مقالته قد كانوا موافقين لنسطور وشيعته الا ان الخوف منهم من اظهار ما كانوا يعتقدونه فعملوا الحيل فى اظهاره على غير لسان نسطور وناضلوا عنه واعتبروا وعاندوا اهل الحق وتبروا منه ولحقوا بصاحبه

قال قورلس فى رسالته الى سركلس كان رجلا يقال له دودريوس محاربا لروح القدس فرح عن ذلك وخالط جماعة الارندكسية * فلما راى مقدونيوس سقط من مرض اخر * f. 67, v°. وكتب يقاوم المسيح ويقول ان الابن المولود من زرع داوود النبي وهو الذى فقط من العذرى وانه غير الابن المولود من الاب بالحقيقة وكان يقول ان المولود الوحيد الذى 1. واستف.

évêque de Rome, Ibas, évêque de Roha (Édesse), Théodoret, évêque de Cyr, Basile, Dialios et leurs partisans. Ces derniers, tout en faisant montre de * f. 67, r°. divergences avec Nestorius en l'anathématisant * en paroles, sont d'accord avec lui pour le fond et la manière de penser. Les Pères vous feront comprendre quelles sont les propositions de Nestorius opposées à la doctrine des Docteurs de l'Église. Nous allons vous expliquer ses maximes et vous indiquer les lieux où elles se trouvent. Nous vous montrerons en quoi Léon et ses partisans sont d'accord avec lui pour que vous connaissiez l'égarement de ceux qui s'écartent de cette foi et la constance de ceux qui lui sont fidèles, et qui reconnaissent que cette foi est véritable et à l'abri des erreurs des hérétiques et des impies. Vous verrez ainsi que Léon et ses partisans étaient favorables à Nestorius et à ses sectateurs, mais que la crainte les a empêchés de manifester le fond de leur pensée. Ils usèrent d'artifice en employant une autre terminologie que Nestorius, mais ils prirent sa défense et eurent pour lui toutes sortes d'égards, tandis qu'ils faisaient de l'opposition aux partisans de la vraie doctrine, la repoussaient et persécutaient son défenseur.

Qouirillos (Cyrille) dit à ce sujet dans sa lettre à Successus (*Serkillos*) : « Il y avait un homme appelé Dodrios (Diodore), qui attaqua l'Esprit saint. Il * f. 67, v°. renonça à cette erreur et rentra en communion avec l'église orthodoxe. * Ce que voyant, Macédonius tomba dans un autre mal : il écrivit contre le Christ,

ولد من الله الاب هو الابن ويسمى المسيح ابنا كانه انما ينعم عليه بهذا الاسم كما يقول ويسمى المولود من مريم ابنا لانه اتحد مع الابن الحقيقي وانه لم يتحد كما نطن نحن لكن بالمشية والكرامة وان نستور صار لهذا تلميذا بكفرة الذى اظلمه واظهر انه يعتقد مسيحا واحدا وابا واحدا وربا واحدا وهو يفرق الغير مفترق ويجعله اثنان اذ يقول ان الانسان انما اضاف الى اللاهوت بالاسم فقط وبالمجد والكرامة فاما تيودرس ونسطورس فكانا يقولان ان الذى ولدته مريم ليس هو اله ولا ابن حقيقى وكانوا * يضيفوا اليه الالام بزعمهم يفرقونه من الله الكلمة ولكيلا يقولوا بزعمهم ان الله (الاله)¹ تالم فهذا ارا اوليك الردية ومعرفتهم الكاذبة وانه لا يجب ان يسمى المسيح وحده كلمة الله ليلا يلحقه الالام² فقد دل الان قول هذا المعلم ان نستور كان لا يقول ان ابن الله تالم وانه كان يضيف الالام الى الابن المولود من مريم ليس هو الابن الحقيقي وانما هو ابنا بالنعمة والكرامة وهذا بعينه هو قول لاوون (و) مجمع خلقدونية حرفا بحرف لم يعاذروا منه شى

1. Sic in Ms. — 2. Le Ms ajoute ici زعمون.

prétendant que le Fils né de la race de David le prophète, n'est que le Fils de la Vierge et n'est pas le Fils né véritablement du Père. Il ajoutait que celui qui est né de Dieu le Père est le Fils unique tandis que le nom de Fils est donné au Christ uniquement à titre gracieux. Ainsi il dit que celui qui est né de Marie est appelé Fils à cause de son union avec le véritable Fils; que cette union n'est pas telle que nous la supposons mais qu'elle n'existe que dans la volonté et à titre honorifique. Nestorius fut le disciple de cet homme et il adopta son hérésie en l'aggravant. Tout en simulant la foi en un seul Christ unique, en un seul Père et en un seul Seigneur, il séparait ce qui est indivisible et il affirmait deux Christs en disant que la divinité n'était attribuée à l'homme que de nom pour la gloire et l'honneur. Tiodoros (Théodore) et Nestoros (Nestorius) étaient tous les deux d'accord pour dire que celui qui est né de Marie n'est pas Dieu ni véritable Fils de Dieu. * Ils lui attribuaient les souffrances, voulant ainsi le distinguer de Dieu le Verbe et éviter de dire que Dieu a souffert. Telles sont les idées de ces hommes pervers et telle est leur doctrine mensongère. On ne devait pas d'après eux donner au Christ pris séparément le nom de Verbe de Dieu, de peur d'attribuer au Verbe les souffrances. Il résulte des termes qu'emploie ce Docteur que Nestorius ne disait pas que le Fils de Dieu a souffert, mais qu'il attribuait les souffrances au Fils né de Marie, qui n'est pas le véritable Fils de Dieu, mais qui est ainsi nommé à titre gracieux et honorifique. C'est à la lettre ce que professent Léon et le concile de Chalcédoine. Ils ne peuvent alléguer aucune excuse. Il nous suffit d'avoir à cet égard le témoignage d'un autre docteur qui affirme

وكفى بهم شهادة المعلم غيره بموافقتهم لهؤلاء الذين اراهم فاسدة ردية وافكارهم مظلمة قال نسطور في الفصل السادس عند تجسده الطاهر الذي جعله واحدا معه وقال ان هذا يسوع الذي تجسد لم يغير جسده الى طبيعة اللاهوت لكنه سكن * انسان وقال * f. 68. v°. لاوون في رسالته الى ابلانينيوس الحكمة بنت لها بيتاً الذي هو ان الحكمة تجسدت وحلت فينا في الجسد الذي اخذه من الانسان وصيّره ذا نفس بروح القدس حيا ناطقا وقد وافق الان لاوون نسطور في اتحاد المسيح وزعما جميعا ان المسيح سكن في انسان وقال قيرلوس في الحرم الخامس اختزى ان يقول ان المسيح انسان سكنه الله بل صار اله حقيقى تجسد وشارك اللحم والدم فليكن ملعونا فالحرم الخامس الذى ذكرناه له لازم وسيرتكم ايضا اتفاق قولهما فيما بعد التجسد

فقال نسطور في الفصل السادس عشر لم يفترق الله من الذى حل فيه فهذا السبب اشبه كرامة الذى لم يفارقه انا افرق الطبايع واسجد للذى لم يفارقه وقال لاوون كل واحد من الطبيعتين احفظها بفعلها وحدها كما ان فعل الله جل وعز لم يتضيع الى

leur accord avec ceux dont les opinions sont corrompues et mauvaises et dont les pensées sont perverses.

Nestorius dit au chapitre VI où il traite de l'Incarnation très pure qui, affirme-t-il, est spéciale au Christ seul : « Jésus qui s'est incarné n'a pas * f. 68. v°. transformé son corps en la nature divine, mais il a habité * dans l'homme. » Léon de son côté dit dans sa lettre à Ablanianos (Flavien) : « La Sagesse s'est bâti une maison, c'est-à-dire qu'elle s'est incarnée et est descendue parmi nous dans le corps qu'elle a pris à l'homme, auquel elle a communiqué une âme par l'opération du Saint-Esprit, et en même temps la vie et la raison¹. » Léon est donc d'accord avec Nestorius au sujet de la manière dont l'union s'est faite dans le Christ : Tous les deux sont d'avis que le Christ a habité dans l'homme. Or Kyrillos (Cyrille) dit dans son cinquième anathème : « Qu'il soit confondu celui qui dit que le Christ est un homme en qui Dieu habite, tandis qu'il est véritablement Dieu qui s'est incarné et a pris la chair et le sang. Que celui-là soit maudit². » Dans ce même cinquième anathème que nous venons de citer il ajoute : « Il faut que, dans votre langage, vous associiez les deux natures après l'Incarnation. »

Nestorius dit dans son chapitre seizième : « Dieu n'est pas séparé de celui en qui il est descendu; c'est pourquoi il orne de gloire celui dont il ne se sépare pas³. » Léon dit à son tour : « Je conserve chacune des deux natures et j'attribue à chacune ses opérations propres selon la disposition du Dieu glorieux

1. *P. L.*, t. LIV, col. 763. — 2. Labbe, *Conciles*, t. III, col. 407-410. — 3. *Ibid.*, 523 C.

* * f. 69, r°. شبه العبد وقال بالكلمة تفعل ما لا يضاف الى الكلمة والجسد يتم ما بالجسد فالواحد يفعل العجايب والاخر يصبر على الالام وهاهنا صرح لاوون بقول الشميساطى وزاد على نسطور لان نسطور لم يجسر على ان يقول انهما اثنان واحد يفعل العجايب والاخر صبر على الالام وانما يقول ان المسيح الواحد هو الفاعل العجايب ويحتمل الالام ويدلك على صحة ما قلناه ما قاله قورلس فى الحرم الثانى هو اله وانسان معا لسنا نفرقه الى انسان نرى على حدته والكلمة على حدة كانتا نظن هما اثنين وقال من فرق احوال المسيح فبعض ينسبها الى انسان وبعض ينسبها بصفها الى الكلمة التى من الله على حدتها فليكن محروما وقال نسطور فى الفصل السادس هذا يسوع الذى اقامه الله يعنى الظاهر الذى راوه بعيونهم الذى صلبه على الخشبة الذى جسده * توما بيده الذى نادى التلاميذ وقال لهم جسونى لتروا انه لا يكون عظما ولحم للروح كما ترون وقال لاوون هذا يسوع الذى صلبوه والذى اقامه الله هذا هو البين الظاهر تعرفونه وترونه يعنون البشر الذى سمروه الخشبة والذى جسده توما بيده هو هو ايضا ليس الموت للاهوت الذى كان فيه المسيح ثلاثة

et puissant qui n'a pas été absorbé * dans la forme du serviteur. » Il dit * f. 69, r°. encore : « Le Verbe fait ce qui convient ¹ au Verbe et le corps accomplit ce qui lui est propre : l'un opère les miracles et l'autre endure les souffrances ². » Dans ce passage, Léon donne manifestement dans l'erreur du Samosate. Il va même plus loin que Nestorius, car Nestorius n'a pas osé dire qu'ils sont deux : l'un qui accomplit les miracles, l'autre qui subit les souffrances. Il se contente de dire que c'est le Christ unique qui fait les miracles et endure les souffrances, et, au second anathème, Cyrille témoigne de la vérité de ce que nous avons dit : « Il est Dieu et homme tout ensemble ³ », nous ne le divisons pas en l'homme que nous voyons, séparé du Verbe dont nous voyons l'action, comme si nous pensions qu'ils sont deux. Il ajoute : « Quiconque divise les conditions du Christ et les attribue séparément, d'après leur degré, les unes à l'homme et les autres au Verbe divin, qu'il soit anathème ⁴ ! » Nestorius, de son côté, dit au chapitre VIe : « Ce Jésus que Dieu a ressuscité, c'est-à-dire celui qui a paru, qu'ils ont vu de leurs yeux, qui a été crucifié sur le bois (de la croix), que Thomas a touché * de sa main, qui a * f. 69, v°. appelé ses disciples et leur a dit : Touchez-moi et considérez qu'un esprit n'a ni os ni chair, comme vous voyez que j'en ai. » Léon dit sur le même sujet : « Ce Jésus qu'ils ont crucifié et que Dieu a ressuscité, est le signe évident que vous reconnaissez et que vous voyez ; c'est-à-dire l'homme qu'ils ont crucifié sur le bois, que Thomas a touché de sa main. C'est lui, c'est l'homme, car la mort dans laquelle le Christ est resté pendant trois jours

1. « ne convient pas ». Ms. — 2. *P. L.*, t. LIV, col. 767. — 3. Labbe, *Conciles*, t. III, 407 D. — 4. *Ib.*, 407 E.

ايام لكن الجسد هو هذا جسد المسيح الذي خلقه الـ وح في البطن هو الذي سمرنا بالمسامير ولاوون ايضا فهو مقيم على هذا في كل وقت يقر بان الطبايع غير مفرقة الذي صارت واحدة في كرامة اللاهوت

وقال قارلوس في الحرم الثاني عشر ليس يكون انسانا يصير بكر الموتى الا الكلمة التي هي بكر الموتى الا الكلمة التي هي من الله التي احتمل الصلب وذاق الموت من اجلنا بل هو رب المجد تالم من اجلنا * على ما في الكتب لكن اصحاب كلام الطمث * f. 70, r.^o يريدون يدخلون في الامانة انسانا شبه الناس كلهم فيقولون انه احتمل عنا الصلب فلهدا كتبت الحرم ليبين كفرهم افرايت الآن موافقة لاوون لسطور حرفا بحرف وعدله من قول فولوس ودوسه الحرم الذي وضعوها هذا مع تعظيمه له وايشارة قوله على كل قول وانما استشهدنا باقاويل فولوس المغبوط ليبين الاوون واصحابه مخالفته وموافقته لسطور وان الامور الذي لها قطع نسطور والاقاويل الذي من اجلها اطرح هي بعينها التي قال بها لاوون ولان لاون نفسه ايضا في رسالته امرنا بالاعتقاد بفولوس

n'était pas pour la divinité, mais c'est le corps du Christ, ce corps que l'Esprit saint a créé dans le sein (de la Vierge), que nous avons transpercé de clous.» Léon, qui s'en tient constamment à cette distinction, affirme néanmoins que les deux natures ne sont pas séparées, mais qu'elles ne font qu'un seul sujet auquel on attribue les honneurs divins.

Cyrille dit au contraire dans son douzième anathème¹ : « Ce n'est pas un homme, mais c'est le Verbe qui est le premier-né d'entre les morts; c'est le Verbe de Dieu qui a subi la croix et qui a goûté la mort à cause de nous, lui qui est le Roi de gloire a souffert pour nous * selon les Écritures. Mais ceux qui tiennent un langage corrompu veulent introduire dans la profession de foi un homme semblable à tous les autres hommes, et ils disent que c'est lui qui a enduré la croix pour nous. C'est pourquoi nous avons porté contre eux l'anathème afin que leur infidélité devienne notoire. » Ne voyez-vous pas maintenant que Léon est, mot pour mot, d'accord avec Nestorius, et qu'il s'écarte de la doctrine de Paul? Ne le voyez-vous pas fouler aux pieds l'anathème porté [par les Pères] tout en exaltant Nestorius et en plaçant son langage au-dessus de tout autre; et nous nous autorisons des paroles du bienheureux Paul pour démontrer à Léon et à ses partisans qu'ils sont en contradiction avec la vraie doctrine, qu'ils sont d'accord avec Nestorius et que les choses pour lesquelles Nestorius a été excommunié et les paroles pour lesquelles il a été rejeté de l'église, sont contenues en substance dans le discours et les écrits de Léon. Or Léon lui-même nous ordonne dans sa lettre de nous conformer à Paul².

1. Cf. Labbe, *Conciles*, t. III, col. 410. — 2. Éth. : « à la formule de Cyrille ».

وسناتي الان باقويل المعلمين القدماء ليري نسطور واهل نحلته ولاون واتباعه كيف
 اطرحوا الامانة * الصحيحة وخالفوا جميع ما عليه اهل النصرانية ووافقوا اليهود فيما يقولونه
 في المسيح ليكون ذلك تنبيها لهؤلاء القوام الذين لم يقفوا على ما يعتقدونه رووسايهم
 ويقولونه عظاموهم

قال اغناطيوس في رسالته الى اهل اسمرنا واتم ايضا ثابتين كملا برينا الذي من زرع
 داوود بالجسد وهو ابن الله الحقيقي بمشية الله وقوته ولد بالحقيقة من عذرى وعمد من
 يوحنا لكى يتم البر كله على عهد بلاطس البنطى صلب من اجلنا في الجسد وقال ايضا
 في رسالته الى اهل انطاكية ومن اعترف الآن بالمسيح ولم يقر انه بن الله خالق العالم
 لا ابن اخر ويعدل عما بشر به الناموس والانبياء فهذا هو هيكل لايلس وقال في رسالته
 الى اهل رومية فليعط لى ان اكون متشبا بآلام الهى وليعط لى ان اكون معلما لالم
 الهى وقال في رسالته لاهل طرسوس كيف يكون الانسان يسمع من الله انه¹ يجلس عن

1. Ms. انه لم يجلس, l'introduction de la négation est évidemment une faute de co-
 piste.

Nous arrivons maintenant aux maximes des anciens docteurs. Nous allons
 montrer comment Nestorius et ses sectateurs, aussi bien que Léon et ceux de
 son parti, ont rejeté la vraie foi * et ont contredit ce que les peuples chré- * f. 70, v°.
 tiens ont le plus à cœur et ont au contraire parlé du Christ de la même
 manière que les Juifs. Que ce soit un avertissement pour les personnes qui ne
 sont pas encore informées de ce que croient leurs supérieurs et à ce qu'en-
 seignent leurs docteurs.

Ignace dit dans sa lettre aux habitants de Smyrne : « Quant à vous qui
 avez une foi ferme et parfaite dans Notre Seigneur qui est de la race de David
 selon la chair, et en même temps le véritable Fils de Dieu par la volonté et la
 puissance de Dieu, qui est né véritablement de la Vierge ; qui a été baptisé
 par Jean pour accomplir toute la justice ; qui, à cause de nous, a été crucifié
 dans son corps sous Ponce Pilate¹. » Il dit encore dans sa lettre aux habitants
 d'Antioche : « Celui qui reconnaît le Christ, mais ne croit pas qu'il est le Fils
 de Dieu, le Créateur du monde, en dehors duquel il n'y a pas d'autre Fils (de
 Dieu), et s'écarte de ce qu'ont prédit de lui la loi et les prophètes, est le temple
 du démon². » Il écrit d'autre part dans sa lettre aux Romains : « Qu'il me
 soit donné d'être conformé aux souffrances de mon Dieu, et puissé-je * ensei- * f. 70 bis 1°.
 gner les souffrances de mon Dieu³ ! » Il s'exprime ainsi dans sa lettre aux habi-
 tants de Tarse : « Comment se pourrait-il qu'un homme entendit de la bouche
 de Dieu : Assieds-toi à ma droite, et comment pourrait-il dire lui-même :

1. Cité P. O., t. III, p. 184. — 2. Ibid. — 3. P. G., t. V, col. 693.

يميني وكيف يقول اني من قبل أن يكون ابراهيم انا لم ازل وكما قال ايضا يابتي
مجدني بالمجد الذي لم يزل لي عندك قبل ان يكون العالم

وقال اغريغوريوس التاولوغس في رسالته الى قلندينوس من قال ان مريم لم تلد الله
فهو غريبا من الله بالكلية وليس هو معدود معنا ومن قال ان الانسان خلق ثم حله الله
فليكون ملعونا ومن يقول بانين واحد من الله الاب واخر من أمه العذرى فليستق من
البنوة الذي وعد بها المومنين وقال ايضا من ذا الذي لا يعلم ان المولود الوحيد الذي لم
يزل منذ البدى والى الابد اتى الى العالم بسبب خلاص البشر الذي لا اول له ولدته

مريم العذرى تجسد لكى يغير جسد تواضعنا الى جسد * مجده والغير متألم اتى فاسلم
*f. 70bis, v°. نفسه للالام الى ان خلص جميع البشر من الالام وقال باسيليوس في ميمرة الذي وضعه من
اجل الشكر اصرنا غريا بالخطية من الله خالقنا لكن بدم الابن الوحيد نجانا من العبودية
المرّة ودعانا الى الحرية وقال اغريغوريوس اخوه في كتابه الذي وضعه في تفسير الطوبا اى
شيء احقر من صورة العبد عند الملك حتى يتواضع ويصير عبدا ويخالط طبيعتنا المسكينة

Avant qu'Abraham fût né, je n'ai pas cessé d'être? De même qu'il dit dans
une autre circonstance : Mon Père, glorifie-moi de la même gloire que j'ai
eue en toi avant que le monde fût¹. »

Grégoire le Théologien écrit de son côté dans sa lettre à Clédonios : « Qui-
conque dit que Marie n'a pas enfanté Dieu, est complètement séparé de
Dieu et n'est pas compté avec nous. Quiconque dit que l'homme a été créé
d'abord et qu'ensuite Dieu est descendu en lui, qu'il soit maudit! Quiconque
dit qu'il y a deux Fils, l'un né de Dieu le Père, l'autre de la Vierge Mère,
qu'il soit privé de la qualité d'enfant de Dieu qui a été promise aux Fidèles². »
Il dit ailleurs : « Qui donc ignore que le Fils unique, qui a toujours été dès le
commencement et sera éternellement, est venu dans le monde pour sauver les
hommes; lui qui n'a pas de commencement, qui est né de Marie la Vierge et

s'est incarné pour transformer le corps de notre bassesse selon son corps * glo-
rieux. Lui l'impassible, est venu et s'est livré aux souffrances pour sauver des
souffrances tous les hommes. » Basile dit également dans son homélie sur l'e-
ucharistie : « Le péché nous avait éloignés de Dieu notre Créateur, mais il nous
a sauvés de la servitude amère par le sang du Fils unique, et il nous a appelés
à la liberté³. » Grégoire son frère s'exprime ainsi dans le livre où il explique
les Béatitudes : « Qu'y a-t-il de plus abject que l'extérieur d'un esclave auprès
du roi, aussi longtemps qu'il reste dans l'avorissement et la servitude? Mais par
sa volonté le Roi des Rois s'est mêlé à notre pauvre nature, le Seigneur des
Seigneurs a revêtu la forme de l'esclave; le Souverain Juge s'est assujetti aux

1. *P. G.*, t. V, col. 893. — 2. *P. G.*, t. XXXVII, col. 177-180. — 3. Cf. *P. G.*, t. XXXI,
col. 217. Cf. *P. O.*, t. III, p. 191.

بمشيئة ملك الملوك ورب الارباب لبس صورة عبد ديان الكل صار تحت سلطان
 سلاطين الارض حتى انه يعطيهم الجزية رب الخليفة كلها جعلوه في مغارة ماسك الكل لم
 يجد موضعا ينزله لكنهم جعلوه في مذود البهايم الطاهر الغير فاسد قبل اوساخ طبيعة البشر
 * f. 71, r°. وكل حال * سار في المسكنة ملك السماء والارض حي ذاق الموت من اجلنا والديان
 حكم عليه الانسان ارايتم مقدار المسكنة الذي لبسها بارادته الحي ذاق الموت من اجلنا
 ديان الكل حكم عليه انسانا بسبينا وحيات كل الارض صار تحت قضية حاكم ارضي رب
 القوات السماوية لم يطرح في ايدي يمسكونه هذا فبال المسكنة الذي فعلها رب الكل
 وقال افروسيوس الاسقف فان كانوا يصدقوني فليصدقوا الرسول بولس القايل انه لما كملت
 الازمان بعث الله ابنه فكان من امراة وصار تحت الناموس انما يعنى ابنه وليس هو واحد من
 الجماعة ليس هو واحد مثل كل احد لكنه ابنه المولود منه ميلادا ازليا غير محدودا فان هذا
 من بعد صار من امراة من اجل الجسد الذي صار تحت الناموس من اجل حفظ الناموس
 * وقال اغريغوريوس التاولوغس في ميمرة الذي وضعه يعقبا¹ الرسول المتوجه من قبل
 * f. 71, v°. يعط.

Puissances de la terre et leur a payé le tribut; le Maître de la création tout
 entière a été couché dans une crèche; Celui qui contient tout n'a pas trouvé
 de lieu pour y descendre, mais on le mit dans un abri pour les animaux; le
 Pur, en qui il n'y a point de souillure, a pris les souillures de la nature
 humaine, * et il a vécu constamment dans la pauvreté, lui qui est le Roi du ciel * f. 71, r°.
 et de la terre; le Vivant a goûté la mort à cause de nous, et le Juge a été jugé
 par l'homme. Avez-vous compris la grandeur de la misère dont il s'est revêtu
 de son plein gré : le Vivant a goûté la mort pour nous; le souverain Juge a été
 jugé par l'homme à cause de nous; celui qui est la vie de toute la terre s'est
 soumis à la juridiction d'un juge terrestre; lui qui est le Maître des Puissances
 célestes, pourquoi a-t-il été livré à ceux qui mirent la main sur lui? Il a eu
 la pauvreté en partage, lui qui a créé le monde et qui est le Maître de tout. »

L'évêque Ambroise (*Aphrosios*) dit à son tour¹ : « S'ils ajoutent foi à mes
 paroles, ils doivent croire aussi l'Apôtre Paul qui affirme que lorsque les temps
 furent accomplis, Dieu envoya son Fils qui fut enfanté par la femme et fut
 assujetti à la loi. Il n'a voulu parler que de son Fils, non un entre plusieurs,
 non un Fils comme un autre, mais son Fils engendré éternellement par lui, non
 borné. C'est ce Fils qui plus tard fut enfanté corporellement par la femme et
 qui a été assujetti à la loi parce qu'il l'a observée. »

* Grégoire le Théologien s'exprime ainsi dans une de ses homélies : * f. 71, v°.
 « L'envoyé qui se présente de la part de l'empereur pour conquérir (?) une

1. *De fide*, I, 14. P. L., t. XVI, col. 550.

الملك ليكسب المدينة ولم يمتنع ان يعطى الجزية لكنه ادى عنه وعن بطرس الكريم الجليل الذي من تلاميذه الاستار¹ يعلمنا بهذا ان تواضع في كل امر صار انسانا من اجلنا واخذ صورة العبد بسبب خطايانا واتوا به الى الموت وهذه كلها عملها المخلص وهو يقدر يحيينا بمشيته فقط لانه الله

قال يوحنا فم الذهب في كتابه الثالث في تفسير الخليفة يبين ان المسيح رب الخليفة كلها يوحنا يبشر بهذا ويقول ان الكل منه كان ومن دونه لم يكن شيئا مما كان الى قوله ولو لم يكن رب الماء لما اقلبه خمرا ولو لم يكن رب السماء لم يكن نجم السماء يبشر به ولو لم يكن رب الشمس لم يغيب نورها وتلبس الظلام وفي يوم صلب * المسيح

* f. 72, r°.

على الصليب والشمس قد اظلمت يالهدى الاعجوبة العظيمة لم تحتمل الخليفة بان تسبح الرب والشمس انما اظلمت لكي لا تعلم ان الذي على الصليب هو رب الشمس وقال في الكتاب الرابع ما ذكر قول الله فلنخلق انسانا كشبهنا ومثالثنا فهذا القول يسكت اليهود الهراطقة والهراطيق هو يهودى في الخليفة بل هو اشرف من اليهود لان اليهود يظنون انهم

1. Ms. الامشثارة.

ville est exempté [de l'impôt]; quant à lui, il ne refuse pas de le payer, mais il donne un statère¹ pour lui et pour Pierre, son illustre et vénéré disciple, voulant nous enseigner par là l'humilité en toutes choses. Il s'est fait homme à cause de nous et il a pris la forme de l'esclave à cause de nos péchés et il a été conduit à la mort, et le Sauveur a fait tout cela bien qu'il eût pu nous donner la vie par un seul acte de sa volonté, car il est Dieu. »

Jean Chrysostome, dans le troisième livre de son Explication de la Création², démontre que le Christ est le Maître de toute la Création : « Jean, dit-il, proclame cette vérité et dit que tout a été par lui et que rien n'a été fait sans lui. S'il n'était pas le Maître de l'eau, comment l'aurait-il changée en vin? S'il n'était pas le Maître du ciel, l'étoile du ciel n'aurait pas annoncé sa [naissance]. S'il n'était pas le Maître du soleil, la lumière de cet astre ne se serait pas dérobée et il ne serait pas devenu ténébreux. Or le jour

* f. 72, r°.

* où le Christ fut suspendu à la croix, le soleil s'obscurcit et, en présence de ce grand prodige, la création fut dans l'impuissance de louer le Seigneur, car le soleil s'obscurcit uniquement pour ne pas savoir que celui qui était sur la croix était le Maître du soleil. » Le même docteur écrit dans son IVe livre en commentant cette parole de Dieu : « Créons l'homme à notre image et à notre ressemblance. » Cette parole impose silence aux Juifs et aux hérétiques. L'hérétique au fond est Juif et même pire que le Juif, car les Juifs croyaient

1. Cf. Matth., xvii, 23-26. — 2. La troisième homélie sur la Genèse (?).

صلبوا الجسد الذى ينظرون اليه الى ان قال انما وضعت لكم هذا الكلام فلتعلموا ان المسيح لم يزل منذ البدى وقال ايضا فى ميمره الذى على الميلاد الذى اوله يقول ارى سرا عجيبا وفى هذا اليوم ولد الازلى فصار الازلى فى المبدى الذى لم يكن فيه الذى لم يزل الها صار انسانا اليوم * هوذا كل شىء قد تغير الملوك تفرح ويتعجبون من الملك السمايى ان كيف جاء الى الارض وليس معه ملايكة ولا رووساء ملايكة ولا قوات ولا ارباب لكنه مشى فى طريق متغير وخرج من بطن لم يزرع فيه اتت الملوك فسجدت للملك السمايى الذى هو فى السماء اتى الرجال فسجدوا للذى صار انسانا اتى النساء فسجدت للطفل المولود من امراة اتى العذارى فسجدت للمولود من العذرى

قال برقلس فى ميمره فى الانبعاث فاذا كنت اياها اليهودى تقرأ فى التاموس لا تسمع الانبياء وتهاون بالانجيليين وتغير كلام الرسل فلنرجع الى مسلة الاسطسقات فنعلم منها هل تقر ان الرب مات بالجسد ومن هو هلم نسل الشمس اولا قل لنا اياها الشمس لم جمعت اليك نورك وشعاكك * لما صلب الرب ان كان انسانا فقط المصلوب فكان يجب ان يفعل هذا فى هايل الصديق لما ذبح واقول ايضا ايتها السماء لم لبست الظلام فى وقت

crucifier le corps qu'ils voyaient. Il conclut en ces termes : « Je vous ai fait ce discours pour que vous sachiez que le Christ n'a pas cessé d'exister depuis le commencement. » Il s'exprime ainsi dans son homélie sur la Nativité qui commence par : « Je contemple un mystère merveilleux ' ; en ce jour est né l'Éternel ; l'Éternel a eu un commencement avant lequel il n'était pas. Celui qui n'a pas cessé d'être Dieu est devenu homme. Voici le jour * dans lequel toutes choses * f. 72, v°. sont transformées. Les rois se réjouissent et admirent comment le Roi du ciel est venu sur la terre sans être accompagné des Anges, ni des Archanges, ni des Puissances, ni des Dominations. Mais il a suivi une route différente, et il est sorti d'un sein qui n'avait pas été fécondé. Les rois sont venus et ils ont adoré le Roi céleste qui règne dans les cieux ; les hommes sont venus et ils ont adoré celui qui s'est fait homme ; les femmes sont venues et elles ont adoré l'enfant né d'une femme ; les vierges sont venues et elles ont adoré celui qui est né d'une vierge. »

Proclus (*Barklos*) parle ainsi dans son homélie sur la Résurrection : « Puisque tu lis la loi, ô Juif, sans entendre les prophètes, en méprisant les Évangélistes et en altérant la parole des apôtres, interrogeons les éléments et ils nous apprendront si le Seigneur est mort corporellement et qui il est. Et tout d'abord interrogeons le soleil. Dis-nous, ô soleil, pourquoi as-tu retiré ta lumière et tes rayons * quand le Seigneur a été crucifié ? Si le * f. 73, r°. Crucifié n'était qu'un homme, la même chose aurait dû se produire quand

الظاهرة فقالت من اجل انهم ظعنوا الرب ان كان انسانا فقط المصلوب الذي صلب عنا فلم لا تبكى على نابوتا الاسرايلى وقد رجم خبرينا ايتها الارض لما تزلزلت والمحاربون لله تحيرون لهذا فخبيرنى هذا السر العظيم ان كان انسانا فقط الذي صلب فلم لا تزلزلى لما رايت اشعيا النبي قد نشره منسى ويقول لنا الهيكل ايضا لماذا شقت الستر لما صلب المسيح ان كان المصلوب عنا انسانا فقط فلم لا تخرقه وقت سفك دم ذكريا في وسطك فهذا بعض ما قاله هولاء المعلمين الذين اناروا العالم بعلومهم ووصاياهم وفسروا ما اشكل من اقاويل * الكتب وارشدوا الى طريق الهدى والحق فلا شك الا انه قد تبين * f. 73, v.^o لكم اقاويل المحققين وبد المبطلين فمن بعد هذا عن اراء هولاء الابهاء فقد بان انه من المدحوضين لانهم قد افتروا ولعنوا من راي الاراء الكاذبة وادعى الدعوى الباطلة بقولهم ان كلمة الله لم تولد ميلادا باينا كما قال نسطور في رسالته الثالثة ان المصلوب عنا انسانا مثلنا وان ابن الله الازلى ليس هو الذي اتى من السماء وصلب في جسده ومن

le juste Abel a été mis à mort. Je dis encore : O ciel, pourquoi t'es-tu couvert de ténèbres au milieu du jour? Et le ciel me répond : Parce qu'ils ont frappé le Seigneur [avec une lance]. Si celui qui a été crucifié pour nous n'était qu'un homme, pourquoi n'as-tu pas pleuré Naboth l'Israélite lorsqu'il a été lapidé? Dis-nous, ô terre, pourquoi tu as tremblé au point que les ennemis de Dieu en ont été interdits? Explique-nous ce grand mystère. Si le Crucifié n'était qu'un homme, pourquoi n'as-tu pas tremblé quand tu as vu le prophète Isaïe scié en deux par Manassé? Que le temple nous dise aussi pourquoi le voile s'est déchiré quand le Christ a été crucifié. Si celui qui a été crucifié pour nous n'était qu'un homme, pourquoi ne s'est-il pas déchiré quand on versa le sang de Zacharie dans son enceinte? »

Voilà une partie des explications données par les docteurs qui ont éclairé le monde par leur science et leurs sages directions, qui ont expliqué ce qu'il y avait d'obscur * dans les Écritures, qui ont conduit les hommes dans la voie du salut et de la vérité. Il n'est pas douteux que vous n'ayez bien compris les sentences des docteurs de vérité et les faux-fuyants des sophistes. Après cela il est clair que ceux qui s'écartent des idées de ces Pères sont réfutés d'avance, parce qu'ils inventent des nouveautés et que les Pères ont prononcé l'anathème contre quiconque professe des doctrines erronées et affiche des prétentions vaines prétendant que le Verbe de Dieu n'est pas né d'une manière visible, comme Nestorius qui s'exprime ainsi dans sa troisième lettre² : « Celui qui a été crucifié pour nous est un homme comme nous, et ce n'est

1. *P. G.*, t. LXX, col. 793. — 2. Cf. Labbe, III, col. 323 C. Sévère modifie tous les textes de Nestorius.

اجلنا ولكن انسانا المصلوب مساويا لنا ولولا انا راينا طايفة من اهل البدع قد عدلت بكلام هذه الامانة الذي لذاتها قد اودعت وموافقتها لمذهبها لقد كان الآن لا نطول كتابنا بذكر مذاهبهم وارايم لكنا اذ كنا عارفين عازمين على وضع ذلك كله في كتاب غير هذا وانما قالوا انه قام في اليوم الثالث يعنون * ما قاله هوشع النبي ان الذي ضربنا هو يشفيانا وفي اليوم الثالث هو ينجينا ونقوم بين يديه وقول الانجيل المقدس اهدموا هذا الهيكل وانا اقيمه في ثلاثة ايام وقول السيد المسيح ان ابن البشر مستعد ان يسلم في ايدي الخطاة ويتالم ويقوم وقد قال بعض الاباء ان المسيح له المجد انما اقام في القبر ثلاثة ايام يوما عن خطية آدم ويوما عن خطية حواء ويوما عن ساير الخليقة وشهد الانجيل ان امر يونان النبي¹ وابتلاع الحوت له مثالا لامر المسيح سيدنا قال المومن وصعد الى السما وجلس عن يمين ابيه قال المفسر لانا هاهنا متبعون

1. Ms. ولا.

pas le Fils éternel de Dieu qui est venu du ciel et qui a été crucifié dans son corps à cause de nous, mais c'est un homme comme nous qui a été crucifié. » Si aucune des communautés hérétiques ne s'était écartée de cette profession de foi, et si elle ne l'avait pas interprétée à sa guise, nous n'aurions pas allongé notre livre par un exposé de leurs idées et de leurs opinions (?), mais nous avons l'intention de traiter ce sujet tout au long dans un autre livre.

Quand on dit que le Christ est ressuscité le troisième jour, on est d'accord * avec le prophète Osée qui a dit¹ : « C'est celui que nous avons frappé qui nous guérit et le troisième jour il nous sauvera et nous nous tiendrons en sa présence. » Telle est encore cette parole du saint Évangile² : « Détruisez ce temple et je le relèverai en trois jours. » Notre Seigneur Jésus-Christ dit dans le même sens que « le Fils de l'homme est prêt à être livré aux mains des pécheurs, qu'il souffrira et qu'il ressuscitera³ ». Quelqu'un des Pères a dit que le Christ (gloire à lui) est resté trois jours dans le tombeau : un jour à cause du péché d'Adam, un autre jour à cause du péché d'Ève, et un troisième jour à cause des péchés de toutes les créatures. L'Évangile d'autre part rend témoignage que l'histoire de Jonas englouti par le poisson est la figure de ce qui est arrivé à Notre Seigneur Jésus-Christ⁴.

Le Fidèle : « Est monté au ciel et est assis à la droite de son Père. »

Le Commentateur : — Nous nous conformons dans ce passage à ces paroles de l'Évangile⁵ : « Il n'est monté au ciel que celui qui est descendu du ciel,

1. Os., vi, 2, 3. — 2. Joan., ii, 19, 21. — 3. Matth., xvii, 21, 22; xx, 18; Marc., ix, 30; Luc., ix, 44. — 4. Matth., xii, 39, 40; Luc., xi, 29. — 5. Joan., iii, 13.

تقول الانجيل لم يصعد الى السماء الا الذي نزل من السماء بن البشر وقوله وكيف اذا
 رايتم ابن البشر يصعد الى الموضع الذي منه اتى وقد تنبى * النبيون بهذا الصعود فقال داوود
 * f. 74, v°. النبي صعد الرب بصوت المجد الرب بصوت القرن وقال ايضا ركب على الكارويم وطار
 طار على اجنحة الرياح وقال ايضا صمويل النبي صعد الرب الى السماء وارعد وهو يدين
 الارض كلها وكما ان نزوله بلا زوال هكذا صعوده بغير انتقال لانه تبارك اسمه لا يحتاج
 في صعوده ونزوله الى ان يقطع بالمسافات ويمر بالاماكن ويشغل مكانا ويقرع مكانا بل
 هو المسيح بن الله في السماء والارض وفي ساير المواضع ولم يخل منه مكانا
 ويعنون بقولهم وجلس عن يمين الله في العظمة والقوة كما قال الرسول انه جلس
 عن يمين العظمة في العلا واليمين هنا ليست ضد الشمال بل هو القوة والعزة والكرامة
 كما قال داوود النبي يمينك يا رب تتجيني وقال ايضا رايت الرب عن يميني لست
 ازول ولا اعير فهذا معنى قولهم * وجلس عن يمين ابيه يريدون القدرة والعظمة والعزة
 * f. 75, r°.

le Fils de l'homme » ; et dans un autre passage ¹ : « Et comment (ferez-vous) quand vous verrez le Fils de l'homme monter au lieu d'où il est venu? » Les
 * f. 74, v°. prophètes * ont également prédit cette Ascension. David le prophète dit ce qui
 suit ² : « Le Seigneur est monté au milieu de chants glorieux, au son de la
 trompette » ; et ailleurs ³ : « Il a été porté sur les Chérubins, et il a volé, il a
 volé sur les ailes des vents. » Samuel le prophète parle ainsi : « Le Seigneur
 est monté au ciel, il a fait entendre son tonnerre et il juge toute la terre ⁴. »
 Or de même que sa descente s'effectue sans qu'il quitte le ciel, de même son
 Ascension se produit sans qu'il change de lieu, parce que (béné soit son nom)
 il n'a pas besoin, pour monter et pour descendre, de franchir les espaces et
 de traverser les lieux ou de les occuper et de frapper aux portes, mais il est
 le Fils de Dieu, présent au ciel, sur la terre et en tous lieux et il n'y pas
 d'endroit privé de sa présence.

Par cette expression : « Il est assis à la droite de Dieu dans la grandeur
 et la force », ils se conforment au langage de l'Apôtre qui dit que « le Christ
 est assis à la droite de la magnificence au plus haut des cieux ⁵ ». La droite
 n'est pas prise ici par opposition à la gauche, mais ce terme signifie la
 puissance, la gloire et l'honneur, selon cette parole de David le prophète ⁶ :
 « Ta droite, ô Seigneur, m'a sauvé » ; et encore : « J'ai vu le Seigneur à ma
 * f. 75, r°. droite, je ne serai point écarté ni confondu. » Tel est le sens * de leur for-
 mule : « Est assis à la droite de son Père » ; ils entendent par droite la puis-

1. Joan., vi, 61, 62. — 2. Ps. XLVI, 6. — 3. Ps. XVII, 11. — 4. I Sam., II, 10. —
 5. Hebr., x, 12. — 6. Ps. CXXXVII, 7.

والسلطان وان الانسانية التي اتحد بها بن الله قد صارت في هذه المرتبة والكرامة قال المومن وهو ايضا ياتي بمجده ليدين الاحياء والاموات الذي ليس لملكه انقضاء قال المفسر للمسيح له المجد تبارك وتعالى مجيان احدهما الذي اتى فيه ليخلص البشريين من العدو وارشادهم وهدايتهم والآخر مجيه الثاني حين ياتي ليدين الاحياء والاموات وذلك الوقت هو عند¹ انقضى العالم ووقوف حركاته وقد ابانا دانيال النبي بمجيه الثاني فقال رايت واذا شبه بن البشر جأ في الغمام حتى دنى من عتيق الايام فقربوه اليه فوهب له السلطان والملك والكرامة وليعبده جميع الشعوب وكل لسان وسلطانه سلطان الدهر وملكه لا يزول وقال في الانجيل المقدس اذا اتى ابن الانسان بمجده وملايكته * f. 75, v°
وجلس ليدين العالم فحينئذا يميز الضان من المعازر وقال الانجيل ستروا الذين طعنوا وقال لوقا الانجيلي الرسول ايها الناس الجليليون فماذا تتعجبون هذا يسوع المسيح صاعدا الى السماء وهكذا ياتي في اخر الزمان وانقضى الدنيا فانما قالوا انه يدين الاحياء والاموات

1. Ms. عندى.

sance, la grandeur, la force et l'autorité, et ils veulent dire que l'humanité avec laquelle le Fils de Dieu s'est uni a été élevée à la même dignité et au même honneur.

Le Fidèle : « Il reviendra dans sa gloire pour juger les vivants et les morts, et son règne n'aura point de fin. »

Le Commentateur : — Le Christ (à lui la gloire, qu'il soit béni et magnifié !) a deux avènements. L'un a déjà eu lieu ; il est venu sauver les hommes de l'ennemi, les conduire et les diriger. Le second avènement aura lieu quand il viendra juger les vivants et les morts. La date en est fixée à la fin du monde, quand l'univers sera bouleversé. Le prophète Daniel nous a prédit le second avènement en ces termes¹ : « Je vis, et voici : une figure qui ressemblait au Fils de l'homme vint sur les nuées et s'approcha de l'Ancien des jours, auquel il fut présenté et qui lui donna la puissance, la domination et la gloire, et il voulut qu'il fût adoré par tous les peuples et par toutes les langues. Sa puissance * est éternelle et son règne n'aura point de fin. » Il est dit également dans le saint Évangile² : « Quand le Fils de l'homme viendra dans sa gloire, entouré de ses anges, et siégera pour juger le monde, il séparera les brebis des boucs. » Et dans un autre passage : « Vous verrez ceux qui l'auront transpercé³. » Luc, apôtre et évangéliste, écrit à son tour⁴ : « Hommes de Galilée, pourquoi vous étonnez-vous de voir ce Jésus monter au ciel ? C'est ainsi qu'il viendra dans les derniers temps, à la fin du monde. »

1. Dan., vii, 9 ss. — 2. Matth., xxv, 32 ss. — 3. Zach., xii, 10. — 4. Act., i, 11.

يريدون ان سلطانه بارك على كل من كان حيا في حين اتياته ومن كان ميتا وان كلا محكوما عليه ولان قوما ادعوا ان ناسا احيا لا يموتون منهم اليا واخنوخ فهاولا وان كانوا احيا فلا بد مايتين وحين ياتي الديان يموت كل حى الموت الطبيعى ثم يحيا الجميع وهذا الموت هو الذى وضعوا الابهاء ووضعه الرسول وقال ان احد في يوم الدينونة * لا يكون حيا وانه اعنى بالاحياء من كان مومنا وبالموت من كان مخالفا وقال انهم يتغيرون في طرفه عين ثم يقومون وذلك الحين هو المنشر

وقال ان ملكه ليس له فناء متبعين لقول الانجيل المقدس وقول دانيال النبي وليعلمونا ان ملك المسيح دايم الى الابد وان ليس ملكه كملك هذه الدنيا الزايل البايء كما قال ليلاطس البنطى وانه الازلى الذى لم يزل ملكه ولم يزل ينعم على الصالحين ويعاقب الطالحين وذلك قوله يا ابناه والذى اعطيتهم احب ان يكونوا حيث اكون وان يروا المجد الذى اعطيتنى والحب الذى احببتنى

1. Ms. ابتاه.

En disant « qu'il jugera les vivants et les morts », les Pères veulent dire que sa Puissance (qu'il soit béni) s'étendra sur tous ceux qui seront vivants au moment de sa venue et sur ceux qui seront morts, et que tous seront jugés. Il y en a qui prétendent que certains hommes vivront perpétuellement sans passer par la mort, tels sont Élie et Hénoc. Mais s'ils vivent encore, ils devront nécessairement mourir, et quand viendra le Juge, tout ce qui sera vivant mourra de mort naturelle, puis tous revivront. C'est de cette mort qu'ont parlé les Pères ainsi que l'Apôtre. Et quand l'Apôtre, en parlant de quelqu'un, dit * « qu'il ne sera pas vivant au jour du jugement », il entend par vivants les Fidèles et par la mort la prévarication. Il ajoute ' « qu'ils seront transformés en un clin d'œil et qu'ils ressusciteront ». C'est en cet instant qu'aura lieu la Résurrection.

En disant que « son règne ne cessera point », les Pères se conforment au langage du saint Évangile et à celui du prophète Daniel. Ils veulent nous apprendre que le règne du Christ durera éternellement, que son règne n'est point comme un règne de ce monde qui cesse et disparaît, comme lui-même le déclara à Ponce-Pilate, mais qu'il est l'Éternel dont le règne ne finira point et qui ne cessera point de faire le bonheur des bons et de punir les méchants. C'est ce qu'il déclare lui-même en ces termes² : « Mon Père, je veux que ceux que tu m'as donnés soient là où je serai et qu'ils contemplent la gloire que tu m'as donnée et l'amour dont tu m'as aimé. »

1. I Cor., xv, 51, 52. — 2. Joan., xvii, 24.

قال المومن بروح قدس واحد الرب المحيي الفايض من ذات الاب نسجد له ونمجده
 مع الاب والابن * قال المفسر لما اعلمتنا الايمة الاب والابن ووضعت لنا كيف ينبغي ان
 يكون ايماننا بهما وان الابن نزل من السماء لخلاصنا وولد وصلب ودفن وانبعث كما في
 الكتب وصعد الى السماء وجلس عن يمين ابيه وانه ياتي ليدين الاحياء والاموات اخذت في
 اعلامنا كيف ينبغي ان يكون ايماننا بروح القدس فقالت ان روح القدس هو روح واحد
 وان الارواح كثيرة منها الملايكة قد سميت ارواحا والشياطين قالت ان روح القدس واحد
 وان الرب المحيي وانه فايض من ذات الاب وانه ليس الامر كما قال مقدونيوس في ان
 روح القدس مخلوق بل روح القدس من جوهر الاله ويدل على ذلك قول النبي الله
 روح وقول الانجيل الله روح والذين يسجدون له ينبغي ان يسجدون له بالروح وقال
 اشعيا النبي الله * ارسلني وروحه وقال ايوب روح الله خلقتني وقال داوود ارسل روحه
 فخلق وفي قول الانجيل المقدس للرسل انطلقوا فاصبغوا البشر باسم الاب والابن والروح
 القدس وقال بولس الرسول انتم هياكل الله وروح الله حالا فيكم ففي قوله انطلقوا واصبغوا

Le Fidèle : « Et à l'Esprit saint, unique, Seigneur vivificateur, qui procède de la substance du Père, que nous adorons et glorifions avec le Père et le Fils. »

* Le Commentateur : — Après nous avoir fait connaître le Père et le Fils et nous avoir exposé ce que doit être notre foi en eux, définissant que le Fils est descendu du ciel pour nous sauver, qu'il est né, a été crucifié et a été enseveli, qu'il est ressuscité selon les Écritures, qu'il est monté au ciel et est assis à la droite de son Père, et qu'il viendra juger les vivants et les morts, les prélats passent maintenant à la définition de ce que doit être notre foi au Saint-Esprit et ils établissent que le Saint-Esprit est unique, par opposition aux nombreux esprits tels que les anges et les démons auxquels on donne aussi ce nom. C'est pourquoi ils disent qu'il n'y a qu'un seul Esprit saint, qu'il est le Seigneur vivificateur, qu'il procède de la substance du Père, qu'il n'est pas créé comme le prétendait Macédonius, mais que le Saint-Esprit est de la substance divine, comme le prouve la parole du prophète : « Dieu est Esprit, » et cette parole de l'Évangile : « Dieu est esprit et ceux qui l'adorent doivent l'adorer en esprit ¹. » Le prophète Isaïe dit également ² : « Dieu m'a envoyé ainsi que son Esprit » ; et Job ³ : « L'Esprit de Dieu m'a créé. » David dit aussi : « Il a envoyé son Esprit et il a tout créé. » Citons encore les paroles du saint Évangile adressées aux Apôtres ⁴ : « Allez et baptisez les hommes au nom du Père et du Fils et du Saint-Esprit » ; et ce

1. Joan., iv, 24. — 2. Is., XLVIII, 16. — 3. Job, XXXIII, 4. — 4. Matth., XXVIII, 19.

البشر باسم الاب والابن وروح القدس دليل على ان هذه الثلاثة اسماء اسم واحد ذاتية جوهرية للخالق تبارك اسمه كما قال اغريغوريوس التاولوغس اني اذا قلت الله فانما اعني ابا وابنا وروح القدس ولقد احتج على مقدونيوس في بعض كتبه بان قلت يا هذا لست ارضى يا هذا ان يكون المساوى لى من هو عندى عدلى مخلصى ومطهرا ياتى ان كان روح القدس بزعمك ليس الها فلتصر الها ثم من بعد ذلك فتخلصنى وان كان روح القدس مخلوقا * كما يقول مقدونيوس لما كان ذكره مع الاب والابن فى المعمودية معنى ولا^{* f. 77, v°.} لاشراكه حال اوجبت ذلك ويدل على بطلان قول جميع من راي هذا الراى ما قاله الله الثلاثة القتية فى تسبختهم وهم لما القوا فى الاحدود الذى هو الاتون سبحوا الله ومجدوه على خلاصه اياهم من النار المتوقدة ودعوا الخليقة كلها لتسيح البارى معهم يشكروه بشكرهم فقالوا جميع الخلايق نسبح الله ثم عددوا اشياء شتى من الخلايق السماوية والارضية والبهائم والسباع والطيور والليل والنهار والنور والظلمة ولو كان روح القدس مخلوقا لقالوا روح

que dit l'Apôtre Paul : « Vous êtes les temples de Dieu et l'Esprit de Dieu est descendu en vous. » Cette formule : « Allez et baptisez les hommes au nom du Père et du Fils et du Saint-Esprit », est une preuve que ces trois noms ne désignent qu'une seule et même essence et une seule et même substance du Créateur (béni soit son nom), comme le fait remarquer en ces termes Grégoire le Théologien : « Quand je dis *Dieu*, je veux dire le Père, le Fils et le Saint-Esprit. » Dans un de ses livres il argumente ainsi contre Macédonius : « Si je te dis, ô imposteur, que la pensée d'être sauvé et purifié par quelqu'un qui serait mon égal, qui serait avec moi et pareil à moi, ne me satisfait point, il en résulte que si, dans ton hypothèse, le Saint-Esprit n'est pas Dieu, il doit le devenir pour qu'il puisse opérer mon salut. Or si le Saint-Esprit est

* f. 77, v°. créé, * comme le prétend Macédonius, on ne comprendrait plus pourquoi il est nommé avec le Père et le Fils dans la formule du baptême alors que rien n'y oblige. » Ce qui prouve l'erreur de ceux qui partagent cette opinion, ce sont les louanges que les trois jeunes gens adressèrent à Dieu après qu'ils eurent été garrottés et jetés dans la fournaise : Ils louaient et glorifiaient Dieu de ce qu'il les avait délivrés du feu et ils invitaient toute la création à célébrer le Créateur et à lui rendre grâce avec eux. Ils disaient : « Toutes les créatures, louons Dieu » ; puis ils énumèrent les êtres nombreux de la création, les célestes et les terrestres, les animaux domestiques, les bêtes sauvages et les oiseaux, la nuit et le jour, la lumière et les ténèbres. Or si l'Esprit saint

القدس تسبح الله لانهم قد ذكروا جميع الخليقة من اولها الى اخرها قليلا وكثيرا فهذا اوضح دليل على ان روح القدس غير مخلوق وانه فايض من ذات الاب يحل على * f. 78, r°.

والانبياء * والصالحين وهو الحياة التي يحييها العالم فننقى عن نظامه واتساقه وقال انها تسجد له وتمجده من ذات البارى وجوهرة وانما كان مخلوقا لما سجدت له مع الاب والابن بقوله تركوا الخالق¹ وسجدوا للمخلوق

واذا كانت الالاء انما قالوا نسجد له ونمجده مع الاب والابن لانه مساويا لهما في الجوهر فكيف يجوز لنسطور ومعلميه عبادة المخلوق المحدث الذى ليس هو من جوهر اللاهوت ويشرك مع البارى في السجود وغيره وقد قال معلم قديم العهد عظيم المقدار انا لسنا نسجد لاربعة الاب والابن وروح القدس وانسان بل نحن نحرم فاعل ذلك وبهذا المعلم فهو اغريغوريوس صاحب العجايب وهو ممن لا تبعد درجته عن درجة الحواريين بعدا كثيرا

وهاننا ختمت الالاء الكلام على الثالوث المقدس وعرفت بخاصة واحد واحد من الاقانيم * * f. 78, v°.

1. Ms. الخلاق.

était une créature, ils auraient dit : « Esprit saint, louez Dieu, » parce qu'ils énumèrent toutes les créatures, depuis la première jusqu'à la dernière, les petites et les grandes. C'est là une preuve évidente que le Saint-Esprit n'a pas été créé, mais qu'il procède de la substance du Père, d'où il descend sur les prophètes * et les justes. Il est la vie qui vivifie le monde et il nous sanc- * f. 78, r°.

tifie par son action pleine d'ordre et de sagesse. Le même Docteur dit que l'Esprit saint (qu'il soit adoré et glorifié!) est de la substance et de l'essence du Créateur. S'il n'est qu'une créature, pour-quoi l'adorez-vous avec le Père et le Fils, quand lui-même a dit : « Ils ont abandonné le Créateur et ils ont adoré la créature » ?

Les Pères ayant dit : « Nous l'adorons et nous le glorifions avec le Père et le Fils, parce qu'il est de même substance qu'eux », comment Nestorius et ses deux maîtres se permettent-ils d'adorer un être créé et temporel, qui n'est pas de la substance divine, et de faire participer à l'adoration adressée au Créateur un être différent de lui ? Un ancien Docteur qui jouit d'une grande autorité s'est prononcé à ce sujet dans les termes suivants : « Nous n'adorons pas quatre : le Père, le Fils, le Saint-Esprit et l'homme, mais au contraire nous anathématisons celui qui fait cela. » Ce docteur est Grégoire le Thaumaturge qui est peu éloigné du rang des Apôtres.

C'est là que les Pères terminent leur déclaration sur la sainte Trinité. Ils nous font connaître ce que chaque personne a de particulier, * puis ils les * f. 78, v°.

قبل الدهور وخاصة الروح القدس الانبثاق من ذات الاب وانه الرب المحيي وفي قولنا نومنا
 باله واحد الاب ماسك الكل ورب واحد يسوع المسيح بن الله المولود قبل الدهور
 وروح قدس واحد الله المحيي دليل على افتراق الاقانيم من حيث هي اقانيم على واحد
 انبثاها¹ في الجوهرية اذ كانت سميت كلا منها واحدا قلنا انها اشخاص لان الشخص هو
 الواحد بالعدد وهو الذي لا يجمع خواصه في شخص اخر فالثالوث اقانيم ثلثة (وهو الذي
 لا يجمع خواصه في شخص اخر فالثالوث اقانيم ثلثة)² جوهر واحد الاب والابن وروح
 القدس الله الحي الناطق بالحياة والنطق صفتان له ابيان موجوديا الغير مشار اليهما ممتاز
 احدهما من الاخر * امتيازا عقليا لا امتيازا حسيا

* f. 79, r^o.

قال المومن المتكلم على السن الانبياء وبيعة واحدة جامعة رسولية قال المفسر هذه
 هي خاصة روح القدس اذ كان هو الناطق على السن الانبياء الحال على الرسل والاصفياء
 الا ترى الى قول الله تبارك وتعالى ان روح الرب حل على النفر الذي لقيهم شاوول
 فتنبوا وقال الانجيل المقدس ان روح القدس هو المتكلم على السنتكم وقال كتاب

1. Ms. ابنتها. — 2. Répétition fautive.

unissent dans l'adoration et la louange. Ils disent donc que le caractère propre
 du Père est la paternité, celui du Fils d'être engendré par le Père avant tous
 les siècles, et celui du Saint-Esprit la procession de la substance du Père; ils
 ajoutent qu'il est le Seigneur qui vivifie. Quand nous disons : « Nous croyons
 en un seul Dieu : le Père Tout-Puissant, et en seul Seigneur Jésus-Christ,
 Fils de Dieu, né avant tous les siècles, et en un seul Esprit saint, Dieu vi-
 vificateur », ce langage montre en quoi consiste la différence des personnes
 en tant que personnes, c'est-à-dire dans la manière dont elles procèdent
 de la substance divine. Quand d'autre part nous les désignons en particulier,
 nous disons que ce sont des personnes, parce que la personne est une
 numériquement, et que ses particularités ne sont pas communiquées à une
 autre personne. Dans la Trinité il y a trois personnes en une seule substance :
 le Père, le Fils et le Saint-Esprit, le Dieu vivant et intelligent. Or la vie et
 l'intelligence sont deux particularités réelles du Père, qui ne lui viennent de
 personne, et entre lesquelles il y a une * distinction purement intellectuelle
 et non sensible.

* f. 79, r^o.

Le Fidèle : « Qui a parlé par les prophètes, et en une seule Église, catho-
 lique et apostolique. »

Le Commentateur : — On attribue spécialement au Saint-Esprit d'avoir parlé
 par les prophètes et d'être descendu dans les apôtres et les saints. Ne voyez-
 vous pas que Dieu (qu'il soit béni et magnifié!) a dit que l'Esprit du Seigneur
 descendit sur les personnes que rencontra Saül, et elles prophétisèrent. Le

الابركسيس ان المومنين لما تعمدوا حل عليهم روح القدس ففتوا قال حزقيال النبي فاخذتني روح الرب بناصيتي والقنتني الى جبل شاهق فاما اشعيا النبي فقال لما وصف تجسد السيد المسيح له المجد وانه يخرج عصا من اصل يسا روح الرب تحل عليه روح الحكمة والفهم وروح المشورة والراى وقال داوود النبي روحك القدوس يا رب لا تنزعه عنى * l. 79. v°. وقالوا بيعة واحدة جامعة رسولية * يعنون ان كل من شق البيعة وفارق الجامعة الرسولية الذى اخذت عن الرسل ورويت ووزبت عنهم وانهم لا يؤمنون ان هناك بيعتين بل بيعة واحدة وهى الامانة التى قال للصفا وعليك ابني بيعتى اى على امامتك هذه الذى اعترفت بها واعلمها لك الاب من السماء وهى التى لا تقدر على زحزحتها ابواب الجحيم يعنى الملوك الكفرة والساطين الظلمة اجناد ابليس الطاغية والهرطقة اصحاب البدع والضلالة بل البيعة واحدة جامعة وهى التى اليها تجمع المومنين وهى الرسولية التى ثبت عليها قول الصفا كما قلنا فمن يخرج عليها وراى رايا غير ما هى مجتمعة عليه فهو من الحايدين الجاحدين

saint Évangile dit également que « c'est l'Esprit saint qui parlera par vos bouches ¹ ». Il est dit au livre des Actes que, « les Fidèles ayant été baptisés, l'Esprit saint descendit sur eux et ils furent affermis ». Le prophète Ézéchiel dit aussi : « L'Esprit du Seigneur me prit par les cheveux et me transporta sur une montagne élevée ². » Le prophète Isaïe s'exprime ainsi en parlant de l'incarnation du Christ (gloire à lui) ³ : « Il sortira un rameau de la racine de Jessé; l'Esprit du Seigneur descendra sur lui : l'Esprit de sagesse et d'intelligence, l'esprit de conseil et de discernement. » Et David le prophète demande ⁴ : « Seigneur, ne retire pas de moi ton Esprit saint. »

En disant : « l'Église, une, catholique, apostolique », * les Pères ont en * l. 79, v. vue quiconque divise l'Église et se sépare de cette église catholique apostolique qui a commencé aux apôtres, qui a prospéré, et qui a coulé d'eux jusqu'à nous. Ils ne croient pas qu'il y a deux Églises, mais une seule. Telle est la foi qu'il (le Christ) donna à Pierre (Céphas) : « Sur toi je bâtirai mon Église, c'est-à-dire sur la confession que tu viens de faire et que le Père t'a révélée du haut du ciel. Elle ne peut être ébranlée par les portes de l'enfer », c'est-à-dire par les rois impies et les puissances des ténèbres, les satellites pervers du démon, les hérétiques amateurs de nouveautés et d'aberrations. Mais l'Église est une et catholique, parce que c'est en elle que se fait l'union des fidèles; elle est apostolique, elle s'est vérifiée d'une manière sûre la parole dite à Pierre (Céphas), comme nous l'avons expliqué. - Quiconque se révolte contre elle et professe une foi différente de celle qui est admise par l'Église

1. Matth., x, 20; Marc., xiii, 11. — 2. Ez., xxxvii, 1. — 3. Is., xi, 1, 2. — 4. Ps., l, 12.

ومن اقام عليهم فهو الرجل الحكيم الذي بنى بيته على الصخرة فلم تزعزعه الرياح ولم تحركه الامواج

- * f. 80, r^o. قال المومن ونقر بمعمودية واحدة لغفران الخطايا قال المفسر انما قالت الاباء * انما ونعترف بمعمودية واحدة لان المعمودية واحدة والمعموديات كثيرة فمنها معمودية الطوفان الذي بها هلكوا وطهرت منهم الارض ومنها معمودية بحر سوف الذي فيه غرق فرعون وجنوده وايضا معمودية بنى اسرائيل الذي كانت بالدماء الذي ترش عليهم ومعمودية كهنتهم وايضا طلسنامرة معمودية يزعمون انها تنقيهم من اوساخهم في كل يوم وهاهنا معمودية يوحنا الصانع ومعمودية الرسل وقد زعم التاولوغس ان المعموديات خمس موسى عمد بالسحاب ويوحنا عمد بالماء للتوبة والرسل الاطهار عمدوا بروح القدس ودم الشهداء يعد معمودية رابعة ودم الخاطيين يعد المعمودية خامسة ومعمودية يوحنا وان كان الكتاب يقول انها تغفر الخطايا فانها انما تجرى مجرى من يطهر ويتنظف لا تيان الملك * العظيم ولقايه وهي وان وهبت لمن تاتي اليه * f. 80, v^o. موهبة الدالة عليه والقرب منه فلن يغفر الخطايا التي غفرتها المعمودية التي من بعد القيامة

universelle, fait fausse route et devient apostat. Mais celui qui s'en tient à l'enseignement des Pères, est l'homme sage qui a bâti sa maison sur le roc ; elle n'est pas ébranlée par les vents ni ruinée par les vagues.

Le Fidèle : « Nous confessons un seul baptême pour la rémission des péchés. »

- * f. 80, r^o. Le Commentateur : — Les Pères disent : * « Nous ne reconnaissons qu'un seul baptême, » parce qu'il n'y a qu'un baptême. Il y a néanmoins plusieurs baptêmes, entre autres le baptême du déluge dans lequel les hommes périrent et la terre fut purifiée de leur présence ; le baptême de la mer Rouge, dans laquelle Pharaon fut englouti avec son armée ; le baptême des Israélites, par lequel ils furent aspergés de sang ; le baptême de leurs prêtres ; la *Talsnamara*, baptême qui, croyaient-ils, les purifiait chaque jour de leurs souillures ; le baptême de Jean Baptiste et le baptême des Apôtres. Le Théologien admet cinq baptêmes : celui de Moïse qui baptisa dans la nuée ; celui de Jean qui baptisait dans l'eau pour la pénitence ; celui des saints Apôtres qui baptisaient dans l'Esprit saint. Le sang des martyrs est considéré comme le quatrième baptême, et le sang des pécheurs comme le cinquième. Quant au baptême de Jean, quoique l'Écriture dise qu'il remettait les péchés, il n'était en réalité qu'une sorte d'ablution consistant à se laver et à se purifier pour aller à la

- * f. 80, v^o. rencontre du grand Roi, * pour se présenter devant lui. Jean l'administrait à ceux qui venaient à lui comme signe de l'arrivée prochaine du Christ ; mais il ne remettait pas les péchés de la même manière que le baptême

بحلول روح القدس على من اعتمد وهي التي امر السيد المسيح له المجد رسله ان ينطلقوا الى الشعوب اجمعين فيصبغونهم باسم الاب والابن والروح القدس ا لا تراه يقول فمن انصبغ وامن احىي فقد حىي واما يوحنا فقال انا اصبغكم بالماء وسياتي بعدى من هو اسبق منى وهو يصبغكم بالماء والروح وقد قال مثل هذا بعينه فم الذهب فى تفسيره لانجيل يوحنا فى الفصل الذى فيه اتى وهوذا يعمد لم يكن معمودية يوحنا تعطى روح القدس لمن يصبغ بها وهكذا معمودية الحواريين لم تكن تعطى روح القدس لكن معمودية يوحنا والرسل كانوا يدعون الناس الى الايمان بالسيد المسيح فمن بعد القيامة لما ارسل اليهم الروح البارقليط عمدوا * بروح القدس جميع من ياتيهم وهذه المعمودية التى بعد القيامة وتمام التدبير فى الذى قال فيها حزقيال النبى وارش عليكم ماء ذكيا وابدل لكم مكان القلب الحجري قلبا لحميا وقال النبى الاخر وهو يجمع ذنوبكم ويلقيها فى اليم فلماذا قالوا ان هذه المعمودية الواحدة هى التى تغفر الخطايا وتكفر سيئاتنا ألا ترى قول الرسول انا نحن الذين انصبغنا انما انصبغنا بموته فقولوا انصبغنا بموته اى ان بموته غفرت خطايانا

qui fut conféré après la Résurrection, par la descente du Saint-Esprit sur ceux qui le recevaient. C'est ce baptême qu'institua Notre Seigneur Jésus-Christ (gloire à Lui), quand il ordonna à ses Apôtres d'aller chez tous les peuples et de les baptiser au nom du Père et du Fils et du Saint-Esprit. Ne remarquez-vous pas qu'il dit ¹ : « Celui qui sera baptisé et croira sera vivifié et vivra » ; tandis que Jean dit ² : « Pour moi, je baptise dans l'eau ; mais il viendra après moi quelqu'un qui était avant moi : c'est lui qui vous baptisera dans l'eau et l'Esprit. » C'est aussi ce que dit en substance Jean Chrysostome dans son commentaire sur l'Évangile de saint Jean au chapitre où il est dit : « Il viendra et c'est lui qui baptisera. » Le baptême de Jean ne donnait pas le Saint-Esprit à celui qui le recevait ; le baptême des Apôtres ne le donnait pas non plus. Mais le baptême de Jean, comme celui des Apôtres, conviait les hommes à la foi au Seigneur Jésus-Christ. Après la Résurrection, quand il leur eut envoyé le Paraclet, ils baptisèrent * dans l'Esprit Saint tous ceux * f. 81, r. qui venaient à eux. C'est ce baptême qui fut conféré après la Résurrection, quand l'économie du salut fut complète. C'est celui dont parle le prophète Ézéchiël quand il dit ³ : « Je répandrai sur vous une eau pure et je changerai votre cœur de pierre en un cœur de chair. » Un autre prophète dit : « Il prendra toutes leurs fautes et les jettera dans la mer. » C'est pourquoi ils disent que c'est ce baptême unique qui remet les péchés et efface nos souil-

1. Marc., xvi, 16. — 2. Matth., iii, 1 ; Marc., i, 8 ; Luc., iii, 16 ; Joan., i, 26. — 3. Ez., xi, 19.

وحينما بالحياة الجديدة وهذه المعمودية فهي بمنزلة النثر لمن كان ميتا لانا كلنا ميتين بخطية ابينا آدم واحيانا المسيح ونشرنا من اجداث الخطايا واحيانا حياة جديدة كما قال بولس الرسول لكي يتجدد بالمسيح كل شيء وهذه الحياة الجديدة هي الميلاد الثاني وهو الذي قال المسيح له المجد لنيقوديمس ان من * لم يولد من الماء والروح لم يلج ملكوت السموات

قال المومن وتوقع قيامة الاموات والحياة الدائمة الابدية امين قال المفسر المومنين الذين امنوا بالله ومسيحه وصبغوا صبغة الحيوّة وعدلوا في سيرتهم واستعملوا الفضائل واطرحوا كل الرذائل وخلعوا الانسان العتيق ولبسوا الحديث الذي تجدد بالعلم في شبه خالقه يتوقعون القيامة الذي وعدوا بها وانهم يدخلون الى الملكوت ويوفون اجورهم وينعمون بالخيرات الذي لم ترها عين ولم تسمع بها اذن ولم تخطر على قلب بشر وهي الدار الدائمة الخالدة والسعادة الباقية الجايده علينا كالملايكة المقربين قد بنوا بنية شريفة رهيبة كاملة لا تعترضها الآفات

lures. Ignorez-vous ce que dit l'Apôtre ¹ : « Nous qui avons été baptisés, nous avons été baptisés dans sa mort. » En disant « nous avons été baptisés dans sa mort », il veut dire que c'est par sa mort que nos péchés ont été pardonnés et nous avons vécu d'une vie nouvelle. Ce baptême est la résurrection de ceux qui étaient morts, car nous étions tous morts à cause du péché de notre père Adam. Mais nous avons été vivifiés par le Christ, nous sommes sortis vivants du tombeau du péché, et nous avons vécu d'une vie nouvelle, selon l'expression de l'Apôtre Paul, pour que tout soit renouvelé dans le Christ. Cette vie nouvelle est la seconde naissance; c'est d'elle que ² le Christ (gloire à lui) parlait à Nicodème quand il disait que « celui qui ne naît pas de l'eau et de l'esprit, n'entrera pas dans le royaume des cieux ».

Le Fidèle : « Et nous attendons la résurrection des morts et la vie stable et éternelle. Amen. »

Le Commentateur : — Les Fidèles qui croient en Dieu et en son Christ, qui ont reçu le baptême de vie, qui vivent dans la justice et la pratique des vertus, qui rejettent toute impureté et se sont dépouillés du vieil homme pour revêtir l'homme nouveau qui a été renouvelé dans la science, à la ressemblance de son Créateur, et qui attendent la résurrection promise, entreront dans le royaume, recevront leurs récompenses et obtiendront des biens que l'œil ne voit pas, que l'oreille n'entend pas, que le cœur humain ne conçoit pas. Ces biens sont la demeure stable et éternelle, la béatitude sans fin qui fera notre bonheur. Ils seront comme les Anges fidèles qui ont

1. Rom., vi, 3. — 2. Joan., iii, 8.

ولا تلحقها الحادثات واما الماقدون الملحدون واليهود المضلون القايلون انه ليس قيامة ولا
 * محاشر¹ فهؤلاء هم الذين ذكرهم * الرسول ووبخهم على جهلهم حين قال فلناكل ونشرب
 فان غدا نموت فلو كان الحكيم لم يفرق بين عدوه ووليه فهو في المحسن اجره ويعاقب
 المسى على جرمه لقد كان يجب على راي من انكر القيامة ان يكون حكما هذه الدنيا
 لايعاقبون اصحاب الجرائم ولا يكرمون اصحاب الفضائل ولو كان كل الناس يحلون ارادتهم¹
 وشهوات انفسهم لقد كان واضعى جميع النواميس من الفلاسفة ومشرعوا الشرايع لاغنين اذ
 فرقوا بين المحسنين والمسيين وعاقبوا اهل الجريرة وكافوا على الحسنة وقد قال بالجزا اكثر
 الناس وصححوا امره الا انهم مختلفون في كيفية امره فاما اهل الديانات ومتبعوا كتب الله عز
 وجل الآخذون بما ارته الانبياء والرسل ققالوا ان الجزا واصل الى الانسان بجملته ان كان
 * خيرا وان كان شرا واقع على جسده كما قال الرسول بولس فانا جميعنا مزعمون ان * تقوم
 قدام منبر المسيح ليجزى كل امرء منا في جسده ما قدم من عمله من خير ومن شر

1. Ms. — 2. Ms. وارادتهم.

bâti une demeure glorieuse, redoutable, parfaite, à l'abri des malheurs et
 de la mauvaise fortune. Les Macédoniens¹ calomniateurs et les Juifs im-
 posteurs prétendent qu'il n'y a point de résurrection, ni de jugement. C'est
 à eux que l'Apôtre fait allusion * en leur reprochant leur ignorance quand * f. 82, r.
 il dit² : « Mangeons et buvons, car nous mourrons demain. » Le Juge ne
 faisant pas d'acception de personne entre ennemi et ami, récompensera
 celui qui fait le bien et punira le coupable selon son péché. D'après ceux
 qui nient la résurrection, les juges de ce monde ne devraient pas punir ceux
 qui font le mal ni honorer les hommes vertueux. Si les hommes ne devaient
 pas recevoir la rémunération de leurs actes et de leurs passions, les législa-
 teurs, les philosophes et les légistes ne préféreraient que de vains anathèmes
 en faisant une distinction entre les bons et les méchants, en punissant le mal
 et en récompensant le bien. La plupart des hommes admettent une rémuné-
 ration et donnent des preuves de cette croyance, bien qu'ils diffèrent sur la
 manière de l'expliquer. Les hommes religieux qui se conforment aux livres
 de Dieu (qui est grand et glorieux), et qui admettent l'enseignement des pro-
 phètes et des apôtres, disent que la rémunération porte sur l'homme tout
 entier, qu'il soit bon ou mauvais, et qu'elle s'applique aussi à son corps
 comme le dit l'Apôtre Paul³ : « Nous croyons tous * que nous comparaitrons * f. 82, v.
 devant le tribunal du Christ pour qu'il rémunère en chacun de nous, dans
 son corps, les œuvres qu'il a opérées précédemment, en bien ou en mal. »

1. Éth. : les Sadducéens. — 2. I Cor., xv, 32. — 3. Rom., xiv, 10; I Cor., v, 10.

فاما الفلاسفة فمن قال منهم الجزأ فزعم انه لاحق بالنفس دون الجسد والذي¹ دعاهم الى هذا القول انهم راوا ان النفس باقية غير ميتة والجسد ميت فان لا يرجع ولا يعود ولو كان الامر كما يقولون فالعقاب اذن واقع على من لم يذنب اذ كان الجسد هو الذاهب الجاني المتصرف ولما كان هذا القول واضح البطلان وجب ان يكون الجزا واصل الى الانسان بجملته اذ هو الذي يستحق ذلك بافعاله فهذه القيامة الان في الذي نرتجيبها وتوقعها كل المومنون واليها كان يجري العرض ليكون الناس قد عادوا الى رتبهم الاولى الذي كان عليها ابوهم آدم قبل الزلة ولم يذهبوا ضياعا وانما اتى المخلص لنا تبارك اسمه وتعالى ذكره ليردنا الى دارنا ويعيدنا* الى تلك الدار البهية ويتلدذون بتلك الخيرات الدائمة

* f. 83, r^o. السرمدية ويكونوا احيا الى ابد الابدين ودهر الداهرين كما قال الانجيل المقدس اما الابرار فالى الحيوۃ الابدية واما الاشرار فالى العقوبة الخالدة وان سال سايل عن تلك المنزلة ما هي فليجاب بقول الانجيل حيث اكون انا هناك يكون خادمي وقوله ايضا اني

والذين. 1. Ms.

Quant aux philosophes, lorsqu'ils parlent de la rémunération, ils supposent qu'elle doit affecter l'âme sans le corps. Ce qui les a amenés à penser ainsi c'est qu'ils ont cru que l'âme est immortelle et survit au corps, tandis que celui-ci meurt. Mais si le corps ne revenait pas et ne devait pas ressusciter, et s'il en était comme ils le supposent, la punition tomberait sur la partie qui ne pèche pas, étant donné que, dans leur hypothèse, le corps corruptible est mauvais et responsable du mal. L'absurdité d'une telle argumentation est évidente, et il est clair que la rémunération convient à l'homme tout entier, car c'est l'homme tout entier qui s'en rend digne par ses œuvres. C'est cette résurrection que nous espérons et que nous attendons avec tous les Fidèles. C'est vers elle que tend l'âme, afin que les hommes retournent à leur dignité première, celle que possédait leur père Adam avant sa chute, et qu'ils n'aillent pas à leur perte. C'est pour nous rendre à notre demeure qu'est venu le Sauveur (bêni soit son nom et magnifiée soit sa mémoire!) et pour nous ramener* à ce séjour magnifique où les bienheureux exulteront au milieu des biens impérissables et éternels et vivront dans l'éternité des éternités et les siècles des siècles, selon l'expression du saint Évangile : « Les bons iront à la vie éternelle et les méchants au châtement perpétuel et sans fin¹. »

Si l'on nous demande quelle est l'excellence de cette dignité, nous répondrons par ces paroles de l'Évangile² : « Où je serai, là sera aussi mon

1. Matth., xxv, 46. — 2. Joan., xii, 26.

اتى وابتى ففتخذ عنده محلا ولا حال هى اعظم من الموضع الذى فيه المسيح له المجد واذ كان المومنون خدمه يكونون حيث كان فهذا هو تفسير قول الرسول فى الخيرات الذى لم ترها عين ولم تسمع بها اذن ولم تخطر على قلب بشر ولعمري انها بالمنزلة الذى ذكرها الرسول من عظم الخطر وجلالة المحل الا ترى الى قول هذا الرسول كيف يقول * فاذا نحن صرنا معه فسنملك معه ايضا فاذا كان الآن سنملك معه وهو سيدنا المسيح فقد وصلنا الى الدرجة العظمى والمنزلة الكبرى فعليكم يا اخوتى بالاعمال الزكية والسيرة المحمودة الذى تودىكم الى هذه المرتبة السنية والكرامة العالية فاغفروا لنا الآن فيما فرطنا فيه وقصرنا دونه فانا وان كنا قد تجاوزنا رتبنا وجسرنا على كلام وفسرنا قول ابائنا فاجبنا ان تفعلكم بما تادى الينا ونوصل اليكم ما وصل الينا لتزكوا ثماركم وتمموا اغراسكم وتضى عقولكم فلا تملوا ولا تكسلوا عن الاعمال الصالحة الفاضلة فانها تقود الى الراحة الدائمة كما قال صاحب الزبور داوود النبى تعب الى الابد يحيى الى الدهر وهذه الحياة هى التى

serviteur » ; ou encore ¹ : « Je viendrai avec mon Père et nous prendrons chez lui notre demeure. » Il ne peut rien y avoir de supérieur au lieu où habite le Christ (gloire à lui!), puisque les Fidèles qui le servent sont là où il est. Telle est l'explication du texte de l'Apôtre dans lequel il parle des biens que l'œil ne voit pas, que l'oreille n'entend pas, que le cœur de l'homme ne conçoit pas. Oui, sans aucun doute, ces biens se trouvent dans cet état dont l'Apôtre célèbre la sublimité et la splendeur. Ne concevez-vous pas la portée de cette parole de l'Apôtre ² : * « Si nous sommes avec lui, nous régnerons * f. 83, v°. avec lui » ? Or si nous régions avec lui, qui est le Christ notre Seigneur, nous serons parvenus au degré le plus sublime et à la plus éminente dignité. Vous devez donc, mes Frères, accomplir des œuvres saintes et tenir une conduite louable qui vous conduira à cette dignité très haute et à cet honneur sublime. Pardonnez-nous nos négligences et notre brièveté, et soyez indulgents si nous sommes allés au delà de nos facultés et si nous avons osé prendre la parole pour expliquer les maximes de nos Pères. Nous avons voulu vous faire profiter de ce qui nous a été donné et vous faire parvenir ce que nous avons reçu, pour que vous produisiez des fruits abondants, que vos demeures s'affermissent, que vos intelligences s'éclairent, pour que vous ne vous rassasiiez ni ne négligiez jamais d'accomplir des actions bonnes et vertueuses, car elles conduisent au repos éternel comme le dit le psalmiste, David le prophète : « Il a travaillé pour l'éternité, il vivra pour les siècles. » C'est à cause de cette vie que les prophètes et les justes ont

1. Joan., xiv, 23. — 2. II Tim., II, 11-12.

* f. 84, r^o. من اجلها تعب الانبياء والصالحين وبذلوا الشهداء دماهم * وصبروا على العذاب في اجسادهم وقاموا سلاطين هذا العالم حتى يخلصون ذواتهم من اسر العدو المعاند وصاروا يضوا في ملكوت ايهم له المجد والاكرام والتعظيم مع ابنه يسوع المسيح وروح القدس المحيي المساوى معه الآن وكل اوان والى ابد الابدن ودهر الدهرين امين فالسبح لله دائما.
قد كنا رعاكم الله عملنا هذه الامانة تفسيراً قبل هذا وضاع الكتاب الذي عملناه الا انا قد اجتهدنا ان يكون ما اتينا به في هذا الكتاب قرير المعاني في ذلك الكتاب بعينه فمن وجد ذلك الكتاب ووقع به فلا ينكر مخالفة الفاظه لكتابنا هذا على اى التفسيرين احب فكل كاف شاف والمجد لله دائما ابدا سرمداً

* f. 84, v^o. * كمل تفسير الامانة وتاويل الفاظها ولله المجد والميَّة وكان فراغ الاب الفاضل انبا ساويرس اسقف مدينة الاشموين المعروف بابن المقفع من تفسيرها في اليوم السابع من توت سنة ستمائة وائنى وسبعين لديقلا وكان تفسيره الاول لها في شهر هتور سنة ستمائة

* f. 84, r^o. travaillé et que les martyrs ont versé leur sang, * et ont supporté avec patience les tortures dans leurs corps, ont résisté aux puissances de ce monde jusqu'à ce qu'ils se soient délivrés des liens de l'ennemi rebelle et soient devenus brillants de gloire dans le royaume de leur Père (à lui la gloire, l'honneur et la magnificence avec son Fils Jésus-Christ et l'Esprit saint vivificateur et consubstantiel, maintenant, dans tous les temps et jusqu'à l'éternité des éternités et les siècles des siècles. Amen. Louange à Dieu à jamais!)

Nous avons écrit (que Dieu vous garde) un commentaire du symbole, avant le présent ouvrage; mais le livre que nous avons composé s'est perdu. Nous nous sommes efforcé toutefois de faire en sorte que le livre que nous présentons maintenant conserve pour le fond le même sens que l'autre. Quiconque trouverait le premier, s'il lui tombait entre les mains, ne méconnaîtrait pas une différence de langage avec notre présent livre ¹ : il choisira l'explication qu'il préfère, car tout ce qui est suffisant est péremptoire. Gloire à Dieu pour toujours !

* f. 84, v^o. * Fin du commentaire du symbole et de l'explication de ses formules. Louanges et actions de grâces en soient rendues à Dieu. Le vénérable Père Anba Sévère, de la ville d'Achmounaïn, connu sous le nom d'Ibn-al-Moqaffa', a terminé ce commentaire le septième jour de Tout, en l'an six cent soixante-douze de l'ère de Dioclétien². Son premier commentaire datait du mois de Hatour de l'an six cent soixante-sept de Dioclétien³.

1. Ici se termine la version éthiopienne — 2. 4 sept. 956. — 3. Nov. 951.

وسبع ستين لديقلا وكان نجاز نسخ ذلك في يوم الثلثا المبارك سادس شهر مسرى المبارك سنة الف ومايتى وعشرين للشهداء الاطهار رزقنا الله بركة صلواتهم وشفاعاتهم نقل عن نسخة من القلاية المعمورة للابد في زمن السيادة البطيركية اليونسية الشير بابن المصرى الرابع والتسعين من عدد الابهاء البطاركة بالكروسي المرقصى فالرب الاله ينصر سني حياته ويورث التلميذ بركة صلواته امين

كتب هذا الكتاب بعينه من النسخة المذكورة العبد الحقير المعترف بالذنب والتقصير الحقير داود بن يوحنا بن داود المنشاوى المعروف بابو اخنوخ بمشبه اخيم وجد هذه النسخة في بنى سويف من اعمال البهنا وكان نجازة في يوم الاحد المبارك الخامس والعشرون من شهر ايب من السنة القبطية للشهدا الاطهار

La copie de ce manuscrit a été achevée le jour béni du mardi, sixième jour du mois béni de Mesri, en l'an mil deux cent vingt des saints Martyrs¹. Que Dieu nous accorde la bénédiction de leurs prières et de leur intercession.

La transcription a été faite sur un original, trouvé dans un ermitage (puisse-t-il être habité à jamais!), sous le pontificat de l'éminent patriarche Jean (*Yoannsi*), connu sous le nom de Ibn-al-Misri, le quatre-vingt-quatorzième des Pères Patriarches qui ont occupé la chaire de Marc². Que Dieu lui accorde, durant sa vie, aide et protection, et à moi son disciple la grâce de ses prières. Amen.

A copié ce livre, de sa propre main, sur le sus-dit manuscrit, le très humble serviteur, qui confesse ses fautes, David, fils de Jean, fils de David-al-Menchaoui, connu sous le nom d'Abou-Akhnokh, au pays d'Akhmim. Il a trouvé ce manuscrit à Beni-Souef dans la province de Bahna. La copie en a été terminée le dimanche béni, vingt-cinquième jour d'Abib de l'an copte des saints Martyrs³.

1. 30 juillet 1504. C'est la date de l'original de la transcription suivante (lignes 4 à 8). — 2. Johannes Misra (*Fabricius, Bibl. Graeca*, IX, p. 500), désigné par Ioannes (XIII) Aegyptius dans Petrus ibn Rahib, trad. Cheikho, Paris, 1903, p. 154, était patriarche de 1522 à 1526, *ibid.* — 3. D'après le catalogue des manuscrits arabes de Paris, p. 42, la présente copie, faite sur la transcription précédente (lignes 4 à 8), est de l'an 1334 des Martyrs (1618 de J.-C.).

TABLE DES NOMS PROPRES ¹

<p style="text-align: center;">ا</p> <p>ابراهيم: ابراهيم Ibrahim (Abraham), 9₁ 11₆ 23₅
43₁ 66₃ 106₁</p> <p>ابراهيم البطريك Abraham le Patriarche, 57₁₁</p> <p>ابراهيم النظام Ibrahim al-Nazâm, 73₇₋₈</p> <p>ابليانوس Flavian, 49₈₋₉ 59₂₋₄ 102₃</p> <p>ابلون Apollon, 69₈</p> <p>ابليس Iblis (le Diable), 73₉₋₁₀</p> <p>ابن ديسان Ibn-Dissan (Bardesane), 60₇
63₃</p> <p>ابن عبيد Ibn 'Obéïd, 54₈₋₁₀ 89₅</p> <p>بن عبيد</p> <p>ابن المصري Ibn-al-Miṣri, 127₄</p> <p>ابن المتنع Ibn-al-Moqfa', 126₁₀</p> <p>ابو اخنوخ Abou - Akhnokh (Abou-
Enoch), 127₇</p> <p>ابوليناريوس Apollinaire, 46₃ 85₁</p> <p>ابو منا Abou-Menâ (Mennas), 26₉</p> <p>اتيلوس Atilos (Actolaus), 26₈</p> <p>اثناسيوس Athanase, 22₁₁ 23₁ 27₇</p> <p>اخيلوس Achille, 22₈ 69₉</p> <p>اخميم Akhmim, 51₂ 127₇</p> <p>اخنوخ Akhnokh (Enoch), 114₂</p> <p>ادم Adam, 11₆ 78₇ 79₁₋₉ 84₁ 92₁₋₄ 95₅
111₈ 122₂ 124₇</p> <p>ادميوطس Admète, 25₈</p> <p>ادوناى قاطوا Adonâï Qadosch, 60₆ 65₄</p> | <p>اردودة Ardoudah, 26₄</p> <p>ارسططاليس Aristote, 63₁</p> <p>ارشالوس Archelaos (Achillas), 16₅ 18₈</p> <p>ارمهايس Armhâïs, 23₁₁</p> <p>الارمن Les Arméniens, 53₈ 57₉</p> <p>ارمينية الشام L'Arménie Syrienne, 27₁₀</p> <p>ارميا Jérémie, 10₁ 84₅</p> <p>ارنثرا Arnafrâ, 25₈</p> <p>اريجا Jéricho, 26₄</p> <p>اريوس Arius, 15₆ 16₄ 18₉₋₁₁ 19₄ 21₁ 22₈ 23₂
23₁₀ 29₃ 30₆ 31₁₀ 32₄₋₁₀ 33₁ 35₇₋₁₂
36₆ 40₇ 58₃ 70₁₀₋₁₁ 71₁ 74₉ 75₃₋₁₀₋₁₁
76₂ 80₁₁ 81₁₋₈</p> <p>اريانوس Arianos, 26₁ 44₂</p> <p>اسا Jessé, 119₃</p> <p>اسبالتينوس Asbalqinos, 26₅</p> <p>اسرايل Israel, 69₅ 110₂</p> <p>ابنى اسرايل Les Israëlites, 11₁₋₈ 13₁ 45₁ 92₈
120₆</p> <p>استاس Astase (Eustathe), 26₇</p> <p>الاسكندروس Alexandre, 16₆ 18₇₋₁₀ 21₆ 22₁₀ 25₈
27₇ 32₈ 34₁₋₆ 35₁₁ 36₂₋₅ 48₅ 49₁₀₋₁₁
51₇₋₁₀</p> <p>الاسكندرية Alexandria, 15₆ 17₅ 25₈ 32₈₋₉ 34₁₃
44₂ 49₃ 50₁₂ 52₁</p> <p>اسمرنا; سميرنا Smyrne, 44₁ 105₅</p> <p>اسيا L'Asie, 21₅</p> |
|--|---|

¹ M. l'abbé Leroy, né le 6 juin 1866 à Maisdon (Loire-Inférieure), est mort à Courbevoine (Seine) le 8 octobre 1910. Le présent fascicule était inachevé. Nous avons terminé les tables et ajouté quelques références. Mre Graffin a fait corriger le texte et la traduction. Le chapitre X ci-dessus est résumé en quelques pages par About-Barakat, ms. arabe de Paris, n° 203, fol. 25^r.

اسيوط Assiout, 22₃ 26₂
 اشعيا Isaïe, 61₅ 85₁₂ 110₄ 115₁₀ 119₂
 اخيلوس Achille, v. اشغلبوس
 اشعيات Les Achma'at Juifs, 60₅ 63₁₁ 70₁₂
 البيروت
 اشمونين Achmounaïn, 126₁₀
 اصطفان Étienne, 49₁₁
 اغريغوريوس التاولوغس S. Grégoire le Théologien, 36₁₂ 46₃ 79₃ 81₁₋₇ 87₁₁ 106₃₋₁₁ 107₁₃ 116₂
 اغريغوريوس صاحب العجايب S. Grégoire le Thaumaturge, 117₁₀
 اغناطيوس Ignace, 44₁ 105₃
 الافراجون Al-Afrâdjoun, 26₁
 افروسوس Aphrosios (Ambroise), 107₈
 افرولس Afroulos (Saturne), 61₈
 افريقيّة L'Afrique, 27₁₀
 افلاطون Platon, 60₈ 61₁₁ 63₁₂ 76₂₋₃ 94₈₋₉
 اكساعروس Aksá'aros (Pythagore), 62₁₀
 الادقية Laodicée, 26₇
 اليا على بن عبيد Eliâ 'Ali Ben-'Obéïd, 21₈₋₁₁ ;
 ابن عبيد v.
 ايليا Elic, 72₈ 114₂
 اليان Eliân (Julien), 78₁₀
 انسطاسيوس Anastase, 53₂
 انصنا Anšanâ, 26₁
 انطاكية Antioche, 26₇ 44₁ 48₂ 49₃₋₄ 105₈
 انطياخوس Antiochus, 26₁
 انغورا Angorâ (Ancyre), 26₉
 انيسية Anisia, 26₁₁
 انيليس Anilis, 22₈
 اهناس Ahânas, 25₉
 اورسليم Jérusalem, 26₃ 48₂ 49₄₋₁₁
 اوسانيوس Ossânios, 26₄₋₁₀
 اوطاحي Eutychès, 49₆₋₁₁ 57₁₀ 93₄
 اوكينوس Okinos, 22₉
 اومانوس Omânios (Eusèbe), 26₃
 اونامبيوس Eunomios, 40₇ 82₃
 ايبا الرهاوي Ibas d'Édesse, 50₂₋₄ 100₁
 ايوب Job, 115₁₀

ب

باسيلوس Basile, 49₈ 50₂₋₄ 100₁ 106₉
 باسيليوس Basile (Basilique), 52₉
 بانبيوس Bânios (Zénobios), 26₇
 بباريوس Babârios (Piperius), 26₆
 بحر سوف La mer Rouge, 120₅
 برقلس Barqlos (Proclus), 103₉
 بصرة Bassora, 73₁₁ 76₅₋₈
 بطرس Pierre, 15₇₋₉ 16₃₋₈ 17₅ 25₉ 49₇₋₉ 108₂
 بطليميوس Baṭlimioun (Ptolémée ?), 33₆
 بغداد Bagdad, 73₁₁ 76₅₋₈
 بني سوييف Beni-Souïf, 127₈
 بن عميد البنا Ben 'Obéïd el-Banâ, 88₅ 89₃ ;
 ابن عبيد v.
 بنيامين النهاوندي Benjamin al-Nahâouandi, 60₅₋₆
 بهنا Bahnâ, 127₈
 بوثينيا La Bithynie, 21₅
 بولس S. Paul, 29₁₂ 74₆ 87₁₂ 95₆ 115₁₂
 122₂ 123₁₀
 بولي الشمساطي Paul de Samosate, 31₁₁ 32₂
 بوليتقوس Polycarpe, 44₁
 بيلاطس البنطي Ponce Pilate, 31₄ 56₈₋₉ 91₉ 92₁₁
 (بلاطس) 105₇ 114₉
 ت
 تاودريطس Théodoret, 50₃₋₄ 100₁
 تاووسبيوس Théodose, 48₄ 49₁₋₂₋₆ 50₃
 (تاودوسيوس)
 تاوطيطس Théodote, 26₇
 تاوغوستس Thâoghoustos (Théognis), 26₁₀
 تاوفيطس Théophytos, 26₉
 تاوفيلس Théophile, 86₁
 التاولوغس Le Théologien, 120₈ ;
 اغريغوريوس v.
 تاوميطس Timothée, 17₄
 تاوننا Théonas, 33₈

توما Thomas, 26₁₂₋₁₃ 103₉₋₁₀
 تيدورس, تودريس Théodore, 26₉ 46₉ 86₃ 94₂ 99₁₁ 101₅
 تيدورس

ج

جالاسيوس Gélasio, 26₁₀
 الجليليون Les Galiléens, 113₁₀

ح

الحبشة Les Abyssins, 54₈ 57₉
 حزقيال Ézéchiel, 10₁ 119₁ 121₉
 حكمة الله La Sagesse de Dieu, 73₂₋₃₋₁₋₇
 حوا Ève, 29₃ 111₈

خ

خلقدونية Chalcedoine, 26₁₁ 51₁₂ 52₅₋₇₋₁₀
 53₃₋₄ 54₉ 101₁₁

د

دانيال Daniel, 113₃ 114₇
 داوود (داود) David, 11₁₁ 59₁₀ 65₁₋₅ 66₃ 81₁₀ 86₁₀
 95₃ 100₁₁ 105₆ 112₂₋₁₀ 115₁₀ 119₄ 125₁₁
 داود المنشاوي Daoud al-Menchauï, 127₇
 دبروس Dabros, 26₂
 دراينوس Darainos (Dorothee), 25₉
 دلدالوس Daldalos, 50₂
 دمالوس Damalos, 49₈
 دمشق Damas, 26₆
 دياليوس Dialios, 110₁
 ديسقورس Dioscore, 49₄₋₁₀ 50₁₀₋₁₂ 52₁₋₂
 (ابن) ديسان Ibn-Dissan (Bardesane), 93₃
 ديدروس Diodore, 46₉ 86₃ 94₂ 99₁₁ 100₉
 دروديس; دودروس
 ديقلطيانوس Diocletien, 16₇ 17₄ 18₅ 127₁₋₂
 (ديقلا)
 ديونوسيوس S. Denys, 44₂ 69₉

ذ

ذكربا Zacharie, 110₃

ر

الروح L'Esprit-Saint, 29₁₀ 31₃₋₅
 الرها Édesse, 26₉ 100₁
 الروم Les Grecs, 54₇₋₈ 56₉₋₁₀ 58₁₋₇
 رومية Rome, 17₄ 25₅ 27₁₀ 32₇₋₈ 34₁₁ 43₁
 49₃₋₅ 50₅ 100₁ 105₁₀

ز

زاوس Zeus, 69₉
 زينون Zénon, 26₈ 53₁

س

سابليوسي Sabellius, 31₁₁ 74₃₋₅
 ساويرس Sévère, 126₁₀
 سخاريوس Sacharios, 26₉
 سدوم Sodome, 70₈ 83₇
 سردماس Sardamàs, 22₈
 سركلس Serkillos (Succensus), 100₉
 السريان Les Syriens, 54₈ 56₁₀ 57₁₀ 58₃
 سقرسوس Saqersous (Halicarnasse),
 93₃
 سقندس Secundus, 33₆
 سلامية Salamine, 26₁₀
 سلوقية Seleucie, 26₈
 سليمان Salomon, 65₈ 73₄₋₇
 سمرنا Smyrne, 44₁
 سبعون الصفا Simon Céphas, 43₄ 44₁₋₂
 سورية السفلى La basse Syrie, 26₇
 سيوط Siout, 33₁₀

ش

شام La Syrie, 19₁₁ 20₇
 شام عرمن La Syrie arménienne, 19₁₀
 شاول Saül, 65₁ 118₁₁
 شمساط Samosate, 26₈
 الشيساطي (Paul) de Samosate, 32₈ 51₅ 103₂
 شياطين Les démons, 78₈

ص
 الصعيد Le Saïd, 56₆ 58₅
 الصفا Céphas (Pierre), 43, 119₇₋₁₀
 سمويل Samuel, 112₄
 صور Sour (Tyr), 26₈
 صيدا Saïda (Sidon), 26₇

ط
 طبريوس Tibérius, 26₁
 طرسوس Tarse, 105₁₁
 طاسنامرة Tašnâmara, ablution quotidienne des Juifs, 120₆
 طيباريوس Tibérius, 25₃
 طيناطس Tinaltas (Sylvestre), 81₁₁

ع
 عناية Les 'Anaiat, 71, 78₂
 عناية الله La Providence de Dieu, 87₁

غ
 غامورا Gomorrhe, 70₇ 83₇

ف
 فرعون Pharaon, 69₅ 120₅
 الفرما Farama (Péluse), 25₉
 فطليبوس Faḥlibos, 26₄
 فم الذهب Chrysostome, 121₄
 فنحاس Phinées, 29₂
 فوتيوس Photius (Photin), 81₁₁
 فولوس Paul, 104₆₋₁₀₋₁₂
 فيلبس Philippe (de Macédoine), 18₇

ق
 قبادوقية Cappadoce, 26₁₀
 قبرس Chypre, 26₁₀
 القبط Les Coptes, 57₉ 58₇
 قرمانيس Carmanis, 22₈
 قسطنطين Constantin, 19₁₁ 24₃ 27₆₋₈ 28₁ 32₁₀
 34₁₃ 35₆₋₉

قسطنطينوس Constantinos (Constance),
 27₆
 القسطنطينية Constantinople, 46₁₋₂₋₃ 47₇₋₁₀ 48₄
 49₂₋₆ 51₁₁ 53₅ 54₁ 58₂
 قنط Qest, 26₁
 قلسطينوس Célestin, 49₃
 قلندينوس Calendinos Clédonios, 106
 قلنطينوس Qalentinos (Célestin), 48₁
 قهقوة Qahqouh, 26₂
 قيرلس: قيرلس Cyrille, 100₉ 102₇ 103₃ 104₄
 قيرلس Qôlidos, 22₉
 قونداليوس Qônâlios (Juvénal), 49₃
 قبرس Cyr, 50₃ 100₁
 القيس Al-Qis, 25₉
 قيسوس Qisôs, 26₉
 قيصرية Césarée, 26₄₋₉

ك
 كيرلس Cyrille, 48₁
 كثر الشمس Kafr ech-Chams Héliopolis), 19₁₀
 كلام الله Le Verbe de Dieu, 15₈ 29₉₋₁₀₋
 11-12 32₃ 42₈ 46₇ 73₁₋₂₋₃₋₄₋₆₋₇₋₈₋₉ 74₂
 76₅₋₇₋₈₋₉ 77₂₋₅₋₆₋₇₋₁₀
 الكلمة Le Verbe, 66₆ 70₁₋₇₋₈ 71₂ 74₁ 89₉₋₁₁
 81₁₀₋₁₁ 88₇ 96₆ 101₇ 103₁₋₅₋₇ 104₁₋₅
 كيرلس Cyrille, 49₂

ل
 لاقيطبوس Laqitabôs (Leontius), 26₈
 لاون; لاوون Léon, 49₄ 51₄ 91₃ 99₁₁ 100₆ 101₁₁ 102₄₋
 6-11 103₂₋₁₀ 104₂₋₈₋₁₀₋₁₂ 105₁
 اللبان Laban, 57₁₀
 اللباني Al-Libnan (Julien d'Halicarnasse), 93₄
 لوط Loth, 23₃
 لوقا Luc, 113₁₀
 لوقيوس Lucius, 22₉

م
مارقس Marc, 26₁₁
مارون Maron, 53₂ 91₃
المارونية Les Maronites, 53₂ 91₃
الماقدونيون Les Macédoniens, 123₁
مانى Manès, 60₇ 63₃
المتانبة Les Montanistes, 31₁₁
مرتمريم (Notre) Dame Marie, 46₁₀ 47₃
56₄₋₅
مرغش Marghaeli (Germanicie), 26₁₂
مرقس Marc, 18₉ 49₄
مرفصى (Le siège de) Marc, 127₄
مرقيان Marcien, 49₁ 50₉₋₁₁₋₁₂ 58₁
مركيان Marcion, 31₁₂ 60₈₋₉ 63₃
مرمارنى Marmarnofi (Marmarique),
33₆
مرم Marie, 31₃ 32₁₋₂ 43₇ 82₆ 83₅ 84₈₋₁₁
91₁₁ 96₁₋₉ 97₈ 101₂₋₆₋₁₀
المسيح Le Christ, 19₁₀ 20₃₋₁₀ 30₁₋₃₋₁₁ 39₁
42₁₀ 43₁₂ 44₃ 46₁₀ 47₁₋₁₀ 49₇ 51₅₋₁₁ 55₁₁
57₈₋₁₁ 58₁₁ 64₅ 65₁₂ 66₅ 69₃ 75₂₋₅ 80₉₋₁₀
88₇₋₉ 89₅₋₈₋₁₀ 90₁₋₂₋₃₋₅₋₆₋₇₋₁₀₋₁₁₋₁₂ 91₁₋
2-4-7 95₆ 96₁₋₂₋₄₋₅₋₇₋₁₀₋₁₁ 97₁₋₂₋₄₋₅₋₈₋₁₂
98₁₋₄₋₅₋₇₋₈₋₁₀ 99₁₋₃₋₉ 100₁₁ 101₁₋₄₋₈ 102₆₋₇
103₄₋₆₋₁₂ 104₁ 105₃₋₈ 108₅₋₈ 109₉ 110₃₋₁₀
111₆₋₇₋₉ 113₃ 119₃ 121₁₋₇ 122₂₋₃₋₄₋₇
125₁₋₅
المشرق Al-Machriq (L'Orient), 27₁₀ 34₁
المشركيين Les Orientaux, 24₄₋₇
مصر Miṣr (l'Égypte), 9₂ 11₁ 27₁₀ 51₂
86₉
المصريين Les Égyptiens, 24₆ 54₈ 83₇
معتزلة Mo'atazilât, 71₁ 78₂
المغرب Le Maghreb, 27₉
مغنيس Maghnis (Magnus), 26₆
مقاريس Macaire, 26₃
مقدونيون Macédoniens, 46₁
مقدونيوس Macédonius, 100₁₀ 115₇ 116₃₋₆
مكسيموس Maxime, 49₄
مقصورية Maqṣouria, 26₁₀

الملكية Les Melchites, 58₁ 91₃
مليطيس Méléec, 22₃ 33₁₀
منسى Manassé, 110₄
منف Menf (Memphis), 26₁
المنقوش Al-Monqarech, 57₁₀
موسى Moïse, 9₄ 10₂ 44₁₂ 65₁ 69₅ 73₂₋₃₋₈₋₁₀
79₁₋₃ 83₃₋₈₋₁₀ 120₈
المينا Mennas, 97₅

ن

نابونا Naboth, 110₂
نسطور Nestorius, 47₇ 48₂₋₄₋₁₁ 50₂₋₁₂ 51₉
58₁ 87₄ 88₁₋₈ 89₇ 93₃ 94₁₋₅₋₇ 95₉ 97₁₂
99₁₁ 100₂₋₃₋₆₋₇ 101₃₋₅₋₉ 102₂₋₆₋₁₀ 103₈
104₃₋₁₀₋₁₁ 105₁ 110₁₀ 117₇
النسطوريين Les Nestoriens, 41₅ 54₆
55₄₋₆₋₇₋₈₋₉₋₁₁ 56₄₋₆₋₈ 57₄₋₈ 58₁₋₂ 90₃
91₂

نصارى Les Nazaréens (chrétiens),

20₇

نصيبين Nisibe, 26₁₂

نظرا Naṭrâ, 93₃

النظام Al-Nazâm, 71₁₀

نماد Namâh, 25₉

النوب Les Nubiens, 54₈ 57₉

نوح Noé, 14₈

نيقوديمس Nicodème, 122₄

نيقيدوس Niqidôs (Vincentius), 25₆ 32₇

34₁₁

نيقية Nicée, 21₄ 23₁ 26₁₁ 28₃ 32₁₀

ا

هايل Abel, 109₁₃

هيلانة Hélène, 19₉ 20₁

و

والنطس Valentin, 31₁₂ 84₁₀ 93₄

واليس Valens, 27₆

ي

يان زاريس Iânouzâriôs (Januarius), 26₄

يروشليم Jérusalem, 26₃

يسطان Justin, 53 ₃	يوحنا فم الذهب Jean Chrysostome, 18 ₂ 29 ₅ 58 ₃
يسطس Justus, 26 ₁₁	81 ₃ 97 ₅ 103 ₅
يسوع المسيح Jésus-Christ, 21 ₆₋₇ 42 ₆ 43 ₃₋₄₋₈	يوسف النجار Joseph le charpentier, 26 ₁₃
53 ₁₁ 55 ₅₋₆ 64 ₆₋₈₋₁₁ 65 ₃₋₉ 66 ₁₋₃₋₆ 68 ₁₂	يوطن louṭan (Vitus ou Victor),
69 ₁₀ 89 ₁₀ 96 ₃₋₈ 102 ₃ 103 ₈₋₁₀ 109 ₉ 113 ₁₀	25 ₆ 32 ₇ 34 ₁₁
118 ₂ 126 ₃	يوليانيس Julien, 24 ₃
يعقوب Jacques, 26 ₁₂₋₁₃ 65 ₆	يوليسيانوس Ioulisiânôs (Julien), 26 ₁
اليهود Les Juif, 105 ₂ 108 ₁₁₋₁₂ 123 ₁	يونيوس Juvénal, 48 ₂ 49 ₁₁ 52 ₂
يائسبة Jean, patriarche, 127 ₃	يونان Jonas, 111 ₉
يوحنا Jean, 43 ₁ 49 ₃ 105 ₇ 103 ₇ 120 ₁₀ 121 ₃₋₅₋₇	اليونانيين Les Grecs, 24 ₄ 69 ₇
يوحنا الانجيلي Jean l'Évangéliste, 44 ₂	

TABLE ALPHABÉTIQUE DES PRINCIPALES MATIÈRES

A

Achma'at. sont la secte juive des Caraïtes, d'après le nom que leur donne Maqrizi, p. 60, n. 2. Cf. 63, 65. Voir Benjamin al-Nahouandi.

Adam, commentaire de sa chule, 78-80.

Alexandre d'Alexandrie et Arius, 35-37.

'Anâiat, secte juive, 71, 78.

Apollinaire, 46, 85.

Apôtres, envoyés pour prêcher l'Évangile, 12. Leurs souffrances, 13-14.

Arche, type de l'Église, 14.

Arius, ses erreurs, 15. Leur développement, 18-19. Leur condamnation à Nicée, 21-23. Ses erreurs devant le concile, 28-30; devant l'empereur, 35. Constance ordonne à Alexandre de le recevoir, 35-36. Mort d'Arius, 36. Sa réfutation, 70, 74-76, 80-82.

Astrologie. 61-63.

B

Baptême, 120-122. Ses figures, 120.

Bardesane, 60, 63.

Benjamin al-Nahouandi, 60; Caraïte juif qui se fit connaître en Perse, vers 820, cf. Vigouroux, *Dict. de la Bible*, t. II, col. 244.

Ben-'Obéid al-Banah (Elia Ali), évêque nes-

torien de Damas, 21. A écrit un court exposé du symbole, 54. Ses erreurs, 88-89.

C

Caraïtes, voir Achma'at et 'Anâiat.

Chalcédoine, 50-52. Condamné par Basiliusque, Zénon Anastase, 52-53. Imposé par Justin, 53.

Constance intervient en faveur d'Arius, 35-37.

Constantin. La croix lui apparaît, 20. Il convoqua le concile de Nicée, 21.

D

Dieu, secles qui reconnaissent deux dieux ou trois, 60.

Diodore et Théodore. Leurs erreurs, 46-47, 86, 94.

E

Éphèse, Concile contre Nestorius, 48. Concile en faveur d'Eutychès, 49-50.

Eunomius, 82.

Eutychès condamné à Constantinople et réhabilité à Éphèse, 49-50.

H

Hélène, mère de Constantin. Son histoire, 19-20.

Hérésies, Arius, 15, 18-

19, 28-30. Sabellius, etc., 31. Macédonius, 45-46.

Apollinaire, 46. Diodore et Théodore, 46.

Nestorius, 47-48.

I

Ibrahim al-Nazâm, auteur musulman, 73-74, 77.

Incarnation, 11-12, 82-92, 95-96.

J

Jacques, frère du Seigneur, est fils de Joseph. Jacques de Nisibe est de sa famille, 26-27.

Juifs, bienfaits de Dieu à leur égard, 9. Leur ingratitude, 9-10. Le nouveau pacte, 11. Leur conduite envers le Christ, 12.

L

Légendes de Jacques de Nisibe et de Thomas de Marghach. 26-27.

Léon (S.), chef des Melkites, 91. Est d'accord avec Nestorius. 101-104. A rejeté la vraie foi, 105.

M

Macédonius, son erreur, 45-46. Il est combattu par S. Grégoire, 46; par l'auteur, 115, 116.

Marcien. Ses origines, 49. Il rappelle Nestorius, 50-51. Son rôle à Chalcédoine, 51-52. Sa mort, 52.

Maronites, disciples de Maron, 58, 91.

Melkites ou partisans de Marcien sont les Grecs et les Nestoriens, 58, 91.

Mo'atazalat, secte musulmane dont une partie comprend Ibrahim al-Nazâm et ses partisans, 73-74, 78.

N

Nature. Réfutation des deux natures, 88-91, 94-9. Les deux natures, en s'unissant, deviennent une seule nature, 91.

Nestorius, ses erreurs. 47. Son époque et sa condamnation à Éphèse, 48. La profession de foi de Chalcédoine lui est favorable, 51. Paroles qu'on lui attribue, 51-52. Il est rappelé par Marcien, 50-51. Sa réfutation, 86-91, 93, 94. Est d'accord avec saint Léon, 101 à 105, 110-111.

Nicée (concile de). Son époque, 21-24. Nombre des Pères d'après Elia-Ali-ben-'Obéid, évêque nestorien de Damas, 21-22. Leur nombre est celui des serviteurs d'Abraham, 23. Principaux évêques, 25-26. Leur nombre était 224 + 94, 27. Description du concile, 28-30. Décisions de Nicée, 30-33. Lettre aux Alexandrins, 32-34. Apologie du concile; il

n'a pas changé la tradition, 37-41, car sa doctrine est conforme aux Écritures et à l'enseignement des Pères apostoliques, 42-4.				
		S		
		Sabellius, 31, sa réfutation, 74.	et de la terre, des choses visibles et invisibles, 62-64. En un seul Seigneur Jésus-Christ, 64-65. Né du Père avant tous les siècles, 65-67. Lumière de Lumière, vrai Dieu de vrai Dieu, 67-70. Engendré et non créé, consubstantiel au Père, 70-82. Est descendu du ciel et s'est incarné, 82-91. A été crucifié, a souffert, a été enseveli, est ressuscité, 91-111. Est monté au ciel, est assis à la droite de son Père, 111-113. Viendra juger les vivants et les morts, 113-114. Je crois à l'Esprit-Saint, 115-118. Qui	a parlé par les prophètes, en une seule Église, 118-120; en un seul baptême, 120-122; en la résurrection des morts, 122-126.
O		Sectes, Musulmane; voir Mo'atazalal. Sectes juives; voir Achma'at, 'Anâiat, Caraïtes.	T	
Objet du livre, 7-14. Conciles, schismes, explication du symbole, 7.		Symbole, variantes des nestoriens opposées aux lectures des orthodoxes (jacobites), 55, 56, 57; variantes du grec, 56. Des habitants du Sa'id (Haute-Égypte), 56, 58. De la Basse-Égypte, 56. Des Syriens, 56, 58. Commentaire du symbole, 59-127. Je crois en un seul Dieu qui contient tout, 59-62. Créateur du ciel	Thomas, évêque de Marghach (Germanicie). Un auteur, désapprouvé par Sévère, semble lui attribuer le martyre de Jacques l'intercesseur, 26-27.	
P			V	
Pierre d'Alexandrie, sa vision au sujet d'Arius, 16. Son martyre, 16-19.			Verbe n'est pas une créature, 71.	
Providence à l'égard des Juifs, 9-11. L'Incarnation, 11. Prédication de l'Évangile, 12-14.				

SÉVÈRE IBN AL-MOQAFFA^c

ÉVÊQUE D'ASCHMOUNAÏN

HISTOIRE DES CONCILES

(SECOND LIVRE)

II

ÉTUDE SUR LA VERSION ÉTHIOPIENNE ET APPENDICES

PAR

S. GRÉBAUT

I. — ÉTUDE SUR LA VERSION ÉTHIOPIENNE

Le ms. d'Abbadie n° 155 (24 sur 21, deux colonnes, 164 feuillets, dont 7 blancs) contient du fol. 103 r° a au fol. 154 v° b la version éthiopienne de l'*Histoire des Conciles* de Sévère, évêque d'Aschmounaïn¹. M. d'Abbadie lui donne le titre suivant : *Explication de la foi orthodoxe, établie par les trois cent dix-huit Pères, recueillie par le saint Père Sawiros en dix parties (sections)*².

I. — INCIPIT, DESINIT ET COLOPHON.

Incipit : በስመ ፡ አብ ፡ ወወልድ ፡ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ሄአምላክ ፡ ፤ ንወጥን ፡ በረድኤተ ፡ እግዚአብሔር ፡ ወበሠናይ ፡ ተሠናኝዎቹ ፡ በጽሑፊ ፡ ፍክሬ ፡ ሃይማኖት ፡ አርቶዶክሳዊት ፡ ዘአንበርዋ ፡ አበው ፡ ፫፻፲፱፻ በሀገረ ፡ ኒቅያ ፡ ፤ ዘአስተጋብአ ፡ አብ ፡ ቅዱስ ፡ አባ ፡ ሳዊሮስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘእስመናይን ፡ እግዚአብሔር ፡ ይጸግወን ፡ በረከቶ ፡ አሜን ፡ ወአሜን ፡ ፤ *Au nom du Père, du Fils et du Saint-Esprit, un seul Dieu. Nous commençons, avec l'aide du Seigneur et avec son bon plaisir, à écrire l'explication de la foi orthodoxe, qu'ont définie les 318 Pères dans la ville de Nicée, (et) qu'a réunie (en volume) le Saint Père Abbâ Sévère (Sâwiros), évêque d'Aschmounaïn (Esmounâyen). Que le Seigneur nous accorde sa bénédiction! Amen. Amen.* — Cet incipit n'existe pas en arabe. Viennent ensuite l'avant-propos, qui est plus long dans la version (fol. 103 r° a et b) que dans l'original (p. 7), et les titres des chapitres, qui sont identiques.

Desinit : ሎቹ ፡ ስብሐት ፡ ወክብር ፡ ወዕበይ ፡ ምስለ ፡ ወልዱ ፡ ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ ፤ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ማኅደዊ ፡ እስከ ፡ ለዓለመ ፡ ዓለማት ፡ አሜን ፡ ፤ *Gloire, honneur et magnificence au (Père) avec son Fils, Jésus-Christ et l'Esprit-Saint Vivificateur jusqu'aux siècles des siècles! Amen.*

Immédiatement après le *desinit* se trouve le *colophon* suivant, qui équivaut au second paragraphe de la page 126 de l'arabe. ነዋ ፡ ክነ ፡ ይትኅለወክሙ ፡

1. C'est M. Nau qui nous a signalé ce manuscrit et qui l'a identifié. M^{sr} Gratlin nous en a ensuite adressé une reproduction.

2. A. d'Abbadie, *Catalogue raisonné de manuscrits éthiopiens*, Paris, 1859, pp. 167-168.

እግዚአብሔር : ገበርን : ትርጓሜ : ለዛቲ : ሃይማኖት : እምቅድመ : ዛቲ ። ወእንበርን : መጽሐፈ : ዘገበርን : ባሕቱ : ንሕለ ። ነዋ : ጽሕቅን : ከመ : ይኩን : ዘእምጸእን : በዛ ቲ : መጽሐፍ : ቅሩብ : ለፍካሬ : እምዘንቱ : መጽሐፍ : በእንጸሪሁ ። ወዘሰ : ረከበ : ዘንተ : መጽሐፈ : ወወድቀ : ቦቱ : ወኢይትካሐድ : ተዋልጦተ : ቃላቲሁ ። *Voici : nous avons fait — que le Seigneur vous garde (comme son troupeau)! — une explication du symbole avant celle-ci, et nous avons mis (quelque part) le livre, que nous avons fait, mais il s'est perdu. Voici : nous avons fait en sorte que ce que nous mettons dans ce livre se rapproche des explications du livre précédent. Celui qui trouvera ce (dernier) livre, ou mettra (la main) sur lui, (verra) que la différence des mots (entre les deux) n'implique (aucune) contradiction. — C'est ici que se termine la version éthiopienne de l'Histoire des Conciles. La mention des dates, où l'ouvrage a été commencé, terminé par l'auteur, et transcrit par le copiste David, ne se trouve que dans l'arabe.*

II. — CARACTÈRES GÉNÉRAUX DE LA VERSION ÉTHIOPIENNE.

Bien qu'elle apparaisse, à première vue, comme un remaniement, la version éthiopienne de l'*Histoire des Conciles* est au fond une traduction littérale, ou plutôt un décalque brut de l'arabe. Elle pousse même la servilité jusqu'à s'adapter bon gré mal gré les tournures spéciales à l'arabe, au lieu de chercher à les remplacer par des locutions éthiopiennes correspondantes. Aussi, elle perd tout caractère littéraire, et devient la plupart du temps enchevêtrée, obscure et parfois inintelligible. On pourrait dire, sans exagérer, que bien souvent le discours se compose de mots éthiopiens, ordonnés entre eux au moyen d'une syntaxe arabe.

Néanmoins, en dépit de cette servilité, que nous constatons à chaque ligne, elle ne laisse pas que de comporter, depuis le commencement jusqu'à la fin, des divergences très nombreuses et quelquefois profondes avec l'arabe; et ce n'est pas chose facile pour nous que de rendre compte de ces deux notes si opposées de la version éthiopienne : étroite littéralité d'une part, et réelle liberté d'allure d'autre part.

Vraisemblablement le traducteur était un Arabe, connaissant bien sa propre langue, mais incapable de penser en éthiopien, car son travail ressemble fort aux thèmes de nos écoliers, qui, insoucieux du génie des langues étrangères, se préoccupent surtout de rendre servilement le mot à mot des pensées et des tournures françaises, dût-il en résulter des nonsens.

La liberté d'allure peut aussi s'expliquer par l'embarras où il se sera trouvé devant certaines difficultés qui étaient insurmontables pour lui, et qu'il a essayé de tourner en modifiant l'original.

D'ailleurs, il avait à sa disposition un manuscrit arabe de meilleure qualité

que le manuscrit, seul connu jusqu'ici qui a servi à M. l'abbé Leroy. Nous le constatons déjà dans l'original lui-même, lorsqu'un scribe arabe répète, avec des mots différents, la fin du chapitre vi (cf. *supra*, pp. 41-42). Cette licence ne nous donne pas grande confiance dans la fidélité des scribes successifs. Or, l'éthiopien ne porte pas cette répétition. Plus loin, l'ordre véritable, troublé dans l'arabe à plusieurs reprises différentes par l'intervention de morceaux importants, est rétabli en éthiopien. En outre, un passage assez long manque dans l'original, mais, par contre, est conservé dans la version.

Le double fait de provenir d'un meilleur manuscrit et de le traduire littéralement donne donc beaucoup d'importance à la version éthiopienne, pour compléter et corriger le manuscrit arabe. C'est pourquoi, nous avons collationné cette version sur l'original et nous en avons noté les particularités. Nous allons donner présentement quelques exemples de ces particularités et ajouter comme appendices des extraits de l'éthiopien, qui aideront à l'intelligence plus complète de l'arabe.

III. — DIVERGENCES SÉMANTIQUES, ADDITIONS ET OMISSIONS.

Les divergences sémantiques entre l'arabe et l'éthiopien, ainsi que les additions et omissions, sont très fréquentes et se rencontrent à travers tout l'ouvrage. Elles portent, pour la plupart, sur de simples mots. Il nous a paru inutile de donner ici des exemples de ces variations de mots¹, tant il sera facile d'en trouver à la lecture des textes cités plus bas. Quelquefois les changements s'étendent à des phrases entières et même à des passages plus ou moins importants.

Voici plusieurs exemples, pris çà et là.

I. DIVERGENCES SÉMANTIQUES.

RÔLE DU MARTYRE.

ዝንቱ : ነሉ : ከመ : ኢይትርፍ : ለእንለ : እመሕያው : ምክንያት : ዘያግቆፍ : ባቲ : በእንተ : ማኅደር : ልዑላዊት :: ዘእንበለ : ዘበጽሕዋ : ወነሥእዋ : (fol. 105 v° a).

1. Signalons seulement les variations des doxologies, placées après le nom de Dieu ou de N.-S. Jésus-Christ. *لله المجد* *Gloire à Lui* est omis presque toujours dans la version (cf. fol. 111 r° b et passim). *تبارك* *qu'il soit béni*, *وتعالى* *qu'il soit béni et exalté*, *وتبارك* *qu'il soit exalté et béni*, *عز وجل* *qui est puissant et glorieux* sont remplacés très souvent par *ይትባረክ* : *ሰሙ* : *que son nom soit béni* (cf. fol. 115 r° b et passim) et par *ይትባረክ* : *ወይትላላል* : *ሰሙ* : *que son nom soit béni et exalté* (cf. fol. 115 v° a et passim).

TRADUCTION DE L'ARABE.

Ils (les Apôtres) regardaient comme une obligation de subir tous ces tourments, pour que la diffusion de l'Évangile ne restât pas stationnaire. Une dignité incomparablement supérieure à ce qu'ils quittaient les faisait renoncer à ce monde, pour qu'ils l'atteignissent et l'obtinsent (p. 13).

TRADUCTION DE L'ÉTHIOPIEN.

Tout ceci, afin que ne restât pas aux fils de l'homme le prétexte de s'achopper au sujet de la demeure supérieure, mais afin qu'ils y parvinsent et qu'ils l'atteignissent.

COMPARUTION DE PIERRE D'ALEXANDRIE DEVANT DIOCLÉTIEN.

ወተምዓ : መዓተ : ላዕሌሁ ፤ ወኢ.ፈ.ቀደ : ይጉኖይ : እስከ : አመ : ፈጸመ : ፋጸኖ :
(fol. 106 v° b).

TRADUCTION DE L'ARABE.

L'empereur fut transporté de colère contre lui. Pierre vécut dès lors en fugitif, tout en s'acquittant de ses fonctions... (p. 16.)

TRADUCTION DE L'ÉTHIOPIEN.

(L'empereur) fut transporté de colère contre lui. Mais il ne voulut pas qu'il s'enfuît, jusqu'à ce qu'il eût achevé sa course (sa vie).

ARIUS PROTESTE DE SON ORTHODOXIE.

በገንቱ : ነሉ : ይኔሱ : በመሐላሁ : ወይትፊሣሕ : በዕልወቱ : ወኢ.ከሠተ : ዘን
ተ ፤ (fol. 114 v° a).

TRADUCTION DE L'ARABE.

... Protestant de la main droite et de la main gauche, (il jura) qu'il désavouait cela et tout ce qu'il avait publié (pp. 35-36).

TRADUCTION DE L'ÉTHIOPIEN.

En tout ceci il mentait dans ses serments et il se réjouissait de son impiété; mais il ne le manifestait point.

INTELLIGENCE DE L'ÉCRITURE.

ወኢ.ይሬኢ : ይእዜ : ወልደ : በገንቱ ፤ (fol. 116 r° a).

TRADUCTION DE L'ARABE.

... Maintenant je n'y trouve plus ce que je lisais (p. 39).

TRADUCTION DE L'ÉTHIOPIEN.

Je ne vois plus maintenant le Fils dans (l'Écriture).

MORT DE NESTORIUS.

ወተራከዕ : ላእከ : በፍኖት : ወኢ.ተሀበለ : ከመ : ይትኃሠሦ : ወሞተ : በፍኖት :
(fol. 120 r° b).

TRADUCTION DE L'ARABE.

Le messager de l'empereur le trouva malade; il l'attendit, mais il n'obtint pas ce qu'il désirait, car Nestorius mourut là (p. 51).

TRADUCTION DE L'ÉTHIOPIEN.

Le serviteur le rencontra en chemin, mais il n'osa pas discuter avec lui. (Nestorius) mourut en chemin.

Il n'est pas rare de rencontrer dans la traduction un sens préférable à celui de l'original, et concordant mieux avec le contexte en logique et en précision.

ENTRÉE AU CIEL DE L'ÂME DE PIERRE D'ALEXANDRIE.

እስከ : ኡብጽሕዋ : ውስተ : ማኅደር : ወኡብእዋ : ውስተ : ቤተ : ክርስቲያን : ዘ ማኅበረ : በኩር : እለ : ጽሑፍ : አስማቲሆሙ : በሰማያት ፤ (fol. 107 r° a et b).

TRADUCTION DE L'ARABE.

... en l'introduisant dans l'assemblée de Vierges, dont le nom est écrit au ciel (p. 17).

TRADUCTION DE L'ÉTHIOPIEN.

Jusqu'à ce que (les anges) l'eussent fait parvenir dans la demeure (d'en haut) et fait entrer dans l'église (céleste), en compagnie du Premier-Né et de ceux dont les noms sont écrits dans les cieux.

LE RENOM D'ARIUS.

ወበጽሐ : ዜናው : ኅብ : ኤጲስ : ቆጵሳተ : ሀገር : (fol. 107 v° b).

TRADUCTION DE L'ARABE.

... sa renommée parvint jusqu'aux extrémités du monde (p. 19).

TRADUCTION DE L'ÉTHIOPIEN.

Sa renommée parvint aux évêques du pays.

PRÉDICTION DE LA PASSION.

.... ቃሉ : እግዚእነ : አያሱስ : ክርስቶስ ፡፡ ውተነብዮቱ : ከመ : ወልደ : እንለ : እመሕያው : ሀለዎ : ያግብእ : ርእሶ : ውስተ : እደ : ኃጥኣን ፡፡ (fol. 117 r° a).

TRADUCTION DE L'ARABE.

... cela se trouve ... dans les paroles de Notre-Seigneur Jésus-Christ... Et nous démontrons qu'il est le Fils de l'homme, qu'il était prêt à se livrer dans les mains des pécheurs... (p. 43).

TRADUCTION DE L'ÉTHIOPIEN.

(Cela ressort des) paroles de Notre-Seigneur Jésus-Christ et de sa prédiction, (où il disait) que le Fils de l'homme devait se livrer dans la main des pécheurs (cf. Matth., xxvi, 2).

A PROPOS D'UNE CITATION DE HABACUC II, 4.

ወከመ : ያጽድቅ : ታሎ : ለዕንባቆም : ነቢይ : ዘይቤ : (fol. 124 r° a).

TRADUCTION DE L'ARABE.

... ou comme dit un autre prophète...
(p. 59).

TRADUCTION DE L'ÉTHIOPIEN.

Et afin de justifier la parole du prophète Habacuc, qui dit...

LA DEMEURE CÉLESTE.

ዘኢያማስና : ገዢ : ወኢይረክባ : ቍንቍኔ :: (fol. 153 r° b et v° a).

TRADUCTION DE L'ARABE.

... à l'abri des malheurs et de la mauvaise fortune (p. 123).

TRADUCTION DE L'ÉTHIOPIEN.

... que les mites ne corrompent pas et que les teignes n'attaquent pas (cf. Matth., vi, 20).

Souvent aussi l'éthiopien a permis de corriger l'arabe, lorsque celui-ci semblait avoir un sens défectueux. En effet, le scribe arabe avait parfois omis les points diacritiques ou les avait placés au hasard.

SANS LA CORRECTION.

ستون *Soixante*

(Dieu) envoya Moïse ... et ... les *Soixante*.

AVEC LA CORRECTION.

سنن *Lois*

(Dieu) envoya Moïse ... et ... ses *Lois* (p. 9).

Correction faite d'après አገጋት = *Lois* (fol. 103 v° b).

{ جديد *grave*
نجس *souillé*

Leurs visages (des Israélites) sont graves et leurs cœurs sont souillés.

{ حديد *fer*
نحاس *airain*

Leurs visages sont de fer et leurs cœurs sont d'airain (p. 10).

Correction faite d'après አገጋት = *fer* et ብርት = *airain* (fol. 104 r° a).

فضيلة *famille*

On n'élevait à l'épiscopat que ceux... dont on connaissait la famille...

فضيلة *vertu*

On n'élevait à l'épiscopat que ceux... dont on connaissait la vertu... (p. 23).

Correction faite d'après ትፋፋት = *ses vertus* (fol. 109 r° b).

فولوس Paul (Trois fois dans la page 104. — A propos du XIIe Anathème de Cyrille contre les Nestoriens).	قرلوس Cyrille Correction faite d'après ቁርሎስ = Cyrille (fol. 145 v° a et b).
سكر ivrognerie ... homélie (de Basile) sur l'ivrognerie...	<p style="text-align: center;">شكر action de grâces</p> <p>... homélie eucharistique... (p. 106).
Correction faite d'après አኩቲት = action de grâces (fol. 146 v° a).</p>
ستروا الذين طعنوا Cachez les calomniateurs (p. 113).	ይሬእይዎ : እለ : ወግዕዎ ። Le verront ceux qui l'auront transpercé (fol. 149 v° a) (cf. Jean, XIX, 37).
ماقدون Macédoniens Les Macédoniens... et les Juifs... prétendent qu'il n'y a point de résurrection... (p. 123).	ሰዱቃውያን Sadducéens Les Sadducéens... etc. (fol. 153 v° a) (cf. Lue, XX, 27).

2. TEXTES AJOUTÉS DANS L'ÉTHIOPIEN.

L'INCIPIT DU SYMBOLE.

Ar., p. 59. *Le Fidèle* : « Je crois en un seul Dieu... »

Éth., fol. 124 r° a. ንወጥን : በረድኤተ : እግዚአብሔር : ትርጓሜ : ወፍካሬ : ቃላቲግ ። ይቤ : ምእመን : አካምን : በጃአምላክ : *Nous commençons, avec l'aide du Seigneur, l'interprétation et l'explication des formules du symbole*¹. *Le Fidèle* dit : « Je crois en un seul Dieu... »

LES RIVALITÉS DES FAUX DIEUX.

Ar., p. 61. ... entre eux... du désordre. *Le fidèle bannit de sa pensée de semblables discours...*

Éth., fol. 124 v° b. ማእከሎሙ : ተጋእዞ : ወተግርሮ ። ወኅሉ : ለለጅ : ቦቱ : ምክንያተ : እምግብረ : ሕፀፅ : ወሙስና : ወነገረ : ዘውፅ ። አግሐሰ : ወአሰሰለ : ምእመን : እምርእሱ : ዘንተ : ባሕለ : ... entre eux des querelles et des inimitiés. *Chacun d'eux a un prétexte, (tiré) d'une œuvre défectueuse et vicieuse, et dit des sonnettes. Le fidèle écarte et éloigne de lui-même ces propos...*

1. Seule l'addition est mise en italiques.

CONTRE LA THÉORIE DE LA PLURALITÉ DES MONDES.

Ar., p. 62. *Ils (les Pères) réfutent également ceux qui disent qu'il y a dix-huit mille mondes...*

Éth., fol. 125 r° b et v° a. ወውኢቱሰ : አግዚአ : ይትሌዓል : ወይዕበይ : እዘዘ : ስሙ ። ወዘንተሰ : እለ : ይቤሉ : ግዙፋን : እሙንቱ ። ወናሁ : ተጋብአት : በዛቲ : ቃለ : ተዋሕዶተ : ፈጣሪ ። ይትሌዓል : ስሙ : ወይትአመን : አግዚአናሁ : ወበእን ተ : ዘይቤ : ከመ : ዓለማት ። ፲፪ ወ፳ : ወውኢቶሙ : እምእለ : ሰምዑ : እምአይሁድ ፤ ወኢቶሙ : ይቤሉ : ከመ : አግዚአብሔር : ረጠረ : ፲፪ ወ፳ : አእምሮታተ ። *Mais le Seigneur — que la puissance de son nom soit exaltée et magnifiée! — est (unique Créateur). Certains disent que (les mondes) sont énormes. Voici que cela concorde avec la formule de l'unicité du Créateur — que son nom soit exalté! — et confesse sa souveraineté. Quant à ceux qui disent qu'il y a 1.008 mondes, ils font partie des disciples des Juifs (les Achma'at Juifs). Eux-mêmes disent que le Seigneur a créé 1.008 intelligences.*

GÉNÉRATION ÉTERNELLE ET NAISSANCE TEMPORELLE DE JÉSUS-CHRIST.

Ar., p. 89. *Nous croyons en... Jésus-Christ... né du Père avant tous les siècles.*

Éth., fol. 138 v° a et b. ነአምን... ዘተወልደ : እምአብ : እምቅድመ : ይትፈጠር : ዓለም ። አበሳ : ወስከተት : ከነ : እስመ : ይቤሉ : ከመ : አደሱስ : ክርስቶስ : ዘተወልደ : እምቅድመ : ይትፈጠር : ዓለም ። *Nous croyons... (en Jésus-Christ), qui est engendré du Père, avant que le monde ne fût créé. (Leur) péché et leur erreur sont en ce qu'ils disent que Jésus-Christ est né (est celui qui est né) avant que le monde ne fût créé.*

ADDITION D'UN PASSAGE IMPORTANT.

Au fol. 54 v° de l'arabe (p. 82) est ajouté en éthiopien un passage, qui comprend un peu plus de 3 colonnes, à savoir : les fol. 134 v° a, 134 v° b, 135 r° a et 135 r° b (commencement du fol.)¹.

3. TEXTES OMIS DANS L'ÉTHIOPIEN.

Ar., p. 31. *Nous croyons au Saint-Esprit. Éth. om., fol. 112 v° a.*

Ar., p. 32. ... *et nous les prêtres Ioutan (Vitus) et Nigidus (Vincent), représentants de l'évêque de Rome... Éth. om., fol. 113 r° a.*

Ar., p. 61. ... *d'après le témoignage de David, le prophète, qui dit que Dieu est bon pour ceux qui le craignent, comme un tendre père l'est pour son fils (cf. Ps. cii, 13). Éth. om., fol. 124 v° b.*

1. Voir le texte V, mis en appendice.

Ar., p. 114. *C'est en cet instant qu'aura lieu la Résurrection. Éth. om.*, fol. 150 r° a.

Ar., pp. 41-42. Les fol. 25 r° et 25 v° (commencement du fol.) sont une répétition de ce qui précède, avec des mots différents (cf. p. 41. note 1). *Éth. om.*, fol. 116 v° a.

Il nous eût été facile de continuer l'énumération de ces divergences sémantiques et de ces additions et omissions : nous l'avons arrêtée ici, pour ne pas fatiguer le lecteur.

IV. — ONOMASTIQUE.

On retrouve dans l'onomastique les deux caractères généraux de la version : servilité et licence, que nous avons exposés plus haut. Dans le passage de l'arabe à l'éthiopien beaucoup de noms propres sont transcrits avec une rigueur et une précision, qui semblent avoir pour but principal de remplacer les lettres arabes par leurs correspondantes éthiopiennes. Exemples :

ARABE (p. 26).

(Zénon) زينوون *Zaynoûn.*

(Césarée) قيسارية *Qisâryâ.*

(Abouména) ابومنا *Aboumenâ.*

(Théophytos) توفيطس *Tâwfîtes.*

ÉTHIOPIEN (fol. 110 v° a).

ዘይኑን *Zaynoûn.*

ቂሳርያ *Qisâryâ.*

አቡምና *Aboumenâ.*

ታወፊጥስ *Tâwfîtes.*

Cette substitution mécanique se remarque surtout à propos de noms d'usage courant. Ainsi, pour rendre *Théodore*, le traducteur néglige la forme reçue ተዎድሮስ, dont les auteurs font un usage si fréquent, et la remplace — tant il pousse le scrupule à ne pas s'écarter de son modèle — par ces autres toutes nouvelles : ትዎድሮስ *Teyódrós* (fol. 110 v° a) de l'arabe تيدرس (p. 26), ታወድሪስ¹ *Tâwdrís* (fol. 136 v° b) de l'arabe تودريس (p. 86), ተድሩሳ *Tidrouså* (fol. 140 v° a) de l'arabe تيدرس (p. 94), qui sont des transcriptions littérales de l'original.

Pour ce qui est des équivalents phonétiques, ils ne sont pas personnels au traducteur, mais ils sont les mêmes, en général, que ceux qui sont le plus ordinairement employés dans la transcription des noms propres arabes en éthiopien. Il faut donc savoir gré au traducteur de n'avoir pas laissé subsister, par l'emploi d'équivalents personnels, les traces d'une prononciation de terroir. Chacun sait, en effet, combien les valeurs phonétiques de

1. Ms. መወድሪስ.

certaines lettres arabes sont variables, même pour les indigènes, et différent de milieu à milieu.

A côté de la servilité, on rencontre de très nombreuses licences, qui consistent soit en additions d'une lettre ou d'une syllabe :

سردماس <i>Sardumâs</i> (Sarmates), p. 22.	ወ-ስርድማስ <i>Wesredmâs</i> , fol. 109 r° a.
Add. ወ.
طرسوس <i>Tarsoûs</i> (Tarse), p. 105.	ጥርሶስ <i>Tâbarsoûs</i> , fol. 146 r° a. Add.
ሰ.

soit en omissions d'une lettre ou d'une syllabe :

مرمارنغی <i>Marmârngî</i> (Marmarique),
p. 33.	መርሞንቂ <i>Marmônqê</i> , fol. 113 v° a.
Om. la transcription du second ر.
طينلطس <i>Tinaltus</i> (Sylvestre), p. 34.	ጠ.ልጥስ <i>Tiltés</i> , fol. 114 r° a. Om. la
transcription de ن.
اللبنان <i>Al-Libnân</i> , p. 93.	እልባን <i>'Elbân</i> , fol. 140 r° b. Om. la
transcription du second ل et du
premier ن.

soit en permutations ou confusions de lettres, v. g. : q et f; r et z; r et d; b et y; n et y; etc. La similitude graphique de certains caractères arabes, surtout dans l'écriture manuscrite, v. g. : ق et ف; ر et ز; etc., rend compte de ce fait. Les scribes, d'ailleurs, s'arrogent le droit de modifier non seulement les points diacritiques, mais les lettres elles-mêmes. Exemples :

سلوقية <i>Séleucie</i> , p. 26.	ሰሎፍያ <i>Salôfyâ</i> , fol. 110 v° a. Con-
fusion entre ق et ف (ፈ).
أردودة <i>Ardûdah</i> , p. 26.	አዝዱድ <i>'Azdoud</i> , fol. 110 v° a. Con-
fusion entre ر et ز (ز).
مقصوريا <i>Maqsouiriâ</i> , p. 26.	መቅሱድያ <i>Maqsouidyâ</i> , fol. 110 v° a.
Confusion entre ر et د (ድ).

soit en métathèses :

دراینوس <i>Drâianôs</i> , p. 25.	ድራንዮስ <i>Darânyoûs</i> , fol. 110 r° b. <i>nyoûs</i>
au lieu de <i>ianôs</i> .
فطليبوس <i>Fatlibôs</i> (Longin), p. 26.	ጠልብዮስ <i>Talbyôs</i> , fol. 110 v° a. <i>lbyôs</i>
au lieu de <i>libôs</i> .

soit en altérations profondes :

قلستينوس *Célestin*, p. 49.

يسطان *Justin*, p. 53.

طلسنامرة *Talsnámara*, p. 120.

ብልሳጥዩስ *Belsátyouïs*, fol. 119 r° b.

ሰቢጥያን *Sabityán*, fol. 121 r° a.

ፍልስምራኅ *Felsmeräh*, fol. 152 v° a.

soit même en substitutions de mots :

النظام *Al-Nazám*, p. 77,

تاوفيلس *Théophile*, p. 86,

فولوس *Paul*, p. 104 (trois fois),

est remplacé par ሙብአያት *Moùbá'yát*, fol. 131 r° b.

est remplacé par አውሎስ *Paul*, fol. 136 v° b.

est remplacé (trois fois) par ቁርሎስ *Cyrille*, fol. 145 v° a et b.

En plus des transcriptions, il y a quelques traductions de noms propres :

بن عبید *Ben-'Obéïd*, p. 21 et passim.

ابراهيم النظام *Ibrahim al-Nazám*, p. 73 et passim.

ወልደ : ገብር *Walda-Gaber* (= *Fils de l'esclave*), fol. 108 v° b et passim.

አብርሃም : ውዳስ *'Abrehám Wedoüs* (= *Abraham le loué*), fol. 130 v° a et passim.

Ces noms, ainsi traduits, ont une couleur tout à fait éthiopienne, puisqu'ils sont à la fois composés et appellatifs.

La non-intelligence de quelques noms propres a induit le traducteur en des erreurs de traduction :

شام عرمن *Chám 'Arman* (Syrie Arménienne), p. 19.

ارمينية الشام *l'Arménie syriaque*, p. 27.

اشمعت *les Achma'at* (secte de Juifs), p. 66 et passim.

አሀጉረ : ሻም *les provinces de la Syrie*, fol. 107 v° b.

አርማንያ : ወአሀጉረ : ሻም *l'Arménie et les provinces de la Syrie*, fol. 111 r° a.

አለ : ሰምዑ : አምአይሁድ *les disciples (ceux qui apprennent) des Juifs*, fol. 127 v° a et passim.

V. — DIVERGENCES NUMÉRIQUES.

Très souvent les nombres diffèrent de l'arabe à l'éthiopien.

Il ne s'agit pas ici des divergences qui peuvent être attribuées à la similitude de certains chiffres en éthiopien, par exemple : ᠖ et ᠗, que les scribes emploient fréquemment l'un pour l'autre dans les mss., ou encore ᠑ et ᠔, qui prêtent ordinairement à la confusion :

ARABE.	ÉTHIOPIEN.
(p. 18) 614.	(fol. 107 v° a) 714, ᠒᠒᠑᠓᠒.
(p. 21) 637.	(fol. 108 v° a) 737, ᠒᠒᠒᠓᠒.
(p. 24) 26.	(fol. 110 r° a) 27, ᠒᠓᠒.
(p. 27) 224.	(fol. 111 r° a) 221, ᠒᠒᠒᠓᠒.

mais de celles qui ont été causées par une recension arabe, différente du texte édité plus haut. Exemples :

ARABE.	ÉTHIOPIEN.
(p. 21 et p. 23) 2.848.	(fol. 108 v° b et 109 v° a) 2.048, ᠒᠒᠒᠓᠒
᠓᠒.
(p. 21) 296.	(fol. 108 v° b) 277, ᠒᠒᠒᠓᠒.
(p. 23) 2.530.	(fol. 109 v° a) 1.730, ᠑᠓᠒᠒᠒᠓᠒.
(p. 24) 20.	(fol. 110 r° a) 10, ᠑.
(p. 27) 94.	(fol. 111 r° b) 99, ᠑᠓᠒.
(p. 48) 106.	(fol. 119 r° b) 167, ᠑᠓᠒᠒᠒.
(p. 62) 18.000.	(fol. 125 v° a) 1.008, ᠑᠓᠒᠒᠒.
(p. 102) VI (chapitre).	(fol. 144 r° b) XXVII, ᠒᠒᠒.

VI. — LANGUE DE LA VERSION.

La plupart des manuscrits éthiopiens sont des traductions de l'arabe, et, lors même qu'ils ont pour original un texte grec ou copte, par exemple, on peut supposer *a priori* un intermédiaire arabe. Or, les traductions éthiopiennes se divisent en deux catégories nettement distinctes. Les premières sont libres ; le traducteur est capable de penser en éthiopien et affecte de remanier le texte plutôt que de le traduire, afin de donner à son œuvre une forme quelque peu littéraire. Les secondes sont serviles : inhabile à s'exprimer dans une langue qu'il ne connaît pas entièrement, le traducteur suit l'original en esclave, cherche surtout à substituer des mots éthiopiens à des mots arabes, sans se croire tenu d'appliquer les règles de la syntaxe éthiopienne, dont il

fait bon marché, et sans s'inquiéter de l'incohérence de langage qui résultera d'un tel travail. C'est à cette dernière catégorie que se rattache la version éthiopienne de l'*Histoire des Conciles*. On a tout dit d'elle, lorsqu'on a dit qu'elle est un décalque de l'arabe et un assemblage inorganique, voire un amas confus, de mots éthiopiens. Son seul mérite est de posséder une morphologie un peu plus correcte que celle des manuscrits du même genre. Les fautes de copiste (dittologies, omissions de mots, etc.) y sont assez rares.

Le résultat de cette étude a été d'établir l'importance de la version éthiopienne de l'*Histoire des Conciles*, puisque, d'une part, elle rend servilement le manuscrit arabe utilisé, et que, d'autre part, il ressort manifestement de l'examen de la version que le traducteur a travaillé sur une recension meilleure que le texte édité par M. l'abbé Leroy.

Sylvain GRÉBAUT.

Bézancourt, par Gournay-en-Bray, le 14 décembre 1910.

II. — APPENDICES

TEXTES EXTRAITS DE LA VERSION ÉTHIOPIENNE DE L'HISTOIRE DES CONCILES

Six textes divers sont extraits de la version éthiopienne de l'*Histoire des Conciles*. Leur sujet ou leur but sont indiqués par des titres, que nous avons ajoutés, en grandes capitales.

Le texte V, intitulé : *Interversion et Addition*, est le plus important. En effet, il rétablit l'ordre logique, interverti à plusieurs reprises en arabe ; de plus, il ajoute un folio entier à l'original. Une telle interversion ne peut pas provenir d'une erreur accidentelle de copie, puisqu'elle ne commence point dans le haut du verso d'un folio. Elle montre clairement que la traduction éthiopienne a été faite sur un manuscrit arabe différent du manuscrit n° 171 de Paris, édité ci-dessus.

Nous éditons le texte éthiopien, tel qu'il existe dans le manuscrit n° 155 d'Abbadie. Les quelques corrections que nous avons faites, ont trait uniquement à des fautes évidentes de copiste ; elles sont accompagnées d'une note, où le lecteur retrouvera la leçon fautive du manuscrit. Nous avons omis à dessein les références bibliques, car elles se trouvent dans les notes de la traduction de M. Leroy. Enfin, les renvois aux pages de cette dernière traduction sont faits au moyen de chiffres en caractères gras et entre crochets.

Sylvain GRÉBAUT.

Bézancourt, par Gournay-en-Bray, le 31 décembre 1910.

- * አንቀጽ : ቀዳማዊ : እንግዲዳ : መጽሐፍ ።
- አንቀጽ : ዳግማዊ : ምክንያተ : ተጋብኦ ።
- አንቀጽ : ሣልሳዊ : በአይ : ዘመን : ኮኑ : ወበእደ : መኑ : ተገብኦ ።
- አንቀጽ : ራብዕ : አስማተ : ዕውቃን : እምኔሆሙ : ወአህጉሪሆሙ ፤
- አንቀጽ : ኃምስ : አንብሮታ : ወሠሪዖተ : ቃላቲሃ ፤
- አንቀጽ : ሳድስ : አግብኦ : በእንተ : እለ : ይትገግዙ : ባቲ ።
- አንቀጽ : ሳብስ : እምአይቲ : ተረክበ : ትእዛዝ ።
- አንቀጽ : ሳምን : ምክንያት : በእንተ : ተፈልጦ : እደው : እምድኅረ : ዝንቱ ።
- አንቀጽ : ታስዕ : እፎ : አንብቦታ : በኅበ : ነሉ : እለ : ተሌለዩ ፤
- አንቀጽ : ዓሥር : ፍካሬ : ትርጓሜሃ : ወፍካሬ : ቃላቲሃ ።

* fol. 103,
v° a.

I. — COMMENCEMENT DE L'HISTOIRE DES CONCILES.

[8] * Chapitre I : Préface du livre.

Chapitre II : Cause du concile (de *Nicée*).

Chapitre III : A quelle époque et par qui furent convoqués (les Pères)?

Chapitre IV : Noms (des Pères) les plus célèbres d'entre eux et de leurs villes (épiscopales).

Chapitre V : Définition et disposition des formules (du concile).

Chapitre VI : Réponse concernant ceux qui attaquent (le concile).

Chapitre VII : D'où est tiré le symbole?

Chapitre VIII : Cause ayant trait au schisme des hommes (illustres, qui eut lieu) après (le concile).

Chapitre IX : Comment sont les leçons (du symbole) chez tous les schismatiques?

Chapitre X : Explication de l'exposition (du symbole) et explication de ses formules.

* fol. 103,
v° a.

* fol. 103, v° b.

* አንቀጽ : ቀዳማዊ : እንግዲዳ : መጽሐፍ :

አምነ : ኡብርሃም : በእግዚአብሔር : ወተኅሌለቁ : ሎቱ : ሃይማኖቱ : ጽድቀ : ወ አሰፈዎ : በእንተ : ሃይማኖቱ : ወበእንተ : ሠናይ : ተአገዙቱ : ከመ : ይበገዡት : ዘር ኡ : ዘውእቶሙ : ውሉዱ : አመ : ዓቀቡ¹ : ሕገጊሁ : ወዓቀቡ : ትእዛዙ ። ወሶበ : ወ ረዱ : ውስተ : ምድረ : ግብጽ : ወነበሩ : ባቲ : ወቀንይዎሙ : ነገሥታቲሃ : ጸርጎ : ጎ ቤሁ : ወአድኃኖሙ : እምቅንዩት : መሪር ። ወአግዓዘሙ : እምንዳቤ : ወእመጽብብ : ወአንገሥሙ : ላዕለ : አህጉረ² : አሕዛብ : ስሐታን : ወዓላውያን ። ወፊኑወ : ጎቤሆ ሙ : ሙሴሃ : ቃሎ : ወሕገጋተ : እምድጎሬሁ : ...

II

* fol. 110, r° a.

... * ወከመሰ : ናበጽሕ : ግብረ : በዛቲ : አንቀጽ : ከመ : ናዘክሮሙ : ለእለ : ከ ኑ : ዕውቃነ : እምኔሆሙ : ወአሀጉሪሆሙ : እሙራነ : እስመ : ኮነ : በዛቲ : ጉባኤ ። ተድጎረ : ኡጲስ : ቆጶስ : ዘሮምያ : እስመ : ውእቱ : ኮነ : አረጋዌ : ክቡረ : * ኢክህ

* fol. 110, r° b.

1. Ms. ዓቀሙ. — 2. Ms. አሀገረ.

* fol. 103, v° b.

[9] * CHAPITRE I : PRÉFACE DU LIVRE.

Abraham crut au Seigneur, et sa foi lui fut comptée à justice. (Le Seigneur) lui promit, à cause de sa foi et à cause de sa belle obéissance, que ses descendants, c'est-à-dire ses fils, seraient nombreux, s'ils observaient ses lois et (s'ils) observaient ses commandements. Lorsqu'ils furent descendus dans la terre de l'Égypte, qu'ils y furent demeurés et que les roi (de l'Égypte) les eurent asservis, ils crièrent vers (le Seigneur, qui) les délivra de la servitude amère et les affranchit de la persécution et de l'oppression. Il les établit rois sur les pays des peuples égarés et impies. Puis il envoya vers eux Moïse, (pour leur porter) sa parole et ses lois...

II. — NOMS DES PRINCIPAUX ÉVÊQUES DU CONCILE DE NICÉE.

* fol. 110, r° a.

... [25] * Nous amenons le sujet dans ce chapitre, afin de mentionner (les Pères) qui sont les plus célèbres d'entre eux, et leurs villes (qui sont) connues. En effet, (ces Pères) furent à ce concile. L'évêque de Rome manqua, car c'était un grand vieillard et * il ne pouvait pas venir. Mais il

* fol. 110, r° b.

ለ : ለበጺሕ ፡ ወሬነወ ፡ ክልኤተ ፡ ቀሳውስተ ፡ ሀዩንቴሀ ፡ ይቁሙ ፡ በምቅዋሙ ፡ ወ
 ውእቶሙ ፡ ይወጥኑ ፡ ወኒቁዳስ ፡

ወመጽኤ ፡ እምግብጽ ፡ ፲ወ፯ኤጲስ ፡ ቆጶሳት ፡ በእምኔሆሙ ፡ ዘተመዝበረት ፡ ሀ
 ገሩ ፡ ወተፀርአ ፡ መንበሩ ፡ ወቦ ፡ እምኔሆሙ ፡ ዘተሰደ ፡ ይእዜ ፡ ወዛቲ ፡ ይእቲ ፡ አ
 ስማተሆሙ ፡ ለእለ ፡ ተርፉ ፡ እምኔሆሙ ፡ እለ ፡ እስክንድሮስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘእስክ
 ንድርያ ፡ አድሚጦስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘእልቁስ ፡ ጠባርዮስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘነ
 ማ ፡ ጴጥሮስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘአጎናስ ፡ ደራንዩስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘእልፈርማ ፡
 አርነ ፡ ፍሬ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘእልአፍሬሀን ፡ አርያኑስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘሠይጥ ፡
 አንጥያኮስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘመኑፍ ፡ ጠርዩስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘእስና ፡ በሉልስያኖ
 ስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘአስዩጥ ፡ ደብሩስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘቀሐቅ ፡

ወእምሰብአ ፡ ፍልስጥኤም ፡ ፲ወ፱ኤጲስ ፡ ቆጶሳት ፡ ወውእቶሙ ፡ መቃርዮስ ፡ ኤ
 ጲስ ፡ [ቆጶስ ፡] ዘኢዩሩሳሌም ፡ ወአውሳንዮስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘቁሳር ፡ ወጠ * ልብ * fol. 110.
 ዮስ ፡ ኤጲስ ፡ [ቆጶስ ፡] ዘአስቃሎና ፡ በኑራርዩስ ፡ ኤጲስ ፡ [ቆጶስ ፡] ዘኢያሪኮ ፡ አ
 ውሳንዮስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘአዝዱድ ፡ አስልቁኖስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘጋዛ ፡

ወእምቁኒቁያህ ፡ ፲ወ፳ኤጲስ ፡ ቆጶሳት ፡ ወእምኔሆሙ ፡ ዘይኑን ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡
 ዘጠሮስ ፡ ወምእኒስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘደማስቆ ፡ ወትዮድሮስ ፡ ኤጲስ ፡ ቆጶስ ፡ ዘ
 ሲዶና ፡

envoya deux prêtres à sa place, afin qu'ils se tinsent à sa place. Ce furent *Yewatnou* [Ioutân] ¹ et *Niqidous*.

Vinrent de l'Égypte dix-sept évêques. Il y en a dont la ville a été détruite et dont le siège a disparu. Il y en a qui ont été exilés alors. Voici les noms de ceux dont (les sièges) restent : *Alexandre*, évêque de *Alexandrie*; *'Admitous* [Admète], évêque de *'El-Qis* [Al-Qis]; *Tibaryos* [Tibérius], évêque de *Namâ* [Namâh]; *Pierre*, évêque de *'Ahnâs* [Ahanas]; *Daranyous* [Drâïanos], évêque de *'El-Farmâ* [Faramâ]; *'Arna Feré* [Arnafra], évêque de *'El-'Afrêhoun* [Alafrâgoun]; *'Aryânous* [Arianus], évêque de *Chayt* [Qest]; *'Antyâkos* [Antiâchos], évêque de *Manouf* [26] [Memphis]; *Taryous* [Tibérius], évêque de *'Esnâ* [Ansana]; *Boulesyânos* [Julisïanus], évêque de *'Asyout* [Assiout]; *Dabrous* [Dabros], évêque de *Qahaq* [Qahqouh].

De *Palestine* il y avait dix-neuf évêques. Ce furent : *Macaire*, évêque de *Jérusalem*; *'Awsányos* [Omanios], évêque de *Qésâr* [Césarée]; * *Talbyos* * fol. 110.
 [Fatlibos], évêque de *'Asqâlonâ* [Ascalon]; *Bânourâryous* [Yanouzarios], évêque de *Jéricho*; *'Awsányos* [Ossanios], évêque de *'Azdoud* [Ardudah]; *'Aselqinos* [Asbalqinios], évêque de *Gaza*.
^{v° a.}

De *Phénicie* il y avait douze évêques. Parmi eux (étaient) : *Zénon*, évêque de *Tyr*; *Me'nis* [Maghnis], évêque de *Damas*; *Teyodros* [Théodore], évêque de *Sidon*.

1. Les noms propres en romain et entre crochets sont ceux qui se trouvent dans la traduction de M. Leroy.

ወእምሶርያ : ታሕታዊ : አስጦስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘእንጾኪያ ። ታውጦስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘሎዶቅያ ። ባኑዩስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘሰሎፍያ ። ወነባርዮስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘሳሚሳጦ. ፤

ወእምዝርዋን : አድያማት : አኔሎስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘሮሐ ። ለቂጢዮስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘቂሳርያ : ወቀጶቅያ ። ለሐርዮስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘእንፎራ ። አቡምና : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘቂሳላ ። ታውፊጥስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘኤፊሶን ። ከላስዮስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘሰላምያ ። ቀጶቅያ : ዘቂጶሮስ ። አውሳንዮስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘመቅሱድያ ። ወታውግስጥስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘኒ*ቅያ ። ወማርቆስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘኬልቄዶንያ ። ዮስጦስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘአኔስያ ። ...

* fol. 110, v° b.

III

* አንቀጽ : ሳብዕ¹ ። በእንተ : እምአይቴ : ነሥኡ : ቃላተፃ :

* fol. 116, v° a.

ወብሂሎቶሙስ : ነአምን : በጅአምላክ : አብ : አኃይ : ዡሉ ። ወ* በእግዚእ : ዋሕድ : ኢዮሱስ : ክርስቶስ : እምወንጌል : ወሐዋርያት ። ወብሂሎቶሙኒ : ዘተወልዶ :

* fol. 116, v° b.

1. Ms. ጌምስ.

De la *Basse-Syrie* (il y avait) : 'Astos [Astase], évêque d'Antioche ; Tâwtis [Théothitos], évêque de *Lodoqyâ* [Aladakilh] ; Bânouyous [Banios], évêque de *Salofyâ* [Séleucie] ; Nabâryos [Babarios], évêque de *Samosate*.

Des provinces disséminées (il y avait) : 'Anêlos [Atilos], évêque de *Roha* [Ar-Rohah] ; Laqitiyos [Laqitabos], évêque de *Césarée* et de *Cappadoce* ; Laharyos [Sacharios], évêque de 'Enforâ [Angora] ; 'Aboumenâ [Abouménâ], évêque de *Qisalâ* [Kisos] ; Tâwfites [Théophytos], évêque d'*Ephèse* ; Kalâsyos [Gélasios], évêque de *Salâmyâ* [Salamine] de *Cappadoce* et de *Chypre* ; 'Awsânyos [Ossanios], évêque de *Maqsoudyâ* [Maqsouria] ; Tâwgestes [Théoghous-tos], évêque de * *Nicée* ; Marc, évêque de *Chalcédoine* ; Yostos [Justus], évêque de 'Anêsyâ [Anisia]...

* fol. 110, v° b.

III. — SOURCES DU SYMBOLE DE NICÉE¹.

[42] * CHAPITRE VII : D'OÙ (LES PÈRES) ONT TIRÉ LES FORMULES (DU SYMBOLE)?

* fol. 116, v° a.

Leur formule : *Nous croyons en un seul Dieu, le Père Tout-Puissant, et * en un seul Seigneur Jésus-Christ* (est tirée) de l'Évangile et des Apôtres. La for-

* fol. 116, v° b.

1. Ce chapitre étant le plus court de l'ouvrage, nous le citons en entier.

እምአብ : እምቅድመ : ነሉ : ዓለም ፡፡ ወኢተገብረ : ምስለ : አብ : በባሕርይ ፡፡ እም
 ወንጌል : ዮሐንስ : እስመ : ይቤ : ቃል : ሀሎ : ኅብ : እግዚአብሔር ፡፡ ወእግዚአብሔ
 ር : ውእቱ : ቃል ፡፡ ወስምዓ : ኮነ : ዮሐንስ : መጥምቅ : ወይቤ : ይመጽእ : እምድ
 ኅሬየ : ዘውእቱ : ዘሀሎ : እምቅድሜየ ፡፡ ወይቤ : ሐዋርያ : ውእቱ : አምሳለ : እግዚ
 አብሔር : ዘኢያስተርኢ : ወቦቱ : ፈጠረ : ዓለማተ ፡፡ ወብሂሎቱ : ከመ : ክርስቶስ :
 ውእቱ : አምላክ : ነሉ ፡፡ ወይቤ : እግዚእነ : ክርስቶስ : በእንተ : ርእሱ : አነ : እምቅ
 ድመ : አ[ብ]ርሃም : ሀሎኩ ፡፡ እመሰ : ኮነ : ፈጣሬ : ዓለማት : ወውእቱ : ይቤ :
 ከማሁ ፡፡ ወበከመ : ይቤ¹ : ወንጌል : ውእቱ : ኮነ : ያስተኔሪ : ርእሶ : ምስለ : እግዚአ
 ብሔር ፡፡ ወብሂሎቱ : አነ : በአቡየ : ወአቡየ : ብየ ፡፡ ወብሂሎቱ : አነ : መጻእኩ :
 እምኅብ : አቡየ ፡፡ ወ* አሐውር : ዓዲ : ኅብ : አቡየ ፤ ወይቤ : አነ : ዘወረድኩ : እ
 ምሰማይ : ከመ : እግቦር : ፈቃዶ : ለአቡየ ፡፡ ወነዋ : ይቤ : ሐዋርያ : ኢየሱስ : ክርስ
 ቶስ : ውእቱ : ዘትማልም : ወዮም : ወበኩሉ : ጊዜ ፡፡ ወነዋ : ይቤ : ስምዖን : ኬፋ :
 አንተ : ወልደ : እግዚአብሔር : ሕያው ፡፡

* fol. 117, 1° a.

ወነሉሰ : ዘውስተ : ዛቲ : ሃይማኖት : እምብሂሎቶሙ : ወረደ : እምሰማያት ፡፡
 ወመጽአ : ለመድኃኒትነ : ወተሰብአ : እመንፊስ : ቅዱስ : ወእማርያም : ድንግል ፡፡ ወ
 ዘክሮተ : መስቀል : ወትንሣኤ : ወካልእ : እምዝንቱ : ወውእቱ : ቃለ : ወንጌል : ወ

1. Ms. ወውእቱ : ይቤ : ከማሁ : ይቤሉ ፡፡ ወበከመ : ይቤ...

mule aussi : *Qui est engendré du Père avant tous les siècles, n'est pas créé, (et est un) avec le Père en substance (est tirée) de l'Évangile de Jean. En effet, (Jean) dit : Le Verbe était auprès du Seigneur et le Verbe était le Seigneur. Jean-Baptiste est témoin (de cela) et dit : Viendra après moi Celui qui était avant moi. L'Apôtre dit : Il est l'image du Seigneur invisible et c'est par lui qu'il a créé les mondes. Sa parole est que le Christ est le Dieu de toutes choses. Notre-Seigneur le Christ dit au sujet de lui-même : Moi-même, j'existais avant Abraham. Or, s'il est le Créateur des mondes, [43] (il était avant les mondes). Ainsi a-t-il dit lui-même. Comme dit l'Évangile : Lui-même s'égalait au Seigneur. Sa parole fut : Je suis en mon Père et mon Père est en moi. Sa parole fut (encore) : Je suis venu d'auprès de mon Père, et * je retourne vers mon Père. Il dit : C'est moi qui suis descendu du ciel, afin de faire la volonté de mon Père. Voici que l'Apôtre dit : Jésus-Christ était hier, il est aujourd'hui et il sera dans tous les temps. Voici que Simon Céphas dit : Tu es le Fils du Seigneur vivant.*

* fol. 117, 1° a.

Ainsi toutes (les formules) qui sont dans le symbole, disent qu'il est descendu des cieux, qu'il est venu pour notre salut et qu'il s'est fait homme par l'Esprit-Saint de la *Vierge Marie*. (Elles font) mention de la croix, de la résurrection et autres faits. Ce sont la parole de l'Évangile et la parole de

ቃለ : እግዚእነ : ኢየሱስ : ክርስቶስ ። ወተነብዮቹ : ከመ : ወልደ : እንላ : እመሕያ
 ው : ሀለዎ : ያግብእ : ርእሱ : ውስተ : እደ : ኃጥአን ። ወይሕምም : ወይትነሣእ : በ
 ሣልስት : ዕለት ። አይኑ : ግብር : ዘያጤይቅ : እምዝንቱ : ወአይኑ : ቃል : ዘይከሥ
 ት : እምኔሁ ። ወዛቲሰ : ሃይማኖት : ይእቲ : ዘሀለው : ባቲ : ጉባኤ : ክርስቲያናዊያን :
 * fol. 117, 1° b. ይትዋረስዎ : ደኃርት : * እምቀደምት ። ወሶበሰ : ፈቀድክሙ : አመጽእ : ለክሙ : እም
 ቃለ : ካህናት : እለ : ኃለፉ : ዘኮኑ : እምቅድመ : ዝንቱ : ፫፻፲፱፻ : በዕድሜ : ነዊሃ :
 እምእለ : ርእይዎ : ለክርስቶስ : ወእምእለ : ተለውዎሙ : ለአርዳኢሁ ። እምኔሆሙ :
 አግናጥዮስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘአንጾኪያ ። ወነሊፉርስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘአሥመር
 ና ። ወጄእምእሉ : ኮነ : ረድኦ : ለስምዖን : ኬፋ : ወካልኦ : ኮነ : ተላዊሁ : ለዮሐን
 ስ : ወንጌላዊ¹ ። ወአርያኖስ : ረድኦ : ወዮናስዮስ : ኤጲስ : ቆጶስ : ዘእስክንድርያ : ዘ
 መሐፋ : ምስሌሁ ። ከመ : እሙንቱ : አበው : ይሰምዑ : ሃይማኖተ : ዘወሀቦሙ :
 ክርስቶስ : ለአርዳኢሁ : ወአማኅዐኖሙ : ከያሃ : እስከ : አመ : ይነሥኡ : ግስበ : ወ
 ያነብርዎ : ውስተ : መካን : ዘይደሉ : ሎቹ ። ወሀለወነ : ናዝክር : ግብረ : እምኔሁ :
 እመ : አኃዝነ : ከመ : ንተርጉም : ፍካሬሃ ። ወንፈክር : ቃላቲሃ : እስመ : አመክነይ
 ነ : በእንተ : ዘክርቱ : * ወበእንተ : እለ : ይትግዛዙ : ይእዜ : ላዕለ : ዛቲ : ሃይማኖት :

1. Ms. መጥምቅ.

Notre-Seigneur Jésus-Christ. C'est sa prophétie, (où il dit) que *le Fils de l'homme* devra se livrer dans la main des pécheurs, qu'il souffrira et qu'il ressuscitera le troisième jour. Quel fait est plus péremptoire que celui-ci et quelle parole est plus évidente que celle-ci? Cette foi est celle que possède l'Église des chrétiens, (et celle que) la postérité a reçue en héritage

* des ancêtres. Si vous le voulez, je vous citerai les paroles des prélats qui ont vécu et ont existé à une époque éloignée, (bien) avant les 318, (et les paroles) de ceux qui ont vu le Christ et de ceux qui ont suivi [44] ses disciples. Parmi eux il y a : *Ignace*, évêque d'Antioche, et *Polycarpe* (Noulifoures), évêque de Smyrne, dont l'un était le disciple de *Simon Céphas*, et l'autre était le disciple de *Jean l'Évangéliste*¹; *'Aryânos*, son disciple, et *Yonâsyos*, évêque d'Alexandrie, qui avaient appris auprès de (*Polycarpe*). C'est un fait que ces Pères ont suivi la foi que le Christ a donnée à ses disciples, et qu'il leur a confiée en dépôt jusqu'à ce qu'ils eussent reçu leur récompense, et qu'ils ont défini (cette foi) aux endroits où il (le) fallait. Il nous faut mentionner ce fait, puisque nous avons entrepris de commenter l'explication (du symbole) et d'expliquer ses formules. En effet, nous aurons occasion (de revenir) sur cette mention * à propos de ceux qui s'insurgent maintenant contre cette foi, d'après le point de vue que nous avons mentionné. Nous parlons

1. Le ms. porte : *Jean-Baptiste*.

እምገጽ : ዘዘከርነ ፤ ወዘከርነ : ኃጥኣነ : ወላዕለ : ከንቱ : ቀዋምያነ : ወላዕለ : ጽድቅ : ተዓዳውያነ ።

IV

... * ቀዳሚሁሰ : ዘይኤዝገዎ : ለምእመን : ከመ : ይትአመኖ : ወያንብብ : ቦቱ : * fol. 121, v° b.
ወይእመን : ለእመ : ይቤልዎ : ሎቱ : በል : አአምን : በጅአምላክ : ኣብ : አኃዜ : ነሉ ። ተሰነአወ. : ነሉሙ : በዝንቱ : ቃል :

ፈጣሬ : ሰማያት : ወምድር : ዘያስተርኢ : ወዘኢያስተርኢ ። ይብል : ንስጥሮሳዊ : ፈጣሬ : ነሉ : ዘያስተርኢ : ወዘኢያስተርኢ ፤

ወይቤሉ : ወነአምን : በጅእግዚእ : ኢየሱስ * ስ : ክርስቶስ : ወልደ : እግዚአብሔር : * fol. 122, 1° a.
ዋሕድ ። ይብል : ንስጥሮሳዊ : በጅእግዚእ : ኢየሱስ : ክርስቶስ : ወልደ : እግዚአብሔር : ዋሕድ : በነረ : ፍጥረታት : ተፈልጠ : ንስጥሮሳዊ : በዛቲ : ውሳኔ ። ወይእቲ : በብሂሎቱ : በነረ : ፍጥረታት :

ዘተወልደ : እምኣብ : እምቅድመ : ነሉ : ዓለም ። ይብል : ንስጥሮሳዊ : ዘተወልደ : እምኣብ : እምቅድመ : ዓለማት : ወኢተገበረ ።

ብርሃን : ዘእምብርሃን ። አምላክ : ጽድቅ : ዘእምአምላክ : ጽድቅ ፤ ዘተወልደ : ወ

des pécheurs, de ceux qui s'appuient sur de vains (principes), et de ceux qui s'opposent à la vérité.

IV. — LES DIFFÉRENTES LEÇONS DU SYMBOLE.

... [55] * La première (chose) que (les Pères) ordonnent au fidèle est de * fol. 121, v° b.
professer et de réciter (le symbole) et de croire, puisqu'ils lui disent : Dis : *Je crois en un seul Dieu, le Père Tout-Puissant.* Ils se sont tous accordés sur cette formule.

Créateur des cieux et de la terre, des choses visibles et des choses invisibles. Les Nestoriens disent : *Créateur de toutes les choses visibles et invisibles.*

(Les Pères) disent : *Nous croyons en un seul Seigneur * Jésus-Christ, Fils du * fol. 122, 1° a.*
Seigneur, Unique. Les Nestoriens disent : *En un seul Seigneur Jésus-Christ, Fils du Seigneur, Unique, Premier-Né des créatures.* Les Nestoriens se séparent (des orthodoxes) par cette addition et par cette expression : *Premier-Né des créatures.*

Qui est engendré du Père avant tous les siècles. Les Nestoriens disent : *Qui est engendré du Père avant les siècles, et (qui) n'a pas été créé.*

Lumière de Lumière, Dieu de Vérité de Dieu de Vérité, qui est engendré, mais qui n'est pas créé, égal au Père par sa divinité, par qui tout a existé. Les Nes-

አክ : ዙተገብረ ፡ ዘዕሩይ ፡ ምስለ ፡ አብ ፡ በመለኮቱ ፡ ዘቦቱ ፡ ነሉ ፡ ኮነ ፡ ወይብል¹ ፡ ንስጥሮሳዊ ፡ አምላክ ፡ [ጽድቅ ፡] ዘእምአምላክ ፡ ጽድቅ ፡ ወልድ ፡ ባሕርያዊ ፡ ዘበእ ዴሁ ፡ ፈጠረ ፡ ነሎ ፡ ዓለማተ ፡ ወፈጠረ ፡ ነሎ ፡ ግብረ ፡ ወኢይቤ ፡ ንስጥሮሳዊ ፡ ብ ርሃን ፡ ዘእምብርሃን ፡ ወክርስቶስስ ፡ ይቤ ፡ አንስ ፡ ብርሃን ፡ መጻእኩ ፡ ውስተ ፡ ዓለ ም ፡ ወወንጌልኒ ፡ ይቤ ፡ ብርሃን ፡ ዘያበርሀ ፡ ውስተ ፡ ጽልመት ፡ ወጽልመትኒ ፡ ኢያ ረክቦ ፡

* fol. 122,
1° b.

ወይቤ ፡ ው^{*}እቱ ፡ ፈጠረ ፡ ዓለማተ ፡ ወፈጠረ ፡ ነሎ ፡ ግብረ ፡ ይቤሉ ፡ እለ ፡ ተርፉ ፡ ውእቱ ፡ ፈጠረ ፡ ነሎ ፡ ወትርንሚሁስ ፡ ቀዋሚት ፡ ኅበ ፡ ሀለወት ፡

ወበእንቲአነ ፡ ጉባኤ ፡ ሰብእ ፡ ወበእንተ ፡ መድኃኒትነ ፡ ወረደ ፡ እምሰማይ ፡ ወተ ሰገወ ፡ እመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ወእማርያም ፡ ድንግል ፡ ወኮነ ፡ ሰብእ ፡ ይብል ፡ ንስጥሮ ሳዊ ፡ በእንቲአነ ፡ ለኩልነ ፡ ሰብእ ፡ ወበእንተ ፡ መድኃኒትነ ፡ ወረደ ፡ እምሰማይ ፡ ወተ ሰብእ ፡ እመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ወእማርያም ፡ ድንግል ፡ ወኮነ ፡ ሰብእ ፡ ወተፀንሠ ፡ ቦቱ ፡ ወተወልደ ፡ እምድንግል ፡ ወተፈልጠ ፡ ንስጥሮሳዊ ፡ በብሂሎቱ ፡ ወተፀንሰ ፡ ቦቱ ፡ ወተወልደ ፡ ወ[ኢ.]ተቀሩሁ ፡ በዘርእዩ ፡ በእንተ ፡ ፪ቃላት ፡ ወኢኮነ ፡ ሠናዩ ፡ ሎሙ ፡ አላ ፡ አመክንዩ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ በገዝቱ ፡ ቃል ፡ ዘአስተጻንዑ ፡

ወተሰቅለ ፡ በእንቲአነ ፡ በመዋዕለ ፡ ጲላሶስ ፡ ጳንጤናዊ ፡ ወሐመ ፡ ወተቀብረ ፡

1. Ms. ኢይብል.

toriens disent : Dieu de Vérité de Dieu de Vérité, Fils consubstantiel, par qui il a créé tous les mondes et a créé toutes choses. Les Nestoriens ne disent pas : Lumière de Lumière. Or, le Christ a dit : *Moi-même, (en tant que) Lumière, je suis venu [56] dans le monde.* L'Évangile aussi dit : *(Il était) la Lumière qui brille dans les ténèbres, mais les ténèbres ne l'ont pas aperçue.*

* fol. 122,
1° b.

Les (Nestoriens) disent : *Lui-même a créé les mondes et a créé toutes choses.* Le reste (des chrétiens) disent : *Lui-même a créé tout.* Or, l'explication constante de cela est que (les créatures) ont existé par lui.

Et à cause de nous, race d'hommes, et à cause de notre salut, il est descendu du ciel, s'est incarné par l'Esprit-Saint de la Vierge Marie, et s'est fait homme. Les Nestoriens disent : *A cause de nous tous, hommes, et à cause de notre salut, il est descendu du ciel, s'est incarné par l'Esprit-Saint de la Vierge Marie, et s'est fait homme. Il a été conçu de (l'Esprit-Saint) et est né de la Vierge.* Les Nestoriens se séparent (des orthodoxes) par leur expression : *Il a été conçu de (l'Esprit-Saint) et est né (de la Vierge).* Ils n'ont pas été avantagés, en ce qu'ils pensaient, touchant ces deux expressions. Elles ne leur ont pas été favorables; mais, par ces expressions, ils ont fourni contre eux-mêmes des arguments solides.

Et il a été crucifié à cause de nous dans les jours de Ponce-Pilate, a souffert et a été inhumé. Les Nestoriens disent : *Il a souffert, a été erueifié dans les*

ይብል : ንስጥሮሳዊ : ወሐመ : ወተሰቅለ : በመዋዕለ : ጲላሎስ : ጳንጤናዊ ። ወተቀብ
 ረ : በዝየ : ወተገድፈ : በኅብ : አብያጸኔ : ሮማውያን : ወተወ*ሰክ : ቃል ። ወሰብአ : * fol. 122,
 ስዒድ : ግብጽ : ይቤሉ : ሞተ : ወተቀብረ ። ወሰብአ : ታሕታይ : ግብጽ : ወሮም : v° a.
 ይብሉ : ሐመ : ወተቀብረ : ወኢይብሉ : ሞተ ።

ወተንሥኦ : እሙታን : በሣልስት : ዕለት ። በከመ : ጽሑፍ : ውስተ : መጻሕፍት
 ት ። ወግርገ : ውስተ : ሰማያት : ወነበረ : በየማነ : አቡሁ ። ተሰነአዉ : ነሎሙ : በ
 ዝንቱ : ክፍል ።

ወዓዲ : ይመጽእ : በስብሐት : ይኸንን : ሕያዋነ : ወሙታን ። ወአልቦ : ማኅለቅ
 ተ : ለመንግሥቱ ። ወነዋ : ተሰነዓዉ : በዛቲ : መከን ።

ወነአምን : በመንፈስ : ቅዱስ : ዋሕድ : እግዚእ : ማኅየዊ : ዘሠረፀ : እምአብ : ይ
 ብል : ንስጥሮሳዊ : በመንፈስ : ቅዱስ : ዋሕድ : ወመንፈስ : ጽድቅ : ዘሠረፀ : እምአ
 ብ : መንፈስ : ማኅየዊ ።

ንስግድ : ሎቱ : ወንሰብሐ ። ምስለ : አብ : ወወልድ : ዘነበበ : በነቢያት ። ዘንተ :
 ኢይብል : ንስጥሮሳዊ ።

ወነአምን : በአሐቲ : ቤተ : ክርስቲያን : ጉባኤ : ሐዋርያዊት : ይሰነአው : ነሎ
 ሙ : በዛቲ : ባህል ።

ወነአምን : በአሐቲ : ጥምቀት : ለስርየተ : ኃጢአት : * ወበዛቲ : ዓዲ : ይሰነአ * fol. 122,
 ው : እሙንቱ ። v° b.

jours de Ponce-Pilate et a été inhumé. Ici une expression est rejetée par les Romains, nos frères, et (une autre) ' expression est ajoutée. Les gens de la * fol. 122,
Haute-Égypte disent : Est mort et a été inhumé. Les gens de la Basse-Égypte v° a.
et les Romains disent : A souffert et a été inhumé, mais ils ne disent pas : Est mort.

Et il est ressuscité des morts le troisième jour, comme il est écrit dans les Écritures, est monté aux cieux et est assis à la droite de son Père. Tous s'accordent sur cette partie.

[57] *Il reviendra dans la gloire, pour juger les vivants et les morts, et son règne n'aura pas de fin. Voici qu'on s'accorde sur cet endroit.*

Et nous croyons en l'Esprit-Saint, Unique, Seigneur, Vivificateur, qui procède du Père. Les Nestoriens disent : En l'Esprit-Saint, Unique, Esprit de Vérité, qui procède du Père, Esprit Vivificateur.

Adorons-le et glorifions-le avec le Père et le Fils, qui a parlé par les prophètes. Les Nestoriens ne disent pas ceci.

Et nous croyons en une seule Église, catholique et apostolique. Tous s'accordent sur cette formule.

*Et nous croyons en un seul baptême pour le pardon des péchés. * Eux- * fol. 122,
 mêmes s'accordent encore sur ceci. v° b.*

ወንሴ። ፡ ትንሣኤ ፡ ሙታን ፡ ወሕይወተ ፡ ዘለዓለማዊት ፡ አሜን ። ይብል ፡ ንስጥ
ሮሳዊ ፡ ወበትንሣኤ ፡ ሥጋቲን ፡ ወሕይወተ ፡ ዘለዓለማዊት ፡ አሜን ።...

V

* fol. 130,
v° a.

... * ወእለሰ ፡ ይብሉ ፡ እምነሆሙ ፡ ከመ ፡ ቃለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ሥጋ ፡ እሉ ፡ እ
ሙንቱ ፡ ነገድ ፡ እምነ ፡ ምትእዝላ ፡ ሰብአ ፡ እስላም ፡ እሙንቱ ። ኡብርሃም ፡ ውዱስ ፡
ወእሊአሁ ። ወኮሎሙስ ፡ እልምትእዝላ ፡ ይብሉ ፡ ከመ ፡ ቃለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ነገ
ር ። ንብል ፡ ከይሆሙ ፡ ወለአብርሃም ፡ ውዱስ ፡ ዜንወኑ¹ ፡ በእንተ ፡ ዝንቱ ፡ ቃል ።
ለእመ ፡ ኮነ ፡ ሎቱ ፡ ሥጋ ፡ ወግድመ ፡ ወሶመቀ ። አው ፡ ትብሉኑ ፡ አልቦቱ ፡ ኑኃ ፡
ወግድመ ፡ ወአሶመቀ ። ወለእመ ፡ ትብሉ ፡ ወከመ ፡ ለኮሉ ፡ ሥጋ ፡ ቦቱ ፡ ኑኅ ፡ ወግ
ድም ፡ ወሶመቀ ። ወእመሰ ፡ ኮነት ፡ ባቲ ፡ ጸታ ፡ ኮሉ ፡ ሥጋ ። ንብሎሙ ፡ አኮነ ፡ ከ
መ ፡ ሥጋ ፡ ሿበአምሳል ፡ ወደከውን ፡ አስተርእዮቱ ፡ በ * አሉቲ ፡ ጊዜ ፡ በከመ ፡ ተውቦ
ቦ ። ወእመ ፡ ይቤ ፡ ውእቱ ፡ ውእቱሰ ፡ ኮነ ፡ በአምሳል ፡ ዘቦቱ ፡ ኑኅ ፡ ወግድመ ፡ ወ

* fol. 130,
v° b.

1. Ms. n507.

Et nous attendons la résurrection des morts et la vie éternelle. Amen. Les Nestoriens disent : La résurrection de nos corps et la vie éternelle. Amen...

V. — INTERVERSION ET ADDITION¹.

* fol. 130,
v° a.

... [73] * Ceux d'entre eux (les *Mete'zlä*), qui disent que la Parole du Seigneur est un corps, sont une secte des *Mete'zlä* musulmans. Ce sont *Abraham Wedous* et ses partisans. Mais, l'ensemble des *Mete'zlä* disent que la Parole du Seigneur est un accident. Nous disons à (la secte des *Mete'zlä*) et à *Abraham Wedous* : Exposez-nous touchant cette Parole. Si elle a un corps, (a-t-elle la longueur) la largeur et la profondeur, ou bien dites-vous qu'elle n'a point de longueur, de largeur, ni de profondeur? Puisque vous dites que tout corps a de la longueur, de la largeur et de la profondeur, et que ces attributs appartiennent à tout corps, nous vous disons² : [76] Est-ce qu'un corps,

* fol. 130,
v° b.

(qui se trouve) à *'Amsäl*, n'aura pas de manifestation³ en même temps (à *Re'y*), comme on vous le concède³? Si (*Abraham Wedous*) dit : Ce (corps) est à *'Amsäl*, en ayant de la longueur, de la largeur et de la profondeur, mais

1. Le titre complet serait le suivant : *Morceaux, dont l'ordre logique, interverti en arabe, est rétabli en éthiopien. — Addition à ces morceaux dans la version éthiopienne d'un passage sur le mode d'union de l'Incarnation. — 2. M. à m. : « nous leur disons », — 3. M. à m. : « comme on le lui concède ».*

ስመቀ ፡፡ ወውእቱ ፡ ርኅቅ ፡ እምተጋብአ ፡ ወሀለወነ ፡ ከመ ፡ ናስተጋብእ ፡ ወንበል ፡
 እመ ፡ ኮነ ፡ ዝንቱ ፡ ቃል ፡ በአምሳል ፡ ይደሉ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ በርእይ ፡፡ ወለእመ ፡ ይ
 ቤ ፡ ወእቱ ፡ እመሰ ፡ ኮነ ፡ በአምሳል ፡ አይደሉ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ በርእይ ፡ ንብሎ ፡፡
 ወናሁ ፡ ንሬአ ፡ ቃለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ይትባረክ ፡ በአምሳል ፡ ወርእይ ፡፡ ወበግብጽ ፡
 ወበካልአኒሆሙ ፡ እምአሀገር ፡፡ ወነቀ ፡ ኮነ ፡ ሥጋ ፡ ወስተ ፡ ብዙኅ ፡ መካናት ፡ በአ
 ሐቲ ፡ ጊዜ ፡፡

* ወለእመ ፡ ኮነ ፡ ቃለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ይትባረክ ፡ ወይትለዓል ፡ ስሙ ፡ አከ * fol. 131.
 ነ ፡ በሥጋ ፡ ወአበነገር ፡፡ ነቀ ፡ * ጸንዓ ፡ ከመ ፡ ወእቱ ፡ ባሕርይ ፡ ወውእቱ ፡ ርኅ * fol. 131.
 ብ ፡ በተረክቦተ ፡ ተናጋሪ ፡ ወፈጣሪሰ ፡ ይትባረክ ፡ ወይትለዓል ፡ ስሙ ፡ ሀሎ ፡ እን *
 ዘ ፡ ይትናገር ፡ ወይብል ፡ ለእንተ ፡ አሀለወት ፡ ኩኒ ፡ ወኮነት ፡፡

fol. 131.
 1° b.
 fol. 131.
 v^o a.

ወአይሁድሰ ፡ እለ ፡ ይብሉ ፡ በአምሳል ፡ ብሂሎቶሙ ፡ ለምትእገላ ፡ እምእለ ፡ ይ
 ትራድእዎሙ ፡ ወይመስልዎሙ ፡ ወሁሎ ፡ ዘደለዎሙ ፡ ለምትእገላ ፡ ደለወ ፡ ሎሙ ፡
 ወይትበሀል ፡ እምድንረ ፡ ዝንቱ ፡ ይቤ ፡ ነቢይ ፡ ከመ ፡ በቃለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ቆመ ፡
 ሰማያት ፡ ወእምእስትንፋሰ ፡ አፋሁ ፡ ነሉ ፡ ኃይሎሙ ፡፡ ትሔልዩኑ ፡ ከመ ፡ ዓለም ፡
 ይረድእ ፡ ባሕርዮ ፡ ወመልክዎ ፡ ወነገርኒ ፡ ቀዋሚት ፡ በነገራት ፡፡ ለእመ ፡ ተሠጥወ .

il est éloigné, à cause de sa localisation, (de *Re'y*), nous devons résumer et dire :
 Si la Parole est à *'Amsäl*, il faut qu'elle soit à *Re'y*. S'il dit : Si elle est
 à *'Amsäl*, il n'est pas possible qu'elle soit à *Re'y*, nous lui disons : Voici
 que nous entendons la Parole du Seigneur, qui est lue à *'Amsäl* et à
Re'y, au *Caire* et dans d'autres villes. Voici (donc) qu'un corps est dans
 plusieurs endroits en même temps.

[77] * Si la Parole du Seigneur — que son nom soit béni et exalté! — * fol. 131.
 n'est ni corps, ni accident, voici qu'il * ressort qu'elle est consubstantielle (à * fol. 131.
 Dieu) et qu'elle existe par l'existence de Celui qui parle. Or, le Créateur *
 — que son nom soit béni et [78] exalté! — a (toujours) été en train de
 parler et de dire aux choses, qui n'existaient pas : *Soyez*, et elles étaient.

fol. 131.
 1° b.
 fol. 131.
 v^o a.

Quant aux Juifs, qui parlent conformément à la doctrine des *Mete'zlä*
 et (font partie) des *'Anäiat* et (autres) semblables, toute (opinion), qui
 convient aux *Mete'zlä*, leur convient (aussi) et est redite ensuite (par eux).
 Le prophète a dit que c'est par la Parole du Seigneur que les cieux ont été
 constitués et que toute leur force (vient) du souffle de sa bouche. Pensez-vous
 que le monde lui serve de substance et de personne, ou qu'il soit un
 accident, reposant sur des accidents? S'ils admettent ceci, voici que leur

1. Nous avons traduit እለ ፡ ይትራድእዎሙ ፡ par le nom propre : *'Anäiat* (cf. texte arabe,
 p. 78).

* fol. 131, v^o b.
 ኅበ : ዝንቱ : ነዋ : ተከሥተ : ዕበዶሙ ። ወለእመ : ዐበዩ : ደለዎሙ : አቅድሞተ : ቃለ : እግዚአብሔር : ይትባረክ : ወይትለዓል : ስሙ ። ዘዓቀመ : ቦቱ : ሰማያተ : ወምድረ : ወኩሎ : * ፍጥረታተ : ወእመሰ : ኮነ : ይእዜ : ቃለ : እግዚአብሔር : ይትባረክ : ስሙ : ቀዋሚ : በርእሱ : ወርኩብ : ወሀልወ ። ነዋ : ጸንዓ : ከመ : ውእቱ : ግጽው : በርእሱ ። ወቦቱ : አካለ : ቀዋሚ : ወመልክዓ : ዘዓለማዊ ።

እመሰ : ኮነ : ከመዝ : ነዋ : ተዐርዓ : ባህለ : ቃሉ : ለሰባልዮስ : ዘይቤ : ከመ : ፈጣሪ : ፩አካል : አብኒ : ውእቱ : ወልድ ። ወይእዜኒ : ንብሎ : ለሰባልዮስ : ዜንወነ : በእንተ : ቃል : ዘመጽአ : እምሰማይ : እንዘ : ይብል : ዝንቱ : ውእቱ : ወልድየ : ዘአፈቅር : ሎቱ : ስምዕም : ቃለ : ኩብኑ : አው : ቃለ : ወልድ : ወለእመ : ይቤ : ውእቱ : ቃለ : አብ : ዘይቤ : ውእቱ : ወልድየ : አስተጻንዓ : አበ : ወወልደ ። ወለእመ : ይቤ : ወልድ : ዜነወ : ለወልድ : ዘይቤ : ዝንቱ : ወልድየ : አስተጻንዓ : ዕከዮ : ወእስሰሞ : ወሙስኅዑ ።

* fol. 132, 1° a.
 ወለአርዮስኒ : ወሰብአ : ስሕተቱ : ይመርኅ : ኅበ : አጽርዖተ : ሃይማኖቶሙ ። ይቤ : ጳውሎስ : ሐዋርያ : እስመ : እግዚአብሔር : ነገረነ : በደኃሪ : መዋዕል * ል : በወልዱ : ዘውእቱ : አምሳለ : አርአያው : ወሥዕለ : ቅድምኅዑ ። ወበብሂሎቱ : ሥዕለ : እግዚአብሔር : ዘኢያስተርኢ ። እስመ : ኮነት : ሥዕል : ኢትትፈለጥ : ለዓለም : እምሥዕ

sottise est évidente. S'ils le nient, il faut (qu'ils admettent) l'éternité du Verbe du Seigneur — [74] que son nom soit béni et exalté! — par qui le (Seigneur) a établi les cieux, la terre et toutes les créatures. Or, si le Verbe du Seigneur — que son nom soit béni! — est maintenant subsistant, demeurant et existant par lui-même, voici qu'il ressort qu'il est attribut par lui-même, et qu'il a une personnalité subsistante (par elle-même) et une individualité éternelle.

* fol. 131, v^o b.

S'il en est ainsi, voici que sont anéanties la doctrine (et) les formules de Sabellius, qui dit que le Créateur est une seule personne, et que le Père est (le même que) le Fils. Aussi maintenant nous disons à Sabellius : Expose-nous touchant la parole, qui est venue du ciel, en disant : *Celui-ci est mon Fils, que j'aime. Écoutez-le.* Était-ce la parole du Père, ou la parole du Fils? S'il dit que c'était la parole du Père, qui dit : *Celui-ci est mon Fils*, il confirme (l'existence) du Père et du Fils. S'il dit que c'est le Fils, (qui) a annoncé au Fils (et) qui a dit : *Celui-ci est mon Fils*, il confirme sa malice, sa scélératesse et sa perversion.

Quant à Arius et aux partisans de son erreur, (Saint Paul) démontre l'inanité de leur foi. L'Apôtre Paul dit : *En effet, le Seigneur nous a parlé dans les derniers jours * par son Fils, qui est la ressemblance de son type et l'image de son éternité.* (Autre) parole (de Paul) : *L'image du Seigneur invisible.* En effet, c'est une image (éternelle, qui) ne sera séparée à jamais

* fol. 132, 1° a.

ል ፡፡ ወለአመ ፡ ተረክበ ፡ ሥዕል ፡ አይትረክብ ፡ ዘአንበለ ፡ ውእቱ ፡ ዘተሥዕለ ፡ ቦቱ ፡፡
 ወለአመ ፡ ኮነ ፡ ቃል ፡ ሥዕለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ወአምሳለ ፡ አርአያህ ፡ ተጸርግ ፡ ቃለ ፡
 ባሕሉ ፡ ዘውእቱ ፡ ፍጡር ፡ ወተዛውዖ ፡፡

ወዘይመርኅ ፡ ቃለ ፡ ሐዋርያ ፡ ዘይቤ ፡ ከመ ፡ ክርስቶስ ፡ ጥበቡ ፡ ወኃይሉ ፡ ለእግዚ
 አብሔር ፡፡ ሐሰ ፡ ሎቱ ፡ ከመ ፡ ይኩን ፡ ጥበቡ ፡ ለእግዚአብሔር ፡ ፍጡረ ፡፡ ወእመሰ ፡
 ኮነት ፡ ጥበቡ ፡ ለእግዚአብሔር ፡ ፍጡረ ፡ ከመ ፡ ሐለየ ፡ አርሶስ ፡ ነዋ ፡ ኮነ ፡ ፈጣሪ ፡
 ይትባረክ ፡ ስሙ ፡ ዘአንበለ ፡ ጥበብ ፡ እስክ ፡ ፈጠረ ፡ ጥበበ ፡ ወኮነ ፡ ቦቱ ፡ ጠቢብ ፡፡ ወ
 ዝንቱ ፡ ዘአይደልዎ ፡ ለአርሶስ ፡ ወአመክንዮቱስ ፡ በቃለ ፡ ሰሎሞን ፡ ዘይቤ ፡ ጥበብ ፡
 ትቤ ፡ ውእቱ ፡ ፈጠረኒ ፡ እምቅድመ ፡ ነሉ ፡ ፍጥረቱ ፡ * ዘቦቱ ፡ ይፌክር ፡ ኅበ ፡ ሥጋ ፡
 ክርስቶስ ፡፡ እስመ ፡ ውእቱ ፡ ሰመዮ ፡ ጥበበ ፡ ወአፈከረ ፡ ኅበ ፡ መለኮቱ ፡ ዘአያስተ
 ርኢ ፡ ይቤ ፡ በወንጌል ፡ ንስትዎ ፡ ለዝንቱ ፡ ቤት ፡ ወአነ ፡ አነሥኦ ፡ በሣልስት ፡ ዕለ
 ት ፡፡ ወእምህየ ፡ ንትመየጥ ፡ ወንትመራኅ ፡ ኅበ ፡ ብሂሎቱ ፡ ንስትዎ ፡ ከመ ፡ ውእቱ ፡
 ይፌክር ፡ ኅበ ፡ ውእቱ ፡ ሕንፃ ፡፡ ወያስተጻንፅ ፡ ቃሉ ፡ ለሰሎሞን ፡ ጠቢብ ፡ ዘይቤ ፡
 ሐነጸት ፡ ላቱ ፡ ቤተ ፡ ወቤትሰ ፡ ሕኑጽ ፡ ዘውእቱ ፡ ዘይቤ ፡ ክርስቶስ ፡ ንስትዎ ፡ ወአነ ፡
 አነሥኦ ፡ በሣልስት ፡ ዕለት ፡፡

fol. 132.
1° b.

ወእመሰ ፡ ኮነ ፡ ይፌክር ፡ ኅበ ፡ መለኮቱ ፡ ነዋ ፡ እምኮነ ፡ ፈጣሪ ፡ ኅበ ፡ ባህሉ ፡ ለ

de son modèle. Puisqu'il se trouve un modèle, [75] il ne se trouve pas sans une (image), sur laquelle il est représenté. Si le Verbe est l'image du Seigneur et le type de sa ressemblance, la formule de la doctrine (d'Arius : le Verbe), qui est créé devient vanité et sornette.

Ce qui démontre (encore cette inanité), c'est la parole de l'Apôtre, qui dit que le Christ est la Sagesse et la Puissance du Seigneur. Loin (du Seigneur) que la Sagesse du Seigneur soit créée! Mais si la Sagesse du Seigneur était créée, comme le pense Arius, voici que le Créateur — que son nom soit béni! — aurait été sans sagesse, jusqu'à ce qu'il eût créé la Sagesse, et qu'il serait devenu sage par elle. C'est ce qu'il n'est pas possible à Arius (de soutenir). Quant à l'argument, (fourni) par la parole de Salomon, qui dit : *La Sagesse dit : (Le Seigneur) m'a créée avant toutes ses créatures, * c'est par lui que* (Salomon) désigne le corps du Christ. En effet, (le Christ) lui-même a appelé (son corps) la Sagesse, mais il n'a pas désigné par là sa divinité invisible. Il dit dans l'Évangile : *Détruisez cette maison, et, moi-même, je la relèverai le troisième jour.* Conséquemment, nous sommes inclinés et amenés (à penser) que par la parole : *Détruisez (cette maison)* (le Christ) désigne un-édifice. Le confirme la parole de Salomon le Sage, qui dit : *(La Sagesse) s'est bâti une maison.* Or, la maison, bâtie (par la Sagesse), est celle dont le Christ a dit : *Détruisez-la, et, moi-même, je la relèverai le troisième jour.*

* fol. 132.
1° b.

Mais, s'il avait désigné (par là) sa divinité, voici que le Créateur, selon la

አርዮስ : ከመ : ዘአልቦቱ : ጥበበ : ወእምዝ : ኮነ : ጠበቢ : በከመ : ኮነ : ቅድመ : ወ
 ኢኮነ : ኃያለ : እስከ : ፈጠረ : ኃያለ : ወኮነ : ባቲ : ኃያለ ። ወነዋ : አሕፀፀ : ርእሶ :
 አርዮስ : በብሂሎቱ : ከመ : ክርስቶስ : አምላክ : ወውእቱ : ፈጠረ : ዓለመ ። ወእመ
 ሰ : ኮነ : ኢይክል : አግብኦ : መጻሕፍት : እስመ : አምላክ : ኢኮነ : ፍጡረ : ወፈጣ
 * ሪ : ኢይደሉ : ከመ : ይኩን : ነገረ : ዘውዕ : እስመ : ፈጣሪ : ይተባረክ : ስሙ : እም
 ጾታ : ቅድምና : ወይቀድም : እምኩሉ : ፍጥረታት ።

* fol. 132,
 v° a.

ወሐልዮቱስ : ለአርዮስ¹ : ርኩስ : ሶበ : ሰምዓ : ቃለ : አፍላጦን : በአቅድሞተ :
 አበ : ኩሉ : ላዕለ : ፍጥረት : ተአመነ : ዘንተ : ሃይማኖተ : ገሃደ ። ሶበ : ርእዮ : ለአ
 ፍላጦን : ወተአመነ : ምክሮ : ወነዋ : አጎጉኦ : በቃል : ግዑድ ። ወኮነ : ላዕሌሁ : ዘ
 ነገርናክሙ : ቦቱ ።

ወዝንቱ : ቃል : ጥዩቅ : ዘአስተጻንዕዎ : ካህናት : ኅሩድን : በአምጣነ : ነሥኢ : እ
 ምእለ : ቀድምዎሙ : እስከ : በጽሑ : ኅበ : መካን : ልዑል ። ዘሰምዑ : እምክርስቶ
 ስ : ወእምሐዋርያቲሁ : እንዘ : ይብሉ : በቀዳሚ : ኮነ : ቃል : ወቃል : ሀሉ : ሀበ :
 እግዚአብሔር ። ወብሂሎተ : እግዚእነ : ኢየሱስ : ክርስቶስ : አነ : በአብ : ወአብ :
 ብዩ ። ወብሂሎቱ : ኩሉ : ዘአቡዩ : ዘአዩ : ውእቱ ። ይፌክር : ኅበ : ቅድምናሁ : ወ

1. Ms. ወሐልዮቱስ : ለአርዮቱስ : ለአርዮስ sic).

doctrine d'Arius n'aurait pas eu (d'abord) de sagesse, puis serait devenu sage, comme (nous l'avons dit) plus haut. Il n'aurait pas été puissant, jusqu'à ce qu'il eût créé la puissance, mais il serait devenu puissant par elle. Voici qu'Arius se contredit lui-même, en disant (ailleurs) [76] que le Christ est Dieu et qu'il a créé le monde, puisqu'il ne peut pas changer les Écritures. En effet, Dieu n'est pas créé, et le (mot) Créateur* ne peut pas devenir un attribut vain. Car, le Créateur — que son nom soit béni! — (possède) l'attribut d'éternité, et est antérieur à toutes les créatures.

* fol. 132,
 v° a.

Quant à l'opinion d'Arius l'impur, (elle a pris naissance), lorsqu'il eut entendu les paroles de Platon sur l'antériorité du Père du tout au Créateur¹. Il professa cette foi manifestement, lorsqu'il eut étudié Platon et adopté son système. Mais voici que (le Seigneur) le confondit par des paroles évidentes, et [80] qu'il lui advint ce que nous vous avons raconté à son sujet.

Elles sont vraies les formules, que les prélats élus ont définies d'après (la tradition), qu'ils ont reçue de ceux qui les ont précédés, en remontant même à l'époque primitive de ceux qui ont appris du Christ et de ses apôtres, qui disaient : *Au commencement était le Verbe, et le Verbe existait auprès du Seigneur.* (Voici) la parole de Notre-Seigneur Jésus-Christ : *Je suis dans le Père et le Père est en moi.* et (cette autre) parole : *Tout ce qui est à mon Père est à moi.*

1. M. à m. : « aux créatures ».

ቀዳመ ፡ አ * ምላክናው ፡ ወእግዚእናው ፡ ወሥልጣን ፡ ወነዋ ፡ ተስእለ ፡ አርዮስ ፡ በእን * fol. 132.
 ተ ፡ ዘከመ ፡ እፎ ፡ ውእቱ ፡ ልደተ ፡ ቃል ፡ እምኡብ ፡ ወሐለየ ፡ ውእቱ ፡ ከመ ፡ ዘ
 ኢደሌቡ ፡ ልደተ ፡ ዘእንበለ ፡ ኅብ ፡ ዘርእየ ፡ እምሕማማት ፡ ወትካዛት ፡ ዘረከቦ ፡ ለወ
 ልደ፡ ፡ ወለእመ ፡ ተስእለ ፡ በእንተ ፡ ዝንቱ ፡ ናጉብእ ፡ ሎቱ ፡ ዘውእቱ ፡ አውሥኦ
 ተ ፡ ቃሉ ፡ ለጎርጎርዮስ ፡ ታኦጎሎስ ፡ ወንብሎ ፡ ለአርዮስ ፡ እስመ ፡ ውእቱ ፡ ይቤ ፡ ከ
 መዝ ፡ ወለእመ ፡ ኮንከ ፡ ትሴአለን ፡ በእንተ ፡ ዘከመ ፡ እፎ ፡ ውእቱ ፡ ልደቱ ፡ እስ
 መ ፡ ልደቱ ፡ ኮን ፡ ይትሌዓል ፡ እምኡሉ ፡ ጸታ ፡ ዜንወነ ፡ አንተ ፡ ዘከመ ፡ እፎ ፡ ፍጥረ
 ቱ ፡ ከመ ፡ ንሰጠውከ ፡ ዘከመ ፡ እፎ ፡ ልደቱ ፡

ወነዋ ፡ ነበበ ፡ በዝንቱ ፡ ተሰጥዎ ፡ ዮሐንስ ፡ አፈ ፡ ወርቅ ፡ በጽሑፎቹ ፡ ውስተ ፡
 ትርጓሜ ፡ መጽሐፈ ፡ ፍጥረት ፡ ወኢኮነ ፡ ንትካሐድ ፡ ወእመሰ ፡ ኮነ ፡ ነዋ ፡ ጠየቅነ ፡
 ዘይመርኅ ፡ ከሙተ ፡ ወዜና ፡ ጽዱቅ ፡ ከመ ፡ ቃለ ፡ እ * ግዚአብሔር ፡ ዘተወልደ ፡ እምኡ * fol. 133.
 ብ ፡ ውእቱ ፡ ኢኮነ ፡ ፍጡረ ፡ ንሕነ ፡ ኢነአምር ፡ በእንተ ፡ ከነተ ፡ ልደቱ ፡ እምኡብ ፡
 በከመ ፡ ንሕነ ፡ ነአምር ፡ ከመ ፡ እግዚአብሔር ፡ ፈጠረ ፡ ፍጥረታቲሁ ፡ ኢነአምር ፡ ዘ
 ከመ ፡ እፎ ፡ ፈጠሮሙ ፡ ወለእመ ፡ ተዋሥኦ ፡ ተዋግኦ ፡ አውሥኦተ ፡ አብ ፡ ትፋፍ ፡
 ጎርጎርዮስ ፡ እስመ ፡ ውእቱ ፡ መታሪ ፡ ለኡሉ ፡ ሕዝበ ፡ ስሕተት ፡

ወነዋ ፡ አስተጻንው ፡ አበው ፡ ቃለ ፡ ብሂሎቶሙ ፡ ከመ ፡ ወልድ ፡ ዕፋይ ፡ ምስለ ፡
 አብ ፡ በባሕርይ ፡ ወአርዮስስ ፡ ይብል ፡ ቪባሕርያት ፡ ሊሉያት ፡ ቀዳማዊ ፡ ውእቱ ፡ አብ ፡

Il veut dire son éternité et l'éternité * de sa divinité, sa souveraineté * fol. 132.
 et sa puissance. Voici qu'*Arius* se demanda comment est la génération v° b.
 du Verbe par le Père. Il pensa qu'on ne (pouvait pas) comprendre la géné-
 ration, sans y voir les souffrances et les angoisses, qui accompagnent (la
 naissance) [81] d'un enfant. Puisqu'il a posé cette question, nous lui donnons
 pour réponse les paroles de *Grégoire le Théologien*, et nous disons à *Arius*,
 car (*Grégoire*), lui-même, a parlé ainsi : « Puisque tu nous demandes comment
 est la génération du (Verbe), alors que sa génération est au-dessus de tout
 mode, expose-nous toi-même comment est sa création, afin que nous te répon-
 dions comment est sa génération ».

Voici que *Jean Chrysostome* a donné cette réponse, lorsqu'il a écrit son
 interprétation du Livre de la création : « Nous ne controverserons pas sur (ce
 sujet), puisque nous savons par des arguments évidents et par un récit véri-
 dique que le Verbe * du Seigneur est engendré du Père et qu'il n'est pas créé. * fol. 133,
 Nous ne connaissons pas le mode de sa génération du Père, de même que v° a.
 nous savons que le Seigneur a créé ses créatures, sans savoir comment il les
 a créées. Si un contradicteur (veut) discuter, (nous lui donnerons) la réponse
 du vénérable *Père Grégoire*, car elle est décisive contre tous les sophistes ».

Voici que les Pères ont défini la formule de leur doctrine, (en disant) que
 le Fils est égal au Père par la substance. Mais *Arius* et ceux qui radotent

ወእለ ፡ ይዛውው ፡ ምስሌው ፡ ወልድ ፡ ወመንፈስ ። መሀሩነ ፡ ካህናት ፡ ከመ ፡ ወልድ ፡
 ዕሩይ ፡ ምስለ ፡ ኦብ ፡ በባሕርዩው ፡ ወውእቱ ፡ ስንእው ፡ ሎቱ ፡ በርእሱ ። ወቦቱ ፡ ኮ
 ነ ፡ ኩሉ ፡ ፍጥረት ፡ በከመ ፡ ይቤ ፡ ዳዊት ፡ ነቢይ ። እስመ ፡ በቃለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ጸ
 ንዓ ፡ ሰማያት ፡ ወበእስት[ን]ሩስ ፡ አፋው ፡ ኩሉ ፡ ኅይሎ* መ ። ወይቤ ፡ በወንጌል ፡ እስ
 መ ፡ ኩሉ ፡ ኮነ ፡ በቃለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ወኢኮነ ፡ ምንትኒ ፡ ዘእንበሌው ። ወይቤ ፡ ጳ
 ውሎስ ፡ ሐዋርያ ፡ ወፈጠረ ፡ ዓለማተ ፡ በወልዱ ፡ ዘውእቱ ፡ ብርሃነ ፡ ስብሐቲሁ ፡ ወ
 ሥዕሉ ፡ ወአርአያሁ ። ወዘንተ ፡ ኩሎ ፡ ዘንቤ ፡ ከመ ፡ ንሚጥ ፡ ወናግብእ ፡ ሎቱ ፡ ተ
 ዋሥኦተ ፡ ለአርዮስ ፡ ወንሚጥ ፡ በእንጻሪሁ ፡ ኅብ ፡ አውናሚስ ፡ ወእሊአሁ ፡ እስመ ፡
 ኮነ ፡ ይሰነአውዎ ፡ ለአርዮስ ፡ በብሂሎቶሙ ፡ ከመ ፡ ቃለ ፡ እግዚአብሔር ፡ ፍጡር ።
 ይ ፡ ምእ ፡ በእንቲአነ ፡ ንሕነ ፡ ሥጋ ። ወረደ ፡ እምሰማይ ። ወተሠገወ ፡ እመንፈስ ፡
 ቅዱስ ፡ ወእማርያም ። ድንግል ፡ ወኮነ ፡ ሰብእ ። ይቤ ፡ መ ፡ መሀሩነ ፡ አበው ፡ ክብራን ፡
 በዛቲ ፡ ቃል ፡ ከመ ፡ ወልደ ፡ እግዚአብሔር ፡ ዘወረደ ፡ እምሰማይ ፡ ለኩልነ ፡ ሰብእ ።
 ወውእቱ ፡ ኢመጽኦ ፡ በእንተ ፡ መላእክት ፡ እስመ ፡ ኮነ ፡ የአምርዎ ፡ ለእግዚአብሔ
 ር ። ወበተእ* ግዛቱ ፡ መስተገብራነ ፡ ወኢበእንተ ፡ ዲያብሎስ ፡ ወሐራው ። እስመ ፡ ኮ
 ኑ ፡ ዲያብሎስ ፡ ወሰይጣናቲሁ ፡ ማእምራነ ፡ በዘአምጽኦ ፡ እምዕልወተ ፡ ፈጣሪ ፡ ይ
 ትብረክ ፡ ስሙ ፡ ወዐላውያነ ፡ ትእዛዙ ፡ ወነቢያቲሁ ። ወአድኃነነ ፡ እሞት ፡ ዘእሞተነ ፡

* fol. 133, 1° b.

* fol. 133, 5° a.

avec lui disent (qu'il y a) trois substances séparées : la première est le Père ;
 (la seconde est) le Fils ; (la troisième) est l'Esprit-Saint. Les prélats nous ont
 enseigné que le Fils est égal au Père par sa substance, qu'il lui est uni
 par son essence, et que c'est par lui que toutes les créatures ont existé,
 comme dit le prophète David : *En effet, c'est par la Parole du Seigneur que les*
cieux ont été établis, et c'est par le souffle de sa bouche qu'est toute leur force. (Jean)
 dit dans l'Évangile que *tout a existé par le Verbe du Seigneur, et que rien n'a*
existé sans lui. L'Apôtre Paul dit : *Il a créé les mondes par son Fils, qui est la*
lumière [82] de sa gloire, son image et son type. Tout ce que nous avons dit, c'est
 afin de réfuter et de rétorquer la thèse hérétique d'Arins, et afin de réfuter
 par la même antithèse Eunomius et ses partisans, car ils s'accordent avec
 Arins, pour dire que le Verbe du Seigneur est créé.

* fol. 143, 1° b.

Le Fidèle dit : *A cause de nous, humains, il est descendu du ciel, s'est incarné*
par l'Esprit-Saint de la Vierge Marie et s'est fait homme. Le Commentateur dit :
 Les Pères illustres nous enseignent par cette parole que le Fils du Seigneur
 est descendu du ciel pour nous tous, hommes, mais qu'il n'est pas venu à
 cause des anges, [78] car ils connaissaient le Seigneur et s'appliquaient à lui
 obéir, ni à cause du diable et de ses satellites, car le diable et ses démons
 savaient quelle rébellion ils organiseraient contre le Créateur — que son
 nom soit béni ! — et (comment) ils seraient rebelles à ses ordres et à ceux
 de ses prophètes ; (ils savaient aussi que le Christ) nous sauverait de la

* fol. 133, 5° a.

አቡነ ፡ አዳም ፡ በኃጢአቱ ፡ እስመ ፡ ውእቱ ፡ ሶበ ፡ ሄደ ፡ ትእዛዙ ፡ እግዚአ ፡ ወዐለወ ፡
 ሥርዓቶ ፡ ወሰፍሐ ፡ እደሁ ፡ ኅበ ፡ ዘክልኦ ፡ በእንቲአሁ ፡ ወበልዓ ፡ እምዕዕ ፡ እን
 ተ ፡ ተክልኦ ፡ እምኔሁ ፡ በእንቲ ፡ አሠንዮ ፡ ሎቱ ፡ ፡

* ወአውረደ ፡ በሙ ፡ ወኮነ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ ከመ ፡ ንጉሥ ፡ ወሊቀ ፡ በኅቤሆሙ ፡ ወ * fol. 134.
 አስተገበሮሙ ፡ ከመ ፡ ያፍቅርዎ ፡ እምተቀንዮ ፡ ጣዖታት ፡ ወክሒደ ፡ ጸጋ ፡ ምሕረ
 ት ፡ ወእምዛ ፡ አሠነዩ ፡ ሎሙ ፡ ግብረ ፡ ዝሙት ፡ ወምርዓት ፡ ወክዒወ ፡ ደም ፡ ወ
 ትዕቢት ፡ ወዘይመስሎ ፡ ከመ ፡ ዘሥዕል ፡ እምጣዖት ፡ ዘዐብዩት ፡ ቦቱ ፡ መክራ ፡ ውኖ
 ኅተ ፡ ፈተና ፡ ወተዐቅፎ ፡ እስከ ፡ ሦዑ ፡ ደቂቆሙ ፡ ወአዋልዲሆሙ ፡ ወፍሬ ፡ ከርሃ
 ሙ ፡ እንቲ ፡ ፈጠራ ፡ እግዚአብሔር ፡ ይትባረክ ፡ ስሙ ፡ በጥበቡ ፡ ለሠሪዓ ፡ ዓለም ፡
 ወሕንፃሁ ፡ ወረሰዩ ፡ ለሰይጣናት ፡ መስሕታን ፡ ወለጣዖታት ፡ ግሉፋን ፡ ወአርከዕስዋ ፡
 ለምድር ፡ በደም ፡ ንጹሕ ፡ ወመላእክተ ፡ እግዚአብሔር ፡ ጸልእዎሙ ፡ ወኮነት ፡ ሎ
 ሙ ፡ ኃፍረተ ፡ ሶበ ፡ ርእዩ ፡ ተግኅሦቶሙ ፡ እምፈጣሪሆሙ ፡ ወማኅ * የዊሆሙ ፡ በሕ
 ቱ ፡ ውእቱ ፡ በኂሩቱ ፡ ወአፍቅሮቱ ፡ ለአሠንዮቶሙ ፡ ፈነወ ፡ ኅቤሆሙ ፡ ላእከነ ፡ ወ
 ተላውያነ ፡

[በእንቲአሆሙ ፡ ዘኢይእኅዛ ፡ ምንትኒ ፡ ወዘኢየኃውሦ ፡ ግብር ፡ እስመ ፡ አልቦ

mort, où nous avait précipités notre père Adam par son péché. En effet, violant le commandement de son Seigneur, et transgressant son ordre, il étendit sa main vers (l'arbre), que lui avait défendu (le Seigneur), et mangea (du fruit) de l'arbre, qui lui avait été interdit, afin de se faire du bien.

[80] * (Le démon) fit descendre (les hommes) dans (le péché) et devint * fol. 134.
 comme leur roi et leur maître. Il les poussa à aimer le culte des idoles et à r° b.
 renier la grâce de la Miséricorde. Puis, il leur rendit agréable l'œuvre de
 la fornication, de la débauche, de l'effusion du sang, de l'orgueil, (du culte
 rendu) à ce qui ressemble aux images des idoles. Il y eut de grandes épreu-
 ves, et la porte de la tentation et du scandale (fut ouverte. Ils en vinrent) à
 sacrifier leurs fils et leurs filles, le fruit de leur sein, que le Seigneur —
 que son nom soit béni! — avait créés, dans sa sagesse, pour l'ordre du
 monde et son repeuplement, et à les immoler à des démons séducteurs et à
 des idoles sculptées, et ils souillèrent la terre par (l'effusion) d'un sang pur.
 [82] Les anges du Seigneur les détestèrent et eurent honte de les voir
 s'écarter de leur Créateur et de leur * Vivificateur. Mais (le Seigneur), dans * fol. 134.
 sa bonté et son amour de leur faire du bien, envoya vers eux des ministres v° a.
 et des disciples.

< Au sujet du mode (d'union) sans aucune absorption, ni mélange. En

ቱ : ጠባይ፡ ሀይትኃወስ : ወኢኣካለ : እስመ : ውእቱ : ኢከነ : ሎቱ : አካል ። ወበ
 እንተ : ዝንቱ : ይብሉ : ከመ : ቃለ : እግዚአብሔር : ኢይትረከብ : በአካል : ወኢብ
 ጠባይ፡ ዳእመ : ኮነ : ሰብእ : ዘእንበለ : ውላጤ : ወኢደነስ ። ወቃለ : ኡብ : እንተ :
 ተሰገወ : እመንፈስ : ቅዱስ : ወእግርያም : ደንግል : ሐነፀ : ሥጋው : ላዕለ : አካሉ :
 ወላዕለ : ጠባይዲሁ : ወተወሐደ : ምስሌሁ : ተዋሕዶተ : ጠባይዓዌ : ዘኢይትረከብ :
 ወኢይትጊጸው ። ወበእንተ : ዝንቱ : ይብሉ : ከመ : ውእቱ : እምደኅረ : ተዋሕዶ :
 ጀጠባይ፡ ወጅ : አካል : ወጅ : ወልድ : ወጅእግዚእ : ወጅ : አምላክ ።

* fol. 134.
 v° b.

ኢይትበገል : ሥጋው : ለቃል : ዘተረከበ : ምስሌ * ሁ : ከመ : ውእቱ : ሰብእ : በአ
 ምሳለ : ከሎሙ : ሰብእ ። እስመ : ሥጋ : ኢኃደረ : ውስተ : ከርጠ : ግርያም : ዘእን
 በለ : ቃል : ወኢእምደኅረ : ከዊኖቱ : ምስለ : ቃል ። ወበእንተ : ውእቱ : ቃል : ው
 እቱ : ተወሐደ : ምስለ : ሥጋ¹ : ተዋሕዶተ : እሙነ ። ወውእቱ : ጀእምቅድመ : ተሰግ
 ዎ : ወውእቱ : ጀእምደኅረ : ተሰግዎ ። ወእምደኅረ : ተዋሕዶ : ኢይትበገል : ጀጠባይ
 ፡ ወኢጀአካል ። ወኢይዌስኩ : ላዕሌሁ : ምንተኒ : እምነ : ኅሌቀሩ ። ወለእመ : ይ
 ቤ : እስመ : ሥጋ : ውእቱ : ጠባይ፡ ወአካል : በውሳኔ : ዘእንበለ : ቃል ። ነዋ : አ
 ብእ : ላዕለ : ጠባይዓ : ትስልስት : ተውሳክ : ጠባይ፡ ካልእ : ወአካል : ካልእ ። ወ
 አስተሳተፎ : ምስለ : እግዚአብሔር : ይዕበይ : ወይትለዓል : ስሙ ። እስመ : ትስልስት

1. Ms. ቃል.

effet, (le Christ) n'a pas de nature, ni de personne, qui soient mélangées, car il n'a pas de personne (humaine). C'est pourquoi, on dit que le Verbe du Seigneur n'existe pas (avec un changement) dans sa personne, ni dans sa nature, mais qu'il s'est fait homme sans changement, ni altération. Le Verbe du Père, qui s'est incarné par l'Esprit-Saint de la *Vierge Marie*, a édifié son corps sur sa personne et sur sa nature, et s'est uni avec lui dans une union naturelle, non accidentelle et inconcevable. C'est pourquoi, on dit qu'après l'union il est une seule nature, une seule personne, un seul Fils, un seul Seigneur et un seul Dieu.

* fol. 134.
 v° b.

Qu'il ne soit pas dit que le corps du Verbe, qui coexiste avec * lui, est comme (le corps) d'un homme, à l'image de tous les hommes. En effet, le corps n'a pas habité dans le sein de *Marie* sans le Verbe, ni après s'être uni avec le Verbe. Quant au Verbe, il s'est uni avec le corps dans une union véritable. Il était un avant l'Incarnation; il est un après l'Incarnation. Après l'union qu'il ne soit pas dit deux natures, ni deux personnes. On n'ajoute rien (au Christ) numériquement. Si l'on dit que le corps a une nature et une personne définies, en dehors du Verbe, voici qu'on introduit sur la nature de la Trinité l'addition d'une autre nature et d'une autre personne, et qu'on associe (cette addition) avec le Seigneur — que son nom soit magnifié et exalté! En effet, les personnes de la Trinité sont le Père, le Fils et le Saint-Esprit,

ሰ : አካላት : እሙንቱ : አብ : ወወልድ : ወመንገረሰ : ቅዱስ : ቡተዋሕዶተ : ባሕርይ :
 ወመለሎት ። ወዝንቱሰ : ተውሳክ : ኢ * ይትረከብ : ውስተ : መጻሕፍተ : እግዚአብሔ * fol. 135.
 ር : ኢብብሉይ : ወኢብሐዲስ ። ወለእመ : ዘከረ : ሥጋ : ወይቤ : ከመ : ውእቱ : r° a.
 ኢወረደ : እምሰግይ ። ወዘተሰገወኒ : እምድር : ተወልደ : አዶናይ ። ወዝንቱ :
 ዘእንበለ : ሶቅፍት : ይመርኅ : ከመ : ውእቱ : ተውሳክ : ላዕለ : ትሥልስት : አው :
 ውሳኔ : ዘባቲ : ዘመነ : አው : ቅድመተ : ከመ : ልብስ : ዘተለብስ : ወከመ : ቤት :
 ለግናደር ።

ናጉበእ : ኅቤሁ : ወንመይጥ : ሎቱ : በእንተ : ዝንቱ : እስመ : አስተጻንዖተ : ም
 ክንዶት : ቡተዋሕዶ ። ወመተረ : ኑፋቄዶት : ነዋ : ቀደመ : እምጽሐፊትነ : ከመ : ው
 እቱ : ተሰገወ : ያስተርኢ : ወይትገሃድ ። በከመ : ንቤ : በአንቀጸ : ዝንቱ : መጽ
 ሐፍ ። እግዚአብሔር¹ : ኢያስተርኢ : ግሙራ : ዘእንበለ : ቡተሰግም ። ወከመ : አስ
 ተርአዮ : ለአብርሃም : ሥግወ ። ወሶበ : አኮ : ውእቱ : ኮነ : በአምሳለ : ሰ * በእ : እ * fol. 135.
 ምኢክህለ : አብርሃም : ከመ : ይርአዮ ። በከመ : ሙሴ : ኢክህለ : ርእዮቶ : እስመ : r° b.
 ውእቱ : ኢያስተርኢየ : ሎቱ : በሥጋ : ሰብእ : ወኢያብል : ከመ : አምሳል : ዘርእዮ :
 አብርሃም : ተውሳክ : ወኢውሳኔ : ወኢተዋሕዶ ። ወኢውላጤ : ወኢመትሐት ። አ
 ላ : ውእቱ : እግዚአብሔር : በውእቱ : ጊዜ ። በከመ : ውእቱ : እግዚአብሔር² :]

1. Ms. እግት sic. — 2. L'addition de la version éthiopienne fol. 134 v° a à fol. 135 r° b, sur le mode d'union de l'Incarnation est mise entre [].

(existant) dans une unité de substance et de divinité. Or, cette addition ne se trouve pas dans les Écritures du Seigneur, dans l'Ancien (Testament), * fol. 135.
 ni dans le Nouveau. Si (l'Écriture) mentionne le corps, elle dit qu'il n'est r° a.
 pas descendu du ciel, mais que (le Christ) s'est incarné sur la terre, et qu'Adonay est né. Ceci prouve sans conteste que cette addition à la Trinité (consiste) soit en une détermination temporelle, soit en (une relation de) priorité, semblable à celle du vêtement (pour) celui qui s'en revêt, ou à celle de la maison pour l'habitation.

Nous ferons revenir et nous ramènerons le sujet là-dessus, car cela (servira) à renforcer l'argument (sur le mode) d'union et à trancher les ambigüités. Voici que cela avait été fait jadis dans notre (autre) livre (où nous disions que le Christ) s'était incarné d'une manière visible et manifeste, comme nous le disons dans un chapitre du présent livre. En effet, le Seigneur n'apparut jamais que dans une incarnation. Il est apparu à Abraham incarné. S'il ne s'était pas fait à l'image * d'un homme, Abraham n'aurait * fol. 135.
 pas pu le voir, comme (cela est arrivé pour) Moïse, (qui) n'a pas pu le voir, r° b.
 car il ne lui est pas apparu dans le corps d'un homme. (L'Écriture) ne dit pas que l'image, qu'a vue Abraham, est une addition, non plus une limitation, ni une union, ni un changement, ni un abaissement, mais que ce fut le

ዘነቢያት ፡ ያመዓቅብዎሙ ፡ ወያፍርህዎሙ ፡ ዓቢያ ፡ ፍርሃተ ፡ በዘገብሩ ። ወያዘክርዎ
 ሙ ፡ ምክንያተ ፡ ስሕተቶሙ ፡ ወያሰፍውዎሙ ፡ በእንተ ፡ ዕልወቶሙ ፡ እሳተ ፡ ዘለዓለ
 ም ፡ ወጽልመተ ፡ አፍአዌ ። በእንተ ፡ ዘአፈድፈዱ ፡ ዕልወተ ፡ ወስሕተተ ፡ ወዓመግ ፡
 ወሐይደ ። ቀተሉ ፡ ነቢያተ ፡ ወወገሩ ፡ ጸድቃን ፡ ወተመክዓበት ፡ አበሳሆሙ ፡ ወከብ
 ደት ፡ ጌጋዮሙ ።

ጸርሐ ፡ ነቢያት ፡ ወከልሐ ፡ ላእካን ፡ ጎሩያን ፡ እንዘ ፡ ይትመጎጠን ፡ ጎበ ፡ ፈጣሬ ፡
 * ምሕረት ፡ ወከሃሊ ፡ አዘገዘ ። ይቤ ፡ ጆ ፡ አሌ ፡ ሊተ ፡ ነዋ ፡ ተሐጎላ ፡ ኃጥእ ። ወከ
 ል[እ] ፡ ይቤ ፡ ምሕረትክ ፡ ወጽድቅክ ፡ ዘልፈ ፡ ይርከባኒ ። ወይቤ ፡ ካልእ ፡ ወኮንኩ ፡
 ከመ ፡ በግዕ ፡ ዘተገድፈ ። ጎሥጥ ፡ ለገብርክ ፡ ኦእግዚእየ ። ወካልእ ፡ ይቤ ፡ ምሕረኒ ፡
 ኦእግዚአ ፡ ማእዚኑ ፡ ትመጽኦኒ ፡ ወማእዚ ፡ ትረክባኒ ። ወካልእ ፡ ይቤ ፡ ይመጽእ ፡ ወ
 ኢይጎኑዳ ። ወሶበ ፡ ሰምዓ ፡ እግዚአብሔር ፡ ቃለ ፡ ነቢያተሁ ። ወአእመረ ፡ ከመ ፡ ነ
 ዋ ፡ እሙንቱ ፡ ተዕዕሩ ፡ ወተመንደቡ ፡ ሶበ ፡ ኃጥኡ ፡ ፈውሰ ፡ ወፈዋሴ ። ወዓብየ ፡ ሕ
 ማም ፡ ፈቀደ ፡ ከመ ፡ ኢይሐሩ ፡ ግዳፋን ። ወተራከቦሙ ፡ አመ ፡ ወረደ ፡ እምሰማየ ፡
 ለአድጎኖቶሙ ። ወተሠገወ ፡ እማርያዎ ፡ ድንግል ፡ ወእመንፈስ ፡ ቅዱስ ። ወኢሀለዎ ፡

* fol. 135.
 v° a.

Seigneur à ce moment-là, comme il fut le Seigneur' > [82] des prophètes, qui veillèrent sur (les hommes), les effrayèrent par une grande peur au sujet de ce qu'ils avaient fait, leur rappelèrent la cause de leur égarement, et leur promirent pour leur impiété le feu éternel et les ténèbres extérieures. A cause de cela, (les pécheurs) accrurent l'impunité, l'égarement, l'iniquité et la rapine. Ils tuèrent les prophètes et lapidèrent les justes. Leurs péchés redoublèrent et leurs fautes s'aggravèrent.

Les prophètes crièrent et les ministres élus crièrent (aussi), en se mettant sous la protection du Créateur, * miséricordieux, puissant et fort. [83] L'un dit : *Malheur à moi, voici que le pécheur périt.* Un autre dit : *Que ta miséricorde et ta justice m'atteignent toujours!* Un autre dit : *J'étais comme une brebis, qui est perdue. Cherche ton serviteur, ô mon Seigneur.* Un autre (dit) : *Enseigne-moi, ô Seigneur, quand tu viendras vers moi et quand tu me visiteras.* Un autre dit : *Il viendra et il ne tardera pas.* Lorsque le Seigneur eut entendu la voix de ses prophètes, et qu'il eut su que (les hommes) étaient affligés et tourmentés, puisqu'ils manquaient de remède et de médecin, et que leurs souffrances étaient grandes, il voulut qu'ils n'allaient point à leur perte, et il vint à leur rencontre, en descendant du ciel, pour les sauver, et en s'incarnant de la *Vierge Marie* par l'Esprit-Saint. Sa descente alors n'a pas été une figure, comme celle que mentionnent les Écritures, où

* fol. 135,
 v° a.

1. L'addition, dont il est parlé plus haut (p. 171, note 2 du texte éthiopien), est mise entre < >.

ለርድቱ ፡ ይእዜ ፡ አምሳል ፡ እምዘ ፡ ዘከርዎ ፡ መጻሕፍት ፡ እስመ ፡ ውእቱ ፡ ይቤሎ ፡
 ለሙሴ ፡ አነ ፡ እወርድ ፡ ከመ ፡ አድኅኖሙ ፡ ለሕዝብ * ብየ ፡ እምእደ ፡ ግብጻውያን ፡ ወ * fol. 135.
 ብሂሎቱ ፡ ነየ ፡ እወርድ ፡ ከመ ፡ እርአይ ፡ ጽራኖሙ ፡ ለሰብአ ፡ ሰዶም ፡ ወገሞረ ፡ ወ v° b.
 ኢይትማሰሎ ፡ ርድቱ ፡ ኅበ ፡ ዕዕ ፡ እንተ ፡ እምኔሃ ፡ ተናገሮ ፡ እግዚአብሔር ፡ ለሙሴ ፡
 ወዘወረደሰ ፡ ከመ ፡ ይልበስ ፡ ሥጋ ፡ አዳም ፡ ዘስሕተ ፡ ቦቱ ፡ ወአበሰ ፡ ወኮነ ፡ በሥጋ
 ሀ ፡ አስተርአዮሙ ፡ ለደቂቀ ፡ አዳም ፡ ሥግወ ፡ ...

VI

... * ይቤ ፡ ምእ ፡ ወውእቱ ፡ ዓዲ ፡ ይመጽእ ፡ በስብሐተሁ ፡ ይኩንን ፡ ሕይዋነ ፡ * fol. 149.
 ወሙታነ ፡ ወአልቦ ፡ ማኅለቅተ ፡ ለመንግሥቱ ፡ ይቤ ፡ መ ፡ እስመ ፡ ለክርስቶስ ፡ ሀለ r° b.
 ም ፡ ፪ምጽአታት ፡ ፩እምኔሆሙ ፡ ዘመጽአ ፡ ለመድኃኒተ ፡ እንላ ፡ እመሕያው ፡ እምዐ
 ር ፡ ወለመሪሆቶሙ ፡ ወለብጽሐቶሙ ፡ * ወከልእ ፡ ምጽአቱ ፡ ዳግሚት ፡ ጊዜ ፡ ይመ * fol. 149.
 ጽእ ፡ ይኩንን ፡ ሕይዋነ ፡ ወዝንቱ ፡ ውእቱ ፡ ጊዜ ፡ አመ ፡ ፍጻሜ ፡ ዓለም ፡ ወቀባመ ፡ v° a.
 ተሐውሶቱ ፡ ...

ወነዋ ፡ ተነበየ ፡ ለነ ፡ ዳንኤል ፡ በእንተ ፡ ምጽአቱ ፡ ዳግሚት ፡ ወይቤ ፡ ርአኩ ፡
 ወናሁ ፡ አምሳለ ፡ ወልደ ፡ እንላ ፡ እመሕያው ፡ መጽአ ፡ በደመኖ ፡ እስከ ፡ በጽሐ ፡ ኅ
 በ ፡ ብሉየ ፡ መዋዕል ፡ ወአቅረቦ ፡ ኅበሁ ፡ ወወሀቦ ፡ ሥልጣነ ፡ ወክብረ ፡ ወመንግሥ

(le Seigneur) dit à Moïse : *Moi-même, je descendrai, afin de sauver mon peuple*
de la main des Égyptiens, et où il dit : Voici que je descendrai, afin d'en- * fol. 135.
tendre le cri des gens de Sodome et de Gomorrhe. Elle ne ressemble pas à sa r° b.
 descente vers le buisson, duquel le Seigneur s'entretint avec Moïse. Mais
 il descendit, afin de revêtir le corps d'Adam, par lequel (Adam) avait erré
 et avait péché, et, ayant ce corps, il apparut aux enfants d'Adam incarné...

VI. — LE SECOND AVÈNEMENT DU CHRIST.

... [113] * Le Fidèle dit : *Il reviendra dans sa gloire, pour juger les vivants et* * fol. 149.
les morts, et son règne n'aura point de fin. Le Commentateur dit : En effet, r° b.
 le Christ a deux avènements : l'un d'eux, où il est venu, pour sauver les
 hommes de l'ennemi, pour les conduire et pour les diriger ; * l'autre avène- * fol. 149.
 ment, le second, quand il viendra juger les vivants. Cet (avènement) aura v° a.
 lieu à la fin du monde et (au moment où) existera le bouleversement (général).

Voici que Daniel nous a prédit le second avènement. Il a dit : *Je vis et*
voici que l'image du Fils de l'homme vint sur les nuées, jusqu'à ce qu'il parvint
vers l'Ancien des jours. On le fit approcher de lui et on lui donna la puis-

ተ ፡ ወመንግሥቱ ፡ ይሄሉ ፡ ወሥልጣኑ ፡ ኢየሩሳሌም ፡ ወደቤ ፡ ወንጌል ፡ ቅዱስ ፡ ወ
 አመ ፡ ይመጽእ ፡ ወልደ ፡ እንለ ፡ እመሕያው ፡ ምስለ ፡ መላእክቲሁ ፡ ወደነብር ፡ ከ
 መ ፡ ይከፍንን ፡ ዓለመ ፡ አሜሃ ፡ ይፈልጥ ፡ ዓባጣኦ ፡ እምአጣሊ ፡ ወደቤ ፡ ዓዲ ፡ ወን
 ጌል ፡ ይፈእደዎ ፡ እለ ፡ ወግዕዎ ፡ ወደቤ ፡ ሉቃስ ፡ ሐዋርያ ፡ ኦሱብኦ ፡ ገሊላ ፡ ምንተ ፡
 ታነክሩ ፡ ዝንቱ ፡ ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡ ዘዓርገ ፡ ውስተ ፡ ሰማይ ፡ ወክመዝ ፡ ካዕቤ ፡
 ይመጽእ ፡ በ * ደረገ ፡ መዋዕል ፡ አመ ፡ ማኅለቅተ ፡ ዓለም ፡

* fol. 149.
v° b.

ወዘይቤሉ ፡ ውእቱ ፡ ይከፍንን ፡ ሕያዋን ፡ ወመታነ ፡ ያሌብው ፡ ከመ ፡ ሥልጣኑ ፡
 ይትባረክ ፡ ስሙ ፡ ላዕለ ፡ ነሉ ፡ እምዝኮነ ፡ ሕያወ ፡ በጊዜ ፡ ምጽኣቱ ፡ ወእምነ ፡ ዘከ
 ነ ፡ ምውተ ፡ ወለኩሉሙ ፡ ይፈትሕ ፡ ላዕሌሆሙ ፡ ወበእንተሰ ፡ ዕደው ፡ እለ ፡ ተጸው
 ዑ ፡ ከመ ፡ ሰብእ ፡ ሕያዋን ፡ ኢየመውቱ ፡ እምኔሆሙ ፡ ኤልያስ ፡ ወሄኖክ ፡ ወእመ
 ንቱ ፡ እመኒ ፡ ኮነ ፡ ሕያዋን ፡ ሀለዎሙ ፡ ከመ ፡ ይመውቱ ፡ ክልኤሆሙ ፡ አመ ፡ ይ
 መጽእ ፡ ለኩንኖ ፡ ሞት ፡ ነሉ ፡ ሕያወ ፡ ይመውት ፡ ሞተ ፡ ጠባይዓዊ ፡ ወእምዝ ፡
 የሐዩ ፡ ነሉ ፡ ወዝንቱ ፡ ውእቱ ፡ ሞት ፡ ዘአንበሩ ፡ አበው ፡ ወአገጸው ፡ ሐዋርያ ፡ ወ
 ደቤ ፡ እስመ ፡ ጄበዕለተ ፡ ደይን ፡ ኢየትረከብ ፡ ሕያወ ፡ ወውእቱሰ ፡ ተርጎመ ፡ በሕያ
 ው ፡ እምዝ ፡ ኮነ ፡ ምእመነ ፡ ወበሞትኒ ፡ እምዝ ፡ ኮነ ፡ ዓላዊ ፡ ወደቤ ፡ እመንቱ ፡
 ይትዋለጡ ፡ * ከመ ፡ ቅጽብተ ፡ ዓይን ፡ ወእመንቱ ፡ ይትነሥኡ ፡ ወዝንቱ ፡ ሠናይ ፡
 ወእኩይ ፡

* fol. 150.
r° a.

1. Ms. ስሙንቱ.

sance, la gloire et la royauté. Sa royauté existera (toujours) et sa puissance ne
 passera pas. L'Évangile Saint dit : Lorsque le Fils de l'homme viendra avec
 ses anges, et siégera pour juger le monde, alors il séparera les brebis des boucs.
 L'Évangile dit encore : Le verront ceux qui l'auront transpercé. L'Apôtre Luc
 dit : O hommes de Galilée, pourquoi vous étonnez-vous (touchant) ce Jésus-
 Christ, qui monte au ciel? C'est ainsi qu'il viendra à nouveau dans * les der-
 nières jours, à la fin du monde.

* fol. 149.
v° b.

[114] En disant : Afin qu'il juge les vivants et les morts, (les Pères) font
 entendre que sa puissance — que son nom soit béni! — (s'étendra) sur
 tous ceux qui seront vivants au moment de sa venue et sur ceux qui seront
 morts, et qu'il les jugera tous. Au sujet des hommes, qui sont appelés
 des hommes vivants (et) immortels, lesquels sont Élie et Hénoch, (voici) :
 s'ils sont vivants, ils devront mourir tous deux, lorsque (le Christ) viendra
 juger les morts. Tous les vivants mourront d'une mort naturelle, puis tous
 revivront. C'est cette mort, qu'ont définie les Pères et qu'a décrite l'Apôtre.
 (L'Apôtre) dit qu'au jour du jugement il ne se trouvera plus (aucun) vivant.
 Mais lui-même désigne par vivant celui qui est fidèle et par mort celui
 qui est impie. Il dit qu'ils seront transformés * en un clin d'œil, et que les
 bons ressusciteront ainsi que les méchants.

* fol. 150.
r° a.

ወይቤ ፡ ወአልቦ ፡ ማኅለቅተ ፡ ለመንግሥቱ ፡ እንዘ ፡ ይተልወ. ፡ ቃለ ፡ ወንጌል ፡
 ቅዱስ ፡ ወባህለ ፡ ዳንኤል ፡ ነቢይ ፡ ከመ ፡ ይምሐሩነ ፡ ከመ ፡ መንግሥተ ፡ ክርስቶስ ፡
 ለዓለም ፡ ወለዓለመ ፡ ዓለም ፡ ይሄሉ ፡ እስመ ፡ መንግሥቱን ፡ ኢኮነ ፡ ከመ ፡ መንግሥ
 ተ ፡ ዝንቱ ፡ ዓለም ፡ ሐላፊ ፡ ወማሳኒ ፡ በከመ ፡ ይቤ ፡ ቅድመ ፡ ጲላሎስ ፡ ጴንጤና
 ዊ ፡ ወውእቱ ፡ ቀዳማዊ ፡ ዘኢየሱልፍ ፡ መንግሥቱ ፡ ወይሄሉ ፡ ከመ ፡ ይዕሥዮሙ ፡
 ዕሤተ ፡ ለኤራን ፡ ወይከዕንዮሙ ፡ ለእኩያን ፡ ወብሂሎቱን ፡ ዘንተ ፡ ኦአቡዮ ፡ ዘወሀ
 ብከኒ ፡ ከይሆሙ ፡ አራቅድ ፡ ከመ ፡ የሀልወ ፡ ኅብ ፡ ሀሎኩ ፡ ወከመ ፡ ይርአዩ ፡ ስብ
 ሐተ ፡ ዘወሀብከኒ ፡ ወፍቅረ ፡ ዘአፍቀርከኒ ፡ ...

(Les Pères) disent : *Son règne n'aura point de fin*, en suivant la parole de l'Évangile Saint et la parole du prophète *Daniel*, afin de nous enseigner que le règne du Christ existera pour l'éternité et pour les siècles des siècles. En effet, son règne n'est pas comme un règne de ce monde passager et éphémère, comme il l'a dit devant *Ponce-Pilate*. Lui-même est l'Éternel, dont le règne ne passera pas, et (qui) existera (toujours), afin de récompenser les bons et de punir les méchants. Il a dit encore ceci : *O mon Père, je veux que ceux que tu m'as donnés soient là où je serai, et qu'ils voient la gloire, que tu m'as donnée, et l'amour, dont tu m'as aimé...*

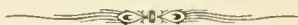
TABLE DES MATIÈRES

I. TEXTE ARABE.

	Pages.
AVERTISSEMENT	5
Prologue de l'auteur	7
Sommaire.	8
I. — Sujet du livre	9
II. — Cause du concile (de Nicée).	14
III. — A quelle époque eut lieu le concile et par qui les évêques furent-ils convoqués?	19
IV. — Noms des pères qui sont connus et désignation de leurs villes (épiscopales)	25
V. — Exposition et explication des formules	28
VI. — Réponse aux attaques contre le concile.	37
VII. — D'où ont été tirées les formules du symbole.	42
VIII. — Schisme du peuple chrétien après le concile	44
IX. — Manière dont on lit le symbole chez les différentes sectes	54
X. — Commentaire et explication des formules du symbole (voir l'analyse de ce chapitre à la table alphabétique des principales matières, au mot « symbole »).	59
Table alphabétique des noms propres arabes.	129
Table alphabétique des principales matières	135
Table des matières.	135

II. VERSION ÉTHIOPIENNE.

Étude sur la version éthiopienne	139
I. — Incipit, desinit et colophon.	139
II. — Caractères généraux de la version éthiopienne.	140
III. — Divergences sémantiques, additions et omissions	141
IV. — Onomastique.	147
V. — Divergences numériques.	150
VI. — Langue de la version	150
Appendices. Textes extraits de la version éthiopienne de l'histoire des Conciles . .	
I. — Commencement de l'histoire des Conciles	153
II. — Noms des principaux évêques du Concile de Nicée.	154
III. — Sources du symbole de Nicée	156
IV. — Les différentes leçons du symbole	159
V. — Interversion et addition	162
VI. — Le second avènement du Christ	173

VIE D'ALEXANDRE L'ACÉMÈTE

VIE

D'ALEXANDRE L'ACÉMÈTE

TEXTE GREC ET TRADUCTION LATINE

EDITÉS PAR

E. DE STOOP

DOCTEUR EN PHILOSOPHIE ET LETTRES

PERMIS D'IMPRIMER

Paris, le 27 février 1911.

E. THOMAS, v. g.

INTRODUCTION

On a plus d'une fois regretté de ne pas pouvoir lire dans le texte original la Vie d'Alexandre, le fondateur des Acémètes¹. Nous l'éditions aujourd'hui d'après le *Parisinus* 1452, le seul manuscrit qu'il nous a été possible d'en trouver — celui-là même qui a servi de base à la traduction de Bolland. Cette vie de Saint contient des données précieuses sur les débuts du monachisme à Constantinople. Lenain de Tillemont lui a consacré un chapitre de ses *Mémoires*² et a essayé d'en démêler la chronologie. Pargoire a montré ce qu'elle peut nous apprendre sur les instituts des Acémètes³. Nous nous bornons donc à la résumer en insistant sur quelques points.

Alexandre naquit et passa ses premières années dans une des îles de l'archipel qui dépendaient du diocèse d'Asie. Ayant reçu à Constantinople une formation littéraire très complète, il y servit comme ἐπαρχικός, c'est-à-dire qu'il entra dans la troupe qui formait l'*obsequium* du préfet du prétoire ou du préfet de la ville. Des lectures multipliées de l'Ancien et du Nouveau Testament le décidèrent à quitter le monde. Il distribua donc aux pauvres sa part d'héritage et les sommes importantes gagnées au service, — c'était un excellent ἐπαρχικός, — et prit l'habit dans le monastère syrien de l'archimandrite Élie.

Il y fit de rapides progrès dans la vertu, sans pouvoir y trouver cependant l'idéal rêvé : Élie pourvoyait aux besoins de sa communauté; or Alexandre lit dans l'Évangile : « Vous n'aurez point souci du lendemain! » Il cache d'abord son déplaisir, voulant avant tout apprendre le psautier; mais après quatre années de patience, il interpelle l'archimandrite : « Tout ce que dit l'Évangile est-il vrai? » Élie, le croyant tombé dans les filets du démon,

1. J. PARGOIRE, article *Acémètes*, dans le *Dict. d'Archéol. chrétienne* (Cabrol), p. 313; BRINKMANN, *Der Römische Limes im Orient* (*Bonner Jahrbücher*, 1896, p. 252) : « Leider ist von diesem in mehrfacher Hinsicht sehr interessanten Schriftstück bislang nur eine lateinische Uebersetzung veröffentlicht in den *Acta Sanctorum*... Eine das griechische Original enthaltende Handschrift auf zu finden ist mir trotz manchen Suchens noch nicht gelungen. »

2. TILLEMONT, *Mémoires*, XII, 490-498.

3. J. PARGOIRE, *Les débuts du monachisme à Constantinople*, dans la *Revue des Questions historiques*, 1899, p. 133-143; *Un mot sur les Acémètes*, dans les *Échos d'Orient*, t. II, p. 304-308, 365-372.

rassemble autour de lui la communauté en prière : « Tout ce que dit l'Évangile est-il vrai? » reprend Alexandre. — « Sans doute, puisque ce sont les paroles de Jésus-Christ. » — « Pourquoi alors ne faisons-nous pas ce qu'il commande? »

Mais il ne peut convaincre personne et se retire au désert pour aller s'y conformer à la lettre de l'Évangile (ἀκολουθήσαι τοῖς γεγραμμένοις)¹.

Au bout de sept ans il craint d'être assimilé au serviteur paresseux et inutile (Matth., xxv, 26) et se lance résolument dans l'apostolat. Il arrive dans une ville adonnée à l'idolâtrie, et comme Marcel d'Apamée, il met le feu au temple. Les habitants se précipitent pour venger leurs dieux, mais une force supérieure les contient. Rabbulas, le πᾶτερ πόλειως, s'avance et une controverse s'engage qui se continue pendant toute la nuit. Alexandre convertit Rabbulas en faisant descendre le feu du ciel, à l'exemple d'Élie; par un nouveau prodige il le décide à embrasser la vie ascétique. — Vient ensuite une digression sur l'élévation de Rabbulas au siège d'Édesse, sur ses efforts pour maintenir l'unité de la foi, sur ses tentatives pour la conversion des païens. Étaient particulièrement l'objet de ses soins les écoles de langue syriaque où les chefs et les puissants (des villes voisines, suivant un glossateur) envoyaient leurs enfants. Il appelait aussi de leurs écoles, deux fois par mois, « les enfants étrangers des païens » et les catéchisait pour le baptême².

Alexandre dut bientôt s'enfuir de la ville qu'il avait convertie, car les habitants voulaient l'avoir pour évêque. Il reprit donc le chemin du désert et se fixa pour vingt ans au delà de l'Euphrate. Il passait ses journées en prière sur les montagnes; un tonneau fixé en terre lui offrait un abri pendant

1. Cf. 23,9; plus loin (31,14) : ἀκολουθήσω πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις, quand Rabbulas se voue à la vie ascétique.

2. Cf. 31,2 et 34,9. Édesse avait de nombreuses écoles pour étrangers; voyez les *Actes du brigandage d'Éphèse* (traduction MARTIN, *Rev. des sciences ecclésiastiques*, 1874, p. 536) : « Ont signé... les écoles des Arméniens, des Persans et des Syriens, les artisans et toute la ville. » La plus célèbre était l'école des Perses, qui fut un des foyers du Nestorianisme (cf. LABOURT, *Le Christianisme dans l'empire perse*, Paris, 1904, p. 131 et ss.).

C'étaient des écoles théologiques pour les chrétiens étrangers, mais il est probable qu'on y enseignait aussi d'autres matières. Assémani (*Bibl. or.*, I, p. 351) traduit comme suit un passage de *Siméon* évêque de Beil-Aršam : « In illa autem schola commorabantur, quum Persae ibidem litteris vacarent »; il rappelle ce texte d'ÉPIPHANE, *Haer.*, LXVI, c. 13 : Χρῶνται γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν Περσῶν μετὰ Περσικὰ στοιχεῖα καὶ τῷ Σύρω γράμματι, ὡσπερ παρ' ἡμῖν πολλὰ ἔθνη τοῖς Ἑλληνικοῖς κέχρηται, καίτοι γε ὄντων σχεδὸν κατὰ ἔθνος ἰδίῳν γραμμάτων. Ἄλλοι δὲ ὄθθεν τὴν βαθυτάτην τῶν Σύρων διάλεκτον σμνύοννται, τὴν τε κατὰ τὴν Πάλμυραν διάλεκτον, αὐτὴν τε καὶ τὰ αὐτῶν στοιχεῖα.

Plus haut, l'auteur semblait avoir en vue des écoles spécialement affectées à l'enseignement du syriaque (συριακῆς γλώσσης παιδευτήρια). Ces écoles ne sont pas nécessairement les mêmes que celles fréquentées par « les enfants étrangers des païens ». L'auteur en effet distingue assez nettement deux choses dans l'activité de Rabbulas : 1° dans les écoles de langue syriaque, ses efforts pour rétablir l'unité de la foi, ce qui peut viser ses luttes contre le Nestorianisme et les autres hérésies; 2° ses tentatives pour la conversion des enfants des païens, appelés de leurs écoles.

Le texte soulève la question de savoir si les écoles théologiques d'Édesse étaient accessibles aux païens.

la nuit. C'est l'époque féconde de ses institutions monastiques, celle qui aboutit à l'établissement de la doxologie perpétuelle : quatre cents moines sont venus se presser à ses côtés : des Syriens, des Grecs, des Romains et des Égyptiens. Alexandre les divise en huit chœurs pour les besoins de la psalmodie et institue d'abord quatre heures : tierce, sixte, none et nocturne; puis quatorze : sept pour le jour et sept pour la nuit; afin de réaliser le *ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε* (Ps. cxviii, 164) ¹. Depuis quelque temps un verset des psaumes (1, 2) le préoccupe : « La loi du Seigneur tu méditeras jour et nuit » ². Il voudrait réaliser sur la terre la prière ininterrompue des anges, mais se voit d'abord réduit à déplorer la faiblesse de notre nature. C'est en vain qu'il cherche des exemples dans l'Ancien et le Nouveau Testament. Enfin après trois ans de jeûnes et de prières, après une vision où Dieu lui promet de réaliser son désir jusqu'à la consommation des siècles, la doxologie perpétuelle est instituée, probablement par la succession des chœurs se relayant les uns les autres.

L'insouciance complète du lendemain qu'Alexandre exigeait de ses disciples entraînait la suppression de tout travail utile : grand danger pour les tentations ³! Alexandre crut le conjurer en entreprenant avec une partie de ses moines de vastes missions apostoliques. Sa première idée était d'aller convertir les païens d'Égypte. L'auteur semble avoir en vue une catégorie déterminée de païens et insiste sur le caractère grossier de leur idolâtrie ⁴. Peut-être l'archimandrite songeait-il à évangéliser quelque une des peuplades païennes qui habitaient au Sud de ce pays comme les Nobades ou les Blemmyes de Philé, selon le plan semblable que conçut et réalisa, à l'époque de Justinien, le prêtre monophysite Julien ⁵. De graves difficultés paralysèrent sans doute l'exécution de ce projet, car il est dit que le Saint-Esprit y mit obstacle. Enfin voulant partir à tout prix, Alexandre donne un nouvel higoumène à son couvent, repasse l'Euphrate ⁶, et s'en va au désert de Perse : *ἐπὶ τὴν περσικὴν ἔρημον* ⁷.

D'après Tillemont ⁸, *περσικὴ ἔρημος* ne saurait s'appliquer qu'aux déserts de la Mésopotamie qui bornaient l'empire des Perses ». « C'est ce qui nous a fait dire, ajoute-t-il, que le monastère d'Alexandre qui était *de l'autre côté* de l'Euphrate, était en Syrie. » Cette manière de localiser ne laisse pas de

1. On lit dans l'édition de la *Vita S. Hypatii* (par le séminaire philologique de Bonn, 1895), p. 111 : « Alexander primus horarum canonicarum numerum septenarium instituit. » Voyez à ce sujet les objections de Pargoire : *Dict. d'Archéol. chrét.* de CABROL, p. 313.

2. Il serait singulier que ce verset ait donné l'idée de la doxologie perpétuelle. Pargoire lui substitue le précepte *Luc.*, xviii 1 : « Oportet semper orare et nunquam deficere ».

3. Cf. 41, 16.

4. Cf. 42, 5 : τὸς ἀπίστους τοὺς ἐκείσε τοὺς πεποιθότας ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν.

5. DUCHESNE, *Églises séparées*, p. 290.

6. Cf. 42, 13 : περάσας πάλιν τὸν ποταμὸν Εὐφράτην. Plus haut 37, 3 : φθάσει εἰς τὸν ποταμὸν Εὐφράτην καὶ διεπέρασε.

7. Cf. 42, 14.

8. TILLEMONT, *Mémoires*, XII, p. 495.

surprendre chez un auteur qui écrit à Constantinople ou dans sa banlieue ¹. En réalité, si nous poursuivons de quelques lignes dans le texte ², nous trouvons Alexandre, non en Mésopotamie, comme le veut Tillemont, mais dans la région inculte du *limes* qui s'étend entre l'Euphrate et Palmyre. C'est proprement le désert de Syrie ou d'Arabie; mais l'auteur, étranger au pays, ne voit dans ces déserts que la zone limitrophe entre l'empire romain et celui des Sassanides. En deçà du *limes* il l'appelle *ἔσωτέρα ἔρημος* ³, au delà *περσικὴ ἔρημος* ⁴. Je croirais donc que le couvent de l'Euphrate était situé en Mésopotamie et qu'Alexandre, venant de là, repasse le fleuve du Nord au Sud ⁵.

Un moment dans ces déserts, la situation de sa communauté devint critique : depuis plusieurs jours on ne trouvait pour toute nourriture que quelques fruits. Trente moines s'insurgèrent en disant, comme au temps de Moïse : « Vous nous avez entraînés dans ces déserts pour nous y faire périr de faim. » Alexandre les renvoya et le soir même, selon sa prédiction, les vivres lui furent apportés en abondance par une troupe de soldats romains commandés par des tribuns. Il accompagna ce détachement et visita avec lui les *castella* du *limes*, fortifiant tout le monde dans la foi. Ces bourgades cependant supportaient mal la charge d'une communauté aussi nombreuse, qui s'en remettait entièrement pour sa subsistance à la charité d'autrui. Alexandre ne demandait pas seulement des aumônes pour ses moines, il en voulait encore pour les pauvres ⁶; aussi se vit-il traité de mendiant par les riches d'un certain bourg, ce qui valut à ce *χάστρον* une sécheresse de plus de trois ans. A Palmyre l'accueil fut moins favorable encore. Du plus loin qu'ils aperçoivent les moines, les habitants ferment leurs portes en s'écriant : « Qui donc peut nourrir toute cette foule? S'ils entrent dans la ville, nous mourrons tous de faim. » « Les Palmyréniens, dit le biographe ⁷, sont des juifs, mais on les appelle chrétiens. » Il veut leur reprocher sans doute leur avarice, car si l'on tient compte de l'hostilité des juifs contre Palmyre ⁸, attestée par les Talmuds, il paraît difficile de voir dans ce trait autre chose qu'une invective.

1. Parlant du séjour d'Alexandre à Constantinople, il dit (52,5) : *παραμείναντος, αὐτοῦ πλησίον τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μηνᾶ*. C'est par là seulement que nous savons qu'Alexandre est à Constantinople, la ville n'est nommée nulle part. L'auteur n'est pas de la Syrie (cf. 33,15); c'est vraisemblablement un Acémète, comme il le prétend. Cf. *Acta Sanctorum*, I, p. 1018 et 1019. Cf. 40,3 et 61,6.

2. Cf. 43,11 et 44,3.

3. Cf. 43,16.

4. Cf. 42,14.

5. L'itinéraire d'Alexandre est le suivant : Ayant passé l'Euphrate, il fait route d'abord sur le territoire des Sassanides (*περσικὴ ἔρημος*); il appuie ensuite vers le Sud-Ouest, suit la ligne du *limes* et arrive ainsi jusqu'à Palmyre.

6. Cf. 44,4.

7. Cf. 45,17.

8. Voyez l'article *Palmyra* de la *Jewish Encyclopedia*.

De Palmyre, Alexandre se dirigea sur Antioche. Nous sommes surpris d'apprendre qu'il était déjà venu dans cette ville (probablement vers 404) ¹ pour la soulever contre le patriarche Porphyre ², l'adversaire de saint Jean Chrysostome. C'était maintenant Théodote qui occupait le siège métropolitain. « Théodote, dit l'auteur ³, avait été prévenu contre Alexandre par des hommes méchants et hypocrites. » Une glose, peut-être ancienne, fait entendre qu'il s'agit des périodeutes de l'évêque. Sur l'ordre de celui-ci, Alexandre et ses moines sont repoussés à coups de bâton; mais ils pénètrent dans la ville pendant la nuit, s'installent dans des bains abandonnés et y instituent leur doxologie perpétuelle. Le succès d'Alexandre était considérable et s'imposait à ses ennemis : le peuple désertait les églises pour venir l'entendre; les aumônes affluaient si nombreuses, qu'il trouva bientôt les moyens de créer un hospice. Enfin, il accaparait certaines fonctions généralement exercées par les clercs : s'agissait-il de trancher un différend, c'est lui qu'on prenait pour arbitre, et son biographe nous le montre dans une occasion, amenant les riches à brûler les titres qu'ils voulaient invoquer contre leurs débiteurs ⁴; un diacre vient se plaindre chez Théodote : Je n'avais pour toute ressource que le « casuel » des jugements et voilà que ce moine me l'enlève ⁵.

S'étant enhardi, Alexandre se prit à censurer non seulement l'évêque mais encore le *στρατηλάτης* (le *magister militum* d'Orient) et à leur reprocher une foule de négligences. Dès qu'ils virent qu'il s'était compromis, ses adversaires coururent supplier le *στρατηλάτης* de le reléguer à Chalcis et de chasser ses moines de la ville. « Dieu, dit le biographe ⁶, fit servir à bien la méchanceté de ces hommes, car le Saint, quittant la Syrie suivant la disposition de la Providence, allait après vingt ans visiter ses enfants spirituels. Ceci étant arrivé, il entra dans la ville et fortifia tout le monde dans la foi; y ayant passé quelque temps (et voulant partir), il y était gardé par les *δημόσιοι* à cause de la crainte des chefs, aussi par les citoyens à cause de l'attachement qu'ils avaient pour lui! » Il s'échappe alors de la ville, déguisé en mendiant, et après de longs jours de marche arrive dans un couvent, le *Κρηθόνιον*, où il est fort surpris de retrouver l'organisation qu'il avait donnée à ses moines : le *Κρηθόνιον* avait été fondé à son insu par un disciple.

Ce passage n'est pas exempt de difficultés. Suivant Tillemont ⁷, les enfants spirituels auxquels Alexandre rendra visite au bout de vingt ans seraient ses

1. TILLEMONT, *Mém.*, XII, p. 494.

2. Cf. 49,8 et ss.

3. Cf. 47,18.

4. Cf. 44,5.

5. Cf. 49,5 et ss.

6. Cf. 50,8 et ss.

7. TILLEMONT, *Mém.*, XII, p. 496.

moins du monastère de l'Euphrate. La difficulté, c'est qu'il les a quittés non depuis vingt ans mais depuis cinq ans au plus ¹ ! La ville où il entre serait Antioche ². Mais je conçois difficilement qu'après avoir chassé de cette ville Alexandre qui s'y est rendu insupportable, le *στρατηλάτης* l'y fasse ensuite maintenir de force par la police. Cette ville où l'archimandrite est gardé par les *δημόσιοι* ³ ne me paraît pouvoir être que Chalcis; le sens serait alors :

L'ordre donné à d'Alexandre de sortir d'Antioche, les tracasseries dont il est l'objet, l'amèneront à quitter la Syrie. Pour l'instant il s'exécute et va à Chalcis d'où il ne tarde pas à s'échapper. Quittant alors la Syrie, il a l'agréable surprise de trouver sur sa route des enfants spirituels qu'il a depuis vingt ans mais qu'il ne connaissait pas.

La visite au Crithénion constitue, en effet, aux yeux du biographe, un épisode important et il semble bien que ce couvent lui fournisse les vingt-quatre frères qui l'accompagnent à Constantinople et dans ses dernières courses ⁴.

A Constantinople, Alexandre s'établit près de l'église Saint-Ménas, et aussitôt quatre cents moines affluèrent vers lui, de tous les monastères de la région. Mais ici encore les difficultés ne tardèrent pas à surgir : Alexandre fut accusé d'hérésie devant les préfets et un tribunal fut constitué. Dans tout ce passage, l'auteur a malheureusement pris plaisir à embrouiller son récit et à le compliquer d'éléments merveilleux. La seule donnée positive qui se dégage de ces vagues allusions, c'est qu'Alexandre fut condamné : « Les juges le condamnèrent, dit-il ⁵, afin que relâché, il fût mis en pièces par le peuple. » Un peu plus tard, à Chalcédoine, nous assisterons, en effet, à une scène de ce genre ⁶.

Tillemont ⁷ a ingénieusement rapproché ces événements du synode qui fut tenu à Constantinople contre les Euchites; c'est comme Euchite qu'Alexandre était accusé, notamment par saint Nil; or en 426 les évêques

1. TILLEMONT, *Mém.*, XII, p. 496 : « Il les visita au bout de vingt ans, dit son historien; à quoy je ne comprends rien si au lieu de vingt on ne lit quatre ou cinq. » En effet, trois années se passent entre son voyage au limes et son séjour à Antioche (cf. 44,10 et 44,15). On pourrait supposer une confusion de lettres, mais α (= 20) ne se confond aisément qu'avec β (= 2) qui est trop peu et η (= 8) qui est trop.

2. TILLEMONT, *Mém.*, XII, p. 496 : « Il retourna ensuite à Antioche d'où le *στρατηλάτης* lui fit défense de sortir. »

3. Cf. 50,10 et 50,15. La mention des *δημόσιοι* est à noter. On les connaît surtout en Égypte, grâce aux papyrus. Ce sont souvent les *φύλακες*, les simples agents de la police dans les villages égyptiens. Cf. HIRSCHFELD, *Die ägyptische Polizei der römischen Kaiserzeit* dans les *Sitzungsberichte d. kgl. Akademie zu Berlin*, 1892, p. 816.

4. Cf. 51,14 : *ἠκολούθησαν αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἴκοσι τέσσαρες τῷ ἀριθμῷ*. On ne voit pas ce que sont devenus les cent cinquante moines qu'Alexandre s'était choisis pour compagnons. Il semble bien qu'Alexandre s'est échappé seul de Chalcis; cf. 50,16.

5. Cf. 58,4.

6. L'objection de Tillemont ne tient donc pas debout : *Mém.*, XII, p. 497 : « Je ne voy pas que ni selon les lois romaines ni selon celles de l'Église des juges puissent abandonner une personne au peuple. »

7. TILLEMONT, *Mém.*, XII, p. 497.

réunis dans la capitale pour l'ordination de Sissinius — et parmi lesquels se trouvait Théodote d'Antioche — écrivirent à l'Église de Side une lettre contre les Euchites dont Photius nous a conservé le texte. On a supposé que ces évêques composaient le tribunal qui condamna Alexandre. La chronologie est malheureusement trop lâche pour pouvoir donner quelque certitude à cette hypothèse. En droit pénal le délit d'hérésie relevait de la juridiction de l'État, mais il semble bien que les préfets se contentèrent cette fois de renvoyer l'archimandrite devant un tribunal ecclésiastique qui dut se borner à prononcer sur le fait de l'hérésie; le biographe se vante en effet que les préfets n'osèrent rien faire contre l'accusé ¹.

Une fois déclaré hérétique, Alexandre se trouva impuissant à résister aux attaques de ses adversaires. Au premier rang se trouvaient les higoumènes dont les couvents avaient été dépeuplés et qui venaient de toutes parts lui réclamer leurs moines. Les poursuites recommencent, et Alexandre se voit cette fois chargé de fers avec toute sa communauté. Ses nouveaux disciples reçoivent l'ordre de réintégrer leurs monastères. Quant à lui, il doit regagner la Syrie ² et il semble même qu'on lui interdise de rassembler encore des moines autour de lui ³; mais il n'est pas plus tôt remis en liberté, que tous les frères viennent se ranger autour de lui, bravant l'ordre du tribunal. Alexandre quitte avec eux Constantinople, mais il sait bien que l'orage ne tardera pas à éclater sur sa tête ⁴. Arrivé au faubourg chalcédonien du Chêne, la peur le saisit et il se réfugie dans l'église des Apôtres Pierre et Paul. Il y aurait du scandale à le faire arracher de la basilique par la force armée. Dans cette difficulté, les « ἄρχοντες » s'adressent à l'évêque de Chalcédoine Eulalios et l'engagent à amener la populace. Chassé de l'apostoleum, horriblement maltraité, Alexandre trouve enfin un refuge dans le monastère de saint Hypace. De là il continue sa route vers la mer Noire et fonde à Gomon un monastère où il expire peu de temps après ⁵.

1. Cf. 57,9 : οὐδὲ τῆ σιᾷ αὐτοῦ ἀντιστῆναι ἠδυνήθησαν. Il est donc admissible qu'ils l'aient renvoyé devant un tribunal ecclésiastique. Celui-ci se contente de le déclarer hérétique, comptant, suivant le biographe, sur le peuple pour le punir : cf. 58,4.

2. CALLINICUS, *Vita Hypatii* (Teubner), p. 82 : ἐκεῖνοι δὲ (= οἱ ἄρχοντες)... ἐξώρισαν αὐτὸν ἵνα ἀπέλθῃ εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα.

3. Cf. 59,3 : ἀπολύεται ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ Ἀλέξανδρος μόνος, ὡς ἐνόμιζον· οὐκ ἦν δὲ μόνος κτλ. Ce passage n'ayant pas attiré l'attention, on n'a pas compris le récit de la vie d'Hypace, p. 82; en effet, cette phrase explique seule pourquoi les ἄρχοντες ordonnent à Eulalios de déchaîner la populace. Pargoire doit recourir à une hypothèse gratuite (*Rev. d. Quest. hist.*, 1899, p. 82) : « Ses premiers compagnons sont réduits à reprendre avec lui le chemin de la Syrie; ils font leur première halte dans la basilique des Apôtres Pierre et Paul. L'évêque se fâche alors... il suppose peut-être que le proscrit veut donner à tous ses moines le temps de le rejoindre. » Or la Vie dit positivement que tous ses moines le rejoignirent (59,5), bravant l'ordre du tribunal; aussi Alexandre ne se sent-il pas en sécurité et quand il entre dans l'apostoleum, ce n'est pas pour y faire halte, mais pour y chercher un refuge (*Vita Hypatii*, p. 82 : καταφεύγει); enfin les ἄρχοντες, n'aimant pas à faire violer l'église par leurs hommes, comptent sur Eulalios et la populace pour l'en expulser.

4. *Vita Hypatii*, p. 83; et *infra* 60,13.

L'épisode de Chalcédoine ne nous est plus connu par la Vie d'Alexandre. Ses démêlés avec Eulalios, la protection, si glorieuse pour lui, de saint Hypace et de la βασιλισσα, ses rapports avec saint Marcel, tout cela semble ignoré de l'auteur et ne nous a été rapporté que par les Vies de saint Hypace et de saint Marcel¹.

Le biographe est-il, comme il le prétend, un disciple direct d'Alexandre? Il déclare rapporter des événements qu'il a vus²; il insinue même, en un endroit, qu'il connaissait déjà le maître dans son monastère de l'Euphrate alors qu'Alexandre en était encore à chercher l'office qui pourrait réaliser la doxologie perpétuelle³.

Rien n'est moins aisé que de contrôler ces affirmations. Il ne paraît guère douteux que nous ayons affaire à une Vie ancienne : autant que je puis juger, il n'y a pas trace de métaphrastisme; la grécité n'a rien de très tardif, et bien que l'auteur vise plus d'une fois à des effets de rhétorique, ses constructions irrégulières⁴, qui sont parfois celles de la langue populaire, les vulgarismes⁵, la forme naturelle du discours direct⁶ et bien des indices encore nous reportent avant la période classique de l'hagiographie byzantine. Il me paraît également probable qu'il n'y eut pas beaucoup d'intermédiaires entre Alexandre et son biographe. Celui-ci nous avertit qu'il est le premier à écrire la Vie du saint⁷. Cependant, malgré beaucoup d'inhabileté, il a su nous tracer de « l'archimandrite brouillon⁸ » un portrait qui ne manque pas de vie. Les données qu'il apporte confirment et expliquent un récit assez obscur de la Vie de saint Hypace⁹. Il nous a conservé des détails dont la mémoire dut se perdre de bonne heure — par exemple les institutions antérieures à l'établissement de la doxologie perpétuelle. — Il connaît des projets d'Alexandre, qui n'ont pas été exécutés. Bien qu'il écrive près de Constantinople, il donne sur le *limes* d'Orient des renseignements qui paraissent exacts¹⁰. Ne doit-il pas avoir

1. Cf. Migne, *Patr. Gr.*, t. CXVI, p. 709.

2. Cf. 61,6.

3. Cf. 40,8 où Alexandre raconte à l'auteur la vision qu'il eut alors, encore tout transfiguré.

4. Cf. 19,5 et ss.; 31,6 et ss.; 53,13; 54,4 et 5; 60,14 etc.

5. Cf. 46,1 ὄλους τούτους pour πάντας τούτους; 26,9 νόκταν; 40,8 γεννημένους; 29,13 ἤϊραν etc.

6. Cf. 23,4 et 5; 29,6; 31,8 et ss.; 46,1.

7. Cf. 19,16.

8. PARGOIRE, *Rev. d. Quest. hist.*, 1899, p. 134.

9. Nolre lexie 59,3 et ss. fait comprendre le récit qui figure *Vita S. Hypatii*, p. 82. Nous avons combiné les détails de ces deux récits dans notre résumé, cf. *supra* p. 11.

10. BRINCKMANN, *Der römische Limes im Orient (Bonner Jahrbücher, 1896, p. 254)*: « Diese Angaben erweisen sich nun als durchaus zutreffend, soweit wir überhaupt in der Lage sind sie der kontrolle zu unterziehen. »

On lit (43,12) : κάστροι γάρ εἰσιν μεταξύ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Περσῶν τὰ ἀντέγοντα τοὺς βαρβάρους, ἀπὸ δέκα καὶ εἴκοσι σημείων ὄντα ἀπ' ἄλλήλων; or la Table de Peutinger donne les distances suivantes : de Palmyre à Itaræ 19 milles; de là à Oruba 22; jusqu'à Cholte 22; jusqu'à Resapha 20; jusqu'à Sura 21

touché le fondateur d'assez près pour partager, comme il fait, ses opinions, ses exagérations? Un acémète du vi^e siècle eût atténué les défauts de son modèle¹; le biographe au contraire ne fait rien pour adoucir les traits de cette âpre figure; l'interprétation vraiment *rabbinique* de l'Écriture², principale source des erreurs d'Alexandre, est l'objet de tous ses éloges. Il accuse comme des traîtres les higoumènes de Constantinople³; il prend ardemment parti pour Alexandre contre les évêques⁴ et fausse l'histoire, selon toute vraisemblance, quand il compromet Théodote dans le parti de Porphyre⁵. Il ne faut pas oublier enfin que la mémoire d'Alexandre s'éteignit assez vite et ne lui a guère survécu longtemps que dans certains milieux slaves⁶.

D'autre part, on s'explique difficilement le silence du biographe sur les derniers faits de la vie d'Alexandre, à bien des égards les plus importants. Il a soin de prévenir qu'il ne nous donne qu'un récit partiel; mais pourquaitaire des événements de nature à réhabiliter un homme qui avait tant besoin de réhabilitation? Connaissait-il la vie d'Hypace et n'a-t-il pas voulu répéter ce qu'on pouvait lire ailleurs? N'a-t-il suivi son maître que jusqu'à Constantinople et aurait-il été violemment séparé de lui par la sentence des tribunaux⁷? On pourra tenter diverses explications. Cette lacune n'est pourtant pas la seule: les vingt années qu'Alexandre passe au désert ne sont signalées par aucun événement. Son équipée contre Porphyre (encore un titre de gloire) n'est rappelée que d'un mot et d'une manière presque fortuite⁸. Le récit est quelquefois bien vague: aucun des *castella* du *limes* n'est nommé; la topographie et la chronologie sont extrêmement difficiles à établir. On attendrait plus de précision d'un témoin oculaire et l'hypothèse d'une tradition rapprochée mais indirecte peut paraître acceptable. Si ancienne qu'on suppose d'ailleurs cette biographie d'Alexandre, on voit assez qu'elle n'a pas été écrite au lendemain de sa mort. L'auteur connaît la période glorieuse qui

(soit une moyenne de 20 milles). D'autre part, la passion de Sergius et Bacchus donne les distances suivantes: de Sura à Tetrapyrgia 9 milles, de là à Resapha 9 milles.

Relevons une petite erreur qui s'est glissée dans cet intéressant article sur le *limes*: M. Brinckmann, p. 252, rapporte à Alexandre certains détails donnés (34,1 et ss.) à propos de Rabbulas.

1. Sous les premiers successeurs d'Alexandre l'esprit de l'ordre se modifia; cf. PARGOINE, *Dict. d'Archéol. chrét.*, p. 311; et p. 315 à propos de saint Marcel: « Il fit une institution pleinement catholique d'une institution à demi messalienne dans son origine. »

2. Cf. 38,15: Προσείχεν δὲ ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ Ἀλέξανδρος ἀκριβῶς τοῖς γεγραμμένοις ἐν ταῖς θεοπνεύστοις γραφαῖς, καὶ ἐπιλονεῖται ὅπως μὴ ἐκ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ μία κεραία παρέλθῃ αὐτόν. Cette exégèse se reconnaît surtout dans l'interprétation littérale de *Matth.*, vi, 34 (cf. 22,6) et du *Psaume* 1, 2 (cf. 39,6 et ss.).

3. Cf. 58,13. Voyez aussi 22,3 et ss., sa critique du monachisme traditionnel.

4. Cf. 19,10 et 49,10.

5. Cf. 49,8.

6. Cf. PARGOINE, *Dict. d'Arch. chrét.*, 1, p. 308.

7. Cette explication se concilie mal avec le passage (59,5) où il est dit qu'Alexandre fut rejoint par tous ses moines.

8. Cf. 49,8.

s'ouvrit pour les Acémètes avec l'higouménat de saint Marcel¹. Il raconte la fondation de l'Irénaion², la translation des reliques, les miracles qu'elles opérèrent, comme des événements déjà lointains³. A supposer donc qu'Alexandre soit mort vers 430⁴, le milieu du ve siècle serait pour sa biographie un *terminus post quem*.

Nous laissons aux syriacisants le soin d'examiner si la Vie primitive a subi des remaniements. La solution de cette question dépend essentiellement de l'opinion qu'on se fera sur l'épisode relatif à la conversion de Rabbulas. Cet épisode surprend par sa longueur⁵ : il prend un tiers de la biographie. Il se détache aussi sur l'ensemble par son caractère plus merveilleux. Dans la Vie syriaque, Rabbulas est amené à se convertir par l'ascendant des vertus héroïques pratiquées dans le monastère d'Abraham le Reclus et par les graves enseignements de deux évêques. A côté de ce simple récit, celui de la Vie d'Alexandre ne paraît qu'un tissu d'in vraisemblances⁶. Il est pourtant admissible que Rabbulas ait vu Alexandre et que les austérités de celui-ci aient fait impression sur lui. Quant à l'expédition d'Alexandre contre le « temple fameux »⁷ de la ville toute païenne, elle n'est sans doute qu'une réminiscence de la tentative analogue de Rabbulas contre le temple de Baalbek⁸, le grand centre païen et le théâtre traditionnel des exploits de tous ces ascètes syriens. Le démon dit à Nonnos dans la pénitence de sainte Pélagie (éd. Usener, p. 11) : οὐκ ἤρκεσέ σοι Ἰηλιούπολις ἡ ἐμή, ὅτι πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ προσήνεγκας τῷ θεῷ σου. Il faudrait donc peut-être localiser toute cette histoire à Baalbek plutôt qu'à Kennešrin, la vraie ville de Rabbulas⁹.

L'épisode de Rabbulas est maladroitement rattaché à l'ensemble¹⁰ et contient un détail difficile à concilier avec ce qui précède : Alexandre déclare à la foule que lui aussi a été païen¹¹, ce que l'auteur paraît contredire ailleurs¹². Enfin si l'on peut sans trop de difficultés attribuer le reste de la

1. Cf. 60,14 et ss.

2. Cf. 60,17.

3. Cf. 61,4 : τὰ ὅσια αὐτοῦ λείψανα καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐθαυματούργουν κτλ.

4. TILLEMONT, *Mém.*, XII, p. 682.

5. Un moment, Alexandre disparaît complètement de la scène. Cf. chap. 20 à 23.

6. Il n'y a pas dépendance entre ces deux récits, bien qu'ils contiennent quelques éléments communs, notamment le miracle de l'habit du baptême tout couvert de croix après l'immersion.

7. Cf. 24,4.

8. Sans compter ce que les deux situations ont de semblable, Alexandre prononce des paroles qui ne conviennent guère qu'à Rabbulas (lorsqu'il dit, par exemple, l. 10, p. 24, que lui aussi a été païen : cf. *infra*). Cela ferait croire que l'auteur a remanié des récits relatifs à Rabbulas en attribuant à Alexandre une partie des faits rapportés au sujet de Rabbulas.

9. Si l'auteur avait su que la ville de Rabbulas était Chalcis, il l'eût nommée — comme il la nomme plus loin — et l'eût rappelé en parlant de Chalcis à propos de la relégation d'Alexandre dans cette ville.

10. Cf. 34,5 et 34,15 et ss.

11. Cf. 24,10 et ss.

12. Cf. 21,1 : ἀναγθεις ἐν σεμνότητι κτλ.

biographie au ve siècle, cette partie contient deux fois le mot *θεραπεινίδαις* ¹ (ms. *θεραπεινίδεις*), un genre de datif dont je ne connais pas d'exemples avant Malalas ². D'autre part, les habitants de la ville convertie demandent de frapper d'exil les païens opiniâtres ³; or cette peine ne fut appliquée aux païens qu'à partir de Justinien ⁴. Tous ces indices feraient plutôt croire que l'épisode de la conversion de Rabbulas a été introduit après coup : ils ne sont évidemment pas concluants ⁵.

A en juger par les polémiques de saint Nil ⁶, c'est comme Euchite qu'on poursuivait Alexandre. Il avait passé vingt ans dans la Mésopotamie à l'époque où les Messaliens commençaient à s'y faire connaître. S'étant ensuite dirigé vers Antioche et de là vers l'Asie Mineure, il avait en quelque sorte suivi la marche de cette hérésie ⁷. On pourra sans peine relever des traits communs : ce sont de part et d'autre les mêmes prétentions de réaliser le christianisme parfait, la même horreur du travail ⁸, la même importance donnée à la prière. Un examen attentif permettrait peut-être quelques rapprochements de détail qui nous font aussi connaître un peu les tendances du biographe. Timothée dit des Euchites ⁹ : « Ils se donnent eux-mêmes pour de grands connaisseurs d'âmes, au point de connaître exactement par leurs conjectures... les dispositions des hommes. » Or bien que cette conception soit des plus communes en hagiographie, elle a cependant dans la Vie d'Alexandre une importance particulière et fournit le thème de la presque totalité des miracles ¹⁰. Les Messaliens s'appelaient volontiers « anges » ou « prophètes » (Épiph., *Haer.*, LXXX, c. 3). Faut-il attacher de l'importance à l'expression suivante (48,8) :

εἶχον τὸν μακάριον ὡς ἓνα τῶν προφητῶν,

ou à celle-ci plus caractéristique (49,13) :

παρακαλῶ τὸν ἄγγελον ὑμῶν?

C'est très exactement la formule angélogologique qu'on rencontre dans

1. Cf. 33,3 et 5.

2. Cf. *infra*, page 33, en note. — La mention du *πατήρ πόλεως* peut convenir aussi au ve et au vi^e siècles; voyez l'inscription de Césarée de Palestine reproduite par M. Chabot dans la *Byzantinische Zeitschrift*, 1896, p. 161.

3. Cf. 30,19.

4. MOMMSEN, *Röm. Strafrecht*, p. 608 et *Cod. Just.*, I, 11, 10, 3 : *αὐτοὶ δὲ ἐξορίᾳ παραδοθήσονται.*

5. Observons encore que si la vie d'Alexandre figure au 20 février, un synaxaire donne pour le 19 la notice d'un saint Rabbulas, moine syrien qui vécut à Constantinople sous les empereurs Anastase, Justin et Justinien; cf. *Synax. Constantinopolitanum*, p. 476, t. 32). Je ne saurais pourtant attacher beaucoup d'importance à ce fait, la notice de ce Rabbulas ne rappelant en rien notre récit ni celui de la Vie syriaque.

6. ST NIL, *De voluntaria paupertate*, c. 21.

7. BONWETSCH, article *Messalianer* dans la *Realenc. für protest. Theologie*.

8. Cf. 51,10 et ST NIL, *De voluntaria paupertate*, c. 21; l'opposition au clergé est aussi très sensible, cf. 19,10; 48,9 et 49,3.

9. COTELERIUS, *Ecclesiae graecae monumenta*, III, p. 405.

10. Surtout si l'on écarte l'épisode de la conversion de Rabbulas. cf. 43,3; 53,11; 55,13; cf. aussi 42,5; 44,1; 52,2.

nombre d'inscriptions funéraires grecques ¹, notamment dans les îles de l'Archipel dont Alexandre était originaire.

On ne voit pas cependant qu'Alexandre ait donné dans les aberrations dogmatiques reprochées aux Messaliens ². Ceux-ci n'étaient rien moins que des *ἰκκόμενοι* ³. Ils aimaient le sommeil et croyaient recevoir en songe les révélations de l'Esprit ⁴. Tandis qu'Alexandre menait une vie de privations ⁵, les Euchites se croyaient au-dessus du jeûne et, s'ils avaient faim ou soif, ne se refusaient rien ⁶. La doxologie perpétuelle n'est d'ailleurs pas une institution messalienne, et il ne semble pas que la secte ait tenté d'établir une prière ininterrompue.

À l'époque où Alexandre conçut sa règle monastique, les Manichéens étaient puissants en Mésopotamie. Ont-ils eu de l'influence sur lui?

Observons d'abord que les origines du Messalianisme nous échappent et que cette secte « sans commencement ni racine ⁷ » n'a peut-être pas été sans subir l'influence du manichéisme ⁸. Mais ce qu'on retrouve chez Alexandre et non chez les Euchites, c'est ce précepte, nouveau dans le monachisme d'alors ⁹, qui oriente toute l'activité vers l'apostolat et plus spécialement vers l'apostolat errant ¹⁰; de l'autre ce souci excessif de la pauvreté, qui prend au pied de la lettre le *μη μεριμνήσαι τῆς αὔριον*. Ici les deux règles se confondent : Alexandre permet à ses moines, comme Mani à ses élus, « la nourriture pour la journée ¹¹ » ; tout ce qui reste doit être distribué aux pauvres. L'influence que le manichéisme a exercée sur certaines formes hétérodoxes du monachisme

1. Voyez les inscriptions reproduites dans le *Bulletin de Correspondance hellénique*, 1877, p. 358 : ἄγγελος Ζωσίμου — ἄγγελος Εὐφροσύνου et celles de HILLER VON GARTRINGEN, *Thera*, I, p. 180 : ἄγγελος Εὐκάρπου — ἄγγελος Ἰησοῦ. Je dois ce dernier renvoi à M. H. Grégoire.

2. Notamment sur le baptême, le Logos et la Trinité, cf. BONWETSCH, *Realenc. f. protest. Theol.*, article *Messalianer*, p. 662.

3. La véritable origine de cette appellation est expliquée 60,17; la fausse interprétation qu'on en donne quelquefois remonte à une traduction de la vie de Jean Calybite (Migne, *P. G.*, I, CXIV, p. 567 : vocantur Acemeti eo quod nunquam cubare soliti sunt). Cependant Alexandre veillait beaucoup (cf. 39,15) et songeait d'abord à praliquer dans toute sa rigueur la doxologie perpétuelle (cf. 40,7). Pargoire croit que chaque moine donnait douze heures à la psalmodie seule; cf. *Dictionnaire d'Arch. chrét.*, I, p. 312.

4. TIMOTHÉE dans COTELIER, *Eccl. graecae monumenta*, III, p. 404.

5. Cf. 39,15.

6. ÉPIPHANE, *Adversus haereses*, LXXX, c. 3 : Νηστείαν δὲ οὐδ' ὧως οἴδασιν κτλ.

7. ÉPIPHANE, *Adversus haereses*, LXXX, c. 3.

8. Le manichéisme le premier avait réduit le culte à la prière et condamné le travail manuel comme un péché.

9. PARGOIRE, *Diél. d'Archéol. chrétienne*, p. 310.

10. Pour le manichéisme voyez AL-BIRUNI, *Chronology*, éd. Sachau, Londres, 1879, p. 190 : « He ordered them continually to wander about in the world preaching his doctrines and guiding people into the right pad. Comparez, 42,8 : παντελῶς ἐβούλετο τοῦ τόπου ἀναχωρῆσαι. 50,14 : ἐβουλήθη πάλιν εἰς ξένον τόπον ἀπελθεῖν καὶ ἀποτάξασθαι, ὅ ἐκτον ἀποταξάμενος. Voyez aussi PARGOIRE, *Diél. d'Archéol. chrétienne*, p. 310 : « C'est, peut-on dire, un monastère ambulante et combattant », et p. 315 à propos de saint Marc : « Il veut que la famille acémétique reste une famille de religieux apôtres et s'il ne conduit pas ses moines missionner au loin, il leur montre, etc. » Pargoire cependant n'a pas la préoccupation de faire le rapprochement avec le manichéisme.

11. AL-BIRUNI, *l. c.* : He forbade them to acquire any property except food for one day and dress for

chrétien n'a guère été étudiée jusqu'ici. Plus qu'une autre secte il a pu influencer ces dissidents en raison des institutions très spéciales qu'il empruntait au monachisme bouddhique.

En elles-mêmes, les innovations d'Alexandre n'avaient rien dont l'Église dût s'alarmer; mais outre qu'elles rappelaient d'assez près celles de certains hérétiques, Alexandre avait le tort de les croire seules capables de réaliser la perfection évangélique¹. C'est par cet appât qu'il attirait à lui les moines des autres couvents. Si son œuvre porta des fruits, elle en fut redevable à l'esprit plus modéré de ses premiers successeurs, en premier lieu à saint Marcel.

Le manuscrit est un ménologe de Février assez complet : les vies du 3, du 6 et du 8 font seules défaut. La Vie d'Alexandre, le seul document de langue grecque qui semble attester son culte, figure au 2 février. D'autres ménologes ont au même jour la Vie de saint Sadoth et de ses compagnons martyrs (*Vatic.* 92); la Vie de saint Léon, évêque de Catane (*Coisl.* 307); la translation de la tête de saint Jean-Baptiste à Émèse (*Coisl.* 105).

L'écriture du *Parisinus* 1452 est une minuscule droite assez mélangée déjà de formes onciales (βεζηκνζ); c'est ce qui me porterait à l'attribuer au xie siècle plutôt qu'au xe (*Catalogue*). L'accentuation est précise; l'iotacisme est tantôt négligé tantôt adserit.

Le manuscrit a beaucoup souffert du temps et les coins supérieurs sont souvent déchirés près de la reliure. Nous avons mis entre crochets [] les mots ou parties de mots par lesquels nous avons essayé de remplir ces vides. En plusieurs endroits aussi l'encre est effacée. La lecture de ces passages et le rétablissement d'un quaternion nous ont permis de combler les nombreuses lacunes qui subsistaient dans la version de Bolland.

Nous reprenons la version latine des *Acta Sanctorum*, que nous avons modifiée partout où nous avons cru constater une méprise du traducteur. Nous n'avons pourtant pas voulu altérer ce texte à force de retouches et nous nous sommes abstenu de le remanier en plus d'un endroit traduit librement.

one year; il leur ordonne aussi to give alms as much as possible : Comparez 38,11 : οὐδενός τῶν ἐπιτηδείων πρὸς τὰς χρείας ἐπρόντιζεν ἀλλὰ... τὸ τῆς ἡμέρας μόνον, καὶ πᾶν τὸ περισσεύον τοῖς πτωχοῖς διεδίδωτο ἦσαν δὲ καὶ μονοχίτωνες κτλ. — La répugnance d'Alexandre pour l'agriculture est aussi bien manichéenne. Cf. 51,10 : αἰτιασάμενον τοῦ κήπου τὸν περισπασμόν.

1. Le précepte qu'on ne peut faire aucune provision pour le lendemain est pour lui un précepte absolu du monachisme; cf. 22,14 : εἰ ἀληθῆ ἐστι τὰ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ γεγραμμένα. L'archimandrite Élie n'étant pas de cet avis, Alexandre croit qu'il manque aux règles du monachisme : 22,13 : οὐκ ἔφερε λοιπὸν παρὰ τὴν ἐντολὴν διεφθαρμένον τι βλέπειν. Il quitte Élie, 23,7 ἀτασχετῶ θυμῷ ληθθεὶς ὡς ζημιωθεὶς τὸν παρελθόντα χρόνον ἅπαντα καὶ εἰς οὐδὲν ἀνολώσας κτλ.

τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀλεξάνδρου.

I

1. Ὁ ἀγιώτατος καὶ μακαριώτατος Ἀλέξανδρος, ἀποστολικὸς ἀνὴρ γενόμενος, ὑμῶν
 γε τοῖς φιλοχρίστοις κάμοι τῆς διαλέξεως ὑπόθεσις πρόκειται· ἐγὼ δὲ τῆς αὐτῆς οὐμὰι
 5 δυνάμειος χρήζω ἔργῳ τε κατορθῶσαι τὴν ἀρετὴν καὶ λόγῳ κατ' ἄξιαν τὰ καλὰ διηγήσασθαι.
 συνεργῶντος δὲ τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ, διηγήσομαι πόθεν καὶ ὁ ἅγιος [ὦν] (?) οὗτος κατάργε-
 ται καὶ πόθεν ἐστὶν ὁ τρόπος τῆς ἀθλήσεως· εἰ δεῖ μὲν τοὺς πάντας εὐεργετουμένους ὑπὸ
 τοῦ φιλανθρώπου θεοῦ ἐπιγινώσκειν τὴν εὐσπλαγγίαν αὐτοῦ καὶ εὐφραίνεσθαι ἐν τοῖς ἔργοις
 αὐτοῦ καὶ δοξάζειν σὺν τῷ ἀποστόλῳ καὶ λέγειν· « Ὁ βῆθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ
 10 γνώσεως θεοῦ· ἀνεξερῦνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. »

2. Ἀναθεωρήσωμεν τοίνυν τοῦ νικηφόρου ἀθλητοῦ τὴν ἐκβάσιν τοῦ διεληθόντος δι' ἡμῶν

Je reproduis dans ces notes le texte du *Parisinus* 1452 chaque fois que j'ai cru devoir m'en écarter. Ces leçons non admises sont marquées du signe []. Le signe [] enferme les mots suppléés aux endroits où le ms. est déchiré ou illisible. Le signe [] propose une suppression d'un mot du texte. — 7. Ce ὦν n'est guère admissible en grec. — 8. ἤδη] pour εἰ δεῖ, cf. 57,10 et aussi 46,13 et 55,9. Ici et plus loin 57,10, la correction εἰ δεῖ m'est suggérée par M. Henri Grégoire.

VITA ET INSTITUTUM PISSIMI PATRIS NOSTRI ALEXANDRI

I

1. Sanctissimus ac beatissimus Alexander, vir apostolicus, et vobis
 Christum diligentibus, et mihi disceptationis proponitur argumentum. Mihi
 autem eadem, ut existimo, opus est vi ut et virtutem imitatione, et verbis
 praeclara eius facinora pro merito coner exprimere. Benignissimo igitur
 5 Deo adiuvante, cuius hic vir, quo de sermo est, extiterit, et unde illa ei
 exercitationis ratio modusque, exponam; si quidem oportet cunctos qui
 caelestibus cumulati beneficiis a propitio Numine sunt illius agnoscere bene-
 ficientiam, illius delectari operibus, illius laudes praedicare et cum apostolo
 in has prorumpere voces¹: *O altitudo divitiarum sapientiae et scientiae
 Dei! quam incomprehensibilia sunt iudicia eius et investigabiles viae eius!*
 10

2. Spectemus igitur exitum victoriosi athletae, qui inter nos vitam egit

1. Rom., XI, 33.

καὶ ἀπερίσπαστον ἡλικιὸν δρόμον ποιήσαν[τος], ἵνα τὸν ἀγωνοθέτην καὶ ἡ[λι]ον τῆς δι- * c. 161 1.
 καιοσύνης ἀνακηρύξῃ ἀναλάβωμεν τὴν πανοπλίαν δι' ἧς πᾶσαν τὴν πανοπλίαν τοῦ ἐχθροῦ
 κατέβαλεν· καὶ οὐ μόνον τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας καὶ τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους
 τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας διὰ τυχῆς τῆς πανοπλίας ἐτροπώ-
 5 σατο, ἀλλὰ ὅλην τὴν οἰκουμένην ἀντιπίπτουσαν οὐ προσήκατο. διὰ παντὸς γὰρ ἐπιχειροῦντος
 τοῦ ἐχθροῦ, καὶ αἰεὶ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ τροπουμένου, καὶ τὸ λοιπὸν μηδὲν ἰσχύοντος,
 τὴν πάνδημον τῶν ἀνθρώπων συμμαχίαν προσκαλεσάμενος, ποικίλως τῷ γενναίῳ ἀθλητῇ
 προσέρχονται.

3. Ὁ δὲ μακάριος οὐκ ἐξουσίαν βασιλικὴν ἐφοβήθη, οὐκ ἀπειλὴν ἀρχόντων, οὐ δήμου
 10 ψόγον, οὐκ ἐπισκόπων πονηρὰς παραίνεσεις· οὐκ ἄλλα· τινὲς προφάσεις ἠδυνήθησαν αὐτὸν
 ἀποστῆσαι τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ τοὺς πάντας ἀντιλέγοντας, κατήσχυε διὰ τοῦ ὀρθοῦ βίου καὶ
 τελείας πίστεως· ἤκουεν γὰρ αἰεὶ τοῦ ἀποστόλου λέγοντος· « Τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης
 τοῦ Χριστοῦ; θλιψίς; ἢ στενοχωρία; ἢ διωγμός; ἢ λιμός; ἢ γυμνότης; ἢ κίνδυνος; ἢ
 15 μάχαιρα; » καὶ ἠκολούθει τοῖς ἔργοις.

4. Καὶ μόνος οὗτος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γενεᾷ ἔλαμψε τῇ πονηρᾷ ἢ καὶ ὁ δεσπότης ἡμῶν
 μαρτυρεῖ ὅτι πονηρὰ ἐστίν, διπλοῦν στέφανον ἑαυτῷ προξενήσας. ἐπεὶ οὖν πάντες οἱ ἱστο-
 ρήσαντες ἐσίγησαν διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν τοῦ λόγου ἀσθένειαν πρὸς τὴν ἐξήγησιν, καὶ

2. ἀναλάβωμεν]. — 13. γυμνότης]. — 14. ἠκολούθη].

et nunquam interruptum, veluti sol hic aspectabilis, cursum peregit, ut certa-
 minis Moderatorem et Solem iustitiae praedicet. Capessamus armaturam² qua
 omnem vim roburque hostile elisit, et non solum principatus et potestates
 et mundi rectores tenebrarum huius seculi et spiritualia nequitiae evertit;
 5 sed totum orbem terrarum obsistentem repulit. Omnia igitur expertus adver-
 sarius, semperque divina virtute prostratus, ac nihil omnino valens efficere,
 tandem universale hominum genus in belli societatem eiciens, varie cum
 his sanctum athletam aggreditur.

3. Ille vero neque regiam reveritus est potestatem, neque praefectorum
 10 timuit minas, neque populi contumeliam, neque episcoporum perversas adhor-
 tationes; nec alii quiquam praetextus abducere eum a veritate poterant.
 Verum eos omnes qui contradicebant confudit recta vitae ratione et fide
 perfecta. Audiebat enim semper apostolum dicentem¹: *Quis nos separabit*
a caritate Christi? tribulatio? an angustia? an persecutio? an fames? an
 15 *nuditas? an periculum? an gladius?* et opera verba sequebantur.

4. Atque hic solus in hac nostra vere, ut Salvator noster testatur⁵, per-
 versa generatione, ita eluxit, ut geminam sibi coronam pepererit. Cum igitur
 omnes qui scribendae historiae dederunt operam tacuerint, rerum narran-

2. Eph., vi, 13. — 3. Eph., vi, 12. — 4. Rom., viii, 35. — 5. Matth., xii, 39; xii, 45; xvi, 4.

ἀκρῶς ἢ σιωπῇ γέγονε τοῖς ζηλωταῖς βουλομένοις. τούτων χάριν ἡμεῖς — ὡσπερ οἱ ἐν τῷ κόσμῳ ἔμποροι διὰ τὸ κέρδος τὸ παρερχόμενον ἕως θανάτου παραβουλεύονται — οὕτως καὶ ἡμεῖς, διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν ζηλωταῖς βουλομένων, ῥῆθον φέρομεν τῆς προπετείας τὸν λόγον, καὶ καιρὸν παρακολουθήσαντες, ἐκ μέρους διηγησόμεθα. οὐ γὰρ δυνατὸν ἐστὶν ἀνθρώπῳ τὰς ἀρετὰς τοῦ γενναίου ἀθλητοῦ ἐκδιηγῆσασθαι κατ' ἀξίαν. φέρε δὴ οὖν, τοῦ ἀγῶνος τὴν ἀρχὴν ποιησόμεθα καὶ δεῖξωμεν τὸν γενναῖον ἀθλητὴν ἐν πίστει κεκοσμημένον. Ἀλέξανδρος, οὗ τὸ μνημόσυνον ἐν εὐλογίαις, ἀγαπήσας τὸν δεσπότην ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτοῦ καὶ ἐν ὅλῃ τῆ ἰσχύϊ αὐτοῦ, ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις ἔδειξεν καὶ ὅτι οὐδὲν ἀπέλειπε τῶν ἐντολῶν, ὃ καρπὸς * f. 161 v. μαρτυρεῖ· λέγει γὰρ ὁ κύριος· « ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς »· καὶ οὐ περὶ τῆς ἰδίας σωτηρίας ἐφρόντισε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην προσενέγκαι τῷ δεσπότη Χριστῷ ἔσπευδεν. διὸ καὶ ἐκ μέρους ἐποίησεν· καὶ ὡς ἐν χερσὶν ἔχων τὸν μισθὸν τῶν δι' αὐτοῦ σωζομένων, οὕτως ἐν ἀποτόμῳ ψυχῆ καὶ ἀδιστακτῷ καρδίᾳ πεντήκοντα ἔτη ὑπὲρ τῶν βουλομένων σωθῆναι, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἠγωνίσαστο.

5. Οὗτος ὁ μακάριος τῷ μὲν γένει ἦν Ἀσιανός, ἐπισήμων γονέων, τῶν νήσων οἰκίτηρ. παιδεύεται δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει πᾶσαν τὴν γραμματικὴν ἐπιστήμην· καὶ ἀναγχεῖς

1. τούτοις χάριν] — 2. παραβουλεύονται] : on trouve la même leçon erronée dans certains manuscrits du Nouveau Testament au passage *Phil.* II, 30 : μέχρι θανάτου ἠγγισεν παραβουλεύσασθαι τὴν ψυχὴν. — παραβουλεύεται cf. παραβάλλομαι. — 6. ποιησόμεθα]. — 6. δεῖξωμεν].

darum magnitudine eorum obruente facultatem; tamen quia silentium volentibus illius virtutem imitari infructuosum futurum sit. — quemadmodum qui seculi negotia tractant mercatores, quaestus proventuri gratia, mortis etiam periculo sese obiciunt — nos quoque, propter eorum qui imitari voluerint emolumenta, facilius patimur temeritatis argui, ac temporibus obsecuti, partem aliquam recensebimus magnanimi huius athletae praeclare factorum; nam universa pro dignitate exponere homo nullo modo potest. Eia igitur, principium proponamus certaminis et praestantem hunc athleteam fide egregie instructum commonstremus : Alexander, cuius memoria est in benedictione, toto corde totisque viribus Deum dilexit, ipsisque id patefecit operibus; et quod nullum divinorum mandatorum sit praetergressus fructus testatur : dicit enim Dominus ⁶ : *A fructibus eorum cognoscetis eos*. Neque suae dumtaxat salutis curam gessit, verum orbem terrarum universum subiugare Christo studuit; quapropter id quoque ex parte perfecit. Et velut in manibus haberet eorum qui per ipsum salvarentur mercedem, ita firmo pectore animoque invicto, quinquaginta per annos pro eorum qui servari volebant salute, impensius tamen pro sua salute dimicavit.

5. Beatus hic ex Asia illustri genere oriundus, in insulis habitavit. Constantinopoli vero arte grammatica accurate eruditur; et cum omni morum

6. Matth., VII, 16.

ἐν σεμνότητι καὶ ἐν σωφροσύνῃ τὴν τελείαν ἡλικίαν, στρατεύεται ἐπαρχικός. καὶ ἐν ὀλίγῳ
 καιρῷ καταμαχθῆναι τὰ βιωτικά ὅτι σαθὰ καὶ ἐπίσαλα καὶ ὅτι « ὡς ἄνθος γόρτου παρέρ-
 χεται ἡ δόξα αὐτοῦ ». καὶ τῶν μὲν βιωτικῶν ὡς παρεργομένων καταφερόναι, καὶ κρείττονος
 βίου σύγκρισιν ἐποιεῖτο· καὶ ἐπιπόνως φιλολογῶν τὴν παλαιὰν καὶ τὴν καινὴν διαθήκην,
 5 εὖρεν ἐν τοῖς ἀγίοις εὐαγγελίοις θησαυρὸν ἄσυχλον καὶ ἀνέκλειπτον τοῖς πίστει προσεργυ-
 μένοις τὸν [λέ]γοντα· « εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, [πό]λησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ δός πτωχοῖς
 καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. »

6. Τοῦτο οὖν ἀκούσας καὶ εἰλικρινῶς πιστεύσας, ἀνυπερθέτως τὸ ἐπιβόλλον μέρος αὐτοῦ
 τῆς πατρικῆς οὐσίας καὶ τὰ τῆς στρατείας αὐτοῦ πράγματα — ἔσχεν γὰρ πολλὰ ὡσάτε
 10 σώφρων καὶ γενναῖος ἐπαρχικός — τοῖς πτωχοῖς καὶ πένησιν διαδίδωσιν. ἐβούλετο δέ, διὰ
 τὴν προκειμένην ἐλπίδα, καὶ τῆς πατρίδος καὶ φίλων καὶ συγγενῶν ἄλλοτριωθῆναι καὶ
 μόνῳ δεσπότῃ, Χριστῷ προσοικειωθῆναι. καὶ ἀκούει ὅτι ἐν τῇ Συρίᾳ εἰσὶ κοινόβια ἐν τοῖς
 μέρεσιν ἐκείνοις οἵτινες μετέρχονται τὴν πολιτείαν σεμνῶς. καὶ γενναίως ἀνύσας τὴν ὁδὸν
 ἔρχεται πρὸς αὐτούς. καὶ παρακαλέσας, εἰσῆλθεν εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ θεοφιλεστάτου
 15 ἀρχιμανδρίτου Ἡλία, ὄντος ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις ἐπισήμου συστήματος ἕνεκεν ἀδελφού-
 τητος καὶ ἀκολουθίας καὶ τύπων.

1. Il faut peut-être suppléer eis devant τελείαν ἡλικίαν, le sens et la chronologie de la vie d'Alexandre ne permettant guère de considérer cet accusatif comme un accusatif de durée. — 10. διαδίδωσιν]. — 13. ἀνοίσας.

honestate et temperantia conformatus ad maturam pervenisset aetatem, militat praefectorianus. Et brevi perdidit quam humana omnia infirma sunt et instabilia, quamque gloria omnis mundana velut flos foeni celeriter defluat ⁷ : eoque res has sublunares ut fluxas aspernatus, mentis oculos in alterius
 5 longaeque melioris vitae bona intendit. Ergo veteris novique Testamenti libros indefesso studio pervolvens, in sanctis tandem Evangeliiis invenit thesaurum a violentia tutum, nunquam deficientem iis qui viva fide accedunt, eosque invitantes ⁸ : *Si vis perfectus esse, vende quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in caelo, et veni, sequere me.*

10 6. Hoc ut audivit et sincere credidit, continuo et patrimonium et castrensia bona — nec exigua illa, ut erat egregius praefectorianus insigni praeditus temperantia — in mendicos et pauperes profundit. Cupiebat enim propter propositam spem, procul a patria, cognatis, amicis secedere, ut in solius Christi adlegeretur familia. Audit enim in Syria cœnobium esse sanctorum
 15 virorum quorum praeclara esset conversatio; et cum genere iter conficisset, multis precibus in monasterium admissus est religiosissimi archimandritae Eliae, qui in his regionibus celebris erat propter caritatem fraternam, liturgiam, sacra officia a se inter fratres constituta.

7. Jac., 1, 10. — 8. Matth., XIX, 21.

7. Καὶ τετραετῆ χρόνον ποιήσας ἐκεῖ, πρόκοπτεν ἐν κυρίῳ, καλῶς ἀγωνιζόμενος καὶ
 * f. 160 r. ὑποτασσόμενος ἐν πᾶσι. προσεῖχε δὲ ἀκριβῶς εἰ συμ[π]νεῖ ὁ βίος ταῖς θείαις γραφαῖς· [ὁ?] δὲ οὐχ' εὗρισκε, διὰ τὸ τὰ κοινό[βι]α, καθὼς ἴσασιν οἱ σπουδαῖοι, μὴ ἔχειν τὴν ἀκτη-
 μωσύνην καὶ ἀμεριμνίαν τοῦ ἀγίου εὐαγγελίου, ἐπειδὴ περὶ τοῦ προισταμένου ἐστὶν προ-
 βλέπειν καὶ σπουδάζειν περὶ ἐκάστης γραίας τῶν ἀδελφῶν. ὁ δὲ δοῦλος τοῦ θεοῦ Ἀλέ- 5
 ξανδρος, ζέων τῷ πνεύματι, συνεχῶς ἀκούων τοῦ δεσπότου « μὴ μεριμνῆσαι τὴν αὐρίον »
 καὶ « ὅτι πολλῶν στρουθίων διαφέρετε », ἐταράττετο ἐν ἑαυτῷ καὶ οὐκ ἔφερεν λοιπὸν κατέ-
 χειν ἐν ἑαυτῷ· ἐπέξελθεῖν δὲ τῷ λόγῳ ἀπὸ πρώτης οὐκ ἠδύνατο, οὐ γὰρ ἦν καιρός· ἐξε-
 δέχτο γὰρ πρῶτον τὴν πανοπλίαν τὴν πνευματικὴν λαβεῖν ἣτις ἐστὶ τὸ ψαλτήριον.

8. Καὶ πληρώσας ἐν τετραετῇ χρόνῳ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ — οὐ διὰ τὴν δυσμάθειαν 10
 χρόνισας ἐν τῇ ἀσκήσει τῆς μαθήσεως, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀκριβῶς νοῆσαι ἕκαστος στίχος περὶ
 τίνος εἴρηται — τότε μετὰ προσευχῆς καὶ δεήσεως τῆς γνώσεως ἀξιωθεὶς, οὐκ ἔφερε λοιπὸν
 παρὰ τὴν ἐντολὴν διεσφαρμένον τι βλέπειν, ἀλλὰ ἄφνω λαβὼν τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, προσ-
 ἔρχεται τῷ ἡγουμένῳ καὶ λέγει· Πάτερ, εἰ ἀληθῆ ἐστὶ τὰ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ γεγραμμένα;
 ὁ δὲ ἀληθῶς πατὴρ καὶ ποιμὴν τῶν λογικῶν προβάτων Ἰλίας, τὸ ἀθρόον τῆς ἐρωτήσεως 15
 ἀκούσας καὶ νομίσας ὅτι πλανηθεὶς ὑπὸ τοῦ πονηροῦ εἰς ἀπιστίαν ἦλθεν ὁ ἀδελφός, παρκα-

2. Il y a place pour une ou deux lettres; cf. 28,9 : ε καὶ ἐποίησεν. — 10. τετραετῆ]. — 15. ἀθροῶν].

7. Isthic quadriennio moratus, egregios in virtute progressus fecit, alac-
 cre et indefessum iniens certamen atque in cunctis reverenter obtemperans.
 Attendebat autem accurate num consentiat vita divinis Scripturis. Quod
 vero non repperit quia non habent cœnobita, ut norunt earum rerum studiosi,
 summam illam egestatem et curarum omnium vacuitatem sancto Evangelio 5
 consentancam; pertinet enim ad officium praecepti omnes fratrum necessi-
 tates curare. At servus Dei Alexander, spiritu fervens, assidue illam audiens
 Domini vocem⁹, vetantis vel in crastinum sollicitos esse qui multis passeribus
 praestemus¹⁰, angebatur et perturbabatur animo, neque ulterius continere
 se poterat. Nec fas erat quidem ut principio statim iis de rebus faceret sermonem : oportebat enim eum prius omni spirituali instrui armatura, quae
 est psalterium. 10

8. Cum vero quadriennii spatio desiderium suum explesset — non pro-
 pter ingenii tarditatem diutius in illa disciplinae exercitatione immoratus,
 sed quod exacte intelligeret de quo quisque versus esset pronuntiatus — tunc 15
 oratione et obsecratione ad Deum fusa haustaque coelitus intelligentia, nihil
 iam contra praeceptum depravatum spectare sustinuit; verum sumpto Evan-
 gelio continuo praeceptum adit itaque eum compellat : Pater, verane sunt
 omnia quae in Evangelio conscripta? Elias autem vere pater et pastor
 rationalium ovium, repentinam interrogationem miratus ratusque eum mali- 20

9. Matth., vi, 34. — 10. Luc., xii, 7.

χρῆμα δὲ οὐδὲν εἶπεν τῷ ἀδελφῷ, ἀλλὰ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, τοὺς ἀδελφοὺς παρεκάλει ἵνα
 εὐξῶνται ὑπὲρ αὐτοῦ παγιδευθέντος¹, φησίν, ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ δύο ὥρων διεληθου-
 σῶν, κλαιόντων πάντων καὶ παρακαλούντων τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα ἀναστὰς,
 λέγει αὐτῷ· Ἀδελφέ, τί σοι γέγονε ταῦτα λογίσασθαι; ὁ δὲ ἐπέμνε λέγων· Εἰ ἀληθῆ
 5 ἐστὶ τὰ ἐν τῷ ἁγίῳ εὐαγγελίῳ; ἀκούσας δὲ παρὰ πάντων ὅτι ἀληθῆ ἐστὶν διὰ τὸ εἶναι
 ῥήματα θεοῦ. ἀποκρίνεται καὶ λέγει αὐτοῖς· Καὶ διὰ τί οὐ ποιοῦμεν αὐτά; λέγουσιν
 αὐτῷ πάντες· Οὐδεὶς δύναται αὐτὰ φυλάσσειν. τότε ἀκατασχέτω θυμῷ ληφθεὶς, ὡς
 ζημιωθεὶς τὸν παρελθόντα χρόνον ἅπαντα καὶ εἰς οὐδὲν ἀναλώσας, συνταξάμενος δὲ τοῖς
 10 ἀδελφοῖς πᾶσιν, ἔχων τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, ἐξῆλθεν ἀκολουθῆσαι τοῖς γεγραμμένοις καὶ
 μιμήσασθαι τοὺς ἁγίους πατέρας ἡμῶν. καὶ τέως μιμεῖται τὸν προφήτην Ἠλίαν, καὶ τὴν
 ἔρημον καταλαμβάσκει, καὶ ἐποίησεν ἐκεῖ ἔτη ἑπτὰ, μηδενὸς τῶν ἐπιγείων μεριμνῶν· ἀλλ' * c. 160 v.
 ἦν ἀληθῶς ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος κυβερνώμενος.

II

9. Καὶ ὡς ἐρωμένως τὴν πίστιν ἔχειν ἐδόκει, ἐπειρᾶτο λοιπὸν καὶ εὐαγγελιζέσθαι ἵνα

2. παγιδευθέντος]. — 2. ὥρων.] — 13. ἐρωμένος]. Je dois cette correction à M. D. Serruys.

gni daemonis fraude in aliquam prolapsam incredulitatem, nihil quidem
 statim illi respondit; verum prona facie solo affixus, fratres hortatur, ut
 orent pro eo, laqueis, inquit, diaboli irretito. Cumque duarum horarum
 spatio pro eo cum lacrimis fudissent ad Deum preces, assurgit Archiman-
 5 drita ex eoque sciscitatur: Frater, unde haec tibi incidit cogitatio? Hic
 ille perstitit quaerens, Verane essent quae in sancto scripta Evangelio sunt?
 Respondentibus omnibus verissima esse, quia Dei verba, — Cur non ergo,
 inquit, illa exsequimur? At illi: Nemo servare illa potest. Tum vehementi
 quodam spiritu correptus ac velut si praeteritum omne tempus perdidisset
 10 et ad nihilum redegisset, salutatis fratribus, sumpto secum Evangelio egre-
 ditur, exsecuturus quae scripta sunt et sanctos Patres nostros imitaturus.
 Ergo Eliae vatis exemplo abit in solitudinem in qua septem exegit annos,
 nulla terrenarum rerum pulsatus sollicitudine, Spiritu Sancto actus eius
 omnes perpetuo dirigente.

(CONVERSIO RABBULAE)

II

15 9. Ubi vero in fide corroboratus visus est, mentem quoque ad Evangelii
 praedicationem adiecit ne cum otioso et nequam illo servo damnaretur¹¹.

11. Matth., xxv, 26.

μη σὺν τῷ ἀργῷ καὶ ὀκνηρῷ δούλῳ κατακριθῆ· τότε ἀκούει περὶ μιᾶς πόλεως ὅτι ἐνέργεια τοῦ πονηροῦ βασιλεύει ἐν αὐτῇ : ἦσαν γὰρ διὰ παντός ἐορτάζοντες τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν καὶ εὐφροινόμενοι ἐπὶ τοῖς ἀθεμίτοις ἔργοις αὐτῶν. καὶ περιζωσάμενος τὴν ὄσφυν ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου, εἰσελθὼν εἰς τὸν ἐπίσημον αὐτῶν ναόν, θεϊκῇ δυνάμει ἐνεπύρισε τοῦτον καὶ κατέστρεψεν. καὶ ποιήσας τοῦτο τὸ ἄθλον οὐχ ὑπεχώρησεν τοῦ τόπου, ἀλλ' ἐκθιέζετο ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ.

10. Καὶ ἐκεῖνων ἀνερχομένων μετὰ πολλῆς μανίας τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν, κατεπραίνοντο τῇ παρερησία τοῦ ἀνδρός καὶ κατήρχοντο. μᾶλλον δὲ ἦν ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ φυλαττόμενος, τὴν ἀποστολικὴν φωνὴν βοῶν· « Κἀγὼ ὁμοιοπαθῆς ὑμῶν εἰμὶ ἄνθρωπος καὶ ἐν τούτοις τοῖς ματαίοις τὸν χρόνον μου διετέλεσα. φύγετε τὴν κρίσιν τὴν αἰώνιον. βασιλείαν οὐρανῶν προξενῶ ὑμῖν. »

11. Καὶ ἐν πολλῷ χρόνῳ ταῦτα ποιοῦντες Ἦοῦδὲν ὅλως ἠδυνήθησαν τὸν γενναῖον ἀθλητὴν βιάσθαι. Ἐββούλος δὲ τις πολιτευόμενος, — συνεργὸς τοῦ διαβόλου ὑπάρχων οὗτος, πατὴρ πόλεως ὑπάρχων, διὰ τὸ ἐπίσημον αὐτὸν εἶναι ἐν λόγῳ καὶ πλούτῳ, ὕστερον δὲ κατήγορος τῶν εἰδώλων καὶ κήρυξ τῆς ἀληθείας γενόμενος — οὗτος μακρόμενος τῇ εἰδωλολατρίᾳ, μεγάλη τῇ φωνῇ λέγει τῷ λαῷ· Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, τοὺς πατέρας θεοὺς μὴ

3. ἀθεμήτοις]. — 12-16. Dans ce passage, l'encre est entièrement effacée; on distingue avec peine le tracé des lettres et la lecture n'est pas tout à fait certaine.

16 et ss. Ce discours est singulier. Alexandre a été préservé d'une manière miraculeuse. Rabbulas veut détruire l'impression produite par ce miracle. L'idée serait : N'attribuez pas son impunité à l'assistance de la *divinité* (= θεοί = nos dieux). Si *nos dieux* ne se vengent pas de lui, c'est pure bonté de leur part, ou bien le Dieu des chrétiens est grand. — Cette dernière supposition considérée comme impossible ne fait que renforcer l'affirmation de la phrase précédente. Dans cette hypothèse, θεοί comme sujet de *συναίρονται* aurait un sens plus général (plus ou moins le sens : *la divinité véritable*) que comme sujet de *ἀμύνονται* (sens = *nos dieux*).

Cum ergo audisset civitatem esse quamdam in qua improbi daemonis etiamnum dominaretur vis — nam et festivas idolorum peragebant ferias et in nefandis exultabant gestiebantque flagitiis — succinctus lumbos in praeparationem Evangelii, ingressus in celeberrimum eorum fanum, divina quadam virtute illud succendit evertitque. Eoque perfunctus certamine nequam ex eo loco perfugit, sed in ipso templo consedit.

10. Concurrere interea populares ingenti furore eique necem intentare : qui mox tamen incredibili eius libertate mansuefacti discedebant. Ille vero a Dei gratia valde custoditus, in apostolicam illam vocem prorupit¹² : Et ego homo sum similis vestri patibilis atque in his vanissimis rebus tempus aliquando contrivi. Fugite iudicium aeternum. Regnum vobis caeleste annuntio.

11. Et multo tempore haec facientes, magnanimo pugili vim inferre omnino non valebant. Sed Rabbulus quidam, curialis, — diaboli adiutor ille, pater civitatis, quod et divitiis et faeundia praestaret, deinceps vero idolorum exterminator et praeco factus veritatis — Rabbulus, inquam, idololatria insa-

12. Acta, xiv, 11.

ἐγκαταλείπωμεν, ἀλλὰ τὰς θυσίας ὡς συνήθως ἐπιτελέσωμεν. οἱ θεοὶ τῷ Γαλιλαίῳ τούτῳ οὐ συναίρονται. καὶ ὕβρισθέντες ὑπὲρ αὐτοῦ ἢ φιλανθρωπευθέντες οὐκ ἀμύνονται αὐτόν, ἢ ὁ θεὸς τῶν χριστιανῶν μέγας ἐστίν. καὶ θαρρῶν τῇ δυναστείᾳ αὐτοῦ καὶ ἐσκοτισμένος ἐν πάσαις ταῖς περιεργίαις τοῦ διαβόλου, λέγει παντὶ τῷ ὄχλῳ· Ἐγὼ ἀνέρχομαι μόνος πρὸς αὐτόν, καὶ τὴν μαγείαν καὶ πλάνην αὐτοῦ καθελὼν, ἐκδικήσω τοὺς θεοὺς καὶ πάντας ἡμᾶς ἀδικηθέντας ὑπὲρ αὐτοῦ. ἀνελθὼν δὲ οὗτος μετὰ πολλῆς μακρίας πρὸς αὐτόν καὶ συνδιαλεχθεὶς αὐτῷ, ἐν πρώτοις ἤρξατο θρασύνεσθαι ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ καὶ * εἰ[πεῖν]. Ποῖός * f. 163 r. σε δαίμων ἐξάπέ[σται] ἵεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἵνα τὸν ναὸν τῶν δεσποτῶν ἡμῶν τῶν θεῶν καταστρέψῃς, καὶ οὐ μόνον τὸν ναόν, ἀλλὰ καὶ πάντας ἡμᾶς συναρπάσαι βούλει διὰ τῶν μαγείων σου καὶ ὁμοίους σου ποιῆσαι, δυσσεβοῦντας εἰς τοὺς θεοὺς ἀπαντας. λέγει οὖν τὴν ἀληθειαν· ποῖαν ἐλπίδα ἔχετε ὑμεῖς οἱ χριστιανοὶ ὅτι· τῆς ζωῆς ὑμῶν οὕτως καταφρονεῖτε, τοιαῦτα τολμῶντες; ὁ δὲ μακρῖος γελάσας λέγει· Ἡμεῖς οὐ τῆς ἡμετέρας ζωῆς καταφρονοῦμεν, ὡς σύ λέγεις, ἀλλὰ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐπιθυμοῦντες, τῆς προσκαίρου ταύτης καταφρονοῦμεν. γέγραπται γάρ ἡμῖν « ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον εὕρησει αὐτήν » καὶ λέγει αὐτῷ· Καὶ ποῖαν ἐλπίδα προσδοκᾶτε, τοῦ βίου τούτου ἀπαλλασσόμενοι; ὁ δὲ μακρῖος λέγει· Ἡμεῖς τοῖς βουλομένοις τὴν ἀληθειαν μαθεῖν καὶ μεταδῆνα· ἐκ τοῦ σκοτους εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας, τούτου τοῦ λόγου

7-8. Dans le passage ποῖος — καταστρέψῃς, l'encre est effacée. — 13. καταφρονοῦμεν.

niens, magna voce populum ita affatur : Fratres et patres, patrios deos ne deseramus ; sed sacrificia iis ritu solito offeramus. Dii Galilaeo huic minime auxiliantur. Iniuria ab eo lacesciti, aut prae humanitate non ulciscuntur, aut magnus est Deus Christianorum. Dein sua fretus potentia et nescio quibus diaboli praestigiis offusam habens mentem dicit multitudini : Ego solus ad eum accedam eiusque magiam ac fraudem dissolvam et Deos ulciscar, nosque omnes ab eo contumelia affectos. Magna ergo cum insania ad eum accedit, cumque eo disputaturus coepit iactabundos hosce proferre sermones : Quis te diabolus ad urbem hanc misit ut templum dominorum nostrorum deorum evertas, nec hoc quidem solum, sed et nos omnes ad te attrahere vis ac tui similes efficere, sacrilegos ac Deorum omnium contemp-
 5 tores. Dic igitur veritatem : Quam spem habetis vos Christiani, qui ita vitam vestram contemnitis talia audentes? Beatus subridens ait : Nos vero neutiquam vitam nostram contemnimus, ut dicis, sed aeternam vitam expe-
 10 tentes, praesentem hanc negligimus. Scriptum est enim nobis ¹³ : Qui perdidit animam suam in hoc mundo, in vitam aeternam inveniet eam. Ille vero : Qualem spem expectatis, ubi ab hac vita migraveritis? At beatus : Nos volentibus veritatem addiscere et transferri a tenebris ad lucem, huius

13. Matth., x, 39.

τὴν ἀλήθειαν διὰ τῶν ἔργων ποιούμεθα καὶ οὐ χρεῖα μύθων πολυλογίας πεπλασμένων καθὼς ὑμεῖς οἱ Ἕλληνας πιστεύετε.

12. Ὁ δὲ λέγει· Καθὼς ἐτοίμως ἔχω πᾶσαν ὑμῶν τὴν μανίαν καταμαθεῖν δι' ἧς οὐ μόνον ἡμᾶς ἐξέπληξας, ἀλλὰ καὶ ἀτιμᾶζων τοὺς θεοὺς οὐκ ἐπαύσω. ὁ δὲ μακάριος ἀκούσας ταῦτα λέγει· Ἀκουσον τοῦ ἡμετέρου θεοῦ τὴν δύναμιν καὶ τὰ μυστήρια τῆς πίστεως ὑμῶν. καὶ ἤρξατο λέγειν αὐτῷ τὰ τῆς εὐσπλαγγνίας τοῦ θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους καὶ τὴν δύναμιν τῶν ἁγίων γραφῶν, ἀρξάμενος ἀπὸ κτίσεως κόσμου καὶ ἕως τῆς οἰκονομίας τοῦ σταυροῦ· καὶ ἔμειναν ἀντιβάλλοντες πρὸς ἀλλήλους ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκταν ἄσιτοι διαμείναντες. καὶ οὔτε εἰς ὕπνον ἔδωκαν ἑαυτοὺς, ἀλλ' ἐγγράφως δεικνύων κειμένας τὰς ἀρετὰς τῶν ἁγίων ἀνδρῶν καὶ τὴν παρρησίαν τὴν πρὸς τὸν ἑαυτῶν δεσπότην καὶ διερχόμενος τὰς θεοπνεύστους γραφάς, ἦλθεν εἰς τὸν προφήτην Ἠλίαν τὸν καταγαγόντα πῦρ τρίτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καίπερ πολλῶν κερυθαίων ἀκούσας, ἤρξατο ἀντιλέγειν φιλονεικῶν· Ταῦτα ὅλα ψευδῆ ἐστίν καὶ μῦθοι πεπλασμένοι· τὰ ἡμέτερα πράγματα. ἀλλὰ συμβουλεύω σοι τὰ συμφέροντα ἵνα συνεορτάσῃς ἡμῖν καὶ θύσῃς τοῖς θεοῖς. καὶ περὶ τῶν πεπλημμελημένων σοι εἰς αὐτούς, ὡς φιλόανθρωποι συγγνώμην σοι αὐτοὶ νέμουσιν ἀγνοήσαντι. ὁ δὲ μακάριος * λέγει· Εἰ ἦσαν ἐκεῖνοι θεοί, διὰ τί οὐκ ἤκουσαν ἐν πυρὶ τῶν παρακαλούντων

* l. 163 v.

9. ἐγράφως]. — 14. πεπλημμελημένων.] — 16. ἐν πυρὶ ne se comprend guère. Le traducteur a peut-être raison de rapporter cette phrase à ce qui suit (histoire d'Élie); il est cependant douteux que ἐν πυρὶ puisse signifier : pour ce qui est du feu. Il me paraît admissible qu'Alexandre parle ici de l'incendie du temple : ἐν πυρὶ signifierait : tandis que le temple brûlait.

vim sermonis operibus ostendimus. Nec opus est fabulis multiloquio involutis, ut vos Ethnici existimatis.

12. At ille : Et ego paratus sum omnem vestram insaniam addiscere, qua non solum nos conturbasti, verum et deos contumelia afflicere non cessas. Tum Sanctus : Audi, inquit, Dei nostri virtutem, et mysteria fidei nostrae. Coepitque illi explicare Dei erga homines benignitatem, et sacrarum Scripturarum virtutem, exorsus a prima mundi conditione, usque ad Crucis dispensationem. Et perstiterunt invicem his de rebus conferentes die illa ac nocte tota, cibi omnis somnique expertes. Scriptis igitur consignatas ostendens sanctorum virorum virtutes, quamque de Deo habuere fiduciam, atque in eum quasi libertatem, evolvensque a Deo dictata volumina, in eum devenit locum, ubi Elias traditur ter ignem e caelo elicuisse¹⁴. Cumque plura iam ille capita audisset, hic obloqui coepit contendens : Ista omnia, inquit, mendacia sunt : res vestrae confictis fabulis constant. Utilia tibi suadeo, ut nobiscum diem festum agas, et diis sacrificia offeras. Et quae in eos perpetrasti, quia benigni sunt, eorum tibi veniam atque impunitatem, quia ignorantia adductus ea fecisti, tribuunt. At Beatus : Si dii erant, cur non a primo mane in vesperam ad se clamantes exaudiebant, ignemque largie-

14. III Reg. XVIII, 38.

αὐτοὺς ἀπὸ πρῶτῃ ἕως ἐσπέρας; καὶ ὁ μὲν δούλος τοῦ Θεοῦ Ἠλίας εἰς ἦν καὶ τοὺς πάντας ψευδοπροφήτας θεϊκῆς δυνάμει κατέσραξεν· καὶ εὐξαμένου αὐτοῦ μὴ βροῦξαι διὰ τὴν εἰδωλομανίαν τῶν ἀνθρώπων, τρία ἔτη καὶ μῆνας ἕξ οὐκ ἔβροξεν ἐπὶ τὴν γῆν, ἕως αὐτὸς ὁ δεσπότης τὴν ἀποτομίαν τοῦ δούλου αὐτοῦ διὰ τῆς φιλανθρωπίας τῆς πρὸς τὴν χήραν ἔλυσεν καὶ εἰς ἔννοιαν αὐτὸν ἤνεγκε τοῦ λύσει τὸν ὄρκον αὐτοῦ καὶ δεηθῆναι ὑπὲρ τοῦ κόσμου πρὸς αὐτόν. ἦν γὰρ εἰπὼν· « Ζῆ κύριος, οὐ μὴ γένηται ὑστὸς ἐπὶ τὴν γῆν εἰ μὴ διὰ στόματός μου. » καὶ οὐ παρέβη ὁ δεσπότης Θεὸς τὸν ὄρκον τοῦ δούλου αὐτοῦ, ἀλλὰ καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης οὕτως ἐγένετο.

13. Καταγγελῶν δὲ λέγει τῷ μακαρίῳ Ἀλεξάνδρῳ· Εἰ ταῦτα ἀληθῆ ἔστιν καὶ τοιοῦτός ἐστιν ὁ Θεὸς ὑμῶν καὶ τῶν δούλων αὐτοῦ οὕτως συντόμως ἀκούει, εὖξαι καὶ σὺ ἵνα κατέλθῃ πῦρ ἔμπροσθεν ἡμῶν, καὶ ἐὰν κατέλθῃ, ἐρῶ ὅτι οὐκ ἔστιν Θεὸς εἰ μὴ ὁ Θεὸς τῶν Χριστιανῶν· ἐπεὶ ψευδῆ ἔστιν ἀληθῶς τὰ γεγραμμένα παρ' ὑμῶν καὶ γὰρ, ὡς λέγεις, δούλος εἶ ἐκείνου τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ μακάριος [Ἀλεξάν]δρος ἀδιστακτικῶς πιστεύσας [εὖχεται](?) ὁ δεσπότης Θεὸς ἐπινεύει τῇ [αἰ]τήσει. καὶ ὅτι γέγραπται « τῷ πιστεύοντι πάντα δυνατά », λέγε[ι] πρὸς αὐτόν· Ἐπικάλυψαι σὺ τοὺς Θεοὺς σου ὅτι πολλοὶ εἰσιν, ἵνα κατέλθῃ πῦρ ἔμπροσθεν ἡμῶν. ἐπεὶ ἐγὼ ἐπικαλοῦμαι τὸν Θεόν μου καὶ κατέρχεται πῦρ καὶ ἀναλίσκει τὰς ψυχ-

1. χήρα. — 13. La restitution εὖχεται est douleuse. La place paraît trop petite et l'abréviation de αἰ ne se rencontre guère, dans ce manuscrit, qu'à la fin des lignes. — 15. ἐπικάλυψε].

bantur? Et quidem Dei servus Elias solus erat, omnes tamen pseudoprophetas divina virtute interfecit ¹⁵ : eoque orante ne plueret propter dementem hominum in colendis idolis vesaniam, annos tres et sex menses nullus omnino e caelo nuber decidit : donec ipse Dominus servi sui severitatem, ob humanitatem erga viduam, inflexit, atque ad benignitatem eum induxit, ut iusiurandum suum solveret, et pro hominibus ad se funderet preces. Dixerat enim ¹⁶ : *Vivit Dominus, si erit annis his ros et pluvia, nisi iuncta oris mei verba.* Neque irritum servi sui iusiurandum esse voluit Deus; verum ut dixit propheta, ita evenit.

13. Irridens autem dicit B. Alexandro : Si haec vera sunt, si talis est Deus vester, et famulos suos ita actutum exaudit, precare et tu illum, ut coram nobis ignem demittat. Id si fecerit, dicam non esse Deum ullum nisi Deum Christianorum. Sunt enim falsa quae apud vos scripta extant — : nam et tu, ut dicis, servus es Dei illius. Beatus autem Alexander firmiter ¹⁵ eredit absque haesitatione; et Deus eius petitioni annuit. Et quia scriptum est ¹⁷, *Omnia possibile sunt credenti*, ait illi : Invoca et tu deos tuos, quia multi sunt, ut coram nobis ignis decidat. Dein ego Deum meum precabor, et veniet

15. III Reg. XVIII, 40. — 16. III Reg. XVII, 1. — 17. Marc., IX, 22.

θους τὰς κειμένας ἔμπροσθεν ἡμῶν. ὁ δὲ Ῥάββουλος λέγει· Ἐγὼ οὐκ ἔχω ἐξουσίαν
 τοιαύτην. ἀλλ' εὖξαι σύ. ὁ δὲ ἅγιος ταῦτα ἀκούσας, ζέσας τῷ πνεύματι, ἠγέρθη
 λέγων· Εὖξόμεθα, καὶ σταθεὶς κατὰ ἀνατολὰς καὶ τὰς χεῖρας διαπετάσας οὕτως ἠύ-
 ζατο ὡς κινηθῆναι καὶ αὐτὴν τὴν κτίσιν. καὶ κατήλθεν πῦρ καὶ κατέφαγε τὰς ψιάνθους
 τὰς περὶ τὸ οἶκου κειμένας καθὼς ὁ γενναῖος ἀθλητὴς εἶπεν· καὶ αὐτοὺς οὐκ ἠδίκησεν. ὁ
 δὲ τὸ ἀθρόον τοῦ θαύματος ἰδὼν καὶ νομίσας ὅτι καὶ αὐτὸν ἀγαλίσκει τὸ πῦρ, πεσὼν τοὺς
 πόδας τοῦ μακαρίου ἐκράτει ἕως οὗ ὑπεχώρησε τὸ πῦρ καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ λέγων·
 Μέγας ὁ θεὸς τῶν χριστιανῶν. καὶ βουλομένου αὐτοῦ πᾶσι τὸ θαῦμα ἀνακηρύξει,
 ὥρπισεν αὐτὸν * [ὁ ἅγιος ἵνα μὴ ὁμολογήσῃ ζῶν[τ]ος αὐτοῦ τὸ μυστήριόν τινι, ὃ καὶ
 ἐποίησεν. μετὰ γὰρ τριάκοντα ἔτη τούτου τοῦ θαύματος γενομένου καὶ τελειωθέντος τοῦ
 μακαρίου, ὁμολόγησε ταῦτο ὁ Ῥάββουλος ἔμπροσθεν ἐπισκόπων καὶ μοναχῶν, καὶ ἀληθὴς
 ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ νέου μαθητοῦ. καὶ ἐκ τούτου τοῦ σημείου οἱ πιστοὶ ὀφείλουσι πλη-
 ροφορηθῆναι ὅτι καὶ τὸν ναὸν τοιοῦτω τρόπῳ κατέστρεψεν.]

14. Ὁ δὲ Ῥάββουλος τοῦτο τὸ θαῦμα ἰδὼν ἔμεινε μετὰ τοῦ μακαρίου Ἀλεξάνδρου
 μίαν ἐβδομάδα, μανθάνων ἀκριβέστερον τὸν λόγον τῆς ἀληθείας· καὶ ἀπὸ τῶν πραγμάτων
 αὐτῶν πεισθεὶς παρεκάλει τὸ λοιπὸν φωτισθῆναι· καὶ τοῦ ἀγίου Πάσχῃ φητάσαντος καὶ ἐποί-
 μου αὐτοῦ ὄντος τοῦ ἀγίου βαπτίσματος καταξιώθῆναι, ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας βλέπων παν-
 ταγρόθεν αὐτοῦ τὴν δύναμιν καταλυομένην, ἐσπούδασε τὸν νέον μαθητὴν Ῥάββουλον τῆς

[1. ψιάνθους]. — 6. ἀθρόον]. — 13. πληροφορηθῆναι].

ignis, consumetque positas ante nos storeas. Rabbulus vero ait : Non habeo
 ego talem potestatem; verum ora tu. Sanctus ergo his auditis, fervens Spiritu,
 surrexit dicens : Oremus. Et stans versus Orientem, manusque extendens,
 sic oravit, ut ipsa moveretur creatura; venitque ignis et storeas consumpsit
 per domum iacentes, ut generosus noster pugil praedixerat, ipsos vero minime
 laesit. Rabbulus repentino hoc viso miraculo, veritus ne et ipse incendio
 hauriretur, magna voce exclamavit : Magnus Deus Christianorum. Volentem
 vero prodigium hoc late praedicare, obtestatus est adeoque iureiurando
 obstrinxit Sanctus, ne se vivo cuiquam id narraret quod et ille praestitit.
 Annis vero triginta post hoc miraculum elapsis, Sancto iam vita functo,
 Rabbulus illud coram episcopis et monachis narravit; et verum est testimo-
 nium novi discipuli. Atque ex eo miraculo fideles persuasum habeant oportet
 eadem quoque ratione exustum ab eo delubrum illud fuisse.]

14. Rabbulus hoc viso miraculo, mansit cum B. Alexandro hebdomadem
 unam, accuratius euncta perdiscens, quae ad sermonem pertinent veritatis.
 Cumque ex ipsis operibus penitus etiam illi esset persuasum, poposcit sese
 deinceps illuminari, et caelesti initiari baptismo, cum iam sanctum Pascha
 instaret. Verum inimicus veritatis cernens undique suum subverti dominatum,
 conatus est novum hunc discipulum aeternae vitae exsortem facere. Persuadet

κλιώνου ζωῆς ἀποστερεῖσαι, καὶ ὑποβάλλει αὐτῷ ἵνα μὴ φωτισθῆ ἐν τῇ πόλει, ἀλλ' ἐν μαρτυρίῳ τινὶ ἀπέλθῶν, ἐκεῖ φωτισθῆναι· ἔστι δὲ ἀπὸ τριῶν μονῶν τῆς πόλεως. καὶ παρασκευάζει ἐν αὐτῷ τῷ μαρτυρίῳ κανονικὴν τινα διαμονίζεσθαι. εἰσελθόντων δὲ αὐτῶν ἐν τῷ μαρτυρίῳ, ἤρξαν ἐκείνην ἐπιλημπτουμένην. ὁ δὲ Ῥάββουλος, ταύτην θεασάμενος, εὐθέως ἐπεστράφη λέγων· Οὐ γίνομαι χριστιανός· αὕτη γὰρ πάντως ὑπὸ τῶν θεῶν παιδεύεται ἐπειδὴ χριστιανῆ γέγονεν. καὶ ἐγὼ οὖν, ἐὰν γένομαι, τὰ αὐτὰ παθεῖν ἔχω.

15. Ὁ δὲ μακάριος, τοῦτον ἀποτραπέντα ἰδὼν, ἐκτενωσ τὸν θεὸν παρεκάλει ἵνα τὴν ἐπίνοιαν τοῦ πονηροῦ καταργήσῃ καὶ τὸν νέον μαθητὴν ἐλεήσῃ. καὶ τριῶν ὥρων διελθουσῶν, μόλις ἠδυνήθη πείσαι αὐτόν, λέγων αὐτῷ· Τοῦ ἐχθροῦ ἐστὶν ἡ ἐπίνοια· αὕτη παιδεύεται διὰ τὰ κακὰ αὐτῆς ἔργα καὶ ὅτι ἠθέτησε τὸ σχῆμα ὃ φορεῖ· καὶ ἐὰν εἰσέλθωμεν καὶ μὴ ὁμολογήσῃ ταῦτα ὁ δαίμων διὰ τοῦ στόματος αὐτῆς, μὴ ἀκούσης μου. καὶ ταῦτα ἀκούσας ἐπέστη εἰσελθεῖν, προσδοκῶν ἀκοῦσαι εἰ ἀληθὴ ἐστὶ τὰ παρὰ τοῦ μακαρίου λεγόμενα. ἦν γὰρ ἀναχωρήσας τοῦ μαρτυρίου. καὶ εἰσελθόντων αὐτῶν, ἤρξαν αὐτὴν παιδευομένην καὶ μεγάλῃ τῇ φωνῇ ὁμολογοῦσαν τὴν αἰτίαν δι' ἣν κατεκυριεύθη ὑπὸ τοῦ δαίμονος. * ὁ δὲ Ῥάββουλος ἀκούσας τὰ αἰσχρὰ ἔργα αὐτῆς καὶ πεισθεὶς καὶ ἐκ τούτου ὅτι, * f. 162 v. ὡς εἶπεν ὁ μακάριος, οὕτως ἐγένετο, λέγει· Ἀληθῶς αὕτη διὰ τὰ κακὰ αὐτῆς ἔργα παιδεύεται. καὶ οὕτως λοιπὸν μετὰ εὐλαβικοῦς πίστεως τοῦ ἀγίου βαπτίσματος καταξιοῦται.

8. ὥρων]. — 15. πισθεὶς].

ergo illi, ut non in ipsa urbe baptismum suscipiat, sed in quodam Martyrum templo, tribus inde dissito stationibus, illuminationis suscipiat sacramentum : procuravit autem ut in eodem ipso templo canonica quaedam ipso tempore ab infausto corripeteretur genio. Cum ergo illi templum essent ingressi, 5 repererunt eam veluti epileptica aegritudine humi stratam. Quam cum Rabbulus vidisset, avertit se ut abiret, dicens : Non fio Christianus; haec enim omnino a diis punitur, quod Christianam sit religionem complexa. Et me quoque eadem manent.

15. Sanctus vero ut exterritum eum vidit, iamque a proposito resilientem, Deum obnixè precatur ut pessimi daemonis technas elidat, novique sui discipuli misereatur. Tribus ergo horis elapsis, vix tandem illi persuadere potuit, dicens : Haec inimici fraus est. Illa suorum criminum poenas exoluit, quodque sanetum habitum, quem gerit, inhonorarit. Et si ingredi libuerit, neque illud ex eius ore daemon ipse fateatur, non postulo deinceps verbis 15 meis habeas fidem. His ille auditis, induci se passus est, ut templum denuo ingrederetur, probaturus num vera essent, quae Sanctus dixerat; iam enim e templo recesserat. Ingressi ergo reperiunt illam à Deo punitam, magna voce confitentem, quam ob causam daemonis tradita esset potestati. Rabbulus auditis eius pravis actibus, et cernens ita se rem habere ut Sanctus dixerat, 20 ait : Vere illa flagitiorum suorum poenas exoluit. Ac deinde sincera fide sacrum suscipit baptisma.

16. Καὶ πάλιν δὲ πολλὰ θαυμάσια ἐποίησεν ὁ θεὸς δι' αὐτοῦ. φωτισθέντος γὰρ αὐτοῦ καὶ ἀνεληθόντος ἐκ τῆς κολυμβήθρας, ἠύρεθη τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ ὅλον σταυροῖων γέμον ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς. μᾶλλον δὲ καὶ διὰ τοῦ σημείου τούτου ἐστηρίχθη τῆ πίστει. Οἱ δὲ πολλοὶ βλέποντες τὸ ἀθέσιν τῆς μεταβολῆς καὶ τὸ θαῦμα, ἐπίστευσαν σὺν γυναῖξὶ καὶ παιδίῳ εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. καὶ οὕτως θερμῶς προσήλθον τῆ πίστει, ὡς καὶ πρὶν αὐτοὺς ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, τὴν σφραγίδα λαβεῖν σπεύδοντας τοῦ ἁγίου βαπτίσματος.

17. Ὁ δὲ μακάριος Ἀλέξανδρος, βουλόμενος μαθεῖν εἰ ἀκριβῶς ἐπίστευσαν, λέγει αὐτοῖς πᾶσι· Πρῶτον δεῖξατε ἐκ τῶν ἔργων εἰ ἐπίστεύσατε καὶ τότε τὴν σφραγίδα λαμβάνετε. εἴ τις οὖν ἔχει εἰδῶλα ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ἐνέγκη εἰς μέσον. καὶ χερσὶν οἰκείαις λεπτυνεῖ αὐτά. οἱ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες ἕκαστος] αὐτῶν ἐσπούδαζεν τίς τὸν [ζῆ]λον τοῦτον ἐνδείξεται πρῶ[τος] καὶ τὰ ἑαυτοῦ εἰδῶλα λεπτυνεῖ. καὶ ἦν ἰδεῖν ἐν ἐκείνῃ τῆ ἡμέρᾳ τὰ μυστήρια τοῦ θεοῦ ὅτι, εἰ ἦν τις ὑποκρινόμενος τὴν πίστιν καὶ κρύβει βουλόμενος τὰ αὐτοῦ εἰδῶλα, οὐκ ἠδύνατο. ἕκαστος γὰρ αὐτῶν, πρὶν ὑπὸ τοῦ ἐτέρου ἐλεγχθῆ, ἐσπούδαζεν ἐξενέγκαι τὰ ἴδια. ἤδεισαν γὰρ τὰ ἀλλήλων μυστήρια· καὶ οὕτως αὐτοὶ καὶ αἰ οἰκίαι αὐτῶν ἐκαθαρίσθησαν. καὶ ἐν ὀλίγῳ καιρῷ ἐστηρίχθησαν ἐν τῆ πίστει, καὶ ἠξιώθησαν οἱ πάντες τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. καὶ ἐν ὀλίγῳ καιρῷ οὕτως ἠύρεθησαν ζῆλωται τῆς πίστεως σὺν γυναῖξὶ καὶ παιδίῳ, καὶ τοιοῦτους γενέσθαι, ὥστε δεηθῆναι τῶν κρατούντων πρὸς τοὺς ἀντιλέγοντας πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως, ἕξορᾶ ὑποβῆλθεσθαι.

1. ἀθρῶον]. — 16. οἰκεῖαι].

16. Alia plurima per eum Deus fecit miracula. Nam cum a caelesti prodiret lavacro, inventa est eius vestis undique crucibus a summo ad imum referta : quae res haud leve attulit ad eius roborandam fidem momentum. Cives vero conspecta hac repentina mutatione et miraculis, cum uxoribus et liberis Christo crediderunt ; itaque prompto animo, ut prius etiam quam

17. Sanctus vero Alexander experiri volens num serio crederent edicit omnibus : Prius operibus fidem probate ; ac deinde consignabimini. Si quis igitur idola domi suae habeat, ea proferat in medium, et propriis manibus confringat. Quae cum illi audissent quisque eorum contendit ut primus aemulationem illam ostenderet et idola comminueret : licebatque eo die isthic mirabilia divina contemplari. Si quis fidem mentiri, atque abdere idola voluisset, non poterat. Quisque enim priusquam ab alio accusaretur, contendeat propria sua effere : noverant enim mutua arcana. Atque ita ipsi, cum omni quisque familia, purgati sunt, et exiguo tempore in fide confirmati, omnes sacro baptisate dignati sunt ; ac deinde cum uxoribus et liberis eo studio fidei propagandae exarserunt, ut principes rogaverint eos omnes qui veritati adversarentur exsilio multare.

18. Ὁ δὲ μακάριος βλέπων πάντας ἀγαλλιωμένους ἐν τῇ πίστει καὶ εὐχαριστοῦντας τῷ θεῷ, λέγει αὐτοῖς: Ἔως τοῦ νῦν γάλακτος μετέβητε. εἴ τις δὲ τῆς στερεᾶς τροφῆς θέλει μετασχεῖν καὶ βούλεται χριστιανὸς τέλειος γενέσθαι, πω* [λή]ση τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ καὶ * f. 164 r. [δó]τω πτωχοῖς καὶ μὴ μεριμνήσῃ εἰς τὴν αὔριον καὶ ἔξει θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς· ἀλλὰ
 5 ζητῆ κατὰ τὸ γεγραμμένον τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα ἐκ περισ<σ>οῦ προστεθήσεται αὐτῷ. ταῦτα ἀκούσαντες τινες ἔχοντες κτήματα πολλά, βάρυ αὐτοῖς κατεφάνη. ὁ δὲ μαθητῆς Ῥάββουλος λέγει· Οὐπω εἰμὶ τέλειος χριστιανός; καὶ πῶς δύναμει τοῦτο ποιήσαι; τίς γὰρ τὸ πλῆθος τῶν οἰκετῶν μου διαθρέψει, ἐὰν ἐγὼ τοῦτο ποιήσω; τοῦτο μόνον ψεῦδος. εἰ δὲ θέλεις, πεῖσόν με διὰ τῶν
 10 ἔργων καὶ θρέψον ἐμὲ καὶ τοὺς παῖδάς μου κἄν μίαν ἡμέραν, καὶ τότε πιστεύσω σοι οἷς λέγεις. εἰ δὲ ἔνδον τῆς πόλεως τοῦτο ποιήσαι οὐ δύνασαι, τί ἐὰν εἰς τὴν ἔρημον ἐξέλθωμεν. ὁ δὲ μακάριος Ἀλέξανδρος λέγει· Λάβε τοὺς παῖδας τοὺς σοὺς καὶ ἄλλους πλείονας ὅσους βούλει καὶ ἀπάγαγε αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον ὅπου βούλει. καὶ ἐὰν μὴ φροντίσῃ ἡμῶν ὁ κύριος, μὴ ἀκούσης μου. ὁ δὲ Ῥάββουλος λέγει· Ἐὰν τοῦτο ποιήσης, ἀκολουθήσω
 15 πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις.

19. Τότε λαθὼν τοὺς ἰδίους παῖδας καὶ ἄλλους ὡς ἠθέλησεν μάλιστα, ὡς βουλόμενος πειρᾶσαι τὸν μακάριον Ἀλέξανδρον, ἀπήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον ὅπου οὐκ ἐφάνη ποτὲ

3. πω[λή]σει]. — 5. Une seconde main a changé en ζητοι. — 6. περισ[σ]οῦ].

18. Sanctus ergo cum videret omnes fide suscepta gestientes, Deoque gratias agentes, ait : Hactenus lacte estis nutriti¹⁸; at si quis solidi cibi osse particeps cupit, et perfectus Christianus fieri, vendat possessiones suas,
 5 et det pauperibus¹⁹; nec sollicitus sit de crastino²⁰, et habebit thesaurum in caelis. Sed quaerat, iuxta quod scriptum est, regnum caelorum et iustitiam Dei, et haec omnia affatim ei adicientur²¹. Haec gravia et dura visa sunt quibusdam, qui amplas habebant facultates. At Rabbulus discipulus dixit : Non sum ego perfectus Christianus? At qua ratione possum haec
 10 facere? Quis enim multitudinem domesticorum meorum nutriet, si id egero? Hic mera fraus est. At si vis, ipso facto id mihi persuade, et me liberosque meos vel die uno sustenta; tum demum credam quae dicis. Si id in urbe praestare haud vales, quid si in solitudinem exierimus? Respondit B. Alexander : Sume servos tuos atque alios quot volueris, et in quampiam illos
 15 deduc solitudinem; et si nostri curam non gesserit Dominus, ne mihi deinceps fidem habeas. Rabbulus ait : Id si feceris, exsequar universa quae scripta sunt.

19. Assumptis igitur servis suis, et quot voluit aliis, maxime B. Alexander cupiens tentare, in vastam eos solitudinem deducit, nunquam humano,

18. I Cor., III, 2. — 19. Matth., XIX, 21. — 20. Matth., VI, 34. — 21. Matth., VI, 33.

ἄνθρωπος. καὶ ὁδευσάντων αὐτῶν ὅλην τὴν ἡμέραν περὶ ὥραν ἑνδεκάτην κατέλυσαν ἀνά
 μέσον δύο ὄρεων· καὶ ὁ μὲν Ῥάββουλος τὰς ὁδοὺς περιβλεπόμενος ἐγέλα. ὁ δὲ μακάριος
 Ἀλέξανδρος, κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτοῦ σπεύδων ἐπὶ τὰς εὐχάς, καὶ πληρωσάντων ἅμα τὸν ἐσπε-
 ρινὸν ὕμνον, κατὰ τὴν πίστιν τοῦ γενναίου ἀθλητοῦ τοῦ Χριστοῦ ὁ κύριος ἐποίησεν. ἐξαπέστει-
 λεν γὰρ ὁ δεσπότης Χριστὸς τὸν ἄγγελον αὐτοῦ ἐν σχήματι χωρικοῦ ἔχοντος ζῶον πεφορ-
 τωμένον ἄρτων καθαρῶν καὶ ζεστῶν καὶ δύο χύτρας ἐψήματος ἐκατέρωθεν τοῦ ζώου κρεμα-
 μένας ἐχούσας λάχανον καὶ φακόν. τότε ὁ μακάριος Ἀλέξανδρος λέγει τῷ Ῥάββουλῳ· Ἀνά-
 στα, δεῦξαι, καὶ γενοῦ πιστὸς καὶ μὴ ἄπιστος. ὁ δὲ ἔμενεν ἐπὶ ὥραν πολλὴν ἐννεῶς θαυμά-
 ζων ἐν ἑαυτῷ καὶ λέγων· Πόθεν ἐν ἐρήμῳ τόπῳ τοῦτο φανῆναι, ἢ χωρικοῦ ἀνθρώπου τοσοῦτους
 ἔχειν καὶ τοιούτους ἄρτους; καὶ ἡμεῖς μὲν ὅλην τὴν ἡμέραν ὁδοιπορήσαντες μόλις ἐφθάσαμεν
 εἰς τὸν τόπον τοῦτον· πάντως οὖν καὶ οὗτος ὁμοίως τὴν νύκτα ἐξῆλθεν καὶ διὰ τοῦτο εἰς
 * f. 164 v. αὐτὴν τὴν ὥραν ἔφθασεν. ἀνάγκη δὲ καὶ σήμερον οἱ ἄρτοι οὐκ ἐγένοντο· καὶ πῶς ζεστοί
 εἰσιν; καὶ ταῦτα πάντα λογιζόμενος, ἐθαύμαζε τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. λέγει δὲ τῷ
 ἐλθόντι· Πόθεν ἔρχῃ καὶ τίς σε ἀπέστειλεν ἐνταῦθα; ὁ δὲ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ λέγει· Ὁ
 δεσπότης μου ἀπέστειλέν με. καὶ δεξάμενοι, ἀπέστειλαν τὸν δῆθεν χωρικόν. καὶ μικρὸν
 διάστημα ἀπελθὼν ἀπ' αὐτῶν, ἀφανῆς ἐγένετο εὐθέως. οἱ δὲ μεταλαβόντες μετὰ εὐχαριστίας
 τὰ ὑπὸ τοῦ δεσπότης Ἰησοῦ πεμψθέντα, ἔμειναν ἐν τῷ τόπῳ ἐκεῖνῳ τὴν νύκτα καὶ διανυκτε-
 ρεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν πόλιν.

2. περιβλεπόμενος]. — 3. εἰωθὸς]. — 4. χωρικοῦ]. — 5. ἐψήματος]. — 6. ἐννεῶς]. — 7. χωρικοῦ].

ut videbatur, calcatam vestigio. Cumque die toto iter egissent, sub horam undecimam substiterunt in medio duorum montium. Et Rabbulus quidem vias circumspicens ridebat. B. Alexander autem iuxta consuetudinem statim precatōni se dedit. Cumque simul vespertinum hymnum compleissent, fiduciae magnanimi athletae sui respondit piissimum Numen. Misit enim angelum
 rustici specie, iumentum agentem mundis et calidis onustum panibus, et
 duabus ollis obsoniorum utrimque dependentibus, in quibus olera erant et
 lentas. Tunc B. Alexander Rabbulo dicit : Surge, accipe, et noli incredulus
 esse. Is vero longo tempore attonitus haesit, ita secum ratiocinans : Unde
 in loco deserto rusticus homo tot et tales habuit panes? Et nos quidem toto
 die incedentes vix in hunc pervenimus locum. Omnino igitur ipsum oportet
 noctu domo discessisse, ut huc tandem hoc tempore perveniret : necesse
 proinde est ut hodie panes illi cocti non sint : Unde ergo calidi sunt? Atque
 hac animo volvens, admirabatur Christi virtutem. Dicit autem ei qui
 advenerat : Unde venis? Aut quis te huc misit? Angelus vero : Meus me
 Dominus misit. Sumptis ergo cibis illum qui rusticus videbatur dimiserunt :
 Qui ad exiguum spatium progressus, subito videri desiit. Suscipientes cum
 gratiarum actione quae iis a Domino Iesu missa erant, manserunt isthic ea
 nocte. Postridie in urbem reversi sunt.

20. Ὁ δὲ Ῥάββουλος καὶ ἐκ τούτου τοῦ σημείου στηριχθεὶς ἐν τῇ πίστει, θέλων ἀπε-
 ρίσπαστος εἶναι ἐν τῇ κατὰ θεὸν μελέτῃ, τὰ τῆς βουλῆς κτήματα δίδωσι τῇ βουλῇ καὶ τὰ
 τῆς γυναικὸς δίδωσι τῇ γυναικὶ καὶ ταῖς θυγατράσι καὶ θεραπαινίδαις. συνεφώνησεν δὲ καὶ ἡ
 γυνὴ τῇ βουλῇ τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀσκητήριον συστησαμένη, ἔμεινεν σὺν ταῖς θυγατράσιν καὶ
 5 θεραπαινίδαις δουλεύουσα τῷ κυρίῳ ἐν ὄλῃ καρδίᾳ. αὐτὸς δὲ τοὺς παῖδας ἡλευθέρωσε, δεδω-
 κῶς αὐτοῖς ἰκανὰ λόγῳ παραμυθίας· καὶ τὰ κτήματα καὶ τὴν ἐσθῆτα διαπωλήσας, δέδωκε
 τοῖς πτωχοῖς, καὶ τὴν ἔρημον [κα]ταλαβὼν οὕτως προσῆλθεν [ἀ]ποτόμως τῇ ἀσκήσει ὡς μὴ
 λογίζεσθαι αὐτὸν σῶμα ἀνθρώπινον περικεῖσθαι, ἐν νηστεύσει καὶ ἀγρυπνίαις καὶ προσευχαῖς
 10 ἐγκαρτερῶν καὶ ἀδιαλείπτως ἀπολογούμενος τῷ κυρίῳ καὶ πενήτων ὑπὲρ τῆς πλάνης τῆς προ-
 τέρως.

21. Ὁ δὲ εὐσπλαγγος καὶ φιλόανθρωπος θεός, ὁ μόνος ἀμνησίκακος, ὁ εἰπὼν· « Τοὺς
 δοξάζοντάς με δοξάσω » ἐπλήρωσεν τὴν ἐπαγγελίαν αὐτοῦ εἰς αὐτὸν καὶ οὐκ ἀπέκρυψεν ἐπὶ
 πολὺ τὸν ἀγαθὸν δούλον αὐτοῦ, ἀλλὰ φωστῆρα τῷ κόσμῳ ἀνέδειξεν. τοῦ γὰρ ἐπισκόπου
 Αἰδέσσης κοιμηθέντος καὶ πάσης τῆς πόλεως καὶ τῆς περιόικου ζητούσης αὐτὸν εἰς ποιμένα,
 15 ψήφῳ πολλῶν προχειρίζεται ἡγούμενος τοῦ λαοῦ. ἔστι δὲ ἡ Αἰδέσσα μητρόπολις τῆς Με-
 σοποταμίας.

22. Ἀξιῶθεις δὲ τῆς ἐπισκοπῆς, λιμὴν θεογνωσίας ἐγένετο, οὐ μόνον Συρίας καὶ Ἀρμε-

3 et 5. Le datif θεραπαινίδας]. On trouve déjà chez Malalas (223,19) la forme ταῖς πλάκας (cf. Januarius, *Greek Grammar*, § 332); l'existence de θεραπαιναια a pu hâter ici l'assimilation. — 6. αἰσθητα]. — 14. Αἰδέσης]. Pour Édesse de Macédoine du moins, la forme Αἰδέσσα paraît avoir été admise. Cf. Pape, *Wörterbuch d. griech. Eigennamen*.

20. Rabbulus autem hoc miraculo in fide confirmatus, volens absque ulla
 distractione divinae vacare contemplationi, quae Senatui erant, ei re-
 signat; uxori, quae eius erant restituit, et filiabus atque ancillis. Acquievit
 vero uxor viri sui consilio, constructoque monasterio in eo cum filiabus et
 5 ancillis Deo toto corde servivit. At Rabbulus servos manu misit, quae ra-
 tionem consentanea essent subsidia iis largitus; possessiones vero ac vestes
 dividens, pretium in pauperes erogavit. Atque in eremum secedens eo as-
 sidua exercitatione processit, ut non videretur humano amplius corpore cir-
 cumvestitus, in ieiuniis, vigiliis, precibus perseverans, Domino indesinenter
 10 confitens et dolens de praeterita ignorantia.

21. At benignus et misericors Deus, qui solus mala non recordatur, qui
 dixit ²²: *Glorifiantes me glorificabo*, id quoque promissum erga eum complevit,
 neque diu bonum suum servum abscondit, sed velut luminare mundo osten-
 dit. Nam cum decessisset episcopus Edessenus, universa civitas ac circum-
 iecta regio eum pastorem poposcit. Plurimorum igitur suffragiis deligitur
 15 populi princeps. Est autem Edessa metropolis Mesopotamiae.

22. Ordinatus episcopus, portus quidam divinae cognitionis factus est,

22. I Reg., II, 30.

νίας καὶ Περσίδος ἀλλὰ καὶ πάσης τῆς οἰκουμένης. συνέστησεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ὁ κύριος
 ἐξ ἀρχῆς συριακῆς γλώσσης παιδευτήρια. [ἤγουν τῶν πλησίων πόλεων] ἠγούμενοι γὰρ καὶ
 f. 1 65 r. δυνατοὶ ἐν τῷ βίῳ τοὺς ἑαυτῶν παῖδας ἐν αὐτῇ ἀποστέλλουσι παιδεύεσθαι· ὁ δὲ ἐπίσκοπος
 Ἰβήθουλος ἐλθὼν εἰς τὴν ἀρχὴν ἔσπευδε, συνεργῶντος τοῦ ἁγίου πνεύματος, πάντα ἐνώσκει
 εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ βεβαίαν πίστιν, αἰεὶ ἠγωνιζόμενος ἀκόλουθα τῷ διδασκάλῳ πράττειν. καὶ
 ἀληθῶς ἐπὶ τούτου ἔστιν εἰπεῖν· « Ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδασκαλὸς αὐτοῦ. »
 διηγήσομαι δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ὅπερ διεπράξατο ὁ μακάριος οὗτος, ὠφελήσει γὰρ τοὺς
 προσέχοντας. τῶν γὰρ χειρῶν καὶ ὄφραων οὐκ ἔλαττον πατὴρ ἐγένετο· τοὺς δὲ ζήνους παῖ-
 δας τῶν Ἑλλήνων προσκαλούμενος ἀπὸ τῶν παιδευτηρίων δεύτερον τοῦ μὴνός καὶ συνάγων
 πρὸς ἑαυτὸν, ἐδίδασκεν αὐτοὺς τὸν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ ἁγίου πνεύμα-
 τος λαμβάνοντες, οὕτως τὰ μέγιστα ὠφελήθεντες, εἰς τὰς ἑαυτῶν πατρίδας ὄφροντο· καὶ τοῦ
 χρόνου προβαίνοντες, εἰς ἀγαθὸν ἔθος ἐλθόντες, καὶ αὐτοὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν μέχρι τοῦ νῦν
 διαδιδάσκον· οὕτως ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις ἐξέλαμψεν. καὶ τοῦτο
 ἐποίει οὐκ ἐπὶ δύο καὶ τρία ἔτη ἀλλ' ἐπὶ τριάκοντα. καὶ τὰ μὲν κατορθώματα τούτου καὶ τὰς
 ἀρετὰς διὰ τῶν ἀγώνων τοῦ διδασκάλου δεῖξωμεν οὐκ ἔλαττον γὰρ τούτου ἠγωνίσαστο.
 καὶ μετὰ ἀληθείας λέγω τοιαῦτα ἦν τὰ ἔργα αὐτοῦ ὡς τῇ τάξει τοῦ προσήτου Ἐλισσαίου
 ἐξισούσθαι. καὶ ὁ μὲν νέος μαθητῆς ἐν τούτοις.

2. ἤγουν τῶν πλησίων πόλεων est sans doute une glose suggérée par le mot ἠγούμενοι dont le sens reste vague. Tout ce passage paraît assez altéré : cf. l. 1 ὁ κύριος ἐξ ἀρχῆς κτλ. — 7. ὠφελήσει.

non solum Syriae, Armeniae, Persidi, sed et toti prope orbi terrarum. Erectae in ea urbe sunt iam olim divino nutu linguae Syriae scholae. Nam viri principes (scilicet vicinarum civitatum) atque alii locupletes liberos suos eo institutionis gratia ablegant. Sacrum igitur principatum adeptus Rabbulus studuit, cooperante Spiritu sancto, omnes in veram et stabilem fidem adu-
 5 nare, et scilicet quae magister suus, sedulo ac titare. Et vere de eo licet illud pronuntiare²³ : Sufficit discipulo ut sit sicut magister eius. Exponam vero et aliud Beati huius benefactum, proderit enim legentibus. Viduarum et pupillo-
 10 rum non minus quam pater erat. Exteros Gentilium filios bis in mensem e schola ad se evocabat, eosque verbum veritatis docebat. At suscepto Sancti Spiritus signaculo, eoque pacto maximum consecuti emolumentum, in patriam revertebantur et successu temporis bonis assueti moribus, eosdem liberis suis in hoc usque tempus inserunt. Ita in illis quoque partibus Christi gratia effulsit. Id vero egit non duobus aut tribus, sed totis triginta annis. Et haec illius praeclara facinora ac virtutes propter magistri eius certamina retulimus :
 15 nec enim illo minus laboravit. Et vere illud possum asserere eiusmodi fuisse eius acta ut Elisaei prophetae conditionem exaequare videatur²⁴. Et haec quidem novus ille discipulus.

23. Matth., x, 25. — 24. IV Reg., II, 9.

23. Ὁ δὲ πατήρ τῶν λογικῶν προβάτων Ἀλέξανδρος τοῦτον γενναίως ἀποταξάμενον
 ἰδὼν, καὶ γινῶς ὡς δυνατός ἐστιν καὶ ἐτέρους χειραγωγῆσαι πρὸς τὸν θεὸν καὶ πάντας
 λοιπὸν τοὺς κατὰ καιρὸν τῆ πίστει ἀκολουθοῦντας, ἠγαλλιᾶτο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, πλη-
 ροφορηθεὶς ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῖς ὅτι τῷ πιστεύοντι πάντα δυνατὰ καὶ ὅτι ἐτοιμός ἐστιν ὁ
 5 δεσπότης θεὸς διδόναι τοῖς τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ αἰτούσι. καὶ λοιπὸν ἐσκέπτετο πάλιν τί ἂν αἰ-
 τήσεται παρὰ τοῦ εὐσπλάγγνου Χριστοῦ. οἱ δὲ δῆμοι πᾶσαν μηχανὴν ἐκίνουν τοῦ ἔχειν
 αὐτὸν μεθ' ἑαυτῶν διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην ἣν εἶχον πρὸς αὐτὸν ὥστε καὶ ποιμένα
 αὐτὸν ζητεῖν. αὐτὸς δὲ τοῦτο γινῶς, ἐβούλετο τῆς πόλεως ἐξελεῖν λίθον· καὶ ταῦτα νοή-
 10 σαντες, οἱ δῆμοι τῆς πόλεως, ἵνα τὸν ἀληθῶς πατέρα μὴ ἀπολέσωσι. φύλακας παρεκτέ-
 στησαν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἦσαν τηροῦντες αὐτὸν νυκτὸς καὶ ἡμέρας. ὁ δὲ μα- * f. 165 v.
 κάρριος, μὴ δυνάμενος παρησιγῆ ἐξελεῖν, νυκτὸς γλιᾶται διὰ τοῦ τείχους ἐν σπυρίδι διὰ
 τῶν μαθητῶν, καθὼς ὁ μακάρριος Παῦλος, καὶ οὕτως ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθε.

III

24. Καὶ ἀπελθὼν εἰς τὴν ἔρημον δύο ἡμερῶν ὁδόν, εὔρεν τόπον ληστροικόν, ἐν ᾧ ἦν τις
 15 ἀρχοληστής ἔχων ὄψ' ἑαυτὸν λοιμοῦς ἄνδρας τριᾶκοντα, οὓς οὐκ ἐξέφυγεν πόλις ἢ χώρα ἦν

23. At pater ratione praediti gregis Alexander, eum ita praeclare affec-
 tum intuens, et intelligens posse eum aliis ad Christum viam commonstrare,
 reliquos vero pro temporis opportunitate fidei obedire, animo exsultabat, ipsa
 re expertus, omnia possibilia esse credenti²⁵ et paratum esse Deum optima
 5 largiri eum rogantibus. Ceterum perpendebat quid nunc Christum misericor-
 dem oraret. Populus vero omnem movebat lapidem ut eum secum retineret
 propter immensam qua eum omnes complectebantur caritatem, ut eum quoque
 pastorem sibi deposcerent. Quod cum ille didicisset, meditabatur clam urbe
 excedere. Cives autem perspecto eius consilio, ut ne, quem vere patrem
 10 agnoverant, eo privarentur, custodes ad portas urbis statuerunt, qui diu
 noctuque ne ipse profugeret caverent. Cum ergo praereptam sibi egrediendi
 facultatem videret, nocte in sporta demissus e muro est a discipulis, uti Beatus
 olim Paulus²⁶, atque ita urbe excessit.

III

15 24. In solitudinem bidui itinere progressus incidit in latronum latibula, in
 quibus dux latronum morabatur, qui triginta sub se habebat viros sceleratos,

25. Marc., ix, 22. — 26. II Cor., xi, 33.

οὐκ ἐμίμνην ἐν τοῖς ἀθεμίτοις ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. Ταῦτα παρὰ πολλῶν ἀκούσας ὁ μακάριος Ἀλέξανδρος, παρεκάλει τὸν θεὸν αἰτῶν τὰς ψυχὰς τῶν πονηρῶν ἐκείνων ἀνθρώπων ὅπως προσενέγκῃ αὐτὰς αὐτῷ. καὶ εἰδὼς ὁ θεὸς τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ τὴν ἀγαθὴν, παρέσχεν αὐτῷ τὸ αἴτημα αὐτοῦ· συντυχῶν γὰρ τῷ αὐτῷ ἀρχιληστῇ ἐγνώρισεν αὐτῷ τὸν λόγον τῆς πίστεως καὶ κατακυριεύει ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ μακαρίου καὶ εὐλικρινῶς πιστεύσας, ἐδέξατο τὴν χάριν τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. μετὰ δὲ τὸ καταζωθῆναι τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου βαπτίσματος καὶ ἀνελθεῖν ἀπὸ τῆς κολυμβήθρας τῆς ἁγίας, λέγει αὐτῷ ὁ μακάριος Ἀλέξανδρος· Ἡτήσω τι προσερχόμενος τῇ ἁγίᾳ κολυμβήθρα; λέγει αὐτῷ· Ναί. πάλιν οὖν ἔφη· Τί ἠτήσω; ὁ δὲ πρὸς αὐτόν· [Ἡ]τησά[μην] ἵνα παραλάβῃ ὁ κύριος [τὴν ψυ]χὴν μου ταχέως. καὶ ἐπιζή[σας] μίαν ἐβδομάδα καὶ μετανοῶν ἐφ' οἷς ἔδρασε τῇ ἡμέρᾳ παρελάθειν αὐτόν ὁ κύριος.

25. Οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ ὄντες τριάκοντα, τὸ περὶ αὐτοῦ θαῦμα θεασάμενοι, προσήλθον καὶ αὐτοὶ τῷ μακαρίῳ Ἀλεξάνδρῳ παρακαλοῦντες καὶ αὐτοὶ ἀζωοθῆναι τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ· καὶ πιστεύσαντες εὐλικρινῶς εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἔτυχον καὶ αὐτοὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος· καὶ οὕτως θερμῶς προσήλθον τῇ πίστει, ὡς τὸν ληστρικὸν ἐκείνον οἶκον ποιήσαντας μοναστήριον, μένειν ἐν αὐτῷ δουλεύοντες τῷ κυρίῳ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ αὐτῶν, ὡς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εὐρεθῆναι αὐτοὺς τιμίους παρὰ τῷ θεῷ· ὁ δὲ μακάριος Ἀλέξανδρος θεασάμενος αὐτοὺς δυνατοὺς ὄντας ἐν τῇ πίστει ὡς δύνασθαι καὶ ἐτέρους οἰκοδομεῖν,

1. ἀθεμίτοις.

quos nec urbs ulla nec regio effugit, quin eorum nefariis flagitiis faedaretur. Haec cum a multis audivisset Alexander, precatus est Deum, obsecrans sibi improborum illorum animas daret, quas ipsi vicissim offerret. Videns Deus optimum eius propositum, annuit postulatis. Nam cum in ducem latronum incidisset, ei fidei mysteria exposuit. Qui eius verbis compunctus, ac sincere credens, gratiam sancti baptismatis suscepit. Cum vero divino eo munere esset dignatus, et primum a sacro lavaero egressus, dicit ei B. Alexander : Petiisti quidpiam cum ad sacrum lavaerum accederes? Omnino, inquit ille. Quid vero petiisti? ait Alexander. Ut, inquit, Deus brevi animam meam suscipiat. Cumque hebdomade una supervixisset, et praeteritorum scelerum vehementer eum poeniteret, octavo die ad Deum migravit.

25. Qui ei adhaerebant viri triginta insolitum hoc prodigium contemplati, et ipsi ad S. Alexandrum accedunt, flagitantes ut et ipsos dono Christi dignaretur : et sincero animo Dominum nostrum Christum confessi, baptismo quoque abluti sunt. Tanto vero tamque inflammato studio fidem complexi sunt, ut illam latrocinii domum in monasterium converterint, atque ibi ea animi contentione virtutem coluerint, ut brevi coram Deo pretiosi inventi sint. B. Alexander, ut eos vidit sufficienter iam in fide perfectos, qui et alios possent instruere, praesidem eis constituit, leges praescripsit, amplius eorum

καταστήσας αὐτοῖς ἡγούμενον καὶ στηρίζας ἐπιπλεῖον ἐν τῇ πίστει, συνταξάμενος αὐτοῖς καὶ ἐπευξάμενος, ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων.

26. Καὶ ὁδεύσας δύο ἡμέρας. φθάνει εἰς τὸν ποταμὸν Εὐφράτην καὶ διεπέρασε, πνευματικὸς Ἰακώβ. καὶ εὐρὸν πεπηγότα * [ἐν γῆ] πύθον, τὰς ἡμέρας μὲν [ἐν τοῖς] ὄρεσι τὰς * l. 166 r.
 5 εὐχὰς ἐξετέλει, τὰς δὲ νύκτας ἐν αὐτῷ τῷ πύθῳ ἕμενον. ἐκεῖνος ῥάβδον ἔχων ἐπέρασεν, εὐξάμενος ἄρτον φαγεῖν καὶ ἱμάτιον περιβαλέσθαι καὶ ἐποίησεν ἐκεῖ εἰκοσι ἔτη. ταῦτόν ἐνθυμούμενος ὁ μακρὸς Ἀλέξανδρος παρεκάλει τὸν θεὸν ὥστε παρασχεῖν αὐτῷ δεύτερον Ἰακώβ ἀναφανῆναι. ὁ δὲ φιλόνηρωπος θεὸς παρέσχεν αὐτῷ ὅπερ ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ καὶ συγκρίνας τὰ παρ' ἄλληλα, ἐν ἑαυτῷ ἔλεγεν· Ἐκεῖνος ποιμὴν τῶν ἀλόγων προβάτων
 10 ἐγένετο· κἀγὼ σπευδῶ γενέσθαι τῶν λογικῶν προβάτων. Ἐκεῖνος κατὰ ἑβδόμον ἔτος παρὰ τοῦ <Λαβὰν> λαμβάνειν νομίμως ἀπήγει τὸν μισθόν· κἀγὼ κατὰ ἑβδόμον ἔτος τὴν χάριν παρὰ τοῦ δεσπότου μου ἐπισπάσσομαι. ἐκεῖνος ἐν εἰκοσι ἔτεσι τῷ ἀνθρώπῳ δουλεύσας τέσσαρας γυναικας ἑαυτῷ περιεποιήσατο καὶ συναγωγῶν πατῆρ ἐγένετο· κἀγὼ ἐν εἰκοσι ἔτεσι τῷ δεσπότη μου δουλεύων τέσσαρας χοροὺς ἑτερογλώσσους προσοικείωσα αὐτῷ. ἐκεῖνος τὴν
 15 ἀδελφὸν φοβούμενος διὰ ὕκτῳ παρεμβολῶν τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐξίλειώσατο· κἀγὼ μετὰ ὕκτῳ

6. ταῦτόν] cf. Théophyl. Simoc. (De Boor), p. 110, l. 20, ταῦτό; *vulg.* Mais peut-être faut-il ταῦτα ἐνθυμούμενος comme plus bas, p. 38, l. 3; cf. l'accent. — 11. παρὰ τοῦ λαμβάνειν]. J'ajoute Λαβὰν dont la disparition s'explique grâce à λαμβάνειν qui suit. — 13. [ἐθνῶν] ajouté de seconde main après συναγωγῶν.

animos confirmavit, et bene precatus iter antea susceptum prosecutus est, gaudio exultans.

26. Bidui itinere ad Euphratem pervenit, eumque traiecit spiritualis Iacob. Hic cum fixum dolium reperisset, interdiu quidem preces in montibus peragebat, nocte autem in eo dolio morabatur. Ille virgam gestans idem flumen transmisit, orans panem quo vesceretur, quaque operiretur vestem sibi tribui²⁷, atque isthic viginti annis habitavit. Quae cum memoria repeteret B. Alexander, Deum obtestatus est, ut sese alterum veluti Iacob efficeret. Annuit benignissimus Deus. Ergo suam illiusque sortem conferens, ita cum animo
 10 suo loquebatur: Ille pastor erat ratione carentium ovium, ego rationalium fieri cupio: ille post septimum annum a Laban legitimam mercedem accipere poposcit²⁸; ego post annos septem a Domino meo gratiam consequar: ille viginti per annos homini servivit, quatuor sibi uxores comparavit, ex iisque prolem suscepit; ego annis viginti Domino meo serviens, quatuor diversarum
 15 linguarum choros illi congregavi: ille fratrem metuens, octo gregibus ordinatis eique obviam missis, vitam servavit²⁹; ego per octo choros Deo hymnos concinentium, salutem suscipio: ille duodecim filios carnales habuit; ego duo-

27. Gen., XXVIII, 20. — 28. Gen., XXIX, 21. — 29. Gen., XXXII, 14-20.

χορῶν ὑμνούντων τὸν θεὸν τὴν σωτηρίαν μου προσδέχομαι. ἐκεῖνος δώδεκα υἱοὺς ἔσχεν σαρκικούς· καὶ ἔγω ἔχω δώδεκα ἀναγνώσεις ἐκ τῶν θείων γραφῶν.

27. Ταῦτα ἐνθυμούμενος διέχων ἐν τῷ πύθῳ κατὰ μέρος ἐν εἰκοσι ἔτεσι, συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ἄνδρες τετρακίσιοι σπεύδοντες διὰ τῆς καλῆς αὐτοῦ καὶ ἀμέμπτου πολιτείας καὶ αὐτοὶ προσοικειωθῆναι τῷ Χριστῷ, πεπεισμένοι δι' αὐτοῦ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καταξιῶσθαι. ἦσαν δὲ οἱ πάντες γλῶσσαι τέσσαρες· Ῥωμαῖοι, Ἕλληνες, Σύριοι, Αἰγύπτιοι· τούτους χωρίζει εἰς ὅκτω χορούς ἔχοντας καὶ ψάλλοντας προθύμως καὶ συνετῶς τῷ θεῷ. καταστήσας καὶ τὸ μοναστήριον. τὸν δὲ τύπον καὶ τὴν ἀκολουθίαν εἰς δέκα καὶ δύο διεκόσμησε κατὰ τὴν προσευχὴν αὐτοῦ ἣν προσεύξατο ὡς ἐν τῷ πύθῳ. ἔξεστι δὲ καὶ ἐν τούτῳ θαυμάσαι τὴν πίστιν τοῦ γενναίου ἀθλητοῦ, ὅτι τοσούτων ἀδελφῶν πρόνοιαν ποιούμενης, οὐδενὸς τῶν ἐπιτηδείων πρὸς τὰς χρείας ἐφρόντιζεν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον τὸ τῆς ἡμέρας μόνον καὶ πᾶν τὸ περισσεῦον τοῖς πτωχοῖς διεδίδοτο. ἦσαν δὲ καὶ μονοχίτωνες, καὶ ἐν τούτοις πᾶσιν, ἡύραίνοντο ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῦ θεοῦ, τρεφόμενοι τῇ τῶν μελλόντων ἐλπίδι.

28. Προσεῖγεν δὲ ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ Ἀλέξανδρος ἀκριβῶς τοῖς γεγραμμένοις ἐν ταῖς θεοπνεύστοις γραφαῖς καὶ ἐφιλονείκει ὅπως μὴ ἐκ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ μία κεραία παρέλθῃ αὐτόν, ἀλλὰ πάντων τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῶν ἀναγεγραμμένων μιμητὴς γένηται. καὶ πρῶτον μὲν ἐν τῷ κανόνι τῆς πνευματικῆς διαγωγῆς τὸν τύπον τῶν ἀποστόλων λαμβάνει

decim ex divinis Scripturis lectiones. Haec meditabatur, per intervalla in illo ante scripto dolio degens.

27. Convenerunt autem ad eum viginti annorum spatio viri quadringenti, contententes praeclara et inculcata eius institutione in familiam Christi adscisci, inducti ab eo ut dignos sese praestarent regno caelorum. Erant hi quatuor linguis distincti, videlicet Latini, Graeci, Syri, Aegypti. Hos in octo choros partitur, ut alacriter et sapienter canerent et psallerent Deo laudes, constructo ordinatoque monasterio. Ritum vero et officia duodenis ordinibus descripsit, iuxta eam preceationem quam auspiciatus erat in dolio. Licet vero etiam in hoc fidem admirari generosi athletae, quod cum tot fratrum curam gereret, nulla omnino earum rerum quae ad quotidianos usus accommodatae sunt, sollicitudine angebatur, sed iuxta Evangelium³⁰ solum quae in diem necessaria erant procurabat : quod supererat, id omne pauperibus largiebatur. Habebant vero cuncti singulas tunicas, atque in his omnibus singularem percipiebant ex divinis sermonibus voluptatem, et futurorum spe nutriebantur.

28. Attendebat autem servus Dei Alexander iis quae in traditis divinitus voluminibus descripta sunt, ita accurate et sedulo, ut ne unus quidem eum apex praeteriret, sed fieret omnium magnorum virorum, quorum tradita literis gesta, imitator. Et primum in regula sanctae institutionis, ritum

30. Matth., vi, 34.

καὶ ἐπετέλει τρίτην, ἕκτην, ἐνάτην. καὶ ἄπαξ τὴν νύκτα. πάλιν οὖν ἐφρόντιζεν τί αἰτήσεται παρὰ τοῦ θεοῦ· καὶ ὅρᾳ ὅτι ὁ δεσπότης θεὸς πανταχοῦ τὸν ἑβδομὸν ἀριθμὸν ἀνακηρύττει καθὼς λέγει· « Ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε. » καὶ ἐσπούδαζεν καὶ τοῦτο κατορθώσκει ὅπερ καὶ ἐποίησεν καὶ ἐπετέλει τὰς εὐχὰς ἐπτάκις τῆς ἡμέρας καὶ ἐπτάκις τῆς νυκτός.

- 5 29. Ἐπταετῆ δὲ χρόνον ποιήσας ἐν τούτοις, ἐπέζητει πάλιν τί ἕτερον αἰτήσεται. καὶ εὐρίσκει τὸν προφήτην λέγοντα· « Καὶ ἐν τῷ νόμῳ κυρίου μελετήσῃ ἡμέρας καὶ νυκτός. » καὶ ἐνεθυμεῖτο καθ' ἑαυτὸν λέγων· Καὶ πῶς δυνατόν τοῦτο γενέσθαι; καὶ πάλιν ἐλογίζετο καὶ ἔλεγεν· Πάντως, εἰ μὴ ἦν δυνατόν, οὐκ ἂν τὸ ἅγιον πνεῦμα διὰ τοῦ προφήτου ἐκίλευσεν ἡμῖν. καὶ βουλόμενος τοῦτο αἰτῆσαι οὐκ ἐτόλμα, ἐννοῶν ὑπὲρ ἄνθρωπον εἶναι τὸ αἶτημα·
- 10 ἐγίνωσκε δὲ πάλιν ὅτι ὁ Χριστὸς καθ' ἐκάστην προτρέπεται ἡμᾶς λέγων· « αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν » καὶ « ὅτι πᾶς ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. » καὶ πάλιν· « τῷ πιστεύοντι πάντα δυνατόν. » ἐννοῶν δὲ ἐν ἑαυτῷ ἔλεγεν· Εἰ ὁ δεσπότης ἡμῶν ὡς φιλόανθρωπος θεὸς προτρέπεται ἡμᾶς αἰτεῖν παρ' αὐτοῦ πάντα τὰ ἀγαθὰ, τί ἡμεῖς διὰ τὴν ἀργίαν ἡμῶν βραθυμῶμεν ζητεῖν; καὶ ἐποίησεν τρεῖς ἔτη,
- 15 νηστείας καὶ εὐχαῖς σιρολλέων καὶ παρακαλῶν τὸν θεὸν νυκτός καὶ ἡμέρας ἵνα καὶ τοῦτο ἐπιτελεσθῇ δι' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ τὸ εἶναι ἔργον τῶν οὐρανίων δυνάμεων. ὁ δὲ εὐσπλαγγος καὶ φιλόανθρωπος θεός, εἰδὼς τοῦ ἀγαθοῦ αὐτοῦ δούλου τὴν ἀγάπην καὶ προθυμίαν καὶ
7. ἐνεθυμεῖτω].

Apostolicum suscipit, statuitque Tertiam, Sextam³¹, Nonam³², et simul Nocturnum. Deinde vero expendit, quid Deum rogaturus esset, et reperit ubique septimum numerum praedicari, quemadmodum dicitur, *Septies in die laudem dixi tibi*³³; et illud statuit exsequi: quod et perfecit, septies interdium,

5 ac noctu septies concipiens preces.

29. Septennio hunc secutus tenorem, inquisivit iterum quid aliud rogaturus esset; et reperit dictum a Propheta: *Et in lege Domini meditabitur die ac nocte*³⁴. Quaerebat ergo secum, qui fieri id posset atque ita ratiocinabatur: Equidem si id fieri non posset, sanctus Spiritus per Prophetam id minime nobis praescripsisset. Et volens rem tantam petere a Deo, non audebat, ratus

10 esse eam humanis altiore viribus. Tunc illius subit animo, Christum quotidie nos ita hortari: *Petite, et dabitur vobis; pulsate, et aperietur*³⁵ et: *Omnis qui petit accipit; et pulsanti aperietur*³⁶, et rursus: *Omnia possibilis sunt credenti*³⁷. Haec secum animo revolvens, ait: Si Dominus noster, ut est benignissimus, hortatur nos ut a se bona omnia postulemus; quid nos propter inertiam nostram negligimus petere: Et triennio integro perseveravit, ieiuniis et orationibus vacans, et obsecrans Deum die ac nocte, ut quod caelestium virtutum est opus, ab ipso perfici posset in terra. At benignus et misericors Deus cernens

20 illi concessit, clare illi apparens, et dicens: Statue petitionem tuam, et stabi-

31. Acta, x, 9. — 32. Acta, III, 1. — 33. Psal. cxviii, 164. — 34. Psal. I, 2. — 35. Matth., vii, 7. — 36. Matth., vii, 8. — 37. Marc., ix, 22.

τὸν ζῆλον τὸν διάπυρον, παρέσχεν αὐτῷ καὶ τοῦτο ἀποκαλυφθεὶς αὐτῷ φανερῶς καὶ
 * f. 167 r. εἰπὼν· Σπῆσον τὸ αἵτημά σου καὶ σταθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος
 κατὰ τὸν λόγον σου. καὶ τοῦτο αὐτὸς ἡμῖν ὁμολόγησεν ὡς ἐκ προσώπου ἑτέρου, καθὼς
 ἐποίησεν ὁ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος, πρόσωπον ἑτέρου ἀναλαμβάνων καὶ διηγησάμενος τὴν
 ὄπτασίαν, οὕτως καὶ ὁ μαθητὴς τοῦ ἀποστόλου Ἀλέξανδρος ἐποίησεν.

30. Τοῦ οὖν μυστηρίου τούτου ἀποκαλυφθέντος αὐτῷ, ἐζήτει κανόνα τὸν δυνάμενον
 τὸ ἔργον τοῦτο τελειῶσαι· καὶ ἰδὼν τῆς φύσεως τὴν ἀσθένειαν διηπόρει. πᾶσαν γὰρ τὴν
 παλαιὰν καὶ καινὴν γραφὴν ἐξερευνήσας καὶ πάντας τοὺς κατὰ καιρὸν γεννημένους μεγάλους
 ἄνδρας ἀναθεωρήσας, οὐχ ἠύρισκε τοῦτο τὸ παρὰδόξον τινα κατορθώσαντα ἐπὶ τῆς
 γῆς, ἵνα αὐτὸν μιμησάμενος πληρώσῃ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ τὴν ἀγαθὴν εἰς σωτηρίαν πολλῶν
 ψυχῶν. λαμβάνει οὖν διδάσκαλον τὸν ποιητὴν τῶν ὄλων καὶ καθὼς αὐτὸς τὰς ὁρθοθεσίας ἐν
 τῇ κτίσει διετυπώσατο, οὕτως καὶ αὐτὸς τὸν βίον ἐσχεδιάσεν εἰπὼν· Ὁ Χριστὸς μου
 εἴκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ἡμέρας ἐν τῇ κτίσει ἀνέδειξεν, καὶ ἡμεῖς
 οὖν διὰ εἰκοσιτεσσάρων ὑπηρεσιῶν τὸν δρόμον τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς διατελέσωμεν,
 ὑμνοῦντες τὸν θεόν. ὁ σωτὴρ ἡμῶν παρακελεύεται ἀφιέναι τοῖς συνδουλοῖς ἡμῶν τὰς εἰς ἀλ-
 λήλους ἀμαρτίας ἑβδομηκοντάκις ἑπτὰ· καὶ ἡμεῖς οὖν ὑπὲρ τούτων, ἑβδομηκοντα ἑπτὰ
 γονυκλισίας ποιῶντες, τὰς δεήσεις ἀναπέμψωμεν τῷ ἀγαθῷ θεῷ. ὁ δεσπότης μου τὴν

14. ὑπηρετῶν] cf. 41,4. — 14. διατελέσωμεν] cf. l. 17 et 41,2. — 17. γονυκλισίας].

lietur in terra, usque ad consummationem seculi, iuxta verbum tuum. Et hoc ipse nobis veluti ex alterius persona confessus est. Nam quemadmodum olim beatus apostolus Paulus³⁸, alterius assumpta persona revelationem sibi factam enarravit, ita et apostoli imitator Alexander.

30. Cum igitur hoc illi patefactum esset mysterium, regulam quaerebat iuxta
 quam id perfici opus posset : et perspecta naturae imbecillitate, haerebat anceps
 animi. Omnem enim veterem ac novam perscrutatus Scripturam, et, quotquot
 omni aetate extiterunt, viros magnos contemplatus, neminem reperit, qui
 mirabile hoc opus in terris exacte peregisset, cuius imitatione suum expleret
 sanctum desiderium ad multarum salutem animarum. Magistrum igitur sibi
 legit architectum universorum : et quemadmodum hic in prima mundi crea-
 tione quosdam terminos limitesque praeiixit, ita et vitam ipse ordinat, dicens :
 Deus in prima rerum conditione horis quatuor et viginti diem ac noctem defi-
 nivit : nos igitur quatuor et viginti ministeriis cursum diei ac noctis perficie-
 mus, Deo hymnos accinentes. Salvator noster iubet nos conservis nostris
 mutuas offensas septuagies septies condonare³⁹ : et nos eum totidem genu-
 flexionibus mittamus ad Deum preces. Dominus meus diem et noctem augeri

38. II Cor., XII. 2. — 39. Matth., XVIII, 22.

ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα αὐξίνειν εὐτάκτως ἐποίησεν· καὶ ἡμεῖς οὖν τοιαύτη καταστάσει ἀδίκ-
 λείπτως ὕμνους αὐτῷ προσενέγκομεν. τὸν σωτῆρά μου οἱ ἄγγελοι καὶ ἐπὶ γῆς ἐδόξασαν·
 καὶ ἡμεῖς οὖν σὺν τοῖς ἀγγέλοις δοξάζομεν. καὶ ἐποίησε, πάσης ἀκολουθίας ἐπιτελου-
 5 ὤμνολογίαν τῶν ἁγίων ἀγγέλων νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ ἡμέρας ἐστίν· « Δόξα
 ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία. »

31. Ταῦτα οὖν τὰ κατορθώματα ἐν ὀνόματι πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος
 ἐκτελέσας, ἐξερεύνα πάλιν τί κινήσεται παρὰ τοῦ θεοῦ· καὶ εὕρισκε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ
 ὅτι ἐκ τῶν μαθητῶν ἀνεδείχθησαν εὐαγγελιζόμενοι τὴν * βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ * f. 167 v.
 10 Χριστοῦ τὸν ἀριθμὸν ἐβδομηκοντα. καὶ δέεται τοῦ θεοῦ ὅστε ἀναδειχθῆναι τῶν μαθητῶν αὐτοῦ
 τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν ζήλωτας τῆς πίστεως δυναμένους εὐαγγελίσασθαι τοῖς ἔθνεσι τὸν λόγον
 τοῦ θεοῦ. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ καὶ τοῦτο ὁ θεός, καὶ ἀνέδειξεν, κατὰ τὴν δέησιν τοῦ ὁσίου, ἐκ
 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δυνατοὺς ἐν τῇ πίστει τὸν ἀριθμὸν ἐβδομηκοντα. διηγήσομαι μετὰ
 15 ἀληθείας ὡς γέγονε τὸ πρᾶγμα· τῶν γὰρ ὀκτὼ ταγματῶν ἐν τελείᾳ πίστει κεκοσμημένων. καὶ
 ἐν πολλῷ χρόνῳ ἐν χαρᾷ καὶ εὐφροσύνῃ καρδίας τὰς εὐχὰς καὶ τοὺς ὕμνους τῷ θεῷ ἀνα-
 πεμπόντων, ἐλογίσατο ἑαυτῷ λέγων· Μήποτε ἐν τῇ ἀμεριμνίᾳ ταύτῃ τῇ πολλῇ ἢ ἔαθυμία
 παρεσιέλθη. καὶ πάλιν ἐπισπᾶται ἑαυτῷ θλιψὴν σωματικὴν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ. καὶ
 προσκαλεῖται κατ' ὄνομα γενναίους στρατιώτας Χριστοῦ τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν πενήκοντα,

17. εἰωθός.

ordinate constituit : et nos tali constitutione hymnos indesinenter illi offeramus. Salvatorem meum in terra angeli glorificaverunt¹⁰ : et nos cum angelis glorificemus. Et iussit omni divini officii acoluthia absoluta, lectionibus servatis, ministeriis peractis, cum illis hymnologiam sanctorum Angelorum nocte ac die septuagies septies decantari, ea est autem : *Gloria in altissimis Deo, et in terra pax, in hominibus bona voluntas*¹¹.

31. Haec cum egregia instituta in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti sanxisset, denuo scrutatur quid Deum rogaturus esset; et reperit in Evangelio, ex omni discipulorum numero delectos esse septuaginta, qui regnum Dei nostri evangelizarent¹². Deum precatur ut et e suis pari numero deligat, fidei zelo inflammatos, qui valeant Gentilibus Verbum Dei praedicare. Et hoc quoque ei Deus concessit, atque ex omni turba discipulorum eius, uti ille postularat, septuaginta fide potentes designavit. Narrabo rem, uti gesta est, ex fide. Cum octo essent ordines perfecta fide exculi, quique
 15 longo tempore cum gaudio ac iubilo cordis ad Deum preces et hymnos fundebant; ita secum ratiocinabatur Sanctus : « Ne quando in hac tanta curarum vacuitate negligentia aliqua surrepat. » Rursumque carnalem, ut solebat, castigationem sibi iniungit; ac simul centum quinquaginta nominatim

40. Luc., II, 13. — 41. Luc., II, 14. — 42. Luc., X, 1.

ἔχοντας ἀληθῶς τὸν θώρακα τῆς πίστεως καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἀδελφοί, πειράσωμεν ἑαυτοὺς εἰ ἔσμεν ἐν τῇ πίστει τέλειοι καὶ διοδεύσωμεν τὴν ἔρημον ἐκείνην τὴν φοβερὰν τὴν τῶν ἀπίστων καὶ [δεί]-
ζώμεν διὰ τῶν ἔργων ὅτι ἐν [όλη] καρδίᾳ ἐπιστεύσαμεν τῷ θεῷ] καὶ μὴ λόγῳ μόνον.
ἔβούλετο γὰρ πρῶτον εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπελθεῖν καὶ καταχῆσαι τοὺς ἀπίστους τοὺς ἐκείσε, 5
τοὺς πεποιθότας ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν καὶ ἐκωλύθη ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος.
οἱ δὲ ἀληθῶς μαθηταὶ αὐτοῦ, τὴν βουλὴν ταύτην ἀκούσαντες, συνέθεντο ἀπερισπάστως
ἀκολουθεῖν αὐτῷ. ὁ δὲ μακάριος Ἀλέξανδρος πικτελῶς ἔβούλετο τοῦ τόπου ἀναχωρῆσαι καὶ
τοῦτο οὐκ ἐγνώρισέ τινα, ἀλλὰ φησί· Τοὺς ἐν ταῖς ἐρήμοις ἀδελφούς ἐπισκέψασθαι ἀπελεύ-
σομαι. καὶ καθίσταται ἡγούμενον τῇ ἀδελφότητι ἄνδρα πρῶτον τινα καὶ ἡσύχιον καὶ ἅγιον 10
τοῦ θεοῦ, ὀνόματι Τρόφιμον. καὶ παραινέσας τοῖς πᾶσι κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ, συντα-
ξάμενος αὐτοῖς καὶ εὐχὴν ποιήσας ἐξῆλθεν.

32. Καὶ περάσας πάλιν τὸν ποταμὸν Εὐφράτην, ὁ μακάριος Ἀλέξανδρος μετὰ τῶν
μαθητῶν αὐτοῦ ὧν ἐξελέχτο, ἐπὶ τὴν περσικὴν ἔρημον ἀπήεισαν, οὐδὲν ὅλως ἐπιφερέ-
μενοι τῶν ἐπιτηδείων πλὴν τῶν μεμβράνων ἐν οἷς εἶχον τὰς ἁγίας γραφάς· μονοχίτωνες δὲ 15
ἦσαν διάγοντες ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ ἐπι[τελ]οῦντες νυκτὸς καὶ ἡμέρας [τὸν] κανόνα τῆς
* f. 168 r. ὑμνωδίας ἀδιάλειπτον. συνέθη δὲ κατ' ἐκείνον [τ]ὸν καιρὸν, διὰ τὸ δοκιμωτέρους [τούς] αὐ-
τοὺς φανῆναι, εἰς τὰς χρείας τῆς σαρκὸς πειρασθῆναι αὐτούς· καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἦσαν
ἐσθίοντες ἀρόδρου μόνον καὶ αὐτοῖς στοιχοῦντες. κατελάλησαν δὲ κατὰ τοῦ μακαρίου τὸν

1. Cf. Stephanus au mot σωτήριος. — 10. καθιστά.

accersit, generosos Christi pugiles, vere lorica fidei tectos, et galea salutis,
et gladio sancti Spiritus armatos, itaque illos affatur : Fratres, probemus
nos ipsos, num simus fide perfecti, et peragemus solitudinem hanc hor-
rendam Gentilium, ostendamusque operibus, non solum verbo, quod ex
corde crediderimus Deo. Volebat igitur primum in Aegyptum proficisci, et 5
Gentiles isthic, qui a se fabrefacta idola venerabantur catechesi instruere;
et impediabat eum Spiritus Sanctus. Illi autem eius vere discipuli, audito
hoc consilio, constituerunt incessanter eum sequi. Beatus vero Alexander
omnino cupiebat ex eo loco migrare, neque hoc ulli indicavit. At simu-
lans se fratres, qui in eremo essent, visitare vellē, monasterio virum quie- 10
tum et sanctum Dei praeficit, Trophimum nomine, et cum omnes pro more
esset adhortatus valedixissetque eis, facta oratione, discessit.

32. Transmittit rursus eum discipulis quos delegerat Euphratem Alexan-
der : inde in Persicam solitudinem abeunt, nihil omnino secum rerum neces-
sarium deferentes, praeter descriptas in membranis sacras litteras. Unica 15
induti tunica versabantur in ineulta solitudine, assidue die ac nocte canonem
sacrae hymnodiae exsequentes. Contigit deinde, ut magis eorum virtus pro-
baretur, eos corporis necessitatibus tentari : nam multis diebus solis arborum

ἀριθμὸν τριάκοντα καὶ ἔλεγον αὐτῷ καθάπερ ἐπὶ τοῦ Μωϋσέως· Ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς τὴν ἔρημον ταύτην ἀποκτείνειν ἐν λιμῷ; καὶ ἐβούλοντο λαθρα εἰς τὸ μοναστήριον ἀναλῦσαι. τὴν δὲ βουλὴν ταύτην καθ' ἑαυτοὺς ᾔσαν σκεψάμενοι· ὁ οὖν μακάριος ἔγνω τῷ πνεύματι τὴν βουλὴν αὐτῶν. οὐδὲν γὰρ ἦν ὃ ἐλάνθανεν αὐτόν, ἐπειδὴ ἦν ἀληθῶς δεῦτερος Μωσῆς, πιστός ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. συγκαλεσάμενος δὲ αὐτοὺς καὶ ἐλέγξας ὡς ἀπίστους καὶ ἐπιτιμησας αὐτούς, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἀπελθεῖν ἐν τῷ μοναστηρίῳ ὅθεν καὶ ἐξῆλθεν, εἰπὼν αὐτοῖς μεγάλῃ τῆ φωνῇ· Πιστεύσατέ μοι, ἀδελφοί, ὅτι σήμερον ἐπισκέπτεται ἡμᾶς ὁ κύριος καὶ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν ἐλέγξει.

33. Καὶ μικρὸν διάστημα ἀπελθόντων αὐτῶν, ἀπέστειλεν ὁ θεὸς κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἁγίου τριβούνου Ρωμαίους καὶ στρατιώτας, φέροντας αὐτοῖς τὰ ἀγαθὰ παρὰ τοῦ θεοῦ. καὶ παρεκάλουν αὐτοὺς ὥστε εἰς τοὺς καστέλλους αὐτῶν ἀπελθόντας, εὐλογῆσαι αὐτούς. κάσπελλοι γὰρ εἰσιν μετὰξὺ τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν Περσῶν τὰ ἀντέχοντα τοὺς βαρβάρους, ἅπὸ δέκα καὶ εἴκοσι σημείων ἄντα ἀπ' ἀλλήλων. οἱ δὲ λεπτοκατητήσαντες ἀδελφοί, τοὺς ἐλθόντας μακρόθεν θεοσάμενοι καὶ ἐννοοῦντες ὅτι καθὼς εἶπεν ὁ ὁσιος πατήρ ἐγένετο ἐστηρίχθησαν ἐν τῇ πίστει. καὶ τινες ἐξ αὐτῶν προσπεσόντες καὶ μεταμεληθέντες ἠνώθησαν τῇ ἀδελφότητι. οἱ δὲ ἄλλοι οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἐσωτέραν ἔρημον κακῶς ὄκησαν

1. Μωϋσέως : un peu plus loin. l. 4. Μωσῆς. — 10. πάντα ajoutè de seconde main devant τὰ ἀγαθὰ. — 11. καστέλλους¹.

baccis victitabant, itaque incedebant. Oblocuti autem sunt viro sancto triginta ex iis, eumque ita affati, ut olim illi S. Moysen⁴³ : Eduxisti nos in hanc solitudinem ut fame enecares. Et cupiebant clam ad monasterium reverti; idque inter sese agitabant consilium. At viro sancto divinitus id patefactum est; ut nihil eum celabat Deus, cum vere, ut alter Moyses, esset fidelis in omni domo eius. Convocat igitur eos et ut incredulos increpat, verbisque castigatos dimittit, ut ad monasterium unde discesserant revertantur, magna voce inelamans : Credite mihi fratres, hodie visitabit nos Deus et vestram incredulitatem arguet.

33. Cumque haud longo spatio recessissent, misit Deus, ut praedixerat Sanctus, tribunos Romanos et milites, qui commeatus iis attulerunt, rogarentque ut ad ipsorum castella diverterent iisque benedicerent. Sunt enim ad confinia Romanorum ac Persarum castella, barbaris opposita, decem ac viginti invicem distantia milliaribus. At fratres qui stationem suam reliquerant, hos eminus adventantes conspicati, ac vere rati evenisse quod vir sanctus praedixerat, confirmati sunt in fide, et quidam eorum poenitentia ducti ac humi procumbentes fratribus coniuncti sunt : alii vero qui cum eo erant abierunt in interiorem solitudinem et isthic usque ad mortem permanserunt. Beatus

43. Exod., xvi, 3.

ἕως θανάτου. ὁ δὲ μακάριος Ἀλέξανδρος, κελουθεὶς ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος συναλθεῖν αὐτοῖς, καθὼς καὶ ἐπὶ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου ἐγένετο, ἀδυστάκτως ἠκολούθησεν αὐτοῖς· καὶ διελθὼν διὰ παντός τοῦ λιμίτου πάντας ἐστήριζεν ἐν τῇ πίστει. καὶ τοὺς πτωχοὺς διέ-
 τρεφεν ὡς πατὴρ καὶ τοὺς πλουσίους ἐδίδασκεν ἀγαθοποιεῖν· οὕτως δὲ κατενύγησαν ὑπὸ
 τῶν λόγων αὐτοῦ, ὥστε τὰ δικαιώματα αὐτῶν τὰ κατὰ τῶν χρεοφειλετῶν φέρειν ἐνώπιον
 αὐτοῦ καὶ κατακαίειν. 5

v. f. 168 v.

34. Ἀνέστησαν δὲ τινες λοιμοὶ κομῶντες πλούτῳ, ἐσοτισμένοι * τῇ διανοίᾳ καὶ ἔλεγον
 αὐτῶ· Εἰσῆλθες πρὸς ἡμᾶς πτωχεῦσαι ἡμᾶς; τούτους δὲ ἀχαριστήσαντας ἐπὶ ταῖς δω-
 ρεαῖς τοῦ θεοῦ ὁ μακάριος κατηράσατο, καὶ εἰς τὸ κάστρον ἐκείνο δι' αὐτοὺς οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ
 ἔτη τρία. καὶ μετὰ ταῦτα, τὴν αἰτίαν τῆς ὀργῆς μαθόντες, οἱ πάντες συνῆλθον ὁμοθυ- 10
 μηδὸν τοὺς αἰτίους ἐκ τοῦ κάστρου ἐκρίζωσαι· ἐκείνων δὲ φοβηθέντων καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν
 καταφυγόντων καὶ μετὰ δακρύων ἀπολογουμένων ὑπὲρ τοῦ ἁμαρτήματος, ἰδόντες οἱ λοιποὶ
 ὄχλοι καὶ φοβηθέντες μὴ τὰ αὐτὰ πάθωσιν, προσῆλθον ταῖς ἐπισκόποις τῶν Ῥωμαίων. ἵνα
 πρεσβεύσωνται πρὸς αὐτῶν διὰ γραμμῶν πρὸς τὸν μακάριον Ἀλέξανδρον, ἐπειδὴ ἤκουσαν
 ἐν Ἀντιοχείᾳ αὐτὸν παραγεγονέναι. ἐμπόνως οὖν περὶ τούτου ἐφρόντιζον, νομίζοντες ὅτι ἐν 15
 Ἀντιοχείᾳ ἀπέρχεται ἐντυχεῖν κατ' αὐτῶν τῷ στρατηλάτῃ. οἱ δὲ ἐπίσκοποι, τοῦτο ἀκού-
 σαντες, ἐσπούδασαν διὰ γραμμῶν παρακαλέσαι τὸν μακάριον ἵνα ὑπὲρ τοῦ κάστρου

2. τοῦ a été ajouté de seconde main devant ἁγίου. — 4. πλησίους], corrigé de seconde main en πλουσίους qui semble exigé par le contexte. — 5. χρεοφειλετῶν]. — 15. ἐμπόνως].

vero Alexander iussus a Spiritu sancto, quemadmodum et olim beato apo-
 stolo Petro accidit ¹⁴, cum militibus illis ire, continuo eos sequitur, et totum
 obiens limitem, omnes in fide confirmabat, pauperes nutriens ut pater, di-
 vites vero ut egentibus benefacerent, adhortans. Tantum autem eius verbis
 factus est motus animorum, ut multi tabulas ac lites adversus creditores 5
 instructas, coram eo prolatas comburerent.

34. Consurrexerunt autem quidam viri scelerati divitiis affluentes, et dia-
 bolicis tenebris involuti, et dixerunt : Accessisti huc, ut nos depauperares ? Hos
 vero divinis beneficiis ingratos exsecratus est Sanctus atque in eorum castro
 tres ipsos annos omnino non pluit. Postea vero intellecta plagae hujus 10
 causa, unanimes concurrerunt ut eius rei auctores e castro exterminarent.
 Qui terrore percussi ad ecclesiam confugerunt, et profusis lacrimis noxam
 diluerunt : ceteri vero metuentes ne et ipsi paria paterentur, Romanos epi-
 scopos adiere, ut cum litteris legatos mitterent ad B. Alexandrum, quem au-
 dierant Antiochiae esse. Huius igitur rei diligentem curam gessere, arbitrati 15
 cum Antiochiam abiisse ut magistrum militum contra ipsos interpellaret.
 Episcopi eo audito, Sanctum continuo per litteras obsecrarunt, ut pro castro
 apud Deum intercederet, atque incolarum misereretur. Ut litteras legit vir

¹⁴. Acta, x, 20.

παρκαλίσει τὸν θεὸν καὶ ἐλεήσει τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ ἄγιος, τὰ γράμματα δεξιόμενος, μαθὼν ἐξ αὐτῶν τὴν ὀδύνην τοῦ λαοῦ, ἔλλαυσε πιερῶς ἐνώπιον κυρίου λέγων· Τίς εἰμι ἐγώ, κύριέ μου, ὅτι οὕτως ἤκουσάς μου καὶ ἐκάκωσας τὸν ἀναίτιον λαόν; εὐχαριστῶ σοι, δέσποτα, πάντοτε ὅτι εἰσήκουσας ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ. καὶ νῦν παρκαλίω τὴν
 5 εὐσπλαγγίαν σου, ἵνα ἐλεήσης τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἀποδώσης αὐτοῖς καὶ τῶν τριῶν ἐτῶν τῆς ἀφορίας τοὺς καρπούς, καὶ γνωρίσης μοι ὅτι σός εἰμι θεοῦ. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐξέκρινον καὶ πιστεύσαντες ἀδιστακτικῶς ὅτι ποιήσει ὁ θεὸς κατὰ τὴν αἴτησιν αὐτοῦ, ἀπέλυσεν τοὺς ἀνθρώπους εἰπών· Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πορεύεσθε, ἀδελφοί. γέγονε δέ, κατὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, εὐθηνία εἰς τὸ κάστρον ἐκεῖνο εἰς τὸ τέταρτον
 10 ἔτος οἷα οὐ γέγονε ποτε. ἦλθε δὲ καὶ ἡ ὄργη τοῦ θεοῦ μετὰ ταῦτα εἰς τοὺς λοιποὺς ἐκείνους ἄνδρας. καὶ ἄφνω ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἀπέθανον τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἠρπάγησαν, καὶ οἱ οἴκοι αὐτῶν ὑπὸ τῶν λεηστῶν ἐπορτήθησαν ὡς πληροφορηθῆναι πάντας ὅτι διὰ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ ἁγίου συνέβη αὐτοῖς ταῦτα.

35. Ὁ δὲ μακάριος παρελθὼν πᾶσαν τὴν ἔρημον μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἀδιαλείπτως ψαλ- * f. 169 r.
 15 λόντων ἦλθον εἰς τὴν πόλιν Σολομωνῶντος τὴν ὀνομαζομένην εἰς τὴν βίβλον τῶν βασιλειῶν, ἣν ἔκτισεν εἰς τὴν ἔρημον, τὴν λεγομένην Πάλμυραν. οἱ δὲ πολῖται, τὸ πλεθροῦς τῶν ἀδελφῶν θεασάμενοι μίσηθεν, καὶ ὄντες μὲν Ἰουδαῖοι ὀνομαζόμενοι Χριστιανοί, πλησιασάντων

10. Il faut peut-être λοιμοῦς, cf. 44,7. — 12. ἐπόρθησαν]. — 16. Παλυράν].

sanctus, didicitque populi calamitatem, amare coram Deo collacrimavit, et : Quis ego sum, inquit, Domine, quod ita me exaudisti, et populum innocentem afflixisti? Gratias tibi semper ago, Domine, quia me peccatorem exaudisti. Et nunc benignitatem tuam deprecor, ut miserearis pauperum, et trium
 5 illis annorum sterilitatem fructuum ubertate compenses, eaque re mihi declares, servum me tuum esse⁴⁵. Haec precatus, minimeque ambigens, quin Deus postulata esset largiturus, homines illos dimisit, dicens : In nomine Domini nostri Iesu Christi, ite Fratres. Evenit vero, ut praedixerat, talisque circa illud castrum anno quarto fertilitas extitit, qualis antea nunquam. At
 10 vero in viros illos deinceps ira Dei desaevit : nam intra paucos dies liberi eorum extincti sunt, pecora a barbaris abacta, domus a latronibus direptae; plane ut omnes intelligerent, haec illis omnia evenisse propter viri sancti indignationem.

35. Sanctus cum omnem solitudinem peragrasset, cum fratribus assidue
 15 psallentibus, venit in civitatem Salomonis, cuius in libris regnorum⁴⁶ mentio fit, quam in solitudine aedificavit, Palmyram. Cives fratrum multitudinem eminius conspicati, (Iudaei enim sunt, licet dicantur Christiani) ubi

45. III Reg., XVIII, 36. — 46. III Reg., IX, 18.

αὐτῶν, τὰς πύλας τῆς πόλεως ἀπέκλεισαν, πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· Τίς ὅλους τούτους δύναται θρέψαι; ἐὰν οὗτοι εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν εἰσέλθωσι, λιμώττομεν πάντες. ὁ δὲ ἄγιος θεασάμενος ταῦτα. ἐδόξασε τὸν θεὸν λέγων· Ἀγαθὸν πεποιθῆναι ἐπὶ κύριον ἢ πεποιθῆναι ἐπ' ἀνθρώπων. ἠαρσείτε, ἀδελφοί, ὅτι ὅθεν οὐ προσδοκῶμεν ἐπισκέπτεται ἡμᾶς ὁ κύριος. οἱ δὲ βάρβαροι οἱ ὄντες ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις παρέχον αὐτοῖς οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν. τριῶν δὲ ἡμερῶν εἰς τὴν ἔρημον διαχόντων αὐτῶν, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἀγίου καμηλαρίου ἀπὸ τεσσάρων μονῶν ὄντας τῆς πόλεως φέροντας πάντας τὰ ἀγαθὰ. καὶ δεξάμενοι καὶ εὐχαριστήσαντες τῷ θεῷ. μετέλθον καὶ αὐτοί· καὶ οὕτως περιέσσευσεν ὥστε καὶ δεξάμενοι ἠύρθησαν αὐτοὶ παρέχοντες τοῖς πτωχοῖς τῆς πόλεως ἐκ τῶν ἀποσταλέντων αὐτοῖς.

36. Οἱ δὲ σπουδαῖοι τῶν ἀδελφῶν ἠβουλήθησαν κατὰ συμπάθειαν διὰ τὴν προλαβοῦσαν θλιψὴν τὸ πλῆθος τῶν ἀδελφῶν διαναπαῦσαι, καὶ ἐποίησαν παρὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ διάφορα ἐδέσματα ἄπερ ἤδεισαν συμβαλέσθαι τοῖς ἀδελφοῖς. καὶ βουλίμενος διδάξαι αὐτοὺς ἀνωτέρους εἶναι παθῶν αὐτῶν πάντα ἐπιμελῶς ἐτοιμασάντων, αἰφνίδιον κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ τὰς μεμβράνας τοῦ ἀγίου εὐαγγελίου λαβῶν, ἀπῆει εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ λέγων· « Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία » (ἦν γὰρ ἔθος αὐτῷ ἐν τῷ βούλεισθαι μεταθεσί-

5. παρῆχον. — 7. ὄντες. — 8. Il faut peut-être πάντα. — 9. περιέσσευσεν] : forme curieuse pour ἐπερίσσεισεν. — 13. εἶδισαν] cf. 55,9. — 14. ἐφνίδιον]. — 14. εἰωθῶς].

propius accesserunt, portas illis ocluserunt, ita invicem colloquentes : Quis tot homines alet? si in urbem ingrediantur, omnes famem patiemur. Ut id Sanctus vidit, Deum collaudavit, dicens : *Bonum est confidere in Domino quam confidere in homine*⁴⁷. Bono animo estote fratres; quando minime expectamus visitabit nos Deus. Barbari vero, qui in iis locis degebant, exhibuerunt eis non vulgarem humanitatem. Cum tribus diebus in eremo morarentur, misit Deus, iuxta verbum viri sancti, cameliarios quatuor mansionibus ab urbe distantes, qui omnes victus iis attulerunt. Accipientes ea, et Deo gratias agentes iis fructi sunt ipsi et tantum superfuit ut etiam cum mendicis illius urbis, quae missa sibi erant participantes videri potuerint.

36. Quidam vero e fratribus viri industrii ex commiseratione consilium inierunt, ut propter praeteritam molestiam multitudo fratrum tantisper recrearetur : absque ipsius sententia paraverunt diversa fercula, quae sciebant fratribus conducere. Et volens eos docere ut superiores esse se humanis passionibus scirent oportere, dum illi omnia sollicitè parant, repente iuxta consuetudinem accipit sancti Evangelii volumen, atque in viam se dat, dicens : *Gloria in altissimis Deo, et in terra pax, in hominibus bona voluntas*^{47 bis}, (consueverat enim, cum proficisci vellet, id agere) praecipiens ne quid eorum

47. Psalm. cxvii, 8. — 47. ^{bis} Luc., ii, 14.

νεῖν τοῦτο ποιεῖν), παραγγείλας μηδενὸς τῶν ἐτοιμασμένων ἀψαθεῖν. καὶ ἀφῆκον ἅπαντα τὰ πεποιημένα, καὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν ὁδὸν αὐτῶν.

37. Καὶ ὁδεύσαντες ἡμέρας τέσσαρας ἔφθασαν εἰς τὸν τόπον ἐν ᾧ ἦν ὁ ὀνομαστήριος αὐτοῦ ἀδελφός, ὑπάρχων ἀρχιμανδρίτης ἐπὶ πολλῆς ἀδελφότητος. καὶ ἐβουλήθη μαθεῖν εἰ κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ κυρίου πορεύεται. καὶ παραλαβὼν ἓνα ἀδελφὸν μόνον, ἔκρουε εἰς τὴν θύραν. ὁ δὲ θυρωρὸς κατὰ τὴν συνήθειαν λέγει αὐτῷ· Ἀνεξικάκησον, ἄφες γνωρίσω τῷ ἡγουμένῳ καὶ τότε εἰσέρχου. ὁ δὲ οὐκ ἐξεδέξατο ἀλλ' ἠκολούθησε τῷ ἀδελφῷ πειρᾶσαι βουλόμενος εἰ κινεῖται κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὁ ἡγούμενος. ὁ δὲ ἅγιος ἀδελφός αὐτοῦ Πέτρος, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα αὐτοῦ, διὰ τριάντα ἐτῶν θεασάμενος τὸν γνήσιον αὐτοῦ ἀδελφόν, παρασχῆμα ἐγνώρισεν· πέφυκε γὰρ ἡ φύσις καὶ ἐν ταῖς ἀδήλοις τὸ ἴδιον γνωρίζειν· καὶ πεσὼν τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐκράτει, δεόμενος ὥστε συγγνώμην δοῦναι τοῖς γεγενημένοις. ὁ δὲ μακάριος αὐστηροτέρως ἐπιτιμῆσας ἔλεγεν· Ὁ πατήρ ἡμῶν Ἀβραάμ δι' ἑαυτοῦ ἐδεξιούτο τοὺς ξένους καὶ ὑπηρετεῖ καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ταῦτα ἐνομοθέτησεν. καὶ ἀποτιναχόμενος τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀπήει εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. ὁ δὲ ἀγιώτατος Πέτρος, ἅμα πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς, μετὰ κλητύμου παρεκάλουν αὐτὸν ὥστε κἂν μίαν ἡμέραν μεῖναι παρ' αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐπένευσεν· ἀλλὰ τὴν ἀκτημοσύνην καὶ τὴν θείαν ἀγάπην διδάξας, ἀπήει εἰς Ἀντιόχειαν.

38. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος τῆς πόλεως Θεόδοτος, ὑποβληθεὶς παρὰ τινῶν πονηρῶν καὶ ὑπο-

quae praepararant attingerent. Ergo illi cuncta iam facta dimiserunt, suumque prosecuti sunt iter.

37. Cum quatruidui essent itinere progressi, pertigerunt ad locum, ubi illius frater uterinus magnae congregationis erat archimandrita : statuit autem explorare an secundum Evangelium ambularet; et fratre uno secum assumpto, iannam pulsat. Ianitor vero : Praestolare, inquit, tantisper; sine primum ad praepositum referam : et tunc ingredimini. Non acquievit Alexander, sed secutus est fratrem, explorare cupiens num adversus fratrem illum commoveretur praepositus. At sanctus illius frater Petrus (id enim erat ei nomen) illum post triginta annos conspicatus, continuo agnovit; (Natura enim ingeneratum est, ut etiam inter ignota proprium agnoscamus) et humi procidens pedes eius complexus, rogabat ut quod factum erat condonaret. Sanctus vero austerius illum increpans, ait : Pater noster Abraham ipsemet prehensabat peregrinos⁴⁸, iisque ministrabat. Dominus vero noster Iesus Christus eadem nobis praecepit⁴⁹. Et excusso vestimento suo⁵⁰, discessit. Sanctissimus autem Petrus et fratres omnes cum fletu rogabant, ut vel diem isthic unum moraretur : nec annuit; verum ad paupertatem eos et divinum amorem hortatus, abiit Antiochiam.

38. Antiochenus autem episcopus Theodotus cum improborum quorum-

48. Gen., XVIII, 2. — 49. Matth., XXV, 35. — 50. Acta, XVIII, 6.

κριτῶν ἀνθρώπων [φησὶ περιοδευτῶν] καὶ μαθῶν ὅτι ὁ μακάριος Ἀλέξανδρος μετὰ πλήθους μοναχῶν ἀδιαλείπτως ψαλλόντων εἰς τὴν πόλιν εἰσέρχεται. ἐκέλευσεν ἀφειδῶς μετὰ ὕβρεων καὶ πληγῶν διωχθῆναι αὐτούς. οἱ δὲ ὡς ἐξουσίαν τοιαύτην λαθόντες ἀνηλεῶς ἐκώκωσαν καὶ ἐδιώξαν τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ. ὁ δὲ ἅγιος, τὴν σκευὴν τοῦ διαβόλου θεασάμενος, λανθάνον- 5 τως περὶ τὸ μεσονύκτιον εἰσέρχεται μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ εὐρών λουτρὸν παλαιόν, ἐποίησεν κατὰ τὴν συνήθειαν τὴν ἀδιαλείπτου ὑμνωδίαν γενέσθαι. ὁ δὲ ἐπίσκοπος, μαθῶν τὴν παρησίαν αὐτῶν, ἠγανάκτησεν σφοδρῶς καὶ ἐπιχειρῆσαι πάλιν εἰς αὐτοὺς οὐκ ἐτόλμα. ἐφοβεῖτο γὰρ ἀπὸ τῶν δήμων τῆς πόλεως, ἐπειδὴ εἶχον τὸν μακάριον ὡς ἓνα τῶν προφητῶν, βλέποντες καὶ ἀκούοντες τὰ παράδοξα ἔργα αὐτοῦ ὅθεν καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἀφέν- 10 τες, προσεκαρτέρουν αὐτῷ, ἀκούοντες τῆς θαυμαστῆς αὐτοῦ διδασκαλίας.

Γ. 170 Γ.

39. Ὁρῶν δὲ ἦν εἶχε πρὸς πάντας παρησίαν καὶ ὅτι πάντες ἠδέως αὐτοῦ ἀκούουσι, καὶ ὡς ἐτοιμοὶ εἰσι τὰ παρ' αὐτοῦ κελεύμενα ποιεῖν, καὶ ὅτι δόξαν πολλὴν εἶχε καὶ τιμὴν, καὶ τὸν καιρὸν ἐπιτήδειον εὐρών, ἐσπούδασε φροντίσαι καὶ τῶν πενήτων τῆς πόλεως. ὅπερ ἐστὶ καὶ ἐν τούτῳ θαυμαστικὴν τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ ἁγίου ὅτι, διωκόμενος ἄνηρωπος ἀπὸ τύπου εἰς τόπον καὶ μηδὲν πάντῃ κεκτημένος, διὰ τῆς σπουδῆς αὐτοῦ ἐφρόντισεν καὶ ξενοδοχεῖον 15 κατασκευάσεν. συναγαγὼν δὲ πρὸς ἑαυτὸν τοὺς πλουσίους τῆς πόλεως, καὶ νοθετήσας κατὰ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ θεῖαν σύνεσιν, παρεσκεύασε παρασχεῖν τῷ ξενοδοχεῖῳ τῆς ἀναγκαίας χρείας. παρησίαν πολλὴν δὲ κεκτημένος, ἐμέμψατο καὶ τῷ στρατηλάτῃ καὶ τῷ ἐπισκόπῳ

1. φησὶ περιοδευτῶν est une glose.

dam hominum et hypocritarum instinctu sinistram de Alexandro opinionem animo imbibisset, ubi didicit eum in urbem advenisse cum grege assidue psallentium monachorum, iussit iniuriis ac plagis affectos expelli. Qua facta nefariis hominibus potestate, immaniter Dei servos divexarunt, atque urbe 5 exturbarunt. Sanctus vero cernens diaboli conatum, clam media nocte cum fratribus in urbem ingreditur; cumque veteres quasdam thermas reperisset, hic iuxta morem suum assiduum instituit hymnodiam. Episcopus vero eorum intellecta audacia, graviter quidem stomachatus est, manum tamen iis rursus inicere ausus non est: metuebat enim turbas, quae veluti unum e prophetis Sanctum reverebantur, audientes et cernentes quae patrabat prodigia; unde 10 relictis ecclesiis ei adhaerebant, admirandae eius doctrinae attendentes.

39. Cernens autem quam haberet in omnes libertatem, omnes libentius verba sua audientes ac paratos exsequi imperata, plurimumque sibi honoris et gloriae deferri, opportunum tempus ratus, statuit et pauperum eius urbis curam suscipere. Atque in hoc admirari licet viri sancti magnanimitatem, 15 quod rerum omnium egenus, undique extorris, studio suo curare ac moliri xenodochium valuerit. Convocatos igitur ad se opulentiores et pro divina, quae ei inerat, prudentia admonitos permovit, ut xenodochio necessaria praeberent. Insignem quoque nactus libertatem, magistrum militum et epi-

περὶ πολλῶν πραγμάτων ὡς ἀμελουμένων· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, παιδαγωγὸς πάντων καὶ διδάσκαλος ἐγένετο.

40. Ταῦτα οὖν καὶ τὰ τοιαῦτα καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρωντες οἱ κληρικοί, θαύμαζον κατὰ πρόσωπον, ὅμως ἔνδον τῷ φθόνῳ ἐτήκοντο. Μάλχος δέ τις ὑποδιάκονος, ἀνὴρ ὑπερήφανος, προσῆλθε τῷ ἐπισκόπῳ λέγων· Μίαν ἐξουσίαν εἶχον τῶν δικῶν τὴν παραμυθίαν καὶ ταύτην ἀφεύλατό μου ὁ μοναχὸς Ἀλέξανδρος· καὶ οὐ μόνον ταύτην, ἀλλὰ καὶ τὴν δόξαν τῆς ἐκκλησίας· καὶ γεγονάμεν πᾶσι κατάγελος ἄφνω εὐρόντες παιδαγωγόν. οὗτός ἐστιν ὁ μαγοδείκτης ὁ ἐπὶ τοῦ μακαρίου Πορφυρίου τοῦ πατρὸς ἡμῶν τὴν πόλιν ἀνάστατον ποιήσας καὶ μυρία αὐτῷ κακὰ ἐνδειξάμενος· οὗτός ἐστιν ὁ τὰς ὕψεις τῶν αἰρετικῶν ἀσβολώσας· οὗτός ἐστιν ὁ ἐπισκόποις καὶ ἄρχουσι, τήχῃ δὲ καὶ τοῖς δαίμοσι φοβερός· καὶ πανταχοῦ ὁ αὐτός ἐστι μονότροπος. οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ θανάτου καταφρονῶν καὶ τοῖς πᾶσι κόπους παρέχων. καὶ νῦν ἐνθάδε ἔλθων, τὰ αὐτὰ διαπράττεται· ἐὰν γοῦν οὗτος εἰς τὴν πόλιν ταύτην μείνῃ, ἡμῖν ἀοικητὰ ἐστίν, διότι ὄνειδος πᾶσι λοιπὸν γεγονάμεν. ἀλλὰ παρακλῶ τὸν ἄγγελον ὑμῶν δοθῆναί μοι ἐξουσίαν ἵνα ἐκδιώξω αὐτόν τῆς πόλεως.

41. Λαθὼν δὲ ὁ Μάλχος τὴν κατ' αὐτοῦ ἐξουσίαν, μετὰ πλήθους λεκτικαρίων ἐπῆλθε τῷ μακαρίῳ, καὶ ἀκατασχέτω θυμῷ ληφθείς, εὐθέως ἔδωκεν αὐτῷ ῥάπισμα εἰπὼν· Ἔξελθε ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, * παράνομε. ὁ δὲ μακάριος, ὡς ἄρνιον ἄκακον, οὐκ ἀπεκρίνατο, * f. 170 v.

7. κατάγελος.

scopum arguit, quod multa quae essent muneris sui negligerent. Et ut verbo absolvam, paedagogus erat et magister omnium.

40. Haec atque alia cum viderent quotidie clerici, mirari quidem videbantur, intus tamen invidia intabescabant. Malchus vero quidam subdiaconus, homo superbus, ad episcopum accessit, dicens : Unicam haec habebam consolationem, ex iudiciorum potestate : et eam mihi Alexander monachus ademit; nec solum eam, sed et Ecclesiae gloriam : et facti sumus omnibus ludibrio, assiduum paedagogum nacti. Hic est praestigiator ille, qui adversus S. P. N. Porphyrium urbem concitavit, et plurima ei conscivit mala. Hic est, qui oculos haeticorum fuligine infecit. Hic est, qui episcopis, et praefectis, fortassis etiam et daemonibus, terrorem incutit, ubique idem monachus. Hic mortem contemnit, et facessit omnibus molestiam. Et nunc huc ingressus eadem agitat. Hic igitur si in civitate permanserit, nobis ex ea erit iam alio abundum, quia omnibus deinceps ludibrio erimus. Sed precor angelum vestrum, ut mihi potestas detur eum urbe exturbandi.

41. Ea accepta potestate, cum turba lecticariorum aggressus est virum sanctum, et effreni abreptus iracundia statim illi alāpam infligit, dicens : Egredere ex hac urbe, sceleste. At Beatus veluti agnus innocens nihil respondit, sed mansueto animo illam hominis tulit procaciam, id solum effatus :

ἀλλὰ πρόως ἤνεγκε τούτου τὴν θρασύτητα, τοῦτο μόνον εἰπών· Καὶ ἦν ὄνομα τῷ δούλῳ ἐκείνῳ Μάλχος. οἱ δὲ παρόντες, τὸ ἔτοιμον τοῦ λόγου ἀκούσαντες, ἐθαύμασαν τὴν σύνεσιν τοῦ ἀνδρός. πολλῶν δὲ ἐπισυναχθέντων κατ' αὐτοῦ καὶ μὴ δυναμένων βλάψαι τὸν μακάριον, διὰ τὸ τὸν λαὸν ἀντιποιεῖσθαι αὐτοῦ, ἀνήνεγκαν ταῦτα τῷ ἐπισκόπῳ. κοινῇ γοῶν βουλευσάμενοι προσέβησαν τῷ στρατηλάτῃ καὶ παρακαλοῦσιν, μίαν χάριν αἰτούμενοι παρ' αὐτοῦ, ὥστε τὸν ἄγιον ἐξορίσαι εἰς τὴν Χαλκίδα πόλιν τῆς Συρίας, τοὺς δὲ ἀδελφοὺς σὺν αὐτῷ ἐξεῶσαι τῆς πόλεως. ὁ δὲ φιλόανθρωπος θεὸς τὴν πονηρίαν τούτων εἰς τὸ συμφέρον ἐχρήσατο, ἐπειδὴ ἤμελλεν ὁ μακάριος, οἰκονομικῶς τῆς Συρίας ἀνχωρῶν, ἐπισκέπτεσθαι διὰ εἴκοσι χρόνων τὰ πνευματικὰ αὐτοῦ τέκνα· τούτου δὲ γενομένου, εἰσελθὼν εἰς τὴν πόλιν, πάντας ἐστήριξεν εἰς τὴν πίστιν. ποιήσας δὲ χρόνον τινά, ἦν ὑπὸ τῶν δημοσίων φυλαττόμενος διὰ τὸν φόβον τῶν ἀρχόντων, καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν πολιτῶν, διὰ τὸν πόθον τὸν πρὸς αὐτόν. ἐννοῶν δὲ τὴν συσκευὴν τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων, ἐθαύμαζε τὴν μακροθυμίαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν πέρωσιν τῆς διανοίας αὐτῶν.

42. Ποιήσας δὲ χρόνον τινά, ἐβουλήθη πάλιν εἰς ξένον τόπον ἀπελθεῖν καὶ ἀποταξασθαι ὁ ἔκτον ἀποταξάμενος· καὶ μὴ δυνάμενος φανερῶς ἐξελθεῖν διὰ τὴν κλέυσιν τοῦ στρατηλάτου, τὸ σῆμα ἀλλάξας καὶ φορέσας ὡς εἷς τῶν προσκαιτῶν, νυκτὸς ἐξέρχεται. καὶ δι' ἡμερῶν πολλῶν ἀνύσας τὴν ὁδὸν ἤλθεν εἰς τόπον τινά, καὶ εὐρῶν μοναστήριον ἐπιστήμων ἀνδρῶν εὐλαβῶν « τὸ Κριθηνιον » ἐπωνομαζόμενον εἰσήλθε· καὶ ἀσπασόμενος πάντας, ἐθαύ-

*Et erat nomen servo illi Malchus*⁵¹. Astantes hoc ita ad rem apposito sermone audito, viri prudentiam sunt admirati. Cum ergo multi adversum sanctum virum convenissent, nihil ei incommodare valuerunt, populo eum defendente. Hæc ergo renuntiant episcopo. Posteaquam inter se contulere, magistrum militum adeunt, unumque id beneficii et gratiæ loco postulant, ut Sanctum Chaleidem Syriæ urbem releget, ac fratres eum eo urbe pellat. Verum benignus Deus hæc illorum improbitate ad maius usus est bonum : ut, divina providentia discessurus e Syria, vir sanctus post viginti annos spirituales suos filios reviseret. Quod eum factum esset, in urbem ingressus, omnes in fide confirmat. Cum vero aliquo tempore isthic moraretur, observabatur a satellitibus, metu præsidum, atque a civibus qui magno illius desiderio tenebantur. Intellecta autem improborum hominum machinatione, stupebat et Dei longanimitatem, et ipsorum animi caecitatem.

42. Post aliquod vero tempus voluit iterum in peregrinum aliquem locum abire, et valedicere iis quibus iam sexto valedixerat. Et cum, propter edictum magistri militum palam egredi non posset, mutato habitu, mendicæ specie noctu discedit· factoque dierum aliquot itinere devenit in locum quemdam, ubi illustrium monachorum coenobium reperit, Crithenium dictum; atque in

51. Joan., XVIII. 10.

μαζεν ὄρων τὴν κατάστασιν καὶ ἀκολουθίαν τοῦ βίου καὶ τὴν πολλὴν ἀγάπην τῶν ἁγίων ἀδελφῶν· ἐν ἑαυτῷ δὲ λογιζόμενος ἔλεγε· Τὴν μὲν κατάστασιν τοῦ βίου γινώσκω καὶ τοὺς τύπους γνωρίζω ὡς ἀρχαίους καὶ ἐμούς· ὄντας· πῶς δὲ ἐν τοῖς μέρεσι τούτοις διεδόθησαν θυμαζίζω. τὴν ὁδὸν πᾶσαν ἤγνυσα καὶ οὐδὲν τοιοῦτον εἶδον. καὶ τὰ πρόσωπα τῶν καρ- * f. 171 r.
 5 τούτων ξένα. καὶ ταῦτα λογιζόμενος, μανθάνει τὸν ἐξ ἀρχῆς συστησάμενον τὸ μοναστήριον ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις καὶ γνωρίζει ὅτι ἐκ τῆς ποιμένης αὐτοῦ ὑπῆρχεν· καὶ ἐδόξαζεν τὸν θεὸν τὸν ἀναδείξαντα καὶ ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις τῶν καμάτων αὐτοῦ τοὺς καρπούς· καὶ ἀποδεξάμενος τὴν ἀγάπην καὶ προθυμίαν αὐτῶν, ἐξῆλθε πάλιν θηρεῦσαι τοὺς παγιδευθέντας ὑπὸ τοῦ διαβόλου. οἱ δὲ ἁγιώτατοι ἀδελφοί, τὸν μακάριον θεασάμενοι, ἐμπόνως
 10 ἐπερωτῶντα ἕκαστα καὶ αἰτιασάμενον τοῦ κήπου τὸν περισπασμὸν ὡς δυνάμενον τῇ τελείᾳ ἀρετῇ ἐμπόδιον γενέσθαι, κατανουγέστες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ μέγας ποιμὴν τῶν λογικῶν προβάτων Ἀλέξανδρος ὁ ἐν τοῖς ἀνατολικῶς μέρεσι διακλάμψας.

43. Καὶ ἐξερχομένου αὐτοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἴκοσι τέσσαρες τῷ
 15 ἀριθμῷ ὡς στρατιῶται· Χριστοῦ, ἔχοντες τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης καὶ τὴν περιβεβλημένην τοῦ σωτηρίου καὶ τὴν μάχιαν τοῦ πνεύματος, παρακαλοῦντες ὥστε δι' αὐτοῦ προσενεχθῆναι αὐτοὺς τῷ Χριστῷ ἀμώμους, ὁ δὲ μακάριος ἰδὼν τὴν μεγάλην προθυμίαν τῶν

3. τόπους]. — 9. ἐνπόνως]. — 15. Ms. ὃ στρατιῶται].

illud ingressus cunctos salutatur. Mirabatur vero cernens praeclara instituta ac disciplinam, et maximam sanctorum fratrum caritatem; secum vero ita ratio-
 cinabatur: Vitae institutum et ordinationem agnosco: disciplinam a me in-
 ventam videre hic videor. At quis eam has in oras invexerit, miror. Tantum
 5 itineris confeci, at nihil usquam vidi simile. Ignoti tamen mihi praesidium vultus. Haec cum animo volveret, novit quis illud coenobium instituerit, fuisse nimirum quempiam e suo grege: Et Deo gratias egit, qui sibi in iis partibus laborum suorum fructus ostenderit. Eorum ergo collaudata caritate et alacritate, exiit rursus ut diaboli laqueis detentos venaretur. Sancti
 10 vero fratres cernentes eum cuncta diligenter examinantem, et improbantem horti occupationem, ut quae possit perfectae virtuti afferre impedimentum, Sancto Spiritu compuncti, intellexerunt hunc esse magnum illum spiritualium ovium pastorem Alexandrum, qui in Orientis partibus tanta splendisset virtutis celebritate.

15 43. Inde abeuntem illum viginti quatuor e fratribus secuti sunt, Christi milites, habentes thoracem iustitiae, et galeam salutis, necnon gladium Spiritus, obsecrantes ut ab eo offerrentur Christo irreprehensibiles. Sanctus vero tantam cernens fratrum alacritatem, et zelum, ac fidem, et quid sibi haec vellent perpendens, didicit Sancti Spiritus arcano quodam motu, sese

ἀδελφῶν καὶ τὸν ζῆλον καὶ τὴν πίστιν καὶ λογιζόμενος τί ἂν εἴη τοῦτο, ἔγνω διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ὅτι καὶ ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις εἰς ἀγῶνα καλεῖται· καὶ ἀνανεοῦται τῷ λογισμῷ αὐτοῦ παρασκευαζόμενος, καὶ δέεται τοῦ Χριστοῦ ἵνα τάχιον τὸ θέλημα αὐτοῦ γένηται εἰς αὐτόν. ὁ δὲ φιλόνητος θεὸς ταχέως ὑπέκλυσε τῆς δεήσεως αὐτοῦ· καὶ παραμείναντος αὐτοῦ πλησίον τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μηνᾶ, ἐν ὀλίγαις ἡμέραις συνήχθησαν πρὸς αὐτόν γενναῖοι ἀθληταὶ τοῦ Χριστοῦ ἐξ ὅλων τῶν μοναστηρίων τῶν μερῶν ἐκείνων, ὑγιαίνοντες τῷ φρονήματι, γένη τρία· Ῥωμαῖοι, Ἑλληνικοὶ καὶ Σύροι, τῷ ἀριθμῷ τριακόσιοι. καὶ τούτους χωρίζει εἰς ἕξ χοροὺς τελοῦντας τὴν ἀκατάπαυστον ὑμνολογίαν· καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς τὴν ἀκτημοσύνην, καὶ κατὰ τὸν ἀρχαῖον κανόνα πάντα διευτυπώσατο· καὶ ἀνέδει-

* Γ. 171 v. ξεν * τοὺς ὑποτακτικούς αὐτοῦ ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἐν πάσῃ ἀρετῇ κεκοσμημένους, καὶ τὸν θεμέλιον τοῦ ἀγῶνος ὑπέδειξεν αὐτοῖς· κατέστησεν γὰρ αὐτοῖς πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους ἐν τῷ κανόνι, καὶ ἦσαν κατὰ πᾶσαν ὥραν τῇ δοξολογίᾳ τοῦ Θεοῦ προσκαρτεροῦντες.

44. Θεωροῦντες δὲ οἱ ὄγλοι τῆς πόλεως τὸν ἀγῶνα συσταθέντα, καὶ τὴν ἀκατάπαυστον ὑμνολογίαν, καὶ τὴν τελειάν ἀκτημοσύνην, καὶ τὰ παράδοξα μυστήρια ἐναργῶς ἐν πολλῷ θαύματι ἐπιτελούμενα, καὶ ἀληθῶς ὡς πρὸς εὐεργέτην καὶ διδάσκαλον οὕτως προθύμως ἤρχοντο καὶ ἐδίδασκοντο παρ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἐλπίδος καὶ ζωῆς τῆς μελλούσης· καὶ ἐν ὀλίγῳ καιρῷ, γέγονε τοῖς πᾶσι λιμὴν σωτηρίας καὶ παιδαγωγὸς δικαιοσύνης· καὶ εἰ αὐτὸς ἐσίγα, ὁ βίος αὐτοῦ μεγάλη τῇ φωνῇ ἐβόα καὶ τοὺς τὰς ἐντολάς παραχαράττοντας ἀδιαλείπτως

10. ὑποτακτικούς].

in iis quoque partibus ad certamen vocari : eaque stimulatus cogitatione ad illud animus comparat, et Christum obtestatur, ut brevi eius circa se voluntas fiat. Exaudiit haud diu post preces eius benignus Deus. Et cum iuxta aedem Sancti martyris Menae moraretur, intra paucos dies convenerunt ad eum generosi athletae Christi ex omnibus istarum partium monasteriis, sane sentientes. Erant vero universim e tribus nationibus, Romani, Graeci, Syri, numero trecenti; et hos in sex choros distribuit, ut assiduum obirent hymnodiam, docuitque eos paupertatem; et iuxta pristinam regulam omnia ordinavit, effecitque ut intra breve tempus omni virtute efflorescerent; et virtutis iis ostendit fundamentum : praefecit quoque iis quinquagenarios et decuriones secundum regulam. Et erant omni hora perseverantes in divina doxologia.

44. Cum ergo videret populus constitutum certamen, assiduum confessionem, absolutam paupertatem, atque insolita quaedam opera non sine miraculo perfecta, revera tamquam ad benefactorem et magistrum alacriter concurrebant, atque ab eo de fide et futura vita edocebantur. Et brevi tempore factus est omnibus portus salutis, ac paedagogus iustitiae. Et si ipse silebat, vita tamen eius magna voce clamabat, ac Dei praecepta adulte-

ἐνουθέτει· καὶ εἰ ἔμενον ἀδιόρθωτοι, τῇ προσούσῃ αὐτῷ παρησιῶν χρώμενος ἐπέπληττεν. μάλιστα δὲ ὀρώντες τὴν τηλικαύτην αὐτῶν ἀκτημοσύνην καὶ ἀκρίθειαν, καὶ μηδὲν πλέον κεκτημένους τῶν μεμβρόνων ἐν οἷς εἶχον τὰς ἀγίας γραφάς, καὶ ἀδιαλείπτως τὴν ὑμνωδίαν ἐπιτελοῦντας, καὶ ὡσπερ ἀσωμάτους τοὺς ἐν σώματι διάγοντας, καὶ ἐκπληττόμενοι, ἐδόξαζον τὸν θεὸν τὸν ἀναδείξαντα καὶ ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις τὰ παράδοξα αὐτοῦ μυστήρια τῶν γὰρ ἡγίων, ὡς προσεῖπον, ὑπερερρόνουν καὶ οὐδενὸς τῶν παρόντων ἐφρόντιζον.

45. Ἐπεχείρησαν δὲ τινες ἄπιστοι πειρᾶσαι τὴν χάριν, καὶ ἔμενον μεταξύ τῶν ἀδελφῶν νυκτὸς καὶ ἡμέρας, βουλόμενοι ἰδεῖν πόθεν ἢ τροφὴ τοῖς δούλοις τοῦ θεοῦ χορηγεῖται ἔβλεπον γὰρ τὴν πρὸς ἡμέραν τροφὴν ἀπαρλείπτως ἐτοίμην εὕρισκόμενην, καὶ αὐτάρκως μεταλαμβάνοντας, καὶ τὰ περισσεύοντα τοῖς πτωχοῖς διαδιδόμενα, καὶ εἰς τὴν αὔριον μηδὲν φροντιζόμενοι. ὁ δὲ μακάριος, γνοὺς τῷ πνεύματι τὸν διαλογισμὸν αὐτῶν, λέγει τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ἀδελφῷ, μηδενὸς κρούσαντος· Ἔξελε καὶ δέξαι τὰ παρὰ τοῦ δεσπότη ἀποσταλέντα. ὁ δὲ (?) πρὶν αὐτὸν πλησιάσαι τῇ θύρῃ, ἤλθεν τις ἀνὴρ ἰσχυρῶς κρούων, ἔχων τὸ ἔνδυμα λευκόν· καὶ ἀνοίξας ὁ ἀδελφὸς τὴν θύραν, εὕρισκει κόφινον γέμοντα ἄρτων κριθῶν καὶ ζεστών, τὸν δὲ κρούσαντα οὐκ εἶδεν· ἦν γὰρ * [ἄγγε]λος θεοῦ παρεστῆσας τὸν * f. 172 r. ἄν[δρ]α μετὰ τῶν ἄρτων καὶ ἀπελθόν. λέγει οὖν ὁ ἀδελφὸς τῷ ἐλθόντι· Τίς σε ἀπέστειλεν ἔλθεῖν ἐνταῦθα; λέγει πρὸς αὐτόν· Ἄρτους ἐκ τοῦ φούρου ἐξέβαλλον καὶ παρέστη

4. ἐπιτελοῦντες]. — 4. ἀσωμάτων] : le copiste a peut-être dans l'idée *ἀνευ σωμάτων*. — 13. ὅδε qui devrait être le sujet de la principale est ensuite perdu de vue. Des incorrections analogues se retrouvent plusieurs fois. Cf. huit lignes plus bas, 54, 4, ταῦτα ἀκούσας κτλ.

rantes assidue arguebat; si qui inemendabiles manebant, eos qua utebatur libertate percellerat. Maxime vero cernentes tantam paupertatem et integritatem, et nihil eos praeter membranas, in quibus sacrae litterae descriptae erant possidere, et indesinenter hymnodiam peragere, et veluti incorporeos vivere in corpore, attoniti Deum collaudabant, qui etiam in his partibus adeo admiranda ostenderet mysteria : terrena enim, ut ante scripsi, contemnebant, ac nulla omnino praesentium cura tangebantur.

45. Cogitarunt vero quidam increduli gratiam tentare, et manserunt inter Fratres die ac nocte, volentes explorare unde alimenta Dei famulis praerberentur : cernebant enim in dies escam illis paratam assidue reperiri, qua ipsi sufficienter vescerentur; residuum vero mendicis distribui, et nulla eos crastini cura angi. Sanctus vero eum Sancti Spiritus instinctu didicisset eorum cogitationes, dicit fratri se sequenti, nemine fores pulsante : Exi, et sume quae a Domino missa sunt. At priusquam ille ad ianuam pervenisset, venit vir quidam candida indutus veste, et fortiter ianuam pulsavit. Qua aperta, reperit frater cophinum refertum mundis panibus et calidis; eum vero qui ianuam pulsarat, nusquam vidit. Erat enim angelus, qui virum eum panibus isthuc stiterat, et discesserat. Dicit igitur frater ei qui advenerat :

μοι ἀνὴρ παμμεγέθης λευχειμονῶν δεινῶς με κατεπαίγων καὶ λέγων· « Ἀπένεγκε ὅλους τοὺς ἄρτους τοῖς δούλοις τοῦ ὑψίστου. » καὶ ἐμοῦ μὴ εἰδότης τὸν τόπον, ἐποίησέν με ἀκολουθῆσαι αὐτῷ ἕως ἐνταῦθα· καὶ αὐτός ἐστιν ὁ εἰς τὴν θύραν κρούσας, καὶ νῦν ἀφανῆς ἐγένετο. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἀδελφός καὶ γνωρίσας τῷ μακκάρῳ ἡγουμένῳ, ἤδη εἰς τὰς τραπέζας καθέζομένων τῶν ἀδελφῶν, καὶ δεζόμενος ὁ ὄσιος Ἀλέξανδρος, παρέθηκεν τοὺς ἄρτους ζεστούς· καὶ εὐχαρίστως μεταλαβόντες τὰ περισσὰ ἔδωκαν τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐξεπλήσσαντο διὰ τὴν πολλὴν πρῆξιν τοῦ ἀνδρὸς ὅτι κατὰ τὴν γραφὴν, οὐκ ἐμερίμνα τῆς αὔριον ὁ δὲ βουλούμενος πιστοποιήσασθαι τοὺς ἀδελφούς, τὸν ἐλθόντα ἐν τῷ μέσῳ κλέσας ἐποίησεν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ πάντα ἀκοῦσαι. καὶ οὕτως αἱ ψυχὰς τῶν ἀδελφῶν μετὰ φόβου καὶ ἀγάπης προσεδέθησαν αὐτῷ. καὶ ταῦτα ἐποίει οὐχ ἑαυτὸν βουλούμενος δοξάζειν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἤμελλον εἰς ἀγῶνα ἔρχεσθαι, ἐγύμναζεν αὐτοὺς πρῶτον καὶ ἐπιστοποιεῖ τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ἵνα μὴ εἰς τὸ μέσον τοῦ σκάμματος ἐλθόντες τῇ ἀπιστίᾳ ἐκλυθῶσιν.

46. Διηγῆσομαι δὲ ἀπὸ τῶν πολλῶν θαυμάτων ὀλίγα ἔτι καὶ τοῖς πολλοῖς γέγονε φανερά· διὰ τοῦτο γὰρ δεῖξαι βούλομαι τὸν γενναῖον τοῦτον ἀθλητὴν δεύτερον Μωσῆα γενόμενον καὶ πιστὸν ἐν ὄλῳ τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ. συνήθειαν εἶχεν ὁ μακκάρως τὰς ἀποκρίσεις διὰ τῶν νέων μαθητῶν ποιεῖσθαι. συνέβη οὖν ἓνα ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τῶν οἰκονομουμένων ἀπὸ τοῦ

3. θύρα].

Quis te huc misit? At ille : Panes ex furno extrahebam; cum mihi vir adstitit procerus, candido amictu, graviter me urgens, ac dicens : Affer panes hos omnes servis altissimi. Cumque locum ignorarem, iussit me sequi huc usque : Ille est qui fores pulsavit, atque illico videri desiit. Haec cum audisset frater ille, sancto abbati renuntiat, cum fratres iam mensae accubuissent. Accipiens ille calidos panes apposuit. Quos cum gratiarum actione sumentes, quod superfuerat pauperibus fratribus largiti sunt. Obstupuerunt vero haec viri fiducia, qui secundum Scripturam⁵² de crastino minime esset sollicitus. Is vero cupiens fratribus fidem inserere, in medium advocat eum qui panes attulerat, ut ex ipsius ore cuncta cognoscerent. Atque ita animae fratrum cum timore et amore ei devinciebantur. Et haec agebat, non ut sibi gloriae quidquam accederet, sed quia in certamen erant deinde descensuri, exercebat illos prius, et animas eorum fide roborabat, ne cum in mediam arenam processissent, diffidentia deficerent.

46. Commemorabo autem e plurimis miraculis nonnulla, quae multis fuere manifesta. Volo enim vel per haec demonstrare, generosum hunc athletam fuisse in domo Dei alterum Moysen. Consueverat vir sanctus responsa a immioribus discipulis exigere. Contigit igitur ut quidam eorum, iis usus quae a Domino Deo fratribus dispensabantur, per urbem vitam dissolutam ageret.

⁵². Matth., vi, 34.

δεσπότου θεοῦ εἰς λόγον τῶν ἀδελφῶν ἐν τῇ πόλει ἀδιαφορήσαι. καὶ γινὸς τῷ πνεύματι
 ὁ μακάριος, ἐλθόντι ἀπήντησεν αὐτῷ καὶ ἐν αἰνίγματι ἤλεγξεν αὐτόν, εἰπὼν αὐτῷ τοῦτο
 μόνον ἐπιχωρίῳ λόγῳ· Κλέπτα. καὶ ἐσίγησεν, βουλόμενος γινῶναι εἰ διὰ τοῦ λόγου αὐ-
 τοῦ ἔργεται εἰς μετάνειαν καὶ ὁμολογεῖ τὸ ἀμάρτημα. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπολυπραγμύνησε
 τὸ πρᾶγμα ἵνα μὴ ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας διὰ τῆς αἰσχύνης ἀπολείσῃ αὐτόν. ὁ δὲ ἀδελφὸς
 οὐκ ἔγνω σαφῶς ὅτι ὁ πατὴρ τὸ ἀμάρτημα ἐπίσταται, ἀλλ' ὡς πρὸς χαριεντισμὸν τὸν λόγον * 1. 172 v.
 αὐτοῦ ἐδέξαστο, καὶ ἔμενεν ἐν ταῖς τοιαύτοις προκόπτων. καὶ ὁ ἅγιος ποιμὴν ἦν ὑπὲρ αὐ-
 τοῦ πενήθων καὶ παρακαλῶν τὸν θεόν· καὶ βουλόμενος δεῖξαι αὐτῷ ὅτι καὶ τὸ ἀμάρτημα τὸ
 πρότερον σαφῶς ἴδει, προφάσεως εὐλόγου καταλαβούσης, παιδεύει αὐτὸν καὶ ἀπὸ ὄψεως
 ποιεῖ. καὶ πάλιν ἐσκλήρυνεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐβούλετο ἀπολογησα-
 σθαι. καὶ τριῶν ἡμερῶν διελθουσῶν κατανογεῖς καὶ καταγινὸς ἑαυτοῦ, ἐβουλήθη ὑπὲρ τῆς
 παιδείας ἀπολογησασθαι. καὶ ταῦτα λογιζόμενος τοῦ ἀδελφοῦ καθ' ἑαυτόν, εὐθέως ἐπέγνω
 τῷ πνεύματι· ὁ μακάριος καὶ τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ἀδελφῷ λέγει· Ἄπελθε καὶ εἶπε τῷ
 ἀδελφῷ· « Ἐπειδὴ ἠπαλύνθη ἡ καρδία σου καὶ μετενόησας, λέλυσαι τῆς παιδείας. »
 ταῦτα οὖν ἀκούσας ὁ ἀδελφός, ἔγνω ἀληθῶς ἐκ τοῦ δευτέρου σημείου ὅτι καὶ τὸ πρότερον
 σαφῶς ἠπίστατο, καὶ ἀπελογήσαστο μετὰ δακρῶν καὶ περὶ τοῦ προτέρου ἀμαρτήματος· καὶ
 ἐσώθη ὁ ἀδελφὸς ἀκολουθήσας ταῖς ἔχουσι τοῦ διδασκάλου μετὰ ταῦτα.

47. Ἄλλο σημεῖον βούλομαι διηγήσασθαι ὑπερβαῖνον τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν· πρόνοιαν

2. αἰνείγματι]. — 9. εἶδη]. Cf. 46,13 et 18,8; 57,10. — 11. ἐβουλήθη.

Eo divinitus cognito Alexander, advenienti illi occurrit, atque in aenigmate
 eum arguit, id solum vernacula eius lingua effatus : fur; ac deinde silnit,
 scire volens num eo verbo ad poenitentiam moveretur, et peccatum confite-
 retur. Ideoque neutiquam curiose rem inquisivit, ne hostis veritatis prae ve-
 recundia perderet eum. Ille vero haudquaquam clare intellexit patri culpam
 suam perspectam esse; sed lepore quodam id ab illo pronuntiatum existi-
 mavit; atque in coepto progressus est. At sanctus pastor pro eo lamentaba-
 tur et obsecrabat Deum : Et volens ei significare se prius illius peccatum
 probe cognitum habuisse, commoda oblata occasione, castigat eum et a con-
 spectu removet. At rursus induravit Satanas cor eius, et nolebat excusari.
 Verum post triduum compunctus, et se respiciens, statuit poenam deprecari.
 Cumque id animo volveret, continuo id Sancto a Spiritu revelatum est, et
 sequenti se fratri ait : Abi, et die fratri isti : Quandoquidem emollitum est
 cor tuum, et tui te peccati poenitet, ego te quoque poena absolvo. Ut id frater
 15
 audivit, ex secundo hoc miraculo facile intellexit primum quoque delictum
 ei clare perspectum fuisse : Et illud quoque cum lacrimis confessus est. Et
 salvatus est frater, magistri vestigiis post haec inhaerens.

47. Aliud commemorabo miraculum, humana natura altius. Mixtum pro-

ἐποιεῖτο ὁ μακάριος τοῦ εὐκρατίου διὰ τοὺς ἀρρωστοῦντας ἀδελφούς· χύτραις οὖν πηλίναις εἶχον καὶ ἐποίησεν ταύτας παγῆναι καὶ ἐκεῖ τὸ θερμὸν γίνεσθαι. καὶ ἐτύπωσε τέσσαρα ἀδελφούς, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀλλασσομένους, τούτου φροντίζειν· ἐν μιᾷ οὖν ἡμέρᾳ, λήθη γέγονεν, μᾶλλον δὲ ὁ κύριος συνεχώρησεν λήθη γενέσθαι ἵνα τοῖς πᾶσι φανερὸς γένηται ὁ δοῦλος αὐτοῦ. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐδεὶς ἐφρόντισεν, ἀλλὰ μόνον πλύναντες αὐτὰς καὶ γεμίσαντες ἀπὸ πρώτῃ ὕδατος ψυχροῦ ἀφῆκαν. τῆς ὥρας δὲ ἤδη φθασάσης καὶ ἀνάγκη τῆς χρείας ὑπομνησάσης αὐτούς, ἤσγύνοντο κἄν ἐμβλέψαι εἰς ἀδελφόν, καὶ προσελθεῖν καὶ εἰπεῖν τῷ ἡγουμένῳ οὐκ ἐτόλμησαν. εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν θαρρήσας προσῆλθεν αὐτῷ λέγων· Ξύλα οὐκ ἔχομεν καὶ τὸ θερμὸν οὐκ ἐποίησαμεν. καὶ ὁ μακάριος ταῦτα ἀκούσας λέγει· Διὰ τί οὐχ' ὑπεμνήσατε τὸ πρώτῃ; ὅμως οἶδα, σὺ πειράσαι με θέλεις· ἄπελθε, ἔχεις θερμὸν. καὶ ἀμφιβέλλοντες εἰσῆλθον, καὶ ἤβρον τὰς χύτρας βραζούσας· καὶ λαμῖπρον οὐδ' ὅλως ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὑποκάτω αὐτῶν ἐτέθη. καὶ ἐν τούτῳ πάλιν ἐθαύμασαν οἱ ἀδελφοὶ τὴν πίστιν τοῦ ἀνδρός. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ μέρους ἐδειζάμεν ἵνα ἐκ τῶν ὀλίγων πιστωσώμεθα τὰ πολλά, καὶ ὅτι πάντα δυνατὰ ἦν αὐτῷ διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν τέλειον ἐν τῇ πίστει.

48. Τῆς δὲ ὑπηρεσίας σὺν θεῷ καλῶς ἐπιτελουμένης, καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῇ πίστει προκοπόντων καὶ ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἀγαλλιωμένων καὶ ἐν εἰρήνῃ διαγόντων, ὁ ἐχθρὸς οὐκ ἤνεγκε ταῦτα ὀρών, ἀλλ' ὥσπερ ἐν παρατάξει πολεμίων

1. THEOD. STUD., *Constit. Studitanae*, c. 30 : πᾶσαν οὐκ τὴν ἀγίαν μ' εὐκρατον πίνομεν χωρὶς τῶν ἀσθενούντων ἢ γερόντων. τὸ δὲ εὐκρατον συνίσταται ἐκ τε πιπέρεως καὶ κυμίνου καὶ ἀνίσου θερμοῦ.

videbat vir sanctus propter infirmos fratres. Ollas igitur habebant fictiles, easque iussit in terra defigi et ibi calefieri : Et quatuor fratres constituit, qui quotidie per vices eam rem curarent. Quodam igitur die oblivio surrepsit (aut Deus potius eam evenire oblivionem permisit, ut viri virtus innotesceret); eo igitur die neglecta res est : nam cum, ollis lavatis, aqua frigida eas mane replevissent, abierunt. Instante igitur hora et jam iis necessitate mixto utendi rem in memoriam revocante, erubescabant fratrem respicere, ad abbatem vero accedere eique id referre non audebant. Quidam tandem ex ipsis sumpta audacia, ad eum adit, et dicit : Ligna non habemus, et aquam non calefecimus. Sanctus vero : Cur mane non monuistis? Sed, ut video, tentare me nunc enpis. Vade : calefacta est. Et adhuc ambigentes ingressi, repererunt ollas bullientes. Certum tamen erat, neminem eo die ignem supposuisse. Atque in hoc demum sancti viri fidem admirati sunt fratres. Et haec quidem ex parte retulimus, ut ex paucis alia plurima probarem, atque illud cumprimis, omnia ei possibilem fuisse, eo quod esset fide perfectus.

48. Cum ergo, obsecundante Numine, praeclare ministerium impletet, et discipuli eius insignes in fide progressus facerent, et in psalmis, ac hymnis, et canticis spiritualibus exultarent, atque in pace viverent, non tulit haec cerneus inimicus : sed veluti in militari acie fieri solet, ita sanctum athletam

οὕτως προσήλθεν τῷ γενναίῳ ἀθλητῇ. ἐκεῖνοι γὰρ πρότερον, μήκοθεν ὄντες, ἀλλήλους το-
 ξεύουσιν· μετὰ ταῦτα δὲ ὁμοθυμαδὸν ξιφῆρεις ἀλλήλοις ἐπέρχονται, καὶ τότε ἡ νίκη τοῦ
 κρατοῦντος μέρους γίνεται· οὕτως καὶ ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας ἐποίησεν· ἐπὶ πεντήκοντα ἔτεσιν
 τῷ ἀνδρείῳ πολεμήσας οὐκ ἠδυνήθη αὐτὸν καταρράξει, ἀλλὰ τὸν πόλεμον πάντοτε κατὰ
 5 τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς ἐκίνει. καὶ νῦν, ἐπὶ τέλει, προσέρχεται αὐτῷ μετὰ ὅλης τῆς στρατιᾶς
 αὐτοῦ τῆς δαιμονικῆς καὶ προσκαλεῖται τὸν δῆμον τῶν ἀνθρώπων εἰς συμμαχίαν καὶ ἀκον-
 τίζει πάλιν βέλος κατὰ τὸν δούλον τοῦ θεοῦ. τότε ἀναφέρεται τοῖς ἐπάρχουσιν ὅτι ὁ μονα-
 χὸς Ἀλέξανδρος κίρτικὸς ἐστίν καὶ βούλεται λυμᾶναι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ. τοῦ δὲ μα-
 κκαρίου διὰ τῶν εὐχῶν γενναίως ἀντισχύοντος, τὸ δὴ λεγόμενον, οὐδὲ τῇ σιμῆ αὐτοῦ ἀντιστῆναι
 10 ἠδυνήθησαν. πέφυκε γὰρ τὸ ψεῦδος ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἀλίσκεσθαι· καὶ εἰ δεῖ τὴν ἀλήθειαν
 εἰπεῖν ἐν τοῖς ἀδύλοις, ἡ δικαιοσύνη χειμάζεται. καὶ παρίσταται ὁ μακκάριος Ἀλέξανδρος,
 γυμνὸς τῷ στήματι· καὶ κεκοσμημένος τῷ φρονήματι, ἔχων τὸν δῆμον τῶν ἀνθρώπων κατ'
 αὐτοῦ κεινημένον ὑπὸ τοῦ διαβόλου· ὁ δὲ δούλος τοῦ θεοῦ τὰ ἐκ τῶν θείων γραφῶν εἰς
 αὐτὸν ἔλεγεν· « καὶ γὰρ ἐκάθισαν ἄρχοντες, κατ' ἐμοῦ καταλλάτουν· ὁ δὲ δούλος σου ἠδου-
 15 λέσχει ἐν τοῖς δικαίωμασί σου. καὶ γὰρ τὰ μαρτύριά σου μελέτη μου ἐστίν, καὶ ἡ συμβουλία
 μου τὰ δικαιώματά σου. ἐκολλήθην τοῖς μαρτυρίοις σου, κύριε, μὴ με κατασχύνης. »

4. καταράξαι]. — 7. τῶν δούλων] ἀναφαίρεται]. — 8. λυμᾶναι]. — 10. εἶδῃ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν]. Cf. 18,8 et 46,13: 55,9.

aggressus est. Nam in illa primum quidem eminus telis geritur res, deinde
 gladiis exsertis unanimes concurrunt, et fortiori parti cedit victoria. Idem
 hic egit hostis veritatis. Postquam quinquaginta per annos invictum hunc
 duccem oppugnavit, neque eum valuit proturbare, at vim belli semper pro-
 5 prium in caput traxit; nunc tandem in eum cum toto diabolico exercitu
 irruit, et turbam hominum in eiusdem advocat belli societatem; ac rursus
 adversus Dei servum telum vibrat. Defertur ergo ad praefectos Alexandrum
 monachum haereticum esse, et velle Dei Ecclesiam tetra contagione corrup-
 10 pere. Sed cum vir sanctus assiduis precibus generose obstaret, nec umbrac
 quidem illius, ut dicitur, poterant resistere. Solet enim a veritate prodi et
 convinci mendacium; et, ut vera dicam in obscuris, iustitia tempestate
 iactatur. Stetit igitur Alexander, inermis ille quidem et nudus, ut vide-
 batur, sed prudentia indutus. Cernens enim Dei servus multitudinem po-
 15 puli adversum se a diabolo commotam, ista e sacris litteris protulit⁵³: *Se-*
derunt Principes, adversum me loquebantur; servus autem tuus exerebatur in
tuis iustificationibus. Nam et testimonia tua meditatio mea est; et consilium
meum iustificationes tuae. Adhaesi testimonis tuis Domine, noli me confundere.

53. Psal. cxviii, 23 et ss.

* c. 173 v.

49. Τότε ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας ἔστη ἀπέναντι αὐτοῦ καὶ ἐβόα· Τί * με κολάζεις πρὸ
 καιροῦ, δοῦλε τοῦ θεοῦ; ἔχω ἴδιον δεσπότην καὶ κριτὴν. οἱ οὖν καταστάντες δικασταί,
 τὴν δικαίαν κρίσιν μὴ καταλαβόντες, ἐπὶ τὸν μέγαν κριτὴν ἐδικαίωσαν. τοῦτο δὲ ἐποίησαν
 ὥστε ἀπολυθέντα σπαρχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν δήμων καὶ τῶν ὑπερασπιστῶν τοῦ δικαστοῦ.
 αὐτὸς δὲ θαρρῶν τῇ ἀντιλήψει τοῦ θεοῦ, διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο. θάμβος γὰρ κυρίου
 ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἡ βουλή αὐτῶν διεσκαθίσθη. ἐγένετο [δ]ὲ δέησις ὑπὸ τῶν ἁγίων
 ἀδελφῶν πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ ὅπερ ἐπὶ τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐγεγόνει, τοῦτο
 κἀνταῦθα συνέβαινεν. ὁ γὰρ αὐτὸς θεὸς ἐν ἀμφοτέροις συνέπραττεν.

50. Καὶ τοῦ πολέμου τούτου καταπάσαντος τῇ δυνάμει τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἐχθρὸς τῆς
 ἀληθείας οὐκ ἠσύχασεν, ἀλλὰ πάντα ἐποίει καὶ ἐμηχανᾶτο τὴν ἀκατάπαυστον ὑμνολογίαν
 ποιῆσαι ἀργῆσαι διὰ τὸ κατ' αὐτοῦ αὐτὴν κενῆσθαι. καὶ ἐπινοεῖ μέθοδον δι' ἧς δυνήσεται
 αὐτὴν εἰς τέλος καταλῦσαι, ὡς ἐνόμιζεν. ἐννοῶν ὅτι πατρίδες καὶ πόλεις ὑπὸ τῶν ἰδίων
 συμρυλετῶν πολλὰκις προσέδθησαν, οὕτως οὖν προσέερχεται ὁ ἐχθρὸς τῷ μακαρίῳ, καὶ συν-
 αρπάσσει τοὺς ὁμορφίλους εἰς συμμαχ[ί]αν προκαλεῖται. καὶ συλλαμβάνουσι τὸν μακάριον
 Ἀλέξανδρον μετὰ τῶν ἁγίων ἀδελφῶν καὶ περιβάλλουσιν αὐτοὺς δεσμοῖς καὶ πληγὰς ἀνηκέ-
 στους ἐπέθηκαν αὐτοῖς. τότε τὴν ἀκατάπαυστον ὑμνολογίαν πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατήργησαν,

3. μέγακριτὴν]. — 4. ἀπολυθέντας παρχθῆναι]. Cette correction m'est suggérée par M. Grégoire. —
 4. τὸν δῆμον]. — 12. πατρίδας]. — 13. συμρυλετῶν] προσέδωκαν]. — 15. αὐτοῖς]. — 16. αὐτούς]. — 16. πρὸ] :
 πρὸς a ici le même sens que dans les expressions πρὸς ὀλίγον, πρὸς βραχὺ etc.

49. Tunc hostis veritatis coram eo adstitit exclamans : Quid me punis
 ante tempus serve Dei? Habeo proprium Dominum et Iudicem. Constituti
 igitur iudices haudquaquam rectum reddentes iudicium, contra magnum Iudi-
 cem iudicarunt. Id vero egerunt ut dimissus laceraretur a populo et a satel-
 litibus diaboli. Ipse vero divino fretus auxilio per medium illorum ibat. Eos
 enim pavor quidam caelitus immissus occuparat, et dissipatum est eorum
 consilium. At sancti fratres preces pro eo fundebant ad Deum. Et quod olim
 sub sanctis apostolis, idem hic quoque evenit, idem enim utrobique id fecit
 Deus.

50. Ut vero bellum, Christi virtute, sopitum est, non conquievit tamen
 hostis veritatis; verum omnia movit, omnia periclitatus est, ut perennem
 illam hymnologiam abrumperet, quod illa praecipue adversus eum esset in-
 stituta. Et rationem reperit, qua eam penitus dissolveret, ut quidem rebatur;
 memor urbes quandoque et provincias a suis civibus esse proditas, ita ergo
 Beatum aggreditur adversarius, et collectos contribules in belli provocat so-
 cietatem. Comprehendant hi Alexandrum cum sanctis fratribus, iniciunt iis
 vincula, plagas imponunt incurabiles. Tunc ergo assiduam hymnologiam ad
 dies aliquot intermiserunt. Et factus est revera planctus fratribus et sanctis

καὶ γέγονεν ἀληθῶς πένθος τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ταῖς ἀγίαις δυνάμεσιν. ἐκελεύσθησαν γὰρ οἱ πρότερον ποιμένες τῶν αὐτῶν ἀδελφῶν ἕκαστος αὐτῶν τοὺς ἰδίους ἀπολαβεῖν.

51. Καὶ ἀπολύεται ὁ δεῦλος τοῦ θεοῦ Ἀλέξανδρος μόνος, ὡς ἐνόμιζον· οὐκ ἦν δὲ μόνος, εἶχε γὰρ τὸν Χριστὸν μεθ' ἑαυτοῦ. ἀπολυθέντος δὲ αὐτοῦ, συνήχθησαν ὡς ἀπὸ σάλπιγγος ἁρμοθυμαδὸν οἱ ἀδελφοὶ ἅπαντες. καὶ ἔστι ἡ ὑπηρεσία τοῦ θεοῦ καὶ ὁ αὐτὸς κανὼν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ὡς μὴ παθόντες τι, οὕτως διέκειντο· μᾶλλον δέ, ὡς εὐρόντες πνευματικὸν θησαυρὸν οὕτως ἠγαλλιῶντο. προέκοπτον δὲ ἐν κυρίῳ, προστιθεμένων καὶ ἄλλων πολλῶν ἀδελφῶν. εἰ γὰρ βουληθεῖη τις τὴν ὑπ' οὐρανὸν πᾶσαν ὁδοιπορεῖσαι καὶ οὐ μόνον τὴν γῆν τῶν Ῥωμαίων, ἀλλὰ γὰρ καὶ τῶν βαρβάρων, εὐρήσεις τοὺς μαθητὰς τοῦ μακαρίου τούτου ἄν- * f. 174 r.
15 θούτους. τότε γὰρ περιφανῆς φροντιστήριον τῶν ἀκοιμήτων οἱ αὐτοὶ συνεστήσαντο καὶ ἕτερα πλείονά τε καὶ μέγιστα· καθάπερ γὰρ τὸν ἥλιον ἐν τῷ οὐρανῷ, οὕτως πᾶσιν αὐτὰ δῆλα ὄντα.

52. Εἰ δὲ βουληθεῖημεν καθεξῆς ὑπεξίναι τὰς ἀρετὰς τοῦ γενναίου τούτου ἀθλητοῦ, καθὼς εἶπεν ὁ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος, « ἐπιλείψει με διηγούμενον ὁ χρόνος ». τίς γὰρ
15 πηλικυῖτος ἂν εἴη καὶ τοσοῦτου πνεύματος καταξιώθεις ὡς δυνήσεται πεντήκοντα ἐτῶν ἀγῶνας διεξίναι; ἐγὼ δὲ τῆχα καὶ δύο παρὰ τοῖς ἀπίστοις καὶ μισοκάλις ἀδύνατά τινα

14. ἐπιλείψει.

virtutibus. Iussi sunt qui prius eorumdem fratrum pastores extiterant, singuli suos recipere.

51. Atque ita dimittitur Dei servus Alexander solus, ut existimabant. At solus non erat. Secum enim Christum habebat. Ut vero ille dimissus est,
5 convenerunt unanimis, veluti tuba evocati Fratres omnes, atque eo ipso die in divino ministerio consueta servata regula est, itaque omnes erant affecti atque si nihil durum essent perpessi : imo veluti spirituali reperto thesauro, ita exsultabant : proficiebant etiam in Domino, pluribus aliis sibi adiunctis fratribus. Si quis enim voluerit universum orbem peragrare, et non Romanum dumtaxat imperium, sed et barbarorum adire provincias, reperiet Sancti
10 huius vigere ubique discipulos. Tunc enim illustre coenobium Acoemetorum ipsi construxerunt, et alia plura et maxima. Sicut enim sol in coelo, ita haec omnibus manifesta sunt.

52. Si voluero magnanimitatis huius athletae virtutes cunctas ordine percensere, quemadmodum S. Paulus apostolus ait⁵⁴, narrantem me dies deficiet. Quis enim ea est praeditus dicendi facultate, ea sancti Spiritus gratia, ut
15 quinquaginta annorum possit certamina explicare : Ego fortasse apud incredulos, et honestatis inimicos, ea referre videbor quae fieri non possunt vel supra modum magnifica, vel humanam superantia imbecillitatem, propterea
20 quod ipsi carnales sunt. Fideles vero, et recta nobiscum sentientes, quique

54. Hebr., xi, 32.

λέγειν καὶ ὑπέρογκα καὶ ὑπερβαίνοντα τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς τὸ ὅλον σαρκικούς. οἱ δὲ πιστοὶ καὶ ὁμόφρονες καὶ τὰ τῶν πλησίων καλὰ οἰκεῖα ἠγούμενοι, ἀποδέξονται ἡμᾶς ὡς ἀληθῆ λέγοντας, πεπεισμένοι ὅτιπερ ἐπηγγείλατο ὁ κύριος ὅτι « οὐ μόνον ἃ ἐγὼ ποιῶ ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ μείζονα τούτων ποιήσετε » — ὅτε ἐθαύμαζον οἱ μαθηταὶ περὶ τῆς ζήρανης σουκῆς, — καὶ πάλιν « τῷ πιστεύοντι πάντα δυνατὰ ». ἡμεῖς δὲ γινώσκομεν ὅτι καὶ ὁ ὀρθὸς βίος σημεῖον ἐστὶν ὑψηλότερος, ὄνπερ ἦν κεκτημένος ὁ τέλειος οὗτος διδάσκαλος. ἐνταῦθα οὖν καταπαύσωμεν τὸν λόγον, ἔνθα καὶ αὐτὸς τὸν βίον κατέλυσεν. οὗτος ὁ μακάριος πεντήκοντα ἔτη ἀσκήσας, οὐ διελείπειν θλιβόμενος, δικωόμενος, γυμνητεύων, πεινῶν τε καὶ διψῶν, καὶ χαίρων ἐπὶ τούτοις, καὶ μετὰ παρησίας διδάσκων τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπισυνάγων λαὸν πολλὸν καὶ προσφέρων τῷ Χριστῷ, καθὼς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιτελοῦσιν μέχρι τῆς σήμερον. ἐν τούτοις οὖν διαλάμπωντος αὐτοῦ, ἔφθασε τὸ μακκάριον καὶ ἀμέριμον καὶ τῶν κόπων ἀναπαυστικὸν τέλος· καὶ κοιμηθεὶς ὁσίως, κατὰ τίθεται ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Βιθυνίας ἐν τόπῳ καλουμένῳ Γομῶνι.

53. Μετὰ δὲ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν, τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ταῖς αὐτοῦ προσθεταῖς πληθυνθέντων καὶ διαπρεπόντων, καθὼς ἔφην, οὐ μόνον ἐν τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ τῇ κτίσει οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἠγησάμενοι τῆς ἀδελφότητος ποιήσαντες μοναστήριον ἕπερ τῆ κτίσει οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἠγησάμενοι τῆς ἀδελφότητος ποιήσαντες μοναστήριον ἕπερ
 * Γ. 174 v. προσέφημεν, ἄξιον τῆς πολιτείας αὐτοῦ, τὸ ἐπιλεγόμενον τῶν ἀκοιμητῶν διὰ τὴν ἀκκα-

1. τούτων ποιήσῃτε].

proximorum bona velut propria existimant, suscipient nos vera narrantes, non ignorantem a Domino promissum, cum arefactam ficiam mirarentur discipuli⁵⁵ : Non solum quae ego facio, sed his etiam maiora facietis⁵⁶ ; illud quoque : *Omniaabilia sunt credenti*⁵⁷. Nos vero scimus recte et ex virtute actam vitam omnibus miraculis esse altiore, qualem perfectus hic magister egit. Ibi ergo sermonem abrumpemus, ubi ille vitam finivit. Hic vir beatus annis quinquaginta luctatus, sine ulla intermissione angustias, persecutiones, nuditatem, famem, sitim perpessus est, sed in his semper gavisus est cum libertate docens verbum veritatis, et magnam congregans hominum multitudinem, ac Christo offerens ; quod et in hodiernum usque diem eius agunt discipuli. Cum in his ergo illius semper eluxisset virtus, tandem ad beatum, curis liberum et quietum a laboribus finem pervenit ; cumque sanete obdormisset, sepultus est in Bithyniae finibus, in loco qui Gomou dicitur.

53. Post eius decessum, crevit, ipsius precibus, discipulorum numerus, qui eximia praestarent virtute, uti diximus, non iis solum locis, sed ubique terrarum. Nam qui ipsorum congregationi praeerant, monasterium construxerunt, ut ante scriptum est a nobis, dignum eius sancta conversatione, quod propter assiduum ipsorum et numquam somno interruptam doxologiam

55. Marc., XI, 20. — 56. Joan., XIV, 12. — 57. Marc., IX, 22.

παυστον αὐτῶν καὶ πάντα ἄϋπνον δοξολογίαν, μετήνεγκαν τὸ ἄγιον αὐτοῦ καὶ μακάριον
 λείψανον. ἵνα δὲ δείξῃ ὁ φιλόνηρωπος θεὸς καὶ ἐνταῦθα ὅτι τοὺς δοξάζοντας αὐτὸν δοξάζει
 καὶ ὅτι πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ μακαρίου πραττόμενα κατὰ γνώμην θεοῦ ἐτελοῦντο, τὰ ὅσια
 αὐτοῦ λείψανα καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἑθαυματούργουν· καὶ τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα οὔτε τὸ
 5 ὄνομα αὐτοῦ ὑπομένουσιν ἀκούσαι, ἀλλ' ὡς ὑπὸ πυρὸς τῆ ἀκοῆς φλέγονται.

54. Καὶ ἡμεῖς μὲν τὴν φιλαδελφίαν καὶ τὴν στοργὴν ἐπιδεικνύμενοι, ἅπερ ἑθεασάμεθα
 κατὰ τὴν προσοῦσαν ἡμῖν ἰδιωτείαν, μόνον τῆς ἀληθείας φροντίσαντες <.....>? ἐλπίζομεν δὲ
 εἰς κύριον καὶ ἐτέρους πνεύματι ἁγίῳ κινουμένους καὶ πλείον ἡμῶν ταῦτα ἐπισταμένους, τρα-
 νότερον διηγήσεσθαι, πρὸς οἰκοδομὴν καὶ ὠφέλειαν τῶν βουλομένων τὴν πολιτείαν ταύτην
 10 μετέρχεσθαι. γένοιτο δὲ πάντας ἡμᾶς ἄξιους αὐτοῦ μαθητὰς γενέσθαι τε καὶ εὐρεθῆναι καὶ
 τυχεῖν, διὰ τῶν πρεσβειῶν αὐτοῦ, ἧν αὐτὸς μέτρος ἐγένετο, χάριτι καὶ εὐδοκίᾳ τοῦ κυ-
 ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, αὐτῷ ἢ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

7. Le verbe semble faire défaut. Cf. plus haut, 60.14, un génitif absolu isolé. — 9. διηγήσασθαι.

Acoemeteorum, id est Non-dormientium, fuit cognominatum. Huc illius sacrae
 translatae reliquiae sunt. Ut vero etiam isthic ostenderet benignissimus Deus
 se eos qui gloriam suam amplificare contendant, gloria quoque exornare⁵⁸,
 et quaecumque ab eo gesta atque instituta sunt, suo esse nutu gesta, sua
 5 sententia comprobata, sanctae eius reliquiae quotidie plurima edidere mira-
 cula : adeo ut immundi spiritus ne nomen quidem illius audire sustinerent,
 velut igne quodam ita illius percussi nomine.

54. Et nos quidem fraternam eius caritatem beneficentiamque ostendimus,
 et quae vidimus ipsi, pro nostra tenuitate, solam sectantes veritatem, retu-
 10 limus. Speramus autem divina providentia futuros alios, qui sancto afflato
 Spiritu, maiori quam nos scientia praediti, disertius haec sint explanaturi, ad
 aedificationem et utilitatem eorum, qui hoc vivendi genus voluerint complecti.
 Eveniat utinam nobis, ut digni illius efficiamur discipuli, atque eius precibus
 consequamur ea, quibus ille nunc fruitur, gratia et indulgentia Domini nostri
 15 Iesu Christi; ipsi gloria in secula seculorum, Amen.

58. I Reg., II, 30.

TABLE DES NOMS PROPRES

<p>Ἀβραάμ 47₁₂
 Αἰγύπτιοι 38₇
 Αἴγυπτος 42₇
 Αἶδεσσα ἢ Ἐδεσσα) 33₁₁ 33₁₅
 Ἀκοίμητοι 60₁₇
 Ἀντιόχεια 44₁₅₋₁₆ 47₁₇
 Ἀρμενία 33₁₇
 Ἀσιανός 20₁₄
 Βιθυνία 60₁₃
 Γαλιλαῖος 25₁
 Γομόν 60₁₃
 Ἐλισσαῖος 34₁₆
 Ἐλληνες (gentiles) 23₂ 34₆
 Ἐλληνες (graeci) 38₆
 Ἐλληνικοί 52₇
 Ἐυφράτης 37₃₁ 42₁₃
 Ἠλίας (archimandrita) 21₁₅ 22₁₅
 Ἠλίας (propheta) 23₁₀ 26₁₁ 27₁
 Θεόδοτος 47₁₈
 Ἰακώβ 37₄₋₈
 Ἰουδαῖοι 45₁₇
 Κριθήνιον 50₁₈</p> | <p>Κωνσταντινούπολις 20₁₅
 Λαβάν 37₁₁
 Μάγχος 49₄₋₁₅ 50₂
 Μεσοποταμία 33₁₅
 Μηναῖς 52₅
 Μωσῆς 53₁₋₄ 54₁₄
 Πάλμυρα 45₁₆
 Πάσχα 24₁₆
 Παῦλος (apostolus) 35₁₂ 40₄ 50₁₄
 Πέρσαι 43₁₂
 Περσίς 34₁
 Πέτρος (apostolus) 44₂
 Πέτρος (archimandrita) 47₄₋₁₄
 Πορφύριος 49₈
 Ράββουλος 24 ἂ 34
 Ῥωμαῖοι 38₆ 43₁₀₋₁₂ 44₁₃ 52₇ 50₉
 Σατανᾶς 55₁₀
 Σολομών 45₁₅
 Συρία 21₁₂ 33₁₇ 50₆₋₈
 Σύροι 38₁₁ 52₇
 Τρόφιμος 42₁₁
 Χαλκίς 50₆</p> |
|---|--|

TABLE ALPHABÉTIQUE DES MATIÈRES

- aedes sancti Mennae 52₄
 ancillae Rabbuli 33 et ss.
 angelus rustici specie 32₅
 archimandrita : Elias — 21₇ et ss.
 ars grammatica 20₁₀
- baccae arborum 43₁
 baptisma 28₁₇ ; 29₁₋₂₁ ; 30₇₋₁₇ ; 31₁₁
 barbari 43₁₃ ; 46₅.
- camelarii 46₇
 canon hymnodiae 42₁₆
 canonica daemonis tradita potestati 20₃
 castella barbaris opposita 43₁₃
 castigatio monachalis 41₁₈
 caestrensia bona 21₁₀
 castrum 41₉ et ss.
 chori : quatuor — diversarum linguarum
 37₁₅ ; octo — hymnos concientes 37₁₆ ; 33₇ ; —
 sex 52₇
 christiani 25₃₋₁₂
 civitas quaedam pagana 24₁ ; civitas Salomo-
 nis 45₁₅ ; civitas Edessena 33₁₄
 clerici 49₃
 coenobia syriaca 21₁₄ ; coenobium Acoemeto-
 rum 59₁₁ ; 61₁
 contemptores deorum 25₁₁
 curialis 24₁₃
- decuriones : monachi 52₁₁
 dii 25₁ et ss. ; 27₁₆ ; 29₇ ; deorum humanitas 25₃
 discipuli Alexandri 60₁₄
 dispensatio crucis 21₈
 divites 34₃ ; 44₃₋₇ ; 48₁₇
 dolium 37₅ ; 38₂₋₄
- domestici Rabbuli 31₉ ; 33₅
 epileptica aegritudo 29₅
 episcopi 19₁₀ ; 28₁₁ ; 49₁₀ ; episcopus Edessenus
 33₁₄ et ss. ; episcopi Romani 44₁₃ ; episcopus
 Antiochenus 47₁₉ ; 48₁₉ ; 49₅ ; 50₄
 ethnici 26₂ ; 34₉ ; 41₁₁ ; 42₃₋₆
 Evangelia 21₆ ; 22₅₋₁₉ ; 23₆₋₁₀ ; 38₁₂ ; 41₈ ; 46₁₀ ;
 Evangelii praedicatio 24₁₅ ; 24₄ ; 41₁₀
 exsilium 30₁₀
 exteri gentilium filii 34₉
- fabulae confictae 26₁₄
 fanum 24₄
 filii carnales 37₇ ; filii spirituales 50₃
 frater Alexandri 47₄
 fratres 25₁ ; fratres in eremo 42₁₀
- galea salutis 41₁ ; 51₁₀
 galilaeus 25₂
 genullexiones 40₁₇
- haereticus 49₁₀ ; 57₈
 higenus 36₁₉ ; 42₁₁ ; 47₇ ; 54₅
 horti occupatio 51₁₁
 hymni 40₁₀ ; 41₁ ; hymnus vespertinus 52₁
 hymnologia : perennis — 48₇ ; 52₇₋₁₂ ; 58₁ ; 58₁₂₋₁₇ ;
 60₁₈ ; hymnologia angelorum 44₁ ; 46₁₇
- ianitor monasterii 47₆
 idola 24₂ ; 30₁₀₋₁₂ ; 42₆
 idololatria 24₁₆
 ieiunia 33₉
 ignis e coelo efficitus 26₁₂ ; 28₄
 infirmi : fratres infirmi 56₁
 insulae Asiae 20₁₈

- iudices 58₃
 iudicia clericis attributa 49₆
 lavacrum : sacrum — 30₂; 36₇
 latrones 35₁₇ et ss. : 65₁₁
 lectuarii 49₁₆
 lectiones 38₁; 41₃
 limes 44₃
 lites adversus creditores 44₅
 lorica fidei 42₁; 51₁₆

 magia 25₆
 magister militum 44₁₀; 48₁₉; 50₅; 50₁₇
 martyrium 29₁₋₁₅
 milites 43₁₁; 44₂
 ministeria 40₁₅; 41₄
 miraculum 28₆ et ss. : 30₁; 33₁; 48₁₆; 54₁₅
 mixtum 55₁₈
 monachi 28₁₁; 48₃; 50₁₀
 monasterium : — Eliae archimandritae 21₁₀;
 latrocinii domus in — conversa 36₁₆; — ad
 Euphrateza conditum 38₈; 42₁₀; 43₃; mona-
 steria Constantinopolis 52₅; monasterium
 Crittenium dictum 50₁₀

 naturae imbecillitas 40₇
 nocturnum 39₂
 nona 39₁

 officium 38₈; 41₃
 ollae 32₇; 56₁₋₁₂
 ordines : octo — 41₁₁

 Pascha 28₁₇
 pastor 33₁₅; 35₈
 pater civitatis 21₁₁. sancti patres nostri 23₁₂
 pauperes 44₄; 48₁₄
 plaga (siccitas) 44₁₀
 populus 49₁₀; 35₆; 48₁₀; 50₃; 58₄
 praefecti 49₉; 49₁₁; 57₇; praefectus monasterii
 22₉₋₁₈; 51₅; 60₁₆
 praefectorianus 21₂₋₁₁
 praestigiator 41₈

 principes 30₁₈; viri principes 34₃
 psalterium 22₁₂
 pseudoprophetae 27₁
 pupilli 34₈

 quinquagenarii 52₁₀

 regia potestas 49₆
 regula 40₆; 52₈
 reliquiae Alexandri 61₂₋₅
 responsa 54₁₇
 revelatio 40₄
 ritus 38₈; — apostolicus 33₁₀

 sacrificia 26₁₅
 satellites 50₁₁ et ss.
 scholae linguae syriacae 31₂
 Scripturae divinae 22₃; 26₆; 38₁₇; 40₈; 54₈
 septimus numerus 39₃
 septuaginta discipuli 41₁ et ss.
 sepultura Alexandri 60₁₃
 sexta 39₁
 solitudo 23₁₂; 31₁₂₋₁₈; 33₇; 35₁₁; — persica 42₁₁; —
 interior 43₁₈
 sporta; Alexander in — e muro demissus
 35₁₂
 storea 23₁₄
 subdiaconus : Malehus — 49₅

 templum paganum 24₁₁; 25₉
 tertia 39₁
 testamentum (vetus novumque —) 21₃
 thermae veteres Antiochiae 48₆
 tribuni Romani 43₁₁
 tunica singulari 38₁₁; 42₁₆

 vestis candida 53₁₅; vestis crucibus referta 30₂
 viduae 38₈
 vigiliae 33₆
 vita aeterna 25₁₃₋₁₆; vita dissoluta fratris cu-
 iusdam 54₁₆
 xenodochium Antiochiae ab Alexandro con-
 ditum 48₁₇

TABLE ANALYTIQUE DES MATIÈRES

	Pages.
INTRODUCTION.	5

VIE D'ALEXANDRE

Préface	18
Jeunesse d'Alexandre.	20
Alexandre au monastère; il se retire dans le désert.	23
Il met le feu à un temple païen.	24
Controverse avec Rabboula	27
Rabboula converti par deux miracles	28
Conversion de la ville; Rabboula anachorète	30
Rabboula évêque d'Édesse.	31
Alexandre quitte la ville	35
Il convertit une bande de brigands	36
Séjour dans le désert. Règle monastique	37
Missions apostoliques	42
Voyage à travers les déserts.	43
Alexandre devant Palmyre	45
Alexandre rencontre son frère.	47
Alexandre à Antioche.	48
Alexandre relégué à Chalcis; visite d'un monastère.	50
Fondation d'un monastère à Constantinople.	52
Miracles.	53
Persécutions	57
Les Acémètes; mort du Saint à Gomon	60
Fondation de l'Irénéon. Epilogue	61
Table des noms propres grecs	62
Table alphabétique des matières	63

TABLE DES MATIÈRES

DU TOME VI

	Pages.
FASC. I. — JAMES OF EDESSE. — THE HYMNS OF SEVERUS.	
Préface	5
Errata	7
Table des hymnes	9
Hymnes 1 à 135	45
FASC. II. — LE SYNAXAIRE ARMÉNIEN DE TER ISRAËL. —
II. <i>Le mois de Hori</i> (10 septembre au 9 octobre)	185
FASC. III. — LE LIVRE DES MYSTÈRES DU CIEL ET DE LA
TERRE (<i>fn.</i>)	
Introduction	361
Complément à l'histoire du manuscrit éthiopien Paris B. N. 117.	375
Les trois derniers traités du livre des mystères.	384
FASC. IV. — HISTOIRE DES CONCILES DE SÈVÈRE IBN AL-
MOQAFFA '.	
Avertissement	469
Texte arabe.	471
Étude sur la version éthiopienne.	601
FASC. V. — VIE D'ALEXANDRE L'ACÉMÈTE.	
Introduction.	641
Texte grec	654

BR
60
P35
t.6

Patrologia orientalis

38

CIRCULATE AS MONOGRAPH

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
